Incipit tabula ſuper libris Boetii de cõſolatione philoſophie ſm ordinem alphabeti.

Accidioſi tardi ꝛ vicioſi arguuntur. libro quarto metro ſeptimo. folio. 212.
Accuſatio crudelis. libro prio. proſa. 4. fo. 164.
Accuſatio boetii erga regem habuit tria vicia. libro primo proſa quarta. fo. 164.
Actus quilibet requirit ordinem temporis ꝛ loci. libro primo metro. 6. fo. 170. In vere flores ꝛ autumno vue colliguntur li. me. vt ſupra. fol. 170.
Actus ſequitur conditionem potentie cuius eſt actus. lib. quinto. proſa quarta fo. ii7.
Admirationis exemplum de ſeptem ſtellis ꝛ eclipſi lune. libro quarto metro quito fol. 207.
Admirantur hoies de illo qd raro fit. ibidẽ fo. vt ſupra.
Admirari fecit ſenes philoſophari. ibidem.
Aduerſa fortuna plus ꝓdeſt q̃ ꝓſpa. li. 2. pſa. 8. fo. 181.
Aduerſa bonis: proſpera malis quare contingunt li. quarto proſa ſexta fol. 208.
Aduerſa ꝛ proſpera adueniunt bonis ꝛ malis libro quarto proſa ſeptima fol. 212.
Aduerſitas veros amicos ondit li. 2. pſa. 8. fol. 181.
Aduerſitatẽ fortune dolendum non eſt propter quinque libro ſecundo proſa prima fol. 172.
Aduerſitate nõ dꝫ ſapiens moleſtari nec fortis multitudine boium terreri lib. quarto proſa ſeptima fol. 212.
Aduerſitate ꝛ ꝓſperitate vt ſe hõ equaliter habeat hortatur exemplis lib. quarto metro ſeptimo fol. 212.
Affectiões quattuor. gaudiũ. ſpes. timor. dolor ipediunt cognitionẽ veri lib. primo metro ſeptimo fol. 171.
Affectus quattuor ſunt. require infra. cathene.
Ager mentẽ hois deſignat lib. tertio met. i. fo. 185.
Aliena probitas ꝛ pulchritudo hoiem non decorant lib. ſecundo proſa quita fo. 168.
Amãtibꝰ qs dat legẽ libro tertio metro. ii. fo. 199.
Amicitiã diſſimilitudo diſſoluit lib. primo ꝓſa. 3. fo. 163.
Amicorꝫ triplex genus lib. ſecundo proſa tertia fo. 174.
Amicus verus. require aduerſitas ſupra.
Amicos fortũa iſfortuniũ inimicos facit. li. 3. p. 5. fo. 188.
Amor diuinꝰ tria facit i hoibꝰ lib. 2. metro. 8. fo. 148.
Anaxagoras philoſophus ſtulticiã hoium ſolem ꝓ deo colentiũ reprehẽdit lib. i. proſa tertia fo. 163.
Anni ſunt quattuor partes libro primo metro. 5. fo. 168.
Anni partes quattuor require regimen dei.
Anni traſformatio peior ẽ q̃ corpis li. 4. me. 4. fol. 207.
Antiquorꝫ etas fuit ſine cupiditate li. 2. metro. 5. fol. 180.
Appetunt omnia permanere. require bonum eſt.
Appetitus require permanentia.
Appetitus duplex lib. tertio proſa ſecunda fo. 196.
Appetitus require deſiderium.
Area fortune que [illegible] lib. ſecundo proſa. i. fo. 171.
Arma philoſophie lib. primo proſa ſecunda fo. 165.
Artes liberales dicuntur lac. ibidem.
Aſinus ad lyram eſt homo ſine attentione verba ſacra audiens lib. primo proſa quarta fo. 164.
Aſinus dꝛ piger ſeu tardus lib. quarto p. 3. fol. 203.
Auari dicuntur canes libro primo proſa quarta. ꝛ idẽ habetur libro ſecundo metro ſecundo fo. 174.
Auari inſatiabiles libro tertio fo. 188.
Aues tenebrarum require tenebre.
Auriga require carrus.
Auarus require lupus.
Autumnus require tempus autumnale.
Auxilium diuinum in minimis debet inuocari libro tertio proſa nona fo. 191.
Auxilii diuini inuocatio a boe. li. 4. metro. 9. fo. 212.

Arbitonſor require in ſecuritas.
Beate tunc reſpublice ſũt ſi p ſapiẽtes ꝛ ſtudioſos regantur libro primo proſa quarta fo. 164.
Beatitudo ſiue felicitas ẽ duplex lib. 2. pſa. 4. fo. 176.
Beatitudo non eſt in dignitatibus li. 2. proſa. 6. fo. 180.
Beatitudo ſiue felicitas nõ ꝯſiſtit in bonis fortuitis li. ii. proſa quarta ꝛ ꝓbatꝰ tribꝰ rõnibꝰ ibidẽ fo. 176.
Beatitudinis deſcriptio lib. tertio proſa ſecunda fo. 185.
Beatitudinẽ ad verã oẽs vocatur li. 3. metro. 10. fo. 196.
Beatitudinem attingere. require ambulare.
Beatus ois deus eſt lib. tertio proſa decima fo. 194.
Beatitudo require pña. Itẽ cẽs. Itẽ in verbo voluptas.
Bellũ iuſtũ licet li. quarto metro quarto fo. 207.
Beſtie nõ beatificant lib. tertio proſa ſeptima fol. 190.
Bibliotheca vñ dꝛ libro primo proſa quarta fo. 164.
Boetio multa noia annectunt. in ꝓhemio fo. primo.
Boetius ordinauit actus ſuos ad cõem pacem ſeptem exemplis libro primo proſa quarta fo. 194.
Boetius quare infirmus iudicabitur li. i. pſa. 6. fo. 170.
Bona corporis ſunt vilia lib. tertio proſa octaua fo. 161.
Bona hominis ſunt ratio ꝛ intellectus non temporalia libro primo proſa ſexta fo. 170.
Bona temporalia ſomniantur eſſe felicitas li. quarto proſa prima fo. 200.
Bona temporalia querens in varia incidit libro tertio proſa octaua fo. 191.
Bona temporalia nec ſufficientiam nec potentiã preſtãt libro tertio proſa nona fo. 191.
Boni ſemper ſunt potentes mali vero impotentes libro quarto proſa ſecunda fo. 201.
Bonum eſt duplex libro ſecundo proſa ſexta fo. 180.
Bonorum premia require premia.
Boni premio hic priuantur require iuſti.
Boni veri imagines vbi inueniunt li. 3. pſa nona fo. 161.
Bonum ꝛ vnum idem require vnum.
Bonũ ẽ qd oia appetunt li. tertio proſa. ii. fo. 196.
Bonũ ſummũ cuilibet videt id: quod appetit libro tertio proſa ſecunda fo. 185.
Boreas ventus ſignificat pñiaꝫ li. i. me. 3. fo. 163.
Breuitas vite humane lib. quarto proſa quarta fo. 205.
Brutum require vlixes.

Alamitas vnde dicatur li. 2. proſa. i. fo. 172.
Canis dicitur rixoſus ꝛ lupus auarꝰ lib. quarto proſa tertia fo. 203.
Caro nihil aliud eſt niſi ſanguis coagulatus. libro primo metro primo fo. 161.
Caſus nõ eſt euentus ꝓuiſus. lib. quinto proſa. i. fo. 213.
Caſus diffinitur ibidem fo. 213.
Cathene rationis ſunt quattuor affectus libro primo metro ſecundo fo. 192.
Cauſa mali require nihil.
Celũ quare dꝛ ſtabile lib. primo metro ſecundo fol. 6i2.
Celum mouetur duplici motore ibidem fol. 192.
Celum quare dicitur ſtare eiuſdem ſtelle libro primo metro tertio fol. 105.
Circulo cõpat vita hois libro. 3. metro ſecundo fo. 186.
Circe dea require vlixes.
Claritas ſolis require prouidentia dei.
Cognitio ſummi boni fit per creaturas gradatim traſcẽdendo libro quarto metro folio. 201.
Cognitio ſequitur naturam cognoſcentis libro quinto proſa quinta fo. 219.
Cognitionis veritatis ipedimẽta require turbationes.
Cognitio veri repellit cecitatem ignorantie libro quarto proſa quarta fo. 205.
Cognitiua virtus aliter in nobis intellectiua ꝛ aliter ſenſitiua libro quarto proſa tertia fo. 205.
Cognoſcitur rotundum aliter viſu ꝛ aliter tactu libro quinto proſa quarta fo. 217.
Cognoſcit hoiem aliter ſenſus aliter imaginatio aliter rõ

Inc 1594

aliter intelligentia diuina. ibidem fo. 217.
Color philoſophie lib. primo proſa prima fo. 162.
Concedere parentes in certis partibus laudabile eſt libro ſecundo proſa ſeptima fo. 181.
Concordare non poſſunt mali enim bonis nec etiam inter ſe libro quarto proſa ſexta fo. 208.
Concordia elementorum require regimen dei.
Concupiſcentia terrena ſuperata homo fit diuinus libro quarto metro ſeptimo fo. 211.
Confitere non abſcondas ſi medicatis opus expectas. oꝫ vt vulnus detegas lib. primo proſa quarta fo. 164.
Conſcientie libertas ꝛ ꝯſcientia libera lib. i. pſa. 4. fo. 164.
Conſcientia patua punit malum intrinſece ſi exterius nõ punitur lib. quarto proſa quarta fo. 205.
Conſolatio phie libro primo proſa tertia fo. 163.
Conſules electi ducti in pretorium ſm cõſuetudinem romanorum libro ſecundo proſa tertia fo. 174.
Contemplatio ſuperiorum eſt noſtrum contra ſtultos ꝓpugnaculum libro primo proſa tertia fo. 174.
Contingens require neceſſarium.
Conuictus require damnari.
Crapula hoiꝫ debilitat lib. ſecundo pſa quinta fo. 178.
Cupiditas multorꝫ malorꝫ cã ẽ li. 2. metro. 5. fo. 180.
Cupiditas veroboni naturaliter eſt inſerta hominibus libro tertio proſa ſecunda fo. 18[illegible].
Currus per aurigam neceſſario nõ vehitur li. quinto proſa quarta fo. 217.
Damnari nullus debet niſi conuictus lib. primo proſa quarta fo. 164.
Damnatorum pena require pena.
Deſideriũ ſiue appetitũ eorꝫ implere ſoli ſapientes poſſunt lib. 4. proſa ſecunda fo. 201.
Deſiderii ꝛ libidinis differentia ibidem fo. 201.
Deus intuetur omnia lib. quito proſa ſexta fo. 220.
Deo ſunt preces offerende ibidem fo. 220.
Deus pſidet vt cõditor mũdi lib. i. pſa ſexta fol. 170.
Deus cõmendatur de gubernatione celeſtiũ ꝛ terreſtrium libro primo metro quinto fo. 198.
Deus ſiue ſummũ bonũ nõ inuenit in terreis ſicut nec aurũ in arboribus lib. tertio metro octauo fo. 191.
Deus regit oia lib. tertio metro nono fo. 192.
Deus a nullo cõpulſus ſed ſua bonitate fecit omnia ꝛ cõmendatur ex parte ſapientie ſue ibidem fo. 192.
Deus oia gubernat libro tertio pſa. 12. fo. 198.
Deo oia re[illegible] lib. quarto pſa prima fo. 200.
Deus rotat ordinẽ [illegible] eiudes lib. tertio proſa duodecima fo. 198.
Deus tonans require tonitru.
Deus veriſſime eſt require eſſe.
Deus fons omnis bonitatis per oipotentiam: index equitatis per iuſtitiam lib. quarto metro ſexto fo. 211.
Deum eternum omnes ſapientes dixerunt libro quinto proſa ſexta fo. 220.
Deus oia videt lib. quinto proſa ſexta fo. 220.
Dignitas ſiue poteſtas eſt duplex libro ſecundo proſa ſexta fo. 180.
Dignitas reddit malos peiores vt patet de romanis lib. ſecundo proſa ſexta fo. 180.
Dignitas reddit peiores patet de nerone cuius ponit q̃ttuor malicias libro ſecundo metro ſexto fo. 181.
Dignitas ſi eſſet bona non adueniret peſſimis libro ſecũdo metro ſexto fo. 181.
Dignitas collata improbis non efficit dignos ſed oſtẽdit indignos libro ſecundo proſa ſexta fo. 180.
Dignitas non reddit hominẽ honorabilẽ ſi nõ eſt virtuoſus lib. 3. pſa. 4. ꝛ ꝓbat quadruplici via fo. 188.
Dignitas prefecture dignitas ſenatoria ibidem fo. 188.
Diſplicere malis laudabile eſt ꝛc. libro primo proſa tertia fo. centeſimoſexageſimotertio.
Diuitie in quinqꝫ conſiſtunt libro ſecundo. pſa quinta folio centeſimoſeptuageſimooctauo.
Diuitie diſperſe minuuntur ſcientia vero diſperſa augmẽtatur libro ſecundo proſa quinta fo. 178.
Diuitie non ſunt appetende tribus rõnibꝰ ꝓbat ibidꝫ ꝛ ꝓpter diuitias multi perierunt ibidem fo. 178.
Diuites ſoli reputant honore digni ibidẽ fo. 178.
Diuitie non auferunt indigentiam libro tertio proſa tertia fo. 187.
Diuinatio quid ſit libro quinto pſa quarta fo. ducenteſimodecimoſeptimo.
Diuina prouidentia require ingenium.
Diuino amore tria reguntur. ſ. aſtra elementa ꝛ tempora. libro ſecundo metro octauo fo. 148.
Diuinus amor tria facit in hominibus ibidem folio centeſimoquadrageſimooctauo.
Dolendum non eſſe require aduerſitati.
Dolore faciunt tria Boetium libro primo pſa quarta folio centeſimoſexageſimoſexto.
Dolor ira meror libro primo pſa quinta fo. 169.
Dolia duo vini in limine iouis libro ſecundo. pſa ſecũda fo. centeſimoſeptuageſimotertio.
Duo principia rerum bonum ꝛ malũ require pitagorici.
Durare malum require miſerie.
Ebetatur ꝛ ingroſſatur mens humana tẽporalibꝰ li. i. metro. 2. fo. cẽteſimoſexageſimoſecũdo.
Ebrius volens ire domum ſic errans a felicitate libro tertio pſa ſecunda fo. 185.
Eclipſis lune require admirationis.
Eger omnis eo quod deſiderat li. 3. pſa tertia fo. 187.
Elementorum concordia require regimen dei.
Eloquentia ſine ſapientia ꝛ eloquentia cũ ſapientia libro ſecundo pſa prima fo. 172.
Epicuri ſtoici libro. i. proſa tertia fo. 163.
Equaliter ſe habere require aduerſitate.
Error ſapientis eſt duplici de cauſa peior q̃ꝫ inſipientis. libro primo proſa prima fo. 162.
Eſſe malos ſimpliciter non conceditur ſed eſſe homines: malos ſicut cadauer eſſe hominẽꝫ. libro quarto proſa ſecunda fo. ducenteſimoprimo.
Eſſe veriſſime habet primum eos. quanto ergo aliquis magis ꝑ vicia recedit a primo eſſe tanto magis deſinit eſſe libro quarto proſa ſecunda fo. 201.
Etas philoſophie libro primo proſa prima fol. 162.
Etates quattuor per poetas diſtinguuntur libro ſecundo metro quinto fo. 180.
Eternitas deo attribuitur perpetuitas mundo libro quinto proſa ſexta fo. 220.
Eternitatis diffinitio libro quinto proſa ſexta fo. 220.
Eternitatiſ cognitio habetur ex cognitione temporis ibidem fo. 220.
Eternitatis vocabulo multi ſunt abuſi ibidem folio ducẽteſimo viceſimo.
Eternũ triplex libro quinto proſa ſexta fo. 220.
Euenire require liberum arbitrium.
Euentus require caſus. Item fortuiti.
Eufrates ꝛ tigris duplex origo libro quinto metro primo folio ducenteſimo decimoquarto.
Exilium [illegible] quire miſeria.
[illegible] cies ſiue vultus phie lib. primo pſa tertia fo[illegible]io centeſimoſexageſimotertio.
[illegible] Falli nõ põt deus require prouidentia diuina.
Falſa felicitas dicitur mendax libro tertio proſa nona fo. centeſimononageſimoprimo.
Fama popularis non ꝓuenit ex recto iudicio rõnis libro tertio pſa ſexta fo. 189.
Familiaris inimicus efficaciſſima peſtis libro tertio pſa quinta fo centeſimoviceſimooctauo.
Familiares regum require potens.

Fatalis ordo libro quarto proſa ſexta fo. 205.
Fatum duplex notificatur ibidem fo. 205.
Fatum ad prouidentiam h3 differentiam ibidem fo. 205.
Fatū dependet a diuina ꝓuidētia exemplū ibidē fo. 205.
Fati diuerſe opiniones ibidem fo. 205.
Fato oia q̄ ſubſūt et diuīe ꝓuidētie ſubſūt ibidē fo. 205.
Fatum ſe habet ad prouidentiam ſicut ratiocinatio ad intellectum ibidem fo. 205.
Fatum incipit vbi motus ⁊ quicquid ſupra motum eſt factum eſt ibidem fo. 205.
Felicitas eſt duplex. ſ. politica ⁊ ſpeculatiua libro primo metro primo fo. 162.
Felicitas tpalis i trib⁹ ꝯſiſtit li. 2. ꝓſa. 4. fo. 176.
Felicitas nemini totaliter aduenit ibidem fo. 176.
Felicitas falſa li. tertio metro primo fo. 18[illegible].
Felicitatē a vero bono errantes in quinq3 poſuerunt conſiſtere libro tertio proſa ſecunda fo. 185.
Felix quantūcūq3 quis ſit tamen alterius ſtatus apparet felicior libro ſecundo proſa ſexta fo. 169.
Figura ſiue forma hominis ⁊ brutorum libro quinto metro quinto fo. 220.
Finis cū ſit cā cāꝝ iō nihil poteſt pfecte ſciri niſi fine cognito libro primo proſa ſexta fo. 170.
Finis ⁊ principiū i vnū cōicidūt p3 in circulo. q̄ cognito pncipio cognoſcit finis oiu3 reꝝ. ſ. de⁹ li. i. ꝓſa ſexta fo. 170
Fictus duplex verus ⁊ fictus ſiue adulatorius libro primo metro primo fo. 191.
Fons bonitatis require deus.
Fortis require aduerſitate.
Fortitudo ſine potentia vera require refrenare.
Fortune bona tranſitoria ⁊ deceptoria nulli ſeruant fidem libro primo metro primo fo. 161.
Fortuna caduca propter duo duplicem habet faciem ante albam ⁊ retro nigram ibidem fo. 161.
Fortuna ceca depingitur duplici frōte capillata ⁊ calua li. ſecundo proſa prima fo. 172.
Fortuna non eſt in ptāte boīs ibidem fo. 172.
Fortuna depingitur cū rota ibidem fo. 172.
Fortuna non aſſueſcit in oppoſitum nec nā ibidem fo. 172.
Fortuna quelibet dupliciter conſideratur libro quarto proſa ſexta fo. 208.
Fortunam eſſe bonam vel malam ſtat in voluntate hominis libro quarto proſa ſeptima fo. 212.
Fortuna ſuperba quia nulla veretur libro ſecundo metro primo fo. 173.
Fortuna inuehit ꝯ̄ auariciā li. ſecūdo metro. 2. fo. 174.
F[illegible] bona non efficiunt quod promitūt li. tertio proſa tertia fol. 187.
Fortuna omnis aut iucunda aut aſpera libro quarto proſa ſeptima fo. 212.
Fortuiti euentus declarantur per flumina paradiſi. ſ. tigrim ⁊ eufratem quorum duplex eſt origo libro prio metro primo fo. 214.
Fuga paſſionū ſiue affectionū li. 4. metro ſeptimo fo. 212.
Futura ex neceſſitate eueniunt require ſpes.
Gloria mundana non dicitur beatitudo lib. tertio proſa ſexta folio 189.
Gloriādū nō ē i veſtib⁹ li. ſcdo ꝓſa. 5. fol. 178.
Gloriandū nō eſt multitudine ſeruoꝝ libro ſecundo proſa quinta fo. 178.
Gloria ſine fama non ſpectat ad virtuoſos libro ſecundo proſa ſeptima fo. 181.
Gloria humana non eſt appetenda propter quattuor lib. ſecundo proſa ſeptima fo. 181.
Gloria vana ex nobilitate ſanguinis libro tertio proſa ſexta fo. 187.
Gubernatio celi ⁊ terre require deus.
Gubernaculū quo deus regit mundum ē bonitas dei libro primo proſa ſexta fo. 170.
Gubernare omnia require deus.
Herculis labores duodeci li. 4. metro. 7. fo. 212.
Homo diuinus require concupiſcentia.
Hominis bona ſunt ratio ⁊ intellectus non tēporalia libro primo proſa ſexta fo. 170.
Homini proprium require ratiocinatio.
Hoies mali naturam amittunt humanam ⁊ in bruta conuertuntur li. quarto proſa tertia fo. 203.
Hominis forma ē ſurſū ad celos creata brutoꝝ vero deorſum ad terram li. quinto metro quinto fo. 220.
Hō nō vilis ſ3 nobilis pars mūdi lib. i. metro. 5. fo. 198.
Homo vere ſcit qui ſeipſu3 ſcit. ⁊ ignorat q̄ ſeipſu3 ignorat libro primo proſa ſexta fo. 170.
Hō nō ē hō niſi rōnalis li. quarto ꝓſa tertia fo. 203.
Humani act⁹ regūt a deo li. pmo ꝓſa qnta fo. 169.
Ignorātia ē duplex interna ſiue naturalis ⁊ hec eſt iuuenū externa ſiue extra naturam ⁊ hec eſt ſenū ⁊ negligētiū li. pmo metro ſcdo fo. 162.
Ignorantia ſuiipſius require homo.
Ignorantia require cognitio veri.
Imagines veri boni require boni viri.
Infeliciſſimi require miſerrimi.
Inclinatio capitis ſignum ē profunde imaginationis. lib. tertio proſa ſecunda fo. 185.
Ingeniū humanū nō valet ordinē diuine ꝓuidentie comprehendere libro quarto proſa ſexta fo. 208.
Impedimēta cognitionis veritatis require turbationes.
Impunitas require pena.
Impuniti mali require veritas.
Inſaturitas regie poteſtatis patet in dyoniſio libro tertio proſa quinta fo. 188.
Intellectus require ſol.
Inuenire deum require deus.
Iudex equitatis require deus.
Inuidus comparatur veſeeno monti ardenti libro primo metro quarto fol. 164.
Ira quid ſit libro primo proſa quinta fol. 169.
Iudices mouentur ad miſericordiam duplici de cauſa li. primo proſa quarta fol. 164.
Iudicium vulgarium dicit infortunatum miſerum fortunatum felicem. libro primo proſa quinta fo. 94.
Iudiciū nāle ⁊ rationale differunt li. qnto ꝓſa. 2. fo. 214.
Iuſticia qd ſit li. ſcdo ꝓſa prima fol. 172.
Iuſti ſiue boni nō ſolū h[illegible] a malis calcantur libro quarto proſa [illegible] 200.
Iuuentus viridis ⁊ felix differunt libro primo metro primo fo. 161.
Labores. 12. require baculis.
Lac. require artes liberales.
Labarintus domus multis circulis conſtructa libro tertio proſa duodecima fo. 189.
Laudare preſentem dupliciter contingit libro ſecundo proſa tertia fo. 174.
Lecto ſiue thoro ſtudium aſſimilatur li. prio ꝓſa. i. fo. 162.
Letargia qualis infirmitas li. i. ꝓſa ſcda fol. 163.
Leuia documenta precedere debent difficilia libro primo proſa ſecunda fo. 163.
Liberum arbitrium eſt in rationali creatura: libro quinto proſa ſecunda fo. 214.
Liberum arbitrium aliter eſt in angelis aliter in hominibus bonis ⁊ aliter in prauis ibidem folio. 214.
Liberum arbitrium non neceſſitatur ſed deus omnia proſpicit ibidem folio. 21[illegible].
Liberum arbitrium ſequuntur premia ⁊ pene libro quinto proſa tertia folio. 215.
Liberi arbitrii ⁊ prouidentie diuine nō eſt diſcordia ſicut aliqualiter apparet libro quinto metro tertio folio. 217.

Libero arbitrio poſſunt res ſic ⁊ aliter euenire libro quinto proſa ſexta fo. 220.
Libidinis ⁊ deſiderii dr̃a lib.4.pſa tertia fo. 203.
Ligatus cathenis require princeps malus.
Lumen require tenebre.
Lupus dicit̃ auarus libro quarto proſa tertia fo. 220.
Luxurioſi comparantur rabiei maris libro primo metro quarto fo. 164.
Luxurioſus require porcus.
Agiſtratum quare aſſumpſit boeti⁹ lib. primo proſa quarta fo. 164.
Mala ſunt in mundo libro quarto proſa prima fo. 203.
Mali ⁊ ſtulti non ſunt timendi libro primo proſa tertia folio. 163.
Malos eſſe non ſimpliciter conceditur require eſſe.
Malum poſſe ſiue velle require poſſe.
Malicia eternaliter duraret li.quarto pſa quarta fo.205.
Malum nuſquam eſt libro quarto proſa ſexta fo. 208.
Manus philoſophie lib.primo proſa prima fo. 162.
Malum nihil eſt libro tertio proſa duodecima fo. 198.
Medicus qualiter inueſtigat morbum libro primo proſa ſecunda fo. 163.
Medica dr̃ phia libro primo proſa tertia fo. 163.
Medicus non ſolũ per ſigna vrine querit morbũ ſed etiã per interrogationes libro primo proſa ſexta fo. 170.
Memorari require recordari.
Mendaciũ eſt triplex lib.p̃mo proſa quarta fo. 164
Mendax require felicitas falſa.
Meror require dolor.
Meretrici aſſimilantur muſe poetice libro primo proſa prima fo. 162.
Metro ⁊ proſa vtitur boetius propter duo libro primo metro primo fo. 161.
Miſeria ⁊ exilium libro primo proſa quinta fo. 169.
Miſericordia require iudices.
Miſer eſt omnis malus li.quarto proſa quarta fo. 205.
Miſerior tanto qs q̃to ſupplicio dignior ibidem fo.205.
Miſeriores eſſent mali ſi non punirentur ibidem fo.205.
Miſerrimi ſũt infeliciſſimi ſi malicia eternaliter duraret. libro quarto proſa quarta fo. 205.
Mors require periodi.
Mons ethna ſemper ardet lib.ſecũdo proſa qnta fo.16[illegible].
Mors libro ſecundo metro ſeptimo fo. 181.
Mors feli[illegible] ſecundum vulgares libro primo metro primo fo. 161.
Mundus require area fortune.
Mundus cõpat̃ mari libro primo proſa tertia fo. 163.
Mundus require deus.
Mũdũ poſuit plato icepiſſe li.qnto proſa quinta fo. 219.
Mures vellem muribus dominari ridiculoſum eſt libro ſecundo proſa ſexta fo. 180.
Mutabilitas rerum probatur tribus exemplis.ſ.ſole flo rib⁹ ⁊ mari libro tertio proſa octaua fo. 191.
Mutabilia oĩa p̃ter deũ lib.quarto proſa ſexta fo. 205.
Atura non aſſueſcit in oppoſitũ nec fortuna libro ſecundo proſa prima fol. 172.
Natura eſt triplex li.tertio metro ſcdo fo. 189
Natura humana paucis minimiſq3 contenta eſt libro ſecundo proſa quinta fo. 178.
Natura ſi interdum violentatur tñ qũ ad id redit qd nãliter ſibi conuenit vt patet de leone vegetabilibus ⁊ volatilibus.libro tertio metro ſecundo fo. 186.
Nãle iudiciũ differt a rõnali li.qnto pſa ſecunda fo.214.
Neceſſitate require preſentia.Item require ſignum.
Neceſſitates ſunt due li.quinto proſa ſexta fol. 220.
Neceſſarium idem põt eſſe ⁊ contingens ad diuerſa relatus libro quinto proſa ſexta fo. 220.
Neronis quattuor malicie.require dignitas.
Neronis luxuria.lib.p̃mo.metro quarto.fol. 164.
Neſcire.require homo vere.
Nihil eſt cauſa mali.lib.q̃rto.proſa ſexta.fo. 208.
Ex nihilo nihil fieri quo intelligit̃.li.5.pſa pria fol.213.
Nigromanticũ pſumpſerunt Boetium propter duo.lib. prio.proſa quarta.fol. 164.
Nobilis quiuis p̃ter illu3 qui deditus vitiis.libro tertio metro ſexto fol. 189.
Nomen ſignificat ſubſtantia3 cum qualitate libro quarto metro quarto fol. 207.
Non ens eſt duplex libro qnto proſa ſexta fol. 220
Nonum antiquum require pati.
Nõ ens ẽ duplex accidẽtal' ⁊ nãl'.li.prio metro ttio.f.163.
Bediunt deo cuncta naturaliter exiſtentia lib. quarto metro ſexto fol. 211.
Ocium dicitur ſtudium ſm vulgares libro primo proſa quarta folio 164.
Oculi phie ratio ⁊ intellectus ⁊ triplici ratione dicunt̃ ardentes lib.primo proſa prima fol. 162.
Odium non habet locum apud ſapientes.libro quarto pſa quarta folio 205.
Omnes laborant lic3 diuerſo calle ad vnum beatitudinis finem peruenire libro tertio proſa ſecunda folio 185.
Omnes tendunt ad beatitudinem vi naturali compulſi ſ3 varie libro tertio proſa ſcda fol. 185.
Opinio vulgarium require veritas.
Opus quod facere vis requiritur voluntas ⁊ poteſtas libro tertio proſa quarta fol. 188.
Oro ſiue depcatio qd ſit li.qnto proſa tertia folio 215.
Orones ſiue p̃ces ſũt do porrigẽde li.5.pſa ſexta fo.220.
Oratores qui ſunt li.q̃rto pſa quarta fol. 205.
Ordo debit⁹ temporis ⁊ loci debet eſſe in quolibet opere ſiue actu libro primo metro ſexto folio 170.
Ordine debito ſeruant̃ res in ſuo eſſe ibidem folio 170.
Ornamẽtis ornari ẽ error.lib.ſcdo.pſa qnta.folio. 178.
Orphe⁹ cithariſta.li.tertio.metro.duodecimo.fo. 199.
Orphei fabule moralitas.ibidem.folio. 196.
Arentes require comedere.
Paripatetici.li.primo.proſa tertia.fol. 193.
Paſſio eſt quida3 motus cellule appetitiue.libro primo.proſa ſexta.folio. 170.
Paſſiones ai impediunt rectum rationis iudiciũ libro primo.pſa ſexta.Et ibidem.metro ſeptimo.folio. 170.
Pati ſapientes non eſt nouum ſed antiquum.libro p̃mo proſa tertia.folio. 193.
Patria eſt beatitudo:via ad eam ſunt virtutes.libro quarto.proſa prima.folio. 203.
Paupertas.duplex.libro ſcdo metro quarto.folio. 177.
Paulinus ſenator romanorũ.libro ſcdo.pſa ſcda fo.173.
Pax ſeu tranquillitas mentis [illegible] pſa quinta fo. 169
Peccata.require vitia.
Pellende ſunt affectiões.lib.p̃mo.metro ſeptimo.fo. 171
Pena malorũ hõa ipunitas mala.li.q̃rto.pſa q̃rta.fo.205
Pene dãnatorum fine purgandorum non ſunt adifferende.libro quarto.proſa quarta.folio. 205.
Pene malorum quare fieri permittũtur bonis ⁊ maliſ ſecunda e[illegible] debentur bonis.li.quarto pſa qnta fo.20[illegible].
Pene re[illegible]uire liberum arbitrium.
Pene n[illegible]tis ſpeculatio rõnis.lib.q̃rto.pſa p̃ma fo.200.
Pericli[illegible]ri.lib.primo.metro ſeptimo.fol. 171.
Perio[illegible] mortis ſiue mete vite.li.q̃rto.metro q̃rto.fo.207
Permanentia eſt appetitus naturalis non voluntarius. libro tertio.proſa vndecima.folio. 169.
Piger.require aſinus.
Pitagorici poſuerũt duo principia rerum bonum ⁊ malum.libro tertio.proſa vndecima.fol. 156.
Philoſophari.require admirari.

Phia dicitur mulier ꝓpter tria lib.i.proſa.i.fo. 162.
Phie ſtatura ibidem fo. 162.
Phie partes tres mathematica: naturalis ⁊ methaphiſica ibidem fo. 162.
Phie veſtes artes liberales ibidem fo. 162.
Phie veſtes erāt filis tenuiſſimis ibidem fo. 162.
Phia manibus ſuis texuerat veſtē ibidē fo. 162.
Phie veſtes obſcurant̄ q2 nō vſitate vt gladius in quiete rubiginoſus erit ibidē fo. 162.
Phie veſtes ſcindunt̄ vario mō ibidē fo. 162.
Phia diuidit̄ i practicā ⁊ ſpeculatiuā ibidē fo. 162.
Phia practica hʒ in ethica yconomica ⁊ politica ſʒ ſpeculatiua ſeu theorica triplex ē.ſ.phiſica mathematica ⁊ metaphiſica ⁊ in talibus eſt ordo per modum ſcale. ibidem fo. 162.
Phie ornamēta ibidē fo. 162.
Phie ira ibidē fo. 162.
Phia magiſtra oīum virtutū ⁊ eſt a deo lib.pmo proſa tertia fo. 163.
Phia eſt via ad cognoſcendū veꝝ lumē libro quarto proſa prima fo. 205.
Philoſophus fuiſſes ſi tacuiſſes li.2.proſa.7.fo 181.
Plato regre ſcire. Itē regre mundus.
Poeta regre meretrici.
Poetica ars a phia fugat̄ li.i.pſa.i.fo. 162.
Popularis regre fama.
Porcus dr̄ luxurioſus li.4.pſa.3.fo. 203.
Poſſe malū peius eſt ꝗ̄ velle.li.4.pſa.4.qualiter intelligit̄.fo. 205.
Poſſe malū nō eſt poſſe li.4.pſa.2.fo. 201.
Poſſe iplere regre deſideriū.
Potētia nō pōt in liberꝝ arbitriū lib.2.pſa.6.vt pʒ de illo qui momordit linguā fo. 180.
Potētia vera regre refrenare.
Potētia: ſufficiētia: reuerētia: claritudo: iocunditas ſunt vnū in re li.3.pſa.9.fo. 191.
Potētia ligata regre pnceps malus.
Potētia plus require actus.
Potētiuꝫ familiaritate Seneca ⁊ plures mortui ſunt lib. tertio pſa.5.fo. 188.
Potentes huius mundi nō ſunt timēdi li.primo metro quarto fo. 164.
Potēs eꝫ patit̄ potentiā exēplū de buſiride interfecto ab hercule. Itē de regulo romano li.2.pſa.6.fo. 180.
Ptās regia nō eſt vera ptās li.3.pſa.5.fo. 188.
Poteſtas gladio ſuper caput pendenti cōparatur. ibidem folio. 188.
Ptās inſecuritas regre inſecuritas.
Ptātes cōcedunt malis li.4.pſa.6.fo. 208.
Ptās plus regre dignitas.
Preces re[illegible] oſōes.
Premia nunꝗ̄ deſunt bonis nec malis ſupplicia libro quarto proſa.3.fo. 203.
Premia regre liberū arbitriū.
Premiū extriſecū nō curat bonus cū bēat in aīo intrinſecū li.4.pſa.4.fo. 205.
Preſentia dei li.5.pſa.3.fo. 215.
Preſentia dei nullā neceſſitatē dei iponit futuris lib.5.pſa.4.fo. 217.
Preſentia dei non mutat proprietatē rei libro quinto pſa ſexta fo. 220.
Preſentialiter oīa ſunt in deo li.5.pſa ſexta fo. 220.
Pretorio iducebant̄ cōſules romani require cōſules.
Principia duo require pitagorici.
Principiū maloꝝ potētia ligata eſt multis calbenis.lib. quarto.metro ſecundo.fo. 205.
Prodigiū qd ſit li.2.pſa.i.fo. 172.
Promittere require ſapiēs.
Propoſitionū veritas eſt ſuper naturā rerum lib.quarto proſa ſecunda fo. 201.
Propriū bonū hoīs regre nō recta.
Proſopopeia ē fictio noue ꝑſone li.i.pſa.i.fo. 162.
Proſpera regre aduerſa.
Prouidentia dei ſolis claritatem excellit libro.5.metro ſecundo fo. 215.
Prouidētia diuia quo ad diuerſos act⁹ hoīs nō fallit̄ li. quinto proſa ſexta fo. 220.
Proſa ⁊ metro vtit̄ boetius duabus de cauſis libro primo metro primo fo. 161.
Prudēs tria reſpicit tpa li.2.pſa.i.fo. 172.
Pulchritudo quadruplex li.2.pſa.5.fo. 178.
Pulchritudo corporis velociter rapitur libro tertio proſa octaua fo. 191.
Pulchrū videri nō reddit natura ſʒ oculorū debilitas ibidē fo.191. Exēplū de Alcibiade.
Puniuntur alibi grauius mali ſic impuniti libro quarto proſa quarta fo. 205.
Puniri intriſece require cōſcientia pura.
Puniri non require miſereor.
Uies mentis require pax.
Quiuqꝫ vnum in re require potentia.
Quid nominis ⁊ quid rei differunt libro quinto proſa prima fo. 213.
Ratio recta eſt homini proprium bonum libro primo proſa quinta fo. 196.
Rationalis require homo.
Recordari qd ſit li.4.pſa ſecūda.fo. 201.
Refrenare animum eſt potentia vera, libro tertio metro quinto fo. 189.
Regēdū tria regrunt̄ lib.2 pſa ſeptima fo. 181.
Regere require deus.
Regimē dei in cōcordia elementoꝝ apparet ⁊ in tēporib⁹ anni li.4.metro ſexto fo. 208
Reſpublica regre beate.
Rixoſus require canis.
Rotare orbē regre deus rotat.
Ruge fiunt quare in ſenibus nō in iuuentutibus.libro primo metro primo fo. 161.
Sacrilegiū lib.i.pſa quarta fo. 161.
Sanitas corpori triduane febri ſoluit̄ lib.tertio proſa octaua fo. 181.
Sapiēs ſe hʒ vniformiter ad vtrāqꝫ fortunā libro ſecūdo proſa prima.fo. 173.
Sapiēs require tetragonum.
Sapiētis nō ē pmittere que nō pōt implere libro quarto proſa ſecunda fo. 201.
Sapiēs require deſideriū. Itē require aduerſitate. Item require odium.
Sapiēs nō odit ſtultū li.4.pſa4.fo. 205.
Sapiētis ē declarare difficilia li.4.pſa ſexta fo. 208.
Sapiētū ē ſimplicibus arridere cū ſapiētiā acquirat ibidem fo. 208.
Scientia diſperſa augmētatur oppoſitum de diuitiis. require diuitie.
Sciētia diuina qualis ſit nominanda li.5.pſa.6.fo. 220.
Scire require finis.
Scire ſeipſuꝫ require homo vere ſcit.
Scire ꝑꝫ platonē lib.5.metro tertio fo. 217.
Senes quare ſunt rugoſi lib.i.metro.i.fo. 161.
Seniū generat̄ tripliciter lib.i.metro.2.fo. 162.
Senū multa incōmoda ibidē fo. 162.
Senſualitas ꝯriat̄ rōni li.i.metro ſecūdo.fo. 162.
Sermones accipiēdi ſunt ꝑm materiā ſubiectā lib. tertio metro duodecimo.fo. 199.
Serenitas veſpertina lib.5.proſa quarta fo. 217.
Sex doloroſa require dolore.
Signum oſtendit ſignatum non neceſſitat libro quinto proſa quarta fo. 217.

Tabula

Socrates plus in nomine vnius dei bibit venenum ⁊ nihil ſibi nocuit li.i.proſa.3.fo. 163.
Socrates docet ſemp pādere veritatē li.i.pſa.4.fo.164.
Sol qñqȝ ſignificat itellectū li.i.metro.3.fo. 163.
Solis calor lib.i.metro.2.fo. 162.
Solis claritas require pꝛuidentia dei.
Spes ⁊ depꝛecatio ceſſarēt:ſi futura de neceſſitate euenirent lib.5.pſa ſecunda fo. 214.
Status non placens require felicitas.
Stelle ſeptem require admirationis.
Stoici vnde dicantur libro quinto metro quarto fol. 219.
Item plus require epicuri.
Studiū duplex floreus ⁊ aridū lib.i.metro.i.fo. 161.
Itē plus require lecto. Item plus require ocium.
Stupor qd ſit lib.i.pſa prima fo. 162.
Stupor boetii ibidē fo. 162.
Stupor ⁊ pudor differunt lib.i.pſa.2.fo. 163.
Superbus cōparaẜ fulmini lib.i.metro.4.fo. 164.
Cōtra ſupbos vanā gloriā querētes li.5.metro.5.fo. 221.
Supplicia require pena.

Aciturnitas dupliciter prouenit lib.i.proſa ſecunda fo. 163.
Taciturnitas triplex li.2.pſa.i.fo. 172.
Tactus require cognoſcitur.
Tardus require aſinus.
Tpalia ebetāt ⁊ igroſſāt mētē hūanā li.i.metro.2.fo.162.
Tempus vernale cōuenit vite humane ibidem fo. 161.
Tempus autumnale dat vuas ibidem fo. 162.
Tenebras aſſueti non queunt lumen intueri,vt ſunt certe aues lib.4.proſa.4.fo. 205.
Terra habitabilis ſolū ad tres ptes li.2.pſa.7.fo. 181.
Terrena bona excecāt vulgares li.4.pſa quarta fo. 205.
Teſtis conditiones lib.primo pſa quarta fo. 164.
Tetragonū corpus cōparaẜ ſapiēti li.4.pſa.7.fo. 212.
Tigris flumen require eufratis.
Tireſia vaticinauit require vaticinatio.
Tonitru dicitur deus tonare: vt ſic diuina prouidentia recogitetur lib.quarto metro ſexto fol. 211.
Transformatio require animi.
Transformatus require vlixis.
Turbatiōes aī ipediunt cognitionem veritatis li.i.metro ſeptimo fo. 171.

Aticinatio tireſie.quid dicā hoc erit vel nō erit lib.quinto proſa tertia. 215.
V[illegible] ſebritius:vbi Catho libro ſecundo metro ſeptimo fo. 181.
Velle malum require poſſe.
Venenum bibere require Socrates.
Venti quattuor principales a quattuor ptibus mūdi glibet duos hȝ collaterales,⁊ ſic ſunt duodecim libro primo metro tertio fol. 163.
Ventorum generatio lib.primo metro ſecundo fo. 162.
Veritas require ſocrates.
Veritas qualiter latet in principio in noſtro intellectu libro tertio metro vndecimo fo. 197.
Veritatem non omnes eodem modo capiunt nam quidā demonſtratiue quidam auctoritatiue quidam per modum fabule libro tertio metro duodecimo fo. 199.
Veritas propoſitionum require propoſitio.
Veritas contrariatur opinioni vulgarium qui putant malos īpunitos felices lib.4.proſa4.fo. 205.
Vertex capitis tres habet partes fantaſia ī anteriori cogitatiua in medio memoratiua in occipite libro primo pſa prima fo. 162.
Veſpertina require ſeueritas.
Veſtibus nō eſt gloriandū lib.2.proſa quinta fo. 178.
Via ad beatitudinē require patria.
Vitia ſunt ſpernenda lib.quinto proſa ſexta fo. 220.
Vicia nō ſunt ſine penis lib.quarto proſa prima fo.200.
Vicioſus require accidioſus.
Videre omnia require deus.
Vini duo dolia ī limite Iouis li.2.pſa.2.fo. 173.
Virtutes ſunt colende lib.quinto proſa ſexta fo. 220.
Virtus interpꝛetatur lib.quarto proſa ſeptima fo. 212.
Virtutes ſunt via ad beatitudinem require patria.
Viſus require cognoſcitur.
Vita humana require tempus vernale.
Vita virtuoſa eſt ſtatus medioris propter ſimilitudinem edificii lib.2.metro quarto fol. 178.
Vita hominis require circulo.
Vita hominis require periodi.
Vlixis ſocii per thorum circis in bruta ſunt trāſformati, libro quarto metro tertio fo. 204.
Vlixes plus require aduerſitas.
Vnū ⁊ bonū idē ſunt lib.tertio pſa vndecima fo. 196.
Vnū manet interim qꝛ eſt vnum ibidem fo. 196.
Volitū nihil niſi cognitū li.5.metro tertio fo. 217.
Voluntas require opus.
Volūtas ⁊ ptās requiruntur ad oēȝ actū li.4.pſa.2.fo. 201.
Voluntas duplex lib.tertio proſa ſeptima fo. 212.
In voluntate nō eſt beatitudo ibidem fo. 212.
Volūtas cōiugalis habet anxietatem annexam vide exemplum notabile li.tertio proſa ſeptima fo. 190.
Voluptas ē ſicut ſtimulus apū li.3.metro.7.fo. 190.
Voluptatem quid mali ſequatur ibidem.fo. 190.
Vulnus detegere require confiteri.
Vultus require acies.
Vultꝰ reuerēdꝰ dꝫ phiā:qꝛ ſicut vultꝰ honeſtus facit hominē reuereri:ſic phia amatores ſuos li.i.pſa.i.fo. 162.

Finis.

¶ Eximii preclariſq3 doctoris Thome ſup libris Boetii de conſolatu philoſophico cōmentum feliciter incipit.

Philoſophie ſeruias op3 vt tibi contingat vera libertas. Hec ſunt verba Senece octaua epiſtola ad lucilliū: quia vocari philoſophiā ſciam veritatis recte ſe h3 ex ſecundo methaphiſice. τ philoſophia affert delectatiōes mirabiles firmitate: τ puritate ex .io. ethicorū. Et multis viſa eſt philoſophia res mirabilis τ diuina ex de celo τ mundo Ariſtotelis. Ite3 ꝙ nulla ſcientia ſimilis ē philoſophie que clarificat aīam τ facit delectari eam in hoc ſeculo in pfectione τ rectitudine. ex libro de pomo τ morte. Et philoſophia trahit hoīe3 ab obſcuritate ignorantie ad ſciam: a tenebris ſtultitie ad lucem ſapientie: τ ad claritatē intellectus. ex eodē libro Ariſtotelis. Itē quia philoſophia a ſupſtitione liberat: metu mortis nō cōturbat ſm Tulliū in lib. de finibus bonoꝝ τ maloꝝ. Jō Seneca has τ cōſimiles cōditiōes τ effectus laudabiles philoſophie aduertens: hortat nos ad ſeruitium philoſophie: in propoſitiōe propoſita ſic dicens. Philoſophie ſeruias oportet. que quidē propoſitio poteſt probari multis rōnibus. Primo ſic. illi op3 ſeruire per cuius ſeruitutē hominū cōtingit vera libertas. ſed philoſophia ē huiuſmodi igitur. Maior nota. q2 libertas eſt nobiliſſima cōditio quā natura humana deſiderat τ affectat. Minor patet ꝑ eundē Senecā: qui poſtꝙ̄ pmiſit ꝓpoſitionē iſta3 philoſophie ſeruias oportet. ſubiungit. vt ibi cōtingat vera libertas τ paucis interpoſitis dicit. hec. n. ſ. ipſu3 ſeruire philoſophie libertas ē. Probat ſecūdo ſic. illi op3 ſeruire qđ animū perficit. vitā diſponit. actiōes regit: agēda τ obmittenda demōſtrat. τ ſine quo nemo eſt ſecur9. philoſophia eſt hmōi. igitur τc. maior nota. nam iſte cōditiōes ſunt de pfectione hoīs. minor declarat ꝑ ſenecam. 16. eplā ad lucilliū qui loquēs de philoſophia dicit ſic. Hec aīum format τ fabricat. vitā diſponit. actiones regit τ obmittenda demonſtrat. ſedet ad gubernandū errantia. fluctuantiū dirigitur curſum. ſed ſine hac nemo eſt ſecurus. Probat tertio ſic. illi eſt ſeruiendum quod tradit cognitiōē vltimi finis magnum incremētum philoſophia eſt hmōi. igit τc. maior nota. q2 cognitio vltimi finis magnu3 incrementu3 confert ad vita3. ex primo ethicoꝝ. Minor declarat. nam vltimus finis vite humane eſt beatitudo cuius cognitiōe3 philoſophia tradit. dicit enī philoſophia in tertio de cōſolatione proſa ſecūda, ꝙ btitudo eſt ſtatus oīum bonorum aggregatiōe perfectus. τ i eodē tertio oſtēdit philoſophia i quo ſit vera btitudo τ quō ad ea3 pueniat. Probat quarto. illi op3 ſeruire quod facit hoīem parem deo. philoſophia eſt hmōi. igit τc. Maior nota de ſe. Minor p3 p ſenecā. 49. eplā ad lucilliū qui dicit. Hoc cui3 mihi philoſophia promittit vt me parē deo reddat. Probat quinto. illi eſt ſeruiendum quod eſt magiſtra oīum ſcientiaꝝ nutrix oīum virtutu3. ſūmu3 ſolaciū lapſoꝝ animoru3 qđ ē preuiu3 veri luminis. τ cui9 exhortatio eſt recta ſui auctoritate digniſſima philoſophia ē hmōi igit τc. Maior nota q2 rōnabiliter propter has cōditiōes laudabiles alicui ſeruitur. Minor declarat. nā philoſophia ē magiſtra oīum ſcientiarū ex primo de cōſolatiōe proſa tertia. ipſa eſt nutrix oīum virtutū. ſecundo de cōſolatiōe proſa quarta. ipſa eſt ſummū ſolatiū lapſoꝝ aiorum tertio de cōſolatiōe proſa pma. ipſa eſt preuia veri luminis quarto de ꝯſolatiōe proſa prima. τ eius exhortatio ē recta ſui auctoritate digniſſima quinto de cōſolatione proſa pma. Sic ergo p3 propoſitio declarata q̄ dicit. Philoſophie ſeruias op3. Sed diceres quid mihi prodeſt philoſophia: ſi fatum ē. qđ mihi pdeſt philoſophia ſi deus rector ē: quid mihi prodeſt philoſophia ſi caſus imperat. Ad hoc rńdit ſeneca. 12. eplā ſua. Siue inexorabili lege fata nos ſtringant: ſiue de9 arbiter vniuerſis cūcta diſponit. ſiue caſus actiōes humanas ſine ordine pmiſcet adhuc philoſophie inſiſtendum ē. Philoſophia enī nos tueri h3. hec. n. exhortatur vt libenter deo placeamus vt ipſu3 ſequamur vt cōtinue fortune reſiſtam9 τ vt caſum feramus. licet autē oēs hoīes ſm Ariſto. pmo methaphyſice natura ſcire deſiderēt. tamē pauci de quo dolor eſt. philoſophie vacant. quod ideo cōtingit. q2 plures obmiſſis delectatiōibus interiorib9 ad delectatiōes refugiunt corporales. Non tñ op3 delectatiōes corporales eē eligibiliores interiorib9. q2 delectatiōes corporales ipediūt a ſummo bono: interiores autē ad id promouēt. vñ boe. i tractatu de ſummo bono dicit. Dolere debēt qui delectationib9 ſenſualib9 detinent bona interiora obmittēdo. Na3 dediti bonis ſenſualib9 ſumma bona nō attingūt. Quos hoīes ſenſuales boe. quarto. de cōſolatiōe pro quarta cōparat veſptilioīb9. dicēs. Nequeūt enī oculos ſuos tenebris aſſuetos ad lucē perſpicue veritatis attollere. ſimiles q3 ſunt auib9 quaꝝ intuitum nox illuminat dies excecat. Et licet hoīes ſenſuales et vulgares nō magnificent nomē phie. ſed magis blaſphemēt. nihilomin9 tñ ipſa phia in ſua dignitate pſeuerat. teſte ſeneca. 14. eplā ad lucillum. Nunꝙ̄ inualeſcet ad tantu3 malitia neq3 ad tantu3 exceditur cōtra virtutes. vt non nomē phie ſacrū et venerabile pmaneat. Sed diceres phari nō valeo q2 paup ſu3. ſed ſi diuitias habuero. totu3 me philoſophie dabo. τ hoc vr̄ rōnabile: q2 natura p ſe nō ē ſufficiens ad ſpeculandū. ſ3 op3 cibu3 et potu3 τ reliqua3 famulatu3 preexiſtere. τ p tanto ſacerdotes in egypto habitis neceſſariis pp āmirari ceperunt phari. vt dicit Ariſt. primo methaphiſice. Hec excuſatio rōne pauptatis nō valet. audi Senecā. 17. eplā ad lucillu3. qui dicit. Nō eſt quo nos paupertas a phia reuocet. toleranda. n. ē fames quā tolerauerunt quidā in obſidionib9. τ quid aliud erat pmiu3 patientie illoꝝ ꝙ̄ in arbitriu3 non cadere. ſ. inimicoꝝ quāto magis eſt qđ pmittit. ppetua libertas. nulli9 hoīs timor τ qđ aīum liberat a furorib9. multis. n. ad phandu3 obſtitē diuitie. Paupertas autē expedita ſecura eſt. ſi vis aīo vacari paup ſis op3 aut paupi ſilis. q2 nō pōt ſtudiū ſalutare fieri ſine cura frugalitatis. frugalitas aūt ē voluntaria pauptas. hec Seneca. vex eſt igit ad phandū exiguntur neceſſaria ſ3 ſufficiūt hoī pauca. nō enī op3 ſnturu3 felicē deū terre τ maris eē: q2 natura paucis minimiſq3 cōtenta eſt. ex ſecūdo de cōſolatiōe proſa qnta. Proiice ergo oīa a te τ ad phiam magno curſu totiſq3 virib9 intende. hec ſeneca. 17. eplā ad lucillu3. Phie ergo ſeruias op3 vt tibi cōtingat vera libertas. vt tibi cōtingat vera ſecuritas. [illegible] teſcat felicitas. vt par deo fias. τ pcipue vt in aduerſitatib9 τ tribulationibus poſitus p ipſa3 veriſſime cōſuleris exemplo boetii. quē phia in exiliū relegatu3 ab oībus bonis pulſu3 dignitatib9 exutu3. multis miſeriis afflictu3 dulciſſime conſolabat de cui9 phie cōſolatiōe agit in hoc lib. boetii. qui intitulatur liber de cōſolatiōe phie. de quo ad pñs noſtra eſt intentio. hec ſufficiant de introductiōe hui9 li. ¶ Sed anteꝙ̄ ad litterā accedamus qnq3 ſūt premittēda. primu3 de cā ſuſcepti opis. ſcđm de cauſis hui9 libri. tertiū de titulo. hui9 libri τ ei9 expōne. quartū de cā intitulatiōis pñtis libri. qntū de generali ſumma τ ſententia huius libri.

¶ Circa primu3 videlicet circa cām ſuſcepti opis. quare boetius hūc libru3 cōſcripſit. eſt ſciēdū. ꝙ boeti9 vir eximius cōſul romanus. fide catholicus extitit. qui diſputās de fide catholica cōtra duos hereticos. ſ. Neſtoriū τ Euticē3. cum nullus eſſet qui eis reſiſteret boeti9 ipſos in cōi cōcilio deuicit ſicut patet in lib. ſuo de duab9 naturis i xpo. Tpe vero theodorici regis gottoꝝ cu3 idem Theodoric9 tyrannidē ſuā cōtra romanos vellet exercere. τ quoſlibet bonos opprimere. Boeti9 virtute dei armat9 plus oībus aliis ſibi reſtitit. τ quos tyrānica rabies inuaſerat. Boetius amore iuſticie exponēs ſe periculis ipſos liberauit. Uidens aūt Theodoricus rex gottoru3 ſolum ipſu3 Boetiū ſibi reſiſtentē cogitabat qualiter ipſum pderet. τ cu3 iuſtā

cauſam cōtra eum nō inueniret duas falſas cauſas confixit
dixit enī boetium impediuiſſe quendā delatorē ſibi littera
rum que cōtinebāt accuſationē ſenatus romanorum vt ſic
ſenatus redderet reus leſe maieſtatis. Hāc cām tāgit boe
tius pſa quarta hui⁹ pmi dicens. Delatorē ne documenta
deferret quib⁹ ſenatū maieſtatis reum faceret: impediſſe cri
minamur. Scdo accuſabatur boetius q꞉ quaſdā litteras
direxiſſet ad iperatorē conſtantinopolitanum p quas reſti
tueret libertatē priſtinam ipſis romanis. Hanc cām tangit
boetius eadē proſa ſic dicens. Nam de cōpoſitis falſo lit
teris quibus libertatē arguor ſperaſſe romanam qd atti
net dicere. His de cauſis boetius p viles pſonas ꝛ iſames
accuſatus indefenſus, reus eſt iudicatus, ꝛ a rege Theo
dorico papie in exiliū relegatus. Boetius autē i exilio po
ſitus preteritā proſperitatē ſecū reputans ꝛ pſentem aduer
ſitatem cōſiderans, ne aliquis homo in ſimili ſtatu poſitus
deſperaret. ſed vn̄ cōſolaretur haberet. pbicam cōſolatio
nem cōpoſuit cōtra mutabilitatē fortune. Ex quibus dcis
patet q꞉ cā ſuſcepti operis eſt illa: quatenus boetius ſe in
exiliū relegatum ab hoibus bonis depulſum. dignitatib⁹
exutum per phiam ſe tueret. volens cōſolari quēlibet ho
minē in ſimili ſtatu poſitū, ne deſperet. ſimiliter et cōtuen
dum. ¶ Scdo videndū eſt de cauſis huius libri. cui⁹ cau
ſa efficiens fuit boetius qui deſcribens materiā hui⁹ libri
vtitur tam pſa q̄ȝ metro imitatus Martianū felicē capel
lam q in deſcribēdo nuptias Mercurii ꝛ philologie hoc
ſtilo vſus eſt. de quo fit mentio in theodolo vbi dr. Egre
giam ſobolē cui pſtilbōtis amorē. Ut ſuperū magna ſoci
aſti teſte capella. lȝ ille liber boetii multum excellat librū
Martiani tam nobilitate materie q̄ȝ priuilegio eloquētie.
Boetius .n. nec tullio in proſa nec Uirgilio in metro mi
nor reputat. vtitur autē boetius in hoc libro proſa in qua
ponit rōnes ad conſolandū boetiū. probādo q nō ſit do
lendū de amiſſione rerū tēporaliū. vtitur autē metro dele
ctabili. vt dū audiat meror obliuioni tradat. Cā materi
alis huius libri eſt philoſophica cōſolatio ordinata ad cō
temptum mundanorū ꝛ ad appetitū ſumme felicitatis. Uel
phica cōſolatio perſuadēs neminē extolli in pſperis nec
deprimi in aduerſis. vel aliter. cauſa materialis ſiue ſubm
huius libri eſt ſtatus miſerabilis boetii phica cōſolatione
ſuperinducta. Cauſa formalis tractatus hui⁹ libri conſiſtit
in eius diuiſione. de qua videbit poſt. Cauſa aūt formalis
tractandi eſt modus agēdi boetii. ꝛ eſt dialogus .i. ſermo
duorū. Introducit enī Boeti⁹ i hoc libro duas pſonas .ſ.
ſeipſum ſuā miſeriā deplangentē. ꝛ phiam ſibi cōdolentē
ꝛ ipſum ſup ſua miſeria conſolantē. ꝛ hoc eſt rōnabile. Nā
ſm btm̄ Grego. verus ordo cōſolationis eſt. vt cū volumus
aliquē a merore ſuſpēdere. primo ſtudeamus luctui ei⁹ cō
cordare vel ideo cauſa formalis eſt dialogus. q꞉ in quadā
parte huius primi libri phia introducit fortunam ꝛ ipſum
Boetiū alloquentē. vbi incidit quedā figura tropi que vo
catur ethopeia. de qua dicit greciſmus: ac introducit ali
quos de ethopeia loquentes vt cum fortuna loquit Boe
tius ipſa vel poteſt dici ſm cōmuniter loquentes q꞉ cauſa
formalis tractandi eſt quintuplex. diffinitiua. diuiſiua. p
batiua. improbatiua. exemplorum poſitiua. ſicut videbit
in libro. Cauſa finalis hui⁹ libri eſt. vt ipſo cognito nos ip
ſos ꝛ quoſ libet alios in aduerſitatib⁹ ꝛ tribulatione poſi
tos phica cōſolatiōe tueamur. Et ne extollamur in proſpe
ris ꝛ deprimamur in aduerſis. ¶ Tertio videndū ē de titulo
huius libri. ꝛ de eius expoſitiōe. vnde ſciēdū q꞉ titulus ſm
Remigiū ſuper donato eſt clauis ſiue ingreſſus operis ſe
quentis. Et dr titulus a titan qd eſt ſol. ſicut enim ſol illu
minat mundum ſic titulus librū. Et preponit titulus libro
ad cōſumationem operis ꝛ ad laudē auctoris. Eſt ergo ti
tulus preſentis libri talis. Auitii Manlii Torquati Seue
rini Excōſulis Patricii Ordinarii boetii viri illuſtris ici
pit liber de cōſolatiōe philoſophie. ¶ Sed querit quare
tot nomina propria ponunt in titulo. Dicūt aliqui q꞉ fo
te conſuetudo fuit romanorū vt ſic nomina aſcriberēt ſu
orum auorum ꝛ pdeceſſorū. Uel aliter poteſt dici q꞉ plu
ra nomina ponūtur in titulo propter honorē ꝛ laudē ip
ſius Boetii. q꞉ ſm Senecā in lib. de clementia ad Nero
nem. Multa cognomina honori data ſunt. Sicut .n. vilis
perſona nō vult nominari niſi vno nomine. q꞉ quāto plus
nominatur tanto plus cognoſcit ꝛ tanto magis ſordeſcit.
ſic honeſta perſona vult nominari pluribus nominib⁹: vt
ſic magis innoteſcat ꝛ clareſcat alius ſua fama. Nam om
ne bonū in cōmune deductū magis eluceſcit. Exponitur
autē iſte titulus ſic. boetius dictus Auitius a quodam no
bili romano ſic dicto de cuius gñe ipſe fuit. vel dictus aui
tius quaſi inuictus ab a quod ē ſine. ꝛ vicos victoria. Nū
q̄ȝ enī boetius vinci potuit vt ſflecteretur a iure ad iuſtici
ām. ſicut ipſe teſtatur quarta proſa huius libri primi dicēs
Nunq̄ȝ a iure ad iniuriā me q̄ſq̄ȝ detraxit Secundo Boe
tius dictus fuit Manlius q꞉ de genere Manliorum fuit
qui erāt nobiles romani. Tertio boetius dictus fuit tor
quatus a quodā nobili romano ſic dicto. qui cum ſingula
re bellum iniret cum quodam de gallia ipſum deuicit ꝛ tor
quem in collo habentem ſibi abſtulit. cuius ratiōe dictus
fuit torquatus de cuius genere fuit Boeti⁹. Quarto boe
tius dictus fuit Seuerinus a ſeueritate. Seuerus .n. fuit
cum theodorico regi gottorum ſe oppoſuit. Uel dictus ſu
it Seuerinus quaſi ſequens veritatem nunq̄ȝ enim in iu
diciis vel amore vel odio flecti potuit a veritate. Quinto
Boetius dictus fuit Exconſul quaſi vnus ex cōſulib⁹ ro
manorū. vel exconſul quaſi extra cōſulatum poſitus quem
prius habuit. Excōſulares dicebantur qui iam depoſue
rant conſulatū. et licet ab honore conſulatus ceſſarent: ta
men poſtea plus aliis in magna reuerentia habebantur.
Sexto dictus fuit Patritius a nobiſſimo romano ſic di
cto de cuius genere fuit Boeti⁹. vel alio modo patricii di
cebantur nobiles romani qui prouidebant reipublice. ſi
cut pater filio quorū nomina ſcripta erāt aureis litteris et
ideo dicebantur patres de quorū numero fuit dict⁹ Pa
tritius: propter qd boetius fuit dictus Patricius. Septi
mo dicebatur Ordinarius. q꞉ rempublicā ordinauit. Uel
aliter ordinarii dicebant qui tante dignitatis erant: vt quo
libet ordine digni eſſent et ſic fuit Boetius. Octauo nomi
ne proprio dictus fuit Boetius. quod interpretatur adiu
tor q꞉ in neceſſitate pauperibus ſubueniebat. ¶ Quarto
videndum eſt de cauſa intitulatiōis huius libri. Intitula
tur iſte liber de conſolatione philoſophica. Ubi ſciendū
q꞉ philoſophica cōſolatio dicitur rationabilis demonſtra
tio declarans de cuius amiſſione nō eſt dolendum. ꝛ de cu
ius poſſeſſione non ſit gaudendū. ꝛ q꞉ hoc pertractat in
preſenti libro ideo ſic intitulatur. ¶ Quinto videndum eſt
de generali ſumma huius totius libri. vbi ſciendū q꞉ boe
tius in hoc libro oſtendit bona temporalia eſſe tranſitoria
ꝛ non cōſiſtere totaliter in eis totalem verā felicitatē. ꝛ
per conſequens non eſt dolendum de eorum abſentia. nec
gaudendum de eorū preſentia. ꝛ neminem debere extolli
in proſperis. nec deprimi in aduerſis. Oſtenditur etiam in
preſenti libro quid ſit ſummū bonū vbi ſit ſitum ꝛ quomo
do ad ipſum perueniatur. Etiā oſtenditur q꞉ boni ſemper
ſunt potentes ꝛ mali ſemper ſunt impotentes. ꝛ q꞉ bonis
nunq̄ȝ deſunt ſua pmia. malis nunq̄ȝ ſua ſupplicia. Poſt
hoc oſtenditur quid ſit diuina prouidentia quid caſus qd
fatum. quid liberum arbitrium. Et ponit Boetius ratio
nes quibus probat liberum arbitrium nō poſſe ſtare cum
prouidentia diuina. et ponit quorundam falſam ſolutio
nem et eā improbat. Poſtea oſtēdit verā ſolutionē quam
rationibus confirmat. Iſta ꝛ alia plura pulchra determi
nantur in hoc libro ſicut patebit in ſequentibus.

¶ Anitij Manlij Torquati Seuerini Boetij Ordinarij Patricij viri exconſulis de conſolatione philoſophie liber primus incipit.

Metrum primum.

Carmina qui quondam ſtudio florente peregi.
Flebilis heu meſtos cogor inire modos.

Carmina qui quōdā. pñs liber Boetii prima ſui diuiſione diuidiť i qnqꝫ ꝑtes. ſm ꝙ ponit qnqꝫ libros partiales quos cōtinet. In primo ꝯqueriť ſe miſeriis ſubiectū In ſcd̄o ponit remedia ꝯſolatiua. In tertio determinat de vera felicitate in qua ſit ſita ⁊ quō ad eā ꝑueniať. In quarto mouet q̄ſdā q̄ſtiones ipſi ꝑhie. In q̄nto determinat de caſu ⁊ ꝓuidētia diuina. Primus liber icipit hic. Carmina. Scd̄s liber icipit ibi. Poſt hec paulisꝑ. Tertiꝰ ibi. Iaꝫ cantum illi finiuerat. Quartus ibi. Hec cū ꝑhia. Quintꝰ ibi. Dixerat oroniſqꝫ curſuꝫ. Quid ⁊ de quo agať i quolꝫ libro patebit loco ſuo Primꝰ liber diuidiť .ſ. iꝫ. ꝑtes q̄ꝛ huiꝰ primi libri ſunt ſeptem metra ⁊ ſex ꝓſe. q̄ ꝑtes patebūt. q̄ aūt ſit materia ⁊ intentio cuiuſlibet ꝑtis ſilr patebit. ¶ Notandum aūt ꝙ ꝑmum metrū huiꝰ ꝑmi libri vocať elegiacū. Eſt aūt metruꝫ elegiacū: qd̄ ꝯſtat ex vno verſu exametro. i. ſex pedū. ⁊ alio penthametro. i. qnqꝫ pedum. Et dř elegiacū ab eleys qđ eſt miſeria. elegia. n. ē miſeria. Metrū. n. elegiacū inuētuꝫ fuit ꝓ deſcribenda miſeria. Quis eo hodie: aliq vtunť ad alia deſcribēda. vñ Oratiꝰ. vſibꝰ impariter in cūctis q̄rimoniā primū. Poſt hec icluſa ē voti ſnia compos. Quis aūt fuerit primꝰ adinuētoꝛ talis metri elegiaci dubitať. vñ Oratiꝰ. Quis tā exiguos eleyos emiſerit auctoꝛ. Grāmatici certāt ⁊ adhuc ſub iudice lis eſt. Et diuidiť hoc ꝑmuꝫ metrū i quattuoꝛ partes. Primo Boetiꝰ deplangit ſtatū ſue miſerie ex parte ꝑmutatiōis ſtudii. ſcd̄o ex parte defectus corporalis. tertio ex parte ꝓlōgatiōis vite miſerabilis quarto apoſtrophat ꝯtra ſuos amicos. ſecūda ibi Gloria felicis. tertia ꝑs ibi. Mors hoium felix. quarta ibi qd me felicē. Primo facit. qd̄ dcm̄ eſt. ſecūdo approbat dictū ſuum ibi. Ecce mihi lacere. dicit ꝑmo. Ego Boetiꝰ: q quondam. tꝑe ꝓſperitatis. ſtudio meo florēte peregi. i. cōpoſui carmina. ſupple delectabilia ⁊ iocūda. nūc. tꝑe aduerſitatis flebilꝭ. i. dignus vt defleā. Uel flebilis. i. triſtis. cogoꝛ inire. i. ichoare meſtos modos. i. triſtia metra de mea miſeria. ¶ Notandū ſicut dcm̄ fuit priꝰ. Boetiꝰ vtiť i hoc libro tam ꝓſa q̄ꝫ metro. metro q̄ꝛ talis modus ſcribēdi magis fuit ꝯueniēs ſue materie. ſicut. n. potio curatiua q̄ amara ē delectabiliꝰ ſumiť ſi fuerit aliqua dulcedine ꝑmixta ſic rōnes ꝑhie i ꝓſa tradite libentiꝰ a Boetio ſuſcipiunť ſi fuerint iocūditate metri dulcorate. Et iō Boetiꝰ nūc vtiť metro nūc ꝓſa q̄ꝛ alternatis vti delectabilius ē. Uñ auctoꝛ poetrie. Quod ſapit iſipidū vitioſa freq̄ntia reddit. Item nota ꝙ Boetius icipit librū ſuum a metro q̄ꝫ a ꝓſa q̄ꝛ modus ſcribendi metricus magis fuit vſitatꝰ apud antiquos q̄ꝫ proſaicus. Uel iō q̄ꝛ metrum ē delectabiliꝰ [illegible]. vt ergo magis alliciat audiētes ad ſuū librū: iō in ꝑncipio libri ſui vtiť metro. Iteꝫ nota circa lrām. ꝙ carmina vnꝯ mō dñr ſcripta metrica certis pedibꝰ mēſurata. Alio mō dñr quecunqꝫ dicta vel ſcripta etiā ꝓſaica q̄ ſūt de re delectabili: Boetiꝰ aūt florente ſtudio cōpoſuit vt plurimū carmina ꝓſaica de re delectabili. Edidit. n. q̄dā carmina ꝑhica. quedam logicalia. q̄dā theologicalia ſicut pꝫ reſpiciēti eiꝰ diuerſos libros. Tēpcrare aūt aduerſitatis cogebať. Boetius ad cōponēduꝫ carmina metrica triſtia. ¶ Itē nota ſtudiū eſt vehemēs applicatio animi ad aliqd agēdū cum bona volūtate. dico cū bona voluntate. q̄ꝛ i maliuolaꝫ aīam non intrabit ſapiētia. hec Salomon. Et ꝑfectio diſcipuli in tribꝰ conſiſtit. ex Boetio de diſciplina ſcolariū. in attentiōe. docilitate. ⁊ beniuolētia. homini. n. nolenti ſciam et vt opꝫ ſtudenti īpoſſibilis ē poſſeſſio boni. Euſtratiꝰ. ꝑmo ethicoꝝ. ¶ Itē nota ꝙ duplex eſt ſtudiū florens. ⁊ ariduꝫ ad ſtudiū florens tria exiguntur. Primo reqriť iuuentus q̄ꝛ iuuenes ꝑſpicatioꝛes ſūt ſenibus. ſenes aūt magis ſunt immemores. Scd̄o requiriť habitꝰ neceſſarioꝝ: q̄ꝛ natura ꝑ ſe nō ē ſufficiens ad ſpeculādū. ſed opꝫ neceſſaria exiſtere. ex quarto ethi. Tertio requiriť animi trāqllitas q̄ ꝯtingit ꝑ ſedationē paſſionū. q̄ꝛ aīa i quiete ⁊ reſidētia ſit prudēs. 7. phyſicoꝝ. Ubi. n. paſſiones dominanť. ibi itellectus obſcurať. Iō Boetius i fine huius ꝑmi libri hortādo nos ad fugā paſſionuꝫ dicit Gaudia pelle. pelle timorem. Spemqꝫ fugato. nec doloꝛ adſit. Nubila mens ē victaqꝫ frenis. Hec vbi regnāt. Studiū aūt aridū eſt. ad qd̄ ꝯcurrūt oppoſite cōditiōes. ſ. ſenectus neceſſarioꝝ defectus. ⁊ animi ꝑturbatio. ¶ Nota ꝙ verſus de miſeria dicātur meſti modi. dñr. n. modi a modulādo q̄ꝛ pedibus modulanť. ⁊ dicūtur meſti rōne materie quia ſunt de triſti materia ſcilicet aduerſitatis.

¶ Nota ꝙ i primis duobus verſibus notať antitheſis. i. cōtrapoſitio. dř. n. i primo verſu quondā ꝑegi. cui cōtrariatur i ſecūdo verſu cogoꝛ inire. i. ichoare. Itē dř in primo verſu florente ſtudio. cui cōtrariať i ſecūdo flebilis. Item dř in primo verſu. carmina ſupple iocūda. cui cōtrariatur in ſecundo meſtos modos. ¶ Itē notandum ꝙ Boetius rōnabiliter deplangit ſtatum ſuum ex parte ꝑmutationis ſtudij ꝑhici qd̄ verſum fuit in ſtudiuꝫ poeticuꝫ. quo nunc cogebať vti. Propoſuit enim Boetiꝰ doloꝛē ſuū metrice cōſcribere ⁊ non ꝑhice cōſolari. Nam ſtudium ꝑhicum eſt ſtudium veritatis. q̄ ſcd̄o methaphi. vocari ꝑhiam ſciam veritatis recte ſe hꝫ. ſtudium aūt poeticum ē ſtudium falſitatis. Nā ex ꝓhemio methaphiſice. ſm prouerbiū mentiuntur multa poete. Item per ſtudium ꝑhicum acquiritur beatitudo. ex. 10. ethicoꝝ. Per ſtudium autem poeticum falſitatis certitudo. ex. 2. methaphiſice.

Ecce mihi lacere dictant ſcribenda camene.
Et veris elegi fletibus ora rigant.

¶ Ecce mihi lacere dictant ſcribē. ⁊c. Hic Boetiꝰ approbat dictum ſuū. dixit. n. ꝙ cogať inire meſtos modos hoc ipſe probat. Secundo reſpōdet q̄ſtioni ibi. has ſaltē Primo dicit. Bene dixi ꝙ cogoꝛ inire meſtos modos. Ecce. dmonſtratio huiꝰ ad ſenſuꝫ. Nā camene. id eſt muſe poetice. lacere. id eſt lacerātes mentes hoium. ille dictant mihi dicta ſcribenda. ſupple carmina metrica. et elegi id eſt verſus miſerie quos muſe mihi dictant. illi inqꝫ elegi rigant. id eſt humectant ora. i. faciem meā veris fletibus. ¶ Notāduꝫ ꝙ ſm poetas. 9. finguť fuiſſe muſe in mōte Elicōe iuxta fontē caballinū. de quo fonte loquiť Perſius in ꝑncipio libri ſui dicens. Fonte caballino ⁊c. que muſe fingūtur poetis miniſtraſſe ſciam cōponendi carmina metrica. ⁊ iſte muſe poetice vocabanť camene quaſi canentes amene eo ꝙ multum delectant hoies rōne metri. ¶ Nota ꝙ ille muſe poetice dicūtur lacere actiue. q̄ꝛ lacerant. i. diſtrahūt mētes hominū ſubiicientes ipſas diuerſis paſſionibꝰ nūc paſſioni amoꝛis nunc doloris ſicut pꝫ. ꝑ Ouidiuꝫ de amoꝛe tractantem. ⁊ ꝑ alios poetas. vel dicunť lacere paſſiue rōne poematum ſuoꝝ q̄ poemata dicunť lacera. q̄ꝛ nō ſūt firmitate ⁊ rōne ſtabilita. vbi notanduꝫ ꝙ quedā carmina dicunť integra: quedā lacera. Integra ſūt carmina ꝑhica nulla falſitate ꝑmixta. ſꝫ firmitate rationuꝫ ſtabilita ⁊ animū firmāt. Lacera ſunt carmina poetica q̄ nō īſtruunt hominem nec cōſolanť: ſed lacerāt. i. diſtrahunt mētes hoium nunc reducēdo homini ad memoriā voluptates: nūc dolorem nūc alias paſſiones. ¶ Item notādū. verſus elegi ꝑncipaliter īuenti fuerūt. ꝓp miſeriā deſcribendā. et q̄ꝛ hos verſus muſe dictabant Boetio. ꝑ quos Boetius magis

suam miseriā reduxit ad memoriā q̄ p̄eos cōsolaret̄: ideo elegi erāt cā ipsi Boetio veri fletus. ¶ Itē notandū duplex est fletus adulatori⁹ ⁊ verus. Adulatori⁹ qui ē fictus qualis ē fletus amasie. Si eni dixerit amasi⁹ ad amasiam nō diligis me: ipsa incipit flere quare. vt p̄ fletū firmi⁹ ipsum possit tenere. cū aūt nūmos nō poterit extorquere ab ipso dicit. vade gartio te nō noui vere. Alius ē fletus ver⁹ qui ex vero cordis dolore ⁊ ex vera pietate p̄cedit. ⁊ ad talem fletū Boetius p̄uocatus fuit per musas dictātes sibi carmina. ¶ Notandū q̄ hec dictio elegi pōt exponi duplr. vno mō q̄ teneat̄ noiatiue. ⁊ tunc ē sensus. elegi. i. versus miserie rigant ora mea fletibus. Alio mō q̄ teneat̄ genitiue ⁊ tūc ē sensus camene rigant veris fletib⁹ ora elegi. i. miseri hominis quia elegus. a. um. i. miser. ra. rū. secundum Huguitionem.

Has saltim nullus potuit peruincere terror:
Ne nostrum comites prosequerentur iter.

¶ Has saltem nullus ⁊c. Hic boetius rn̄det tacite q̄oni. Quereret aliqs quō muse dictant tibi carmina scribenda cum sis i exilium relegatus. q̄r intrasti sine oi comitiua. ad hoc rn̄det Boeti⁹ licet oēs amici mei dereliqrunt me i exilio pp timorē iperialem. tū has musas nullus terror iperialis potuit vicere qn sequerētur nr̄m iter. i. me, vsq3 in exiliū dictātes nobis carmina. ¶ Notādū. licet bona exteriora pūt auferri ab hoīe p violentiam sicut p furtum. per rapinā. per incendiū. tū scia non pōt auferri ab hoīe: non eni scia violētia auferr̄. nec vetustate cōsumit̄ nec tristicia minuit̄. vn̄ Seneca. 9. epl̄a ad lucilliū recitat. q̄ cum Stilbon capta patria. amissis liberis. amissa vxore sua: ⁊ aliis bonis solus ab icēdio exierat. reqsitus fuerat a Demetrio nūquid oia pdidisset. rn̄dit nihil pdidi. sed oia bona mea mecū sunt. iusticia. virtus. ⁊ prudentia. ⁊ hoc innuit Boetius dicēs. Musas se nō reliqsse. vn̄ etiā Alanus de planctu nature de scia dicit. super oēm possessionē generosa emanat possessio: que sparsa colligit̄. erogata ireuertit̄: publicata suscipit incrementū3. p quā nobilis thesaurus secretis penetralibus nascit̄. effectus eterne delectationis acquirit̄. Hec ē sol p quem mens diescit a tenebris: cordis oculus deliciosa animi paradisus. Hec imortales ex mortali facit. ⁊ caducum hominē i deum deifice mutatiōis auctoritate cōuertit. ¶ Nota circa hanc dictionem saltim. q̄ tres dictiōes proferri pūt per tim q̄ deberēt pferri per tem. vn̄ pferimus saltim p saltē. tipus p tēpus. extimplo p extēplo. quod est contra Huguitionem. qui dicit: Tim tria detestor: extimplo timpora saltim.

Gloria felicis olim viridisq3 iuuente:
Solantur mesti nunc mea fata senis.

¶ Gloria felicis. Hic Boetius deplangit statū suum ex parte defectus corporalis. Et pmo p̄ponit eū in generali secundo i speāli. secūda ibi. Venit eni3. dicit pmo quondā consolabātur me gloria felicis. id est psꝑe iuuentutis. et gloria viridis iuuente. i. delectabilis iuuētutis. sed nūc fata. i. euentus. mesti senis. id est tristis senectutis. solant̄. id est consolant̄ mea. id est meā partē3. quasi diceret. pri⁹ cōsolabar dulci iuuente. nunc autē cōsolor tristi senectute. bm illam suam sic exponit̄ lr̄a. Gloria felicis iuuēte. i. pspere iuuētutis. viridis. i. delectabilis iuuētutis. olim. i. quondā supple cōsolabat̄ me nunc fata. id ē euentus. mesti senis. id est tristis senectutis solant̄ mea. id ē meā ptem ¶ Notandum q̄ cōmuniter illa lr̄a aliter exponit̄ referēdo eam ad musas poeticas sic. Camene que quondā tpe iuuentutis erāt gloria felicis ⁊ viridis iuuētutis. qd̄ dicitur pro tanto q̄r iuuenes olim solebant informari in arte poetica in qua proficiētes, gloriabant̄ in vsu metrorum ⁊ rigmorum. nunc autē camene solant̄ mea fata iquam mesti senis. ¶ Notandum q̄ felix iuuētus ē que bonis exterioribus ē adornata. de qbus bonis loquit̄ Aristotiles. circa principium libri de bona fortuna dicēs. Sine reb⁹ exterioribus quorum fortuna est dn̄a nō cōtigit esse felicem. Sed viridis. i. delectabilis iuuētus ē illa: q̄ ē bonis nature decorata. s. fortitudine. pulchritudine. ⁊ agilitate. vn̄ aristotil. i ethicis. Non oio felix ē q̄ spē turpis aut solitari⁹: aut carens ple. ¶ Nota q̄ Boetius repūtat i se statum miserie eum dicit fata mesti senis se psolari eum minime hominem cōsolant̄ sed magis ptur bāt. eciā cū dicit musas poeticas se cōsolari similiter repūtat statū miserie. q̄r muse poetice non cedent alicui i solatiū. sed poti⁹ in alimentū doloris. Itē de significationib⁹ fati ponit Huguitio duos versiculos dicens. Cōstellatio mors parce responsa deorum. Euetus rerum signantur nomine fati.

Uenit enim properata malis inopina senectus:
Et dolor etatem iussit inesse suam.
Intempestiui funduntur vertice cani:
Et tremit effeto corpore laxa cutis.

¶ Uenit eni pperata malis. Hic Boetius declarat i speciali defectū corporalē. dicēs. Bene dico q̄ fata meste senectutis nunc psolant̄ me. n. pro q̄r senectus iopina. i. iopinata p apocopā pperata. i. festinata venit in malis. i. eius suis malis ⁊ incōmodis. ⁊ dolor supple quē patior iussit iesse. i. induxit mihi suā etatē. p qd̄ innuit̄ q̄ nō solū etas iducit dolorē. sed ecōuerso dolor inducit ⁊ causat etatem ⁊ senium. Et tunc Boeti⁹ ponit duo signa sue senectutis dicens. cani supple capilli intēpestiui. i. ante debitū tempus funduntur i vertice. i. i capite meo. Aliud signum senectutis ibi. q̄ cutis mea laxa. i. soluta tremit corpe ⁊ effeto. i. carne cōsumpta ⁊ euacuata. ¶ Nota q̄ hoiem senē multa mala ⁊ icōmoda circūueniunt. Nam pellis eius cōtrahitur. cor eius cōcutit̄ pulmo eius debilitat̄. lumbi ei⁹ indurantur. dorsum icuruatur. mēbra tremūt. vn̄ poeta dicit. Optamus seniū cum venerit ē male ventū. hoc ē gibbosū surdum cecūq3 morosum. pp hoc dicit Boetius q̄ senectus venit mihi cū suis malis. Notandū circa illā ptem ⁊ dolor etatē q̄ triplex ē cā senectutis. s. etas ifirmitas. ⁊ aduersitas. Senectus q̄ iducit̄ p etatem naturalis ē que et inducit per ifirmitatē vel aduersitatē accidētalis ē qualis senectus fuit i boetio. q̄ senuerat pp̄ter multitudinē doloris ⁊ tristicie. ¶ Notandū q̄ canicies boetii fuit intēpestiua. huguitio dicit. Intēpestiuum est. qd̄ ē icōgruum incōueniens inutile. vel sine tēpore. vn̄ itēpestiuum dr̄ illud qd̄ nō habeat idoneum tp̄s. vel qd̄ nō est cōueniens pro tēpore. ⁊ q̄r boetius iuuenis erat etate ⁊ cōsenuerat ex aduersitate iā canicies eius fuit itēpestiua. ¶ Notandū q̄ in iuuenibus cutis ē densa pp̄ter multitudinē sāguinis ex quo sanguine generat̄ caro. sed q̄r sanguis diminuit̄ i senibus diminuit̄ et caro in eis. Ideo cutis senum ē laxa. ¶ Notandum circa hoc vocabulum effeto. q̄r ipsū tractū est a mulieribus pregnantibus. que cum peperint. dicunt̄ effete. i. fetu euacuate. Vn̄ dicit Huguitio q̄ fetus est nat⁹ mulieris adhuc i vtero existēs. ⁊ dicit̄ a foueo eo q̄ ibi foueatur inde fetus ta. tum. i. plenus a um. Inde effetus. i. debilis: quasi sine fortitudine viriū vel viribus euacuatus. Inde fetosus. a. um. idest plenus fetu. Unde in psal. Oues eorum fetose. id est plene fetu. ⁊ senes possunt dici effeti: quasi extra fetum positi. quia senectus non est apta ad generandū fetum.

Mors hominum felix que se nec dulcibus annis
Inserit: et mestis sepe vocata venit.
Heu heu q̄ surda miseros auertitur aure
Et flentes oculos claudere seua negat.
Dū leuibus malefida bonis fortuna faueret:
Pene caput tristis merserat hora meum.
Nunc quia fallacem mutauit nubila vultum.
Protrahit ingratas impia vita moras.

¶ Mors hominum felix. hic boetius deplangit statū su

·um ex parte durationis vite miſerabilis.et primo premit-
tit ꝙ mors hoĩuꝫ ſit felix ⁊ que nõ.⁊ dicit ſic. Illa mors ho
minum ẽ felix ꝙ nec inſerit.id eſt nõ immitit ſe dulcibus
annis id eſt tꝑibus ꝓſperis cum delectat homineꝫ viuere.
Similiter illa mors eſt felix ꝙ ſepe vocata venit meſtis ſup
ple annis id eſt triſtibus annis.qꝛ ĩ annis aduerſitatis mi
ſeri ꝯſueuerunt vocare morteꝫ. Tunc oñdit ꝙ mors homi
num ſit crudelis.dicẽs.heu qꝫ ſurda aure id eſt recluſa au
re.ſeua mors.id eſt crudelis auertitur.id eſt ſpernit miſe-
ros hoĩes ⁊ negat.ideſt nõvult claudere flentes oculos eo
rum.quaſi dicat crudelis mors ẽ ꝙ nõ ꝑmittit miſeros mo
ri ⁊ dicit claudere flentes oculos.ꝑ hoc innuens ꝙ in mor
te oculi hoĩum claudunt. Et tunc boetius deplangit ꝑlõ
gationẽ ſue vite dicẽs Dum fortuna malefida ideſt ꝑfida
mihi faueret.ideſt.arrideret.leuibus.ideſt tranſitoriis bo
nis.triſtis hora ſupple mortiſ.pene merſerat id eſt oppreſ
ſerat meum caput.quaſi dicat tꝑe ꝓſperitatis ſꝑ accelera-
uit mors opprimere me nũc aũt qꝛ fortuna nubila ideſt ad
uerſa mutauit fallaceꝫ vultuꝫ ipia.ideſt miſera vita.protra
hit.ideſt ꝓlongat.mors ſupple viuendi.igratas.id ẽ odio
ſas mihi.qꝛ propter miſeriã tedebat ipm Boetiũ viuere.
¶ Notandũ ꝙ licet ſm vulgares ⁊ ſm apparẽtiã.hec ſen
tentia de morte felici ⁊ crudeli videat vera.tñ ſm rei veri-
tatẽ ẽ falſa.qꝛ mors etiã tempore ꝓſperitatis,põt eẽ bona:
Nam ſm Senecã.optimũ ẽ mori cũ delectat viuere.⁊ tẽ-
pore aduerſitatis põt mors eẽ mala.quia aduerſitas ſepe
ĩducit deſperationẽ. Boeti⁹ aũt repreſentãdo ſtatuꝫ miſe-
ri hoĩs.hanc ſniam ponit tanqꝫ verã. ¶ Notãdũ ꝙ morſ
vel cõparat ad vitã pñtem vel futurã. Pꝛio mõ illa morſ
dr felix.ꝙ fugit tꝑe ꝓſperitatis: ⁊ accelerat tꝑe aduerſita-
tis. Si aũt cõparat mors ad vitã futurã.tũc ipſa põt dici
bona ⁊ mala tẽpore ꝓſperitatis ⁊ ẽt aduerſitatis: quia ſi
mors ducit ad gloriã dr bona.ſi ad penã dr mala. ¶ No
tandũ ſm Remigiũ ſup donatum heu aliqñ ẽ monaſylla
bum.aliqñ diſſyllabũ.ſicut metri neceſſitas reqrit. Unde
ĩ ꝓpoſito ẽ diſſyllabuꝫ dicẽdo.heu qꝫ ſurda miſeros auer
titur aure. ¶ Notãdum ꝙ hoc vbum auertor qñdoqꝫ eſt
paſſiuũ ꝯſtructũ cũ ablatiuo mediante ꝑpoſitiõe vt dicen
do auertor a te ⁊ ẽ idem qꝺ remoueor. Aliqñ eſt verbũ de
ponens cõſtructum cũ accuſatiuo vt dicendo auertor te. ⁊
tunc idẽ eſt qꝺ ſperno te.⁊ ſic accipit ĩ ꝓpoſito cum mors
auertitur id eſt ſpernit miſeros. Uñ verſus. In vi paſſiui
notat auertor remoueri. Si fit deponẽs auertor ſpnere ſi-
gnat. ¶ Notandũ. Boeti⁹ appellat fortunã malefidã qa
eſt deceptiua. Uñ Seneca. Neminẽ aduerſa fortuna com
minuit niſi quẽ ſecunda decipit.et alibi Seneca. Fortuna
nemini fidẽ ſeruat.nulli ſimul obeſſe cõtenta ẽ quẽ nimiũ
fouet hũc ſtultum facit. ¶ Nota fortune bona dicũtur le
uia qꝛ trãſitoria. Nõ.n.ꝑdurant circa hominẽ ſm Sene-
cam. Illud nõ ẽ tuũ quod fortuna fecit eẽ tuũ. donũ.n.qꝺ
dare potuit:potuit ⁊ auferre. ¶ Notãdum ꝙ boetiuſ ap
pellat fortunã nubilam ideſt obſcurã ſiue cecã.depingeba
tur.n.antiqtus fortuna ceca.qꝛ ex iprouiſo accedit ⁊ rece-
dit. Uel qꝛ cecum reddit hoĩem extollendo eũ ĩ proſperis ⁊
deprimẽdo ĩ aduerſis. ¶ Notandũ ꝙ boetius dicit fortu
nam olim circa ſe mutaſſe fallacem vultum.qꝛ fortuna oli
depingebat duplici facie.anteriori alba.poſteriori autem
parte nigra.ꝑ albã deſignabatur ꝓſperitas.ꝑ nigram ad
uerſitaſ.mutauit ergo fortuna circa boetiũ fallacẽ vultum
ꝓſperitatis,poſtea oñdit ei vultum aduerſitatis.

¶ Quid me felicem totiens iactaſtiſ amici.
Qui cecidit:ſtabili non erat ille gradu.

¶ Quid me felicem.hic boetius deplangit ſtatũ miſerie
ſue.apoſtrophando cõtra amicos.dicenſ.O amici mei qd
id eſt propter qd iactaſtis.id ẽ iactando dixiſtis me totiẽs
felicẽ:fruſta.n.hoc dixiſtis.qꝛ felicitas mea nõ erat ſtabi-
lis.qꝺ pꝫ ex hoc qꝛ ego cecidi.⁊ iſte q cecidit de ꝓſperita
te ĩ aduerſitateꝫ nõ erat ĩ ſtabili gradu ꝓſperitatis. ¶ No
tandum duplex eſt felicitas politica q̃e conſiſtit bonis ex
terioribus.⁊ talis non eſt ſtabilis: ſicuti nec bona exte-
riora. Alia eſt felicitas ſpeculatiua.que conſiſtit ĩ actu ſa-
pientie.ſ.ĩ ſpeculatiõe ſubſtantiaꝝ ſeparataꝝ.⁊ talis felici
tas ẽ ſtabilis ⁊ imutabilis cum ſit bonũ optimũ.pulcher-
rimum.delectabiliſſimum ex primo ethicorum.

Proſa prima.

[H]Ec dum mecum tacitus ipſe reputarem
querimoniamqꝫ lachrymabilem ſtili offi
cio deſignarem:aſtitiſſe mihi ſupra verti-
cem viſa eſt mulier reuerendi admodum vultus
oculis ardentibus:⁊ vltra cõmunem hominuꝫ va
lentiam perſpicacibus:colore viuido:atqꝫ ĩexhau
ſti vigoris: quamuis ita eui plẽa foret vt nullo mo
do noſtre crederetur etatis. ſtatura diſcretionis
ambigue.nam nunc quidem ad communem ſe-
ſe hominum menſuram cohibebat.nũc vero pul
ſare celum ſummi verticis cacumine videbatur.
que cum caput altius extuliſſet:ipſum etiam ce-
lum penetrabat.ſeſe reſpicientiumqꝫ hominũ fru
ſtrabatur intuitus.

¶ Proſa prima primi libri.

b Ec dum mecũ tacitus ipſe. Hic ĩcipit proſa prima
huius primi libri ĩ qua boeti⁹ ĩtroducit phiam ſup
ſuã miſeriã ꝯſolantem. ¶ Ubi nota ꝙ boeti⁹ dolens ⁊ ip
ſa phia ipſum ꝯſolans nõ ſunt aliud niſi anim⁹ dolens ex
oppreſſiõe ſenſualitatis.⁊ rõ ꝯſolans ex vigore ſapientie:⁊
Et diuidit.primo oñdit boeti⁹ quõ phia ſibi apparuit.ſe
cundo qd circa ipſum egerit.ſcða ibi. Que vbi poeticas
muſas. Primo deſcribit apparitionem philoſophie quo
ad tꝑs ⁊ ad locum.⁊ deſcribit eius diſpoſitiõeꝫ quo ad vul
tum:quo ad aſpectũ:quo ad colorẽ ⁊ vigoreꝫ:⁊ quo ad eta
tem. Scðo deſcribit phiam qñtum ad habitum exterioreꝫ
Tertio quo ad ornamenta ⁊ ĩſignia ꝙ manib⁹ geſtabat ſe-
cunda ibi.veſtes erant. Tertia ibi. Et dextra qdẽ dicit pri
mo. Dũ ego Boeti⁹.hec ꝙ ſupra ĩ metro dixi tacitus me-
cum reputarem.i.cogitarem.⁊ q̃rimoniã lachrymabilem
id eſt ꝓuocantẽ ad lachrymas deſignarẽ.id eſt deſcriberẽ
officio ſtili.viſa eſt mihi mulier aſtitiſſe ſupra verticẽ.ideſt
ſupra caput.admodum ideſt valde reuerẽdi vultus.ocu
lis ardentib⁹⁊ ꝑſpicacibus.i.claris.vltra cõmunẽ valenti
am hoĩum.ideſt vltra homines.ꝙ apparuit ĩ colore viuido
ideſt delectabili.⁊ apparuit mihi tanqꝫ ĩexhauſti.id ẽ icõ
ſumpti vigoris.qꝫuis ipſa foret ita plena eui.ideſt duratio
nis vt nullo modo crederet eſſe nře etatiſ.ſtatura ei⁹ ambi
gue.ideſt dubie diſcretiõis ideſt cognitionis. Naꝫ nũc.id
eſt aliqñ cohibebat.ideſt extendebat ſeſe ad cõmunẽ men
ſurã hoĩum.ideſt longitudinẽ.nunc ideſt aliqñ videbatur
pulſare.ideſt attingere celũ cacumine ſummi verticis.id ẽ
altitudine capitis.ꝙ cũ caput altius extuliſſet ipſũ etiaꝫ ce-
lum ſua longitudine penetrabat. ¶ Notanduꝫ.ꝙ boeti⁹
deſcribit philoſophiaꝫ ſibi apparuiſſe ſub ſpecie mulieris
qꝛ philoſophia apud grecos.⁊ ſapientia apud latinos eſt
generis feminini.vel ideo quia ſicut mulier infantes lacte
nutrit:ſic philoſophia min⁹ ꝑfectos nutrit facilib⁹ doctri
nis. Uel ideo qꝛ boetius erat eger. Mulier autem magis
eſt cõpaſſiua ⁊ magis habilis ad ꝯſolandũ egrum qꝫ vir.
Nam ſm Salomoneꝫ vbi nõ ẽ mulier ibi ingemiſcit eger
¶ Notandũ ſtare ẽ erecto mõ ſe habere.⁊ qꝛ phia erigit
hominem ad delectatiões ĩtellectuales faciẽs cadere ſẽſua
les iõ ipſa deſcribit ſtetiſſe ⁊ dr ſtetiſſe ſupra verticẽ:qa phi
loſophia eſt ĩ aĩa ĩtellectiua ꝙ non habet organuꝫ ĩ vertice
Nam aĩa ĩtellectiua nullius organi corporalis eſt act⁹. Uel
dr ideo ſtare ſupra verticẽ:qꝛ de ſupero cardine elapſa ve
nit:vt dicit boetius tertia proſa huius ꝓmi. ¶ Notandũ

philoſophia dr̄ reuerendi vultus: q2 ſuos poſſeſſores reuerendos facit. Nam ſm̄ Tullium ſola ſapientia ē q̄ meretur honores. Item ſm̄ Tullium reuerentia eſt q̄daꝫ decens ac matura grauitas. que habet per philoſophiam ergo dicitur reuerendi vultus. ❡ Notanduꝫ. illud quod eſt ardens eſt penetratiuū. ⁊ q2 per ratione ⁊ itellectuꝫ que ſunt oculi philoſophie penetramus intima rerum ⁊ quidditates eaꝝ. iō philoſophia dr̄ appariuiſſe ardentib⁹ oculis. Et quia p philoſophiā ſpeculamur ea q̄ vulgares ⁊ cōmunes non ſpeculant. ideo dr̄ habuiſſe oculos pſpicaces vltra cōmunē hominū valentiā. ❡ Notandū color viuidus eſt color naturalis pulcher ⁊ delectabilis. ⁊ q2 philoſophia i ſe pulcherrima ē. cū ſit res mirabilis ⁊ diuina. ⁊ delectabilis q2 mirabiles affert delectatiões: ideo deſcribitur appariuiſſe viuido colore. Itē philoſophia apparuit i exhauſti vigoris: q2 philoſophia cū ſit perpetua exhauriri nō pōt. Uel ideo eſt iexhauſti vigoris: q2 quantūcunq3 homo cognoſcat de philoſophia: adhuc tn̄ reſtant plura cognoſcēda. quod patet ex diuerſitate opinionū i philoſophia quaꝝ vna deſtruit aliam. Item q2 philoſophia ē eterna ⁊ pceſſerat ipſum Boetiuꝫ ideo dicit eā non fuiſſe ſue etatis. ❡ Notādum tres ſunt partes phie eſſentiales. ſ. metaphyſice: naturalis: mathematica: ⁊ diuina. ſm̄ naturalē philoſophiā dr̄ philoſophia ſe cohibere ad cōmunem menſuram hominuꝫ inq̄ʒtuꝫ tractat de naturalib⁹ q̄ cōiter via ſenſus cognoſcunt: iter q̄ natura hoīs ē ſumm ſi a.l qd̄ peruenitur. Dr̄ autē philoſophia pulſare celū quo ad mathematicā. id eſt quo ad aſtronomiā inq̄ʒtum tractat de motibus ⁊ figuris aſtrorum. Dicitur aūt penetrare celū quo ad methaphiſicā inq̄ʒtum dirigit in cognitionem dei ⁊ ſubſtantiarū ſeparataꝝ. Et dr̄ philoſophia fruſtrare intuitum hominum reſpicientiū. quia pfectā cognitionem ſubſtantiarum ſeparataruꝫ in hac vita habere nō poſſumus. Nam ſicut ſe habet oculus nocticoracis ad lumen ſolis. ſic intellectus noſter ad manifeſtiſſima in natura ex ſcd̄o methaphyſice.

❡ Veſtes erant tenuiſſimis filis: ſubtili artificio indiſſolubiliq3 materia perfecte. quas vti poſt eaꝫdem prodente cognoui: ſuis manibus texuerat. Quarum ſpeciem: veluti fumoſas imagies ſolet caligo quedam neglecte vetuſtatis obduxerat harum in extremo margine. P. grecuꝫ in ſupremo vero. T. legebatur intextum atq3 inter vtraſq3 litteras in ſcalarum modum gradus quidam inſigniti videbantur: quibus ab inferiore ad ſuperius elementum eſſet aſcenſus. eandem tamen veſteꝫ violentoruꝫ quorundam ſciderant manus: et pticulas quas quiſq3 potuit abſtulerant.

❡ Ueſtes erant tenuiſſimis filis. Hic Boetius deſcribit philoſophiā q̄ʒtum ad habitū exterioꝛem. Primo q̄ʒtuꝫ ad materiā veſtium. ſecundo q̄ʒtum ad picturam veſtium tertio quantum ad violentiam veſtib⁹ illatā: ⁊ legant partes ſimul dicit primo. veſtes philoſophie erant pfecte tenuiſſimis. ideſt ſubtiliſſimis filis. ⁊ erant ex ſubtili artificio. et ex materia idiſſolubili. quas veſtes ipſa texuerat ſuis. i. proprijs manibus vti pro ſicut. ego cognoui eadē philoſophia pdente. ideſt reuelante mihi in tertia pſa huius pmi. quaꝝ ſupple veſtiū. ſpeciē id eſt pulchritudinem. q̄dam caligo. id eſt obſcura ignorantia. neglecte vetuſtatis. id eſt negligentie veteꝝ obduxerat. i. obſcurauerat veluti ſolet ſupple obducere. caligo fumoſas imagines. i. ſtātes in fumo. Nunc oſtendit quid fuerit depictum in veſtibus eius dicens. In extremo margine. i. in inferiori parte haꝝ veſtium. legebatur intextuꝫ. P. i. practica. i ſupremo ſupple margine. i. in ſuperiori parte veſtium. erat intextū. T. i. theorica. quod iterpretat ſpeculatiua. ⁊ iter vtraſq3 litteras. inter T. ⁊. P. erant q̄dam gradus inſigniti. i. ipreſſi. in moduꝫ ſcalaꝝ. quibus gradibus aſcendebat ab inferiori littera ad ſuperiorē. Nūc tangit violentiā veſtib⁹ illatam dicēs. Eandeꝫ veſtē ſciderant. i. lacerauerant. manꝰ q̄rundā hominuꝫ violētoꝝ ſupple facietiuꝫ violētiā. ⁊ q̄ſq̄s. i. vnuſquiſq3. abſtulerat particulas a veſte quas potērat auferre. ❡ Notādum q per veſtes philoſophie itelliguntˀ partes eſſentiales ⁊ artes liberales. Sicut enim corpꝰ veſtibus oꝛnatur: ſic philoſophia ſuis partib⁹ decoratur. Per fila aūt ſubtiliſſima itelligunt pcepta philoſophicālia ſiue ꝓpoſitiones philoſophicales. ſicut enim vnum filū in veſtib⁹ ordinatˀ circa aliud. ſic vna propoſitio iuxta aliā que ꝓpoſitiōes dr̄ ſubtiliſſime: q2 p eas hō ſubtilia inueſtigat. Dr̄ ⁊ hmōi pcepta ſubtilia artificia contexta ratione oꝛnatus verboꝝ ⁊ ſententiaꝝ que in eis iueniuntˀ. ⁊ ſūt ex materia idiſſolubili: q2 licet a q̄buſdam male exprimātur: tamē in ſeipſis habent veritatē indiſſolubilē. ❡ Notādum. per manꝰ philoſophie per quas ſuas veſtes texuerat itelligunt philoſophi q precepta philoſophicalia cōſcripſerunt. ⁊ dr̄ rationabiliter manus philoſophie: q2 niſi fuiſſent inſtructi preceptis philoſophicis: ea exprimere minime valuiſſent. ❡ Notandū q veſtes philoſophie dicūtur fuiſſe obducte quadaꝫ caligine. q2 tempore Boetij artes ad tantā negligentiā deuenerant q pauci eas curabāt. Sed Boetiꝰ eas tranſtulit ⁊ expoſuit ſiue cōmentatus eſt. vel ideo veſtes philoſophie fuerūt fumoſe: q2 ab antiquis obſcure fuerit tradita philoſophia. ab Empedocle poetice. a Platone enigmatice. ab Ariſtotele ſub verboꝝ obſcuritate. ❡ Notandū q2 due ſunt partes principales philoſophie. ſ. practica ⁊ theorica. Jō in veſte philoſophie erāt due littere intexte. ſ. P. ⁊. T. Pāt erat in inferiori parte veſtis. ⁊. T. i ſuperiori. p quod inuitˀ q philoſophia practica ē inferioꝛ ſpeculatiua ordie dignitatis. Per gradus autem medios q erant inter vtraſq3 litteras intelliguntur ſcientie eloquentie que ſunt grammatica. logyca. rethorica. ❡ Notandū q dr̄ aſcenſum fuiſſe p gradus a practica ad ſpeculatiuam. p hoc inuitˀ q homo primo dꝫ ēē ſufficienter inſtructus in practicis vt pꝰ aſcendere valeat ad cōtemplatiuas. ❡ Notandū. quid ſit ſcindere veſtes philoſophie. illi tantū dr̄ veſtes ſcindere philoſophie q putāt habentes vnā ſcientiam ſe eſſe perfectos philoſophos ſine alijs. Si autē aliqui ſciant vnam arteꝫ ſine alia: dūmodo ſe cognoſcant nō eſſe pfectos philoſophos: tales nō ſcidunt veſtes philoſophie. vel illi ſcindunt veſtes philoſophie. qui per extoꝛtas expoſitiōes trahunt veras propoſitiones ad ſuas falſas opiniones.

❡ Et dextra quidem eius libellos ſceptrum vero ſiniſtra gerebat.

❡ Et dextra quidem eius. Hic Boetius deſcribit philoſophiam q̄ʒtum ad iſignia ⁊ oꝛnamenta que manib⁹ geſtabat dicens. Et dextera manus philoſophie geſtabat libellos. ſiniſtra vero geſtaūat. id eſt poꝛtabat ſceptrum. i. virgam regalem. ❡ Notandum. q omnis cura. ⁊ itentio viri ſapientis verſatur vel circa cōtemplationem ſapientie q̄ deſignatur per libellos. vel circa regimen reipublice quod deſignatur per ſceptrum. ⁊ quia contemplatio ſapiētie potioꝛ eſt q̄ʒ regimē reipublice. ideo philoſophia dicitˀ i dextera habere libellos. In ſiniſtra vero ſceptrum.

❡ Que vbi poeticas muſas vidit: noſtro aſſiſtentes thoro: fletibuſq3 meis verba dictātes: commota paulliſper ac toruis inflāmata luminibus. P. Quis inquit has ſcenicas meretriculas ad hunc egrum permiſit accedere. que doloꝛes eius non modo nullis fouerent remedijs. verum dulcibus inſuper alerent venenis: He ſunt eni que infructuoſis affectuum ſpinis vberem fructibus rationis ſe-

gētem necant. Hominumqꝫ mentes aſſueſaciūt morbo non liberant. At ſi quem prophanum vt valgo ſolitum: nobis blandicie veſtre detraherent minus moleſte ferendum putarem. Nihil quippe in eo noſtre opere lederentur. Nunc vero eleaticis atqꝫ achademicis ſtudiis enutritum allexiſtis. Sed abite potius ſyrenes vſqꝫ in exitium dulces. meiſqꝫ eum muſis curandum ſanandūqꝫ relinquite. boetius. His ille chorus increpitus deiecit humi meſtior vultum confeſſuſqꝫ rubore verecundiam limen triſtis exceſſit.

¶ Que vbi poeticas muſas. Poſtqꝫ Boetius oſtendit quō phia ſibi apparuit. Hic oſdit quid circa ipſum egerit. ⁊ primo oñdit quō muſas poeticas fugauit. ſecūdo oñdit quō ipſe de hoc obſtupuit. tertio quō phia ſibi appropinquās ſtatum eius deplanxit. ſecunda ibi. At ego. tertia ibi. Tum illa. Dicit primo que ſupple phia. vbi pro poſtqꝫ. vidit poeticas muſas aſſiſtentes nro thoro. id eſt lecto qa Boetius tanqꝫ eger i lecto decubuit. ⁊ cū vidit muſas dictantes verba. id eſt carmina. meis fletib⁹ ipſa phia pauliſper. i. aliquantulum. cōmota ⁊ iſlammata. i. incenſa. toruis luminibus. i. crudelibus vel terribilibus oculis. īquit quis pmiſit has meretriculas ſcenicas. i. vmbroſas. accedere ad hunc egrum: que dolores eius nō modo. i. nō tantum. fouerent. i. ſanarent. nullis remediis. i. medicamētis verum pro ſed. alerent ſupple dolores eius dulcibus venenis. He ſunt. n. muſe: que in fructuoſis ſpinis affectuꝫ. i. paſſionum necant. i. ſuffocant. vberē. i. fertilem fructū rationis. fructibus. i. in fructibus ſuis. ⁊ mentes hominum aſſueſaciunt morbo. nō liberant. Nunc alloquitur muſas dicens. O muſe veſtre blandicie detraxiſſent nobis quem. id eſt aliquē virum prophanum. i. illitteratum. vti pro tanqꝫ. ſolitum. i. ſimilem vulgo ego putarem id ferendū. i. patiendum. minus moleſte quippe in hoc nihil lederent noſtre opere. i. noſtre ſedulitates. ſed vos allexiſtis nobis hominem hunc enutritum ſtudiis. i. ſcientiis eleaticis. i. ariſtotelicis. atqꝫ achademicis. i. platonicis. Nunc fugat eaſ dicens. ſed abite potius. i. recedite. vos ſyrenes. dulces vſque in exitium. i. in mortē. ⁊ relinquite eum curanduꝫ meis muſis. i. doctrinis ſalutiferis. Tunc iſte chorus. i. turba muſarū increpitus. i. redargutus. meſtior. i. triſtior exiſtens. vultum ſuum deiecit. i. inclinauit. humi. i. terre. ⁊ rubore confeſſus verecundiam. triſtis exceſſit. i. exiuit. limen. i. domum in quo decubuit Boetius. ¶ Notādū φ ideo muſe poetice dicebātur aſſiſtere thoro boetii quia. B. ſtuduit metrice dolorem ſuuꝫ conſcribere. Item phia dicitur pauliſper cōmota: per quod innuitur φ ira īmoderata nō debet cadere in virum ſapientem: quia virtus conſiſtit in moderatione paſſionum: Unde licet iraſci ſit homini naturale: tamen iraſci quando oportet: ⁊ vt oportet: et quantum oportet eſt hominis virtuoſi ⁊ ſapientis. Unde Seneca: quid crudelius ira. Similiter in de virtutib⁹ cardinalibus. Eſto tardus ad iram. Item interrogatio quandoqꝫ fit cauſa ignorantie alicuius. aliquando vt ex reſpōſione facta aliquid probetur. quandoqꝫ fit propter increpationem faciendam: ⁊ hoc vltimo modo philoſophia interrogat d. quis has Scenicas meretriculas. ¶ Notandum. φ muſe poetice dicunt meretricule. ſicut enim meretrix allicit hominem delectando nihil vtilitatis ſibi cōferendo ⁊ cōmiſcet ſe cuilibet non ex amore ſed ſpe lucri: ita poete non ſcribunt amore ſcientie: ſed vt aliquid laudis vl premii cōſequantur. ⁊ delectant ratione metri modicū vtilitatis cōferendo ſed diuerſas paſſiones inducendo. Appellat autem philoſophia muſas meretriculas ſcenicas: φ carmina poetica in ſcena cōſueuerant pronunciari Ubi nota φ ſcena dicebatur locus vmbroſus in theatro vbi abſcondebantur perſone pnūciantes carmina tragica vel comica. vnde ſcena interpretatur vmbratio vel vmbra. Uel ideo muſe poetice dicūtur ſcenice. i. vmbratiles: quia ſunt vmbra ſcientie non vera ſcientia cum obumbrēt mētes hominum. Item metrica deſcriptio doloris non ſanat dolorem ſed magis auget. qr cōſideratio miſerie ē prouocatiua triſticie. vnuſquiſqꝫ autem cum diligentia conſiderat qd ſcribere vult. Item metrica deſcriptio dr eſſe dulce venenum. quia placet ⁊ nocet. ratione metri placet: ſꝫ propter recordationem doloris nocet. Item affectus eſt vehemens animi paſſio animū torquens. ⁊ verum iudicium ratiōis impediens. Et ſunt quatuor affectus animi gaudiuꝫ: dolor: ſpes: ⁊ timor: quia dñr infructuoſe ſpine. quia ſuffocāt ſegetem rationis. que eſt ſcientia ⁊ virtus. Itē licet de omni errore dolendū ſit. potius tamen de errore ſapientis qꝫ inſipientis. nam error ſapientis alios exemplo corripit. error autem iſipientis nō. quia ab inſipiente nō trahit exēplū propter quod dixit Saluſtius: Omnia mala exēpla a reb⁹ bonis orta ſunt. Ergo dicit phia. magis eſſe dolendū d errore Boetii qꝫ alterius prophani. ¶ Item ſcdm Huguitionem phanum idēꝫ ē quod tēplum. Inde prophanus. i. ſacrilegus quaſi procul a phano. i. a templo. Prophanū etiā dicitur quicqd nō eſt ſacrum. vñ omnes layci ⁊ illiterati dñr prophani quaſi pcul a phano ſapientie. ¶ Itē ſcdm Huguitionem opera opere eſt ſedulitas in reb⁹ agēdis. Opera autē phie ē intentio: vel labor ad aliquid philoſophicū addiſcendū. Item eleys eſt ciuitaſ grecie in qua ſtuduit Ariſtoteles vñ ſtudia ſua dñr eleatica. Achademia autem fuit ciuitas vel illa in qua ſtuduit Plato. vnde ſtudia ſua dñr achademica. vtriſqꝫ āt ſtudiis Boeti⁹ fuit enutritus. ¶ Item phia muſas appellat ſyrenes. ſicut. n. ſyrenes dulcedine cantus attrahūt naues periclitando eas. ſic muſe delectatione metri alliciunt homines vel mentes hominum ⁊ rationem aliquo affectu ſubmergunt ⁊ obſcurant. ¶ Item φ vna philoſophia conuentu muſarum expulit. ſignatur φ vnus ſapiens ſua virtute ⁊ ſapientia infinitos errores extinguit.

¶ At ego cuius acies lachrymis merſa caligarat vt nec dignoſcere poſſem: quenam hec eſſet mulier tam imperioſe auctoritatis: obſtupui: viſuqꝫ in terram defixo quidnā deinceps eſſet actura expectare tacitus cepi.

¶ At ego cuius acies. Hic Boetius oſtendit quomō obſtupuit de actu philoſophie. dicens. At ego Boetius cuius acies. i. viſio merſa lachrymis, caligarat. i. obſcura fuerat. vt nec poſſem dignoſcere. i. inueſtigare. quenam. i. que eſſet hec mulier tam imperioſe auctoritatiſ. i. potentie ego obſtupui. i. miratus ſui ⁊ defixo. i. inclinato. viſu in terrā tacitus cepi expectare. qdnam deinceps. i. conſequēter eſſet actura circa me. ¶ Notanduꝫ. quia Boetius doluit d amiſſione rerum temporaliuꝫ. eius acies. i. ratio ⁊ intellectus caligarat. ita φ non potuit cognoſcere philoſophiā. ¶ Nota φ licet Boetius de actu philoſophie obſtupuit. tamen tacitus expectauit qd deinceps facere vellet per hoc innuens ſe eſſe talem qui conſolationeꝫ acciperet qui enim refutant alios audire. nec audita ratione acquieſcūt tales ſibi ipſis obſtaculum conſolationis faciunt.

¶ Tum illa propius accedens in extrema lectuli mei parte conſedit: meumqꝫ intuens vultuꝫ luctu grauem atqꝫ in humum merore deiectuꝫ: his verſibus de noſtre mentis perturbatione conqueſta eſt.

¶ Tum illa propius accedens. Hic Boetius oſtendit quomodo philoſophia ſibi appropinquans ſtatum eius

deplanxit dicens. Tum illa philoſophia accedens, propius conſedit in extrema parte lectuli. id eſt cordis mei. ⁊ intuens meum vultum grauem. ideſt grauatum luctu. atqꝫ deiectum ideſt inclinatum. in humū. ideſt in terram. merore. ideſt triſticia conqueſta eſt his verſibus ſequentibus de purturbatione noſtre mentis. ¶ Nota ꝙ philoſophia dicitur ſediſſe in extrema parte lectuli. ideſt cordis Boetii. Nam cum eſſet in triſtitia ⁊ doleret propter amiſſionē rerum temporalium parum vel nihil ſapientie habebat. et quia tota cura eius erat circa terrena amiſſa. ideo dicitur habuiſſe vultum merore deiectum in humum.

Metrum ſecundum primi libri.

Heu quam precipiti merſa profundo
Mens hebet et propria luce relicta
Tendit in externas ire tenebras:
Terrenis quotiens flatibus acta
Creſcit in immenſum noxia cura.

Metrum ſecundum primi libri.

Heu quam precipiti merſa profundo. Hic incipit metrum ſecundum huius primi libri. Quod vocatur metrum dactilicum a pede predominante. et dicitur thetrametrum a numero pedum. a thetra quod eſt quattuor quia quattuor pedes continet ⁊ dicitur ypercatalecticum propter ſyllabam habundantem poſt duos pedes in medio verſus. Verbi gratia. Primus pes ē. Heu q̄ ſecundus precipi. ſed ſyllaba ti huius nominis precipiti ſuperabundat. tertius pes eſt merſa pro. quartus fundo Similiter eſt in aliis. In hoc ergo metro. philoſophia deplangit ſtatum boetii dolendo perturbationem ſue mētis et facit duo Primo vniuerſaliter philoſophia deplangit perturbationem mentis hominum. Secundo ſpecialiter conuertit planctum ſuum ſuper Boetium ibi. Hic quondam. Primo dicit heu quam. id eſt quantum. mens hominum hebet. id eſt obſcuratur. merſa precipiti profundo id eſt cura rerum temporalium que precipitat hominem ⁊ talis mens relicta propria luce. id eſt contemplatione. tendit. ideſt laborat. ire in tenebras externas. ideſt in ignorantias exteriores. hoc autem contingit homini. quotiēs ſupple mens acta. id eſt agitata. terrenis flatibus. id eſt proſperitatibus vel euentibus cura. id eſt ſolicitudo rerum temporalium. noxia. ideſt nociua. creſcit in immenſum. id ē ſupra modum.

¶ Nota. ꝙ in nobis eſt duplex virtus rationalis ⁊ ſenſualis. ſenſus autem ſemper aduerſatur ratiōi. quia caro cōcupiſcit aduerſus ſpiritum. ⁊ ſpiritus aduerſus carnem. cum autem ſenſualitas vincit rationem. tunc homo eſt in malo ſtatu regiminis. ⁊ efficitur beſtialis. Unde Albertus ſuper tertio de anima dicit. Turpe eſt nobis abiicere regimen ſuperioris ⁊ induere regimen inferioris virtutis q̄ nobis cōmune eſt cum beſtiis. Ideo ſcribitur tertio ethicōrum. in antiqua tranſlatione valde conandum ⁊ laborandum eſt nobis. Ut virtus noſtra concupiſcibilis ſubiecta ſit rationi quemadmodū enim pueri peruerſe viuunt ſi nō a ſuis pedagogis fuerint coacti ad recte viuendum. ſic appetitus ſenſualis ducit nos ad inſolentiam. niſi regula rationis fuerit coartatus. plures autem homines ſequuntur ſenſualitatem q̄ rationem. inſudantes bonis exterioribus ⁊ delectationibus ſenſualibus. per que impediuntur i ſpeculatione ⁊ cognitione ſummi boni.

¶ Ideo philoſophia hoc deplangens dicit i metro. Heu q̄ precipiti. ¶ Item cum anima ingerit ſe curis rerū temporalium profunde precipitatur ⁊ hebet. quia a cognitione rerum ⁊ ſui creatoris deſtituitur ⁊ deſtituta cadit in tenebras externas. id eſt in ignorantias exteriores. Ubi nota ꝙ duplex eſt ignorantia quedam naturalis que eſt in iuuenibus et decrepitis. ⁊ vocatur ignorantia interna. quia ex naturali defectu contingit. alia eſt ignorantia que cauſatur ex negligentia hominis quando ſolicitatur circa exteriora. ⁊ talis dicitur externa. quia eſt extra naturam. ō qua dicit ꝙ omnes homines naturaliter ſcire deſiderāt. Prima ignorantia cum ſit naturalis non eſt vicioſa. quia turpes a natura nemo increpat neqꝫ bonos laudat. Secūda eſt vicioſa cum ſit per hominis negligentiam de quo loqtur Boetius ſecundo huius li. proſa quinta. Ceteris animantibus ſeſe ignorare natura eſt. hominibus vero vicio venit. Item dicit noxia cura. Unde Seneca in prouerbiis. Magnam partem perturbationis ſibi dedit qui exterioribus ſe iniecit. Item ratio ⁊ intellectus dicuntur lux hominis. quia illuminat hominem ad cognitionem creature ⁊ creatoris. dicuntur autem propria lux hominis qa ſolum genus hominum viuit arte ⁊ ratione ex prohemio methaphiſice.

Hic quondam celo liber aperto:
Suetus in ethereos ire meatus:
Cernebat roſei lumina ſolis.
Viſebat gelide ſydera lune.
Et quecunqꝫ vagos ſtella recurſus.
Exercet varios flexa per orbes.
Comprenſam numeris victor habebat.

¶ Hic quondam celo liber aperto. Hic philoſophia ſpecialiter conuertit ſe ad deplangendum Boetium. ⁊ primo oſtendit quanta contemplatione Boetius quondam viguit. Secundo oſtendit quomodo deſtitutus a tali contemplatione ſolum de terrenis cogitabat. ibi. Nunc iacet effeto. Primo philoſophia cōmendat Boetium ab Aſtronomia. Secundo a naturali philoſophia. Tertio a methaphiſica. ſecunda ibi. Quinetiam cauſas. tertia ibi. Quis voluat ſtabilem. Primo dicit Boetius. quondam liber. ideſt ſolutus a cura rerum temporalium. celo ſibi aperto. per cognitionem. ſuetus fuit ire per rationem. in ethereos meatus. ideſt in motus corporum celeſtium. ⁊ ipſe cernebat. ideſt ſpeculabatur. lumina. ideſt radios roſei ſolis. viſebat. ideſt cum deſiderio videbat. ſydera. ideſt conſtellatiōes. gelide. ideſt frigide lune. ⁊ ipſe boetius. victor ignorantie. habebat omnem ſtellam comprehenſam numeris. ideſt certis computationibus. quecunqꝫ ſtella erratica. exercet. ideſt operatur. vagos. ideſt varios recurſus. nunc ꝓgrediendo: nunc regrediendo. ſtella inquā flexa. ideſt mota. per varios orbes. ideſt circulos.

¶ Notandum ꝙ animo liberato a curis exterioribus conceſſū eſt philoſophari. Ideo quedam artes dicuntur liberales. quia filii liberorum. ideſt nobilium qui erant liberati a curis temporalibus talibus artibus vacabant. Ideo dicit philoſophia ꝙ boetius quondam liber. ⁊c.

¶ Nota. ꝙ dicit celo aperto. licet homo planetas celi corporaliter non attingat tamen ſpeculatione comprehendit. Hoc pulchre tangit Triſmegiſtus. dicens. Magnum miraculum eſt homo ⁊ animal honorandum. hic anima intellectiua in naturam dei tranſit quaſi ipſe deus ſit. Hic ꝑ naturam anime diis eſt coniunctus. hic demonum genus nouit. terram colit. elementis commiſcetur acumine mentis in maris profunda deſcendit. celum quod videtur altiſſimum animi ſagacitate metitur. Intentionem animi eius nulla aeris caligo confundit. nec terre denſitas eius operationem impedit. non aque profunditas aſpectum eius obtundit.

¶ Nota ꝙ ſol in ortu ſuo apparet roſeus ꝓpter vapores impoſitos inter viſū noſtꝝ ⁊ ſolē. Nā albū viſuꝫ ꝑ fumū

apparet rubeum. Etiam licet in meridie vapores ſint interpoſiti: non tamen apparet tunc roſeuſ: eo ꝙ illi vapores non ſunt groſſi ſ; ſubtiliati calore ſolis. ¶ Nota philoſophia dicit lunam eſſe gelidam: qd̃ non eſt intelligendū formaliter: quia prime qualitates q̃ ſunt calidum. frigidū humidum. ſiccum. non habent locū in corporibus celeſtibus: cum non recipiant peregrinas impreſſiones. ſed dicitur luna gelida virtualiter vel effectiue: quia frigus ⁊ etiā humores efficit in iferioribus: propter qd̃ noctes quibus luna preeſt ſunt gelidiores ⁊ humidoreſ; magis diebus. ¶ Nota ꝙ planete dicuntur habere vagos recurſus: q: mouentur duplici motu: ſcilicet primi mobilis ab oriente in occidentem ⁊ proprio motu ab occidente in orientem vel ideo quia quandoq; apparent nobis ſtationarii: quandoq; retrogradi. quandoq; propinqui. quandoq; aliqualiter remoti. ¶ Nota ꝙ ſtella erratica dicitur flexa .i. mota per varios orbes circulorū; ſcilicet deferentis ⁊ epicycli ratione quorum circulorum nunc dicuntur progreſſiui. nunc retrogradi. nunc ſtationarii vt dictum eſt. ⁊ habet videri in theorica planetarum vel aſtronomia.

Quinetiam cauſas: vnde ſonora
Flamina ſolicitent equora ponti.
Quis voluat ſtabilem ſpiritus orbem.
Vel cur heſperias ſydus in vndas
Caſurum rutilo ſurgat ab ortu.
Quis veris placidas temperet horas:
Ut terras roſeis floribus ornet.
Quis dedit vt pleno fertilis anno
Autumnus grauidiſ influat vuis
Rimari ſolitus: atq; latentis
Nature varias reddere cauſas.

¶ Quin etiam cauſas. Hic cōmendat eum ex parte naturalis philoſophie dicens. Quinetiam pro certo. Boetius ſolitus fuit rimari ideſt inquirere cauſas vnde ideſt ꝓpter quas cauſas. ſonora flamina ideſt ſonoroſi venti ſollicitēt ideſt perturbent: equora ideſt planicieſ;. ponti ideſt maris quaſi diceret. Boetius ſciuit cauſas generationis ventorū qui cōmouent ipſum mare. ¶ Nota ꝙ ex libro methaurorum patet ꝙ ventus generatur ex vapore calido ⁊ ſicco eleuato per calorem ſolis qui perueniens ad locū; nubiū frigiditate nubis repercutitur: ⁊ repercuſſus fertur in latus ⁊ facit ſonum impellendo aerem. ⁊ quia aqua faciliter ē diuiſibilis de facili cedit ⁊ reuerberatur per ventos. Uel aliter poſt intelligi. Antiqui enim dixerūt ꝙ ideo venti turbant mare. quia in ipſo mari generantur venti qui nō exeunt. ſed faciunt fluxum maris. ſ; hec opinio non ſit vera quia mare fluit ⁊ refluit tempore determinato ſicut bis in die naturali. venti autem generantur tempore indeterminato. ¶ Quis voluat ſtabilem. Hic philoſophia cōmendat Boetiu; a methaphiſica ⁊ iterato a naturali philoſophia dicens Boetius etiam ſolitus fuit rimari quis ſpiritus ideſt intelligentia: voluat motu diurno ſtabilem orbe; firmamenti. vel etiam cur ſydus ſolis vl' aliud habens ortum ⁊ occaſum. caſuru; in heſperias vndas ideſt i aquas maris occidentalis ſurgat ideſt iterum oriatur ab ortu rutilo ideſt ab oriente ſplendido. quaſi dicat Boetius ſolit⁹ erat inquirere cur ſtelle que in occidente videntur occidere iterum reſurgant in oriente. etiam erat ſolitus rimari qs temperet placidas horas veris ideſt tēporis vernalis. vt ornet terram roſeis floribus. Quis dedit ideſt ordinauit. vt autūnus fertilis anno. pleno ideſt fecūdo influat ideſt influentiam faciat grauidis vuis ideſt botris repletis. etiā erat ſolitus reddere ideſt aſſignare. varias cauſas latētis nature ideſt rerum naturalium. ¶ Nota omne: quod mouetur ab alio mouetur. ex ſeptimo phiſicorū. ergo celū ab alio mouetur. Mouetur autem celum ſ'm duplici motore ꝑ commentatorem. 12. methaphiſice: ab vno coniuncto ⁊ appropriato qui vocatur intelligentia a quo mouetur effectiue ab alio motore ſeparato qui eſt deus. a quo mouetur ratione finis. Item dicit orbem celeſtem eſſe ſtabilem. licet enim moueatur ⁊ mutet locum ſecundum partes non tamen ſecundum totum ⁊ quantum ad hoc dicitur eſſe ſtabilis ideſt immobilis. Item cauſa quare ſtelle que occidunt iterū oriantur nō eſt alia niſi mot⁹ circularis ꝑmi mobil' q ſecū rapit omneſ ſtellaſ tam mixtas q̃; erraticas. Ite; heſperus eſt ſtella que de veſpere ſequitur ſolem occidentem a qua ſtella mare occidentale dicitur heſpericum mare eo ꝙ ſol ⁊ heſperus ibi ſe mergant. nō ꝙ ita fit. ſed quia vulgares ſic opinantur. cum eni; ſtelle occidunt ꝓpter itерpoſitionem maris inter viſum ⁊ ſtellas videntur ſtelle mergi in mare. ¶ Item tempus vernale dicitur placidum. quia eſt conueniens vite hominis. Eſt enim tempus veris calidum ⁊ humidum in quibus conſiſtit vita ex libro de morte ⁊ vita. Et ideo illo tempore producuntur flores Nam materia florum eſt humidum aqueum ſubtile bene coctum a calido aereo. quia igitur in vere dominātur calidum aereum ⁊ humidum aqueum ſubtile quod parua indiget digeſtione: ideo in vere cuius calor temperatus eſt: flores producuntur. ¶ Item vitis multu; habundat de humido aqueo ⁊ groſſo: cuius ſignum eſt: quia tempore putationis diſtillat ab ea quaſi humidum lachrimabile tale autem humidum multum groſſum reſiſtit digeſtioni ideo vue ad maturitatem tarde proueniunt: ſcilicet tēpore autūni. ¶ Item Boetius conſueuit reddere cauſas latentes rerum naturalium: quod fuit iudicium felicitatis Nam ſ'm Uirgilium. Felix qui potuit rerum cognoſcere cauſas.

Nunc iacet effeto lumine mentis.
Et preſſus grauidis colla cathenis:
Decliuum q; gerens pondere vultum:
Cogitur heu ſtolidam cernere terram.

¶ Nunc iacet effeto. Hic oſtēdit philoſophia quomodo Boetius deſtitutus erat predita ſpeculatione cum de terrenis cogitabat: dicens. Nūc ideſt tempore doloris. Boetius iacet ideſt proſtratus eſt. Effeto. ideſt euacuato. lumīe ideſt ſpeculatione mentis. ⁊ ipſe preſſus colla ideſt ſ'm colla. grauidis cathenis. paſſionum que mentem grauant. gerenſq; decliuum vultum ideſt inclinatu; pondere amiſſionis rerum temporalium. Heu cogitur cernere ſtolidam terram ideſt bona terrena: que homines ſtolidos efficiūt. ¶ Nota cathena eſt ferreum inſtrumentum: quo aliquid contra ſuam naturam detinetur. Quattuor aute; affectus que ſunt gaudium: ſpes: timor: dolor: ſimilitudinarie dicuntur cathene: quia animum hominis detinent ⁊ contra ſuam naturam ⁊ rationem ad illicita trahunt. Nam ratio ſemper deprecatur ad optima. ex primo ethicorum. Et ꝓpterea Boetius in fine huius primi hortatur fugam paſſionum. ibi. Tu quoq; ſi vis. ¶ Item nota non eſt eſtimādum ꝙ Boetius ſic eſſet ita euacuatus lumine mentis ſicut littera ſonat. quia alias fuiſſet inſufficiens pro compoſitione huius libri. ſed philoſophia loq̄tur d' hoc compaſſiue. Ille enim eſt merus ſtultus qui inclinat ſe ad terrena diligendo ipſa. ⁊ non eleuando intellectum ſuum ad ſpectabilia qualis nō fuit Boetius. Unde dicit Auguſtinus Tales ſunt homines qualia ſunt ea que diligūt. quia dilectio tranſmutat diligentem in ſimilitudinem rei quā diligit. Hec marquardus.

Proſa ſecunda primi libri.

S Ed medicine inquit potius tempꝰ eſt quã querele. B. T um vero totis in me intenta luminibꝰ. P. Tu es ne ille ait: qui noſtro quondam lacte nutritus: noſtris educatus alimentis: in virilis animi robur euaſeras: Atqui talia contuleramus arma: que niſi prius abieciſſes: inuicta te firmitate tuerentur. Agnoſcis ne me. Quid taces pudore an ſtupore ſiluiſti: mallē₃ pudore: ſed te vt video: ſtupor mentis oppreſſit.

¶ Proſa ſecunda primi libri.

Sed medicine inquit potius. Hic incipit ſcḋa proſa huius primi. in qua phia inueſtigat morbum Boetii ex quibuſdam ſignis. ſcḋo cōſolabat ip₃ ne deſperet. ſcḋa ibi. Cūq₃ me non. Primo dicit phia. O Boeti ego poſſem multa cōqueri de perturbatōe mentis tue. ſed nunc potius medicine tps eſt q̄₃ querele. vero pro ſed. tum. i. tunc. mulier illa itenta in me totis luminibus. i. oculis. ait. es tu ne ille qui quondā tpe iuuētutis nutritus noſtro lacte. i. facilibus documētis. i etate aūt pfecta educatus. i. nutritus. noſtris alimentiſ. i. doctrinis difficiliorib⁹. tu euaſeras. i. pueneras in robur. i. i fortitudinē. virilis animi. atq pro certo. nos ɔtuleramus tibi arma talia. i. documenta. que niſi prius abieciſſes p obliuionē. ipſa tuerenf te. inuicta firmitate. dicit phia. Agnoſcis ne me: qd taces ſiluiſti ne pudore. i. verecūdia. an ſtupore. i. mētis alienatiōē. ego mallē. i. magis vellem te ſiluiſſe pudore. i. vecūdia. ſ₃ vt ego video ſtupor opp̄ſſit te. Nota q̇ phia in deplāgēdo Boetiū nō facit longā morā ne Boetius deſperet ſup infirmitate ſua. ergo dicit phia magis eſſe ips medicine q̄₃ querele. ¶ Item boni medici ē totis oculis diligenter reſpicere faciē infirmi eo q̇ ī facie magis apparent ſigna prenoſticatiōis iſirmitatis. iō phia dicitur eſſe intuita Boetium totis luminibus. Item per arma phie intelligunf precepta phicalia que ɔſuadent minime extolli in pſperis. nec deprimi in aduerſis. Hortaf enim nos phia ad magnanimitatē. Magnanimus autem eſt qui contra difformes inſultus fortune vnanimi mētis ɔſtantia militat. De his ⁊ ſilibus p̄ceptis phicis Boetiꝰ oblitꝰ fuit ꝑpter dolorē. ¶ Nota taciturnitas qñq₃ puenit ex pudore qñq₃ eſt ex ſtupore qñ eni₃ manifeſtaf alicui aliqd qḋ vellet celari ipſe efficif verecūdus. ⁊ oculi eiꝰ deprimunf. facies eius rubet. ⁊ auertif. ⁊ lingua eius in loquēdo ligatur. ¶ Nota q̇ ſtupor. vno modo eſt habūdās admiratio mentis. vt ibi. Papa ſtupor mūdi. Alio modo ē mentis alienatio. ⁊ ſic accipif in ꝓpoſito. ⁊ inducit taciturnitatem. ex quo enim motus lingue eſt ſm conformitate₃ ad fantaſiam: turbata fantaſia ſicut contigit in alienatione mentis prepeditur lingua in loquēdo. ergo dicit phia pudore an ſtupore ſiluiſti. ⁊ q̇ taciturnitas ꝓueniens ex ſtupore deterior eſt q̄₃ que cauſaf ex pudore. cū ipſa cauſef ex aliquo defectu interiori. ideo dicit phia. mallem pudore ſiluiſſes. ¶ Nota ſm Huguitionem pudor eſt corporis. ſ₃ pudicitia eſt mentis. Eſt aūt pudor verecūdia ex aliquo caſu innata non auferens memoria₃ ſed ipediens linguam. Stupor aūt eſt caſus memoriā auferens ⁊ linguā ipediēs ⁊ peius eſt tacere ſtupore q̄₃ pudore: q̇ melius eſt memoriam retinendo nō loq q̄₃ loq ⁊ memoria carere. ¶ Nota phia dicit Boetium habuiſſe nutritum ſuo lacte: p nutrimentu₃ lactis intelligif triuiū. ſ. grāmatica. loyca ⁊ rhetorica. qbus iuuenes ſunt ſeriatim informandi: tanq̄₃ facilibus documentis. ſicut puer lacte nutrimēto molli ⁊ facilis digeſtionis nutrif. Sed per h̄ q̇ dicit virilis animi robur euaſeras. ſ. ad ſciam mathematicam ⁊c. qua tāq̄₃ per ſcia₃ magis ſubtile₃ hō pfecte etatis afficif. ¶ Nota phia contulit Boetio arma non corporalia. ſed ſpūalia ſicut ſūt virtutes itellectuales quaſ enumerat Ariſtoteles. 6. ethi. ⁊ ſūt illa intellectus. ſapia. ſcia. ars. ⁊ prudētia. Et ſilr v̄tutes cardinales que ſunt quatuor. Prudentia. iuſticia. fortitudo. temperantia. ⁊ dicunf cardinales. q̇ quādam pncipalitatē ſibi vēdicāt circa materiā circa q̄₃ hn̄t fieri. Illa. n. arma abiecit Boecius qñ tpalibus adheſit appetitui ſēſitiuo āuuens ⁊ ab attentatione celeſtium ſequeſtratus. ⁊ de iſtis armis dicit aplus. Abiiciteḡ opa tenebrar ⁊ induimini arma lucis ſic vt in die honeſte ambulemus.

¶ Cumq₃ non modo tacitum ſed elinguem proſus me mutumq₃ vidiſſet: admonuit pectori meo leniter manum. P. Et nihil inquit periculi eſt letargu₃ patitur: cōmunem illuſarum mentium morbum ſui pauliſper oblitus eſt. Recordabitur facile ſui; ſiquidem nos ante cognouerit. Q̄ḋ vt poſſit agnoſcere pauliſper lumina eius mortaliu₃ rerum nube caligantia tergamus. B. Hec dixit: oculoſq₃ meos fletibus inundantes contracta in rugam veſte ſiccauit.

¶ Cumq₃ me non mō tacitū. Hic phia conſolaf Boetiū ne deſperet dicens: Cum phia vidiſſet me non mō. i. non tm̄ tacitū. ſed prorſus. i. totaliter eliguē. q₃ pro ⁊ mutum ipſa admouit. i. appoſuit. pectori meo lenit manū ⁊ igt. i. dixit nihil piculi eſt circa hūc hoiem. ipſe patif letargum i. morbū obliuionis. morbū inquā cōem mentiū illuſaru₃ ideſt deceptar. ⁊ ipſe pauliſp. i. modicū eſt oblitꝰ ſui ſ₃ facile ſui recordabit. ſiqdē ꝓ certo. cognerit nos. phia₃. añ. i. prius qḋ vt ipſe poſſit facere. tergamꝰ lumina. i. oculos eius caligantia nube. i. obſcuritate rer mortaliū. i. tpaliu₃ hec dixit phia. ⁊ veſte ſua ɔcta. i. cōuoluta in rugā ſiccauit oculos meos fletibꝰ vndantes. i. humectātes. ¶ Nota q̇ tacitus eſt ille q non loqf: ſ₃ hēat ptā tem lingue ad loquēdū. ſed elinguis vel mutꝰ dicif ille q nō ſolū nō loqf: ſ₃ nō h₃ ptāte₃ ligue ad loquēdū ⁊ talˀ fuit Boe. pp ſtuporē. i. mētis alienationē. ¶ Nota q̇ phia inuēs ſe eē bonā medicā ɔſolaf Boe. dicēs: Nihil piculi ē i hoie iſto. q̇ ſm Senecā i lib. de clemētia ad nerone. Mali medici ē deſpare ne curef eger. ¶ Nota q̇ letargia ē ifirmitas cauſata ex oppreſſiōe cerebri cū obliuiōe ⁊ iūgit ɔtinuo ſōno. ⁊ ñc letargꝰ ē morbꝰ iducēs obliuionē ⁊ ſōnū. Inde letargicuſ ē hō q patif talē morbū. ⁊ df a letes qḋ iterptaf obliuio. ēt letes ē fluuiꝰ ifernalˀ Boe. q patiebat letargū. i. morbū obliuiōis: q̇ ſi p̄cepta phie i memoria hūiſſ₃ nūq̄₃ ḋ amiſſiōe rer tpaliū doluiſſet. Itē dicit letargū eē morbū illuſar mētiū. q̇ mēs illuſa ē vbi rō eſt ligata ꝑpter defectū fātaſie ſicut i frenecticis: vel ꝑpter defectū memorie ſicut i letargicis. ¶ Notādū. hō componit ex aia imortali ⁊ corpore mortali. ſ₃ q̇ Boe. oblitus fuit bonor aie: iō df fuiſſe ſui oblitꝰ ñ totalit ſ₃ pauliſp. q̇ adhuc curā hūit de bōis terrenis que reſpiciūt corpus. ¶ Itē hō p phia₃ h₃ ſui ipſiꝰ pfectā cognitionē. ad cogſcēdū aūt illō qḋ p phia₃ cognoſcif: oz p̄mo phiam cogſcere. iō dicit phia recordabif ſui facile ſi nos p̄us cogūerit. ¶ Itē p veſtes phie i rugā ɔctas itelligūf p̄cepta phicalia i vnū volumē ɔgregata ſicut i illo librꝰ ip̄a phia Boe. ɔſolaf. ¶ Nota q̇ ad medicū iſirmū curaf volentē plures requirunf ɔditiōes. p̄mo vt qlitates ⁊ ɔditiōes reſpiciat: vt humores nocētes cogſcat. Sḋo ad loquēdū eū moucat. Tertio ſi p̄ valida egritudine obmuteſcat vt manū corpori iſirmi adhibeat. Quarto vt eū verbis conſolatoriis reficiat: ſic phia videns dolores Boetii p̄mo eu₃ iſperit. ſecundo ad loquēdū mouit tertio manū ſuā corpori appoſuit. ⁊ qr̄to vbis ɔſolatoriis rfecit.

Metrum tertium primi libri.

Tunc me diſcuſſa liquerunt nocte tenebre.

Luminibusq; prior rediit vigor.
Ut quum precipiti glomerantur ſydera choro.
Nimboſiſq; polus ſtetit imbribus
Sol latet ac nondum celo venientibus aſtris.
Deſuper in terram nox funditur.
Hanc ſi traicio borheas emiſſus ab antro
Verberet: et clauſum reſeret diem:
Emicat: et ſubito vibratus lumine phebus:
Mirantes oculos radiis ferit.

Metrum tertium primi libri.

Tunc me diſcuſſa liquerunt. Hic incipit tertiū metrum huius primi libri cuius primus verſus vocatur metrū dactilicū exametrum. ſecundus dicit metrū alemanicū ab inuentore: tetrametrum a numero pedum dactilicū a pede predominante. et cactalecticū q: nulla ſyllaba habūdat nec dficit i h metro Boetius declarat per quoddā ſimile quomodo remotis impedimentis vigorē cognitionis recuperauit: et eſt talis ſimilitudo. Sicut choro ſtante nubes generant: et per iterpoſitionē nubiū ſol et alia aſtra nob occultant: ſic aduerſitate iminente homo afficitur diuerſis paſſionibus obſcurantibus itellectum: et ſicut auſtro flante diſſoluunt: et radii ſolares reuertuntur. ſic aduerſitate adueniente ꝯſolatione phica paſſiones ſedant: et intellectus illuminat. dicit g in littera Tunc cum phia terſit oculos meos: tenebre liquerūt me diſcuſſa nocte. i. obſcuritate. et prior vigor cognitōis rediit e luminibus meis. i. oculis. vt pro ſicut. ſol latet. i. occultat quū. i. qñ. ſydera. i. ſtelle glomerant. i. inuoluuntur precipiti choro. i. tali vento. Et polus. i. celum. ſtetit. i. ſtare videtur. nimboſis imbribus. i. pluuiis nubiloſis. ac pro et nox. i. obſcuritas fundit deſuper. i. de nubibus in terram nondum. i. adhuc aſtris. i. ſtellis veniētibus. i. apparentib9 in celo. Si boreas emiſſ9 ab thracio antro. i. thracie regionis. verberet. i. depellet hāc noctē. i. obſcuritatē. et reſeret clauſū diē. tunc phebus. i. ſol emicat. i. lucet. et vibrat9. i. fortificat9. lumie ſuo ferit. i. ꝑcutit. oculos hoīū. mirantes ſubito lumie ſolis poſt tenebras. Nota phia trahit hominē ab obſcuritate ignorantie ad lucē ſapie. ex libro de pomo Ariſto. et ēt per metriſtā. Ars hoīē format: nec ſinit eſſe malū. Et g cū phia ſiccaſſet oculos Boetii. fugatis tenebris ignorantie rediit vigor itelligētie. Nota q̄tuor ſunt vēti ꝑncipales q flāt a q̄tuor partib9 mundi. ſ. ab oriēte. occidēte. ſeptētriōe. et meridie. quorū quilibet hz duos collaterales. et ſicut duodecim venti qui his verſibus continentur. Flant ſub ſolanus vulturn9 et eurus ab ortu. Atq; die medio notus heret affricus auſtro. Circi9 occaſū zephiruſq; fauoni9 afflant. Sed veniunt aquilo boreas et choros ab artco Choros ergo eſt ventus q flāte generantur nubes et cōglomerant ſydera ꝙ per nubes occultantur. Nota ꝙ polus eſt ſtella que ſemp in eodē loco videtur. ſed polus ponitur pro firmamento: tanq̄ ps pro toto per ſynodochen. Nota ꝙ polus. i. celum dr ſtare qñ eſt obductum nimboſis imbribus: non ꝙ ſtet: ſed quia motus eius tunc nobis non apparet. motum eni celi non percipimus niſi per motū alicuius ſtelle. cū aūt celum eſt coopertū obſcuris nubibus: nulla ſtella videri poteſt Nota ſm Huguitionem. Nimbus eſt nubis denſitas ex vi tempeſtatis orta. et ſic dicit Boetius hic nimboſis imbribus. i. denſis pluuiis. et eſt rō. q: tenuis imber nō impedit aſpectum aſtrorum. Nota ꝙ boreas dicitur flare ab antro traico. q: forte regio tracie eſt cauernoſa de cui9 cauernis exit ventus generatus ex vaporibus ſiccis i terra Nota poſtq̄ phia terſit oculos Boetii et coſdem a fletu lachrimarū compeſcuit. reſtitutus fuit priſtino vigori. Unde oculi ipſius Boetii vt rō et intellectus obfuſcati erāt tenebris ignorantie cū iſtis temporalibus adheſit ꝑpter amiſſionem rerum temporalium: diuerſis fuit ſubiectus paſſionibus: Sed phia oculorū caliginem abiecit cū ipſius intellectum illuminauit tenebras ignorantie fugando et lumine ſpirituali vt ſcientia illuminando.

Proſa tertia primi libri.

Haud aliter triſticie nebulis diſſolutis hauſi celum. et ad cognoſcendam medicantis faciem mentem recepi. Itaq; vbi in eam deduxi oculos intuitumq; defixi: reſpicio nutricem meam: in cui9 ab adoleſcentia laribus obuerſat9 fueram philoſophiam Et quid inquam tu in has exilii noſtri ſolitudines: O omniū magiſtra virtutum ſupernō cardine delapſa veniſti. an vt tu quoq; mecū rea falſis criminationibus agiteris. P. An inquit illa te alumne deſererem: nec ſarcinā quam mei nominis ob inuidiam ſuſtuliſti. cōmunicato tecum labore partirer: At qui philoſophie phas non erat incomitatum relinquere iter innocentis. meam criminationem vererer: et quaſi nouū aliqd acciderit phorreſcerē. Nū eni ꝑmū cēſes apud iprobos mores laceſſitā ꝑiculis eē ſapientiam

Proſa tertia primi libri.

Haud aliter triſticie nebulis. Hic incipit tertia proſa primi libri. in qua Boetius oſtdit. quō phiam cognouerit. et diuidit. primo oſtdit quō phiā cognouit. et qualiter de p̄ntia eius admirari cepit et quō phia ſibi rñdit. ſcdo ꝓbat phia ꝑſecutionē ſapientū a vulgaribus non eſſe nouam. ſcdā ibi. Nōne apud veteres. Dicit ꝑmo. Haud pro nō aliter nebulis triſticie mee diſſolutis. i. fugatis ꝑ conſolationem phie. qm̄ ſicut nubes diſſoluantur per flatū boree. Si ego Boetius hauſi. i. reſpexi. celum. i. ſurſum. et recepi mentē. i. vigorē rōnis ad cognoſcendā faciē medicantis. i. medici. Itaq;. pro ergo vbi ideſt poſtq̄ ego eduxi. i. ꝯuerti oculos. q;. ꝑ et. defixi. i. ſtabiliui. intuitū in eam reſpexi nutricē meā phiam i cuius laribus. i. ſcholis fueram obuerſat9 ab adoleſcentia. i. a iuuentute mea. et inquā. i. dixi. O magra oīū virtutum qd. i. ꝑpter qd tu veniſti lapſa. i. ꝓgreſſa. ſupno: cardie. i. de celeſti porta. in has ſolitudines. i. loca deſerta. nři exilii ideſt nře relegatiōis. i. an nunqd. ꝑpter hoc veniſti: vt exiſtens rea. i. tanq̄ culpabilis mecū agiteris. i. maniſeſteris falſis criationib9. Illa phia inqt. i. dixit. o alūne. i. per me nutrite. an. i. vtrū te deſererē. q. d. non nec partirer. i. diuiderem tecū. cōicato labore. i. diuiſo labore. ſarcinā. i. pondus. quā tu ſuſtuliſti ob inuidiā mei noīs. i. rōne ſapientie Atq pro certo. nō erat. fas. i. honeſtū. phie relinquere iter innocētis icomitatū. i. ſine comite ſupple: ſi ego te dereliqſſē ego vererer. i. timerē meā criationē. i. meā damnationē. et phorreſcerē quaſi aliqd nouū acciderit. ſupple circa te enim pro q. nū. i. nūqd. i. tu cenſes. i. iudicas ꝑmū ipſā ſapiam eſſe laceſſitā. i. infeſtatā. ꝑiculis. i. ꝑturbationibus apud iprobos mores. i. male morigeratos hoīes. q. o. hoc nō eſt nouū. Nota phia dicit medica. ſicut eni medic9 morbo fugato ſanitatē inducit. Sic phia ignorātia relegata vitā vtriuſq; ſeculi ꝯdonat. Nā habet i lib. de pomo Ariſtotelis. Qui phiam inuenerit vitā i vtroq; ſeculo inuenit. et alibi. Qui me inuenerit vitā inueniet. et hauriet ſalutē a dño Et iō dicit Boetius faciē medicātis. Nota ꝙ Boeti9 nō ſolū deduxit oculos i phiā. ſz defixit i eā intuitū ꝑ qd innuit ꝙ q vult phari oz ſe totū tradere phie ꝑ ꝯtinuū ſtudiū et laborē. Nā ſicut vna irūdo adueniēs ñ facit vere nec vna dies calida facit eſtatē ſic nec vna ſpeculatio phica facit phū. Nota ꝙ tps opportunū ad phandū ē tps adoleſcētie qd innuens Boe. dic cui9 larib9 ab adoleſcētia

fueram obuerſatus. Nam etas hoīs aſſimillatur cere que ſi nimis eſt mollis vel dura nimis. formā ſigilli non recipit nec retinet. ſi aūt eſt tpate mollis vel dura figurā recipit ⁊ retinet. Sic ſilr etas nimis tenera. ſicut infantia nō recipit doctrinā pħicā. nec etas nimiū dura ſicut decrepitas. Sʒ etas tempata qualis eſt adoleſcentia que faciliter itelligit ⁊ intellecta memorie cōmendat. ¶ Nota per lares pħie i telligunt diuerſe ſecte pħoꝝ. ſicut Ariſtotelis. ⁊ platonis quos Boetius ab adoleſcentia fuit obuerſatus. Et dicit Huguitio ꝙ obſeruari idem eſt qꝺ cōuerſari. ¶ Notādū ꝙ pħia dicit magiſtra oīuʒ virtutū: qꝛ oēs virtutes morales docet vt pʒ ex ethicis. ⁊ dico morales ꝓpter virtutes theologicales que ſūt fides. ſpes. ⁊ charitas. Et dr pħia delapſa a ſupno cardine. qꝛ oīs ſapia a dño deo eſt. Vñ ſicut ſcribit in plogo libri de regimine pncipum: Deus eſt q diuitias ſue ſapie iſluit animabus. i. ſtudentibus tribuit gfaʒ cognoſcendi cui nihil eſt difficile ⁊ ſine quo nihil ē poſſibile poſſideri. ¶ Nota vt poſtea patebit ꝙ Boeti⁹ falſe criminabat de lrīs cōpoſitis ⁊ de impedimento delatoris. ⁊ illō ꝙ faciebat ſapia dicebatis facere arte magica iō dicit ad pħiaʒ. Nunqd veniſti vt tu mecū rea falſis criminationib⁹ agiteris. ¶ Nota pħia tangit tres rōnes ꝓpter quas non debuit derelinquere Boetiuʒ. Prima qꝛ nutrix non debet derelinquere ſuuʒ alūnum. Scđa qꝛ qui patitur ꝓpter aliū non decet vt deſerat ab illo. Tertia qꝛ non decet pħiam derelinquere innocentē. Boetius autem fuit pħie alūnus ipſe patiebat iniurias ꝓpter pħiaʒ. ⁊ fuit innocēs ergo ⁊c. ¶ Nota ſm Huguitionē laceſſo. i. cū deſiderio lacero vel vexo: vel iniuriis affligo.

¶ Nonne apd veteres quoqʒ ante noſtri Platonis etatem magnum ſepe certamen cum ſtulticie temeritate certauimus: Eodemqʒ ſuperſtite preceptor eius Socrates iniuſte victoriaʒ mortis me aſtante promeruit. Cuius hereditatem cum deinceps epicureum vulgus ac ſtoicū ceteriqʒ pro ſua quiſqʒ parte raptum ire molirētur: meqʒ reclamātem renitentemqʒ velut in partem prede traherēt veſtem quam meis texueram manibus diſciderūt arreptiſqʒ ab ea panniculis totam me ſibi ceſſiſſe credentes abiēre. In quibus quoniam quedam noſtri habitus veſtigia videbātur: meos eſſe familiares imprudentia rata: nonnullos eorū ꝓphane multitudinis errore peruertit.

¶ Nonne apud veteres quoqʒ. Hic pħia ꝓbat pſecutionem ſapientū a vulgaribus non eſſe nouā: ⁊ h̄ pmo ꝓbat exemplis antiqs. ſcđo magis modernis. tertio oñdit quid ſit faciēdū ɔtra inſultus vulgariū. ſcđa ibi. Qꝺ ſi nec. tertia ibi. Qui ſi qñ cōtra. Primo dicit. Bñ dixit ꝙ pſecutō ſapientū a vulgaribus ⁊ a malis non eſt noua. Nōne apꝺ veteres ante etatem nrī Platonis nos pħia: ſepe certauimus magnū certamē cū temeritate ſtulticie. i. cum ſtultis ⁊ temerariis hoībus eodemqʒ Platōe viuente magiſter eius Socrates iniuſte ꝓmeruit victoriqʒ mortis me ſibi aſtante. cuius ſocratis hereditatē. i. ſciam hereditarie relictam ſuis diſcipulis cū epicureū vulgus ⁊ ſtoicuʒ ⁊ ceteri molirent. i. laborarēt. ire raptū. i. rapere. vnuſqſqʒ ꝓ ſua parte ⁊ cū ipſi traherent me pħiā in ptem prede me reclamantē. i. ɔtradicentē. qʒ. pro ⁊ retinentē. ipſi diſciderūt veſtem meā quā texueram meis manibus. qʒ. pro ⁊ arreptis. i. ablatis pāniculis abierunt credentes me totaʒ ſibi ceſſiſſe. ⁊ qꝛ in iſtis videbant. i. apparuerunt quedā veſtigia nrī habitus. i. prudentie. imprudentia vulgariū. rata id eſt opinata. ipſos meos eſſe familiares. i. meos diſcipulos rōne ſapie puertit nōnullos eoꝝ. i. aliquos errore. i. pſecutione ꝓphane multitudinis. i. indocti vulgi. ſicut vulgares ſolēt puertere doctos. ¶ Nota ꝙ āte tpꝰ. Plato nis multi ſapientes pſecuti fuerunt a vulgaribus. ⁊ tpe. Platonis ſocrates magr eius interiit ꝓpter ſuā ſapiam. Nam ipſe cognouit ſua ſapia eſſe vnū deū: alios autē colētes plures deos redarguit qꝺ pcipiens dux athenienſi noie Anctus coegit ipm bibere venenū in noie ei⁹ dei ⁊ nihil ſibi nocuit. Poſteā coegit ipm bibere venenū in noie pluriū deoꝝ ⁊ iteriit. ¶ Nota. mortuo. Socrate diſcipuli ſui q ſciaʒ Socratis tāqʒ hereditariā ſibi vēdicabāt iceperūt diſſētire: i ꝗ magr coꝝ Socrates poſuiſſet ſūmū bonū gdaʒ enīʒ coꝝ diſcipuloꝝ dicti epicurei dicebāt ipʒ poſuiſſe ſummū bonū i voluptatib⁹. Alii ſicut ſtoici dicebāt ꝙ i virtutibus. ⁊ qlibet coꝝ pro defenſiōe ſue opiniōis rapuit auctoritates pħie. ipās extorte exponēdo: ꝓpter qꝺ pħia dicit, illud reclamaſſe: ⁊ ſic male exponēdo ſciderūt veſtes pħie ⁊ pticulas abſtulerūt: ⁊ qʒuis non eſſent veri pħi qꝛ tamē videbantur eſſe: multi eoruʒ a vulgaribus occiſi ſunt.

¶ Qꝺ ſi nec anaxagore fugaʒ: nec Socratis venenum: nec Zenonis tormenta: quoniam ſunt peregrina nouiſti: ac canios: ac ſenecas: ac ſorāos quorum nec peruetuſta nec incelebris memoria eſt: ſcire potuiſti. Quos nihil aliud in cladem detraxit niſi ꝙ noſtris moribus inſtituti ſtudijs improboꝝ diſſimillimi videbantur: Jtaqʒ nihil eſt qꝺ admireris: ſi in hoc vite ſalo circunflantibus agitemur procellis: quibus hoc maxime propoſitum eſt peſſimis diſplicere. Quorum quidem tametſi innumeroſus exercitus: ſpernendus tamē eſt: quoniam nullo duce regitur: ſed errore tm̄ temere ac paſſim limphante rapiatur.

¶ Qꝺ ſi nec Anaxagore fugam. Hic pħia ꝓbat pſecutionem Sapientum exemplis magis modernis dicens. O Boeti ſi non nouiſti fugam Anaxagore: nec venenū Socratis. nec tormenta zenonis qm̄ iſta ſunt pegrina. i. extranea ⁊ aliena cum tu potuiſti ſcire canios. i. pſecutionem canii. ac Senecas. ac Soranos. i. ſequaces ſorani quoruʒ memoria non eſt puetuſta. i. valde antiqua: nec incelebris idest non ſine glīa: quos viros: nihil aliud detraxit in cladem. i. in mortem. niſi ꝙ inſtituti. i. informati nrīs moribus ipſi videbāt diſſimillimi ſtudiis iproboꝝ. ita ꝙ nihil ē i. non eſt cauſa. ꝙ tu admirere. i. debeas admirari ſi i hoc ſalo vite. i. amaritudine. nos ſapientes agitemur. i. vexemur pcellis. i. aduerſitatib⁹ maloꝝ. circūſtātib⁹: quibus nobis ſapientib⁹ maxime ꝓpoſitū eſt. i. intentio diſplicere peſſimis. quoꝝ maloꝝ ⁊ ſi ſit numeroſus exercit⁹ tñ eſt ſpnendus qm̄ nullo duce ſupple rōnis regit. ſʒ tm̄ rapit errore limphante. i. precipitāte eos ad modū limphe temere i. ſtulte ac paſſiʒ. i. vbiqʒ. ¶ Nota ꝙ Anaxagoras ſtulticiaʒ hominū ſolē pro deo colentiū reprehēdit. dicens ſolē non eſſe deum ſed lampadem ardentē ꝓpter qꝺ reus iudicatus eſt. ⁊ in fugam compulſus. ergo dicit pħia. Anaxagore fugam. ¶ Nota. dicit Socrates venenuʒ de quo dictum eſt ſupra quo veneno interiit. Similiter zeno multa tormēta ratione ſue ſapientie ſuſtinuit. Nota ꝙ canius Seneca ⁊ Soranus fuerunt nobiles romani ⁊ moribus philoſophie inſtructi ꝓpter quod interierūt. Unde Canii dicebant ⁊ imitatores a magiſtro ſuo canio. Similiter. Sorani dicuntur a Sorano qui fuit poeta ⁊ eius ſequaces ab eo cōdēnantur. ¶ Nota de Seneca dicit Boeti⁹ in de diſciplina ſcholarium ꝙ Nero familiarem ſuuʒ preceptoremqʒ Senecam ad eligende mortis arbitrium coegit. ¶ Nota ꝙ ſapientes diſſimiles ſunt ſtudiis improboruʒ quia dicit Seneca in lib. de amicicia. diſpares mores diſparia ſequūt ſtudia qꝝ diſſimilitudo diſſoluit amicitiā nec vnqʒ improbi probi s: nec probi improbia amici eſſe pñt non ob aliam cāſm niſi qꝛ tanta eſt inter ipſos diſtantia quāta eſſe pōt ſtudioꝝ malorūqʒ moꝝ diſtātia. ¶ No

ta ꝙ ꝓpoſitū ſapientuʒ ē diſplicere peſſimiſ q꞉ dicit Sene
ca i de remediis fortuitoꝝ. Malis diſplicere laudabile eſt
ibi virtus ſe ſe diligit aſpernaturqꝫ malum. Et poeta
Opto placeꝫ bonis prauis odioſus bꝫi. ¶ Nota ꝙ dicit
exercitū maloꝝ eſſe innumeroſum q꞉ ſm Salomonē. Stul
toꝝ infinitus eſt numerus: ⁊ pūerſi difficiliter corriguntur
¶ Nota ꝙ mali nō reguntꝫ duce rōnis: q꞉ rō deprecatꝫ ad
optima. mali aūt opātꝫ peſſima. Ducuntꝫ .n. errore ſēſuali
tatis vitam beſtialē ꝓſequētes de q̄bus dicitꝫ in lib. ethi.
Quidam ſunt hoīes vitaʒ pecuduʒ eligentes ſiles ſarda
napalo. Et ergo dicit phūs ꝙ tales ſunt timendi: q꞉ ex q̄ re
guntur per rōnem tunc eoꝝ fatuitas faciliter diſſipatur.

¶ Qui ſi quando contra nos aciem ſtruens valē
tior incubuerit: noſtra quidem dux copias ſuas in
arceʒ contrahit. Illi vero circa diripiendas inuti
les ſarcinulas occupantur. At nos deſuper irride
mus viliſſima rerum queqꝫ rapientes: ſecuri toti⁹
furioſi tumultus: eoqꝫ vallo muniti quo graſſanti
ſtulticie aſpirare phas non ſit.

¶ Qui ſi qn̄ ꝯ nos. Hic phia oſtēdit qd̄ ſit faciendū ꝯ inſul
tus maloꝝ dicens. Si exercitus maloꝝ incubuerit .i. inſti
terit ſtruens .i. faciens aciem .i. bellū ꝯ nos ſapientes qdē:
pro certo. nr̄a dux .i. rō. ꝯtrahit .i. colligit copias .i. ſcias. ⁊ v
tutes copioſas in arcē .i. i altitudinē ſpeculatōis celeſtiuʒ
vero pro ſed illi mali occupantꝫ circa diripiendas .i. auferē
das inutiles ſarcinulas .i. diuitias corporales: que ſarcina
⁊ pōdus corporis ſunt inutilē aīam ſubmergentes at nos
ſapientes in cōtēplatione celeſtium conſtituti irridemus
malos queque viliſſima reꝝ nos ſecuri exiſtentes toti⁹ fu
rioſi tumultus .i. ꝯ furioſum tumultū maloꝝqꝫ. qꝫ. pro ⁊
ſuper. nos ſumus muniti. ea vallo .i. munimine. quo non
ſit fas aſpirare .i. accedere ſtulticie graſſanti .i. ipugnanti
nos. ¶ Notandū. Boetius hic nr̄aʒ rōneʒ appellat ducē
vn̄ rō diffinitꝫ ſic. Eſt habitus dirigens oēʒ actionē huma
naʒ in vltimuʒ ⁊ optimū finē. ¶ Item nota ꝑ arcem ipſe i
telligit altitudinē ſpeculationis celeſtiuʒ. ⁊ ad hāc ducit
nos rō. Et hoc ē vltimū bonū humāe vite. qd̄ null⁹ aufer
re pōt. ¶ Nota. copie i loco dicuntꝫ appetitus ſenſitiui. ⁊
dicuntur copie: quaſi cupie. q꞉ cupiunt res aliqn̄ ꝯtra ra
tionē. ⁊ tales copias dꝫ regere rō ⁊ dꝫ ſe munire vallo hu
militatis ⁊ patientie. ⁊ tunc oēs ipugnationes aduerſita
⁊ miſerias equanimiter ſuſtinebit: ⁊ tēptationes ⁊ delecta
tiōes noxias quas ſuggerit dyabolus. ⁊ caro ipellit. ⁊ mū
dus cōmouet non timebit. Hec marquardus. Itē nota il
le merito ē deridendus q maiori ⁊ meliori bono dimiſſo
eligit ⁊ occupatꝫ circa bona viliora. ſed ſapiētes eligunt bo
na aīe que ſunt maxie bona ꝑmo ethi. Et vulgares eligūt
bona tp̄alia que dicuntꝫ viliſſima reꝝ: q꞉ ipediunt hoīeʒ in
cognitōe ſummi boni. ¶ Notā. arx arcis eſt altū edificiū
in quo hoſtes pugnant. Hic aūt accipitꝫ pro ꝯtemplatiōe
celeſtiū ⁊ ſpe futuroꝝ bonoꝝ. nā ꝑ hec duo ſapientes oēʒ
aduerſitatē maloꝝ ſupant ⁊ circa ꝯtēplatōeʒ diuinoꝝ tota
itentio ſapiētis verſatꝫ. Vn̄ Boeti⁹ in tractatu de ſummo
bono dicit. Phūs maxime delectatꝫ in ꝑmo ꝑncipio ⁊ in
ꝯtemplatōe ſumme bonitatis. ⁊ hec ſola ē recta delectatio
hec enim eſt vita phorum ſine qua nemo viuit vita recta.
¶ Nota de h̄ noīe vallū dicit greciſta. Eſt vallū pal⁹ circa
caſtrū ꝑacut⁹. Nexio paloꝝ ſꝫ mur⁹ ſit tibi vallū. ¶ No
ta aſpiratꝫ ſꝫ Huguitionē ē anhelatꝫ conari vl' ducitꝫ. Itē
ſꝫ eūʒ graſſor graſſaris ꝑ. g. i. inuadeꝫ vl' crudelr̄ ipugnare.

Metrum quartum primi libri.

Uiſquis compoſito ſerenus euo:
Factum ſub pedibus egit ſuperbum.
Fortunatumqꝫ tuens vtranqꝫ rectus.
Inuictum potuit tenere vultum:
Non illum rabies mineqꝫ ponti:
Verſum funditus agitantis eſtum:
Nec ruptis quotiens vagus caminis
Torquet fumificos veſeus ignes
Haud celſas ſoliti ferire turres
Ardentis via fulminis mouebit

¶ Metrum quarti primi libri.
Uiſqs cōpoſito ſerenuſ euo. Hic incipit q̄rtum
metruʒ hui⁹ primi. qd̄ vocatꝫ metruʒ valenti
cuʒ ab inuentore ⁊ conſtat ex ſpōdeo dactilo ⁊ tri
bus trocheis. Vn̄ pōt dici metruʒ trochaicuʒ a pede ꝑdō
minante. In hoc metro phia oſtēdit qualr̄ hō debeat ſe hr̄e
vt pſecutōes improboꝝ non ꝑualeant ꝯtra ipm̄. ⁊ h̄ pri
mo declarat q̄buſdam ſilibus. Scdō exclamat ꝯtra timē
tes tyrānos. ſcd̄a ibi. Qui tm̄ miſeri dicit primo. Quicū
qꝫ homo ſerenus .i. clarus virtute cōpoſito euo .i. ordina
ta vita egit .i. calcauit ſub pedib⁹ ſupbuʒ fatuʒ .i. euentuʒ
reꝝ tp̄aliuʒ. ⁊ qcunqꝫ tuens .i. reſpiciēs. vtranqꝫ fortunaʒ
ideſt ꝓſperaʒ ⁊ aduerſaʒ rectus .i. nō flexus potuit tenere
vultuʒ .i. aīuʒ inuictū ita ꝙ nō vincatꝫ ꝓſperitate ſe extollē
do nec aduerſitate deprimēdo. illum hoīeʒ non mouebit
ideſt turbabit rabies pōti .i. inundatio maris agitātis .i.
mouentis. funditus .i. fundo eſtum verſum .i. ebulitionē
verſam. q꞉ in ebulitione maris aqua vertitꝫ per fluxum ⁊
refluxum. q. d. Impetus maris faciens ebulitionē nō no
cebit illi homini q nō extollitꝫ in proſperis: nec deprimetꝫ
in aduerſis nec tali homini nocebit ignis veſeui montis.
quotiens ille mons torquet .i. emittet ignes fumificos ru
ptis caminis .i. cauernis ſuis. q. d. nec tali hōi nocebit
vagus veſeu⁹ ſuis ignib⁹. nec illū hoīeʒ mouebit via ardē
tis fulminis ſoliti .i. ꝯſueti. ferire celſas turres. ¶ Nota.
phia tria tāgit q̄ nō nocēt homini q ꝯſtās ē in vtraqꝫ for
tuna. Primū ē rabies maris ꝑ q̄ꝫ deſignantꝫ luxurioſi ſi
cut enim mare ſole ⁊ motu ſuo icaleſcit ⁊ fetet. ⁊ ſic luxurio
ſi ꝯcupiſcentia ſua iardeſcūt ⁊ pacta libidie fetēt de qb⁹ di
cit ſcriptura. Perierunt iumēta i ſtercore ſuo. tales luxu
rioſi ñ nocebunt homini ꝯſtāti i vtraqꝫ fortuna. Scdō qd̄
tangit ē ignis vexeui mōtis ꝑ quē deſignantꝫ auari ⁊ inuidi
ſicut enim ignis vexeui mōtis ſemꝑ ardet: ita auari ardent
i ꝯcupiſcentiaʒ bonoꝝ exterioꝝ. ⁊ ſicut ignis eructuās qn̄
qꝫ ꝯſumit loca vicina ſic inuidi qn̄qꝫ nocēt vrbis ſi nō pn̄t ſa
tis. ⁊ tales inuidi nō nocebūt homini conſtanti. Tertiū qd̄
tāgit ē ictus fulminis per quē intelliguntꝫ ſupbi. ſicut enim
fulmē generatꝫ i alto ſic ſupbi alte ſe extollūt ⁊ mirabile vi
detꝫ de ſuperbis ꝙ cū aliis hoībus habitare nolūt ⁊ tn̄ ad
celū volare non pn̄t tales ſupbi non nocebunt homini cō
ſtanti. Alii per rabiē maris intelligunt inuidos. per igneʒ
iratos per fulmen ſuperbos vt dcm̄ eſt. Alii per marꝫ qd̄ ē
ſonoroſum itelligunt auariciā per ignē penaʒ corporis per
fulmē reꝝ ablationē. ¶ Nota veſeus eſt mons Italie in
trinſecus ardēs q qn̄qꝫ ruptis cauernis emittit ignem qui
loca vicina conſumit. ¶ Nota circa h̄ ꝙ dicit ſeren⁹ euo
Seneca dicit. Talis eſt aīus ſapiētis qualis eſt mundus
ſuperluminar⁹. talis aūt mūd⁹ ſemper ē ſeren⁹ ⁊ ſic aīus ſa
pientis in vtraqꝫ fortuna ſemper eſt ſeren⁹. Vn̄ Ariſtote.
in ethi. dicit. Sapiens bene ſcit ferre fortunās: quia ſe ha
bet ſicut tetragonum ſine vituperio.

Quid tantum miſeri ſeuos tyrannos
Mirantur ſine viribus furentes.
Nec ſperes aliquid nec extimeſcas
Exarmaueris impotentis iram.
At quiſquis trepidus pauet vel optat
Q; non ſit ſtabilis ſuiſqꝫ iuris
Abiecit clypeum locoqꝫ motus
Nectit qua valeat trahi cathenam

¶ Quid tantum miſeri ſe uos tyrannos Hic phia exela
mat timentes tyrānos dicens. quid .i. quare miſeri ho

mines mirant timēdo ſeuos tyrānos furentes ſine virib⁹
q.d.tyrāni ſunt ipotentes: qꝛ nō ꝑualent niſi inq̄ꝫū hō
ſe ſubiecit eis ⁊ addit. Nec ſpēs aliqd de bonis tꝑalib⁹
nec times eos de aduerſitatibus tūc tu exarmaueris idest
debilitaueris.irā ipotentis tyrāni:ſed qcūq̄ȝ hō trepidus
pauet timore maloꝝ tꝑaliū.vel optat bona tꝑalia ta'nō ē
ſtabilis:⁊ ſui iuris.i.ꝓpꝛie libertatis:ipſe abiecit clipeū ſe
curitatis:⁊ motus a loco ſtabilitatis:ipſe nec necrit.i.cō
ponit cathedrā affectionū:qua valeat trahi ad triſticiaꝫ ⁊
doloꝛē mētis. ¶ Nota ptās terrena ad nihil ſe extēdit ni
ſi ad largiēdū bona tꝑalia:vel ad auferendū ea ⁊ iō null⁹
ſubiacet terrene ptāti niſi q ſpat talia bona vel timet coꝝ
ablationē.q aūt nec timet nec ſpet ipſe ē oio ꝫ vl'extra ter
renam ptātem:⁊ ꝑ ꝯñs terrena ptās ſibi nec ꝓficere nec
obeſſe pōt ꝑꝑ qd̄ pħia exclamat ꝫ illos tāq̄ꝫ miſos q ſpe
bonoꝝ tꝑaliū vl'timoꝛe oblatiōis eoꝝ ſubiiciūt ſe terrenis
ptātib⁹:dicēs.Quid tū miſeri. ¶ Nota circa illō qſqs
trepid⁹ ⁊c.Seneca dicit i libꝛo de virtutib⁹ cardinalib⁹.
Magnanimitas ſi inſit aīo tuo cū magna ai ſiducia viues
itrepidus ⁊ alacer.magni animi eſt ſi vacillare:ſꝫ cōſtare
⁊ finē vite itrepide expectare:ſi magnanim⁹ es nūq̄ꝫ iudi
cabis tibi ꝯtumeliā iferri ab inimico: ſꝫ dices nihil mihi
nocuit:ſꝫ aiuꝫ nocēdi habuit. ¶ Nota tyrān⁹ quondā di
cebat̄ qdā rex fortis:⁊ dicebat̄ a tyro.i.fortitudie ſeu illud
nomē ē cā appꝛopꝛiata ꝓncipātib⁹ peſſimis ⁊ dicunt̄ tyro
i.ab āguſtia quā iferūt ſuis ſubditis. ¶ Nota clype⁹ ſu
mit̄ h̄ ꝑ rōne hois qꝛ ſicut clype⁹ defēdit nos ne ledamur
a tel'⁊ a ſilib⁹:ita rō hois tuet̄ eū ⁊ ꝓuidet ſibi ne offēdat̄.

¶ Proſa quarta pꝛimi libri.

Entis ne inquit hec atq̄ꝫ animo illabuntur tuo expers es lire alias Es ne aſinus ad liram. Quid fles quid lachrymis manas confiteare mihi ⁊ ne occultes mala tua. Si operam medicantis expectas:opoꝛtet vt vulnus detegas tuum. B.

¶ Proſa quarta pꝛimi libri.
Entis ne inquit hec. Hic incipit pꝛoſa quarta i
qua pħia pꝛimo īngrit Boetiū ſup attentōem
pꝛedictoꝛū ⁊ hoꝛtat̄ ipꝫ ad ſui moꝛbi reuelatio
nē.ſcdo Boe.reuelat moꝛbū ſuū ibi. Tum ego. Pꝛio di
cit O Boeti nūqd ſentis.i.itelligis:ea que dcā ſunt atq̄ꝫ il
labunt̄.i.iꝓmunt̄:aio tuo:⁊ ſubiungit grecum qd̄ in lati
no valet. Es ne aſinus ad lyrā:qd fles qd manas.i.fluis
lachꝛimis:⁊ ſubiūgit grecū qd̄ tāt̄ valet. Cōfiteare mihi
ne abſcōdas opaꝫ ſi expectas.i.diligētiā medicātis opꝫ vt
detegas.i.manifeſtes vuln⁹ tuuꝫ. ¶ Nota qꝛ ꝓuerbium
erat apud grecos cuꝫ aliqs audiuit vba alicu⁹ ⁊ nō aduer
tit nec curauit itellectū vboꝝ illi dicebat̄. Es ne aſinus ad
liram facis eniꝫ ſicut aſinus poſit⁹ circa lirā.audit ſonuꝫ
lire:ſed nō ꝑcipit melodiaꝫ:nec ꝓpoꝛtionē ſonoꝝ itelligit
nec delectat̄ in ea. Sic aliqs audiēs vba ⁊ non curans in
tellectuꝫ eoꝝ dicit̄ eſſe aſſinus ad liram. ¶ Nota ſi qs vo
luerit ſanari oꝫ moꝛbuꝫ vel vl'nus ſuum detegere ⁊ manife
ſtare. Vñ Seneca.5.dicit epl'a. Nēo ꝑ ſe ſatis vꝫ vt emer
gat ſꝫ oꝫ vt manū poꝛrigat:⁊ ali⁹ ipꝫ extrahat.tūc eni moꝛ
bi ad ſanitatē iclināt eū ex abdito erūpunt ⁊ viꝫ ſnā ꝓſert.

Tum ego collecto in vires animo. An ne adhuc eges ad monitione:nec per ſe ſatis eminet foꝛtune in nos ſeuientis aſperitas. Nihil ne te ipſa facies loci mouet.

¶ Tuꝫ ego collecto in vires animo. Hic Boeti⁹ reuelat
moꝛbuꝫ ⁊ doloꝛē ſuuꝫ ⁊ ꝑmo oñdit ſe eē ꝯturbatuꝫ ex his
q̄ iniurioſe agebant̄ circa ipm̄.ſo ex his q̄ generalr̄ vidit i
aliis ibi. Videt̄ autē videoꝛ. Pꝛio oñdit ſe ꝯturb atuꝫ ex
ſui exilii relegatōe. Scdo ex meritoꝝ ſuoꝝ fruſtratōe. Ter
tio ex iniuſta ſui ꝯdēnatione. Quarto ex fame ſue leſione.
ſcda ibi. Quotiens ego.tertia ibi. Quib⁹ autē quart a ib

At vo hic. Adhuc diuidit̄.ꝑmo facit qd̄ dcū eſt.ſo rñdet
obiectioni ibi. Atq tu.dicit pꝛio ſic. Tuꝫ.i.tunc ego Boe
tius collecto aio in vires.i.in reſumptis virib⁹ animi ſi
ple dixi.an.ne ſatis emiet.i.apparet.aſꝑitas foꝛtune ſeuiē
tis in nos.i.ꝫ nos.nūqd adhuc eges admonitōe.i.decla
ratōe.nūqd facies.i.diſpōnib⁹ loci.ſ.carceris mouet te.

Heccine eſt bibliotheca qua certiſſimā tibi ſedē in noſtris laribus ipſa delegeras: in qua mecum ſepe reſidens de humanarum diuinarumque rerum ſcia diſſerebas. Talis habitus taliſq̄ꝫ vultus erat cū tecū nature ſecreta rimarer cū mihi ſyderū vias radio deſcriberes:cū moꝛes nr̄os totiuſq̄ꝫ vite rōnem ad celeſtis oꝛdinis exēplar foꝛmares. Heccine pꝛemia referimus tibi obſequentes.

¶ Heccine.i.nūqd hec ē bibliotheca.i.loc⁹ ſtudii quē
habui in patria:q̄ꝫ tu pħia delegeras.i.elegiſti tibi certiſ
ſimā ſedē in nr̄is larib⁹ in qua bibliotheca:tunc mecū reſi
dens.i.morās vel ſedēs diſſerebas.i.diſputabas de ſcia
reꝝ diuinaꝝ ⁊ humanaꝝ:nūqd erat mihi tunc talis ha
bitus.ſupple vilis ⁊ talis vult⁹ triſtis cuꝫ ego rimarer.i.
inueſtigarē tecuꝫ ſecreta nature cuꝫ deſcriberes mihi vias
ſydeꝝ.i.curſus ſtellaꝝ radio.i.virga geometrali:cum tu
foꝛmares.i.foꝛmat̄.ocuiſti.moꝛes nr̄os.i.moꝛes boiuꝫ
⁊ rōnem.i.diſpōneꝫ.totius vite ad exemplar.i.ſilitudinē
celeſtis oꝛdinis:ſunt ne iſta pꝛemia que reſerim⁹.i.repoꝛ
tamus tibi obſequētes.i.ſeruientes. ¶ Nota qꝛ biblio
theca eſt locus vbi reponunt̄ libꝛi.⁊ dicit̄ a biblo.i.iunco
in quo antiq ſcribebāt libꝛos:talē bibliothecā hūit Boe
ti⁹ rome marmoꝛeis lapidibus politaꝫ: in qua ſtuduit de
rebus diuinis ⁊ humanis. ¶ Nota Boetius dicit pħiaꝫ
ſibi elegiſſe certiſſimā ſedē i bibliotheca hoc dicit ꝑ tanto
qꝛ lꝫ Boetius eſſet diuerſis officiis ⁊ negociis occupatus
tū nulli coꝝ iam certis tꝑibus tū certa intētōe vacabat ſi
cut ſtudio in libris pħicis quos in certo loco repoſitos ha
buit. ¶ Nota pħia tractat de rebus diuinis ⁊ humanis.
Vnde Seneca.31. Non pōt virtus pfecta eſſe nec eqūalis
tenoꝛ vite ſine pħia ꝑ quaꝫ diuina ⁊ humana cognoſcunt̄
qua ſi te occupas incipis eſſe deoꝛuꝫ ſocius.⁊ alibi d'r. O
lucille ſcio neminē hn̄ viuet̄ poſſe ⁊ tollerab iliꝫ ſine ſtudio
pħie qꝛ ſine ſtudio pħie anim⁹ eger eſt. ¶ Nota Boeti⁹
ſtuduit in naturali pħia ꝓpter h̄ dicit. Cū tecū natur̄ ſecre
ta rimarer. Studuit etiam in pħia moꝛali ergo dicit Cuꝫ
moꝛes noſtros. Studuit etiam in aſtrologia ꝓpter h̄ dicit
Cum mihi ſydeꝝ vias radio deſcriberes. ¶ Vbi nota ra
dius ē virga geometralis qua geometri deſcribūt figuras
i puluer̄ ſuppoſito. ¶ Nota qꝛ vita humana ⁊ moꝛes ho
minū debent foꝛmari ad ſilitudineꝫ celeſtis oꝛdinis:ſicut
enim ſpere inferioꝛes planetaꝝ obediunt ſpere ſuperioꝛi:⁊
reguntur motu firmamenti:ſic virtus nr̄a ſenſibilis oꝫ obe
dire virtuti rōnali ⁊ regi ab ipſa.turpe enim ē abiicere re
gimen ſupioꝝ ⁊ induere regimen inferioꝝ:qd̄ nobis cōe ē
cuꝫ beſtiis:ſicut dicit Albertus ſup tertio de aia. Nota ex
q̄ Boeti⁹ rōne ſue ſapie in miſiaꝫ ſuit poſit⁹.ideo dicit
ad philoſophiam ſunt ne hec pꝛemia que nos referimus
obſequentes tibi.

¶ Atqui tu hanc ſententiam platonis oꝛe ſanxiſti:beatas foꝛe reſpublicas ſi eas vel ſtudioſi ſapiētie regerent:vel earum rectoꝛes ſtudere ſapientie contigiſſet:tu eiuſdem viri oꝛe:hanc ſapientibus capeſſūdē reipublice neceſſariā cauſā eſſe monuiſti:ne iꝓbis flagitioſiſq̄ꝫ ciuib⁹ vrbiū relicta gubernacula.peſtē bonis ac perniciem inferrent. Hanc igit̄ auctoꝛitatem ſecutus: quod a te inter ſecreta ocia didiceram:transferre in actū publice adminiſtratiōis optaui:tu mihi ⁊ q te ſapientum

mentibus inſeruit deus conſcij eſtis: nullum me ad magiſtratum niſi cōe bonorum omnium ſtudium detuliſſe. Inde cum improbis graues inexorabileſque diſcordie fuere: ꝛ quod conſcientie libertas habet pro tuendo iure ſpreta potentium ſemper fuit offenſio. Quotiens ego. Conigaſtum imbecillis cuiuſque fortunas impetum facientem obuius excepi.

Atqui tu hanc ſententiā. Hic Boetius rñdet obiectioni poſſet cui pbia ſibi obiicere dicēdo quale premiū debuiſti reportare ꝗ̄ tu non ſtuduiſti ꝓpter cōmune bonū ſȝ ꝓp vanā gliam ꝛ ꝓpter ꝓpriā vtilitatē cui obiectioni rñdet. Boe. d. O pbia tu ſāxiſti. i. ꝯfirmaſti hāc ſniaȝ orē Platonis: beatas reſpublicas fore ſi eas ſapiētes regerēt: vel ſi rectores eaꝝ ꝯtigiſſet ſtudere ſapie: ꝛ ꝯfirmaſti ore eiuſdē Platonis neceſſariū eſſe reipublice ꝙ a ſapientib⁹ regerentur ne gubernacula. i. regimina commiſſa improbis. ꝗ̄ idest ꝛ flagitioſis ciuibus vrbiū īferrēt peſtē: ac. i. et pnici em. i. damnū bonis hoībus. igiť ego ſecut⁹ hanc auctoritatē. i. ſniaȝ quod ego didicerā a te philoſophia īter ſecr̄ta ocia ego optaui. i. curaui transferre. i. deducere: in actum i. i opus publice adminiſtratiōis. i. cōis vtilitatis. tu pbia ꝛ de⁹ ꝗ īſeruit. i. īfudit te mētibus ſapientiū eſtis mihi cōſcii. i. teſtes nullū ſtudiū me ꝺtuliſſe ad magiſtratū niſi cōe ſtudiū bonoꝝ. quaſi diceret nihil mouit me ad magiſtratū gerēduȝ niſi cōis vtilitas ide. i. ꝓpter hoc erant mihi graues. i. difficiles. ꝗ̄. i. et inexorabiles diſcordie cuȝ improbis ꝛ ſemꝑ fuit mihi ſpreta offenſio potentum pro tuendo iure. i. pro iuſticia defendēda quod hȝ libertas cōſcientie i. libera cōſcientia. ſ. nulluȝ timere pro tuēdo iure. Nota ſm Platonem beata eſt reſpublica cuius dñs pħs eſt ꝛ vbe genti cuius dñs puer eſt, ꝛ rōnabiliter: q: pbia ꝛ ſapientia vitam diſponit: actiones regit. agenda ꝛ omittenda demonſtrat. Vñ Seneca. 16. epl̄a dicit: Si vis oīa tibi ſubiicere ſubiice te rōni. Multos enim reges ſi rō te rexerit. Et Ariſtoteles in phemio methaphiſice. Sapiētis eſt regere ꝛ ordinare: ex quibus pȝ ꝙ regimen reipublice ſpectat ad ſapientes: pro tanto dicit Tullius ī principio ſue rhetorice: ad rempublicaȝ plurima ꝑtinent cōmoda: ſi moderatrix ꝛ regulatrix oīuȝ reꝝ preſto eſt ſapientia. Nota ꝙ ſtudioſi ſapie dicunť illi qui iā ꝑ ſtudiuȝ adepti ſunt ſapiaȝ. Illi aūt dicunť ſtudere ſapie qui adhuc ſtudēdo acquirunt ſapiam. Nota ꝙ Boetius ſtudium vocat ſecretū ociū: q: in ſtudio homo ociaťab exteriori occupatōe de quo ocio ſiue quiete loquitur Seneca. 5 epl̄a dicens Nulla placida eſt quies niſi quā rō cōponit: ꝛ illa vera eſt tranquillitas in qua mens bona explicatur. Nota ꝙ̄ deus immittit ſapiam mentibus ſapientū: hoc ſcribiť in prologo de regimine ꝑncipuȝ. deus eſt qui diuitias ſue ſapie īfluit in animas ſapientuȝ. Nota ꝙ libertas ꝯſcie habȝ nullum metum: e: q: dicit Macrobius: hoc hȝ libera ꝯſcia proprium quod ſi ꝗs poſſideat nullū potentē metuat. Itē Seneca li. 4. Sapiens ex libero arbitrio nihil timet imbecillitatē hoīs: qi ſecuritatē dei hȝ. Et Seneca de q̄ttuor virtutibus cardinalibus dicit: vt iuſtus ſis non ſufficit ꝙ innocens ſis: ſed vt innocentes ab iniuria ſerues. Et idem Iuſtitia eſt vinculum diuine ꝛ humane ſocietatis.

Quotiens Triguillam regie prepoſituȝ dom⁹ ab incepta perpetrataq̄ȝ iam prorſus iniuria deieci. Quotiens miſeros quos infinitis calumniis impunita barbarorum ſemper auaricia vexabat obiecta periculis auctoritate protexi. Nunquam me a iure ad iniuriam quiſq̄ detraxit.

Quotiens ego conigaſtuȝ. Hic Boetius oſidit ſe ꝑturbatū ex meritoꝝ fruſtratiōe ſuoꝝ ꝛ ꝑmo tangit merita ꝛ beneficia aliis exhibita. ſcdo tāgit fruſtrationē eoꝝ ibi. Sed eſſe. Prima in ſepteȝ ꝑtes ſm ꝙ recitat ſeptē bñficia que patebūt. Primo dicit. Ego Boetius multotiens ipm conigaſtuȝ qui fuit officialis regis Theodorici obui⁹. cōtrarius excepi. i. impediui ipſum facientē impetū. i. inſultū cōtra fortunas. i. ꝯ̄ bona fortune: cuiuſq̄ȝ hoīs imbecillis. i. impotentis reſiſtere. Tunc ponit ſm bñficiū dicens Quotiens ego deieci. i. auerti. triguillam ſic dcm̄ ꝓpoſitū regie domus. i. regalis aule. ego ipſuȝ deieci ab īcepta ꝗ̄ idest ꝛ ꝑpetrata iniuria ipſis pauꝑibus. Tūc ſubiūgit tertium bñficiū dicens. Quotiens ego ꝓtexi miſeros. i. pauperes ꝗs auaricia barbaroꝝ. i. crudeliuȝ hoīuȝ īpunita. i. incaſtigata. vexabat īfinitis calumniis. i. mībus. illos ego protexi auctoritate mea obiecta. i. expoſita ꝑicul'. i. dānis Nunq̄ȝ quiſq̄ȝ. i. aliꝗs detraxit me. i. deſſexit. a iur̄ ad iniuriam. Nota ꝙ Conigaſtus fuit ꝗdam nobilis familiaris regis Theodorici qui ſuus officialis fuit ꝛ totus tyrannus qui plures hoīes inuaſit potentes. i. ſua ipſis auferēdo quē Boetius ſibi ꝯ̄rius a ſuo īpetu iniurioſo auertit talis etiam erat triguilla ꝓpoſitus aule regie. Nota ſm Huguitionē ꝙ barbarus idem eſt ꝙ crudelis. incult⁹ ꝛ ſtolidus. ꝛ eſt nomē crudelitatis. Vñ oīm oēs ac vniuerſe gētes dicte ſunt barbare ꝑter grecos ꝛ latinos. Et barbaria diciť ꝗdā terra iuxta greciā ſita ꝓpter crudelitatis excellentiam. Nota Boetius dicit. Nunq̄ȝ a iure ad īiuriam ꝛ hoc debet gloriari ſic. ego nec ſuȝ retractat⁹ a iur̄ amore nec odio nec timore nec ꝓ̄ ꝓ cōmodo que oīa ſolēt īpedire veꝝ iudiciuȝ. vñ dicit laborius. Quē nūmus ꝑſona ꝑ̄ces ꝺ tramite recte ſi ducūt Iudex ſydera laude ferit.

Prouincialium fortunas tum priuatis rapinis tum publicis vectigalibus peſſundari: non aliter quam qui patiebantur indolui.

Prouincialiū fortunas hic Boe. ponit quartū bñficium dicēs. Ego idolui ſicut illi ꝗ patiebāť fortūas idest bona fortune ꝓuincialiū. i. illoꝝ hoīuȝ ꝗ tūc. i. aliqñ peſſūdari. i. ſubiici priuatis rapinis. i. occultis. tūc. i. aliqñ publicis vectīgalib⁹. i. tributis. q. d. cū ꝓuīciales nūc ſpoliarenť. nūc ī tributis bona ipoꝝ auferēdo ego dolui tm̄ ſicut qui patiebāť. Nota ꝙ oēȝ ciuitatē vl' regionē quā romani expugnauerūt fecerūt tributariā vl' coloniā vl' ꝓuinciam. Tributariā faciebāt qñ relictis ībabitatorib⁹ terre ad tributū ſoluēdū hoīes ꝯpellebāt. Coloniā aūt faciebāt cū expulſis hitatorib⁹: alieos īſtituerūt ad inhitandum. Prouinciam autem faciebant quando aliquem romanum preficiebant illi terre: qui collectis redditibus eos romam mitteret: ꝛ ihitatores illi⁹ terre dicebāť ꝓuinciales. Iſti ꝓuinciales aliqñ moleſtabāť ꝑuatis. i. occultis. rapinis. exactiōib⁹ ſuoꝝ ꝑ̄fectoꝝ: aliqñ publicis vectigalib⁹. i. tributis ꝗ̄ ī debito mō ꝛ iniuſto exigebāť ab eis de ꝗ̄ Boe. doluit

Nota vectigal proprie diciť tributū ꝗ̄ð dať de vectura

Nota ſm Huguitionē prouīcia eſt regio ſubiugata romanis ꝛ tributaria ſcā. Inde ꝓuincialis. i. tributarius.

Cum acerbe famis tempore grauis atque inexplicabiliſ coēptio indicta ꝓfligatura inopia campaniam prouinciam videretur certamen aduerſum ꝑfectum pretorii cōis commodi ratione ſuſcepi: rege cognoſcēte ꝯtēdi: ꝛ ne coemptio exigereť euici.

Cū acerbe famis tpe. Hic ponit qntuȝ bñficiuȝ. d. Cuȝ tpe acerbe. i. magne famis eēt indicta. i. ſtatuta. grauis coemptio. i. angaria. ꝗ̄ coemptio erat ꝓfligatura. i. punitura cāpaniā ꝓuinciā iopia. i. pauꝑtate. Ego Boe. ſuſcepi certamen ꝯ̄ ꝑ̄fectū ꝑtorii ꝛ ꝗ indixerat iſtā coemptionē ꝛ rōne cōis cōmodi. i. boni. e go certaui rege ꝯgnoſcēte ꝛ deuici ne exigereť illa coemptio. Nota ꝙ coēptio ē inſtitutio ſuꝑ aliqua poꝛ ꝓ̄ hoc danda de re emēda vel vendenda ꝛ vocat vulgariter t ngelt. ꝛ talis fuit īſtituta ſuꝑ. campaniam prouinciam deſtruendam quam Boetius remouit.

¶ Paulinum conſularem virum cuius opes pa
latini canes iam ſpe atqꝫ ambitione deuoraſſent:
ab ipſis hyantuꝫ faucibus traxi. Ne albinum cō-
ſularem virum preiudicate accuſationis pena cor
riperet: odijs me cypriani delatoris cōpoſui. Sa-
tis ne in me magnas videor exacerbaſſe diſcordi-
as. Sꝫ eſſe apud ceteros tutior debui q mihi amo
re iuſtitie nihil apud aulicos quo magis eſſem tu-
tior obſeruaui.

¶ Paulinū ꝯſularē virū. Hic ponit sextū bñficiū dicēs
Ego traxi .i. liberaui paulinū virū ꝯſularē cuius opes iam
deuoraſſent ſpe ⁊ ambitione .ideſt. cupiditate canes pa-
latini .i. familiares regis ſimiles canibus. illū traxi fauci-
bus hyātiū .i. appetētiū opes paulini. ¶ Nota ꝙ familia
res regis q preſidebāt palatiis vocabāt canes palatini ſi
cut enim cāes hñt ora hyātia ad cupiēdas eſcas ſic iſti hya
bant ad diripiēdas facultates pauperū romanoꝝ. ¶ Tūc
ponit ſeptimū beneficium dicens. Ego oppoſui me odiis
Cypriani delatoris .i. accuſatoris ne pena preiudicate ac
cuſationis corripet .i. puniret. Albinū virꝝ ꝯſularē. ¶ No
ta ꝙ Cyprianus q fuit de familia regis iniuſte accuſauit
virꝝ Albinū ꝯſularē q prius iudicatus fuit ad penā qꝫ ac
cuſatus: ⁊ ne iſta pēa cui adiudicatus fuerat ipſuꝫ Albinū
corriperet Boetius ſe opponēs odiis Cypriani accuſato
ris Albinū ſaluauit. ¶ Nota ex iſtis bñficiis enumeratis
apparet ꝙ Boetius non geſſit magiſtratū pro vtilitate ꝓ
pria: ſed pro cōi bono. ſi enim ꝓpriam vtilitatem intendiſſꝫ
vtiqꝫ odiū ⁊ offenſā potentū euitaſſet qđ nō fecit. Et ꝑus
dixit nūqꝫ me a iure ad iniuriā qſqꝫ detraxit: ex quo ſtr ap
paret ipſū non queſiuiſſe ꝓpriū cōmodū. tales eni frequē
tius de iure deflectunt. Et ſubdit nunqđ videor in me .i.
contra me. exacerbaſſe .i. irritaſſe ſatis magnas diſcordias
opponendo me potentibus quaſi. Imo. Sed eſſe apđ ce
teros tutior. Hic tangit fruſtrationem ſuorū bñficiorum
dicens. Sed ego debui eſſe tutior apud ceteros ſcꝫ roma
nos quibus impendi iſta bñficia ⁊ tñ non ſum tutus vt
poſtea videbit: lꝫ ego nō meruerim ſecuritatē apđ aulicos
ideſt familiares regis aulam inhabitantes: opponēdo me
eis amore iuſticie. ¶ Nota ꝙ vna cā perturbatiōis fuit fru
ſtratio ſuoꝝ meritoꝝ: qꝛ amicitia ⁊ gratia iſtoꝝ fruſtrabat
circa ipm: quibus multa beneficia impēdit: ⁊ ꝓpter quos
in multa odia ⁊ indignationes incidit.

Quibus autem deferentibus perculſi ſumus quo-
rū vnus Baſilius olim a regis depulſus miniſte
rio: in delationeꝫ noſtri nominis alieni eris neceſ
ſitate compulſus eſt. Opilionem vero atqꝫ Gau
dentium cum ob innumeras atque multiplices
fraudes ire in exilium regia cenſura decreuiſſet:
cumqꝫ illi parere nolētes ſacrarum ſeſe ediuꝫ de
fenſione tuerentur: cōpertumqꝫ id regi foret: edixit
vt niſi infra preſcriptū diem a Rauēna vrbe dece
derent per notas inſigniti frontibus pellerentur
Quid huic ſeueritati poſſe aſtrui: Atqui eodem
die deferentibus eiſdem nominis noſtri delatio
ſuſcepta eſt. Quid igitur: Noſtre ne artes ita me
ruerunt: An illos accuſatores iuſtos fecit premiſ-
ſa damnatio. Ita ne nihil fortunam puduit ſi mi
nus accuſate innocentie: ⁊ accuſantiū vilitas pu
dori debuiſſet.

¶ Quibus aūt deferētibus perculſi ſumus. Hic Boetius
tāgit ſuā perturbationē ex iniuſta ſui ꝯdēnatione. ⁊ primo fa
cit h. ſcđo expurgat ſe qbuſdaꝫ ſibi obiectis ibi. Quō
vti. Primo oſidit iniuſtā ſui ꝯdēnationē accuſatiōe pſo-
naꝝ viliū. Scđo ex falſitate criſ ſibi impoſiti. Tertio ex ſeue
ritate iudiciū ⁊ peruerſitate. ſcđa ibi. At cuius cris. tertia ibi
Et cuius vnqꝫ. Primo dicit. Nos ſumus perculſi .i. perculſi
aulicis deferentibus .i. accuſantib⁹. qꝛ vnus erat Baſili⁹
q ꝓpter maliciā ſuā depulſus fuerat a miniſterio regis il
le cōpulſus pecunia ſuſcept⁹ eſt i delationē .i. accuſationē
nři nois. Alii duo accuſatores nři fuerūt Opilio ⁊ Gau-
denti⁹: quos cū rex Theodoric⁹ ꝓpter innumerabiles frau
des ipſoꝝ ordinaſſet ire in exilium ⁊ ipſi nolētes parere .i.
obedire. ſe tuerent .i. defenderēt ſe intrando ecclias cū illđ
eſſet cōptū .i. reuelatū regi edixit .i. precepit rex vt niſi infra p
ſcriptū .i. ſtatutuꝫ terminū decederent ab vrbe. Rauēna d
berent repelli ⁊ primo ſignari i frontib⁹ cauterio ſicut ſolēt
ſignari malefactores. Et dicit Boe. qđ videt: poſſe aſtrui
ideſt ꝯformari huic ſeueritati. ꝙ eodē die eiſdē deferētib⁹
ideſt accuſātib⁹ nos ſupple. ſuſcepta fuit delatio .i. accuſa
tio nři nois. qđ igit o phia eſt dicēdū meruerūt ne h artes
noſtre qua. di. nō nūqđ iuſtificati ſunt ꝓpter nřam accu-
ſationē qua. di. nō nūqđ nihil puduit fortunā de tali accu
ſatione q. d. imo debuit pudere fortunā ⁊ ſi nō puduit for
tunā inocentiā accuſati. tñ vilitas accuſantiū debuit eē pu
dor ipſi fortune. Nota h vocabulū perculſ⁹. dicit. Huguitiō
percello .i. perculli in preterito: ⁊ perculſum in ſupino. eſt ideꝫ
qđ percutere vel potius terrefacere: ſed percutet ꝑtinet ad cor
pus: ſꝫ percellere ad aiam. ¶ Nota circa h vocabulū deferē
tib⁹ ꝙ defero tria ſignificat. Prio idē ē ꝙ dporto. Inde
delator .i. deportator. Scđo ideꝫ eſt ꝙ honoro: Inde dela
tor .i. honoris exhibitor. Tertio .i. accuſator. Inde dlator
accuſator q detegit qđ latebat ⁊ ſic vltimo mō capit h. Vñ
verſus. Accuſat defert dat honorē fertqꝫ deorſū. ¶ Nota
ad teſtes idoneos ſeptē regrunt ꝯditiōes que his verſib⁹
cōtinent. Etas ꝯditio ſexus diſcretio fama. Et fortuna fi-
des in teſtibus illa regres. Primo regrit etas: qꝛ pueri n
pñt eſſe teſtes. Scđo regrit ꝯditio libera. iō ſui nō pñt p
hibere teſtimoniū. Tertio regrit ſexus maſculinus. iō mu
lieres nō pñt eſſe teſtes. Quarto regrit diſcretio. iō furioſi
⁊ ſtulti nō pñt teſtari. Quīto regrit fama iō pſone ifames
non pñt teſtificari. Sexto regrit fortuna ꝓpter ꝙ paupes
non pñt teſtificari. Septimo regrit fides ꝓpter ꝙ ifideles
non pñt phibere teſtimoniū. Inter illas ꝯditiōes due ſunt
viliores .ſ. paupertas ⁊ infamia. Boe. ḡ volens oſidere ſuā
ꝯdēnationē iniuſtā ex vilitate teſtiū accuſātiū: ꝓpter quaꝫ
repellēdi erāt a teſtimonio dicit i vno fuiſſe defectū fortūe
ſcꝫ in baſilio. Sed in aliis duobus .ſ. in Opilione ⁊ gau-
dentio dicit fuiſſe vitiū iſamie. ¶ Nota ꝙ nihil videtur
ſeuerius ⁊ nequius quam perſonas viles ⁊ damnandas
admittere in teſtimonium contra innocentes. Quia dicit
Seneca in de remediis fortuitorum. Non poteſt habere
vllam auctoritatem ſententia: vbi qui damnandus eſt ma
le de te loquitur.

At cuius criminis cauſa arguimur: ſummā que
ris. Senatum dicimur ſaluum eſſe voluiſſe. Mo
do deſideras: delatorem ne documenta deferret
qbus ſenatū leſe maieſtatis reū faceret impediſſe
criminamur. Quid igitur o magiſtra cēſes Infi
ciabimur crimē ne tibi pudori ſim⁹. At volui: nec
vnquā velle deſiſtā fatebimur: ſed impediēdi de-
latoris opera ceſſabit. An optaſſe illius ordinis ſa
lutem nephas vocabo. Ille quidem ſuis de me
decretis vti hoc nephas eſſet effecerat: ſed ſibi ſem
per mentiens imprudentia rerum: merita non
poteſt immutare. Nec mihi ſocratico decreto
phas eſſe arbitror: vel occuluiſſe veritatem: vel cō
ceſſiſſe mendacium. Verum id quomodo ſit tuo
ſapientumque iudicio eſtimandum relinquo.

Cuius rei ſeriem atq; veritatem: ne latere poſte-
ros queat: ſtilo etiam memorieq; commendaui.

At cuius criminis cauſa arguimur ſumã queris. ſenatum. ic. Hic boetius oſtendit iniuſtã ſui condẽnationẽ ex falſitate criminis ſibi impoſiti. ſcõo ex dictis infert quãdã admirationẽ. ibi qua in re. Prima in duo ẽm q duo imponebantur boetio de quib⁹ ſe excuſat. ſcõa ibi. Nã de cõpoſitis. Primũ q ſibi impõebat̃ fuit q ipediuiſſet qndã nunciũ deferentẽ regi accuſationẽ ſenat⁹. vt ſenat⁹ redderet re⁹ leſe maieſtatis. dicit ḡ i lr̃a. O phia tu forte q̃ris ſũmã. i. ſũmã criminis cui⁹ criminis cãe arguimur. Nos diciur voluiſſe saluaꝛ ſenatũ forſan deſideras ſcire p quẽ modũ dico q nos criminamur. i. arguimur ipediuiſſe delatorẽ ne deferret documẽta. i. lr̃as regi quib⁹ faceret ſenatũ reũ leſe maieſtatis. quid igit̃ o magiſtra cẽſes. i. iudicas iſicia bimur. i. negabimus crimẽ illud ne ſimus tibi pudori atq; . i. ſʒ ego volui ſaluare ſenatũ nec vnq̃ deſiſtam velle. ſed opera. i. diligentia ipediendi delatoris iſta ceſſabit. i. ceſſare dʒ. q: nõ eſt veꝝ q impediuerimus delatorem litterarũ. nũquid ẽ nephas optare ſalutẽ illius ordinis. ſ. ſenatus. qua. di. nõ eſt nephas. Iſte vero ſenatus qui conſenſit in meã dãnatiõẽ effecerat hoc ſuis decretis. i. iudiciis. ac ſi eſſet nephas ſaluaꝛ ipſuʒ. ſed imprudentia ſibiipſi mentiẽs. i. in damnuʒ ſuuʒ mentiẽs. nõ poteſt immutare merita reꝝ ita q illõ quod prius fuit meritoriũ poſtea fiat demeritoriũ nec puto eẽ licitũ ſʒ pceptuʒ ſocratis occuluiſſe. i. occultaſſe veritatẽ. vel cõceſſiſſe mẽdaciuʒ. ſʒ quõ illud ſit ego relinquo tuo ⁊ ſapientiũ iudicio. veritate aũt huius rei ne lateat poſteros. i. ſucceſſores. ego cõmendaui ſtilo. i. ſcripto ⁊ memorie. Nota: accuſatio boetii fuit deteſtabilis q: facta p infames pſonas. fuit irrõnalis. q: de bono accuſabat̃. i. de ſaluatiõe ſenat⁹ qd̃ erat bonũ. et accuſatio ei⁹ fuit iniuſta. q: falſa. accuſabat̃. n. impediuiſſe delatorẽ. quod falſuʒ fuit. Nota. iſte dicit̃ eſſe reus leſe maieſtatis. qui cõtra regẽ vel aliuʒ principẽ aliquod malũ machinat̃. Nota inficiorꝭ aris. prie cõiugationis depõentale. i. nego. Vñ hugui. inficiorꝭ aris. proprie eſt nõ fateri factuʒ qd̃ veꝝ eſt. ſed cõtra veritatem vti mendatio. vel eſt proprie iſiciari ẽm eũ. rẽ debitã denegare. cum a creditore depoſcit̃. ⁊ ẽt. i. contendere vel negare. Nota dicit i textu. Nunq̃d optare ſalutẽ ſenatui nephas vocabo. duplex eſt ſalus. ſpiritualis q̃ eſt aĩe. tpalis q̃ eſt corporis. Salutẽ ſpirituale tenemur oĩbus velle. etiam malis rõne charitatis p quã etiã mali diligendi ſunt licet nõ in eo q mali. Salutem vero tpalem tenemur velle omnibus bõis ⁊ pcipue amicis. amicorum vero peccãtiũ tenemur ſalutẽ velle q̃diu ſanabiles ſũt vt recuperẽt virtutẽ amiſſam. ſʒ ſi ꝓpter magnitudinẽ malicie ſint inſanabiles diſſoluitur amicitia nec eſt optanda ſalus. ⁊ quia malicia ſenatus romanoꝝ erat ſanabilis. q: forte ſenat⁹ cõpulſus metu regio ẽẽt pſentire in damnationẽ boetii. Ideo optare ſibi ſalutẽ nõ erat nephas licet boetio turbaro ẽ videretur. Nota veritas nõ eſt occultãda ẽm ſocratẽ. Nam qui tacet veritatẽ aliis neſcientibus mentit̃. ⁊ q mẽdaciis cõſentit ſimiliter facit. Nota mendaciũ nõ eſt cõcedẽdũ quia ẽm ariſt. in ethicis mẽdaciũ p ſe prauũ eſt ⁊ fugiẽdũ: ⁊ prio elencoꝝ. duo ſunt opa ſapiẽtis. non mentiri de his de quibus nouit. ⁊ mentientem poſſe manifeſtare.

Nam de cõpoſitis falſo litteris quibus libertatem arguor ſperaſſe romanam quid attinet dicere. Quarum fraus aperta patuiſſet ſi nobis ipſorum confeſſione delatorum que in omnibus negociis maximas habet vires vti licuiſſet. Nam que ſperari reliqua libertas poteſt. Atq; vtinam poſſet vlla. Reſpondiſſem canii verbo: qui cum a gayo ceſare germanici filio conſcius contra ſe facte coniurationis fuiſſe diceretur ſi ego inquit ſciſſem: tu neſciſſes.

Nã de cõpoſitis falſo litteris. Hic Boetius excuſat ſe de ſecũdo crimine ſibi impoſito. Impõebatur enim ſibi q ſcripſiſſet lr̃as ad iperatorẽ cõſtãtinopolitanũ ꝓ liberatione romanoꝝ de manu regis theodorici. vñ dicit i lr̃a. Nã de cõpoſitis lr̃is falſo. q: falſe ẽ mihi iponit̃ qbus lr̃is arguor ſperaſſe romanã libertatẽ qd attinet dicere. cuʒ non deẽt mihi locus defenſiõis. quaꝝ lr̃aꝝ fraus. ⁊. fraudulẽtia patuiſſet aperta. i. manifeſta. ſi nobis licuiſſet vti cõfeſſiõe. i. allocutiõe ipſoꝝ delatoꝝ. i. accuſatoꝝ. q. d. ſ. vti examinatione accuſatoꝝ maximas vires hʒ in oĩbus negociis. i. cauſis iudiciariis. nã q̃ reliqua libertas ſperari põt romanis. q. d. nulla. tũ eni rex theodoricus inualuerat q nullus potuit vel audebat cõ ipſum. vtinã poſſet vlla libertas ſperari vtiq; ita prudẽter egiſſeʒ de negocio quod regi nõ innotuiſſet ⁊ reſpondiſſem verbo Canii. q cũ accuſaret̃ a gayo ceſare filio germanici q eẽt reus cõiurationis facte cõ ſe. reſpõdit canius ſi ego ſciſſem tu neſciſſes. q. d. ſi eſſeʒ reus ita prudẽter celaſſeʒ negociũ q ad tuã noticiã nunq̃ perueniſſet. Nota q in cauſis iudiciariis teſtiũ ſiue accuſatorũ examinatio maximas hʒ vires. q: p eã deuenitur ad rei veritatẽ ſicut pʒ de daniele qui examinãdo duos pſbyteros falſe accuſantes Suſannã ipſos de falſitate accuſatiõis coram omni populo conuicit. ſimiliter bo. ſi datus fuiſſet ſibi locus examinãdi ſuos accuſatores vtiq; ipſos mẽdaces reddidiſſet. Nota. Canius fuit quidã romanus prudens ⁊ ſapiens. accidit vt quidaʒ ex romanis cõſpirarent ⁊ facerent coniurationẽ contra gayum ceſarẽ ⁊ cũ ceſar proponeret Canio q eſſet reus illius cõiurationis facte. reſpondit. ſi ego ſciſſem tu neſciſſes. Sic Boe. reſpondiſſet regi Theodorico ſi ſibi iproperaſſet de litteris compoſitis ſuper reſtituẽda libertate ipſis romanis.

Qua in re non ita ſenſus noſtros meror hebetauit vt impios ſcelerata contra virtutem querar eſſe mollitos: ſed ea que ſperauerint effeciſſe vehementer admiror. Nam deteriora velle noſtri fuerit fortaſſe defectus: poſſe autem contra innocentiam que ſcelerati quiſque conceperit: inſpectãte deo monſtro ſimile eſt: vnde haud iniuria tuorum quidam familiarum queſiuit. Siquidem deus inquit ẽ unde mala: bona vero vnde: ſi nõ eſt.

Qua in re nõ ita ſenſus. Hic Boetius ex dictis infert quandã admirationẽ. [illegible] inuehit contra ſenatores q conſenſerunt in ſuaʒ damnationem ibi. ſʒ ſi phas fuerit. Dicit primo. Ex quo a malis iniuſte accuſat⁹ ſum: qua in re. propter quod. nõ ita. i. nõ itãtũ. meror. i. triſticia. hebetauit. i. oppreſſit. ſenſus noſtros vt ego querar id eſt conquerar impios. id eſt malos. mollitos. id eſt machinãtes ſcelerata. id eſt nequitioſa cõtra virtutem. id eſt virtuoſos homines ſed ego admiror vehementer. id eſt fortiter effeciſſe. id eſt ad effectũ produxiſſe. ſup. illa qua mali ſperauerũt. id eſt cõceperunt. Nam velle deteriora. id eſt mala. fortaſſe fuerit noſtri defectus. id eſt ex nr̃o defectu. ſʒ poſſe ſupple pficere malũ cõtra innocẽtiaʒ. id eſt hoĩes innocẽtes que quiq; ſcelerat⁹ cõceperit. id eſt cogitauerit. deo hoc inſpectante. ſupple hoc eſt ſimile mõſtro. id eſt admirabile. vnde. id eſt pro tanto quidã tuoꝝ familiariũ. id eſt phiLoſophoꝝ. queſiuit haud iniuria. id eſt nõ iniuſte. ſiquidẽ pro certo. deus eſt vnde mala ſupple proueniũt. vero pro ſed. vnde. id eſt a quo bona ſi deus nõ eſt. q. d. ex quo iniuſte a malis accuſatus ſum propter hoc nõ intantũ ſũ oppreſſus dolore q cõquerar malos machinari mala bonis. ſed admiror q illi qui mala cõcipiunt cẽtra bonos poſſũt producere ad effectũ. nam velle malũ ẽ forte ex nr̃o defectũ. ſʒ q malus poſſit pficere maluʒ cõtra bonos deo hoc

inſpicieute eſt ſimile monſtro. Unde quidā philoſophus. Non iniuſte queſiuit. Si deus eſt vñ proueniūt mala. ⁊ ſi deus nō eſt vnde proueniūt bōa. ¶ Nota ex quarto huius duo requirunt̄ ad aliquē effectū ꝓducendū. ſcilicȝ voluntas ⁊ poteſtas. Requirit̄ voluntas quia nullus aggreditur quod non vult. Requirit̄ poteſtas q꞉ ſine poteſtate voluntas fruſtrat̄. ꝙ autē mali hn̄t voluntatē offendendi bonos non eſt mirandū. ſed ꝙ habent poteſtatē producendi ad effectū ſuā voluntatē deo reſpiciēte eſt ſimile mōſtro. ¶ Nota ſimile monſtro eſt quod cōtingit preter intētionē nature. Sicut ergo monſtra fiūt preter intentionē nature. Sic videbatur Boetio. ꝙ mala preter ordinēȝ diuine prudentie contingerent. quod nō videt̄ rōnale. cuȝ deus ſit ſumme bonus ꝙ aliquo modo ſit cauſa mali. fieri ergo mala in mundo deo inſpiciēte vr̄ ſimile monſtro. ¶ Nota ꝙ deus nō eſt cauſa effectiua mali: cū ſit ſumme bonus. licȝ ſit cauſa mali permiſſiua. q꞉ ꝑmitit fieri malū ⁊ ſic exponit̄ auctoritas prophetica. Ego dominus faciēs omnia hec faciens bonū ⁊ creans malū. ſup. ꝑmiſſiue. Aliter dicit̄ duplex eſt malū. ſ. pene ⁊ maluȝ culpe. deꝰ ē cauſa mali pene quod punit. ſed nō eſt cauſa mali culpe. q꞉ hic eſt qui peccatum non fecit.

¶ Sȝ ſi phas fuerit nepharios homines qui bonorum omnium totiuſqȝ ſenatus ſanguinem petunt nos etiam quos ꝓpugnare bonis ſenatuſqȝ viderant perditum ire voluiſſe. Sed nū idem de patribus quoqȝ merebamur. Memiiſti vt opinor quoniam me dicturū quid facturūue preſens ipa ſemper dirigebas. Meminiſti inquam verone cū rex auidus communis exitij maieſtatis crimen in albinum delatum ad cunctum ſenatus ordinem transferre moliretur: vniuerſi innocetiaȝ ſenatus quanta mei periculi ſecuritate defenderiȝ. Scis me hec ⁊ vera proferre: ⁊ tn̄ nulla vnquaȝ mei laude iactaſſe. Minuit enim quodāmodo ſe probantis conſcientie ſecretum: quotiens oſtentādo quis factum recipit fame precium. Sed innocentiā noſtrā quis exceperit euentus vides. Pro vere virtutis ꝓmijs falſi ſceleris penas ſubimus.

¶ Sed ſi phas fue. Hic Boetius inuehit̄ cōtra ſenatuȝ qui cōſenſit in ſuaȝ cōdemnationē tāgendo ſuā beniuolētiā quam habuit ad eos ⁊ dicit. Si phas fue. ideſt ponamus phas eſſe nepha. hoīes idē malos hoīes cōſulatus. qui oīum bonorū ⁊ totius ſenatus. ideſt romane ciuitatis petunt. ideſt deſiderant. ſanguinē. i. morteȝ nos etiā voluiſſe ire perditū. ideſt ad perdendū. quos viderant propugnare bonis hoībuſ. qȝ pro ⁊ ſenatui. Sed nū id eſt nūqd nos idem. i. perdere merebamur de patribꝰ id eſt de ſenatoribus quaſi dicat non. ſed o philoſophia meminiſti: vt opinor quoniā me dicturum. i. volentē dicere. quid ideſt aliquid re ꝓ vel. facturū ipſa ſemꝑ preſens ſup. exiſtēs dirigebas. ideſt regebas. ergo nec verbis nec factis offendi ſenatū. meminiſti īquā philoſophia verōe. ideſt apud veronā ciuitatē. cuȝ rex theodoricus. auidus exiſtens cōmunis exitii. ideſt tormenti ſenatoꝝ cum ipſe crimē leſe maieſtatis delatū in albinū ipſe rex moliret̄. i. laboraret. transferre illud crimen ad totū ſenatuȝ quanta ſecuritate. ideſt tutela. mei ꝑiculi defenderim. ideſt liberauerim. inocentiā vniuerſi ſenatus. id ē totius ꝯſulatus. O philoſophia tu ſcis me proferre. id eſt loqui. vera ⁊ nunqȝ me iactaſſe in vlla mei laude cuī pro quia. minuit quodāmodo ſecretuȝ cōſciētie. ꝓbantis. id eſt laudantis ſe. quotiēs qs oſtētando id ē manifeſtando factū recipit. preciū fame. ideſt mercedē laudis ab hoībus. Sed tu. p. vides quis euētꝰ excepit. ideſt liberauit. noſtraȝ inocentiaȝ. nos ſubimꝰ. id eſt ſuſtinemus. penas falſi ſceleris. ideſt falſe nobis impoſiti pro premiis vere virtutis. ¶ Nota ſm̄ ſene. dolor duplicatur cū ab eo a quo bonū merueras malū venit. cuȝ igitur Boetius omnē beniuolentiā exhibuerit ſenatoribꝰ grauius doluit de ſua offenſiōe. ¶ Nota in ciuitate verona cū albinus eſſet accuſatus de graui crimie ita vt diceret reus leſe maieſtatis. illud crimē rex theodoricus voluit transferre ad totū ſenatū ⁊ ipſuȝ dānare. Sȝ boetiꝰ exponēs ſe ꝑiculis ſenatū liberauit. ¶ Itē nota ꝙ ſecretuȝ cōſciētie eſt virtꝰ q̄ minuit̄ cuȝ aliquis virtuoſe operat̄ iactando ſe vt cōſequat̄ famaȝ ⁊ laudē populi. Unde ſene. cōſcientiaȝ potius q̄ȝ famā attēde. Et dicit macro. Sapiens gloriam ſuam in conſcientia ponit: ſtultus autē in laude humana Unde dicit Iſid. qui aliq̄d donū a deo largituȝ in laudē ſuaȝ ꝯuertit ꝓcul dubio virtutē ī vitiuȝ tranſire facit.

¶ Et cuius vnq̄ȝ facinoris manifeſta cōfeſſio ita iudices habuit i ſeueritate ꝯcordes: vt nō aliquos vel ipſe ingenū error humāi vel fortune conditio cunctis mortalibus incerta ſubmitteret ſi inflam mare ſacras edes voluiſſem. ſi ſacerdotes impio iugulare gladio: ſi bonis omnibus necē ſtruxiſſe diceremur: preſentem tamen ſententia cōfeſſum ⁊ conuictum me puniſſet. Nunc vero quingentis fere paſſuum milibus ꝓcul moti atqȝ indefenſi ob ſtudiū propenſius in ſenatuȝ morti proſcriptionique damnamur. O meritos de ſimili crimine neminem poſſe conuinci. Cuius dignitatem reatus ipſi etiam qui detulere viderunt.

¶ Et cuius vnq̄ȝ facinoris. Hic boetiꝰ oſtēdit ſe ꝑturbatuȝ ex iudicū ſeueritate ⁊ inflexibilitate dicens. Cuiꝰ vnq̄ȝ facinoꝝ. i. peccati manifeſta cōfeſſio. i. cuius vnq̄ȝ hominis peccatū manifeſtū habuit iudices ita cōcordes in ſeueritate. vt nō aliquos eoꝝ vel ipſe error humāi ingenii. ſubmitteret. i. flecteret ad miſericordiā vel ꝯditio fortūe. ideſt euentus fortuitus exiſtēs īcerta cūctis mortalibus ſupple hoībus ſubmitteret aliquos eoꝝ. Si diceremur voluiſſe inflāmare. ideſt incendere. ſacras edes. ideſt eccleſias. ⁊ ſi nos diceremur ſtruxiſſe. ideſt procuraſſe necē. ideſt morteȝ bonis oībus. ⁊ ſi diceremur iugulare. ideſt punire ſacerdotes impio gladio. tamē pro ſed. ſentētia. ideſt iudicium damnaſſet me ꝓſitem conuictuȝ ⁊ ꝯfeſſuȝ crimine. ſed nos procul moti. id eſt abſites quingentis milibus paſſuū ⁊ indefenſi ob propenſius ſtudiuȝ. id eſt propter ſtudiū intenſius. nos damnamur. i. adiudicamur ī ſenatū morti. qȝ ꝓ ⁊ proſcriptiōi. Et tūc exclamat dicēs. O meritos id eſt dignos vel beatos. iudicio neminē poſſe cōuinci d̄ ſimili crimine ſicut nec ego iuſte cōuictus ſū. cuiꝰ reatus. i. criminis dignitatē. i. innocentiā. ipſi ēt viderunt. i. cognouerunt. q detulere. id eſt accuſauerunt me. ¶ Nota ꝙ iudices quandoqȝ mouentur ad miſericordiā duplici de cauſa. primo mō propter errorē humani ingenii. quia humanuȝ ingeniuȝ ſepe fallitur in iudicio. q꞉ ignorat vtrū aliqn̄ iuſte decernat vel nō ⁊ timens deūȝ ne iniuſte iudicet mouetur ad miſericordiā parcendo reo. Secundo iudices mouent̄ ad miſericordiā ꝓpter euentuȝ fortune qui incertus ē hominibꝰ. qd̄. n. iudex in alio damnat ſibi facile ꝑ fortunam euenit. ⁊ illud dȝ recordari. ſed nulla illaꝝ cauſarū mouit iudices ad miſerandū boe. ſed concorditer ipſum damnabant. Nota ꝙ nullus dȝ damnari ēt pro crimine q̄ȝtumcunqȝ enormi niſi ſit pn̄s conuictus vel crimē ī iudicio cōfeſſus. b. autē cū damnaret̄ nō erat cōuictꝰ nec crimen cōfeſſus ⁊ erat abſens. q꞉ ī ſtudio athen̄. ſic ergo iniuſte erat dānatus. ¶ Nota ꝙ boe. cū damnaret̄ diſtabat a loco iudicii quingentis milibus paſſuuȝ. ⁊ cum mille paſſus faciunt vnū miliar̄. iō hn̄ diſtabat ad q̄ngēta miliaria. ¶ Nota boetiꝰ damnatꝰ fuit ꝓſcriptiōi. Hug. dicit proſcriptio

eſt iudicialis ſnia lata cōtra aliquē cuius nomen ꝓ ſcelere
de ſcriptura tabale enee deleb at. Cōſuetudo enim roma-
nis fuit qḋ noīa ſenatoꝝ quoꝝ conſilio vrbs romana rege
batur aureis litteris ī tabula enea ſcriberent. vñ ⁊ patres
conſcripti dicebant. Et dr̄ proſcriptus quaſi procul a ſcri
ptura poſitus. Et ſic boetius erat proſcriptus: qꝛ nomen
ſuum deletum fuit de tabula enea.

Quā vti alicuiꝰ ſceleris admixtiōe fuſcarent:
ob ambitū dignitatis ſacrilegio me cōſcientiam
meā polluiſſe mentiti ſunt. Atqui ⁊ tu inſita no-
bis omnem rerum mortalium cupidinem de no
ſtri animi ſede pellebas: ⁊ ſub tuis oculis ſacrile-
gio fas locum eſſe non erat. inſtillabas enim auri
bus cogitationibuſque quotidie meis pitagoricū
illud. Enyoy henon ideſt deo non diiſ ſeruiendū
nec conueniebat viliſſimorum me ſpirituum pre-
ſidia ſcaptare: quem tu in hanc excellentiam com
ponebas: vt conſimilem deo faceres. Preterea
penetral. innocens domus honeſtiſſimorum ce
tus amicorum: ſocer ſimachus etiā ſanctus ⁊ eqꝫ
actu ipſo reuerendus ab omni nos criminis hu-
ius ſuſpitione defendunt.

Quā vti ⁊c. Hic boetius expurgat ſe de quibuſdaꝫ ob
iectis. ſcḋo oſtēdit vnde ſūpta fuit rō obiectiōis. ſcḋa ibi.
Sed o nefas. Nota boetio obiiciebat ꝙ ipe vſus arte
nigromātica ſacrificaret demonibꝰ ꝓ dignitatibꝰ acgren
dis. ḋ h̄ boe. excuſat ſe dicēs. Quā ſup. meā dignitatē. vti
ꝓ vt: fuſcarēt. i. denigrarēt. admixtiōe alicuiꝰ ſceleris mē
titi ſūt meā polluiſſe cōſciētiā ſacrilegio. i. demonū obſe
quio ob ambitū. i. pp cupiditatē dignitatis acqrēde ꝓ cer
te. tu īſita. i. īſerta. nobis pellebas de ſede. i. de loco oēm
cupidinē. i. omnē cupiditatē rerum mortaliū. ⁊ ſub tuis
oculis nō erat fas eē locū ſacrilegio. i. cultui demonū. qꝫ ꝓ
⁊ tu īſtillabas auribꝰ qꝫ ꝓ ⁊ cogitatiōibꝰ meis illud pita-
goricū deo nō diis ſeruiēdū nec cōueniebat me captare. i.
optare. ꝑſidia. i. auxilia. viliſſimoꝝ ſpirituū. i. demonuꝫ.
tu cōponebas. i. locabas. in hāc excellētiā vt conſimilem
deo faceres. ꝑterea innocēs penetral. i. vxor domus mee.
cetus. i. multitudo honeſtiſſimoꝝ amicoꝝ. Et ſocer ſima-
chus ſanctꝰ ⁊ eqꝫ reuerēdus ipſo actu defendūt nos ab oī
ſuſpitiōe huiuſmōi criminis. Nota ꝙ cōſuetudo inui-
doꝝ ē cū nō pſſit alicui ſuā ꝓbitatē auferre nitunt̄ ipſā ſal
tē aliq̄ vicio denigrare. Et ſic fama boe. denigrata fuit vi
cio ſacrilegii. Nota ꝙ ſacrilegiū ē ſacre rei furtū. ⁊ po
nit̄ ſacrilegus ꝓ hoīe ſcelerato. ēt ſacrilegiū eſt cultura de
monuꝫ ſiue idoloꝝ. Inde ſacrilegus. i. ydolator ⁊ ſic capi
tur in propoſito. Nota ꝙ ambitꝰ media ꝓducta ē cupi
ditas honoris. Sꝫ ambitꝰ media correpta eſt circuitus. ⁊
primo capit̄ hic. Nota ꝙ phia repellit oēꝫ cupiditatē
honoꝝ exterioꝝ quod ſcribitur in. i. li. de plantis. ꝙ phia
tria inducit. ſ. mētis illuſtratiouē. felicitatis appetitum: ⁊
mollis affluentie cōtemptū. Nota. phia facit hominē
ſimilē deo. nō ſilitudine omnimoda. ſꝫ pticipatiua. ita ꝙ
homo participatur aliqḋ cōditionis diuine. ſ. intelligētie.
Vnde ſen. Hoc mihi phia ꝓmittit ꝙ me parē deo reddit
⁊ alibi dicit. Vir ſpeculatiuus ē quaſi deꝰ in hūano corpe
hoſpitatus. Nota ſacrilegiū nō hꝫ locū ſub oculis phi
loſophie. qꝛ phia ꝑ ſe oīa agenda ⁊ facienda ordinatiſſime
diſponit ⁊ non ꝑmittit hoīeꝫ ad vana declinare. quia dicit
tullius in li. de finibꝰ bonoꝝ ⁊ maloꝝ. p. a ſuperſtitiōe li-
berat. metu mortis non conturbat. ⁊ eſt ſupſtitio vana reli-
gio. ſ. idoloꝝ cultura. Nota penetral ē ſecreta camera:
vel locus ſecretus interior in domo vel in templo. vbi re-
ponūtur clinodia vel aliqua talia. ⁊ ponit̄ h̄ ꝓ vxore boe
tii ꝑ methaphorā ponēdo cōtinens ꝓ cōtēto qꝛ ipſa con-
ſueuit morari in penetrali. Nota ꝙ ſimachus fuit qdā
nobilis romanus ⁊ ſocer boetii cuiꝰ filia boe. duxerat no
mine elphe. q ſymachus nō fuit tm̄ ſcūs interiꝰ in affectu
ſꝫ ēt reuerendus in exteriori actu ſicut dicit boetiūs.

Sꝫ o nefas. illi vero de te tanti criminis capiūt
fidem: atqꝫ hoc ipſo videbimur affines fuiſſe ma
leficio: quia tuis inſtituti moribus imbuti diſcipli
nis ſumus. ita non eſt ſatis nihil mihi profuiſſe tu-
am reuerentiam: niſi vltro tu potiꝰ mea offenſio-
ne lacereris.

Sed o nefas. Hic boetius oſdit vnde fuerit rō ſum-
pta obiecti criminis. qꝛ ex ipſa phia cui deditus erat. Vñ
dicit exclamādo. O nefas illi ſup. mali capiūt fidem tanti
criminis de te o phia atqꝫ hoc. i. propter hoc. videbimur
fuiſſe affines maleficio ſacrilegii. qꝛ nos ſumus ībuti. i. in
ſtructi. tuis diſciplinis. i. doctrinis ⁊ ſumus inſtituti. i. in
formati. tuis moribus, ita nō eſt ſatis tuā reuerentiam ni
hil mihi ꝓfuiſſe. niſi vltro. i. ſponte tu potius lacereris ab
illis mea offenſione. hoc dicit boe. pro tanto. qꝛ iniuriati
ſunt ſibi ꝓpter phiaꝫ. ideo magis iniuriati ſunt phie q̄ꝫ ſi
bi. Nota qñādo boe. vacabat ſtudio. fugiebat cōſortia
ſtultoꝝ ⁊ querebat ſecreta loca propter ſtudiuꝫ. ideo puta
bant ipſum loqui cū demonibus ⁊ eis ſacrificare. Itē
qꝛ boe. fere oīa q̄ volebat facere ſua ſapientia faciebat. iō
putabant eū demonē habere familiarē ſibi obſequētē ſi
cut apulegiꝰ opinatus eſt de ſocrate ꝙ haberet familiarē
deuꝫ de quo fecit librū quē intitulauit de deo ſocratis.

At vero hic etiam noſtris malis cumulus ac-
cedit. ꝙ eſtimatio plurimorum non reruꝫ merita
ſed fortune ſpectat euentū: eaqꝫ tm̄ iudicat eſſe ꝓ
uiſa: que felicitas cōmendauerit. Quo fit: vt exiſti
matio bona prima omnium deſerat infelices. qui
nūc populi rumores: q̄ diſſone multiplicesqꝫ ſen-
tentie. piget reminiſci. hec tantū dixerim ego vlti
mam eſſe aduerſe fortune ſarcinam: q̄ dum mi-
ſeris aliquod crimen affigitur: que perferunt me
ruiſſe creduntur. Et ego ſiquidem bonis omnibꝰ
pulſus: dignitatibus exutus: exiſtimatione feda-
tus ob beneficium tuli ſupplicium.

At vero hic ēt. Hic boetiꝰ oſdit ſe eſſe ꝑturbatuꝫ ex fa
me ſue leſione dicēs hic cumulus. i. augmētatio: accedit
nr̄is malis ꝙ exiſtimatio. i. iudiciū: plurimoꝝ. i. vulgariū
nō ſpectat. i. nō reſpicit: merita reꝝ ſicut homo meret̄: ſed
ſpectat euentuꝫ fortune. i. indicat hoīeꝫ ſꝫ ꝙ fortuna ſe hꝫ
circa ipm: ⁊ ea tm̄ iudicat vulgus eſſe ꝓuiſa a deo que cō
mēdauerit felicitas. i. ꝓſpa fortuna. quo fit. i. ex quo ſeqt̄
vt exiſtimatio bona deſerat ifelices: vñ me piget. i. tedet re
miniſci qui nūc ſint rumores ppl̄i de me: ⁊ q̄ꝫ multiplices
qꝫ ꝓ ⁊. diſſone. i. diſcordātes ſnie ſint de me: naꝫ quidam
dñt me reū eſſe: quidā nō. Hoc tm̄ dixerim. i. volui dixiſſe
vltimā eē ſarcinā. i. grauiſſimuꝫ pondus aduerſe fortune
ꝙ dū aliqḋ crimē affigit̄. i. īponit̄: miſeris. i. infelicibꝰ ipi
credunt̄ meruiſſe ſup. illa q̄ ipſi miſeri ꝑferunt. i. patiunt̄.
Et ego bonis oībus pulſus: qꝛ in exiliuꝫ relegatus. ⁊ exu-
tus dignitatibus qꝛ damnatiōe proſcriptus. ⁊ fedatus. i.
maculatus exiſtimatiōe. ego q prius virtute honeſtus re-
putabar: nūc ſcelere deformis reputor: ⁊ tuli. i. recepi ſup-
pliciuꝫ. i. penā ob beneficiū. i. pp beneficiuꝫ. Nota ꝙ
vulgares nō iudicāt ſm merita reꝝ vtrū hō mereat̄ aliqḋ
vel nō. ſꝫ indicāt ſꝫ euētuꝫ fortune. Vñ hoīeꝫ bene fortu-
natū indicāt felicē. male fortunatū indicēt miſerum ſꝫ ta
le iudiciū falſū ē: vñ dicit ſene. 45. ep̄la. non felicē hūc eſti
mes: quē vulgus appellat felicē: ad quē pecūia ꝯfluxit ſꝫ
illū cui oē bonū ī aīo ē erectū ⁊ extēſū. Itē bōa eſtimatio

deſerit iſelices:qꝛ primũ malũ qđ iſelices icurrũt ē ꝙ vul
gus male de ipſis opinat̄.credit.ı.vulgua ea que miſeri
patiuntur ꝙ ex merito talia patiantur.

¶ Uidere āt videoꝛ neſarias ſceleratoꝝ officinas
gaudio leticiaqȝ fluitātes.ꝑditiſſimũ quēqȝ nouis
delationũ fraudibꝰ imminentē.iacere bonos no
ſtri diſcriminis terrore ꝓſtratos.flagitioſuȝ quēqȝ
ad audiendũ quidez facinus impunire: ad efficiē
dũ vero premiis incitari.inſōtes āt nō mō ſecuri
tate veꝝ ipſa etiā defenſiōe priuatos.Itaqȝ libȝ ex
clamare ad deum celi.

¶ Uidere aũt vi.hic boe.oſidit ſe eē ꝑturbatũ ex his q̄ vi
dit i mũdo generalr̄.ſ.bonos deꝓmi ⁊ malos extolli.d.
Ego videoꝛ videre.i.cognoſcere neſarias officinas.i. ma
las ſocietates ſceleratoꝝ hoiuȝ fluitātes gaudio.qȝ.ꝓ ⁊ leti
cia.⁊ quēqȝ ꝑditiſſimũ.i.peſſimuȝ.iminētē.i.iſiſtere.i.in
ſiſtētē nouis fraudibꝰ dlationũ.i.accuſationũ:⁊ video bo
nos iacere ꝓſtratos.i.deꝓſſos:terror̄ nr̄i diſcrimis.⁊ ēt vi
deo quēqȝ flagitioſũ.i.prauũ hoiez:icitari ad audiēdũ.i.
ad p̄ſumēdũ facinꝰ.i.pcm̄ ipuni:e.i.ſine pēa.vo ꝓ ſȝ:ici
tari p̄miis ad efficiēdũ.i.ad ꝑperādũ: facinꝰ.i. pcm̄ āt ꝓ
ſȝ.Ego video iſontes.i.inocētes nō mō.i.nō tm̄ : ꝑuatos
ſecuritate veꝝ ēt deſēſiōe.Itaqȝ ꝓ ḡ.libȝ.i.placet mihi ex
clamare ad deũ celi:q̄re talia ꝑmittat i mũdo vt mali exal
tent̄ ⁊ bōi deꝓmāt̄. ¶ No.ꝙ boe.q erat turbate mētis ⁊
i ſtatu miſie videbat̄ ꝙ mali i h̄ mũdo eēnt potētes ⁊ viue
rēt ipũit:bōi āt ipotētes ⁊ viuerēt irremũerati:ſȝ phia i q̄r
to huiꝰ ipȝ ꝯſolādo.ꝓbat malos ſp eē ipotētes ⁊ bonos
eē potētes:⁊ malis nũq̄ȝ deeſſe ſua ſupplicia:⁊ bōis ⁊ nun
q̄ȝ ſua p̄mia. ¶ No.ꝙ officie dr̄ domꝰ officialiũ vbi re
ponũt̄ ea q̄ ad ipos ſpectāt:⁊ ad eoꝝ officia ſicut ſũt cela
ria ⁊ granaria ⁊ alia hmōi.hic āt accipiũt̄ officie ꝓ ꝯgre
gatiōe maloꝝ ⁊ dr̄ ab officio officis.qđ eſt nocēces.

¶ Metrũ quintum primi libri.

Stelliferi conditor orbis.
o Qui perpetuo nexus ſolio:
Rapido celum turbine verſas.
Lēgēqȝ pati ſydera cogis.
Ut nunc pleno lucida cornu.
Totis fratris obuia flammis.
Condat ſtellas luna minores.
Nunc obſcuro pallida cornu.
Phebo propior lumina perdat
Et qui prime tempore noctis
Agit algentes heſperus ortus
Solitas iterum mutat habenas.
Phebi pallens lucifer ortu.
Tu frondiflue frigore brume.
Stringis lucem breuiore mora.
Tu cum feruida venerit eſtas.
Agiles noctis diuidis horas.

¶ Metrum quintum primi libri.

Stelliferi ꝯditor orbis.Hic icipit qntuȝ metrũ
o huiꝰ p̄mi qđ dr̄ pidaricuȝ ab inuētore:anapeſti
cuȝ a pede p̄dñante.Eſt āt anapeſtꝰ pes ꝯriꝰ da
ctilo ꝯſtās ex p̄mis duabꝰ breuibꝰ ⁊ tertia lōga ſillaba.⁊ ē
metrũ acbathalcticũ.i.ſine defectu.In h̄ āt metro boe.ex
clamat ꝯ̄ ꝓuidētiā diuinā:admirās ꝙ oia regāt̄ a deo p̄
ter actꝰ humāos:lȝ h̄ falſuȝ ſit:tñ boe.ſic videbat̄ ſȝ ſtatũ
turbatũ.Et diuidit̄:p̄io cōmēdat diuinā ꝓuidētiā ex gu
bernatiōe celeſtiũ ⁊ terreſtriũ:ſcđo tāgit actꝰ humāos non
regi a deo:tertio rogat deũ vt regat actꝰ hoiuȝ ſcđa ſibi oia
certo:tertia tibi q̄ſq̄s rex.Pria diuidit̄:p̄mo ꝯmēdat reg
mē diuie ꝓuidētie circa celeſtia:ſcđo magiſ circa terreſtria
ibi.Tua vis variũ tpet.Prio dicit.O ꝯditor.i.creator or
bis ſtelliferi.i.ferētis ſtellas:q nexꝰ.i.adiunctꝰ ꝑpetuo ſo
lio.i.eterne ſedi v̄ſas.i.frequēter vertis celum.rapido tur
bine.i.veloci motu ⁊ cogis ſydera pati legē.i.debitum or
dinē vt ipa luna:nũc.i.aliq̄n lucida pleno cornu ſicut i ple
nilunio:obuia.i.oppſita totis flāmis.i.luminibꝫ: fr̄is.i.
ſolis ipa luna ꝯdat.i.abſcōdat:minores ſtellas:q̄ in pleni
lunio nō videt̄ ꝑ maius lumen: ⁊ tu cogis nunc.i.aliq̄n
vt ipa luna exñſ pallida obſcuro cornu ipa exñſ ꝓpioꝛ phe
bo.i.ſoli ꝑdat.i.amittat luia.i.lucē.q.d.tu facis vt luna
quanto magis recedit a ſole tanto magis illuminat̄ ⁊ luie
ſuo obſcurat minores ſtellas:⁊ q̄ȝto magis appropinquat
ſoli:tāto plus obſcurat̄:⁊ tu cogis vt heſperus.i.ſtella ve
ſpertia:q agit algētes.i.frigidos ortus tpe noctis.i.i cre
puſculo qđ ē p̄ma ꝑs noctis ſequēdo ſolē:iſte heſperus d
mane lucifer dictus pallēs i ortu phebi iteꝝ mutat ſolitas
habēas.i.currus nā cũ de veſpe ſeq̄t ſolē: de māe p̄cedit
ipm ⁊ tu ſtringis.i.coartas:luceȝ.i.dieȝ:breuiore mora tē
pore brume.i.hyemis:frōdiflue.i.faciētis frōdes fluere.
cuȝ feruida eſtas venerit:tunc tu diuidis.i.diſtinguis:agi
les horas.i.breues horas noctis.q.d.tu facis ꝙ tpe hye
mali noctes ſunt ꝓliriores diebus:i tpe eſtiuali ecōuerſo.
¶ Notāduȝ ꝙ deus dr̄ ꝯditor ſtelliferi orbis: qꝛ ab ipſo
depēdet celuȝ ⁊ tota nā ex.12.meth.⁊ dr̄ reſidere i ꝑpetuo
ſolio:qꝛ i celo qđ ē ꝑpetuum.nā celuȝ ē locus deoꝝ ⁊ ſpiri
tuũ:⁊ oēs barbari ⁊ greci ⁊ qcũqȝ putāt deos eē:eũ locũ
q ſurſũ ē deo attributũ tāq̄ȝ imortale imortalitati coaptā
tes prio celi ⁊ mũdi:⁊ dr̄ vertere celũ rapido turbie:motu
.ıı.firmamēti dr̄ rapidꝰ:qꝛ ſuo motu rapit ſecuȝ alīs ſpas.
Uñ nota ꝙ v̄ſo ē v̄buȝ frequētatiuuȝ ⁊ ſignificat frequen
ter v̄tere ⁊ i h̄ innuit̄ ꝙ celuȝ ſp mouet̄ ⁊ nō ceſſabit: qꝛ di
cit ꝯmentator nō eſt timenduȝ ꝙ celũ ſtet.Et rō qꝛ mouēs
mouet ſine fatigatiōe ⁊ ſine pena.12.metha. ¶ Iteȝ deus
eſt nexus ꝑpetuo ſolio.i.ꝯiũctꝰ ꝑpetuo celo.Uñ deus tri
plr̄ ē i vniuerſo.ſ.eēntialr̄ ſeu pñtialr̄:ſacramētalr̄. ſeu mi
ſterialr̄:⁊ miſicordialr̄.eſſentialr̄ ſeu pñtialr̄ ē i ſua v̄a cla
ritate i q̄ ipȝ hō nũq̄ȝ vidit:ſicut dicit ꝓphia :deũ nemo vi
dit vnq̄ȝ ſicut ipe ē in ꝑpetuo ſolio.Sacramētalr̄ ſeu mi
ſterialr̄:deꝰ ē i ſacro eucariſtie qđ rata ſide credimꝰ. ſȝ mi
ſericordialr̄ deꝰ ē vbiqȝ:pȝ ꝙ dicit ſcriptura:mia dñi plēa ē
terra:⁊ iñ ꝓuēit dcm̄ cōe ſȝ ꝙ dicit ſcriptura:deꝰ ē vbiqȝ.
¶ No.ſȝ hug.ſoliũ ē ſedes regalis ex ſolidis lignis fcā.
dcā a ſoliditate.i.a firmitate. ¶ No.ꝙ deꝰ cogit ſydera
pati legē nō violēta nec coacta motiōe:qꝛ nullũ violētũ ꝑ
petuũ.ſȝ cogit ea volūtaria ordiatiōe obſuare legē.i.deter
minatũ motũ vt tpe eis ſtatuto oriāt̄ ⁊ occidāt. ¶ No.ꝙ
lũa de ſe ē corpꝰ opacũ recipiēs lumē a ſole:⁊ i ea ꝑte q̄ eſt
v̄ſus ſolē illũiat̄:cũ āt directe oppoſita ſit ſoli ſicut iꝰ pleni
lũio tũc luie ſuo obſcurat minores ſtellas eo ꝙ maiꝰ lumen
obfuſcat minꝰ:ſȝ cũ lũa ē i iſta ꝑte celi i q̄ ē ſol ſicut ꝯtigit i
ꝯiũctiōe:tũc ſupior ꝑs q̄ ē v̄ſus ſolē ē illuiata:⁊ iferior ꝑs:
q̄ ē v̄ſus nos ē obſcurata:⁊ tũc nihil videmꝰ de lũa: ſȝ cuȝ
incipit elōgari a ſole tũc ꝑs elōgata icipit modicā appere
nobis:⁊ tũc dicimꝰ eē nouilunium:⁊ q̄ȝto plus elōgat̄:tāto
plus appet nobis illuminata. ¶ No.bo.dicit ſolē eē frēȝ
lune:qꝛ ſȝ fabulas iupiter ꝯcũbēs cũ latōa gēuit ex ea duo
os gemellos.ſ.phebuȝ q dr̄ ſol:⁊ dianā q̄ dr̄ lũa:⁊ ſic ſm
fabulas ſol ē fr̄ lune. ¶ No.ſtella q̄ de veſpe ſeq̄t ſolē ⁊ d
māe p̄cedit:hȝ diuerſa noia:pȝ ꝑ v̄ſuȝ.Lucifer aurora ve
nus veſp̄tis heſpus idē.Quō āt ſit poſſibile ꝙ eadē ſtella
de veſpe ſequat̄ ſolē ⁊ de māe p̄cedat:dñt aliq ꝙ h̄ ñ ꝯtin
git in vna ⁊ eadē ꝑte āni:ſȝ in diuerſis:dñt.n.ꝙ i eſtate ſe
quit̄ ſolē ⁊ in hyeme p̄cedit:ſȝ h̄ ē ꝯ̄ oēs auctores dicētes.
hec eē in eodē tpe āni.Alii dñt ꝙ mercurius ⁊ venus ſint
ſtelle ſilis coloris ⁊ q̄ȝtitatis quaꝝ vna qũqȝ ſeq̄t ſolē alia
p̄cedit:⁊ ſic vr̄ eē vna ſtella q̄ ſeq̄t ⁊ p̄cedit:ſȝ h̄ ſi ē. Aug.
dicit ꝙ venus ē altior ſole ⁊ loq̄t ſȝ antiq̄s aſtrologos.q

locauerūt venerē ſupra ſolē cū igit̄ ꝯtigit ꝙ venus ꝛ ſol ſil̄r
veniūt ad occaſū:qꝛ venꝰ ē altioꝛ diutiꝰ vr̄ i ſero q̄ȝ ſol ea
ꝛ rōne citiꝰ vr̄ i mā̄e q̄ȝuis eq̄ȝ cito diſcurrāt nā citiꝰ vi-
dent̄ aſcēdētia remota q̄ȝ ꝓpiqua ꝛ diutiꝰ videt̄ deſcēdē
tia remota q̄ȝ ꝓpiqua:lȝ eq̄li motu incedāt. Sȝ moderni
aſtrologi locāt venerē ſub ſole. Alii dn̄t ꝙ vna eſt ſtella q̄
vno tp̄e ſeq̄t ſolē alio tp̄e p̄cedit. ꝛ dn̄t ſ̄ȝ ptolomeū ꝙ illa
ſtella hȝ epiciclū i cuiꝰ circūferētia d̄fert̄ corpꝰ eiꝰ. ē āt epici
clus circulꝰ ꝑuus cuiꝰ cētꝝ ē i circūferētia orbis deferētiſ
nūc āt ē ita ꝙ epiciclꝰ veneris ſp̄ ē cū ſole:ita ꝙ ſi ꝓtrahat̄
lica a cētro terre ꝑ cētꝝ epicicli veneris ad firmamētū ea-
dē lica trāſibit ꝑ cētꝝ ſolꝭ. vl̄ nō multū diſtabit ab eo cū āt
veuꝰ ſerat̄ i circuitu epicicli aliq̄n erit i eadē lica cū ſole ali
q̄n p̄cedit aliq̄n ſeq̄t. Itē mora ſolꝭ ſup orizōtē facit diē. cū
dies ſit latio ſolis ſup terrā mora āt ſolꝭ ſb̄ orizōte facit no
ctē:ꝛ qꝛ ſol lōgiorē fac̄ morā tp̄e eſtiuali ſup orizōtē: ꝛ bre
uiorē ſb̄ orizōte:iō dies eſtiuales lōgiores ſt̄ noctibꝰ i hye
me āt ſit eꝯ ꝑꝑ qđ dies hyemales breuiores ſūt noctibꝰ.

Tua vis varium tēperat annum
Ut queās boree ſpiritus aufert:
Reuehar mitis zephirus frondes:
Queq̄ȝ arcturus ſemina vidit
Sirius altas vrat ſegetes.
Nihil antiqua lege ſolutum.
Linquit proprie ſtationis opus.

¶ Tua vis va. ꝛc. hic bo. ꝯmēdat regimē diuie ꝓuidētie
magis circa terreſtria. ſ. circa ꝑtes āni dicēſ. O deꝰ tua vis
.i. v̄tꝰ t̄pat. i. ordiat variū ānū. i. diuerſas ꝑtes āni: vt mi-
tis zephirꝰ. i. vētꝰ v̄nalis:reuehat. i. reducat frōdes q̄s au
fert. i. diſtribuit ſpūs boree. i. flatꝰ boree:ꝛ tua vis t̄pat: vt
q̄q̄ȝ. i. q̄cūq̄ȝ ſemīa vidit arcturꝰ illa ſtella illas altas ſege-
tes. i. lōgas ſegetes: vrat ſiriꝰ. i. ſtella canicula tp̄e eſtiuali.
ꝛ ſb̄dit. nihil ſolutū. i. ſegregatū: āti q̄ lege. i. eterna lege di
uīe ꝓuidētie: linq̄t. i. dereliq̄t. opꝰ ꝓp̄e ſtatiōis. i. ad qđ ope
rādū ē ſtatutū. ¶ No. q̄ttuoꝛ ſūt ꝑtes āni: ver. hyems. au
tumnꝰ:ꝛ eſtas. In vere flat vētꝰ q dr̄ zephirꝰ q ē collatera
lis fauōii:ꝛ qꝛ flatꝰ eiꝰ ē lēis:iō dr̄ mitis ꝛ ꝓducit viridia.
In hyeme ꝛ marie i p̄ncipio viget flatꝰ boree: q ē vētꝰ col
lateralis aq̄lōis cuiꝰ flatus ē fortis ꝛ frigidus:ꝛ deſtruit vi
ridia denudādo arbores. ¶ No. ꝙ arcturus ē ſtella circa
maiorē viſā q̄ dr̄ videt̄ ſemīa: qꝛ tp̄e ſui ortus: q̄ orit̄ cū ſole
tūc ſemiat̄ ſicut i autūno. ¶ No. ſirius ē ſtella q̄ alio noīe
dr̄ canicula:ꝛ dr̄ ſirius a ſirē qđ ē tractus ꝑꝑ lōgū tractū
caloris ꝛ appet cū ſol ē i cācro:ꝛ dr̄ vrer̄ ſegetes. i. matura
re. ¶ No. d̄ arcturo dicit yſid. i li. ethimol. arcturus ē ſi
dus poſt caudā maioris vrſe poſitū:ꝛ orit̄ tp̄e autūnali. ſȝ
vegetius dicit arctuꝝ oriri i poſt idꝰ ſeptēb. 17. kal. octob.
Itē dicit Iſid. canicula ē ſtella ꝛ dr̄ ſirius q̄ eſtiuis mēſibꝫ
i medio cētro celi ē:ꝛ iūcta cum ſole duplicat̄ caloꝛ eius:ꝛ
diſſoluunt̄ corpora a qua ſtella dicuntur dies caniculares
in quibus moleſte ſunt purgationes.

Omnia certo fine gubernas.
Hominum ſolos reſpuis actus.
Merito rectoꝛ cohibere modo.
Nam cur tantas lubrica verſat
Fortuna vices. premit inſontes
Debita ſceleri noxia pena.
At peruerſi reſident celſo
Mores ſollo:ſancraq̄ȝ calcant
Iniuſta vice colla nocentes.
Latet obſcuris condita virtus
Clara tenebris. iuſtuſq̄ȝ tulit
Crimen iniqui.
Nil periuria:nil nocet ipſis
Fraus mendacii compta coloꝛe.
Sed cum libuit viribus vti:
Quos innumeri metuunt populi:
Summos gaudent ſubdere reges.

¶ Oīa certo fi. ꝛc. in iſta ꝑte boe. tāgit actus hoīuȝ nō re
gi a ꝓuidētia diuia ſȝ derelictos regimi fortūe dicēs. o de
us tu gubernas oīa certo fine. i. certo ordīe ad finem ꝛ re
ſpuis. i. ſp̄nis regere ſolos actus hoīuȝ. ḡ o rectoꝛ deus tu
merito cohibet̄. i. coerceat is:cur lubrica fortuna. i. iſtabi
lis fortuna v̄ſat. i. vertit̄. tātas vices. i. alternatiōes: qꝛ ipa
p̄mit iſontes. i. inocētes: noxia pēa debita ſceleri. i. hoī ſce
lerato. ꝛ ꝑuerſi mores. i. hoīes ꝑuerſi i moribꝫ reſidēt i cel
ſo ſolio. i. alto loco: ipſi nocētes. i. mali calcāt ſcā colla. i.
colla ſcōꝝ hoīuȝ iniuſta vice. i. iniuſta alternatiōe. q ſci po
tius deberēt calcare colla nocētuȝ q̄ȝ eꝯuerſo:ꝛ clara vir-
tus. i. hō clare v̄tutis: latet ꝯdita. i. abſcōdita: obſcuris te-
nebris. i. ab hoībꝫ vitio obſcuratis:ꝛ iuſtus hō tulit. i. ſu
ſtulit: crimen iniq̄ hoīs:ꝛ piuria nil nocet ipſis iniquis: ne
fraus ꝯpta. i. ornata. mēdacii coloꝛe. i. falſa apparētia no
cet ipis. ſȝ cuȝ prauis libuit vti viribꝫ. i. exercere vires q̄s
prauos metuunt inumeri ppl̄i. i. vulgares: tunc ipſi gau-
dēt ſubdere. i. ſupplātat̄ ſūmos reges. i. bonos ꝛ ſapiētes
q̄ꝝ ē regere ꝛ alios gubernare. ¶ Itē deus oīa gubernat
certo fine: qꝛ dicit ꝯmētatoꝛ. 10. meth. Deus ē mēſura om
niū ꝛ regula ꝛ ifallibiliter veꝝ metꝝ:ꝛ ꝯmētatoꝛ dicit p̄mo
celi ꝛ mūdi. Entia diuia nos gubernāt ꝛ regunt ꝛ nobis
ſunt q̄ſi finis. ¶ Itē illud qđ ē ſapiētiſſimū regit certo fi
ne cū ſapientis eſt reger̄: ſed deus eſt ſapiētiſſimus:eo ꝙ ſa
pientia a deo proceſſit. Un̄ ſcriptura. oīs ſapia a deo eſt.
¶ No. boe. vidit i mūdo bonos depmi ꝛ malos exaltari
cuȝ tn̄ potius fieret eꝯuerſo. Iō ſibi videbat̄ ꝙ actꝰ ꝛ opa
tiōes hoīuȝ nō regerēt̄ a deo: ſȝ magis a fortuna q̄ hunc
humiliat ꝛ hunc exaltat. Ideo boetius deo conqueritur.

O iam miſeras reſpice terras:
Quiſquis rerum federa nectis:
Operis tanti pars non vilis
Homines quatimur fortune ſalo.
Rapidos rectoꝛ comprime fluctus.
Et quo celum regis immenſum
Firma ſtabiles federe terras.

¶ Oīa mi. ꝛc. hic boe. rogat vt deus regat actus hoīum
ꝛ hoīes ſicut regit celū. d. O q̄ſq̄s deus es tu q nectis. i. cō
iungis: federa. i. ꝯcordias reꝝ: reſpice miſ̄as terras. i. ho-
mies i terris h̄itantes. nos. n. hoīes nō ſumus vilis ꝑs ſed
valde nobilis tāti tui opis. i. mundi. nos q̄timur. i. cōcuti
mur: ſalo. i. mari:ꝛ amaritudīe fortune: iō tu deus cōp̄me
. i. reſtrige: rapidos fluctus. i. magnos ip̄etꝰ fortune: ꝛ eo
federe. i. regimie: q̄ regis imēſū celū tu firma. i. robora: ſta
biles terras. i. hoīes ſtabiles i terra. ¶ No. boe. dicit ho
minē nō eē vilē partē mūdi: qꝛ ſcribit̄ i ꝓlogo li. de pomo
ariſto. Hō ē digniſſima creatura ꝛ ſilitudo oīum ad imagi
nē dei factus. ꝛ. ꝛ. de aia: q̄dāmō aia ꝯuēit cū oībꝰ creatu
ris: cū āgelis i itelligēdo cū brutis i ſentiēdo: cū plātis in
vegetādo cum lapidibꝰ in cēndo. ¶ No. bo. compat for
tunā ſalo. i. mari. Sicut. n. nauis vndis marinis iactat̄ i
altū nūc:ꝛ nūc i ꝓfūdū. ſic hō ꝑ fortunā nūc i ꝓſperitate
leuat̄. nūc in aduerſitate deiicitur.

¶ Proſa quinta primi libri.

Ec vbi continuato doloꝛe delatraui: illa
vultu placido nihilq̄ȝ meis queſtibus mo
ta. P. Cum te luquit meſtum lachry-
mantemq̄ȝ vidiſſem illico miſerum exulemq̄ȝ co
gnoui. Sed quam longinquuȝ eſſet exiliū: niſi tua
ꝓdiſſet oratio neſciebā. Sed tu quā ꝓcul a patria

nõ qdẽ pulſus es:ſed aberraſti. At ſi te pulſũ exiſtimari mauis:te poti⁹ ipſe pepuliſti.nã id qdẽ de te nũquã cuiquã fas fuiſſet. Si.n.cui⁹ oriũdus ſis patrie reminiſcaris:nõ vt athenienſiũ quõdã multitudinis impio regit:ſ; eius vnus dñs eſt ⁊ vnus rex vnus ⁊ princeps q regit eã. Qui frequẽtia ciuiũ; nõ depulſiõe letatur: Cuius agi frenis atq; obtẽperare iuſtitie ſũma libertas eſt.an ignoras illã me ciuitatis antiquiſſimã legẽ qua ſancitũ eſt ei ius exulare nõ eſſe quiſqs in ea ſedẽ fundare maluerit.nam qui vallo eius ac munimine continetur:nullus metus ẽ ne exul eſſe mereatur. at quiſqs inhitare eã velle dſierit:pitẽr deſinit ẽt mereri.

℄ Proſa quinta primi libri.

Ec vbi cõtinuato. Hic icipit qnta pſa hui⁹ primi in q̃ boe.oñdit quõ pbia ſe hũit ad ſuaz qrimoniã ⁊ qd ex ea cognouerit.2.pbia qdã dicta boetii irratiõabilia puipẽdit.3.ſub breuitate recolligit ea q̃ ip; boetiũ pturbãt.4.pbia dat modũ remedẽdi ip; bo. ſcda ibi. Itaq; nõ tã me loci hui⁹.tertia ibi ⁊ tu qdẽ de tuis:q̃rta ibi.ſ; qm̃ plurib⁹. Dicit pmo. Poſtq̃ ego bo.delatraui.i.ↄ rõnẽ locut⁹ ſũ h ſup.pdicta ↄtinuato dolore.i.aſſidua turbatiõe.illa.ſup.pbia placito vultu nihil mota.i.irata.meis q̃ſtib⁹:de meis q̃rimoniis.igt.i.dixit.Cũ.i.qñ.ego vidiſſẽ te boe.meſtẽ.i.triſtẽ.q; p ⁊.lachrymãtem.i.flentẽ.illico.i.ſtati cognoui te miſex.q; p ⁊.exulẽ.i.patientẽ exiliũ.ſ; q̃; lõginquũ.i.remotũ eẽt illd̃ exiliũ.ego neſciebã.i.ignorabã:niſi tua oro.i.ſmo.nihi pdiſſet.i.reuelaſſet:ſ; tu ſup.bo.qdẽ p certe:nõ es pulſus q̃; pcul:i.valde remote.a pfia.i.a indicio rõnis.ſ; aberraſti.i.deuiaſti.at p; ſi te mauis.i.magis vis.exiſtimari pulſũ a patria poti⁹ ſup.tu ipe pepuliſti te bo.nã p q;.qdẽ p certe.ſup.repellere te a pfia nũq̃; fuiſſet fas.i.licitũ.cuiq; ſup.hoi. Si.n.remiſcaris.i.recorderis:cui⁹ pfie.i.de q̃ pfia ſis oriũd⁹.i.nat⁹.nõ vti p ſicut.ſup.ciuitas athenienſium quõdã regit ipio.i.ex pcepto multitudis.i.multox recto ruz.ſeqt grecũ q̃d tñ v; in latino.ſed vnus eſt dñs ⁊ vnus rex ⁊ vnus pnceps q letat.i.gaudet.de frequẽtia.i.frequẽti inhabitatione:ciuium.i.incolax.⁊ nõ depulſione.cui⁹ regis agi.i.duci.frenis.i.pceptis:atq; p ⁊.obtẽperare.i.obedire.iuſtitie ſũma ẽ libertas.An p nunquid.ignoras illa; antiquiſſimã legẽ.i.ſtatutũ.tue ciuitatis.i.recte rõnis:q̃ ſancitũ.i.ↄfirmatũ eſt ius nõ eẽ.i.ad eã nõ ptinere exulare.i.exiliũ pati q̃ſqs.i.qcũq; maluerit.i.optauerit.fundare.i.locare in ea ciuitate ſedẽ.i.habitatiõe; ſuã.nã p q;.q cõtinet.i.cõphẽdit vallo ac munimie eius ſup.ciuitatis:nullus metus.i.timor:eſt illi vt mereat eſſe exul.at p ſed.qſqs deſierit.i.ceſſauerit:velle inhitare ea; ciuitatẽ pariter deſinit ẽt mereri.i.meritũ cõſequi. ℄ Mo.q̃ delatrare pprie eſt canũ ↄ in ppoſito ãt delatrare eſt vrgente dolore ↄ rõne; loq.⁊ ſic boe.q; dixit act⁹ hoĩ; nõ regi a deo:ↄ rõnẽ loquebat.g̃ dixit ſe delatraſſe. ℄ Mo.nõ ẽ hoĩs ſapiẽtis moueri ex his q̃ dicunt ab inſipiẽte ↄ rõne; ſ; magis debet inſipientẽ inſtruere ⁊ ipm ↄſolari. g̃ philoſopia nõ fuit mota ex q̃ſtib⁹ boetii:ſed magis ipſũ ↄſolabat. ℄ Mo.pbia cognouit boetiũ eẽ miſex ⁊ exulẽ.miſer eſt ille cuius aĩus ſeqt mutationẽ rex tpaliũ ita q̃ extollitur in pſperis.⁊ deprimit in aduerſis.Exul in ppoſito ẽ ille nõ qui mutat regionẽ ſed q agit ↄ rõnem. ℄ Nota q̃ p lachrymas põt cognoſci q̃ rõ hoĩs ẽ turbata:ſ; q̃;tũ turbata ſit nõ cognoſcit niſi ſermõe dolẽtis. g̃ dicit pbia. lachrymis cognoui te eſſe exulẽ.ſ; quantũ eſſet exiliũ neſciebã:niſi tua oro mihi prodidiſſet. ℄ Nota ille pulſus eſt a pfia qui omnino rõnẽ amittit.ſ; ille aberrat qui inſra patriã in aliquo rõnem retinet ⁊ in aliquo amittit.Boe.aũt nõ erat pulſus pcul a pfia.q; nõ tota; rõne; amiſerat.credebat.n.oĩa regi a deo.ſ; in h aberrabat q̃ actus hoĩam a deo regi nõ putabat. ℄ Mo.ǒ pfia hoĩs q̃ ẽ recta rõ loquit ſene.i.de remediis fortuitox dicẽs pfia ẽ vbicũq; bõ hñ ẽ.illud ãt q̃d hñ in hoĩe ẽ nõ in loco ẽ in hoĩs inquaz ptãte ẽ.ſi ſapiẽs ẽ nõ pegrinat.ſi ſtult⁹ exulat. ℄ Mo.a pfia rõis null⁹ boetiũ expulit niſi ipe ſeip; q; bo.nõ alieno ipetu ſ; pp̃o defectu termĩos ⁊ limites rõis exiuit. Mo.ciuitas athenienſiũ regebat ipio multitudis.pmo.n.eã regebãt reges.poſtea ſuccedẽte tpe pncipes tãdẽ p regimie ei⁹ ſingulis annis eligebant.38.ſapiẽtes.ſ; pfia rõis tñ vno pncipe regit.ſ.deo q ẽ reglã rcte rõis. ℄ Mo.bõ dr oriũdus a pfia rõis inq̃;tũ aĩa ei⁹ itellectiua q̃ vtit recte rõne a deo oñt. ℄ Mo.itñ hõ mãet i pfia rõis iquantũ deo ſubiicit ⁊ legi diuie.⁊ q; de⁹ i ſubiectiõe ſuox delectat iõ letat i multitudie ciuiũ ⁊ nõ i expulſione eox. Repellit aũt aliqs a pfia rõis a deo rebellãdo ⁊ a recta rõe recedẽdo: ℄ Mo.q obtẽpat ſe dõ ẽ ſũme liber.q; inq̃;ta; aliqs agit ↄ rectã rõe; in tm̃ ẽ liber. ſ; p obtẽperare ſe deo bõ marie agit ↄ rõ;.g̃ tal' marie liber ẽ.vñ ſen.52.epla dicẽs q̃ris q̃ ſit libertas.libertas ſ₃ ẽ nulli rei pter q̃; deo ſuire.equumit pſpa ⁊ aduerſa ferre ⁊ fortunã i equũ ducat.no.q̃ a citate rõis null⁹ exulat niſi p affectiõ; tpaliũ.tal' ãt affectiõ ẽ volũtaria ⁊ iõ ſola volũtate aliqs exulat a tali citate ⁊ q; tal' affectio nõ pt hoĩem occupare q̃;diu ẽ infra terminos recte rõnis.iõ dicit phia.nã qui vallo eius.⁊c.

℄ Itaq; nõ tã me loci huius quã tua facies mouet.nec bibliothece potius cõptos ebore ac vitro pietes quã tue mentis ſedẽ regro. In qua non libros ſ; id quod libris preciũ facit.librox quondã meox ſnias collocaui.Et tu quidẽ de tuis in cõe bonũ meritis vera qdẽ:ſed p multitudine geſtox tibi pauca dixiſti:de obiectox quidẽ tibi vel honeſtate vel falſitate cunctis nota memoraſti.de ſceleribus fraudibuſq; delatox recte tu quide; ſtrictim q; attingendũ putaſti:q̃ ea melius vberiuſq; recognoſcentis oĩa vulgi ore celebrentur. Increpuiſti ẽt vehementer iniuſti factũ ſenatus:de noſtra etiam criminatiõe doluiſti:leſe quoq; opionis dãna fleuiſti. Poſtremo vero aduerſus fortunã dolor inceñduit:ↄqueſtuſq; nõ equa meritis pmia compenſari:in extremo muſe ſeuientis vt vtiq; celum terras quoq; pax regeret vota poſuiſti.

℄ Itaq; nõ tã.⁊c.h pbia qdã dcã irrõnabilia bo.puipẽdit di.ex q̃ aberraſti a pfia rõis.itaq; p g̃.nõ tã.i.nõ tm̃ facies.i.diſpoſitio.h⁹ loci.i.exilii.q̃;.i.q̃;tũ.tua facies.i.iterior diſpõ mẽtis tue.mouet.i.pturbat me.pbia; q̃ deiecta ẽ aduerſitate fortũe.⁊ q; ſupi⁹ cõqueſt⁹ fuit de carẽtia bibliothece librox iſtã carẽtiã puipẽdẽs pbia di.nec ego pbia regro.i.iueſtigo pietes bibliothece cõptos.i.ornatos ebore.i.oſſib⁹ elephãtũ:ac p ẽt.vitro.i.gẽmis precioſis:q̃;.i.inq̃;tũ.ſup.ego regro ſedẽ.i.trãqllitatem tue mẽtis.i q̃ mẽte nõ collocaui.i.nõ poſui libros ſ; id.i.illd̃ q̃d fac pciũ.i.pcioſitatẽ.libros.ſ.ſnias meox librorum. ℄ Mo.q̃ bo.ſupra cõquerẽdo de ſtatu ſuo ſolũ deplãxit incõmoda corpalia nõ curans deiectionẽ aĩ ſui.vñ pbia ↄ h ſolũ deplãgit ſui aĩ deiectionem ⁊ incõmoda corpalia puipẽdit.⁊ q; ſupi⁹ q̃rta pſa dixit boe.Nũqd nõ mouet te facies huius loci.Iõ pbia hic ſibi rñdens dicit:multo plus moueor pp aĩ tui deiectiõe; q̃; pp locũ exilii in q̃ exiſti:hõ.n.fortis aĩo oĩ loco vtit p pfia.vñ Ouid.i li.de faſtis.Oẽ ſolũ forti pfia ẽ piſcib⁹ equor.⁊ q; ẽt cõqueſtus fuit de bibliotheca rñdet pbia q̃ ipa poti⁹ deplãgat ſentẽtias librox quas p obliuionẽ pdit q̃; carẽtia bibliothe-

e: ⁊ libroꝝ. ¶ Et tu quidem de tuis. hic phia ſub breuitate recolligit q̄ boetium pturbauerūt dicēs. Et tu boeti dixiſti [illegible]ra de tuis meritis. i. factis in cōe bonū ⁊ pp oium hoium vtilitatē: ſed ſup. dixiſti pauca ſup. beneficia. tibi eueniſſe p multitudine geſtoꝝ. i. factoꝝ tuoꝝ: ⁊ tu memoraſti. i. recitaſti. nota. i. manifeſta cunctis hoibus de honeſtate. i. ꝺ ſaluatiōe ſenatus: vel falſitate. i. copulatione falſaꝝ lraꝝ obiectoꝝ. i. imputatoꝝ tibi: quidē pro certe: tu ſtrietū putaſti. i. exiſtimaſti: attingendū ſup. eſſe recte. i. rationabiliter: de ſeceleribus. i. de viciis: q̄ꝫ p ⁊. fraudibus. i. deceptionibus: delatoꝝ. i. accuſantiū: ꝙ ea. i. oia iſta. celebrentur. i. memorent melius. q̄ꝫ p ⁊. vberius. i. copioſius: ore. i. ſermone: vulgi recognoſcentis. i. memorantis. Oia ēt tu bo. increpuiſti: vehemēter. i. fortiter. ſanctū. i. opus. iniuſtū ſenatus ſup. totius: ⁊ tu etiā doluiſti de noſtra criminatiōe. i. vituperatione: ⁊ ēt tu fleuiſti. i. defleuiſti: dāna. i. crimina: leſe opinionis. i. imaculate fame tue. Poſtremo. i. vltimo: dolor incanduit aduerſus fortunā. i. ꝯ fortunā. q̄ꝫ p ⁊: ſup. tu boeti cōqueſtus es nō cōpenſari. i. tribui: equa. idest digna pmia: meritis. i. pro meritis. In extremo. i. in fine: ſententiis muſe. i. furientis metri: tu poſuiſti. i. dediſti vota. i. preces: ꝙ ea capax ſup. diuine pꝛuidentie: regeret terras. i. hoies terreos vtiq̄ꝫ p ſicut regit celū. ¶ Nota ꝙ illa oia fuerūt cā pturbationis mentis boe. ⁊ pertractantur ea in quarta proſa ⁊ in fi. metri. o ſtelliferi.

¶ Sed quoniam plurimus tibi affectuū tumultus incubuit: diuerſumq̄ꝫ te dolor ira meror diſtrahunt: vti nūc mētis es: nōdū te validiora remedia ꝯtingūt. itaq̄ꝫ lenioribus paulisp vtemur: vt q̄ in tū orē p turbatiōib⁹ influētib⁹ induruerūt: ad acrioris vī medicaminis recipiendā tactu blādiore molleſcant.

¶ Sed quoniam. Hic phia dat modū medēdi ipſū boe. dicēs Sed quoniam plurim⁹ tumulus. i. valde magna multitudo affectuum. i. paſſionū: incubuit idest iſtitit tibi. ⁊ dolor ira ⁊ meror. i. triſticia: diſtrahunt te diuerſū. i. ad diuerſa ſup. ideo vti pro ſicut: nunc mentis es: nondum contingūt. i. reſpiciūt te. validiora: remedia. i. fortiora medicamēta. itaq̄ꝫ nos vtimur paulisp. i. modicū: lenioribus ſup. remediis. vt ea que induruerūt. i. indurauerūt: in tumorē. i. iflaturā p turbationib⁹. i. triſticiis ai iflnētib⁹. i. euenietib⁹ ⁊ vt illa molleſcant. i. mollia fiāt blādiore tactu. i. leniori medicia ad recipiendā vim acrioris. i. fortioris medicaminis. Nota ꝙ boe. fuit diſtractus multitudine affectionū. ſ. ira merore ⁊ dolore. Nā ira trahit hoiem ad vindictā: dolor ad deſperationē: meror ad toti⁹ mētis aggrauationē. ideo dicit phia ꝙ ſua pturbatio iā nō poſſit ſuſtinere fortiora remedia: ſꝫ velit ſibi adhibere lenia vt p talia preparatus ⁊ diſpoſitus ꝯſiter poſſet percipere remedia acriora.

¶ Metrum ſextum primi libri.

Um phebi radiis graue
Cancri ſydus ineſtuat:
Tum qui larga negantibus
Sulcis ſemina credidit:
Eluſus cereris fide
Quernas pergat ad arbores.
Nunquam purpureum nemus
Lecturus violas petas.
Cum ſeuis aquilonibus
Stridens campus inhorruit.
Nec queras auida manu
Vernos ſtringere palmites:
Uuis ſi libeat frui
Autumno potius ſua
Bacchus munera contulit

¶ Metrum ſextum primi libri.

Um phebi radiis graue. Hic incipit ſextū metrū hui⁹ pmi qd dr metrū gliconicū ab inuētore coriābicū a pede pdiante. Eſt āt coriāb⁹ pes cōſtans ex pma ⁊ vltima lōga ⁊ duab⁹ mediis breuib⁹. vn̄ prim⁹ pes huius metri ē ſpōdeus. ſecūdus coriābicus. tertius pirrichi⁹ q ē pes ꝯſtās ex duab⁹ breuib⁹ ⁊ loco eius aliqn̄ ponit iābus q ꝯſtat ex pria breui ⁊ vltima lōga. In hoc g̊ metro phia pbat dictū ſuū per exēpla. Dic̄ enim p Boe. p nūc nō conuenirēt remedia fortia. ſꝫ alio tēpore. pbat g̊ ꝙ oia reqrāt tps determinatū ⁊ ſi fiāt ex ſuū tēp⁹ nō pſpant. ⁊ h̄ pbat trib⁹ exēplis. ſcdo tāgit tpa nō pmiſceri q de⁹ diſtixit. ibi. Signat tpa. Primū exēplū ē de ſemine qd ſi ſemiat nō debito tpe nō pfert fructū. Ut ſi qs ſemiaret in iulio vel in auguſto. vn̄ dicit ſic i lrā. Cū p qn̄ graue ſydus cancri illius ſigni. ineſtuat. i. inardeſcit radiis phebi. i. ſolis. tū. i. i illo tpe q credidit. i. cōmiſit. larga ſemia. i. copioſa ſemia. ſulcis. i. cauernis terre. negātibus ſup. ſpē meſſis. eluſus. i. fruſtatus: fide. i. bñficio Cereris. i. dee frugū: pgat. i. accedat ad arbores qrnas. i. quercuū ⁊ veſcat fructib⁹ eaꝝ. Tūc ponit ſcdm exēplū de floribus q̊s hō fruſtra q̄rit tpe hyemali cū tps coꝝ ſit in vere. Unde dicit i lrā. Tu lectur⁹. i. collectur⁹. violas. tales flores nū q̄ꝫ petas. i. accedas purpureū nem⁹. i. floridā ſiluā. cū. i. qn̄: cāp⁹ ſtridēs. i. ſonās cāp⁹ inhorruit. i. horribiliter apparuit: ſeuis aqlōibus. i. crudelib⁹ vētis hyemalibus. tūc pōit tertiū exēplū ⁊ ē de vuis q̄ mature ſūt in autūno ⁊ iō fruſtra q̄rāt tpe vnali. vn̄ dicit i lrā. ſi libeat frui vuis nō q̄ras auida. i. cupida māu ſtrīgere vnos palmites. i. vnales vites qr bacchus deus vini. poti⁹ ꝯtulit ſua mūera. i. vuas autūno. i. tpe autūnali. ¶ No. ꝙ ſid⁹ cācri dr graue: qr ſole exiſtente in cancro hoies grauant nimio calore q̄ tpe nō ē ſeminādū. qr ad h̄ ꝙ ſemē cōualeſcat reqrit humor q calore ſol' feruēdo tpe reſoluit ⁊ euaporat. ¶ No. ſꝫ fabulas cū pluto rapuerat pſerpinā mr ei⁹ ceres querēs ipā ī terris ⁊ nō inueniēs denegauit hoib⁹ bñficiū frugū. ⁊ tūc hoies pgebāt ad arbores q̄rcuū ⁊ ꝯdēnabat glādea: ⁊ ſic loqt. p. i lra. No. ꝺ h̄ ꝙ dic̄ ſtridēs cāp⁹ dic̄ hu. ꝙ ſtrideo des. vl' ſtrido dis. ē fortit ſonaf: vl' dētes ꝯcutere.

Signat tempora propriis
Aptans officiis deus.
Nec quas ipſe coercuit:
Miſceri patitur vices.
Sic quod precipiti via:
Certum deſerit ordinem:
Letos non habet exitus.

¶ Signat tpa. p. h̄ oſidit phia tpa ſi pmiſcere q de⁹ diſtinxit dicēs. de⁹ ſignat. i. ornat tpa aptās ea pꝛpis officiis. nec ipe de⁹ patit miſceri vices. i. altnatiōes tpoꝝ ita ꝙ tps vni offō deputatū ꝯueiat alteri q̄s vices tēpoꝝ ipe coercuit. i. diſtixit. ⁊ addit ſic q̄rēs aliq̄ tpe ſi debito fruſtrat i q̄rēdo. ſic illō qd deſerit certū ordinē pcipiti. i. feſtia via illō ſi hꝫ letos exit⁹. i. pſpeꝝ euētū: ſic a ſili ſi phia relicto debito tēpore miſtraſſet boetio fortē medicinā. nō fuiſſet pſpata in medicādo ipꝫ. ¶ No. ꝙ p debitū ordinē res ꝯſuāt i ſuo eē ⁊ i ſui nā: ⁊ ꝙ deficit ab ordie ēt deficit ab eē. vn̄ bo. q̄rto h⁹ ſcda pſa. ē. n. qd retiet ordinē ſuatq̄ꝫ nāꝫ. qd vo ab h̄ deficit eē ꝙ i ſua nā ſitū ē dereliqt. pp ꝙ debit⁹ ordo in oib⁹ ē obſuād⁹. vn̄ poeta. Eſt ordo ſūma limes ſapiētis i arte. g̊ dicit phia ꝙ pcipiti via. No. ꝙ agēs i agēdo dꝫ pſtituere ſibi bonū finē: qr rōe boi finis agēs meret: ⁊ rōne mali finis demeret. vn̄ poeta nō dat exēplo bōa p⁹ pmordia merces ꝯgrua: Sꝫ rectus pmia finibus habꝫ. Cū igit inordinatio inpediat bonitatē finia ideo vitanda eſt.

Rimū igr pꝛiſ ¶ Proſa ſexta primi libri.
ne me pauclis rogatiōib⁹ ſtatū tue mentis at

tingerē atqȝ tentare:vt qui modus ſit tue curatio
nis intelligam. B. Tu vero arbitratu inquā tuo
que voles ut reſponſurum rogato. P.

¶ Proſa ſerta primi libri.

Rimū igiť pateris. Hic ē ſexta ꝛ vltia pſa hu
ius pmi libri in qua phia ingrit cāȝ radicalē in
firmitatis boetii ex qbuſdā interrogatiōibus.
Et pmo phia captat beniuolētiā boetii:ſcdo ponit ſuas i
terrogatiōes ibi. Tū illa. Dicit pmo. o boeti anteqȝ adhi
beā tibi remedia:ne ꝑ nūqd:pateris.i.admittis:me phia
prıμā pauculis rogatiōib⁹.i. interrogatiōib⁹ attingere.
ſup.p cognitionē:atqȝ tēptare.i.rimari:ſtatū.i.diſpoſitio
nē tue mētis vt itelligā.i.cognoſcā q ſit mod⁹ tue curatio
nis.i.ſanatiōis:vero p ſȝ. Ego boeti⁹ inqȝ.i.dixi:tu phia
rogato.i.interrogato:tuo arbitratu.i.ſȝ tuā voluntatē.q̄
voles:vt p ſicut rñſuꝝ.i.volenteȝ rñdere. ¶ No. ꝙ phia
more bōi medici nō ſoluȝ ſcrutať cās doloris p ſigna extri
ſeca ſicut medici per vrinā ꝛ pulſuȝ:qꝛ hec ſigna qñqȝ fal
lunt:ſȝ ēt ſcrutať cās doloris boetii p rñſionē ad qōnes ꝛ
pmo captat eius beniuolētiā reddēdo ipm attentum per
hoc ꝙ dicit pauculis rogatiōib⁹. ¶ Nota ꝙ infirmi hñt
naturalē impotētiā aliqd patiēdi:ergo ex facili ꝯturbatio
non ſolum p multas interrogationes:ſed ex vna ſola. Vo
lens ergo phia mouere paucas qōnes boetio infirmo: p
mo captat eius beniuolentiam.

¶ Tum illa:huncceine inquit mundum temera
riis agi fortuitiſqȝ caſibus putas. an nullum cre
dis ei ineſſe regimen rationis. B. atqui inquam
nullo exiſtimauerim modo vt fortuita temeritate
tam certa moueantur. Verum operi ſuo condito
rem preſidere deum ſcio. Nec vnquam fuerit di
es qui me ab hac ſententie veritate depellat. P.
Ita eſt inquit. Nam id etiam pauloante cecini
ſti:hominesqȝ tantum diuine exortes cure eſſe de
ploraſti. Nam de ceteris quin ratiōe regerentur
nihil mouebare. Pape autem vehementer ad
miror cur in tam ſalubri ſententia locatus egro
tes. veꝝ alti⁹ pſcrutemur:neſcio qd abeſſe ꝯiecto.
¶ Tum illa. Hic phia facit iterrogatiōes:ſcdo cās toti
us ifirmitatis ex rñſiōib⁹ boetii recolligit:tertio oñdit ip
ſuȝ curabilē eē dādo modū pcedēdi circa curationē eius
ſcda ibi. Quare pleniſſime:tertia ibi. Sȝ ſoſpitatis actori
Primo phia querit de mundi gubernatione. ſecundo de
circūſtantiis gubernationis ibi. Sed dic mihi. Adhuc di
nidiť:qꝛ phia querit. ſcdo boetius rñdet. tertio phia eius
rñſionē approbat. Dicens ergo. o boeti putas hunc mū
duȝ agi.i.regi temerariis. qȝ pro ꝛ. fortuitis caſib⁹.i.euē
tibus. an.i.nūqd. tu credis nullūȝ regimē rōnis:ideſt pro
uidentie diuine ineſſe ei mūdo. Ego Boetius inquam
ideſt dixi:atqui.i.certe:nō exiſtimauerim.i.putauerim vl
lo mō:vt tā certa ſup. entia moueātur.i.regantur fortuita
temeritate.i.improuiſa ſtulticia:ſed ſcio deum conditorē
ideſt creatorem. preſidere ſuo opi.i.ſue creatiōi. nec dies
fuerit vnqȝ.i.i aliq̄ tpe. que dies. depellat.i.remoueat me
Boetiū ab hac veritate ſnie iam dicte. Tunc phia appro
bans eius rñſionē.d. Phia inquit.i.dixit ita eſt. nam tu
cecinisti.i.dixiſti:etiaȝ illud pauloante.i.in quinto metro
hui⁹ pmi. qȝ pro ꝛ. tu deploraſti.i.planxiſti: tm̄.i. ſolūmō
ipſos hoies eē exortes.i.carentes vel non participes diui
ne cure.i.diuine puidētie. nāqȝ ꝑ qꝛ. tu nihil mouebare
.i.dubitaſti ď ceteris. ſup. creaturis qn regereť rōne ſup.
prouidentie dei. aūt pro ſed. pape ē. interiectio admirātis
ego admiror vehemēter ꝙ tu locatus.i.poſitus in tā ſalu
bri ſnia. egrotes.i.langues. veꝝ pro ſȝ. nos perſcrutemur
altius.i.pfundius ego neſcio qd.i.aliqd ſup. ſit illud. qď
ego cōiecto.i.opinor:abeſſe tibi boetio. ¶ No. ifirmitas
boetii parti fuit ex ordinata affectiōe:inquantuȝ.n. boeti⁹
doluit de tpaliuȝ reꝝ amiſſiōe:ꝛ parti fuit ex falſa exiſtima
tiōe q̄ȝtū ad duo. Eſtimabat.n. malos hoies eſſe felices:ꝛ
potētes:ſcdo eſtimabat hoies nō regi a diuia puidētia: ğ
phia ingrit cāȝ radicalē pp quā boeti⁹ incidit in iſtas in
cōmoditates:ꝛ qꝛ radix totius morbi fuit diuine guberna
tiōis q̄ȝtuȝ ad hoies iō pmo q̄rit de mundi gubernatiōe.
¶ No. ꝙ boe. innuit duas rōnes ꝙ mundus regať deo
pria ibi. Tā certa:q̄ talis eſt. Ea que ſunt certa ꝛ determi
nata nō reguntť a caſu ꝛ fortuna. cū regimē taliū ſit incer
tū. Sȝ entia hui⁹ mūdi ſunt certa:qꝛ certis cauſis pducať.
Secundā rōnē innuit ibi. Veꝝ opi ſuo q̄ talis ē. Cauſatū
regiť a ſua cā:ſȝ deus eſt cā mundi. cū ab ipſo dependeat
celū ꝛ tota natura ergo ꝛc. ¶ No. phia rōnabiliter mirať
ꝙ boe. credens mundū regi a deo putabat hoies non regi
ab ipſo:qꝛ poſſet phia ſic arguere:de⁹ reget mundum ſm
te boe. ſȝ hoies ſunt principalis pars mundi ſicut pus di
xiſti in metro:opis tāti ps nō vilis:ğ hoies reguntť a deo.

Sed dic mihi qm̄ deo regi mundum non ambi
gis:quibus etiam gubernaculis regatur aduertis.
B. Vix inquam rogationis tue ſententiam no
ſco nedum ad inquiſita reſpondere queam. P.
Num me inquit fefellit abeſſe aliquid:per quod
velut hiante valli robore in animuȝ tuum pertur
bationum morbus irrepſerit.
¶ Sed dic mihi. Hic phia querit de circūſtātiis guber
natiōis mundi. ſcdo qꝛ res gubernate diriguntť in ſuū ſinē
ideo ſcdo querit de fine reꝝ:ꝛ qꝛ gubernatio dei ſm reive
tatē etiā eſt circa hoies:ideo tertio querit de cognitiōe hō
minis. ſcda ibi. Sed dic mihi:tertia ibi. Sed h quoqȝ:p
mo dicit:ſȝ o bo. dic mihi phie. qm̄ nō ābigis.i. dubitas
munduȝ regi.i. gubernari a deo etiā nūqd aduertis.i.co
gnoſcis:quibus gubernaculis mundus regať: ego Boe.
inquā.i.dixi. vix noſco ſnīaȝ.i.intellectū:tue rogatiōis.i.
tue iterrogatiōis:nedū.i.adhuc nō:queā.i.poſſiȝ: rñdere
ad iqſita.i.ad īterrogata:ſup. phia inquit.i.dixit. nū fefel
lit.i.decepit me. ſup. phiaȝ abeſſe.i.deficere tibi aliqd p
qď velut hiante.i.patēte:robore.i.infirmitate:valli.i.mu
nitiōis:morib⁹ perturbationū:interrepſerit .i. ſubintraue
rit in tuū aīuȝ.q.d. nunqd.n. veꝝ fuerit qď pdixi tibi aliqd
abeſſe p qď abeſſe ſiue p quē defectū dolor itrauit te ſicut
apertū oſtiū. ¶ No. ꝙ deus nō regit mundū aliquib⁹ gu
bernaculis extrinſecis: qꝛ ſic nō eēt p ſe ſufficientiſſimus
ſed regit ipȝ ſua potētia q̄ attribuiť pri:ſua ſapia que attri
buitur filio:ſua pietate ꝛ clemētia que attribuiť ſpūi ſcō ꝛ
de hoc patebit in ſcdo hui⁹. ¶ No. illud quod aliqs hō
vix intelligit aliquo mō intelligit:ſȝ cū difficultate ex hoc
ergo ꝙ Boetius dicit ſe vix intelligere iterrogatiōnē phie
innuit ſe aliq̄ mō intelligere tn̄ cū difficultate ppter dolo
reȝ opprimēteȝ rōneȝ:ꝛ iō rñdere nō potuit. ¶ Nota qñ
robur vallo alicuius munitiōis hiat ppter aliquā ruptu
rā in eo factam tunc hoſtes ingrediuntur munitioneȝ. ſic
a ſimili quando munimē rōnis quo aīus muniť tāqȝ val
lo hiat ppter defectuȝ alicuius cognitionis:tunc neceſſa
rio perturbationes affectuum ſubintrant animum.

¶ Sed dic mihi:meminiſti ne quis ſit rerum fi
nis quo ve totius nature tendat intentio. B. au
dieram inquam:ſed memoriaȝ meror hebetauit.
P. at quēcis vnde cuncta proceſſerint. B. Noui
inquam deumqȝ eſſe reſpondi. P. Et quid fieri po
teſt:vt principio cognito:quis ſit rerum finis igno
res. Verum hi perturbationum mores ꝛ ea valē
tia eſt:vt mouere quidem loco hominem poſſint:
euellere auteȝ ſibique totum extirpare nō poſſint.

C Sȝ dic mihi ⁊c. Hic phia q̄rit de cognitiōe finis rerū ·
·gēs. Dic mihi. i. an meminiſti. i. recordaris qs ſit finis
rex̄ ſup. oiuȝ: ve ꝑ vel: q̄. i. ad quē finē: itētio totius nāe tē
dat. i. laborat: ergo boe. inquaȝ. i. dixi, audieraȝ ſup. olim: ſȝ
meror. i. perturbatio hebetauit. i. obſcurauit: memoriam
. i. intellectuȝ. Atqui pro certo: ſcis vnde cuncta. i. oīa en⸗
tia: preceſſerint. i. principiuȝ ſuum habuerunt. Ego Boe
tius inquam. i. dixi noui: qȝ pro ⁊. rñdi: deū eſſe ſup. pri⸗
cipiuȝ oium rex̄: ⁊ dicit phia: ⁊ qd. i. quō: poteſt fieri ꝟ vt
cognito. i. noto ꝓcipio. ſ. oium: veruȝ pro ſed: hi mores ꝑ
turbationuȝ ſunt. ⁊ ea valētia. i. vigor vel poteſtas ꝑturb⸗
tionuȝ ē: vt qdē. i. certe poſſint mouere hoiēȝ loco. i. a ſta⸗
bilitate ꝑfecte cognitiōis: autē ꝑ ſȝ nō poſſint euellere ſup.
radicitus: qȝ ꝑ ⁊: extirpare. i. eradicare ſibi totuȝ. C No.
phia rōnabiliter q̄rit boetio an cognoſcat finē oium rex̄
qꝛ finis ē cā cāx̄: ⁊ eſt optimuȝ cuius gratia alia fiunt: pro
pter qḋ ignorato fine: nihil perfecte cognoſcitur cox̄ que
ſunt ad finē. naȝ ſm exigentiaȝ finis cetera moderantur.
C No. q̄ꝰ ꝓcipiuȝ ⁊ finis coincidūt in vnuȝ ſicut in cir
culo idē eſt principiuȝ ⁊ finis: ⁊ tunc vꝫ mirabile ꝙ tunc
principiuȝ ⁊ finis oium rex̄: cognitu ipo ſub rōni ꝓcipii
vꝫ ēt cognoſci ſub rōne finis. Qḋ aūt deus ſit ꝓcipiū om
niuȝ pȝ: qꝛ ab ipſo deriuatuȝ eſt ſingulis eſſe ⁊ viuere: pri⸗
mo celi ⁊ mundi. Qḋ autē ſit finis oiuȝ pȝ: qꝛ ꝑ̄ꝑ eius oīa
fiunt ⁊ ad ipſuȝ ordinant̄: nā in rebꝰ ꝯſtantibus ex arte ⁊ nā
ſꝑ vilius eſt ꝑpter melius. Deus aūt eſt optimuȝ cox̄ q̄ in
natura ſunt: ex ꝓhemio methaphiſice. C No. lȝ pertur⸗
bati aliquaȝ cognitionem reruȝ habeant: tñ impediuntur
ne perfecte cognoſcant. Licet ḡ Boetius aliqualiter co⸗
gnouerit deuȝ eē ꝓcipiuȝ rex̄: tñ qꝛ turbatus fuit ꝑfecte
nāȝ huius ꝓcipii nō cognouit. ⁊ iō ignorauit ipſū eſſe fi
nem rex̄. C No. ꝙ paſſio eſt motus particule appetitiue
ſub fantaſia boī ⁊ mali ſȝ Euſtratiuȝ. 2. ethi. ⁊ hi ſūt mo⸗
res paſſionuȝ ꝙ pñt hoiēȝ mouere a ſtabilitate ꝑfecte co⸗
gnitiōis ſȝ totalr̄ ipſuȝ nō pñt euellere ab oī cognitione.

C Sed hoc quoqȝ reſpondeas velim hominem
ne te eſſe meminiſti. B. Quid ni inquam me/
minerim. P. quid igitur homo ſit poteris ne pro
ferre. B. hoccine interrogas an eſſe me ſciam ra
tionale animal atque mortale. ſcio ⁊ id me eſſe
confiteor. ⁊ illa. P. Nihil ne te aliud eſſe nouiſti
. B. nihil. P. Jam ſcio inquit morbi tui aliam
vel maximā cāȝ. quid ipſe ſis noſſe de ſiſti.

C Sȝ hoc quoqȝ rñdeas velim. Hic phia facit aliā iter⸗
rogationē de cognitione humane nature dicēs. Sed ego
ēt velim tu rñdeas. i. reſponſuȝ des. B. i. ad hoc: ne pro nū
quid: tu meminiſti. i. ſcis te eſſe hoiem. Ego boetius inq̄ȝ
. i. dixi: qd. i. ꝑpter qd ni. i. niſi: meminerim. i. ſciuerim: ⁊
querit vlterius phia. Igit̄ ne. i. nunqd: poteris proferre. i.
dicere: qd ſit hō. i. diffinitōeȝ hoīs: rñdet Boetius nunqd
phia tu interrogas me hoccine. i. hoc: an. i. vtx̄ ſcio me eſ
ſe rōnale: atqȝ pro ⁊. mortale aial: ego boetius ſcio ⁊ con
fiteor. i. fateor: me eſſe id ſup. aial rōnale ⁊ mortale: ⁊ illa
ſup. phia dixit: ne pro nunqd: nihil nouiſti te eſſe aliud q̄ȝ
aial rōnale mortale: dicit boetius nihil ſup. phia inqt. i.
dixit: iam ego ſcio aliaȝ cām ſup. quā ignorantiā diuine
ꝓuidētie: vl' maximā cāȝ tui morbi: tu deſiſti. i. ceſſaſti noſ
ſe. i. noſcere qd ſis. C No. licet hō ſit mortalis ſm corpus
nō tñ ſm aiaȝ itellectiuā q̄ ē dignior ps hoīs. Et qꝛ boetiꝰ
dixit ſe eſſe nihil aliud q̄ȝ rōnale ⁊ mortale: ideo non queſi
uit niſi bona mortalia: de quox̄ bonorum amiſſione dolu
it non curans partē imortalem. ſ. animam ratione cuius
debuit appetere bona imortalia: ideo phia dicit ꝙ Boeti
tius ſe non nouerit. C Nota ꝙ cauſa maxima morbi ho
minis eſt ſeipſum ignorare: qꝛ dicit boetius ſecūdo huius

proſa quinta. Qḋ cōditio humane nature eſt vt ſe cogno⸗
ſcat ꝙ ceteras res excellat. Cuȝ āt noſſe ſe deſierit eadē na
tura infra beſtias redigatur: nā ceteris aiantibꝰ ſeſe igno⸗
rare naturaliter eſt: hoibus vero vitio venit. Et dicit Te⸗
miſtius ſup de aia. Quid turpiꝰ ē aīe cū ſit a liox̄ cognoſci
tiua ꝙ ſuiipſius eſt ignara. aia ſeipſaȝ ignorans quō ꝺ ali
is fida putabitur cognoſcitiua. q. d. nullo modo.

C Quare pleniſſime vel egritudinis tue rationē
vel aditum recōciliande ſoſpitatis inueni. Nam
qm̄ tui obliuione confunderis: ⁊ exulē te expolia
tum propriis bonis eſſe doluiſti. qm̄ vero quis ſit re
xȝ finis ignoras: neqȝ homines atqȝ nefarios: po
tentes feliceſqȝ arbitraris. quoniam vero quibus
gubernaculis mūdus regatur oblitus es: has for⸗
tunarum vices eſtimas ſine rectore fluitare: ma/
gne nō ad morbū modo: vex̄ ad iteritū quoqȝ cāe.

C Quare pleniſſime. Hic phia ex dictis boetii recolligit
oēs cās totius infirmitatis eius dicēs. Quare ꝑ igit̄. ego
phia inueni pleniſſime. i. ꝑfectiſſime: rōneȝ. i. cām tue egri
tudis. i. infirmitatis: vel inueni aditū. i. acceſſuȝ reconcili
ande ſoſpitatis. i. recuperande ſanitatis tue qḋ declarat.
Nā pro qꝛ. qm̄ tu cōfunderis. i. confuſus es obliuione id
eſt ignorantia tuiipſius: tu doluiſti te eſſe exuleȝ: qȝ ꝑ ⁊. ex
poliatū. i. priuatuȝ: ꝑpriis bonis. i. diuitiis: qm̄ pro qꝛ tu
ignoras. i. neſcis qs ſit finis rex̄ oium: tu arbitraris. i. pu⸗
tas: nequā. i. malos: atqȝ pro ⁊: nefarios. i. iniquos hoieſ
eſſe potentes: qȝ ꝑ ⁊: felices. Qm̄ pro qꝛ: tu oblitus es qui
bus gubernaculis. i. regiminibus: ipſe mundus regatur.
tu eſtimas. i. opinaris: has vices. i. iſtas alternatiōes for⸗
tunax̄. ⁊. rerū fortuitax̄: fluitare. i. diuagare ſine rectore iſte
ſunt magne cauſe nō mō. i. nō ſoluȝ ad morbū veruȝ ꝑ ſed
ſunt ad interitū. i. ad mortē vel ad perditionē aīe. C No.
hō ſe ipſuȝ ignorans extra limites recte rōnis poſitus eſt
⁊ talis dicit̄ exul vt prius viſuȝ eſt. C Nota homo ſeipſū
ignorans tantū ſe eſtimando mortalē dolet de amiſſione
bonox̄ mortalium: ergo dicit phia: qꝛ tui obliuione con⸗
funderis: exulem te ⁊ expoliatum ꝑpriis bonis doluiſti.
C Nota ex aſſecutōe vl' perditōe vltimi finis homo dicit̄
potens vel impotēs: ex quarto huius: qꝛ ḡ Boetius igno
rauit vltimum finē rerum ideo putabat malos eſſe poten
tes. C Nota boetius ignorauit quibꝰ gubernaculis mū
dus regeretur iō ignorauit ꝙ deꝰ ſua bonitate oīa diſpo
neret: ergo putabat vices fortunarum eſſe ſine rectore.

C Sed ſoſpitatis auctori grates. ꝙ te nonduȝ to
tum natura deſtituit. habemus maximū me fomi
tem ſalutis veram de mundi gubernatione ſen/
tentiam: ꝙ eam non caſum temeritati ſed diui/
ne rationi ſubditam credis. Nihil igitur pertime
ſcas: iam tibi ex hac minima ſcintillula vitalis ca
lor illuxerit. Sed quoniam firmioribus remedi⸗
is nondum tempus eſt: ⁊ eam mentium con
ſtat eſſe naturam: vt quotiens abiecerint mentes
veras falſis opinionibus induantur: ex quibus or
ta perturbationum caligo verum illum confun⸗
dit intuitū: hāc paulisp lenibꝰ mediocribꝰ q̄ fomē
tis attēuare tēptabo: vt dimotis fallaciū affectio
nū tenebris ſplēdorē vere lucis poſſis agnoſcere.

C Sȝ ſoſpitatis auctor grates. Hic phia oñdit boetium
eſſe curabilē dando modū ꝓcedēdi circa curationem eius
dicēs. Tu des grates auctori ſoſpitatis. i. ſanitatis: ꝙ nō
dum. i. nō adhuc: natura. i. vigor naturalis deſtituit. i. de
ſeruit: te totum. i. totaliter. nos phia habemus maximum

fomitē.i.radicē.tue ſalutis.i.ſanitatis.ſ.verā ſniam.i. intellectuz.de mūdi gubernatiōe q̄ tu credis cā ſup. gubernationē.nō eē ſubditā.i.ſubiectā.temeritati caſuuz ſup. fortuitoꝝ ſꝫ diuie rōni.igit̄ nihil ptimeſcas. iā tibi boetio ex hac minima ſcintillula.i.parua veritate.illuxerit vitalis calor.i.ardor mere veritatis aiam viuificans.Tūc dat modū ꝓcedēdi circa curatioē ei⁹ dicēs.Sꝫ qm̄ ꝓ qr.nōdū.i.nō adhuc.ē tp̄s firmiorib⁹ remedijs vti. ⁊ ꝯſtat.i. manifeſtū ē eā eē nāꝫ mētiuz vt quotiēs abiecerint veras opiniōes.īduant̄.i.īuoluant̄ falſis opiniōib⁹.ex qb⁹ falſaꝝ opiniōib⁹.caligo.i.obſcuritas.ꝑturbationuz.i.paſſionuz.orta.i.creata cōfundit illū veꝝ intuitū.i.cognitionez mētis.ego ſup.phīa tētabo attēnare.i.remouere.paulisp .i.modicū hāc caligiē lenib⁹.i.facilib⁹.qꝫ ꝓ ⁊. mediocrib⁹ fomētis.i.medicinis.vt dimotis.i.ſ motis tenebris fallaciū affectionū.i.falſaꝝ opinionuz vel paſſionuz.poſſis agnoſcer̄.i.itelligere.ſplēdorē.i.claritatē vere lucis.i. lucide veritatis.❡ Nota ſicut in morbo corporali vigēte pricipali mēbro: puta corde pōt p medicinas itroduci ſanitas alijs mēbris ſꝫ naturali calore deſtituente ipſuz cor fruſtrat̄ ſpes ſanitatis.ſic in morbo ſpūali manēte i boetio cognitiōe illi⁹ ꝑncipij.q̄ de⁹ gubernet mundus.poteſt procurari ſalus quantū ad errorē in alijs.ḡ dicit phia q̄ſi congratulando boetio debes reddere grates auctori ſoſpitatis.❡ Nota qn̄ intellectus abijcit verā opinionē. ſtati afficitur falſa opiniōe.qr intellectus nō abijcit verā opinionē niſi ꝓpter aliquaz perſuaſionē per ꝯ̄riū. nihil autē cōtrariat̄ vero niſi falſuz.ideo intellectus nō pōt abijcere verū niſi accipiendo falſuz.❡ Nota tenebre affectionum impediunt rectū iudiciū:qr triſticia ſtupefacit ⁊ corrumpit naturā ex ethicis ſꝫ amor ⁊ odiū peruertunt iudiciuz ſm ptolomeuz in centilogio.⁊ ire ⁊ cōcupiſcentie venereorū marie trāſmutāt corp⁹.⁊ qbuſdā iſanias faciunt.7. ethi. ⁊ impedit ira animū ne poſſit diſcernere veꝝ ſm catbonē.

❡ Metrū ſeptimū primi libri.

Nubibus atris.
Condita:nullm.
Fundere poſſunt — Sydera lumen.
Si mare voluens — Turbidus auſter
Miſceat eſtum. — Vitrea dudum
Parqꝫ ſerenis — Unda diebus
Mox reſoluto — Sordida ceno
Viſibus obſtat — Quiqꝫ vagatur
Montibus altis — Defluens amnis
Sepe reſiſtit — Rupe ſoluti
Obice ſaxi.

❡ Metrum ſeptimum primi libri.

Nubibus atris.Condita nullū. Hic incipit ſeptimuz ⁊ vltimuz huius primi qd̄ vocatur metrū adonicū ab inuentore.dimetrum a numero pedū:dactilicū a pede predomināte.In quo metro phia probat per exempla qd̄ dixit.dixit enim phia q̄ caligo ꝑturbationū ipedit intuitū veritatis.h̄ prio ꝓbat phia tribus exēplis.ſcdo hortat̄ nos ad fugaꝫ perturbationū ibi. Tu quoqꝫ ſi vis.pria in tres ſm tria exempla que patebunt.dicit prio.Sydera condita .i.abſcondita.atris nubibus.i.obſcuris nubib⁹:nullū lumē pn̄t infundere ad illuminandū terrā.Tunc ponit ſecundum exēplū.Si turbidus auſter.i.obſcurus ventus:voluēs.i. mouens mare.miſceat.i.ꝯmiſceat cū ceno quod ē i fundo.eſtū maris .i.feruorē.tunc vnda duduꝫ.i.ꝑus vitrea.i. tranſparens ad modū vitri:par.i.ſimilis:ſerenis.i.claris dieb⁹mox.i. ſtatim ſup.illa aqua fcā ſordida per flatum venti reſoluto ceno.i.eleuato limo.obſtat.i.reſiſtit:viſibus.i.oculis non potentibus penetrare vndam maris. Tunc ponit tertiuz exemplū.Amnis.i.fluuius qui de altis montibus vagat̄ .i.diſcurrit.ille ſepe reſiſtit.i.reflectit̄ obijcer̄.i.obiectiōe ſoluti ſaxi.i.rupti lapidis.rupi.i.ð mōte.❡ Nota ſimilitudo quā phia p̄tēdit ē iſta. Sicut ſydera ꝯſueta nobis lucere ⁊ terrā illumiare ceſſāt h̄ facere pp interpoſitionē nubiū obſcuraꝝ.ſic itellect⁹ ⁊ rō q̄ lucēt ⁊ illumināt hoiez in cognitiōe v̄itatis ipediunt̄ caligie ꝑturbationū. ❡ Nota q̄ ſilitudo ſcdi exēpli in h̄ cōſiſtit. Sicut aqua maris manente clara ad modū vitri.viſus pōt eā penetrare ⁊ vider̄ q̄ ſunt ſub aqua.ſꝫ ſi turbat̄ illa p vētuꝫ tūc obſtat viſui.ſic aius hois qet⁹ nō ipedit iudiciū rōnis. ſꝫ ſi moueat̄ ⁊ turbat̄ affectiōe tpalinꝫ.ſtatim obſiſtit rōni ipediēs ei⁹ iudiciuꝫ.❡ Nota q̄ ſilitudo tertij exēpli talis ē ſicut aq̄ currēs de altis mōtib⁹ libere recto tramite ꝓcedit.⁊ p obſtaculū lapidis q reſoluit̄ de mōte ipedit̄ ne recte ꝓcedat ſic rō libera nō ipedita recte iudicat.ſi aūt rō afficit motibus affectuuꝫ īpedit̄ in iudicio ⁊ veritatis cognitiōe.❡ Nota q̄ rupes ē moles lapidea ſiue mōs lapideus.ſed ſaxuꝫ eſt pars reſoluta a rupe.ideſt a monte.

Tu quoqꝫ ſi vis — Lumine claro
Cernere verum: — Tramite recto:
Carpere callem — Gaudia pelle
Pelle timorem — Spemqꝫ fugato
Nec dolor aſſit — Nubila mens eſt
Vinctaqꝫ frenis — Hec vbi regnant.

❡ Tu quoqꝫ ſi vis.Hic phia hortat̄ ad fugā ꝑturbationū ſiue affectionū ai dicēs. Si tu vis cernere.i. videre vel iudicare.veꝝ.i.veritatē.claro lumie.i.vera cognitiōe.⁊ ſi vis ēt carpe.i.attigere:callē.i.viā veritatis.recto tramite .i.ꝓceſſu rōnis:tūc tu pelle.i. repelle gaudia.ſ. q̄ ſunt de bonis pn̄tibus.⁊ pelle.i.remoue a te :timorem ſup.de futuro malo.qꝫ pro ⁊.tu fugato ſpē ſup.que ē de bono fortune.nec etiā aſſit dolor ſup.qui eſt de pn̄ti amiſſiōe bonoꝝ.ſup.que eſt mens eſt nubila.i.obſcura vel aperta.qꝫ pro ⁊.eſt vincta.i.ligata.frenis.i.ligaminib⁹:vbi.i.ī qua mente:hec ſup. p̄dicta regnant.i.dn̄antur.ſ.gaudium de pn̄tibus bonis.timor de futuro malo.ſpes de futuro bono:dolor de pn̄tibus malis.❡ Nota ſicut ꝑus tactū ē. affectio ē mot⁹ ꝑticule ſenſitiue ſub fantaſia boni vel mali . aium afficiens ⁊ rectum rōnis iudiciuꝫ īpediēs . Et ſunt quattuor affectiōes tales ꝑncipales ad quas oēs alie reducunt̄.ſ.gaudiuꝫ:ſpes:timor:⁊ dolor:quaꝝ ſufficiētia ſic accipit̄.Ois paſſio vel ē reſpectu boni vel mali.Si reſpectu boni hoc dupliciter.vel reſpectu boni pn̄tis ſic ē gaudiuꝫ:qd̄ eſt de pn̄ti bono.Si ē reſpectu boni abſentis.ſic eſt ſpes:que ē de futuro bono.Si autē paſſio eſt reſpectu mali.hoc dupl'r vel reſpectu mali pn̄tis ſic eſt dolor:qui ē de pn̄ti malo.Si eſt reſpectu mali abſn̄tis :ſic eſt timor qui eſt de futuro malo.❡ Nota q̄ iſte paſſiōes nō ſunt pellēde vt nō ſint in animo hois:qr vix inuenit̄ homo ſine ipſis.ſed ſic ſunt pellende vt non dn̄ent̄ in hoīe vnde ſedarē hmōi paſſiōes vt non dn̄entur eſt hois virtuoſi:qr virtus conſiſtit in operatione paſſionum.Si autēꝫ regnāt ⁊ dominant̄ i hoīe:tunc īpediunt iudiciuꝫ rōnis: ꝓpter qd̄ dixit euſtratius ſuper lib.ethi.opꝫ reluctari ꝯ̄ paſſiōes ſenſitiuas que ſi preualuerit ipediunt vires aie.❡ Nota iſte paſſiōes ⁊ affectiones ſi ordinant̄ ad terrena:tunc ſunt nociue attamē pn̄t eſſe meritorie ⁊ virtuoſe ſi fuerint ad debitos fines ordinate.Vn̄ richardus in lib.ix.patriarcharū dicit.Ordinatū ⁊ veꝝ gaudiū tunc habemus.qn̄ de veris ⁊ eternis bonis gaudemus. Etiā timor eſt virtuoſus ſi fuerit ad deum ordinatus.qr ſcriptū eſt.Initiū ſapie timor dn̄i.Et idē richar.dicit. Pria virtutū proles ſine q̄ ceteras habere non pōt eſt timor dei.Itē ſpes vt dicit idē rich.efficit ordinata:ſi de indulgentia venie generatur. Unde dicit vere ⁊ abſqꝫ dubio . quanto qs frequentius quātoqꝫ vehemētius de ſuo reatu interno dolore afficit̄ tāto certior tātoqꝫ ſecurior ꝑ ſpē ð idulgētia venie afficit̄.

Similiter dolor eſt virtuoſus qñ fit ad deplangenduz cul
pam. Unde rib. Quanto quis vehemētius meruit penaz
quam meruit tanto acerbius plangit culpam quam fecit.

¶ Explicit liber primus.

¶ Incipit proſa prima ſecundi libri.

P Oſt hec pauliſp obticuit atqz vbi atten
tionē meā modeſta taciturnitate collegit
ſic exorſa eſt. P. Si penitus egritudinis
tue cauſas habitumqz cognoui. fortune prioris af
fectu deſiderioqz tabeſcis ea tantuz animi tui ſta
tum ſicuti tibi fingis mutata peruertit.

¶ Incipit ſecūdus. Proſa prima.

Oſt hec pauliſper. Hic ē ſecundus liber boetii
de cōſolatiōe phie. qui cōtinuat̃ ad libruz pre
cedentē in hūc moduz. Poſtqz phia in primo
libro inueſtigauit cās radicales īfirmitatis. B. in h ſecun
do ꝓcedit ad ei⁹ curationē. pmo adhibendo ſibi remedia
leuia. ſcdo remedia validiora in libris ꝯſequētibus. Hūc
enim modū medicādi phia ꝓmiſit boetio. Et diuidit̃ iſte
liber in. 16. ptes. q: ſunt octo ꝓſe ⁊ octo metra huius ſecū
di. que partes patebunt. quid āt in qualibet pte agatur.
ſiliť videbit̃. Prima ꝓſa diuidit̃ i qnqz ptes. pmo oñdit
boeti⁹ qd phia egerit poſt pdicta ⁊ reſumit vnā cām dolo
ris boetii. ſcdo phia ponit quedā effectum fortune. tertio
excuſat ſe de quodā. quarto tāgit opportunitatē medendi
boetiuz. quinto ꝓcedit ad leuia medicamēta eius. ſecun
da ibi. Intelligo. tertia ibi. Sz vt arbitror. quarta ibi. Sz
tēpus eſt. qnta ibi. Quid eſt igitur o homo. Primo dicit
Poſt hec que dicta ſūt phia obticuit. i. tacuit. pauliſp. i.
modicū. atqz pro ⁊. vbi. i. poſtqz. collegit. i. intellexit. meā
attentionē. i. diligentiā. modeſta taciturnitate. i. tempato
ſilentio. exorſa eſt. i. incipit loqui. ſic. i. totaliter. ſi pro q:
ego cognoui cās. i. rōnes radicales. qz pro ⁊. habitū. i. di
ſpoſitionē egritudinis. i. infirmitatis tu boeti tabeſcis. i.
triſtaris. affectu. qz pro ⁊. deſiderio prioris fortune que fu
it tibi ꝓſpera. ea fortuna mutata. i. variata apud te. puer
tit. i. mutauit. ſtatuz. i. diſpōnem tui animi. i. tue mentis ſi
cut tu tibi fingis. ¶ Notandū ꝙ phia poſt predicta ob
ticuit. vt Boetius magis aīo deliberato verba phie colli
gere poſſet. ⁊ ſibi reſpondere q: ſm Señ. in ꝓuerbiis. De
liberare vtilia mora tutiſſima ē. Deliberādū eſt diu qcqd
faciendū ē. ſemel diſcute qd audias ꝓba qd credas. Et iō
phia obticuit tanqz laſſata ex queſtionibus prius motis.
Unde Señ. in lib. de virtutibus car. non ſemp in actu ſis
ſed interdū aīo tuo requiem dato ⁊ reqes illa plena ſit ſapiē
tia. ¶ Nota de hoc qd dicit modeſta taciturnitate. du
plex eſt taciturnitas. quedā moderata. alia ſupflua. Mo
derata taciturnitas eſt qñ tacetur qñ tacendū ē. de qua lo
quitur Señ. in ꝓuerbiis dicēs. Tene ſemp vocis ⁊ ſilen
tii temperam. Otū. tñ in hoc libentius incūbe vt libēti⁹ au
dias qz loquaris. qui enim neſcit tacere. neſcit loq. Sup
flua taciturnitas eſt qñ tacet̃ cuz loquendū eſt. de qua di
cit poeta. Nā nimiū tacuiſſe nocet. ¶ Nota Boetius in
ſtatu miſerie nō erat magnanimus. q: habuit aīum puer
ſum fortuna. Magnanimus enim eſt qui ꝯtra diffformes
inſultus fortune vnanimi mentis conſtantia militat ſm
Albertuz ſuper pmo lib. ethi. ⁊ Señ. in epl'a ad lucillum
dicit. Primū argumētū cōpoſite mētis exiſtimo poſſe cō
ſiſtere ⁊ ſecū morari. ¶ Nota ꝙ phia dicit fortunā eē mu
tatā circa boetiū ſicut ipe fingit. h dicit ꝓ tāto cū h3 rei ve
ritatē fortuna ñ erat circa ipz mutata ſicē phia infra ꝓbauit.

¶ Intelligo multiformes illius prodigii ſucos:
⁊ eouſqz cum his quos eludere nititur blandiſſi
mam familiaritatem exercet. Dum intolerabi
li dolore confundat eos: quos inſperata relique
rit. Cuius ſi naturam mores ac meritum remini
ſcare: nec habuiſſe te in ea pulchruz aliquod. nec
amiſiſſe cognoſces.

¶ Intelligo multiformes. Hic phia ponit quedā effe
ctū fortune dicēs. ego itelligo. i. cognoſco. multiformes fu
cos. i. deceptiōes. illi⁹ ꝓdigii. i. fortune. ⁊ eouſqz. i. tādiu
. ſ. ipſa fortuna exercet blādiſſimā familiaritatē cum his
quos nititur. i. laborat. eludere. i. decipe. dū. i. donec. ꝯfū
dat. i. ꝓtrahat. itolerabili dolore eos ques fortūa inſpera
ta. i. ſine ſpe. reliquerit. i. dimiſerit. cuius. ſ. fortune. ſi tu
Boeti reminiſcare. i. recorderis naturā mores. ac ꝓ etiā
meritū. i. dignitatē: nec ēt cognoſces te Boetiū in ea for
tuna habuiſſe aliqd pulchrū nec amiſiſſe. ⁊ p ꝯñs d āmiſ
ſione eius nihil eſſe dolēdū. ¶ Nota ꝙ ꝓdigium eſt mi
raculū preter ſolitū curſuz nature ꝓueniens. ⁊ dicit̃ pro
digiuz quaſi porro ꝓducēs hoies in admiratiōez. Uel ſm
Hugui. prodigiū eſt monſtrū ad vaſtandū paratū dictum
a prodigo. gis. qd eſt vaſto ſtas. Fortuna aūt pōt dici pro
digium. pmo q: ducit hoies in admirationē eo ꝙ bonis
mala ⁊ malis bōa tribuit. Uel dicit̃ prodigiū ſcdo modo
q: vaſtat aīuz hois. proſpera eni fortuna vaſtat aīuz hois
per nimiā ſolicitudinē. aduerſa per nimiā deſolationem.
¶ Nota fucus in vna ſignificatione dr color ſuprapoſi
tus naturali colori. ⁊ pōit̃ pro deceptiōe. q: talis color de
cipit viſum cuz facit mulierē deformē apparare pulchraz
¶ Nota ꝙ fortuna ſua familiaritate decipit hoiem ⁊ cō
fundit. q: dicit Señ. in lib. de cōſola. filii elye. Neminez
aduerſa fortūa cōminuit niſi quē ſecūda decepit. Et dicit
in ꝓuerbiis. Fortuna quē nimiuz fouet hūc ſtultum facit
Fortuna nulli ſemel obeſſe contēta eſt. Fortuna vitrea eſt
dum ſplendet frangit̃. Et Seneca. 3. epl'a dicit. Neminez
eo fortuna prouexit vt nō tantuz illi minaret̃ quantū ꝓmi
ſerat. noli huius trāquillitate ꝯfidet̃. momēto ꝙ mar euer
titur. ⁊ eodē die vbi luſerunt nauigia abſorbentur.

¶ Sz vt arbitror haud multū tibi hec in memo
riam reuocare laborauerim. Solebas enim pre
ſentē quoqz blandiētē virilibus īceſſere vbis eāqz
de noſtro aditu platis inſectabare ſnijs. Uerū om
nis ſubita mutatio rerū non ſine quodaz quaſi cō
flictu cōtingit animor. Sic factū ē vt tu quoqz pau
liſper a tua tranquillitate diſceſſeris.

¶ Sed vt arbitror haud. Hic phia excuſat ſe de quodaz
dicens. Sed vt ego phia arbitror. i. opinor haud multuz
. i. nō multuz. laborauerim reuocare. i. reducere. tibi hec
ſup. predicta de moribus fortune in memoriā. eni ꝓ q: tu
ſolebas. i. cōſuetus fuiſti. pñtem. i. aſtantem fortunā quo
que. i. etiā blādientem inceſſere. i. arguere virilibus. i. aſ
peris verbis. qz pro ⁊. inſectebare perſequebaris. eaz for
tunā de noſtro aditu. i. noſtra informatione. prolatis. i. ꝓ
nunciatis ſententiis. verum pro ſed. omnis ſubita id eſt fe
ſtina mutatio. non contingit. i. aduenit. ſine quodam con
flictu. i. turbatione animorū. ſic. i. taliter. factum eſt ſcili
cet de te. vt tu diſceſſeris pauliſper. i. modicum. a tua tran
quillitate. i. a tua mentis quiete. ¶ Nota ꝙ ſapientis ⁊
magnanimi eſt contra fortunā conſtanter militare ⁊ non
puſillo animo ſuccūbere. Unde ſeneca in libro de clemen
cia dicit. O magnos viros qui maligne fortune ſuccumbe
re neſciunt ⁊ aduerſas res ſue virtutes experimenta faci
unt. Nam ſm Ariſto. primo ethi. Sapienter ſcit bene fer
re fortunam: qui haber ſe ſine vituperio. ſicut tetragonū.
Corpus enim tetragonum quocunqz proiicitur firmiter
ſtat ſicut animus ſapiētis cōſtans permanet quacunque
fortuna imminente. ¶ Nota ꝙ quies animi fit per ſedatio
nē paſſionuz que cauſatur ex ordinatione rationis cuz de
liberatiōe: ſed ſubite mutationes preueniunt deliberatio
nem rationis. ideo mutant ⁊ turbant animuz. propter qd
dicit phia. Omnis ſubita mutatio rerum non contingit ſi
ne conflictu animorum.

¶ Sed tēpus eſt haurire te aliquid ac degustare molle atque iocundum: quod ad interiora tranſmiſſum validioribus hauſtibus viam fecerit. Aſſit igitur rhetorice ſuadela dulcedinis: que tunc tantum calle recto procedit cum noſtra inſtituta non deſerit. Cumq; hac muſica laris nr̄i vernacula nūc leuiores nūc grauiores modos ſuccinat.

¶ Sed tempus eſt haurire te aliquid. Hic phīa tāgit oportunitatē medendi ipſum boetiū dicens. Sȝ tēpus ē. i. exigit te boetiū haurire. i. recipere. ac pro etiā. degustare aliqd molle. i. facile. atq; pro ⁊. iocundū. i. delectabile. qđ ſuper. leue vel delectabile. tranſmiſſum ad interiora. ſ. tui animi. fecerit viam validioribus hauſtibus. i. fortioribus remediis. igitur pro ḡ. ſuadella. i. perſuaſio. rhetorice dulcedinis. i. rhetorici ornatꝰ. aſſit. i. pn̄s ſit. que rhetorica ꝓcedit tm̄. i. ſolūmodo. tunc recto calle. i. recta via. cum nō deſerit. i. derelinquit. nr̄a inſtituta. i. documenta. Cumq; hac. ſ. rhetorica. muſica. i. arſmetrica. vernacula. i. famula noſtri laris. i. noſtre domus. ſ. aſſit ⁊ ſuccinat. i. decātet nunc. i. aliqñ leuiores modos. i. faciliores verſus. ⁊ nunc idest aliqñ grauiores. i. difficiliores. ¶ Nota ꝙ phīa inuitat duas ſciētias ad curationē boetii. ſ. rhetoricā ⁊ muſicā. Rhetoricā inuitat rōne pro ſe in qua vtitur rōnibus perſuaſiuis rhetoricis coloribus adornatis. Muſicā inuitat ꝓpter metrū. naȝ ſicut in muſica vtimur arſi ⁊ theſi id ē eō cordi eleuatione ⁊ depreſſione vocis. ſic ſilr̄ in metro vtimur eleuatiōe. qñ ꝓducte ſyllabe eleuant̄ ⁊ vtimur depreſſione. qñ breues ſyllabe deprimunt̄ quadā concordia ꝓportionali. ¶ Nota dicit tullius in ꝓhemio rhetorice ſue ꝙ eloquentia ſine ſapiētia plerūq; obeſſe pōt nunq̄; autē ꝓdeſſe. cū igit̄ rhetorica ſit ſcia eloquēdi ornate. ipſa nō ꝓdeſt ſine ſapia. iō dic̄ phīa ꝙ rhetorica tūc ꝓcedit recto calle qñ nō deſerit nr̄a iſtituta q̄ ſūt iſtituta ⁊ documēta ſapie.

¶ Quid eſt igitur o homo quod te in meſticiam luctumq; deiecit. Nouum credo aliquid inuſitatumq; vidiſti. Tu ſi fortunam putas erga te eſſe mutatam: erras. Hi ſemper eius mores ſunt. iſta nā: Seruauit circa te ꝓpriā potiꝰ in ipſa ſui mutabilitate ꝯſtātiā. Talis erat cū blādiebatur cū tibi falſe illecebris felicitatis alluderet. deprehendiſti ceci numinis ambiguos vultꝰ. q̄ ſe ſe adhuc velat alijs tota tibi prorſus innotuit.

¶ Quid eſt igitur o hō. Hic phīa adhibet Boetio lenia medicamēta. Ubi nota ꝙ lenia medicamēta ſiue remedia dicunt̄ rōnes ſumpte ſm cōem vſum hoīuȝ. ꝑſuadētes nō eſſe dolendū de aduerſitate fortune. remedia aūt validiora ſunt rōnes que ſunt ꝯ cōem opinionē hoīum oñdentes quid ſit ſummū bonū. ⁊ in quo ꝯſiſtat. ⁊ quō ad ipm ꝑueniatur. ⁊ ꝙ mali ſunt ipotentes ⁊ boni potentes ⁊ ſimilia. Primo ḡ oñdit phīa nō eſſe dolēdū de fortuna q: ſeruat propriā naturā circa ipm. ⁊ hoc oñdit qnq; rōnibus perſuaſiuis. Scdam ponit ibi. Si ꝓbas. Tertiā ibi. An vō. Quartā ibi. Qđ ſi nec. Quintaȝ ibi. Poſtremo equo ⁊c. Prima rō talis ē. Nullus in meſticiā ⁊ luctū deiicit̄ niſi propter aliqd nouū vel inuſitatū cōtingens circa ipſuȝ. ſȝ mutatio fortune non eſt aliqd nouuȝ vel inſitatū. ḡ eiꝰ mutatio nullū dȝ deiicere in dolorē. Dicit ḡ in lr̄a. Igitur o hō idest tu boeti qd ē illud qđ deiecit. i. ꝓſtrauit. te in meſticiā. q; ꝓ ⁊. luctū ego phīa credo ꝙ tu Boeti vidiſti aliqd nouū. q; ꝓ ⁊. inuſitatū. i. inconſuetū ſup. contingere. circa te. tu boeti putas. i. eſtimas. ipam fortunam eſſe mutatam. i. peruerſam a ſua natura. erga. i. circa te. erras. idest falſe eſtimas. q: hi ſemꝑ ſunt eius mores. iſta ē natura eiꝰ ꝙ nunc ſit aduerſa nūc proſpera. ipſa fortuna ſeruauit circa te potius ꝓpriā cōſtantiā in ipſa ſui mutabilitate quia mutatio fortune eſt ſua conſtātia. talis enim erat. ſ. mutabilis. cum tibi blādiebat̄. i. adulabat̄. cum tibi alluderet illecebris. i. delectationibus. falſe felicitatis. i. ꝓſperitatis tu deꝓhendiſti. i. cognoſti. ambiguos vultꝰ. i. dubias facies. ceci numinis. i. eſſe dee fortune. q̄. ſ. fortuna adhuc velat. i. occultat. ſeſe. i. ſeipſaȝ. aliis ſup. hoībus tm̄ applaudendo eis ꝓſperitatē. ipſa tibi tota innotuit. i. manifeſta ē. ꝓrſus. i. oīo. ſ. ꝓſperitate ⁊ aduerſitate. ¶ Nota ꝙ illecebra. hec. eſt delectatio carnalis illicita hoīem alliciēs. ſȝ inueniat̄ ꝑ quacūq; alia delectatiōe. ¶ Nota ſicut beſtia vel auicula vel piſcis delectatiōis ſpe decipit̄. ſic hō delectatiōe ꝓſperitatis fortūe fallaciter irretit̄. Unū Seneca. .8. eplā. Clamo vitate quecūq; caſus tribuit ad oē fortuitū bonū ſuſpicioſi pauidiq; ſubſiſtite. nā fera ⁊ piſcis ſpe aliqua oblectāte decipit̄. ¶ Nota delectatiōes fortūe ſūt falſe. Nā ſm bea. Aug. Proſpera huius mundi aſperitatē hn̄t verā. iocunditatē falſā. certū dolorē. incertā voluptatē. ¶ Nota phīa appellat fortunā cecū numē. Hugui. dicit ꝙ numē virtꝰ dei vel ipe deꝰ vl' dei ptās vel maieſtas. Hic autem accipitur pro dea. quia antiqui fortunam colebant pro dea. ¶ Nota ꝙ fortunam dicit eſſe cecam. dicit Tulius in libro de amicitia. Fortuna vt medicas ignarus multos exceca uerit. nō ꝙ ipſa ceca ſit. ſed eos cecos plerūq; efficit quos cōplexa ē. ¶ Nota ꝙ fortuna antiqtꝰ depingebat̄ duplici frōte. calua ⁊ capillata. ꝑ caluā deſignādo aduerſitatē. ꝑ capillatā ꝓſperitateȝ. ḡ dicit. phīa deprehēdiſti ambiguos vultus fortune.

¶ Si probas: vtere moribus ne queraris. ſi perfidiam perhorreſcis: ſperne atq; abiice pernicioſa ludentem. Nam que nunc meroris tibi cauſa tanti eſt: hec eadem tranquillitatis eſſe debuiſſet. Reliquit enim te: quam non relicturam nemo vnquam poterit eſſe ſecurus.

¶ Si probas vtere moribꝰ. Hic ponit Se. ſcdaȝ rōnē q̄ talis ē. de illius amiſſiōe non eſt doleduȝ quod eſt pernicioſum. ⁊ quo habito homo nunq̄; eſt ſecurus. fortuna eſt hmōi vt tangit in lr̄a. ergo ⁊c. Dicit ḡ. Si probas. i. approbas fortunā. vtere moribꝰ eius ne queraris. i. conqueraris. ſi ꝑhorreſcis. i. ꝑtimeſcis. ꝑfidiam eius ſperne atq; abiice fortunā ludētē. i. ludēdo inſerentē. tibi ꝑnicioſa. i. dānoſa. Naȝ fortuna que nunc eſt tibi cā tanti meroris ꝑ ſui abſentiā. hec debuit eſſe tibi cā trāqllitatis. i. ſecuritatis per ſui pn̄tiam ſed nō fuit. n. pro quia. fortuna reliqt te. quaȝ non relicturam nemo vnq̄; poterit eſſe ſecurus. ¶ Nota circa hoc ꝙ dicit pernicioſa ludentē dicit Sen̄. Ludit fortuna cuȝ ſuis moribus ⁊ que dedit aufert: ⁊ que abſtulit reddit. nec vnq̄; tutius eſt illā experiri q̄; cum locuȝ iniurie nō hȝ. ¶ Nota ꝙ ſecuritas maxime hominē delectat propter qđ eſt appetēda. Uide Seneca. 6. eplā. Nec me res vlla delectabit licȝ ſit eximia ⁊ ſalutaris q̄; ꝙ mihi vni ſecurus ſum. ¶ Nota ꝙ ꝓſperitas fortune non reddit hoiem ſecurum. q: dicit Seneca. Munera fortune amica putetis inſidie ſunt. quiſq; veſtrū tutam vitā agere volet. q̄; plurimū pōt fortune beneficia deuitet. in quibꝰ miſerrimi falluut̄. Habere putamꝰ honores in precipitia curſus iſte deducit. Nota Seneca in de remediis fortuitorum. Exonerauit te fortūa ſi intelligis ⁊ tutiore loco poſuit damnū putas remediuȝ ē clamas ꝙ opibus expoliatꝰ es tuo vitio iſta tibi iactura tam grauis eſt non tam moleſte ferres ſi tanq̄; perdituras habuiſſes.

¶ An vero tu precioſam eſtimas obituram felicitatem: ⁊ chara tibi eſt fortuna preſens: nec manendi fida: ⁊ cum diſceſſerit: allatura merorem.

¶ An vō tu ꝓcioſā eſtimas. Hic phō ponit tertiā rōnem que talis eſt. Iſtud nō eſt putanduȝ precioſum ⁊ charum qđ nō eſt manſurum ⁊ ſuo receſſu affligit. ſed fortuna eſt hmōi. ergo non eſt reputāda precioſa ⁊ chara ⁊ ꝑ ꝯñs

non dolendum de eius amiſſione nec gaudendum de eius poſſeſſiõe. Vñ dicit in lfa vo pro ſed. an tu eſtimas felicitatẽ abiturã.i.receſſurã ſup.eſſe precioſaȝ ⁊ fortuna pñs ẽ chara tibi nec eſt fida manendi.⁊ cũ diſceſſerit ẽ allatura.i.adductura merorem.q.d.nõ dȝ eſtimari pcioſa. ¶ Nota ꝙ appellat fortunã felicitatẽ: qꝛ ſm Ariſt. Fortuna vel ẽ felicitas vel eſt ꝓxima felicitati. Vñ in lib. de bo. for. dicit Ariſt. ꝙ nõ cõtingit eſſe felicẽ ſine reb⁹ exteriorib⁹ quaruȝ fortuna ẽ dña ⁊ hoc ẽ itelligẽdũ de felicitate pollitica ⁊ nõ ſpeculatiua que cõſiſtit i actu ſapiẽ. ¶ Nota fortuna diſcedens iducit merorẽ. qꝛ dicit Señ. in lib. de tranqllitate animi. lectiores reliqt quos fortuna nunq̃ reſpexit quam quos deſeruit. Et Boetius poſtea dicit ꝙ infeliciſſimum genus infortunii eſt felicem fuiſſe.

¶ Quod ſi nec ex arbitrio retineri põt ⁊ calamitoſos fugiens facit: quid eſt aliud fugax: quã future quoddam calamitatis indicium. neque enim ꝙ ante oculos ſitum: ſufficit intueri. Uerum exitus prudentia metitur eademqȝ in alterutro mutabilitas nec formidandas fortune minas nec exoptandas facit eẽ blandicias.

¶ Qđ ſi nec ex arbitrio retineri. Hic ponit quartã rõnem que talis eſt. Illud qđ eſt indiciũ future miſerie nec ẽ charum nec precioſum nec p pñs de ipſo dolendũ fortuna eſt hmõi ſicut tangit i lfa. vñ dicit ꝙ fortuna ſi nec põt retineri.i.haberi.ex arbitrio.i.ſm voluntatẽ.⁊ ipſa fugiẽs.id ẽ recedens facit calamitoſos.i.miſeros. qd aliud ẽ ſup. fortuna fugax q̃ quoddã indiciũ.i.ſignũ future calamitatis.i.miſerie.n.p qꝛ neqȝ ſufficit intueri.i.iſpicere. illud qđ ſitum.i.poſitũ.ante oculos.i.qđ ẽ pñs. vex pro ſed prudẽtia.i.homo prudẽs.metiť.i.menſurat.exitus.i.finis rex q̃ pro ⁊.eadem mutabilitas.i.inſtabilitas in alterutro.i.i aduerſitate ⁊ ꝓſperitate. nec facit minas.i.inſidias. fortune eſſe formidandas.i.timẽdas. nec facit blãditias eẽ exoptandas.i.deſiderãdas. ¶ Nota calamitas ẽ miſeria cũ aliqs nihil hȝ nec iu re nec in ſpe.⁊ ẽ dicta a calamo q eſt vacu⁹ ⁊ inanis. ¶ Nota ꝙ nõ ſufficit intueri ſolum preſentia ſed etiã futura ꝙ lȝ q̃nqȝ prima ſalua fiant iudicia vltima tñ alteri⁹ ſapores ingnamẽta ꝑmanebũt. hec i fine de diſciplin[illegible]oiariũ. Et tullius.2. Rheto. dicit. Errãt qui in ꝓſperi[illegible] oẽs impet⁹ fortune putant effugiſſe ſapienter cogitant qui in tpibus ꝓſperis cauſas aduerſas reformidant. ⁊ Seneca in de quattuor virtutibus cardinalibus dicit. Si prudens es animus tuus tribus tpibus diſpenſetur. pñtia ordina. futura ꝓuide. ⁊ preterita recordare. Nã qui nihil de preterito cogitat. perdit vitam. Qui nihil de futuro premeditatur p oia incautus incedit. pone ante ãimum tuũ mala futura ⁊ bona vt iſta poſſis ſuſtinere ⁊ illa moderari. ⁊ Ganfredus in poetria exempla ſyrenes habe docearis in illis. Sub meliori ſtatu ſemp peiora caueto. Nulla fides rex ſequitur poſt mella venenum Et claudit nox atra diem nebule q̃ ſerenum.

¶ Poſtremo equo animo toleres oportet: quicquid intra fortune aream geritur. cum ſemel iugo eius colla ſubmiſeris: quod ſi manendi abeundiqȝ ſcribere legem velis ei quam tu tibi dominã ſponte elegiſti. nonne iniurioſus fueris ⁊ impatientia tuam ſortem exacerbabis: quam permutare non poſſis.

¶ Poſtremo equo aio. Hic ponit qntam rõneȝ que talis eſt. Quicunqȝ alterius iugo ſe ſubmittit. oportet ꝙ mores eius patienter ſuſtineat. ſed homo affectione tpalium ſubmittit ſe iugo fortune ergo oȝ ꝙ mores fortune patienter toleret. vñ ſicut iniuſte agit qui vult imponere legẽ domine ſue ita volens imponere legẽ fortune agit iniuſte. hanc rõneȝ pretendit in lfa. Secũdo declarat dictũ ſuũ p quãdam ſimilitudinem ibi. Si ventis dicẽs. Poſtremo.i.vltimo dicã ꝙ opȝ vt toleres.i.patiaris equo aio.i.conſtanti aio. qcqd gerit.i.fit intra aream fortune.i.itra mũdũ cũ ſemel ſubmiſeris.i.ſubiugaueris.colla.ſ. tua iugo fortune appetendo tpalia tanq̃ p̃mia tuor meritor. ꝙ pro ſed ſi velis ſcribere.i.ſcribẽdo iponere legem manendi ⁊ abeũdi ei. quã tu tibi dñam ſponte elegiſti: nonne fueris iniurioſus ipatientia.i.per tuã ipatientiã. exacerbabis.i. argues ſortem.i.fortunã. quã non poſſis permutare. ¶ Nota ꝙ pbia mundũ appellat areã fortune. qꝛ ſicut in area triturãdo torquenť manipuli. ſic fortuna i mundo torquet hoies nunc ꝓſperitate. nunc aduerſitate rotando. ¶ Notandũ circa hoc ꝙ dicit. nõne iniurioſus fueris ꝙ iuſticia ẽ libertas animi tribuẽs vnicuiqȝ qđ ſuum ẽ ſm ſuã dignitateȝ deo amorem ⁊ obedientiã. maiori reuerentiam. paci cõcordiam. ⁊ minori diſciplinam. Si ergo famulus velit imponere legẽ dñe ſue cui teneť exhibere reuerentiam oparetur cõtra iuſticiam. ¶ Nota quicunqȝ afficiť bonis exterioribus ⁊ mutať ſm mutationẽ eor dr eẽ ſubiect⁹ fortũe ⁊ colla ſua iugo eius ſubmittere. qꝛ fortuna eſt dña bonor exteriorũ. talis aũt fuit Boetius. q̃ iniuriabať fortune. volens ſibi iponere legem manendi ⁊ recedendi.

¶ Si ventis vela cõmitteres: non quo voluntas peteret: ſed quo flatus impelleret promoueueris. Si aruis ſemina crederes. feraces inter ſe annos ſterileſqȝ penſares. fortune te regendũ dediſti domine moribus oportet obtemperes. Tu vero voluentis rote impetum retinere conaris. At omnium mortalium ſtolidiſſime ſi manere incipit ſors eſſe deſiſtit.

¶ Si ventis vela cõmitteres. Hic probat dictũ ſuũ per q̃dam ſimilia.ſ. ꝙ fortuna nõ ſit i ptãte hominis dicit. Si cõmitteres vela ſup. nauis ventis tu ꝓmouereris.i. ducereris: non quo voluntas tua peteret.i.deſideraret. ſed quo flatus venti te impelleret. Si crederes.i.cõmitteres. ſemina.aruis.i.agris. tu penſares.i.iudicares. annos feraces.i.fertiles. q̃ pro ⁊.ſteriles. iter ſe ita ꝙ ſi haberes illos annos in ptãte tua. a ſili tu dediſti te regẽdũ fortune. oportet ꝙ obtẽperes.i.obedias. morib⁹ dñe. vo pro ſed tu conaris.i.laboras. retinere impetũ.i.curſum voluẽtis rote. id ẽ mobilis fortune ⁊ fruſtra laboras. O ſtolidiſſime.i.ſtultiſſime. oium mortaliũ. neſcis tu ꝙ ſi ſors.i.fortuna incipit manere.i.ſtabilis eſſe. qđ tunc deſiſtit.i. deſinit eſſe ſors. Sicut enim non ſimul ſtant ꝙ aliqs ſit homo.⁊ nõ ſit rõnalis. ſic non ſtant ſimul ꝙ ſit fortuna ⁊ non ſit mutabilis ¶ Nota ꝙ ſicut cõmittens velũ vento amplius nõ eſt in ptãte ſua duci quo vult. ſed ſm impetum venti duciť.⁊ ſicut cõmittens ſemina agro nõ eſt in ptãte eius ꝙ proueniãt anni fertiles vel ſteriles. ſic a ſili qui cõmittit ſe fortune non ẽ i ptãte ſua vt habeat fortunam ꝓſperam vel aduerſam. ¶ Nota circa hoc ꝙ dicit voluentis rote ꝙ antiquitus fortuna depingebať cum rota hac rõne. Nam i rota ſunt quatuor diuerſitates. Una pars ẽ ſumma. Alia iſima. Tertia qua de ſummo deſcendiť in imum. Quarta q̃ de imo aſcendiť ad ſummũ. Silr i hoibus inueniũť. quattuor varietates. quidam.n. ſunt in ſumma ꝓſperitate. tales ſunt eleuati in rota fortune. Alii ſunt in ſũma aduerſitate tales iacent deiecti ſub rota. Tertũ declinant de ꝓſperitate in aduerſitatẽ tales deſcendũt de ſũmitate rote. Quarti ꝓcedunt de aduerſitate i ꝓſperitatẽ tales aſcendũt rotaȝ fortune. vnde eleuatus in rota fortune dicit. glorior elat⁹ deſcendens dicit Deſcẽdo mortificatus. deiect⁹ dicit. Infimus axe rotor. aſcendẽs dicit. let⁹ ad alta vehor. ¶ Nota ꝙ natura nõ aſſueſcit i cõtrarium nam ſi lapis milleſies ꝓiciatur ſurſum nõ aſſueſcit aſcendere ſurſum cũ natura eius ſit deſcendere. Sicut ergo eſſet ſtolidiſſimus qui labo

ſtaret alicui auferre ſuã naturam. ſic ſtolidus eſt, qui: laboraret ſo tunc auferre mutabilitatẽ que eſt eius natura. ergo dicit philoſophia. at omnium ſtolidiſſime.

Metrum primum ſecundi libri.

Hec cum ſuperba verterit vices dextra.
Et eſtuantis more fertur euripi.
Dudũ tremendos ſeua proterit reges.
Humilemq; victi ſubleuat fallax vultum.
Non illa miſeros audit: haud curat fletus.
Ultroq; gemitus: dura quos fecit: ridet
Sic illa ludit. ſic ſuas probat vires.
Magnumq; ſuis monſtrat oſtentum.
Si quis viſatur vna ſtratus ac felix hora.

¶ Metrum primum ſecundi libri.

Hec cum ſuperba verterit vices dextra. Hic incipit primũ metrũ huius ſcdi qđ dicit yponanticum ab inuẽtore. q2 labor nautaꝝ cãm hmõi metri ſubleuat: ⁊ dr metrũ iambicũ a pede predominãte. Eſt aũt iambus pes cõtrarius trocheo conſtans ex prima breui ⁊ vltima longa. ⁊ dr metrũ trimetrũ. lʒ. n. hoc metrum hẽat ſex pedes tñ cõputando duos pedes pro metro erit metrũ trimetꝝ. In quo metro phia deſcribit mores fortune dicens. Cum hec. i. fortuna verterit vices. i. alternationes pſperitatis ⁊ aduerſitatis ſupba dextra. ⁊ cũ fert more euripi. i. maris. eſtuãtis. i. ĩũdantis. tũc fortũa ſeeua. i. crudelis. pterit. i. ꝯculcat reges. dudũ tremendos. i. metuẽdos. ⁊ ipſa fallax ſubleuat de aduerſitate humilẽ vultũ victi. i. depreſſi. nec ipſa audit fletꝰ nec curat miſeros. i. pauperes. ⁊ ipſa exĩs dura q2 non flectit ad voluntatẽ hoĩꝫ ridet. i. deridet. vltro. i. ſpontanee gemitus ſup. miſerorum quos fecit. ſic illa ludit ſic probat. i. experitur ſuas vires ⁊ ipſa monſtrat ſuis magnũ oſtentũ. i. miraculum. ſi qs viſatur vna hora ſtratus. i. aduerſitate depreſſus ac felix. i. pſperitate eleuatus. q. d. fortuna videt exhibere ſuis. i. hominibꝰ. q hõis eiꝰ inhiant magnũ miraculũ qñ aliqs ſubito vr mutari de aduerſitate ĩ pſpitatẽ ⁊ ecõuerſo. ¶ Nota q fortuna dr ſupba eo q nullũ veret: nec aduertit pbitatem nec malitiã alicuiꝰ ⁊ ſi vocat more ſuperboꝝ obaudit. ¶ Nota q euripꝰ ſm aliquos ẽ ventꝰ turbidꝰ. ⁊ dr euripus quaſi eurus rapidus. ⁊ ẽ eurus nomẽ venti. Scdm alios aũt ⁊ forſan melius euripus eſt brachiũ vel ſinꝰ maris, cuius decurſus ẽ ĩcertus. ⁊ ꝓpter incertitudinẽ ſui curſus frequẽter periclitãtur ibi naues. ⁊ dr ab eu qđ ẽ bonũ ⁊ ripa quaſi bona ripa p cõtrariũ ſicut ergo curſus euripi eſtuantis ẽ icertꝰ. ſic ⁊ mutabilitas fortune. ¶ Nota q de operatiõe fortune qualiter hos eleuat ⁊ hos deprimit loquit Alanus in anticlaudiano dicens. Precipitem mouet illam rotam motuſq; laborũ. Nulla quies claudit nec ſiſtunt ocia motu. hos premit hos eleuat. hos deiicit. erigit illos. Cogit ⁊ in varios hoĩes deſcendere caſus. Et ſa marieñ. al'. pau. hein. Quicqd agas qcqd dicas qcqd patiaris. Non facis vt retrahas que mea dextra trahit. Sic ergo primatum venerandaq; ſceptra tenebo. Et pro velle meo. mei tibi felq; dabo.

Proſa ſecunda ſecundi libri

Uellem aũt pauca te cum fortune ipſius verbis agitarẽ. Tu igitur an ius poſtulet animaduerte.

¶ Proſa ſecunda ſecundi libri.

Uellem aũt pauca. Hic incipit proſa ſecunda huius ſecundi ĩ qua phia probat Boetio nõ eẽ cõquerẽdũ de fortuna. q2 nihil ſibi abſtulit. ⁊ itroducit fortunam alloquẽtẽ Boetiũ. Et diuidit q2 primo pſuadet Boetio itroductionem fortune. ſcdo itroducit eã ibi. qđ tu o hõ. Primo phia dicit. o Boeti: ego phia vellem tecuꝫ pauca agitare. i. diſcutere verbis ipſius fortune tu vo' animaduerte an ius. i. iuſticia poſtulet hoc. ¶ Nota q ſimilitudo orõnis qñq; generat faſtidium iõ qñq; ipſam oꝫ mutari. Uñ Tullius. 4. lib. rheto. dicit. Sermonẽ in dicẽdo cõmutari oꝫ vt facile ſocietas varietate vitet. iõ phia hic variat orõnẽ p itroductionẽ noue pſone vtendo ꝓſopopeya. que figura a Tullio vocat cõformatio. perſuadet igitur philoſophia Boetio introductionem fortune. dicens. Uellem autem ⁊c.

Quid tu o homo ream me quotidianis agis querelis. quam tibi fecimus iniuriam. que tibi tua detraximus bona. quouis iudice de opum dignitatumq; mecum poſſeſſione contende: Et ſi cuiuſquã mortaliũ proprium quid horum eſſe mõſtraueris. ego ea tua fuiſſe que repenſ ſponte concedã. Cum te matris vtero natura produxit: nudum rebus omnibus inopemq; ſuſcepi: te meis operibuſ foui: ⁊ quid te nunc impatientem noſtri facit: fauore indulgentius educaui. Et omnium que mei iuris ſunt affluentia ⁊ ſplendore circundedi. nũc mihi retrahere manũ libet. hẽs gratias velut alienis: non hẽs ius q̃relerãq̃uã proſus tua perdideris.

¶ Quid tu o homo. Hic phia itroducit fortunã alloquẽtem Boetium que oñdit querimoniã ipſius eſſe iniuſtam q2 nihil ſibi abſtulit. primo g̃ fortuna oñdit q nihil Boetio iiuſte abſtulit. ſcdo quandã rñſionem Boetii excludit ibi. An tu mores. primo facit qđ dcm eſt. ſcdo rñdet tacite q̃oni ibi. an ego. Primo dicit fortuna ad Boetium. O tu hõ qđ agis. i. vexas vel facis me ream quotidianis. i. aſſiduis querelis. q. d. facere nõ deberes. quã tibi fecimꝰ iniuriam. q. d. nullam. q̃ tua bona tibi detraximꝰ. q. d. nulla cõtende mecũ ĩ iudicio de poſſeſſione opum ⁊ dignitatum coram quocunq; iudice. ⁊ ſi mõſtraueris aliqđ eẽ ꝓprium horum bonoꝝ cuiuſq; mortalium. ego ſponte cõcedam tibi ea que repetis fuiſſe tua. q autẽ nõ ſint tua nec alicuiꝰ hoĩs ꝓpria pbo tibi. q2 cum natura ꝓduxit te de vtero matris ego ſuſcepi te nudum ⁊ iopem. i. carentẽ oĩbus rebus ⁊ foui te meis opibꝰ ⁊ ego prona. i. prõpta educaui. i. nutriui te. idulgẽtiꝰ. i. clemẽtius. fauore. i. grã mea. qđ te nũc facit impatiẽtẽ nr̃i. i. cõtra nos: q2 ſi Boetiꝰ a ꝓncipio nõ fuiſſet nutritus pſperitate fortune nõ fuiſſet ipatiens de amiſſione eiꝰ. Et ſubdit. Ego circundedi te affluentia et ſplendore oĩum bonoꝝ que ſunt mei iuris. i. ptãtis nunc autẽ libet. i. placet mihi retrahere manum. tu habes gratiam. i. mihi referre grates tanq̃ʒ vſus alienis. nõ habes ius querende tanq̃ʒ tua perdideris.

Quid ergo ingemiſcis: nulla tibi a nobis illata ẽſt violẽtia. Opes: honores: ceteraq; taliũ mei ſunt iuris. Dominã famule cognoſcũt: mecũ veniũt me abeũte diſcedũt Audacter affirmẽ ſi tua forent q̃ amiſſa cõq̃reris nullo mõ perdidiſſes.

¶ Quid igitur ingemiſcis querulando. nulla tibi a nobiſ illata ẽ violẽtia opes honores ⁊c. talia ſunt mei iuris. i. poteſtatis ⁊ famule mee. ſ. honores ⁊ ptãteſ cognoſcũt me dominã. mecũ veniũt me abeũte diſcedũt. i. recedũt audacter affirmẽ ſi tua forent q̃ cõquereris amiſſa nullo mõ ea pdidiſſes. ¶ Nota q tota rõ fortune ĩ hoc cõſiſtit. nulli manet rõnabilis q̃rimonia de eo q nihil aliorum aufert. ſʒ ꝓpria p ſuo libito diſpoſuit. ſed fortuna nihil abſtulit qđ erat Boetii ſed propria diſpoſuit pro ſuo libito. ergo ⁊c. ¶ Nota de hoc q dicit que tibi tua. Seneca dicit ĩ de remediis. Non eſt tuum quod fortuna fecit eſſe tuum. Alienum eſt omne quicquid optando euenit. ⁊ nihil ipſius ꝓprium putari licet qđ eripi poteſt. ¶ Nota q2 homo ꝓdu

eſt nudus ex vtero matris. per hoc ſumit magnus eiꝰ miſe
ria. Si.n.hō nudꝰ naſcit̄ ⁊ nullo indigeret minꝰ eſſet mi
ſer. ſʒ qꝛ nudꝰ naſcit̄ nihil poſſidens ⁊ pluribus idigens: iō
magis miſer eſt. Vñ pauper henricus. Primitus i mun
do tecum tua qnāta tuliſti. Nudus eras pmo ⁊ poſtea nu
dus eris. ¶ Nota ꝙ bona exteriora nō ſunt ꝓpria hoīs:
qꝛ dicit Sen. Nihil propriū ducas. qd mutare poſſit for
tuna repoſcit qd dedit donum qd dare potuit auferre po
tuit qd fortuna non dedit non eripit.

¶ An ego ſola meum ius exercere prohibeor. Licet celo proferre lucidos dies: eoſdemqʒ tenebroſis noctibus condere. Licet anno terre vultū nunc nimbis frigoribuſqʒ cōfundere. Jus eſt mari nūc ſtrato equore blandiri: nunc procellis ac fluctibꝰ horreſcere. Nos ad conſtantiam noſtris moribꝰ alienam inexpleta hominum cupiditas alligabit Hec noſtra vis eſt. Nunc continuū ludum ludimus Rotam volubili orbe verſamus. infima ſūmis ſumma infimis mutare gaudemus: Aſcende ſi placet. ſed ea lege: ne vti cum ludicri mei ratio poſcet deſcēdere iniuriam putes.

¶ An ego ſola meū ius exercere. Hic rñdet tacite queſtioni. Diceret aliqs fortune. lʒ bōa exteriora ſint tua. tñ poſt ꝙ ea homini contuliſti nō deberes amplꝰ auferre. Huic queſtioni reſpōdet fortuna dicens ꝙ hoc eſſet cōtra ius ⁊ cōtra naturā ſuā. quā nullus dʒ ſibi auferre imo dʒ vti ſicut ⁊ cetere res vtunt̄ ſua natura. Vñ dicit. Nūqd ego ſola prohibeor exercere ius meum: cū oīa alia exerceāt naturā ſuā quod declarat: qd lʒ. i. licitū ē. celo proferre lucidos dies eoſdemqʒ ɔdere. i. abſcondere tenebroſis noctibꝰ. ⁊ lʒ āno redimire. i. ornare. vultū. i. ſupficiē terre. nunc. i. aliqñ floribus ſicut in vere. nūc frugibus ſicut in eſtate. nunc confundere eā nimbis. i. pluuiis. ⁊ frigoribus ſicut i autūno ⁊ hyeme. Jus. i. natura eſt mari. nunc. i. aliqñ. ſ. tpe ſereno blandiri. i. blandum eſſe. equore ſtrato. i. pacificato. ſed tempore eſtatis horreſcere. i. horridū apparere. pcellꝰ ac fluctibus. i. inundatiōibꝰ. nunqd inexpleta. i. inſatiabilis. cupiditas hoīum. alligabit hos ad cōſtantiā alienam nr̄is moribus. q.d. non enim hec eſt nr̄a vis. i. naturalis ptās. hunc ludū cōtinuū. i. omī tpe vel cōtinue ludimus. rotam verſamus volubili orbe. i. veloci circulatiōe ⁊ nos gaudemꝰ mutare infima. i. aduerſa. ſummis. i. pſperis. ⁊ ⁊ ſumma iſimis. i. pſpera aduerſis. Tu Boeti aſcēde rotā noſtrā ſi placet: ſed ea lege. i. coditiōe vti ne putes tibi fieri iniuriā ſi cōtingit te deſcendere: cum ratio mei ludicri. id eſt ludi ioco ſi h poſcet. ¶ Nota ꝙ quelibet res i ſua naturali opatōe delectat̄. fruſtra ḡ laborat q nām rei auferre conat̄. cū natura nō aſſueſcat i ɔriū. Vñ paup henri. Nōne ſua tʒ quiſqʒ vtit̄ arte. Qd ſibi ſors dederit vtit̄ oīs hō Miles eqs piſcator aqs ⁊ clericꝰ hymnis. Nauta fretis. pugil arma te. poete metris. Ruſticꝰ arua parat. numerat mercator auarꝰ. Virgo legit flores: ſtultus amator amat. Seminat i ſpinis natur̄ iura retractās. ¶ Nota ꝙ dicit cupiditatē hominū eē iexpletā. qꝛ dicit Ariſt 2. pol. infinitā eſt cōcupiſcētia hoīum ad cuiꝰ repletionē multi viuunt. Et Sen. 16. epl'a. Naturalia deſideria finita ſunt ex falſa aūt opinione naſcentia vbi deſinant non habent. ⁊. 42. epl'a. Omīa aliqs cōtēnere poteſt oīa aūt habere non poteſt.

An tu mores ignorabas meos. Neſciebas Creſum regem lidorum Cyro paulo ante formidabilē. mox deinde miſerandum rogi flammis traditum miſſo celitus imbre defenſum: Num te pterit. Paulum perſi regis a ſe capti calamitatibus pias impendiſſe lachrymas: Quid ergo tragediarum clamor aliud deflet niſi indiſcreto ictu fortunam felicia regna vertentem: Nonne adoleſcentulus ayon cyo exot. i. duo dolia vini alterū quidem malum aliud autem bonum in iouis limine iacere didiciſti. Quid ſi vberius de bonorū pte ſumpſiſti. Quid ſi a te non tota diſceſſi. Quid ſi hec ipſa mei mutabilitas iuſta tibi cauſa eſt ſperandi meliora: tñ ne animo contabeſcas. ⁊ intra commune omnibus regnū locatus proprio iure viuere deſideras.

¶ An tu mores ignorabas meos fortuna. Hic fortuna excludit quādā rñſionē Boetii. Poſſet eniʒ dicere Boe. o fortuna: ego cōqueſtus ſum de tua mutabilitate qꝛ ignoraui mores tuos. hāc rñſionē excludit fortuna p plura nota Boetio ex qbus poterat ppēdere mores ⁊ mutabilitatē ſuā. ⁊ dr̄ nūqd tu ignorabas mores meos. q.d. nōne ſciebas quō creſus rex lidoꝝ q pus erat formidabilis cyro regi pſaꝝ. ſʒ poſtea captus fuit a cyro ⁊ t. aditus ignibus ad cremandum. ſʒ imbre miſſo celitus fuit defenſus ⁊ euaſit. Nūqd ēt pterit te quō paulus cōſul romanus fudit pias lachrymas ſup calamitatibus. i. miſeriis pſi regis. quē captiuauerat. qd eniʒ aliud deflet clamor tragediaꝝ. i. poematū reprehēdentiū vitia hoīuʒ. niſi me fortunā ſubuertētē felicia regna idiſcreto ictu. i. icerto euentu. nonne ex ſis adoleſcētulus didiciſti iacere i lumie. i. i domo iouis duo dolia vini vnū bonū aliud maluʒ. de qbus oportuit vnumquēqʒ itrāteʒ guſtare. qd ɔqreris ſi vberiꝰ de bonoꝝ pte ſūpſiſti. quid conquereris ſi a te nō tota diſceſſi. qd cōquereris ſi hec ipa mei mutabilitas ē tibi iuſta cā ſperādi meliora. i. proſpera: tñ ne pro nō cōtabeſcas. i. deficias. animo ⁊ tu locatus intra cōe regnum oibus. ſ. in mūdo deſideras viuere ꝓprio iure. qꝛ hoc eſſe nō pōt vt extimaris a cōi lege hoīuʒ. ¶ Nota ꝙ cuʒ creſus rex lidoꝝ eſſet pugnaturus contra regem pſaꝝ ipſe cōſuluit Apolinem de ſucceſſu pugnē qui rñdit ſibi hmōi verſiculo. Creſus pdet aliū trāſgreſſus plurima regna. Aliʒ eſt fluuius quidam quē verſiculum creſus ſic intellexit. ꝙ Creſus tranſgreſſus ali perdet. i. deſtruet plurima regna ipſius Cyri. ſed Apollo intellexit. Creſus trangreſſus aliū perdet. i. amittet plurima regna ſua. ⁊ hoc contigit. nam ipſe cuʒ trāſgreſſus eēt aliū victus eſt a Cyro ⁊ in ignem poſitus. ſed tanta inundatio pluuie facta fuit. ꝙ extinctꝰ fuit ignis ⁊ euaſit. de q̄ cum multum gloriaretur: dixit filia ſua nomine fama O pater expecta vltimum diem ante quem non eſt gloriandū quadaʒ vero nocte vidit Creſus in ſomno ꝙ eſſet ſup altā arborem vbi iupiter eum rigabat. ⁊ phebus eum ſiccabat qd ſomnium cum retuliſſet filie ſue. rñdit filia. Tu eris captus a cyro ⁊ in cruce ſuſpenſus. vbi iupiter. i. pluuia te rigabit. ⁊ phebꝰ. i. ſol te ſiccabit. qd ad vltimuʒ cōtigit ex q̄ poteſt perpēdi mutabilitas fortune. ¶ Notandū ꝙ paulus conſul romanus miſſus fuit pugnare cōtra regē pſaꝝ qui erat ſupbiſſimus hoīuʒ cum aūt ipſuʒ deuiciſſet conſiderans proſperitatem preteritam ⁊ aduerſitatē pñteʒ eius motus pietate fleuit ſup ipſum ⁊ dimiſit eum ex quo ſilr ppendit mutabilitas fortune. ¶ Nota ꝙ tragedia ē carmē reprehenſiuum vitioꝝ incipiens a pſperitate: deſinēs i aduerſitate. Et dicit̄ a trago grece qd eſt hircus latine ⁊ odos cant. ſ. qꝛ cantus hmōi carminis hirco remunerabat. Jnde dicunt̄ tragoede poete qui antiqua geſta ⁊ facinora ſceleratoꝝ regum luctuoſo carmīe pplo ſpectante. i. reſpiciente cōcinebāt ſicut dicitꝰ Iſido. lb. ethimo. ¶ Nota Homerus volens oñdere mutabilitatē fortune deſcribit in domo iouis iacere duo dolia vini. vnuʒ bonū aliud malum ⁊ omnes intrantes domum de vtroqʒ oportebat guſtare. ſed quoſdam plus de bono. quoſdam vō plus de

malo. Et hec deſcriptio publice depingebat athenis i tē-
plo iouis. vbi Boetiꝰ ſtuduit exñs adoleſcens ſicut ipſe te
ſtatur in de ſcholariū diſciplina. Per domū autem iouis
Homerus ſignificabat mundū per duo dolia proſperitatē
⁊ aduerſitatem. ⁊ omnes qui viuunt in mundo de vtroqꝫ
guſtant. quidam plus de proſperitate. qdā plus de aduer-
ſitate. ¶ Nota dicit fortunam ſubuertentem felicia regna
dicit Gaufredus in poetria. Hoc vnū preſcire potes: q̄ nul
la ptās eſſe moroſa pōt q̄ res fortuna ſecundas. Imperat
eſſe breues. ſi vis exempla: priores reſpice fortunas. euer-
tit illa prioꝝ. Florida pſperitas mios ſubuertit athenas
Ilion atrides. magne carthaginis arces Scipio. ſꝫ multi
romani ſunt alia fati. Tempora verſa breui breuis eſt di-
ſtantia leti. Omnis ⁊ meſti nox eſt vicina diei. Hec aliena
docent ⁊ te tua facta docebunt.

Metrum ſecundum libri ſecundi.

Si quantas rapidis flatibus incitus:
Pontus verſat arenas:
Aut quot ſtelliferis edita noctibus.
Celo ſydera fulgent:
Tantas fundat opes: nec retrahit manum
Pleno copia cornu:
Humanum miſeras haud ideo genus.
Ceſſat flere querellas.
Quamuis vota libens excipiat deus
Multi prodigus auri.
Et claris auidos ornet honoribus:
Nil iam parta videntur
Sed queſita vorans ſeua rapacitas
Alios pandit hiatus.
Que iam precipitem frena cupidinem.
Certo fine retentent
Largis cum potius muneribus fluens.
Sitis ardeſcit habendi.
Nunqꝫ diues agit qui trepidus gemens
Seſe credit egentem.

Metrum ſecundum ſecundi libri.

Si quātas rapidis flatibus incitus. Iſtud ē ſecū
dum metrū huius ſecundi qd dicit aſclepiadiū
ab inuentore coriambicū a pede predominante
quid ſit pes coriambus prius habitū eſt. Et conſtat illud
metrū ex pmo ſpondeo ⁊ duobus coriambis ⁊ pyrricheo
vel iambo quale metrū eſt iſtius hymni. Sanctoꝝ meritis
Scdm metrum dicit ferecratiū ab inuentore conſtans
ex primo ſpondeo. ſcdo dactilo. tertio ſpondeo vl' trocheo
In hoc ergo metro fortuna conquerit de inexpleta cupidi
tate hominū dicens. Si copia. i. fortūa quā gētiles dicta
copie appellabant. pleno cornu fundat hoībꝰ tātas opes
quātas arenas verſat. i. voluit pontꝰ. i. mare incitus. i. cō
motꝰ. rapidis flatibus. i. impetuoſis ventis. ⁊ ſi fundat ta
tas opes quot ſydera fulgent in celo edita. i. orta ſtelliferis
noctibus. ⁊ ipſa copia nō retrahit manū auferendo opes
haud pro non ideo humanū genus ceſſat flere. i. flendo
pponere miſeras querellas. ⁊ q̄uis deus pdigus. i. diues
multi auri. i. admodum pdigi multū auꝝ diffundēs ipſe
deus libens excipiat vota hominū. ⁊ ornet auidos. i. cupi
dos claris honoribꝰ. tñ iā parta. i. acqſita ⁊ poſſeſſa nil vi
dent eis. ſꝫ ſeua rapacitas vorans q̄ſita. i. acqſita pādit. i.
manifeſtat alios hiatus. i. receptacula cupiditatis. ⁊ tūc q̄
rit fortuna que iam frena retinent. i. detinebunt. certo fine
cupidinem. i. auariciam hoium. precipitem. i. precipitantē
hominem cum ſitis. i. deſideriū habēdi fluens largis mu
neribus ardeſcit in hoīe. ideo ille qui trepidus terrore ad
uerſitatis. ⁊ gemens credit ſe ſe egentem. ille nunq̄ꝫ diues
agit. i. vitā ducit. ¶ Nota circa hoc q̄ dicit pleno copia
cornu. q̄ cum hercules quodā tpe luctaretur cum achileo
achileus mutaret ſe in taurum hercules apprehendens ip
ſum p cornu effregit illō ⁊ repletū pomis ⁊ floribꝰ odori-
feris ſacrificauit illud fortune. qd cornu dicit fortuna qui
buſdam ppinare plenum quibuſdam vacuū. quibuſdam
ſemiplenum ſm diuerſum ſtatum pſperitatis ⁊ aduerſita
tis hominum. ¶ Nota q̄ fortuna inuehit cōtra auariciā
hoīuꝫ. qd Tullius in libro tuſculanaꝝ queſtionum dicit.
Auaricia ſtudium pecunie ē quā nemo ſapiens concupi
uit. ea enim quaſi malis venenis imbuta corpus animūqꝫ
virilem offendit. ipſa enim inſatiabilis manēs neqꝫ copia
neqꝫ inopia minuitur. ⁊ in eodē hoc dicit. Quid ē q̄ mul
ti cupiditate pecunie ferunt. quoꝝ ita pturbant animi vt
non multum abſint ab inſania. Et dicit Seneca. 66. epi-
ſtola. auaros comparat canibus dicens. Vidiſti aliquē ca
nē miſſum a dño panis fruſtra aut carnis apto ore captā
tem. quicqd arripit ptinus integrum deuorat ⁊ ſemp ad
ſpem futuri inhiat. Idem euenit nobis quicqd nobis for
tuna expectantibus porrigit illud ſine omi voluntate dimit
timus ⁊ ſtatim ad rapinā alterius erigimur. ¶ Nota q
credit ſe egentem non eſt diues ſed pauper. q̄ dicit Sen.
prima epla. Nō qui paꝝ habet. ſꝫ qui plus cupit paup ē.
Qui enim refert quantū illi in archa quantum in horreis
iacet ſi alieno hiatu imminet. Nota q̄ diuitie non tollūt
auaritiam ſed augmentant. Vnde Seneca. 16. epla dicit.
Congerat in te qcqd locupletes poſſiderunt vltra priuatuꝫ
pecunie modum. Fortuna te proueheat auro tegat. purpu
ra veſtiat. frāmarmoribꝰ abſcōdat accedant ſtatue et pictu
re ⁊ quicquid vlla ars elaborauit maiora cupe ab his nō
deſiſtes. vñ Iuuenal'. Interea pleno dū turget ſacculꝰ ere.
Creſcit amor nūmi quantum pecunia creſcit.

Proſa tertia ſecundi libri.

His igitur ſi pro ſe tecum verbis fortuna
loqueretur: quid profecto contrahiſceres
non haberes: Aut ſi quid eſt quo quere-
lam tuam iure tuearis: proferas oportet dabimus
tibi dicendi locum. B. Tum ego ſpecioſa qui-
dem iſta ſunt inquam oblitaque rhetorice ac mu
ſice melle dulcedinis: tum tantum cum audiun-
tur oblectant. Sed miſeris malorum altior eſt ſē
ſus. Itaque cum hec auribus inſonare deſierint
inſitus animum meror pregrauat. P. Et illa.
ita eſt: inquit. Hec enim nondum morbi tui reme
dia: ſed adhuc contumacis aduerſum curatio-
nem doloris fomenta quedam ſunt. Nam que
in profundum ſe ſe penetrent: cum tempeſtiuum
fuerit admouebo.

¶ Proſa tertia ſecundi libri.

His igit ſi pro ſe tecum fortuna. Hic incipit pſa
tertia huius ſecundi libri. In qua phia pbat
Boetium non debere conqueri de fortuna. q̄
multa bona ſibi contulit. Et pmo inquirit phia qd ſētiat
de dictis. Et tunc. ſcdo bona fortune ſibi collata enumerat
ibi verūtñ. Primo oñdit phia q̄ Boetius nihil hēat loq
contra fortunā. Scdo Boetius rñdet. Tertio phia eiꝰ re
ſponſionem approbat ſicut patebit. dicit pmo. Si fortuna
loquerēt his tecū verbis pro ſe profecto pro certe. tu nō ha
beres qd contra hiſceres. i. nō haberes vñ apires os ad re
ſpondendū fortune aut qd eſt quo tuā querelā iure tuea-
ris. oꝫ: i. neceſſe eſt. vt pferas. dabimus tibi locū dicendi.
Tunc ego Boetius inquā. i. dixi vel rñdi. Specioſa qdē
ſunt iſta que fortuna dixit. ⁊ ſunt oblita. i. declinata. melle
idest delectatōe rhetorice dulcedinis. ſ. quātum ad pſam
ac pro ⁊. muſice dulcedinis. ſ. quātū ad metrū ⁊ tūc. tūc. i.

rum oblectant. i. delectant. animum meum cum audiuntur. sed sensus. i. perceptio malorum est. altior. i. profundior miseris q̄ isti possint attingere. q. d. q̄uis verba fortune superficialiter me delectent tamen ad profunditatem mei doloris non attingunt. Itaq. i. ergo cum hec verba fortune desierint. i. cessauerint insonare auribus meis meror insitus. i. immissus. pregrauat animū meū. Tunc phia apprehēdit responsionem Boetii dicēs. Ita ē. i. hec enim verba fortune nōdū sunt remedia tui morbi. sed sunt quedam fomenta. i. leniments. aduersum curationem. i. contra sanationē cōtumacis doloris. nā remedia q̄ penetrent. i. imittent sese in profundum perturbationū expellendo eam radicaliter tui morbi. ista admouebo. i. apponā cum fuerit tempestiuū. ¶ Nota q̄ Boetius nihil habuit loqui contra verba fortune. quia vex dixit et cōtra veritatem nō est loquendū. Nam vero oia cōsonant: et veritas sibi ipsi attestatur fm Arist. ¶ Nota hisco est verbū inchoatiuū. et proferē p syncopam. quia regulariter deberet dici hyasco. vñ hiscere. i. hiam inchoare: cum aliquis aperit os. ¶ Nota q̄ oblitus altera producta est pticipium verbi obliuiscor. Sed oblitus altera correpta descendit a verbo obliuio. et oblitus. i. maculatus. vñ versus. Immemor oblit⁹ notat oblitus est maculatus. ¶ Nota circa hoc q̄ dicit isit⁹ meror animū aggrauat. q̄ quis nō doleret de infortunio nulli contigit: nisi animo maltū eleuato supra fortunā. Quia dicit Seneca. 65. epla. Plus equo te dolere nolo. sed vt si doleas. vix exigere audeo. nulli aūt ista firmitas animi cōtigit nisi multū supra fortunam eleuato. et subdit illd agamus et iocunda nobis fiat amissorum recordatio. nemo libēter ad id reddit qd non sic tormēto cogitaturus ē. ¶ Nota q̄ per rhetoricam et musicam dulcedinē fortune Boeti⁹ adhuc non fuit restitutus virtuti et sapie. qd attestatur eius meror aggrauans animū. Nam virtus et sapientia et dolorem et merorem opprimit. vñ Seneca. 65. epla. Quemadmodū minuta summa claritas sol obscurat sic dolores mesticias iniurias. sapia et virtus sua magnitudine elidit atq; opprimit.

¶ Verūtamen ne te miserum existimari velis an numerum modūq; tue felicitatis oblitus es. Taceo q̄ desolatum parente summorum te virorum cura suscepit delectusq; in affinitatem principum ciuitatis: qd preciosissimum propinquitatis gen⁹ est. prius charus q̄ proximus eē cepisti. Quis non te felicissimum cum tanto splendore socerorum cum coniugis pudore cū masculine quoq; prolis opportunitateq; predicabit.

¶ Verūtā ne te existimari miser velis. Hic phia enumerat bona fortune Boetio collata rōne quorum non debuit se estimare miserum. Et pmo enumerat bona pterita q̄ ipsum felicem fecerūt. postea enumerat in quarta prosa bona que ipsum in psēti felicem ostēdunt. Primo igit phia describit felicitatem suā preteritam. Scdo excludit quādā obiectionem ibi. Qd si idcirco. Primo enumerat quedā bona cōmunia. ꝯo magis specialia. scda ibi. Preterita libet. Primo dicit. O Boeti ne. i. non velis te existimari miserum. nunqd oblitus es numerum. q3 pro et modū felicitatis tue. taceo. i. pertranseo. q̄ te desolatum. i. priuatum. parente. i. patre et matre cura summorum virorum. i. consulum romanorū te suscepit. et tu dilectus. i. de aliis electus in affinitatē principum ciuitatis cepisti prius esse charus q̄ proximus. quod ē preciosissimū genus ppinquitatis. quis non predicabit felicissimum cum tanto splendore tuorum socerorum. cū tāto pudore coniugis. i. vxoris. et cū opportunitate. i. opportuna felicitate masculine prolis. q. d. nullus est qui non indicauerit te felicem in his. ¶ Nota q̄ triplex est gen⁹ ppinquitatis. Primū qd ꝯtrahit ex genealogia: et in tali ppinquitate aliqs simul efficit proximus et charus. nā frater fratri est charus et ppinquus. Alia est ppinquitas que trahit ex matrimonio: et vocat affinitas: et in tali ppinqtate aliquis prius efficit ppinquus q̄ charus. Tertia ppinqtas contrahit ex bonis morib⁹ et virtutib⁹. et hō est preciosissimū genus ppinquitatis et in tali aliqs efficit charus q̄ ppinqu⁹. et sic Boeti⁹ pus fact⁹ fuit romanis pncipib⁹ char⁹ rōne virtutis q̄ ppinquus matrimonii ꝯtrahendo cū eis. ¶ Nota q̄ phia dicit Boetium fuisse felicem splendore socerorum in plurali. cū tñ nō habuerit nisi vnum socerū. Nā socer dicit cuius filiam aliqs ducit et non legit q̄ Boeti⁹ habuit duas vxores. Ad hoc pōt dici. q̄ hic accipit socer large. nō tm̄ p pre vxoris. sed etiā pro fratre q large ēt pt dici socer. g̃ dicit pluralit socerum. ¶ Nota q̄ ex trib⁹ phia dicit boetiū felicē fuisse. ex hōestate socerorum ex pudore coniugis ex opportunitate masculine prolis. i. suorum filiorum.

¶ Pretereo: libet enim preterire communia. assumptas in adolescentia negatas senibus dignitates. ad singularem felicitatis tue cumulum venire delectat.

¶ Pretereo libet enī preterire cōia. Hic phia enumerat qdā bona specialia: ex qbus Boetius non d3 se estimare miserum. Et dicit. Ego pretereo. i. ptransire volo: quia mihi libet preterire cōia supple bōa et delectat me venire ad singularem. i. specialem cumulū tue felicitatis. s. ad sumptas dignitates in adolescētia negatas senibus. Et subdit.

¶ Si quis rerū mortalium fructus vllum beatitudinis pondus habet: poterit ne illius memoria lucis quantalibet ingruentium malorum mole deleri. Cum duos pariter consules liberos tuos domo prouehi sub frequentia patrum: sub plebis alacritate vidisti: cum eisdem in curia curules insidentibus tu regie laudis orator ingenii gloriā facundie meruisti. cum in circo duorum medius cōsulum circumfuse multitudinis expectationem triumphali largitione satiasti: dedisti vt opinor verba fortune dum te illa demulcet: dum te vt suas delicias fouet. Munus quod nulli vnq̄ priuato cōmodauerat abstulisti. Vis ne ergo cum fortuna calculum ponere. Nunc te primum liuenti oculo perstrinxit. Si numerum modumque letorum tristium ue consideres adhuc te felicem negare non possis.

¶ Siqs fructus rerum mortalium h3 vllum pondus beatitudinis. i. si pter aliqd tpale bonū homo d3 dici felix: poterit ne memoria illi⁹ lucis. i. tue felicitatis: quā iā dicā deleri qñtalibet mole. i. quocūq; pondere ingruentiū malorum. q. d. non pōt deleri. et que est illa felicitas cū tu vidisti liberos tuos. i. filios tuos pariter consules. i. ꝯsules electos. puehi. i. duci. de domo tua. sub frequētia. i. diligētia patrum. s. seniorum. et sub claritate. i. sub gaudio plebis. et cū tu eisdem filiis tuis insidentibus curules. i. sedes iudiciarias. orator. i. predicator regie laudis meruisti gloriā ingenii et facundie cū tu medius in circo. i. in circundatōe duorū consulū. s. filiorum tuorum satiasti expectatōem circūfuse multitudinis. triumphali largitiōe. i. victoriali triūphatione. vt ego opinor tu dedisti verba. i. deceptiōes fortune dum te illa demulcet: dum te fouet vt suas delicias. tu abstulisti munus qd nunq̄ cōmodauerat vlli. i alicui. priuato. i. extraneo. vis ne ergo cum fortuna ponere calculū. i. cōputationem. nunc ipsa fortuna pmū pstrinxit te oculo liuenti. idest inuido consideres numerum et modum letorum. ve pro vel tristium. i. psperitatis et aduersitatis adhuc non possis te negare felicem. ¶ Nota phia g hoc q̄ dicit pretereo et pri

us dixit taceo vtitur quodam colore rhetorico qui dr̄ oc-
cupatio. ⁊ diffinit̄ ſic a Tulio. Occupatio eſt cum dicim⁹ nos preterire: aut neſcire: aut nolle dicere illud qđ maxime dicim⁹. ¶ Nota ꝙ mos erat romanoꝝ ante .30. ãnos nulli conferre aliquã dignitatẽ: niſi ꝓpter ſingularẽ dignitatẽ ꝗ vel ꝓbitatem. vel ꝓpter publice rei euidentẽ vtilitatem. Boetius autẽ in adoleſcẽtia ante .30. annos elect⁹ fuit in conſulẽ. ⁊ hoc pħia vocat felicitatẽ cõem. nõ ꝙ cõiter oibus hoc ꝯcederet. ſed qꝛ non ſolum Boetio ſ; aliis paucis hoc accidit. Refert enim Tullius in li. de amicitia ꝙ Scipio ante .30. annos bis factus eſt conſul. Silr̄ germanicus iuuenis conſul factus eſt ante .30. annos. ſ; ſingularem felicitatem Boetii tangit dicens. Cũ duos pariter cõſules. ¶ Nota ꝙ ſm̄ Iſido. in lib. ethymo. currules erat ſedes in qbus magiſtratus ſedentes iura reddebant. Et dicuntur currules a curru: qꝛ tali ſede vtebant̄ in curru iudices quo vehebantur vt expeditius ꝑplo iudicia redderent ¶ Nota ꝙ cõſuetudo erat apud romanos i electõe ꝯſulũ habere ſermonẽ ad ꝑplm̄ de laudibus regum ⁊ electoꝝ in magiſtratu: ⁊ ſic bene predicabant: inde gl'am conſeqbat̄ huiuſmodi ſermonẽ fecit Boetius in electõe ſuoꝝ filioꝝ in conſules: ⁊ exinde ſua gl'ia fuit geminata. Et qꝛ conſimilis ſermo ꝯſueuit fieri in triumphis in laudem eoꝝ qui obtinuerant victoriam. ideo huiuſmodi ſermonẽ vocat triumphalẽ largitionẽ. ¶ Nota qui bonũ aliqđ ꝓmittit ⁊ non adimplet: ille dat verba ⁊ non rem. ⁊ ſic decipit. ğ dicit pħia. dediſti fortune verba. i. deceptiones promittẽdo ei aliqđ boni ꝙ ipſa te ita fouet. ¶ Nota ꝙ calculus in vna ſignificatiõe eſt paruus lapillus calcãdo nõ ledẽs. ⁊ qꝛ talib⁹ lapillis vtebant̄ antiq̄ i ꝯputãdo. iõ calculare vl' calculũ ponere ponit̄ ꝓ ꝯputare. vl' ꝓ rõem facer̄. ğ dicit pħia vis ne cũ fortuna calculum ponere quaſi dicat nõ debes ſi ꝯputabis cũ ea. ipſa inueniet te multo feliciorẽ q̃ miſerũ.

¶ Quod ſi iccirco te fortunatũ eſſe non eſtimas qm̄ que tunc leta videbantur abierunt. Non ẽ qđ te miſerum putes: qm̄ que nunc meſta creduntur pretereunt. An tu in hanc vite ſcenã nũc primũ ſubitus hoſpeſq; veniſti: vllam ne humanis rebus ineſſe conſtantiam reris: cum ſepe ipſum hominẽ velox hora diſſoluat: Nã ⁊ ſi rara eſt fortuitis manendi fides: vltimus tamen vite dies mors quedã fortune eſt etiam manẽtis. Quid ergo referre putas. Tu ne illam moriendo deſeras: an te illa fugiendo deſerat.

¶ Qđ ſi idcirco te fortunatũ eſſe. Hic pħia excludit quãdã obiectionẽ. poſſet aliqs dicere: hec predita bona nõ faciunt me felicẽ qꝛ ſunt ꝑtranſita. hãc obiectionẽ excludit pħia dicens. Qđ pro ſed. ſi non eſtimas te fortunatũ. i. felicem. qm̄ illa abierunt que tunc videbant̄ leta. etiam nõ eſt qđ. i. ꝓp qđ tu putes: i. eſtimes te miſeꝝ. qm̄ que nunc credunt̄. i. vident̄ meſta ꝑtereũt. An nunc pro nunquid tu veniſti primũ in hãc ſcenam. i. vmbrã vite. ſubitus. i. improuiſus. q; pro ⁊. hoſpes. i. aduena. vt ignores q̃ gerantur in hac vita. ne pro nunqd reris: i. opinaris vllã cõſtantiam ineſſe humanis rebus. cũ ipm̄ hoiẽ ſepe diſſoluat velox hora mortis. nã ſi fortuitis reb⁹ ẽ fides ꝑmanẽdi licet rara. tñ vltimus dies vite eſt quedam mors fortune. etiã manẽtis fortune. qd igiẽ putas referre. i. diſtare. ne. i. an tu deſeras illam. fortunã moriendo. an ꝓ vel illa te deſerat fugiendo. q. d. nihil refert quãtũ ad icõſtantiam fortune ſiue fortuna hominem deſerat ſiue deſeratur manifeſtum eſt ꝙ ꝑmanere nõ põt. ¶ Nota ꝙ in reb⁹ humanis nõ ſit cõſtantia. Cuius rõ eſt. In iſto qđ eſt genitũ nulla eſt conſtantia: qꝛ nihil eſt genitũ qđ non eſt corruptibile ⁊ non permanẽs: ſed res hũane ſunt genite ⁊ ꝓducte ergo ⁊c. ¶ Notãdũ ꝙ non eſt durabilis fortune ꝓſperitas. qꝛ ipſam cito fugat aduerſitas: vñ Gãfre. in poetria. Omnib⁹ ne crede tuis. ſi tpe paruo. Illuxere tibi: mox ſe clauſura ſerenum. Nebula facta diem: inducentq; crepuſcula noctem. ꝓpter qđ non eſt adhibenda fides rebus fortuitis. ¶ Nota ꝙ pħia tangit vnã rõnẽ ꝙ fortuna nõ ſit cõſtans que talis eſt. Homo nõ eſt ꝯſtans: ergo nec fortuna antecedens p;: qꝛ hoiem ſepe diſſoluit velox hora mortis conſequentia probat ex hoc qꝛ fortuna non h; eſſe niſi circa hoiem: cum ſit in agentibus a propoſito. 2. phiſico. ğ dicit pħia nihil differt quo ad icõſtantiã fortune. ſiue fortuna derelinquat hominẽ fugiẽdo: ſiue homo derelinquat ipſam moriendo quocunq; modo fiat ſemper ipſa eſt inconſtans ⁊ non permanens.

Metrum tertium ſecundi libri.

Cum polo phebus roſeis quadrigis
Lucem ſpargere ceperit:
Pallet albentes hebetata vultus
Flammis ſtella prementibus.
Cum nemus flatu zephiri tepentis
Vernis irrubuit roſis.
Spiret inſanum nebuloſus auſter:
Iam ſpinis abeat decus.
Sepe tranquillo radiat ſereno
Immotis mare fluctibus.
Sepe feruentes aquilo procellas
Verſo concitat equore.
Rara ſi conſtat ſua forma mundo:
Si tantas variat vices:
Crede fortunis hominum caducis:
Bonis crede fugacibus.
Conſtat eterna poſitumq; lege eſt:
Vt conſtet genitum nihil.

¶ Metrum tertium libri ſecundi.

Cum polo phebus roſeis quadrigis. Iſtud eſt metrum tertium huius ſecundi. cuius primus verſus dicitur ſaphicus ab inuentore. trochaic⁹ a pede predominante. Metrum autem ſecundi verſus dicitur gliconicũ ab inuentore: coriambicum: a pede predominãte. In hoc ergo metro pħia declarat trib⁹ exemplis mutabilitatẽ mundanaꝝ reꝝ. Primum exemplum eſt de corporibus celeſtibus tale. Sole lucente in celo tũc obſcuratur lumen aliarum ſtellarum. Ecce mutatio ſtellaꝝ quo ad lumen quo tamẽ plus apparebat tempore noctis: ſed ſole nobis lucente non apparet. vnde dicit littera. Cum phebus. i. ſol ceperit. inceperit. ſpargere. i. emittere lucẽ roſeis quadrigis idest roſeo curru. ſtella hebetata idest obſcurata. flãmis idest luminibus ſolis prementibus. ipſa pallet idest pallida fit ſm̄ albentes vultus. Secundũ exẽplum eſt in terre naſcentibus tale zephiro flante terra ornatur floribus. ſed auſtro flante flores deficiunt. Ecce mutatio in terra naſcentibus. vnde dicit in littera. Cum idest quando nemus irrubuit vernis idest vernalibus roſis. flatu zephiri tepentis idest calẽtis: ſi auſter nebuloſus ſpiret idest flere. inceperit. inſanum idest inſane. iam decus roſarum abeat ſpinis idest recedat de ſpinis. Tertium exẽplum eſt de mari tale. Quando mare non agitatur ventis apparet tranquillum. ſed ventis agitatum efficitur tempeſtuoſum. Ecce mutabilitas maris. vnde dicit in littera. Sepe mare radiat idest ſplendet. tranquillo ſereno idest ſerena tranquillitate. immotis idest non motis fluctibus Sepe aquilo concitat idest prouocat. feruentes procellas idest tempeſtates. verſo equore idest moto mari. Tũc hortatur philoſophia ne credamus bonis fortune: dicens Si mundo conſtat idest permanet ſua forma rata vt ex dictis p; ⁊ ſi mundus variat tantas vices. id eſt alternatio

nes tunc crede caducis.i.transitoriis fortunis hominum .i.noli credere.⁊ loquitur ironice.debet enim intelligi per contrariū.crede.id est noli credere bonis fugacibus. qualia ſunt bona fortune.quod patet ex hoc:quia conſtat id ē manifeſtum eſt:⁊ ē poſitum.i.ſtabiliſſimū.eterna lege.id eſt diuina lege.vt nihil genitum conſtet.i.imutabiliter permaneat. ¶ Nota ꝙ poete attribuunt ſoli quadrigam: que dicitur a numero quatuor equorum. Poete enim fingunt currum ſolis trahi quattuor equis. propter quattuor diuerſitates ſolis. Nam ſol cum oritur eſt rubeus.hora tertia ſplendens hora meridiei ē ferueñs.ſed hora veſpertina ē tepens. Lune vero attribuūt bigam propter duas proprietates lune. Nā luna virtualiter eſt frigida ⁊ humida. Nota circa hoc ꝙ dicit crede fortuitis bonis.ſeneca dicit in li. de conſolatione filii helye. Nunq̄ ego fortune credidi : q̄ cum mecum videretur pacem agere.omnia queçūq; in me indulgentiſſime conferebat pecuniā.honores.gratiaz.eo loco poſui.vnde poſſet ſine motu meo repetere. Interuallum magnum inter me ⁊ ipſam habui.itaq; nec illa abſtulit nec euulſit. Neminem aduerſa fortuna comminuit. niſi quem ſecunda decepit. Fortuna fortes metuit.ignauos expauit.opes auferre poteſt:animum autem ſurripere nō poteſt. ¶ Nota:ꝙ philoſophia bona fortune appellat caduca.ꝙ dicit.Seneca.78.epiſtola. Omnia iſta in que fortuna dominium exercet ſua ſunt:ſicut pecunie honores imbecilla ſunt fluida mortalia ſunt ⁊ paſſiones incerte. Nota dicit nullum genitum eſſe conſtans. dicit Seneca epla preallegata. Omnia mortalia minuuntur.cadūt.deferunt decreſcūt.exhauiunt.itaq; in illis in forte cauſa incerta inequalitas eſt.diuinorū autem vna natura eſt.

Proſa quarta libri ſecundi.

Um ego vera inquam commemores. O virtutum omnium nutrix:nec inficiari poſſum proſperitatis mee velociſſimum curſum.ſed hoc eſt quod recolentem vehementius coquit: Nam in omni aduerſitate fortune infeliciſſimum genus eſt infortunii fuiſſe felicez. Philoſophia.

Proſa quarta libri ſecundi.

Um ego vera inquā. Hec eſt quarta proſa huius ſecundi:in qua philoſophia probat boetio nō eē conquerendū de fortuna ꝑpter preſentia bona que ſibi dereliquit. Et primo boetius cōfitetur ſe fuiſſe felicē deplangens p̄ſentem īfelicitatē.ſecūdo phia oñdit ipſum eē felicem in preſenti ibi.Sed ꝙ tu:dicit ergo boetius.o philoſophia nutrix omniū virtutum tu cōmemoras veras.nec poſſum inficiari.i.negare.velociſſimū curſum.i.receſſum mee proſperitatis:ſed hoc eſt quod coquit.ideſt anxiat.vehementer me recolentem preteritam proſperitatē. Nam in omni aduerſitate fortune infeliciſſimum genus infortunii eſt fuiſſe felicem ⁊ iam non eſſe. ¶ Nota philoſophia dr nutrix omnium virtutum.quia omnis virtus conſiſtit in medio.medium non attingitur niſi recta ratione: que recta ratio eſt ſapientie ⁊ philoſophie. ¶ Item cum philoſophia diuidatur in practicā ⁊ ſpeculatiuam:ipſa includit prudentiam que eſt recta ratio agibiliū ex.6.ethi. prudētia autem colligata eſt omnibus virtutibus ex eodem.6.propterea philoſophia dicit nutrix omniū virtutum. ¶ Nota ꝙ recordatio preterite felicitatis coquit hominem ideo dicit ſeneca.65.epiſtola. Illud agamus vt iocunda nobis fiat amiſſorum recordatio.hoc autē contingit cum animus preparatus eſt ad amiſſionē eorum. ¶ Nota ꝙ duplex eſt infortunium.quoddam cōtinuum:aliud interpellatū ſiue diſcontinuū.primū infortuniū eſt infelix.ſecundū ē infeliciſſimū. Infortuniū enim continuū ex conſuetudine minus nocet.quia dicit Seneca in lib.de tranquil.animi. Tollerabilius eſt bona nō acquirere:quā acquiſita amittere.ideoq; letiores videbis quos fortuna nunq̄ reſpexit quam quos deſeruit. Idem dicit in lib.de conſola.filii helye.vnū habet bonum aſſidua infelicitas.ꝙ illos idurat quos vexat. Infortuniū aūt diſcontinuū eſt cum aliquis mutatur de aduerſitate in proſperitatem:⁊ iterum de ꝓſperitate in aduerſitatem:⁊ tale eſt infeliciſſimū genus.quia ſepe deiicit hominem in deſperationem.vnde Samarienſ. alias pau.hein. O bona proſperitas vbi nunc mea verſa eſt. In luctum cythara.ſit lachrymoſa lira. O mala dulcedo ſubitoq; abſumpta veneno.Queque recompēſas mel leo felle graui.

¶ Sed quod tu inquit falſe opinionis ſuppliciū luimus.id rebus iure imputare non poſſis. Nā ſi te hoc inane nomen fortuite felicitatis mouet:quam plurimis maximiſque habundes mecum reputes licet. Igitur ſi quid in omni fortune tue cēſu preciosiſſimum poſſidebas:id tibi diuinitus illeſum adhuc inuiolatumq; ſeruatur. Poteris ne meliora queq; retinens de infortunio iure cauſari. Atqui viget incolumnis illud preciosiſſimum humani generis decus. Symachus ſocer ⁊ quod vite precio non ſegnis emeres. Vir totus ex ſapientia virtutibuſque factus ſuarum ſecurus: tuis ingemiſcit iniuriis. Viuit vxor ingenio modeſta: pudicitie pudore precellens ⁊ vt omnes dotes eius breuiter includam:patri ſimilis. Viuit inquam tibi que tantum vite huius exoſa ſpiritum ſeruat Que vno felicitatem minui tuam vel ipſa conceſſerim:tui deſiderio lachrymis ac dolore tabeſcit. Quid dicam liberos conſulares: quorum iam vt in id etatis pueris vel paterni vel auiti ſpecimē elucet ingenii.

¶ Sed ꝙ tu inquit falſe opinionis. Hic philoſophia oſtēdit boetium in preſenti eſſe felicē propter multa bona quē adhuc poſſidet.ſecundo probat felicitatem fortuitam nulli poſſe totaliter euenire.tertio probat veram felicitatem in bonis fortuitis non conſiſtere.ſecunda ibi. Quis eſt enim tertia ibi. Atq; vt agnoſcas. Primo ponit philoſophia ꝙ non debet querulari boetius de infortunio cum habundet adhuc pluribus bonis.⁊ illa bona philoſophia enumerat. Secundo ipſa conſolatur eum ibi. Cum igitur. dicit primo. O boeti ꝙ tu luis.ideſt pateris ſupplicium falſe opinionis id eſt illud non poſſis iure imputare rebus. nam ſi mouet te inane nomen fortuite felicitatis.licet.id ē licitum eſt.vt tu reputes.id eſt computes mecum ꝙ plurimis.q; pro et.maximis bonis habūdes.ſi igitur illud bonum tibi ſeruatur diuinitus illeſum.q; pro et.inuiolatum quod tu poſſidebas preciosiſſimum in omni cenſu id ē theſauro tue fortune.poteris ne.retinens queq; meliora iure cauſari.ideſt conqueri de infortunio.quaſi di.non. Tunc enumerat bona eius atq; pro certe. illud preciosiſſimum decus humani generis.ſcilicet Symachus ſocer tuus iſte viget.id eſt floret vel viuit.incolumnis.id eſt ſanus. quod ſupple decus non ſegnis.id eſt non tardus emeres precio vite.quaſi dicat tu tantum diligis eum ꝙ vitam tuam pro eo exponeres Symachus vir totus factus ex ſapientia ⁊ virtutibus.ille ſecurus ſuarum ſupple iniuriarum.ingemiſcit de tuis iniuriis.viuit vxor tua modeſta ingenio:precellens pudore pudicicie:⁊ tu includas breuiter oēs dotes id eſt virtutes eius.ipſa ē ſimilis patri ſuo.ſcilicet ſimacho:

⁊ ipſa exiſtens exoſa. id eſt tedioſa hui⁹ vite. tātū tibi ſpirat ſpiritū. i. tantū ipſa viuit ꝓꝓ te. qno. i. i quo vno ego cōceſſerim tuā felicitatē minui ſupple ꝙ vxoꝛ tua tabeſcit. i. triſtatur lachꝛymis ac doloꝛe deſiderio tui: qd dicā liberos tuos cōſulaꝛes. quoꝝ ſpecimen. i. ſimilitudo igenii paterni. i. tui vel auiti. i. aui ipſoꝝ. ſ. ſimachi. q fuit auus ipſoꝛuꝫ ex parte matris. elucet vt in id etatis pueris. q. d. liberi tui ſunt ſimiles patri ⁊ auo ipſoꝝ in prudētia inqꝫtuꝫ etas ꝑmittit. ¶ Notandū ſicut iferi⁹ ꝓbabit. ꝙ in reb⁹ fortuitis nō pōt cōſiſtere vera felicitas. Jdeo illi q adeptione taliuꝫ rerum felices ſe exiſtimabāt. ⁊ ex amiſſiōe eaꝝ infelices falſa opinione decipiebant. ⁊ lꝫ in opinione coꝛꝛe eēt: nō tn̄ erat i re. Jdeo dicit pħia ad boetium. ꝙ tu falſe opinionis ſuppliciū luis. i. rebus iputare nō poſſis. ¶ Nota ſupplicium falſe opinionis eſt in animo nō in re. vn̄ Seneca. 17. epla. Multis paraſſe diuitias nō fuit finis miſeriaꝝ: ſꝫ mutatio animoꝝ. nec hoc miroꝛ. nō. n. in rebus eſt vicium ſed in animo. ſepius. n. opiniōe qꝫ re laboꝛamus: ergo ifortunium boetii nō erat iputandū reb⁹ qꝛ nō erat. ſed imputādū fuit ſue falſe opinioni. ¶ Nota ꝙ pħia oſtendit ꝑſentem felicitatē in trib⁹ cōſiſtere. ſ. in amicis. in vxoꝛe pudica. ⁊ filioꝝ ſuoꝛum prudētia. Primo eni ad felicitatē requirunt amici. Nam amicus ē ꝑcioſiſſimuꝫ genus diuitiaruꝫ ex. 8. proſa hui⁹ ſecundi: Et Ariſto. 9. ethi. Nemo eligit viuere ſine amicis habens reliqua bona. Et ꝯm tulliū in lib. de amicitia. Qui amicitiam tollit de mundo ſolē tollere videt. Et ſeneca i de remediis foꝛtuitoꝝ: nihil eſt pei⁹ qꝫ amicos non habet. ſi amicū perdidiſti aliū quere. ⁊ ibi eum queras vbi iuenias. quere inter artes liberales. inter recta ⁊ honeſta officia. quere in laboꝛibus. ad menſam iſta res nō querit. Secūdo requirit ad felicitatē politicā vxoꝛ pudica que rara ē. vnde Sene. i de remediis foꝛt. Multe ſter ꝓbas matrimonialis oꝛdinis ceperūt eſſe exēpla meretriculaꝝ: qꝫ multas ex cōiugib⁹ optimis peſſimas videmus. ex diligētiſſimis diſſolutiſſimas. ex liberaliſſimis rapaciſſimas. Etiā ſi bonā vxoꝛē habuiſti: nō potes affirmare eam eſſe ꝑmanſurā in illo ꝓpoſito nihil tā mobile. nihil tā vagum qꝫ feminaꝝ volūtas. Tertio requirit ad felicitatē politicā proles. qꝛ ꝯm ariſt. ꝑmo ethi. Non oino felix eſt qui ſpē turpis ē: aut ſolitari⁹. aut ꝓle carēs. ¶ Nota ꝯm huguitionē ſpecimen ē pulchꝛitudo vel ſimilitudo vel ſignū vel imago vel noticia vel expimētū vel bonū operis documētū. ſꝫ i ꝓpoſito accipit ꝓ ſimilitudine. ¶ Jtem ꝯm eundē auit⁹. ta. tū. i. ab auo habit⁹ vel poſſeſſus vl ad ipſuꝫ ptinēs. ⁊ ponit quandoqꝫ pro antiquo.

¶ Cum igitur precipua ſit moꝛtalibus vite cura retinende: o te ſi tua bona cognoſcas felicem: cui ſuppetunt etiā nunc que vita nemo dubitat eē chariora. Quare ſicca iā lachꝛymas. Nōduꝫ eſt ad vnum tibi omnis exoſa foꝛtuna: nec tibi nimium valida tempeſtas incubuit qm̄ tenaces herent anchoꝛe: que nec preſentis ſolamen nec futuri ſpem tpiſ abeſſe patiantur. B. Et hereant inqua ꝑcoꝛ illis namqꝫ manentib⁹ vt cunqꝫ ſe res habeāt hu mane: enatabimus. Sed quātum decus ornamētis noſtris deceſſerit vides. P. Et illa promouimus inquit aliquātulum ſi te nondum totius tue foꝛtis piget. Sed delicias tuas ferre nōn poſſuꝫ q abeſſe aliquid tue beatitudini tam luctuoſus atqꝫ anxius conquereris.

¶ Cum igit ꝑcipua ſit moꝛtalib⁹. Hic pħia ex dictis ꝯſolatur boetiū dicēs. Ex quo hoīb⁹ eſt ꝑcipua cura. i. maxima cura. retinēde vite. i. ſaluande vite. o te felicē ſi cognoſcas tua bona cui ēt nūc ſuppetūt. i. habundant talia bona. qꝛ nemo dubitāt eſſe cariora ipſa vita quare iā ſicca la chꝛymas ⁊ noli flere. nōdū. n. ois foꝛtuna eſt tibi exoſa. i. aduerſa. ad vnū. i. oino nec tibi icubuit. ſ. inſtetit tempeſtas aduerſitatis nimiū valida. qm̄ tenaces anchoꝛe. i. amici iſeparabiles. herēt. i. firmiter manēt que. ſ. anchoꝛe nō patiant tibi abeſſe ſolamē pn̄tis tpis nec ſpeꝫ futuri tpis. Et dicit boeti⁹. ꝑcoꝛ vt hereāt. i. maneant ille anchoꝛe. qa ipſis manētib⁹. vtcunqꝫ. i. qualitercūqꝫ res ſe habeant. nos enatabim⁹ euadendo aduerſitatē foꝛtune: ſꝫ o pħia tu vides qꝫtum decus nr̄is oꝛnamentis bonoꝝ exterioꝝ quib⁹ oꝛnabamur. Subiungit pħia. nos ꝓmouimus aliquātulum aium tuū ad cōſolationē ſi nondum piget te toti⁹ tue foꝛtis. qꝛ maioꝛ ps ſalua tibi manet ſed nō poſſum ferre tuas delicias: q tā luctuoſus. i. plenus luctu. atqꝫ anxius cōqreris aliqd abeē tue beatitudini. i. tue felicitati. ¶ No. ꝙ ſicut moꝛs ē oiuꝫ amariſſima: qꝛ oia abſcidit: oia deuoꝛat ⁊ qa aliq iudicant ſe nō timere moꝛtē. ⁊ tn̄ timent. ꝯm Senecam i de remediis foꝛ. Sic vita eſt oium dulciſſima oia. n. appetūt eē ⁊ viuere ideo vnūquodqꝫ naturalr nititur ad ſaluanduꝫ vitā: qua nihil eſt charius. Si ergo boetius poſſedit bona q chariora ſunt vita: nō debuit ſe exiſtimare miſeꝝ: ſed magis felicē. ¶ Nota ꝙ pħia amicos appellat anchoꝛas. ſicut. n. tēpeſtate incūbente ꝑ anchoꝛam nauis retinet ⁊ a piclitatiōe ſaluat: ſic imminēte aduerſitate foꝛtune bō fidelib⁹ amicis ne ſuccūbat ifoꝛtunio ſubleuat. Fideles. n. amici retinēt hoīeꝫ ipetu foꝛtune agitatuꝫ ne totalr deiiciat a ſua ſtabilitate. ¶ Nota ꝯm huguitionem ſuppetere. i. ſubminiſtrare vel ſupabūdare. ſꝫ pigere eſt piger eē vel penitere vel grauare vel offendere.

¶ Quis eſt eniꝫ tam cōpoſite felicitatis: vt nō aliqua ex parte cum ſtatus ſui qualitate rixetur. Anxia enim res eſt humanoꝛuꝫ cōditio bonoꝛum: et que vel nunquā tota proueniat. vel nunquā perpetua ſubſiſtat: Huic cenſus exuberat. ſed eſt pudoꝛi degener ſanguis. Hunc nobilitas notuꝫ facit: ſed anguſtia rei familiaris incluſus eſſe mallet ignotus Jlle vtroqꝫ circumfluus vitam celibem deflet. Jlle nuptiis felix: oꝛbus liberis alieno cenſuꝫ nutrit heredi. Alius prole letatus: filii filieue delictis meſtus illachꝛimat. Jdcirco nemo facile cuꝫ foꝛtune ſue conditione concoꝛdat. Jneſt enim ſingulis quod inexpertus ignoret: expert⁹ exhoꝛreat.

¶ Quis eſt enim tam cōpoſite. Hic pħia ꝓbat felicitateꝫ nulli poſſe totaliter euenire. Secūdo oſtēdit ꝙ qꝫto aliqs eſt felicioꝛ tanto leuioꝛi aduerſitate proſterniur. Tertio cōcludit ex his felicitatē foꝛtuitā amaraꝫ eſſe ⁊ miſerā. Quarto iuehitur cōtra hoies. Secunda ibi. Adde ꝙ feliciſſimi. Tertia ibi. Quam multis. Quarta ibi. Quid igit o moꝛtales. Primo dicit. Quis eſt homo tam cōpoſite felicitatis. i. tam copioſe felix vt non rixetur. id eſt diſcoꝛdet ex aliqua parte. cum equalitate. id eſt cum diſpoſitione ſui ſtat⁹ id eſt ſue foꝛtune. q. d. nullus eſt ita felix. quia conditio. id eſt ſtatus humanoꝝ bonoꝝ eſt anxia res. id eſt miſera res. que nunqꝫ homini tota proueniat. vel nunquam perpetua ſubſiſtat. Tunc declarat ꝙ non tota proueniat homini. quia huic. id eſt alicui homini. exuberat cenſus. id eſt habundat pecunia. ſed aliud ſibi deficit. quia degener ſanguis. ideſt ignobilitas eſt ſibi pudoꝛi. hūc ſupple aliū hominē nobilitas facit notū: ſed ipſe incluſus anguſtia rei familiaris. id eſt pauptatis. mallet ideſt magis vellet eē ignotus. Jlle. i. alter hō. circūfluus. i. circūdatus. vtroqꝫ. id eſt tam diuitiis qꝫ nobilitate. ipſe deflet celibem vitam. ideſt caſtam vitam: quia non poteſt foꝛſan ducere vxoꝛem. ille ideſt alter. felix nuptiis. ſcilicet habendo vxoꝛem. oꝛbus id eſt carens liberis ideſt pueris. ipſe nutrit ideſt congregat cenſum alieno heredi. Alius autem letatus ꝓle: ipſe meſt⁹

illachrymat.ſ.igemiſcit delictis.ſ.ꝓ criminibꝰ filii vel filie
ſue. Idcirco nemo facile ꝯcordat cū cōditiōe ſue fortune.
Ineſt.n.ſingulis ſupple hoibꝰ.aliqd qđ ipſe inexꝑtꝰ igno-
ret.vel expertus ipm exhorreat.⁊ ſic rixat̃ cum qualitate ſui
ſtatus. ¶ Nota ꝙ nō ē hō tā felix:quin inueniat aliquaꝫ
cōditionē i ſe quā vellet nō habere:propter qđ miſera eſt
cōditio humanoꝝ bonoꝝ:qꝛ nunq̄ꝫ hoi tota ꝓuenit: quia
aliqs cōtēnere oia pōt.ſed oīa habere nemo pōt. Et elicit̃
vna rō ex lr̃a. Illi cōditio humanoꝝ bonoꝝ nō tota ꝓue-
nit.cui ſuꝰ ſtatꝰ in aliquo diſplicet.ſed nullus inenit̃ taꝫ fe
lix cui ſtatus ſuꝰ nō diplіceat in aliquo ſicut declarat i lr̃a
ergo ⁊c. ¶ Itē ſanguis ſeruilis ꝯditiōis dr̃ degener.quia
hoīes naturalr̄ liberi ſunt ſed ꝑ ſeruitutē degenerāt a na-
tura. ¶ Nota vita caſta dr̃ vita celebs:quaſi celeſtis. qa
in carne viuere preter carnem eſt vita celeſtis ⁊ angelica.
¶ Nota ſm huguitionē illachrimari ē intus lachryma
ri vel cuꝫ dolore lachrymari ⁊ eſt deponētis generis.ꝫ ſꝫ
antiquos.inueniat̃ neutrius gn̄is.⁊ ſic Boetiꝰ ponit hic i
neutro genere cum dicit meſtus illachrymat.

¶ Adde ꝙ feliciſſimi cuiuſqꝫ delicatiſſimus ſen
ſus eſt:⁊ niſi ad nutum cuncta ſuppetant: omnis
aduerſitatis inſolens minimis quibuſqꝫ proſter-
nitur. adeo perexigua ſunt que fortunatiſſimis ſū-
mam beatitudinis detrahunt. Quam multos eē
coniectas: qui ſeſe celo proximos arbitrētur: ſi de
fortune tue reliquiis pars eis minima contingat.
Hic ipſe locus quem tu exilium vocas incolenti
bus patria eſt. Adeo nihil eſt miſerum niſi cum
putes. Contraqꝫ beata ſors omnis eſt equanimi
tate tolerantis. Quis eſt ille tā felix q cū dederit
impatiētie manus:ſtatū ſuum mutare no optet.
¶ Adde ꝙ feli.cuiuſqꝫ. Hic oñdit ph̄ia ꝙ hō magis fe-
lix leuiori aduerſitate ꝓſternit̃.cū hoc cōparando boetiū
ad alios. Et dr̃ adde ꝑdictis ꝙ ſenſus cuiuſqꝫ hoīs feli-
ciſſimi.i.fortunatiſſimi.ē delicatiſſimꝰ.i. ipatientiſſimus
niſi ad nutū ſuū cūcta ſuppetant.i.abūdent:ipſe erit inſo
lens.i.impatiēs oīs aduerſitatis:⁊ ꝓſternit̃ a ſua felicita-
te quibuſqꝫ mimis aduerſitatibꝰ adeo ꝑexigua ſunt.i.valde
exigua.q̄ fortunatiſſimis detrahūt.i.auferūt.ſummā.i.ꝑ
fectionē btitudinis. O boeti q̄ꝫ multos eē cōiectas.i.opi-
naris:q ſeſe arbitrent̃ ꝓximos eſſe celo.i.deo.ſi eis cōtin-
gat minima ps de reliqiis.i.de particulis tue fortune. hic
locus quē tu vocas exiliū:ē patria icolētibus.i.habitanti
bus.⁊ ita eoꝝ iudicio ſpectat ad felicitatē vl̄r ergo de rebꝰ
fortuitis cōcludit. Adeo nihil ē miſeꝝ niſi tu cuꝫ putes.i.
niſi ex reputatione ai tui eſtimes qꝫ.ꝑ ⁊ cōtrra.ſ.per cōtra
riū oīs ſors ē btā equanimitate.i.patiētia animi tolerātis
Quis ē ille taꝫ felix.q cū dederit manꝰ ipatientie.i.cū fue-
rit factꝰ ipatiēs.qn ipſe nō optet mutare ſtatū ſuuꝫ.q.d.
nullus ē tā felix. ¶ Nota ꝙ forſan aliqs diceret.nulli ho
mini placet ſtatꝰ ſuꝰ ſi deeſt ſibi magnū fortuniū. Sed de-
fectꝰ modici boni nō ipedit cōplacētiaꝫ ſtatꝰ qn hō totalr̄
ſit felix.hoc excludit ph̄ia dicēſ. Quanto aliqs ē felicior tā
to ē delicatior.⁊ q̄to ē delicatior.tāto magis grauat̃ ex de
fectu modici boni:⁊ ſic feliciſſimis detrahit̃ cōplemētum
btitudinis. ¶ Notandū ꝙ vna ⁊ eadē res ē quaꝫ vnꝰ iu-
dicat ſpectare ad miſeriaꝫ:alius iudicat ſpectare ad felici-
tatē.ergo dicit ph̄ia.locus quē tu exiliū vocas incolētibꝰ
eſt patria. ¶ Notandū q̄tūcūqꝫ ſit hō habūdans rebus
fortuitis:ſi aliqd diſplicet ſibi i ſtatu ſuo:ipſe optat ſtatum
ſuū mutari:cōmendando ſtatū alterius.vñ miles emeritus
laudat ſtatuꝫ mercatoris.ecōtra mercator expertus pericu
la marina laudat miliciaꝫ. Sil’r legiſperiti laudant agrico
las.⁊ agricole vrbanos. Simile exēplū pꝫ i boetio de ſco
lariū diſciplina de filio icōſtātie:q hñs diſplicētiam vni-
us ſtatꝰ ſꝑ aliuꝫ ⁊ aliuꝫ aſſumpſit. ¶ Nota ꝙ dicit nihil
eſt miſerum niſi cuꝫ putes.vñ dicit Señ.9.epl̄a. Miſer ē
qui ſe beatum non iudicat.licet mundo imperet non ē be-
atus qui ſe beatum non eſſe putat.

¶ Quā multis amaritudinibus hūane felicita-
tis dulcedo reſperſa eſt: que ſi etiam fruenti eſſe
iocunda videatur:tamē quo minus cum velit ab
eat:retineri nō poſſit. Liquet igitur quā ſit morta
lium rerū miſera btitudo: que nec apud equāni
mos perpetua perdurat:nec anxios tota delectat.
¶ Quaꝫ multis amaritudinibus. Hic ph̄ia oñdit fortui
taꝫ felicitatē eē amaraꝫ ⁊ miſeraꝫ dicēs. Quaꝫ multis ama
ritudinibus dulcedo humane felicitatis ē reſꝑſa.i.permix
ta q̄ ẽt ſi videat̃ iocunda hoi fruēti.tñ nō poſſit retineri q̄-
minus habeat ea cuꝫ velit.i.nō pōt retineri ad volūtatem
hoīs.⁊ liquet.i.manifeſtū ē:q̄ꝫ miſera ſit beatitudo rerum
mortaliuꝫ.q̄ nec ꝑpetua ꝑdurat apud equanimos.i.apud
conſtantes vel patiētes.nec ipſa tota.i.ſimul.delectat an-
xios.i.miſeros. ¶ Nota ꝙ felicitas ⁊ dulcedo hūana nō
ē ſine amaritudine.qꝛ dicit beatꝰ bernar. Nūq̄ꝫ i honore
ſine labore.nunq̄ꝫ in ꝓſꝑatiōe ſine tribulatiōe.nunq̄ꝫ i ſub
limitate ſine vanitate qs eē pōt. Itē alanꝰ i anticlaudiano
dicit. Sed nihil inuenio qđ i oī ꝑte btē viuat qn multas no
bis deferre q̄relas poſſit ſi nr̃am velit accuſare mineruā.

¶ Quid igitur o mortales extra petitis intra vos
poſitā felicitatem. Error vos inſcitiaqꝫ confundit
Oſtendam breuiter tibi ſumme cardinē felicita-
tis. Eſt ne aliquid tibi teipſo precioſius: Nihil
inquies. Igitur ſi tui compos fueris: poſſidebis
quod nec tu vnquam amittere velis: nec fortuna
poſſit auferre.
¶ Quid igit̃ o mortales. Hic ph̄ia inehit̃ cōtra hoīes:⁊
dicit ſic. O mortales quare petitis.i.q̄ritis.extra.i.i rebus
exterioribus felicitatē poſitā itra vos.error ⁊ iſcitia.i.igno
rantia cōfundit vos.oñdaꝫ tibi breuiter cardinē.i.radiceꝫ.
ſumme felicitatis.ē ne aliqd tibi ꝓcioſius te ipſo.nihil. in
quies.ſi igit̃ fueris cōpos tui ꝑ trāqllitateꝫ ai.tu poſſide-
bis:qđ nunq̄ꝫ amittere velis.ſ.delectationē i operatiōe ꝑ-
fecte virtutis.nec fortuna poterit tibi auferre. ¶ Nota ꝙ
duplex ē beatitudo.perfecta ⁊ iperfecta: Perfecta beati-
tudo habet̃ poſt hanc vitā. Et ē vita eterna de qua loqtur
beatus Jo.d. Hec ē vita eterna vt cognoſcāt te ſoluꝫ veꝝ
deuꝫ:⁊ quē miſiſti ieſuꝫ xp̄m.alia ē beatitudo iperfecta: q̄
pōt eē in p̄nti vita.quā ph̄i poſuerunt cōſiſtere iꝰ operatio
ne optime virtutis.vñ radix talis beatitudinis eſt trāquil
litas ai ex moderatione:⁊ ſedatione paſſionuꝫ per habituꝫ
virtutis. per talē āt trāqllitateꝫ hō efficit̃ ſui cōpos vt non
deficiat̃ paſſionibus.iſta auteꝫ tranqllitas nō eſt querēda
i rebus exterioribꝰ.ſꝫ ſoluꝫ hꝫ eē in aīo hoīs.de qua bti-
tudine ⁊ trāqllitate hic loqtur ph̄ia dicēs.qđ igit o mor-
tales ⁊c. Et Señ.loquēs de eađ felicitate.9.epi.dicit. Sū
mum bonuꝫ extriſecꝰ iſtrumēta nō q̄rit.domi colit̃:ex ſe to
tum ē icipit fortune eſſe ſubiu ſi quā partē ſibi foris q̄rit.
Iteꝫ Seneca.23.epl̄a. Felicitatis auiditas tuta ē: q̄ ſi vnāt
vñ ꝓueniat queris.ex bona cōſcientia.ex honeſtis cōſili-
is.ex rectis rationibus.ex contemptu fortuitorum. Et.31.
epiſtola dicit. Illud bonum ē querenduꝫ quod non fiet de
die in diem peius.quid ē hoc.animꝰ.ſed hic rectus.bonꝰ
magnus.quid aliud voces hunc aium:quam deuꝫ in cor
pore humano hoſpitatuꝫ. Et.41.epiſtola dicit. Lauda bo
num in homine quod eripi non poteſt:quod eſt propriuꝫ
hoīs queris quid ſit illud.animus ⁊ ratio perfecta.ratio-
nale namqꝫ animal eſt homo.

¶ Atqꝫ ut agnoſcas in his fortuitis rebus beati
tudinem conſtare nō poſſe ſic collige. Si btitudo
ē ſummū nature bonū ratione degentis:nec illud

eſt ſummũ bonum quod eripi vllo modo põt qm̃ precellit id qḋ nequeat auferri: manifeſtum eſt ꝙ ad beatitudinẽ percipiendã fortune inſtabilitas aſpirare non poſſit.

¶ Atqꝫ vt cognoſcas in his. Hic phia ꝓbat verã felicitatẽ nõ poſſe cõſiſtere in rebus fortuitis tribus rõnibꝰ ſcḋa ponit ibi: Ad hec: tertia ibi. Et quã. Pria rõ talis eſt. In illo nõ conſiſtit felicitas hoīs qḋ põt auferri ab hoīe: ſed bõa fortuna ſunt hmõi. ꝙ ꝛc. Maior nota. qꝛ ſummũ bonũ eſt propriũ hoīs: bonũ aũt qḋ auferri põt nõ ẽ ſummũ qꝛ illud qḋ auferri nõ põt melius ẽ eo qḋ auferri poteſt. Minor pꝫ. bona fortuita poſſunt auferri cũ ſint mutabilia. vñ dicit in lr̃a. Ut agnoſcas beatitudinẽ nõ poſſe cõſtare in rebus fortuitis ſic collige per tales rões. Si beatitudo ẽ ſummũ bonũ nãe degẽtis rõne. i. nãe rõalis: nec illud ẽ ſummũ bonũ qḋ vllo mõ põt eripi. i. auferri: qꝛ illud. ſ. bonũ qḋ nequeat. i. nõ põt auferri hoc ꝓcellit. i. melius ẽ eo qḋ põt auferri. ſ. ex quo manifeſtũ ẽ ꝙ inſtabilitas fortune nõ poſſit aſpirare. i. accedere ad beatitudinẽ accipiendã. ¶ No. ꝙ beatitudo ẽ ſummũ bonũ: qꝛ i tertio huiꝰ ꝓſa. pſa dr̃ ꝙ beatitudo ẽ ſtatus ꝑfectꝰ aggregatõe omniũ bonoꝝ: ꝛ beatitudo eſt ſummũ bonũ nature degentis. i. viuẽtis rõne. i. nature rõnalis ſicut hoīs: qꝛ hoium genus viuit arte ꝛ rõne. ex ꝓhemio methaphi. Nullum eni alioꝝ aīaliũ eſt felix ex. 10. ethi. Bruta. n. animantia nemo felicitabit. i. ethi. ꝛ talis beatitudo nõ conſiſtit in bõis exterioribus. ſed in actu ſapiẽtie: qꝛ dicit ariſto. in li. pol. Teſtis mihi eſt deus ꝙ in bonis nõ cõſiſtit ſummũ bonũ ꝛ idẽ in eiſdẽ nos ſumus felices ꝛ diũ. diũ autẽ non ſunt felices bonis exterioribꝰ. ꝙ nec hoīes. ¶ Nota licet in bonis exterioribus fortuitis nõ conſiſtat felicitas formalr̃ ꝛ eſſentialiter: tñ felicitas conſiſtit in eis organice: qꝛ deſeruiunt ad felicitatẽ verã: ſine. n. rebus exterioribus quarum fortuna dña eſt: nõ cõtingit eſſe felicẽ. ſupple organice. ex li. de bõa fortuna. ꝛ ex. 10. ethi. Opus ẽ exteriori ꝓſperitate oīenti. natura enim ꝑ ſe nõ eſt ſufficiens ad ſpeculandũ ſed opꝫ cibum potum ꝛ reliquum famulatum ꝑſiſtere.

¶ Ad hec quẽ caduca iſta felicitas vehit: vel ſcit eam vel neſcit eſſe mutabilem. Si neſcit. quenaꝫ beata ſors eſſe poteſt ignorantie cecitati. Si ſcit metuat neceſſe ẽ ne amittat quod amitti poſſe nõ dubitat: quare continuus timor non ſinit eſſe felicem. an vel ſi amiſerit negligendum putat: ſic quoqꝫ ꝑexile bonum eſt quod equo animo feratur amiſſum.

¶ Ad hec quẽ caduca iſta felicitas vehit. Hic phia ponit ſcḋam rõnem que talis eſt. Ille qui felix eſt fortuita felicitate aut ſcit cã mutabilẽ eſſe: aut neſcit. ſi neſcit. eſt ignorãs. ꝛ ꝑ cõſequens nõ eſt felix. ſi ſcit cã eẽ mutabilẽ neceſſe eſt ꝙ timeat ne cã amittat. cui aũt ineſt cõtinuus timor felix eẽ nõ põt. vñ dicit i lr̃a ſic ad hec. ſ. ꝑdicta addã aliã rõnem. Nõ quẽ vehit. i. ducit. iſta caduca. i. fortuita felicitas. vel ſcit cã eſſe mutabilẽ vel neſcit: ſi neſcit: quenã ſors. beata. i. que felicitas beata põt eſſe cecitati ignorantie. q. d. nulla. Si ſcit eã eſſe mutabilẽ neceſſe eſt vt metuat ne amittat illud quod nõ dubitat poſſe amitti quare ꝯtinuus timor nõ ſinat ipm eſſe felicẽ. Et forſan diceres: homo nõ timet amiſſionẽ fortune. qꝛ nõ curat vtrũ eam amittat vel non hoc excludens philoſophia dicit. ſi amiſerit bonum fortuitũ. ꝛ putat illud negligendũ. i. nõ curandũ. tũc illud bonũ erit valde exile quod amiſſum feraꝛ equo aio. i. eq̃li animo. ſicut cõſeruatũ: ꝛ ꝑ ꝯñs illud nõ eſt ſummũ bonũ. ¶ Nota ex tertio huiꝰ proſa. 9. Uera ꝛ perfecta felicitas facit hoīeꝫ potentẽ. reuerendũ. celebrẽ ꝛ letũ. ergo vera felicitas excludit timorẽ. ꝛ ꝑ cõſequẽs ꝯtinuꝰ timor q excludit leticiã nõ ſinit eẽ felicẽ. vñ Sene. 9. epl̃a. Ille beatiſſimus ẽ ꝛ ſecurus ſui poſſeſſor. qui craſtinũ diẽ ſine ſolicitudine expectat. ¶ Item nota ex quo felicitas cõſiſtit in ſpeculatione dei ꝛ ſubſtãtiaꝝ ſeparataꝝ. ipſa excludit cecitatẽ ignorantie: a qua ignorãtia felicitas eſſe non poteſt.

¶ Et quoniã tu idem es cui perſuaſum eſſe atqꝫ inſitum permultis demõſtrationibus ſcio mẽtes hominum nullo eſſe modo mortales: Cũqꝫ clarũ ſit fortuitã felicitatem corporis morte finiri: dubitari nequit ſi hec afferre beatitudinem poteſt: qui omne mortaliũ genus in miſeriã mortis fine labatur. Qḋ ſi multos ſcimꝰ nõ morte ſolum verũ etiã doloribus ſuppliciiſqꝫ beatitudinis fructum queſiſſe: quonã mõ pñs vita facere beatos poteſt: que miſeros tranſacta non efficit.

¶ Et quoniã tu idẽ es. Hic phia ponit tertiã rõnem que talis eſt. Si beatitudo cõſiſteret in rebꝰ fortuitis. cũ bona fortuita finiũtur morte hoīs. ſequiꝛ ꝙ omnis hõ in morte fieret miſer. qḋ nõ ẽ veꝝ. quia multi ꝑ mortẽ cõſecuti ſunt felicitatẽ. ſicut martyres ꝛ alii ſancti: q per peſſi ſunt maxima tormenta vt cõſequerenꝛ beatitudinẽ i anima. dicit ꝙ ſic in littera. Quoniã tu idẽ es hõ cui ego ſcio eẽ ꝑſuaſuꝫ ꝑmultis. i. valde multis demõſtratiõibꝰ mẽtes. i. aias hominuꝫ nullo mõ eẽ mortales. Et cũ ſit clarũ. i. manifeſtuꝫ fortuitã felicitatẽ finiri. i. terminari morte corpis hoīs. nequit. i. nõ põt dubitari. ſi hec fortuita felicitas põt afferre. i. dare beatitudinẽ. qn oẽ genꝰ mortaliũ. i. hominũ. labatur in miſeriã l fine mortis. Sed ſi ſcimus multos. ſ. ſanctos q̃ſiſſe fructũ beatitudinis nõ ſolũ morte. verũetiã doloribuſqꝫ. i. ſuppliciis quonã mõ. i. per quẽ modũ: ꝑſens vita ſupple bonis fortuitis ornata. põt facere beatos. que vita trãſacta. i. terminata. nõ efficit miſeros. q. d. nullo mõ. ¶ Nota cuius ꝑñtia ẽ cauſa felicitatis eiꝰ abſentia ẽ cauſa miſerie ꝛ infelicitatis. Sicut. n. nauta ꝑ ſui ꝑſentia eſt cauſa felicitatis nauis. ſic eius abſentia ẽ cã ꝑclitatõis eiꝰ ex. 2. phi. Si ergo bona fortuita ꝑ ſui ꝑſentiam eẽnt cauſa beatitudinis. ꝑ ſui abſentiaꝫ eẽnt cã miſerie. Cuꝫ aũt i morte hominis bona fortuita relinquũt hominẽ fugiẽdo: ꝛ homo relinquat ea moriendo. oīs hõ poſt mortẽ eſſet miſer ꝛ infelix: qḋ falſum ẽ. nã multi poſt mortẽ cõſequũꝛ beatitudinẽ: ꝛ qꝛ forſan aliqs diceret mortuo homine moritur ꝛ aia eiꝰ. ꝛ ſic poſt mortẽ homo nullã cõſequꝛ beatitudinem. hoc excludit phia dicẽs ad boetiũ. tu es idẽ ille cui ꝑſuaſum ẽ multis demõſtratiõibꝰ aias hoiuꝫ eẽ imortales ¶ Nota ꝙ oẽs leges i hoc cõueniũt ꝙ aia itellectiua hominis ſit imortalis. ſeparaꝛ. n. ab aliis ſicut ꝑpetuuꝫ a corruptibili. ex. 2. de aia. ꝛ hoc ẽ rõnabile: qꝛ aia itellectiua imaterialis nõ ẽ educta de potẽtia materie. ſed ab extra. ſ. a deo. Ipſa. n. ſm̃ btm̃ aug. creando infundiꝛ. ꝛ infundẽdo creatur. ꝓpter qḋ cũ abſciſſio materie ſit cã ꝑpetuitatis per cõmentatorem primo celi ꝛ mũdi. aia itellectiua immaterialis exiſtẽs ipſa eſt immortalis.

Metrum quartum libri ſecundi.

Quiſquis volet perhennem
Cautus ponere ſedem:
Stabiliſqꝫ nec ſonori
Sterni flatibus euri.
Et fluctibus minantem.
Curat ſpernere pontum.
Montis cacumen alti
Bibulas vitet arenas.
Illud proteruus auſter
Totis viribus vrget.
Hec pendulum ſolute:

Pondus ferre recuſant.
Fugiens periculoſam
Sortem ſedis amene:
Humili domum memento:
Certus figere ſaxo.
Quamuis tonet ruinis
Miſcens equora ventus.
Tu conditus quieti
Felix robore valli:
Duces ſerenus euum.
Ridens etheris iras.

¶ Metrum quartum libri ſecundi.

¶ Quiſqꝫ volet perennē. Hic icipit quartū metruꝫ hui⁹ ſecundi. qḋ dr̄ metꝝ anacreonticuꝫ ab inuentore. iambicū a pede ꝑdominātе. dimetꝝ a numero peduꝫ. cathelecticuꝫ qꝛ deeſt vna ſyllaba ad ꝯplementuꝫ metri. huic metro adiungit metꝝ ferecratiū: ſic dictuꝫ ab inentore de quo ſuperi⁹ dictū eſt. In hoc ḡ metro philoſophia cōmendat vitā mediocrē per talē methaphoram. Edificiū conſtructū in loco nimis alto vrgeť tempeſtatib⁹ ventoꝝ. ⁊ fundatū in loco arenoſo deſluit. ſꝫ fundatum in loco humili ⁊ ſaxoſo vtrūqꝫ vitat incōmoduꝫ ſic vita preſens nimiuꝫ eleuata ꝓſperitate vel nimiuꝫ depreſſa aduerſitate frequēter euentu inopinato calamitatibus deſluit mediocris autē ſecura ꝑmanet. Dicit ergo in littera. Quiſquis homo cautus volet ponere ſedeꝫ perenneꝫ. ideſt firmā manſionē ⁊ ipſe ſtabilis exiſtens. nec velit ſterni: id ē deiici ſonoris flatibus euri illius venti. quiſqꝫ curat ſpernere pōtuꝫ minantē fluctibus. ideſt mare fluctuans. ille vitet cacumen. i. ſummitatem alti mōtis. ⁊ vitet arenas bibulas. i. ſiccas. Tunc aſſignat cauſā quare debeat vitari i edificādo cacumē alti mōtis. qꝛ illud. ſ. cacumē alti mōtis vrget. i. infeſtat auſter ꝓteruus. i. vent⁹ ipetoſus. Tunc aſſignat cauſaꝫ q̄re debeāt vitari arene: qꝛ he. ſ. arene ſolute. i. diſiuncte ꝑ ſiccitateꝫ recuſant ferre. i. nolunt portare pendulūꝫ pond⁹. i. labile pōdus. Tu ḡ fugiens ꝑiculoſaꝫ ſorteꝫ. i. euentuꝫ. amene ſedis. i. amene māſiōis ⁊ certus exiſtens memēto figere. i. ſtabilire domū tuā in humili ſaxo. i. depꝛeſſo lapide. quāuis vēt⁹ miſcens equora. i. voluens maria. tonet. i. ſeuiat. ruinis. i. flatib⁹ ruinoſa. tu felix ꝯditꝰ robore. i. firmitate quieti valli. i. munitionis. ⁊ tu ſeren⁹. i. trāquill⁹ duces. i. ages euum. i. vitam tuam. ridens. i. deridens ⁊ ꝓ nihilo hñs iras. i. ꝑſecutiōes etheris. i. aeris vl' vēti furiētis. ¶ Nota ꝙ ois virt⁹ ſupfluitate corrūpiť. vnde virt⁹ ꝯſiſtat i medio. Eſt eniꝫ virt⁹ habit⁹ electiuus imediate ꝯſiſtens recta rōne determinat⁹. i. ois ſupfluitas tanq̄ꝫ viciofa vitanda eſt. Phia ergo docet vitare ſuperfluaꝫ ꝓſperitatē. quaꝫ deſignat ꝑ cacumen alti mōtis: q̄ ꝓſꝑitas plerūqꝫ impugnať inuidia ⁊ potētia magnatū. que per ventū impellentē deſignať. Docet etiaꝫ vitare nimiam paupꝛtateꝫ: q̄ꝫ deſignat bibula arena: que paupꝛtas recuſat ferre indigentiaꝫ neceſſarioꝝ: que per pōdus pendulū deſignať. Indigentia eniꝫ grauat hoieꝫ ad modū penduli pōderis. ¶ Nota ſecuritas ſm Tulliuꝫ i rhetorica ſua: Eſt virtus incōmoditates imminētes ⁊ inchoare … affines nō formidans. q̄ ſecuritas maxie appetenda eſt ꝓpter quod phia docet appetere vitaꝫ mediocrē q̄ reddit hoiem ſecuꝝ ſm illḋ poeticū. Medio tutiſſim⁹ ibis. ⁊ catho. Tuta mage pupis eſt modico que flumine ferť. Quaꝫ vitaꝫ mediocrē deſignat ꝑ humile ſaxū: i quo edificiū ipetu vēti nō deiciť: nec inundatōib⁹ tanq̄ꝫ bibula arena diſſoluiť. ¶ Nota ꝙ duplex ē paupertas. voluntaria ⁊ leta. alia inuoluntaria ⁊ triſtis ꝑma paupꝛtas ē appetēda. ſa fugienda. De pꝛima loquitur ſen̄. in epl'a. Honeſta res eſt leta paupertas paupertas cui expedita ſecura eſt. Et. 18. eplā. O lucille cipe paupꝛtate hře cōmertiuꝫ: aude ꝯtemnere opes. nemo alias eſt deo dignus: q̄ꝫ qui opes contempſerit. Secunda paupertas. ſ. inuoluntaria ⁊ triſtis fugienda eſt: qꝛ mortal' eſt ⁊ ratione triſticie ſtupefacit ⁊ corrumpit naturam.

Proſa quinta libri ſecundi.

Sed quoniam rationum iam in te mearuꝫ fomenta deſcendunt: paulo validioribus vtendū puto. Age. n. ſi iam caduca ⁊ momentanea fortune bona non eſſent. quid in eis eſt quod veſtrum vnquam fieri queat aut nō perſpectum conſideratumqꝫ vileſcat.

Proſa quinta libri ſecundi.

Sed quoniaꝫ rōnuꝫ iam in te. Hic icipit q̄nta ꝓſa hui⁹ ſcḋi: in qua phia pōit remedia mouētia boetiuꝫ ad oſtēdenduꝫ ꝙ bona fortune ſunt cōtemnenda: ⁊ minus eſſe dolēdum de amiſſiōe eorum Iſta autē remedia ſunt rōnes ſumpte ex ꝯditiōe ꝑticulariuꝫ bonoꝝ fortune. ſ. diuitiaꝝ honoꝝ: poteſtatum: ⁊ glie. Et pꝛimo oñdit h̄ de diuitiis: ꝙ nō ſunt magnopꝛe appetēde: ponēdo vnam rōnem generalem aſpicientē oia bona fortune: Secundo ponit rōnes de diuitiis: ibi diuitie. Primo itēdit talē rōem: Nullus magnopꝛe debet illḋ appeteꝛ qḋ nō poteſt eē ſuum: ⁊ ꝙ eſt i ſe ꝯſideratuꝫ eſt vile: ſed oia bona fortuita ſunt hmōi: qꝛ ſunt mutabilia: ideo nō poſſunt eſſe propꝛia homis. ⁊ in ſe ꝯſiderata vileſcunt: ḡ ⁊c. vn̄ dicit in littera: Quia fomenta ideſt medicamēta meaꝝ rōnum: i te deſcendunt: qꝛ ego video te paulatim fortunam ꝯtemneꝛ: qꝛ puto eſſe vtendum paulo validioꝛib⁹ ſupple ratiōibus. i. magis mouētibus. Age eſt aduerbiū hortandi ſi. n. bona fortune nō eſſent caduca. i. caſualia: ⁊ momētanea id ē tranſitoria ad modum momēti qd eſt in eis qḋ vnq̄ꝫ queat fieri veſtrum aut ꝑſpectum ⁊ i ſe ꝯſſideratum nō vileſcit: q. di. nihil ¶ Nota ꝙ bona fortune ſunt caduca ⁊ tranſitoria: dicit Seneca. 76. epl'a Oia bona fortune nobis accidunt ſed non adherent ⁊ ſi abducantur ſine vlla noſtri lachrymatione diſcedunt ex quo pꝫ nō mutabilia ſunt ꝙ nō ſunt propꝛia bona hominis: quia ſm eundem: Senecam: Nihil ꝓpꝛium dicas quod mutari poteſt ¶ Nota ꝙ bona fortuita in ſe conſiderata vileſcant: quia dicit Ioannes criſoſto. Bona fortune in ſe ipſis veteraſcunt ⁊ ꝯſumunť: aut ab extraneis dolo vel violētia vel calumnia diripiuntur.

¶ Diuitie ne vel veſtri vel ſui natura precioſe ſūt. Quid carum potius: aurum ne an vis cōgeſte pecunie. At qui hec effundendo magiſquaꝫ coaceruando melius nitent. Siquidem auaricia ſemper odioſos. claros largitas facit Quod ſi maneꝛ apud quemquam non poteſt quod transfertur in alterum: tunc eſt precioſa pecunia cum tranſlata in vſu largiendi deſinit poſſideri.

¶ Diuitie ne vl' veſtri vel ſui naura ⁊c. Hic philoſophus ponit ratiōes de diuitiis i ſpeciali: ꝙ non ſunt magnopꝛe appetende. Secundo ꝓbat hoc generaliter de diuitiis ibi Quid autē. Prima diuidiť in quinqꝫ partes ſm ꝙ q̄nqꝫ ſunt genera diuitiarū que probat non multū eſſe appetenda. ſcilicꝫ pecunia. gemme poſſeſſiones. veſtes. ⁊ famuli. Primo oſtendit propoſitū de pecunia. Secundo de gemmis ibi. An gemmarū. Tertio de poſſeſſionibus ibi. An vos. Quarto de veſtibus ibi. Iam vero: Quinto de famulis ibi An vero: Primo duabus ratiōibus probat diuitias non multū eſſe appetendas: ſecunda ibi: An eadem: Prima ratio talis eſt: Illa non ſit multuꝫ appetenda que nec ex ſui natura nec ex natura vtentis ſunt precioſa: diuitie ſunt hmōi ergo ⁊c. maior nota: qꝛ nihil appetiť niſi bonum et precioſuꝫ: Minor declarať: diuitie nō ſunt bone ex ſui natura: qꝛ nō faciunt bonuꝫ eū cui adueniunt. nec ſunt bone ex ꝑte vtētis: qꝛ nō inq̄tuꝫ ꝯſeruāť. ſꝫ enim faciunt

homīnē auarum. nec inq̄ztū diſtribuunt. q2 ſic relinquūt hominē. dicit. n. in littera. Diuitie vel ſunt p̄cioſe ſui natura aut natura veſtri vtēniū eis. ⁊ quid earū eſt potius. i. precioſius. an aurū aut vis cōgeſte pecunie. i. congregate. Atq3 pro certe. hec. ſ. diuitie non ſunt precioſe cōſeruādo eas quia melius nitēt effundendo. i. diſtribuēdo eas q̄z eo aceruando. i. retinendo eas. ſiquidē auaritia q̄ pecuniā co aceruat: ſemp facit hoies odioſos. ⁊ largitas que pecuniā effundit: facit claros. i. honeſtos. Subdit. ⁊ ſi illō qō trāſfert i alterū nō poteſt manere apud quenq̄z: tūc eſt p̄cioſa pecunia loquēdo yronice. cū ipſa vſu largiendi trāſlata in alios deſinit poſſideri. ¶ Notandū q2 aliquid eſt bonū dupliciter: vel ex natura ſui. vel ex natura vtētis. Illud dicit bonū ex natura ſui: qō a ſe vel in ſe habz vnde ſit bonuz. ⁊ cuicūq3 aduenit facit ipm bonū ſicut ratō recta. pax ⁊ ſilia Sed illud dr̄ bonū ex p̄te vtētis: quo ſi aliqs cōuenienter vtat aliquid boni inde p̄uenit. ¶ Unde nota ſm beatum bern̄. Solus error hoiuz facit q2 aur ⁊ argentū reputatur p̄cioſa cū ſint niſi terra rubea ⁊ alba. ¶ Nota q2 Seneca 88. eplā probās diuitias nō eſſe bonas ſic arguit. Quod bonū eſt bonos facit. diuitie nō faciūt bonos ergo diuitie bone nō ſunt. Itē illud qō poteſt cōtingere cōtēptiſſimo ⁊ turpiſſimo bonū nō eſt. diuitie autē ⁊ lenoni ⁊ laniſte contingūt. ergo bone nō ſunt. Itē bonū ex malo nō fit. diuitie autē ſunt ex auaritia que mala eſt. ergo bone non ſunt.

¶ At eadē ſi apud vnum quāta eſt vbiq3 gentiū congerat: ceteros ſui inopes fecerit. Et vox quidem tota: tota pariter multorum replet auditū. Veſtre vero diuitie: niſi cōminute in plures tranſire non poſſunt. quod cum factū eſt: paupes neceſſe eſt vt faciant quos relinquunt. O igitur anguſtas inopeſq3 diuitias quas nec hr̄e totas pluribus licz: ⁊ ad quemlibet ſine ceterorum paupertate non veniunt.

¶ At eadē ſi apud vnū. Hic ponit ſcd̄am rōem que talis eſt. Illa nō ſunt multū appetēda que a plribus nō pn̄t poſſideri: ⁊ nō trāſeunt ad aliū ſine pauptate alioꝝ. diuitie ſūt hmōi. ergo. ⁊c. vn̄ dicit in littera. Si eadē pecunia q̄nta eſt vbiq3 gētiū. i. apud oēs gentes. ſi illa cōgerat apud vnuz hoiez. ipa fecerit ceteros hoies iopes ſui. i. carētes. ⁊ vna vox pariter tota. i. ſiml' replet auditū multoꝝ. diuitie autē nō poſſunt trāſire in plēs: niſi cōminute. i. diuiſe in partes qō cū factuz ē. ſ. q2 cōminute trāſeunt in alios: neceſſe ē vt illos faciāt paupes quos relinquūt. At tunc exclamat contra diuitias dicēs. O igit ſupple dico diuitias eſſe anguſtas. i. artas. q3 p et inopes. q̄s nō licet plurib' hr̄e totas ⁊ que ſi veniunt ad quēlibet ſine pauptate ceteroꝝ. i. alioꝝ hoīuz. ¶ Nota q2 diuitie nō veniūt ad quēlibet ſine aliorū pauptate: quia dicit ſeneca i de remediis. Pecuniā p̄didiſti: quā vt haberes ali' āte te p̄didit. p̄didiſti pecuniaz habes vno periculo minus quo te felicē ſi cū illa auariciā p̄didiſti. Et idē. 88. eplā dicit. Diuitie animos inflant. ſuperbiā pariunt. inuidiā cōtrahunt: mentē alienāt. timorē inducunt iſolētiaz faciunt. nihil autē aliud inſolētia eſt q̄z ſpes falſe magnitudinis. ergo diuitie bone non ſunt.

¶ An gemmarū fulgor oculos trahit. Sed ſi qd eſt in hoc ſplendore precipui: gemmarū eſt lux illa non hominum. Quas quidem mirari homines vehementer admiror. Quid eſt enim carens anime motu atq3 membrorum cōpage: quod animate rationabiliq3 nature pulchrum eſſe iure videatur. Que tametſi cōditoris opera ſuiq3 diſtinctione poſtreme aliquid pulchritudinis trahunt: infra veſtram tamen excellentiam collocate admirationem veſtram nullo modo merebantur.

¶ An gēmaꝝ fulgor oculos trahit. Hic oſtendit phia: q2 gemme nō ſunt appetēde tanq̄z p̄priuz bonuz hois: itendens talē rōem. Quicqd bonitatis vel p̄cioſitatis eſt i gēmis hoc cōſiſtit in luce ⁊ ſplēdore gēmaꝝ. ſz lux gēmāꝝ nō eſt p̄priuz bonuz hois: ſed eſt bonuz ipſaꝝ gēmaꝝ ergo ⁊c. vn̄ dicit in littera. An fulgor gēmaꝝ trahit oclos hominuz ſupple ad cōcupiſcenduz eas tanq̄z p̄priuz bonuz: ſz ſi qd ē p̄cipui. i. p̄cioſitatis i hoc ſplēdore: illa lux eſt gemmaꝝ et nō hoim: quas quidē gēmas vehemēter admiror homies mirari. i. mirādo deſiderare tanq̄z bonuz ſuuz qd. n. eſt carens motu aie atq3 cōpage. i. cōiunctione mēbroꝝ. q. d. qd repitur in reb' maiatis qd iure videat. i. videri debeat eſſe pulchꝝ rei aiate. q̄z p ⁊ rōnabili nature. q. d. nihil. q̄ gemme tāctſi p q̄zuis trahunt. i. recipiāt. aliqd poſtreme pulchritudinis. opa. i. diligētia cōditoris. q3 pro et ſuī diſtinctione. i. ſpecifica formatiōe. tamē ipſe collocate ifra vr̄am excellentiā. i. dignitatē. nullo mō merebant veſtrā admirationē. ¶ Nota q2 nō eſt gliandū de gēmis tāq̄z de p̄prio bono: q2 dicit ſeneca. 41. eplā. Nemo gliari dz niſi de ſuo quid. n. eſt ſtulti' q̄z in hoie aliena laudare: quid eſt eo dementi' qui ea mirat que ad aliuz trāſferre p̄tinus pn̄t. nō faciunt equū meliorē aurei freni. ¶ Nota q2 quadruplex ē pulchritudo. prima eſt aialiuz rōnaliuz: ſa eſt brutoꝝ ſeſibiliuz. tertia plātaꝝ vegetabiliū. q̄rta ē. rex iaiatoꝝ: i q̄ gene re gemme collocant. p̄pter qō dicit phia. ſi gēme trahūt. aliqd poſtreme pulchritudinis. i. vltime pulchritudinis.

¶ An vos agroꝝ pulchritudo delectat. B. qd ni. Eſt enim pulcherrimi operis pulchra portio. Sic quondam ſereni maris facie gaudemus: ſic celum: ſydera ſolē3 lunamq3 miramur. P. Nū te horum aliquid attingit: Nū audes alicuius talium ſplendore gloriari. An vernis floribus ipſe diſtingueris. aut tua in eſtiuos fructus intumeſcit vbertas. Quid inanibus gaudiis raperis. Quid externa bona pro tuis amplexaris. Nunquā tua faciet eſſe fortuna: que a te natura rerum fecit aliena. Terrarum quidem fructus animantium procul dubio debentur alimentis. Sed ſi q2 nature ſatis eſt replere indigentiam velis nihil eſt qō fortune affluentiam petas. Paucis enim minimiſq3 natura contenta eſt. Cuius ſacietatem ſi ſuperfluis vrgere velis: aut iniocundum quod infuderis fiet aut noxium.

¶ An vos agroꝝ pulchritudo. Hic p̄bat phia idē de poſſeſſionib' ſicut de agris ⁊ itēdit hāc ſniaz Bonitas agrorū vel cōſiſtit in pulchritudine eoꝝ que delectant aſpectū. ⁊ talis pulchritudo non magis eſt ipſi' bois q̄z pulcritudo floꝝ vel ſtellaꝝ: que etiā dlectāt aſpectū bois. ⁊ tn̄ nihil ad boiem pulchritudo iſtoꝝ. vel bonitas agroꝝ ꝯſiſtit i vtilitate eoꝝ que eſt ad ſuſtentationem homis: ſed hec poſſeſſio agroꝝ nō eſt multū appetenda vt ſit ampla: q2 natura paucis eſt cōtenta. vn̄ dicit in lr̄a. An pulchritudo agroꝝ delectat vos vt gaudeatis de ea que tāquaz de bono vr̄o dicit Boetius. Qd ni. i. quare nō delectarz. Eſt eni pulchra portio opis pulcherrimi. i. mūdi. ſic nos gaudeam' facie. i. aſpectu. maris ſereni. i. tranqlli. ſic. i. eadē rōne miramur celū ſydera: ſolē. q3 p. ⁊ lunā. Rn̄dit phia. Nū. i. nūquid aliquid hoꝝ attingit te tanq̄z p̄priuz. q. d. nō nūqd audes gliari ſplendore alicuius taliū tanq̄z tuo. q. di. nō. nūqd tu ipſe diſtingueris. i. ornaris vernis floribus. q. d. certe nō nūqd tua vbtas. i. fertilitas. itumeſcit. i. ſupbit. i. eſtiuos fruct'. i. p eſtiuos fruct'. q. d. nūqd rapis. i. circūdaris inanib' gaudiis. ſupple reputādo iſta eē tua bōa. qd āplexaris externa bona pro tuis. q. d. fruſtra hoc facis: q2 fortuna nunquā faciet eē tua q̄ natura rerū ante fecit eſſe aliena Tunc dicit phia. non nego qn iſta poſſunt tibi eſſe vtilia

fructus.n.terraꝝ proculdubio debentur alimentis aiantiū .i.aialibus ꝓ alimentis:ſed ſi velis replere indigentiā nature:qđ ſatis ē.i.ad ſufficientiā nihil eſt.i. nō oꝫ ꝙ petas .i.deſideras affluētiaꝫ fortune ſuppl.ad dilatandū ⁊ ampliandū agros:nā.n.paucis contenta eſt:cuius ſacietateꝫ ſi velis vrgeř.i.cogere:ſupefluis ſupple cibis ⁊ potibus.illud qđ infunderis ventri ſuperfluū.aut fiet iniocundum .i.triſte:aut fiet noxiū.i.periculoſuꝫ. ¶ Nota ꝙ ex littera pōt formari talis rō.Si illud qđ vř magis ineſſe non ineſt:nec illud qđ minus:ſꝫ magis vř ꝙ homo dꝫ gloriari dē pulchritudine celi ⁊ ſtellaꝝ ⁊ nō debet:quia nihil horū eſt ſuū ğ minus dꝫ gloriari de pulchritudine agroꝝ ⁊ aliarū poſſeſſionuꝫ. ¶ No.ꝙ natura non eſt oneranda ſuperfluis:ſed eſt alenda paucis:q̄ paucis contenda eſt:vñ ſeñ. .16.epl'a. Si ad naturaꝫ vixeris nunq̃ꝫ eris pauper :ſi ad opinionē nunq̃ꝫ eris diues.Exiguū natura deſiderat.opinio vero imenſum.Et beatus aug.dicit ſumenda ſunt alimenta tanq̃ꝫ medicamenta.Et greg.Dū venter nimia ſacietate extenditur:aculeas libidinis ſuſcitatur. ¶ Nota ꝙ ariſto.in quadā epl'a ad alexandrū dicit. Qui tranſgreditur debitū modum in pleno ⁊ in vacuo:non poterit euadere furorē egritudinis ⁊ moleſtias īfirmitatū. Qui ergo appetit viuere ⁊ dñari:renunciet deſiderium ꝓpe voluptatis. nec comeſtionē comeſtioni ſuperaddat:q̄ ois īcontinēſ voluntarie ē egrotās.⁊.ethi.Et ſubdit. Audiui ab hipocrate ꝙ cōſeruauit dietas ꝑ qbus debilitatē corporis ſuſtinebat.Cuꝫ dixit ſuus diſcipulus.Doctor egregie ſi velles bene comedere:non ſuſtineres tantā corporis debilitatē.Cui rñdit ipocrates.Ego comedo vt viuā:non viuo vt comedā.vnde dicit ariſto.ibidem.Alimentū ꝓpter durabilitatem eſt querendū:nō durabilitas ꝓpter alimentū. Subdit.Multos noui qui diminuerunt de alimēto ⁊ cōmeſtione abſtinentes a ſuis appetitibus parcentes gule viuentes tēperate per dietas qui fuerunt ſaniſſimi corporis lōgioris vite ⁊ boni appetitus.

¶ Iā vero pulchrū variis fulgere veſtibus putas. Quaꝝ ſi grata intuitu ſpēs eſt:aut materie naturam:aut ingenium mirabor artificis.

¶ Iam vero Hic phia oñdit ꝙ nō ſit gaudenduꝫ de pulchritudine veſtiū tanq̃ꝫ de ꝓprio bono.⁊ arguit ſic.De illius pūlchritudine non eſt gaudendū que non eſt hois pulchritudo.ſed pulchritudo veſtiū non eſt hois pulchritudo.ſed eſt ipſarū veſtiū igiť ⁊c.vnde dicit in littera. Iā putas pulchrū eſſe.i.tue pulchritudini aſcribendū:fulgere variis veſtibus.q.d.non deb es hoc putare:quaꝝ.ſ.veſtiuꝫ:ſi ſpēs.i.pulchritudo:eſt grata.i.delectabiliſ intuitu.ego mirabor nāꝫ mãe veſtiū:aut mirabor ingeniū.i.ſubtilitatem artificis veſtē formantis:nihil aſcribendo tibi. ¶ No. ꝙ ſplēdor habitus exterioris non facit hoiem meliorem niſi fulgeat habitus mentis interior in eo.vñ ſene. Nullus dicit gladiū eſſe bonū ſi baltheus eius deauratus eſt:⁊ vagina gēmis diſtincta:ſed gladius bonus ē qui bene incidit ⁊ bonū acumen hꝫ ⁊ mucro bonus eſt qui oē munimē rupturus eſt.unde ſunt verſus.Aurea nobilitas luteaꝫ ſi veſtiat ollam.Non ideo ſequitur hanc minus eſſe luteam. Item poeta inquit.Cinge caput lauro. tege corpus gemmis ⁊ auro.Si fueris pridē remanebis ruſticus idem.

¶ An vero te longus ordo famuloꝝ facit eſſe felicem:qui ſi vitioſi moribus ſunt: pernicioſa domus ſarcina:⁊ ipſi domino vehementer inimica. Si vero probi ſunt:quonāmodo in tuis opibus aliena probitas numerabitur.ex quibus omnibus nihil horum que tu in tuis computas bonis:tuum eſſe bonum liquido monſtratur.quibus ſi nihil ineſt appetende pulchritudinis:quid eſt ꝙ amiſſis doleas:vel letetis retentis.quod ſi natura pulchra ſunt:quid id tua refert. Naꝫ hec per ſe a tuis quoque opibus ſequeſtrata placuiſſent. Neque enim idcirco ſunt precioſa ꝙ in tuas venere diuitias:ſꝫ quoniam precioſa videbantur:tuis ea diuitiis annumerare maluiſti.

¶ An vō te longus ordo famuloꝝ.Hic phia oñdit nō eē gloriādū de multitudine famuloꝝ tanq̃ꝫ de ꝓpo bono ⁊ arguit ſic.Famuli aut ſunt peruerſi in moribus:⁊ ſic ſūt nocini:aut ſunt bene morigerati:tunc nihil ad te:q̄ hec probitas eſt famuloꝝ ⁊ non tua.vñ dř i lr̃a.An vō long⁹ ordo famuloꝝ facit te eſſe felicē.q.ſ.famuli.ſi ſunt vitioſi morib⁹ tūc ſūt ꝑnicioſa ſarcina.i.periculoſum pōdus ipſi⁹ domus ⁊ ſūt vehemēter inimica ſarcina ipſi domino.ſi vō ſunt ꝓbi.quonā mō.i.per quē modū.aliena probitas numerabitur.i.cōputabiť in tuis opib⁹.q.d.nullo mō.⁊ tūc concludit de oibus p̄dictis dicens.Ex qbus oibus predictis monſtrať liqdo.i.aperte.nihil horum eſſe bonū tuuꝫ que tu cōputas in tuis bonis.qbus ſi nihil ineſt appetēde pulchritudinis ſupple que tibi aſcribi poterit.qd ē.i. quare ē ꝙ tu doleas de amiſſis.vel leteris retentis.ꝙ pro ſed.ſi p̄dicta ſunt pulchra natura.i.ꝑꝑ naturā ꝓpriam. qd refert id tua.i.qđ ꝑtinet hoc ad te.q.d.nihil.nam hec ſequeſtrata.i.diuiſa a tuis opib⁹.per ſe placuiſſent.nō enim idcirco ſunt precioſa ꝙ in tuas venere diuitias.ſed qꝛ tibi videbantur precioſa ideo maluiſti ea ānumerare tuis diuitiis. ¶ No. ꝙ ſui ꝑuerſi l morib⁹ ſunt familiares inimici dñi ⁊ totius domus.de qb⁹ poſtea diceť tertio huius.qnta proſa. Non eſt peſtis efficacior ad nocendū q̃ꝫ familiaris inimicus.⁊ ſi videntur aliqñ amici hoc ē rōne vtilitatiſ nō rōne virtutis.de qbus loqtur Seneca i de remediis dicēs Mel muſce ſequūtur.cadauera lupi.frumenta formice.p̄dam ſequitur iſta turba nō hoiem. Item Seneca dicit.41 epl'a.In hoie illud laudandū eſt qđ ipſi⁹ eſt.ſi familiam formoſam hꝫ ⁊ domū pulchram.ſi multam ſerit.ſi multū fenerať.nihil hoꝝ in ipſo ē:ſed circa ipſum lauda i illo qđ ꝓprium eſt:qđ nec auferri nec eripi poteſt.

¶ Quid autem tanto fortune ſtrepitu deſideratis.fugare credo indigentiam queris copia. atque hoc vobis in contrariuꝫ cedit. Pluribus quippe adminiculis opus eſt ad tuēdam precioſe ſuppellectilis varietatē. Verumq̃ꝫ illud eſt permultis indigere eos:qui permulta poſſident. Contraque minimo indigere qui habundantiam ſuam nãe neceſſitate:nō ambit⁹ ſui ſuperfluitate metiātur.

¶ Quid aūt tanto fortune ſtrepitu.Hic phia oñdit generaliter diuitias nō eē appetēdas magnopere. Et facit hoc trib⁹ rōnibus. Sedam ponit ibi. Ita ne.tertiam ibi. Ego vō nego. Prima rō eſt iſta. Illa non ſunt multū appetenda ꝑ que hō nō cōſeqtur ea ꝑꝑ que appetunť.ſed ꝑ diuitias hō nō conſeqtur ea ꝑꝑ que diuitie appetunť. appetūtur.n.diuitie ꝑꝑ fugam idigentie quā fugam idigentie hō nō cōſeqtur ꝑ diuitias.ſicut declarat in lr̃a dicens.Quid autē tanto ſtrepitu.i.labore deſideratis.i.cuꝫ deſiderio inſiſtitis fortūe.credo vos queritis fugare indigentiam copia.i.diuitiis.q.d.ideo deſideratis diuitias vt ſuppleatis veſtram indigentiam.ſed hoc cedit vobis in contrarium.q̄ pluribus adminiculis.i.adiutoriis.eſt opus ad tuendam varietatem precioſe ſuppellectilis.i. poſſeſſionis. verumq̃ꝫ illud ē. ꝑmultis eos idigere q ꝑmulta poſſident ⁊ etiam ꝯ.i.ꝑ cōtrarium.illi minimo indigent q metiātur .i.menſurant ſuam habundantiam.non ſuperfluitate ambitus id eſt cupiditatis.ſed neceſſitate nature . ¶ Nota ſm Senecam permultis indigent qui permulta poſſident propter ꝙ multe diuitie non fugant indigentiam . ſed magis excitant.vnde poeta. Nulla ditari rōne poteſtis augeri.Vos faciunt inopes quas cumulatis opes. ¶ Nota

circa hoc q̄ dicit nimium indigent. dicit Seneca. 62. epi
ſtola. Thaurus pauciſſimorum iugerum paſcuis imple-
tur. ⁊ vna ſilua pluribus elephantibus ſufficit. homo ter
re paſcitur ⁊ mari. quid igitur tam inſatiabilem ventrem
natura dedit nobis: cum tam modica corpora nobis dede
rit vt faſtiſſimorum edaciſſimorūq; aialium auiditatem vin
ceremus: quantulum. n. eſt quod nature datur paruo illa
educatur. non fames noſtri ventris nobis magno conſtat
ſed ambitio. ventri autem obedientes loco animalium nu
meremur. non hominum.

¶ Ita ne autem nullum eſt proprium vobis atq;
inſitum bonum vt in exterius ac ſepoſitis rebus
bona veſtra queratis. Si rerum verſa conditio ē
vt diuinum merito rationis animal: non aliter ſi
bi ſplēdere niſi inanimate ſuppellectilis poſſeſſio
ne videatur. Et alia quidem ſuis rebus contenta
ſunt. vos autem deo mente cōſimiles: ab reb⁹ in
fimis excellentis nature ornamēta captatis: nec
intelligitis quantam conditori veſtro faciatis in-
iuriam. Ille genus humanum terrenis omnibus
preſtare voluit. vos dignitatem veſtram infra que
q; infima detruditis: Nam ſi omne cuiuſque bo
num: eo cuius eſt conſtat eſſe precioſius cum vilis
ſima rerum veſtra bona eſſe iudicatis: eiſdem
voſmetipſos veſtra exiſtimatōe ſubmittitis. quod
quidem haud immerito cadit. ¶ Humane quip
pe nature iſta conditio eſt: vt tamen tantum ce
teris rebus. cum ſe cognoſcit: excellat. Eadem tn̄
infra beſtias redigatur ſi ſe noſſe deſierit. Natura
eſt: hominibus vero vitio venit.

¶ Ita ne aūt nullū. Hic ponit ſcdam rōnē. ſcdo conclu
dit manifeſtū errorē hoīm ibi. q̄; vero late. Et rō talis eſt
illa non ſunt appetenda qbus appetitis hō putās ſe tali
bus ornari: facit iniuriā ſuo creatori. ſed bona exteriora ſi
cut diuitie ſunt hmōi. vt declarat in lr̄a. ergo. ⁊c. Et dicit
O hoies nunqd nullū bonum e ꝓpum atq; inſitum. i. na
turale ⁊ intrinſecū vobis ita vt queratis bona veſtra i ex
ternis rebus. i. in extrinſecis rebus. ⁊ in reb⁹ ſepoſitis. i.
a vobis ſeorſū poſitis. q. d. imo in vobis ē bonū ſi conſi
derare vultis. ſed ſic ē verſa. i. mutata conditio rex vt aial
diuinū. ſ. hō qui eſt ſimilis deo. nō aliter videatur ſibi ſplē
dere niſi in poſſeſſiōe ſuppellectilis inanimate. i. bonorū
exteriorum que ſunt inanimata. ⁊ alia quidē ab hoīe con
tenta ſunt ſuis bonis. vos aūt hoīes deo ꝯſimiles mēte ca
ptatis. i. queritis ornamēta veſtre excellētis nāe a rebus i
finitis. ſ. inanimatis: qđ erroneū eſt. nec intelligis quantā
iniuriā faciatis veſtro conditori. ſupple ꝑuertēdo ordinē
ab eo inſtitutū. Ille. n. cōditor voluit humanū genus pre
ſtare. i. ꝑcellere oībus terrēis. ſ; vos detruditis veſtrā di
gnitatē infra queq; rex infima. qđ ꝓbat ex hoc. Nam oē
bonū eſt precioſius eo cuius eſt bonū cum vos iudicatis
viliſſima rex ſicut ſunt bona fortune. eſſe veſtra bona vos
ſubmittitis. i. ſubiicitis voſmetipſos eiſdē veſtra exiſtima-
tione. i. opinione. ⁊ hoc imerito cadit. i. accidit hoī. Nā
illa eſt conditio humane nature. q̄ tum. i. tunc tn̄ excel
lat ceteris rebus. cū ſe cognoſcat. eadē tn̄ nā humana re
digatur infra beſtias ſi deſierit ſe noſſe. Nam ceteris ani
mantibus natura eſt ignorare ſeſe. ſed hoībus venit. i. ꝓ
uenit ex vitio. ¶ Nota q̄ homini eſt inſitum ꝓpum bonū
quod eſt recta rō que ſemꝑ deprecatur ad optima. in cui⁹
acta ⁊ ſpeculatōe conſiſtit felicitas. q: ſapiens maxime ē
felix. 10. ethi. ⁊ homo curans intellectū deo amantiſſim⁹
vr̄. ibidem ideo non eſt querendū bonū hominibus in
rebus externis. ¶ Nota homo mente ⁊ rōne eſt ſimilis
deo. q: ſm ſenecā. Rō nihil aliud eſt q̄ pars diuini ſpi
ritus. merſa in corpus humanū. Et dicit idē q̄ aīus rect⁹
ē quaſi de⁹ in humāo corꝑe hoſpitat⁹. Et idē dicit. Diſce
poti⁹ aiū extollere in imenſū. nobilis. n. ⁊ generoſa res
eſt. ¶ No. q̄ hō ſeipſū ignorās deterior ē beſtia. vn̄ boe-
tius i tractatu de ſūmo bono allegās cōmentatorē dicit.
Veh vobis hoibus q de numero beſtiax cōputati eſtis.
diuinū qđ i vobis ē ñ cognoſcētes ꝑꝑ qđ ad ſuꝑiora aſcē
ditis. ⁊ deo ſiles eſtis. Et ſubdit. Diuinū āt i hoīe vocat i
tellectū ⁊ rōnē. ¶ No. q̄ nihil ꝓhibet vnū ⁊ idē eē no
bili⁹ ⁊ ignobilius qđ diuerſificat̄ ſm cōditionem ſeu con
ſideratione. Unde q̄uis homo ſm ſe ⁊ ſimpliciter ſit no
bilior beſtiis. tamen inquantum deficit ab aliquo ſibi de
betur ſm naturam. ſ. cognoſcere ſe. quod non debetur be
ſtiis: ſic eſt ignobilior beſtia.

¶ Quā vero late pȝ vr̄ hic error: qui ornari poſſe
aliquid ornamentis exiſtimatis alienis. At id fie
ri nequit. Nam ſi quid ex appoſitis luceat: ipſa q
dem que ſunt appoſita laudantur: illud vero his
tectum atque velatum in ſua nihilominus fedita
te perdurat.

¶ Quā vo late pȝ. Hic phia cōcludit manifeſtū errorem
hoīm dicēs. o hoies q̄ late patȝ vr̄ error q exiſtimatis ali
quid poſſe ornari ornamētis alienis ſ; illud fieri nequit.
Nā ſi aliqd luceat ex appoſitis ſibi ⁊ ñ ex pulchritudīe ꝓ
pria. tunc appoſita illa laudant̄. ſ; illud qđ eſt velatum ⁊
tectū appoſitis illis. illud nihilominus perdurat ideſt ꝑſe
uerat in ſua feditate. i. turpitudine. ¶ Nota ſi aliquid eſt
fetidum in ſe eius feditas non tollitur per ornatum ex-
trinſecū. vnde dicit poeta. Aurea nobilitas luteā ſi veſtiat
ollam. Non ideo ſequitur hanc minus eſſe luteam. Et q̄-
dam clericus reſpondens mulieri querenti vtrū eſſet pul
chra. dixit. O domina pulchra ſunt tibi appenſa.

¶ Ego vero nego illud eſſe bonum qđ noceat ha
benti. Nū id mentior: minime inquies. Atqui
diuitie poſſidentibus perſepe nocuerunt. Cū peſ-
ſimus quiſq; eris alieni magis auidus: quicquid
vſq̄ā auri gēmarūq; eſt: ſe ſolum qui hȝ digniſſi
mum putat. Tu igitur qui nunc contum gladiū-
que ſollicitus pertimeſcis: ſi vite huius callē vacu
us viator intraſſes: coram latrone ſecurus canta
res. o preclara opum mortalium beatitudo quā
adeptus vbi fueris ſecurus eſſe deſiſti.

¶ Ego vo nego illud eſſe bonū. Hic ponit tertiā rōnem
que talis ē. Illud nō eſt multū appetēdū quod nocet poſ
ſidēti. ſ; diuitie ſepe nocuerūt poſſidētibus. quod decla-
rat ex duob⁹. Prio q: diuitie faciūt poſſidentes de ſe fal-
ſa opinari vel exiſtimare. Scdo quia faciunt poſſidentes
amiſſa ſecuritate timere. vnde dicit in lr̄a. Ego phia nego
illud eſſe bonū quod noceat hn̄ti. nū id mētior. inquies mi
nime. atq ꝓ certe. diuitie perſepe nocuerunt poſſidenti-
bus: q: quiſq; hō eo q̄ ipſe eſt auidus magis alieni eris
ipſe putat iſtū hoīē ſolū digniſſimū. q hȝ. i. poſſidet qc
quid vſq̄ eſt auri ⁊ gēmax. Tu igitur homo qui in diui-
tiis conſtitutus nunc pertimeſcis gladiū. q; ꝓ ⁊. contū
ſi intraſſes callē. i. ſemitā huius vite tanq̄ viator vacuus
corā latrone ſecurus cantares. Tūc inuehitur ꝯ̄ diuitias
O preclara beatitudo opum mortaliū ⁊c loqtur ironice
quaſi dicat: minime ꝑclara: quā tu hō cū adeptus fueris.
ſecurus eē deſiſtis. ¶ Nota diuitie nocent hn̄ti. vn̄ ariſt.
in ethi. dicit. Talē quidē errorē hn̄t bona q̄ multi cōtin
gūt detrimenta ex ipſis: multi. n. propter diuitias perie-
runt. ¶ Nota q̄ mali tn̄ diuites reputant eſſe dignos.
vn̄ dicit Amb. Ita incobuerunt mores hoīum in admira-
tiōe diuitiax vt nemo niſi diues putet̄ dign⁹. ¶ No. diuī

tie non reddunt hominē ſecuruȝ. vnde Juuenalis poeta Pauca lȝ portes agēti vaſcula puri. Nocte iter īgreſſus contum gladiumqȝ timebis. Et mote ad lunā trepidabis arundinis vmbrā. Cantabit vacuus corāȝ latrone viator Et ſene. 14. epl'a. di. Nudūȝ latro trāſmittit ēt i obſeſſa viā paupi pax ē. 7. 74. epl'a dicit. Quiſqs ſe multuȝ fortūe dedit ingentē ſibi nām pturbatiōis fecit. vna hec via ē ad tuta vadēdi externa deſpicere: 7 honeſto cōtentum eſſe.

Metrum quitum libri ſecundi.

Felix nimium prior etas.
Contenta fidelibus aruis.
Nec inerti perdita luxu.
Facili que ſera ſolebat.
Jeiunia ſoluere glande.
Nec bachica munera norat
Liquido confundere melle.
Nec lucida vellera ſerum
Tyrio miſcere veneno.
Somnos dabat herba ſalubres.
Potum quoqȝ lubricus amnis.
Umbras altiſſima pinus.
Nondum maris alta ſecabat
Nec mercibus vndiqȝ lectis
Noua littora viderat hoſpes.
Tunc claſſica ſeua tacebant.
Odiis neqȝ fuſus acerbis
Cruor horrida tinxerat arma.
Quid enim furor hoſticus vlla
Vellet prior arma mouere:
Cum vulnera ſeua videret
Nec premia ſanguinis vlla:

Metruȝ quintuȝ ſecundi libri.

Felix nimiuȝ prior etas. Hic incipit qntum metruȝ hui' ſcdi: qd dr pēticatuȝ ab inuētore anapeſticuȝ a pede pdominante. 7 ē dimetrum qr quattuor peduȝ. nā duo pedes vnuȝ metruȝ cōſtituunt 7 eſt catalecticuȝ. qr i quarto pede vna ſyllaba deficit ad cōplementuȝ metri. In quo metro phia cōmēdat primā etatē que erat ſine cupiditate diuitiaꝝ: deplāgēdo pñtem etatem in qua diſat: 7 regnat auaritia. Prio ergo cōmendat etatē antiquoꝝ. Scdo nr'aȝ etatē deplangit: ibi. Utinam modo. Primo dicit. prior etas nimium felix fuit contēta fidelib' aruis. i. fideli agricultura. nec fuit pdita. i. deprauata. inerti luxu. i. graui ſupfluitate. que etas ſolebat ſoluere. i. remouere. ſera. i. tarda ieiunia facili glande. i. vili fructu: nec illa etas norat. i. nouerat. confundere. i. miſcere bachica munera. i. vina. liquido melle ad faciēduȝ mellicratuȝ ſicut mō fit: nec etiā nouerat miſcere. i. intingere lucida vellera. i. albā lanā. ſeruȝ. i. illoꝝ ppl'oꝝ. tyrio veneno. i. ſanguine cōcbilioꝝ: quoꝝ copia apud tyruȝ inuenitur ad faciendūȝ purpureuȝ colorē. Herba dabat eis ſalubres ſomnos: nō. n. dormiebāt in lectis eburneis. ſed i herbis 7 lubricus amnis. i. labilis aqua: dabat eis potuȝ 7 pinus illa arbor altiſſima dabat eis vmbras. i. vmbroſas habitatiōes. nō. n. in domibus 7 in curioſis edificiis habitabāt. Nondum hoſpes aliquis exñs ſecabat. i. diuidebat nauigando. alta. i. profunda maris. qr adhuc nō erat vſus nauiuȝ: nec mercibus vndiqȝ lectis. i. collectis. viderat noua littora. i. aliēas terras: qr manebāt in patria tunc in illa etate tacebant ſeua claſica. i. tube vel cornua vocantia hoīes ad belluȝ. dicta claſſica a calo quod eſt voco: neqȝ cruor fuſus acerbis odiis tinxerat. i. madidauerat horrida arma: qr tūc ñ erat vſus armoꝝ. qd. n. i. pp quid. hoſticus furor vellet prior arma mouere cuȝ videret ſeua vulnera: nec videret vlla premia ſanguinis: qr nihil erat pro quo pugnarēt. No. circa hoc q' dicit por etas quattuor etates diſtinguunt ſm poetas. In pria fuerunt hoīes boni 7 ſimplices paucis cōtenti: qui comedebāt glādes: bibebant aquā. non colebāt vineas. hanc etateȝ vocabant poete aureā. 7 erat ſub ſaturno. de qua boetius loquitur in l'ra. Scda etas dicebat argētea que erat ſub Joue cuȝ hoīes magis aſtuti inuenerunt agriculturā. 7 ceperunt inhabitare domos 7 plantare vineas. Tertiā etateȝ vocabant eneaȝ: in qua hoīes pp̄ter ꝓpriā curā rerum ceperunt alios depellere: 7 ſic aliq̄liter malicie dare. Quartā etatē vocabant ferreā: qñ intantū habundabat malicia 7 auaritia hoīuȝ: q' nec fides nec iuſticia maneat in terra: in qua etate nos ſum': quā i fine boeti' deplāgit. Nota circa h q' dicit inerti luxu: q' inertia 7 ociuȝ ſunt cā luxurie vñ poeta. Ocia ſi tollas perire cupidinis arcus. Item orati'. Querit egiſtus quare ſit fact' adulter. In promptu cā eſt: deſideroſus erat. Eſt āt triplex luxuria ex de ſcholariuȝ diſciplina. quedaȝ cōſiſtit in coitu: qdaȝ i crapula: 7 qdaȝ in veſtitu: 7 quelibȝ eſt fugiēda. No. circa h q' dicit: lucida vellera ſeꝝ. ſeres ſunt qdaȝ hoīes apud quos cōſterit lana de arboribus. ſila q̄ que a vermib' qui dñr bōbices operant: illa vocat h lucida vellera. Nota q' thirus eſt vermis venenoſus in cuius ſanguine intingitur purpura. Alii dicunt q' ſit genus conchilioꝝ in quoꝝ ſanguine intingitur purpura: quorum conchilioruȝ copia inuenitur apud thirum in inſula.

Utinam modo noſtra redirent
In mores tempore priſcos
Sed ſenior ignibus ethne
Feruens amor ardet habendi.
Heu quis primus fuit ille
Auri qui pondera tecti
Gemmaſqȝ latere volentes
Precioſa pericula fodit.

Utinam mō noſtra redirent. Hic phia deplangit preſentem etatē dicēs. Utinaȝ nr'a tēpora. i. conditiones nr'i tpis redirēt mō. i. redigerent in pſcos mores. i. in mores antiquos: ſed heu nō ē ita: ſȝ amor. i. deſideriuȝ habēdi ſeruēs ſeuior. i. piculoſior. ignibus ethne. illi' montis ardet. Heu qs fuit ille q pmus fodit. i. effodit. pondera tecti auri. i. abſcōdita. 7 effodit gēmas volētes latere que ſunt precioſa picula: qr multi pp eoꝝ pcioſitatem picula incidunt. Nota ſene. in lib. de diuiſione ſcientiarum cōmēdans priorē etatē dicit. O felix prior etas que tot pertulit ſapiētes quibus velut ſtellis fulgentibus mundi tenebras irradiaret. ſed heu nunc alii terrenis curis inſeruiunt: alii temporalis dignitatis ambitione inardeſcunt oēs vere circa ſtudiuȝ ſapiē elāgueſcūt. No. q' ethna ē mōſ Sicilie q frequēter ignib' inardeſcit: ad cui' ſilitudinē hȝ ſe auaricia 7 cupiditas hoīuȝ q̄ inſatiabilis nunq̄ penit' extiguit vñ Tulli' in lib. de finibus bonoꝝ 7 maloꝝ dicit. Cupiditates hoīuȝ ſūt iſatiabiles q̄ ſi mō ſingulares: ſȝ vniuerſas familias euertūt. Ex cupiditatib'. n. odia ſeditiōes diſcordie bella naſcunt ex qb' vitā amariſſimā neceſſe ē effici.

Proſa ſexta ſecundi libri.

Quid autem de dignitatibus potētiaque diſſeram: quas vos vere dignitatis at poteſtatis inſcii celo exequatis. Que ſi in improbiſſimum quenqȝ ceciderint: que incēdia flammis ethne eructuantibus: quod diluuium tantas ſtrages dederint. Certe vti meminiſſe te arbitror conſulare imperium: quod libertatis principium fuerat: ob ſupērbiam conſulum veſtri veteres ob-

olere cupieꝛunt. Qui ob candem ſuperbiam pꝛi⸗us regium de ciuitate nomen abſtulerant. At ſi quando:quod perrarum eſt pꝛobis honoꝛes deſe rantur:quid in eis aliud ꝙ̃ pꝛobitas vtentiū pla cet. ita fit vt non virtutibus ex dignitate ſed ex vir tutibus dignitatibus honoꝛ accedat.

¶ Pꝛoſa ſexta libꝛi ſecundi.

Quid aūt de dignitatibꝰ. Hec eſt ſexta pꝛoſa hꝰ ſcđi. in qua pħia oſidit ꝙ dignitates ⁊ ptātes ñ ſunt magnopē appetende. Et pmo ꝓbat itentū de dignitate ⁊ ptāte ſiml'. Secđo de ptāte diuiſim ibi. Que vo. Tertio iterato ſimul de dignitate ⁊ ptāte ibi. Ad hec Pꝛimo tendit rōnem talem. Jlla non ſunt multū appe⸗tenda que cū aduenīūt malis faciūt deterioꝛes:⁊ bonos ñ efficiunt melioꝛes. ſed dignitates ⁊ ptātes hmōi ſunt ſicut declarat in littera. igit̃ ⁊c. vñ dicit ſic. Quid differā. i. dicā de dignitatibꝰ. qȝ pꝛo. potētia quas vos inſcii. i. ignari. vere dignitatis ⁊ ptātis exeqnatis. i. aſſimilatis. celo. i. ſū mo bono que ſi cciderit in queq̃ȝ ipꝛobiſſimuȝ. i. vitioſiſ ſimū que icendia ethne illiꝰ mōtis dederint tātas ſtrages. i. pericula flāmis eructātibꝰ. i. exeūtibꝰ. ⁊ ꝙ diluuiuȝ de derit tantas ſtrages ſicut illi mali qbus aduenīunt dignita tes. q. d. plura mala ꝓueniūt ex dignitatibꝰ ⁊ ptātibꝰ ma toꝝ ꝙ̃ȝ ex incendio ignis vel diluuio fluuii. ⁊ ſubdit pħia. vti ꝑ ſicut arbitroꝛ te meminiſſe veſtri veteres. i. antiquio res romani. cupierūt abolet̃. i. delere iperiuȝ ꝯſulare. i. di gnitatē ꝯſularē pp ſupbiā ꝯſulū qđ impiuȝ ꝯſulare fuerat pꝛicipiū libertatis: qꝛ romani liberius viue bant ſub ꝯſuli bus ꝙ̃ȝ ſub regibꝰ q romani ēt priꝰ abſtulerant de ciuita⸗te nomī regiñ ꝓpter eandē ſupbiā. ſ. regū. Ex q̃ pȝ ꝙ digni tates faciūt malos deterioꝛes. Si aūt ptātes ⁊ dignitates deferant̃ ꝓbis. qđ raꝝ eſt qd ni eis aliud placet dignita⸗tibus ꝙ̃ȝ ꝓbitas vtentiū. q. d. nihil ita fit. i. ꝓpter h̄ fit vt v̾tutibus nō accedat honoꝛ ex dignitate: ſȝ honoꝛ accedit dignitatibꝰ ex virtute vtētiuȝ eis. ⁊ ita dignitates nihil bo ni adiiciunt ipſis bōis. ¶ Nota duplex eſt dignitas ⁊ po teſtas quedā mundana ſiue tꝑalis que ꝯſiſtit in bōis tꝑali bꝰ exterioꝛibꝰ: ⁊ in tali ñ ꝯſiſtit vera felicitas cuȝ ſit reſꝑſa multis amaritudinibꝰ. Alia ē dignitas ⁊ ptās aīe ſue ſpi ritual' q̃ cōſiſtit i ſciētiiſ ⁊ v̾tutibus. ⁊ illa ñ pt ſupari vitio nec aduerſitatibꝰ nec ꝓſperitatibꝰ i q̃ cōſiſtit btitudo ⁊ bt̃a vita. Vñ Amb. in li. de offi. dicit. Dico beatam vitaȝ cōſi ſtere i altitudīe ſapie: i ſuauitate cōſciētie ⁊ i v̾tutis ſubli⸗mitate. ¶ Nota ꝙ iſcii dignitates ⁊ ptātes mūdanas ade quant celo: qꝛ nō recte iudicāt qui ſ̄ȝ ꝯcupiſcentiā ⁊ ñ ſ̄m rei veritatē. impiti eni velut a lōge diſtātes a veritate ſpecu lant̃ ꝑmo elencoꝝ. ¶ Nota ꝙ mali dignitatibꝰ ⁊ ptātibꝰ ꝑditi plꝰ nocēt ꝙ̃ȝ ignis vl' diluuiū aquaꝝ: qꝛ mali digni tate ſua ⁊ ptāte extollunt̃ i ſupbiā: alios iugo ſ̾uitutis op pꝛimēdo. ⁊ ꝑ q̃ exequēdo mouēt bella qbꝰ humanū genꝰ plus offendit̃. ꝙ̃ȝ igne vl' diluuio. ¶ Nota ꝙ ciuitas ro mana a tꝑe romuli ſui ꝯditoꝛis a regibꝰ erat gubernata: poſtea romani exigēte malicia ⁊ ſupbia reguȝ ipos deleue runt: ⁊ ꝯſules iſtituerunt q̃ et pp eoꝝ ſuperbiaȝ erāt abiecti ex q̃ pȝ ꝙ dignitas ⁊ ptās maloꝝ eos effecit peioꝛes. No⸗ta ꝙ honoꝛ nō debet̃ alicui rōne dignitatis ſȝ potiꝰ rōne v̾ tutis. Vñ Ariſt. 4. ethi. Non erit vtiq̃ȝ dignus honoꝛe pra uus exñs. virtutis eniȝ ꝑmium honoꝛ ē. Vñ ſ̄m veritateȝ ſolus bonus eſt honoꝛandus.

¶ Que vero eſt iſta veſtra expetibilis ac pꝛeclara potentia. Nonne o terrena animalia conſidera⸗tis quibus pꝛeſidere videamini. nam ſi inter mu⸗res videres vnum aliquem ius ſibi ac poteſtateȝ pꝛeceteris vendicantem quanto moueꝛeris ca⸗chinno.

¶ Que v̾o eſt in iſta veſtra. Hic ꝓbat ſpāliter de ptāte ꝙ nō ſit multuȝ appetēda duabꝰ rōnibus. ſcđa ibi. Quid āt eſt. Rō talis ē. Jlla ptās nō ē multū appetēda q̃ nō ē ma⸗gne ⁊ foꝛtis reputatiōis ſed tm̄ eſt fragilis ⁊ imbecillis. ſȝ ptās tēpoꝛalis ē hmōi: qꝛ per caȝ hō nō pōt ſupꝛa animaȝ ſed tm̄ ſupꝛa coꝛpꝰ ⁊ ſuper ea bona q̃ coꝛpoꝛis ſunt. huma no aūt coꝛpoꝛe nihil ē ibecilliuſ. Dicit g̊ in lr̃a. Que ē iſta vr̃a expetibilis. i. deſiderabilis: ac ꝑclara. i. nobilis poten tia. q. d. nulla eſt nōne cōſideratis terrena aīalia qbus vide mini pꝛeſidere. i. pꝛeeſſe. ſi eniȝ inter mures videres vnum pꝛeceteris. ſibi vendicantem. i. vſurpantem. ius ac poteſta⸗tem ſuper alios mures. o ꝙ̃ȝto cachinno. i. riſu tu mouere⸗ris. qꝛ deriſibile eſſet. ⁊ talis ē poteſtas terrena. ſ. deriſibilis que non extendit ſe niſi ad coꝛpus.

Quid vero ſi ſpectes coꝛpus ībecillius hoīe repire queas: quos ſepe muſcularum quoq̃ȝ vel moꝛſus vel in ſecreta queq̃ȝ reputantium necat introitus. Quo vero q̄ſq̄uā ius aliquod in quēpiā niſi in ſolū coꝛpus ⁊ quod eſt infra coꝛpꝰ: foꝛtunā loquoꝛ: poſ ſit exercere. nunquid vnq̄uā libero imperabis ani mo. nū mentē firma ſibi rōne cohcrentem: de ſta tu ꝓꝑꝛie q̄etis amouebis. Cum liberum quēdam virum ſuppliciis ſe quidē tyrannus adacturum putaret. vt aduerſum ſe facte cōiurationis conſci os ꝓderet. linguā ille momoꝛdit a. que abſcidit: ⁊ in hos ſeuientis tyranni abiecit. Jtaque cruciatꝰ quos putabat tyrānus in materiam crudelitatis vir ſapiens fecit eſſe virtutis.

¶ Quid v̾o ſi tu ſpectes. i. ꝯſideres. coꝛpꝰ ibecillius. i. de⸗biliꝰ hoīe. q. d. nihil. q̃s hoīes ſepe necat. i. iterficit. moꝛſuſ muſculaꝝ. i. paruoꝝ v̾miuȝ vel ēt itroitꝰ i ſecreta. i. i interi oꝛa hoīs. queq̃ȝ reputantiuȝ. i. ſerpētiuȝ. q̃ v̾o. i. q̄uo q̄ſq̄ȝ poſſit exercere ius aliqđ i quēpiā niſi i ſolū coꝛpus ⁊ i foꝛ tunā. i. in bona foꝛtune q̃ ſunt ifra coꝛpus. q. d. nullo mō nūq̄d tu vnq̄ȝ ipabis libero aīo. q. d. nō nunq̄d tu amoue bis de ſtatu ꝓꝑꝛie q̄etis mētem ſibi firma rōne coherentem q. d. nō. ⁊ hoc ꝓbat exēplo cuiuſdaȝ pħi: q nullis toꝛmētis ad hoc potuit cōpelli vt illud faceret qđ rō nālis iudicabat non faciēduȝ. vñ dicit. Cuȝ qdaȝ tyrannꝰ putaret ſe adactu ruȝ. i. cōpulſuꝝ. ſuppliciis quēdaȝ libeꝝ viꝝ. i. pħm. vt ipſe ꝓderet ꝯſcios facte ꝯiuratiōis aduerſuȝ ſe. ille liber hō li guaȝ momoꝛdit atq̃ȝ abſcidit ⁊ abiecit eaȝ i os. i. i faciē ſe⸗uientis tyranni. Jta illos cruciatꝰ quos tyrannꝰ putabat eē mām. i. cām crudelitatis. vir ſapiēs fecit eē mām virtu tis: qꝛ hoc ꝑ v̾tute nō ꝑ crudelitate ei reputatuȝ ē. ¶ No ta ꝙ muſcula ē diminutiuuȝ huiꝰ noīs muſca. ⁊ per muſ⸗culaȝ dat itelligere q̄cunq̃ȝ aīalia venenoſa vel vermes ve nenoſos. ⁊ ab iſto loco recepit auctoꝛ floꝝ. cuȝ dixit: debili us qd ſit mare quos nece muſcula perdit. ¶ Nota ꝙ ani mus hoīs liber ē ⁊ cogi nō pōt. vñ Señ. Errat ſi qs ſerui tutē credit tranſire i totuȝ hoīeȝ. nō eniȝ tranſit i aīaȝ. qꝛ li bertas eſt aīa. ¶ Nota ꝙ hō liber ⁊ ꝯſtans nullis ſuppli ciis vinci pōt qꝛ dicit Señ. lib. de clementia. Magni ani⸗mi ꝓpꝛiuȝ eſt placiduȝ eſſe tranqllū: ⁊ iiurias ⁊ offēſiōes ſupbie diſſ licere. ⁊ 28. epl̃a triginta tyranni Socrateȝ cir cunſteterunt nec potuerunt aīuȝ eius infringere.

Quid aūt eſt qd in aliū q̄ſq̄ȝ poſſit facere quod ſu⸗ſtinere ab alio ipſe non poſſit. Buſiridem accepi mus necare hoſpites ſolitum ab hercule hoſpite fuiſſe mactatum. Regulus plures penoꝛum bel⸗lo captos in vincula cōiecerat ſed mox pſe victo rum cathenis manus pꝛebuit. Vllam ne igitur eius hominis potentiam putas: qui quod ipſe in alio pōt: ne id i ſe alter valeat efficere non poſſit.

¶ Quid autē eſt. Hic pħia ponit ſcđaȝ rōneȝ que ē talis

Illa ptās nō eſt multū appetenda: per quas nemo pōt facere qd̄ alius nō poſſit in ipſuʒ qd̄ ipſe pōt in aliū: ſʒ poteſtas tp̄alis ē hm̄oi ſicut i littera declarat ponēs duo exēpla de buſiride ⁊ regulo. ¶Primū exēplū eſt de buſiride. buſirides fuit filius neptuni ⁊ matre libia q hoſpites ſuos mactabat. Hercules aūt apud ipſuʒ hoſpitatus ipſum eū mactabat. Scd̄ʒ exēplū eſt de regulo regulus fuit cōſul romanus q cum multa bella geſſit cū carthaginēſib⁹ multos ex eis captiuauit: ſʒ tandē ab eis fuit captus. Ex q̄ patʒ q̄ quicq̄d pōt aliq̄s in aliuʒ facere. pōt ēt illud ab alio pati Uñ catho. Victorē a victo ⁊c. ⁊ p̄ ɔ̄ns nulla ē potētia humana q̄ hec intercipe nō pōt. vñ dicit lr̄a. Quid eſt q̄ q̄ſq̄ poſſit facere in aliuʒ quod ipſe non poſſit ſuſtinere ab alio. q. d. nihil qd̄ declarat. Nos accepimus. i. cognouimus. Buſiridē ſolitū. i. cōſuetū necare hoſpites. ipſuʒ fuiſſe mactatū ab hercule hoſpite ſu. ſuo. Aliud exēplū ponit. Regulus cōſul romanus plures penoꝝ. i. carthaginēſiuʒ captos bello cōiecerat. i. poſuerat in vincula. ſʒ mox ipſe p̄buit manus cathenis victoꝝ. i. carthaginēſiū: nūq̄d igit vllā putas eē hoīs potētiā q̄ ñ poſſit efficeꝛ ne ali⁹ valeat i ſe qd̄ ipē p̄t in alio. q. d. nulla reputāda ē hec potentia.

¶Ad hec ſi ipſis dignitatib⁹ ac poteſtatibus ineſſet aliquid naturalis ac proprii boni: nūquā peſſimis peruenirent: neque enim ſibi ſolent aduerſa ſociari. Natura reſpuit vt contraria queq̄ʒ iungātur. Ita cum peſſimos plerūq̄ʒ dignitatibus fungi dubium non ſit: illud etiaʒ liquet natura ſui bona non eſſe: que ſe peſſimis herere patiantur. qd̄ quidem de cunctis fortune muneribus dignius exiſtimari poteſt: que ad improbiſſimum quemquam vberiora perueniunt.

¶Ad hec ſi ipſis dignitatibus. Hic p̄bat p̄hia ſimul de dignitatib⁹ ⁊ ptātib⁹: q̄ nō hñt in ſe aliquod naturale bonum pp̄ qd̄ ſint appetēde. ſcd̄o oſidit q̄ idē pōt ɔcludi de oībus bōis fortuitis. ibi. ¶Poſtremo. p̄mo facit qd̄ dictuʒ eſt. ſcd̄o oſidit falſaʒ noiationē exterioꝝ bonoꝝ. ibi. De quibus etiaʒ illud. Nō quā intēdit eſt illa. Illud qd̄ in ſe naturaliter ē bonū nō pōt adiungi peſſimis. ſʒ dignitates ⁊ ptātes peſſimis adueniūt. q̄ ⁊c. maior declarat in lr̄a. Uñ dicit. Si ipſis dignitatib⁹ ⁊ ptātib⁹ ineſſet aliq̄d naturale ⁊ p̄priuʒ boni: nunq̄ʒ puenirēt peſſimis. neq̄ʒ eniʒ aduerſa. i. oppoſita ſolēt ſibi ſociari. q̄ꝛ natura reſpuit. vt queq̄ʒ contraria iungant̄. i. ſtent ſimul. cū ḡ nō ſit dubiuʒ peſſimos plerūq̄ʒ fungi. i. vti dignitatibus: illud ēt liquet. i. manifeſtuʒ eſt. ipſa nō eſſe bona ſui natura que ſe peſſimis patiant̄ herere. i. cōmanere. qd̄ quideʒ dcm̄ de dignitatibus ⁊ poteſtatibus dignius pōt exiſtimari de cunctis muneribus fortune. que. ſ. munera vberiora. i. copioſiora perueniunt ad queq̄ʒ improbiſſimuʒ. ¶Nota q̄ duplex eſt bonum. vnum quod conuertitur cum ente. ⁊ ſic dignitates ⁊ ptātes licet malis adueniant tñ ſunt bone. Aliud eſt bonuʒ quod eſt quedaʒ qualitas derelicta ex bōis operationibus ⁊ vocat̄ bonū moris ⁊ ſic dignitates ⁊ ptātes bone non ſunt: q̄ꝛ vt plurimuʒ peſſimis ſociantur.

¶De quibus etiā conſideranduʒ puto: q̄ nemo dubitat eſſe fortem cui fortitudinem ineſſe conſpexerit: ⁊ cuicunq̄ʒ velocitas adeſt manifeſtuʒ eſt eſſe velocem. Sic muſica quidem muſicos: medicina medicos: rhetorica rhetores facit. agit eniʒ cuiuſcunque rei natura quod proprium eſt: nec contrariarum rerum miſcetur effectibus: ⁊ vltro que ſunt aduerſa depellit. atqui nec opes inexpletam reſtringere auariciaʒ queunt. nec poteſtas ſui cōpotem facit quem vitioſe libidines inſolubilibus aſtrictum retinent cathēis. Et collata improbis dignitas non modo non efficit dignos: ſed prodit potius ⁊ oſtentat indignos. Cur ita prouenit. gaudetis enim ſeſe res aliter habentes falſis compellare nominibus: que facile rerum ipſarum redarguūtur effectu. Itaque nec ille diuitie: nec illa potentia: nec hec dignitas iure appellari poteſt.

¶De qb⁹ ēt. Hic p̄hia p̄bat q̄ bōa fortuita nō p̄ſt i ſuū effectū. ⁊ ſic p̄ ɔ̄ns hñt falſaʒ denoiationes arguēdo ſic. oē qd̄ ē naturaliꝛ bonuʒ efficit qd̄ ei ē p̄p̄uʒ ⁊ expellit ɔ̄riū. ſicut fortitudo facit fortē: velocitas veloceʒ ſʒ bōa fortūe nō efficiunt qd̄ vr̄ eē p̄p̄uʒ q̄ꝛ diuitie nō faciunt diuiteʒ. cum nō reſtringant auaritiaʒ. nec potentia facit potentem. nec dignitas dignuʒ: pp̄ qd̄ diuitie falſe noiant̄. Uñ dicit i lr̄a De qb⁹ bōis fortuitis illud ēt puto ɔſiderandūʒ q̄ nemo dubitat illuʒ eſſe forteʒ cui cōſpexerit ineſſe fortitudinem: ⁊ illuʒ eſſe veloceʒ cuicunq̄ʒ adeſt velocitas. ⁊ ſic muſica facit muſicos: medicina facit medicos. rhetorica rhetores. Nā. n. cuiuſcunq̄ʒ rei agit qd̄ ſibi eſt p̄p̄uʒ: ⁊ nō miſceꝛ effectib⁹ ɔ̄riaꝝ reꝝ. ⁊ vltro. i. ſpōte repellit q̄ ſunt aduerſa. i. ɔ̄ria. atq̄ p̄ certe nec opes. i. diuitie q̄unt. i. p̄ñt reſtrigere iexpletaʒ auariciā hoīuʒ. i. inſatiabileʒ. nec ptās facit illuʒ cōpoteʒ ſui. i. potenteʒ. queʒ vitioſe libidines retinent aſtrictū iſolubilib⁹ cathenis. i. paſſioīb⁹. ⁊ dignitas collata improbis nō mō. i. nō tm̄. nō efficit dignos ſʒ p̄dit ⁊ oſtētat indignos. Cur ita p̄uenit. q̄ bona fortune nō efficiunt q̄ videtur eis eſſe p̄p̄um. hoc eſt ideo. q̄ꝛ vos hoīes gaudetis res ſeſe aliter habentes q̄ʒ videant̄ compellere. ideſt denominare falſis noībus que nominatiōes facile redarguunt̄ effectu ipſaꝝ reꝝ. Itaq̄ʒ nec ille diuitie iure p̄ſſt appellari cū nō faciūt diuitē: nec illa potētia. nec hec dignitas iure appellari pōt. ¶No. q̄ diuitie nō faciūt diuitē q̄ꝛ nō reſtringunt auariciā. nā diuitie ſm̄ ſenecā. 27. eplā ſunt cōpoſita paupertas in lege nāe. talis āt paupertas ſm̄ leges nature excludit auariciā que inſatiabilis eſt. Natura eniʒ paucis cōtenta eſt. ¶No. q̄ dignitas improboꝝ oſtētat improbos: q̄ꝛ improbus tanto a pluribus cognoſcit̄ quāto magis innoteſcit eius vitium: ⁊ quanto aliquis in maiori dignitate cōſtituit̄ tāto plus cognoſcit̄: pp̄ qd̄ dixit ſe ne. in p̄uerbiis loco ignominie apud indignū ē dignitas.

¶Poſtremo idem de tota fortuna concludere licet: in qua nihil expetendum: nihil nature bonitatis ineſſe manifeſtum eſt: que nec ſe bonis ſemper adiungit: ⁊ bonos quibus fuerit adiuncta nō efficit.

¶Poſtremo idē de tota fortuna. Hic p̄hia oſidit idem poſſe cōcludi de oīb⁹ bonis fortuitis dicens. ¶Poſtremo ideſt finaliter. licet hōc idē cōcludere de tota fortuna. in q̄ nihil eſt expetēdū. i. deſiderāduʒ. nihil ieſſe ſibi nature bonitatis. i. naturalis. manifeſtū eſt que fortuna nō adiungit ſe ſemp̄ bonis: ⁊ quibus fuerit adiuncta bonos nō efficit. ¶Nota q̄ bonū fortune facit illud bonū cui additur. ſicut muſica facit muſicum: ⁊ virtus facit virtuoſum: ſed q̄ꝛ fortuna malos quibus aduenit non facit bonos. p̄ʒ q̄ꝛ nihil nature bonitatis ſibi ineſt qualiter aūt mali malos faciūt bonos patebit in quarto huius proſa ſexta.

¶Metrum ſextum ſecundi libri.

Nouimus quantas dederit ruinas.
Urbe flammata: patribuſq̄ʒ celis:
Fratre qui quondam ferus interempto:
Matris effuſo maduit cruore:
Corpus ⁊ viſu gelidum pererrans.
Ora non tinxit lachrymis: ſed eſſe
Cenſor extincti potuit decoris.

Hic tamen ſceptro populos regebat.
Quos videt condens radios ſub vndaꝫ
Phebus extremo veniens ab ortu.
Quos premunt ſeptem gelidi triones:
Quos nothus ſicco violentus eſtu
Torret: ardentes recoquens arenas.
Celſa non tandem valuit poteſtas
Uertere praui rabiem neronis.
Heu grauem ſortem quotiens iniquus
Additur ſeuo gladius veneno.

¶ Metrum ſextuꝫ libri ſecundi.

Nouimus quātas dederit ruinas. Iſtud ē ſextū metrū huius ſecundi: qđ dr̄ ſaphicuꝫ ab inuentore: trochaicum a pede predominante: ⁊ eſt vndecaſyllabuꝫ: q2 quilibet verſus continet .xi. ſyllabas ⁊ eſt acathalecticuꝫ: q2 nulla ſyllaba deficit ad ꝑfectionē metri. In quo metro phīa declarat per exemplum: ꝙ dignitates ⁊ poteſtates malis aduenientes non faciūt eos bonos ⁊ hoc declarat per neronē qui quanto fuit potentior tanto fuit peior. tangit aūt phīa quattuor malicias neronis ī hoc metro. Prima eſt ꝙ vrbē romanā incendit que arſit ſepteꝫ diebus ⁊ ſeptē noctibus. vt ſpectaculo illius ignis cognoſceret quantus olim fuerat ignis qñ troia capta arſerat. Scḋm maluꝫ eſt ꝙ uero magnā partē ſenatus ſine vlla cā īterfecit. Tertiū eſt ꝙ ꝓpium fratrē occidit vt ſolus ſecurus regnaret. Quartuꝫ eſt ꝙ matrē ſuam occidi fecit vt videret locum ventris in quo iacuit. Dicit ģ in littera. Nouimus quantas ruinas .i. quanta pericula dederit nero vrbe. ſup. romana flāmata .i. incenſa. qꝫ pro ⁊. ceſis .i. occiſis. patribus .i. ſenatoribus. qui uero quondā ferus .i. crudelis. interempto fratre. ipſe etiā mandauit cruore matris effuſo ⁊ deſignans eius crudelitatē circa matrē dicit. ⁊ ipſe nero perertrans .i. trāſiens viſui gelidum corpus .i. īfrigidatū corpus mr̄i. nō tinxit .i. madidauit ora .i. faciem ſuaꝫ lachrymis. ſed ipſe potuit ſine oībus lachrymis eſſe ceſſor .i. iudex extincti decoris .i. interfecte matris que decora fuit. tū hic nero licet ita malus eſſet regebat populos ſceptro .i. imperiali dignitate: hos inquā pplōs rexit ꝙs phebus .i. ſol veniens ab ortu extremo. videt cōdens .i. abſcondēs. radios ſuos ſub vndas. ⁊ loquit̄ more poetaruꝫ .q.d. ipſe rexit oēs pplōs q erāt ab ortu ſolis vſqꝫ ad occaſuꝫ. Silr̄ regebat pplōs quos ſeptētriones .i. ſeptē ſtelle que ſunt in maiori vrſa que dnr̄ triones: quaſi teriones q2 illaꝫ plagaꝫ terunt. gelidi .i. frigidi premūt. plaga enim ſeptētrionalis frigida eſt .q.d. regebat oēs pplōs aquilonares ⁊ iſtos regebat quos nothus .i. ille ventus collateralis auſtro. violētus exīs. torret .i. cremat. ſicco eſtu .i. calore. nothus inquā recoquēs ardētes arenas .i. calidas. venit .n. ille ventus a torrida zona. ⁊ ideo calidus eſt .q.d. nero etiā regebat oēs pplōs auſtrales. ⁊ ſic ꝑ quattuor plagas mūdi oñdit eius ptā tem ſuper oēs pplōs. tandem celſa ptās ideſt magna. nō valuit vertere .i. mutare rabiē .i. crudelitatē praui neronis. Et tunc deplangit cōiunctioneꝫ magne ptātis cum magna malicia. q2 multa mala ex ea ꝓueniūt dicens. Heu ſup. dico eſſe grauem ſortē .i. euentum. quotiens iniquus gladius .i. iniqua ptās. addit̄ ſeuo veneno .i. venenoſe crudelitati. ¶ Nota ſm̄ Ariſto. 5. ethi. ꝑncipatus vir oñdit. malicia enim hoīs vel probitas oñdit̄ ꝑ principatū. ſicut pꝫ in nerone: cuius malicia ⁊ crudelitas in imperio ſue dignitatis apparuit. ꝓpter qđ dixit Ariſt. Seuiſſima ē iniuſticia hñs arma. Et .7. ethi. dicit. Silr̄ ē igitur cōparare iniuſticiā homini iniuſto. eſt eniꝫ deterior beſtia decies milies. plura enim vtiqꝫ mala faciet hō malus ꝙ̄ beſtia. ¶ Nota preter hec mala neronis que tanguntur in lrā multo plura ipſe perpetrauit. nā dicit phīa tertio huius quīta pſa. Nero Senecam familiarē ſuū ꝑceptorem coegit ad eligenduꝫ mortis arbitriuꝫ. ⁊ q2 uero fuit crudeliſſimus hoīuꝫ. ideo ſeneca ſcripſit quēdaꝫ libellum ad ipſuꝫ qui intitulat̄ liber de clementia. in q̄ hortat̄ eum ad fugā crudelitatis: ⁊ ad vſuꝫ clementie qui liber ſic incipit. Tibi ſcribere de clementia uero ceſar inſtitui.

¶ Proſa ſeptima libri ſecundi.

Tum ego ſcis inquam ipſa minimum nobis ambitionem mortalium rerum fuiſſe dominatam. Sed materiam gerendis rebus optauimus: quo ne virtus tacita conſeneſceret. P.

¶ Proſa ſeptima ſecundi libri.

Tum ego ſcis inquam. Hic incipit ſeptima proſa huius ſecundi. in qua oſtendit phīa ꝙ gloria mundana non ſit multum appetenda. Et ꝑmo inducit boetium confitentem ſe non deſideraſſe multum predicta ſcilicet poteſtates ⁊ dignitates niſi inquantum ſunt materia rerum gerendarum. ſecundo oſtendit phīa ꝙ gloria ſit perexile bonum. ⁊ ſit nō multum appetenda. ſecunda ibi. Et illa. Dicit primo. Tum pro tunc. ego Boetius inquam .i. dixi. o phīa. tuipſa ſcis ambitionē .i. cupiditatē rerū mortaliuꝫ. de quibus dixiſtī minimū nobis fuiſſe dñatam. ſed bene optauimus materiam rebus gerendis quo ne pro vt non. conſenſceret in nobis virtus tacita .i. non excitata. ¶ Nota ꝙ in ſapiente nō dñatur cupiditas reꝝ tpalium. q2 phīa inducit mobilis affluentie contemptuꝫ ex lib. de plantis. Et ſocrates cū athenis ad ſtudiū pgeret. magnū pōdus auri in mare proiecit dicens. mergā te ne mergar a te. ¶ Nota ꝙ materia reꝝ gerendarū ſunt iſta. ſine quibus res cōuenienter geri nō pñt: ⁊ ſunt tria. ſapiētia. auctoritas. ⁊ potētia. Sine .n. ſapientia nihil conuenienter gerit̄. vt de ſe pꝫ. Res etiā gerenda auctoritate ornat̄. q2 hō autenticus libenti⁹ auditur ⁊ facilius ei credit̄. Potentia vero mali deprimūtur ⁊ boni extollunt̄. hanc materiaꝫ Boetius deſiderans potentiā ⁊ dignitates queſiuit. ¶ Nota ꝙ Boetius materiam dignitatis ⁊ poteſtatis ideo queſiuit ne virtus ſua tacita conſeneſceret. ideſt nedum ipſe ad ſenectutem proueniret. virtus ſua tacita eſſet: dum nullus aliquid loqueretur de laude ſue virtutis vel ſcriberet. Tunc enim virt⁹ tacita conſeneſcit. quando nō agit aliquis vnde alii loquātur: ⁊ dum nihil ſcribitur de ſuis beneficiis. q2 virtus habentem perficit. ⁊ opus eius laudabile reddit.

¶ At illa atqui hoc vnuꝫ eſt quod preſtantes quidem natura mētes: ſed nonduꝫ ad extremam manum virtutum perfectiōe perductas allicere poſſit: glorie ſcꝫ cupido: ⁊ optimorum in rempublicaꝫ fama meritorum: Que quā ſit exilis et toti⁹ pōderis vacua ſic conſidera.

¶ At illa atqui hoc vnum eſt. Hic phīa oſtendit gloriam mundanam non eſſe appetendam. ⁊ primo premittit ꝙ cupido glorie multos allicit. Secundo probat eaꝫ eſſe exilem ⁊ vnam ibi. Omnem terre ambitum. Primo dicit ſic Ex quo Boetius quandoque queſiuit dignitates ⁊ poteſtates. ne virtus ſua tacita conſeneſceret. videtur ꝙ iſte ꝓpter laudem ⁊ gloriam queſiuit. ideo dicit philoſophia. Hoc vnum eſt ſcilicet cupido glorie ⁊ fama optimorum meritorum in rempublicam. que fama poſſit allicere mentes hominū. naturam preſtantes. ideſt excellentes. ſed nōdum. ideſt non adhuc. perductas ad extremam manum ꝑfectione virtutum. ideſt ad ſummam perfectionem. que fama ⁊ gloria ꝙ̄ ſit exilis ⁊ vacua totius ponderis: ideſt precioſitatis. ſic conſidera ex ſequentibus. ¶ Nota ꝙ cupido vane glorie multos allicit ⁊ delectat. vnde Seneca .91. epl'a dicit. Illud ꝑcipue nos īpedit ꝙ cito nobis pla

cemus. ſi iuenimus q̄ nos bonos viros dicāt q̄ prudētes
q̄ ſcōs. nō ſum⁹ modica laudatiōe ɔtēti. q̄cq̄d i nos adula
tiōe ſine pudore ɔgeſſerit tāq̄ȝ debitū putam⁹: optios nos
eē ſapiētiſſimoſq̄ȝ affirmāti⁹ aſſentim⁹ cuȝ ſciam⁹ nos ſe
pe multa mētiri adeo quoq̄ȝ idulgemus nobis vt laudari
velim⁹ i id cui ɔtriū maxie facim⁹. ¶ No. q̄ duplex ē bo
nitas mētis. ſ. nālis ⁊ acq̄ſita. Naturalis bōitas ē ſ̄ȝ quaȝ
aliq̄ naturaliter ſunt pii māſueti ſobrii ⁊ caſti. ſȝ hec boni
tas ſi nō emēdat virtute ⁊ ſapiētia cito extollit hoiem ad
inanē gloriā. Alia eſt bonitas acq̄ſita exercitio virtutum ⁊
ſcientiaꝝ que nō pmittit hoiem extolli vana gloria. q: ſapi
ens fructū ſuuȝ pōit in conſcientia. Stultus aūt in laude
ſ̄ȝ Macrobiuȝ. Ideo dicit philoſophia. q̄ cupido glorie
allicit mentes natura prestantes. nonduȝ. i. non adhuc vir
tutib⁹ pſectas. ¶ No. q̄ fama ē frequēs laus optimoꝝ
meritoꝝ in rēpublicaȝ. ſȝ gloria ē clara noticia cuȝ laude
vel gloria eſt late patēs preconiū. i. annunciatio.

¶ Omnē terre ambituȝ: ſicuti aſtrologicis demō
ſtrationibus accepiſti: ad celi ſpaciū puncti cōſtat
obtinere rationē: id ē ut ſi ad celeſtis globi magni
tudinem conferatur: nihil ſpacij prorſus habere iu
dicetur. Huius igitur tam exigue in mundo regio
nis: quarta fere portio eſt: ſicut ptolomeo proban
te didiciſti: que a nobis cognitis animātibus inco
latur. Huic quarte ſi quantum maria paludeſq̄ȝ
premunt: quantumq̄ȝ ſiti vaſta regio diſtenditur:
cogitatione ſubtraxeris: vix anguſtiſſima inhabitā
di hominibus area relinquetur. In hoc minimo
igitur puncti quodam puncto circunſepti atq̄ȝ cō
cluſi de peruulganda fama: de proferendo nomi
ne cogitatis. Ad quid habet amplum magniſi
cumque gloria tam anguſtis exiguiſque limitibus
artata.

¶ Omnē terre ambituȝ. Hic phia oſtendit gloriam mun
danaȝ eſſe exilē. nec multuȝ appetendaȝ. Primo oſtendit h̄
ex parte ſpacii in quo dilatat̄. Secundo oſtēdit hoc ex di
uerſitate nationuȝ ad quas nō diuulgatur. Tertio oſ̄dit
idē ex diuerſitate moꝝ pp̄ quos de eodē cōtrarie iudicat̄.
Quarto oſ̄dit idē ex breuitate duratiōis propter quā nō
ppetuat̄. ſecunda ibi. Adde q̄ h̄. tertia ibi. Quid q̄ di
uerſaꝝ. quarta ibi. Sȝ q̄ȝ multos. Primo intendit taleȝ ra
tionē. Latitudo fame cōſiſtit in latitudine terre ſup quam
dilatat̄. ſȝ terra nō eſt lata ſup quā fit dilatio fame. ſicut d̄
clarat in littera. ergo fama late nō pōt diffundi. ⁊ per con
ſequēs eſt exilis nec multuȝ appetenda. Vn̄ dicit in littera
Tu accepiſti. i. didiciſti aſtrologicis demonſtratiōib⁹ oēȝ
ambituȝ terre. ideſt ſpaciū terre. obtinere. i. habere rōneȝ
puncti. ad ſpaciū celi. ideſt ad magnitudinē celi. quod ma
gis exponēs dicit. vt ſi terra cōferatur. i. ɔparet̄ ad magni
tudinē celeſtis globi. ipſa iudicet̄ prorſus nihil ſpacii hr̄e
hui⁹ igit̄ tā exigue regiōis. ideſt terre in mūdo. fere quar
ta portio. i. quarta ps̄ eſt. que incolat̄. i. inhabitat̄ ab ani
mantib⁹ nobis cognitis. ſicut tu didiciſti a ptolomeo hoc
ꝓbante. ſi ſubtraxeris cogitatione. huic quarte pti terre
q̄ȝtuȝ maria ⁊ paludes p̄munt. i. occupant. ⁊ q̄ȝtuȝ vaſta
ideſt ampla regio. diſtendit̄ ſiti. ideſt ſiccitate. tunc vix reli
quet̄ hominibus anguſtiſſima area. i. arctiſſimus locus in
habitandi. in hoc ergo quodā minimo puncto puncti. i.
minima portiōe terre. vos hoies circūſepti atq̄ȝ cōcluſi co
gitatis de puulganda fama. de proferendo. i. extollendo.
noie ideſt fama. ⁊ hoc fit inut liter. ſed quid habeat. i. pōt
habere. gloria amplū. q̄ȝ pro ⁊. magnificum q̄ artata ē tā
anguſtis ⁊ exiguis limitibus. i. terminis. q. d. nihil habet
magnificuȝ. ¶ No. q̄ terra reſpectu celi nō ē alicui⁹ q̄ȝ
titatis ſenſibilis. ſed h̄ȝ ſe ſicut punctus. quia orizon qui
termiat viſū noſtꝝ diuidit celuȝ i duo media. qd̄ nō eēt ſi
terra in cōparatiōe ad celū haberet aliquā q̄ȝtitatē. Itē
ſi terra eēt alicui⁹ q̄ȝtitatis ſenſibilis reſpectu celi: tūc ſtel
le nō ſp apparerēt nobis eiuſdē q̄ȝtitatis. qd̄ pȝ falſuȝ. Qꝛ
in ea pte vbi terra eēt magis globoſa ⁊ ꝓpiquior celo ap
parēt ſtelle maiores. ⁊ oppoſita pte minores. ¶ Itē mini
ma ſtella fixa viſu notabilis eſt maior tota terra. ergo talis
ſtella appareret nobis exiſtentibus in terra ſicut punctus:
multomagis terra reſpectu celi erit ſicut punct⁹. ¶ Itē pū
ctus eſt quoddā indiuiſibile: a q̄ linea equaliter diſtās facit
circulū ⁊ q: celuȝ ex oi pte equaliter diſtat a terra: iō terra
reſpectu celi habet ſe ſicut punctus. ¶ No. q: tres ptes
terre ſunt inhabitabiles. vna pp̄ nimiuȝ calorē: due pro
pter nimiuȝ frigus. ſed quarta pars que eſt tēperata in ca
liditate ⁊ frigiditate a nobis inhabitat̄. ſed q: adhuc non
tota inhabitat̄ propter maria ⁊ paludes. ⁊ propter nimiā
ſiccitatē. iō dicit philoſophia q̄ quarta pars fere eſt habi
tabilis. vel dicit fere ſ̄m alios. q: eſtus ſolis non facit tor
ridā zonā totaliter inhabitabilē: cum quedā ciuitas dicta
zenit ſupra quam ptolomeus dicit̄ fundaſſe aſtrolabium
directe ſit ſub equinoctiali. ſed dicit̄ inhabitabilis. q: eſt
grauis inhabitationis. ſed vltra equinoctialem omnino ē
inhabitabilis. propter nimium calorem. Item dicit quar
tam partem terre inhabitari ab animantibus nobis inco
gnitis. hoc forſan dicit propter antipodes ſi ſunt qui no
bis ſunt ignoti.

¶ Adde q̄ hoc ipſuȝ breuis habitaculi ſeptū plu
res incolunt nationes: lingua: moribus totius vi
te ratione diſtantes: ad quas tamen difficultate
itinerum: tum loquendi diuerſitate: tum cōmer
tii inſolentia: non modo fama hominum ſingulorum
ſed ne vrbium quidē peruenire queat. Etate deni
q̄ȝ Marci tullii: ſicut ipſe quodā loco ſignificat:
nondum caucaſuȝ montē romane reipublice fa
ma tranſcenderat. ⁊ erat tunc adulta parthis eti
am ceteriſq̄ȝ id locoꝝ gentibus formidoloſa. Vi
des ne igitur quā ſit anguſta: quā cōpreſſa gloria
quā dilatare ac propagare laboratis. an vbi ro
mani nominis tranſire fama nequit: romani ho
minis gloria progredietur.

¶ Adde q̄ hoc ipſuȝ breuis habitaculi. Hic phia oſten
dit gloriam non eſſe appetendam ex diuerſitate nationuȝ
ad quas non diuulgatur intendens talem rationem. Di
uerſe natiōes ⁊ diuerſa idiomata non ſolū ipediunt pro
mulgationem fame hominuȝ. ſed etiā vrbiuȝ. ſed in terra
habitabili ſunt diuerſe nationes diuerſoruȝ idiomatum.
ergo promulgatio fame per talia impeditur. ⁊ p cōſequēſ
non eſt multuȝ appetēda. vnde dicit in littera. Adde pre
dicte rationi q̄ hoc ipſuȝ ſeptuȝ. ideſt ſpacium breuis ha
bitaculi. ideſt parui ſpacii. in quo nos habitamus inco
lunt ideſt inhabitant plures nationes. ideſt gentes. diſtā
tes: ideſt differentes lingua. ideſt idiomate ⁊ moribus ⁊
ratione toti⁹ vite. i. rōne modi viuēdi. ad quas non po
teſt peruenire. non mō. ideſt non tantū. fama ſingulorum
hominuȝ. ſed etiam nec fama vrbium. tū ideſt tam difficul
tate itineruȝ. i. viaruȝ. tum. ideſt tam diuerſitate loquen
di. ideſt idiomatum: tum. ideſt tam inſolentia. ideſt in con
ſuetudine cōmercii. q: aliqui homines non conſueuerūt
cum aliis cōmunicare in cōmerciis. quia etate ideſt tem
pore Marci Tullii. ſicut ipſe marcus tullius ſignificat.
quoddā loco. ideſt in quibuſdā ſuis ſcriptis. fama roma
ne reipublice nonduȝ trāſcenderat caucaſum montē. ⁊ th̄
fama romanoꝝ erat adulta. i. ab antiquo nota. ēt formido
loſa parthis. talibus hoib⁹. ⁊ ceteris gētib⁹. i. locoꝝ circa
caucaſum montē. vides ne igitur q̄ȝ anguſta ſit gloria q̄ȝ

cõpreſſa.i. in modicũ redacta.quã laboratis dilatare ⁊ ꝓpagare.an ꝓ nunqđ.gloria vnius hoīs romani illuc ꝓgrediet.i.ꝑueniet.vbi fama romani nois.i.romane vrbis nequiuit trãſire.q.d.nõ. ¶ Nota partẽ terre habitabilem vocat ſeptũ.q: ẽ ſepta circũdata mari.Unñ liconieñſis ĩ tractatu ſuo de ſpera:⁊ ẽt Macrobiꝰ dicũt ꝙ quarta portio nr̃a habitabilis vndiqꝫ cingit mari.¶ No. ꝙ inſolentia ꝺm ſenecã eſt ſpẽs falſe magnitudinis:ſꝫ ꝺm hugu. inſolẽtia eſt ſuperbia vel fatuitas.in ꝓpoſito autẽ põt exponi ꝓ inconſuetudine.⁊ tunc dr̃ ab in qđ eſt non.⁊ ſoleo quod ẽ cõſueſco. ¶ Nota ꝙ caucaſus eſt mõs quidã ſitus in parte ſeptẽtrionis ad quẽ non peruenerat fama romãe vrbis ſꝫ partbis ⁊ aliis gentibus aſſidentibus famã romanorũ erat formidoloſa .ideſt formidabilis.

¶ Quid ꝙ ſi diuerſarum gentium mores inter ſe atqꝫ inſtituta diſcordãt:vt qđ apud alios laude:apud alios ſupplicio dignum iudicetur.quo fit vt ſi quem fame predicatio delectat:huic ĩ plurimos populos nomen ꝓferre nullo modo cõducat.erit igitur pugnata inter ſuos gloria quiſque cõtentus:⁊ intra vnius gentis terminos preclara illa fame immortalitas coartabitur.

¶ Quid ꝙ ſi diuerſarũ.Hic.oñdit gloriã mundanã eſſe exilẽ ex parte diuerſitatis morũ.ꝑ quos de eodem apud diuerſos contrarie iudicat.⁊ intendit talẽ rõnem.Contrarietas inſtitutionũ ⁊ legum ĩpediunt fame dilatationẽ. ſꝫ homines contrariarũ inſtitutionum ⁊ legum terrã inhabitãt ergo diuerſitas inſtitutionũ ⁊ legum ĩpediunt dilatationẽ fame:⁊ per ꝯñs non eſt multũ appetenda. Unde dicit in littera. Quid ſupple eſt iudicandũ ꝙ mores ⁊ inſtituta ⁊ leges diuerſarũ gentiũ inter ſe diſcordãt vt illud qđ apud alios iudicet dignũ laude apud alios iudicetur dignũ ſupplicio.quo fit.i.propter quod.vt ſi ꝑdicatio.i.dilatatio fame.delectat quẽ.i.aliquẽ.nullo mõ cõducat.i. laboret. ꝓferre nomẽ.i.famã ſuã.in plurimos populos.q: licet ab aliq̃bus laudaret:ab aliis tñ vituperaret. Erit igit quiſqꝫ cõtentus gloria peruagata.i.dilatata inter ſuos:⁊ illa preclara:nec ĩmortalis illa coartabitur.i.conſtringet intra terminos vnius gentis.i.vnius idiomatis. ¶ Nota ꝙ tanta eſt diuerſitas morũ in gentibus ꝙ illud quod reputatur apud alios laudabile:apud aliquos reputat vituperabile reputat.vt apd ſyrios laudabile comedere parẽtes mortuos:ne comedant a vermibꝰ ĩ terra:quod apud alios extraneos eſt execrabile. Ałt apud iudeos reputat laudabile ducere vxores conſanguinitate proximas qđ apud xp̃ianos ꝓhibetur. Itẽ in triuallis laudabile eſt occidere prẽs ſexagenariũ ⁊ cremare ip̃m:quod apud alios eſt vituperabile. Unñ dicit poeta. Sũt loca ſũt gẽtes:q̃bus eſt mactare parentes. Et fas.⁊ pietas dum longa ſuperuenit etas.

¶ Sed quã multos clariſſimos ſuis tẽporibꝰ viros ſcriptorum inops deleuit obliuio. Quãquã quid ipſa ſcripta proficiunt que cum ſuis auctoribus premit longior atque obſcura vetuſtas.

¶ Sed q̃ꝫ multos clariſſimos.Hic phia oſtendit exilitatẽ glorie ex breuitate durationis: propter quam nõ perpetuatur. Et diuiditur in tres partes. Primo oſtendit hoc ex hoium obliuiõe.ſecundo ex tpis breuitate. ibi.vos vero.tertio oſtendit gloriã a viris virtuoſis non eſſe appetẽdam.ibi.Uos autẽ. Primo dicit ꝙ fama ⁊ gloria non ſit mortalis.pꝫ quia q̃ꝫ multos viros clariſſimos. ideſt glorioſos ſuis tẽporibus deleuit inops.i.defectuoſa obliuio ſcriptorũ.q̃ꝫq̃ꝫ etiã ipſa ſcripta proficiant qd.ideſt parũ. q̃ ſcripta longior.i.obſcura vetuſtas tpis ꝑmit.i.cõſumit.cũ ſuis auctoribꝰ quorũ ſunt ſcripta. ¶ No.ꝙ ꝑ ſcripturam fama geſtorũ trãſmittit ad poſteros.talis aũt ſcriptura q̃ñ que deficit vel ꝑ inopiã ſcriptorũ:vel q: ipſa ſcripta ſiue ſe vetuſtate cõſumunt. Et iõ fama ⁊ gloria in obliuionẽ perueniũt. Unñ Saluſtius in cathilinario cõquerit r͛s geſtas romanorũ minus ẽẽ famoſas ꝑ inopiã ſcriptorũ.athenieñſium vero maioris fame q̃ꝫ romanorũ ꝑ ſcriptorũ copiaꝫ.

¶ Uos ergo immortalitatẽ vobis ꝓpagare videmini.cum futuri famam tpis cogitatis quod ſi ad eternitatis infinita ſpacia ꝑtractes:quid habes quod de tui nominis diuturnitate leteris. Unius enim hora momenti ſi decem milibꝰ cõferatur annis:quoniã vtrunqꝫ ſpacium diffinitũ eſt:minimam licet:habet tamen aliquam proportionem. at hic ipſe numerus annorum eiuſqꝫ quãtũlibet multiplex ad interminabilem diuturnitateꝫ nec comparari quidem põt. Et enim finitis ad ſeinuiceꝫ fuerit quedã infiniti vero atqꝫ finiti nulla vnquã poterit eſſe collatio. Ita fit vt quãticunqꝫ ꝓlixi tpis fama ſi cum inexauſta eternitate cogitet nõ parua ſꝫ plãe nulla ẽẽ videat.

¶ Uos ĝ imortalitatẽ vobis.Hic phia oñdit famã ⁊ gloriã nõ eſſe durabilẽ ⁊ imortalẽ ex tẽporis breuitate dicẽs. vos ĝ hoies videmini vobis ꝓpagare.i.facere imortalitatẽ.cũ cogitatis famã futuri tpis.⁊ ĩ hꝯ fruſtra cogitatis. q: exilis eſt duratio fame ꝑ tẽpus.qđ.ſ.tẽpus ſi ꝑtractes.i.cõpares.ad infinita ſpacia eternitatis qd habes ꝙ leteris đ tui nois diuturnitate.i.tue fame.q.d.nihil eſt.eteni mora vnius momẽti ſi cõſecrat.i.cõparet.10.milibus annis hꝫ aliq̃ꝫ proportionẽ.licet minimã.i.valde paruã.quoniam vtrunqꝫ ſpaciũ tẽporis eſt diffinitũ ſꝫ hic numerus annorũ.ſ.10.milia.vel eius numeri q̃ꝫtumlibet multiplex ſicut duplũ vel triplũ nõ põt comparari ad interminabilẽ diuturnitatẽ que eſt eternitas.etenĩ pro q: finitis ad ſeinuicem fuerit quedã collatio.i.cõparatio. Infiniti vero ⁊ finiti nulla vnquaꝫ poteſt ẽẽ collatio.ideſt comparatio. Ita fit vt fama tpis q̃ꝫtũcunqꝫ prolixi ſi cogitet comparando cũ inexhauſta.i.infinita eternitate.ipſa videat non parua ſed plane nulla eſſe. ¶ Nota ꝙ oẽ qđ incipit in tempore neceſſario habet finẽ in tpe.cum tempus ſit cã corruptionis tẽporaliũ.4.ethi.cũ igitur fama ſit temporalis incipit eꝯs in tẽpore ipſa deſinet in tpe. ⁊ per cõſequens non eſt perpetua. ¶ Nota ꝙ tẽpus q̃ꝫtumcunqꝫ magnũ comparatũ ad eternitatẽ minimũ reputatur.⁊ quaſi nullius momẽti.licet enim finitorũ ad ſeinuicẽ poſſit eſſe comparatio ⁊ inter ipſa poteſt eſſe proportio:tamẽ finiti ad infinitum nulla poteſt eſſe comparatio. Cum igitur eternitas ſit duratio infinita tota ſimul exiſtens:⁊ tẽpus q̃ꝫtumcunqꝫ magnũ ſit finitũ:tempus nullã habebit proportionẽ ad eternitatẽ.⁊ per conſequens fama q̃ꝫtumcunqꝫ prolixi temporis comparata ad eternitatem nulla videtur eſſe.

¶ Uos aũt niſi ad populares aures inaneſqꝫ rumores recte facere neſcitis:⁊ relicta conſcientie virtutiſqꝫ ꝓſtãtia.đ alieis ꝑmia poſtulatis ſermũculis.accipe ĩ huĩõi arrogãtie leuitate q̃ feſtiue aliqs illuſerit.nã cũ qdã a dorſus ẽẽt hoieꝫ cõtumelliſq nõ ad vere virtutis vſuꝫ:ſꝫ ad ſuꝑbiam gloriã falſũ ſibi philoſophi nomen induerat:adieciſſetqꝫ iã ſe ſciturũ an ille philoſophus ẽẽt:ſiquidem illatas iniurias leuiter patiẽterqꝫ toleraſſꝫ: Ille patiẽtiam pauliſper aſſumpſit:acceptaqꝫ cõtumelia velut inſultans:iam tandeꝫ inquit intelligis me ẽẽ philoſophum: Tuꝫ ille nimium mordaciter intellexerã inquit ſi tacuiſſes.

¶ Uos autẽ niſi ad populares aures.Hic phia oſtendit

gloriā a viris virtuoſis nō eſſe curandam: ⁊ hoc duabus rōnibus. ſecūda ibi. Quid autē eſt. Prima rō eſt illa. Illud quod ſpectat ad leuitatē arrogantie a ſapientibus nō eſt curandū. ſed gloria propter quā hō recte facit propter laudes hominū illa ſpectat ad leuitatem arrogantie. ⁊ eſt digna deriſione. ergo ⁊c. Quod autē talis arrogantia ſit quedā deriſio declarat in littera. ⁊ dicit. Uos hoies neſcitis recte facere. niſi ad populares aures. ideſt ad populorum cōplacentias ⁊ ad inanes rumores. ⁊ laudes. ⁊ vos poſtulatis. i. deſideratis. premia de ſermunculis alienis relicta ideſt poſtpoſita. preſtantia. i. dignitate veſtre conſcie ⁊ virtutis. pp quā debe etis recte opari. accipe. i. cōſidera quā feſtiue. ideſt glorioſe. aliquis illuſerit. i. deriſerit quendā dicentē ſe eſſe philoſophū in leuitate hmōi arrogātie. Nā cū quidā tyrānus eſſet adorſus cōtumeliis. i. incepiſſet alloqui contumelioſe quendā hominem: qui induerat. ideſt vſurpauerat ſibi falſū nomē philoſophi nō ad vſū vere virtutis: ſed ad ſuperbam gloriam. ⁊ tyrannus adieciſſet. ideſt dixiſſet. ſe iam ſciturū an iſte eſſet philoſophus. ſi quidē illatas ſibi iniurias patienter leuiterque toleraſſet. ille qui dixiſſet. ſe iam ſciturum an iſte eſſet philoſophus. ſi quidē illatas ſibi iniurias patienter leuiterqꝫ tolleraſſet. ille qui dixit ſe philoſophū pauliſper patientiā aſſumpſit. ſ. in principio. qꝫ pro ⁊. accepta cōtumelia a tyrāno velut ſibi iſultans inqt ad tyrannū. intelligiſne me eſſe phꝫ: tūc ille tyrannus mordaciter iqt: itellexerā te phm eē ſi tacuiſſes. ¶ No. ſm cōmentatorē in plogo . 8. phiſico. verus phs dꝫ eē pfect⁹ oībus generib⁹ virtutū ⁊ p ꝯñs dꝫ eſſe magnanim⁹. Sꝫ ſm ſenecā in lib. de clementia. magnanimi eſt iniurias ⁊ offenſiōes ſupbi deſpicere. ⁊ per ꝯñs verbis cōtumelioſis pꝛouocari non debet. Itē phi eſt non vinci a paſſionibus ſed poti⁹ dꝫ moderare ⁊ refrenare paſſiōes. cū virtus ꝯſiſtat i moderatiōe paſſionū. vñ Ariſ. 4. ethi. dicit. Māſuet⁹ vult ipturbat⁹ eē ⁊ nō duci a paſſiōe. Uñ qdā phs ꝯtūelioſe ſibi iſultāti dixit Tu didiciſti maledicere: ſꝫ ego didici maledicta ꝯtēnere.

¶ Quid aūt eſt quod ad precipuos viros: de his enim ſermo eſt: qui virtute gloriam petunt: quid inquam eſt quod ad hos de fama poſt reſolutum morte ſuprema corpus attineat. Nam ſi quod noſtre rationes credi vetant toti moriuntur homines: nulla eſt omnino gloria: cum is cuius ea eſſe dī nō extet omnino. Sin vero bene ſibi mens conſcia terreno carcere reſoluta celū libera petit: nonne omne terrenum negocium ſpernet. Que ſe celo fruens terrenis gaudet exemptam.

¶ Quid aūt ē quod ad pcipuos viros. Hic phia ponit ſecūdā rōnem que talis ē: hoies virtuoſi vel totaliter moriuntur corpe ⁊ aia. vel aia viuit poſt mortē. ſi totalr moriuntur nihil ſpectat ad eos de gloria poſt mortē. ſi aia eorū viuit poſt mortem. illa petit celū ſpernēs oē terrenū negocium ⁊ ſic nihil ad eā d terrēa gloria. ḡ apud virtuoſos homines nulla dꝫ eſſe cura de gloria. Dicit ḡ in lr̄a. qd ē qꝫ ad precipuos. i. ad virtuoſos viros attineat de fama poſt reſolutū corpus extrema morte. q. d. nihil de his enim viris eſt ſermo noſter. qui petūt. i. querunt gloriā virtute. i. operib⁹ virtuoſis. Nā ſi hoies tot moriunt corpe ⁊ aia vt quidā putant qḋ tñ noſtre rōnes. i. phie rōnes. vetant ideſt prohibent credi. qꝛ ſm phm: Anima intellectiua eſt immortalis nulla eſt oio gloria poſt mortē. cū iſte omnino nō extet. i. nō ſit cui⁹ ea gloria eē dicit. Sin vero mēs bene ſibi conſcia. i. illeſa. reſoluta. i. liberata. terreno carcere. i. a corpore poſt mortē. libera petit celū. nonne ipſa aia q̄ celo fruens gaudet ſe exemptā terrenis: ipſa ſpernet omne terrenū negociū ⁊ per ꝯñs terrenā gloriam. q. d. ſic ¶ No. qꝫ ad virtuoſos nihil ſpectat de fama nec in preſenti vita nec in futura. nō in pſenti: qꝛ dicit ſeneca in prouerbiis. Quāplurimi curant famam. pauci aūt ꝯſcientiā tales pauci curantes conſcientiam ſunt virtuoſi ⁊ phi de qb⁹ loqr boeti⁹ in fine tractatus de ſūmo bono dicens. Pauci ſunt viri honorādi ſicut philoſophi qui ꝯtemnūt deſideriū ſenſus ⁊ ſequunt deſideriū itellectus. Plurimi aūt ſunt q curant famam. ſicut ſūt vulgares q relicta virtute ꝯſcie pp laudes hoīum recte faciūt de qb⁹ dicit ſcriptura. Amen dico vobis receperūt mercedē ſuam. Nec ēt famā ſpectat ad viros virtuoſos i futura vita q virtuoſi totaliter moriunt nihil ad eos de fama. Si aūt aia viuit poſt mortē iſta euolat ad celū ⁊ nihil curat de fama. ſpernet oē terrenū negociū. ⁊ poti⁹ gaudet qꝛ eſt exempta a curis terrenis ⁊ gaudio celeſti fruitur in eternum.

¶ Metrum ſeptimum ſecundi libri.

Quicunque ſolam mente precipiti petit:
Summumque credit gloriam
Late patentes etheris cernat plagas.
Artumque terrarum ſitum:
Breuem replere non valentis ambitum:
Pudebit aucti nominis.
Quid o ſuperbi colla mortali iugo
Fruſtra leuare geſtiunt.
Licet remotos fama per populos means.
Diffuſa: linguas explicet.
Et magna titulis fulgeat claris domus.
Mors ſpernit altam gloriam.
Inuoluit humile pariter celſum caput
Equatque ſummis infima.
Ubi nunc fidelis oſſa fabricii manent.
Quid brutus aut rigidus catho.
Signat ſuperſtes fama tenuis pauculis:
Inane nomen litteris.
Sed quid decora nouimus vocabula.
Num ſcire conſumptos datur.
Iacetis ergo prorſus ignorabiles
Nec fama notos efficit.
Quod ſi putatis longius vitam trahi.
Mortalis aura nominis.
Cum ſera vobis rapiet hoc etiam dies
Iam vos ſecunda mors manet

¶ Metrum ſeptimū ſcdi libri.

Quicunqꝫ ſolā mēte pcipiti petit. Hic icipit metrū ſeptimū hui⁹ ſcdi qḋ dr archiloycū ab iuētore. iābicū a pede pdñante. ⁊ ꝯſtat ex pria verſu trimetro ⁊ ſcdo dimetro. i q̄ metro phia docet quō gloria ſit contēnenda ex cōſideratiōe amplitudinis celi ⁊ ſtrictitudinis terre dicēs. Quicunqꝫ petit. i. deſiderat pcipiti mēte ſolā gloriā. ⁊ credit iſtā eē ſummū. i. pcipuum iter appetenda. iſte cernat. i. cōſideret. plagas etheris. i. ptes celi. late patentes. ⁊ cernat arctū ſitū terrarū. ideſt ſtrictū ſpaciū terre in cōparatione ad celū. ille pudebit. i. verecundabit aucti nominis. i. aucte fame ſue. non valentis replere breuē ambitū. ideſt paruū ſpaciū terre. Et tūc exclamat dicēs. O propter hoc miror. quid. i. propter qd ſuperbi geſtiunt. ideſt cupiunt. fruſtra leuare. ideſt extollere colla ſua mortali iugo. ideſt mortali fama. licet enim fama diffuſa means. ideſt tranſiens per remotos populos explicet ſe linguas. ideſt per linguas popopulorum. ⁊ licet magna domus tua ideſt nobilis parentella. vel familia fulgeat claris titulis. ideſt laudibus tamen mors ſpernit altā gloriā. ⁊ mors pariter. ideſt ſimul inuoluit humile caput. ideſt miſerum hominem ⁊ celſum. ideſt nobilē vel diuitem ⁊ mors equat infima ſummis nulli parcendo quod declarat. dicens. Ubi nunc manent

oſſa fidelis Fabricii.qd Brutus rigidus:aut Catho.ſup-
ple eſt.q.d.quid manet de gloria eorum poſt mortem.vti
que modicū.ſ.illud manet qđ tenuis fama.i.exilis ſuper
ſtes.i.manēs.ſignat inane nomē eoꝝ pauculis litteris ſcri
ptis in epitaphiis.ſed qd.i.ad quid.nouimus decora vo
cabula ſcripta.nūqd intelligit per ea ipſos eſſe conſūptos
.i.mortuos.q.d.imo taceris.ergo mortui prorſus ignora
biles nec fama efficit vos notos. Et qꝛ aliqs diceret licet
ipſi ſint mortui corpore.tñ viuunt ſm famā.dicit phia. ſi
putatis vitā veſtrā lōgius trahi.i.prolongari. aura mor-
talis nois.i.ſplēdore mortalis fame.cū ſera.i.vltia dies.
vobis hoc rapiet.i.famā auferret.iā vos manet.i. expe-
ctat.ſecunda mors.q.d.ſi eſtis pri⁹ mortui corpe.i.fama
manens eſt vita vr̄a.illa ceſſante. ſecundario moriemini.
¶ Notandū fabritius fuit cōſul roman⁹ q cū mitteret pu
gnat̄ ꝯ pirrū regē epirotaꝝ:rex ꝓmiſit ſibi partē regni ſui
vt traſiret ad ipſū qđ fabriti⁹ cōtempſit ſequēti anno pir
rus obtulit ſibi magnā pecuniā auri.vt traderet ſibi ro-
manū impiū.cui ait fabriti⁹. Roma nō vult auꝝ ſꝫ vult i
perare habētib⁹ auꝝ.pp hoc ipſe dict⁹ fuit fidelis fabriti
us.Dicit ēt de fabritio.ꝙ cū quidā ad eū veniſſet ꝓmit
tens ſe pirrū regē occiſurū.ſi fabritius ſibi pecuniā aliq̄
dāre vellet. Ipſe v̄o fabriti⁹ hūc traditorē ligatū miſit ad
pirrū ꝓ tali ſcelere puniendū:cui tūc pirrus dixit. Poſ-
ſibilius ē ſolē a ſuo tramite deuiare q̄ꝫ fabritiū a via recte
rōnis diſcedere. ¶ No.ꝙ brut⁹ fuit pmus ꝯſul roman⁹
q amore libertatis ꝛ iuſtitie pp ſtuprū lucretie pluria egit.
ꝛ multa bella ꝓ romanis iniuit.pp quod ēt famoſus fuit.
¶ Nota ꝙ catho dict⁹ eſt rigidus pp rigorē ai.qui ad ni
hil turpe flecti potuit ꝛ tante iuſtitie fuit vt lucanus ipſū
diis cōpararet in iudicanda cauſa.que fuit inter iuliū ce
ſarem ꝛ pōpeū dicēs.Victrix cā diis placuit ſed victa ca
thoni ꝛ de hoc magis pꝫ quarto huius proſa ſexta.

¶ Proſa octaua libri ſecundi.

Ed ne me inexorabile contra fortunam
bellum gerere putes. Eſt aliquando cū
de hoībus illa fallax.non nihil bene me-
reatur:tum ſcꝫ cū ſe aperit.cum frontē detegit mo
reſq̄ꝫ profitetur.nondū forte qd loquar intelligis.
Mirum eſt qđ dīe geſtio eoq̄ꝫ ſententiā verbis ex
plicare vix queo. Etenim plus reor hominib⁹ ad
uerſam q̄ proſperam prodeſſe fortunam.

¶ Proſa octaua libri ſecundi.

Ed ne me inexorabile. Iſta ē octaua ꝛ vltia pſa
hui⁹ ſcōi.ꝛ qꝛ phia oſīdit bōa fortune nō mul
tū eē appetēda.aliqs putaret ꝙ i fortuna nihil
eēt bōi.iō iā oſīdit phia cuiuſmōi bonū ſit i fortūa ꝛ pbat
fortunā aduerſā plus eē bonā q̄ꝫ pſperā. ꝛ pmo pmittit
ſuā itētionē ſcđo pbat intētū ibi. Illa.n.pmo dicit o boe.
ti ex dictis pꝫ ꝙ fortuna ē ꝯtēnēda:ſꝫ ne putes me gerere
.i.facere bellū iexorabi exorabile.i.iplacabile ꝯ fortunam
ſup.ſcias qđ aliqñ ē.i.ꝯtigit.ꝙ ipa fortuna fallax.nō ni-
hil.i.aliqd bñ mereat de hoib⁹ eo ꝙ aliqđ bonū euenit
hoib⁹ p eā.tū.ſ.cū fortuna ſe apit.maniſeſtādo ſuā falſita
tē:cū detegit frontē p ſui aduerſitatē.cū pſitet mores ſuos
p īſtabilitatē.ꝛ ſubdit phia nōdū forte itelligis qd loquar
qꝛ mirꝫ ē qđ ego geſtio.i.cupio dīe. eoq̄ꝫ.i.iō vixqueo ex
plicare ſniā verbis. Et.n.ego reor.i.opior aduerſā fortu
nā plus pdeſſe hoib⁹ q̄ꝫ pſpā. ¶ No.qñcūq̄ꝫ i aliq̄ di
cto vr̄ eē repugnantia illud vr̄ mirabile dictum.ſed dīe
fortunā aduerſam hoib⁹ pdeſſe.videt eſſe quedam repu
gnantiē in dicto.Nā eē aduerſum alicui.ꝛ ſibi pdeſſe ad
inuicē repugnāt.iō dicit phia. Mirꝫ ē qđ geſtio dīe.ſ.for
tunā aduerſam magis pdeſſe q̄ꝫ proſperam.

¶ Illa.n.ſemp ſpē felicitatis cū vr̄ blanda menti
tur:hec ſemp vera cum ſe inſtabilem mutationē
demonſtrat.illa fallit.hec inſtruit. Illa mendaci
um ſpē bonorum mentes fruentiū ligat:hec co-
gnitione fragilis felicitatis abſoluit. Itaq̄ꝫ illam
videas ventoſam fluenteꝫ ſuiq̄ꝫ ſemp ignarā hāc
ſobriā ſuccinctamq̄ꝫ ꝛ ipſius aduerſitatis exerci
tatione prudentem.

¶ Illa.n.ſp ſpē felicitatis.h̄ phia pbat itētū ꝙ fortuna
aduerſa melior ſit q̄ꝫ pſpera trib⁹ rōnib⁹.ſcđa ibi. Po-
ſtremo.tertia ibi.An h̄.prio dicit illa fortuna pſpa ſp mē
tit cū vr̄.i.apparet blāda ipē felicitatis.i.pſpitatis. ſꝫ h̄
.i.fortuna aduerſa ſp vera ē cū demōſtrat ſe eē iſtabilē ſui
mutatiōe.oſīdit.n.ſe eē talē qlis ē:ꝛ ita p eā nō decipiunt
hoies.ſꝫ illa.ſ.pſpa fortuna cōfidētes in ſe falli. h̄ āt ad-
uerſa fortuna hoieꝫ iſtruit oſīdendo ꝙ nō ſit cōfidēdū p
ſpere fortune pp ei⁹ mutabilitatē. Illa.ſ.proſpa fortuna
ligat.ſ.fallēdo mētes.fruentium hoium ſpē bonoꝝ men-
dacium.hec.ſ.aduerſa fortuna. abſoluit.i. liberat ſcilicet
mentes hoium cognitiōe.fragilis.i. trāſitorie felicitatis.
Et tunc recolligit effect⁹ vtriuſq̄ꝫ fortune dicēs. Itaq̄ꝫ il-
lā.ſ.proſperā fortunā videas vētoſā.ſ.ſupbam.fluen
tē.i.pdigā ꝛ ſuiipſi⁹ ignarā.nā hoies in pſperitate cō-
tinua ſeipſos nō cognoſcunt hanc.ſ.aduerſā fortunā tu
videas ſobriā.ꝛ ſuccinctā.i.humilem nō ſupbā. ꝛ pru-
dentē exercitatiōe aduerſitatis. ¶ Nota ꝙ ex iſta lr̄a pñt
formari tres rōnes ꝙ fortuna aduerſa melior ſit pſpera.
Pria rō ē iſta. Bona fortuna ſpē vere felicitatis decipit
habentē ipſā.ſed fortuna aduerſa nō decipit.ſed vera eſt
oſīdens ſe talē qlis ē.ḡ aduerſa melior eſt q̄ꝫ pſpa. Scđa
rō ē. Proſpa fortuna ligat mētes hoiū mēdacib⁹ bonis
ſed aduerſa liberat mētes a falſa felicitate.ḡ eſt melior.ter
tia rō ē. Proſpa fortuna reddit hoies ſui ignaros.ſed ad
uerſa facit hoies ſapientes.ḡ melior eſt q̄ꝫ proſpera.

¶ Poſtremo felix a vero bono deuios blāditiis
trahit. Aduerſa plerunq̄ꝫ ad vera bona reducens
velut vnco retrahit.

¶ Poſtremo felix vero bono. Hic phia ponit ſcđam rō
nē q talis eſt. Quecunq̄ꝫ fortuna trahit ad inqſitionē veri
bōi illa melior ē q̄ꝫ q retrahit a vero bono.ſed fortuna ad
uerſa ē hmōi.ḡ ꝛc.vñ dicit in lr̄a. Poſtremo felix.i.pro-
ſpera fortuna cū ſuis blādiciis.trahit deuios.i.errātes a
v̄o bono.ſed aduerſa fortuna plerūq̄ꝫ retrahit vnco.i.te-
naculo reducēs ad vera bōa. ¶ No.ꝙ qꝛ pſpa fortuna
vr̄ eē ppinqua felicitate:eo ꝙ ſine bōis fortune nō cōtin-
git eē felicē ex de bōa fortuna:iō ſuis blādiciis trahit ho
minē ſenſualē a vero bono.qđ ꝯſiſtit i ſpeculatiōe dei ad
uerſa āt fortuna qꝛ oſīdit pſperā fortunā eē mutabilē ipa
reducit hoiem ad veꝝ bonum qđ eſt immutabile.

¶ An hoc inter minima eſtimandū putas ꝙ ami
corū tibi fideliū mentes hec aſpera:hec horribilis
fortuna detexit:hec tibi certos ſodaliū vultus am
biguoſq̄ꝫ ſecreuit:diſcedens ſuos abſtulit:tuos re-
liquit. O quanti hoc integer ꝛ vt videbaris tibi for-
tunatus emiſſes deſine nunc amiſſas opes quere
re quod precioſiſſimum genus diuitiarū eſt ami
cos inueniſti.

¶ An hoc inter minima eſtimandū putas. hic phia ponit
vltimā rōnem que talis eſt. Illa fortuna eſt melior p quā
cognoſcuntur veri amici:ſed aduerſa fortuna eſt talis.er-
go ꝛc.vñ dicit in lr̄a. An pro nū quid.putas hoc eſſe eſti-
mandū inter minima bona.ꝙ hec aſpera.i.aduerſa fortu
na detexit.i.mōſtrauit tibi mētes.i.corda fideliū amicoꝝ
.q.d.illud eſt bonū de maximis bonis.ꝛ hec ſupple pſpa
fortuna.ſecreuit.i.diſtinxit tibi certos amicos ꝛ ambigu-
os vultus ſodaliū.i.amicoꝝ.q.d.aſpera fortuna docuit te
diſcernere inter veros amicos ꝛ falſos: qꝛ pſpera fortuna

a te diſcedēs abſtulit ſuos.i.q erāt amici rōne pſperitatis ⁊ reliqt tuos amicos q te dilexerūt nō pp tua. O qzti.i.qz to pcio: tu emiſſes h integer.i.in integritate fortune cōſtitutus: cū videbaris tibi fortunat⁹ vt potuiſſes cognoſcere veros amicos: nūc deſine.i.ceſſa querere opes.i.diuitias amiſſas. qꝛ īueniſti veros amicos qd ē pcioſiſſimū genus diuitiaꝝ. ¶ No. in aduerſitate falſi amici fugiūt: ſed in tēpore pſperitatis manēt. vñ ſeneca in li. de remediis. Quē tu felicē credis illā multi comitant vt mel muſce ſequunt cadauera lupi. frumēta formice. predam iſta turba ſequit nō hoiem. ¶ No. q aduerſa fortuna oñdit fideles amicos vñ ſeneca. 20. epl'a Turba familiaris eū a te paſci deſierit ipſa te nō paſcet. ⁊ qd tu beneficio tuo ſcire non poteras paupertate ſcies. illa veros amicos retinebit. diſcedit quicūqz nō te ſed aliud ſequebat. Eſt aūt pter h vnū amanda paupertas q a qbus amet is oſidit. Vñ pauper henricus. Preualet h ſolo mala ſors q mōſtrat amicos. Qui boni qui mali mōſtrat vtranqz viā Itē poeta. Tēpore felici nō cognoſcunt amici. Sorte pz miſera que ſit dilectio vera. Itē alibi. Cū fueris felix multos numerabis amicos. Tēpora ſi fuerint nubila ſolus eris. Itē thobias. Fluctuat ad cenſuz venalis amicus egenū. Sz verus renouat vt fabricatus amor. ¶ No. q fidelis amicus eſt pcioſiſſimū gen⁹ diuitiaꝝ: qꝛ amicus. 9. ethi. ē alter ego. i. amicoꝝ eſt idem velle ⁊ nolle. Nemo enī eligit viuere ſine amicis habēs reliqua bona. Et ſeneca. 9. epl'a dicit. Sapiēs ⁊ ſi cōtentus ſit ſeipſo tñ amicū habere vult. propter nihil aliud niſi vt exerceat amicitiā: ne tā magna virtus lateat. Et tullius in li. de offi. dicit. Honores diuitie ⁊ dignitates nunquam ſunt amicitie anteponende.

¶ Metrū octauum ſecundi libri.

Quod mundus ſtabili fide
Concordes variat vices.
Quod pugnantia ſemina
Fedus perpetuum tenent.
Quod phebus roſeum diem
Curru prouehit aureo:
Ut quas duxerit heſperus:
Phebe noctibus imperet.
Ut fluctus auidum mare
Certo fine cohercear:
Ne terris liceat vagis
Latos tendere terminos.
Hanc rerum ſeriem ligat
Terras ac pelagus regens:
Et celo imperitans amor.

¶ Metrum octauū ſecundi libri.

Quod mundus ſtabili fide. Hic incipit octauū ⁊ vltimū metrū huius ſecūdi. qd dr gliconicū ab inuentore. amphimacrū a pede predñante: ⁊ eſt amphimacrus pes antiquoꝝ: cōſtans ex prīa ⁊ vltia lōga ⁊ duab⁹ breuibus mediis dict⁹ ab amphi. qd ē circū ⁊ macros lōgū: qſi hñs circūqnaqz lōgā ſyllabaz. In q metro phia cōmēdat amorē ex q dixit q amici ſunt pcioſiſſimū gen⁹ diuitiaꝝ. Et prīo cōmendat amorē diuinū. Scdo oñdit quō humana nū amicitia conſeruat. ibi. Hic ſanctos. Prīo facit h qd dictū ē. Scdo oñdit q ablato diuino amore oīa corrūpuntur ibi. Hic ſi frena. prīo dicit. Amor diuin⁹ regens terras ac pelagus ⁊ imperitās. i. frequenter imperans celo. ille amor ligat hāc ſeriem id eſt cōcordiā rerū: q mundus ſtabili fide variat concordes vices. i. alternatione tēpoꝝ anni noctis ⁊ diei. ⁊ q ſemina pugnantia. i. elementa 2ria. teneant perpetuū fedus. ideſt concordiā: ne vnū totaliter aliud corrūpat. q pheb⁹. idez ſol. curru aureo puehit. i. pducit. roſeū diē. i. claꝝ diē. idē amor facit vt phebe. i. luna. Iperet. i. preſit noctib⁹. quas noctes heſperus. i. ſtella veſpertia duxerit. i. adducit. ⁊ vt auidū mare ad exeundū coerceat fluctus ſuos. certo fine. i. determinato fine. ne liceat ſibi tēdere. i. extēdere: latos termios. vagis terris. i. amplis terris. ſupple totaliter cooperiēdo terrā. ¶ No. q tullius loquēs de amicitia dicit amicitia eſt virt⁹ monēs ſupiora ad ptectionē inferioꝝ ⁊ inferiora ad ſubiectionē ſuperioꝝ. Amicitia enī ſublata oīs in vita tollit iocunditas. ¶ No. q elemeta appellat ſemina: qa ex ipſis tanqz ex ſeminib⁹ elementa pducunt. ſicut enim ſemen eſt principiū fructus ſic elemēta ſunt pncipia corpoꝝ mixtoꝝ. ⁊ dicit elemēta pugātia pter ipſoꝝ contrarietatez. nā aliqua ſunt calida. alia frigida. quedā humida. quedā ſicca. Hec elemēta diuino amore ordināte tenēt pprīū ſedus. qꝛ grauitas inferioꝝ non aufert leuitatez ſuperiorū. nec ecōuerſo. ⁊ ſimul totaliter ſe nō corrūpunt.

Hic ſi frena remiſerit
Quicquid nunc amat inuicem
Bellum continuo gerit.
Et quam nunc ſocia fide
Pulchris motibus incitant:
Certant ſoluere machinam.

¶ Hic ſi frena remiſe. hic oſtēdit. q amore diuio ſubtracta oīa corrūpūt dicēs. ſi hic amor diuinus remiſerit frena. i. legē gubernādi res. qcqd nūc amat inuicē. i. cōcordat. illud ptinuo geret bellū. ⁊ ipa elemēta certāt. i. litigāt ſoluere. i. deſtruere machinā. ſ. mundanā quā nūc ſocia fide. i. cōcordi federe icitāt pulchris motib⁹. i. faciūt ordiarie mouere. ¶ No. q ſublato amore ⁊ cōcordia oia diſſoluunt. vñ alanus in anticlaudiāo loquēs i pſona amoris ⁊ cōcordie dicit. Si mea iura meas leges mea federa mundus. Olim ſeruaſſet vel adhuc ſeruaret amoris. Uincula nō tātis gemeret ſub cladibus orbis.

Hic ſanctos populos quoque
Iunctos federe continet.
Hic ⁊ coniugii ſacrum
Caſtis nectit amoribus.
Hic fidis etiam ſua
Dictat iura ſodalibus.
O felix hominum genus
Si veſtros animos amor
Quo celum regitur: rēgat.

¶ Libri ſecūdi de cōſolatiōe phie finis.

Hic ſanctos pplos quoqz. Hic oñdit phia quō p amorez cōſeruat ⁊ cōciliat amicitia hūana dicēs. h amor ptīct. i. cōſeruat. ſcōs. i. vtuoſos ⁊ pplos iūctos federe. ſ. amicitie ⁊ h amor nectit ſacꝝ. i. ſacramētū cōiugii caſtis amoribus viri ⁊ vxoris ⁊ h amor dictat iura ſua. i. iponit legē amicitie fidis ſodalib⁹. ⁊ qꝛ iſta pueniūt ab amore diuio tāqz a ſuo pncipio. iō ſubiūgit. O felix gen⁹ hoium ſup. dico. ſi amor. ſ. dinus: q celū regit. rgat aios vros. ſup. cauſādo i eis cōcordiā amicitie. ¶ No. q amor dicit iura fidis ſodalib⁹. iura āt amicoꝝ ⁊ ſodaliū īnuit Sene. 3. epl'a dicēs Diu cogita an aliqs i amicū ſit tibi recipiēd⁹ ſz cū placuerit fieri toto illū pectore admitte tā audacter cū illo loqre qz tecuz. Tu qdē ita viue vt nihil tibi comittas niſi q etiā amico tuo cōmittere poſſis. Cū amico tuo oēs curas: oēs cogitatiōes miſce ſi fidelē putaueris. Sūt. n. qdā q q amicis ſūt tn̄ cōmittēda oib⁹ narrāt. qdā cariſſimoꝝ cōſcientiā reſormidāt nulli crediturī. neutꝝ faciēduz ē. vtrūqz. n. vitiuz ē ⁊ oib⁹ credere ⁊ nulli. ¶ No. circa pdicta q amicitia pprie dicta tm̄ īuenit ī reb⁹ rōnalib⁹. ⁊ vt ſic amicitia eſt par voluntas bonoꝝ īter aliqs: ſz large accipiēdo amicitiaz. ſic ēt eſt ī irrationalib⁹. ⁊ vt ſic amicitia ē cōcordia diuerſaꝝ rerū adinuicē. ¶ Explicit liber ſecundus.

¶ Incipit liber tertius proſa prima.

Am cantum illa finierat cum me au-
diendi auidum ſtupentemq; arrectis
ad hec auribus carminis mulcedo de
fixerat: itaque paulopoſt o inquã ſum-
mum laſſorum que ſolamen animorum quantũ
me vel ſententiarum pondere vel canendi etiam
iocunditate refouiſti: adeo vt me iam poſthac im
parem fortune ictibu nõ arbitrer. Itaque reme-
dia que pauloante acriora eſſe dicebas non mo-
do non perhorreſco: ſed audiendi auidus vehemẽ
ter efflagito. P.

¶ Incipit tertius. ¶ Proſa prima.

Am cantũ illa finierat. Iſte ẽ tertꝰ liber boetii
de ꝯſolatiõe phie: ⁊ ꝯtinuat̃ ad libros p̃cedẽtes
in hũc modũ. Poſtq̃ phia in p̃mo li. ſcrutata
eſt cãz doloris boetii. ⁊ in ſcdo li. adhibuit ſibi
remedia facilia in p̃nti libro ⁊ in ſequentibus phia adhi-
bet boetio remedia grauiora: ſũt aũt remedia grauiora rõ
nes ꝯ cõez opinionẽ hoĩz ꝓbantes ꝙ in bonis exteriori-
bus non cõſiſtit vera felicitas oſtendendo in quo ſit felici-
tas vera ⁊ quomodo ad ipſam perueniatur. Et diuiditur
iſte liber in vigintiquattuor partes: q2 huius libri ſunt. 12.
pſe. ⁊. 12. metra: que partes patebunt in ꝓceſſu libri: quid
autẽ ⁊ de quo terminetur in qualibet iſtaꝝ partiũ ſimiliter
patebit. Pria pſa huius termini diuiditur ĩ tres partes.
Primo oñdit boetius quõ poſt p̃dicta allocutus fuerit
phiam. Secundo ponit reſponſionẽ phie. Tertio boetius
dirigit quandã petitionẽ ad ipſaz. ſecunda ibi. Tũ illa ter
tia ibi. Tum ego. Dicit primo. Iã illa phia finierat can-
tuz. i. metrũ quod erat de cõmendatione amoris diuini ⁊
amicitie: ⁊ cum ego boetius eſſem allectus dulcedine me-
tri ad audiendũ cum auiditate ⁊ admiratione verba phie
auribꝰ arrectis ego dixi. O phia q̃ es ſummũ ſolamen ani
moꝝ laſſoꝝ q̃tuz me renocillaſti tuis pſis ⁊ metris in tm̃
ꝙ tã bene poſſum reſiſtere inſultibus fortune: ⁊ ideo dicit.
remedia que prius dixiſti eſſe grauia nõ timeo: ſed ea au-
dire diligenter expecto. ¶ No. ꝙ boe. metruz vocat can-
tuz: ſicut. n. in cantu eſt eleuatio ⁊ depreſſio vocis: ſic ſimi
liter in metro rõne quantitatis concepte ⁊ ꝓducte ſyllaba
rũ attendit̃ quedã eleuatio ⁊ depreſſio: q2 rõne q̃ztitatis ꝓ
ducte fit eleuatio rõne quãtitatis correpte fit depreſſio.
¶ Itez q2 metruz eſt ſubtilius ⁊ delectabilius pſa. iõ ani
mũ demulcet. Vñ auctor poetrie metrũ cõparat domicel
le dicens. Vultq; venire metruz tanq̃ domicella compto
crine: nitente gena: ſubtili corpore. forma egregia. Iõ di-
cit boetius: mulcedo carminis: ideſt metri. ¶ Itẽ homo
dz eſſe auidus ⁊ ſtupens circa phiaz. Auidus inquam q2
dicit Seneca. 17. epl̃a Proiice oia iſta ſi ſapis imo vt ſa-
pias ⁊ ad phiam magno curſu totiſq; viribus tende. Etiã
hõ debet eſſe ſtupens: ideſt admirans de phia: q2 ipſa eſt
res mirabilis ⁊ diuina ſꝫ Ariſto. in principio libri ſui de
mundo: ⁊ phia cõfert mirabiles delectationes. 10. ethico.
¶ Item animi laſſi ſunt graui cura vel aduerſitate aliqua
oppreſſi: horũ phia eſt ſummuz ſolamen: q2 ipſa perſua-
det magnanimitatem qua contra aduerſitates fortune ho
mo conſtanter debet militare. ¶ Item per phiam homo
bene poteſt reſiſtere ictibus fortune: q2 primo ethico. dicit
Ariſto. Sapiens bene ſcit ferre fortunas: ⁊ habet ſe ſine vi
tuperio ſicut tetragonum. Unde dicit in littera. Iam illa
ſupple philoſophia finierat cantum. i. metrum de amore
diuino: ⁊ cum mulcedo. ideſt ſuauitas carminis defixerat
ideſt ſtabilierat me auidum: ideſt cupidum audiendi. q; ꝓ
⁊ ſtupente. i. admirantẽ: ſupple verba phie: auribus me-
is. arrectis. i. eleuati ad hec. ſ. verba. itaq; paulopoſt ego
inq̃. i. dixi. O ſummuz ſolamen laſſoruz animoꝝ ſupple ꝑ
aduerſitatez quantuz me refouiſti põdere ſniaꝝ ſup. pſe.
vel ẽt iocũditate canẽdi. i. metri: adeo. i. in tãtuz vt iã poſt
hac nõ arbiter me eſſe imparẽ. i. diſſimilem in reſiſtendo
ictibus. i. inſultibus fortune. Itaq; remedia illa que pau
loante dicebas eſſe acriora: ideſt grauia: non mõ. ideſt non
tm̃ non perhorreſco ideſt non timeo: ſed ego auidus audi
endi ſup. ea vehemẽter efflagito: ideſt expoſtulo. ¶ Ubi
ſciendũ ꝙ ſm hugu. efflagitare eſt valde flagitare: expo
ſtulare: petere cum clamore poſcere.

¶ Tũ illa ſenſi: ingt cũ verba nr̃a tacitus atten
tuſq; rapiebas: cũq; tue mẽtis hĩtuz vel expecta-
ui: vel qd eſt veriꝰ ipſa pfeci. Talia ſunt qppe q̃ re
ſtant vt deguſtata qdẽ mordeãt: interiꝰ ãt recepta
dulceſcant. Sed ꝙ tu te audiendi cupiduz dicis:
quanto ardore flagrares: ſi quo nam te ducere ag
grediamur agnoſceres. B. Quo nam inquam.
. P. ad veram inquam felicitatem quam tuus
quoq; ſomniat animus: ſed occupato ad imagi
nes viſu: ipſam illam nõ potes intueri. B.
¶ Tũ illa ſenſi ingt. Hic ponit rñſionez phie dicens. ego
bñ ſenſi illud cuz tu tacitus: ideſt attentus recepiſti verba
nr̃a: ⁊ cuz ego perfeci mentez tuã. talia. n. ſunt remedia q̃
adhuc reſtãt vt ipa deguſtata prio ſunt amara ſꝫ poſtea dul
ceſcant. Sꝫ q2 tu dicis te eſſe cupidũ audiendi verba nr̃a.
O q̃zto deſiderio arderes: ſi cognoſceres quo laboramus
te ducere: ⁊ dicit boe. Quo vis me ducere. Rñdet phia:
ad cognitionem vere felicitatis quam aĩus tuus ſomniã
do adhuc vix cognoſcit: q2 eſt occupatus imaginibus fal
ſe felicitatis. ¶ No. ꝙ boe. tacitus v̈ba phie rapiebat cõ
ſilio ſenece dicentis. Eſto verboꝝ tacitus auditor: audito
rum ꝓ̃mptus repetitor. ¶ No. ꝙ precepta phicalia p̃mo
ſunt amara poſtea dulceſcunt. ſm illud poete. Diſcere ſit
cbaꝝ q̃zuis p̃mo ſit amaꝝ. Et euſtratius p̃mo ethi. dicit.
Sciunt docti qm̃ laborioſa eſt poſſeſſio virtutuz: ſed ꝓp
eius amaritudinem phia nõ eſt abiicienda: q2 non eſt di
gnus dulcoris acumine: qui amaritudinis neqt inuiſcari
grauamine: ſm Boetium in de diſciplina ſcolariũ. No.
ſicut ſomnians putat fantaſmata ſibi occurrentia eſſe ve
ras res de qbus ſomniat: ⁊ tñ nõ ſunt ipſe res. ſic boetius
in iſtis tpalibꝰ putauit eſſe verã felicitatem q̃ tñ nõ eſt. ſꝫ
tm̃ ſunt q̃dam ſimilitudines vere felicitatis. ſicut fantaſ
mata ſõnioꝝ ſunt ſilitudines reꝝ. ¶ No. ꝙ bõa exteriora
vocat imagines v̈e felicitatis ſicut. n. imago ẽ rei imitago
⁊ nõ eſt ipſa res. ſic bona exteriora videntur exp̃mere for
mam vere felicitatis: ſed vera felicitas non eſt ipſis: vnde
dicit in littera. Tum ꝓ tunc. illa ſupple phia inquit. ego
ſenſi. i. noui. ſup. intentionez tuam: cum tu tacitus. q; pro
⁊ attentus rapiebas verba noſtra. q; ꝓ ⁊. cum ego expe-
ctaui: alia litera habet expectui. i. reuocaui habituz tue
mentis. Vel qd eſt verius dicere cum ego ipſa habitũ tue
mentis pfeci: qppe mihi talia ſunt ſupple remedia: q̃ reſtãt
ſupple ſumenda: vt ipſa qdem deguſtata p̃mo mordeant
. i. diſpliceant. interiꝰ ãt recepta dulceſcãt: ſed ꝙ tu dicis
te cupiduꝫ audiendi: ſupple illa remedia. O q̃zto ardore
. i. deſiderio: flagrares. i. arderes. ſi agnoſceres. qm̃. i. ad
quem locum aggrediamur. i. incipimꝰ te ducere. Ego boe.
inq̃. i. dixi. qm̃ ſup. vis me ducere. inquit ſupple phia. ad
veram felicitatem quam tuus animus ſomniat. i. imperfe
cte cognoſcit: ſed viſu. i. cognitione occupata ad imagi-
nes. i. ad bona tpalia. q̃ ſunt imagines ⁊ ſimilitudo vere
felicitatis: tu nõ potes intueri. i. inſpicere ipſam ſupple ve
ram felicitatem.

¶ Tum ego fac obſecro: ⁊ que illa vera ſit ſine cũ
ctatione demonſtra. P. Faciam inquit illa tui
cauſa libenter: ſed que tibi cauſa notior eſt eam

prius deſignare verbis: atqꝫ informare conabor: vt ea perſpecta. cum in contrariam partem flexe ris oculos: vere ſpecimen beatitudinis poſſis ag noſcere.

¶ Tum ego fac obſecro. Hic Boetius dirigit petitionē philoſophie. ⁊ ponit ↄſenſuʒ ſue petitiōis dicens. O phi loſophia rogo vt ſine dilatione demōſtres mihi que ſit ve ra felicitas. ⁊ philoſophia ↄſentiēs dicit libenter faciā tui cā ſʒ priꝰ ego oſtendā tibi falſā felicitatē tibi notiorē vt il la cognita p ↄ̄riū poſſis poſtea agnoſcere verā felicitatem ¶ Nota circa hoc ꝙ dicit faciā tui cā libēter. ꝙ phia pe titiōes hoīuʒ admittit. vñ Seneca. Nulli pclusa ē virtus ſapie. oībꝰ pʒ: oēs īuitat oēs admittit. nō elegit donū neqꝫ cenſū: ſʒ nudo hoīe cōtēta ē. ¶ Nota. inata ē nobis via p cedendi ex nobis magis notis ad minꝰ nota. pˀo phiſicoꝝ ⁊ ſecūdo de anima. Cuʒ igit̄ bona exteriora ſint magis no bis nota in quibꝰ aliqui poſuerūt cōſiſtere felicitatē qꝫ bo na iteriora. ideo philoſophia primo vult determinare de falſa felicitate nobis magis nota que ponit̄ in bonis exte rioribꝰ ipſam extirpando. vt per eā agnoſcamꝰ verā felici tatem tanqꝫ per cōtrariū. ¶ Nota ꝙ ſeneca in de virtuti bus cardinalibꝰ dicit. Scire debes ꝙ quedā non videtur eſſe bona ⁊ ſunt. quedā vident̄ bona ⁊ nō ſunt. quecūqꝫ au tem ex rebꝰ tranſitoriis poſſides non hec magna exiſtimes non mireris qd caducuʒ eſt. Ex quo patet ꝙ vera felicitas nō conſiſtit in bonis exterioribus. que vident̄ eſſe vera bo na ⁊ tamē non ſunt. vnde dicit in littera. Tuʒ pro tūc. ego ſupple Boetiꝰ dixi. o philoſophia obſecro. ideſt peto fac. id eſt duc me ad illā felicitatē. ⁊ demonſtra mihi ſine cūcta tione ideſt ſine mora. que ſit illa vera ſupple felicitas. Illa philoſophia inquit. faciā libēter tui cauſa. ſed ego priꝰ co nabor. id eſt laboro. tibi deſignare verbis. atqꝫ pro et īfor mare. que cauſa. id eſt que felicitas habens rationeʒ cauſe finalis. ſit tibi notior. id eſt maniſeſtior: vt ea ſupple falſa felicitate perſpecta. id eſt cognita poſſis agnoſcere ſpecimē id eſt ſimilitudinē. vere beatitudinis. cum flexeris oculos ſupple cognitionis in cōtrariā partē falſe felicitatis.

¶ Metrum primum tertii libri.

Ui ſerere ingenuum volet agrum.
Liberat arua prius fructibus.
Falce rubos felicemqꝫ reſecat
Ut noua fruge grauis ceres eat
Dulcior eſt apium mage labor
Si malus ora prius ſapor edat
Gratius aſtra nitent: vbi nothus
Deſinit imbriferos dare ſonos:
Lucifer vt tenebras pepulerit.
Pulchra dies roſeos agit equos
Tu quoqꝫ falſa tenens bona prius.
Incipe colla iugo retrahere.
Uera dehinc animum ſubierint.

Metrum primū tertii libri.

Ui ſerere igenuū volet agrū. Iſtud eſt primū me trū huius tertii quod dicit metrū coniſtū ab in uentore. dactilicū a pede predominātē. ⁊ primus verſus huius metri eſt ypcathalecticus qꝛ poſt primū pe dē abundat vna ſyllaba. ſ. le in hac dictiōe ſerere ⁊ qꝛ phi loſophia predixit ꝙ prius eſſet oſtendendū que ſit falſa fe licitas. ⁊ poſtea que ſit vera. ideo phia in hoc metro com mendat hunc ordinē per quattuor exēpla. Primum eſt. quicūqꝫ vult ſeminare bonū agrū oportet prius extirpare nociuas herbas vt ager bñ fructificet. Similiter aliquis volens cognoſcere verā felicitateʒ oportet prius extirpare falſam. vnde dicit in littera. Qui volet ſerere agrū igenuū id eſt nobilem. prius liberat arua. ideſt agros fructibus ideſt radicibus que impediūt ne ſemē creſcat. ⁊ ille reſecat id eſt pſcindit rubos. id eſt puas arbores. qꝫ ⁊ pro felicem id eſt herbā inutilē. falce. i. falcaſtro vt noua ceres eat. i. p ficiat granis. i. onuſta fruge. ſcdm exemplū eſt. Sicut pgu ſtando aliqd amarū mel apparet dulcius. ſic ꝓpter cogni tionē falſe felicitatis magis cognoſcit̄ vera felicitas. vnde dicit i littera. Labor apiū eſt mage dulcior id eſt mel ē ma gis dulce. ſi malus ſapor prius at. i. inficiat ora. Tertiū exemplū ē. ſicut poſt tempus nebuloſuʒ gratior eſt ſereni tas. ſic poſt cognitioneʒ falſe felicitatis gratior eſt cognitō vere felicitatis. Unde dicit i littera. vbi pro poſtqꝫ nothꝰ id eſt ventus auſtralis. deſinit. i. ceſſat. dare imbriferos ſo nos. i. flatus producētes imbres tūc aſtra nitent gratius id eſt delectabiliꝰ. Quartū exemplū eſt. Sicut pulchra di es ſequit̄ tenebras noctis. ſic cognitio ver̄ felicitatis ſequi tur cognitionē falſe felicitatis. vnde dicit in littera. vt id ē poſtqꝫ lucifer. i. ſtella matutina. pepulerit. i. fugauerit. te nebras noctis. tūc pulchra dies agit. i. ducit roſeos equos ſolis. tūc applicat exempla ad propoſitū dicēs. Tu priꝰ d bes cōſiderare falſa bōa. ⁊ extirpatis ipſis debes cognoſce re vera bona in quibꝰ cōſiſtit felicitas. vnde dicit i littera. Tu quoqꝫ prius tnēs. i. reſpiciēs falſa bona. incipe retra here colla iugo. ideſt iugo falſe felicitatis. dehinc. id ē po ſtea vera bona ſubierint. i. ſubitrabūt. animū tuū. ¶ No ta ꝙ ſicut prius extirpāda ſunt vitia: ⁊ poſtea inſerende vir tutes: ſic ager prius eſt purgādus ⁊ poſtea ſeminandus. vñ Thobias. Spinis ⁊ tribulis purgari noualia debēt agri ⁊ ſemen fructificari queat. ¶ Nota ꝙ frutex ſm huguitio nē eſt denſitas virgulaꝝ vel arboꝝ vel ſpinarū. vel ſcdm ali os frutex eſt arbor pua que terā frōde tegit. ¶ Nota ꝙ filix eſt inutilis herba habēs folia ad modū filorū. de qꝫ di cit pſius. Nō tamē iſta filix vllo māſueſcit in agro. ¶ No ta ꝙ poſt amaritudinē dulcedo eſt gratior ⁊ ſenſibilior. vñ poeta. Dulcia nō meminit q nō guſtauit amara. Nāqꝫ p oppoſitū noſcit̄ oē bonū. Hec paup henricꝰ. ¶ Nota ꝙ Boetiꝰ hic dicit apiū p apū in genitiuo plali. qd ē ↄ ale xādrū q dicit. Um dat apis ⁊c. Et ꝙ hic dicatur apium ⁊ ñ apū. patʒ p metꝫ qd ſp ↄſtat ex tribꝰ dactilis cōtinuis ſi autē poneret̄ apū nō eſſent tres dactili ↄtinui. poſſet tamē dici ꝙ cauſa metri ponitur apium pro apum.

Proſa ſecunda tertii libri.

Um defixo paululum viſu: ⁊ velut in an guſtā ſue mētꝫ ſedē recepta. ſic cepit. P.

Proſa ſecunda tertii libri.

Um defixo paululū viſu. Hec eſt proſa ſcda hu ius tertii in qua phia ponit diuerſas opiniōes circa falſā felicitatē. ⁊ pˀo Boetiꝰ oſtēdit qño ſe phia habuit poſt pdicta. ſcdo phia oſtēdit ꝙ oēs homi nes nituntur puenire ad beatitudinē quā ipſa diffinit. ter tio oſtendit ꝙ homies ſepe abducūtur a vera felicitate di uerſis erroribꝰ. qrto ponit errores ſiue opiniōes circa fe licitatē: ſecūda ibi. Ois mortaliū tertia ibi. Hunc vti. quar ta ibi. Quorū quidē. dicit pˀo. Poſtqꝫ phia pmiſit ordi nē procedēdi de falſa felicitate ad verā. tuʒ p tūc ipſa pau lulū defixo viſu. id eſt inclinatis oculis. ⁊ recepta velut in anguſtā. ideſt nobilē ſedem mētis ſue. ſic cepit. id eſt ince pit loqui. ¶ Nota ꝙ capitis inclinatio eſt ſignū ſubtilis imaginationis propter qd ſubtiliter ⁊ profunde imaginā tes caput inclināt. ⁊ quādoqꝫ nō videt̄ data corā oculis. Ideo phia volens ſubtiliter ſpeculari de felicitate cuius ſpeculatio difficilis eſt ipſa inclinato viſu contraxit ſe in nobilem ſpeculationem ſue mentis.

¶ Omnis mortalium cura quam multiplicium ſtudiorum labor exercet: diuerſo quidem calle pro cedit: ſed ad vnum tamen beatitudinis finem ni titur peruenire. Id autē eſt bonum: quo quis adepto nihil vlterius deſiderare queat. Quod quidem

eſt oiuꝫ ſummuꝫ bonoꝝ: cunctaqꝫ intra qꝫ ſe continens bona. Cui ſi quid abforet: ſummum bonū eſſe non poſſet quoniam relinqueret extrinſecus quod poſſet optari. liquet igitur eſſe beatitudinem ſtatum bonoꝝ oium cōgregatione pfectum.

¶ Omnis moꝛtaliū cura. hic phīa oñdit ꝙ oēs hoies nitunt̄ puenire ad vnū finē btitudinis: quā btitudinē ipa ēt diffinit ⁊ dicit ſic. Ois cura. i. ſolicitudo. moꝛtaliū. i. hoiuꝫ quā curaꝫ exercet laboꝛ multipliciū ſtudioꝝ: qꝛ aliq ſtudēti ſtatura. aliq i mercantia. ⁊ ſic de aliis. illa cura ꝓcedit diuerſo calle. i. diuerſo mō viuēdi. ſꝫ tñ nitit̄ puenire ad vnū finē btitudīs. Illud autē ad aliqd hoies nitunt̄ peruenire ē tale bonū ꝙ qꝫ adepto nihil vlteriꝰ queat deſiderare. qđ ſcꝫ bonū ē ſūmuꝫ oiuꝫ bonoꝝ ꝯtinēs itra ſe cūcta bona cui ſcꝫ bono. ſi qđ. i. aliqd. abforet. i. deeſſet non poſſet eē ſummū bonuꝫ. qꝛ relinqueret aliquid extrinſecus. i. extra aliud bonuꝫ quod poſſet optari. Ex qbꝰ dictiſ phīa cōcludit diffinitionē beatitudinis dicēs. Liquet. i. manifeſtuꝫ ē beatitudinē eē ſtatum perfectum cōgregatiōe oium bonoꝛum. ¶ Nota cognitio vltimi finis magnuꝫ icremētuꝫ cōfert ad vitā. pꝛio ethi. qꝛ ſꝫ exigētiaꝫ finis cetera moderant̄ ſꝫ linconienſeꝫ. pꝛimo poſterioꝝ. ideo phīa tradit nobis cognitionē vltimi finis. ſ. beatitudinis. ¶ Nota finis ē magis eligendus his que ſunt ꝓpter finē. vt pꝫ per Ariſto. 3. topicoꝝ. Itē ibidē: cuiꝰ finis ē bonus ipm qꝫ bonū. Itē oia denoiāda ſunt a fine. Unde poeta. Si finis bonus eſt totuꝫ laudabile fas eſt. ¶ Nota finis in agibilibus habet ſe ſicut pꝛicipiuꝫ i ſpeculabilibus. ſicut ergo itellectus noſter naturalr̄ adheret pꝛimis pꝛicipiis. ſicut appetitus noſter naturaliter adheret vltimo fini eſt ſummuꝫ bonum. ¶ Nota ꝙ duplex eſt finis. ſ. finis quo. ⁊ finis gratia cuius oia fiunt. Ille eniꝫ eſt vnus ſicut deus vel beatitudo ⁊ iſte finis appetit̄ ab omnibus ſub vna rōne inqꝫtuꝫ ē bonuꝫ ſatians appetituꝫ hoīs. Finis autē quo ē operatio ꝙ homines nitunt̄ adipiſci finē gratia cuius. ⁊ talis finis ñ eſt vnus ſicut nō eſt vna operatio oiuꝫ. Ideo dicit phīa ꝙ cura hominū pꝛocedit diuerſo calle ad cōſeqndū vltimū finē. ¶ Nota illud ad qđ omnes hoies nitunt̄ peruenire eſt bonuꝫ. quia bonuꝫ eſt qđ oia appetunt. pꝛio ethicoꝝ. ¶ Nota quia beatitudo habꝫ rationē vltimi finis ipa eſt tale bonū quo adepto nihil vlterius deſiderat̄. nā de rōne finis ē eſſe vltimuꝫ ⁊ vltra illud qđ eſt vltimuꝫ nihil ē. ergo ēt opoꝛtet illud eſſe ſummuꝫ bonuꝫ. qꝛ illud quo adepto nihil vlterius deſiderat̄ ē ſummuꝫ bonuꝫ. tale autē eſt beatitudo. ¶ Nota qꝛ beatitudo eſt bonuꝫ optimuꝫ pulcherrimum delectabiliſſimum. ideo btitudo ē ſtatus perfectus congregatione oium bonoꝝ cōtinēs in ſe omnia bona. ſi eni aliquod bonuꝫ ſibi deficeret ñ eēt ſummū bonū.

¶ Nunc vti diximus diuerſo tramite moꝛtales omnes conantur adipiſci. Eſt enim mentibꝰ hominum veri boni naturaliter inſerta cupiditas: ſed ad falſa deuiuꝫ erroꝛ abducit.

¶ Nunc vti diximus. In iſta parte oſtēdit phīa ꝙ hoies a vā felicitate diuerſis erroꝛibus abducunt̄ dicēs. Nunc ſ. ſtatuꝫ btitudīs. oēs moꝛtales ſicut diximus: ponāt̄ adipiſci diuerſo tramite. i. diuerſa via: qꝛ cupiditas. id ē appetitus veri boni naturalr̄ eſt iſerta mētibus hoium ſed btitudo ē verum bonum qꝛ ſummum. ſed deuius erroꝛ abducit hoies ad falſa bona. ¶ Nota qꝛ btitudo aggregat i ſe omnia bona: ideo eiuſ cupiditaſ naturaliter ē hoibus iſerta. Ubi tñ ſciendum ꝙ btitudinē cōtinere oia bona pōt intelligi dupliciter. Uno mō foꝛmaliter. ſic ñ cōtinet oia bona qꝛ felicitas foꝛmaliter ⁊ eſſētialiter pōt eſſe i hōis exterioribus vt ſine diuitiis ⁊ certis bonis. Alio mō itelligit̄ cōtinere ea virtualiter ita ꝙ btitudo excellat oia bona ⁊ ſic ē vera. ¶ Nota ꝙ phīa hic vtit̄ quadā figura ꝙ dr̄ epitheton dicēdo deuius erroꝛ. nullus. n. erroꝛ eſt quia nō ſit deuius. vñ poeta. Fiet epithetō ſi dicaſ triſtia bella. ¶ No. cum mēs humana nālr̄ deſideret veꝝ bonum. nunqꝫ tēdit in falſum bonum niſi inquantum ipſum eſtimat̄ eſſe verum. talis autē eſtimatio eſt deuius erroꝛ. ergo deuius erroꝛ ad falſa abducit.

Quoꝛum quidē alij ſummuꝫ eſſe bonū nihilo indigere credentes: vt diuitijs affluant elaboꝛant. Alij vero bonum quod ſit digniſſimuꝫ veneratione iudicantes: adeptis honoꝛibus reuerendi ciuibus ſuis eſſe nituntur. Sunt qui ſummuꝫ bonuꝫ in ſumma potentia eſſe cōſtituant. Hi uel regnare ipſi volunt: vel regnantibus adherere conantur. At quibus optimum quiddaꝫ claritas videtur: hi vel belli vel pacis artibus glorioſum nomē propagare feſtinant. Plurimi vero boni fructum gaudio leticiaqꝫ metiuntur. Hi feliciſſimum putant voluptate defluere.

¶ Quoꝝ qdē alii ſummum bonuꝫ eē. Hic phīa ponit diuerſas opiniōes circa felicitatē: oſtendēs quō hoies per erroꝛē ad falſa bona ducebant̄. ſo oſtēdit ꝙ i talibus bonis poſuerunt btitudinē. tertio oſtēdit ꝙ naturaliter eoꝝ intentio tēdebat ad verā btitudinē ſa ibi. Quibus oibꝰ. tertia ibi. Sed ad hoium ſtudia. Pꝛio oñdit quō hoies errabant circa falſa bona ſtatuēdo i eis finē. ſo oſtēdit quō qdam fines adiuicē permutabant. tertio alia bona foꝛtuita reducit ad ꝑdicta. ſa ibi. Sunt ēt. tertia ibi. In his igit̄ pꝛio dicit. Quoꝝ ſupple hoium q ducunt̄ ad falſa bona alii credētes ſummuꝫ bonuꝫ eē: nihilo idigere. ipi elaborāt vt affluāt. i. habundēt diuitiis ponēdo oēꝫ ſufficiētiā eē i diuitiis ⁊ i h̄ errabant. Alii vō ſummuꝫ bonuꝫ. iudicantes ꝙ digniſſimum ſit veneratōe. i. honoꝛe. tales adeptis honoꝛibꝰ nitunt̄ eē reuerēdi a ſuis ciuibꝰ putātes i honoꝛibꝰ tpalibus verā dignitatē ꝯſiſtere: ⁊ i h̄ errabāt. Sūt alii q ſūmuꝫ bonū ꝯſtituāt i ſūma potētia. hi vel ipi volūt regnare: vel conant̄ adherere regnantibꝰ tanqꝫ cōſiliarii vel familiares eoꝝ. ꝑ h̄ putātes ſe eē vere potētes ⁊ in hoc decipiunt̄. ſed qbus claritas. i. fama videt̄ eſſe optimū bonū. illi feſtināt propagare. i. dilatare. glorioſuꝫ nomē. id ē pulchrā famā artibus. i. ſtudiis. belli ſicut viri militares. vel artibus pacis. ſicut ſapiētes mūdi credētes ſe ꝑ h̄ acqrere gloriā imoꝛtalē ⁊ decipiunt̄ ꝑ hoc. Plurimi vero. i. multi metiunt̄. i. menſurāt fructū boni. gaudio ⁊ leticia exterioꝛi. hi putant. i. eſtimāt. feliciſſimuꝫ defluere. i. abundare voluptate. i. delectatōe coꝛpoꝛali eſtimātes i hoc ꝯſiſtere veꝝ gaudiuꝫ qđ eſt erroneū. ¶ Nota qnqꝫ ſunt i qbus errātes a vero bono poſuerunt ꝯſiſtere verā felicitatē. ſ. i diuitiis. honoꝛibꝰ. ꝑtātibus. gl'ia ⁊ voluptatibꝰ. Quorum ſufficiētia ſic accipit̄. Cum finis hēat rōnem boni ſꝫ diuerſitatē boni diuerſificat̄ finis. Eſt autē t̄iplex bonuꝫ vtile delectabile. ⁊ bonum honeſtum ⁊ illi q itendebant bono vtili poſuerunt felicitatē i diuitiis. ſed q itēdebant bono delectabili ponebant voluptates. ⁊ i illis poſuerunt finē ⁊ felicitatē. q autē itendebant bono honeſto iſti diuerſificantur: quia bonum honeſtum eſt bonum ſcđm rationem. Rō autē ē duplex: ſcꝫ ſpeculatiua ⁊ pꝛactica de bono honeſto quod cōſiſtit i ſpeculatōe nō loquebant̄ iſti: qꝛ tale bonū ē latēs. ipſi autē poſuerunt felicitatē i bono honeſto. quod ē bonuꝫ rōnis pꝛactice. tale ḡ bonuꝫ vel cōſiſtit i opiniōe hoium. ⁊ ſic ē gloꝛia. vel cōſiſtit i exercitio ꝓpꝛii actus circa alios: ⁊ ſic bonitas vel cōſiſtit i exercitio actus alioꝛum circa ſe. ⁊ ſic eſt honoꝛ.

Sunt etiam qui bonoꝝ fines cauſaſqꝫ alterutro permutant: vt qui diuitias ob potentiam voluptateſqꝫ deſiderant: vel qui potētiā ſeu pecunie cauſa: ſeu pꝛoferendi nominis petunt.

¶ Sunt etiã qui hoꝝ fines. In iſta pte oſtẽdit quõ qdam
iſtoꝝ fines iã dictos pmutabãt. ⁊ dicit. Sũt etiaꝫ aliqui q
fines. qꝫ ꝓ et cauſas finales pmutãt alterutro. i. adinuicẽ
deſiderãtes vnũ propter alteꝝ. nam quidã deſiderãt diuit
as ⁊ voluptates. ob. i. propter potẽtiã. ⁊ ſunt alii qui potẽ
tiam petũt. i. deſiderant cauſa pecunie. i. propter diuitias
vel cauſa ꝓferendi noĩs. i. cauſa dilatatiõis fame. ¶ No
ta ſm Ariſto. 3. ethi. Qualis vnuſqſqꝫ eſt talis finis vide-
tur ei. ſm ergo diuerſaꝫ diſpoſitionẽ hominũ diuerſi fines
eliguñt. Illud autẽ eligit propter aliquẽ fineꝫ p quod qs
videt poſſe conſeq illũ finẽ. cum igit ponentes finẽ eſſe di
uitias magis putabant ſe diuitias cõſeqͥ p potentiã. ipſi
appetebãt potentiã propter diuitias. ⁊ ecõuerſo quibꝰ vi
debat ſe poſſe conſeq potẽtiaꝫ p diuitias. ipſi appetebant
diuitias propter potẽtiam ⁊ ſic poſuerũt permutationẽ fi-
nium iſtorum adinuicem.

¶ In his igitur ceteriſqꝫ talibus humanoꝝ actu
um votorumqꝫ verſatur intentio. veluti nobilitas
fauorqꝫ popularis: que videntur quandam clari
tudinem comparare. Uxor ac liberi que iocundita
tis gratia petuntur. Amicoꝝ vero quod ſanctiſſi-
mum quidem genus eſt nõ in fortuna ſed in virtu
te numeratur. Reliquum vero vel potentie cauſa
vel delectationis aſſumitur. Iaꝫ vero corporis bo
na promptum eſt ut ad ſuperiora referantur. Ro
bur enim magnitudoqꝫ videntur preſtare valenti
am pulchritudo atqꝫ velocitas celebritatem: ſalu
britas voluptatem.

¶ In his igit ceteriſqꝫ ta. Hic philoſophia reducit oĩa
bona fortune in qbꝰ ponũt homines felicitatem in pdictis
quinqꝫ ⁊ dicit. In his igit quiqꝫ bonis. qꝫ pro et. ceteris
talibꝰ. ſ. reducibilibꝰ ad pdicta. verſatur itẽtio actuũ hũa
noꝝ ⁊ votoꝝ. i. deſiderioꝝ. ⁊ manifeſtat exẽplariter q alia
reducãtur ad ipſa dicẽs. veluti nobilitas. qꝫ ꝓ et fauor po
pularis q vident comparare quandã claritatẽ. i. gloriam. idõ
ſup. reducũtur ad gloriã. vxor autẽ ⁊ liberi. i. filii ſunt qui
petuntur gĩa iocũditatis. i. cauſa voluptatis. ideo ad vo-
luptatẽ reducũtur. ſꝫ ſanctiſſimũ genus amicoꝝ nõ nume
ratur iter bona fortune ſꝫ numeratur i virtute. Reliquum
vero quod cadit ſubb exteriori fortuna illud aſſumitur cau
ſa potẽtie. ſicut ẽ adminiſtratio officioꝝ. vel aſſumitur cau
ſa delectatiõis. ſicut ⁊ exercitiũ ludoꝝ. ſed bona corpis ꝓm-
ptuꝫ ẽ vt referãtur. i. id eſt reducãtur ẽt ad ſupiora bona qꝛ
robur. qꝫ ꝓ ⁊ magnitudo que eſt ſignũ fortitudinis corpa
lis. videntur pſtare valentiam. id eſt potẽtiam. ⁊ ſic ad po
tẽtiaꝫ reducuntur. ſic pulchritudo ⁊ velocitas videtur pre
ſtare celebritatẽ. id ẽ gloriaꝫ ad quã reducũtur. ſalubritas
autẽ. i. ſanitas. videtur cõferr voluptatẽ ad quam reduci
tur ⁊ ſic oĩa bõa fortũe reducũtur ad pdicta quqꝫ. ¶ No
ta idigẽtia alicuius boni auget deſideriũ illius bõi ſm va
riam idigentiam boꝝum variatur eoꝝ deſideriũ. vñ ariſto.
i. ethi. dicit q egrotãs ſanitatẽ: medicus diuitias: ꝯſcii au
tẽ ſibi ipſis ignorantie eos q magnũ aliquod dicit ſupra ſe
admirantur. ſm q diuerſam diſpoſitione hoĩm felicitas
ponebatur i diuerſis bonis fortune q tñ ſub pdictis bonis
quqꝫ cõprehenduntur. ¶ Nota licet amici afferant iocũ
ditatẽ tñ nõ ſunt cõputandi iter bona fortune. cũ eni ami-
citia ſit vrtus. oportet q amici virtute acqrantur. quod au
tẽ virtute acqritur p virtutẽ cõſeruatur. ⁊ tale nõ põt eſſe
bonum fortuitũ. ¶ Itẽ amicitia fundata ſup bono hone
ſto eſt ſanctiſſima: ⁊ in virtute numeratur: ſed amicitia fun
data ſup bono vtili ⁊ delectabili fortuita eſt.

¶ Quibus omnibus ſolã beatitudinẽ deſiderare
liquet. Nam qð quiſqꝫ preceteris petit id ſummũ
eſſe iudicat bonum. Sed ſummum bonum bea-
titudinem eſſe diffinimus quare beatum iudicat
eſſe ſtatum quem preceteris quiſqꝫ deſiderat. ha-
bes igitur ante oculos ꝓpoſitam fere formam fe
licitatis humane: opes: honores: potentiam: glori-
am voluptates. Que quidem ſola ꝯſiderans epi-
curus conſequenter ſibi ſummum bonuꝫ volupta
tem eſſe conſtituit: q cetera omnia iucunditatem
animo videantur afferre.

¶ Quibus oĩbus ſolã btitudinẽ. In iſta pte ꝓbat phĩa
q oẽs pdicti querebant btitudinẽ in his bõis. ⁊ dicit. Oĩ
bus deſiderantibus predicta bona liquet. i. manifeſtũ eſt.
ipſos deſiderare beatitudinẽ: nã illud bonũ quod qſqꝫ pe
tit. i. deſiderat pre ceteris. illud iudicat eſſe ſummũ bonũ:
ſed nos diffinimus ſummũ bonũ eſſe beatitudinẽ: quaſi ſta
tum illũ quẽ quiſqꝫ deſiderat pre ceteris iudicat eẽ ſtatũ
beatũ. i. beatitudinẽ. Et tunc recolligit bona falſe felicita
tis dicens habens ante oculos tuos ꝓpoſitã formam hu
mane felicitatis. ſ. opes: honores: potẽtiaꝫ: gloriam volup
tates. q ꝯſiderans epicurus ꝯſtituit voluptatẽ eiꝰ ſummũ
bonum. eo q omnia cetera videantur afferre. i. dare ani
mo iocũditatẽ. ¶ Nota q oẽs appetẽtes pdicta bona ap
petebant btitudinem. qcqd aliqs eligit pre aliis h vr ſibi
eſſe ſummũ bonũ. ſed aliqs preceteris eligit diuitias ergo
diuitie videbantur ſummum bonum. aliqſ honores. ⁊ ſic d
aliis q oẽs predicti appetebant btitudinẽ. ¶ Nota q p
dicta bona videntur conferre aliqꝫ iocunditatem oĩa viden
tur eſſe ordinata ad iocunditateꝫ tanqꝫ ad finem. ⁊ qꝛ i vo
luptatibꝰ eſt maxia iocũditas. idõ epicuri poſuerunt feli
citatem conſiſtere in voluptatibus.

¶ Sed ad hominum ſtudia reuertor quoqꝫ ani-
mus ⁊ ſi caligante memoria: tamen bonum ſum
mum repetit: ſed velut ebrius domum quo trami
te reuertatur ignorat.

¶ Sed ad hoĩum ſtudia reuertor. Hic oñdit phĩa q li-
cet hoĩes i predicto mõ errent. tñ eoꝝ itẽtio ſemp fertur
ad veram btitudinem. ſo oſtendi vñ hoc ꝓueniat. ibi. In
quo qꝫta ſit. Prio premittit itentũ ſuum. ſo declarat ibi
Num enim. Primo dicit. Ego reuertor ad ſtudia: id eſt
ad intentões hominum quoꝝ animus et ſi pro qꝫuis me-
moria caligante. i. obſcurata ſup. deſiderio preſentiũ bo-
noꝝ tñ ſemp repetit p naturalẽ iclinationẽ ſummũ bonuꝫ
ſed ignorat quõ illð repetat velut ebrius q ignorat quo tra
mite. i. qua via reuertat domũ. ¶ Nota ſicut ebrius ſcit
ſe habere domũ: ſed ꝓpter defectũ rõnis neſcit quõ ad cã
redeat. ſic homines aliquo modo in generali ſciunt ⁊ cõ-
gnoſcunt ſummũ bonũ ⁊ naturaliter iclinãt ad illð tãqꝫ ad
principium aquo proceſſerunt ſed inebriati amore tempo
ralium bonorum neſciunt quomodo ad id perueniant.

¶ Num enim videntur errare hi q nihilo indige
re nituntur: atqui non eſt aliud quod eque perfice
re beatitudinem poſſit: qꝫ copioſus bonorum oĩuꝫ
ſtatus nec alieni egens ſed ſibi ipſe ſufficiẽs. Nuꝫ
vero labuntur hi qui quod ſit optimum id etiam
reuerentie cultu digniſſimum putant: Minime.
Neqꝫ enim vile qddam cõtẽnendumqꝫ ẽ qð adi
piſci oĩuꝫ fere mortalium laborat intentio. an in
bonis non eſt numeranda potentia. Quid igitur
Num imbecillum ac ſine viribus eſtimanduꝫ eſt
quod oĩbus rebus conſtat eſſe preſtantius: an cla-
ritudo nihili pendenda eſt. Sed ſequeſtrari neqt
qn oẽ qð excellentiſſimum ſit: id etiã videatur eſſe
clariſſimuꝫ. Nam nõ eẽ anxiã triſtẽqꝫ beatitudi-
nẽ: nec doloribus moleſtiiſqꝫ ſubiectam quid atti

net dicere: quando i minimis quoqȝ rebus id appetitur qđ habere frui qȝ delectat: Atqui hec ſūt que adipiſci homines volunt. eaque de cauſa diuitias dignitates: regna: gloriā: voluptateſqȝ deſiderant. ꝙ ꝑ hec ſibi ſufficiētiā: reuerentiā: potentiā. celebritatē: leticiā credunt eſſe ventura. Bonū ē igitur ꝙ tā diuerſis ſtudiis homines petūt.

℃ Num enim videntur errare hi. Hic declarat itentū ſuū ſcȝ ꝙ oēs querētes ꝑdicta bona ꝗrebāt aliqđ quod proprie cōuenit ſūmo bono. ⁊ ꝑmo oñdit h̄ de diuitiis dicēs Num ꝓ nunqđ. iſti videntur errare ꝑ itentionē a ſūmo bono q nitunt nihilo idigere rōne cui⁹ querebāt diuitias. q. d. nō errāt a ſummo bono: q: nihilo idigere maxie ſpectat ad ſummū bonū. vnde dicit. Atqui ꝓ certe. nō ē aliđ quod eque poſſit ꝑficere btitudinē q̄ȝ ſtat⁹ copioſus oiuȝ bonorū: nec alieni egens ſ ſibiipſe ſufficiēs. Tūc oñdit idē de honorib⁹ dicēs. Nū vero labunt ſupple ab itētōe ſummi boni. q illud qđ ſit optimū putāt id ēt eē digniſſimū cultu reuerētie. i. honoris. et reſpōdet. minime ſupple labunt neqȝ enim ē vile ⁊ ɔtēnendū qđ itētio oiuȝ mortaliū laborat adipiſci. ⁊ ſic querētes honorē querebāt aliqđ qđ ē in ſūmo bono eo ꝙ ſūmuȝ bonū ē honorabiliſſimū. Tūc oñdit idē de potētia dicēs. An ꝓ nunqđ. i bonis. i. iter bona nō ē nūeranda potētia. q. d. ſic. Quid igitur ē dicēdū niſi ꝙ q̄rentes potētiā ēt tendūt ad ſummū bonuȝ. cū ſummuȝ bonū ſit potētiſſimuȝ. nō. n. iſtud ē eſtimandū imbecillū ⁊ ſine virib⁹. i. ſine potētia. qđ cōſtat eē ꝑſtanti⁹. i. oīb⁹ reb⁹ Tūc oñdit idē ꝺ gloria dicēſ. An claritudo. i. glīa ē nihilipēdēda ita vt querētes gliaȝ nō tēdunt ad ſummuȝ bonuȝ q. d. nō eſt nihilipēdenda ſȝ neqt. i. ñ ꝑt ſeq̄ſtrari. i. negari qn omne qđ ſit excellētiſſimuȝ illud ēt videat eſſe clariſſimuȝ. i. glioſiſſimū. Tunc oñdit ideȝ de voluptate dicens. Quid attinet dicere. q. d. de ſe māifeſtū ē btitudinē eſſe anxiā triſteȝ nec ſubiectā dolorib⁹ ⁊ moleſtiis. ſȝ ſupple magis ē plena voluptate ⁊ iocunditate. ⁊ ꝑ cōſequens q̄rentes voluptateȝ ⁊ leticiā tēdunt ad ſummuȝ bonuȝ. Qđ auteȝ iocunditas ⁊ voluptas icludat i bono ſummo. ꝓbat ꝑ locuȝ a minori dicens. Qñ i minimis reb⁹. ſ. appetendis pȝ: q aliqđ appetit quod delectat hr̄e ⁊ ipſo frui. Hec igitur ſunt q̄ hoies volunt adipiſci. ⁊ ea de cā deſiderāt. i. cupiunt vel querunt diuitias dignitates. regna gloriā ⁊ voluptates. q: ꝑ hec credunt ſibi eſſe venturā ſufficientiā: reuerentiā: potentiā: celebritateȝ ⁊ leticiā. bonuȝ igit ē quod hoies petunt diuerſis ſtudiis. i. itentiōib⁹. ℃ Nota ꝙ ex tota iſta lr̄a ꝑt formari vna rō. ſ. ꝙ q̄rentes predicta bona q̄runt btitudineȝ. Rō eſt iſta. Illa tendunt ad btitudinem q̄ tendunt ad ſufficientiā. reuerentiam. potentiaȝ. celebritateȝ ⁊ leticiaȝ. ſȝ appetentes predicta bona. ſ. diuitias. dignitateſ. regna. gliaȝ ⁊ voluptates: tendunt ad ſufficientiaȝ reuerentiaȝ. ⁊ de aliis. g̊ tendunt ad btitudineȝ. Maior eſt nota q: ſufficiētia reuerētia ſunt cōditiōes btitudinis que ꝑfectiſſime repiunt i btitudine. Querentes g̊ ꝓprietates btitudis tendunt ad btitudineȝ. minor pȝ ex lr̄a. ℃ Nota ꝙ q̄rentes diuitias ꝓpter ſufficientiaȝ ferebant i ſummuȝ bonū nāli appetitu. q: i ſummo bono eſt vera ſufficientia ⁊ in h̄ nō errabant. ſed q: ſufficientiā q̄ eſt nulli⁹ idigentie putabant ſibi ꝓuenire ꝑ diuitias in hoc errabant. Similiter q̄rentes dignitates ꝓpter reuerētiam nāli itentione ferebant ad btitudinem eo ꝙ btitudo eſt reuerendiſſima. ſed q: ſummaȝ reuerentiam putabant ſibi ſubuenire ꝑ dignitates tp̄ales. ideo in hoc errabant ⁊ ſic itelligitur de aliis.

℃ In quo quanta ſit nature vis facile mōſtratur cum licet varie diſſidenteſqȝ ſententie: tamen in diligendo boni finem conſentiunt.

℃ In q̄ quanta ſit nature vis. Hic oñdit pħia vſi h̄ ꝓmat ꝙ q̄ȝtūcunqȝ itentio hoiuȝ ſit diuerſa. tñ itendit i btitudinē. ⁊ oñdit ꝙ h̄ ꝓuenit ex vi natural' iclinatōis q̄ nulli auferri ꝑt. ⁊ dicit. In quo. ſ. appetitu bōi vel btitudis fa cile mōſtratur q̄ȝta ſit vis nature. cum lȝ ſint varie ⁊ diſſidentes. i. diſcordātes ſnie hoiuȝ de ſummo bono tñ hoies ɔſentiunt. i. ɔcordant i diligēdo. i. diligēter appetēdo. finē boni. i. btitudinē. ℃ Nota ꝙ fine exñte vno ꝑñt diuerſificari actōes i illuȝ finē. ſi. n. ꝓpter diuerſitatē actionuȝ eēt diuerſitas finiuȝ nō eſſet euenire ad vnum finē: ſed ꝓcederetur in ifinitum in finib⁹. quod pȝ falſum ex ꝯo metaphiſ. ⁊ hoc eſt verū de fine cui⁹ grā oīa fiunt q: ille eſt vnus ⁊ nō de fine quo vt ꝑus viſum eſt. lȝ g̊ ſint diuerſe ſnie ⁊ ſtudia hoium. tñ ɔuenit i appetendo vnū finem. ſ. btitudineȝ

℃ Metrum ſecundum tertii libri.

Uantas rerum flectat habenas
Natura potens quibus immenſum
Legibus orbem prouida ſeruet:
Stringatqȝ ligans irreſoluto
Singula nexu: placet arguto
Fidibus lentis promere cantu.

℃ Metrum ſecundum tertii libri.

Uantas reꝝ flectat habēas. Hic icipit ꝯȝ metrū h⁹ tertii. quod dr̄ pindaricuȝ ab iuētore anapeſticum a pede ꝑdñante. ⁊ eſt dimetrū. q: ɔſtat ex q̄ttuor pedib⁹ quoꝝ duo ɔſtituunt vnum metrū. i q̄ metro q: pħia. ſ. dixerat ꝙ vis nature opat. ꝙ itentio hoium ſp tendit in bonum. iō hic ɔmēdat vim natur oñdens ꝙ tanta eſt vis nature ꝙ q̄ȝtūcūqȝ res abducatur aſſuefactōe vt violentia ad aliqđ quod eſt ſibi ꝑter nāꝫ. tñ ⁊ ſibiipſi dirclicta ſp redit ad illud ꝙ ieſt ſibi ꝯm nāꝫ ⁊ ꝑmittit ſuā itentioneȝ. ꝯo māifeſtat ꝓpoſituȝ ibi. Quāuis. prio dicit. Mihi pħie placet ꝓmer. i. māifeſtare. cātu arguto. i. ſonoro lenti fidib⁹. id ē cordis lēte ſonātib⁹ q̄ȝtas hēnas. i. nāles iclinatōes potēs natura flectat. i. regat. qb⁹ legib⁹ ꝓuida nā ꝯuat. i. ɔſuat imēſuȝ orbē ⁊ qbus legibus nā ſtringāt ligās ſingula irreſoluto nexu. i. ɔiūctiōe idiſſolubili. ℃ Nota triplex eſt nā. nā naturās ſicut ē de⁹ a q̄ depēdet celū ⁊ tota nā. alia ē natura naturās ſil'. ſic celū qđ dr̄ natura naturata inq̄ȝtū dependent a deo. ⁊ dr̄ natura naturās inquantum ifluit naturis iſtoꝝ iferioꝝ. Alia eſt natura naturata tm̄. quam btūs aug. ſic diffinit. Natura eſt quedā vis ⁊ potētia diuinituſ inſita rebus creatis q̄ vnicuiqȝ rei ſuum eſſe tribuit q̄ cū qſqȝ male vtitur malus eſſe iudicat. In ꝓpoſito dictum pħie ꝑt intelligi de natura tertio mō dicta licet qdā exponāt ꝓ natura prio mō ſumpta. ℃ Itē leges nature hic vocat determinatōes ⁊ proprietates naturales cuiuſlibet rei a deo ſibi conſtitutas.

Quamuis peni pulchra leones
Uincula geſtent: manibuſqȝ datas
Captent eſcas metuantqȝ trucem
Soliti verberbera ferre magiſtrum:
Si cruor horrida tinxerit ora:
Reſides olim redeunt animi.
Fremituqȝ graui meminere ſui.
Laxant nodis colla ſolutis
Primuſqȝ lacer dente cruento
Domitor rabidias imbuit iras

℃ Quāuis peni pulchra leōes. Hic pħia māifeſtat adꝓpoſitū q̄ttuor exēpla. ꝯo generaliter ɔcludit ſilr eē i oibus aliis ibi ℃ Repetunt. Pria in q̄ttuor ptes ꝯm q̄ttuor exempla q̄ patebūt. Primū exēplū eſt de q̄drupedibus ſicut ꝺ leōibus q lȝ ex aſſuefactiōe domentur. ita vt miteſcāt metuēdo ſuū magiſtrū. tñ ſi multū offēdat: redit eoꝝ crudelitaſ natural'. ita vt prio lacerēt dētib⁹ magiſtrū ſuū. Vñ dicit i lr̄a. q̄ȝuis leōes peni. i. libici. geſtēt. i. portēt pulchra vincula. i. cathenas i collo. ⁊ captēt. i. recipiāt. eſcas datas. i. porrectas eis manibuſ ſui magiſtri. ⁊ q̄ȝuis metuant truceȝ. i.

crudelē magiſtꝝ leões inꝗ ſoliti ſerf.i.pati verbera magiſtri ſʒ ſi cruor tinxerit.i.madidauerit horrida.i.colla leonū per nimia verbera.tunc ai leonū reſides.i.qeti redeūt ad naturalē crudelitatē ⁊ leões meminerf ſui.i.nature graui fremitu.i.magno rugitu.ipſi laxāt.i.ſoluūt colla ſolutis nodis i.ruptis vicul.⁊ pm⁹ ſol⁹ domitor.ſ.magr ille ibuit.i.recipit lacer.i.laceratꝰ.rabidas iras.cruento dētc.ſ.leōis.

¶ Nota ſʒ Iſid.li.etbimo.peni ſūt hoies carthagineſes Eſt ār carthago ciuitas libie:ꝑpt qð leões libie vocat leones pēi.⁊ hmōi leões libie facili⁹ domāt. ¶ Nota ꝙtūcū ꝗ leões domēt ⁊ aſſuefactōe ducāt a ſua crudelitate.ſi tñ afficiant cruore vl' ſanguie redeunt ad naturalē crudelitatē

Que canit altis garrula ramis
Ales:cauee clauditur antro.
Huic licet illita pocula melle:
Largaſqʒ dapes dulci ſtudio
Ludens hominum cura miniſtret:
Si tamen arto ſaliens tecto:
Nemorum gratas viderit vmbras:
Sparſas pedibus protent eſcas.
Siluas tantum meſta requirit.
Siluas dulci voce ſuſurrat:

¶ Que canit altis garrula ramis. Hic pōit ſm exē pluꝫ qð eſt ð volatilibus:⁊ ē tale. Auicula capta ꝙ ꝑter naturā domeſticat ꝙtūcūqʒ ſoucat delitiis hoiuꝫ.tñ habita oportunitate redit ad ſilueſtritatē.vñ dicit i lfa. Ales garrula ꝙ canit altis ramis ſi illa capta claudit' i antro cauee.i.domūcule.ſup.vt ibi maneat ad ſolaciū hoiuꝫ.lʒ ludēs cura hoiuꝫ miniſtret huic aui pocula illita.i.illinita melle.qꝫ pro ⁊ largas dapes miniſtret dulci ſtudio ſi tñ illa auis ſaliens ex arto tecto.i.ex arta domūcula.viderit gratas vmbras nemoꝝ.ipa ꝓterit pedibus ſuis eſcas ſparſas ⁊ ipa meſta qꝛ ſuit derēta.regrit ſiluas ⁊ dulci voce ſuſurrat.i.cātat i ſiluis. ¶ Nota natura nō aſſueſcit in ꝯriū.ſi.n.lapis centies milleſies ꝓiciatur ſurſum.ſi aſſueſcit aſcēdere ſurſum.licet ergo aliqua cōſuetudie ul' violētia natura poſſit ad tps impediri.tñ ſemp iclinatur ad proprium opus.

Validis quondam viribus acta:
Pronum flectit virga cacumen
Hanc ſi curuans dextera remiſit:
Recto ſpectat vertice celum.

¶ Validis quondā virib⁹ acta. Hic ponit tertiū exēpluꝫ de vectigalibus ſicut de virga creſcēte qð tale ē lʒ virgula creata ꝑ violētiā icuruet.relicta ꝓpria natura ipa ſurſum erigitur.vñ dicit i lfa. Virga quondaꝫ acta.i.coacta.validis:virib⁹ ſup.hois icuruantis caꝫ.ipſa flectit ꝓnuꝫ cacumē.ſʒ dextra curuans remiſit hāc.ipa ſpectat.i.reſpicit celū recto vertice.q.d.depoſita violētia icuruantis virga redit ad naturalē rectitudinē. ¶ Nota lʒ natura reꝝ inaiataꝝ ſi facile aſſueſcat in ꝯriū tñ in hoibus rōnalibus mltū facit aſſueſcēdo ꝯſueſcēdo.qꝛ lʒ aliqs ſit male ꝯplexionatꝰ tñ ꝑ vſum ⁊ cōſuetudinem habilitatur ⁊ ꝯplexio mutatur. Unde Seneca. Conſuetudo eſt altera natura.

Cadit heſperias phebus in vndas
Sed ſecreto tramite ſurſus
Currum ſolitos vertit ad ortus

¶ Cadit heſpias phebus i vndas. Hic pbia probat itentūꝫ ſuū ponēdo qrtū exēpluꝫ in corpibus celeſtibuꝫ ⁊ ē talē ſol motus ab oriēte i occidenteꝫ cadit i mare heſpicū ſʒ nā iclinatōe redit ad oriēte ſub nro hemiſpio. Vñ dicit in lfa Phebus.i.ſol cadit i vndas heſpias.i.occidētales ſʒ ſecreto tramite.i.ſecreta via.ſ.ſub terris.rurſus.i.iteꝝ vtit currū.i.curſū ſuū ad ſolitos ortus.i.ad ptes orientales. ¶ Nota ꝙ boe.hic loqtur more poetaꝝ.q dicebāt ſolem tpe veſptino deſcendet i mat occidētale vt ibi lauaretur a ſordibus ⁊ a puluere ꝙ maculatus fuit exiſtens i nro hemiſpherio ſed hoc non eſt veꝝ qꝛ ſic apparet ruditati hoīum.

Repetunt proprios queqʒ recurſus
Redituqʒ ſuo ſingula gaudent:
Nec manet vlli traditus ordo:
Niſi quod fini iunxerit ortum.
Stabilemqʒ ſui fecerit orbem.

¶ Repetūt ꝓprios ꝗqʒ recurſus. Hic pbia ꝯcludit ideꝫ eſſe i oibus aliis entibus.vꝫ.ꝙ oia entia ꝗcunqʒ mō per violentiā ſeu aſſuefactiōꝫ a ſua abducat natura:tñ ſibi derelicta ſp redeūt ad illð qð ineſt eis per naturā.vñ dic in lfa. Queqʒ ineſt ꝗlibet entia;repetūt ꝓpos recurſus.i.naturales motus.⁊ ſingula.i.oia entia.gaudent ſuo reditu. i.ſup.redeūdo ad illð.ſup.quod ꝯuenit eis ſʒ nām. Nec vlli manet.i.adeſt traditus ordo niſi quod ſuo fini iūxerit ortū.i.ꝑncipiuꝫ.⁊ fecerit ſtabilē orbē.i.circulationē ſui cōiūgēdo ſinē ꝑncipio. ¶ Nota ꝙ orbis i ꝓpoſito eſt circulus vl' linea circūdata rediēſ ad idē pūctū.vñ icepit ēqlr diſtans a medio.fac āt hō ſtabilē ſui orbē ꝓcedēs a do tanꝗ a ſuo ꝑncipio:tranſit per tpalia i qbus nō ſiſtit.ſʒ redit ad deū tanꝗ ad ſumm finem per cōtemplationem mentis.

Proſa tertia libri tertij.

Os quoqʒ o terrena aīalia tenui lʒ imagine:vꝛm tñ principium ſōniatis: verum qꝫ illū btitudinis finem:lʒ minime ꝓſpicaci:quali cunqʒ tñ cogitatione ꝓſpicitis:eoqʒ vos ⁊ ad verum bonū naturalis ducit intētio:⁊ ab eadē multiplex error abducit:cōſidera nāqʒ an ꝑ ea ꝗbus ſe hoīes adepturos beatitudinē putāt: ad deſtinatum finem valeāt ꝯuenire.ſi.n.vel pecunia vel honores ceteraqʒ tale qd afferāt:cui nihil bonoꝝ abeē videatur:nos quoqʒ fateamur fieri aliquos horuꝫ adeptione felices.Qð ſi neqʒ id valēt efficere qð promittunt:boniſqʒ plibus carēt nonne liqdo falſa in eis beatitudis ſpēs deꝓhēditur.

Proſa tertia tertii libri.

Os ꝗ terrena aialia. Iſta eſt tertia ꝓſa tertii:in ꝗ ⁊ in aliis ſeqūtibus oſidit ꝙ va felicitas ſi eōſtit i illꝗ qdem putauert eſſe ſumma bōa.ſʒ tñ ſt falſa felicitas in ipſis.⁊ ꝑmo pbia ea ꝗ dcā ſunt i metro edaptat ſpālr ad hoies ⁊ cū h ꝓponit intentū.ſnū.ſo probat intentū ibi. Primū igit. Dr primo dcū eſt ꝙ oia repetūt ſuū finē vos ꝗ o terrē a aialia.i.vos hoies qeſtis traditi terrenis.ſōniatis.i.iperfecte cogſcitis vꝛm principiū lʒ tenui imagie.i.exili ſilitudine.⁊ ꝓſpicitis illū veꝝ fineꝫ btitudinis.lʒ cognitōe minime perſpicaci.tñ qualicūqʒ cognitōe eoqʒ.i.iō natural' itētio ducit vos ad veꝝ bonum ⁊ mltiplex error ab eodē vos abducit. Et tūc ꝓpōit intētū ſuū dicēs. Cōſidera nāqʒ o boeti an hōies valeāt ꝯuenire ad dſtinatū finē.i.ad btitudinē.ꝑ ea qbus putāt ſe adepturos btitudinē. Si.n.pecunia vel honores ceteraqʒ afferāt qd.i.aliqd tle.cui nihil bonoꝝ videat abeē.nos fateamur aliqs fieri felices adeptōe hoꝝ bonoꝝ:ſed ſi ſi valēt efficere ⁊ caret plibꝰ bōis.fine liqdo.i.maiſeſte falſa ſpēs btitudis in his deꝓhēdit.q.d.ſic. ¶ Nota pre cipiū oium reꝝ quod ē dš ē va btitudo vt poſtea patebit.i tale pricipiū qſi ſomniādo cogſcitur ⁊ difficulter ad ipm deuenitur.ſi.n.pfecte i pñti ſtatu ipm cogſci⁹.qꝛ itellect⁹ nr hꝫ ſe ad ipm ſicut oculus noctue ad lumē ſolis.et ſo metaphiſice. Etiā ad talē btitudinē cuꝫ difficultate peruenitur.vñ alan⁹ in anticlaudiāo dicit. Difficil' acceſſus ad hāc faciliſqʒ receſſus. Acceſſus paucis caſus pꝫ oibus. In quā vix aliqs tranſire pōt. Valet ois ab illa declinare via ꝗ paucis ꝑuia mltis claudit arta.nimis irāti larg itiner.

P. Primū igitur tēpꜭ ꝗ pauloan̄ diuitijs affluebas interrogo: inter illas habūdātiſſimas ſepes: nunꝗꜭ ne animū tuū concepta ex qualibet iniuria cōfudit anxietas. B. Atqꜭ ingꝗꜭ tā libero me fuiſſe animo: qn aliqd ſemp angeret reminiſci nequeo. P. Nonne qꝛ vel aberat qđ abeē nō velles: vel aderat qđ adeſſe noluiſſes. B. Ita eſt inꝗꜭ. P. Illius igitur pñtiā huius abſentiā deſiderabas. B. confiteor inꝗꜭ. P. Eget vero inqt eo qđ qſꝗꜭ deſiderat. b. Eget inꝗꜭ. p. Qui vero eget aliquo non eſt vſqꜭquaqꜭ ſibiipſe ſufficiens. B. minime inꝗꜭ. p. Tu itaqꜭ hāc inſufficientiā plenus inquit opibus ſuſtinebas. B. Quidni inꝗꜭ. p. Opes igitur nihilo indigentem ſufficientēqꜭ ſibi facere nequeunt ⁊ hoc erat quod promittere videbantur.

¶ Primū igit teipꜭ. Hic phia ꝓbat itentū ſuū ꝗ iſta bona nō efficiāt quod ꝓmittunt. ⁊ p ꝯñs in eis ē falſa btitudo. ⁊ pꝛio oñdit hoc de diuitijs. pꝰ idē alijs bonis. pꝛimo ḡ ꝓbat. ꝗ diuitie nō conferunt ſufficientiā quā videnť ꝓmittere. ⁊ ꝓpter quā appetunť. Scđo ꝓbat ꝗ diuitie cōferūt idigētiā. tertio ꝓbat ꝗ indigētiā nō auferūt. ſecunda ibi. Atqꜭ. tertia ibi. Quis āt modꝰ. Pꝛio itendit talē rōem In illis nō cōſiſtit vera felicitas. ꝗ nō reddūt hoīeꜭ ſibi ſufficiētē ſꜭ diuitie ſunt hmōi. ḡ ⁊c. maioꝛ ē nota. qꝛ felicitas eſt bonū ſufficiētiſſimū nulliꝰ egēſ. minorē declarat i lr̃a ⁊ ꝓcedit phia more didaſcolico. i. iterrogādo ⁊ rñdēdo ⁊ dicit ſic. Primū igit teipꜭ boe. iterrogo ꝗ pauloan̄ diuitijs affluebas. i. abūdabas nunꝗꜭ ne anxietas. i. triſticia cōcepta ex ꝗlibet iniuria ꝯfudit aīuꜭ tuū iter opes habūdātiſſimas ⁊ rñdet boe. Atqꜭ ꝓ certo. ego neqō remiſci me fuiſſe tā libero aīo. qn ſp āgeret. i. offenderet aliꝗ. Et dicit phia Nōne tibi aliqd aberat. quod abeē nō velles vľ tibi aliqd aderat quod adeē noluiſſes. Rñdet boe. Ita ē inꝗꜭ. Tūc phia ꝯcludit dicēs. Iō quod aberat pñtiā deſiderabas hꝰ autē quod aderat deſiderabas abſētia. Dicit boe. Cōfiteoꝛ inꝗꜭ. phia iqt. Eget vero. i. caret qđ qſꝗꜭ deſiderat. Dicit boe. Eget. ⁊ phia. Qui vō eget aliqͦ nō ē vſꝗꜭꝗꝗꜭ ſibi ſufficiens. Dicit boe. Minime ſup. ⁊ ſufficiēs ⁊ phia. Tu itaqꜭ hāc iſufficiētiā ſuſtiebas pleuꝰ opibꝰ. ꝯcludit ḡ phia ex ꝯceſſis dicēs igiť opes nequūt faceř nihilo indigētē ⁊ ſibi ſufficientē: ⁊ h etiā ꝓmittere videbāť. ¶ Nota ꝗ oīs appetitꝰ ē rōne carētie. vñ illud ꝗ qs hꜭ ꝓpe ñ deſiderat. ſed magis amat. vñ aug. 9. li. de trini. dicit. Idē appetitꝰ ꝗ qs inhiat rei cogīcēde ſit amoꝛ rei cognite. Iō dic̄ phia. eget vō ꝗ qſꝗꜭ deſiderat. ¶ Nota phia dic̄ ꝗ eget ñ ē ſibi ſufficiēs. Cōtra h diceret aliqs. ſapiēs eget: qꝛ idiget bōis exterioribꝰ ſine qbꝰ viueř ñ pt. ⁊ tñ ſapiēs ē ſibi ſufficiēs ꝑ ſe necā. 9. eplã. ꝗ dic̄. Sapiēs ſeipſo ꝯtētꝰ ē. Ad h dicēdū ꝗ ſapiēs idiget qbuſdā ad viuēdū ſꜭ ad btē viuēdū ſeipo ꝯtētꝰ ē. Vñ dic̄ ſen̄. 9. epi. Sapiēs ſeipo ꝯtētus ē ad bñe viuēdū ſꜭ ñ ad viuēdū. ad viuēdū. n. multis rebꝰ illi opꝰ ē. ſꜭ ad btē viuēdū tñ ꝯtēto eſt aīo ſano. ⁊ erecto ⁊ deſpiciente fortunā

Atqꜭ hoc quoqꜭ maxime cōſiderandū puto: ꝗ nihil habeat ſuapte natura pecunia: vt is a qbꝰ poſſidetur inuitis nequeat auferri. b. Fateoꝛ inꝗꜭ P. quid ni fateare cum eam quotidie valentioꝛ aliqs eripiat inuito: Vñ n. foreſes querimonie: niſi ꝗ vel vi fraude a nolētibus pecunie repetūtur erepte. b. Ita eſt inꝗꜭ. p. Egebit igitur inqt extrinſecus petito pſidio quo ſuā pecuniā qſꝗꜭ tueatur b. Quis id inꝗꜭ neget. p. atqꜭ nō egeret eo niſi poſſideret pecuniā quā poſſit amittere. b. Dubitari inꝗꜭ neqt. P. In contrariū igitur relapſa res ē Nā que ſufficientes ſibi facere putabantur opes alieno potius pꝛeſidio faciunt indigentes.

¶ Atqꜭ hoc qꜭ. Hic ꝓbat phia ꝗ diuitie ꝯferūt idigentiā ⁊ p ꝯñs ñ ꝯſiſtit i eis felicitas. cū felicitas ſit bonū ſine oī idigētia. ꝓbat āt in lr̃a ꝗ pecūia ꝯfert idigēti p h qꝛ pecunia facit vt hō idigeat alieno pꝛeſidio. ꝗ pecuniā ſuā tueať ne p violētiā auferať. vñ ſubdit in lr̃a. Atqꜭ ꝓ certo ego puto h maxime ꝯſiderādū ꝗ pecūia nihil hēat ſuapte nã. i. ī ſua nã. vt neqat auferri his iuuitis. i. nolētibꝰ a qbꝰ poſſidetur Dicit boe. Fateoꝛ inꝗꜭ. Et phia qd ni fateare. q. d. oꜭ vt fatearis ꝗtidie aliqs valētioꝛ. i. foꝛtioꝛ. eripiat eā inuito. i. nolenti. vñ ſunt ꝗrimonie foꝛēſes. i. iudiciales. niſiꝗ pecunie erepte vi vel fraude repetūť in iudicio. rñdet bo. Ita eſt inꝗꜭ ⁊ phia. Egebit igiť qſꝗꜭ pſidio. i. auxilio extrinſecus petito ꝗ tueať ſuā pecuniā quā poſſꜭ amittere. Rñt. boe. Dubitari inqt. Tūc phia ꝯcludit ex dictis. dicēs. igiť res ē relapſa. i. mutata in ꝯriū. Nā opes ꝗ putabanť ſibi faceř ſufficiētes. faciūt potiꝰ indigentes alieno pſidio. ¶ No. illud ꝗ p violētiā acqriť p violētiā pt auferri. ſꜭ pecunia p violentiā acqriť: qꝛ dicit ari. ꝓmo ethi. ꝗ oīs pecūioſus eſt violētꝰ. ḡ violētia aufert pecūiā pp quā violētiā fiūt ꝗrimonie foꝛēſes. Vbi ſciēdū ꝗ foꝛ ē locꝰ rex venaliū. ſꜭ foꝛ ē locus exercēdaꝛ litiū coꝛ iudicio. In foꝛēſ ꝗ iō ē ꝗ iudicialꝰ

¶ Quis āt modus eſt quo pellatur diuitijs indigentia. Nū. n. diuites eſurire nequeunt. Nū ſitire ñ pñt: Nū frigus hibernū pecunioſoꝛū mēbra nō ſentiūt. Sed adeſt inqes opulentis quo famē ſatient: ſitiꜭ frigusqꜭ depellant. ſꜭ hoc modo cōſolari quidem diuitijs idigentia pōt: ſed auferri penitus ñ pōt Nā ſi hec hians ſemp atqꜭ aliqd poſcens opibus expletur: maneat neceſſe eſt ꝗ poſſit expleri: Taceo ꝗ nature minimū. ꝗ auaricie nihil ſatis eſt. Quare ſi opes nec ſūmouere indigentia poſſunt: ⁊ ipſe ſuam faciunt. quicquid eſt ꝗ eas ſufficientiam preſtare credatis.

¶ Quis āt modus ē. Hic phia ꝓbat ꝗ diuitie non auferunt idigentiā ⁊ ſic p ꝯñs nō ꝯſiſtit in eis felicitas. ⁊ dicit qs ē modꝰ ꝗ idigētia pellatur a diuitijs: nunqd diuites nequūt eſurire. q. d. ſic. Nunqd nō pñt ſitire. q. d. nūqd mēbra pecunioſoꝝ nō ſentiūt frigꝰ hibernū. i. hiemale. q. d. ſic. Sꜭ tu inqes. i. dices. opulētis. i. diuitibus. adeſt aliqd ꝗ famē ſatiāt. ſiti qꜭ ꝓ ⁊ frigꝰ depellāt. Rñdet phia h mō idigētia pōt ꝯſolari diuitijs: ſꜭ pecunijs auferri ñ pōt. Nā ſi hec. i. idigētia. ſp hiās. i. deſiderās ⁊ poſcens aliqd expletur opibꝰ. Neceſſe eſt tñ vt maneat idigētia ꝗ poſſit expleri: qꝛ ꝗtūcūqꜭ ſitis diuitijs vel fame mitigeť. adhuc diuesꝰ poſt ſitiet ⁊ eſuriet. ⁊ qđ nature minimū ē auaritie nihil ſatis ē: ꝗre ſi opes ñ pñt ibidem amoueť. i. repellere indigētiā ſꜭ faciūt idigētiā. qđ ē. i. quō eē pt. ꝗ credatis eās pſtare i. dař ſufficiētiā. q. d. nullo mō ꝯcredi. ¶ No. ꝗ oīs idigētia vľ ē nature vľ auaritie. indigētia natuř pauciſſimis ſuppleri pōt. eo ꝗ nã paucis minimiſqꜭ ꝯtēta ē. Vñ propter naturā nō oꜭ multū ꝗrere diuitias. nec p diuitias indigētia nature amoueri pt. ſic nec natura mutari poteſt i digētia vō auaritie ē: ꝗ nullo mō expleri pt. ⁊ ita diuitie eā amoueť ñ pñt. iō pl angēt. qꝛ dr̃. auarꝰ ñ iplebiť pecunia ¶ Nota ꝗ diuitie nō ſolum nō inducunt ſufficientiam: ſed nec inducunt ſapientiaꜭ vt dicit ſene. Quid ꝓſunt ſtulto multe diuitie duꜭ per eas nō poſſit fieri ſapiens.

¶ Metrum tertium libri tertii.

Quāus fluente diues auri gurgite
Nō expleturas cogat auarus opes
Oneretqꜭ baccis colla rubꝛi littoris
Ruraqꜭ centeno ſcindat opima boue
Nec cura moꝛdax deſerit ſuperſtitem
Defunctumqꜭ leues non comitantur opes.

¶ Metrum tertium libri tertii.

Quamuis fluente &c. Iſtud eſt tertium metrum huius tertii quod dicitur archilochicum ab inuentore. Iambicum a pede predominante cui coniungitur metrum elegyacum. In quo metro philosophia innuit. Quod auaros quos in preſenti vita ſollicitudo diuitiarum affligit et in morte derelinquit et dicit. Quamuis diues ſupple auarus fluente. id est habundante auri gurgite. id est multitudine cogat. id est congreget opes. non expleturas ſuam cupiditatem: et quamuis diues oneret. id est premat colla ſua. bacchis. id est gemmis preciosis rubri littoris. id est rubri maris. quia gemme colliguntur in littore rubri maris. et quamuis ſcindat. id est diuidat arando rura opima. id est agros fecundos centeno boue. id est cum centum bobus. adhuc cura mordax. id est ſollicitudo. non deſerit ipſum ſuperſtitem. id est viuentem. et leues opes que leuiter tranſeunt non comitantur ipſum defunctum. id est mortuum. Nota quod circa literam gurges ſecundum huguitionem et Iſidorum li. ethimologiarum est locus altus. id est profundus in flumine et in proposito ſignat habundantem affluentiam auri. ¶ Item ſecundum huguitionem bacca per duplex c. inuenitur poſitum pro fructu oliue vel lauri. vel pro quolibet fructu. aliquando autem inuenitur pro gemma preciosa et ſic ſumitur hic. Item diues auarus duplici malo premitur in preſenti vita. ſcilicet ſollicitatur et poſtquam mortem nihil ipſum de diuitiis comitatur. de quo diuite loquitur alanus illi de planctu nature dicens. vt loculus varia nummorum fercula donet. Imponit proprio diues ieiunia ventri. Item iocunlatur ocellis diues in argento ſed venter pribari cogitur.

Proſa quarta tertii libri.

Sed dignitates honorabilem reuerendumque cui prouenerint reddunt:

¶ Proſa quarta tertii libri.

Sed dignitates. Iſta est quarta proſa huius tertii in qua probat philosophia quod dignitates temporales non conferunt honorem et reuerentiam quam promittere videntur et primo ponit quod in eis ſit beatitudo et primo proponit quod dignitates faciunt hominem honorabilem. ſecundo improbat illud ibi. nam vis. primo dicit. Sed dignitates reddunt homines honorabilem et reuerendum cui prouenerit. ¶ Nota. honor est exhibitio reuerentie alicui in teſtimonium virtutis: ſic accipitur ex 4. ethi. vel aliter. honor est opinionis beneficentie ſignum. vt dicit Ari. li. rhe. quoniam enim. opinamur nobis poſſe bene fieri ab aliquo ipſum honoramus ſed reuerentia est decens ac matura grauitas ſecundum Tul.

¶ Nam vis ea est magiſtratibus vt vtentium mentibus virtutes inſerant: vitia depellant. atque non fugare ſed illuſtrare potius nequitiam ſolent. Quo fit vt indignemur eas ſepe negſſimis hominibus contigiſſe. Unde catullus licet in curuli nonium ſedentem: ſtrumam tum appellat vides ne quantum dedecus malis adiiciant dignitates. atqui minus eorum patebit indignitas: ſi nullis honoribus inclareſcant. Tu quoque num tandem tot periculis adduci potuiſti: vt cum decorato gerere magiſtratum putares cum in eo mentem nequiſſimi ſcurre delatoriſque reſpiceres. non enim poſſumus ob honores reuerentia dignos iudicare quos ipſis honoribus iudicamus indignos. at ſi quem ſapientia preditum videres. num poſſes eum vel reuerentia vel ea qua preditus eſt ſapientia non dignum putare. ¶ Minime

P. Ineſt enim dignitas propria virtuti: quam protinus in eos quibus fuerit adiuncta transfundit. quod quia populares facere nequeunt honores liquet eos propriam dignitatis pulchritudinem non habere.

¶ Nam vis. Hic philosophia improbat propoſitum quadruplici via. ſcilicet quod dignitates non conferunt honorem et reuerentiam. Primo quia mali ſepe eueniunt. ſecundo quia per dignitates vicia improborum innoteſcunt. 3. quia opione bonorum vileſcunt. quarto quia temporum mutatione deſinunt ſecunda ibi. In quo. tertia ibi. Atque vt agnoſcas. quarta ibi. Sed hoc apud. Primo dicit. Nam pro nunquid. ea vis. id est talis virtus. est magiſtratibus. id est dignitatibus vt inſerant virtutes mentibus vtentium eis vt depellant vitia. quaſi dicat non. vnde ſubdit. Atque pro certe dignitates non ſolent fugare nequitiam. ſed potius illuſtrare. id est manifeſtare. quod fit. id est propter quod fit. vt nos indignemur eas ſepe contigiſſe hominibus nequiſſimis. vnde catullus qui erat vir ſapiens et virtuoſus. Nonium qui erat homo vitioſus appellat ſtrumam licet viderit ipſum ſedentem in curuli. id est ſede dignitatis iudiciarie. vides igitur quantum dedecus dignitates adiiciant hominibus malis. et manifeſtant eos eſſe contemptibiles a bonis. Atque pro certe. indignitas. id est malicia eorum minus patebit ſi nullis honoribus inclareſcat. id est ſplendeat o Boe. num. id est nunquid tu potuiſti tot periculis adduci. id est affligi. vt cum decorato. id est tali viro magiſtratum gerente. cum in eo reſpiceres mentem nequiſſimi ſcurre et delatoris. quaſi dicat. non nunquid poſſumus iudicare dignos reuerentia ob honores. id est propter dignitates. quos iudicamus indignos ipſis honoribus. id est dignitatibus. quaſi dicat non. At ſi quem videres preditum ſapientia. licet non haberet dignitatem nunquid poſſes eum non putare dignum reuerentia vel ſapientia qua preditus eſt. quaſi dicat. non poſſes eum iudicare indignum ſapientia et virtute ſua: quia propria dignitas ineſt virtuti. quam virtus transfundit in eos quibus fuerit adiuncta et quia populares honores hoc facere nequeunt. liquet. id est manifeſtum eſt eos propriam pulchritudinem dignitatis non habere. ¶ Nota. ex litera poteſt formari talis ratio. Illud quod adueniens alicui non confert et ſi aduenientes non aufert honorem illud non facit eum honorabilem: ſed dignitates non conferunt honorem cui adueniunt nec tollunt ſi non adueniunt. ergo &c. Minor probatur quia honor ſequitur virtutem ex 4. eth. Unde vitioſus nullo honore dignus reputamus in quocunque dignitate fuerit. ſed ſolum virtuoſus. etiam ſi non ſit in dignitate. cum igitur dignitates temporales non conferant virtutem nec tollant vitia manifeſtum eſt quod honorabilem non faciunt. ¶ Nota. catullus erat vir ſapiens et virtuoſus qui nonium ſedentem in curuli ex animi indignatione vocabat ſtrumam: eo quod viro tam malicioſo collata fuit dignitas. eſt autem ſtruma congeries humorum in collo. ſub hac autem ſimilitudine ipſum appellabat ſtrumam. quia in pectore habuit congeriem vitiorum. ¶ Nota. quod rex Theo. voluit quendam nomine decoratum violenter intrudere in magiſtratum vt vna cum Bo. rempublicam regeret. cuius nequitiam. Boe. deteſtatus: recuſauit ſibi aſſociari. propter quod Bo. multis iniuriis afflictus fuit a rege Theo. ¶ Nota. quod ſcurra ſecundum huguitionem idem eſt quod leccator vel vaniloquus proprie autem dicitur qui ſequitur curiam gratia cibi. ¶ Nota. quod virtus facit homines reuerendum et nobilem non dignitas: quia dicit Sen. 44. epiſtola. virtus non accepit platonem nobilem et reuerendum: ſed facit quoniam eſt enim generoſus: virtuoſus: et dignus niſi qui ad virtutem eſt bene diſpoſitus. non facit homines nobiles atrium plenum famoſis imaginibus et nummis. ſed animus et virtus ſupra fortunam ſurgens.

¶ In quo illud eſt animaduertendum magis: nam ſi eo abiectior eſt quo magis a pluribus quiſque contemnitur: cum reuerendos facere nequeat: quos pluribus oſtendat: deſpectiores potius improbos dignitas facit. verum non impune: Reddunt namque improbi parem dignitatibus vicem: quas ſua contagione commaculant.

¶ In quo. Hic philosophia probat ſecunda via quod dignitates non faciunt homines nobilem et honorabilem: quia vitia improborum manifeſtant dicens. In quo ſcilicet quod dignitas aduenit malis illud eſt magis animaduertendum quod ſi aliquis eo eſt abiectior. id est vilior. quo. id est quanto magis contemnitur a pluribus cum dignitas nequeat facere improbos reuerendos. ipſos facit deſpectiores quos pluribus oſtentat. verum pro ſed hoc non eſt impune. id est dignitas non facit hoc impunita. nam quia pro quia improbi parem vicem reddunt dignitatibus quas ipſi commaculant ſua contagione. quaſi dicat. ſicut dignitas maculat improbos. quia eorum maliciam manifeſtat. ſic econtra improbi commaculant dignitates. ¶ Nota. per dignitates vitia improborum innoteſcunt: quia principatus virum oſtendit: cum igitur vitium faciat hominem contemptibilem: temporalis dignitas adueniens improbis: facit eos deſpectiores. vnde Iuue. poeta. Omne animi vitium tanto conſpectius in ſe crimen habet: quanto qui peccat maior habetur. Et Se. Loco ignominie apud indignum eſt dignitas.

¶ Atque vt agnoſcas veram illam reuerentiam per has vmbratiles dignitates non poſſe contingere:

ſic collige:ſi quis multiplici conſulatu functus in barbaras nationes forte deuenerit venerandū ne barbaris honor faciet. atqui ſi hoc naturale mun⁹ dignitatibus foret ab officio ſuo quoquo genitum nullo modo ceſſarent. ſicut ignis vbiq3 terrarum nunquā tamē calere deſiſtit. ſed quoniā id eis nō propria vis ſed hominum fallax ānectit opinio va neſcunt illico cum ad eos venerint qui dignitatē eas eſſe non eſtimant.

¶ Atq3 agnoſcas. Hic pħia pbat tertia via ꝙ dignitates nō faciūt reuerēdū: q: opinione hoīum vileſcūt q eni3 dignitatib⁹ funguntᷓ q̄uis a ſuis honorentᷓ tn̄ apud extraneos hoies nō curant. vt ab illis q ſunt alterius dyoceſis Vn̄ dicit. Atq3 ꝓ certe. vt agnoſcas veram reuerentiā q̄ ē beatitudo nō poſſe contingere alicui homini p has dignitates vmbratiles. i. tranſitorias ad modū vmbre ſic collige ſi qs hō functus. i. vſus multiplici cōſulatu. i. dignitate deuenerit forte in barbaras natiōes. i. extraneas gentes: faciet ne honor cōſulat⁹ ipſu3 venerandū barbaris. q. d. nō Atqui pro certe. ſi hec. ſ. facere reuerendū barbaris. foret . i. naturale mun⁹ dignitatib⁹. nullo mō ceſſarent ab officio ſuo. quoquo. i. quocūq3 loco genitu3. Sicut ignis vbiq3 terrar̄ nūq3 deſiſtit calere. i. cremare. ſ3 qm̄ id. ſ. reuerēdum facere. eis annectit fallax opinio hoīu3 ⁊ nō ꝓpria vis illico. i. ſtatim vaneſcūt. cū ad eos venerint q non eſtimant eas eſſe dignitates. ſicut ſunt nationes barbarice. i. extranee. ¶ Nota ꝙ res nō deſtituitᷓ a ſua ꝓpa operatiōe cum .n. opatio ſit finis hn̄tis operationē. ſcđo celi ⁊ mūdi. res deſtituta a ſua operatiōe deſtitueretᷓ a ſuo fine. ⁊ ſic eēt fruſtra. Si ergo facere reuerendū eēt naturalis opatio dignitatū. vbiq3 gentiū facerent hoie3 reuerendā. ſed videmus ꝙ dignitates que faciunt aliquē reuerendum apud ſuos. apud extraneos non faciunt ipſum reuerendum.

¶ Sed hoc apud exteras nationes. Inter eos vero apud quos orte ſunt: non perpetuo perdurant. atqui prefectura magna olim ptās nūc inane nomen ⁊ ſenatorii cenſus grauis ſaracina. ſi qs quōdam populi curaſſet annonam magnus habebatur. nunc ea prefectura quid abiectius. Ut. n. pauloante diximus: quod nihil h3 proprii decoris: opinione vtentium: nūc ſplendore3 accipit: nūc amittit. ſi igitur reuerendos facere nequeunt dignitates: ſi vltro improborum contagione ſordeſcunt: ſi mutatione temporum ſplendere deſinūt: ſi gētiū eſtimatiōe vileſcunt: qd eſt ꝙ in ſe expetende pulchritudinis habeant: nedum aliis preſtent.

¶ Sed hoc apud exteras. Hic pħia pbat quarta via que ſumitᷓ ex hoc ꝙ dignitates tpor̄ mutatiōe ſordeſcūt. quod .n. magna oli3 fuit dignitas moderno tpe ꝓ nihilo reputatur. Vn̄ dicit. Sed hoc ꝙ dixi ver̄ eſt apud exteras nationes. i. extraneas. ſed iter eos apud quos dignitates orte ſunt nō ꝑpetuo durāt. Atq pro certe. nam prefectura oli3 erat magna ptās apud romanos. ſed nūc eſt inane nomē ⁊ cenſus. i. ꝓcioſitatis ſenatorii nunc eſt grauis ſarcina: q̄ olim erat magna dignitas. ⁊ ſi qs quondā curaſſet annonam ppl̄i q dicebatᷓ ꝑfect⁹ annone. ille magnus hēbatur. nūc ea ꝑfectura: qd ē abiecti⁹. q. d. nihil. Ut. n. pauloante dixim⁹. Nihil. n. h3 ꝓpꝛii decoris. qđ opinione vtentium nūc accipit ſplendorē nunc amittit. Et tūc epilogat dicēs. Igitᷓ ſi dignitates nequeūt facere reuerēdos vt p3 ex ꝑma via. ſi ſordeſcūt ꝯtagione. i. vitio iprobor̄ vt p3 ex ſcđa via ſi deſinūt ſplēdere mutatiōe tpor̄. vt docet quarta via. ſi vileſcūt eſtimatiōe gentiū vt p3 ex tertia via. qd eſt qđ hēant in ſe expetēde. i. deſiderāde pulchritudinis. nedū aliis preſtent. q. d. nihil hn̄t i ſe pulchritudinis. ⁊ iđ nec eā aliis ꝑſtare pn̄t. ¶ Nota ꝙ ꝑfectura quōda3 erat magna dignitas apđ romanos ⁊ dr̄ ille ꝑfect⁹ q ceteris magr̄atib⁹ prefuit. ⁊ oēs dignitates in ciuitate romanā antecellebat. ſed poſtq̄3 Julius ceſar iperiū iuaſerat talis dignitas ad iperatore3 trāſferebatᷓ ⁊ diminuebatᷓ eius ptās: ita ꝙ nomē illius dignitatis māſit ſine re. Itē ſenatoria dignitas magna fuit apud romanos q: offiñ ſenator̄ ꝑus fuit honeſtum. ſ. vtilr̄ cōſulere reipublice. ſ3 poſtea cōpulſi fuerūt ſenatores ad ſeruiendū voluntati ꝑncipis in dānū reipublice.

Sequitur metrum quartum tertii libri.

Quāuis ſe tyrio ſuperbus oſtro.
Comeret: ⁊ niueis lapillis
Inuiſus tamen omnibus vigebat
Luxurie nero ſeuientis.
Sed quondam dabat improbus verendis
Patribus indecores curules.
Quis illos igitur putet beatos:
Quos miſeri tribuunt honores.

¶ Sequitur metrum quartum tertii libri.

Uamuis ſe tyrio ſupbus oſtro. Hic icidit q̄rtū metr̄ huius tertii qđ dr̄ metr̄ ualenticū ab inuētore dactilū a pede ꝑdn̄ante. tetrametr̄ a numero pedū. In quo metro pħia cōfirmat p exemplū ꝙ dignitates nō faciunt vere reuerēdū. ⁊ p ꝯñs nō eſt btitudo q̄renda in eis q: dignitates aduenieba nt neroni q peſſimus erat: ⁊ ab eo aliis cōferebanᷓ. vñ dicit in littera. Quāuis ſuperbus Nero ſeuientis luxurie comeret. i. ornaret. ſe oſtro tyrio. i. purpura tincta i ſanguine tyri. ⁊ q̄q̄uis comeret ſe niueis lapillis. i. albis margaritis tn̄ ipe vigebāt. oibus iuiſus. i. odioſus. Naz iprob⁹ nero dabat verendis pr̄ib⁹. i. reuerendis ſenatoribus curules. i. tales dignitates. ꝓp quas ſedebant in curribus indecores: q: ab indigno dabāᷓ. Quis igiᷓ putet. i. reputet illos honores beatos. q miſeri. i. improbi ⁊ vitioſi tribuunt q̄ſi diceret nullus. ¶ Nota dicit neronē ſeuientis luxurie. q: eps linconienſis noie ꝑculſus narrat. ꝙ nero oia theatra Italie. et grecie plaſtrās aſſumpto vario decore veſtitus cytharīſtas tragidas ⁊ aurigas ſepe ſuperaſſe viſus eſt. tantis libidinibus exagitatus vt nec a matre nec a ſorore abſtinuiſſe videatur reuerentia ꝯſanguinitatis. vix̄ i vxorē duxeral ⁊ ipe a viro i vxorē receptus ē. ⁊ fuit luxurie ta3 ineffrenate vt retibus aureis piſcaretᷓ que purpureis funibus extrahebāᷓ ⁊ lauabāt ea frigidis ⁊ calidis vnguētis que nunq̄3 minus q̄3 mille talētis ꝯfecit ⁊ nihilomin⁹ ipe nero ta3 vitioſus dignitatē iperialē adept⁹ ē. imo et aliis dignitates largit⁹ ē.

Proſa quinta tertii libri.

An vero regna regūq3 familiaritas efficere potentem valent. Quid ni quando eor̄ felicitas perpetuo perdurat: atqui plena ē exemplorum vetuſtas: plena etiam pn̄s etas qui reges felicitate3 calamitate mutauerint. O preclara potentia que nec ad conſeruatione3 quidem ſui ſatis efficax inuenitur.

¶ Proſa quinta tertii libri.

An vero regna. Hec ē q̄nta proſa huius tertii i q̄ oñdit pħia ꝙ regnū ⁊ regu3 familiaritas non ꝯferāt vera3 potentia3 qua3 ꝓmittunt: ⁊ ꝓp quas appetunᷓ. Et ꝑmo oñdit vera3 potentia3 nō eē in regnantib⁹ ſecundo ꝙ nō i regū familiarib⁹ ibi. namqd ego. qđ e aūt in regnautib⁹ nō ſit vera potentia ⁊ per ꝯñs non ſit vera beatitudo. probat quattuor viis. Prima ſumitur ex paruitate durationis regnantium. Scđa ſumitur ex paruitate extenſionis. Tertia ex annexione timoris. Quarta ex defectu ſecuritatis. Scđa ibi. Qđ ſi hec. Tertia ibi. ex

pertus ſortis.quarta ibi.Atqui vellent. Primo ꝓponit
tentum ꝑ modū q̄onis dicens.An regna ⁊ regū familiari-
tas valent efficere potentē.⁊ rn̄det yronice.qd ni.i.quare
non efficerēt potentē.qm̄ eoꝝ felicitas .i. poteſtas ꝑpetuo
ꝑdurat.qđ ſup.nunꝙ̄ cōtingit.vn̄ ſubdit.Atq pro certe.
vetuſtas plena ē exemploꝝ.⁊ etiā p̄ſens etas qui reges mu
tauerint ſuam felicitatē calamitate.Et ſubdit.O preclara
eſt potentia.loquendo yronice que nec inuenitur ſatis effi-
cax ad cōſeruationē ſui.¶ Nota nulla felicitas ꝑpetuo ꝑ
durat ſaltem tꝑalis.hoc patuit prius exemplo vetuſtatis
poſito de creſo rege lidoꝝ.hoc etiā ꝓ exēplis eoꝝ q erāt
tꝑe Boetii.ſicut de iperatoribus romanis q crebro circa
tꝑa ſua mutabant.nūc bellis nūc inſidiis oppreſſi vel alio
modo obiecti. Et ideꝫ teſtatur Ganfredus i poetria dicēs
Hoc vnū preſcire potes.ꝙ nulla ptās eſſe moroſa pōt. ſi
vis exēpla priores reſpice fortunas.emicuit illa hoꝝ flori-
da ꝓſperitas. Minos ſubuertit athenas.

¶ Quod ſi hec regnorum ptās beatitudinis au-
ctor eſt. Nōne ſi qua parte defuerit: felicitatē mi
nuat:miſeriā importet. Sed quāuis late huma-
na tendantur imperia.plures neceſſe eſt gētes re-
linqui quibus regum quiſqꝫ nō imperet. Qua ve
ro parte beatos faciens deſinit poteſtas:hac impo
tentia ſubintrat que miſeros facit. Hoc igitur mō
maiorē regibus ineſſe neceſſe ē miſerie portioneꝫ.

¶ Qđ ſi hec regnoꝝ ptās.Hic oſidit ꝙ ptās regia nō eſt
vera ptās nec btifica ꝓpter ꝑuitatē extenſionis ei⁹ dicēs
Qđ ſi hec ptās regnoꝝ eſt auctor.i.cā btitudinis.nonne ſi
qua ꝑte defuerit regia ptās.ipſa minuat felicitatē ⁊ ipor-
tet.i.iducat miſeriā.q.d.ſic.ſꝫ q̄uis humana imperia la
te tendant.tñ neceſſe ē plures gentes relinq.qbus qſqꝫ re
gum nō imperet.nō.n.pōt eſſe ꝙ vnus oibus iperet.q̄ vo
ꝑte deſinit ptās faciēs btōs:hac ꝑte ſubintrat ipotentia q̄
facit miſeros.Hoc ergo mō neceſſe ē i regibus eē maiorē
portioneꝫ miſerie q̄ꝫ felicitatis cū in maiori parte ſint ipo-
tentes.¶ Nota ſi ptās regia efficit btm̄.ergo vbi eſt defe-
ctus ptātis regie.ibi erit defectus btitudinis cuꝫ igit plu-
res ſint gentes ſuꝑ quas nō ē ptās vnius regis q̄ꝫ que ſub-
iaceant ſue ptāti.ſequit ꝙ rex in maiori parte erit miſer et
nō beat⁹.igit in ptāte regia nō cōſiſtit vera beatitudo.

¶ Expertus ſortis ſue periculum tyrannus regni
metus.pendentis ſupra verticem gladii terrore ſi
mulauit. Que eſt igitur hec poteſtas que ſollicitu-
dinum morſus expellere:que formidinum acule-
os vitare nequit.

¶ Expertus.Hic oſidit ꝙ in regnantib⁹ nō ſit vera ptās
ꝑꝑ annexioneꝫ timoris per exemplum dicēs.qdam tyran
nus.ſ.dionyſius expertus ſue ſortis.i.fortune.q̄ꝫtū eēt res
anxia periculū metus.i.timoris ſui.ipſe ſimulauit.i.ſimi-
litudine demōſtrauit terrore gladii ſupra verticē pendētis
Que eſt igit hec ptās que neqt expellere morſus.i.corroſi
ones ſollicitudinū.nec pōt vitare aculeos.i.ſtimulos for-
midinū.i.timoꝝ.q.d.exilis.i.parua eſt talis ptās.¶ No
ta ꝙ dionyſius fuit qdam rex qui cum requireret a quo-
dam ſuo familiari.quare ſemper triſtaret cuꝫ tñ ſꝑ habe-
ret beatā vitā.iſte dionyſius volēs ſibi deſignare cām ſue
triſticie iuſſit eū poni inter epulas lautas:⁊ ſibi ſupra verti
cem iuſſit ſuſpendi gladiū acutum tenui filo.Iſte viſo gla
dio perterrit⁹ epulari nec letari potuit. Cui dixit dionyſius
talis enim eſt vita mea quaꝫ tu beataꝫ putabas.ſemꝑ eniꝫ
mortem mihi iminentem p̄uideo.Conſidera ergo quō fe-
lix eſſe poterit qui timere non deſinit.

¶ Atqui vellent ipſi vixiſſe ſecuri: ſed nequeunt:
Dehinc de poteſtate gloriantur. An tu potenteꝫ
cenſes queꝫ videas velle qđ nō poſſit efficere. Po
tentem cenſes qui ſatellite latus ambit.quos ter-
ret ipſe qui metuit.qui vt potens eſſe videatur: in
ſeruientium manu ſitus eſt.

¶ Atqui vellent.Hic pħia oſidit ideꝫ quarta rōne q̄ ſumi
tur ex defectu ſecuritatis dicēs.Atqui pro certe.ipſi reges
vellent vixiſſe ſecuri ſed nequeunt.i.non pn̄t.Dehinc.i.ex
quo ſeqtur ꝙ ſecuri eſſe nō pn̄t.quō gloriantur de ſua po
teſtate qđ nō eſt faciendūꝫ:qđ ꝓbat dicens.An.i. nūquid
tu potentē cenſes.i.iudicas illū quē videas efficere.i. pfi-
cere velle qđ non pōt.q.d.non eſt potens.An.i. nunquid
illum cenſes potentē.qui ambit.i.circūdat latus ſuum ſa-
tellite.i.multitudine.qui plus metuit illos quos ipſe ter-
ret.qui vt videat potens ſitus.i.locatus eſt in manu ſerui
entium.q.d.nō eſt potens.¶ Nota ex lr̄a pōt formari ta
lis rō.illud qđ non facit hoīem ſecurum hoc nō facit vere
btm̄ ſed potentia tꝑalis eſt hmōi.igitur ⁊c.Conſequentia
eſt nota q: quanto maior potentia tanto minor ſecuritas.
¶ Nota reges ſecuri eſſe non pn̄t.q: icōmoditates iminē
tes nō poſſunt formidare. Narrat enim Valerius de dio
nyſio ſupradicto.ꝙ in tantū timuit tonſores barbaꝝ ꝙ fi
lias ſuas docuit detondere barbas.ipſis aūt ſeneſcentib⁹
p̄cepit vt barbam ⁊ capillos ſibi aburerent.⁊ lectū cubicu
larem in lata foſſa fecit.in quem ſe ligneo ponte recepit.q:
ſatellites barbaros timuit.

¶ Nam quid ego de regum familiaribus dixerā
cum regna ipſa tante imbecillitatis plena demō
ſtrem.quos quideꝫ regia poteſtas ſepe incolumis.
ſepe autē lapſa proſternit.nero Senecam familia
rem preceptoremqꝫ ſuum ad eligēde mortis coe-
git arbitrium. Papinianum diu inter aulicos po
tentem:militum gladiis antonius obiecit. atqui
vterqꝫ potentie ſue renunciare voluerunt quoꝝ
Seneca opes etiaꝫ ſuas tradere nerōi:ſeqꝫ in oci-
um conferre conatus eſt ſed dum ruituros moles
ipſa trahit:neuter quod voluit effecit. Que ē igi-
tur potentia iſta quam pertimeſcunt habentes:
quam nec cum habere velis tu ſis.⁊ cum depo-
nere cupias.vitare non poſſis.

¶ Nam quid ego de reguꝫ.Hic pħia oſidit ꝙ in familia
ribus non conſiſtit vera potentia.ideo excludit quādā ob
iectioneꝫ ibi.An p̄ſidio.ꝓbat ergo ꝙ familiaritas regū nō fa
cit eſſe vere potentē.cuꝫ hmōi familiaritas nō poſſit retine
ri ad nutum.⁊ ipa retenta freqnēter vergat in nocumētuꝫ
dicit ergo.Nam qđ ego dixeram.i.dicā de familiarib⁹ regū
cum ipſa regna demonſtrē eſſe tāte imbecillitatis quos.ſ.
familiares regū regia ptās incolumis.i.ſana ſepe ꝓſter
nit.⁊ ipſa regia ptās lapſa ēt proſteruit ipſos.quō aūt re-
gia ptās incolumis deſtruat ſuos familiares docet ꝑ exē-
pla dicens.Nero coegit Senecaꝫ familiarē ſuū precepto
rem.i.magiſtruꝫ ad arbitriuꝫ eligende mortis. Antonius
imperator obiecit gladiis militū Papinianum ſuum fa-
miliarem diu potenteꝫ inter aulicos.Atq ꝓ certe vterqꝫ ſe
neca ⁊ papinian⁹ voluerūt renunciare ſue potentie ꝑꝑ cru
delitateꝫ p̄ncipuꝫ. voluerunt ſe ſubtrahere ab eis: quoruꝫ
vno Seneca conat⁹ eſt opes ſuas tradere Neroni vt ipſuꝫ
placarent.⁊ voluit ſe cōferre in ocium.i.i vitam ſolitariaꝫ
ſed dum ipſa moles.i.magnitudo potētie.trahit ipſos rui
turos.i.caſuros.neuter effecit qđ voluit.que eſt ergo iſta
potentia quam hn̄tes pertimeſcunt:quam cum habere ve
lis nō ſis tutus.⁊ cum deponere cupias vitare non poſſis
vt patuit de Seneca ⁊ papiniano.¶ Nota nero fingebat
ſe magiſtrum ſuum Senecam timere poſtq̄ꝫ imperator fa
ctus eſt ſicut in puericia.Vn̄ mandauit ſibi vt genus mor
tis eligeret.q: viuere non poſſet.Seneca cibo ⁊ potu ſatia
tus fecit aperire venam ⁊ bibens de anulo venenoſo iter i-

ſt Antiqui enim potentes ⁊ nobiles ſub gēma anuli venenum portabant: vt ſi quid aduerſi eis cōtigiſſet ad mortem cōfugerent. ¶ Itē antonius exſus imperator in ſuos tyrannizauit qui papinianū ſuū familiarē diu iter aulicos potētem gladiis militum occidi fecit ex qbus pȝ quō regia poteſtas incolumis ſepe ſuos familiares pſternit. Quō autē regia ptās lapſa pſternat ſuos familiares ex hoc pȝ. cum enim familiares imitantur regiam ptātem neceſſe ē vt ipa deficiente etiam ipſi familiares deficiāt.

¶ An preſidio ſunt amici: quos non virtus ſȝ fortuna concilliatur. ſed quem felicitas amicū fecit infortuniū faciet inimicū: que vero peſtis efficatior ad nocendū quā familiaris inimicus.

¶ An preſidio ſunt. Hic phia excludit obiectionē. Poſſet .n. aliqs dicere q̄ homo pōt pſeruari i ſua potētia per amicos. vn̄ q̄ aliq pdant ptātem ē pp defectū amicorum hoc excludit phia dicēs q̄ hoc nō pōt eſſe verū de amicis q fortuna pciliant. de amicis aūt q de vtute pciliant nō ē hic loquēdū. cū nō cōputent inter bona fortune de qb⁹ h̄ loqtur. vn̄ dicit in littera. An preſidio .i. auxilio. ſunt amici quos nō virtus ſed fortuna conciliat. q.d. nō hoc pbat per locū ab oppoſitis ſic. Quem felicitatis .i. fortuna fecit amicū. illū infortuniū faciet inimicū. que vo peſtis eſt efficatior ad nocendū q̄ȝ familiaris inimicus. q.d. nulla: qr inimicitiā illi⁹ cauere nō poſſum⁹ cū ei pſtent ſecreta nr̄a pp familiaritatē. ¶ Nota de amicis ſophiſticis loqtur ſeneca .6. epla. Qui vtilitatis cā aſſumptus fuerit tādiu placebit q̄ȝdiu vtilis fuerit. Amicor̄ turba florētes circūſedit ſed circa euerſos ſolitudo ē. vn̄ poeta Nam pretio q̄ſitus amor cū munere cedit. Inquātū durat largitio durat amicus. Alter poeta. Duȝ fortuna tonat. fugientes terret amicos. Naȝ qs amet qs nō vera pcella docet. Et alter poeta. Duȝ zephir⁹ flabat multis comitabat amicis. At ois aqlo turbine flāte fugat. Et Oratius Horrea formice nunq̄ȝ ad inania tendūt. Nullus ad amiſſas ibit amicus opes. Qō aūt familiaris inimicus multum noceat dicit poeta. Plus nocet vt noſtis ad cūcta domeſticus hoſtis. Et res ipſa docet qualiter ipſe nocet.

Metrum quintum tertii libri.

Qui ſe volet eſſe potentem:
Animos domet ille feroces.
Nec victa libidine colla
Fedis ſubmittat habenis.
Etenim licet indica longe.
Tellus tua iura tremiſcat
Et ſeruiat vltima tile
Tamen atras pellere curas
Miſeraſqȝ fugare querelas.
Non poſſe: potentia non eſt.

¶ Metrum quītum libri tertii.

Qui ſe volet eē potētem. Hic incipit metr̄ qntuȝ hui⁹ tertii qō dr̄ pamantiū ab iuētore anapeſticū a pede pdominātē. catalecticū. qr vna ſyllaba deficit ad metri pfectionē. i q̄ metro phia oſidit quō va potētia ſit acqrenda dicēs. q̄ va potētia pſiſtit i reprimēdo vitioſos mot⁹ vel pcupiſcētias iordinatas qr ſine h̄ nullus ē ve potēs qu ātūcūqȝ dn̄etur. dicit g̊. Ille qui volet ſe eē potentē. domet aios feroces .i. crudeles: qr crudelitate hō aſſimilat feris: nec ſubmittat colla victa libidine .i. pcupie. fedis habenis .i. uitioſis motib⁹. lȝ eniȝ tellus indica .i. terra indie tremiſcat tua iura lōge .i. lȝ poteſtas tua extēdat ſe ad idiaȝ. ⁊ lȝ tibi ſeruiat vltima tile: q̄ eſt iſula vltra britaniā vbi ſol facit ſolſticiū eſtiuum ⁊ vltra nō pgredit. tn̄ ſi poſſe pellere atras curas .i. obſcuras ſollicitudines ⁊ fugare miſeras q̄relas pueniētes ex aduerſitate fortune nulla ē potētia. ¶ Nota q̄ ve potēs ē q ſenſualitatē ſubiicit rōni. vn̄ Sene. Si vis oia tibi ſubiicere: ſubiice te rōni. multos .n. reges ſi rō te rexerit. Et Ariſt. 4. ethi. Queādmodū puer̄ oȝ viuere ſm pcepta pedagogi ita oȝ cōcupiſcibile pſonare rōni. Itē Se. Magnū imperium regit q ſibi ipſi dn̄at. Fortior ē q cupiditateȝ vincit q̄ȝ q hoſtē ſubiicit. Eſt .n. difficiliſſimū vincere ſeipſū. Et ſalomon. fortior ē expugnator ai expugnatore vrbium.

Proſa ſexta tertii libri.

Gloria vero quā fallax ſepe quā turpis eſt. Unde non iniuria tragcius exclamat O gloria gloria in milibus mortalium nihil aliud facta niſi aurium inflatio magna. Plures enim magnum ſepe nomen falſis vulgi opinionibus abſtulerunt quo quid turpius excogitari poteſt. nam qui falſo predicantur: ſuis ipſi neceſſe eſt laudibus erubeſcant

¶ Proſa ſexta libri tertii.

Gloria vo q̄ȝ fallax. Iſta ē ſexta pſa hui⁹ tertii i q̄ phia oſidit q̄ glia mūdana nō ſpectat ad veraȝ btitudinē: nec facit ve btū. Et primo oſidit h̄ de glia pp̄e vtutis. ſcd̄o de glia q̄ puenit ex nobilitate ſanguis. ibi. Iaȝ vo. Primo oſidit itentū de glia q̄ puenit ex laude falſe vtutis. Scd̄o de illa glia q̄ ex vis meritis pcedit. ibi. Que ſi ēt. Primo oſidit taleȝ rōneȝ. Illō qō eſt fallax nō ſpectat ad btitudineȝ. nec facit btū: ſȝ glia falſe acqſita eſt fallax: igit. ⁊c. Un̄ dicit in lr̄a. Glia vero q̄ȝ fallax eſt ⁊ q̄ȝ turpis ſup. ſatis pȝ. q̄ aūt ſit falla: pbat auctoritate cuiuſdā poete q tragedias cōpoſuit dicens. vn̄ tragic⁹ qdam exclamat ⁊ ponit auctoritateȝ eius i greco q̄ tantū ſonat in latino. O gloria in milibus mortaliuȝ nihil aliud facta es q̄ȝ magno auriū inflatio qō manifeſtat dicens. Plures .n. magnū nomen .i. gliaȝ abſtulerūt id ē falſe receperūt. falſis opinionib⁹ vulgi. Et oſidit q̄ hmōi glia ſit turpis dicēs. Quo .ſ. iaȝ dicto .ſ. hr̄e gloriaȝ falſis opinionib⁹. qd turpius excogitari pōt. q.d. nihil. Nā qui falſo pdicant .i. laudant. neceſſe eſt vt ipſi erubeſcant ſuis laudibus. Nota q̄ ſm Tulliū glia ē frequēs fama cum laude. Et eſt duplex vana ⁊ vera. vana glia eſt q̄ nullo cōſiciente pcedit in eē. Uera ē q̄ nullo pſiciente nō pcedit i eē. fama aūt eſt cognitio alicuius nō ſoluȝ in ppinquo: ſed ēt in remoto. ¶ Nota q̄ fama inducit gliam falſaȝ. glla falſa erubeſcentiaȝ. nam erubeſcentia ē crimen in gliationis cantum ex aliquo turpi perpetrato. Cum aūt aliquis ſe cognoſcat falſe acqſiſſe gliam tunc hoc timet manifeſtari ex cuius manifeſtatōe incidit i gliationē ⁊ verecundiam.

¶ Que ſi etiam meritis conqueſite ſint: quid tamē ſapientis adiecerint conſcientie: qui bonum ſuū non populari rumore: ſed conſcientie veritate metitur. Quod ſi hoc ipſum propagaſſe nomen: nomen pulchrum videtur: conſequens eſt vt fedum non extendiſſe iudicetur. Sed cum vti pauloante diſſerui: plures gentes neceſſe ſit eſſe: ad quas vnius fama hominis nequeant peruenire. fit vt quē tu eſtimas eſſe glorioſum eſſe. pro maxima parte terrarum videarur inglorius. Inter hec vero popularem gratiam nec commemoratione quideȝ dignā puto. que nec iudicio vero prouenit: nec vnquam firma perdurat.

¶ Que ſi eēnt meritis pqueſita. Hic phia pbat q̄ glia meritis acqſita nō ſpectat ad btitudinē: intēdens talē rōneȝ. Illud non ſpectat ad btitudinē de quo nulla ē cura ſapiēti. ſed de gloria etiam meritis acquiſita nulla eſt cura ſa

pienti ergo ⁊c. Maior eſt nota. Nam ſapiens maxime curat btitudinē cū ſit maxime felix. ſo. etbi. minorē poſuit i litera dicēs. Que. ſ. laudes ſpectātes ad gloriā. l; ſint cōquiſite meritis: qd tū adiecerint ꝯſcie ſapiētis: q bonū ſuū merit nō rumore populari ſed veritate ꝯſciētie quaſi dicat nihil. Scōo ꝓbat idez per locū ab oppoſitis dicens. Quod ſi pulchꝝ eſt propagaſſe nomē. ergo miſeꝝ eſt nomen nō ꝓpagaſſe: ſed cū pro magna parte terraꝝ neceſſe ſit nomē nō eſſe ꝓpagatuꝫ neceſſe eſt pro maiori parte miſeꝝ eſſe: dicit ergo. Qȝ ſi hic ipſuꝫ pulchꝝū vꝛ. ſ. propagaſſe. i. deuulgaſſe. nomen. i. gliam ꝯſīs eſt vt iudicet ſecum non extendiſſe nomen. ſed ſicut pauloante diſſerui. neceſſe ſit eſſe plures gentes: ad quas fama vnius hoīs nequeat ꝑuenire ſit. i. cōtingit. vt pro maxima parte terraꝝ ille videat ingloriꝰ quē tu eſtimas glorioſuꝫ. Et qꝛ aliqs dicet ſufficit ad btitudinē ꝙ homo ſit glorioſus in populo ſuo hñdo fauorem ppli. Dicit pħia iter hec bona q̃ ſunt i operatiōe virtuoſa non puto gr̃am popularē dignā cōmemoratiōe. que nec iudicio recte rōnis prouenit. nec vnq̃ꝫ firma perdurat. ¶ Nota ꝙ ſapienti non eſt cura de gloria. qꝛ dicit Macrobius. Sapiens fructū i cōſciētia ponit. ſtultus aūt i glīa. Et Seneca. Cōſcientiā potiꝰ q̃ꝫ famam attēde. ſed pleriq; famā. pauci ꝯſciam verent. ¶ Nota ꝙ fama popularis nō prouenit ex recto iudicio ratiōis. plus. n. populus ſequit inclinationē ſenſus q̃ꝫ iudiciū rōnis. Nec etiā fama eorum ꝑpetue durat. qꝛ ſm diuerſas paſſiones vulgi variat fama ppli. Vñ vulgares iudicant ſm concupiſcētiā non ſm rei veritatē. Pro tanto ſimiles ſunt auibꝰ quaꝝ intuitū nox illuminat ⁊ dies cecat. ex quarto huius proſa quarta.

¶ Jam vero quā ſit inane: quā futile nobilitatis nomen: quis non videat: que ſi ad claritudinez refertur: aliena eſt. Videtur nāq; eſſe nobilitas quedam de meritis veniēs laus parentum. Quod ſi claritudinem predicatio facit: illi ſūnt clari neceſſe eſt qui predicantur. Quare ſplendidū te ſi tuā non habes: aliena claritudo non efficit.

¶ Jam vō q̃ꝫ ſit inane q̃ꝫ futile. Hic probat ꝙ gloria proueniens ex nobilitate ſanguinis etiam non ſpectat ad verā beatitudinē. Et pmo oñdit vanitatez hmōi glorie. ſcōo oñdit quid boni ſit i nobilitate. ibi ꝙ ſi quid. dicit primo. Jā vō quis nō videat q̃ꝫ inane q̃ꝫ futile. ſ. labile ſit nomen nobilitatis. q. d. manifeſtū eſt. que. ſ. nobilitas. ſi refertur ad claritudinē. i. ad gloriaꝫ aliena eſt ab illis q ſe nobiles eſſe gloriant. qȝ ꝓbat per diffinitionē nobilitatis dicens. Nū qꝛ nobilitas vꝛ eſſe quedam laus veniens de meritis parentuꝫ. ꝙ ſi predicatio. i. laus facit claritudinem: neceſſe ē vt illi ſint clari. q predicant. i. laudantur hmōi aūt ſunt parentes non tu: quare ſi nō hēs tuā claritatē que ex laude tua ꝑueniat. aliena claritudo nō efficit te ſplendiduꝫ ideſt glorioſum. ¶ Notandū ꝙ nobilitas ſanguinis eſt inane: ⁊ futile nomē. qꝛ nihil vere nobilitat hominē niſi virtus. Vñ alanus in lib. de planctu nature. Quid tibi nobilitas qd claꝝ nomē auoꝝ. Si ſeruus vitiis factus es ipſe tuis. Jtē nobilis eſt cuiꝫ ſiqs virtute reſulget. Degener ē ſolus cui mala vita placet. Et paup Henricus. Nō preſigne genus. non claꝝ nomen auoꝝ. Sed probitas vera nobilitate viget. Et Sen. Nemo eſt melior altero niſi qui rectius ingenium habet altero. ⁊ ad bonas artes aptius.

¶ Quod ſi quid eſt in nobilitate bonum: id eē arbitror ſolum: vt impoſita nobilibus neceſſitudo videatur ne a maiorum virtute degenerent.

¶ Qȝ ſi qd eſt ⁊c. Hic oñdit cuiuſmodi bonuꝫ ſit in nobilitate dicens. Si qd bonū eſt in nobilitate. illud ſolum eē arbitror. vt nobilius videat impoſita neceſſitudo ne a virtute maioꝝ. i. ꝓgenitoꝝ degenerent ſup. per mores vitioſos melius eſt enim a patre ignobili deſcendere ⁊ morigeratum eſſe. q̃ꝫ a nobili ⁊ ꝑ vitia degenerare. ¶ Notandū ꝙ gloriandum nō eſt de nobilitate. qꝛ dicit Sen. Si pulcher es: lauda naturā. ſi nobilis lauda parētes. ſi virtuoſus ⁊ ſapiens lauda teipſuꝫ. ſi diues lauda fortunā ſi potens expecta pauliſper ⁊ nihil eris. ¶ Notandū ſm Tulliuꝫ optima hereditas a patribus traditur liberis. oī patrimonio preſtantior. ſ. gloria virtutum ⁊ decor rerum geſtarum.

Metrum ſextum libri tertii.

Omne humanum genus in terris.
Simili ſurgit ab ortu.
Vnus enim rerum pater eſt.
Vnus qui cuncta miniſtrat.
Jlle dedit phebo radios.
Dedit ⁊ cornua lune.
Jlle homines etiam terris:
Dedit ⁊ ſydera celo
Hic clauſit membris animos
Celſa ſede petitos.
Mortales igitur cunctos.
Edit nobile germen.
Quid genus ⁊ proauos ſtrepitus.
Si primordia veſtra
Auctoremq; deum ſpectes:
Nullus degener extat.
Ni vitiis peiora fouens.
Proprium deſerat ortum.

¶ Metrum ſextum tertii libri.

Omne humanū genus. Jſtud eſt ſextuꝫ metrum huius tertii qȝ dicit alamanicuꝫ ab inuentore. dactilicuꝫ a pede ꝑdominante. trimetruꝫ a numero pedū. ypcatalecticuꝫ qa vna ſyllaba ſuperhabūdat. Ju q̃ metro pħia ꝓbat oēs hoīes eſſe nobiles ꝑter vitioſos dicens. Oē genus humanuꝫ in terris cuiuſcūq; ſit ꝯditiōis ſurgit ab ortu ſimili: qꝛ ſm aīam oēs ſunt ab vno creatore. vnus. n. eſt pater reꝝ. i. vnꝰ creator ſup. nobilis q cuncta miſtrat. ſup. gubernādo. ille vnꝰ pꝛ dedit phebo radios ſuos. dedit lune cornua. dedit hoīes terris. i. habitare i terris. dedit celo ſydera ꝑꝑ ornatuꝫ eiꝰ. Hic pater clauſit aīos mēbris ſup. corporeis aīos iquā petitos. i. acceptos. celſa ſede. i. i celo. Jgit nobile germen. i. nobile ꝑncipiuꝫ. edit. i. ꝓduxit. cunctos mortales. i. hoīes. O hoīes qd. i. ad qd. ſtrepitꝰ. i. cuꝫ ſtrepitu iactatis. genus vr̄m et proauos vr̄os. ſi. n. tu ꝑ̄ſes. i. ꝯſideres auctoreꝫ deuꝫ et ꝑmordia vr̄a nullus extat. i. eſt degener. i. ignobilis. niſi fouens. i. opans peiora vitiis ſuis deſerat ꝓpriuꝫ ortuꝫ. i. deum a quo ꝓceſſit. Nota ꝙ oēs hoīes ex ea parte qua ſunt hoīes. ſunt eque nobiles. cuꝫ. n. nobilitas ſit quedā excellentia ꝯtracta ab origine. nobilitas hoīs precipue dꝫ attēdi ex ea parte q̃ eſt homo. ſ. ex parte aīe. Cum igit i oībus hoībus ſit eadē origo anime: qꝛ oēs aīe ſunt a deo: oēs homines ſunt eque nobiles. Solum āt illi ſunt ignobiles q d̄generāt a ſua origine. aīa āt a ſua origīe ꝓducta ē a deo. ⁊ eſt ſimilis deo. iō illi ſoli a nobilitate degenerāt. q vitioſis moribꝰ ſīlitudinē dei deturpāt: quā ex origine ꝯtraxerunt. ¶ Nota dicit aīos celſa ſede petitos: hoc loqt more platonico. q voluit oēs aīas ſimul eſſe creatas i celo ⁊ poſtea mitterent in corpora qȝ nō eſt veꝝ. ſed aīe creant in corporibꝰ. ꝗ loqt more platonico ꝙ deꝰ aīas receptas i celo clauſit mēbris corporeis ⁊ de hoc magis videbit. 9. metro huius tertii. ¶ Nota ꝙ oīum hoīum ē vna origo. qꝛ a deo ſunt creati. quē pꝛeꝫ oēs vocamꝰ. ⁊ oēs aīe ſunt a deo. ꝗ nullus ē nobilior alio ſm creationē. l; ſm ingeniuꝫ bene qꝛ ſoli illi ſunt ignobiles q degenerāt ſuam genealogiam eum deſcendunt a virtutibus ⁊ adherent vitiis.

Proſa ſeptima tertii.

Quid aũt de corporis voluptatibꝰ loquar quarum appetentia quidem plena eſt anxietatis: ſatietas vero penitentie. Quantos ille morbos. quam intolerabiles dolores quaſi quendam fructum nequitie fruentium ſolent referre corporibus: quarum motus quid habeat iucunditatis ignoro. Triſtes vero eſſe voluptatum exitus quiſquis reminiſci libidinum ſuarum volet intelliget.

Proſa ſeptima tertii libri.

Quid aũt ⁊c. Iſta eſt proſa ſeptima huiꝰ tertii i qua pħia oñdit beatitudinem non eſſe in voluptate. Et primo oſtendit hoc de voluptate generaliter. ſcđo de quadam voluptate ſpāliter. ſecũda ibi. Honeſtiſſima quidem. Primũ probat dupliciter ſm ꝙ ponit duas rõnes. ſcđa ibi, Que ſi beatos. Primo intendit talem rõnem. In illis non conſiſtit beatitudo ad que ſequunť multe incõmoditates. ſed ad voluptates ſequunť multe incõmoditates: ſicut declarat in littera ⁊ dicit. Quid loquar de voluptatibus corporis. i. delectationibꝰ corporalibꝰ quaꝝ appetentia. ideſt cupiditas plena eſt anxietatis. q: homo anxiatur cum caret eo qđ cupit. ſatietas vero. i. plenitudo voluptatuȝ plẽa ẽ penitentie. i. pene. cũ igiť voluptatibꝰ ſit coniuncta anxietas ⁊ penitentia. in eiſ non cõſiſtit beatitudo. ⁊ addit quantos morbos ille voluptates ⁊ q̃ȝ intolerabiles dolores ſolent referre corporibus fruentiũ eis. quaſi quendā fructuȝ neqtie ſup. ſatis pȝ quarũ voluptatũ motus. i. affectus. qđ hēat iocũditatis. i. voluptatis ignoro. quiſquis aũt volet reminiſci ſuaꝝ libidinũ. i. voluptatuȝ. ipſe intelliget. i. cognoſcet. exitꝰ. i. fines voluptatũ eſſe triſtes. Nota ꝙ duplex eſt voluptas. ſ. itellectualis ⁊ corporalis ꝑma eſt ꝓſequenda. ſ. itellectualis: q: cõſiſtit i ſpeculatiõe animam beatificans. Scđa eſt fugienda q: ꝯſiſtit in delectatiõe ſenſuali corpus mortificans. vñ Seneca. 52. epla dicit. Voluptates precipue extirpa qua latronũ more nos amplectuntur vt ſtrangulent. ⁊ Tullius. Voluptas impedit omne cõſilium atq; vt ſic dicam: oculos pſtringit mentium. ⁊ inimica eſt rõni. nullũ vult cũ virtute hře cõmertiuȝ. Nota ꝙ voluptas plena eſt pnia. Narrat eniȝ Valerius ꝙ cũ Demoſtenes pħus quereret amoreȝ Thaydis meretricis vt conſenſum ferret ei centum talenta petenti. Demoſthenes aſpiciens in eũ reſpondit: pro tanto precio non emam tantũ penitentie. ſciebat enim ꝙ voluptatẽ inſeparabiliter ſequiť pnia. Nota ꝙ voluptates multos morbos afferunt. q: dicit Seneca i quadā epla. Multos morbos multa fercula fecerũt. Et vult Ariſtotiles i ethicis ꝙ laborantes in paſſionibꝰ veneris ⁊ crapule maxime tranſmutātur ſm corpus. crapula eni plures occidit q̃ȝ gladiꝰ.

Que ſi beatos explicare poſſunt: nihil cauſe eſt quin pecudes quoque beate eſſe dicantur: quarũ omnis ad explendam corporalem lacunam feſtinat intentio.

Que ſi btõs. Hic pħia probat cõcluſionem ꝑus poſitam alio modo dedecendo ad incõueniens. Et eſt rõ iſta. Si i voluptatibus ꝯſiſteret beatitudo. ſequereť ꝙ pecudes eſſent beate qđ eſt falſum. pecudes enim laborāt ad explēdam corporis voluptateȝ. vñ dicit. Que voluptates ſi poſſunt explicare beatos. nihil cauſe eſt. i. nihil impedit. quin pecudes dicanť eſſe beate. quaꝝ omnis intẽtio feſtinat ad explendam corporalem lacunā. i. ingluuiẽ vẽtris. Notandum ꝙ cum felicitas ſit bonũ nature rõnalis: nullus beſtias felicitabit: q: tm̃ genus hoĩꝫ viuit arte ⁊ rõne. Notandũ ꝙ ad fugam beſtialium voluptatũ hortatur Ariſtoteles Alexandrum quadam epla dicens. O Alexander declina a conatibꝰ beſtialium voluptatum que corruptibiles ſunt. carnalis eniȝ appetitus inclinat ad corporales voluptates que cõtriſtant intellectũ. Et ſubdit. Conatꝰ voluptatũ generat carnaleȝ amoreȝ. Hic generat auariciaȝ hec generat deſideriũ diuitiaꝝ. qđ generāt inuerecũdiā. inuerecũdia preſumptionẽ. pſumptio infidelitateȝ. ifidelitas latrocinium ꝓpter que mala vitanda eſt voluptas.

Honeſtiſſima quideȝ coniugis liberorumq; foret iucunditas. ſed nimis e natura dictum eſt: neſcio quem illos inueniſſe tortores: quorum quaȝ ſit mordax quecunq; conditio: neq; aliaȝ expertum te: neq; nunc anxium neceſſe eſt admonere. in quo euripedis mei ſententiā probo: qui carẽteȝ liberis infortunio dixit eſſe felicem.

Honeſtiſſima qdeȝ ⁊c. Hic pħia oñdit ꝙ beatitudo nõ conſiſtit in quadam ſpāli voluptate. ſ. in matrimonio que licita eſt ꝑp generationem plis. intendens taleȝ rõnem. In illa voluptate non cõſiſtit felicitas que hȝ anxietatem ſibi annexam. ſed voluptas matrimonii ẽ hmõi ſicut tangit in littera vñ dicit. Iucũditas coniugis ⁊ liberoꝝ foret honeſtiſſima: ſed nimis extra naturam dcm̃: q: natura abhorret qđ volo dñe: q: neſcio. i. taceo. quẽ. i. aliquẽ inueniſſe. i. habuiſſe filios tortores. quorum filioꝝ q̃ȝ ſit mordax. i. anxia quecũq; conditio ſiue bona ſiue mala neq; neceſſe ẽ te admonere alis expertum neq; neceſſe ẽ admonere nunc anxium ideſt quo ego probo ſentẽtiā Euripedis mei pħi q dixit carentem liberis infortunio felicem eſſe. Notandum ꝙ anxietas ineſt patribus ꝓpter maliciaȝ filiorum. narrat enim Euripedes tropius in hiſtoria romanoꝝ ꝙ Demetrides in ſuos ſeuiens filios: duos ex eis interfecit. ⁊ cũ perſequereť tertiũ. ille cõgregato exercitu obſedit pfem. Pr aũt videns ſe non poſſe euadere ſeipſum interfecit. Etiam pater anxiatur de bonis filiis propter incenſaȝ dilectionẽ coꝝ ⁊ promotionẽ qbus ſi aliqđ aduerſi contigerit. pr reputat ſe infelicem. Ex quo pȝ ꝙ voluptas coniugalis habet anxietatem ſibi annexam.

Metrum ſeptimum tertii libri.

Habet hoc voluptas omnis.
Stimulis agit fruentes.
Apiumq; par volantum:
Ubi grata mella fudit.
Fugit: ⁊ nimis tenaci.
Ferit icta corda morſu.

Metrum ſeptimum, tertii libri.

Habet hoc voluptas oĩs. Iſtud eſt metrum ſeptimum huius tertii qđ dicit anacroanticuȝ ab inuentore. Iambicũ vel anapeſticũ a pede predominãte: q: hȝ ꝑmũ pedẽ anapeſtũ ⁊ reliqs iābos. ⁊ eſt dimetrũ. i. quatuor pedũ. catalecticuȝ q: deficit ſyllaba. naȝ poſt tres pedes remanet vna ſyllaba de quarto pede. In quo metro pħia oñdit qđ mali cõſequatur omnem voluptatẽ. oĩs. n. voluptas preter anxietateȝ ſibi annexam eſt trāſitoria. qđ ꝯfirmat ꝑ quoddaȝ exẽplũ dicens Oĩs voluptas hȝ hoc qđ dicaȝ. q: voluptas agit. i. vexat fruentes ſtimulis. i. punitiõibus. ⁊ eſt par. i. ſimilis. ſtimulis apiũ volantũ. vbi ꝑ poſtq̃ȝ apis fudit grata mella. fugit ⁊ ferit corda icta. i. ꝑcuſſa anxietate. nimis tenaci morſu. q. d. iocunditas voluptatis nimis ẽ tranſitoria. ſed ãxietas quā affert nimis ẽ ꝑmāſura. Notādũ licet oĩs voluptas corporalis primo delectet ⁊ poſtea pungat ad modũ apiuȝ. cũ hoc maxime incnit i voluptate venerea. ad cuius fugaȝ Ariſt. hortatur Alexādrũ dicẽs. O clemẽs imperator noli te multũ inclinare ad coitũ. q: coitus eſt quedam ꝓprietas porcorũ. q̃ igiť tibi gloria ſi exerceas vitium beſtiaꝝ ⁊ actus brutoꝝ. Crede mihi indubitāter ꝙ coitꝰ ẽ deſtructio corpis ab breuiatio vite. corruptio virtutuȝ legis

tranſgreſſio. ⁊ generat femineos mores. Qualiter autē ſit fugienda delectatio venerea docet alan⁹ in de plāctu nature dicens. Si venerē fugare velis. loca tempa vita. Nā locus ⁊ temp⁹ pabula donat ei. Et papa henric⁹ loquēs de amore dicit. Proſcribas igit̄ gladiis ⁊ fuſtib⁹ ipm. Et fugiendo fuga quem fuga ſola fugat.

Proſa octaua tertii libri.

Nihil igitur dubiū eſt qn ad beatitudinez hec via deuia quedam ſint: nec perducere eo quemq̄ valcant: ad quod ſe perducturas eſſe promittunt. Quantis vero implicate malis ſint breuiſſime monſtrabo. Quid enim pecuniam ne congregare conaberis: ſed eripies habenti. Dignitatibus fulgere velis: danti ſupplicabis. Et qui preire ceteros honore cupis poſcendi humilitate vileſces. Potentiam ne deſideras: ſubiectorum inſidiis obnoxius periculis ſubiacebis. Gloriaz petis: ſed per aſpera queq̄ diſtractus: ſecurus eſſe deſiſtis. Voluptariam vitaz degas: ſed quis nō ſpernat atque abiiciat vilſſime fragiliſſimeq̄ rei corporis ſeruū.

Proſa octaua tertii libri.

Nihil igit̄. ⁊c. Iſta eſt octaua proſa hui⁹ tertii in qua phia oſtēdit q̄ntis malis ſint implicata p̄dicta bona in qbus aliqui poſuerūt felicitatē. Po oſtēdit q̄ exilia ſunt corpis bona ibi. Jam vero. Primo dicit. Nulli dubiū eſt p̄dicta conſideranti quin hec vie qb⁹ nitunt̄ hoies ad beatitudinē puenire ſint quedā deuia. nec valeāt queq̄ pducere eo. i. illuc ad qđ promittut ſe eē pducturos. Quid eniȝ ſupple iſtoꝝ eſt ſine malo. q. d. nihil vſ ſubdit. Pecuniā cōgregare ne conaberis. i. laborabis. ſȝ eripies. i. recipies habēti: ⁊ ita implicaberis malo violētie vel fugere dignitatib⁹ dāti ſupplicabis. ⁊ q cupis ceteros preire honore. tu vileſces humilitate poſcēdi. potētiā nō deſideras. ſubiacebis piculis ſuboꝝ. gl'iaȝ petis. ſȝ p aſpera diſtract⁹ ſecurus eē deſiſtis. Voluptariā vitā degas ſed qs nō ſpnat atq̄ abiiciat tanq̄ ɔtēptibilē ſeruū viliſſime. q̄ p ⁊ fragiliſſime rei. ſ. corpis. Notādū q lbō querēs pecuniā icidit in malū violētie. q: ois pecunioſus ē violent⁹. prio ethi. Sȝ querēs dignitates ⁊ honores humiliādo ſe aliis ſupplicabit. Sȝ dicit ſene. in li. de beneficiis. Moleſtū ē verbū ⁊ oneroſuȝ demiſſo vultu dīe. rogo. Querēs autē potentiā ⁊ gl'iaȝ: opoꝛtet q propter potenliā ⁊ gl'iam defendendā pſecutiōib⁹ improboꝝ ſe obiiciat. ⁊ ſic ſecur⁹ eſſe deſiſtit. Querēs aūt vitā voluptuoſam oȝ q corpi ſeruiat. Sed dicit ſene. Maioꝛ ſum ⁊ ad maioꝛa genitus ſuȝ q̄ q ſim mancipiū ideſt ſeruus mei corpis quod nō aliter aſpiciam q̄ aliquod vinculum mee libertati circumdatuȝ.

Jam vero qui bona pre ſe corporis ferunt: q̄ exigua q̄ fragili poſſeſſiōe nituntur. Num enim elephātes mole: tauros roboꝛe ſuperare poteritis: Num tigres velocitate preibitis. Reſpice celi ſpacium: firmitudinem: celeritatem: ⁊ aliquando deſinite vilia mirari: quod quidem celum nō his potius eſt: q̄ ſua qua regitur ratione mirandum.

Jam vero. Hic phia probat in ſpeciali q̄ vilia ſunt bona corporis que aliqui reputāt exilia bōa. ſecūdo breuiter recolligit ſupradicta ibi. Ex quib⁹ omnib⁹. Prio oñdit itentuȝ de magnitudine. fortitudine. ⁊ corporis agilitate. ſecundo de pulchritudine. ibi. Forme vero. Primo oſtēdit q homo nō debet mirari de magnitudine fortitudine ⁊ agilitate corporis q: illa excellentius inueniunt̄ in brutis q̄ in hoibus dicēs. Jaȝ vero qui ferūt. i. cupiūt. bona corporis pre ſe. i. gratia ſui tanq̄ ſint optia. q̄ exigua. i. valde vilia. q̄ fragili poſſeſſiōe nitunt̄. i. laborāt. Nū eni elephantes mole. i. magnitudine. ſupare. i. excedere poteritis. nec tauros roboꝛe. i. fortitudie. Nū tigres pibitis velocitate. Reſpice ſpaciū. i. magnitudinē celi. firmitudinē. i. fortitudinē celi. celeritatē. i. velocitatē. ⁊ aliā dīnite. i. ceſſate mirari vilia. i. i feriora bona qdē celū nō his pdictis potius. imo multomin⁹ mirandū eſt quā ſua rōne. i. itelligētia qua regit̄. ſic ſimilit̄ in hoie mltomagis laudāda ſunt bōa rōnis quā bona corpis. Nota q bona corpis ſicut magnitudo fortitudo agilitas ſi mltū ſūt mirāda: q: dicit ſcti. Nō magnitudie ⁊ corpis velocitate magne res gerūtur ſȝ virtute. Vñ catho. Cōſilio pollet cui vim nā negauit. Itē ſcti. Excellētia igenii pōt latere ſub quacūq̄ pelle. Nota ſm Iſidoꝛ i li. ethimo. Elephātē greci a magnitudine corpis putāt dcīm. eo q formā mōtis pferat. apud indos vero dr̄ barro eo q vox eius barritus dr̄. dētes ci⁹ ebur. roſtrū eius pmoſcide dr̄. Nota ſm iſidoꝛ. Tigris ē beſtia variis coloꝛib⁹ diſtīcta. mirabilis velocitatis. ex eius nomie qdā fluui⁹ tigris appellat̄ q rapaciſſimus ē oium fluuioꝛ. Et ſciendū. q p beſtia dr̄ hec tigris i gtio tigris. vel dis. ſȝ p fluuio dr̄ tm̄ hic tigris. ⁊ in gtio hui⁹ tigris.

Forme vero nitor vt rapidus eſt vt velox: ⁊ vernalium floruȝ mutabilitate fugatior. Quod ſi vt ariſtoteles ait linceis oculis homines vterentur vt eorum viſus obſtantia penetraret: nonne introſpectis viſceribus illud Alcibiadis ſuperficie pulcherrimum corpus turpiſſimum videretur: Igitur te pulchrum videri non tua natura ſed oculorum ſpectantium reddit infirmitas. Sed eſtimate q̄ vultis nimio corpori bona: dum ſciatis hoc quodcumq̄ miramini triduane febris igniculo poſſe diſſolui. Ex quibus omnibus illud etiaȝ in ſumma redigere licet q hec que nec pſtare que pollicentur bona poſſūt: Nec oium bonorum congregatione pfecta ſunt: ea nec ad beatitudinez quaſi quidā calles ferunt: nec beatos ipſa perficiunt.

Forme vero ni. Hic phia oſtēdit intētū de pulchritudie forme ſup. q ſit exile bonū. q: eſt trāſitoꝛia. ⁊ q: eſt tantuȝ ſupficialis. ⁊ dicit vero p ſȝ. nitoꝛ. i. pulchritudo forme vt i. q̄ rapidus eſt. vt. i. q̄. velox. i. velociter eſt tranſiens. q. d. latis eſt euidens. Unde ſi hoies vterētur linceis oculis vt ait ariſto. ita vt coꝛ viſus penetraret obſtantia. ſ. corpora. nonne illud corpus alcibiadis ſupficie pulcherrimum introſpectis viſceribus turpiſſimuȝ videret: q. d. ſic. Ex q̄ ɔcludit phia. Igit̄ te pulchrū videri. non reddit. ideſt facit tua natura. ſed infirmitas oculoꝛ ſpectantiūȝ. ⁊ ſubdit Sȝ eſtimate q̄ nimio vultis bona corpis dū ſciatis h qđ cumq̄ fuerit de bonis corporis poſſe diſſolui igniculo. i. caloꝛe febris triduane. febris. n. acuta ſm medicos q̄nq̄ tertia die perimit. Et tūc breuiter recolligit ſupradicta dicens. ex qbus oibus licet redigere in ſummaȝ. q hec. ſ. pdicta bona. nō poſſunt pſtare ea que pollicent̄. i. pmittunt nec pfecta ſunt cōgregatione oium bonoꝛ. nec ad beatitudinē ducunt quaſi quidaȝ calles. i. via nec ipſa perficiūt beatos. Notādū q pulchritudo corporis ſi ē durabilis. q: dicit virgili⁹. O formoſe puer nimiū ne crede colori. Alba liguſtra cadūt vacinia nigra legunt̄. Notādū q cōiter dr̄ q viſus linceus obſtantia corpora penetrat ſȝ illud nec ab ariſtotile nec ab aliquo autētico iueni. vnde Iſido. i li. ethimologiaꝛ loquēs de lince dicit. q lix dictus ē q: in lupoꝛ genet̄ numerat̄. beſtia maculis diſtincta tergo vt pardus ſed ſilis lupo cuius vrinaȝ puerti i duriciē precioſi lapidis dicūt q liguri⁹ appellat̄. Nihil aūt dicit Iſido. de penetratōe viſ⁹. Nota q alcibiades mulier fuit pulcherrima quā videtes quidā diſcipuli ariſt. dure-

f

runt eam ad ariſtotelē vt ipſam videret. qua viſa dixit. Si homines linceos oculos haberēt vt queq3 obſtātia penetrarēt introſpectis viſceribus corpus qđ appa re: pulcherrimū turpiſſimum videretur.

Metrum octauum libri tertii.

Eu heu que miſeros tramitte deuio·
Abducit ignorantia.
Non aurum in viridi querītis arbore
Nec vite gemmas carpitis
Non altis laqueos montibus abditis.
Ut piſce ditetis dapes.
Nec vobis capreas ſi libeat ſequi
Tyrrhena captatis vada.
Ipſos quinetiam fluctibus abditos.
Norunt receſſus equoris
Que gemmis niueis vnda feracior.
Uel que rubentis purpure
Necnon que tenero piſce: vel aſperis
Preſtent echinis littora.
Sed quonam lateat q̄ cupiunt bonum
Neſcire ceci ſuſtinent.
Et quod ſtelliferum tranſabijt polum.
Tellure demerſi petunt.

Metrum octauum tertii libri.

Eu h: q̄ miſeros tramite deuio. Iſtđ ē octauū metr̄ hui⁹ tertii cui⁹ prim⁹ v̾ſus đr metr̄ aſclepiadiacū ab inuētore. coriā bicū a pede pđñante. Secūdus v̾ſus đr metr̄ archiloicū ab iuētore: iābicū a pede cpđñante. In quo metro pħia ꝯplāgit errorē hoīuz q̄ in q̄rendo minima bona ſūt prudētes. ſ3 i q̄rēdo ſummū bonū abducūt ignorātia. Prio facit hoc. 2o p̄cat vt homines tediati falſis bonis redeāt ad ver̄ bonum. ſcđa ibi Quid dignū. Dicit ergo. Heu ē interiectio dolētis ⁊ ē diſſilabū propter metr̄. q̄ ignorantia abducit miſeros deuio tramite. i. trāſuerſa via ſup. a vero bono. vos hoīes nō q̄ritis aur̄ i viridi arbore. nec carpitis gēmas i vite vos ſi abditis. i. nō abſcoditis. laq̄os p captura piſciū in altis mōtib⁹. vt ditetis dapes piſce. ⁊ ſi vobis libeat ſeq capras nō captatis. i. nō acceditis vada tyrrhena. i. mare tyrrhenū qđ eſt in ytalia. qnetiā p certe, hoīes norūt. i. nouerūt ipſos receſſos abditos. i. abſcōditos fluctib⁹ equoris. ēt hoīes norūt q̄ vnda ſit feracior. i. abūdatior niueis gēmis idest margaritiſ. vl̾ q̄ vnda ſit feracior rubētis purpure. i. cōchilior̄ quor̄ ſanguie fit purpura. ⁊ hoīes norunt q̄ littora p̄ſtent. i. abundēt. tenero piſce. vl̾ aſpis echinis. i. talib⁹ piſcibus. ſ3 quonā. i. vbi lateat bonu3. ſ. btificu3. quod cupiunt neſcire ſuſtinēt ceci exiſtes. ⁊ illđ bonu3 qđ abiit trās polu3 ſtellifer̄. illđ hoīes ꝺmerſi cecitate ig̃rātie. petunt tellure. i. q̄runt i terra. Notādu3 ƀ3 Iſido. li. ethi. caprea ē agreſtis capra. q̄ q: acutiſſime videt greci eā miſdercuſcepō. i. dorcas appellauerāt Notādu3 ƀ3 iſidor̄ q̄ echinus ē piſcis p̄uus ſemipedalis q adherēdo v̾ retinere naue3. ⁊ eſt piſcis aſp̄rimus admodum ericii ad edendum ſatis ſuauis.

Quid dignum ſtolidis mentibus imprecer:
Opes honores ambiant.
Et cum falſa graui mole parauerint.
Tum vera cognoſcant bona.

Quid. ⁊c. Hic p̄cat pħia vt poſt tediū falſor̄ bonor̄ hoīes redeāt ad ver̄ bonū. Et dicit. qđ dignū ego imprecer ſtolidis mēti⁹ hoīu3. q. d. nihil aliud niſi hoc q̄ hoīes ambiant ipſos honores ⁊ opes ⁊ cum pauerint. i. acq̄ſiert ſibi falſa bōa. graui mole. i. tedioſa ſollicitudie tādē tedio ducti cognoſcāt vera bona. Notandum q̄ iſta depcatō pħie nō eſt ex maliuolētia. ſ3 ex benignitate: ⁊ ſđ nō optat q̄ hoīes p̄maneāt in deſiderio bonor̄ tpaliū. ſed vt illđ deſideriū magis ſit eis mediū. pducēdi ad ver̄ bonū nec ipſa imprecat cupiditatē vel ambitionē honoris adeſſe ſ3 vt q̄bus adeſt per hoc ad verum bonum deducantur.

Proſa nona libri tertii.

Actenus mendacis formam felicitatis oſtendiſſe ſuffecerit quam ſi perſpicaciter intueris ordo eſt deinceps que ſit vera monſtrare b. Atq video inq̄: nec opibus ſufficientiam nec regnis potentiam: nec reuerentiā dignitatibus nec celebritatem glorie: nec leticia3 voluptatibus poſſe cōtingere. P. An etiam cauſas cur id ita ſit deprehendiſti. b. Tenui quidem veluti rimula mihi videor intueri: ſed ex te cognoſcere apertius malim. P. Atq promtiſſima ratio eſt.

Proſa nona tertii libri.

Acten⁹ men. Iſta ē. 9. p̄ſa hui⁹ tertii in q̄ pħia vult oñdere q̄ ſit btitudo. Et p̄io ꝯtinuat dcā dicēdis. ſcđo aſſignat cām falſe felicitatis. tertio oñdit q̄ ſit vera felicitas. ſcđa ibi. Quod. n. tertia ibi. Nōs igit̄ igt ⁊ formā. Prio dicit. Hacten⁹. i. huc uſq3 ſufficerit oñdiſſe formā mēdacis felicitatis. i. falſe. q3 ſi p̄ſpicacit̄ itueris. i. ꝯſideres. ordo ē. i. reſtat mōſtrare. deiceps. i poſtea q̄ ſit vera felicitas. Et dicit boe. Ego video nec opib⁹ ſufficientiā poſſe ꝯtigere. nec regnis potentiā. nec dignitatibus reuerētiā. nec celebritatē glie. nec leticiā voluptatib⁹ q̄ tñ v̾ p̄mitrere. Et ſic falſa felicitas ē i eis. ⁊ dicit pħia. Nū qđ tu dep̄hēdiſti cās cur illđ ita ſit. Et dicit boe. Ego videor itueri. i. cog̃ſcere tenui rimula. q. d. ſi plene ſ3 ipfecte video illas cās. ſ3 aptius cog̃ſcere mali3. i. magis vellē ex te. ⁊ dicit pħia Atq p certe. rō. i. cā falſe felicitatis p̄mptiſſima ē. Nota q̄ falſa felicitas đr mēdax eo q̄ non adiplet qđ p̄mittit. diuitie. n. p̄mittunt ſufficiētiā. dignitates reuerētiā. quā ñ ꝯferūt ſic p3 ex p̄dictis. Nota q̄ cognitio mali expediēs ē ad cautelā ƀm alanū de planctu nature. q: malū non vitat̄ niſi cognitū. ⁊ q: noticia mali ducit in cognitionē boni p appoſitū. igit̄ vult pħia primo aſſignar̄ cās falſe felicitatis. ⁊ tūc oñdere q̄ ſit v̾a felicitas

Quod eni3 ſimplex indiuiſumq3 natura: id error humanus ſepat. ⁊ a vero atque perfecto ad falſum ipfectumq3 traducit. an tu arbitraris hoc qđ nihilo idigeat. egere potentia. b. Minime inqua3 P. Recte tu qdē na3 ſi qđ ē qđ i vlla re imbecillioris valētie ſit in hac p̄ſidio neceſſe eſt egeat alieno. b. Ita eſt inq̄3. P. Igitur ſufficiētieq3 potētie vna eademq3 eſt natura. b. Sic videtur. P. Qđ vero huiōi ſit ſpnēdū ne eſſe cēſes an cōtra rerū omniū veneratione digniſſimum. b. at hoc inq̄3 nec dubitari qdē pōt. P. addamus igitur ſufficientie potētieq3 reuerētiā: vt hec tria vnū eē iudicem⁹. b. addamus ſiqdem vera volumus ꝯfiteri. p.

Quod. n. ſimplex ē. Hic pħia aſſignat cā3 falſe felicitatis ⁊ declarās eā oñdit. q̄ ſufficiētia. ⁊ reuerētia. glia. ⁊ leticia ſint vnū in re. ſecūdo oñt quō hoīes iſta ſepāt abinuicē ſcđa ibi. Hoc igit̄ quod ē vnū. Prio dicit q̄ cā falſe felicitatis ē. q̄ error hūanus id quod ē ſimplex ⁊ idiuiſu3 nā ſepat. i. diuidit ⁊ error hūanus traducit a vero bono ⁊ pfecto ad falſu3 ⁊ ad ipfectū bonū. Et tūc declarat iſtā cā3 oſidēs q̄ reuerētia. potētia ⁊ oīa talia ſunt vnū ⁊ idē in re. ⁊ p̄io oñdit potētiā idē eē cū ſufficiētia. ⁊ dic. An tu arbitraris illud quod nihilo indigeat illud egere potentia. Et rñdet boe. Minime inq̄3. pħia approbat dicēs. Recte tu qdē rñdes. Nā ſi qđ ē quod ſit valētie imbecillioris. i. pote

tie debit. vlla .i. in aliq̄ re. neceſſe ē ꝙ hoc egeat alieno pſi dio. Et dicit hoc. ita eſt inq̄. Cōcludit ꝗ pħia dicēs igi tur vna ꝛ eadē ē natura ſufficiētie ꝛ potētie: ꝛ dicit boeti⁹ ſic videt. Tūc pħia oñdit dignitatē eſſe eandē cū ꝑdictis dicēs. Qd vero hmōi ſit. ſ. ſufficiens ꝛ potēs. ne. i. nūqd illō cenſes. i. iudices ſpernēdū tāq̄ indignū. an ꝯ nō ſper nēdū ſꝫ dignissimū venerātiōe oiuꝫ rex. Rñdet boe. Non pōt dubitari qn hoc ſit dignissimū oī veneratiōe. ꝛ pħia. addam⁹ ergo ſufficiētie ꝛ potētie reuerētiā ꝙ hec tria vnū iudicem⁹ ꝛ dic̄ Boe. addam⁹ ꝗ ſi volumus vꝫ confiteri. ❡ Notādū potētia idē ē ꝙ ſufficiētia ꝙ. n. aliqd oino ſit ſufficiēs. ita ꝙ nulli⁹ egeat ꝛ ꝙ careat potētia. Sdictiōem icludit. ſi caret potētia. potētia reſpectu alicui⁹ poſs non eēt ſibi ſufficiēs. ❡ Notādū cuicūq̄ ieſt ſūma ſufficiētia ꝛ ſūma potētia: eidē ieſt ꝛ ſūma reuerētia inq̄tū. n. aliqd hꝫ rōꝫ ꝑncipii. itatū ē dignū reuerētia. vñ filii reuerēt pa tres: q: ſunt ꝑncipiū eē eoꝝ. ꝛ ſui dñoꝝ. q: ſūt ꝑncipia ſer uoꝝ i mādato mouētia eos ꝑ ipſū. ꝛ reuerēntur viros vtuo ſos. q: ſunt principia gubernātia vitā pollitică. Potētia autē dicit rōem pricipii. vñ illud eſt maxime pricipiuꝫ qd eſt potētiſſimū ꝛ ideo tale reuerēdiſſimuꝫ.

❡ Quid vero inquit: obſcuꝝ ne hoc atq̄ ignobile cenſes eſſe. in oī celebritate clariſſimum. Cōſide ra vero ne quod nihilo indigere: qđ potentiſſimū quod honore digniſſimū eſſe ꝯceſſū eſt egere clari tudine: quam ſibi preſtare nō poſſit: atq̄ ob id alt qua ex parte videatur abiectiuus: B. non poſſuꝫ inquam quin hoc vti eſt: ita etiaꝫ celeberrimū eſſe conſitear. P. Conſequens igitur eſt vt claritudi nem ſupioribus tribus nihil differre fateamur. b Conſequitur inquā. p. Quod igitur nullus egeat alie⁹nꝫ: qđ ſuis cūcta viribus poſſit: quod ſit clarū atq̄ reuerendū: nōne hoc etiā conſtat eſſe letiſſi mū. b. Sꝫ vñ inquā tali meror vllus obrepat: nec cogitare quidē poſſū. Quare plenū eſſe leticie ſi quidem ſupiora manebūt neceſſe eſt cōfiteri. P. Atqui illud quoq̄ ꝑ eadē neceſſariū eſt ſufficien tie potentie: claritudinis: reuerentie: iocunditatis: nomina quidem eſſe diuerſa: nullo vero modo diſ creparc ſubſtantiam. b. Neceſſe eſt inquam.

❡ Quid vero inq̄t. Hic oñdit ꝑdictis eē annexā gl̄iaꝫ et leticiā dicēs. Quid vero cēſes. i. iudices. Illud quod ē ſuf ficiētiſſimū potētiſſimū reuerēdiſſimū eſt. nec hoc obſcuꝝ ꝛ ignōbile vel eſt clariſſimū oī celebritate. i. glīa. Rñdet boe. Ego ꝯfiteor illud eē celeberrimū. i. glioſiſſimū ſic ē. Tūc pħia ꝯcludit dicēs. Cōſeq̄ns igit ē vt fateamur clari tudinē. i. glīaꝫ. nihil differre a trib⁹ ſupioꝛib⁹. ꝛ dicit boe. Conſeq̄t inq̄. Tūc pħia oñdit idem leticia dicens. Illud quod nulli⁹ alie i egeat. ꝛ quod cūcta ſuis virib⁹ poſſit qđ ſit reuerēdū ꝛ claꝝ nōne hoc ē letiſſimū ſidet boe. ñ poſſū cogitare vñ tali vllus meror obrepat. i. itret. Tūc ꝯcludi pħia dicēs. Si ſupiora manebūt vera neceſſe eſt illud plet nū eē leticie. ꝛ ꝑ eadē cōceſſa neceſſe ē eē noia diuerſa ſuffi ciētie. potētie claritudis. reuerētie. ꝛ iocūditatis. ſꝫ ſubſtā tiā eoꝝ nullo mō diſcrepat. quod cōcedēs boe. dicit neceſ ſe eſt inq̄. ❡ Notādū ꝙ oēs creature ꝯpant ad deū ſicut effectus ad ſuā cām ꝛ q: noticia cuiuſlibet cauſe relucet in ſuo effectu neceſſe ē ipſi⁹ dei hēre noticiā ꝑ effectū ꝛ noti ciā cū laude. q: effect⁹ dei repñtat ipꝫ ſub rōne bonitatis ꝛ pfectiōis q̄ ē materia laudis. cuꝫ aūt glia ſit clara cū lau de noticia neceſſe ē pricipiū oiuꝫ reꝝ. qđ eſt ſufficiētiſſimū potētiſſimū ꝛ reuerēdiſſimū. et eē glioſiſſimū. ❡ Notan dū ꝙ ſuffic ētiſſimo nullū bonū deeſt. ꝛ tale hꝫ appetitū quietatū i bono adepto. quies aut appetitus bono ē leticia

ergo bonū ſufficientiſſimū etiā ē letiſſimū. ❡ Notādū ꝙ oia iſta ſufficiētia. potētia. reuerētia. glīa. ꝛ leticia ſūt vnū in ſuba. nō āt ſunt vnū i ſuba ſicut aggregatū ex diuerſ re b⁹ tunc enim eſſet ibi ꝯpoſitio ꝙ repugnat potētiſſimo ꝛ digniſſimo. eo ꝙ ſimpliciora digniora ſunt compoſitis. ſꝫ de hoc poſtea melius patebit.

P. Hoc igitur qdē eſt vnū ſimplex q̄ natura pra uitas hūana diſptit. ꝛ dum rei q̄ partibus caret p tes cōatur adipſci: nec portōꝫ q̄ nulla eſt: nec ipſaꝫ quā minime affectat aſſeqtur. b. quo nā mō inq̄ P. qui diuitias inqt petit penurie fuga de poten tia nihil laborat vilis. obſcuruſq̄ eſſe tnauult mul tas etiam ſibi naturales quoq̄ ſubtrahit volupta tes. nec pecuniam quam parauit amittar. Sꝫ hoc modo nec ſufficientia qdeꝫ cōtingit ei queꝫ valen tia deſerit: quem moleſtia pūgit: queꝫ vilitas abij cit: quem recōdit obſcuritas. Qui vero ſolum poſ ſe deſiderat: pfligat opes: deſpicit voluptates ho noremq̄ potentia carentem: gl̄iam quoq̄ nihili pendit. Sꝫ huic quoq̄ q̄ꝫ multa deficiāt vides ſit eniꝫ vt aliqñ neceſſarijs egeat: vt anxietatib⁹ mor deatur. Cumq̄ hec depellere nequeat. etiam id qđ maxime petebat potens eſſe deſiſtat. Simi liter ratiocinari de honoribus. gloria: volupta tibus licꝫ. nā cum ſi vnumqđq̄ hoꝝ idem qđ cete ra ſit ꝯſqs hoꝝ aliqd ſinecetcris petit: nec illud q dem quod deſiderat appꝛehendit.

❡ Hoc igit ꝛc. Hic pħia oñdit quali' hoīes illud quod ē vnū rediuidūt. ſcđo mouet dubitatiōnē ibi. Quid igit inq̄. Pꝛio oñdit quō hoīes diuidūt illud quod ē vnū. ꝛ dicit. Illud quod eſt vnū ꝛ ſimplex nā. illō diſpnt. i. diui dit prauitas hūana. i. prau⁹ error hoim querēdo vnū ſine alio. ꝛ dū hoies conāt. i. laborāt adipiſci ptē rei. q̄ ptibus caret hō ñ eſſet aſſeq̄ vllā portionē. i. nec ipſaꝫ reꝫ integrā quā affectat. ꝛ q̄rit boe. Quonā mō diuidūt hoies iſta di cit pħia. q petit diuitias ꝑꝑ fugā penurie. i. cauſe ſufficiē tie nihil laborat de potētia. ſꝫ mauult. i. magis vult eē vil' i. idign⁹ ꝛ obſcur⁹. i. iglo'ius. ꝛ ita nihil curat d dignitate ꝛ glīa tal' ēt ſubtrahit ſibi mltas voluptates nāles. ne amit tat pecuniā quā pauit. i. lucrat⁹ ē. ſꝫ h mō ne ſufficiētia ꝯ tigit ei. quē valētia. i. potētia dſerit. quē moleſtia pungit. quē vilitas. i. irreuerētia abicit. quē obſcuritas. i. iſamia. recōdit. q. d. ñ Tūc oñdit de potētia idē. d. Qui vo ſolū dſiderat poſſe. i. potētiā ille pfligat. i. diſpgit opes dſpicit voluptates ꝛ honore carēte potētia. ꝛ nihil pēdit glīaꝫ. ſꝫ vides hūc ſupple potētē q̄ꝫ mlta deficiāt. fit. n. aliqñ vt ta lis egeat neceſſatiis: vt mordeat anxietatib⁹: ꝛ cū nequeat iſta dpellere ēt illō quod maxie petebat. deſiſtat eē potēs Silr lꝫ ratiocinari de aliis trib⁹. ſ. de honorib⁹ de glīa de voluptatib⁹ ſicut de ꝑdictis duob⁹. nā cum vnumquodq̄ hoꝝ pſecte acceptū ſit idē quod cetera vt declaratū ē qſqs petit aliqd hoꝝ ſine ceteris nō appꝛehēdit illud quod deſi derat. ❡ Notandū qui q̄rit ptē rei idiuiſibilis ptē nō iue niet nec ipam rem cui⁹ ptē querit q: i reꝝ natura idiuiſi bile partē nō hꝫ cūq̄ igitur ꝑdicta quq̄ .i. ſufficiētia reue rētia ꝛc. ex pte rei ſint vnū ꝛ idiuiſibilia. licꝫ differāt nomi nib⁹. qui q̄rit vnū ſine alio nō iueniet. ❡ Notandum ꝙ iſta quūq̄ put inueniūt in reb⁹ ſenſibilib⁹ in qbus hñt eē mō ipſecto ꝛ diminuto ſic vnū iueniſ ſine alio. inq̄tum autē accipiūt ſm eē pfectū. ꝛ ſm eē ſummū aut inueniunt in btitudie. ſic ſunt idē ē indiuiſibili. ꝛ vnū nō inuenit ſine alio q: ſumma ſufficientia eſt btitudo ſūma reuerētia eſt btitudo. ſumma potētia eſt btitudo ꝛ ſic d aliis. ❡ Notā dū ꝙ q: hō naturalr deſiderat btitudinē tūc nūquodq̄ pre

dictoꝝ qnqꝫ deſiderat ſm q̄ ſpectat ad btitudinē. hoc aūt eſt ſm ee pſectū inquātū eadē ſunt btitudini. ⁊ q̄ btitudo cū ſit deus eſt idiuiſibilis. oīa qnqꝫ pdicta ſunt vnū idiuiſibil̄r. Ex quo pꝫ q̄ q̄ hoīes querunt iſta ſm q̄ pfecta iūc tūc ſunt i ſenſibilibus: ⁊ tū deſiderāt ea ſꝫ pfectionē. iō homines nō aſſequuntur per ea quod deſiderāt.

B. Quid igitur inq̄ꝫ. p. Si qs cūcta ſimul cupiat adipiſci. ſummā qdeꝫ btitudinis velit: ſed nūq̄ in his eā repiet que demonſtrauimus id quod pollicentur non poſſe conferre. b. Minime inquam. p. In his igitur q̄ ſingula quedā expetēdoꝝ preſtare creduntur btitudo nullo mō inueſtigāda eſt. b. Fateor inq̄ꝫ ⁊ hoc nihil verius dici poteſt.

¶ Quid igit̄ inq̄ꝫ. Hic phia mouet dubitationē. q̄ dcm̄ eſt iā q̄ hō querēdo ſingulūꝫ hoꝝ diuiſim ipe fruſtrat̄ btitudie. Pōt g̊ dubitari. vtꝝ querēdo oīa ſil' querat̄ btitudo dicit̄ ergo boe. in lr̄a. Quid igit̄ inq̄ꝫ. q. d. licet nō q̄ratur btitudo q̄rēdo vnū quodqꝫ diuiſim qd igit̄ erit ſiqs ſimul cuncta cupiat adipiſci. nungd ille hc velit ſummā btitudinis. nungd btitudinē repiet i his bōis que demōſtrauim⁹ nō poſſe cōferre. quod pollicent̄. i. pmittunt. Et rn̄det. b. Minime inq̄ꝫ. Cōcludit ergo phia dicēs. In his ergo nullo mō eſt inueſtigāda btitudo. q̄ credunt̄ pſtare ſingula expetendoꝝ. i. deſiderandoꝝ. Quod b. ꝯcedit dicēs. Quod fateor. i. affirmo inq̄ꝫ ita eſſe. ⁊ hoc nihil verius dici pōt. ¶ Notādūꝫ ſi aliqs querit o a quinqꝫ ſil' ille q̄rit btitudinē in vl'i. ſꝫ errat in pticulari q̄rendo eā iſtis tpalib⁹ bōis in qbus nō inuenit̄. nō. n. ſumma ſufficiētia nec potentia inueīt̄ in eis. ⁊ ſic pꝫ q̄ q̄rens vnū illoꝝ vel oīa ſil' ſm q̄ i ueniunt̄ i reb⁹ ſenſibilibus cū hēat eſſe i eis mō iperfecto nō ꝯſeqt̄ btitudinē. querēs aūt vnū iſtoꝝ ſꝫ ee perfectū cuꝫ oīa ſint vnū idiuiſibiliter oīa qrerit ⁊ querit btitudinem.

P. Habes igitur inquit ⁊ formā falſe felicitatis ⁊ cauſas: deflecte nunc in aduerſum mētis intuitum: ibi. n. verā quā pmiſimus ſtatim videbis. b. Atq hec inquā vel ceco pſpicua eſt eāqꝫ tu paulo ante monſtraſti: dum falſe cauſas apire conabaris. Naꝫ niſi fallor: ea vera eſt ⁊ perfecta felicitas que ſufficientē potenteꝫ: reuerendū: celebreꝫ: letūꝫ qꝫ pficiat Atqꝫ ut me interi⁹ animaduertiſſe ꝯgnoſcas: q̄ vnum hoꝝ: qm̄ ideꝫ cuncta ſunt: veraciter pſtare pōt. Hāc eſſe plenā beatitudineꝫ ſine ambiguitate cognoſco. p. O te alūne hac opinione felicē ſiquideꝫ hoc ingt adieceris. b. Quid nā inq̄ꝫ. p. Eſſe ne aliqd in his mortalibus caduciſqꝫ rebus putas qō hmōi ſtatuꝫ poſſit afferre. p. Minime inquā puto: atqꝫ a te nihil vt amplius deſideretur oſtenſum eſt. p. Hec igitur vel imagines veri boni: vel inperfecta quedam dare bona mortalibus videtur verū autem atqꝫ perfectum bonum conferre non poſſunt. b. Aſſentior inquam.

¶ Habes igit̄ ingt. Poſtq̄ꝫ phia aſſignauit cāꝫ falſe felicitatis. hic oſidit que ſit vera felicitas. Scd̄o oſtēdit in q̄ ſit cōſtituta ibi. Qm̄ igit̄ agnouiſti. Pmo phia dicit. Habes igit̄ iā cauſas ⁊ formā falſe felicitatis. nunc dflecte intuitūꝫ mētis tue i aduerſuꝫ. i. i ꝯtrīuꝫ falſe felicitatis hoc eſt ad verā felicitatē. ibi ſtatiꝫ videbis verā felicitatē quā pmiſim⁹. Et dicit boe. Atq p certe. vera btitudo perſpicua eſt. i. mā͂ifeſta ex dictis ēt hoī ceco. q. d. tā manifeſta eſt vera btitudo ex dcis q̄ ēt ceco ſi aliqd poſſet videre pſeꝫ ⁊ tu paulo an̄ mōſtraſti eā ſupple verā felicitatē. duꝫ conabaris aperire. i. dclarare cauſas falſe felicitatis. ⁊ dicit. b.

Niſi ego fallor: ea eſt vā ⁊ perfecta felicitas. q̄ perficiat ſufficientē potentē ⁊ reuerēduꝫ. celebrē ⁊ letuꝫ. vt ēt tu phia cognoſcas me boe. interius. i. plenius aīaduertiſſe q̄ ſit vā felicitas: ego ſine ambiguitate cognoſco hāc ee plenā btitudinē. q̄ vnū hoꝝ. ſ. dctoꝝ veraciter pōt pſtar. qm̄ idē cuncta ſunt ⁊ dicit phia q̄uaſi ꝯgratulādo boetio. O alumne hac opinione te felicē ſupple dico ſiqdē hoc adieceris ſupple qō modo dicam. ⁊ dicit Boe. Quidnam inquā. i. dicā. Dicit phia. Putas ne aliqd eſſe in his reb⁹ mortalibus ⁊ caducis. i. trāſitoriis q̄ poſſit afferre. i. dare hmōi ſtatuꝫ. rn̄det boe. Minime puto ⁊ illud oſtenſum eſt a te vt nihil amplius deſideret̄ a btitudine. Cōcludit g̊ phia dicēs. Hec igit̄. ſ. ſufficiētia. reuerētia ⁊c. q. i rebus caducis inueniunt̄ vel ſunt imagines. i. ſilitudines veri boni. ⁊ vident̄ dare mortalibus iperfecta bona: veꝝ auteꝫ ⁊ perfectuꝫ bonuꝫ ꝯferr̄ nō poſſūt. ⁊ dicit. b. aſſētior inq̄ꝫ. ¶ Nota ſufficientia iperfecta que ꝯſiderat̄ in reb⁹ tēporalibus nō eſt vā ſufficientia. ſꝫ tm̄ ſimilitudinaria. Sufficientia autē perfecta icludit oīa alia q̄ttuor. ⁊ ſingulūꝫ alioꝝ q̄ttuor perfecte alia icludit. ⁊ iō illō quod dat vnū perfectaꝫ dat oīa. ſed illud quod dat oīa facit vere perfectuꝫ g̊ dicit boe. illō poteſt veraciter vnum ꝯferre illud cognoſco eſſe btitudinē. ¶ Iteꝫ aſſentior eſt vbūꝫ deponētale: ⁊ idem ſignificat cum verbo neutrali quod eſt aſſentio.

P. Qm̄ igitur agnouiſti que vera illa ſit: que āt beatitudineꝫ mentiantur. nunc ſupeſt vt vnde verā hanc petere poſſis agnoſcas. b. Id qdem inquaꝫ iamdudum vehementer expecto. p. Sed cum vt in thimeo platoni ingt noſtro placet. in minimis quoqꝫ rebus diuinum pſidium debeat implorari quid nunc faciendum cenſes vt illius ſummi boni ſedem reperire mereamur. b. Inuocādum inquam rerum omniū patrem: quo pretermiſſo nullum rite fundatur exordium. p. Recte inquit: ac ſimul ita modulata eſt:

Quoniā igit̄ que vera. Hic oſtendit phia in quo vera felicitas ſit conſtituta. ⁊ primo tangit ordineꝫ huius partis ad ꝯcidentia. ⁊ docet diuinuꝫ auxiliuꝫ ee iplorāduꝫ vt cognoſcat̄ i quo ſit vā btitudo. ſecundo inuocat diuinuꝫ auxiliuꝫ. tertio oſidit intentū in quo ſit vera btitudo. ſecunda ibi. O q perpetua. tertia ibi. Qm̄ igitur. Pmo dicit phia O Boeti quoniaꝫ agnouiſti q̄ ſit vā btitudo ⁊ agnouiſti que mentiant̄ beatitudinē. nunc ſupereſt vt agnoſcas vn̄ illā verā btitudīnē petere poſſis. Et dicit boe. Illō iam duduꝫ a te vehemēter expecto. ⁊ dicit phia. Cuꝫ diuinum pſidiuꝫ. i. auxiliuꝫ i minimis rebus iplorari oꝫ ſicut placet platoni nr̄o in thimeo: quid nunc cēſes faciendūꝫ ſupple i taꝫ arduo negocio. Rn̄det boe. Inuocandum ſup. cē͂ꝫ eo pſeꝫ oīum reꝝ. ſ. deuꝫ ſine q̄ nullūꝫ exordiuꝫ rite fundat̄. quod approbat phia dicēs. recte tu ingt cēſeꝫ ⁊ ſimul ſine īteruallo phia ita modulata eſt. i. ꝓpoſuit īuocationē dei metrica modulatiōe. ¶ Nota q̄ in oibus diuinū auxiliū ē iplorāduꝫ q̄ d̄s eſt qui diuitias ſue ſapie influit in aīas ſapientū. ⁊ tribuit ſtudētibus gr̄aꝫ cog̊ſcendi. cui nihil eſt difficile. ⁊ ſine quo nihil poſſibile eſt poſſideri. ita ſcribit̄ i ꝓlogo de regimine pn̄c pū: ⁊ omne datum optimum et oē donuꝫ perfectuꝫ deſurſuꝫ ē deſcēdens a patre luminuꝫ vt dicit alia ſcriptura. Et dicit btūs aug. Nemo tā eruditus nemo tā doctus q̄ ſupna illuſtratōe n̄ idigeat. Et btūs grego. Niſi ītus ſit q̄ doceat: īuanuꝫ lingua doctoris laborat Ideo phia volens oſidere in quo ſit vera btitudo inuocat diuinū auxiliū. quo ꝑtermiſſo nullū rite fundat̄ exordiuꝫ.

¶ Metrum nonum libri tertii.

Qui ppetua mundū ratione gubernas
Terraꝝ celiqꝫ ſator: qui tp̄s ab euo.

Ire iubes: ſtabiliſqꝫ manens das cũcta moueri.

Metrum nonum tertĳ libri.

Qui ꝑpetua mundũ rõne gubernas. Iſtud eſt metꝝ nonũ hui⁹ tertĳ qḋ dr̃ omericũ ab inẽtore qꝛ homer⁹ ipm adiuenit. ⁊ dr̃ heroicũ a materia qꝛ geſta heroũ .i. viroꝝ illuſtriũ. hoc metro deſcribebant. ⁊ dr̃ dactilicũ a pede pñ̃ante. Exametꝝ a nũero pedũ. qꝛ ↄſtat ex ſex pedib⁹ In quo metro pħia ĩuocat diuinũ auxiliũ ad oñdendũ i quo ſit vera btitudo: ⁊ quõ ad ipaꝫ ꝑueniatur. Pͥo ḡ pħia captãdo beniuolẽtiã dei ipꝫ multipliciter cõmendat. ſcḋo petitionẽ ſuã exprimit. ibi. Da pr̃. Circa primũ ſciẽduꝫ q̄ tria reqrunt̃ ad petitionẽ exaudiendã. Pͥmo reqrit̃ potẽtia exaudiẽdi. ſcḋo volũtas. tertio ſcia. De pͥmis duob⁹ dr̃ in q̃rto hui⁹ ꝓſa. 2. duo ſunt ois hũanoꝝ actuuꝫ effect⁹ ↄſtat voluntas ⁊ ptãs. quoꝝ ſi alteꝝ deſit nihil eſt qḋ explicari queat. De ſcia pꝫ. qꝛ ſine ea nihil rõnabiliter gerit̃. Volens ergo pħia oſtẽdere q̄ deus poſſit velit ſciat exaudire ſuã petitionẽ. oñdit ipſuꝫ eſſe potentẽ ex mũdi gubernatiõe. ex celi ⁊ terre creatõe ex tpis ꝓductõe. Secundo oñdit ipſuꝫ volẽtẽ ſiue bẽiuolũ ex ſui bonitate ⁊ clemẽtia q̃ ꝓduxit ↄcta tertio oñdit ipſuꝫ eſſe ſapientẽ ex quoꝛũdaꝫ effectuũ ſpecialiũ ꝓductiõe. ſcḋa ibi. Quẽ nõ externe. tertia ibi. Tuꝫ nũeris. Pͥa dic̃. O pater q gubernas mũduꝫ ꝑpetua rõne .i. ꝑpetua ꝓudentia tua. q es ſator .i. creator terraꝝ ⁊ celi. q iubes tẽp⁹ ire .i. ꝓcedere ab euo .i. a ꝑpetua durat̃iõe. tu manẽs ſtabilis .i. imutabilis das .i. facis ↄcta moueri. Notandũ q̄ tota iſta lr̃a. Qui ꝑpetua vſqꝫ ad illã ptẽ. da pr̃ dꝫ legi ſuſpenſiue. ⁊ põt o hic teneri vocatiue admiratiue vel deprecatiue. ¶ Notãduꝫ q̄ gubernare eſt res i debituꝫ ſui finẽ ordinare qḋ ſpectat ad diuinã bonitatẽ. regit autẽ pͥa cã oẽs res preter h̄ qḋ cõmiſceat̃ cũ eis iſ.uẽdo ſup eas virtutẽ vite ⁊ bonitatis ſꝫ auctorẽ li. de cauſis. ¶ Notandũ q̄ mũdus ſꝫ ariſt. i. li. de mundo ẽ ↄſtitutio ex celo ⁊ terra ⁊ naturis q̃ i eis ſunt. quẽ mundũ ds̄ gubernat ꝑpetua rõne .i. ſua ꝓuidẽtia ꝑpetua q̃ nõ eſt trãſitoria ſicut ꝓuidẽtia hũana. ſꝫ permanet duratione infinita. ¶ Notanduꝫ ſicut aliqs dr̃ ſator q ſemina plantaꝝ ⁊ arboꝝ proiicit. ſic ds̄ dr̃ ſator inq̃ztuꝫ celũ ⁊ terrã creauit ⁊ ꝓduxit. p celuꝫ autẽ ⁊ terrã ẽt itelligunt̃ elemẽta que ſunt in medio. dicit autẽ ⁊ terraꝝ. ponendo nũeꝝ plĩalem ꝓ ſingulari p antiteſim. ¶ Notandũ q̄ tẽp⁹ eſt duratio ſucceſſiua cũ ſit numerus mot⁹ ſꝫ prius ⁊ poſterius ex quarto pħico ꝝ. que duratio ꝓcedit ab euo. Ubi notãduꝫ q̄ euũ eſt duratio ꝑmanẽs tota ſimul nullã hñs ſucceſſionẽ vel mutabilitatẽ annexã. ⁊ ẽ idẽ qḋ eternitas. que eſt ꝓpria duratio dei. ſm quã ds̄ eſt cã tpis. ſicut .n. ds̄ p ſuuꝫ eſſe eſt cã cuiuſlibet eſſe. ⁊ p ſuã bonitatẽ eſt cã cuiuſlibet boni ita p ſuã durationẽ ẽ cã cuiuſlibet duratõis. ¶ Notandũ q̄ ds̄ eſt ſtabilis .i. imutabilis. qꝛ nulla ſpecie mot⁹ mouet̃. nõ generatõe ⁊ corruptiõe cũ ſit igenerabilis ⁊ incorruptibilis. nec augmẽtatõe ⁊ diminutõe cũ nõ ſit q̃t⁹ nõ alteratõe nec loci mutatione cũ ſit ĩmptibilis. Et ꝓbat ariſt. 8. phi. ex ordine mouentiũ ⁊ mobiliũ neceſſe eſt deuenire ad aliqḋ pͥmũ oĩno ĩmobile ⁊ p ſe ⁊ p acciñs. ¶ Notandũ q̄ oĩa a pͥo ſunt mutabilia. vel ſm eẽ vel ſm operationẽ. Si ſm eſſe hoc eſt dupl'r. vel ſm eẽ ſubſtãtiale ſicẽ corpora celeſtia que licet nõ mutent̃ generatiõe ⁊ corruptõne. tñ mutãt̃ ſm eſſe locale. Si autẽ eſt mutatio ſm operationẽ. ſic intelligentie ſunt mutabiles. qꝛ in ipſis eſt ſucceſſio itellectionũ. licet ergo nõ mutent̃ quo ad eſſe tñ quo ad opationẽ Aliter exponit̃. Stabiliſqꝫ manẽs das cũcta moueri. vel oib⁹ ſpecieb⁹ motuũ. vel aliqb⁹ ſpecieb⁹ mot⁹ accipiẽdo motũ ſtricte vel large. Aliter exponit̃. Stabiliſqꝫ manẽs das cũcta moueri. nõ q̄ oĩa moueant̃. ſꝫ qcqd mouet̃ te dante mouet̃. ⁊ ſimile gen⁹ locutõis hr̃ Joã. primo Illuiat oẽm hoiem veniẽtẽ in huc mundũ. nõ q̄ oẽs ſint illuminent̃. ſed oẽs q illuminãtur a deo illuminantur.

Quem nõ externe pepulerunt fingere cauſe:

Materie fluitantis opus: verum inſita ſummi
Forma boni liuore carens. tu cuncta ſuperno.
Ducis ab exemplo pulchrũ: pulcherrimus ipſe
Mundũ mente gerens: ſimiliqꝫ imagine formãs
Perfectaſqꝫ iubes pfectũ abſoluere partes.

¶ Quẽ nõ exter. Hic pħia oñdit deũ eſſe beniuolũ ex bonitate clemẽtie qua oĩa ꝓduxit ⁊ dicit. quẽ .ſ. deũ externe .i. extrinſece cauſe nõ pepulerũt .i. nõ coegerũt. fingere .i. cõponere opus .i. creaturã fluitantis materie q̃ fluit de eẽ ad nõ eẽ. ⁊ ecõuerſo de nõ eſſe ad eſſe forme. Uerꝫ ꝓ ſed inſita .i. itrinſeca forma ſummi boni .i. ſumme tue bonitatis ſcilꝫ ſup .i. pepulit te fingere opus fluitãtis materie. O pr̃ tu ducis .i. ꝓducis ↄcta ab exemplo ſuperno .i. ab exẽplari perpetuo tu ipſe pulcherrim⁹ ab oi deformitate elõgatus gerẽs mẽte .i. memoria plenũ mũdũ ſeu pulchꝝ mundũ .ſ. archetipũ. formãs .i. ducẽs ipſuꝫ mundũ ſenſibilẽ. ſili imagie ſicut preſuit i mẽte tua. ⁊ tu iubes munduꝫ pfectuꝫ .i. perfecte ꝓductuꝫ abſoluere .i. abſolutuꝫ teneri ſine defectu alicui⁹ perfectas partes .i. elemẽta ⁊ elemẽtata q̃ ſpectat ad itegritatẽ mundi. ¶ Notãduꝫ q̄ oẽ qḋ neceſſitat̃ a cã extrinſeca neceſſitat̃ ab efficiẽtẽ vl' a fine. qꝛ nõ ſũt plꝛes cauſe extrinſece. efficiẽs autẽ neceſſitat dupl'r. vel violẽtiã iferẽdo vt ꝓiiciẽs lapidẽ ſurſuꝫ. vel aliqd ↄferẽdo q̃ nãliter moueatur ſicut generãs formã dãs leuitatiꝫ mouet ignẽ ſurſuꝫ de neceſſitate nature ds̄ ãt nõ neceſſitat̃ ab efficiẽte pͥo mõ .ſ. neceſſitate violẽtie cuꝫ nihil ſit potẽti⁹ eo. nec neceſſitate ſcḋo mõ cuꝫ nihil ab alio recipiat. nec ẽt neceſſitat̃ neceſſitate finis. qꝛ qḋ neceſſitat̃ ab alio tãqꝫ a fine ↄparat̃ ad ipſuꝫ ſicut iperfectuꝫ ad perfectuꝫ eo q̄ finis ẽ bonum ⁊ perfectio illi⁹ quod ẽ ad finẽ ds̄ autẽ a nullo extrĩſeco ꝑficit̃. ¶ Notãduꝫ q̄ ſola bõitas diuia coegit ipſuꝫ ad ꝓducẽduꝫ opus fluitãtis materie. ñ ãt coegit ipſuꝫ neceſſitãdo ſꝫ libere mouẽdo. ¶ Notãduꝫ q̄ iuidia facit q̄ aliqs bonuꝫ alteri ñ cõicat qꝛ iuidia i dõ ñ ẽ. iõ ſummã bõitatẽ p creationẽ aliis cõicauit. Uñ dicit plato in thimeo. Ab optimo iuidia lõge relegata eſt ⁊ p ↄñs ſibi diſſilia put nãliter cuiuſqꝫ capax btitudiuis eſſe poterat efficiqꝫ voluerit ¶ Notãduꝫ ſicut in agentibus per nãꝫ forma rei fiende preexiſtit in agente ſꝫ eſſe reale. ſic in agentibus ſꝫ intellectuꝫ forma rei ꝓducende preexiſtit ſꝫ intellectuale ſicut artifex volens ꝓducere domuꝫ. oꝫ formã domus pͥmo in mente preexiſtere tãqꝫ exemplar ad cuius imitatõeꝫ faciat domuꝫ in mã cuꝫ igit̃ ds̄ ſit agens per itellectuꝫ ꝓducens munduꝫ .ipſe prehabuit in mente ſua exemplar mundi ⁊ omniuꝫ partiuꝫ eius ad cuius imitatõeꝫ ꝓduxit munduꝫ. ex. ſupple q mundus in mẽte diuina preexiſtens dr̃ archetipus ab archos qḋ eſt pͥnceps ⁊ typos ſilitudo cuius imago dicitur iſte mundus ſenſibilis.

Tu numeris elementa ligas: vt frigora flammis:
Arida conueniant liquidis. ne purior ignis
Euolet aut merſas deducant pondera terras.

¶ Tu numeris elementa ligas. Hic pħia ↄmendat deuꝫ ex parte ſapie quo ad ſpecialeꝫ effectuuꝫ ꝓductõeꝫ. Et pͥmo ex ꝓductõe elementoꝝ. Scḋo ex ꝓductõe aĩe mundi. Tertio ex ꝓductiõe nr̃aꝝ aĩaꝝ ſcḋa ibi. Tu triplicis. Tertia ibi. Tu cauſis. Pͥo dicit. O pater tu ligas elementa numeris. idest proportionibus numeralibus vt elementa frigida conueniant. idest cõcordent flammis idest calidis elementis. ⁊ vt arida ideſt ſicca elementa conueniant liquidis ideſt humidis elementis ne ignis purior inter elementa euolet .i. exeat ſperã ſuam magis aſcendendo et ne põdera. ideſt grauitates. deducant. ideſt magis deorſum ducant. terras merſas. ideſt depreſſas. ¶ Notandum q̄ elementa habent proportioneꝫ numeraleꝫ inter ſe. ſicut enim duo numeri quadrati cõueniunt in vno numero medio ꝓportionali ſic duo elementa cõtraria in duabus qualitatibus cõueniunt in vno elemẽto medio ꝓportionali vtriqꝫ

Verbi gratia. Numerus quadratus eſt q̄ cōſtat ex ductu ſui ipſius in ſe ipſum dicendo bis duo ter tria bis duo i q̄ ternariū: ⁊ ter tria in nouenariū. ⁊ accipere vnum numerū mediū proportionē excedit quattuor in qua excedit a nouē ſicut enim nouem continent ſex ⁊ mediā partē ſex. ita ſex continent quattuor. ⁊ mediam partem quattuor. Sic ſimiliter eſt in elementis. Nam ignis ⁊ aqua in duabus qualitatibus cōtrariantur ignis enim eſt calidus ⁊ ſiccus aqua frigida. ⁊ que colligant vno medio ſup. aere qui cōuenit cum igne in caliditate. ⁊ cū aqua in humiditate ſimiliter ē de aere ⁊ terra reſpectu aque. Secundū hanc ſententiam littera ſic exponit. Tu ligas elementa numeris. ideſt proportionibus numeralibus. vt frigora. ideſt aque que frigide ſunt. conueniant flammis. ideſt ignibus. qui calidi ſūt per vnum elementum medium qđ eſt aer. ⁊ arida. ideſt terre aride ſunt conueniant liquidis ideſt partibus aeris que humide ſunt per elementum medium quod eſt aqua.

Tu triplicis mediam nature cuncta mouentem:
Connectens aiam per ꝯſona membra reſoluis.
Que cū ſecta duos motū glomerauit in orbes:
In ſemet reditura meat: mētemq; profundam
Circuit: ⁊ ſimili conuertit imagine celum.

Tu triplicis media nature cuncta mouentē. Hic philoſophia oſtendit ſapientiam ex anime mundi productiōe vbi ſciendū q̄ iſta littera cōmuniter exponit ad itentionē platōis in thymeo. ſed quia iſta expoſitio eſt difficilima ⁊ modice vtilitatis ego eam ptranſeo: ⁊ ponā facilē expoſitōnem. que eſt de mente ariſtot. Ad cuius euidentiam eſt notandū. q̄ per animā mundi hic intelligit intelligentia mouens orbē. que per motū virtutem ſuam influit inferioribus ⁊ hec intelligentia dicit media inter deum ⁊ animam humanā. Sicut eni dignitate ⁊ perfectiōe excedit a deo ſic ipſa excedit animam noſtram. Notandum q̄ itelligētia huiuſmōi dicit eſſe triplicis nature propter tres operationes quas habet. ſcilz mouere orbem. intelligere deum. ⁊ itelligere ſeipſam. Notandū q̄ orbes celeſtes dicūtur cōſona membra intelligentie. quia p ipſos tanq̄ p organa ⁊ inſtrumenta ntelligentia influit inferioribus. licz eni intelligentia prima prima itentione moueat propter ſe tamē ſecunda itentione mouet propter inferiora. His p̄miſſis littera plana erit. vnde dicit ſic. Tu deus animā ſupple mundi que eſt intelligentia. mediā ſup. inter deū ⁊ animā humanā triplicis nature. id eſt triplicis operationis. mouentem cūcta ſupple inferiora per influxū illū tu cōnectens reſoluis. ideſt diſtinguis. eam per cōſona membra ideſt per cōuenientes orbes que anima cū ſecta. ideſt diuiſa quantum ad operatiōes. glomerauit: id eſt impreſſit. motum in duos orbes ſup. in orbem primi mobilis. ⁊ in orbem planetarū. ipſa reditura: ideſt reflexa meat. ideſt procedit in ſemetipſam ſupple itelligendo quod eſt vna operatio ⁊ ipſa circuit mentē profundā. ideſt mentē diuinā deum intelligendo que eſt operatio. ⁊ ipſa cōuertit. ideſt mouet celum ſimili imagine. ideſt intellectione. quod eſt tertia operatio eius. Adhuc nota licet corpora celeſtia ſint diuerſa tamen ratione vnitatis ordinis poſſunt dici vnum corpus. Similiter intelligentie licet ſint diuerſe. tamen poſſunt dici vna intelligentia propter vnitatē ordinis in operatione mouendi ergo dicit in ſingulari animam ⁊ nō animas.

Tu cauſis animas paribus: vitaſq; minores
Prouehis: ⁊ leuibus ſublimes curribus aptans:
In celum terramq; ſeris: quas lege benigna
Ad te conuerſas reduci facis igne reuerti.

Tu cauſis animas paribus vitaſq; minores. Hic philoſophia cōmendat ſapientiā dei ex animarū noſtrarū creatione dicens. O pater tu prouehis ideſt producis animas hominū. ⁊ minores uitas. id eſt animas brutorū ⁊ plantarum paribus cauſis. quibus animā mundi produxiſti. ſ. tu aptans ſublimes. ideſt animas rationales hominū leuibus curribus. id eſt celeſtibus ſtellis. tu ſeris eas in celū ⁊ terram. ideſt in corpora terrena. quas animas conuerſas reduci igne. id eſt charitate reducente facis reuerti ad te benigna lege. ideſt ordinatione tua. Nota q̄ anime beſtiarū ⁊ plātarū dicuntur minoris vite reſpectu anime hominis. eo q̄ non habēt tot nec ita perfectas operatiōes vite ſicut anime hominū. Nota q̄ per leues currus ſʒ intentionē platonicorū intelligit ſtellas cōpares curribus dixerūt eniz platonici q̄ deus omnes animas ſimul creauerit ⁊ ſeminauerit eas in celo delegendo eas ſtellis cōparibus a quibus poſtea delabantur i corpora. ſed hec opinio nō valet. ſ. q̄ omnes anime ſimul ſunt create. imo omni die d nouo creant ⁊ create corporibus ifundunt. Dicūtur autē anime ferri in celuz propter virtutē celeſtē. ex qua vnio anime ad corpus contrahit ſuam produm licet anima a deo producat in corpore. tamen vnio ex parte diſpoſitionum corporalium dependet a virtute celeſti. iō dicit eas ferri in celum ⁊ terram. quia anime non coaptant corporibus niſi mediante virtute celeſti. Unde ſecundo phiſicorum. Homo enim hominem generaret ſo.

Nota q̄ deus animas creatas aptat leuibus curribus id. ē ſtellis comparib⁹ quod ſic poteſt intelligi. quia anima creata comparitatē ⁊ ſimilitudinē habet cum ſtella. Sicut enim ſtella eſt nobilior pars ſui orbis ⁊ eſt ꝑpetua ſic anima rationalis perpetua exiſtens eſt nobilior pars homis Vel ſic poteſt intelligi q̄ deus animas creatas aptat leuibus curribus. ideſt rationi ⁊ intellectui qui dicuntur currus anime qui ducunt hominem in cognitionem rerum: quas animas ſerit in celum ⁊ terram. quia anima rōne ⁊ intellectu habet cognitionem celeſtium ⁊ terreſtrium.

Nota q̄ per ignem reducere intelligit ardorē charitatis: que hominē aduerſum deo a vitiis facit ipſum redire virtutibus. niſi enim homo deum amet ipſum non querit niſi querat non inueniet. niſi inueniet ad ipſum non reuertetur.

Da pater auguſtam menti conſcendere ſedem
Da fontem luſtrare boni. da luce reperta
In te conſpicuos animi defigere viſus.
Diſſice terrene nebulas ⁊ pondera molis.
Atq; tuo ſplendore mica. tu namq; ſerenum.
Tu requies tranquilla piis. te cernere finis
Principiū. vector. dux. ſemita. terminus idē.

Da pater auguſtam menti conſcendere ſedem. Poſt quam philoſophia captauit beniuolentiam dei ipſum multipliciter commendando: hoc exprimit ſuam petitionem dicens. O pater qui facis omnia predicta da. ideſt concede menti ſup. humane. conſcendere auguſtam ſedez ideſt nobilem ſedem ſummi boni. luſtrare. ideſt inueſtigādo inuenire. fontem boni. i. deum qui eſt fons omnis boni da luce reperta. id eſt cognitione prehabita in te defigere: ſcilicet per amorem conſpicuos viſus. id eſt claros intuitus. animi id eſt rationis ⁊ intellectus. O pater tu diſice. i. diſperge nebulas. id eſt obſcuritates. ⁊ pondera. id eſt grauitates terrene molis. i. dilectionis terrene. atque mica ideſt reſplende tuo ſplendore. tu namque es ſerenum quo ſupple omnia illuſtrantur. Tu es tranquilla requies piis ſup. mentibus. te cernere. id eſt videre. eſt finis ſup. omnium. tu idem exiſtens es principium. quia origo omnium rerum. tu es vector quia vehis nos per gratiaz quo peruenire non poſſumus per naturam tu es dux ducens ab errore ignorantie ad veritatem ſapientie. tu es ſemita cum ſis via ⁊ veritas. ⁊ per te ad teipſum peruenitur. tu es terminus vltra quem nihil queritur. cum ſis ſummum ⁊ perfectum bonum.

¶ Nota φ ſedes ſūmi boni dr̄ anguſta.i.ſubtilis. q̄z vix magno labore ad ipſā puenit, vl' dr̄ anguſta.i. nobilis q̄z nihil ſibi cōparari pōt. ¶ Itē deū vocat fontē ſummi boni ſicut.n.riuuli hñt exiſtere ⁊ fluere a fonte.⁊ ipſe a nullo ſic a deo oē bonū hz eſſe:ipſe aūt a nullo. ¶ Nota ad hoc φ ſedes ſummi boni ꝯſcendat oz φ inueſtiget:⁊ q̄z nō ſufficit inueſtigare ſi nō inueniat.nec inuenire ſi non diligat.ideo phia petit ꝑ amorē defigi viſum animi.ſ.rationem ⁊ intellectum in ſūmū bonū. ¶ Nota φ q̄z intellectus ⁊ rō impediunt ⁊ obſcurant per affectionē ⁊ deſideriū terrenoꝝ q̄z corpus qđ corrumpit aggrauat aiam qñ corpori ē ſubiecta ideo phia petit fugari nebulas terreni mobilis: ⁊ q̄a non ſufficit fuga tenebrāꝝ niſi aſſit lux illuminans.ideo petit illuminationē dicens.Atq̄z tuo ſplendore mica. ¶ Itē diſiicio cis.i.diſpergo vel remoueo:⁊ dicitur a diſ ꝑpoſitione inſeparabili ⁊ a verbo ico icis.

¶ Proſa decima libri tertii.

Quoniā igitur que ſit imperfecti que etiā perfecti boni forma vidiſti. Nunc demōſtrandū reor quonā hec felicitatis pfectio conſtituta ſit. In quo illud primum arbitror inquirendum. an aliqđ hmōi bonum:quale pauloante diffiniſti:in rerum natura poſſit exiſtere.ne nos ꝑter rei ſubiecte veritatem caſſa cogitationis imago decipiat. Sed quin exiſtat:ſicq̄z hoc veluti quidez omniū fons bonoꝝ.negari nequit. Omne.n. qđ imperfectū dr̄ eſſe:id diminutione perfecti imperfectūq̄z eſſe phibetur. quo fit vt ſi in quolibet genere imperfectū quid eſſe videatur:in eo perfectū quoq̄z aliqđ eſſe neceſſe ſit. etenim perfectiōe ſublata:vñ illud qđ imperfectū phibetur extiterit: ne fingi quidem pōt. Neq̄z enim ab diminutis incōſummatiſq̄z natura rerum cepit exordium.ſed ab integris abſolutiſq̄z procedens in hec extrema atq̄z effeta dilabitur. qđ ſi vti pauloante monſtrauimus. eſt quedam boni fragilis imperfecta felicitas. eſſe aliquam ſolidam perfectamq̄z non poteſt dubitari. B. Firmiſſime inquā veriſſimeq̄z concluſum eſt. p.

¶ Proſa decima tertii libri.

Quoniā igit̄ q̄ ſit. Iſta ē decima ꝓſa h⁹ tertii:i q̄ phia oñdit vbi vera btitudo ſit ꝯſtituta ⁊ primo cōtinuando ſe ꝓbat btitudinē pfectā eē in rerū nā.ſcđo oñdit i quo ſit vā btitudo,ibi.Quo vō. Pro dicit O Boeti qm̄ vidiſti in precedētib⁹ que ſit forma impfecti boni.⁊ q̄ ſit forma pfecti boni.nūc reor.i.opinor:eē demonſtrandum,quonā.i.vbi hec pfectio felicitatis.i.pfcā felicitas,ſit ꝯſtituta.i.quo ſup.inueſtigando,illud ego arbitror ꝑmū eē inquirendū, an aliqđ hmōi bonum perfcm̄ quale pauloante.ſ.octaua proſa diffiniſti.poſſit exiſtere in reꝝ naturaz ne caſſa.i.vana imago.i.ſpēs cogitatiōis nos decipiat preter veritatem ſubiecte rei.i.exiſtis rei.ſed negt negari qn exiſtet in reꝝ natura perfectū bonū ⁊ perfcā felicitas,⁊ hoc bonū ſit,veluti fons oium bonoꝝ ⁊ tunc ꝓbat ipſum eē tali rōne. In quocūq̄z genere ē reperire impfectū in eodē ē reperire perfectū.ſed in genere reꝝ ē reperire imperfectū bonū ⁊ impfectā felicitatē vt pz ex precedētib⁹, ḡ in reꝝ natura,erit dare perfectū bonum ⁊ perfectam felicitatem,hanc rōnem pertractat in lr̄a ⁊ dicit. Oē qđ dr̄ eſſe imperfectuz illud perhibet imperfectuz diminutiōe.i.⁊ defectu perfecti,quo ſit vt ſi in quolibet genere videat̄ eē qđ .i.aliqđ iperfectum in eo genere neceſſe ſit aliqđ eſſe pfcm̄ etenim ſublata.i.circūſcripta pfectiōe:nec fingi pt̄ vñ extiterit.i.eē habeat.qđ phibet̄ imperfectum.neq̄z.n.natura cepit exordiū a diminutis ⁊ incōſummatis.i.ab imperfectis,ſed natura ꝓcedens ab integris ⁊ abſolutis.i.pfectis dilabit̄ in hec extrema,i.inferiorā,atq̄z effeta .i. infructuoſa ex hoc ergo accipit̄ maior rōnis in quocūq̄z reperit̄ aliquid iperfectum i eodē repitur perfectum. Tūc ſubiungit minorem dicēs, Sicuti pauloante mōſtrauimus que ē fragilis boni ⁊ iperfecta felicitas. Et ponit ꝯcluſionem dicēs Ergo dubitari nō pōt eſſe aliquā ſolidā ⁊ perfectā felicitatem,qđ ꝯcedēs, B. dicit. veriſſime ⁊ firmiſſime ꝯcluſuz ē. ¶ Notandū φ in tpalib⁹ ⁊ ſenſibilibus nō pōt eſſe ſūmū ⁊ perfectū bonū ⁊ q̄z multi ſunt q nō putant eſſe alia bona preter ſenſibilia,ideo ne aliqs putet nullum eē pfectuz bonum in reꝝ natura.phia primo anteq̄z oñdat vbi ſit ſitum perfcm̄ bonū probat ipſum eē. ¶ Notandū φ res lr̄a eſt de qua hētur ſermo ⁊ cognitio.ſed dum cogitam⁹ de re q̄ non eſt tūc ē cogitatio caſſa preter veritatē ſubiecte rei decipiens nos ne aūt talis cognitio videat̄ eſſe ſummi boni.iđ primo ꝓbat ipſū eē in reꝝ nā. ¶ Notādū φ imperfectum nō pōt eē ꝑncipiū reꝝ:q̄z pfectū pri⁹ ē impfecto. ꝑncipio āt nō ē aliqđ pri⁹.ex quo ſeqtur φ vbi ē iperfectū ibi eſt reperire pfcm̄. ¶ Notandū φ ē deuenire ad aliqđ pfcm̄ a q̄ natura incipiēs progredit̄ ad poſteriora iperfcā. cuiuſmodi ſunt hec iferiora q̄ dñr extrema ⁊ effeta.q̄z ſūt vltima cauſatorum non'eā aliis inferioribus.

¶ Quo vero inquit habitet ita conſidera,deuz rerum omniū principem bonū eſſe.cōis humanorū conceptio probat animorū.nam cuz nihil deo melius excogitari queat.id quo melius nihil eſt. bonum eſſe quis dubitat.

¶ Quo vō. Hic phia oñdit i quo pfcm̄ bonum ſiue felicitas ſit ſita,ſcđo ꝯcludit qđdā correlarium.'tertio mouet dubitationē.ſcđa.ibi.Sup hec.tertia ibi,Atq̄ hoc quoq̄z. Primo dicit vl' oñdit pfcāz felicitatē eē in deo ꝯſtitutā.ſecūda oñdit ꝑ quē modum vt i deo ibi.Sed q̄ſo primo ponit vnā propoſitionē notā.ſcđo ex ea probat intētum ibi. Ita vō.i.in quo,habitet illud pfcm̄ bonuz.ita ꝯſidera. Et tūc ſubiungit ꝓpoſitionē. Ois ꝯceptio cōis humanoꝝ aiorū ꝓbat,i,ꝯcedit deum eſſe bonuz ꝑncipē oium reruz ⁊ φ deus ſit quoddā bonum:ꝓbat ꝑ hoc:q̄z deo nihil meli⁹ excogitari pōt:⁊ qs dubitat illud eſſe bonum quo meli⁹ nihil ē q.d.nullus. ¶ Notanduz φ deum eē ꝑncipem oium reꝝ oēs ꝯcedunt.ſed q̄z pitagorici duo poſuerūt eē ꝑncipia rerum.vnum bonum aliud malum.ne ḡ aliqs occaſiōe hui⁹ negaret deum eē bonuz,ideo hoc ꝓbat ex eo φ nihil pōt melius excogitari deo.vñ dicit beat⁹ Aug. in lib. de doctrina xp̄iana. Oēs latine lingue ſcientes cum aures eoꝝ ſonus tetigerit quo profert̄ deus mouent̄ ad cogitandum excellentiſſimā quandā imortalem naturam.ita autē cogitatur deus vt aliquid quo nihil ſit melius.

¶ Ita vero bonum eſſe deum ratio demōſtrat vt perfectum quoq̄z bonum in eo eſſe conuincat nam ni tale ſit:rerum omniū princeps eſſe non poterit. Erit enim eo preſtantius aliquid perfectum poſſidens:bonum:quod hoc prius atq̄z antiquius eſſe videatur. Omnia namq̄z perfecta min⁹ integris priora eſſe claruerint:quare ne in infinitum ratio prodeat:confitendum eſt ſummū deuz.ſummi ꝑfectiq̄z boni eſſe pleniſſimum. Sed perfectum bonum veram eſſe beatitudinem conſtituimus:veram igitur beatitudinem in ſummo deo ſitam eē neceſſe eſt. b. accipio inquaz. nec eſt quod contra dici vllo modo queat. p.

¶ Ita vo bonum eſſe. Hic probat intentū ꝙ btitudo ſine pfectuꝫ bonū ſit ſitā in deo tali rōne. Perfectū bonum eſt vera btitudo: ſed in deo ē pfectum bonū. g in deo eſt vera btitudo. vñ dicit in lra. Rō iſta demōſtrat deum eē bonuꝫ vt cōuincat. i. infallibilite: cōcludat in eo eſſe pfectuꝫ bonum. nā ni. i. niſi deus ſit tale. ſ. pfectū bonum. nō poterit eſſe pnceps oium rex. ſi enim nō ſit pfectum bonū erit aliqd preſtantius eo poſſidens perfectū bonum: qꝛ eia perfecia claruerūt. i. manifeſta ſunt: eſſe priora minus integris. i. pfectis: quare ne rō prodeat. i. pcedat in infinitū cōfitēdum ē ſummū deū eē pleniſſimū ſummi ꝛ pfecti boni. ꝛ ſic pꝫ minor rōnis. ſ. ꝙ in deo eſt pfectū bonum. Tūc probat maiorēꝫ dicens. Sed ꝯſtituimus. i. probauimus nona proſa. pfectum bonū eē veram btitudinem ſitam eē in ſummo deo. Cui boetius cōſentiens dicit. accipio. i. cōcedo inquā nec eſt qđ vllo mō queat ꝯtradici. ¶ Notandū ꝙ ſi deꝰ nō eſſet perfectū bonum ſed imperfectum procederet in infinitum ſic arguendo. Deus vel eſt perfectum bonum vel iperfectū. ſi pfectū habet ppoſitum. Si iperfectū erit aliqd prius eo: cū pfectum ſit prius iperfecto. Illud g° prius vel ē pfectum bonum vel iperfectū. ſi pfectum illud erit deus. et habet ppoſitum. Si iperfectum erit aliqd prius eo cū pfectum ſit pus ipfecto. Itex querit de illo priori vel ē pfectum bonum vel iperfectū: ꝛ ſic pcederet in infinitum. vel dabitur deū eſſe perfectum bonum: ꝛ hoc innuit in lra cū dicit. Quare ne in infinitum ratio procedat.

¶ Sed queſo inquit te: vide quam id ſancte atqꝫ inuiolabiliter pbes ꝙ boni ſummi ſummuꝫ deum diximus eſſe pleniſſimum. bo. Quonam inquam mō. P. Ne hunc rerum oiūꝫ patrem illud ſummum bonuꝫ quo plenus eſſe perhibetur: vel extrinſecꝰ accepiſſe: vel ita naturaliter habere pſumas: quaſi habentis dei habiteqꝫ beatitudinis diuerſaꝫ cogites eſſe ſubſtantiam. Nam ſi extrinſecus acceptuꝫ putes: preſtantius id quod dederit: eo quod acceperit exiſtimare poſſis. Sed hunc eſſe rex oiūꝫ precellentiſſimum digniſſime confitemur. Quod ſi natura quidem ineſt: ſed ratione diuerſum: cum de rerum principe loquamur deo: fingat que pōt quis hec diuerſa coniunxerit.

¶ Sed qſo. Hic phia oñdit p quē modū vera btitudo ſit in deo: qꝛ nō eſt in deo tāqꝫ aliquid diſtinctum ab ipſo ſicut accidens a ſubiecto: ſed eſt idem cum ipſo. quod pbat quattuor rōibus. ſcđa ibi. Poſtremo. tertia ibi. Omnino .n. quarta ibi. Reſpice inqt. Primo premittit intentū ſuum cum quadā diuiſione cuius mēbra iprobat dicens. O Boeti queſo te vide qꝫ id ſancte. i. firmiter ꝛ inuiolabiliter probes ꝙ diximus ſummū deum eſſe pleniſſimum ſummi boni: ꝛ dicit Boetius. Quonā modo ſup. hoc probatur. Tunc ponit phia diuiſionem dicēs preſumas. i. putas ne hunc patrē oium rex accepiſſe extrinſecus illud ſummum bonum quo phibetur eſſe plenꝰ. vel preſumas ita naturaliter habere a ſe illud bonum: quaſi cogites diuerſam eſſe ſubam dei hñtis ꝛ btitudinis habite. Et tunc iprobat mēbra. primo ꝙ deus nō accepit ſummū bonum ab extrinſeco dicens. Nam ſi putes bonū qđ in deo eſt extrinſecus acceptum tunc tu poſſis. i. potes exiſtimare eē pſtantius. i. melius illud bonum qđ dederit eo qđ acceperit ſup. deo. qđ eſt falſum: qꝛ ꝯfitemur hunc pcellentiſſimū oium rerꝫ Tunc probat ꝙ pfectum bonum in deo nō ē in ipſo naturaliter tanqꝫ differens a ſuba ſua dicens. qđ ſi natura. i. p naturā. ineſt deo ſummū bonum ſed ē diuerſuꝫ ab ipſo rōne qditatiua. ſingat que pōt qs hec diuerſa cōiūxerit ſup. deum ꝛ ſummū bonum. q. d. non eſt dare aliquē priorem iſta diuerſa coniungenteꝫ. ¶ Notandū ꝙ rō quam phia pretēdit ē iſta. Summū bonum qđ ē in deo vel ē acceptuꝫ ab extrinſeco. vel ineſt ſibi naturalr. ſi ab extriſeco aliquid erit pſtantius ꝛ nobiliꝰ deo: qꝛ dans ſummuꝫ bonuꝫ pſtantius eſt recipiente ipſum. ſi autē ineſt deo naturaliter vl tāqꝫ idē ſibi. vel tāqꝫ diuerſuꝫ ab ipſo ſi tāqꝫ idē ſibi habetur propoſitum. ſi tāqꝫ diuerſum ab ipſo: erit aliqd prius qđ iſta diuerſa ꝯiunxerit: talia autē fingere ē difficile.

¶ Poſtremo qđ a qualibet re diuerſum ē. id nō ē illud a quo intelligitur eſſe diuerſum quare qđ a ſummo bono diuerſum ē: ſui natura id ſummuꝫ bonum non ē quod nephas ē de eo cogitare. quo nihil conſtat eſſe preſtantius.

¶ Poſtremo qđ. Hic phia ponit ſcđam rōnem ꝙ ſummum bonum i deo non differt ab ipſo: ꝛ eſt rō talis. Illud qđ eſt diuerſuꝫ ab alio nō eſt illud a quo ē diuerſuꝫ. Si g° ſummuꝫ bonuꝫ eſſet diuerſuꝫ a deo: deus nō eēt ſummum bonum qđ nephas eſt dicere. vñ dicit in lra. Poſtremo illud qđ eſt diuerſum a qualibet re. illud nō eſt illud a quo intelligit. i. vr eſſe diuerſum: quare qđ ſui natura diuerſuꝫ ē a ſummo bono: illud nō eſt ſummuꝫ bonuꝫ. ſi igitur ſummum bonuꝫ ita ſit in deo ꝙ ſm naturam eſt diuerſum ab eo. ſequit ꝙ deus non ſit ſummum bonum. qđ nephas eſt cogitare de eo. quo nihil conſtat eſſe preſtantius. ¶ Nota ſi aliqd eſſet in deo diuerſum ab ipſo deus eēt cōpoſitꝰ. ꝛ non eſſentie ſimplicis quod eſt falſum. ¶ Item quod ē in deo diuerſum ab ipſo. vel eſt accidens vel eſt pars eius non accidens: quia deus non eſt ſubiectum alicuius accidentis. ſi eſt pars eius cum euꝫ pars precedat totum: aliquid erit prius deo: quod falſum eſt.

¶ Omnino enīꝫ nullius rei natura ſuo principio melior poterit exiſtere. quare qđ omniū principiuꝫ ſit id ēt ſui ſuba ſummuꝫ eſſe bonū veriſſima rōne cōcluſerim. b. Rectiſſime inquā. p. Sed ſummū bonum beatitudinem eſſe conceſſum eſt. b. ita eſt inquam. p. Igitur inquit deū eſſe ipſā beatitudinem neceſſe eſt confiteri. b. nec inquaꝫ propoſitis prioribus refragari queo: ꝛ ab illis hoc illatum cōſequens eſſe perſpicio. p.

¶ Oio enim. Hic phia ponit tertiā rōneꝫ que talis ē. Illud qđ eſt pncipium oium formaliter. eſt ſummuꝫ bonum qꝛ ſummuꝫ bonuꝫ nō pōt eſſe pncipiatuꝫ: ſed deus ē pncipium oium. ergo formalr ē ſummuꝫ bonuꝫ. ſummuꝫ autē bonum ē btitudo. g° deus formaliter ē ſumma btitudo. vñ dicit in lra. Oio. i. generalr nullius rei natura poterit exiſtere. i. eſſe melior ſuo principio. quare qđ oium ſit principium ſicut deꝰ illud etiā ꝯcluſeriꝫ veriſſima rōne ſummuꝫ eſſe bonum ſba. i. per ſbam. cui aſſentiēs Boetius dicit. Rectiſſime inquā ꝯcluſuꝫ eſt. ſed ſummum bonuꝫ eē btitudinem ꝯceſſuꝫ eſt. dicit boetius: ita eſt inquā. Concludit g° phia. Igit neceſſe eſt deum ꝯfiteri ipſam btitudinē. dicit boetius nec queo refragari. i. reſiſtere priorib' ppoſitis. i. pmiſſis. ꝛ ꝑ°o pſpicio hoc illatum eſſe ꝯñs illis. i. ad illa. ¶ Nota ꝙ pncipium oium rex opꝫ eſſe ſummuꝫ bonum ſubſtātialr: qꝛ ſi aliqd aliud a pncipio eēt ſummuꝫ bonum ſubſtantialr ſicut aliqd pncipiatum. ſeqtur ꝙ pncipiatum ſit nobilius ſuo pncipio. nam bonum ſubſtantialr nobilius ē bono accidentalr. ¶ Itē ſi pncipium non eſt bonum ſubſtantialr ſed accidentalr cum oē quod eſt tale per accidens reducat ad aliqd tale per ſe: tunc pncipium reduceretur ad aliquid: ꝛ per ꝯñs non eēt principium.

¶ Reſpice inquit an hinc quoqꝫ idem firmiꝰ approbetur: quod duo ſumma bonaque a ſe diuerſa ſint: eſſe non poſſunt. Etenim que diſcrepant bona. non eſſe alterū qđ ſit alterū liquet. quare neutrum poterit eſſe pfectū cū alterutri alterū deeſt.

Sȝ qḋ pfectū nō ſit: id ſummū nō eſſe manifeſtuȝ eſt: nullo mō igitur q̄ ſumma ſunt bona: ea pñt eē diuerſa. Atqui ⁊ beatitudineȝ ⁊ deū ſummū bonum eſſe collegimus: quare ipſam neceſſe eſt ſummā eſſe btitudineȝ q̄ ſit ſumma diuinitas. b. Nihil inquā nec re ipſa verius nec ratiocinatiōe firmius. nec deo dignius concludi poteſt. P.

℄ Reſpice inqt. Hic ponit quartā rōnem q̄ btitudo in deo non differt ab ipſo. Si btitudo differret a deo cū vtrunqȝ tā deus q̄ȝ btitudo ſit ſummū bonū: eſſent duo ſumma bona. quoꝝ vnū nō eēt alteꝝ. ⁊ cū vnum deſit alteri neutrū erit pfectū ⁊ ſummū bonū: qꝛ perfectuȝ ē cui nihil deeſt. ḡ neceſſe eſt btitudinē eſſe idē cuȝ deo. vñ dicit in lra. O hoc tu reſpice an hinc qḋ modo dicā illud qḋ probatū ē firmius approbet duo ſumma bona eſſe nō pñt q̄ ſint a ſe diuerſa etenim liqt. i. manifeſtū eſt. q̄ bona que diſcrepant. nō eſſe alteꝝ ſup. coꝝ bonoꝝ: qḋ ſit alteꝝ quare cum alteꝝ deeſt alteri vti i. i. alteri. neutrū poterit eſſe perfectū: cum perfectuȝ ſit cui nihil deeſt. ℄ Sed manifeſtū eſt illud nō eſſe ſummum bonū: qḋ nō eſt perfectuȝ igiṫ nullo mō pñt eē diuerſa ea que ſunt ſumma bona. Atq̄ ꝓ certe. deū ⁊ btitudinem collegimus eſſe ſummū bonum. quare neceſſe ē ipſam naturā q̄ ſit diuinitas. i. naturā dei eſſe ſummā btitudinē qḋ Boetius approbās dicit. nihil verius eſt ipſa re nec ratiocinatione firmius: nec deo dignius cōcludi pōt. ℄ Notādum ex quarto topicoꝝ qḋ per ſuphabundantiam dr vni ſoli cōuenit. cum igitur ſummū bonū dicatur ꝑ ſupabūdātiam non erūt duo ſūma bona. ℄ Item ſi eſſent duo ſumma bona vel eēnt eiuſdē ſpēi: vel differrent ſpē: ſi eiuſdē ſpeciei erūt equaliter perfecta ⁊ vnū erit ſuperfluū. ſi differūt ſpē vnuȝ erit perfectius altero. qꝛ impoſſibile ē duas ſpēs eſſe equalr perfectas: ſed qḋ eſt imperfectius nō eſſe ſummum bonum. ergo non ſunt plura ſumma bona.

℄ Super hec inquit igitur veluti geometre ſolēt demōſtratis ꝓpoſitis aliquid inferre que poriſmata ipſi vocant: ita ego quoqȝ tibi veluti corolarium dabo. nā qm̄ beatitudinis adeptiōe ſiūt homines beati: Beatitudo vero eſt ipſa diuinitas diuinitatis adeptiōe fieri btōs manifeſtū eſt. Sed vti iuſtitie ſapientie ſapientes fiunt: ita diuinitatem adeptos deos fieri ſimili rōne neceſſe ē. Omnis igitur beatus deus. ſed natura quidē vnus: participatione vero nihil prohibet eē quā plurimos. B. Et pulchrum inquam hoc atqȝ precioſum ſiue poriſma ſiue corolarium vocari mauis. P.

℄ Sup hec inqt. Hic phia ↄcludit ex dictis quādā ↄcluſionē corolariā dicēs. Sup hec. ſ. predicta ego tibi dabo corolariū. i. ↄcluſionē corolariā. ita. ſ. ſicut geometre aliqd ſolent demōſtratis ſuis ꝓpoſitis inferre. q̄ illata ipſi vocāt poriſmata. i. apitiōes. Et tūc ponit corolariū: q̄ ois btūs eſt deus. qḋ ſic infert: qꝛ adeptione btitudinis ſunt hoies bti: btitudo vo eſt ipſa diuinitas vt probatum eſt maniſeſtum eſt hoies btōs fieri adeptione diuinitatis. ſȝ ſicut adeptiōe iuſticie fiunt hoies iuſti: ⁊ adeptiōe ſapie ſapiētes ita neceſſe eſt adeptiōe diuinitatis eē btōs ſiue deos. igiṫ ois btūs ē de⁹. ſed natura qdē vnus deus eſt ⁊ nō plures participatiōe vo nihil phibet plures deos eſſe. hanc ↄcluſionē cōmēdās. B. dicit. Et pulchrū inqȝ hoc. ſ. qḋ tu ↄcluſiſti. atqȝ p̄cioſum: ſiue poriſma. ſiue corolariū mauis. i. magis velis ipſum vocari. ℄ Notandū q̄ ois beatus eſt de⁹ hoc ꝓbatur ex lra ſic. Hoies fiunt bti adeptiōe btitudinis ſed btitudo eſt diuinitas. ergo hoies fiunt beati adeptione diuinitatis ſed adeptiōe diuinitatis aliqs efficiṫ deus: ergo ois btūs eſt de⁹: vel pōt ſic argui. Adeptiōe diuinitatis aliqs efficiṫ deus. adeptiōe diuinitatis aliqs efficiṫ btūs cuȝ diuinitas ſit idē cuȝ btitudine. ḡ ois btūs ē deus. ℄ Nota ſm Hug. q̄ porus. ri. eſt ſubtile foramē in corpore ꝑ q̄ ſudor emanat. inde poriſma. tis. i. aperitio: vel illuminatio ſenſus. Dicūr ēt poriſmata regule quas geometre proponunt ad aliqd oſtendendum eo q̄ aperiant: ⁊ illuminent mētem lectoris: ⁊ ipſe allegat Boe. in hoc libro de hoc noie poriſma. ℄ Notanduȝ ſm eundē hug. a corona venit coronarium qḋ eſt pmiuȝ victorie vel premium belli vel certaminis. ſ. corona vel aliqd aliud vl' coronariuȝ eſt vñ aliqs mereṫ honore: vel adipiſciṫ coronam. Et etiā allegat boetium in hoc loco de hoc nomine corolarium. ſed cōiter ipſum nominam⁹ corolariuȝ. ⁊ eſt corolarium ↄcluſio ſeqns ex premiſſis. ℄ Nota aliqs diceret. Si ois btūs eſt deus cum plures ſint bti. plures erunt dii. Rñdit Boetius qḋ vn⁹ ē deus naturalr ⁊ eēntialr: ſed participatiue. ſ. participatiōe virtutis ⁊ imortalitatis pñt eſſe plures dii. vñ ps. Ego dixi dii eſtis ⁊ filii excelſi oēs. ℄ Itē innuit phūs. xii metha. vbi ſic ↄcludit. Non valet pluralitas pncipum. ſit ḡ vn⁹ pnceps. ſ. ſm nām ⁊ eēntiā. Ergo dicit Seneca. Vir ſpeculatiu⁹ eſt quaſi deus i humano corpore hoſpitatus. ℄ Pro quo vlterius notādum q̄ de⁹ eſt quadruplex. aliquis eſt de⁹ nuncupatiue vt idolū. Alius vſurpatiue vt demones cultuȝ dei ſibi vſurpātes vt dicit ſcriptura. Oēs dii gentiuȝ demonia. Terti⁹ pticipatiue vt hoies btitudinem pticipantes. Quartus ē deus nā hn̄s eſſentie eternitatem imutabilitatem ⁊ cōicabilitatē. pmis trib⁹ modis pñt bene eſſe plures dii. ſed nō quarto mō. ℄ Vltimo nota deitatē ſiue diuinitatē pticipare nō eſt niſi imortalitatē. ipoſſibilitatem. ſubtilitatē ⁊ agilitatē adipiſci. Nā mortale additū nobis ſeparat nos a diis vt dicit porphyrius. ḡ adeptione immortalitatis erimus dii.

℄ Atqui hoc quoqȝ pulchrius nihil eſt quod his annectendum eſſe ratio perſuadet. B. Quid inquam. P. Cuȝ multa inquit beatitudo contine re videatur vtrum ne hec omnia vnum veluti corpus beatitudinis quadam partium varietate cōiungantur. An ſit eorum aliquid quod beatitudinis ſubſtantiam compleat ad hoc vero cetera referantur. Vellem inquam id ipſaꝝ reꝝ cōmemoratiōe patefaceres. p. Nōne inquit beatitudinem bonū eſſe cenſemus. b. ac ſummū quidem inquā P. addas inquit hoc omnib⁹ lȝ. nam eadem ſufficientia ſumma eſt: eadem ſumma potentia. reuerentia quoqȝ claritas ⁊ voluptas beatitudo eſſe iudicatur. b. quid igitur. p. Heccine omnia bona ſufficientia: potentia: ceteraqȝ veluti quedam beatitudinis membra ſunt: an ad bonum veluti ad verticem cuncta referuntur. b. Intelligo inquam quid inueſtigandum proponas ſed quid conſtituas audire deſidero. p.

℄ Atq̄ hoc. Hic phia mouet pdicta quādā dubitationē ſcdo ſoluit eā ibi. Cuius diſcretionē. Primo dicit. Ex q̄ dixis hoc correlarium eē pulchrum. Atqui pro certo hoc qḋ iam dicam nihil eſt pulchrius. qḋ rō pſuadet eſſe annectendum his. ſ. ſupradictis ⁊ dicit Boetius quid eſt pulchrum illud. dicit phia: cum beatitudo videatur multa cōtinere. videatur vtrum hec omnia cōiungat. i. conſtituant veluti vnum corpus beatitudinis quadam varietate partium. an ſit aliqd coꝝ quod cōpleat ſubſtantiam beatitudinis: ad hoc cetera referanṫ. Tunc Boetius petit hāc queſtionem magis elucidari dicēs. Velleȝ inquā vt patefaceres illud qḋ queris cōmemoratiōe ipſaꝝ reꝝ ſup. exēplificando. ⁊ phia ↄdeſcēdens Boetio qrit. Nōne cenſem⁹ be

atitudinē eē bonū. dicit. B. Certe ſummū bonū cui phia licet. i. licitū ē addas hoc ſup. ſummū oib⁹ his. Nam btitudo eſt ſumma ſufficiētia. eadē eſt ſūma potētia. ⁊ indicatur eſſe ſūma reuerētia claritas ⁊ voluptas dicit. B. Quid igitur ſup. eſtimas dicēdū. rūdit phia. heccine. i. nunqd hec oia. ſ. ſufficientia. potētia ceteraqꝫ. ſunt veluti quedaꝫ mēbra btitudinis. an cuncta referunt ad bonum veluti ad verticē. i. tāqꝫ ad ſummā rōnem appetendi oia alia. Tūc Boetius fatet ſe intelligere qōnē ⁊ pſtolari ei⁹ ſolutionēꝫ dicens. Intelligo qd pponas inueſtigādū: ſed deſidero audire qd ꝯſtituas. i. diffinias. qſtionēꝫ diſſoluendo. ¶ Notandū ꝙ qō quā phia mouet eſt iſta. Utrū pdicta qnqꝫ. ſ. ſufficientia reuerentia ⁊c. ꝯſtituant btitudinem ſicut diuerſa membra vnū corp⁹. vel vtrum oia ſint eadem ⁊ referant ad aliqd vnū. ſ. ad bonū qd ſit rō appetēdi oia iſta. ¶ Notandū qꝛ in btitudine ē ſummū bonū. ⁊ in btitudine ē ſufficientia. reuerentia. honor. potentia. gloria ⁊ iocunditas. Iō qrit an iſta ſint i btitudīe tāqꝫ diuerſa: aut ad vnū relata. ſ. ad bonū rōne cui⁹ appetunt. ¶ Nota ad pmaꝫ pteꝫ qōnis dꝫ rſideri ꝙ qꝛ membra vnū corp⁹ ꝯſtituētia. dicūt eē iter ſe diuerſa ſtatiꝫ pbabit i lra ſequēti. ſed illa. 5. ſunt vnū vt pbatuꝫ eſt ḡ nō pñt eſſe ptes btitudinis ꝯſtituentes ipſaꝫ ſicut mēbra vnū corpus. Et ſi ſic ſequeret. ꝙ beatitudo ſeu deus nō eſſet oīo ſimplex qd eſt impoſſibile.

¶ Cuius rei diſcretionem ſic accipe. Si hec omnia beatitudinis mēbra forent: a ſe quoqꝫ inuicēꝫ diſcreparent. Hec eſt enim partiū natura vt vnū corpus diuerſa componant. at qui hec omnia idē eſſe monſtrata ſunt minime igitur membra ſunt. alioquin ex vno membro beatitudo videbitur eē coniuncta: quod fieri nequit. b. idem inquā dubiū non eſt: ſed id quod reſtat expecto. p.

¶ Cuius rei. Hic phia ſoluit qōnēꝫ. ⁊ primo oſtēdit ꝙ iſta qnqꝫ non ſunt ptes ⁊ mēbra btitudinis. ſcdo oñdit ꝙ oia referant ad bonuꝫ ibi. Ad bonuꝫ vo. Primo intēdit taleꝫ rōneꝫ. Mēbra ꝯſtituētia aliqd vnū ad inuicē dꝫ eſſe diuerſa. ſed iſta oia qnqꝫ ſunt idē. ḡ nō ſunt mēbra ⁊ ptes btitudinis. vñ dicit i lra. Cui⁹ rei ſup. poſite in qōne. ſic accipe diſcretionē. i. diſcretā ſolutiōēꝫ. Si hec oia forent mēbra btitudinis: tunc diſcreparēt a ſe inuicem. hec. n. eſt natura partiū. vt diuerſa cōponāt vnū corpus. Atq pro certo hec oia qnqꝫ mōſtrata ſunt idē eſſe ſup. in. 9. pſa. igit minime ſunt mēbra btitudinis ſꝫ ſi in eis ſaluet rō mēbri oia erunt vnuꝫ mēbrū. ⁊ tūc ſeqtur btitudinē cōponi ex vno mēbro qd eſt ipoſſibile ⁊ hoc eſt ꝙ dicit alioqn. i. ſi aliter dicatur ꝙ nō ſunt mēbra: ſed vnuꝫ mēbrum: videbit btitudo eē cōiuncta ex vno mēbro qd fieri neqt. Et dicit Boeti⁹. Id qdem qd mō cōcluſum ē nō eſt dubiuꝫ ſed illud qd reſtat de veritate alteri⁹ ptis qōnis expecto. ¶ Notandū ꝙ btitudo eſt diuinitas vt ꝑus viſum ē. ⁊ qꝛ diuinitas ē oīo ſimplex ⁊ indiuiſibilis ⁊ ex nullo pōt eſſe cōſtituta. cum. n. cōſtituēs prius ſit ꝯſtituto: eſſet aliqd prius deitate qd abſurdum eſt ergo beatitudo nō pōt eſſe conſtituta ex pluribus membris vel ex vno membro.

¶ Ad bonum vero cetera referri palam eſt. idcirco enim ſufficientia petitur: qm̄ bonum eſſe iudicatur. idcirco potētia: qm̄ id quoqꝫ eē creditur bonum. item de reuerentia: claritudine: iucunditate. coniectare licet. Omnium igitur expetendorū ſumma atqꝫ cā bonū eſt. Quod enim neqꝫ re neqꝫ ſimilitudine vllum i ſe retinet bonuꝫ: id expeti nullo modo pōt. Cōtraqꝫ etiam que natura bona nō ſunt tamen ſi eſſe videantur quaſi vera bona ſint appetuntur quo fit vti ſumma cardo atqꝫ cā expetendorum omniū bonitas eſſe iure credatur.

¶ Ad bonum. Hic phia oſtēdit ꝙ oia referant ad bonum tāqꝫ ad cām pp quā appetunt. ſcdo ex dictis dēducit quaſdam cōcluſiones ſupius pbatas vt melius itelligant. ſcda ibi. Cui⁹ vo cā. Primo dicit. Palā ē cetera. ſ. qnqꝫ ſupradicta ad q oīa appetenda reducunt ipſa referri ad bonum. idcirco. n. petit. i. appetit. ſufficientia: qꝛ bonū eē iudicat. idcirco potentia deſiderat: qꝛ id etiā creditur eē bonum. idē licet coniectare. i. iudicare: de reuerētia claritudine. i. claritate. ⁊ iucunditate. ⁊ ſic vniuerſaliter concludere. ꝙ bonum ē ſumma. i. pfectio. ⁊ cā oium expetēdorum. i. dſiderandorꝫ. qd declarat p ſignum dicens. illud. n. quod neqꝫ in re neqꝫ in ſimilitudine. i. apparentia. vllum bonum retinet in ſe. illud nullo modo pōt expeti. i. deſiderari. ⁊ cōtra. i. per cōtrarium. illa que nō ſunt bona natura. i. ex natura: tñ ſi videantur. i. appareant eē quaſi vera bona ſint appetunt. quo fit vti bonitas iure credatur eſſe ſumma atque cā oium expetendorum. ¶ Notandum ꝙ bonum eſt cā oium deſiderandorꝫ: qꝛ deficiente rōne boni in aliquo ſiue ſit bonum ſm apparentiā ſiue exiſtentiā. tollitur rō appetibilis poſita vo rōne boni in aliquo ſiue ſm rem ſiue ſm apparentiā ex quo ipſum eſt appetibile: pp quod dicit Ariſt. 3. de anima. Mouet enim appetibile hoc quidē bonum hoc autem apparens bonum.

¶ Cuius vero cā quid expetitur: id maxime videtur optari. Veluti ſi ſalutis cā quiſpiam velit equitare: non tam equitandi motum deſiderat quā ſalutis effectuꝫ. Cū igitur omnia boni gra petātur nō illa potius quā bonū ipſū deſiderātur ab omnibus. Sꝫ ppter qd cetera optantur beatitudinē eſſe conceſſim⁹. quare ſic quoqꝫ ſola queritur beatitudo: Ex quo liqdo apparet ipſius boni ⁊ beatitudinis vnā atqꝫ eandē eſſe ſubſtātiam. b. Nihil video cur diſſentire quiſpiam poſſit. p.

¶ Cuius vo. Hic ex dictis phia deducit quaſdā ꝯcluſiones ꝑus probatas vt melius itelligant: ⁊ ſunt due. Pria eſt ꝙ bonum ⁊ btitudo ſunt idē. Secunda ꝙ deus ⁊ bonū idē ſunt. deducēs ergo pmo cōcluſioneꝫ dicit. Illud maxime vr̄ optari. cuius cā. qd. i. aliqd: expetit. i. deſiderat: vt ſi cā ſalutis. i. ſanitatis: qſpiā. i. aliqs: velit equitare nō taꝫ. i. nō tm̄ deſiderat modū eqtandi qꝫ. i. inqꝫtum deſiderat effectuꝫ ſalutis. i. ſanitatis: cum igit oia petant. i. appetantur gra boni. illa nō potius deſiderant ab oibus qꝫ ipſuꝫ bonum. ſed nos cōceſſimus btitudinē eſſe pp qd cetera optant. quare ſola btitudo tāqꝫ finis oium aliorꝫ querit. i. deſiderat. ex quo liquido. i. manifeſte apparet eē eandem ſubām ipſius boni ⁊ btitudinis Boetius enim aſſentiens iſti deductioni dicit. Nihil video cur quiſpiam poſſit diſſentire. ¶ Notandū quorūcunqꝫ pprietas per ſe eſt eadē neceſſe eſt illa eſſe eadem. cum igit bonū ⁊ btitudo hēant vnā ⁊ eādē p ſe pprietatē erunt eadē. Nā per ſe priū eſt btitudini: ꝙ oia pp eā deſiderant. ſimiliter illa propetas ē boni ꝙ oia appetunt qꝛ bona. ḡ bonū ⁊ btitudo ſunt idē. ¶ Notandū ergo. quod illud magis appetitur: cuius cauſa aliquid appetitur. quia illud pp qd aliquid appetitur prius eſt in cauſando motum deſiderii qꝫ illud qd appetitur propter aliud: qꝛ cā primaria prius influit qꝫ ſecundaria ⁊ ideo illud propter quod aliqd appetitur plus influit deſiderio qꝫ illud quod appetitur propter aliud ſicut finis plus influit qꝫ ordinata in finē. ⁊ hoc declarat p exemplum in littera de ſanitate: que plus appetitur qꝫ act⁹ eqtandi factus propter ſanitatem.

¶ Sed deum veramqꝫ beatitudinē vnum atqꝫ idem eſſe monſtrauimus Boetius ita inquaꝫ. p. Securo igitur concludere licet dei quoqꝫ in ipſo bono nec vnquā alio ſitam eſſe ſubſtantiam.

¶ Sed deuꝫ. Hic phia ex ꝯcluſione ꝑus pbata deducit

ſecundā.ſ.deū ⁊ bonū eſſe idē ſm ſubaʒ ⁊ dicit. Sʒ dmōſtrauim⁹ deū ⁊ verā btitudinem eſſe idē ⁊ vnum dicit boetius.ita eſt inquā.Ex quo cōcludit pbia dicens.igitur ſecure licet ꝯcludere ſubam dei ſitaʒ eſſe.i.ipſo bono nec vſquā alio.i.alibi.¶ Nota ꝙ ex pmā cōcluſiōe infert ſcdā accipiendo pmā ꝯcluſionē pro maiore.arguendo ſic. Bonum ⁊ btitudo ſunt idem ſm ſubam.ſed de⁹ eſt vera btitudo.ergo deus ⁊ bonū ſunt idem ſm ſubſtantiam.

Metrum decimitertii libri.

Uc omnes pariter venite capti.
Quos fallax ligat improbis cathenis.
Terrenas habitans libido mentes.
Hic erit vobis requies laborum.
Hic portus placida manens quiete:
Hoc patens vnum miſeris aſilum:
Non quicquid tagus auris arenis.
Donat:aut hermus rutilante ripa.
Aut indus calido propinquus orbi.
Candidis miſcens virides lapillos.
Illuſtrant aciem:magiſqʒ cecos
In ſuas condunt animos tenebras
Hoc quicquid placet excitatqʒ mentes:
Infimis tellus aluit cauernis.
Splendor quo regitur vigetqʒ celum.
Uitat obſcuras anime ruinas.
Hanc quiſquis poterit notare lucem.
Candidos phebi radios negabit.

¶ Metrum decimum tertii libri.

Uc oēs pariter venite capti.Iſtud ē metrū.10. huius tertii qđ dr valenticū ab īuentore.⁊ eſt vndecaſyllabū ꝯſtās ex ſpōdeo ⁊ dactilo.⁊ duobus vel tribus trocheis.qꝛ vltimo loco pōt poni ſpōdeus vel trocheus.In quo metro pbia poſtqꝫ oſidit in quo ſit ſumma btitudo:hortat ad iſtam btitudinē ꝯuenire dicēs.Oēs capti quos fallax libido.i.fallax delectatio.habitās.i.poſſidens.terrenas mentes.ligat improbis cathenis.i.vitioſis cupiditatib⁹.venite pariter huc.i.ad ſūmum bonum qđ eſt ſitum in deo.Tūc oſidit vtilitatem veniēdi ad illud bonum dicens.Hic.i.in iſto bono qđ eſt de⁹ erit vobis requies labor.cum ipſe ſit premium in hac vita laborantium.hic eſt portus.i.ſecuritas manens placida qete.hoc eſt aſilum.i.domus refugii.vnū.i.ſolū.qꝛ tm̄ ad deum eſt tutum refugium.patēs.i.aptum miſeris.Tūc comparat iſtud bonum ad bona tp̄alia oſidens bona tp̄alia eē dānoſa qꝛ ſui cupiditate obtenebrāt aiam.d.Quicqđ donat hermus fluui⁹ rutilante.i.ſplēdēte ſua ripa:aut idus fluuius a quo dr̄ india.ꝓpinquus calido orbi.qꝛ vicin⁹ torride zone.indus inqꝫ cōmiſcēs lapillos virides.i.ſmaragdos.candidis.i.margaritis ſup.oīa illa nō illuſtrant aciem ſup.mentis.ſʒ magis cōdunt.i.inuolui cecos aios in ſuas tenebras.i.ignorātias veri boni.hoc.ſ.bonū tp̄ale qcqđ.i.qđcunqʒ placet.i.excitat mentes ad cupiditatē illud tellus aluit infimis cauernis.i.profundis.qꝛ in pſūdo terre gignūtur metalla ⁊ gēme.Tūc oſidit vtilitatē boni qđ eſt deus in quo ē vera btitudo dicens.Splendor.i.beatitudo ſplendens.quo ſplendore regitur celum.ille vitat obſcuras ruinas aie:qꝛ ſplendor ⁊ obſcuritas non cōpatiunt in eodē.qſqs ergo poterit notare.i.notaʒ hr̄e hāc lucē.ipſe.negabit.i.nō curabit candidos radios phebi.i.ſolis.¶ Notandum ꝓpter litteram ꝙ aſylum ſm Hug.dr̄ domus refugii quam romulus fecit.ab a qđ ē ſine ⁊ ſilon qđ eſt tactus.quaſi ſine tactu.qꝛ non erat phas aliquē ibi tangere vel offendere.¶ Notandū ſm Iſidorū li.ethimol.Tagus eſt fluuius quē cartago hyſpanie ſic nuncupauit.ex quo ꝓcedit copioſitas arenis auriferis.⁊ ob hoc ceteris fluui⁹ hyſpanie eſt prelatus.¶ Notandū ſm hugu.ꝙ hermus eſt fluui⁹ aſie:qui campos ſmirneos ſecat fluctib⁹.⁊ eſt plen⁹ aureis arenis.¶ Indus aūt ſʒ Iſidorum eſt fluui⁹ orientis:qui rubeo mari excipit:a quo idia nuncupat habundans margaritis ⁊ ſmaragdis.

Proſa vndecima huius tertii libri.

Aſſentior inquā cuncta enim firmiſſimis nexa rationibus conſtāt.p.Tum illa quāti inquit eſtimabis: ſi bonum ipſum quid ſit agnoueris.B.Infiniti inquam.ſiquidē mihi pariter deum quoqʒ q bonum eſt contingat agnoſcere.p.atqui hoc veriſſima inquit rōne pateſaciā maneant modo que pauloante cōcluſa ſunt.B.manebunt inquam.p.

¶ Proſa vndecima tertii libri.

Aſſentior inqꝫ.Iſta eſt vndecima proſa h⁹ tertii in qua pbia inducit Boetiū in cognitionē quorundam que prius falſus fuit ignorare.ſ.qs ſit finis oium rer.⁊ quibus gubernaculis mundus regat.Primo ducit ipſū in cognitiōeʒ primi.ſcdō ſcdi ibi ſequēti ꝓſa.Primo pbia inueſtigat diffinitionē boni.ſecūdo ex hoc oſidit qs ſit finis oiū rer.ibi.Et illa nimiū.primo ꝑmitūtur quedā.ſecūdo pbia aggredit ꝓpoſitum ibi.Rōne inqt.Primo boetius aſſentiens predictis dicit.Aſſentior inqꝫ.ſ.iam dictis.cuncta enim cōſtāt nexa firmiſſimis rōnibus.qꝛ demonſtratiuis.Et pbia inquit.Quanti.ſ.ꝓcii eſtimabis.ſi agnoueris quid ſit ipſū bonum.Rn̄dit boetius.Infiniti.ſ.pcii inquā eſtimabo.ſiquidem mihi pariter contingat agnoſcere deū qui bonū eſt dicit pbia.Atqꝫ pro certe.hoc pateſaciam veriſſima rōne.maneant.i.cōcedantur.mō.e.tm̄modo q̄ cōcluſa ſunt pauloante.Et dicit Boetius manebūt ſine omni cōtractione in ſui veritate.¶ Notandū ꝙ ad ꝓbandū aliquā cōcluſionē oportet pncipia manere in ſui veritate ⁊ ea cōcedi.ſi enim negarētur non poſſe ex eis concluſio deduci.volens ergo pbia ex eis que cōcluſa tanqꝫ ex pncipiis concludere quid ſit bonum dicit hoc velle facere manentibus his que ꝓbata ſunt ⁊ dicit Boetius ꝙ manebunt in ſui veritate.

¶ Rōne inquit monſtrauimus ea que appetuntur a pluribus:idcirco vera perfectaqʒ bona non eſſe:qm̄ a ſe inuicem diſcreparent.cumqʒ alteri abeſſet alterum:plenum abſolutumqʒ bonum afferre non poſſe.Tu aūt verum bonum fieri cū īunaʒ veluti formā atqʒ efficientiam colliguntur vt que ſufficientia eſt:eadem ſit potentia:reuerentia:claritas atqʒ iucunditas.Niſi vero vnum atqʒ ideʒ omnia ſint.nihil habere quo inter expetenda numerentur.b.Demonſtratum eſt inquam nec dubitari vllo modo.p.que igitur cum diſcrepant minime bona ſunt:cum vero vnum eſſe ceperint.bona ſiunt.Nonne hec vt bona ſint: vnitatis fieri adeptione contingit.b.ita inquam videtur.p.Sed omne quod bonum eſt boni participatione bonuʒ eſſe concedis:an minime.b.ita eſt.Oportet idem eſſe vnum atqʒ bonum ſimili ratione concedas.Eadem namqʒ ſubſtantia eſt eorum quorum naturaliter non eſt diuerſus effect⁹.b.negare inquaʒ nequeo.philo.

¶ Nonne inqt monſtra.ea.Hic pbia aggredit intentuʒ oſtendendo quid ſit bonū:⁊ intendit ꝓbare iſtam cōcluſionē bonuʒ eſt illud qđ oia appetunt:quā ꝓbat tali rōne.Unū

⁊ bonū ſunt idē:ſed oīa appetunt eſſe vnū.ergo oīa appe-
tunt bonū.Circa iſtā rōnem ſic procedit.pmo.pbat maio-
rem.ſcdo mīnorē.tertio reſumpta maiore infert cōcluſio-
nē;ſcōa ibi.Noſti ne igit.tertia ibi. Eſt ne igit.probat ḡ
maiorē q̄ vnū ⁊ bonū ſunt idē per modū q̄ōnis.Et primo
q̄rit dicēs.Nonne ſupra monſtrauim⁹ in nona pſa ea que
appetunt a pluribus:ſup.ſufficiētia.reuerentia.potētia id
circo nō eſſe vera bona ⁊ pfecta.qm̄ diſcrepāt a ſeinuicem
ſup.eo mō quo appetunt a plurib⁹ ⁊ cū alter abeſſet alte
ri non poſſe afferre plenū ⁊ abſolutū bonū q̄ð nullo īdige
at.tunc aūt ſup.monſtrauimus vnū ver bonum fieri cum
colliguntur in vnā formā btitudinis atq₃ efficientiam.i.ī
vnam cām efficientē.ſ.deum vt q̄ ſit ſufficientia.eadem ſit
potentia.⁊ reuerentia.claritas ⁊ iucunditas. niſi vero oīa
ſint vnū ⁊ idem:monſtratū eſt ea nihil hr̄e quo numerent
.i.cōputent inter expetenda.i.deſiderāda.Et dicit. Boe
tius demonſtratū eſt inquā nec vllo mō dubitari pōt. Ul
terius querit pħia.Iſta que cum diſcrepāt minime ſūt bo
na.⁊ cū ceperint eſſe vnū ſunt bona.Nonne hec cōtingūt
fieri bona adeptione vnitatis.dicit Boetius.Ita videtur
inq̄.Et ſubdit pħia.ſed oē q̄ð eſt bonum participatione
boni ꝯcedis eſſe bonū an minime.Et dicit Boetius ita ē
Tūc pħia ex cōceſſis ꝯcludit maiorem dicēs.igit ſili rōne
op₃ vt ꝯcedas vnū ⁊ bonū eē idē ⁊ ꝯfirmat illā ꝯcluſionē
per locū ab effectu dicēſ.Nāq₃ eadē eſt ſubſtātia cor quo
rum nō eſt naturaliter diuerſus effect⁹:q: idē inquantum
idem natū eſt facere idē.Boetius cōcedens dicit.negare
inq̄ nequeo. ¶ Nota ex littera ſic pbat q̄ vnū ⁊ bonum
ſint idē.Quecūq₃ nō ſunt bona niſi q: ſunt vnū illa nō ſūt
bona niſi adeptiōe vnitatis:ſ₃ oīa ſunt bona adeptiōe vni
tatis:ḡ vnū ⁊ bonū idē ſunt.vl aliter arguitur ſic.Oīa ſūt
bona adeptione bonitatis oīa ſunt bona adeptiōe vnitatis
ergo bonū ⁊ vnū ſunt idē.Aliā rōnē innuit in lr̄a dicens.
Illa ſunt vnū quor nō ē diuerſus effect⁹.q: idē inquātū
idem nō facit niſi idē.ex ſecūdo de generatiōe.ſed vni⁹ et
boni non eſt diuerſus effect⁹:q: effectus vtriuſq₃ eſt bonū
ergo ſunt idē ⁊ hec cōcluſio patet ex.4.methaphiſice.vbi
Ariſto.vult q̄ bonum ⁊ vnum conuertantur.

¶ Noſti ne igitur inquit omne q̄ð eſt tādiu ma-
nere atq₃ ſubſiſtere quādiu ſit vnum. Sed interi-
re atq₃ diſſolui pariter atq₃ vnū eſſe deſtiterit.b.
Quonam mō.p.At in animalibus inquit:cū in
vnum coeunt ac permanent anima corpuſq₃: id
animal vocatur. Cum vero hec vnitas vtriuſque
ſeparatione diſſoluitur interire nec iā eſſe animal
liquet;ipſū quoq₃ corpus cum vna forma mēbro
rum coniunctione pmanet:humana viſitur ſpēs.
At ſi diſtribute ſegregateq₃ partes corporis diſtra
xerint vnitatē:deſinit eſſe q̄ð fuerat. Eoq₃ mō p
currenti cetera pculdubio patebit ſubſiſtere vnū-
q̄ðq₃ dum vnum eſt.cum deo vnū eſſe deſinit eē
interire.b.conſideranti inquā mihi plura mini-
me aliud videtur.p.

¶ Noſti ne igit.Hic pħia pbat minorem.ſ.q̄ oīa appe
tunt eē vnum per talē rōnem.Unūq̄ðq₃ tādiu manet at-
q₃ ſubſiſtit q̄diu eſt vnum.ſed oīa naturaliter appetūt ma
nere ⁊ ſubſiſtere.ergo oīa appetunt eē vnū.Illius rōnis p
mo declarat maiorē.ſcdo minorē ibi.Eſt ne igit. tertio re
ſumpta maiore cōcludit intentū ibi.ſi q̄ð āt inquit. Pri-
mo ergo declarans maiorem q̄ vnūq̄ðq₃ tādiu manet q̄
diu eſt vnū.dicit.Noſti o Boeti.oē q̄ð eſt tādiu manere
atq₃ ſubſiſtere q̄diu ſit vnum.⁊ cū deſtiterit.i.deſinit eē
vnū.pariter cōtingit diſſolui atq₃ interire.querit Boetius
Quonā mō.pħia declarat in exemplo.dicens.In aīalib⁹
hoc p₃ cum aīa ⁊ corp⁹ in vnū coeūt atq₃ pmanent vnus
illud vnum vocatur aīal.cū vero hec vnitas diſſoluit ſe-
paratiōe vtriuſq₃ ſup.aīe ⁊ corporis.liquet.i.manifeſtum
eſt.aīal interire ⁊ nō iam eſſe aīal.Ponit aliud exemplū
ipſum etiā corpus humanum cum pmanet in vna forma
cōiunctione membror tunc viſitur.i.vr humana ſpēs.ſed
ſi partes corporis diſtribute ⁊ ſegregate.i.ſeparate ab inui-
cem:diſtraxerint vnitatem.corpus deſinit eſſe q̄ð fuerat.
eodem mō percurrenti cetera pculdubio patebit vnūq̄ðq₃
ſubſiſtere.i.permanere dum ē vnum cum vero deſinit eſſe
vnum interire videtur.Et dicit.B.minime inq̄ videt mi
hi aliud conſiderāti plura. ¶ Nota q̄ aliquis diceret nō
videtur q̄ eſſe ⁊ eē vnum ſint eadē:q: mali ſunt ⁊ tñ non
ſunt vnum.probatio.vnum ⁊ bonum ſunt idem vt iam p
batum eſt.ſed mali non ſunt boni.ergo nō ſunt vnū.Iſta
ratio ſoluitur ex quarto huius negando maiorē q: pħia
quarto huius pbat malos non ſolum non eſſe potentes.
ſed ſimpliciter non eē.Un̄ mali bene ſunt mali:ſed q̄ ſim
pliciter dicantur eē nō eſt verum ſicut hō mortuus ſimpli
citer non eſt hō.⁊ de hoc videbitur in quarto.

¶ Eſt ne igitur inquit q̄ð inquantū naturaliter
agat relicta ſubſiſtendi appetentia venire ad inte
ritum corruptionēq₃ deſideret.b.Si animalia in
quam conſiderem:que habent aliquam volendi
nolendiq₃ naturam.Nihil inuenio q̄ð nullis ex
tra cogentibus abiiciant manendi intentionē et
ad interitum ſponte feſtinent.omne namq₃ ani-
mal tueri ſalutem laborat:mortem vero pernici-
emq₃ deuitat.S₃ q̄d de herbis arboribuſq₃. quid
de inanimatis omnino conſentiam rebus.prorſus
dubito.p.

¶ Eſt ne igitur inq̄t.Hic pħia probat ſeu declarat mino
rem.ſ.q̄ oīa appetāt eē ⁊ pmanere.⁊ pmo oſdit hoc ſcdo
pbat q̄ talis appetitus eſt naturalis.ſcōa ibi.Neq₃ nunc
nos.Primo oſdit intentum in aīalibus.ſcdo in vegetabi
libus tertio in rebus inanimatis.ſcōa ibi.Atq nō eſt.ter-
tia ibi.ea etiam.Primo dicit pħia.eſt ne aliq̄d q̄ inquā
tū naturaliter agat.ꝯſideret venire ad interitū.i.ad mor
tem.⁊ ad corruptionem relicta appetentia ſubſiſtēdi. Rñ
det Boe.Si ꝯſiderem aīalia que hñt naturā.i.appetitū
volendi.i.pſequendi ⁊ nolendi.i.fugiendi aliq̄d. nihil in
uenio q̄ abiiciant intentionē manendi ſup.in rer natura
⁊ feſtinent ſponte.id ē voluntarie.ad interitum nullis cau
ſis extra cogentibus.q: oē aīal laborat tueri ſalutem.⁊ de
uitat mortem ⁊ perniciē.ſed ego prorſus dubito q̄d ō her
bis ⁊ arboribus.⁊ quid de rebus inanimatis oīo ꝯſentiā
ſup.an talia appetant eē ⁊ pmanere. ¶ Nota Boe. non
dubitat quin aīalia appetant pmanere:cuius rōnem inu
it.Illud q̄ð laborat tueri ſalutem ⁊ vitare mortē hoc ap-
petit eſſe ⁊ pmanere.ſed oē aīal eſt hmōi ḡ ⁊c.Sed vtrum
ita ſit in vegetabilibus ⁊ in rebus inanimatis de hoc dubi
tat.⁊ pōt eē rō dubitatiōis:q: i talib⁹ nō ſunt opatiōes ita
manifeſte ſubſeruiētes appetitui naturali pmanēdi ſicut i
aīalib⁹ que mouent ad pcipiendū nutrimētū. ⁊ ad alia q̄
pertinent ad conſeruationem vite.

¶ Atqui nō eſt q̄ de hoc poſſis ambigere. cū her
bas atq₃ arbores intuearis primum ſibi conueni
entibus innaſci locis.Ubi quantum earum natu
ra queat cito exareſcere atq₃ interire non poſſunt:
nam alie quidem cāpis:alie montibus oriuntur.
alias ferunt paludes:alie ſaxis herent:aliarum fe
cunde ſunt ſteriles arene.quas ſi in alia quiſpiā
loca transferre conetur:areſcant. Sed dat cuiq₃
natura quod conuenit:⁊ nedum manere poſſunt
intereant:elaborat.

¶ Atqui nõ eſt de hoc. Hic phia ꝓbat ꝙ vegetabilia ſicut herbe ⁊ arbores appetāt eē ⁊ ꝑmanere. ⁊ hoc ꝓbat q̄t tuor modis ſicut patebit. p̄io ex locoꝝ qualitate. q: in talibus locis naſcunť vbi diutius pñt conſeruari in eſſe. Unde dicit. Atqui ꝓ certe. O boeti nõ eſt ꝙ poſſis ambigere idest dubitare de hoc. vtrum inanimata ⁊ vegetabilia appetāt eē primum. i. ꝓmo ſigno. Cum tu intuearis herbas atqꝫ arbores naſci locis ſibi cõuenientib⁹: vbi quantum eaꝝ nã. i. vigor nature queat nõ poſſunt cito exareſcere ⁊ interire. nam alie campis oriunť ſicut oliue: alie montib⁹ ſicut cipſſi: alie ſerunt paludes ſicut alnos ⁊ ſalices. Alie herent ſaxis ſicut herbe q̄ dicunť capilli veneris ⁊ barba iouis. Aliaꝝ herbaꝝ ſunt ſedꝫ. i. habundantes ſteriles arene vt illius herbe que dr̄ merica: quas ſi quiſpiã. i. aliqs conet̃ trãſferre in alia loca areſcãt. ſed natura dat vnicuique quod ſibi cõuenit ⁊ elaborare ne intereant q̄zdiu manere poſſunt. ¶ Nota locus ē principium generationis quia ſaluat ⁊ cõſeruat locatum. ⁊ ipſo mediante virtus celeſtis influit ipſi locato. Cum igit̃ vegetabilia ſicut herbe ⁊ plante requirant determinata loca in qb⁹ ſaluanť ⁊ in aliis areſcant. patet ꝙ ipa appetant eē ⁊ permanere.

¶ Quid dicam: ꝙ omnes velut in terras ore demerſo trahunt alimenta radicibus ac per medullas robur corticemqꝫ diffundũt. Quid ꝙ nobiliſſimum quodqꝫ ſicuti medulla eſt in interiore ſemper ſede reconditur: extra vero quadam ligni firmitate. Ultimus autẽ cortex aduerſuꝫ celi intemperiem: quaſi mali patiens defenſoꝛ opponitur. iã vero quanta eſt nature diligentia vt cũcta ſemine multiplicato propagentur: que omnia non modo ad tempus manendi: verum generatim quoque quaſi imperpetuum permanendi: veluti quaſdaꝫ machinas eſſe quis neſciat:

¶ Quid dicã ꝙ oẽs. Hic phia probat idẽ alio ſigno qḋ ſumit̃ ex mõ ſituatiõis partiũ ſm cõuenientiã ad attractionẽ alimenti quo cõſeruat̃ eſſe eoꝝ: Et dicit quid dicaꝫ ex hoc ꝙ oẽs. ſ. herbe ⁊ arbores trahũt alimẽta radicibus velut ore demerſo in terras: ⁊ diffundunt ſibi alimentũ ꝑ medullas. ꝑ robur ⁊ ꝑ corticẽ quod nõ eſt niſi ꝑꝑ appetitũ ꝑmanendi. Tunc ponit aliud ſignuꝫ qḋ ſumit̃ de diſpoſitione partiũ ad prohibendũ nocumentuꝫ extrinſecũ dicẽs qd dicã ex hoc ꝙ molliſſimuꝫ quodqꝫ ſicut eſt medulla ſemp reconditi. i. locat̃ in interiori ſede. i. in medio plante. extra vero tuetur quadaꝫ ligni firmitate. vltimus autẽ. i. exterioꝛ cortex arboris quaſi patiens mali. i. potens ſuſtinere mala opponit̃ defenſoꝛ verſus intemperiẽ celi. i. aeris. Tunc ponit aliud ſignũ quod ſumitur ex propagatiõe ſeminũ q̄ ordinatur ad cõſeruationẽ nature i alio ſimili in ſpecie cũ non poſſit manere idẽ numero. Et dicit. iam vero quanta eſt diligentia nature vt cũcta ꝓpagent̃ ſemine multiplicato ſup. cõſidera que omnia ſemina quis neſciat eſſe tanq̄ꝫ quaſdaꝫ machinas. i. inſtrumenta manendi. non mõ. i. nõ tm̃ ad tp̄s verũetiã manendi in perpetuuꝫ: generatim id ē ſucceſſiua generatiõe. q. d. nullus ē cui hec nõ pateat. Notandũ ꝙ radices plantaꝝ ori ſimiles ſunt: cũ habeãt eandem operationẽ ſup. trahere alimentuꝫ hñt autem plante radices infixas terre. q: ex terra humoꝛẽ trahunt ⁊ alimentum qḋ primo diffundit̃ in medulla. deinde in robur. deinde in corticẽ. eſt medulla molliſſimũ qḋ eſt in medio plante vel arboris. non potens pati intemperieꝫ caloris ⁊ frigoris. ideo natura ipſam locauit in medio. quo circundat robur qḋ eſt lignuꝫ arboris robur autẽꝫ circundat̃ corticẽ exteriori tanq̄ꝫ defenſore ab intemperie aeris. ¶ Notandum ꝙ q: vegetabilia non poſſunt idem numero manere ideo natura ꝓducit in eis ſemina per quoꝝ propagationẽ permaneãt idẽ in ſpẽ. ſ. in ſuo ſimili.

¶ Ea etiã que inanimata eſſe creduntur: nonne quod ſuũ eſt queqꝫ ſimili ratione deſiderãt. Cur enim flãmas quideꝫ ſurſum leuitas vehit terras vero deoꝛſuꝫ pondus deprimit: niſi ꝙ hec ſingulis loca motioneſqꝫ cõueniunt: Porro autẽ quod cuiqꝫ cõſentaneũ ē: id vnũquodqꝫ cõſeruat: ſicuti ea que ſunt inimica corrũpunt. Iã vero que dura ſunt vt lapides adherẽt tenuiſſime partib⁹ ſuis: ⁊ ne facile diſſoluantur reſiſtunt. Que vero liquẽtia vt aer atqꝫ aqua facile quideꝫ diuidentib⁹ cedũt ſꝫ cito in ea rurſus a quibus abſciſa relabuntur. Ignis vero omnem refugit ſectionem.

¶ Ea etiã q̄ inanimata. Hic phia ꝓbat ꝙ etiam inanimata appetãt eē duob⁹ ſignis. Pꝛio ex inclinatiõe naturali eoꝝ ad locum. Et dicit ſic. Ea ãt que creduntur eſſe inanimata vt lapis. aer. ignis nõne deſiderãt. i. appetũt. q̄qꝫ idest omnia inanimata. quod ſuũ eſt. i. ſue nature cõſonũ ē ſimili rõne ꝓpter cõſeruationẽ ſui eſſe. q. d. ſic. Cur. n. leuitas vehit. i. mouet flãmas ſurſum. ⁊ põdus. idest grauitas. deprimit terras deoꝛſum nõ ꝓpter aliam cauſam. niſi ꝙ hec loca ⁊ motões cõueniũt ſingulis ſup. ꝓ ſaluatõne eoꝝ eſſe. ⁊ ſubdit. Porro illud: qḋ eſt cõſentaneũ. idest cõueniẽs cuiqꝫ. illḋ. ſup. cõſeruat in eſſe vnũquodqꝫ ſicut ea que ſunt inimica. i. cõtraria corrũpunt. Secundo ꝓbat illud ꝑ aliud ſignũ ſumptũ ex cõſeruatione naturalis proprietatis hmõi eſt cõtinuitas quã quelibet res naturalr̃ nititur cõſeruare. Unde dicit. Iã ſup. iſta vero que dura ſũt vt lapides adherẽt tenaciſſimis. i. firmiſſimis. ſuis partibus. ⁊ reſiſtũt per ſuã duriciẽ ne facile diſſoluãtur. que vero ſunt liquẽtia. i. mollia. ſicut aer ⁊ aqua. ne facile cedũt diuidẽtibus. ſed cito relabũtur. i. redeũt in ea a quib⁹ ſũt abſciſa. ſed ignis refugit oẽm ſectionẽ. ¶ Nota ꝙ hoc vltimũ ꝙ dicit ignẽ fugere oẽm ſectionẽ. dupliciter exponitur. Pꝛimo ſic. aliqd ſecat̃ cum ptes eius abinuicẽ ſeparãtur ita vt i nullo ꝯueniãt ſꝫ ptes eius abinuicẽ ſeparãtur ita vt in nullo conueniat ſed ptes ignis nõ ſic poſſunt ſecari. quin ſemp in aliquo cõueniant. vt maxime pꝫ de igne q eſt flãma. Alio modo exponitur ſic ꝙ ignis refugit omnẽ ſectionẽ. quia ꝓpter vehemẽtiã ſue actionis corrũpit ipꝫ qḋ debet ſecare ⁊ igniendo ipſum in ſui naturã cõuertit.

¶ Neqꝫ nunc nos de voluntariis anime cognoſcentis motibus: ſed de naturali intentione tractamus. Sicuti eſt ꝙ acceptas eſcas ſine cogitatione traiſigimus ꝙ in ſomno ſpiritum ducim⁹ neſcientes. nam ne in animalibus quidem manendi amoꝛ ex anime voluntatibus verum ex nature principiis venit. nam ſepe moꝛtem cogentib⁹ cauſis. quã natura reformidat: volũtas amplectitur. Contraqꝫ illud quo ſolo moꝛtalium rerum durat diuturnitas gignendi opus quod natura ſemper appetit: interdum coercet voluntas: adeo hec ſui charitas non ex animali motione ſed ex naturali intentione procedit.

¶ Neqꝫ nũc nos. Hic philoſophia põit ꝙ deſideriũ eēndi non eſt appetitus voluntarius ſed naturalis. Et dicit. Neqꝫ nos tractam⁹ hic de motib⁹ voluntariis anime cognoſcẽtis: ſed de naturali intentiõe ſed naturale eſt qḋ trãſigimus. i. digerimus. acceptas eſcas ſine cogitatiõe. ⁊ qḋ in ſomno neſcientes ducimus ſpirituꝫ. i. reſpiramus. Nã amoꝛ. i. appetitus. manendi. i. ſubſiſtendi in animalib⁹. ſ. nõ prouenit ex voluntatib⁹ ſup. ſicut tu eſtimas quia ſuperius poſuiſti ſolũ tn̄ animalibus eſſe appetitum manendi ſed venit ex principiis nature. quia natura reperitur tam i animatis q̄ꝫ in inanimatis. Quod autẽ appetit⁹ manendi

non ſit ex volũtate. ꝓbat dupl̃r. Pꝛío ꝓbat hoc qꝛ voluntas ſepe amplectit̃ moꝛtẽ q̃ tollit eſſe indiuidui. Uñ dicit volũtas ſepe amplectit̃ moꝛtẽ. q̃ꝫ nã refoꝛmidat. i. abhoꝛret. cogẽtibꝰ cauſis. ſ. extrinſecis. ſicut pꝫ de martiribus. Scdo ꝓbat idẽ ex h̃. ꝙ voluntas qñqꝫ cohibet opationẽ cõſeruatiuã eſſe ſpecifici dicẽs cõtraqꝫ. i. ꝑ ꝯriũ. illud opꝰ gignẽdi. quo ſolo durat diuturnitas. i. ꝑmanẽtia reꝝ moꝛtaliũ. qđ natura appetit. interdũ coercet volũtas. ſicut pꝫ i cōtinẽtibus. adeo hec charitas. i. appetitus ſui ſup. manendi nõ ꝓcedit ex aiali motione. ſed ex naturali intẽtiõe quam deus indidit nature.

Dedit enim prouidẽtia creatis a ſe rebus hãc vel maximaꝫ manendi cauſaꝫ vt quoad poſſunt naturaliter manere deſiderent. Quare nihil eſt ꝙ vllo mõ queas dubitare: cuncta que ſunt appetere naturaliter cõſtantiã permanendi deuitare perniciẽ. b. Confiteoꝛ inquam nunc me indubitato cernere: que duduꝫ incerta videbantur.

Dedit. n. prouidentia diuina rebus creatis a ſe. Hanc maximã cãꝫ manẽdi. vt deſiderẽt ꝑmanere naturaliter q̃ꝫ diu poſſunt. quare nihil eſt ꝙ vllo mõ queas. i. poſſis dubitare. cũcta que ſunt naturaliter appetere conſtantiã permanẽdi. ⁊ deuitare ꝑniciẽ. qđ boetiꝰ cõcedens dicit. Confiteoꝛ inq̃ꝫ. nunc me cernere indubitato. i. ſine dubitatiõe que dudũ incerta videbant̃ ſup. ꝙ vegetabilia ⁊ inanimata naturaliter appetũt ꝑmanentiã eſſendi. Notãdũ ꝙ duplex eſt appetitus. naturalis ⁊ animalis. Naturalis eſt qui cõſequit̃ formã naturalẽ. ⁊ qꝛ prima ꝑfectio illius qđ habet formã naturalẽ eſt eſſe. ideo appetitus cuiuſlibet rei naturalis eſt ad ſuũ eſſe habendũ ſi careat. vel ad conſeruanduꝫ ſi habeat. Appetitus aialis eſt qui conſequitur formã apprehẽſam: ⁊ ſi eſt forma apprehẽſa ꝑ ſenſus. ſic eſt appetitꝰ ſenſitiuus. q ſemper tendit incõuenientia nature. ſi aũt eſt forma apprehenſa ꝑ intellectuꝫ: tunc ſemper inclinatio cõueniens ẽ appetitus rõnalis qui ẽ voluntas. ⁊ qꝛ illud qđ ſm̃ ſe eſt diſcõueniẽs nature ſibi eſt moꝛs. illđ hõ apprehendit qñqꝫ tanq̃ꝫ conueniens ꝓpter aliud annexũ. ſ. ꝓpter premiũ eterne vite. ideo voluntas ſepe amplectitur moꝛtẽ quã natura refoꝛmidat. ex quo patet ꝙ appetitus eſſendi nõ eſt primo ⁊ principaliter ex appetitu intellectiuo. ſꝫ ex appetitu naturali. Nam appetitꝰ itellectiuus nõ iuenit̃ i oibꝰ i qbꝰ iuenit̃ appetitꝰ naturalis.

P. Q ð ãt inqt ſubſiſtere ac ꝑmanere appetit id vnuꝫ eſſe deſiderat. hoc. n. ſublato nec eſſe quidẽ cuiquã ꝑmanebit. b. Verũ eſt inquam. P. Oia igitur inqt vnũ deſiderãt. b. Cõſenſi. P. ſꝫ vnuꝫ idipſum mõſtrauimꝰ eſſe quod bonum eſt. b. Ita quideꝫ. P. Cuncta igitur bonũ petũt. quod quidem ita deſcribas licet ipſum bonum eſſe quod deſideretur ab oibus. b. Nihil inq̃ꝫ verius excogitari poteſt: nam vel ad nihilum cuncta referuntur: ⁊ vno veluti vertice deſtituta ſine rectoꝛe fluitabunt. aut ſi quid eſt ad qđ vniuerſa feſtinent: id erit oĩum ſummũ bonoꝛuꝫ.

Quod autẽ inqt ſubſiſtere. Hic phia reſumpta maioꝛe cõcludit intentuꝫ dicens. qđ aũt appetit ſubſiſtere ⁊ permanere. illuđ deſiderat eſſe vnuꝫ. hoc. n. ſup. vno ſublato nõ ꝑmanebit cuiq̃ꝫ rei ſuuꝫ eẽ. dicit boetius veꝝ eſt. cõcludit ergo phia. Oia igitur vnuꝫ eſſe deſiderãt. Et boetius conſentiens dicit cõſenſi. ⁊ tunc maioꝛẽ principalis ſyllogiſmi reſumit vt cõcludat diffinitionẽ boni dicẽs. ſed nos monſtrauimus vnũ eẽ id ipſuꝫ quod bonuꝫ eſt. dicit boetius ita qdẽ. tũc phia cõcludit intentũ foꝛmãdo diffinitionẽ boni dicẽs. igit̃ cuncta bonũ petunt. qđ bonũ licet. i. licitũ ẽ. vt ita deſcribas. bonũ ẽ qđ deſideret̃ ab oibꝰ. Et dicit boetiꝰ nihil veriꝰ excogitari põt. qꝛ vel ad nihilũ cuncta referunt̃ ⁊ deſtituta vno vertice. i. ꝓncipio cuncta fluitabũt ſine rectoꝛe. Aut ſi qđ ẽ ad qđ vniuerſa feſtinẽt. illuđ erit ſummũ oiuꝫ bonoꝝ. Notanduꝫ ꝙ oẽ qđ ẽ vel appetit ꝑfici vel in ſua ꝑfectiõe ſaluari. cũ igit̃ ꝑfici ⁊ in ꝑfectiõe ſaluari ſit bonuꝫ. oia appetunt bonuꝫ. Notãduꝫ cũ dr̃ oia appetunt bonuꝫ ibi nõ accipit̃ bonũ ꝑciſe ꝓ bono moꝛali. nec ꝑciſe ꝓ bono naturali. ſꝫ ꝓ bono cõmuniter accepto. qđ bonũ cõiter acceptuꝫ ẽ eẽ eſſẽtiale. vel accidẽtale ꝯueniẽs rei vt ꝑficiat̃. vel i ſua ꝑfectiõe ſaluetur.

P. Et illa nimium inquit. O alumne letoꝛ. ipſam enim medie veritatis notam mente fixiſti. Sed in hoc patuit tibi quod ignoꝛare te pauloante dicebas. b. Quid inquã. P. Quis eſſe inquit reruꝫ omnium finis. Is eſt enim profecto quod deſideratur ab omnibus: quod quia bonum eſſe collegimus: oportet rerum omnium finem bonum eſſe fateamur.

Et illa nimiuꝫ inqt. Hic phia ex dictis reducit boetiuꝫ in cognitiõeꝫ cuiuſdã qđ ſupra ſe ignoꝛare confeſſus ẽ. ſ. quis ſit finis oium reꝝ. Et primo cõmendat dictum boetii dicens. O alũne nimiuꝫ letoꝛ. qꝛ tu fixiſti. ideſt attigiſti notã ideſt cognitionẽ. mente medie veritatis. i. ꝑfecte veritatis que eſt in medio. ſeđ hoc patuit tibi quod dicebas ignoꝛare pauloante ſup. in pꝛio libro ſexta pꝛoſa. Et querit boetius. quid inq̃ꝫ ſup. eſt illud. dicit philoſophia. qs eſſet finis oium rerum. Et ſubdit. Is. n. eſt finis oium rerum qđ deſideratur ab oibus. quod qꝛ bonuꝫ eſſe collegimus: vt pꝫ ex diffinitiõe boni. oꝫ vt fateatur bonum eſſe finẽ oium reꝝ. Notandum ꝙ ꝑ notã medie veritatis intelligit noticiã diuinã. ſicut punctum ẽ medium circuli a quo oẽs linee ducunt̃. ſic deus eſt medium veritatis. a q̃ ois veritas procedit. Notãdum ꝙ oia appetunt ſui finẽ cum finiſ ſit ꝑfectio rei. ⁊ res deſtituta ſuo fine fruſtrat̃. Cum igit̃ de rõne finis ſit eſſe bonum. qꝛ auferentes finẽ auferunt naturã boni ex ſecundo metaphiſice. ideo finis omnium rerum eſt bonum.

Metrum. xi. huius tertii libri.

Quiſqs ꝓfunda mẽte veſtigat verum:
Cupitqꝫ nullis ille deuiis falli:
In ſe reuoluat intimi lucem viſus
Longoſqꝫ in oꝛbem cogat inflectens motus:
Animũqꝫ doceat quicquid extra molitur:
Suis retruſum poſſidere theſauris
Dudum quod atra texit erroꝛis nubes:
Lucebit ipſo perſpicacius phebo.

Metrum vndecimuꝫ tertii libꝛi.

Quiſqs pꝛofunda. Iſtuđ eſt vndecimũ metrũ huius tertii qđ dr̃ gliconicũ ab inuẽtoꝛe. iambicũ ꝑede ꝑdominãte. in q̃ metro phia oñdit quđ poſſumus cognoſcere bonũ ⁊ veꝝ ⁊ peruenire in cognitioneꝫ rerũ. ex quo boetius priꝰ faſſus ẽ ſe mõ ſcire quod prius ignoꝛabat. Pꝛimo ergo oſtẽdit moduꝫ quo poſſumꝰ deuenire in cognitionẽ veritatis. Secundo aſſignat cãm eius. ibi. Nõ oẽ. dicit primo. Quiſqs veſtigat. i. inueſtigare vult. verũ pꝛofunda mẽte. i. ſubtili. qꝫ pꝛo ⁊. cupit falli nullis deuiis. i. falſis opinionibus. q̃ faciunt a vero deuiare. ille reſoluat in ſe. i. excitet intra ſe. lucẽ. i. ſpeculationeꝫ intimi viſus. ideſt rationis ⁊ intellectus interioꝛis. ⁊ ipſe cogat. ideſt reducat. longos motus. ideſt operationes anime procedentes ab anima. inflectens eos motus in oꝛbẽ. ideſt in circulum redeundo ad animam. ⁊ quicquid animũ doceat molit̃. i. laboꝛat ſpeculãdo extra. ideſt circa res exterioꝛes. ille doceat animũ retruſuꝫ. ideſt ad ſe cõuerſuꝫ.

poſſidere ſuis theſauris.ideſt potentiis que ſũt memoria ⁊ intellectus.⁊ tũc illud qđ atra nubes.i.obſcuritas ignorantie.dudũ texit.i.occultauit.illud lucebit. ideſt apparebit.pſpicatius.ideſt euidẽti⁹.ipſo phebo.q.d.quod lõgo tpe fuit obſcurũ lucidũ apparebit ĩtellectui. ¶ Notandũ ꝙ qui vult cognoſcere.veꝝ dirigat rõnẽ ⁊ intellectũ ad ipſã rem c.tra ⁊ ad rerũ ꝓprietates.⁊ ſi aliqd cognoſcit ex his nõ ſtatim iudicet:ſed in ſe reuertat̃ deliberãdo an ita ſit vel nõ ſit.qꝛ ſepe vr̃ hoĩ eſſe quod nõ eſt.⁊ nõ eſſe quod eſt.ſine enim deliberatione non eſt iudicandum quod non eſt longa deliberatione probatũ.ĩõ dicit phia reuoluat in ſe lucẽ intimi viſus. ¶ Notandũ ꝙ orbis ẽ linea circunducta rediens ad idem.inſ lectere ergo longoſ motus in orbẽ eſt cũ virtus anime ab anima vſqʒ ad ipſam rem diuertit̃.⁊ ad animã reuertit̃ deliberãdo an ita ſit vel non ſit ſm̃ ꝙ cognouit.

Non omne namqʒ mente depulit lumen:
Obliuioſam corpus inuehens molem.
Heret profecto ſemen introrſum veri:
Quod excitatur ventilante doctrina.
Nam cur rogati ſponte recta cenſetis. ☼
Ni merſus alto viueret fomes corde.
Quod ſi platonis muſa pſonat verum
Quod quiſqʒ diſcit immemor recordatur.

¶ Nõ oẽ nãqʒ mente depulit lumen. Hic philoſophia aſſignat cauſam eius.quod dictũ ẽ.ſ.quare poſſumus cognoſcere veꝝ dicẽs. Nã corpus inuehens.i.inducens obliuioſã molẽ.i.grauitatẽ qua hõ fit obliuioſus nõ depulit oẽ lumẽ.i.cognitionẽ veritatis.mẽte.i.de mẽte.qꝛ habitus principioꝝ manet in mẽte.⁊ ſubdit profecto.i.ꝓ certo.ſemẽ.i.principiũ veri.i.veritatis.heret.i.mãet introrſum.i.intrinſecus in anima.qđ excitat̃ vẽtilante.i.exercẽte doctrina.ꝙ aũt ſemen veri ſit in aĩa ꝓbatur ꝑ h̃ ꝙ puer ignarus qñ recte reſpondit ad interrogata vtrũ dualitas ſit numerus par vel impar.vnde dicit. Nã cur rogati.i.interrogati cenſetis.i.iudicatis.vel reſpondetis recta ſponte.i.voluntate:niſi fomes.i.radix veritatis.merſus.i.latẽs viueret alto corde.i.profunda mente.⁊ ſubdit ꝙ ſi muſa.i.ſapientia platonis pſonat veꝝ illud qđ quiſqʒ diſcit.i.recordat̃ imemor.i.oblitus. ¶ Notãdũ ꝙ platoni imponitur ꝙ voluerit aĩas oĩa ſciuiſſe anteqʒ cõiungerent̃ corporibus:ſʒ adiuncte corporib⁹ oĩa tradidiſſe obliuiõi.ſʒ ꝑ ſtudiũ ⁊ exercitiũ ſapientiã recupaſſe ꝗ voluit ꝙſcire non eſt aliud niſi quoddã antiquoꝝ reminiſci ad quã ĩtentiõeʒ videt̃ hic loqui phia ſed nõ ẽ dicendũ ꝙ ſcire fiat ꝑ reminiſcentiã ſʒ ſcĩa de nouo acquirit̃ ꝑ inuentionẽ vel doctrinã.veꝝ eſt ꝙ intellectus noſter naturaliter hʒ ſe in cognitionẽ principioꝝ:per que virtute intellectus agẽtis ⁊ ꝑ doctrinã deuenit in cognitionẽ principioꝝ. Vñ linconienſis.primo poſterioꝝ dicit. Nõ ſolũ vox doctoris exterius ſonans nec littera viſa docet:ſed hec duo mouẽt ⁊ excitãt. Verus aũt doctor eſt q mentẽ vlterius illuminat ⁊ veritatem oſtendit. ¶ Notandũ ꝙ ſicut ſanitas qñqʒ cauſatur a principio intrinſeco.ſ.a corde qñqʒ a principio interiori ⁊ exteriori puta a medico ⁊ corde.ſed nunquam cauſat̃ a principio exteriori ſine interiori ſicut ſcientia quãdoqʒ acquiritur a principio interiori puta ab intellectu agente:ſicut patet in habentibus ſcientiã per inuentionem.quãdoqʒ acquiritur a principio interiori ⁊ exteriori ſimul:ſicut a doctore:⁊ intellectu agente.nunqʒ autem requiritur a principio exteriori ſine interiori.

¶ Duodecima ꝓſa tertii libri.

Um ego platoni inquã vehemẽter aſſentior:nam me horum iam ſecundo cõmemoras:primũ ꝙ memoriã corporea contagione:dehinc cum meroris mole preſſus amiſi.p. Tum illa ſi priora inquit cõceſſa reſpicias:ne illud quidẽ longius aberit quin recorderis quod te dudum neſcire confeſſus es.b.quid inquam.p.quibus ait illa gubernaculis mundus regatur.b. Memini inquam me iuſtitiam meam fuiſſe confeſſum:ſed quid afferas licet iam proſpiciam:planius tamẽ ex te audire deſidero.p.

¶ Proſa.xii.tertii libri.

Um ego platõi inqʒ. Iſta ẽ.xii.pſa ⁊ vltima huius tertii in qua phia reducit boetiũ in cognitionẽ alterius cuius ignorantiã prius cõfeſſus eſt.ſ.qbus gubernaculis mundus regat̃. Prio facit h̃ ſecundo boetius mouet qʒdam q̃ſtionẽ phie.ſcđa ibi. Ludis ne me.prio oñdit phia ꝙ deus oĩa gubernat ſua bonitate.ſecundo oñdit modũ quo oĩa gubernat.ibi. Sʒ qđ dicã tertio ex his ꝯcludit malũ nihil eſſe ibi. Sʒ viſne. Prio boetius aſſentit̃ dictis platonis in metro.⁊ oñdit phia ipſum poſſe deduci in cognitionẽ cuiuſdã cuius ignorantiã confeſſus eſt. Secundo phia reducit ipſum in cognitionem illius.ſecunda ibi. Mundũ hunc prio dicit. Tum ꝓ tunc.ego boetius inqʒ vehementer aſſentior.i.cõſentio platõi. Nã me o phia hoꝝ ſup.ꝙ de⁹ ſit finis oĩum rerũ ⁊ ſummũ bonũ.ſecũdo cõmemoras.i.recordari facis.primum ꝙ amiſi memoriã.i.quod erat in memoria corporis contagione.i.corporis grauedine.⁊ me dehinc.i.ſecundo cõmemorat bonũ cũ amiſi memoriã.preſſus mole.i.pondere meroris. Tunc phia oſtẽdit ꝙ nõ tantũ boꝝ recordabitur ꝓpter dicta.ſed cuiuſdã alterius qđ ignorare ſe dicebat dicẽs.ſi illa priora cõceſſa reſpicias.nõ aberit longius.ſ.a memoria tua.quin facile recorderis qđ dudũ cõfeſſus es te neſcire.i.ignorare in prio libro. Et querit boe. Quid inqʒ dicit phia quibus gubernaculis mundus regatur.⁊ dicit boe. Memini inqʒ me fuiſſe cõfeſſũ inſcitiam.i.ignorantiã meã.⁊ licet iã proſpiciã ideſt agnoſcam tamen deſidero planius audire ex te quid afferas.ideſt qd de hoc dicas. ¶ Notandum ꝙ boetius dicit ſe ſecundo cõmemoratũ predictoꝝ.ꝙ deus ſit finis rerum.⁊ qd ſit ſummũ bonũ. Primo poſtqʒ mole corporis oppreſſus eſt amiſit memoriã eoꝝ.⁊ poſtea per ſtudiũ recordatus eſt ſecundo quia merore ⁊ triſticia affectus in ignorantia eorum lapſus eſt.ſed poſtea per inſtructionem philoſophie ad memoriam reduxit.

¶ Mundũ hunc inquit deo regi pauloante minime dubitandum putabas.b. Ac nunc quidem arbitror inquam:nec vnquã dubitandũ putabo.quibuſque in hoc rationibus accedam:breuiter exponã. Mundus hic ex tã diuerſis cõtrariiſque partibus in vnam formam minime conueniſſet.niſi vnus eſſet qui tam diuerſa cõiungeret coniuncta vero naturarum ipſa diuerſitas inuicem diſcors diſſotiaret atqʒ diuelleret:niſi eſſet vnus qui quod nexuit ꝯtineret. Nõ tã vero certo nature ordo procederet:nec tam diſpoſitos motus:locis:tẽporibus:efficientia ſpaciis qualitatibus explicaret niſi vnus eſſet qui has mutationum varietates manens ipſe diſponeret.hoc quicquid eſt quo cõdita manent atqʒ agitantur vſitato cunctis vocabulo deum nomino.p.

¶ Mundũ hunc inquit deo regi. Hic phia vult oſtendere intentũ.⁊ primo admonet boetiũ de quodam prius cõceſſo.⁊ boetius illud fatet̃ ⁊ ratiõe cõfirmat.ſecũdo philoſophia oſtẽdit qb⁹ gubernaculis regat̃ mũdus.ibi. Tunc

illa iugt. ¶Prio dicit. O boeti tu paulo ante.ſ.in pmo lib.
putabas minime dubitandū hūc mūduz regi a deo. Dicit
boetius minime arbitror dubitanduz.nec vnq̄z putabo.⁊
ego breuiter expōnā qbus rōnibus accedā ad h̄ pbandū.
Et innuit boetius rōnes ſuas dicēs.hic mundus minime
cōueniſſet in vnā formā ex tam diuerſis ⁊ cōtrariis parti-
bus.niſi eſſet vnus qui tā diuerſa cōiungeret ſup.q eſt de-
us.⁊ ipſa diuerſitas naturarū huius mūdi diſcors inuicē
diſſotiaret:atq̄z diuelleret cōiūcta.niſi eſſet q contineret.i.
cōſeruaret:qd nexuit.i.cōiunxit.quod ſup.eſt deus. ordo
vero nature iā certus nō pcederet.nec explicaret tā diſpo
ſitos motus.i.ordinatos mot⁹ locis tpibus efficiētia ſpa-
ciis.qualitatibus niſi eſſet vnus q ipē manēs.ſ.imobiliter
diſponeret has varietates mutationū quicqd aūt hoc eſt
quo cōdita.i.creata manēt.⁊ agitant̄.i.mouent̄ illud vſi-
tato cūctis vocabulo noīo deuz. ¶Notandū q boe. inu
it tres rōnes q mūdus regat̄ a deo. ¶Pria ſumit̄ ex diuer
ſaꝝ reꝝ cōiunctione q̄ talis ē. Diuerſa ⁊ ꝯria nō vniuntur
inuicē p ſe.cu igit̄ mūdus vnit⁹ ſit ex partibus ꝯriis vt ex
elemētis opoitet vt aliquid ſit vniēs eas ⁊ hoc ē deus. er
go mundus regit̄ a deo. Hāc rōnem tangit ibi. Mundus
hic. Secunda ratio ſumit̄ ex cōtrarioꝝ ſimul cōiunctoꝝ
cōſeruatione.que talis eſt. Diuerſa contraria ex ꝓpetate
ſue nature diſſocient̄ abinuicē:niſi ab aliquo ꝯſeruent̄.ſz
partes mūdi ſunt diuerſe ⁊ cōtrarie.ergo.⁊c. Hanc rōnez
tangit ibi. Coniuncta vero. Tertia rō ſumit̄ ex ordinata
motuū diſpoſitiōe q̄ talis ē. Nihil certitudinaliter ⁊ regu
lariter mouet̄ ſm diſpoſitionē loci tpis efficiētie. ſpacii ⁊
qualitatis niſi ſit vnū retificās ⁊ regulās ſed motus eoꝝ
qui fiunt in mūdo fiūt regulariter ſm p̄dicta quinq̄z. er-
go neceſſe eſt ponere rectificantē ⁊ regulantē quod eſt de⁹
ergo mūdus regit̄ a deo. Hāc rōnez tangit ibi. Non tam
vero certus. ¶Notandū q regulares motus fiūt in mū
do locis q̄ztū ad pximationē ⁊ elongationē ſolis in ob-
liquo circulo.fiunt ēt tpibus q̄ztum ad variationē diei ⁊
noctis. Fiunt efficientia.q: luna efficit augmentationē ⁊
diminutionē humidoꝝ ſm ſui creſcentiā ⁊ decreſcentiam
⁊ efficit fluxuz ⁊ refluxuz maris. Fiūt ēt ordinati motus
ſpaciis:q: luna ⁊ alii planete maiori ⁊ minori ſpacio quā
doq̄z diſtant a ſole ⁊ ab inuicē.ēt fiunt qualitatibus. q: i
eſtate cauſatur calor:in hyeme frigus.

¶Tum illa:cum hec inquit ita ſentias.paruam
mihi reſtare oportet puto:vt felicitatis compos pa
triam ſoſpes remiſas.ſed que propoſuimus intuea
mur Nonne in beatitudine ſufficiētiā numeraui
mus:deumque beatitudinem ipſam eſſe conceſſi
mus.b. Ita quidem.p.⁊ ad mundum igitur in-
quit regendum nullis extrinſecis adminiculis in
digebit:alioquin ſi quo egeat plenam ſufficienti-
am non habebit.b. Id inquam ita eſt neceſſariuz
.p.per ſe igitur ſolum cuncta diſponit.b. Negari
inquam nequit.p.atquz deus ipſum bonū eſſe mō
ſtratus eſt.b. Memini inquam.p. per bonum igi
tur cuncta diſponit. Si quidem per ſe regit om-
nia:quem bonum cōſenſimus:⁊ hic eſt veluti qui
dam clauus atque gubernaculum.quo munda-
na machina ſtabilis atque incorrupta ſeruatur.b.
Vehementer aſſentior inquam:⁊ id te pauloante
dicturam tenui licet ſuſpitione proſperi.p. Cre-
do inqui:iam enim vt arbitror vigilantius ad cer
nenda vera oculos deducis.

¶Tum illa cū hec inquit ita. Hic phia ſuppoſito q mū
dus regat̄ a deo probat q ab ip ipſo regat̄ p ſuā bonita
tem ⁊ dicit. O boeti cū hec ita ſentias q mūdus regatur a
deo:puta mihi reſtare paruā operā.i.puū laborē vt tu cō
pos.i.potēs felicitatis ſoſpes.i.ſanus.remiſas priaz.i.co
gnoſcas btitudinē. Tūc pbat q de⁹ regat mūdū ſua bo-
nitate dicēs:intueamur q̄ ꝓpoſuimus.nōne numeramus
ſupra in.9.pſa in btitudine eſſe ſufficientiā ⁊ conceſſimus
deū eſſe ipſam btitudinē:dicit boetius. Ita eſt inq̄z.ex hoc
cōcludit phia deū nullo indigere ad regendū mundū. di-
cit g̊.ad mundū regendū deus nullis extrinſecis admini-
culis indigebit.alioquin ſi ita eſſet q aliquo egeat.nō ha
bebit plenā ſufficientiā. Et dicit Boe. Illud inq̄z ē neceſ-
ſariū. Jō cōcludit phia.deus cuncta diſponit.i.regit.p ſe
ſolū.dicit boe.negari neqt.ſed deus mōſtratus ē eſſe ipſū
bonū:memini inq̄z dicit boe.g̊ p bonū deus cuncta diſpo
nit:ſiqdē per ſe regit omnia que cōſenſimus eſſe bonum.
⁊ hic deus eſt veluti quidā clauus atq̄z gubernaculū.quo
machina mundana ſeruat̄ ſtabilis ⁊ incorrupta.dicit boe.
vehemēter.i.valde aſſentior.⁊ illud te dicaturā pauloan-
te pſperi.licet tenui ſuſpitiōe.dicit phia. Credo inquit q
hec preuidiſti:iam enim vt arbitror vigilantius q̄z prius
deducis oculos ad vera cernenda. ¶Notandū q ex litte
ra accipiunt̄ due rōnes ad probanduz intentū. ¶Prio pro
bat q deus p ſe regit oia ⁊ talis in btitudine eſt ſumma ſuf
ficientia:ſed deus eſt btitudo.ergo in deo ē ſumma ſuffi-
cientia tal e aūt non indiget extrinſecis gubernaculis. er-
go per ſe deus regit oia. Secunda ratio probat q deus p
ſuā bonitatē que nō diſtinguitur a deo regit omnia ſicut
deus per ſe regit oia vt viſuz eſt:ſed deus eſt ipſuz bonum
ergo per bonum regit omnia:vt patet de ſe. quia pro ſua
bonitate ⁊ clementia.

¶Sed quod dicam non minus ad contuenduz
patet.b.quid inquam.p. Cuz deus inquit omnia
bonitatis clauo gubernare iure credatur:eadem-
que omnia ſicuti docui:ad bonum naturali inten
tione feſtinent:num dubitari poteſt quin volunta
rie regantur ſeque ad diſponentis nutum veluti
conuenientia contemperataque rectori ſponte cō
uertāt.b. Ita inquam neceſſe eſt nec beatum regi
men eſſe videretur:ſiquidem detractantium iugū
foret:non obtemperantium ſalus.p. Nihil eſt igi
tur quod naturam ſeruans deo contraire cone-
tur.b.nihil inquam.p.

¶Sed quod dicā. Hic ponit per quē moduz deus om-
nia gubernat. Et primo oſtēdit q omnia gubernat ſuaui
ter.quia oia ſibi obediunt. Secūdo q gubernat oia quia
nihil ſibi reſiſtere pōt.ſecunda ibi.quid ſi conet̄ prio dicit.
Illud qd dicā non minus patet ad cōtuēdum.i.ad deſide
randum.⁊ dicit boetius:quid inq̄z. Et dicit phia.cum de
us iure credatur omnia gubernare clauo bonitatis ſue. ⁊
omnia feſtinent naturali intentione ad bonuz.ſicuti docui
prius in proſa decima.num pro nunquid.poteſt dubitari.
quin voluntarie regantur ſua ſponte ⁊ cōuertant ſed ad
nutū diſponentis veluti conueniētia.ideſt obedientia.⁊ cō
tempata.i.adaptata ſuo rectori.dicit boetius. Ita inq̄z ne
ceſſe eſt.q: nō videret̄ beatum eſſe regimē dei.ſi foret iugū
detrectantiū.ideſt recuſantium ſicut bos laſciuus recuſat
iugū ⁊ ſi nō eſſet ſalus obtēperantiuz.ideſt obedientiuz.er-
go dicit phia:nihil eſt quod naturam ſeruans conetur.id
ēſt laborat contrariari deo. Dicit boetius. Nihil inquam
¶Nota q cum gubernare nihil aliud ſit niſi in finem or-
dinare:nec aliud eſt deuz per bonitatē gubernare.q̄z p bo
nitatē in finē dirigere. ⁊ cū oīa naturaliter tendant ad bo
nū tanq̄z in finē:manifeſtū eſt q oia ſponte in finem diri-
gunt̄ ⁊ ita naturaliter omnia ſponte obediunt gubernan-
ti.⁊ per cōſequēs deus regit omnia ſuauiter. ¶Nota q
voluntariū ſm pfectam ſui rōnem tantum inuenitur i ha
bētibus voluntatē.ſed extendēdo voluntariū ad oēm ap-

petitũ nõ coactũ: ſicut põt reperiri i oĩbus. ⁊ ſic accipitur hic. ¶ Nota q̃ nihil ſeruans naturã repugnat deo licet enim peccator videat᷑ deo repugnare ipſe nõ ſeruat naturam. q: peccatũ diminuit ⁊ priuat naturã. Etiã boe. log᷑ hic de appetitu nature vt patet ex ſuperioribus.

¶ Quid ſi conetur ait. nũ tandem proficiet quicquã aduerſus eum quem iure potentiſſimuʒ beatitudinis eſſe conceſſimus. B. Prorſus inquaʒ nihil valeret. P. Non eſt igitur aliquid quod ſũmo huic bono vel velit vel poſſit obſiſtere. B. nõ inquam arbitror. P. eſt igitur ſummum bonuʒ inquit quod regit cuncta fortiter ſuauiterque diſponit. B. Tum ego quam inquam me non modo ea que concluſa ſumma rationum. veruʒ multomagis hec ipſa quibus veteris verba delectant vt tandem aliquando ſtulticiam magna laceran tem ſui pudeat. P. Accepiſti inquit in fabulis laceſſentes celum gigantes: ſed illos quoque vti cõdignũ fuit benigna fortitudo diſpoſuit.

¶ Quid ſi conet᷑. ait nũ tandẽ. Hic oſtendit phia q̃ deus regit oĩa fortiter: alias nihil eſt quod poſſit ſibi reſiſtere Secũdo cõfirmat hoc per quãdaʒ fabulã. ibi accepiſti. Primo dicit. Si quid conet᷑ reſiſtere deo. nũquid aliqd proficiet aduerſus eũ: quẽ conceſſimus eſſe potentiſſimuʒ iure beatitudinis. ideſt ex eo quod ẽ beatitudo. dicit boe. Prorſus nihil valeret ſupple reſiſtere. Igit᷑ dicit phia. nõ eſt aliqd quod huic ſummo bono velit vel poſſit obſiſtere. Dicit boetius. Nõ arbitror. Ideo dicit phia ſummum bonũ eſt quod regit cuncta fortiter ſuauiterq; diſponit. dicit boetius q̃ʒ. i. inquantũ me ea ſumma rationũ que mõ concluſa eſt nõ mõ. i. nõ tantũmodo me delectat. verum ꝑ ſed hec ipſa verba quib⁹ veteris multomagis delectãt me ita vt ſtulticiã. ideſt me ſtultũ lacerantẽ. ideſt mala reprehẽdentẽ. magna. ſ. que tangunt diuinam gubernationẽ pudeat ſui. Tunc confirmat per fabulã q̃ nihil põt reſiſtere deo que talis eſt. Gigãtes volentes expellere deos de celo poſuerũt montẽ ſup montẽ vt aſcenderẽt quod videns iupiter ipſos fulmine deiecit ⁊ mõtibus depreſſit: ⁊ hec in ſecũdo metamorphoſeos. Vñ dicit. O boeti accepiſti. ideſt didiciſti in fabulis gigantes laceſſentes. i. lacerare volentes celũ. ſʒ fortitudine benigna. ſ. dei illos diſpoſuit ⁊ depoſuit vti cõdignũ fuit. ¶ No. phia hic alludit verbis ſacre ſcripture q̃ dicit. Attingit ḡ a fine vſq; ad finẽ fortiter ⁊ diſponit oĩa ſuauiter. iõ dicit boetius ſe non tantũ delectari in iſtis rationibus quantum in ſuis verbis.

¶ Sed viſne rationes ipſas inuicem collidam⁹ forſitan ex huiuſmodi conflictatione pulchra quedam veritatis ſcintilla diſſiliat. b. Tuo inquam arbitratu. P. deum inquit eſſe omnipotentem nemo dubitauerit. b. Qui quidam inquam mente conſiſtat. nullus prorſus ambigat. P. Qui vero eſt inquit omnipotens: nihil eſt quod ille nõ poſſit b. Nihil inquã. p. Num igitur deus facere malũ põt. b. Minime inquã. P. Malũ igit᷑ inqt nihil ẽ cũ id facere ille nõ poſſit, qui nihil nõ põt. b.

¶ Sed viſne ratiões ipſas inuicẽ. Hic phia concludit ex dictis q̃ malũ nihil ſit. Et primo petit aſſenſum boetii. d. Viſne ipſas rationes. i. propoſitiones ratione probatas. inuicem collidamus. ideſt componamus forſitan ex conflictatiõe huius diſſiliat. ideſt ꝓcedat. quedã pulcra ſcintilla veritatis. Et dicit boeti⁹ fiat inquã tuo arbitratu. i. tua volũtate. Tũc ponit ꝓpoſitionẽ manifeſtã dicẽs. Nemo dubitauerit deũ eẽ omnipotentẽ. Dicit boetius. Nullus prorſus ambigat. q mẽte cõſiſtat. ideſt qui ſane mẽtis eſt. Tũc aſſumit aliã ꝓpoſitionẽ dicẽs. qui vero eſt omnipotens. nihil eſt quod ille nõ poſſit. dicit boeti⁹ nihil inquã. Tũc ponit aliã ꝓpoſitionẽ deus nõ põt facere malũ dicit hoc minime igit᷑ concludit phia. malũ nihil eſt. cum illud facere nõ poſſit. ille qui nihil nõ põt facere. ideſt omnia facere. ¶ Notandum ſicut deus eſt cauſa efficiens omnium ita eſt finis omniuʒ. vnde quicqd fit ab eo ordinatur ad ipſum tanquaʒ ad finẽ: ſi ergo deus faceret malũ ordinaretur ad ipſum tãq̃ʒ ad finẽ. ⁊ cum ipſe ſit bonũ malũ ordinaret᷑ ad bonũ. ḡ deus nõ põt facere malũ tãq̃ʒ aliqd ꝑ ſe intentũ. Eſt ergo cõcluſio quã phia infert q̃ malum nihil eſt. ratio concluſionis eſt. de⁹ poteſt facere omne qđ eſt cũ ſit omnipotens. ſed deus nõ põt facere malum. ergo malũ nihil eſt. Et ſi diceres ſi malũ nihil eſt cuʒ homo damnetur pro malo: dãnabitur pro nihilo. Dicenduʒ q̃ malum dicit defectuʒ boni quod dʒ haberi. ⁊ q: in poteſtate hominis eſt illud habere. ⁊ ſi nõ habet illud bonuʒ cũ debet habere. iõ damnat᷑ ⁊ ponit᷑ exemplum. Aliquis tenet᷑ ſoluere centũ libras. ⁊ ſi non ſoluat incarcerabit᷑. certũ ẽ q̃ non ſoluere non eſt aliquid ſed nihil. non tantũ ſimplr dicitur aliquis incarcerari pro nihilo ſed ideo qr nihil erat quod debuit aliquid eſſe.

¶ Ludis ne inquaʒ me: inextricabilem labirintum rationibus texens. Que nec quidẽ qua egrediaris introeas: nunc vero quo introieris egrediare. Admirabilem quendam diuine ſimplicitatis orbem complicas. ⁊ enim paulo ante a beatitudine incipiens eam ſummũ bonũ eſſe dicebas quã in ſummo deo ſitam loquebare. Ipſuʒ quoque deum ſummum eſſe bonum plenamque beatitudinem diſſerebas. ex quo neminem beatum fore: niſi qui pariter deus eſſet quaſi munuſculum dabas: Rurſus ipſam boni formam dei ac beatitudinis loquebaris eſſe ſubſtantiam. Ipſumq; vnũ id ipſum eſſe bonum dicebas quod ab omni rerum natura peteretur. Deum quoque bonitatis gubernaculis vniuerſitatem regere diſputabas. volentiaque cuncta parere illi: nec vllam mali eſſe naturaʒ. Atque hec nullis extrinſecus ſumptis. ſed altero ex altero fidem trahente inſitis domeſticiſq; probationibus explicabas. P.

¶ Ludiſne inquit me. Hic boetius mouet queſtionẽ phiſoſophie. ſecundo phia ſoluit ibi. Tum illa. Primo boetius admirãs de connexione ⁊ conuolutiõe rationũ qbus phia vſa eſt querit vtrũ iſta cõnexio rõnum ſit ex deluſione phie vel proueniat ex natura rei. ⁊ breuiter illas rõnes recolligit ⁊ dicit. O phia ludis. i. deludis ne me. texens. i. formãs labirintuʒ. i. laborẽ difficilẽ rõnibus faciendo rationes circulares. quo. ſcilicet labirinto egrediaris ea pte qua introeas ⁊ egrediare eo loco quo introieris. tu cõplicas quendã orbẽ admirabilẽ diuine ſimplicitatis. i. facis mirabilẽ circulationẽ rõnis inde diuia ſimplicitate. ⁊ tũc breuiter recolligit rõnes. d. tu pauloãte incipiẽs a btitudine dicebas eã eſſe ſũmũ bonũ. quã beatitudinẽ tu loquebare eſſe ſitã in ſũmo deo. ⁊ diſſerebas deũ eẽ ſummũ bonũ ⁊ plenã beatitudinẽ. ex q̃ dabas. i. inferebas. quaſi munuſculũ. i. corrolariũ neminẽ fore btm̃ niſi eẽt de⁹. rurſuʒ tu loquebaris formã boni eẽ ſbaʒ dei ⁊ btitudinis. ⁊ dicebas ipſuʒ vnuʒ eẽ id ipſum qđ bonũ. ⁊ illõ bonũ dicebas eẽ qđ peteret᷑ ab oĩ nã rerũ tu diſputabas. i. diſputãdo ꝓbabas deũ regere vniuerſitatẽ gubernaculis bõitatis ⁊

cuncta volētia parere.i.obedire deo.nec vllā eē nā₃ mali.
⁊ hec oīa explicabas nullis rōnib⁹ ſumptis extrinſecus.i.
nō accipiēdo pncipia extrinſeca.ſ₃ iſitis.i.itrinſecis ⁊ do⸗
meſticis.i.ꝓpriis.⁊ cōueniētib⁹ ꝓbatiōib⁹ rei de qua age
bat᷑ altero aſſumpto trahēte fidē.i.certitudinē ex altero.
¶ No.labirint⁹ dicebat᷑ dom⁹ dedali quā cū aliqs irēde
bat itrare exiuit.⁊ exeūdo itrauit.⁊ cōſueuit depingi circu⸗
laribus ꝓtractiōib⁹.⁊ trāſumit᷑ hic ad deſignādū circula
tiōeſ ⁊ reuolutōes rōnū.¶ No.ꝙ circūuolutio.⁊ cōnexio
rōnū qb⁹ phia vſa ē nō ē ſic circularis ꝙ vna ⁊ eadē ꝓpo
ſitio ſit pncipiū ⁊ cōcluſio reſpectu eiuſdē.qꝛ ſic nō cōtin⸗
git demōſtrare circulo.vt p₃ prio poſterioꝝ.ſ₃ dr̄ cōnexio
circularis qꝛ rōnes ex iuicē depēdēt.ita ꝙ ꝓpō cōcluſa in
vna ſit pncipiū alteri⁹ cōcluſiōis i alia.nec ꝑꝑ iſtas diuer
ſas ꝯclōnes ē aliq̄ diuerſitas i deo:ſ₃ oīa ſūt idē ſimplr̄.

¶ Tum illa minime inquit ludimus remq₃ diu₃ maximā dei munere:que₃ dudū deprecabamur exegimus.ea eſt.n.diuine forma ſubſtātie.vt neq₃ in externa dilabatur:nec in ſe externū aliqd ipſa ſuſcipiat.S₃ ſicut de ea pmenides ait:oēm tu circuto adducis ſpōte multitudinē.i.rex orbem mobilem rota:ſe immobilē ipſa cōſeruat.qd ſi rōnes quoq₃ non extra petitas:ſed intra rei qua₃ tractabamus ambitū collocatas agitauimus:nihil eſt quod admirere.cu₃ platōe ſanciente didiceris cognatos de quibus loquuntur rebus oportere eſſe ſermones.

¶ Tum illa mime inquit.Hic phia rn̄det boetio ad que
ſtionē ⁊ dicit.Mime ludimus.ſed nos exegimus.i.ꝑfeci
mus munere dei quē dudu₃ deprecabamur rem maximā
diu₃ rex.ea.n.i.talis eſt forma.i.diſpoſitio diuie ſubſtan
tie vt neq₃ in externa.i.in exteriora.dilabat᷑.i.cadat nec ſu
ſcipiat aliqd externu₃.i.extrinſecum in ſe.quod ꝓbat au
ctoritate pmenidis.qua₃ prio ponit in greco deinde ſenſū
ei⁹ ſubiūgit᷑ i latino.d.S₃ ſicut pmenides de ea air.ſ.ſub
ſtantia diuia:ꝙ diuina ſubſtātia rex orbē mobilē rotat.i.
mutat res circulatiōe generatiōis ⁊ corruptōis.⁊ mutan
do res ipſa nō mutat᷑ ſed ſe imobilē conſeruat.O boeti ſi
nos agitauimus.i.cōmouimus rōnes.non extra.i.nō ab
extrinſeco petitas.i.ſumptas:ſ₃ collatas intra rei ambitū.
quā rem tractabamus.Nihil eſt ꝙ de hoc admirere:id⸗
eſt admireris.cū ideſt ex quo tu didiceris.Platone ſanci
ente.i.confirmante:ſermones oportere eſſe cognatos.id⸗
eſt ꝓprios cōuenients rebus:de quib⁹ ſup.reb⁹ loquunt᷑
¶ Nota ꝙ ſermones accipiēdi ſunt ſ₃ materiā ſubiectā.
qꝛ certitudo nō eſt ſimpliciter querēda rōnibus ex primo
ethi.vbi dicit᷑ ꝙ diſciplinati eſt tantū inquirere certitudi⸗
nē ſm vnūquodq₃ genus quantū natura ſui patit᷑.Cū igi
tur deus ſic regat omnia preter hoc ꝙ cōmiſceatur cū eis
ex lib.de cauſis.ſermones de diuina ſubſtantia accipiendi
ſunt ſm intranea diuine ſubſtantie ⁊ non ſm extranea cu₃
cōmiſceatur cum eis.

¶ Metrum duodecimum huius tertii libri.

Felix qui potuit boni
Fontem viſere lucidum.
Felix qui potuit grauis
Terre ſoluere vincula.

¶ Metrum.12.tertii libri.

Felix q potuit.ꝛc.Iſtud ē duodecimu₃ metrū ⁊
vltimū hui⁹ tertii qd dr̄ gliconicū.ab inuētore
coriābicū a pede ꝑdomināte.Prio.n.ponit᷑
ſpondeus.dicēdo felix.ſecūdo coriābus dicendo q potuit
tertiō pirrichcus vel trocheus.in quo metro phia poſtq̄₃
oſtendit que ſit vera beatitudo ⁊ vbi ſit ſita.hortat᷑ nūc ad
perſeuerandū in contēplatione illius beatitudinis.⁊ pri⸗
mo ponit illū eē felicē q relictis terrenis vacat diuie cōtē⸗
platiōi.ſcdo oñdit qd hmōi cōtēplationē ipediat.tertio il
lud ipedimētū vitare docet.ſcda ibi.Quondam.tertia ibi.
Vos h̄ fabula.prio dicit.Felix.ſupple ē q potuit viſere.i.
deſiderabilr̄ vide᷑.lucidū fontē bōi.i.deū q ē fons ois bo
ni.⁊ felix ē q potuit ſoluere vicula.i.affectiōes grauis ter
re.i.terrenoꝝ q̄ ſua grauitate trahūt hōia₃ deorſū.¶ No
tādū ꝙ felix ē q ſpeculat᷑ fontē bōi ⁊ q ꝯtēnit delectatio⸗
nes terrenas.vn̄ i lib.de pomo ⁊ morte Ariſt.ſcri.btā eſt
aia q̄ nō ē ifecta prauis opib⁹ hui⁹ mūdi.⁊ itellexit ſuum
creatorē.ipa ē q̄ reuertit᷑ in locū ſuū in delitiis magnis.ve
ꝝ āt aie q̄ nō h₃ poſſe redeūdi ad p̄ria₃ ſuā:turpia.n.opa ⁊
delectatiōes corpales impediūt aſcēſu₃ eius ſurſum.

Quondam funera coniugis
Vates threicius gemens:
Poſtq₃ flebilibus modis
Siluas currere.mobiles
Amnes ſtare coegerat:
Iunxitq₃ intrepidum latus
Seuis cerua leonibus:
Nec viſum timuit lepus.
Iam cantu placidum canem:
Cum flagrantior intima
Feruor pectoris vreret.
Nec qui cuncta ſubegerant.
Mulcerent dominum modi:
Immites ſuperos querens.
Infernas adiit domos.
Illic blanda ſonantibus
Chordis carmina temperans
Quicquid precipuis dee
Matris fontibus hauſerat.
Quod luctus dabat impotens:
Quod luctum geminans amor.
Deflet:tenera cōmouens.
Et dulci veniam prece
Umbrarum dominos rogat.

¶ Quōdā fu.ꝯ.Hic oñdit qd ipediat ꝯtēplationē diuoꝝ
q eſt effectus terrenoꝝ.qd declarat ꝑ quandā fabulā.q̄ ta
lis ē.Orphe⁹ fili⁹ caliope fuit cytariſta.q tāta dulcedine
cythare reſonabat q nō tm̄ hoies ſ₃ etiā bruta allexit:⁊ in
tm̄ ea demulſit ꝙ impetus ſuos naturales dimittebāt.ſil⸗
uas currere flumina ſtare fecit.h̄ habuit vxorē dictā euri
dicē.quā cū paſtor ariſte⁹ adamare vellet ipa fugiēs ꝑ pra
ta calcato q̄dā ſpēte interiit ⁊ ad iferos dſcēdit.quā orphe
us volēs ab iferis reducere deos ſupnos ſua cythara pla
care cepit:ſ₃ cū nō ꝓficeret ad ifernū dſcēdit:⁊ itātū deos
ifernales deliniuit.ꝙ ꝯceſſa ē ei vxor tali ꝯditiōe aniq₃ exi
ret ifernū ne flecteret retro aſpectū vxorē reſpiciēdo.cū āt
iā ꝓpe exiuiſſet orphe⁹ amor allect⁹ retroſpexit ⁊ ſic vxorē
ꝑdidit.circa iſtā fabu.ſic ꝓcedit.prio oñdit quō orphe⁹ ad
iferos dſcēdēs ꝑ vxor rogauit.ſcdo quō mōſtra iferni pla
cauit.tertio oñdit quō vxor ei ꝯceſſa fuit.⁊ ea ꝑdidit.ſcda
ibi.Stupet.tertia ibi tādē.dicit prio.vates threici⁹.i.or⸗
phe⁹ d̄ thracia ꝓuīcia oriūd⁹.dict⁹ vates.i.ſapiēs a mul
tis.ille qūdā gemēs.i.dplorās fūera.i.mortē ꝯiugis p⁹
q̄₃ coegerat amnes.i.fluuios ſtar᷑ ſiluas curre᷑ mobiles
p⁹ ip₃ flebilib⁹ modis.i.modulatiōib⁹ cithare.q̄s flēdo
formauit.⁊ p⁹q̄₃ cerua iūxit itrepidū.lat⁹ ſeuis leōib⁹.qꝛ
cerua icedebat ſequēdo modulationē orphei.nec lep⁹ ti⸗
muit canē viſū iā placidū.i.placatū cāu.i.ſono cithare.
qꝛ lep⁹ ⁊ cāis ſilr̄ ſeqbāt᷑ ip₃.Cū āt feruor.i.amor flagrā
tior vreret.itima.i.iteriora pectoris orphei ⁊ cū mōi.i.mo

dulatione. q cuncta ſubegerant ideſt ſubiecerant non mulcerent. ideſt non placarent dominum ſcilicet orpheum. ipſe querens ſuperos. ideſt deos īmites. q: placari nō poterāt. adiit domos iſernas. i. iſernales. illic tēperans blāda carmina ſonātib⁹ cordis. ipē defle t. i. flebiliter decātat i cythara. qcqd hauſerat ex pcipuis fontib⁹ mr̄is. ſ. dee caliope. ⁊ ipē defl et q luct⁹ ipotēs q facit hoīez ipotentē. ſibi dabat. i. conceſſit. ⁊ defl et illud qd dabat ſibi amor gemināns luctū quō cōmouēs. treuera. i. inferna. ⁊ rogat dn̄os vmbra ꝝ. i. iſernales. dulci prece veniā. i. relaxationem ſue vxoris. ❡ No. ſm Ariſto. 2. metha. ⁊ cōmētatorē. 3. celi ⁊ mundi non omnes accipiunt veritatē per eundē modum tum propter diuerſam cōſuetudinē. tum propter diuerſaz naturam. tum propter paucitatem inſtructionis in logica Unde quidam recipiunt veritatē per modum demonſtrationis. quidam per modum auctoritatum. quidā per modum fabularum. vt ergo phīa talibus ſatiſfaciat aliquando, demonſtrationib⁹ aliquando auctoritatibus vtitur aliquando fabulas interſerit ſicut in propoſito. ❡ Notandum q orpheus dicitur vates quia carmina cōpoſuit. dicitur autem vates a vi mentis vel a video. ❡ Notandum q treuera dicuntur quaſi lamentabilia. a trenos ni. quod eſt lamentatio. Et trenarus in ſingulari eſt nomē cuiuſdā montis in quo dicitur eſſe via ad infernū. in plurali trenera ſignificat loca infernalia. ſicut dicit Hug. Cōmuniter autē inuenitur hoc nomen ſcriptum ſine. r. in prima ſyllaba. dicit tenera vel tenerus. ſicut in doctrinali. Tenerus infernus. tamen Hug. ſcribūt trn̄ p. r. vt trenerus ⁊ trenera. Unde forſan ex vicio ſcriptorum qſiqz ſubtrahitur. r.

Stupet tergeminus nouo
Captus carmine ianitor.
Que fontes agitant metu.
Ultrices ſcelerum dee
Jam meſte lachrymis madent.
Non ixionium caput
Velox precipitat rota.
Et longa ſiti perditus
Spernit flumina tantalus.
Vultur dum ſatur eſt modis.
Non traxit Ticii iecur.

❡ Stupet tergeminus nouo. Hic oſtendit quō orpheus monſtra inferni placauit dicens. Janitor inferni qui dicit cerberus quaſi vorator carminū: ille tergeminus. i. habēs tria capita canina. captus fuit nouo carmine. i. melodia pus inaudita. ⁊ ſtupet. i. admirat. tunc oſdit quō alia monſtra placauerit dicens q tres furie infernales Theſiphōe Alecto Megera que ſunt vltrices ſcelerum inferentes metum peccatoris iſte lachrimabātur pp dulcedinē cythare. Unde dicit dee. i. furie tres vltrices ſcelerum. i. peccatorū que dee agitant. i. vexant. ſontes. i. peccatores. metu. i. timore iam meſte madent. i. fluunt lachrymis. Tunc tangit remiſſionem pene quorundā in inferno ⁊ primo Jxionis. Ubi ſciendum q Jxion voluit concūbere cum Junone. Cum aūt iuno interponeret nubem: ixion proiecit ſemē in nubē ex quo nati ſunt centauri. ipē autem adiudicatus inferno continue voluitur in rota. que rota ſtetit orpheo modulante. vnde dicit. Velox rota nō precipitat. ideſt nō deiecit. caput ixoniū. i. ixionis: ſup. orpheo canente. Tūc tangit remiſſionē pene tantali. ❡ Ubi ſciendum q tantalus dicitur laceraſſe pprium filiū: dans eum diis ad comedendum p quo dānatus fuit. Dicit autē in inferno habere aquā vſqz ad mentū: ⁊ poma pendentia ante os ⁊ tamē deficere ſiti ⁊ fame. Cum enim vult ſumere aquam: vel pomum fugiunt ab eo. iſte tantalus ſpreuit flumina. orpheo canente: vnde dicit tantalus pditus. i. conſumptus longa. i. magna ſiti. ſpreuit flumina. Tunc oſtēdit remiſſionem pene. Ticii. Unde ſciendum q Ticius voluit cōcūbere cū latōa mr̄e apollis: quē apollo iterfecit ⁊ i infernū relegauit cui⁹ iecur vultur deuorat. orpheo aūt canēte vultur ceſſauit laniat iecur ei⁹: vn̄ dicit dū vultur ē ſatur: modis. i. modulatiōib⁹ orphei n̄ traxit. i. n̄ lāiauit iecur ticii.

Tandem vincimur. arbiter
Umbrarum miſerans ait:
Donemus comitem viro
Emptam carmine coniugem.
Sed lex dona coerceat.
Ne dum tartara liquerit.
Phas ſit lumina flectere.
Quis legem det amantibus.
Maior lex amor eſt ſibi.
Heu noctis prope terminos
Orpheus euridicem ſuam.
Vidit: perdidit. occidit.

❡ Tandē vincimur arbiter. Hic oſdit quō orpheo vxor ſua cōceſſa fuit. ⁊ quō eā pdidit dicēs. Tādē arbiter. i. iudex vmbra ꝝ iſte miſerās. i. miſericordiā hn̄s ait nos vincimur. donem⁹. i. reſtituam⁹. viro. ſ. orpheo comitē ꝯiugez emptā. i. comparatā carmie ſuo. ſ; lex. i. ꝯditio. coerceat. iſta dona. nephas ſit ſibi deducēti vxorē flectere. lumia. i. oculos reſpiciēdo vxorē. dū liqt. i. reliqrit tartara. ⁊ tūc exclamat dicēs. Quis det. i. iponit legē amantibus. q. d. amor non dz coerceri lege. q: amor maior lex eſt ſibi. i. maior amor ē lege. Et ſubdit. Heu ꝑpe termios noctis. i. inferni. Orphe⁹ euridicē vxorē ſuā vidit reſpiciēdo. a tergo eā perdidit ab iferis nō deducēdo. occidit inferno eā relinquendo. ❡ Notandū q apud inferos arbiter. i. iudex vmbrarū. dicit adamantus q cogit aīas ad fatendū peccata cōmiſſa: ⁊ vnicuiqz ſm merita ſua penam diſtribuit. Jſte adamātus dixit donemus viro cōiugez. ❡ Notandū q amor nō pōt lege coerceri. nā ex incenſo amore hō ſepius trāſgredit legē. ⁊ amor fortior ē ad aliqd implendū qz lex ad coercēdū. id dicit qs legē det amātib⁹: maior lex eſt ſibi. q. d. ꝑp qd lex dat amātib⁹ cū ꝑ ſe dura lex ſit amare.

Vos hec fabula reſpicit.
Quicunque in ſuperum diem
Mentem ducere queritis.
Nam qui tartareum in ſpecus
Victus lumina flexerit:
Quicquid precipuum trahit
Perdit: dum videt inferos.

❡ Vos h̄ fabula reſpicit. Hic phīa applicādo fabulā ad ꝑpoſitū hortat nos vitare ipedimētū cōtēplatiōis ſummi boi ⁊ dicit. O hoies qcūqz qritis. i. vultis ducere mētē. i. mētis cōtēplationē. in ſuperū diē. i. in ſupnā claritatē h̄ fabula iā dicta reſpicit vos. q: ad veſtrā iformationē iducta. Nā qui vict⁹ affectu terreno ꝝ flexerit lumia. i. oculos rōnis ⁊ itellect⁹ in tartareū ſpec⁹. i. i terrena que ducunt ad tartareā ꝑfunditatē. Quicqd precipuū. i. bonū. trahit. ſ. laborando. illud pdit. dū vidit iferos. i. dū itēdit terrenis. i. tpalib⁹ que ſunt infima. ❡ No. cōcupie ⁊ affect⁹ terreno ꝝ ipedit cōtēplationē ſūmi bōi. Un̄ boeti⁹ i tractatu da ſūmo bono dicit. Jnordinata concupia multos impedit a ſūmo bono. quoſdaz. n. pigritiaz ſeq videm⁹. Quoſdā. n. delectatiōes ſenſuales. Quoſdam. n. deſideria auri ⁊ argēti exceptis paucis viris honorandis phīs q contemnunt ſenſus deſideria ⁊ ſequūt deſideria itellect⁹. ꝑpe finē eius dē tractat⁹ dicit. Phus maxie delectat in pmo pricipio in contēplatiōe ſue bonitatis ⁊ hec ſola eſt recta delectatio: hec enim eſt vita pho ꝝ ſi ne qua nemo venit vita recta. ⁊ ſubdit. Phm aūt voco oēm hoiem viuētē ordie na

ture tendens in alta ⁊ finiens vitam acquirit vltimū finē ⁊ optimū vite humane qui eſt deus glorioſus benedictꝰ in ſecula ſeculorum.

Explicit liber tertius de conſolatione phie.

Incipit liber quartus proſa prima.

Ec cum philoſophia dignitatē vultus ⁊ oris grauitate ſeruata leniter ſuauiterque cecinisſet. Tum ego nondū penitus inſiti meroris oblitus: intentionem dicere adhuc aliquid parantis abrupi. Et o inquā veri preuia luminis: que vſque adhuc tua fudit oratio tum ſui ſpeculatione diuina: tum tuis rationibus inuicta patuerunt. eaque mihi: ſi ob iniurie dolorem nuper oblita. non tamen antehac prorſus ignorata dixiſti.

Incipit liber quartus. proſa prima.

Ec cū phia dignitate vultus. Hic incipit quartus liber de cōſolatione phie: cuius hec eſt proſa prima. i quo libro phia aſſignat cauſas quare mala concedātur in regno dei. cū oīum rerum rector bonus exiſtat. ſ. deus. ⁊ probat bonos ſemper eſſe potentes ⁊ malos impotentes. ⁊ ſicut vicia nunquam ſunt ſine pena. ita virtutes nunquam ſunt ſine premio. Probat etiam ꝙ omnis fortuna tam proſpera ꝗ̄ aduerſa bonis eſt ad profectum. malis autem ad interitum. Etiam probat ꝙ omnia que fiunt a deo recte fiunt ⁊ alia plura ſicut patebit. Et diuiditur iſte liber in. 14. partes. quia ſepteni ſunt proſe. ⁊ ſeptem metra huius quarti de quibus patebit in proceſſu. Primo ergo oſtendit boetius quomodo intentionem phie adhuc parantis plura dicere interrupit proponendo cauſas ſui doloris. Secundo phia promittit ſibi perfectam curam. Tertio dat modū curandi ipſum. ſecunda ibi. Tum illa ⁊ eſſet. tertia ibi. Et quoniam. Et quarto proſequitur intentionem ipſum curando in ſequenti proſa. ibi. Tum ego. Primo oſtendit quomodo interrupit intentionem phie volentis plura loqui. Secundo probat cās ſui doloris. ſecunda ibi. Sed ea ipſa eſt. Primo dicit. Cum phia cecinisſet. i. decantaſſet hec. i. predicta. ſeruata leniter. i. delectabiliter. ⁊ ſuauiter. i. dulciter. ſeruata dignitate. i. reuerentia vultꝰ. ſ. ſui ⁊ grauitate oris. i. ſermonis ſup. ſui. Tum. i. poſt hec. ego. i. boetius nondum. i. non adhuc. oblitus. i. immemor. penitus. i. omnino inſiti meroris. i. intrinſeci doloris. Ego boetius abrupi. i. interrupi. intentionem. i. propoſitū philoſophie parantis. i. intendentis dicere adhuc aliquid. ⁊ inquam. i. dixi. O preuia. i. preambula veri luminis. i. pfecte cognitionis. ſ. illa que tua oratio. i. tuus ſermo. fudit. i. locutus eſt. huculq̄. i. ad iſtum librum quartum patuerunt. i. manifeſta fuerunt. inuicta. i. inſolubilia. Tum. i. aliquando. diuina ſpeculatione. i. ſancta contemplatione. tum. i. aliquando tuis rōnibus. i. demonſtrationibus. Et ea. i. illa predicta. ⁊ ſi pro ꝗ̄uis oblita mihi nuper id eſt aliquando determinationē ob dolorem iniurie ſup. ꝗ̄ perpeſſus ſum a Theodorico rege gottoꝝ. non tñ dixiſti prorſus. i. omnino hec. ſ. predicta. ignorata. i. ignota. ante hac id eſt huculq̄. Nota ꝙ dignitas eſt honeſta ⁊ imperioſa auctoritas. dicitur autem philoſophia habere dignitatem vultus propter ſui honeſtatem. quia ſm Tullium ſola ſapientia eſt que meretur honores: ⁊ propter ſui auctoritatē que digna eſt imitatione. Etiam philoſophia dicitur eſſe grauis ore. i. ſtabili ſermone. qꝛ ſermones philoſophici firmitate rōnum inſunt ſtabilitati. Nota cum phia oſtendiſſet quid ſit ſummū bonum ⁊ in quo ſitū ſit ⁊ feciſſet exhortationem ad illud querendum intendebat oſtendere modum quo ad illud peruenitur. ſed anteꝗ̄ expleret illam intentionem Boetius velut auidus ad ſciendum quedam quorum ignorantia detinebat ipſum in merore. interrupit intentionem phie volentis plura dicere. Nota ꝙ phia dicitur preuia veri luminis. qꝛ ipſa clarificat animā ⁊ trahit eam ab obſcuritate ignorantie ad lucem ſapientie ⁊ ad claritatem intellectus ex libro de pomo Ariſto. Uel ideo dicit preuia veri luminis. qꝛ per ipſam tāquam per viam homo peruenit ad cognitionem veri luminis qđ ē deus. qꝛ ſcribitur in libro de pomo ꝙ per philoſophiā homo cognoſcit ſuum creatorem. qui de nihilo fecit oīa. qui eſt inceptor omniū inceptorum. ⁊ omnium principiorum principium. Et ibidem ſcribitur. oportuit vt philoſophia mitteretur ad inſtruendum ignorantes. ⁊ eos qui non cognouerunt ſuum creatorem.

Sed ea ipſa eſt vel maxima noſtri cauſa meroris. ꝙ cum rerum bonus rector exiſtat vel eſſe omnino mala poſſint: vel impunita pretereant. Quod ſolum quanta dignum ſit admiratione. profecto conſidera. At huic aliud maius adiungitur. Nā imperante florenteque nequitia virtutis non ſolum premiis caret. verumetiam ſceleratorum pedibus ſubiecta calcatur. ⁊ in locum facinorum ſupplicia luit. Que fieri in regno ſcientis omnia: potentis omnia: ſed bona tantummodo volentis dei nemo ſatis pt nec admirari nec cōqueri. Ph.

Sed ea ipſa eſt. Hic boetius proponit cauſas ſui meroris dicens. Sed ea ipſa eſt cauſa noſtri meroris ⁊ maxima cā. ꝙ cum rector rerum. ſ. deus bonus exiſtat vel eſſe mala omnino poſſint: vel pretereant impunita qđ ſaltem ſi nullum aliud inconueniens ſequeretur: conſidera quāta ſit dignum admiratione. At pro ſed. huic adiungit. i. addit aliud maius ſup. admirandum. Nam pro qꝛ. imperante. i. precipiēte. ⁊ florente. i. vigēte. neqtia. i. nequitioſis hoibus. virtus. i. hō virtuoſus. non ſolū. i. tm̄ caret premiis. verūetiā ipſa virtus ſubiecta. i. ſubdita: calcatur pedibus. i. potēt. is. ſceleratoꝝ. i. maloꝝ ⁊ ipa virtus luit. i. patitur ſupplicia. i. penas in locū facinoroſoꝝ. i. vitioſoꝝ loco. que. ſ. predicta fieri. i. permittit in regno. i. mundo. ſciētis oīa. i. dei. ⁊ potētis oīa ſed volentis. i. intēdētis. tantūmodo bona. nemo ſatis vel admirari nec cōqueri pōt. i. q̄rimoniā facere. No. ꝙ mala fiūt in mūdo patet: quia ratio ſemper deprecatur ad bonum. Cū ergo mali non regantur iudicio recte rationis: ſed vincantur paſſionibus ire ⁊ concupiſcentie ideo deficiunt a bono. Item ſuperabundantia ⁊ defectus ſunt de genere maloꝝ. cū virtus conſiſtat in medio. cum igitur in pluribus ſit ſuperabundantia ⁊ defectus patet ꝙ mala fiunt in mundo. Cū autem oīa dependeant a deo celum ⁊ tota natura. ⁊ deus eſſentialiter ſit bonus. mirabile eſt quomodo mala eē poſſunt. vel ſaltē pmaneant impunita. Nota ꝙ qꝛ boni attingunt finē oīum reꝝ. ſ. ſummū bonum ideo ſunt potentes. mali aūt qꝛ hoc ipſum attingere non poſſunt ſunt impotentes. Et quia boetius in primo libro ſexta proſa dixit ſe ignorare quis ſit finis oīum reꝝ. ideo putabat bonos eſſe impotētes: malos aūt potentes. ⁊ de hoc boetius admiratur: vt patet in littera ⁊ iſta eſt vna cā ſui doloris.

Tum illa ⁊ eſſet inquit infiniti ſtuporis oībuſque horribilius monſtris. ſicuti tu eſtimas in tanti velut patriſfamilias diſpoſitiſſima domo: vilia vaſa colerentur. precioſa ſordeſcerent. Sed non ita eſt. Nam ſi ea que pauloante concluſa ſunt: inconuulſa ſeruantur: ipſo de cuius nunc regno loquimur auctore cognoſces. ſemper quidem

potētes bonos eſſe malos vero abiectos ſemper at que imbecilles: nec ſine pena vnquam eſſe vicia: nec ſine premio virtutes: bonis felicia: malis ſemper infortunata contingere. Multaque id genus que ſopitis querelis firmatc ſoliditatc corroborēt.

¶ Tū illa ⁊c. Hic phīa ꝓmittit. B. pfectā curā q̄ ꝯſiſtit in ꝑtractatiōe hui⁹ materie. d. O Boeti ⁊ eēt ifinitī ſtupo tis. i. admiratiōis ⁊ eſſet horribili⁹ oibus mōſtris. i. defor mitatibus ſi in diſpoſitiſſima. i. inordinatiſſima. domo. i. in mūdo. tāti patriſfamilias. ſ. dei. ſi ibi colerent. i. hono rent. vilia vaſa. i. mali hoīes. ⁊ ſi ꝑcioſa vaſa. i. boni hoīeſ ſordeſcerēt. i. vileſcerēt: ſicut tu eſtimas ſ; nō eſt ita. Nā ſi in ea q̄ pauloante cōcluſa ſunt. ſeruant. incōuulſa. i. inte gra in ſui veritate. tu auctore. i. doctore. ipſo deo. de cui⁹ regno nūc loqmur. cognoſces ſp̄ bonos eē potētes: maloſ vero ipotētes nec vnq̄ȝ vitia eē ſine pena: nec ſine p̄mio eē virtutes. ⁊ cognoſces bōis ſp̄ ꝯtingere felicia. ⁊ malis ifor tunata. ⁊ cognoſces multa id gen⁹. i. hui⁹ gn̄is. q̄ corrobo rēt te firma ſoliditate. i. ꝯ̄ aduerſitatē fortune. q̄rellis tuis ſopitis. i. remotis. ¶ Notādū ſicut poſtea patebit oia q̄ fiunt recte a deo fiunt. Cum igit ordo iuſtitie regrit. vicia puniri: virtutes remunerari. ſi mali manerēt impuniti ⁊ boni irremunerati. ⁊ ſic peruerſus eſſet ordo in domo dei. ſ. in mūdo qd̓ eēt horribili⁹ oibus monſtris.

¶ Et quoniam vere formam beatitudinis me dudum monſtrante vidiſti. quo etiā ſita ſit agno uiſti. decurſis omnibus que pretermittere neceſſa rium puto. viam tibi que te domum reuehat oſtē dam. pennas etiam tue menti quibus ſe in altuȝ tollere poſſit affigam: vt perturbatione depulſa ſo ſpes in patriam meo ductu: mea ſemita. meis eti am vehiculis reuertaris.

¶ Et qm̄ vere formā. Hic phīa dat modū curādi ipſum boetiū dicēs. Qm̄ dudū. ſ. in tertio libro. vidiſti formā ve re beatitudinis me mōſtrante. i. docente oibus detruſis. i. ꝑtrāſitis. q̄ puto neceſſariū pretetermittere. oſtendam tibi viā que reuehat. i. reducat. domū. i. ad cognitionem vere beatitudinis ⁊ ego affigam. i. apponā tue menti. pennas idest rationes quibus mens poſſit ſe tollere in altum vt d̓ pulſa ꝑturbatione contingente tibi ex affectu bonoruȝ tē poraliū. reuertaris ſoſpes in patriā meo ductu. mea ſemi ta: meis vehiculis. ¶ Nota ꝙ ꝑ pennas quas phīa pro mittit affigere menti Boetii intelligit ſpeculatio rationis ⁊ intellectus virtus ⁊ ſapientia. Sicut enim auis volādo in altum deducitur auxilio pennaꝝ. ſic mens humana ſpe culatione rationis ⁊ intellectus virtute ⁊ ſapientia eri gitur in contemplationem ſummi boni.

¶ Metrum primum quarti libri.

Sunt etenim penne volucres mihi.
Que celſa conſcendant poli.
Quas ſibi cum velox mens induit:
Terras peroſa deſpicit.
Aeris immenſi ſuperat globum.
Nubeſque poſt tergum videt.
Quique motu agili calet etheris.
Tranſcendit ignis verticem.
Donec in aſtriferas ſurgat domos
Phebo que coniungat vias.
Aut comitetur iter gelidi ſenis
Miles choruſci ſyderis.
Vel quocūque micans nox pingitur:
Recurrat aſtri circulum.
Atq; vbi iam exhauſtum fuerit ſatis:
Polum relinquat extimum.
Dorſaque velocis premat etheris:
Compos verendi luminis.
Hic regum ſceptrum dominus tenet:
Orbiſque habenas temperat:
Et volucrem currum ſtabilis regit
Rerum choruſcus arbiter.

¶ Metrum primum libri quarti.

Sunt enim penne. Iſtud eſt ꝑmum metrum hu ius quarti cuius primus v̓ſus dr̄ metꝝ alema nicum ab inuentore dactilum a pede ꝑdominā te ſcd̓s verſus dr̄ metꝝ archiloicū ab inuentore. iambicuȝ a pede ꝑdominante. In quo metro phīa oſtēdit viam per quam ꝑuenit ad cognitionem ſummi boni. ⁊ eſt per cōſide ratione creaturaꝝ q̄ gradatim ſunt tranſcendende. quouſ qȝ inueniatur aliquid qd̓ ꝑemineat oī creature. ⁊ iſtā viā tradit ſub ſimilitudine auis volantis. Primo ergo tradit viam qua mens ꝑueniat ad cognitioneȝ ſummi boni. ſcd̓o oñdit qd mens iudicabit cum illuc ꝑuenerit. ſcd̓a ibi. Huc te. Primo dicit. dixi ꝙ affigaȝ pennas menti tue. Sunt etenim mihi penne volucres. i. veloces. ſ. virtus ⁊ ſapiētia que ꝯſcendant. i. penetrent. celſa. i. alta poli. quas pennas cum mēs velox ſibi induit. i. aſſumit. ipſa peroſa. i. odioſa habens terras deſpicit eas querendo vlterius creatoreȝ et mens ſuperat globum. i. ſphericuȝ corpus menſi aeris. co gnoſcendo ꝙ vltra aereȝ eſt creator. Nubes videt poſt ter gum: q: vltra nubes querit cognitioneȝ ſummi boni. ⁊ trā ſcendit verticem. i. ſumitatē ignis: qui ignis calet agili. i. ve loci motu. etheris. i. celi. ⁊ vlterius ꝓcedit mens inueſtigā do donec ſurgat. i. eleuet in domas aſtriferas. i. in orbem planetaꝝ: ⁊ ꝯiungat vias ſuas phebo. i. ſoli inueſtigando ꝙ ſol non eſt deus. donec comitetur iter gelidi ſenis. i. ſa turni qui ſupra ſolem. mens inq̄ȝ exiſtens miles choruſci ſyderis. i. dei qui eſt ſplendidum ſydus. ⁊ vlterius aſcēdit ſupra orbes planetaꝝ donec recurrat. i. ꝑtranſeat. circuluȝ aſtri. i. celum ſtellatū quo. ſ. aſtro pingitur. i. ornat nox mi cans: q: nox ſtellis firmamenti illuminat. vbi. i. poſtq̄ȝ ſa tis fuerit exhauſtum. i. ſpeculatione euacuatū ꝙ nulla ſtel latum eſt deus. mens vlterius tranſcendit donec relinquat extimum polum. i. vltimum celum ⁊ premat dorſa velocis etheris. i. firmamenti. ſ. cōpos. i. potens reuerendi lumi nis. ſ. dei. hic ſupra vltimū polum. dn̄s regum tenet ſceptꝝ. i. imperiuȝ. ⁊. tēperat. i. moderat habenas. i. regimina or bis: ⁊ manens ſtabilis in ſe. regit volucrem. i. velocē. curꝝ. i. circulareȝ motuȝ corporum celeſtium: deus exiſtens cor ruſcus arbiter. i. ſplendidus iudex rex. ¶ Notandū ꝙ di cit ignem calere motu celi. ex quo. vr̄ ꝙ calor nō ſit proba: ⁊ per ſe qualitas ignis. cū ſibi debeat per motum celi. ſ; di cendum ꝙ locus nō ſolum eſt cā cōſeruatiua locati ſ; om nium accidentium naturaliter cōſequentiū. Vn̄ q: celuȝ ē locus ignis non ſolum eſt cauſa ipſius ignis: ſed etiam ip ſius caloris ignem ꝯſequentis: ⁊ quia ꝓpria diſpoſitio celi ſm̄ quam habet caliditatem ſuper oia eſt motuſ eius. ideo dicit ignem calere motu celi. non excludens per hoc quin calor ſit ꝑ ſe qualitas ignis. ¶ Notandum ꝙ ſaturnuȝ vo cat gelidum ſenē. non ꝙ ſit gelidus formaliter ſed effectiue eſt enim effectiu⁹ gelu ⁊ frigoris: ⁊ dicitur ſenex: quia mo tus eius tardus eſt ad modum ſenis. Nam curſum ſuum cōplet pluri tempore q̄ȝ ſol vel luna.

Hue ſi te reducem referat via:
Quam nunc requiris immemor
Hic dices memini patria eſt mihi.
Hinc ortus. hic ſiſtam gradum.
Quod ſi terrarum placeat tibi
Noctem relictam viſere:

Quos miſeri toruos populi timent
Cernes tyrannos exules.

Huc te ſi reducẽ. Hic oñdit phia ꝙ mẽs iudicabit cũ tranſcendit creaturas ⁊ ꝑuenit in cognitionẽ dei dicens. O mens ſi via ducat reducẽ .i. reuertentẽ a temporalibus huc .i. ad cognitionẽ dei. quã viam nũc inmemor requiris. Tunc dices. Ego memini que obnubilata fui affectu tẽporalium: hic .ſ. in cõtemplatione dei eſt mihi patria. hinc .ſ. a deo eſt meus ortus: q: ad eius imaginẽ creata. hic .ſ. i contemplatione dei ſiſtam .i. ſigaꝫ gradũ .i. ponã finalem quietẽ. Qd ſi placeat tibi exiſtẽti in cognitione dei. viſere .i. cum deſiderio videre. noctem terraꝝ relictam. tu cernes ideſt videbis toruos tyrãnos .i. crudeles principes. quos miſeri populi timẽt. illos toruos eẽ exules a ṽa pria ſua.

Notandũ ſm apoſtolũ nõ habemus hic manentẽ patriã: ſed futurã inquirimus. Nec enim eſt vera patria a q̄ aia rõnalis per creationẽ a deo exiuit. ad quã niſi reuertat eſſe quod a deo accepit affectione terrenoꝝ deturpata prorſus amittit. ꝓpter quod dixit in ſecũdo metro tertii libri. Repetunt ꝓprios queqꝫ recurſus. Redituqꝫ ſuo ſingula gaudent: nec manet vlli traditus ordo. Niſi ꝙ fini iunxerit ortum. Stabilemqꝫ ſui fecerit orbem.

Proſa ſecunda quarti libri.

Um ego pape inquã vt magna ꝓmittis nec dubito quin poſſis efficere: tu modo quem excitaueris ne moreris. P.

Proſa ſecunda quarti libri.

Um ego pape inquã. Hic incipit ſcda ꝓſa huius quarti. Circa quã ẽ ſciẽduꝫ ꝙ phia in primo lib. ſexta ꝓſa inueſtigãdo cãm ⁊ radicẽ infirmitatis boetii cognouit ꝙ boetius ex ignorantia finis rerũ malos hoies potentes. bonos vero ĩpotentes putabat. Itẽ q: ignorabat qbus gubernaculis mundus regatur. fortuitaꝝ vices eſtimabat fluitare ſine rectore. q: ṽo philoſophia iã oñdit qs ſit finis reruꝫ a qbus gubernaculis mũdus regat. Nũc phia vult adhibere boetio ꝑfectã curã mouẽdo dolores in quos boetius incidit ex ignorãtia ꝓmiſſaꝝ. Et p̃mo phia hoc petit ⁊ phia ſcdo illud ꝓſeqt ibi. Primũ igit. dicit p̃mo. Tuꝫ .ſ. finito ſermone phie. ego Boeti⁹ inquã pape ẽ interiectio admirantis. O philoſophia tu magna ꝓmittis. nec dubito qn poſſis efficere .i. ad effectuꝫ ꝑducere. tu modo ne moreris .i. nõ ꝓtrahas me quẽ excitaueris .ſ. ad audiẽdũ.

Notãdũ ꝙ ſapiens nihil ꝓmittit quod adimplere nõ poſſit: q: opus ſapientis eſt non mentiri. Ergo dicit boeti⁹ phie: ſicut magna ꝓmittis nõ dubito qn efficere poſſis.

Primum igitur inquit bonis ſemper adeſſe potentiam: malos cunctis viribus eſſe deſertos agnoſcas licebit: quorum quidem alterum demõſtratur ex altero. Nam cum bonum malumque contraria ſint ſi bonum potẽs eſſe conſtiterit. liquet imbecillitas mali. atſi fragilitas clareſcat mali boni firmitas nota ẽ. Sꝫ vti noſtre ſentẽtie fides habundantior ſit altero calle procedam. nũc hinc nunc idẽ propoſita cõfirmans.

Primũ igit iqt. Hic phia ꝓſeqt intentuꝫ. ⁊ p̃mo probat bonos ſp̄ eſſe potẽtes ⁊ malos ĩpotentes. cuius oppoſituꝫ putabat Boetius. ⁊ tangit p̃mo moduꝫ per quẽ vult hoc oñdere. ſecundo oñdit ⁊ ꝓbat intentuꝫ ſuuꝫ rõnib⁹. ibi Duo ſunt. Prio dicit. O boeti p̃muꝫ licebit vt agnoſcas bonis ſemꝑ adeſſe potentiã. ⁊ malos eſſe deſertos .i. priuatos cunctis virib⁹. quoꝝ alteꝝ .ſ. bonis ſemꝑ adeſſe potentiam demonſtrat ex altero .ſ. ex hoc ꝙ mali ſunt virib⁹ deſerti ⁊ huius cãꝫ ſubdit: dicens. Nam cuꝫ bonũ ⁊ malũ ſint ꝯ̃ria. ſi bonũ eẽ potens ꝯſtiterit. liquet .i. manifeſtũ fuerit imbecillitas .i. ĩpotentia mali: ⁊ fragilitas clareſcat mali firmitas boni nota eſt. Sꝫ vt pro ſicut habundãtior ſit fides nr̃e ſentẽtie alterutro calle .i. vtraqꝫ via ꝓcedã cõfirmans ꝓpoſita nunc hinc .ſ. ex infirmitate boni. nũc ide ex fragilitate mali.

Notãduꝫ ꝙ phia deinde ſuñ. ꝙ ſi boni ſunt potentes. mali ſunt impotẽtes: fundat ſup fũdationẽ topicã. ſic ꝓpoſituꝫ in ꝓpoſito: ⁊ oppoſitũ in oppoſito. vt ſi ſanitas ẽ bona egritudo eſt mala. dicit ꝙ velit ꝓcedere vtraqꝫ via ex potẽtia bonoꝝ ꝓbando ĩpotentiã maloꝝ ⁊ ex impotentia maloꝝ potẽtiã bonoꝝ: q: ſi tm̃ vnuꝫ iſtoꝝ ꝓbaret. ⁊ ex hoc reliquuꝫ cõcluderet ꝑ locuꝫ a ꝯ̃riis eſſet argumentuꝫ veriſimile: ⁊ nõ neceſſariuꝫ. ⁊ iõ vtranqꝫ ꝑteꝫ vult probare ⁊ ex vtroqꝫ reliquuꝫ cõcludere.

Duo ſunt quibus oĩs humanorũ actuuꝫ conſtat effectus. voluntas .ſ. ac ptãs quoꝝ ſi alterutrũ deſit nihil ẽ qd explicari q̄at. Deficiẽte ẽ.n. volũtate ne aggreditur qdem qſqꝫ quod non vult. atſi ptãs abſit. volũtas fruſtra ſit. quo fit vt ſi quẽ videas velle adipiſci qd minime adipiſcatur. huic obtinẽdi qd voluerit defuiſſe valentiam dubitare nõ poſſis. B. Perſpicuum eſt inquam. nec vllo modo negari põt. P. quem vero effeciſſe quod voluerit videas nũ etiã potuiſſe dubitabis. b. Minime. p. quod vero quiſqꝫ põt in eo validus: quod vero non poteſt in hoc imbecillis eſſe cenſendus eſt. b. Fateor inquam. p.

Duo ſunt qbus oĩs. Hic phia ꝓbat intentuꝫ rõnibus ſcdo excludit quandã dubitationẽ. ibi. Sꝫ p̃nt. tertio confirmat principale intentuꝫ auctoritate platõis. ibi. Ex quibus oib⁹. Prio ꝓbat bonos ſemꝑ eſſe potentes. ⁊ malos impotẽtes duab⁹ rõnib⁹. ſcdo ad idẽ oñdendum coaceruat breues rões. ibi. Sꝫ qm̃ ⁊c. Pria in duo ſm duas rões. ſcda ibi. Rurſus inqt. Primo p̃mittit duo neceſſaria ad primã rõnem. ſcdo ex his arguit ibi. Omnes igitur hoies. Primo p̃mittit vnuꝫ neceſſarium. ſcdo aliud. ibi. Meminiſti ne. Primo dicit duo ſunt p̃ncipia qb⁹ cõſtat .i. ꝑmanet. omnis effect⁹ humanoꝝ actuuꝫ .ſ. voluntas ⁊ ptãs. quoꝝ ſi alteꝝ deſit nihil eſt qd queat effect⁹ explicari .i. fieri. qd declarat. deficiẽte .n. voluntate nullus effect⁹ ꝑducit: q: nullus aggredit qd nõ vult: ⁊ ſi ptãs abſit voluntas fruſtra ſit. quo fit .i. ex q̄ ſeqt. vt ſi videas aliquẽ velle adipiſci qd minime adipiſcat: nõ poſſis dubitare huic defuiſſe valẽtiaꝫ .i. potẽtiã obtinẽdi qd voluerit. ⁊ iõ dicit boetius perſpicuũ ẽ nec vllo mõ negari põt. Et ſubdit phia. Quẽ vero videas effeciſſe quod voluerit. nũ dubitas euꝫ potuiſſe lꝫ nõ habuiſſet potẽtiã. Et dicit boetius: minime. Tunc phia cõcludit tanq̃ꝫ manifeſtuꝫ ex dictis dicẽs. Illud quod quiſqꝫ põt in eo eſt validius. ideſt potens. quod vero nõ põt in eo eſt cenſendus .i. iudicandus imbellis .i. impotẽs. ⁊ dicit boetius. Fateor inquam.

Notandũ ꝙ phia dicit nullus aggredit quod nõ vult. Cõtra: aliqs nolẽs interficit hoiem vel ledit hoiem. ergo aliqs aggredit quod non vult. Itẽ aliqs cogit facere aliquid ꝯ̃ voluntatẽ ſuaꝫ ⁊ ſic aggredit quod nõ vult. Dicẽduꝫ ꝙ phia loqt hic de effectu ſpontaneo. qui ex intentione ꝓcedit: nõ de eo qui caſu contingit. Vñ dicẽduꝫ ad primuꝫ ꝙ voluntas põt comparari vel ad ipſam actionem: quam aliqs p̃mo aggreditur ⁊ ſic nõ deficit voluntas. vel põt cõparari ad ꝯñs illam actionẽ ⁊ ſic põt deficere volũtas: vt ſi aliqs nolẽs hominẽ interfecit. Ad ſecunduꝫ dicẽduꝫ. Illud quod qs coactus facit eſt voluntariuꝫ mixtum tñ ſimplr̃ eſt inuoluntarium. Aliqs enim coactus magis vult hoc facere q̃ꝫ ſuſtinere penaꝫ vel ꝑdere vitam. ⁊ ita reſpectu talis effectus nõ deeſt volũtas. ſed quantũ ad actũ interiorẽ voluntas ſemper libera eſt. ⁊ cogi non poteſt.

¶ Meminiſti ne igitur inquit ſuperioribus ratio nibus eſſe collectum intentionem omnem volun tatis humane: que diuerſis ſtudiis agitur ad bea titudinem feſtinare. B. Memini inquam id quo que eſſe demonſtratum. P. Nunc recordaris bea titudinem ipſum eſſe bonum: eoque modo cum bea titudo petitur ab omnibus deſiderari bonum. B. Minime inquam recordor quoniam id memo rie fixum teneo. P.

¶ Meminiſti ne igitur. Hic phia premittit ſecūdam vtile ad rōnem et eſt reſumptio quorundā prius dictorum dicens. Meminiſti ne eſſe collectū. i. cōcluſum ſupiorib' rōnib' oēs intentiōes humane voluntatis. feſtinare. i. tendere ad btitudinē que voluntas agit. i. ducit diuerſis ſtudiis. Rñ- det Boetius. Memini inquā illud eſſe demonſtratū. Iterum querit phia. nunqd recordaris btitudinem eſſe ipſum bo num et eo modo deſiderari bonum ab omnibus. cū btitu do petitur. i. deſideratur. Rñdit Boeti' minime recordor qm pro qr. illud fixum teneo memorie. ¶ Notandum q recordari eſt aliqd reducere ad memoriam qd per obliuio nem eſt lapſum a memoria. et qr btitudinem eſſe ipſum ſum mum bonum non exciderat a mente Boetii. Sed ſemper remanebat in habitu: ideo dicit ſe non recordari de hoc: ſz in memoria tanqz fixum tenere.

¶ Omnes igitur hoies boni pariter ac mali indiſcre ta intentiōe ad bonum peruenire nitūtur. b. ita in quam cōſequens eſt. p. Sed certum eſt adeptione boni bonos fieri. b. Certum. p. adipiſcuntur igi tur boni quod appetunt. b. Sic videtur. p. mali ve ro ſi adipiſcerentur quod appetunt bonum mali eſſe non poſſent. b. ita eſt. p. Cum igitur vtriqz bo num petant: ſi hi quidē adipiſcantur illi vero mi nime. Non dubium eſt bonos quidem potentes eſſe: qui vero mali ſunt imbecilles. b. quiſquis in quam dubitat: nec rerum naturam: nec cōſequē tiam poteſt conſiderare rationum. p.

¶ Omnes igit. Hic phia arguit ex dictis pbans bonos eſſe potētes et malos impotētes. tali rōne. qcūqz adipiſcun tur qd volunt ſunt potētes et qui nō adipiſcunt qd volunt ſunt ipotentes. ex primo pambulo. ſed boni adipiſcunt q volunt. ſ. ſummū bonū. mali ſz velint nō adipiſcunt ipſum quia ſi mali adipiſcerent ſummū bonum nō eſſent mali. g boni ſunt potentes: mali ipotentes. vn dicit in littera. Oēs hoies boni et mali nitunt pnenire ad bonū indiſcreta intē tione. i. indiuiſa intentione. dicit Boetius. Ita ꝯñs eſt ad dicta. Subdit phia certū eſt bonos fieri adeptione boni. certum eſt dicit Boetius. Igit ꝯcludit phia: boni adipiſcū tur qd appetūt. i. volūt. dicit Boetius: ſic vr. ſi mali adipi ſcerent bonū qd appetūt nō poſſent eſſe mali. Ita et dicit Boetius. Igitur cōcludit phia. Cum vtriqz petant bonū ſed hi. ſ. boni illud adipiſcant: illi vero mali minime. Nō eſt dubiū bonos eſſe potentes: qui vo mali ſunt imbecilles. i. impotentes. Rñdit Boetius. Quiſqs. i. quicunqz du bitat de hoc pōt cōſiderare naturā rerū: nec ꝯñiam rōnum ¶ Notandū q qr veritas ppoſitionū fundat ſup naturam rerum: q negat veritatē ppoſitionū nō pōt cōſiderare nām rerum. ſilr negans veritatē ppoſitionū nō pōt cōſiderare cō ſequētiā rōnum. q ꝯñtia rōnum ſupra veritatē ppoſitionum fundat. iō dicit Boetius. Qui dubitat de premiſſis nō pt cōſiderare naturā rerum nec ꝯñtiam rationum.

¶ Rurſus inquit ſi duo ſint quibus idem ſcdm na turam propoſitum ſit: eorūque vnus naturali offi cio id ipſum agat atqz pficiat: alter vero naturale illud officium minime adminiſtrare queat. Alio vero mō quā nature cōuenit nō qdem propoſitum ſuum ſed imitetur implentem: quēnam horū valen tiorem eſſe decernis. B. Et ſi coniecto inquam quid velis: planius tn audire deſidero. P. Am bulandi inquit motū ſcdm naturā eſſe hoibus nū negabis. B. Minime inquā. P. Eiuſqz rei pe dum offm eſſe naturale num dubitas. b. Nec hoc quidem inquā. P. Si quis igitur pedibus ince dere valens ambulet: aliuſqz cui hoc naturale pe dum deſit offm manibus nitens ambulare cone tur: quis iure horum valentior exiſtimari poteſt. b. Contexe inquam cetera: nam qui naturalis offi cii potens eo q idē nequeat valētior ſit nullus am bigit. P. Sed ſummū bonū quidem eque malis boniſqz propoſitum boni qdē naturali officio virtu tem petunt: mali vero variam per cupiditatem quod adipiſcendi boni naturale offm non eſt: id ipſum conantur adipiſci: an tu aliter exiſtimas. b. Minime inquam: nam etiam quod eſt ꝯña patet. Ex his. n. que cōceſſerim bonos quidem potentes malos vero eſſe neceſſe eſt imbecilles. P. Recte ingt pcurris: idqz vti medici ſperare ſolent: iudici um eſt erecte iam reſiſtentiſqz nature.

¶ Rurſus inquit. Hic phia ponit ſcdam rōnem dicens. Si ſint duo qbus ſit idē ppoſitum. i. eadem intentio faciē di aliqd ſm naturā et vnus eorum agat idipſum et perficiat ip ſum naturali offo. i. naturli organo. alter vero mime qat adminiſtrare. i. adimplere illud offm. ſed alio mō qz natu re cōuenit. nō impleat ppoſitum: ſed imitet implentem quē horum duorum decernis. i. iudicas eſſe valentiorē. i. potentiorē dicit boetius. Et ſi pro qzuis piecto. i. cōſidero qd velis tn ego deſidero planiuſ audire. Tūc phia declarat ſib in ex emplum dicens. Nū negabis. motū ambulandi hoibus in eſſe ſm naturā dicit boetius minime nego. Et phia: etiam nū dubitas eius rei. i. actus ambulādi eſſe offm naturale pedum. dicit boetius: nec hoc dubito. et phia. Siqs igitur ambulet valens incedere pedibus. Alius autē cui h offm deſit. manibus nitens. i. laborans. ambulare conet quis horum pōt exiſtimari valentior. dicit boetius. Cōtexe cetera. q. d. pcede in rōne tua: qr nullus ambigit qn potens na turalis officio ſit valentior eo q ui nequeat. i. nō pōt i idem offm. Tunc phia. iſti ppoſitioni pmiſſe tanqz maiori ad iungit vnam minorē dicens. Sz ſummum bonum qd eque bonis et malis ē ppoſitum: boni quidem petūt. i. adipiſcūt. officio naturali. ſ. virtute: mali vero conāt adipiſci idipſū per variā cupiditatē rerum tpalium quod nō eſt officium na turale adipiſcendi boni. An tu o boeti eſtimas aliter. Cui boetius. Minime inquam. et boetius quaſi precurrendo cōcludit principale intentum dicens. Nam et illud quod ē ꝯñs patet mihi. Ex his. n. que conceſſerim neceſſe eſt bo nos eſſe potentes: malos vero imbecilles et phia applau dens boetio dicit. Recte inquit precurris. et illud ē ſignum ſicut medici ſolent ſperare iudicium. i. ſignum recte nature et nature reſiſtentis ſup. ipſi morbo. ¶ Notandum q et lra formatur talis rō. qn duo intendunt aliquod ppoſitum natu raliter qd id ppoſitum cōſeqt offō naturali eſt potēs. et qd nō cōſeqt illud ppoſitum naturali offō eſt impotens. ſed tā boni qz mali tendunt naturaliter ad beatitudinē. et bōi ip ſam cōſequunt naturali offō. ſ. virtute. mali autē nō. ergo boni ſunt potētes mali vero ipotentes. ¶ Nota circa vl timū q medici ſolent accipe ſigna prenoſtica ſanitatis ex egro qn pat ens erigit ſe. et per ſe nitit fortiori remedio. Sic in boetio ſignum erat cōualeſcentie et ſanitatis. q ipſe rōnem phie remediāte quaſi pcurrēs p ſe cōplevit.

¶ Sed quã te ad intelligendum promptiſſimum eſſe conſpicio: crebras coaceruabo rationes. Vide enim quanta vitioſoꝝ hominũ pateat infirmitas qui nec ad hoc quidem peruenire queunt: ad qđ eos naturalis ducit a pene compellit intentio. Et quid ſi hoc tam magno ac pene inuicto precitentur nature deſeruntur auxilio.

¶ Sed quã te. Hic phia coaceruat quaſdaꝫ alias rõnes breues ad ꝓpoſitum oñdendũ ⁊ ſunt quatuor rões. ſa ibi. Cõſidera vo tertia ibi. In qua re. quarta ibi. Cur. n. Primo dicit. Sed quã te conſpicio ꝓmptiſſimũ ad intelligendũ. ego coaceruabo. i. cõponã crebras rões. vide. n. quanta pateat infirmitas vitioſorũ hoium q nec ad h que unt ꝑuenire. ad qđ ducit ⁊ compellit eos naturalis itentio ⁊ quid eſſet de iſtis malis cẽſendũ. ſi deſererent h auxilio nature ꝑcuntis taꝫ magno ac pene inuicto. q. d. nihil aliđ cenſendũ eſt. niſi ꝙ impotentie eoꝝ hoc aſcriberet. ¶ Notandũ ꝙ tam boni q̃ꝫ mali vlr tendunt ad bonũ: ⁊ mali deficiũt ab eo qđ cõpetit eis ſꝫ naturã. ex hoc arguit ſic maxima impotentia eſt deficere ab eo qđ natura intendit. ſed hec faciunt mali: ergo mali ſunt impotentes. ¶ Notãdũ. ꝙ dicit pene inuicto. ꝙ appetitus naturalis boni nõ habꝫ contrariũ repugnãs quo vincat. ſed tñ per ignorantiã ⁊ errorẽ vitioꝝ ꝑuertit. ⁊ ita aliquo mõ vincit lꝫ nõ directe.

¶ Cõſidera vero quãta ſceleratos homines hẽat impotentia. neqꝫ enim leuia aut ludicra premia petunt que conſequi atque obtinere non poſſunt ſed circa ipſam rerũ ſummã verticemqꝫ deficiũt nec in eo miſeris contingit effectus: qđ ſolum dies noctesqꝫ moliuntur.

¶ Cõſidera vero quãta. Hic phia ponit ſcđaꝫ rõneꝫ ⁊ dicit. Conſidera ex his que dicã quãta impotentia habeat ſceleratos hoies. neqꝫ enim petunt. i. appetũt p̃mia leuia ⁊ ludrica. i. iocoſa. ſꝫ ipſi deficiũt circa ipſaꝫ ſummã ſup. ꝑfectionem reꝝ atqꝫ verticẽ. Nec ꝯtingit ipſis miſeris effect⁹ boni in eo. i. ꝑꝑ hoc ꝙ ipſi moliuntur. i. laborãt acquirere dies ⁊ noctes. i. trãſitoria ⁊ tꝑalia bona. ¶ Nota ex lr̃a formatur talis rõ. q̃to magis eſt illud a quo aliqs deficit tanto maior eſt ſuus defectus ⁊ i maiorẽ impotentiam cadit. ſed illud a quo mali deficiunt: nõ eſt qđ vile ⁊ modicum ſed eſt ſummũ bonũ. ergo maloꝝ maxima eſt ipotẽtia

¶ In qua re bonorum vires eminent. Sicut. n. eum qui pedibus incedens ad eum locum vſque peruenire potuiſſet quo nihil vlterius peruium iaceret inceſſui. ambulandi potentiſſimum eſſe cenſeres: ita eum qui expetendorum finem: quo nihil vltra eſt apprehendit: potentiſſimuꝫ neceſſe eſt iudices. Ex quo fit qđ huic obiacet: vt iidem ſceleſti viribus omnibus videantur eſſe deſerti.

¶ In qua re bonoꝝ. Hic phia ponit tertiam rõneꝫ ꝓbando bonos maxime eſſe potentes ꝑtractando exẽplũ ſupra poſitũ. ⁊ ex h ꝯcludit malos maxime eſſe impotentes. Et dicit. In qua re. ſ. aſſuetudie boni deſiderati eminẽt vires bonoꝝ ſup. ⁊ vires maloꝝ non. Sicut enim cenſeres. i. iudicares eſſe ambulandi potentiſſimũ: qui pedib⁹ incedẽs potuiſſes ꝑuenire vſqꝫ ad eũ locũ. quo vlterius nihil ꝑuium. i. manifeſtũ iaceret inceſſui. ita neceſſe eſt ꝙ cũ iudices potentiſſimũ: qui apprehendit finem expetendorũ. q̃ nihil eſt vltra. tales autẽ ſunt boni. Ex q̃ ſit. i. ſequitur: ꝙ huic obiiciat. i. contrariũ eſt. vt iidem ſceleſti. i. mali videãtur deſerti oĩbus viribus. ¶ Notãdũ ꝙ ſicut viator aliqs dicitur potens cũ ambulat ad eũ locũ vbi nihil amplius reſtat de via. ſic boni qñ ꝑueniunt ad finẽ ⁊ ad bonũ qđ trãſcẽdi nõ põt: ideo dicũtur potentes. mali aũt qi ipſum attingere non poſſunt dicuntur impotentes.

¶ Cur enim relicta virtute vitia ſectantur: inſcitia ne bonorum: ſed quid eneruatius ignorantie cecitate: an ſectanda nouerunt ſed trãſuerſos eos libido precipitat. ſic quoqꝫ intẽpantia fragiles qui obluctari vitio nequeunt. An ſcientes volentesqꝫ bonum deſerũt: ad vitia deflectũtur. Sed hoc modo non ſoluꝫ potentes eſſe: ſed omnino eſſe deſinunt. nam qui cõem omniũ que ſunt finem relinquunt: pariter quoqꝫ eſſe deſiſtunt.

¶ Cur enim virtute. Hic phia ponit quartã rõneꝫ. ſcđo excludit quãdaꝫ dubitationẽ. ibi. Qđ qdeꝫ. Rõ quã itendit in ſũma eſt iſta qñ relicta virtute declinãt ad vitia. aut ſciũt bonũ eſſe adherẽ virtuti aut neſciunt. ſi neſciũt peccant ꝑ ignorãtiã. nihil aũt eſt impotenti⁹ ignorãtia. g̃ mali peccãtes ignorãtiã ſunt ipotẽtes. Si aũt ſciũt bonũ eẽ adherẽ virtuti ⁊ dclinãt ad vitia aut volẽtes derelinquũ bonũ aut nõ. Si non volẽtes ſꝫ attracti libidine paſſionũ ꝯuertunt ad vitia. ſeqt ꝙ ſunt ipotẽtes. q: maxia ipotẽtia ẽ ñ poſſe reſiſtere paſſionib⁹. Si aũt ſciẽtes ⁊ volentes relinquũt bonũ. ſequit ꝙ nõ tñ fiunt impotentes: ſed ẽt ꝙ oio nõ ſunt. Cum eniꝫ oĩs natura inquãtuꝫ hmõi habeat ordinem ad fineꝫ inquantuꝫ aliquid deſiſtit ab ordine ad finẽ: intantũ deficit a natura. ⁊ per ꝯñs ab eſſe ipſius nature. Iſtam rõneꝫ pretendit in lr̃a. d. Cur enim relicta virtute mali ſectant vitia. ne pro nũqd. hoc eſt ex iſcitia. i. ex ignorantia bonoꝝ. Sed quid eſt eneruati⁹. i. debilius cecitate ignorantie. quaſi diceret nihil. an ipſi nouerũt ſectãda bona. Sed ipſos tranſuerſos libido. i. cõcupiſcentia ꝑcipitat in vitia. ⁊ ſic ipſi fragiles intempantia. i. ꝑꝑ intemperantiã libidinis nequeũt vitio obluctari. i. reſiſtere. An ſcientes ⁊ volentes deſerunt bonum: ⁊ deflectunt ad vitia voluntate ⁊ ſcia. ſed hoc mõ nõ ſolum potentes eẽ deſinũt ſed oĩno deſinunt eſſe. Cuius aſſignat rõnem. nam q relinquunt cõem finem oium que ſunt. ſ. deũ qui eſt ipſuꝫ eſſe pariter eſſe deſiſtunt. ¶ Notandũ ꝙ primũ ens veriſſime habet eſſe. ipſum eſt cã eſſe oĩbus vt ſint. vt pꝫ ꝑ cõmentatorem. 2. methaph. ⁊ ꝑmo celi ⁊ mũdi. Ab hoc ente deriuatum eſt ſingulis eſſe ⁊ viuere. quãto ergo magis per vitia recedit a ꝑmo eſſe tanto magis deſinit. Vñ btũs Grego. i lib. moral. loquẽs de dyabolo dicit ꝙ dyabolus bñ dicit non eſſe q: a ſumma eſſentia receſſit. ⁊ ꝑ h quotidie excreſcente defectu tendit ad non eſſe: qm̃ ab eo qui eſt veꝝ eſſe cecidit. ¶ Notandũ ꝙ phia tres aſſignat cauſas ex qbus omne peccatum ꝓcedit. Omnis enim peccans vel peccat ex ignorantia. ⁊ hunc modũ ꝑmo tangit. vel peccat ex impotentia reſiſtendi. ⁊ iſtum ſcđo tangit. vel ex voluntate ⁊ malicia. ⁊ illũ modũ quia grauior eſt vltimo ponit.

¶ Qđ quidem cuipiã miruꝫ forte videatur vt malos qui plures hominũ ſunt eoſdem nõ eſſe dicamus: ſed ita ſeſe res habet. nã q mali ſunt eos malos eſſe non abnuo. ſed eoſdem eſſe pure atqꝫ ſimpliciter nego. nam vti cadauer hominem mortuum dixeris: ſimpliciter autem hominem appellare non poſſis: ita vitioſos malos quidem eſſe conceſſerim: ſed eſſe abſolute nequeam confiteri. Eſt enim quod ordinem retinet: ſeruatqꝫ naturam. Quod vero hac deficit: eſſe etiam quod in ſui natura ſitum eſt derelinquit.

¶ Qđ qdem cuipiam. Hic phia excludit dubitationem. Aliqs. n. dubitaret. quõ aliqs poſſit eſſe mal⁹ ⁊ tñ dici ñ non eſſe. hoc excludit phia dicens. Mirum forte videat cuipiam. i. alicui. vt malos qui plures ſunt hominum dicamus ipſos non eſſe. Sꝫ ita res ſeſe hꝫ q̃uis miꝝ videat Nam qui ſunt mali eos eſſe malos non abnuo. i. nego. ſꝫ

ipſos ſimpliciter ⁊ pure eſſe nego. Nam ſicut cadauer hominem mortuū dixeris. ſimplr aūt hoiem appellare ſi poſſis. Ita vitioſos malos eſſe conceſſerim. ſed nequeam cōfiteri ipſos abſolute eſſe ſine determinatiōe diſtrahente ⁊ replicat cauſam prius dictā. dicēs. ſoluz. enī illud eſt quod ordinez recte ſeruat i natura. qđ aūt ab hac natura ⁊ ab ordine deficit. et qđ in ſui natura ſituz eſt dereliquit. ¶ Notandū ꝙ malū eſt determinatio diſtrahēs ſicut ⁊ mortuū. Vñ ſicut ꝯcedēdū eſt cadauer hois eē hoiez mortuū: tñ nō ſimplr ꝯcedendū eſt cadauer eē hoiez qꝛ quodcūqꝫ malū ꝯcedendū eſt eē malū: ⁊ ſi tñ ſimplr ē ꝯcedendū ipm eē. Vñ ſicut patebit tertia pſa hoies ꝯuerſi in maliciā hūanā amiſerunt nāz. ergo per maliciā hoies deſinūt eſſe qđ fuerāt.

¶ Sed pñt inquies mali. ne ego quidem negauerim: ſed hec quidez eorum potentia non a viribus: ſed ab imbecillitate deſcendit. Poſſunt etiaz mala que minime valerent ſi in bonorum efficientia manere potuiſſent. Que poſſibilitas eos euidentiꝰ nihil poſſe demonſtrat.

¶ Sed pñt inquies mali. Hic pħia excludit dubitationē contingentē circa pncipale ppoſitum. Oſtenſum enim eſt ꝙ mali ſunt impotentes. Aliqs dubitaret quō verum ſit. cum tñ ꝯſuetuz ſit dicere ꝙ mali pñt. hoc ſoluit pħia. ſcđo oñdit ꝙ potentia maloꝝ nulla ſit ibi. Nam ſicuti dicit primo O Boeti tu inquieſ obiiciendo cōtra predicta ꝙ mali pñt ſꝫm ꝯſuetum modū loquēdi. Rñdet pħia: ego nō quidem negauerim qn mali poſſint: ſed hec potentia ipſoꝝ nō deſcendit a viribus. ſed ab imbecillitate. i. a fragilitate. qđ declarat qꝛ mali pñt qdem mala que minime valerent. i. poſſent. ſi potuiſſent manere in efficientia coꝝ bonoꝝ. i. ſi efficientia maloꝝ eēt talis qualis illa quā hñt boni q̄ potiſſima eſt vt pꝫ ex dictis. Que poſſibilitas maloꝝ. q pñt mala demōſtrat eos euidentius nihil poſſe. ¶ Notanduz ꝙ dicit malos minime poſſe mala ſi pmanerent in efficacia bonoꝝ. ex quo videt ꝙ boni non pñt facere malum. nec p ꝯñs peccare. qđ falſum eſt. cum iuſtus ſepties in die cadat ⁊ fortior reſurgit ſꝫm ſcripturam. Ad hoc dicendū ꝙ boni ſi pñt facere malum ex electione recte rōnis que ſemp depcatur ad optima. ſꝫ de potentia abſoluta poſſint facere malum in quo tñ potentia coꝝ ꝯiungit voluntati ⁊ electioni quacunt eli bonū ⁊ nō maluz. ſic dr nō poſſe facere malū.

¶ Nā ſicuti pauloante collegimus: malum nihil eſt. cum mala tñ modo poſſint: nihil poſſe improbos liquet. B. Perſpicuum eſt. P.

¶ Nam ſicuti pauloante. Hic pbat ꝙ potentia malorū nulla ſit triplr. ſcđa ibi. Atqꝫ vt intelligas tertia ibi. Hue accedit primo dicit. Sicut collegimus ante malum nihil ē. ⁊ mali tñ poſſint mala. ex hoc liquet ipbos nihil poſſe. Et dicit Boetius: pſpicuū eſt. ¶ Notandū ꝙ rōne ſic formatur poſſe malū eſt poſſe nihil: cū malū nihil ſit: ſꝫ mali tmꝰ poſſunt mala. ergo pñt nihil. ⁊ per ꝯñs nulla eſt coꝝ potentia. ¶ Notandū de hoc ꝙ malum nihil ſit viſuz eſt prius. Et dicit beatus Augꝰ. Cum vniuerſa nature p verbum dei facte ſint: iniquitas per ipſum facta non eſt: qꝛ iniquitas nulla ſubſtantia eſt. ⁊ peccatum non eſt creatura ſꝫ vitium nature appetentis illud qđ non eſt ſui ordinis.

¶ Atqꝫ vt intelligas quenam ſit huius potentie vis. ſūmo bono nihil potentius eſſe pauloante diffiniuimus B. Item eſt inquam. P. Sed idem inquit malum facere nequit. B. Minime. P. Eſt igitur inquit aliquis qui omnia poſſe homines putet. b. niſi quis inſaniat nemo. p. atqui idem poſſunt mala. b. Utinam quidem inquam non poſſent. p. Cum igitur bonorum tantummodo poſſit omnia. non vero queant omnia potentea etiaz malorum eoſdem qui mala poſſunt minus poſſe manifeſtum eſt.

¶ Atqꝫ vt intelligas. Hic probat idem alio modo dicēs. O Boeti quenam ſit vis huius potentie qua mali dicunt poſſe ſic cōſidera ex dicendis. Nos pauloante diffinimus nihil eſſe potētius ſummo bono. ſ. deo. Ita eſt dicit Boe. ⁊ pħia. Sed idem. ſ. ſummū bonū nequit. i. nō pōt facere malum. Minime dicit Boetius. Et pħia. Eſt igit aliqs qui putet hoies oīa poſſe. Nemo dicit Boetius niſi quis inſaniat. ⁊ idem hoies poſſunt mala facere: vtinam nō poſſent dicit Boetius. Igitur pħia arguit. Cū igit tmmodo potens bonoꝝ poſſit oīa. nō aūt queant. i. pñt oīa potentes maloꝝ. manifeſtū eſt eoſdē minus poſſe qui mala pñt ¶ Notandū ꝙ poſſe malum magis arguit impotentiā qꝫ potentiaz. qꝛ ſi argueret potentiaz: ⁊ tunc deberet oipōtētiſſimo. ſ. deo qđ falſum eſt. Vñ pōt argui ex littera ſic: Deꝰ poteſt oīa: ⁊ non pōt malū. mali non pñt oīa. ⁊ p ſit malū ergo poſſe malū magis arguit ipotentiā qꝫ potentiam.

¶ Hue accedit ꝙ omnē potentiam inter expetēda numerandam: omniaqꝫ expetenda referri ad bonum velud ad quoddam nature ſue cacumen oſtendimus. Sed patrandi ſceleris poſſibilitas referri ad bonum non poteſt. Expetenda igitur non eſt. atqui omnia potētia expetenda eſt: liquet igitur malorum poſſibilitatem non eſſe potentiā.

¶ Hue accedit. Hic probat idez tertio modo dicēs. Hue accedit ꝙ oēm potentiā eſſe numerandaz inter expetēda qꝫ pro ⁊. oīa expetēda. i. deſiderāda referri ad bonū velut ad quoddā cacumē. i. ad pfectionē ſue nature. ſꝫ poſſibilitas. i. potētia patrandi ſceleris. i. faciendi maluz nō pōt referri ad bonū igit expetenda nō eſt ois aūt potētia expetēda eſt. liquet igit poſſibilitatē. i. valentiā ſiue potentiā maloꝝ nō eſſe potentiā. ¶ Notandū ꝙ ratio ſic pōt formari ex lr̃a. Ois potētia que eſt potentia natura eſt appetenda ⁊ refertur ad bonum ḡ potentia mali non eſt potentia.

¶ Ex quibus omnibus bonorum quidem potentia malorꝫ verum minime dubitabilis apparet infirmitas: veramqꝫ illam platonis eſſe ſententiā liquet ſolos quod deſiderarent facere poſſe ſapiētes. improbos vero exercere quidem qđ libeat qđ vero deſiderent explere non poſſe. faciunt enim quilibet: dum per ea quibus delectantur id bonū qđ deſiderant ſe adepturos putant. ſed minime adipiſcuntur quoniam ad beatitudinem probra non veniunt.

¶ Ex qbus oībꝰ bonoꝝ. Hic ex dictis ꝯcludit ꝯcluſionē principalem ꝯfirmando eam auctoritate platonis dicens Ex qbus iam declaratis apparet minime dubitabilis potentia bonoꝝ. ⁊ infirmitas maloꝝ. ⁊ liquet veram eſſe illā ſniam platōis. Solos ſapientes poſſe facere qđ deſiderāt ipbos vero explere poſſe quod libeat. i. qđ libidini placeat. qđ vō deſiderent rōnali appetitu malos explere non poſſe. faciunt enim ſupple mali que. ſ. libido libet. i. expetit. dum putant ſe adepturos bonuz qđ deſiderant. per ea qbus delectant ſed minime adipiſcuntur. qm̃ probra. i. vitia vel hoies vitioſi non veniunt ad btitudinez. ¶ Notandum ꝙ deſiderium eſt appetitus rōnalis. libitum aūt ſpectat ad appetitum ſenſualem. licet ergo mali affectent beatitudinem appetitu rōnali. tum qꝛ faciunt qđ libet ſequentes appetitum ſenſitiuū. ideo ad btitudinem nō ꝑueniunt Sapientes aūt qui ꝯtēnunt delectationes ſenſuales. ⁊ innituntur intellectualibus ipſi ſunt qui pficiunt aīam ſuam ſcia ſui creatoris qui de nihilo fecit ens. vt ſcribit i libro de pomo. Anima nō triſtabitur neqꝫ conturbabitur eam

recedit a corpore:vt ſcribit.

¶ Metrum ſecundum quarti libri.

Uos vides ſedre celſo
Solii culmine reges
Purpura claros nitente
Septos triſtibus armis.
Ore toruo comminantes
Rabie cordis anhelos.
Detrahit ſi quis ſuperbis
Uani tegmina cultus.
Iam videbit intus artas
Dominos ferre cathenas:
Hinc enim libido verſat
Auidis corda venenis
Hinc flagellat ira mentem
Fluctus turbida tollens:
Meror aut captos fatigat.
Aut ſpes lubrica torquet
Ergo cum caput tot vnum
Cernas ferre tyrannos:
Non facit quod optat ipſe
Dominis preſſus iniquis.

¶ Metrum ſecundum libri quarti.

Uos vides ſedere celſo. Iſtud eſt metrum ſcðm huius quarti. ⁊ eſt metrum mixtū. Primū dicitur alemanicū ab inuentore trochaicū a pede p̄dominante. ſcðm dicit feregraciū ab inuentore. ſpōdaicū a pede p̄dn̄ante. In q̄ metro phia oñdit q̄ño potētia malorum ſit ↄſideranda: in qbus maxime videtur eſſe ſic̄ ſunt reges ⁊ p̄ncipes. ⁊ dicit icipiendo ↄſtructionē in ſeptimo verſu. Si qs detrahat. i. remoueat p ↄſiderationē ⁊ itellectū. tegmina. i. tegmina vani cultus exterioris ſupbis regibus. Quos reges vides ſedere celſo culmine. i. altitudine ſolii. i. cathedre quos vides claros purpura nitēte. ſeptos i. circūdatos armis triſtib⁹. i. ↄtriſtātib⁹ reges iniq̄z cōminantes. i. minas iponētes miſeris toruo ore. i. crudeli aſpectu. anhelos. i. cupidos vel feſtinos rabie cordis. i. crudelitate mortis. Iā videbit dn̄os tales ferre it⁹. i. aio artas cathenas. i. vincula vitioꝝ. qd̄ manifeſtat ſubdēs. hic enim. ex vna pte. libido. i. ↄcupiſcētia. verſat. i. p̄cipitat. corda talium tyrannoꝝ auidis venenis. Hinc. i. ex alia pte. ita turbida flagellat. i. punit. mentem ipſoꝝ. ita iniqua; tollēs. i. excitans. fluct⁹. i. diſturbia. aut captos infortunio aliquo meror ipſos fatigat. aut ſpes lubrica. i. vana torquet. Cum ergo cernas vnū caput. i. vnū p̄ncipem ferre. i. ſuſtinere. tot tyrānos. i. paſſiones tyrānizātes ipſe preſſus iniquis dn̄is. i. viciis dn̄antibus. non facit qd̄ optat. ¶ Nota q ītentio phie eſt dicere ſi qs viſu poſſet penetrare corda p̄ncipum. quos videt ſedere in altis ſoliis ornatos claris indumentis. hn̄tes arma terrentia. i. toruo vultu. reſpicientes miſeros. ſtatim viſu cognoſceret ipſos ligatos multis cathenis inſolubilibus. ſ. paſſionib⁹ ire: ſpei timoris. ⁊ ſic ligati paſſionibus non faciunt qd̄ optant. ⁊ per ↄn̄s ſunt impotentes. ¶ Notandū q dicit hō preſſus iniqs dn̄is i. vitiis dn̄antibus non facit qd̄ optat. dicit btūs Auguſt. in lib. de ciui. dei. Bonus etiā ſi ſeruiat liber ē. malus autem ſi regnat ſeruus eſt nec vnius hominis. ſed qd̄ grauius eſt tot dominorum ſeruus eſt quot vitiorum.

¶ Proſa tertia libri quarti

Ides ne igitur quāto in ceno probra voluantur: qua probitas luce reſplendeat. In quo perſpicuum eſt: nunq̄z bonis premia nunq̄z ſua ſceleribus deeſſe ſupplicia.

¶ Proſa tertia quarti libri.

Ides ne igitur. Iſta eſt pſa tertia huius quarti in qua oſidit phia malis. nūq̄z deeſſe ſupplicia. ⁊ bonis nunq̄z deeſſe p̄mia: Et p̄mo phia continuando ſe ad p̄cedentia. p̄mo premittit intentū ſuū. ſcðo proſequit intentū. ibi. Rex etenim. Primo dicit ſic. Uides ne igituro Boeti in quanto ceno. i. in quāta vilitate impotentie. voluunt. probra. i. hoies probroſi ⁊ vitioſi. vides etiam qua luce. i. claritate potentie reſplendeat probitas virtuoſorum hoiū. In quo ſicut in ſuo antecedente ꝑſpicuū eſt hoc ↄn̄s. ſ. nunq̄z bonis p̄mia: nunq̄z ſceleribus ideſt hoibus ſceleratis deeſſe ſua ſupplicia. ¶ Notandū q mali dicuntur volui ceno. q: mali ⁊ maxime libidinoſis ſuibus aſſimilant. ſic̄ poſtea patebit q̄ voluūtur in ceno ſecundum illud. Sus in ceno gaudet: q̄z in fonte ſereno. De quibus dicit ſcriptura perierunt iumenta in ſtercore ſuo. probi autem luce reſplendent q: virtus eſt probitas q̄ vltra humanam naturam hoiēs ꝓuehit: ⁊ diis aſſimilat.

¶ Rerū etenim que geruntur: illud propter quod vnaqueq̄z res geritur eiuſdem rei premiū eſſe nō iniuria videri poteſt. Uti currenti in ſtadio ꝓpter quam curritur: iacet premium corona. Sed beatitudinem eſſe idipſum bonum propter quod omnia geruntur oſtendimus. Eſt igitur humanis actibus ipſum bonum veluti premium cōmune propoſitum. atqui hoc a bonis non poteſt ſeparari Neque enim bonus vltra iure vocabitur. qui careat bono. quare probos mores ſua premia nō relinquunt. Quantumlibet igitur ſeuiant mali: ſapienti tamen corona non decidet. non areſcet. neq̄z enim probis animis proprium decus aliena decerpit improbitas. Qð ſi extrinſecus accepto letaretur poterat hoc vel alius quiſpiam vel ipſe etiam qui contuliſſet auferre. Sed quoniam id ſua cuique probitas confert. tum ſuo premio carebit: cū probus eſſe deſierit.

¶ Rerū etenim que geruntur. Hic phia proſequit intentum ⁊ primo ꝓbat q bonis nunq̄z deſunt premia. ſcðo q malis nunq̄z deſunt ſupplicia. ibi. Que cū ſua ita ſint. Prio oñdit q bonis nunq̄z deſunt premia. ſcðo oñdit qd ſit illd premiū. ibi ad cui⁹ premii. Primū ꝓbat duabus rōnibus ſcðm ponit ibi. Poſtremo. Prima rō talis ē. Ois res ꝓp quā aliud gerit eſt p̄miū illius rei que geritur. ſed ꝓpter bonū oia fiunt ⁊ geruntur. g̊ bonū eſt premiū oiū q̄ geruntur ſꝫ bonū a bonis ſepari non pōt. q: iam non eſſent boni. g̊ bonis nunq̄z deſunt ſua premia. Unā dicit lr̄a. Rerum que geruntur. i. fiunt illud ꝓpter hō vnaqueq̄z res gerit. i. fit. illud videri non pōt iniuria eſſe premiū illius. h̄ declaratur exemplariter. Ut curreti in ſtadio. i. aliquo ſpacio. corona eſt premiū ꝓpter quā currit. ſed oñdim⁹ ſ̄ꝑius btitudinem eſſe ipſum bonū. ꝓpter qd̄ oia geruntur. ergo ipſuꝫ bonum eſt veluti cōe premiū actibus humanis ꝓpoſituꝫ: ſed hec bonum non pōt ſepari a bonis. Non enim bonus iure vocabitur q careat bono. quare ꝓbos mores. i. hoies bene morigeratos. non relinquūt ſua premia. quātūcunq̄ ergo ſeuiant mali ↄtra bonos: tn̄ ſapienti nō decidet corona. premiū nec areſcet. i. minuet. q: aliena improbitas nō decerpit. i. non aufert ꝓpriū decus ꝓbis ais: q ſi boni accepto premio extrinſecus letarent poterat hoc aliqs auferre ab eis. vel ſaltem ille qui ↄtuliſſet. ſꝫ q: illud premiū ſua ꝓbitas vnicuiq̄z ↄfert. tunc qlibet carebit ſuo premio cū deſierit eē ꝓbus. ¶ Notandū q ↄſuetudo fuerat apd̄ romanos currere i ſtadio. i. in aliquo ſpacio. qd̄ vocabāt ſtadium ⁊ qui citius venit ad metā ſuſtulit premiū. ſ. coronā vel aliquid aliud. ſicut dicit apl's. Neſcitis q hi q i ſtadio

curruntːoēs qdēȝ currunt ſed vnus accipit brauiū.ſic cur
rite/ut apprehēdatis.ergo id ꝓpter qđ currit eſt p̄miū cur
rentium. ¶ Notandaȝ ꝙ Boetius nō pōt carere premio
qꝛ illud a quo homo denoiat bonꝰ eſt virtꝰ vel opacio vir
tuoſa.qꝛ ſcđm Ariſt.2.eth.Oīa virtus erit vtiqȝ habitus
ex quo homo fit bonꝰ,ꝓpter qđ dignitas virtutis ē p̄miū
v̄tuoſe opantisːſȝ opans v̄tuoſe nō pōt priuari virtute.er
go bonus non pōt carere ſuo premio. ¶ Notandū q̄tuȝ
cūqȝ mali ſeuiantːtamē ſapienti non accidet coronaːqꝛ ſȝ
Senecā.nunq̄ȝ inanū vitium ꝯtrabit nec malicia inua-
leſcet ꝯtra virtutes qn nomen phie ſacrum ⁊ venerabile p
maneatːſic ſilr ē đ malis ⁊ ſtultis reſpicū bonoꝝ ⁊ ſapiētū.

¶ Poſtremo cum omne precium idcirco appe-
taturːquoniā bonum eſſe credatur quis boni con
potem premij iudicet expertem.

¶ Poſtremo cū oē premiū.Hic pōit ſecundā rōnē q̄ ē ta
lis.Premiū nō hȝ rōnes p̄mii niſi inq̄tū bonū q igit eſt
cōpos boni eſt cōpos premii.dicit ergo ī lr̄a. ¶ Poſtre
mo cū omne premiū idcirco appelat.qꝛ credit eſſe bonū qs
iudicet compotem boni exptum eſſe premii.q.d.nullus
¶ Notandū ꝙ argumentū phie ſimile eſt iſti:ac ſi argua
tur homo nō hȝ rōnem hois niſi qꝛ rōnalis.qcūqȝ igit eſt
rōnalis eſt homo.ſic ſimilr premiū non appetit niſi qꝛ bo
num.qꝛ ergo eſt cōpos boni eſt compos premii.ſȝ bonus
eſt compos boni.ergo non deeſt ſibi premium.

¶ At cuius premij omnium pulcherrimi maximi
qȝ. Memento enim illius corolarij quod paulo-
ante precipuum dediː ac ſic collige. Cum ipſum
bonum beatitudo ſit.bonos omnes eo ipſo ꝙ bo-
ni ſunt fieri beatos liquetːſed qui beati ſunt deos
eē conuenit. Eſt igitur premium bonorum quod
nullus deterat dies. nullius minuat poteſtas.nul
lius fuſcet improbitasː deos fieri.

¶ Ad cuius premii.Hic oñdit qđ ſit illud premiū qđ bo-
ni aſſequūtur.ſ.maximū ⁊ optimū.qđ eſt fieri deos.vñ di-
cit.At cuius premii.ſ.boni non ſunt expertes.i.carentes.
Rñdet phiaːoīno pulcherrimi ⁊ maximi premii.qđ ꝓbat
ex quodam corolario ſupra declarato.d.Memēto corola
rii illiꝰ qđ precipuū ante dedi.⁊ ſic collige.i.ex illo corola
rio ꝯclude.Cum ipſuȝ bonū ſit btitudo.liquet oēs bonos
eo ꝙ boni ſunt fieri beatos.ſȝ qui beati ſunt eos ꝯueait eē
deos igit premiū bonoꝝ eſt fieri deos qđ premiū bonorū
nullus dies deterat.i.cōſumat.nullius ptās minuat.nul-
lius ꝓbitas fuſcet.i.obſcuret. ¶ Notandū ꝙ i iſta dedu
ctione phia non accipit btitudinem pro ſtatu ːquem boni
habituri ſunt poſt hanc vitam ſȝ pro ſtatu btitudinisːqua
lis in hac vita haberi pōt quē homo ꝯſeqt p v̄tutes.Vñ
qui eſſentialr eſt bonus eēntialr eſt btūs ⁊ deus.⁊ q non ē
eſſentialiter bonus ſed participatiue hic etiam eſt partici
patione beatus ⁊ deus.

¶ Que cum ita ſintː de malorum quoque inſepa
rabili pena dubitare ſapiens nequeat.nam cum
bonum malum que.item pena atque premium
aduerſa fronte diſſideant que in boni premio vide
mus accidere.eadem neceſſe eſt in mali pena cō
traria parte reſpondeant. Sicut igitur probis ꝓ-
bitas ipſa ſit premium.ita improbis nequitia ipſa
ſupplicium eſt.

¶ Que cum ita ſint.Hic oñdit phia ꝙ malis nūq̄ȝ deſint
ſua ſupplicia.ſcđo oñdit quale ſit illđ ſupliciū ibi.Vide
autem.Prima in duas.ſm duas rōnes.ſcđa ibi.Jā vero
Primo dicit.Que cum ita ſint.ſ.ꝙ boni nunq̄ȝ carēt pre
miis.ſeqtur ꝙ nullus ſapiens poſſit dubitare de inſepa-
rabili pena maloꝝ.Nam cū bonum ⁊ malum pena ⁊ pre
mium aduerſa fronte diſſideant.i.opponant ab inuicem.
eſt que in boni premio videmus accidere eadem neceſſe eſt
ꝙ rñdeat ꝯtraria pte in pena mali.ſicut igit ꝓbis.i.bonis
ipſa ꝓbitas ſit premiūːita nequitia ipſa improbis ſuppli-
cium. ¶ Nota qñcūqȝ ſubiectis ꝯtrariis inſunt ꝯtrarie per
locum a ꝯtrariis reliquo ſubiecto aſſignat ineſſe ſimilr ſua
paſſio.Cum igitur bonuȝ ⁊ malū ſint diuerſa ſubiectaːpre
mium ⁊ ſupplicium ſunt diuerſe paſſionesːſi oñdit bonis
non deeſſe premiaːoſtenſum eſt malis nō deeſſe ſupplicia.

¶ Jam vero quiſquis afficitur pena.malo ſe af-
fectum eſſe non dubitat. Si igitur ſeſe ipſi exiſti-
mare velint poſſint ne ſibi ſupplicii exptes videri
quos omnium maloꝝ extrema nequitia non affi
cit modo veruметiam vehementer inficit.

¶ Jā vero qſqs.Hic ponit ſcđam rōneȝːque talis ē.Pe
na non hȝ rōnem peneːniſi ex hoc ꝙ malum eſt quoddam
ḡ q eſt affectus malo ipſe eſt affectꝰ pena ſȝ mali ſūt affec-
ti immo infecti maloːḡ ſūt affecti pena ⁊ p ꝯñs ſupplicio.Vñ
dicit i lr̄a.Jā v̄o qſqs afficit pena malo nō dubitat ſe eſſe
affectū.cū ſupple pena nō hēat rōneȝ pene niſi qꝛ mala.
igit ſi ipſi mali ſeipſos exiſtimare velint.pāt ne ſibi videri
exptes ſuppliciis quos malos oīum maloꝝ extrema neq-
tia.i.maxima in genere mali.nō modo.i.tm̄modo afficit.
veꝝ pro ſȝ vehemēter inficit.q.d.nō. ¶ Notanduȝ ꝙ ſicut
argumentū tenet ſub hac forma.homo nō niſi qꝛ eſt rōna
lis.ergo qui eſt rōnalis eſt homo ſic arguit in ꝓpoſito.pe
na nō hȝ pene niſi qꝛ malū eſt quoddam ergo qui eſt affec
tus malo.eſt etiam affectus pena.ſed mali ſunt affecti ma
lo ergo malū non deeſt malis ⁊ per conſequens ſuppliciū.

¶ Vide autē ex aduerſa parte bonoꝝ que impro
bos pena comitetur. Omne nāqȝ qđ ſit.vnuȝ eſſe
ipſumqȝ vnum bonum eſſe pauloante didiciſti.
Cui ꝯñs eſt vt omne qđ ſit.id etiam bonum eſſe vi
deatur.hoc igitur modo qcqd a bono deficit eſſe
deſiſtit.quo ſit vt mali deſinant eſſe quod fuerant
Sed fuiſſe hoies adhuc ipſa humani corporis re
liqua ſpecies oſtentat.Quare verſi in maliciam.
humanam quoque amiſere naturam. Sed cum
vltra homines quemquam prouehere ſola probi
tas poſſitːneceſſe eſt vt quos ab humana condi-
tione deiecitːinfra hominis meritum detrahat
improbitas.Euenit igitur vt quem transforma
tum vitiis videas hoiem eſtimare non poſſis.

¶ Vide aūt.Hic phia oñdit quale ſit premium maloꝝ.ſ.
trāſformatio i beſtialitatē.ſcđo oñdit quō p diuerſa vitia
hoies trāſformant i diuerſas beſtias.ibi.Auaricia.primo
dicit.Vide o Boeti que pena comitetur improbos ex ad-
uerſa pte bonoꝝ.i.per ꝯtrariū ad bonos.didiciſti cui pau
loante.ſ.in tertio libro.Omne qđ eſt eſſe vnum:⁊ didiciſti
vnum eſſe bonū.cui ꝯñs eſt vt omne quod ſit videatur eſſe
bonū.Igit qcqd deficit a bono deſiſtit eſſe quo fit vt ma-
li deſinant eſſe quod fuerat.ſed ipſa reliqua ſpēs humani
corporis adhuc manens in eis oſtendat malos fuiſſe hoies
Quare verſi in maliciā amiſere humanā naturā.ſȝ cū ſo-
la ꝓbitas poſſit quēquā hoiem ꝓuehere vltra hoies.ſ.in
naturā diuinā.neceſſe eſt vt quos iprobitas ab humana
conditione deiecitːipſa detrudat hoiem infra meritūȝ.i.di
gnitatem hois in naturaȝ beſtialitatis.igit euenit vt non
poſſis eſtimare hoiem.ſed beſtiam quē videas vitiis tranſ
formatū. ¶ Notanduȝ ꝙ cum gradus entiuȝ diſtinguant
ſm nobilitatē ⁊ ignobilitatēːqꝛ non eſt accipe duas ſpēs
eque pfectasːſed vna ē dignior alia.ideo oȝ quod oē ens
quod non eſt hō ſit ſupra hoiem vel infra hoiem.mali aūt
vt probatū eſt per maliciā deſinūt eē hoies.ergo neceſſe ē

malos eſſe ſupra hoies vel infra. cuz aũt ſola ꝓbitas vehat
hoiez ſupra humanã naturã. ſ. ad nãm deoꝝ ſequit́ q̄ ma
licia diiciat malos ĩfra nãz humanã. ſ. ad nãz beſtialitatiſ.
¶ Auaricia feruet alienarum opum violentus
ereptor: ſimilem lupi dixeris. Ferox autem inquie
tus linguam litigus exercet: cani comparabilis.
Inſidiator occultus ſurripuiſſe fraudibus gaudet
vulpeculis exequetur. Ire itemperans fremit leo
nis animum geſtare credatur. Pauidus ac fu/
gax nõ metuenda formidat: ceruis ſimilis habea
tur. Segnis ac ſtupidus torpet aſinum viuit. le/
uis ac inconſtans ſtudia permutat nil ab auibus
differt. Fedis immundiſq; libidinibus immergi
tur ſordide ſuis voluptate detinetur. Ita fit vt qui
probitate deſerta homo eſſe deſierit: cum in diui-
nam conditionem tranſire non poſſit: verſatur
in beluam.

¶ Auaricia feruet alienaruz opum. Hic phia oñdit qualr
hoies per diuerſa vitia traſformãt́ in diuerſas beſtias di/
cẽs. Aliq̄s hõ feruet auaritia. ſ. violẽt9 ereptor. i. ablator vł
raptor alienaꝝ opũ talẽ dixeris ſimilẽ lupi ſʒ hõ ferox ⁊ in
getus q̄ exercet linguã litiglis. talis ꝯparabilis ẽ cani. Hõ
occultus ĩſidiat́ q̄ gaudet ſubripuiſſe aliena fraudib9. talis
exequet́. i. ꝯparet́ vulpeculis. ſed hõ itempãs. i. intempa
tus. i. ſ. ire fremit. talis credat́ geſtare aiuz lionis. ſʒ hõ pa
uid9 ⁊ fugax q̄ formidat habeat́ ſilis ceruis. hõ aũt ſegnis
⁊ ſtupidus ille torpet. i. tardus eſt ⁊ talis viuit aſinu. i. aſi
nine. Hõ aũt leuis ⁊ incõſtãs q̄ ꝑmutat ſtudia ſua. i. opa
nihil differt ab auibus. ſed hõ q̄ immergit́ fedis ⁊ imun/
dis libidinibus. ille detinet́ voluptate ſordide ſuis. i. com
parat́ ſuibus. ⁊ ſic de ceteris vitiis. ꝯtingit loq̄ vñ ꝯcludit
phia dicẽs. Ita fit vt qui deſerta ꝓbitate deſierit eſſe hõ.
cũ non poſſit tranſire in cõditionẽ diuinã vertat́ in beluã
ideſt in beſtiam ¶ Notãdum q̄ in nobis eſt duplex vtuſ
cognoſcitiua. ſ. itellectus ⁊ ſenſus. Intellectus eſt q̄d diui/
num in nobis p̄ quẽ ad ſupiora aſcẽdimus ⁊ deo ſiles ſu/
mus. Senſus aũt inquãtũ non obedit rõni eſt q̄d brutale
in nobis per quẽ infra naturam humanã redigimur ⁊ be
ſtiis ſimiles efficimur. Ideo dicit Boetius ĩ tractatu de ſũ
mo bono. Ve vobis hominibus qui de numero beſtiarũ
eſtis computati diuinũ q̄d in vobis eſt non cognoſcentes
per quod ad ſuperiora aſcenditis ⁊ deo ſimiles eſtis diui/
num autem in homine vocat intellectum.

¶ Metrum tertium quarti libri.

Ela naricij ducis
Et vagas pelago rates
Eurus appulit inſule.
Pulchra qua reſidens dea
Solis edita ſemine:
Miſcet hoſpitibus nouis
Tacta carmine pocula.
Quos vt in varios modos
Vertit herbipotens manus
Hunc apri facies tegit.
Ille marmaricus leo
Dente creſcit ⁊ vnguibus.
Hic lupis nuper additus
Flere dum parat vlulat.
Ille tigris vt indica.
Tecta mitis obambulat.
Sed licet varijs malis
Numen arcadis alitis
Obſitum miſerans ducem
Peſte ſoluerit hoſpitis:
Iam tamen mala remiges
Ore pocula traxerant.
Iam ſues cerealia
Glande pabula verterant.
Et nihil manet integrum
Voce corpore perditis.
Sola mens ſtabilis: ſuper
Monſtra que patitur gemit.

¶ Metrum tertium quarti libri.

Ela naricii ducis. Iſtud eſt metrũ tertium hu/
ius quarti q̄d dicit́ gliconicũ ab inuentore. cori
ambicum a pede predominante in quo oſtẽdit
tranſformationẽ hoiuz in beſtiaſ per quandam fabulã. ſo
oñdit trãſformationẽ mẽtis per vitia eſſe peiorem tranſ/
formatione corporis. ibi O leuem. Fabula quã intendit eſt
de tranſformatione ſocioruz vlixis. ⁊ eſt talis. Vlixes poſt
bellum troianũ cũ de redeundo ad ꝓpria diu erraſſet in ma
ri: peruenit in quãdaz inſulam quaz inhabitabat quedam
dea noie Circe: filia ſolis que per gramina ⁊ potiones con
ſueuit hoſpites ſuos mutare in diuerſas beſtias: que etiam
ſocios vlixis qui ad ipſaz ꝑuenerãt per ſuas potiões mu/
tauit. ſed mercurius dedit vlixi album florem p̄ quẽ muta
uit tranſformationẽ ꝯ potionẽ veneficaz. q̄uis autem ſocii
ſui eſſent mutati in beſtias q̄ntum ad figuram corporis: tñ
remanſit in eis mens integra excluſa omni beſtiali ſenicia
Vnde dicitur in littera. Eurus ventus talis. appulit vela
ducis naricii. i. vlixis qui denominatur naritius a loco vł
a regione de qua oriũdus erat: ⁊ appulit vagaſ rates. ideſt
naues pelago. i. mari cuidaz inſule. qua. i. in qua inſula re
ſidens pulchra dea. Circe. i. genita ex ſemine ſolis. illa mi
ſcet nouis hoſpitibus. i. ſociis Vlixis. pocula tacta car/
mine. i. incãtatione. quos. ſ. hoſpites. vt. i. poſtq̄ȝ manus
Circe herbipotens. i. potens herbaruz vertit. i. mutauit ſo
cios vlixis in varios modos. i. in varias figuras beſtiarũ
Hunc. i. vnum illoꝝ tegit facies apri. ille. i. alius marma/
ricus leo. i. affricanus leo factus. creſcit dẽte ⁊ vnguibus.
Hic. i. alius nuꝑ lupis addit9. i. ꝯiunctus dũ parat flere
ꝓpter ſuã trãſformationẽ ipſe vlulat. Ille. i. alius obam/
bulat. i. circuit tecta. i. domus. miti. vt idica tigris. l. idie.
¶ Sʒ lʒ numẽ. i. deitas. arcadis. i. mercurii. q̄ colit́ ĩ arca
dia q̄ d̄r ales. eo q̄ fingit́ habere alas ĩ pedib9 ad deſignã
dũ velocitatẽ ſui mot9. Ille mercuri9 miſerãs ducẽ. i. vlixẽ
obſitũ. i. circũdatũ variis malis ipſe ſoluerit. i. liberauerit
eũ a peſte hoſpitis. ſ. circe. tñ remiges. i. ſocii vlixis. iã tra
xerãt. i. biberãt. mala pocula ore. ⁊ iã ſues affecti. vtãt. i.
mutauerãt pabula cerealia. i. nutrimẽta pãis eſt cibus ho
minũ glande. i. ĩ glãdes. q̄ eſt cibus ſuis. ⁊ nihil manet inte
grũ. ſ. õ figura humana. ipis ꝑditis. i. mutatis. voce ⁊ cor
pore. ſola aũt mẽs ſtabilis manẽs gemit ſupra mõſtra. i. ſu
pra trãſformationẽ corporis quã patit́. ¶ Notandum q̄
trãſformatio hois in beſtiã remanente aia rõnali non eſt
poſſibilis ſm rem. q̄r ſi eſſet poſſibilis. vel eſſet poſſibilis
ſm trãſmutationẽ ſubſtantialẽ vel accidentalem non ſcd̄m
ſubſtantialem q̄r p̄ talem introducit́ noua forma ſubſtãtia
lis. ⁊ ſic due forme ſubſtantiales ſpecifice differẽtes. vt for
ma lupi ⁊ hois ſimul informarent idem corpus q̄d falſuz
eſt nec eſt poſſibilis ſecundum accidentia ꝓpria que diſpo
nãt materiã ad determinatã formã: q̄r impoſſibile eſt mate
riam ſm vnam ⁊ eandem diſpoſitionẽ ꝓportionari diuer
ſis formis. Vñ oio eſt impoſſibile aiam intellectiuã vniri
materie diſpoſite ad formã lupi ergo traſmutatio de qua
hic loquit́ ſi eſt poſſibilis erit ſolũ ſm accidentia idiuidui
prouenientia ab exteriorib9 cauſis q̄ẽadmodũ videt́ cõti
giſſe de rege Nabuchodonoſor: de quo legit́ ĩ Daniele q̄

et hoib⁹ eiectus est ⁊ fenū comedit vt bos. ⁊ rore celi corpus eius infectū est: donec capilli eius creſcerent in ſilitudinem aq̄la℞. ⁊ vngues eius quaſi vngues auium. ⁊ quia traſmutatio ſm talia accidentia ducit ab expreſſa repreſentatione ſpēi humane propter deformitatē figure. Ideo vt ſicut pōt dici traſmutationē eſſe factā in beſtiā aīa remanēte. Alii dicūt ꝙ hmōi traſmutatio nō poſſit eē poſſibilis ſm rem: ſed ſm quandā apparitionē fantaſticā. vn̄ non videt rōnabile ꝙ Nabuchodonoſor tranſtulerit ſe ad iumenta: comedens fenū niſi ꝙ quadā inania ⁊ apparitiōe fantaſtica agitatus ſeipſum reputabat iumentū aut beſtiā: ꝓpter qđ a conſortio hominū eiectus cum feris habitabat.

O leuem nimium manum.
Nec potentia gramina.
Membra que valeant licet
Corda vertere non valent.
Intus eſt hominum vigor
Arce conditus abdita
Hec venena potentius
Detrahunt hominem ſibi.
Dira q̄ penitus metuant:
Nec nocentia corpori
Mentis vulnere ſeuiunt.

¶ O leuem nimiū manū. Hic oſtēdit tranſmutationē mētis per vitia eſſe deteriorē traſformatōe corporis eo ꝙ mēs nobilior eſt tanto corpore ⁊ dicit. Ego dico manuz circe. i. ꝑtātem eſſe nimiū leuem. i. imbecillem. nec dico gramina eius eē potentia que lʒ valeant vertere mēbra. ſ. corporis non tñ valent vertere corda. qꝛ intus eſt vigor hominū cōditus. i. abſconditus. arce abdita. i. in mente abſcondita. ſed hec dira venena. i. vitia. potentius detrahunt hominē ſibi. que venena ſine vitia penitus metuant. i. ꝑtranſeunt ⁊ non nocētia corpori ſeuiunt. i. ſeuire faciūt hoīeʒ vulnere mētis. ¶ Notandū ꝙ qꝛ aīa nobilior ⁊ excellētior corpore tranſmutatio facta in aīa de virtutibus ad vitia ſtante corpore humano. ipſa eſt deterior q̄ʒ facta trāſmutatōe corporis humani in ſpēm beſtie aīa remanente itraſmutata qꝛ aīa itrāſmutata: dato ꝙ corpus trāſmutet adhuc hō dicit hō rōne aīe. ſed remanēte corpore humano ⁊ aīa trāſmutata: iam hō nō dicit hō niſi equoce. ğ trāſmutatio aīe peior eſt trāſmutōe corporis aīa remanēte itrāſmutata.

¶ Proſa quarta libri quarti.

Um ego fateor inquam nec iniuria dici video vitioſos tametſi humani corporis ſpeciem ſeruent. in beluas tamen animorum qualitate mutari. Sed quorū atrox ſcelerataq̄ mens bonorum ꝑnicie ſeuit: idipſum eis licere noluiſſem. P. nec licet inquit vti conuenienti monſtrabitur loco: Sed tamen ſi idipſum qđ eis licere creditur auferatur: magna ex parte ſceleratorum hominum pena reuelatur.

¶ Proſa quarta quarti libri.

Um ego fateor inq̄. Iſta eſt quarta proſa hui⁹ quarti in qua ꝑncipaliter tria ꝓbat. Primo ꝓbat malos eſſe miſeriores qui cupita ꝑficiūt q̄ʒ ſi ea nō ꝑficerēt. Scđo ꝓbat malos eſſe miſeriores ſi ſint impuniti q̄ʒ ſi ſint puniti. Tertio oſtēdit illos eſſe miſeriores qui faciunt iniuriā q̄ʒ illi qui patiuntur. ſcđa ibi. Nā hoc quoq̄. tertia ibi. Nam illud. Primo Boetius conſentiens ꝑdictis facit quoddā notū. ⁊ phīa ſibi rñdet. ſcđo phīa ꝓſequit principale intentū. ibi. Etenim. Prīo dicit Tum ego Boetius finito carmine inq̄. i. dixi. ego fateor ideſt ꝯcedo ve℞ eſſe qđ dcm̄ eſt. nec iniuria. i. nō iniuſte video dici vitioſos mutari in beluas. i. beſtias. qualitate. i. vitio aīo℞ tam ⁊ ſi pro q̄ʒuis. ſeruent ſpēm humani corporis. Tunc Boetius faciens notū dicens. Sed eis quo℞ mens atrox. i. crudelis ſeuit ꝑnicie bono℞. idipſum noluiſſem eis licere. ſ. vt ſeuiant mali in bonos. Rñdet phīa nec licet inquit vti monſtrabit ꝯuenienti loco: tñ ſi idipſuʒ qđ creditur eis licere. hoc auferat a malis releuat pena ſceleratorum hominū ex magna parte. ¶ Notandū licet credat malis licere ꝙ ſeuiant ꝯtra bonos nō tñ in rei veritate lʒ qꝛ in ſexta proſa huius quarti oſtēdit phīa ꝙ nihil lʒ malis contra bonos niſi quantū ꝑmittit ex ordinatione diuine prouidentie ad vtilitatem bonorum.

¶ Etenim qđ incredibile forte cuiq̄ videatur. infeliciores eſſe neceſſe eſt: malos cum cupita perfecerint: quam ſi ea que cupiunt implere non poſſint. Nam ſi miſerum eſt voluiſſe praua potuiſſe miſerius eſt ſine quo voluntatis miſere langueret effectus.

¶ Etenim qđ incredibile. Hic phīa ꝓſequit ꝑncipale intentum ꝓbando ꝙ impꝛobi ſunt miſeriores qui cupita ꝑficiunt q̄ʒ qui ꝑficere nō poſſint. ſcđo oſtēdit ꝙ in hac vita nihil eſt diuturnū in cōparatione ad vitā eternā. tertio ponit admirationeʒ Boetii ſup quodam. ſcđa ibi. Neq̄ n. tertia ibi. Tuʒ ego. Primo dicit. Neceſſe eſt malos eſſe infeliciores. i. miſeriores cū ꝑfecerint cupita q̄ʒ ſi nō poſſint implere quod forte videat cuiq̄. i. alicui icredibile. cuius ꝓbatio ē. Nā ſi miſe℞ ē voluiſſe praua miſeri⁹ eſt potuiſſe ſine q̄. ſ. poſſe lāgueret. i. deficeret. effect⁹ miſerie volūtatis.

¶ Itaq̄ cum ſua ſingulis miſeria ſit triplici infortunio neceſſe vt vrgeantur: quos videas ſcelus velle poſſe perficere. B. accedo inquam. ſed vti hoc infortunio cito careant patrandi ſceleris poſſibilitate deſerti vehementer exopto. P. Carebunt inquit ocius quam vel tu forſitan velis: vel illi ſeſe eſtiment eſſe cariturꝯs.

¶ Itaq̄ cū ſingula tribus. ſ. volūtati potentie ⁊ effectui. ſit miſeria: neceſſe eſt vt illi vrgeant triplici infortunio. id malo: quos videas ſcelus velle: ſcelus poſſe ſcelus perficere. dicit Boetius accedo inq̄. i. ꝯſentio. ſʒ ego vehemēter. exopto vt mali deſerti poſſibilitate patrandi ſceleris cito careant h infortunio. ⁊ dicit phīa. Carebunt inqt ocius iſſeſt citi⁹ q̄ʒ tu forſitan velis. i. velle doleas. vel q̄ʒ illi eſtiment ſeſe. i. ſeipſos cariturꝯs. ¶ Notanduʒ ꝙ phīa dicit ꝙ poſſe malum ſit ocius q̄ʒ velle malū. h videt falſum qꝛ poſſe peccare non eſt malū: ſed velle peccare. Vn̄ ſm Senecam. Om̄e peccatū in actione eſt. ⁊ omnis actio eſt volūtaria ergo omne pctm̄ eſt voluntariū. pro tanto etiaʒ dicit Aug. Tolle uoluntatē ⁊ infernus non erit. ergo peius eſt velle malum q̄ʒ poſſe malum. cuius ꝯtrariū h dicit. Ad h dicendū ꝙ ſi poſſe ⁊ velle ſʒ ſe ⁊ abſolute ꝯſiderent. tūc peius eſt velle malū q̄ʒ poſſe malū: Si aūt accipit poſſe vt ſequens malam voluntatē ⁊ ſubſeruiens eidem. vt voluntas mala ꝑficiat i exteriori ope. ſic pei⁹ eſt poſſe q̄ʒ velle qꝛ ſine tali poſſe lāgueret volūtatis effect⁹. i. non ꝑficeret op⁹ ei⁹ extra. ſicut aūt ſcđo modo peius eſt poſſe malū q̄ʒ velle ſic peius eſt ꝑficere malū q̄ʒ poſſe. ita ꝙ vnūquodq̄ iſto℞ triū. velle poſſe ꝑficere aliqđ mali addit ſupra precedens.

¶ Neq̄ enim eſt aliquid in tam breuibus vite metis ita ſerum qđ expectare longuʒ immortalis preſertim animus putet quorum magna ſpes ⁊ excelſa facinorum machina repentino atq̄ inſperato ſepe fine deſtruitur. qđ quidem illis miſerie modum ſtatuit. Nam ſi nequitia miſeros facit. miſerior ſit neceſſe eſt diuturnior nequam. Quos infeliciſſimos eſſe iudicarem ſi non eo℞ maliciaʒ

ſaltem mors extrema finiret. Etenim ſi de praui tatis infortunio vera concluſimus infinitam li quet eſſe miſeriam: quam cõſtat eſſe eternam. B.

¶ Neqꝫ enim eſt aliqd. Hic phia qꝛ Boetius optauit malos citius carere potētia patrandi ſceleris pbat qꝛ in hac vita nihil eſt diuturnũ vel duratiuũ in cõpatione ad ppetuã vitam dicens. Neqꝫ enim eſt aliquid ſerũ.i.tardũ vel durabile in tam breuibus metis.idest terminis pñtis vite quod imortalis animus puter per longũ tēpus expectare.i.manere quorꝫ malorꝫ magna ſpes quã habēt de longanimitate vite ꝛ excelſã machina.i.magna potētia facinorꝫ ſepe deſtruit fine.i.morte fine inquã inſperato ꝛ repētino.qđ ſ.finiri morte ſtatuit ipſis malis modũ.i.terminũ ſue miſerie.qđ pbat per hoc. Nã ſi nequitia facit miſeros utiqꝫ ex dictis neceſſe eſt ut diuturnior neqꝫ ſit miſerior.ꝙs malos iudicarem infeliciſſimos.ſi non extrema mors eorꝫ maliciam finiret. Si enim cõcluſimus uerã de infortunio prauitatis qđ infortuniũ.i.malum tanto eſt maius quãto eſt diuturnius liquet miſeriam eorꝫ eſſe infinitã.quã cõſtat eſſe eternam. Eſſet aũt miſeria malorꝫ eterna ſi morte nõ finiretur. ¶ Notandũ qꝛ ď oppoſitis oppoſito modo iudicãdum eſt.cum oppoſitorꝫ oppoſite ſint cauſe. Sicut ergo in bõis illud qđ ē diuturni⁹ ē meli⁹.ſic i malis quod diuturni⁹ eſt peius. Cũ igiť malicia facit miſeros malos: ſi ſin ita eſſet eorꝫ miſeria ſi ppetuo pđurarēt in vita.ſꝫ qꝛ mors terminat eorꝫ maliciaꝫ iõ eorꝫ miſeriaꝫ ꝛ iſelicitatē diminuit.

¶ Cum ego mira quidem inquam ꝛ cõceſſu difficilis illatio: ſed his eam que prius conceſſa ſunt nimium conuenire cognoſco. P. Recte inquit eſtimas: ſed qui concluſioni accidere durum putat equum eſt: vel falſum aliquid preceſſiſſe demonſtraret. vel collationem ppoſitionũ non eſſe efficacem neceſſarium concluſionis oñdat. alioqn conceſſis precedentibus nihil prorſus eſt qđ illatione cauſetur.

¶ Tũ ego. Hic phia ponit admiratiõẽ Boetii ſup deductiõẽ phie.ď. O phia mira eſt illatio tua.ꝛ cõceſſu.i.ad concedendũ difficilis.qua pbat miſeriã malorꝫ diminui pm orē.ſed cognoſco eã nimiũ cõuenire his que cõceſſa ſũt prius.dicit phia recte inquã eſtimas.ſ.qꝛ pdicte illatiõi difficile crediť.ſꝫ q durꝫ.i.difficile putat accedere cõcluſiõi ipaꝫ cõcedẽdo.equũ eſt vt ipſe demonſtret aliquid falſum pceſſiſſe in pmiſſis vel oñdat collatiõẽ ppoſitionũ neceſſarie cõcluſionis non eſſe efficacē.alioqn cõceſſis precedentibus nihil eſt qđ cauſeť.i.conquerať de illatiõe. Vñ neceſſariũ ē eã cõcedeř quãtũcũqꝫ videať durũ. ¶ Notandũ qꝛ ſi nõ cõſentiť cõcluſioni.hoc eſt vel pter petitũ in materia: vel pter peccatũ i forma. pter petitũ in materia: vt ſi aliqua premiſſarum ſit falſa. pter petitũ in forma: vt ſi nõ ſit debita connexio ppoſitionũ reſpectu cõcluſionis incidente aliqua fallacia. Si autem nihil autem iſtorum accidit neceſſario ſequitur concluſio ex premiſſis.

¶ Nam hoc quoqꝫ qđ dicam non minus miruꝫ videatur: ſed his que ſumpta ſunt equꝫ eſt neceſſarium. b. Quidnam inquam. p. feliciores inquit eſſe improbos ſupplicia luentes ꝙꝫ ſi eos nulla iuſticie pena coerceat. neqꝫ id nunc molior qđ cui veniat in mentem corrigi vltione prauos mores: ꝛ ad rectum ſupplicij terrore deduci. Ceteris quoque exemplum eſſe fugiendi culpanda. ſed alio quodammodo feliciores eſſe improbos arbitror impunitos tametſi nulla rõ correctionis: nullus reſpectus habeatur exempli. b. Et quis erit inquã preter hos alius modus. p.

¶ Nam hoc ꝙꝫ qđ dicam. Hic phia pbat malos eſſe miſeriores ſi non puniant ꝙꝫ ſi puniant. ſcđo ſolut quoddã dubiũ. tertio ponit quẽdã epilogũ predictorꝫ. ſcđa ibi. Sꝫ queſo. tertia ibi. Id vero hacten⁹. Primo premittit cõcluſionẽ quã pbare intēdit excludẽdo qſdã modos pbationis qbus cõcluſio pbari poſſet. ſcđo ponit alium modum pbationis ab illis. ibi. Et illa. primo dicit: Hoc ꝙꝫ dicam non minus videať mirꝫ. ſed eque neceſſariũ videat concludi ex his que ſumpta ſunt ꝛ querit Boetius. Quidnam eſt qđ dicit phia. Ego dico improbos eſſe feliciores luentes ſupplicia: ꝙꝫ ſi nulla pena iuſticie eos coherceat.i.puniat. ſed ego non molior.i.non intendo nunc qꝛ alicui veniat mentē p prauos mores.i.hoies praue morigeratos corrigi vltione.i.pena ꝛ terrore ſupplicii ipſos deduci ad rectũ ꝛ nõ intendo ceteris hoibus penam malorꝫ eſſe exemplũ fugiendi culpanda.i.mala. Sꝫ preter iſtas duas cãs eſt alia a predictis qua arbitror iprobos eſſe feliciores punitos tametſi pro quãuis. nulla rõ correctiõis ꝛ nullus reſpectus exẽplũ habeatur. ꝛ querit Boetius. Quis erit preter hos alius modus. ¶ Nota qꝛ due ſunt cauſe pter quas videť melius malos eſſe punitos ꝙꝫ ipunitos vna qꝛ p penas mali corriguť. ꝛ reſipiſcũt a malo. Scđa cã: qꝛ alii timore pene mali cũ decliuant a malo ꝛ ſic pena malorꝫ ē exemplũ aliis fugiendi malũ. lꝫ iſte due cauſe ſint vere tũ phia de eis nõ intendit ſed vult aſſignare aliam cãm preter iſtas.

¶ Et illa bonos inquit eſſe felices malos vero miſeros nonne conceſſimus. b. Ita eſt inquaꝫ. p. Si igitur inquit miſerie cuiuſpiam bonum aliquid addatur: nonne felicior eſt eo cuius pura ac ſolitaria ſine cuiuſqꝫ boni admixtione miſeria eſt. b. Sic inquam videtur. b. Quid ſi eidem miſero qui cunctis careat. preterea quibus miſer eſt malum aliud fuerit annexum: nonne multo infelicior eo cenſendus eſt: cuius infortunium boni participatione releuatur. b. Quid ni inquam. P. Habent igitur improbi cum puniuntur quidem boni aliquid annexum: penam ipſam.ſ. que ratione iuſticie bona eſt. idemque: cum ſupplicio carent eis ineſt aliquid alterius mali ipſa impunitas: quam iniquitatis merito malum eſſe confeſſus es. b. Negare non poſſum. p. Multo igitur infeliciores improbi ſunt iniuſta impunita donati ꝙꝫ iuſta vltione puniti.

¶ Et illa. Hic phia põit aliũ modũ preter predictos pbãdo malos ipunitos eſſe miſiores ꝙꝫ punitos. ſcđo declarat quoddã aſſumptũ in pbatione. ibi. Sed puniri. primo reſumit qđ ſupra pbatũ eſt tertia pſa dicẽs. cõceſſim⁹ bonos eſſe felices malos vero miſeros dicit. Boe. ita eſt inquã. ꝛ phia. Si miſerie alicui⁹ addať aliqđ bonũ nõne ipſe eſt felicior eo cui⁹ miſeria eſt pura ꝛ ſolitaria ſine admixtiõe alicui⁹ boni. dicit. Boe. Sic inquã vř. vlteri⁹ querit phia. Si eidẽ miſero q cũctis careat bonis aliud malũ fuerit ãnexũ nõne cẽſendus ē iſelicior eo cui⁹ iſortuniũ.i.malũ releuať.i.tpať pticipatiõe boni. dicit Boe. qđ ni inqꝫ. dic phia iprobi.i.mali cũ puniuť hñt aliqđ boni ãnexũ.ſ. penã. que rõne iuſticie bona ꝛ cũ idẽ iprobi caret ſupplicio.i.pena ieſt eis aliqđ alteri⁹ mali.ſ. ipa ipunitas quã merito.i. iure iniqtatis cõfeſſus es eē malã. dicit Bo e. negare nõ poſſuꝫ. Igiť cõcludit phia qꝛ iprobi mlto ſũt iſeliciores donatiſ.i. additiſ iniuſta ipũitate.i. mala ipunitate: ꝙꝫ puniti iuſta vltiõe.i. pena. ¶ Notandum qꝛ rõ quã phia itendit eſt iſta. Cuiuſcũqꝫ hois malicie addiť aliqđ boni ipſe felicior ē eo cui⁹ malicie nihil boni addiť. ſed cum malus homo punit ſue malicie additur aliquid boni.ſ. pena que rõne iuſticie bona eſt cũ aũt nõ pu

niſtur eius malicie addit aliqd malum.ſ.impunitas q̃ ma
la eſt.ergo malus punitus felicioꝛ eſt malo impunito.

¶ Sed pũiri improbos iuſtũ.impunitos vero ela
bi iniquũ eſſe manifeſtuꝫ eſt.b.quis is neget. P.
Sed ne illud quidẽ ait quiſquã negabit:bonuꝫ eẽ
omne qḋ iuſtũ ẽ.cõtraqꝫ quod iniuſtuꝫ eſt malum
liquet eẽ.b. Tum ego iſta quidem conſequẽtia ſũt
eis que pauloante concluſa ſunt.

¶ Sed puniri improbos. Hic philoſophia declarat qḋ-
dam aſſumptum in probatione.ſ.ꝙ pena maloꝝ ſit bona
⁊ ꝙ impunitas ſit mala dicẽs. Manifeſtum eſt ꝙ puniri
improbos eſt iuſtuꝫ:⁊ iniquos elabi id eſt euadere impuni
tos eſt iniquũ.id eſt iniuſtum.dicit.boe. Quis neget illud
ſubiungit philoſophia. Nũquid illḋ aliquis negabit om
ne quod eſt iuſtũ eſſe bonum.⁊ ecõtra.id eſt ꝑ contrarium
qḋ iniuſtũ eſt.liquet.id eſt manifeſtũ eſt ipſũ eſſe malum.
Ego boe.dixi iſta iam dicta cõſequẽtia ſunt eis que pau-
loante cõcluſa ſunt. ¶ Notandũ ꝙ phia innuit duplicez
rationez.prima talis eſt:pena maloꝝ eſt iuſta:ſed iuſtum ẽ
bonum:ergo pena malorum eſt bona. Secunda ratio eſt:
impunitas malorum eſt iniuſta.ſed iniuſtuꝫ eſt malũ:ergo
impunitas malorum eſt mala.

¶ Sed queſo inquã te.nulla ne animaruꝫ ſuppli
cia poſt defũctũ morte corpus relinquis.p. Et ma
gna quidẽ inquit.quorum alia penali acerbitate.
alia vero purgatoria clementia exerceri puto. Sꝫ
nunc de his diſſerere conſilium non eſt.

¶ Sed queſo inqꝫ. Hic boetius ſoluit dubiũ. Querit eni
bo.phia queſo te inqꝫ.nunqd nlla animaꝝ ſupplicia poſt
mortẽ quorum malorum alia ego puto exerceri.id eſt pu-
niri penali acerbitate ſicut mala damnatorum. Alia vo pu
niri purgatoria clementia.id eſt igne purgatorio. ſed diſ-
ſerere.i.diſputare de his penis que debentur animabus
poſt mortem nũc non eſt cõſilium. ¶ Notandum ꝙ pec-
catum quãdoqꝫ eſt tale ꝙ ꝑ ipſum habituatur voluntas
ad malũ.cuiuſmodi eſt mortale peccatum. peccantes ergo
mortaliter ⁊ in tali peccato decedẽtes puniũtur eterna pe
na poſt mortẽ. Nam ſm bea.grego.ad magnã iuſticiã iu
dicantis dei ꝑtinet vt nunqꝫ careant ſupplicio: qui nunqꝫ
carere voluit peccato. Qñqꝫ autẽ peccatum eſt tale:ꝙ cõ
ſtat cum volũtate habituata ad bonũ:ſicut eſt peccatuꝫ ve
niale:tale nõ punitur eternaliter poſt mortẽ:ſed qꝛ ad iuſti
tiã dei pertinet vt nullum peccatum maneat impunitum.
idẽ oportet vt homo puniatur ad tempꝰ pro peccato venia
li.⁊ quia ꝑ talem penã aĩa purgatur ad receptionez pleni
premii.ideo illa pena dicitur pena purgatoria.

¶ Id vero hactenus egimus:vt que indigniſſima
tibi videbatur maloꝝ ꝑtãs.eam nullam eſſe co-
gnoſceres:quoſqꝫ impunitos querebare. videres
nunquã improbitatis ſue carere ſuppliciis. Licen
tiã quã cito finiri precabaris.nec longam eſſe di-
ſceres:infelicioremqꝫ fore ſi diuturnioꝛ infeliciſſimã
vero ſi eſſet eterna.poſt hec miſeriores eſſe impro-
bos:iniuſta impunitate dimiſſos.quam iuſta vlti
one punitos. Cui ſententie conſequens eſt:vt tuꝫ
demum grauioribus ſuppliciis vrgeantur. cũ im
puniti eſſe creduntur.b.

¶ Id vero.⁊c. Hic.phia ponit quendã epilogum ſupra-
dictoꝝ.ſcḋo oſdit boe.opinionẽ vulgi eſſe ꝯtrariã opinio
ni phie.ibi. Tum ego.primo dicit. Id egimus.i.ꝯtracta-
uimus hactenus.i.huc uſqꝫ.vt poteſtas maloꝝ que tibi
videbatur indigniſſima:nullam eaꝫ eſſe cognoſceres. ſicut
oſtendimus in ſecunda proſa:⁊ illos malos quos tu que-
rebare impunitos.tu nunqꝫ videres carere ſuppliciis ſue i
probitatis:ſicut oſtenſum eſt tertia proſa. Et nos etiaꝫ egi
mus vt licentiã ſeuiendi cõtra bonos quam tu cito pre ca-
baris finiri.diſceres eam non eſſe longam ⁊ infelicioreꝫ eẽ
potentiã ad malum ſi eſſet diuturnioꝛ:⁊ infeliciſſimaꝫ eſſe
ſi eſſet eterna:ſicut in iſta proſa oſtenſum eſt poſt hec.ꝓba
tum eſt eadeꝫ proſa improbos eſſe miſeriores.dimiſſos. id
eſt relictos iniuſta impunitate:qꝫ punitos iuſta vltiõe. Cui
conſequẽs eſt cum credũtur eſſe impuniti vrgeantur graui
bus ſuppliciis. ¶ Notandum circa predicta cum dicitur
illũ eſſe miſeriorẽ qui peccat impune qꝫ qui punitur ꝓ pec
cato.hoc eſt itelligendum de miſeria preſentis vite vtrobi
qꝫ vt ſit cõformis cõparatio. Accipiendo enim miſeriã pre
ſentis vite ex vna parte.⁊ ex alia ꝑte miſeriã q̃ eſt poſt mor
tem eſſet difformis cõparatio ⁊ extra ꝓpoſitum:qꝛ hic nõ
loquitur de miſeria que eſt poſt mortem.

¶ Tum ego cũ tuas inquam rõnes cõſidero ni-
hil dici verius puto. At ſi ad iudicia hominuꝫ re
uertar:qs ille eſt cui hec nõ credẽda modo:ſed ſal
tem non audiẽda videantur. Ita eſt inquit illa.
Nequeunt enim oculos tenebris aſſuetos ad lu-
cem ꝑſpicue veritatis attollere. ſimileſqꝫ auibus
ſunt:quarum intuituꝫ nox illuminat: dies cecat.
Dum.n.non rerum ordinem ſed ſuos intuentur
affectus: vel licẽtiam vel impunitatem ſcelerum
putant eſſe felicem. Uide autem quid eterna lex
ſanciat. Melioribus animum ſi conformaueris
nihil opus eſt iudice premium deferẽte.tu te ipſe
excellentioribus addidiſti. Si ſtudium ad peiora
deflexeris:extra ne queſieris. vltorem tu te ipſe in
deteriora detruſiſti.veluti ſi vicibus ſordidam hu
mum celumqꝫ reſpicias cunctis extra ceſſanti-
bus:ipſa cernẽdi rõne nunc ceno nũc ſyderibus
intereſſe videaris. At vulgus iſta nõ reſpicit.

¶ Tũ ego cum tuas inqꝫ rationes. Hic boetius oſtendit
opinionem vulgi eſſe contrariam opinioni philoſophie.
ſecundo oſtendit philoſophia non eſſe cõſentiendum opi
nioni vulgari.ſecunda ibi. Quid igitur. Primo dicit. O
philoſophia cum ego conſidero tuas rationes.id eſt inq-
ſitiones.puto nil verius dici ſupple illis. Sed ſi reuertar
ad iudicia hominum vulgarium ſupple aliter videtur.
Quis enim eſt ille cui hec ſupple dicta tua.non modo. id
eſt non tantum:videantur credenda:ſed etiam non audien
da. Dicit philoſophia. Ita eſt ꝙ vulgares nequeunt ocu-
los rationis ⁊ intellectus.aſſuetos.id eſt aſſuefactos. tene
bris paſſionum.attollere.id eſt erigere ad lucem perſpicue
veritatis.ſupple vt verum videant iudicio recte rationis:
⁊ ſunt ſimiles auibus.ſcilicet noctuis ⁊ bubonibus qua-
rum intuitum.id eſt viſum nox illuminat.⁊ dies cecat.duꝫ
enim vulgares non intuentur ordinem rerum qui habet
ad modum lucis:ſed intuentur ſuos affectus.id eſt deſi-
deria que habent ſe ad modum tenebrarum.ipſi putant fe
licem eſſe impunitatem ſcelerum id eſt malorum.vel licen-
tiam ſupple ſeuiendi contra bonos quod tamen non eſt.
Uide autem quid ſanciat.id eſt ſtatuat eterna lex.id eſt di-
uina prouidentia.ſi conformaueris animum tuum melio
ribus.id eſt virtutibus. nihil eſt tibi opus iudice exterio-
ri deferente premium.quia tu teipſe addidiſti excellentio-
ribus. ⁊ per conſequens factus es deus. Si autem ſtudi-
um deflexeris ad peiora.id eſt ad vicia.ne pro non queſie-
ris extra vltorem.id eſt vindicem:quia tu teipſe detruſiſti
te in deteriora: ⁊ per conſequens factus es belua.hoc
declarat in ſimili.veluti ſi reſpicias humum ⁊ celum. vi-
cibus.id eſt viciſſim. nunc celum nunc terram. cunctis

ſup.iudiciis extra ceſſantib⁹.ipſa ſola rōe cernēdi videaris
nunc intereſſe ſceno.id eſt terre nunc ſyderibus.id eſt celo
ſupple eodē mō.cūctis extra ceſſantib⁹ ipſa ſola rōne ope
rādi bene vel male aſſequeris p̄miū vel ſuppliciū diuina
iuſticia hoc ordināte.ſed vulgus iſta nō reſpicit ꝓpter pre
dictam cauſaꝫ.¶ Nota ꝙ quia natura viſus requirit me
dium illuminatū.ideo ſm communem naturā viſus noctue
⁊ bubones melius deberēt videre ī die q̄ꝫ in nocte.cuius
tamē cōtrariū accidit eis.vel propter debilitatē naturalē
viſus.ſicut in noctuis.de qbus dicit Iſidorus ꝙ ortu ſplē
dore ſolis viſus noctue ebetat.vel propter cōſuetudinem
ad tenebras ſicut credit eſſe de bubone.Cum eni bubo ha
beat alias aues ſibi inimicas.ido de die in cauernis lati
tat ⁊ aliis auibus quieſcētibus propter neceſſitatē vict⁹ de
nocte volat.¶ Notandum ꝙ dicit.Vide qd eterna lex ſā
tiat dicit beatus auguſtin⁹ in libro de libero arbitrio.Lex
eterna eſt qua iuſtū eſt vt oīa ſint ordinata.⁊ iō ſm ordinē ei⁹
nunquā iuſtus deſtituit p̄miis:nec malus ſuppliciis.

¶ Quid igitur:hisne accedamus quos belluis
ſimiles eſſe monſtrauimus:Quid ſi quis amiſſo
penitus viſu:ipſum etiam ſe habuiſſe obliuiſce
retur intuitum:nihilq̄ꝫ ſibi ad humanam perfec
tionem deeſſe arbitraretur.num videntes eadem
cecos putaremus.

¶ Quid igit hisne accedamus.Hic oſtēdit philoſophia
nō eſſe cōſentiendū opinioni vulgari dicens.O Boeti qd
igit dicis:nūquid debemus accedere per cōſenſuꝫ his vul
garibus quos mōſtrauimus ſimiles eſſe beſtiis.quaſi di
cat nō:⁊ hoc manifeſtat per exemplū dicens.quid dicis ſi
quis homo amiſſo penitus viſu:obliuiſceret etiā ſeipſuꝫ
habuiſſe viſum ⁊ arbitraret nihil deeſſe ſibi ad pfectionē
humanā.nunquid homines videntes.id eſt iudicantes ea
dem cū ceco.putaremus eſſe cecos quaſi dicat immo.ſup
ple ſimiliter ſi vulgares dicerēt ſe recte iudicare.⁊ ſe eē bel
uas:adhuc nō eſſet eis conſentiendū.¶ Notandū ꝙ vul
gares ⁊ imperiti iudicāt.tāq̄ꝫ longe diſtantes a veritate qꝛ
iudicant ſcōm concupiſcentiā:non ſm rei veritatē:propter
quod non eſt ſtandum eorum iudicio.Vnde Seneca in
de remediis fortuitorū dicit.Male opinātur homines de
te:ſed mali.moueerer autē ſi ſapientes hoc loquerētur:nūc
autē malis diſplicere eſt laudari.Male ȏ te loquūtur mo
uerer ſi h⁹ iudicio facerēt.nūc autē morbo ignorātie faciūt
male de te loquuntur quia bene neſciunt loqui.

¶ Nam ne illud quidem acquieſcent quod eque
validis rationū nititur firmamētis īfeliciores eſſe
eos qui faciant quā qui patiantur iniuriam.B.
Vellem inq̄ꝫ has ipſas audire rationes.P.Om
nem inquit improbum num ſupplicio dignuꝫ ne
gas.b.Minime.P.Infelices vero eſſe qui ſunt
improbi multipliciter liquet.b.Ita eſt inq̄ꝫ.P.
Qui igitur ſupplicio digni ſunt miſeros eſſe non
dubitas.b.Conuenit inquam.p.Si igitur cogni
tor ait reſideres:cui ſupplicium inferendum pu
tares:ei ne qui feciſſet:an qui pertuliſſet iniuriam
p.Nec ambigo inquam quin perpeſſo ſatiſfacerē
dolore facientis.p.Miſerior igitur tibi iniurie illa
tor quam acceptor eſſe videretur.b.Conſequitur
inquam.

¶ Nam ne illud quidē acqeſcēt.Hic philoſophia ꝓbat
illos eſſe miſeros qui faciūt iniuriā q̄ꝫ qui patiūtur.ſecun
do ex hoc cōcludit ꝙ iniuria non eſt ipſius patiētis ſed infe
rentis.tertio inuehit contra oratores ſecūda ibi.Hac igi
tur tertia ibi.At qui nūc.Primo dicit nūquid vulgares
nō acquieſcēt.id eſt credent.illud quod nitit eque validis
firmamētis rationū.ſcꝫ infeliciores eſſe eos qui faciūt in
iuriam q̄ꝫ qui patiant.Dicit boetius.Vellem audire has
ipſas rōnes.tūc phia intendit duos ſillogiſmos ad probā
dum intentum quorum prim⁹ eſt.Ois improbus ē miſer:
ſed ois dignus ſupplicio ē improbus ergo ois dignus ſup
plicio eſt miſer.⁊ p ꝯñs q̄ꝫto dignior eſt ſupplicio tanto ē
miſerior.Secūdus ſyllogiſmus eſt.quāto aliquis ē digni
or ſupplicio tanto ē miſerior.ſed faciens iniuriā dignior ē
ſupplicio q̄ꝫ patiens.ḡ faciens iniuriā miſerior eſt q̄ꝫ iniu
riam patiens.primo innuit primū ſyllogiſmuꝫ dicens.nū
quid negas oēm improbū eſſe dignum ſupplicio.boetius
dicit.minime nego.⁊ multiplicit liquet eos eſſe infelices
qui ſunt īprobi.ita ēt dicit boetius.Igit dicit phia.q di
gni ſunt ſupplicio nō dubitas eos eſſe miſeros.dicit boe
tius.cōuenit inq̄ꝫ ſupple predictis.Tunc innuit ſecunduꝫ
ſyllogiſmuꝫ p moduꝫ interrogatiōis dicens.O boeti ſi tu
reſideres cognitor id eſt iudex cauſaꝝ.cui putares inferen
dum ſupplicium.vel ei qui feciſſet iniuriā.vel ei qui ꝑtu
liſſet iniuriā:dicit boeti⁹.nō ambigo.i.nō dubito.qn ego
ſatiſfacereꝫ perpeſſo iniuriā dolore.i.cum ſupplicio facie
tis iniuriā Igitur dicit phia.illator iniurie videret tibi eē
miſerior q̄ꝫ acceptor iniurie.dicit boetius.conſeqtur inq̄ꝫ
ſupple predicta.¶ Notandū ꝙ ad eandē concluſioneꝫ ſic
poſſet argui.Quicunq̄ꝫ operatur malum ex propoſito ma
gis peccat ⁊ miſerior eſt q̄ꝫ ipm ſuſtinēs ſine ꝓpoſito et vo
luntate.ſed inferens iniuriā peccat ex ꝓpoſito ⁊ ex volūta
te.ſuſtinēs autē ſuſtinet contra voluntateꝫ.ergo inferēs in
iuriā peior eſt ⁊ miſerior patiente iniuriaꝫ.

¶ Hac igitur aliiſq̄ꝫ de cauſis ea radice nitenti
bus:quod turpitudo ſuapte natura miſeros faci
at:apparet cuilibet illatam iniuriam non accipi
entis ſed inferentis eſſe miſeriam.P.

¶ Hac igit.Hic phia cōcludit ex dictis ꝙ quelibet iniu
ria nō eſt miſeria patientis.ſed inferētis dicens.Hac igit
de cauſa qꝛ inferens iniuriā miſerior eſt patiente et ex aliis
cauſis ex radice.i.fundamento nitentibus hoc.ſ.fundamē
to.ꝙ turpitudo facit homines miſeros ſuapte natura:id
eſt ſua propria natura.Ex hoc apparet iniuriā cuilibet il
latam non eſſe miſeriā accipientis id eſt patientis.eam ſed
inferentis.¶ Notandū ꝙ ex littera ſic poteſt argui turpi
tudo propria natura ſua facit hominem miſerum.ſed tur
pitudo eſt in inferente iniuriā ⁊ non in patiente.ergo infe
rens iniuriā ē turpis ⁊ miſer.⁊ p conſequens iniuria non
eſt miſeria patientis:ſed eam inferentis.

¶ Atqui nunc aiit contra faciunt oratores.Pro
bia enī qui graue quid acerbumq̄ꝫ perpeſſi ſunt
miſerationem iudicum excitare conantur cū ma
gis admittentib⁹ iuſtior miſeratio debeatur quos
non ab iratis:ſed a propitiis potius miſerantibus
q̄ꝫ accuſatoribus ad iudicium veluti egros ad me
dicum duci oportebat vt culpe morbos ſupplicio
reſecarent:quo pacto defenſoruꝫ opera vel tota fri
geret.Vel ſi prodeſſe hominibus mallet.in accuſa
tionis habitum verteretur.Ipſi quoq̄ꝫ improbi ſi
eis aliqua rimula virtutem relictam fas eſſet aſpi
cere:victorumq̄ꝫ ſordes penarum cruciatib⁹ ſe de
poſituros viderent compenſatione adipiſcende ꝓ
bitatis:nec hoc cruciatus eſſe dicerent.defenſorū
q̄ꝫ operam repudiarent ac ſe totos accuſatoribus
iudicibuſq̄ꝫ permitterēt.

¶ Atqui nunc ait.Hic philoſophia inuehit contra orato
res.ſecundo concludit ex dictis ꝙ odium nō habet locum
apud ſapientes.ibi.Quo fit.primo inuehit ꝯtra oratores
q inducūt iudices ad miſerādū patiēti iniuriā.cū tn̄ potius

miſerandum ſit facienti iniuriã: ⁊ oratores.i.cauſidici quorum officium eſt pſuadere iudici, Iſti faciunt nũc ɔtrariuʒ qꝛ ipſi conant excitare miſerationẽ iudicũ pro eis q pꝯeſſi ſunt graue ⁊ acerbũ qd.cum magis iuſtior miſeratio debeat admittẽtibus.i.facientibus malũ. quos iniuriantes oportebat duci ad iudiciũ: velut egros ad medicũ.non ab iratis accuſatoribus.ſed a propiciis ⁊ miſerantibus vt reſecarent morbos culpe ſupplicia.i.pena. Quo ſupple ordine pacto ſi hoïes mouerentur miſericordia erga faciẽtes iniuriã.opera.i.diligẽtia.defenſoꝝ.i.defendere volentiuʒ ipſos.illa tota frigeret.i.ceſſaret vel ſi mallet prodeſſe hominibus iniuriantib⁹: tũc defenſio eoꝝ verteret in habitum accuſationis.ita ꝙ ille q fuit defenſor fieret accuſator. Ipi quoqʒ improbi ſi.cẽt eis fas aſpicere virtutẽ relictã aliqua rimula.i.cognitiõe.ipſi viderent ſe depoſituros ſordes vicioꝝ cruciatibus penaꝝ: cõpenſatione.i.cã adipiſcende ꝓbitatis. Nec ipſi different.i.reputarent cruciatibus.ſʒ ipi repudiarent.i.ſpernerent operam.i.diligẽtiã defenſorum ⁊ ſe totos permitterẽt accuſatoribus ⁊ iudicib⁹. ¶ Nota ꝙ miſericordia vł miſeratio eſt virtus ſm quã aliquis compatit aliene miſerie. Qui ergo ineſt maior miſeria ei debet maior miſericordia.ſed declaratũ eſt maiorẽ eſſe miſeriaꝫ inferentis iniuriã qʒ patientis ergo ad miſerandũ eis maxie debent induci iudices cuius ɔtrariũ faciũt oratores qꝛ inducunt iudices ad miſerandũ patientib⁹ iniuriã. ¶ Notandum ꝙ facientes iniuriã accuſandi ſunt nõ ex ira ſed ex cõpaſſione ⁊ miſericordia ⁊ penali remedio morbus culpe eorũ auferat: ſicut.n.egris nõ eſt inſultandũ ſed potius ɔdolendũ.ſicut ⁊ iſtis qui morbo vicioꝝ affecti ſunt: ⁊ poti⁹ ſũt accuſandi qʒ defendendi vt penali acerbitate eoꝝ malicia minuat.etiã ſi mali perpẽderẽt ſordes vicioꝝ ⁊ dignitates virtutũ nõ reputarent cruciat⁹.ſed ſe accuſatorib⁹ ⁊ iudicibus voluntarie afferret puniendos.

¶ Quo fit vt apud ſapientes nullus prorſus loc⁹ relinquatur. Nã bonos quis niſi ſtultiſſimus oderit: malos vero odiſſe ratione caret. Nã ſicuti corporum languor: ita vicioſitas eſt quaſi morbus animorum. Cum egros corpore minime dignos odio ſed potius miſeratiõe iudicemus: multomagis non inſequẽdi ſed miſerandi ſunt: quorũ mentes omni languore atrocior vrget improbitas.

¶ Quo fit. Hic pħia ex dictis ɔcludit ꝙ odium non hẽt locum apud ſapientes ⁊ dicit. Quo fit.i.ex dictis ſequitur vt apud ſapientes nullus locus relinquatur odio. Nã qs oderit bonos niſi ſtultiſſimus: malos vero odiſſe caret rõne.i.eſt irrationabile.nam ſicut lãguor eſt morb⁹ corporũ ita vicioſitas eſt morbus animorum. Cum ergo egros corpore minime iudicemus dignos odio: ſed poti⁹ miſeratione multomagis nõ inſequẽdi ſunt odio: ſed potius miſerãdi: quorum mentes vrget iꝓbitas.i.malicia.exiſtẽs atrocior.i.crudelior omni languore corporali. ¶ Nota ꝙ ſapientes nõ debent odire malos: qꝛ dicit Seneca ad lucillũ Hunc affectum ſapientes habeãt aduerſus malos: quem habet medicus aduerſus egros ſuos qui eos non odio ſʒ remedio ſtudet contrectare: qui nec reliquias egrorum nec effuſa dedignatur intueri.

Metrum quartum libri quarti.

Quid tantos iuuat excitare motus.
Et propria fatum ſollicitare manu.
Si mortem petitis.propinquat ipſa.
Sponte ſua: volucres nec remoratur equos.
Quos ſerpens.leo.tigris: vrſus: aper.
Dente petunt.idem ſe tamen enſe petunt.
An diſtant quia diſſidentqʒ mores:
Iniuſtas acies ⁊ fera bella mouent:
Alterniſqʒ volunt perire telis
Non eſt iuſta ſatis ſeuitie ratio.
Vis aptam meritis vicem referre:
Dilige iure bonos ⁊ miſereſce malis.

Metrum quartum libri quarti.

Quid tantos iuuat. Hic incipit quartũ metrum huius quarti qđ dr̃ valenticum ab inuentore ſecunduʒ dr̃ penthametrum ſiue elegiacũ in quo pħia exclamat cõtra hoïes qui bellicis motibus ex odio ſemetipſos ad mortem deducũt dicens. Quid iuuat.i.q̃ vtilitas.excitare tantos motus.ſ.odii ⁊ qd iuuat ſollicitare.id eſt ſollicite exquirere fatum.i.mortẽ ꝓpria manu.q.d.nulla eſt vtilitas. Eſt aũt rõ hec qꝛ ſi mortẽ petitis.i.deſideratis.ſiue veſtram ſiue aliorum propinquat ſponte ſua. nec remoratur.i.retardat.volucres.i.veloces equos. Mirandum eſt etiam ꝙ hoïes quos leo: ſerpens.tigris.vrſus aper dente petunt.i.inuadunt ꝙ idem homines petũt.i.inuadunt ſe enſe.vt ſe mutuo interficiant. Et querit pħia. Nũquid homines mouent iniuſtas acies ⁊ fera bella et volũt perire alternis telis.i.mutuis ſagittis.ideo qꝛ mores eoꝝ diſtant et diſſident.i.diſcordant. Certe iſta ratio ſeuitie nõ eſt ſatis iuſta vis.ergo referre.i.reportare.aptat vicem.i.viciſſitudinem meritis taʒ boni qʒ mali dilige bonos ⁊ miſereſce malis. ¶ Notandum ꝙ dicit morte non retardare ſuos equos.per equos mortis intelligũtur partiales diſpoſitiones periodi per quas homo ad mortẽ tendit. Quilibet enim homo habet certam ⁊ determinatam perioduʒ ſue vite.eo ꝙ forme omnium rerũ ſunt in terminis.i.in corporibus celeſtibus virtualiter.vt patet ſecundo de generatione. ¶ Notandũ ꝙ pħia hic non excludit licentiam gerendi iuſtum bellum ſed iniuſtum: quia dicit iniuſtas acies.bellum enim iuſtũ conceditur.⁊ ideo geritur vt aliqs niteñs contra iuſticiam ad iuſticiam reducatur.

Proſa quinta quarti libri.

Hic ego video inquam que ſit vel felicitas vel miſeria in ipſis proborum atqʒ improborum meritis conſtituta. Sed in hac ipſa fortuna populari non nihil boni maliue ineſſe perpendo. Neque enim ſapientium quiſquaʒ exul.inops.ignominioſuſqʒ eſſe malit. potius quam pollens opibus.honore reuerendus potentia validus: in ſua permanens vrbe florere. Sic eniʒ clarius teſtatiuſque ſapientie tractatur officium: cuʒ in contingentes populos regentium quodãmodo beatitudo tranſfunditur.

Proſa quinta quarti libri.

Hic ego video. Iſta eſt quinta proſa hui⁹ quarti qꝛ Bo.prius ɔquerebat bonis mala ⁊ malis bona cõtingere: ꝓp qđ etiã reputabat iſtarũ fortunaꝝ vices non ex ordine diuine prouidentie ſed ex caſu prouenire: ideo pħia ſuper hoc conſolatur boetium aſſignãdo cauſas quare bonis mala ⁊ malis bona contingãt. Et primo bo.exprimit ſuũ dolorem in hoc ꝙ vices fortunarũ.videntur confuſe ⁊ inordinate diſponi.ſecundo aſſignat pħia cauſam huius apparentie.tertio ipſum conſolatur aſſignando cauſas predictoꝝ ſecunda ibi. Nec mirũ. tertia ibi. Ita eſt inquit. Primo boetius premittit q̃dam. Secundo exprimit cauſam ſui doloris ibi. Cum preſertiʒ. Primo dicit. Ego video hic.id eſt ex dictis que felicitas ſit conſtituta in meritis proborum.ſcilicet deos fieri.⁊ q̃ ſit miſeria conſtituta in meritis improborum ſcilicet tranſformari in beluas.ſed ego perpendo.id eſt iudico. non nihil.i.aliquid.boni vel mali.eſſe in hac forma populari.i.in proſperitate fortuita: quod probat. Neqʒ eni quiſqʒ ſapiẽ

tium malit.i.magis vult eſſe exul.inops iguominioſus.i. infamis potiuſq̄ꝫ pollens opibus q̄ꝫ reuerēdus honore. validus potentia.⁊ in ſua vrbe permanens florere ſient.n. per hmõi bona fortune officium ſapientie.i.ſapientis tractatur clarius.⁊ teſtatius.i.cum maiori teſtimonio: qꝛ talibus plus creditur.cum beatitudo regentiū transfundit.i. dilatat in popolos contingentes.i.vicinos. ¶ Notandū ꝙ in bonis fortuitis eſt aliqd boni:quia ꝑ ipſa ſapiens expeditius tractat officiū gubernandi ſubditos. Qui eniꝫ diuitiis.potentia ⁊ fama ꝓcellunt alios:aptioreſqꝫ ſunt ad regendam rempublicā qꝛ aptiores ſunt ad ſubueniendū oppreſſis:⁊ ad deprimendum malos.ad protegenduꝫ bonoſ ad expugnandum inimicos.⁊ ita ſapienti qui tractat negocium reipublice neceſſaria eſt potentia ⁊ diuitiaruꝫ habūdantia. Sed ſapienti qui vacat ɔtemplatiōi diuitie ſūt onerose quia nimiam inde gerit ſolicitudinem.

¶ Cum preſertim carcer lex ceteraqꝫ legaliū tormenta penarum pernicioſis potius ciuibus: propter quos etiam conſtituta ſunt debeantur. Cur hec igitur verſa vice mutentur:ſcelerumqꝫ ſupplicia bonos premāt.premia virtutum mali rapiant vehementer admiror:queqꝫ tam iniuſte confuſionis ratio videatur ex te ſcire deſidero. Minus etenīꝫ mirarer ſi miſceri omnia fortuitis caſibus crederem: Nunc ſtuporem meum deus rector exaggerat:qui cum ſepe bonis iocunda:malis aſpera: contraqꝫ bonis dura tribuat.malis optata concedat:niſi cauſa deprehendatur:quid eſt quod a fortuitis caſibus differre videatur.p:

¶ Cum ꝑſertim. Hic Boetius exprimit cauſam ſui doloris ⁊ admiratiōis dicens. Cum lex ⁊ carcer ⁊ cetera tormēta legaliū penaꝝ.potius debeantur pernicioſis.i.malis ciuibus ꝑꝑ quos cōſtituta ſūt. Ego vehemēter admiror cur hec tormenta viceuerſa.i.cōtrario mō mūeren̄t ita vt ſupplicia ſcelerum.i.malorum.ꝑmant bonos:⁊ mali rapiant premia virtutū.i.virtuoſoꝝ:⁊ ego deſidero o ph̄ia ſcire ex te que videatur eſſe ratio.i.cā tam iniuſte cōfuſionis minus enim mirarer ſi crederē omnia miſceri fortuitis caſibꝰ. Nunc autē deus rector oīum exaggerat.i. augmentat ſtuporem meū.qui deꝰ cum ſepe bonis iocunda maliſ aſpera tribuat:⁊ cōtra.i.ꝑ cōtrariū bonis dura tribuat.malis optata cōcedat.niſi deꝑhendat̄.i.cognoſcat̄ cā huius. quid eſt hoc qđ videat̄ differre a fortuitis caſibus.q.d.nihil.

¶ Notādū ꝙ tormēta legalia ſicut carcer membrorū mutilatio.flagellatio ⁊ hmõi ſunt īuenta ꝑꝑ malos.⁊ iſta ſepius vident̄ īfligi bonis:malis euadentibus.ſuꝑ hoc admirat̄ Bo.cū tñ deꝰ debeat punire malos.⁊ remunerare bonos.⁊ niſi hiꝰ cā cognoſcat̄.quare hoc cōtingat nihil eſt quin talia videant̄ cōtingere a caſu ⁊ a fortuna ⁊ nō ſubiacere regimini prouidentie diuine.quod abſurdum eſt.

¶ Nec mirum inquit ſiquid ordinis ignorata ratione temerarium confuſumqꝫ credatur. Sed tu quamuis cauſam tante diſpoſitionis ignores. tamen quoniam bonus mundum rector temperat: recte fieri cuncta ne dubites.

¶ Nec miꝝ. Hic ph̄ia aſſignat cām apparētie talis ɔfuſionis.qꝛ ſic vr̄ eſſe ꝑꝑ ignorantiā cauſe.⁊ dicit. Nec mirū ſiquid credat̄ ɔfuſum ⁊ temerarium.ſ.caſuale in iſtis inferioribus.ignorata ratiōe ordinis.ſ.diuine prouidentie. ſꝫ q̄ꝫuis tu ignores cauſam tante diſpoſitionis diuine tanq̄ꝫ bonus rector.ſ.deus tꝑat mundum ſua bonitate. ideo nō dubites cuncta recte fieri. ¶ Notandūꝙ miꝝ eſt cuius cā neſcit̄:pro tanto eniꝫ multi mirātur de eclipſi ſolis.qꝛ cām ignorant:⁊ qꝛ boetius ignorabat cām huius confuſionis quare bonis mala ⁊ malis bona contingant:ideo hoc admirabatur ⁊ cauſa admirationis eius fuit ignorātia diſpoſitionis diuine prouidentie.

Metrum quintum quarti libri.

Si quis arcturi ſydera neſcit.
Propinqua ſummo cardine labi.
Cur legat tardus plauſtra boetes:
Mergatqꝫ ſeras equore flammas.
Cum nimis celeres explicet ortus.
Legem ſtupebit etheris alti.
Palleant plene cornua lune
Infecta metis noctis opace.
Queqꝫ fulgenti texerat ore.
Confuſa phebe detegat aſtra.
Cōmouet gentes ꝑublicus error.
Laſſantqꝫ crebris pulſibus era.

Metrum quintum quarti libri.

Si quis arcturi. Iſtud ē quintum metꝝ huiꝰ q̄rti qđ dr̄ alemanicum ab inuentore dactilicū a pede predominante.thetrametꝝ.i.quatuor peduꝫ ypercathalecticū.i.habūdans in vna ſyllaba.in quo metro ph̄ia declarat quō ea quoꝝ cauſe nō apparēt vidētur mira.ſcđo oñdit quō cognita cauſa ceſſat admiratio ibi. Nemo miratur flamina. Primo oñdit ꝙ ꝑꝑ latentiā cauſarum homines mirant̄.⁊ inducit de hoc duo exēpla. primum eſt de eo qđ accidit in ſtellis iuxta polū ſeptentrionalem.qꝛ ille ſtelle ceteris ſtellis remotioribus tardius mouent̄.⁊ tñ velocius oriūtur.q autēꝫ ignorat cām huiꝰ illi vr̄ hoc miꝝ.vñ dicit. Si quiſ neſcit ſydera arcturi.i.maioris vrſe.labi.i.volui.propinqua ſummo cardine.i.cardini ponēdo ablatiuuꝫ pro datiuo cā metri.id eſt polo ſeptētrionali.ille ſtupebit.i.admirabitur.legem alti etheris.i. firmamenti. Cur boetes.i.ſtella tarda.legat.i.pertranſeat plauſtra.i.ſtellas plauſtri.i.maioris vrſe ⁊ mergat feras flammas equore.loquens more poetico qui ſequentes iudicium vulgi dñt ſtellas tingi in mari qñ occidunt.⁊ dicitur boetes mergere feras flammas.i.lumina ſua tarda. qꝛ nunq̄ꝫ ea mergit ⁊ eſt modus loquendi id qđ nunq̄ꝫ fit tarde fit.cum tñ boetes explicet ortus nimis celeres.eo ꝙ in principio noctis nobis ſtatim apparet. Secundū exemplū eſt de eclipſi lune.quā neſcientes cām adeo aliq admirātur:ꝙ putant eius eclipſim contingere per incantationem ⁊ volentes auxiliari lune ⁊ impedire ne audiat incantationem:cōcutiant omnia vaſa erea ⁊ ſonora tempore eclipſis vnde dicit in littera. Cornua plene lune palleant quia incipiente eclipſi luna incipit apparere corniculata.cornua infecta metis.i.terminis opace noctis.i.vmbre terre.⁊ phebe ideſt luna confuſa.ſ.priuatione luminis.detegat.ideſt apparere faciat aſtra minora.que texerat ideſt latere fecerat. fulgenti ore.ideſt habundantia ſui fulgoris. Tunc publicus error quo putatur luna incantari commouet gentes. ⁊ laſſant ideſt fatigant era ideſt vaſa erea vel cāpanas crebris pulſibus. ¶ Notandum ꝙ arcturus dicitur ab arctos quod eſt vrſa.que eſt quoddam ſignum iuxta polum ſeptentrionalem:quod nos vulgariter plauſtrum nominamus:⁊ ſic accipit beatus Gregorius ſuper iob dicens. Arcturus ſeptē ſtellis maxime lucet ſemper mouetur. ⁊ nunq̄ꝫ mergitur. ¶ Notandum ꝙ ſtelle circa polum arcticuꝫ mote ſicut arcturus.⁊ alie ſtelle mouētur tardius aliis ſtellis remotioribꝰ a polo arctico.qꝛ minorē circulū ſuo motu deſcribūt:⁊ ſtelle remotiores maiorē.vñ cū ſtelle remotiores in equali tꝑe ꝑtranſeant maiorē circuium i quo ſtelle propinquiores minorē.qꝛ ambo circūuoluuntur ſemel in die naturali.patet ꝑ diffinitionem velocitatis ⁊ tarditatis.ꝙ ſtelle propinquiores polo tardius mouētur ⁊ remotiores velocius. Illud enim mouetur tarde quod in eq̄li tempore ꝑtranſit minus ſpaciuꝫ.⁊ illud mouetur veloci

ter quod inequali pte ptranſit maius ſpaciū. ¶ Notādū q luna recipit lumē ſuum a ſole. ſi ergo corpus opacū iter ponitur impediens ne lumen ſolis pueniat ad lunam: vel i toto vel in parte. neceſſe eſt lumen lune deficere vel in toto vel in parte. ⁊ hoc eſt lunam eclipſari.

Nemo miratur flamina chori.
Littus frementi tundere fluctu.
Nec niuis duram frigore molem.
Feruenti phebi ſoluier eſtu.
Hic enim cauſas cernere promptū eſt.
Illic latentes pectora turbant.
Cuncta que rara prouehit etas.
Stupetq ſubitis mobile vulgus.
Cedat inſcitie nubilus error:
Ceſſent profecto mira videri.

¶ Nemo mirat. Hic oſtēdit q cognita cā ceſſat admiratio dicens. Nemo mirat flamma chori: talis venti tundere .i. pcutere ltus frementi fluctu. ſ. maris: ⁊ hoc dicit pro tāto: qꝛ vento flante aqua maris ceditʒ et ad litus reſiſtēs repercutit. nec etiam aliqs miratur molē .i. magnitudinem niuis frigore durā .i. cōgelatam. ſoluier .i. ſolui: ⁊ hic ē pagoge .i. additio ſyllabe ad finem dictiōis pp neceſſitatem metri: ergo ponitur ſoluier pro ſolui. feruenti eſtu phebi: idest ſolis. hic enim .i. in iſtis exemplis promptū eſt cernere cauſas: quare ventus impellit mare. quare ſol liquefacit niuē. ſed illic in prioribus exēplis. latentes cāe turbant pectora ſupple p admirationē: ⁊ mobile vulgus ſtupet .i. miratur. ſubit s id ē de ſubitaneis euentibus: ⁊ ſtupet cuncta q̄ prouehit .i. producit rara etas .i. que raro eueniūt. ſed ſi vis caſſare admirationem. nubilus error inſcitie .i. ignorātie cauſaꝝ cedat .i. recedat ⁊ accedat noticiam cauſaꝝ. pfecto .i. pro certo tunc ceſſent videri mira que prius ſtante ignorantia videbantur mira. ¶ Notandū q ſacerdotes in egypto pp admirari inceperūt philoſophari vidētes .n. eclipſes ſolis ⁊ lune: ⁊ ignorantes cauſas. mirabant. cauſas eaꝝ iquirentes qbus inuentis habuerūt ſcientiā earuʒ eclipſiū. eo q ſcire eſt cām rei cognoſcere. cognita ergo cā cognoſcitur res. ⁊ per conſequens ceſſat admiratio.

Proſa ſexta quarti libri.

Ita eſt inquā. Sed cū tui muneris ſit latentiuʒ rerū cauſas euoluere velataſq caligine explicare rōnes: queſo vt hic decernās quoniā hoc me miraculum maxime perturbat ediſſeras. P. Tum illa pauliſper arridens: ad rem me inquit omnium queſitu maximam vocas: cui vix exhauſti quicquā ſatis ſit. talis namq materia eſt vt vna dubitatione ſucciſa. innumerabiles alie velut hydre capita ſuccreſcant. nec vllus fuerit modus: niſi quis eas viuaciſſimo mētis igne coherceat. In hac enim de prouidentie ſimplicitate: de fati ſerie. de repentinis caſibus. de cognitione ac predeſtinatione diuina de arbitrii libertate queri ſolet. Que quanti oneris ſint ipſe perpendis.

¶ Proſa ſexta quarti libri.

Ita eſt inqꝫ. Hic incipit ſexta proſa hui⁹ quarti in qua pſa phia ꝯſolādo Boetiū aſſignat cauſas predictaꝝ q̄ videnť mira in diuina gubernatione. pp ignorantiam cāꝝ: ⁊ primo Boeti⁹ petit ſibi explicari iſtas cauſas: ⁊ phia tangit difficultatē explicatiōis earum. ſecūdo promittit ſe velle aſſignare cās ⁊ tertio eas aſſignat ſecunda ibi. Sed quoniā: tertia ibi. Omniū generatio. Primo boetius cōcedit quod dictuʒ ē de admiratiōe hominuʒ propter ignorantiā cauſaꝝ dicens. Ita eſt inquā tunc petit explicari cauſas admirationis eorū que ptingūt in diuina prouidentia ⁊ diſpoſitione dicens. o phia cum euoluere. idest elucidare cauſas latentium reruʒ. ſit tui muneris. idest tue gratie ⁊ explicare rōnes velatas caligine. idest rōnes obſcuras ⁊ difficiles. queſo vt hic .i. de iſta difficultate. diſcernas .i. iudices ⁊ ediſſeras .i. diſputes. quoniā hoc miraculū maxime me pturbat. ſ. quare malis bona ⁊ bōis mala eueniāt: ⁊ phia pauliſp arridēs Boetio inquit. ad rem maximā oīum queſtu .i. ad maximā queſtionē. vocās .i. incitans me. cui vix quicq exhauſti ſatis ſit eī ad quā exhauriēdā ⁊ ſoluēdā vix aliqd ſufficit. talis nāq eſt materia quā peris declarari. vt vna dubitatiōe ſucciſa. idest ſolata: innumerabiles alie ſuccreſcāt. velut capita hydre. quoꝝ vno ablato tria ſuccreſcebant. nec fuerit mod⁹ .i. terminus dubitationuʒ. niſi qs eas cohercerat viuaciſſimo igne .i. ardenti inueſtigatiōe mētis. In hac .n. materia queri ſolet de prouidētie ſimplicitate: de ſerie fati. de repētinis caſibus. de predeſtinatiōe diuina. de libertate arbitrii. q̄ oia quāti oneris .i. difficultatis ſint ad determinandū tuipſe perpendis. ¶ Notandū q ſapiētis eſt ſcire omnia vt cōtingit ex prohemio metaphiſice. ⁊ euʒ ſcire p cām primo poſterioꝝ. Sapiētis eſt euoluere cauſas reꝝ latētiū ideo dicit boetius ad phiam. Tui muneris eſt euoluere cauſas. ¶ Notanduʒ q dicit phiam pauliſp ſibi arriſiſſe p hoc phia innuit moꝝ ē ⁊ habitū ſapientū. qui audita ſimplicitate imperitoꝝ arridēt eis cōgratulando q ipſi eum auiditate ſapientiā querūt. ¶ Notandū ſm fabulas hydra fuit ſerpēs in lerna palude. habens plura capita quorum vno ſucciſo tria excreſcebant quē cū hercules eū ſagittis interficere nō poſſet greco igne ipſum conſumpſit.

¶ Sed quoniā hec quoq te noſſe quedā medicine tue portio eſt: quanquā anguſto limite temporis ſepti tñ aliquid deliberare conabimur. Quod ſi te muſici carminis oblectamēta delectant hāc oꝫ pauliſper differas voluptatē: dum nexas ſibi ordine cōtexto ratiōes. b. Ut libet inquā. p. Tum velut ab alio orſa principio ita diſſeruit.

¶ Sꝫ qm̄ hec. Hic phia pmittit velle aſſignare cauſaʒ dicens. Qm̄ hec noſſe te eſt quedā portio .i. pars tue medicine q̄q̄ ſimus ſepti .i. cōcluſi. anguſto .i. breui limite temporis: tamen aliquid deliberare conabimur. ſed ſi te oblectant delectamēta .i. ſuauitates. muſici carminis .i. metri. oꝫ q differas pauliſper. idest medicū hāc voluptatē. donec cōtexā. idest formabo rōnes ſibi nexas .i. coniūctas ordine. dicit boetius vt libet inqꝫ .i. vti tibi placet. tunc ipſa phia orſa .i. incipiens loqui velut ab aliquo principio. ita diſſeruit .i. diſputauit. ¶ Notandū p hoc q dicit. Nos ſepti anguſto limite tpis. innuit phia preſentē materiam adeo eſſe difficilē q totū tempus pñtis vite quod breue ē vix ſufficit ad predicta plenarie declaranda. ¶ Notandū q dicit phiam orſam fuiſſe ab alio principio. nam illa q̄ phia prius probauit deducuntur ex hoc principio q deꝰ eſt perfectum bonum ⁊ vltim⁹ finis omniuʒ. que antē nūc vult demonſtrare deducuntur ex hoc principio q deus ē principium effectiuum omnium vt patebit.

¶ Omnium generatio rerum cunctoſq mutabiliū naturarū progreſſus: ⁊ quicquid aliquo mouetur modo cauſas ordinem formas ex diuine mentis ſtabilitate ſortitur. hec in ſue ſimplicitatis arce cōpoſita. multiplicem rebus gerendis modum ſtatuit: qui modus cum in ipſa diuine intelligentie puritate conſpicitur prouidentia nominatur. cum vero ad ea que mouet atq diſponit refertur fatū a veteribus appellatum eſt.

¶ Omniū generatio. Hic phīa ꝓſequitur intētum volēs aſſignare cauſas: quare bonis mala ⁊ malis bona contingant. ⁊ primo declarat quedā ad ſuā determinationē neceſſaria. ſecūdo ponit ſuā determinationē ſecunda ibi que vero inges. Primo philoſophia determinat de ꝓuidentia diuia ⁊ de fato. ſecūdo oñdit que ſint ea que fato diſponunt. ſecūda ibi. Ea ſeries. Primo oñdit qd nominet diuina ꝓuidentia. ⁊ qd fatū. ſecundo tangit dr̄iam iter ea aſſignando diffinitiōes vtriuſq₃. Tertio ponit diuerſas opiniones circa fatū. Quarto infert quādā ꝯcluſionē circa fatum ⁊ prouidentiā. ſecūda ibi. Que l₃ diuerſa. tertia ibi. Siue igit. quarta ibi. Quo ſit. Primo dicit. Generatio oium reru₃. cunctoſq₃ ꝓgreſſus naturaꝝ mutabiliū ⁊ quicqd alio mō mouet. illud ſortit cauſas generatiōis et mutatiōis: ⁊ ordinē generatiōis et mutatiōis: ⁊ formas quibus generat vel mouet ſubſtātiales vel accidētales oia iſta ſortitur ex diuine mentis ſtabilitate. hec eni₃ mens diuina cōpoſita. i. ſtabilita. in arcē. i. in altitudinē ſue ſimplicitatis. ſtatuit reb⁹ gerendis. i. fiendis multiplicē modum. q modus cū cōſpicit. i. conſiderat. in ipſa puritate diuine itelligentie. i. ſm eē qd h₃ in intellectu diuino nominat prouidentia: cū vero iſte modus refert ad ea que mouet et diſponit a veterib⁹. i. ab antiqs fatum appellatū eſt. ¶ Notandum ꝙ oia a primo ſunt mutabilia. aliqua mouētur ſm ſubſtantiā vt generabilia ⁊ corruptibilia ꝙ̄tum ad illa dicit. Omniū generatio reꝝ. Alia aūt ſunt mutabilia ſm locum ⁊ non ſm ſubſtantiā vt corpora celeſtia. ꝙ̄tum ad illa dicit. Cunctoſq₃ mutabiliu₃ naturaꝝ progreſſus. Alia ſūt mutabilia ſolum ſm operationē. i. ſm intelligere non ſm ſubſtantiā nec ſm vbi proprie ſicut intelligentie: ꝙ̄tum ad illas dicit. Et quicquid aliquo mouet mō. Aliter exponit. quod in rebus mutabilib⁹ triplex eſt diſpoſitio. vna ē qua tranſeunt de nō eſſe ad eſſe per generationē ꝙ̄tum ad hoc dicit. Omniū generatio rerum. Aut res ꝑmanent in exiſtētia per aliquod tp̄s. poſtq̄ generate ſunt. ꝙ̄tum ad illas dicit. Cunctoſq₃ mutabiliū naturarū progreſſus. Aut res procedūt de eſſe ad nō eſſe per corruptionē: ꝙ̄tum ad illas dicit. Et quicqd aliquo mouetur mō. ¶ Notandū ꝙ quidam dicunt fatū eſſe quandā diſpoſitionē derelictā i reb⁹ inferioribus ex actiōe corpoꝝ celeſtiū ſm quā inferiora neceſſitant ⁊ cōſtringunt ad imobiles effectus. Et ſic beatus gregorius in omel. epiphanie improbat fatum dicēs. Abſit a fidelium cordib⁹ vt fatum eſſe aliquid dicam⁹. ſ. neceſſitans inferiora. q2 ſic oia venirent ex neceſſitate. Alio mō accipit fatum ꝓ diſpoſitiōe reꝝ ſm quā res dependent ex diuina voluntate ⁊ poteſtate. ⁊ ſic fatu₃ cōceditur aliquid eſſe. Eſt ergo prouidentia diuina ordinatio ſiue diſpoſitio exiſtens in mente diuina qua cuncta inferiora ſunt prouiſa ſm ſtatum ſue nature. fatum autē eſt diſpoſitio diuina exiſtens in rebus mobilibus qua ſingula ſuis annectunt ordinibus. vt magis patebit.

¶ Que diuerſa eſſe facile liquebit: ſiquis vtriuſq₃ vim mente conſpexerit. Nam prouidentia eſt ipſa illa diuina ratio in ſummo omnium principe conſtituta q̄ cuncta diſponit. Fatum vero inherēs rebus mobilibus diſpoſitio: per quam prouidētia ſuis queq₃ nectit ordinibus. Prouidentia namq₃ cuncta pariter quāuis diuerſa quāuis infinita cōplectitur. fatum vero ſingula digerit in motum locis: formis ac tp̄ib⁹ diſtributa. Ut hec tp̄alis ordinis explicatio: in diuine mētis adunata proſpectu prouidētia ſit. Eadē₃ vero adunatio digeſta atq₃ explicata tēporibus fatum vocetur.

¶ Que diuerſa. Hic ponit dr̄iam inter prouidentiā ⁊ fatum. aſſignando diffinitiōes vtriuſq₃ ſcdo oſtendit ꝙ vnū eoꝝ dependet ex altero. ibi. que licet diuerſa. Primo dicit que duo. ſ. fatum ⁊ prouidentiā diuinā. liquebit. i. patebit eſſe diuerſa. ſi quis mente cōſpexerit. i. cōſiderauerit vtriuſq₃ vim. i. naturā ⁊ eſſentiā. ⁊ diffiniens prouidētiam dicit. Prouidentia eſt ipſa diuina ratio. que ē in ſummo principe omniū reꝝ ꝯſtituta que. ſ. ratio cūcta diſponit. Tūc diffiniens fatu₃ dicit. Fatum eſt diſpoſitio inherens reb⁹ mobilibus. i. tp̄alibus ꝑ quā diſpoſitiōe₃ prouidentia nectit q̄q₃ ſuis ordinibus. Tunc declarat iſtas diffōnes ex ꝓprietatibus vtriuſq₃ intēdēs. ꝙ prouidentia cōplectit omnia ſimul ſed manifeſtū eſt ꝙ omnia nuſq₃ ſunt ſimul niſi i mēte diuina ergo op₃ ꝙ prouidentia ſit ratio exiſtens in mente diuina. ad fatū vero ſpectat vt ea que fato ſubdunt diſtribuant per tp̄a ⁊ loca. Ita ꝙ ordo fatalis quādā₃ ſucceſſione₃ tp̄alem iportat. talis au tē ſucceſſio nō eſt. niſi i ipſis rebus mobilibus: quare op₃ ꝙ fatū ſit in rebus mobilibus. vnde dicit in lr̄a. Prouidentia namq₃ cuncta complectit pariter q̄uis diuerſa ⁊ infinita. Fatum vero digerit. i. diuidit ſingula diſtributa in motum: locis: formis tēporib⁹. ita. ſ. vt hec tp̄alis explicatio que ad fatū ptinet adunata in ꝓſpectu diuine mentis ſit prouidentia. Eadē vero adunatio digeſta. i. diuiſa ⁊ explicata tp̄ibus. que ſucceſſionē important vocet fatum. ¶ Notandū ꝙ q2 prius dixit ꝙ diffinitio rerum faciendaꝝ vt eſt in intellectu diuino dr̄ prouidentia: vt autē refert ad res mobiles dr̄ fatu₃ poſſet alicui videri ꝙ fatu₃ ⁊ prouidentia ſignificarēt eandem rem ſub diuerſis rationibus. Ideo phīa hoc excludēs oñdit ea realiter diſtingui ponens diffinitionē vtriuſq₃. Notandum ꝙ cognitio dei h₃ ſe ad res ſicut cognitio artificis ad artificiata: ſicut ergo omnia artificiata ſubdunt ordini ⁊ rationi artis. ſic neceſſe eſt oēs res ſubdi rationi ⁊ ordini diuine prouidentie propter qd oſtēdit ꝙ ꝓuidentia eſt diuina ratio que cuncta diſponit. ¶ Notandum ꝙ diſpoſitio que ponit in diffinitione fati accipitur pro ordine. et dr̄ ille ordo inherens rebus mobilibus. ad dr̄iam ordinis qui eſt in ipſa rōne diuina quem iam vocamus ꝓuidentiā ſm quem ordinem prouidentia diuina annectit queq₃ ſuis ordinibus. ſ. vt illa eueniant illo tp̄e: ⁊ alia alio tempore. Hec prius illa poſterius.

¶ Que licet diuerſa ſint: alterū tamē pendet ex altero. Ordo namq₃ fatalis ex prouidentie ſimplicitate procedit. Sicut enim artifex faciende rei formam mente percipiens mouet operis effectum ⁊ quod ſimpliciter preſentarieq₃ proſpexerat. ꝑ temporales ordines ducit. ita deus prouidentia quidem ſingulariter ſtabiliter facienda diſponit. fato vero hec ipſa que diſpoſuit multipliciter ac tēporaliter adminiſtrat.

¶ Que licet. Hic oſtendit ꝙ licet fatum ⁊ prouidentia differant tñ vnum dependet ex altero dicēs. Que l₃ ſint diuerſa tñ alterum pendet ex altero. ſ. fatum dependet ex prouidentia. nam ordo fatalis ꝓcedit ex ſimplicitate prouidentie. ſicut declarat in ſimili dicens. Sicut enim artifex puta edificator formā faciende rei ſicut domus mēte ꝑcipiēs. i. ꝓſpiciens. mouet. i. producit effectum operis: ⁊ qd ſimpliciter ⁊ p̄ſentarie ꝓſpexerat mente. ſ. formā domus cu₃ ſuis partibus ſimul ducit ꝑ temporales ordines ſupple ad effectum. primo fundamentum. poſtea parietes. vltimo tectu₃. Ita deus ꝓuidentia ſua ſingulariter. i. ſimpliciter ⁊ ſtabiliter diſponit oia facienda: ſed fato. i. ꝑ fatum ea que diſponit tp̄aliter adminiſtrat. Notandum ꝙ ꝓuidentia diuina habet eſſe in prima cauſa: fatum vero in rebus cauſatis. Item prouidētia diuina habet motum vnitu₃. q2 eſt i vno ſimplici. ſ. in mente diuina. fatum aute₃ habet motu₃ pluralitatis: q2 in pluribus cauſatis habet eſſe. Item fatum dependet a prouidentia diuina. ſicut effectus a ſua cauſa. ſed non econuerſo. Sicut enim forma rei artificialis dependet a forma preexiſtente in mente artificis. ⁊ non econ

uerſo. ſic fatū depēdet a ꝓuidētia diuina nō aūt ecōuerſo.

Siue igitur famulātibus qbuſdā ꝓuidētie diuinis ſpiritibꝰ fatū exerceatur. ſeu aīa ſeu tota inſeruiēte natura. ſeu celeſtibus ſyderꝝ motibus ſeu angelica virtute: ſeu dmonū varia ſolertia: ſeu aliqbus hoꝝ: ſeu oībus fatalis ſeries texitur: illud certe manifeſtū eſt imobilē ſimplicemq; gerendaꝝ formā reꝝ eſſe ꝓuidentiā. fatū vero eoꝝ que diuina ſimplicitas gerenda eſſe diſpoſuit mobilem nexum atq; ordinem temporalem.

Siue igit̄ famulantibus. Hic ponit diuerſas opiniones circa fatū ⁊ dicit. Siue fatū exerceatur qbuſdam diuinis ſpiritibus famulantibus diuine ꝓuidentie. ſiue exerceatur aīa ſiue tota natura inſeruiente. ſiue exerceat̄ motibꝰ corpoꝝ ſyderꝝ. i. celeſtiū. ſiue angelica virtute ſiue demonū ſolertia. ſiue aliqbus hoꝝ vel oībus. hoc eſt incertū tamē iſtud eſt certū ꝓuidentiā diuinā eſſe imobilem ⁊ ſimplicē formā reꝝ gerendaꝝ. i. fiendaꝝ. ſed fatū eſſe mobilē nexū idest diſpōnem. ⁊ ordinē tpalem eoꝝ que diuina ſimplicitas diſpoſuit gerenda. i. ꝓducenda. Notandū ꝙ fatū eſt tpalis diſpoſitio reꝝ inquātū ea que ꝓuiſa ſunt a deo ꝓducuntur ad effectū mediantibus cauſis ſecundis adminiſtrātibus. de qbus cauſis diuerſe ſunt opiniōes qs Boe. tangit in littera: ſed nullam eaꝝ affirmat. Nā qdā antiqꝛ dicebant fatum exerceri mediantibus diuinis ſpiritibus deo famulantibus. Alii dicebant ipſum exerceri ab anima mundana. ſicut platonici: qđ alii exponūt de aīa humana quia ꝑ ipſam tanq̄ ꝑ cām ſecundā exercent̄ actus liberi arbitrii qui ſub ꝓuidentia cadunt. Alii dixerūt fatū exerceri tota natura inſeruiente. intelligentes ꝑ totā naturā complexionem oīum elementoꝝ. Alii dicūt fatū exerceri motibus corpoꝝ celeſtiū. ſicut aſtrologi. Alii ꝙ per variā ſolertiam demonū. ⁊ dicunt̄ demones in ꝓpoſito ſpūs habitātes circa humectam ptem aeris: ſm doctrinā quorūdā platonicoꝝ qui dicunt̄ cacodemones. i. malū ſcientes. Alii dicunt fatum exerceri angelica virtute. Ubi notandū ꝙ in pma opinione fatum dicit̄ exerceri mediantibus ſpiritibus deo famulātibus: qđ eſt intelligendum de ſpiritibus oīa diſponentibus: ſed imobilr̄ pmanentibus. Qđ aūt dicit̄ i qnta opinione fatum exerceri virtute angelica: intelligendum eſt de angelis ſiue ſpiritibus applicantibus ſe diuerſis locis miſſis in miniſterium. Angelus enim nuncius interpretat̄: ⁊ eſt nomen officii nō nature ſm. b. grego.

Quo fit omnia que fato ſubſunt prouidentie quoque ſubiecta ſint. cui ipſum etiam ſubiacet fatum. quedam vero que ſub prouidentia locata ſūt fati ſeriem ſuperent. Ea vero ſunt que prime propinqua diuinitati ſtabiliter fixa fatalis: ordinem mobilitatis excedunt.

Quo fit vt oīa. Hic refert quādā ꝯcluſionē circa fatū ⁊ prouidentiam. ſcđo declarat eam in exemplo ibi. Nā vt orbium. Primo dicit ex quo dcm̄ eſt fatū dependere a ꝓuidentia diuina. Quo fit. i. ex quo ſeqt vt oīa que ſubſunt fato etiam ꝓuidentie ſint ſubiecta. Cui etiam ꝓuidentie ipſum fatū ſubiacet: ſed non ecōuerſo: qꝛ quedā que locata ſunt ſub ꝓuidentia ſupant ſeriem fati. ſ. ea que imediate ꝑ deū adminiſtrant̄ ſicut creatio reꝝ. ⁊ glorificatio creaturaꝝ rōnaliū: ea vo que ſunt propinqua pme diuinitati ſtabiliter fixa. i. imobilia. Hec excedūt ordinē fatalis mobilitatis. i. mutabilitatis. Notandū ꝙ qꝛ fatum dependet a prouidentia ſicut effectus a ſua cā: neceſſe eſt illa que depēdent a fato etiā a ꝓuidentia dependere. non aūt ecōuerſo qꝛ effectus nō adequat̄ ſue cauſe: ꝓuidentia aūt ad diuinū intellectū ſpectat: fatum vo ad ea que in creaturis gerunt̄.

Nā vt orbiū circa eūdē cardinē ſeſe vertentiū q eſt intimus ad ſimplicitatē medietatis accedit: ceterorūq; extrema locatoꝝ veluti cardo qdā circa quē verſentur exiſtit. extimus vero maiore ambitu rotatuſ quāto a puncti media indiuiduitate diſcedit tāto amplioribus ſpaciis explicatur. Si qđ vero illi ſe medio cōnectat ⁊ ſociet in ſimplicitatem cogitur. Diffundiq; ac diffluere ceſſat. Simili rōne quod longius a prima mente diſcedit maioribus fati nexibus implicatur. ac tāto aliquid fato liberū eſt. quāto illum rerū cardinē vicinius petit. Qđ ſi ſupne mentis heſerit firmitati motu carens fati quoq; ſupergreditur neceſſitatem.

Nam vt orbium. Hic declarat illam ꝯcluſionē ꝑ exemplum oſidens quō quedam ſubiacent fato magis: quedā minus: ⁊ quedam totaliter excedunt fatū. ſcđo ex dictis cōcludit habitudinē fati ad ꝓuidentiā ꝑ quedā ſilia ibi. Igitur vti eſt: dicit pmo. Nam ut orbiū. i. circuloꝝ. vertentiū idest mouentiū ſe circa eundē cardinem. i. axem. ille qui eſt itimus. i. vicinior ſiue proximior axi accedit ad ſimplicitatem medietatis. i. axis vel centri qꝛ tardiori motu mouetur ⁊ ideo magis accedit ad imobilitatē axis. ⁊ iſte circulus reſpectu exterioris hꝫ ſe ad moduꝫ cētri circa qđ exterior verſatur. vn̄ ſubdit ꝙ eſt veluti qdam cardo. i. centrū ceteroꝝ orbium extra locatoꝝ circa quē verſent̄. Sicut mediolus ī rota adheret axi ⁊ eſt ſicut cardo qdam circa quē voluūtur cancri ⁊ radii. Extimus vo. i. vltimus orbis exterior. rotatus. i. motus maiore ambitu. tanto explicat̄ amplioribus ſpaciis quāto diſcedit̄ a media indiuiduitate puncti. i. centri. Si qđ vo illi medio ſe cōnectat illud cogit̄. i. compellitur in ſimplicitatem. i. imobilitatē axis: ⁊ ceſſat diffundi ⁊ diffluere ꝑ magnū ſpaciū. Silr̄ illud qđ lōgiꝰ a pma mente diſcedit ſicut creature corruptibiles. maioribus nexibus fati iplicat̄ ⁊ tāto magis aliqđ eſt liberū a fato q̄to viciniꝰ petit. i. accedit illū cardinē reꝝ. ſ. deū ꝙ ſi firmitate ſupne mētis heſerit ſupgredit̄ neceſſitatē fati. Notandū ꝙ q̄to magis entia ſunt ꝓpinqua prio. tāto minꝰ ſunt mutabilia. ⁊ quāto remotiora tanto magis mutabilia qđ declarat phia exēplo diuerſoꝝ circuloꝝ ab eodē cētro ductoꝝ. in qbus circulus remotior a cētro ē maior ⁊ velocius mouet̄. qꝛ maius ſpaciū ptrāſit in equali tpe. que autē eſt vicinior cētro minor eſt ⁊ tardiꝰ mouet̄ minus ſpaciū ꝑtrāſeundo. circuli vo medii medio mō ſe hñt ⁊ ē optima ꝯpatio centri circuli ad creatorē. Sicut enī centrū eſt indiuiſibile ⁊ ab ipſo poſſent plures circuli ꝓcedere: ita creator vnus ⁊ idiuiſibilis exiſtens infinita creat ⁊ gubernat.

Igitur vti eſt ad intellectum ratiocinatio: ad id qđ eſt id qđ gignitur. ad eternitatem tempus ad punctum medium circulus: ita eſt fati ſeries mobilis ad prouidentie ſtabilem ſimplicitatem.

Igit̄ vti eſt. Hic phia ꝯcludit habitudinē fati ad ꝓuidētiā diuinā ꝑ quedā ſilia ⁊ dicit. Series fati ita eſt. i. ita ſe hꝫ ad ſtabilem ſimplicitatē diuine ꝓuidentie ſicut rōcinatio ſe hꝫ ad intellectum. Ubi ſciendū ꝙ illud qđ itellectus ſimplici veritate itelligit rōcinatio ꝑ modū diſcurſus ⁊ ſucceſſiue apprehendit. Etiā fatū ſe hꝫ ad ꝓuidentiā ſicut illud qđ gignit̄ hꝫ ſe ad illud qđ eſt. Ubi ſciēdū ꝙ illđ qđ gignit̄ ē i qdā fluxibilitate ⁊ motu. qđ vo actu eſt genitū eſt i quadā pmanētia. Etiā hꝫ ſe fatū ad prouidentiā ſicut tps ad eternitatē. Ubi ſciēdū ꝙ in tpe eſt ſucceſſio ꝑtiū tpis pñtis. ꝓteriti ⁊ futuri. eternitas aūt ē ſine ſucceſſione tota ſimul exñs. Item fatū hꝫ ſe ad ꝓuidentiā ſicut circulus ad mediū punctū. Ubi ſciēdū ꝙ circulꝰ diſtēdit̄ ⁊ ꝑ ptes diuidit̄ mobilis exñs punctū autē ē imobile ⁊ idiuiſibile: qꝛ ex pmo euclidiſ. punctū ē cuiꝰ ps ñ ē.

¶ Ea ſeries celum ac ſydera mouet elemēta in ſe inuicem temperat: ⁊ alterna cōmutatione trāſformat. Eadem naſcentia occidentiaq; omnia ꝑ ſimiles fetuum ſeminumq; renouat progreſſus. Hec actus etiam fortunaſq; hominum indiſſolubili cauſarū cōnexione conſtringit. que cū ab imobilis prouidentie proficiſcātur exordiis. ipas quoq; imutabiles neceſſe eſt eſſe. Ita enim res optime reguntur ſi manens in diuina mente ſimplicitas indeclinabilem cauſarum ordinem promat. Hic vero ordo res mutabiles. ⁊ alioquin temere fluituras propria incōmutabilitate coerceat.

¶ Ea ſeries celū ⁊c. Hic phia oñdit que ſint illa que fato diſponunt̃. ſcdo ꝯcludit ꝙ in illa itellectui cōfuſa vident̃ in diuina gubernatōe ſunt rōnabilr̃ ordinata ibi. Quo fit. Primo dicit ea ſerie fati de qua dcm̄ eſt mouet celum ⁊ ſydera temperat elementa in ſe inuicem ne totalr̃ ſe corrūpāt ⁊ trāſformat ipſa alterna cōmutatōe. ita ꝙ ex aqua fiat aer ⁊ ecōuerſo ⁊ eadē ſeries fati renouat oīa naſcentia ⁊ occidētia. i. mouentia per ſiles progreſſus fetuū quo ad aialia ⁊ ſeminū q̄ ad vegetabilia. ⁊ fatū etiā cōſtringit indiſſolubili cōnexione cāꝝ actus. i. oꝑationes ⁊ fortunas hominum que oēs res cū ꝓficiſcant̃. i. ꝓcedant ab exordiis diuie ꝓuidentie. neceſſe ē eas eē imutabiles. ita eñ res optime regunt̃. ſi ſimplicitas manens in diuina mente promat. i. expucet indeclinabilē. i. imutabilem ordinē cāꝝ. Hic autem ordo diuie ꝓuidētie coerceat ꝓpria incōmutabilitate res mutabiles ⁊ alioqn temer̃. i. caſualiter fluituras. ¶ Notādum ꝙ fatuz cōſiderat̃ dupl̃r. vno mō vt eſt in cauſis ſcdis quaꝝ ordo ⁊ diſpoſitō dicitur fatū ⁊ ſic fatū ē mobile: ⁊ res fato ſubiacentes ſunt mobiles. Alio mō cōſideratur fatuz ſm ꝙ depēdet a ꝓuidētia diuia. que oīno imobilis ē: ⁊ ſic fatum ſortitur imutabilitatē. ⁊ ſic etiā res fatales vt ſic ſʒ ſubſtantiā ſunt imobiles. ¶ Notandū ꝙ ſi aliqd poſſit declinare ab ordine ꝓuidentie tunc ꝓuidentia diuina deficeret a ſuo effectu: ⁊ hoc redundaret in potentiā regētis. Et ſi dicis ſi oīa ſubiacent ꝓuidentie diuine. ergo oīa eueniūt ex neceſſitate. dicendū ꝙ non: q2 deus ꝓuidet res ſicut ſunt u ture quedam ꝓuidet neceſſario euēire. ⁊ quedam cōtingenter. ⁊ de hoc videtur magis in quinto huius.

¶ Quo fit vt tametſi vobis hunc ordinem minime conſiderare valentibus. confuſa omnia ꝑturbataq; videantur: nihilominus tamē ſuus mod⁹ ad bonū dirigens cūcta diſponit. Nihil eſt enim qd̓ mali cauſa nec ab ipſis qdem improbis fiat. quos vt vberrime demōſtratū eſt bonū querētes prauus error auertit. nedū ordo de ſummi boni cardine ꝓficiſcens a ſuo quēqnē deflectat exordio

¶ Quo fit. Hic phia oñdit ꝙ ea que apparent in reb⁹ cōfuſa: in diuina gubernatione ſunt ordinata dicēs. Quo fit idest ex hoc ꝙ diuina ꝓuidentia icuitabilē ordinē reb⁹ cōſtituit. ſeqtur vt ⁊ ſi vobis minime valentibus cōſiderare hūc ordinē reꝝ videātur vob oīa cōfuſa ⁊ ꝑturbata nihilominus tñ modus ſuus. i. ordo ꝓpri⁹ diuie ꝓuidētie diſponit cuncta dirigens ea ad bonū. nihil enim eſt qd̓ cā mali fiat. nec etiā ab ipſis iꝓbis. quos bonū querentes prau⁹ error auertit. vt prius demoſtratū eſt. nedū. i. multo minus ordo fatalis ꝓficiſcens de cardie ſummi boni. i. ab ipſo deo. deflectat a ſuo exordio. i. a deo q eſt finis ⁊ ꝑncipium oīuz. ¶ Notandū ꝙ dicit malos nihil facere cā mali cuius oppoſitum pʒ. multi enim mali ſeipſos interimūt dicendum ꝙ nullus oꝑatur reſpiciēs ad malū: q2 oīa bonuz appetūt. Si aūt qs maluz oꝑatus: h̄ cōtingit ſub fantaſia mali. Nam aliqſi magna anxietate exſis: eſtimat eſſe bonum fugere anxietatem. ⁊ nihil aliud ipſe cōſidrās ſeqtur hāc eſtimationē ſeipſum interficiens. ⁊ talis ꝑuans ſe bono ducitur fantaſia boni. qui tunc putat bonum eſſe effugere anxietatem priuatione vite.

¶ Que vero inqes poteſt vlla iniquior eſſe confuſio. q̄ʒ vt bonis tum aduerſa. tum proſpera: malis etiam tum optata. tum odioſa cōtingant. Nū igitur ea mentis integritate homines degunt: vt quos probos improboſue cenſuerint. eos quoq; vti exiſtimant eſſe neceſſe ſit: Atqui in hoc homi nam iudicia depugnant. Et quos alii premio alii ſupplicio dignos arbitrantur. Sed concedam⁹ vt aliqs poſſit bonos maloſue diſcernere. Nū igitur poterit intueri illam intemperiem. veluti in corporibus dici ſolet animorum.

¶ Que vero iqes. Hic phia ſoluit queſtionē quare bona malis ⁊ mala bonis ꝯtingat. ⁊ ꝑmo oñdit hoc in generali ſcdo magis in ſpāli. ibi. Sʒ ſi aliqs. Primo aſſignat cāz ꝑdicti accidētis ex defectuoſo iudicio hoīuz. ſcdo ex cōtrario iudicio dei ⁊ hoīuz. ibi. Nam vt pauca. Prio facit ꝙ dcm̄ eſt. ſcdo declarat per ſimile ibi. Non enim diſſimile. primo dicit. O Boeti tu inqes que pōt eſſe vlla iniqor cōfuſio. q̄ʒ vt bonis aliqñ ꝓſpera aliqñ aduerſa cōtingant id eſt eueniant cuʒ ſemꝑ bonis deberent ꝓſpa euenire: ⁊ malis ꝑ cōtrariuz aliqñ cōtingat optata aliqñ odioſa: cuʒ ſꝑ malis deberent odioſa euenire. dicit phia. Nunqd hoies degunt. i. viuunt ea integritate. integro iudicio mentis. vt neceſſe ſit eos eſſe probo quos ipſi cenſuerint. i. iudicant eē tales. Atqui pro certo in hoc depūgnant. i. cōtrariātur iudicia hoīuz. vt quos alii ꝑmio alii arbitrātur dignos ſupplicio. ſʒ cōcedimus vt aliqs poſſit diſcernere bonos ⁊ malos. Nunqd ipſe poterit intueri illam intimā tꝑiem. i. interiorem cōditionē ⁊ qualitatē aīoꝝ. velut ſolet dici in corporibus. q. d. Ego loquor de animo ſm ꝙ hoīes cōſueuerūt loqui de corporibus. ¶ Notanduz ꝙ ꝓpter defectuoſuz iudiciuz hoīum cōtingit ꝙ iudicāt eos eſſe bonos q mali ſunt ⁊ ecōuerſo. Si ergo iudicant malos eſſe bonos. ⁊ ſi illis eueniant mala: putant bonis euenire mala. ⁊ ſi bonis quos iudicant malo eueniant bona; putant malis euenire bona. Et ideo ſepe putant bonos deprimi: cuʒ mali deprimuntur iudicātes malos eſſe bonos. ⁊ putāt malos extolli: cuʒ boni extolluntur: q2 iudicat bonos eſſe malos.

¶ Non enim diſſimile eſt miraculum neſcienti cur ſanis corporibus. his qdem dulcia illis vero amara conueniant. Cur egri etiam quidam leuibus qdam vero acribus adiuuantur. Ad hoc medicus q ſanitatis ipſis atq; egritudinis modum tꝑamētūq; dinoſcit minime miratur. Quid vero animoꝝ aliud ſal⁹ videtur eſſe quā ꝓbitaſ. qd egritudo quā vitia. quis enī alius vel ſeruator bonorū vel maloꝝ depulſor. q̄ʒ rector ac mediator mētium deus. qui cum ex alta prouidentie ſpecula reſpicit. quid vnicuiq; conueniat agnoſcit. ⁊ qd̓ conuenire nouit. accōmodat. Hinc iam fit illud fatalis ordinis inſigne miraculum. cum ab ſciente geri: ut quod ſtupeant ignorantes.

¶ Non enī diſſimile eſt miraculuz. Hic phia declarat h̄ per ſimile dicēs. Iſtud miraculuz nō eſt diſſimile. imo valde ſimile ad ꝓpoſitum neſcienti alicui cur ſanis corporib⁹ his cōueniāt dulcia his amara. etiam neſcienti alicui⁹ cur qdam egri adiuuātur leuib⁹: qdā acerbis. licet h̄ videatur mirū neſcienti. tñ medicus de hoc nō miratur: q cogno

ſcit modū ⁊ tpamentū ſanitatis ⁊ egritudinis. ſicut ſimili-
ſ bō ignoret quid pueniat malis ⁊ bonis. tñ de⁹ q̄ e ſeru
tator cordiū iſta cognoſcit vidēs q̄ bonis aliq̄ñ cōueniūt
aduerſa. malis q̄nq̄ꝫ pſpera. iō ſic eis diſtribuit ⁊ hoc ē q̄
ſubdit applicādo ſimilitudinē ad aiuꝫ dicēs. Quid enim
aliud videt. i. apparet eſſe ſalus aiorꝫ q̄ꝫ pbitas: qd aliud eſt
egritudo aiorꝫ q̄ꝫ vitia. ⁊ qs alius cōſeruator eſt bonorꝫ. ⁊
depulſor malorꝫ q̄ꝫ de⁹ rector ⁊ medicator mentiū. Qui cū
reſpicit ex alta ſpecula puidētie ipſe agnoſcit. qd vnicuiqꝫ
cōueniat. ⁊ qd nouit cōuenire: h accōmodat. hic. i. ex hoc
qd dcm̄ eſt. Fit iſigne miraculū ordis fatalis. i. fit illud qd
admirant hoies in ordie fatali, cū ſciēte. i. a deo illud gerit
i. fit qd ignorātes ſtupeāt. i. admirēt. ¶ Notandū q̄ eſt
bona cōpatio ſanitatis ⁊ egritudinis corporalis ad medi-
cū ⁊ pbitatis ⁊ vitii aiorꝫ ad deū, ſicut eni medicus cogno
ſcēs cās ſanitatis ⁊ egritudinis: ſcit qd pueniat ſano ⁊ egro
aliis ignorātib⁹ ⁊ mirātib⁹. ſic deus cognoſcēs qualitatē
aiorꝫ ſcit qd bonis cōueniat ⁊ qd malis. ⁊ vnicuiqꝫ ſibi cō
uēniens tribuit q̄nq̄ꝫ malis pſpera: bōis aduerſa: de quo
ſtupent ignorātes. ¶ Notandū q̄ ſpecula dicit locus alt⁹
aptus ad circūſpiciendū. ⁊ qr deus p puidētiā oia circum
ſpicit. iō ſimilitudinarie ipſa puidētia df ſpecula. ¶ No
tandū q̄ qr hoies ignorāt q ſunt boni ⁊ mali ignorāt etiā
qd vnicuiqꝫ cōueniat. iō aliqua credunt cōuenire bonis:
q̄ꝫtū ſm iudiciū dei eis nō cōueniūt. ⁊ iō homines miran-
tur quare deus eis non attribuat que videt eis attribu-
enda. Ideo dicit phia ex dictis cōtingit hoc miraculum q̄
ignorātes ſtupent que ſiunt a deo ſciente.

¶ Nam vt pauca que valet ratio humana de di
uina pfunditate perſtringam. de hoc quē tu iuſtiſ
ſimum ⁊ e qui ſeruantiſſimum putas. oia ſcienti
prouidentie diuerſum videtur. Et victricem qui-
dem cām diis: victam vero Cathoni placuiſſe fa
miliaris noſter lucanus admonuit: Hic igitur qc
qd citra ſpē videas geri. rebus quidem rectus or-
do eſt: Opinioni vero tue peruerſa confuſio.

¶ Nā vt pauca. Hic phia oſidit q̄ bonis mala ⁊ malis
bona cōtigunt ex r̄rio iudicio dei ⁊ hoiuꝫ dicens. Ut ego
pauca pſtringam que humana rō valet. ſ. accipe de diuina
pfunditate. illud, ſupple declarabo. O Boeti de h ſup-
ple hoie quē tu putas eē iuſtiſſimum ⁊ ſeruantiſſimū eq. i.
equitatis diuerſum videt. i. aliter videt puidētie ſciēti oio
ideſt deo. qd pfirmat auctoritate lucani. qui deſcribēs bel
lum inter Pompeium ⁊ Julium ceſarem cū quereret ab
eo cuius cā eſſet iuſtior: dixit victrix cauſa diis placuit: ſed
victa cathoni. Unde dicit victriceꝫ cām. ſ. iulii ceſaris pla
cuiſſe diis. victā vero cāꝫ. ſ. pompeii placuiſſe Cathoni ad
monuit lucanus noſter familiaris ex q̄ cōcludit ea que cōtra
ſpem hominū veniunt eſſe cōfuſionē in opinione hominū
non tñ in re dicens. Quicqd igit videas fieri. ſ. fieri vl eue
nire. ꝯtra ſpem hois cām ignorātis iis rebus eſt rectus or
do. ſed opinioni tue puerſa confuſio. ¶ Nota q̄ Catho
vticenſis pp̄ter ſuam ſapientiā ⁊ virtutē maxime auctori
tatis fuerat in populo. Cum aūt iulius pugnaret cōtra pō
peium. Catho iudicauit pompeiū eſſe iuſtuꝫ attribuens ſi
bi cām victricem. Alii aūt iudicabāt iuliū eſſe iuſtū attri-
buētes ſibi cām victricem ex quo patet q̄ de eodem r̄rio
mō iudicabāt dii ⁊ hoies ſapientes q cathonē ſequebant

¶ Sed ſit aliquis ita bene moratus. vt de eo di-
uinum iudicium pariter humanumqꝫ cōſentiat
ſed eſt eniꝫ viribus infirmus. et ſi quid eueniat ad
uerſi. deſinet colere forſitan innocentia. per quaꝫ
non potuit retinere fortunam.

¶ Sed ſit aliquis. Hic phia aſſignat cās ſpeciales quare
bonis ⁊ malis indifferenter eueniunt nunc proſpera nunc
aduerſa. Scdo excuſat ſe de ampliori pertractatiōe hmōi
cāꝝ. ſcda ibi. Neqꝫ enim phas. Primo declarat intentū
ſuuꝫ de bonis. ſcdo de malis ibi. Nam id quoqꝫ. Primo
aſſignat cām quare aliqbus bonis non eueniunt mala. ſe-
cundo quare aliq̄ eis contingunt mala. ibi aliis mixta.
Primo oſidit quare bonis non contingāt mala. ſecundo
quare contingant eis q̄nqꝫ bona ibi. Fit aūt. Primo aſſi-
gnat duas cās. quare bonis non eueniant mala: ſecūda ibi
Eſt alius. Prima cā eſt ifirmitas ai alicuius boni cui ſi ad
ueniret aduerſitas ipſe deterior eēt vnde dicit in lrā. Sed ſit
i. ponamus q̄ aliquis ſit ita bene moratus. i. morigeratus
q̄ diuinū ⁊ humanū iudiciū cōſentiat de eo. forſan ipſe eſt
ifirmus viribus animi nō potēs reſiſtere aduerſitatibus.
Cui ſi eueniat qd. i. aliqd aduerſi. forſitan deſinet colere i
nocentiā. i. exercere virtutē per quā nō potuit retinere for
tunā qr imputabit ſue inocentie q̄ proſperitas ſua receſſit
queadmodū legit de Job. cui vxor ſua iproperabat dicēs.
Adhuc pmanēs in ſimplicitate tua benedic deo ⁊ morere.

¶ Parcit itaqꝫ ſapiens diſpenſatio ei quem de-
teriorem facere poſſit aduerſitas. ne cui non con
uenit laborare patiatur.

¶ Parcit itaqꝫ illi ſapiens diſpenſatio. i. puidentia dei.
quē aduerſitas poſſit facere deteriorem. ne patit euꝫ labo
rare aduerſitate cui non cōuenit. ¶ Notanduꝫ q̄ quidaꝫ
boni ſunt ita imbecilles animi q̄ ex modica temptatiōe ad
uerſitatis mutarentur. qd videns deus parcit ipſis ne eos
aduerſitate deiiciat. Unde apoſtolus. Fidelis deus qui nō
patitur vos tentari vltra id quod poteſtis.

¶ Eſt alius cunctis virtutibus abſolutus ſanct⁹
qꝫ ac deo proximus: hunc contingi quibuſlibet ad
uerſis nephas prouidentia iudicat. adeo vt ne cor
poreis quidem morbis agitari ſinat. Nam vt qui
dam me quoque excellentior ait viri ſancti corp⁹
edificauerunt virtutes.

¶ Eſt alius cunctis virtutibus abſolutus. Hic aſſignat
aliam cām quare quibuſdā bonis non aduenīant mala di
cens. Eſt alius homo abſolutus. i. pfectus cūctis vtutib⁹
⁊ ſanctus ⁊ pximus deo. hunc hoieꝫ cōtingi. i. tangi aliq
bus aduerſis. puidentia diuina iudicat nefas. adeo. i. in
tantū. vt nec ſinat ipſum agitari morbis corporeis: qd cō
firmat auctoritate cuiuſdā phi dicēs. nā vt ait qdā phūs
excellētior me cuius auctoritatē ponit in greco. que tm̄ ſo
nat in latino. Corpus viri ſancti edificauerūt virtutes ſup
ple preſeruando ipſum ab aduerſis. ¶ Nota q̄ ſcda cā q̄re
aliqbus nō adueniūt aduerſa eſt excellens ſanctitas ipſorꝫ
ſicut eniꝫ deus excellēter malos nō tm̄ punit in futuro. ſꝫ
etiā in pñti. ſic aliquos excellent bonos nō tm̄ pmiat i fu-
turo ſed in pñti ab aduerſitate cuſtodit. ¶ Notandū qua
re phia dicat: quidā excellentior me dixit. cū nullus ſit ex
cellentior phia. Dicendū q̄ lrā ſic debet exponi. Nā qui-
dā phus excellentior aliis phis me. i. per me phiaꝫ dixit.

¶ Fit autem ſepe bōis ſumma rerum gerendaꝝ
deferatur Ut exuberans retundatur improbitas
Aliis mixta quedam pro aliorꝫ qualitate diſtribu
it. Quoſdam remordet: ne longa felicitate luxuri
ent. Alios duris agitari vt virtutes animi patiē
te vſu atqꝫ exercitatione cōfirment Alii plus equo
metuunt qd ferre poſſunt. Alii plus equo deſ-
piciunt qd ferre poſſunt. hos in experimentum ſui
triſtibus ducit. Nonnulli venerandum ſeculi no
men glorioſe precio mortis emerunt. Quidā ſup-
pliciis inexpugnabiles exēplū ceteros ꝑtulerunt:
inuictam malis eſſe virtutem. Que quam recte
atque diſpoſite ⁊ ex eorum bono quibus accede-
re videntur fiant nulla dubitatio eſt.

¶ Fit aũt ſepe. Hic oñdit quare bonis ſepe cõtingant bona dicens. Fit aũt. i. cõtingit ſepe vt ſumma rex regeda. i. principatus regendi res deferat. i. cõcedatur bõis. i. pbis non tñ pter vtilitatẽ bonoꝝ hominũ. ſed vt improbitas exuberans. i. habundãs maloꝝ retundatur. i. compeſcatur vel reprimatur. Tunc aſſignat cãz quare bonis q̃nq₃ contingãt mala dicẽs. Aliis. i. bonis. deus diſtribuit quedam mixta. i. nunc bona nunc mala pro qualitate animorum. quoſdam enim bonos deus remordet aduerſitatib⁹. ne luxuriẽt. i. ſupbiãt lõga felicitate. i. pſpitate. Alios bonos patiat agitari. i. vexari onris. i. aduerſitatib⁹ vt virtutes aĩ ipoꝝ ↄfirmẽt vſu ⁊ exercitatiõe patiẽtie vt p₃ in Job. Alii plus equo metuũt qd̃ bene ferre pñt ſicut Thomas formidauit igreſſuz idie dicẽs. Dñe mitte me quo vis p̃teri₃ ad idos. Alii plus equo deſpiciũt qd̃ ferre nõ pñt. q2 quaſi pſumẽdo deſpiciũt tẽtatões quas tñ ferre nõ pñt. Ut ſanctus petrus q̃ dixit. Et ſi oportuerit me mori tecu₃ nõ te negabo ad tẽtationẽ ⁊ accuſationẽ ancille xpm negauit. hos viros de⁹ ducit. i. tẽtat triſtib⁹. i. aduerſitatib⁹ i experimẽtũ ſui. i. in recognitiõe ſui. vt ſciant qd poſſint ⁊ qd nõ poſſint. ⁊ nõnulli. i. aliq₃ emerũt p̃cio mortis venerãdũ nomẽ ſeculi ſicut martyres. Quidã īexpugnabiles ſupplicũs p̃buerũt ceteris exemplũ. vtutẽ eẽ iuictã a malis q̃ oĩa q₃ recte ⁊ diſpoſite fiãt ex eoꝝ bono qbus accedere videntur nulla eſt dubitatio. ¶ Notãdũ q̃ qdã plus timent q₃ timere deberẽt aliquã aduerſitatẽ. de qbus dr̃ in pſalmo. Trepidauerũt timore vbi nõ erat timor. Talibus de⁹ immitit aduerſitates qb⁹ reſiſtũt vt cognoſcãt ſe gr̃a dei poſſe reſiſtere ei qd̃ timebãt. Alii aũt pſumẽtes de pprĳs viribus deſpiciũt tẽtatiões quaſi potẽtes reſiſtere eis. ill⁹ de⁹ tẽtationes imittit ⁊ pmittit eos ſuccumbere vt cognoſcãt q₃ fragilis ſit humana natura ſine diuina gratia.

¶ Nam vt illud quoque improbis nunc triſtia nunc optata proueniunt ex eiſdem ducitur cauſis: ac de triſtibus quidẽ nemo miratur. q̃ eos malo meritos omnes exiſtimant. quoꝝ quidem ſupplicia. tum ceteros ab ſceleribus deterrent tum ipſos quibus inuehuntur emendant.

¶ Nã illud quoq₃. Hic aſſignat cãs quare malis q̃nq₃ bona q̃nq₃ mala cõtigãt. Et pmo oñdit quare malis cõtigãt mala. ſcḋo quare bona ibi. Leta vo. Prĩo dicit ex eiſdẽ cauſis ducit. i. pbat. q̃ īprobis nũc pueniũt triſtia. nunc optata. ſ₃ de triſtib⁹ q̃ malis eueniũt nemo mirat q2 oẽs exiſtimãt eos. ſ. malos eẽ meritos. i. dignos malo quoꝝ malorum ſupplicia ceteros deterrẽt. i. terrore retrahũt a ſceleribus. ⁊ ipſos malos emendãt qbus iuehũtur ſupplicia. ¶ Notandum q̃ pbia innuit tres cauſas quare malis eueniũt mala. Prima eſt q2 omnes homines eſtimãt eos dignos malo. Scḋo q2 per ſupplicia maloꝝ alii a malo retrahunt. Tertia cauſa quia mali ſuppliciis emendantur.

¶ Leta vero magnum bonis argumentum loquuntur. Quid de huiuſmodi felicitate debeant iudicare quam famulari ſepe improbis cernant. In qua re illud etiam diſpenſari credo. q̃ forſitã alicuius tam preceps atque importuna natura eſt vt eum in ſcelera potius exacerbare poſſit rei familiaris inopia: huius morbo prouidentia collate pecunie remedio medetur. Hic fedatã pbris cõſciẽtiã ſpectãs ⁊ ſecũ fortunã ſuã cõparãs forſitã ptimeſcit. ne cui⁹ ei iocũdus vſus eſt ſit triſtis amiſſio. Mutabit igitur mores ac dũ fortunã metuit amittere nequitiam derelinquit. Alios in cladez meritã precipitauit indigne acta felicitas. Quibuſdam permiſſum puniendi ius eſt vt exercitiuz bonis ⁊ malis eſſet cauſa ſupplicii.

¶ Leta veró magnũ bonis argumentũ loquunt. Hic aſſignat cauſas quare malis bona eueniãt. ho ſoluit tacitam q̃onez ſiue obiectionẽ ibi. Nã vt pbis. Prĩo dicit. Leta vero. i. pſpera q̃ malis eueniũt: loquũtur ideſt iudicãt bonis magnũ argumentũ. qd̃ iudicare debeãt de hmõi felicitate quã ſepe cernãt famulari īpbis. Sũt eni pbi ex hoc certiſſimũ argumentũ q̃ illa nõ eſt vera felicitas q̃ malis aduenit: ſed falſa deceptio. Tũc aſſignat pmã cãm quare deus malis cõcedit bona ⁊ pſpera q̃ qdẽ mali p pſpera preſeruant a peiorib⁹ ſcelerib⁹ ne fiãt fures vel raptores ⁊ dicit. In qua re q̃ malis eueniãt pſpera illud credo diſpenſari. i. diſpẽſatiõe ordinari q₃ forſitan natura alicui⁹ mali eſt tã preceps ad malũ ⁊ importuna. vt inopia rei familiaris i. paupertas poſſit euz exacerbare. i. puocare in ſcelera. ſ. ad furtu₃ vel ad rapinã. hui⁹ morbo diuina puidẽtia medet remedio collate pecunie. Tunc aſſignat ſcḋam cãz talẽ q̃ i. malis eueniũt pſpera vt pſperitate emendẽt vitã quã timẽtes ne pter maliciã amittãt pſperitate. Unũ dicit. Hic i. aliquis malus ſpectãs. i. cõſiderãs cõſcientiã ſuã fedatã pbris. i. maculatã viciis. ⁊ ipſe cõparans ſecũ fortunam. i. pſperitatẽ ſuaz forſitan ptimeſcit vt cuius rei. ſ. pſperitatis iocundus eſt ei viſus illius fiat triſtis amiſſio. ⁊ dũ metuit amittere fortunaz derelinquit neqtiaz. Tũc ponit tertiaz cauſaz dicẽs. Aliis malis aduenit pſperitas vt icidant i maiorẽ miſeriaz aduerſitatis q2 ſicut dcm̃ fuit. ii. libro pſa 4. In oi aduerſitate fortune iſeliciſſimũ genus infortunii eſt fuiſſe felicẽ. Unũ dicit in lr̃a q̃ felicitas indigne acta. Alia lr̃a h₃ acta. i. īdacta alios malos precipitauit in meritaz cladẽ. i. in miſeriaz. Et addit q̃ qbuſdaz malis pmiſſuz eſt. i. cõceſſuz. ius punẽdi. i. poteſtas vt ſit bonis cauſa exercitii in virtutib⁹ ⁊ patiẽtia: ⁊ malis ſit cauſa ſupplicii. ¶ Nota q̃ felicitas quoſdaz p̃cipitat in cladẽ aduerſitatis vnde ſamarienſ. Promouet iniuſtos fortuna volubiles: vt quos. Scandere precipites fecit ad ima rotet. Naz grauiore ruit turris tumefacta ruina. Et graui⁹ pulſat alta cypreſſus humũ. ¶ Et notandũ q̃ boni p aduerſitates in virtutibus ⁊ patiẽtia exercentur. Unũ idẽ pauper henricus. Aſpera ferre decet maturãt aſpera mentẽ. Et bene matura plenius vua ſapit. Per nimios eſtus gelidas tranſit ad vndas. Sic₃ per oppoſitum dulcia querit homo.

¶ Nam vt probis atq₃ improbis nullum fedus eſt ita ipſi inter ſe improbi nequeunt conuenire. Quid ni. cum a ſemetipſis diſcerpentibus cõſciẽtiam vitiis quiq₃ diſſentiant faciant ſepe que cu₃ geſſerint non fuiſſe gerenda decernant.

¶ Nam vt pbis. Hic ſoluit quandaz obiectionẽ. ho īfert quandaz cõcluſionẽ. ibi. Ex quo ſepe. Prĩo dicit. Aliqs diceret dixiſti q̃ malis eſt cõceſſuz ius punẽdi vt ſint cauſa ſupplicii aliis malis. hoc nõ videt vez q2 malus nõ punit maluz cũ ſint ſimiles. h ſoluit pbia dicẽs. Sicut pbis nullu₃ eſt fedus. i. cõcordia. q2 ſemper inicem cõtrariant. Itẽ ipſi improbi nequeũt inter ſe cõuenire. Quid ni. i. quare nõ eſſet ita cu₃ quiq₃. i. qlibet mali diſſentiant a ſemetipſis vitiis diſcerpentibus. i. diſtrahẽtibus cõſcientiaz ipſoꝝ. ⁊ ſepe mali faciant: que cu₃ geſſerint. i. fecerint decernant. i. iudicẽt nõ fuiſſe gerẽda. i. faciẽda. Notandũ q̃ in tñ aliqs eſt bonus inq̃tu₃ ſeruat ordinẽ in vltimuz finẽ q̃ finis eſt ſummuz bonu₃. ⁊ q2 illu₃ finẽ ⁊ ordinẽ oẽs bõi ſeruant ideo oẽs boni in eo q̃ boni ſunt inuicẽ cõcordant mali autẽ q2 hunc ordinẽ non obſeruant ⁊ a ſemetipſis diſcordant mutuo ſibi concordare non poſſunt.

¶ Ex quo ſepe ſumma illa puidentia protulit inſigne miraculum: vt malos mali bonos facerẽt. Nam dum iniqua ſibi a peſſimis quidem pperti videntur noxiorum odio flagrantes ad virtutis frugem rediere: dum ſe eis diſſimiles ſtudent eſſe quos oderant. ſola eſt enim diuina vis cui mala

quoque bona ſint. cum eis competenter vtendo alicuius boni elicit effectum. Ordo enim quidē cuncta complectitur: vt quod aſſignata ordinis ratione deceſſerit: hoc idem in alium tamen ordinem relabatur: ne quid in regno prouidentie liceat temeritati: fortiſſimus in mundo deus cuncta regit cum omnia ſecula preuidet ac proſpicit.

¶ Ex quo ſepe ſumma illa. Hic infert quandā ꝯcluſionē dicens. Ex quo mali puniūt malos ex hoc diuina ꝓuidētia protulit inſigne miraculū. ſ. vt mali facerent malos bonos quod declarat. Nam dum quidā mali videntur perpeti iniqua a peſſimis. ipſi flagrantes. i. ardentes. odio noxiorum. i. dānorum ſuorum. ipſi rediere ad fruges virtutis idest ad vtilitatē. dum tales ſtudent ſe eſſe diſſimiles illis malis quos oderant. ⁊ addit q̄ ſola diuina vis talis ē cui mala ſint bona. id ē cedunt in bonum: ſicut cum malus facit malum bonum. vnde ſubdit. Cum deus vtendo competenter, magis elicit effectum alicuius boni. Ordo enim fatalis cuncta complectitur. vt quod deceſſerit ab ſignata rōne ordinis. ſ. mali relabatur in alium ordinem. ſ. boni. ne in regno prouidentie dei liceat. quid. i. aliquid temeritati. i. inordinationi ⁊ ponit auctoritatem in greco que tm̄ ſonat fortiſſimus in mundo deus omnia regit. ¶ Notandum q̄ bonum proueniens ex malicia improborum non eſt imputandum ipſis improbis. ſed tm̄ diuine virtuti que nouit ex malis efficere bona ⁊ lз deus malū dirigat ad bonum ſua intentione ⁊ poteſtate. non tamen homo ideo eſt extra culpam. qui illud malū agit mala intentiōe. ¶ Notandum q̄ alius eſt ordo naturalis. alius ordo a deo prouiſus. Ordo naturalis eſt vt deum ⁊ proximum diligam⁹. Ordo prouiſus eſt temporalis rerum diſpoſitio que fatum vocatur. ⁊ lз ordinem naturalem ſepe dimittamus aliquid plus deo diligendo ⁊ proximum odiendo. tamen ordinem prouiſum a deo nunq̄ effugim⁹. q2 nunq̄ aliter prouenit q̄ deus ꝓuidet. ⁊ ſi aliqd recedit ab ordie naturali relabitur in aliū vt ſi aliquid malū quo ad miſericordiā ipſum eſt bonū in cōparatione ad iuſticiam. ita q̄ in regno prouidentie nihil relinquit temeritati. i. inordinationi.

¶ Neq3 enim phas eſt homini cunctas diuine ope machinas vel ingenio cōprehender vel explicare ſermone. Hoc tm̄ ꝓſpexiſſe ſufficiant quod naturaꝝ omnium productor deus: idē ad bonū dirigens cuncta diſponat: Dumq3 ea que protulit in ſui ſimilitudine retinere feſtinat. Malum omne de reipublice ſue terminis per fatalis ſeriem neceſſitatis elliminat. Quo fit vt que in terris habundare creduntur. ſi diſponentem prouidentiā ſpectes nihil vſquam mali eſſe perpendas. Sed video iamdudum te ⁊ pondere queſtionis oneratum. ⁊ rationis prolixitate fatigatū. aliquam carminis expectare dulcedinem. Accipe igitur hauſtum quo refectus firmior in vlteriora cōtendas.

¶ Neq3 enim fas eſt homini. Hic phia excuſat ſe de ampliori indagatione caꝝ dicens. Neq3 enim eſt fas homini vel ingenio comprehendere vel ſermone explicare. cūctas machinas. i. cauſas vel diſpoſitiones opere diuine. i. diuini operi. hoc tm̄ ſufficiat proſperiſſe. quod deus proditor idest productor omnium naturarum diſponat cuncta dirigens ad bonum. Et dum ea que protulit. i. predixit feſtinat retinere in ſimilitudine ſui. i. in bono ipſe eliminat. i. excludit. per ſeriem. i. per ordinē fatalis neceſſitatis: omē malum de terminis ſue publice rei. i. mūdi. quo fit vt mala que credunt habundare in terris. ſi ſpectes prouidentiam diſponentem nihil perpendas vſq̄ eſſe mali. Tunc inuocat Boetium ad conſolationem metricam dicens. Video te eſſe oneratum pondere queſtionis que difficilis eſt. ⁊ fatigatum prolixitate orationis. expectare aliquā dulcedinem carminis. Igitur accipe hauſtum dulcedinis metrice. quo refectus. i. recreatus firmior contendas. i. pergas in vlteriora. ¶ Notandū q̄ dicit malum nunq̄ eſſe in comparatione ad diuinam prouidentiam. quia malum nō eſt aliqua natura neq3 aliqua res. omnis enim natura ⁊ res appetit ſuam ꝑfectionem. Cum autem appetibile habeat rationem boni ſi malum eſſet natura ⁊ res appetens perfectionem: malum eſſet bonum. ¶ Notandum q̄ nullū eſt malū ſimpliciter ⁊ totaliter in mundo qn in comparatōe ad diuinam prouidentiam habeat rationem boni. vnde expedit multos defectus contingere in vniuerſo ne multa bona tollantur. Si enim non corrumperet aer ignis non cōſeruaret. nec vita leonis cōſeruaretur niſi occideret agnū vel aſinus neq3 laudaret iuſticia nec patientia ſi non eſſet iniquitas. Ex quo patet q̄ multa in cōparatione ad nos ſunt mala que in cōparatiōe ad diuinā prouidentiam oia diſponentē ſm q̄ melius competunt vniuerſo bona ſunt.

¶ Metrum ſextum quarti libri.

Si vis celſi iura tonantis
Pura ſolers cernere mente.
Aſpice ſummi culmina celi.
Illic iuſto federe rerum
Veterem ſeruant ſydera pacem:
Non ſol rutilo concitus igne
Gelidum plebes impedit axem.
Nec que ſummo vertice mundi.
Flectit rapidos vrſa meatus.
Nunq̄ occiduo lota profundo.
Cetera cernens ſydera mergi:
Cupit occeano tingere flammas.
Semper vicibus temporis equis
Veſper ſeras nunciat vmbras.
Reuehitq3 diem lucifer almum.
Sic eternos reficit curſus
Alternus amor. ſic aſtrigeris.
Bellum diſcors exulat oris.

¶ Metrum ſextum quarti libri.

Si vis celſi iura tonantis. Iſtud eſt ſextum metꝝ huius quarti: quod ſm quoſdā dicitur adonicum. ſm quoſdā archiloycū. ab inuentore thetrametrū. Dactilicū a pede ꝑdominante. In quo metro pħia cōmendat diuinam prouidentiam in diſpoſitione rerum ⁊ primo ex parte rerum que dina diſpoſitione reguntur. ſcdo ex parte dei regentis ibi. Sedet interea. Primo cōmendat diuinam prouidentiam in regimine corporum celeſtium. ſcdo in regimine elementoꝝ. tertio in regimine tempoꝝ. quarto in regimine generabiliū ⁊ corruptibilium ſcda ibi. Hec ꝯcordia. tertia ibi. His de cauſis. quarta ibi Hec temperies. Primo dicit. Si tu ſoleres. i. ſapiens vis pura mente cernere iura. i. regimina qbus mūdus regitur celſi tonātis. i. dei aſpice culmina. i. altitudines ſummi celi. Illic ſydera ſeruant veterem pacem. i. antiquā ꝯcordiā. quā eis diuina prouidentia ididit iuſto federe. q2 ſol ꝯcit⁹ idest cōmotus. rutilo igne. i. calore non impedit gelidum axem plebes. i. lune. nec vrſa que flectit rapidos meatus. i. motus circa polum ſeptētrionalē nūq̄ lota occiduo ꝓfundo. i. mari occidentali: cupit tingere. i. mergere. flāmis occeano. i. mari cernēs cetera ſydera mergi in mare. ⁊ loqtur more vulgari credit enim vulgus ſtellas qſi occidunt deſcendere in mare. ⁊ veſper. i. venus ſemp eqs vicib⁹ temporis nunciat ſeras vmbras noctis. ⁊ eadem venus exñs lucifer reuehit diem almū. i. claꝝ. Sic alternus amor ꝓue

uiens ex diuina ꝓuidentia .reficit eternos curſus ſyderum ſic.ideſt per talē mutuā concordiam.bellum diſcors exulat.id eſt expellitur ab oris aſtrigeris.id eſt a regionibus celeſtibus que gerunt aſtra.

¶ Notandum de hac dictione ſolerta que ſecundum Iſidorum interpretatur quaſi ſollicitus in arte : vel vtilis: ⁊ ſic debet ſcribi per duplex.ll.Sed ſcdm Hugutionem dicitur a ſolon.qḋ eſt totū vel multuꝫ.⁊ ars tis.quaſi totus vel multus.in arte.⁊ ſic debet ſcribi per ſimplex.l. ¶ Notanduꝫ ꝙ deus magis denoīat̄ tonans a tempeſtate tonandi.q̄ꝫ ab alia tempeſtate .q: maior terror per eam incutit̄ mentibus hoium qꝫ per aliam. Unde per tempeſtatē tonandi hoīes magis inducuntur ad recogitandum diuinā potentiam. ¶ Notandum ꝙ vrſa habens ſeptem ſtellas circa polum ſeptentrionalem mota nunqꝫ occidit ſed ſemper nobis apparet.ꝫ alie ſtelle nobis oriūt̄ ⁊ occidant ḋ venere aūt que de nocte ſequit̄ ſolē ⁊ de mane lucifer dicta precedit ſolem viſum fuit in primo libro metro ſecundo.

Hec concordia temperat equis.
Elementa modis.vt pugnantia
Uicibus cedant humida ſiccis.
Iunganꝫ fidem frigora flammis.
Pendulus ignis ſurgat in altum.
Terreqꝫ graues pondere ſidant:
Hiſdem cauſis vere tepenti.
Spirat florifer annus odores:
Eſtas cererem feruida ſiccat.
Remeat pomis grauis autūnus
Hyemem defluus irrigat imber:
Hec temperies alit ac profert
Quicquid vitam ſpirat in orbe.
Eadem rapiens condit ⁊ aufert
Obitu mergens orta ſupremo.

¶ Hec concordia temperat equis. Hic phīa cōmendat reginē diuine ꝓuidentie in elementis dicens.Hec concordia ꝓueniens ex diuina ꝓuidētia.tēꝑat elemēta eqs modis ⁊ humida elementa pugnantia.i.ꝯtraria cedant ſiccis vicibus.i.viceuerſa.ita ꝙ qñqꝫ ꝑualeant humida ⁊ qñqꝫ ſicca.⁊ frigora.i.elementa frigida.iungant fidē.i.ꝯcordiā flāmis.i.calidis elemētis.ne vnū rorat̄ aliud corrūpat.⁊ hec concordia facit vt pendulus ignis ſurgat in altū.i.moueatur ſurſum .⁊ terre graues pondere ſidant.i.deorſuꝫ reſideāt.Tūc cōmēdat regimen dei circa tempora dicens Hiſdeꝫ cauſis.i.ſilibus cauſis per diuinā ꝓuidentiā ordinatis annus florifer.i.in quo habūdant flores.ſpirat odōres ipſo vere.i.tempore veris.tepente.i.incaleſcente.eſtas feruida ſiccat.i.maturat.cereꝛeꝫ.i.fruges.Autūnus remeat.i.reuertit̄.grauis.i.oneroſus.pomis.imber deflu⁹ irrigat hyemem.Tunc cōmendat regimen dei circa generabilia ⁊ corruptibilia dicens.Hec temperies.i.temperata diſpoſitio ꝓuidentie diuine.alit ⁊ profert qcqḋ i orbe ſpirat vitam.i.qcqd viuit.⁊ eadem temperies rapiens ea que fecit.condit.i.abſcōdit.⁊ aufert.ſ.ab eſſe mergens orta.i.ꝓducta ſupremo obitu.vltima morte. ¶ Notandū ſm commentatorem.8.phiſi.Primū antiquū nihil facit ſine ꝑo antiquo.i.celo ergo ꝑma cā generationē ⁊ corruptionē elementoꝝ ⁊ oīuꝫ in mūdo ⁊ tempoꝝ diſtinctionē opat̄ mediantibus corporibus celeſtibus.vñ in lib.de pomo Ariſt. ſcribit.ꝙ creator oīuꝫ ſua ſapientia ꝑparauit ſperas.⁊ in qualibet ſpera ſtellas lucidas.⁊ dedit ipſis virtutē dñandi in hoc mundo faciendi bonum ⁊ malū mortē ⁊ vitam ⁊ incedunt ſtelle ſcdm virtutem ipſis a creatore datam .ſm deſiderium ⁊ voluntatem eius in aſcendendo ⁊ deſcendendo nunc de oriente ad occidens.nunc de occidente ad oriens ſine contradictione.⁊ omnes ſtelle ſunt ſicut ſerui domino obedientes.⁊ curſus ⁊ motus earum non eſt a ſeipſis nec virtute earum.ſed eſt creator qui facit eas moueri.

Sedet interea conditor altus.
Rerūqꝫ regens flectit habenas:
Rex ⁊ dominus.fons ⁊ origo:
Lex ⁊ ſapiens arbiter equi.
Et que cum motu concitat ire
Siſtit retrahens:ac vaga firmat.

¶ Sedet interea cōditor altus.Hic cōmendat ꝓuidētiaꝫ diuinaꝫ ex ꝑte dei regentis dicens.Interea dum res ſic geruntur altus cōditor.i.ſummus creator rex deus.ſedet.i.in ſe mutabiliter manet regens oīa.flectit.i.moderat̄.habenas rex.i.frena.rex.ñs rex per ſapientiam gubernatōis.dñs ꝑ potentiā creatōis.Fons oīs bonitatis.⁊ origo oīuꝫ ⁊ ipſe a nullo lex oīa ligans.⁊ ſapiens arbiter.i.iudex.eq̄.i.equitatis oībus retribuens ſm iuſticiā.que.ſ.lex oīa regens.cōcitat.i.excitat entia.ire.i.ꝓcedere ad eſſe motu.i.ꝑ motū.⁊ ſiſtit.i.ꝑmanere facit ad tp̄s ī eſſe retrahēs oīa ad nō eſſe.⁊ ipſa firmat ꝑ grāꝫ vaga.ideſt inſtabilia ꝑ naturā.

Nam niſi rectos reuocans itus.
Flexos iterum cogat in orbes:
Que nunc ſtabilis continet ordo.
Diſſepta ſuo fonte fatiſcant.
Sic eſt cunctis communis amor.
Repetuntqꝫ boni fine teneri.
Quia non aliter durare queant
Niſi conuerſo rurſus amore
Refluant cauſe que dedit eſſe.

¶ Nam ſi deus reuocans rectos itus.i.rectū ꝓgreſſum qui eſt ab eſſe ad non eſſe cogitat.i.reducat entia in flexos orbes.i.in quaſdā circulatōes. ea que ſtabilis ordo diuine prouidentie cōtinet.ipſa diſſepta.i.ſeꝑata.a ſuo fonte.i.a ſuo ꝑncipio qḋ eſt deus.fatiſcant.i.deficiant ⁊ ad nihilū deuenient.Hic fons eſt cōis amor cunctis entibus.⁊ cuncta repetunt.i.appetunt.teneri.i.cōſeruari.fine boni.i.ꝑ finem boni.q: res aliter non queant durare.i.in eſſe ꝑpetuari.niſi cōuerſo amore.refluāt.i.redeant cauſe.i.ad eāꝫ primā que dedit eis eē ꝑ creationē. ¶ Notandū ꝙ entia regunt̄ a deo ꝑ quādā circulationē ſcdm quā quodā mō perpetuant̄ in eſſe.verbi gratia.Deus ſic diſpoſuit res vt ex ſemine ꝓueniat herba.⁊ ecōuerſo ex herba producat̄ ſemen:ſic in generatione elementoꝝ fit qdam circulus dum ex aere generat̄ ignis ⁊ iteꝝ ex igne aer.Item in creaturis rōnalibus que progrediunt̄ a deo ꝑ ductiōe nature fit itē tum reflexio ad ipſum deum per reductionē gratie.vt ſic nihil ꝑmaneat in rebus eius ⁊ ꝑfectum niſi per quādā circulationem.⁊ hoc innuit phīa in littera. ¶ Notandū ꝙ finis ad quē oīa naturali appetitu tendunt eſt ipſuꝫ ſummum bonum qḋ eſt deus.hūc finem conſequunt̄ rōnales creature ꝑ opationē intellectus ⁊ volūtatis.Sꝫ irrōnales creature cōſequuntur ipm ſolū ꝑ hoc ꝙ ipm repreſentāt per quandā ꝑticipationē eēndi.⁊ ideo eodē appetitu naturali quo aliquid appetit ſuū eſſe.eodem appetitu tendit in ſuum vltimum finem.⁊ hoc innuit in littera cum dicit.Hic eſt cunctis communis amore.

¶ Proſa ſeptima libri quarti.

Iam ne igitur vides quid hec omnia que diximus conſequatur? B. quidnam inquam. P. omnem inquit bonam prorſus eſſe fortunam. B. Atqui inquam fieri poteſt P. Attende inquit cum omnis fortuna vel iocunda vel aſpera.tum remunerandi exercendiue bonos tum puniendi corrigiendiqꝫ improbos cauſa deferatur:patet ꝙ omnis bona quam vel iuſtam

conſtat eſſe vel vtilem: B. nimis quidem inquã vera ratio. et ſi quam pauloante docuiſti prouidẽtiam fatumue conſiderem firmis viribus eſt nixa ſententia.

Proſa ſeptima quarti libri.

Am ne igitur vides. Iſta eſt ſeptima ꝛ vltima ꝓſa hui⁹ quarti in qua phia deducit quandã ꝯcluſionẽ ex ꝑmiſſis. Et primo facit hoc. ſecũdo ſubiũgit quandã exhortationem. ſcda ibi. Quare inqt. primo ponit ꝯcluſionẽ intentã. ſecũdo cõparat eam ad opinionẽ vulgi. ſecũda ibi. Sz eã. Primo dicit. Uides ne iã o boeti qd cõſequat hec oĩa que dixim⁹ dicit boeti⁹ Quid inqz ꝛ phia. Oẽm fortunã prorſus eſſe bonã dicit boetius ꝛ q̃ iuqz. i. quõ hoc ꝑt fieri. Cui phia. Attende inqt. Cum ois fortuna ſiue iocunda ſiue aſpera. deſerat eã remunerãdi uel exercendi bonos vel eã puniendi vel corrigẽdi ipſos patet ꝙ ois fortuna eſt bona quã vel cõſtat eẽ iuſtam ſicut illa que punit malos. ꝛ ꝑmiat bonos. vel cõſtat eẽ vtilem. ſicut que exercet bonos ꝛ corrigit malos. dicit boeti⁹ nimis. i. valde vera ẽ ratio. ꝛ ſi prouidentia quam pauloante docuiſti. ꝛ fatum conſiderem. tunc ſententia eſt nixa. i. firmata firmis viribus. id eſt rationibus.

Notandum ꝙ ex quo ꝺm diuinã prouidentiã bonis ꝛ malis nũc ꝓſpera nunc aduerſa euenerũt bonis ꝓpter remunerationẽ ꝓſpera ꝛ ꝓpter exercitationem in virtutibus aduerſa. ꝑz ꝙ ꝓſpera fortuna remunerans ꝛ aduerſa exercitans eſt bona. Item cum proſpera fortuna malos emendet vt viſum eſt prius ꝛ aduerſa ipſos corrigat ꝛ iuſte puniat patet ipſam etiam eſſe bonam.

Sed eam ſi placet inter eas quas inopinabile. pauloante poſuiſti nũeremus. p. et quid inquit. b. quia id hominũ ſermo cõmunia vſurpat. ꝛ quidẽ crebro quorũdam malam eẽ fortunam. P. Uis ne inquit igitur pauliſp vulgi ſermonibus accedamus ne nimium velut ab humanitatis vſu receſſiſſe videamur. b. Ut placet inquã. p. nonne igitur bonum cẽſes eẽ quod prodeſt. b. ita ẽ inquam. p. que vero aut exercet aut corriget prodeſt. b. Fateor inquã. p. bona igitur. b. quid ni. P. Sed hec eorum eſt: qui vel in virtute poſiti cõtra aſpera bellum gerunt vel a vicijs declinãtes virtutis iter arripiunt: b: negare inquã nequeo: p. quid vero iocũda que in premiũ tribuitur bonis: nũ vulgus malam eſſe decernit. b. nequaquã. verũ vti eſt ita quoqz eẽ optimam cenſet. p. Quid reliqua que cũ ſit aſpera ꝛ iuſto ſupplicio malos coherceat. num bonam populus preſentat. boetius. Immo omniũ inquam que excogitari poſſunt iudicat eſſe miſerrimam. phi.

Sed eam ſi placet. Hic cõparat hanc cõcluſionem ad opinionẽ vulgi oſtẽdens eam vulgo eſſe inopinabilem. ꝛ querit quid vulgus ſentiat de qualibet fortuna. ſecũdo ex opinione vulgi cõcludit quoddam cõtrariũ ipſi vulgo ibi. vide igitur dicit ergo. O philoſophia ſi placet eam opinionem ꝙ omnis fortuna ſit bona numeremus iter eas opiniones quas pauloante poſuiſti inopinabiles. dicit phia quid. id eſt propter quid. Boetius dicit. quia communis ſermo hominum vſurpat iſtud. id eſt in vſum capit quorũdam fortunam eſſe malam quorundã bonam. ꝛ dicit philoſophia. vis ne o Boeti accedam⁹ pauliſper ſermonib⁹ vulgi. ne nimiũ videamur receſſiſſe a communi vſu hominum. dicit Boetius. vt placet. ꝛ philoſophia. nonne cenſes bonum quod prodeſt. dicit boetius. ita eſt. ꝛ philoſophia. fortuna que aut exercet aut corrigit prodeſt. dicit boetius fateor inquam. Ideo cõcludit philoſophia. Omnis fortuna bona eſt que exercet ꝛ corrigit. Dicit boetius. qd ni. id eſt quare nõ. Et addit philoſophia. Hec fortũa que exercet eſt eorum hominum. qui poſiti in virtute gerũt bellum contra aſpera. ſed fortunam que corrigit eſt eorũ hominum qui declinantes a vicijs arripiunt iter vtutis. Dicit boeti⁹. Negare nequeo. querit philoſophia. quid ẽ de fortuna iocunda. que tribuitur bonis in premiũ. nũquid vulgus decernit. id eſt iudicat eam eſſe malam. dicit Boetius. Nequaqz ſed cenſet. id eſt iudicat eam eſſe optimam ſicut eſt. querit vlterius philoſophia. qd eſt de reliqua fortuna que punit. que cum ſit aſpera ꝛ coerceat malos iuſto ſupplicio. nunquid populus. ideſt vulgus putat eaz eẽ bonam. dicit Boetius. Immo iudicat eam eſſe miſerrimam omnium que excogitari poſſunt.

Notandum ꝙ omnis fortuna vel eſt ad exercenduz bonos ꝛ corrigendum malos homines. vel eſt ad remunerãdum bonos ꝛ puniendum malos fortuna que eſt ad exercendum bonos ꝛ ad corrigendum malos homines vtraqz eſt bona. etiam ſcdm opinionem vulgi. quod probat philoſophia. Illud quod prodeſt bonum eſt. ſed fortuna que exercet bonos homines prodeſt bonis. ꝛ que corrigit malos ꝓdeſt malis. ergo vtraqz eſt bona. Fortuna autẽ que exercet eſt bonorum qui gerunt bellum contra vicia. Fortuna que corrigit eſt maloꝝ qui declinant ad virtutes. Fortuna autem que remunerat bonos. bona eſt etiam ſcdm vulgares. ſed que punit malos omnium peſſima eſt ſcdm vulgares. ꝛ hanc opinionẽ vulgi de vtraqz fortuna philoſophia tangit in littera.

Uide igitur ne opinionẽ populi ſequẽtes quoddam inopinabile valdẽ confecerimus. b. quid inquã. p. ex hiis enim ait que conceſſa ſunt euenit eorum quidem qui ſunt vel in poſſeſſione vel in ꝓfectu. vel in adeptione uirtutis omnez q̃cunqz ſit bonã. in improbitate uero manentibus omnez peſſimã eſſe fortunã. bo. Hoc inquã uerũ eſt tametſi nemo audeat confiteri phi:

Uide igif. Hic phia ex cõceſſis a vulgo cõcludit quoddam inopinabile ꝛ ꝯtrarium vulgo. ſ. malã eſſe fortunam tantum maloꝝ. cũ tamen opinet vulgus vt plurimũ malã fortunam euenire bonis ꝛ dicit. Uide ne nos ſequẽtes opinionẽ populi. i. vulgi cõfecerimus. i. cõcluſerimus quoddam valde inopinabile apud vulgũ. quid inqz dicit boetius ꝛ philoſophia. Ex hiis eniz que cõceſſa ſunt ꝺm opinionem vulgarẽ euenit ꝙ eoꝝ qui ſunt in perfecta poſſeſſione virtutis vel in ꝓfectu vel in adeptione virtutis. omnem fortunam eſſe bonam ſiue ſit proſpera ſiue aduerſa. manẽtibus aũt in improbitate oẽm fortunam eſſe peſſimam. et dicit boetius. hoc veꝝ eſt ꝺm vulgares: q̃uis nemo audeat cõfiteri ꝺm veritatẽ. quia in rei veritate oĩs fortuna bona eſt tam bonoꝝ q̃ maloꝝ vt probaſti. Notandum ꝙ oĩs fortuna bona vel eſt remunerãs: vel exercẽs. vel corrigens. Fortuna remunerans eſt eoꝝ qui ſunt in poſſeſſione virtutis. Fortuna exercens eſt eorum qui ſunt in profectu virtutis. fortuna corrigens eſt eoꝝ q incipiunt eſſe virtuoſi. Ex quo relinquit ꝙ eoꝝ qui permanẽt in malicia ſit fortuna peſſima ꝛ hoc verum eſt ꝺm opiniões vulgares. nota ꝙ quelibet fortuna poteſt dupliciter conſiderari. Uno modo in comparatione ad cauſam vniuerſalem que omnia regit ꝛ diſponit ordinando ſingula in finem eis conuenientem; ſic omnis fortuna bona eſt vt probatum eſt. vl' poteſt comparari fortuna ad iſtum cui euenit. ꝛ ſic ſolum illa dicitur bona que aliquod bonum cõfert illi cui aduenit. ꝛ illa mala que nihil boni confert.

Quare inquit ita vir ſapiens moleſte ferre nõn debet quotiens in fortune certamen adducitur. vt virum fortem non decet indignari quotiens increpuit bellicus tumultus: vtriq3 enim huic quidem glorie propagande. illi vero confirmande ſapientie difficultas ipſa materia eſt. Ex quo etenĩ virtus vocatur. ꝙ ſuis viribus nitens non ſuperetur aduerſis. Neq3 enim vos in prouectu poſiti virtutis diffluere deliciis. ⁊ emarceſcere voluptate veniſtis. Prelium cũ omni fortuna nimis acre cõſeritis. Ne vos aut triſtis opprimat: aut iocunda corrumpat firmis medium viribus occupate. quicquid autem infra ſubſiſtit: aut vltra progreditur: habet ⁊ contemptum felicitatis: ⁊ non habet p̃mium laboris. In veſtra eſt. n. ſitũ manu qualem vobis fortunam formare malitis. Omnis enĩ que vĩ aſpa. niſi aut exercet. aut corrigit: punit.

Quare ingt ita. Hic pħia facit quãdã exhortationẽ dicens. Ex quo oĩs fortuna ẽ bona ſapiens vir nõ d3 moleſte ferre. quotiẽs adducitur in certamẽ fortune. i. cũ fortuna ⁊ nõ decet fortẽ viꝝ indignari. i. turbari quotiens icrepuit. i. inſonuit. bellic⁹ tumultus. i. ſtrepit⁹. Nam ipſa difficultas bellãdi ⁊ reſiſtendi fortune ẽ vniciuiq3 viro forti ⁊ v̾tuoſo mã. i. cã glĩe ꝓpagãde. exercitiũ. n. bellicũ eſt cã glĩe viro forti. Illi vo. ſ. viro virtuoſo reſiſtentia fortune eſt mã. i. cã ꝯfirmãde ſapie. i. virtutis. Ex quo. i. ex qua victoria talis difficultas virtus vocatur. dr. n. virtus eo ꝙ ſuis virib⁹ nitens nõ ſuperetur aduerſus: ⁊ ſubdit. Neq3. n. vos poſiti i ꝓfectu. i. i via virtutis. veniſtis in mũdu3 diffluere deliciis ⁊ emarceſcere voluptate. preliũ nimis acre conſeritis. i. iudicabitis fieri cũ oĩ fortuna. ne triſtis fortuna opprimat eiiciendo i deſperationẽ aut iocũda corrũpit alliciendo ad voluptatem. occupate. i. tenete g̃ mediũ virtutis firmis viribus. q: qcq̃d ĩfra ſubſiſtit a medio virtutis deficiẽdo aut vltra ꝓgredit̃ mediũ virtutis excedẽdo illud h3 cõtemptum felicitatis. i. virtutis ⁊ nõ h3 premiũ laboris. ⁊ in vr̃a manu. i. ꝑtãte ſitũ eſt. qualẽ virtutẽ vobis malitis. i. magis velitis formare. ſ. bonã vel malã. Oĩs. n. fortuna q̃ vr̃ aſpera. aut exercet bonos ⁊ punit malos ⁊ ſic bona eſt. Notandũ ꝙ pħia hortat̃ ſapientẽ ad magnanimitatẽ cum dicit. Sapiẽs nõ debet moleſte ferre fortunã. Nam ſm ari. in ethicis. Sapiẽs bene ſcit ferre fortunas. q: h3 ſe ſine vituperio ſicut tetragonũ. Corp⁹. n. tetragonũ quocũq3 proiicit̃ firmiter ſtat ⁊ magnanimus ẽ q cõtra difformes inſultus fortune vnanimi mẽtis cõſtantia militat. Notandũ ꝙ virtus conſiſtit in medio inter duo vicia extrema ad quoꝝ vnũ ĩpellit ꝓſpera fortuna ad aliud aduerſa. vbi gr̃a Aduerſitas ĩpellit ad deſperationẽ ⁊ timiditatẽ. proſperitas aũt ad p̃ſumptionẽ ⁊ audaciã. iter q̃ ꝯſiſtit mediũ v̾tutis cui⁹ exceſſus vel defect⁹ eſt vicioſus. ⁊ hoc innuit pħia in lr̃a. Nota ꝙ in ꝑtãte hominis eſt facere fortunã ſibi qualem vult. ſ. bonam vel malã qđ declarat philoſophia i aduerſa fortuna. q: ſi eam accipimus bono animo ꝓ exercitio ⁊ correctiõe ipſa eſt bona. Si autem eam toleramus malo animo etiam pro pena ipſa mala eſt.

Metrũ ſeptimum quarti libri.

Bella bis quinis operatus annis.
Vltor atrides frigie ruinis.
Fratris amiſſos thalamos piauit.
Ille dum graie dare vela claſſi
Optat. ⁊ ventos redemit cruore.
Exuit patrem. miſerumq3 triſtis.
Federã nate iugulum ſacerdos.

Metrũ ſeptimũ quarti libri.

Bella bis q̃nis. Hic incipit ſeptimu3 ⁊ vltimum metrũ hui⁹ quarti qđ dr̃ ſaphicũ ab inuentore trochaicũ a pede p̃dominãte. in quo pħia confirmat ſuã exhortationẽ exẽplo viroꝝ fortiũ q ſpretis voluptatib⁹, magnos ſubierũt labores ſpe laudis ⁊ glĩe. ⁊ p̃mo ponit plura exẽpla. ſecũdo hortat̃ nos ad imitationẽ eorũ ibi. Ite nunc fortes. Prima pars poſſet diuidi in tot ptes quot exẽpla ponit q̃ patebũt. Primũ exẽplũ eſt tale. Paris fili⁹ priami regis troyanoꝝ i grecĩa ꝓfectus rapuit vxorem helenã Menelai. ⁊ duxit ea3 in frigiã regionẽ. Menelaus aũt cõqueſt⁹ fratri ſuo agamemnoni hoc factũ. agamẽnon cõuocatis principib⁹ grecoꝝ tranſſretauit in frigiã ⁊ obſedit troyã decẽ annis. quã tandẽ deſtruxit ⁊ maioribus iterfectis populũ captiuauit. Cũ aũt agamẽnon proficiſceret̃ verſus troyam deuenit in quandã iſulã vbi factus eſt ei vent⁹ ꝯtrarius. ⁊ reqſiuit vates qd eẽt faciendũ. q dixerunt ꝙ nõ haberet vẽtũ proſpeꝝ niſi placaret dianã ſacrificando ei ſuã filiã. Cui licet hoc videret̃ duꝝ ꝑꝑ pietatem paternã. tũ ſuadente vlixe ſpe laudis ⁊ glĩe ſup victoriam obtinendã ꝯſenſit vt eã imolaret. quo facto obtinuit vẽtu3 proſpeꝝ ad voluntatẽ. dicit g̃ in lr̃a. Atrides. i. agamẽnon atride filius exiſtẽs vltor operat⁹ bella bis q̃nis. i. decẽ annis. piauit. i. purgauit. vlciſcẽdo amiſſos thalamos. i. vxorem cõtentam in thalamo fratris menelai. ruinis. i. deſtructionib⁹. frigie. i. troie. que ſita fuit in frigia. dum ille agamẽnon. optat dare. i. exponere vela graie claſſi. i. naui greca li. ⁊ dum redemit ventos cruore filie ſue. ipſe exuit. i. depoſuit patrem. i. pietatem paternam ⁊ ſacerdos triſtis exiſtens federat. i. fedare ſacrificat. miſerum iugulum. i. collũ vel guttur. nate. i. filie agamẽnonis. ſm. n. huguitionẽ iugulum eſt idẽ qđ guttur vel gutturis inciſio.

Fleuit amiſſos ithacus ſodales.
Quos ferus vaſto recubans in antro.
Merſit immani poliphemus aluo.
Sed tamẽ ceco furibundos ore
Gaudium meſtis lachrymis rependit.

Fleuit amiſſos. Hic pħia ponit ſcđm exẽplũ in q̃ declarat fortia acta ipſius vlixis itẽdẽs talẽ fabulã. vlixes rediens de bello troiano. x. annis errauit i mari ſuſtinens multa aduerſa tandem caſualiter venit ad antꝝ poliphemi qui erat maxim⁹ gigas habẽs vnicũ oculum in frõte. qui ſocios vlixis occidit ⁊ vorauit ſuper quo vlixes cõtriſtatus ſuſtinuit vſq3 quo p̃dictus gigas cibo repletus obdormiret quo dormiente oculũ quem in fronte habuit eruit. q euigilans furibundus q̃ſiuit vlixe3: ſed excecatus cum inueni re nõ potuit. Dicit ergo in littera. Ithac⁹. i. vlixes ab ithaca regione. vel ab auo ſuo ithaco ſic dictus ille fleuit. i. defleuit amiſſos ſodales quos ferus poliphemus recũbans. i. morãs in vaſto antro. i. magno. merſit immani aluo. i. magno ventre. ſed tũ vlixes furibundus rependit. i. reſtituit. gaudium meſtis lachrymis. i. ſuis triſticiis. ore. i. facie poliphemi ceco. ideſt excecato.

Herculẽ duri celebrant labores.
Ille centhauros domuit ſuperbos.

Hercule3 duri. ⁊c. Hic ponit aliud exemplũ in quo deſcribit acta herculis ⁊ labores eius quib⁹ fingit̃ meruiſſe celũ dicẽs. Duri labores aſſumpti. celebrant. i. celebrẽ reddunt herculem. Cuius ponit primum laborẽ. ſ. domationem centhauroꝝ dicens. Iſte hercules domuit cẽthauros ſuperbos qui eam contempſerunt. Ubi notandum ꝙ centhauri monſtra quedam dicta ſunt ex medietate hoĩes ⁊ ex medietate thauri: quos poete fingũt gẽitos ex ſemine Ixionis quod proiecit in nubẽ. quã Juno circundederat ſe fugiẽs a facie ei⁹ volẽtis cum ea cõcũbere. hos centhau

tros hercules domuit. Cum eniz ꝯuenissent ad ludū paleſtine in monte ſolor. Hercules cōgreſſus cum eis ipſos vſq3 ad effuſionē ſanguinis proſtrauit.

Abſtulit ſeuo ſpolium leoni.

¶ Abſtulit ſeuo ſpolium. Hic ponit ſcd̄m laborem herculis dicens. hercules abſtulit ſpolium.i.pellem ſeuo leoni. ¶ Ubi notandū q̄ in ſilua Nemea fuit quidā leo crudeliſſimus qui homines totius regionis iuaſit quez aggreſſus hercules pro liberatione patrie ipſum interemit et excorians ipſam pellem pro ſpolio abſtulit.

Fixit ⁊ certis volucres ſagittis.

¶ Fixit ⁊ certis volucres ſagittis. Hic ponit tertiū laborē dicens. Hercules fixit volucres. ideſt arpias certis ſagittis ¶ Ubi notandū q̄ rex finius filios ſuos excecauit qui nouercam ſuam de ſtupro accuſauerant ꝓpter quod inuidia deoꝛū ipſe eſt excecatus: ⁊ appoſite ſunt ei arpie .i. volucres virginei vultus. rapientes cibū de menſa eius quas hercules ſagittis ſuis fixit et fugauit.

Poma cernenti rapuit draconi
Aureo leua grauioꝛ metallo.

¶ Poma cernenti rapuit dracōni. Hic tangit quartuz laborem dicēs. Hercules rapuit poma draconi cernēti id eſt cuſtodienti illa rapuit aureo metallo. id eſt cū claua aurea Hercules inq̄ factus grauioꝛ. id eſt foꝛtioꝛ. leua. ideſt manu. ¶ Ubi notandū q̄ ſeptem fuerūt filie athlantis habētes oꝛtum refertum pomis aureis: que draco cuſtodiebat Hercules aūt ſupueniens draconi poma aurea abſtulit.

Cerberum traxit triplici cathena.

¶ Cerberum traxit triplici cathena. Hic ponit quintum laborem dicēs. Hercules cerberū.i.canem infernalē traxit ab inferis triplici cathena. ¶ Ubi notandū q̄ pyrithous volens ſibi deſponſare reginam inferni. herculem ⁊ theſeum ⁊ alteros viros foꝛtes aſſumpſit quibus venientibꝰ ad infernū cerberus ianitoꝛ inferni ipſos latratu ſuo impediuit. Hercules autem ipſum tribus cathenis vinxit vel ſm̄ alios ipſum traxit de inferno triplici cathena. quia dicitur habere tria capita canina triplici cathena vincta.

Victoꝛ immitem poſuiſſe fertur
Pabulum ſeuis dominum quadrigis.

¶ Victoꝛ immitem. Hic ponit ſextum laborē dicens. Victoꝛ.ſ. hercules fertur poſuiſſe immitē dominū.ſ. diomedem. in pabulū ſeuis quadrigis.i. equis quadrigaꝝ trahētibus. ¶ Ubi notandum q̄ diomedes fuit rex tracie. qui equos ſuos pauit humana carne. quem hercules interfectum dedit ſuis ꝓpꝛiis equis deuoꝛandum.

Hydra combuſto periit veneno.

¶ Hydra cōbuſto periit. Hic ponit ſeptimū laborem dicens. hydra.i.ſerpens periit cōbuſto veneno ſuo. ¶ Ubi notandum q̄ i lerna palude fuit quidam ſerpens habens plura capita quoꝝ vno p̄ciſo ſuccreſcebant tria quē hercules aggreſſus ſagittando cuz nō videret ſe ꝓficere collecta congerie lignoꝛum ipſum cōbuſſit.

Fronte turbatus achelous amnis
Ora demerſit pudibunda ripis.

¶ Fronte turbatus. Hic ponit octauam laborem herculis. vbi ſciendū q̄ cum hercules vellet deducere filiā cuiuſdam regis que dicebat deianira fluuius achelous quem debebat tranſire mutauit ſe in diuerſas foꝛmas pugnādo cōtra herculem. cū autem vltimo mutaſſet ſe i ſpeciē thauri. hercules ipſo deiecto abſtulit ſibi vnū coꝛnu. quod ſacrificauit copie. id eſt dee foꝛtune. propter quod achelous verecundia confuſus fugit ⁊ in aquis latuit. vnde dicit in littera Achelous amnis. id eſt ille fluuius fronte turbatus propter ablationem coꝛnu. ipſe demerſit in ripis oꝛa pudibunda. q2 latuit pre pudoꝛe in ripis.

Strauit antheum libicis harenis.

¶ Strauit antheū li. hare. Hic ponit nonū laborē dicēs hercules ſtrauit.i. occidit antheū illū gigantem harenis libicis.i. harenis illius regionis. Ubi notandū q̄ antheus erat gigas de terra ꝓgenitus cuius erat talis virtus q̄ ſi aliquando ex fatigatiōe debilitaretur tactu terre ſtatim recuperabat vires. Qui cum exerceret magnā tyrannidem i libia aduenit hercules ⁊ cōgreſſus cuz eo diu ſimul luctabant. Cum autē antheus ſentiret ſe debilitari ſponte cecidit in terram. ⁊ ſic reſumpſit vires quod hercules cognoſcens ipſum a terra eleuauit ⁊ ſupꝛa pectus ſuum ipſuz tenendo oppreſſit quouſq3 ſpiritum exalaret.

Cacus euandri ſatiauit iras.

¶ Cacus euandri ſatiauit iras. hic ponit decimū laborem Ubi notandū q̄ cacus fuit mōſtrum euomēs ignē per os cuiꝰ pater fuit vulcanꝰ. manebat autē cacus in monte auētino ſpolians ⁊ occidēs homines ⁊ furto plurimuz inſiſtēs cum aūt hercules veniret de hiſpania ducens ſecū multos boues. Cacꝰ quoſdā boues herculis furabat ⁊ traxit eos in antrum ſuū retroꝛſum p caudas ne furtū pateret cuz autez hercules quereret boues p mugitū vnius bouis peruenit ad antrū caci. quo extracto ipſū iterfecit: cuiꝰ moꝛte placata ē ira euandri. quē idē cacus multū offenderat. vn̄ dicit. Cacꝰ ſupple moꝛte ſua quā paſſus ē ab hercule. ſatiauit.i. cōpeſcuit iras euādri quē cacus multū offenderat.

Quoſq3 preſſurus foret altus oꝛbis.
Setiger ſpumis humeros notauit.

¶ Quoſq3 preſſurus. Hic ponit vndecimuz laborē herculis Ubi notandū q̄ in archadia erat qdā aper deuaſtans totā regionē quē cū hercules agitaret: aper ſibi inſultans humeros herculis ſpuma maculauit. quē apꝛū tandez interfecit. vn̄ dicit. Setiger.i. aper gerens ſetas. notauit. id ē maculauit humeros herculis.ſ. ſpūa vel ſaliua. quos humeros altꝰ oꝛbis foret.i. erat preſſurus. q2 vt ſtatim parebit hercules humeris ſuis celum ſuſtulit.

Ultimus celum laboꝛ irreflexo
Suſtulit collo: precium q3 rurſus
Ultimi celum meruit laboꝛis.

¶ Ultimus celū laboꝛ irreflexo. hic ponit duodecimū ⁊ vltimū laborē eiꝰ. vbi notanduz q̄ athlas fingit fuiſſe quidā gigas ſuppoꝛtās celuz humeris ſuis. hic fatigatus rogauit herculem vt celum ſuppoꝛtaret. quouſq3 ipſe reſpiraret. quod ⁊ hercules fecit ⁊ p hoc celum meruit. vnde dicit. vltimus laboꝛ herculis fuit q̄ ſuſtulit.i. ſuppoꝛtauit celum collo irreflexo. id eſt inclinato. ⁊ rurſus meruit celum tanq̄3 p̄cium vltimi ſui laboꝛis.

Ite nunc foꝛtes vbi celſa magni
Ducit exempli via. cur inertes
Terga nudatis: ſuperata tellus
Sydera donat.

Finit liber quartus.

¶ Itē nunc foꝛ. ⁊c. Hic hoꝛtat phia ad predictoꝝ foꝛtiuz viroꝝ. d. Ite nunc foꝛtes. reſiſtētes aduerſitatibus. ite illic vbi ducit via celſa.i. ardua. magni herculis. que ē via virtutuz ⁊ via magni exempli ad aggrediendū foꝛtia. ⁊ tunc inuehit ꝯ tardos ⁊ vicioſos. d. Cur vos inertes.i. hoīes ſine arte. ſicut hoīes deſidioſi. cur nudatis terga.i. doꝛſa. veſtra fugienda labores ⁊ aduerſa. nā tellus.i. terrena concupiſcentia ſuperata donat homini ſydera.i. celum q2 ſuperata terrena cōcupiſcētia efficit homo dignus celo q̄d eſt locus deoꝝ ⁊ ſpirituum. Nā ſm̄ ariſto. pꝛimo celi ⁊ mundi. Oēs enim locū q ſurſum eſt deo attribuunt ⁊ barbari ⁊ greci qcunq3 putant deum eē. de quo loco dicit plato i fedrone. Uiri ſpeculatiui viuentes ſm̄ vitam ꝯtemplatiuam celeſtes ſedes recipiunt in qbꝰ felicitate deoꝛum potiuntur qua felicitate nos faciat participes ieſus xp̄s qui eſt deuſ ſup oia benedictus in ſecula ſeculoꝛum. Amen.

Incipit liber quintus. Proſa prima:

Dixerat. orationiſqȝ curſuȝ ad alia quedā tractanda ⁊ expediēda vertebat. B. Tuȝ ego. Recta quidem inquam exhortatio. tuaqȝ prorſus auctoritate digniſſima. Sȝ ꝙ tu dudum de prouidentia queſtionē pluribus aliis implicitā eſſe dixiſti re experior. quero .n. an eē aliqd omnino. ⁊ qdnā eſſe caſum arbitreris. p.

Explicit liber quartus. Incipit qntus.

Dixerat orationiſqȝ curſū. Hic incipit quītꝰ liber Boetii de ꝯſolatiōe phie cuiꝰ hec eſt prima proſa. in qua phīa vult ſoluere q̄dam dubia ſuam determinationem ꝯſequentia de fato ⁊ ꝓuidentia. vr̄ eni ex dictis ꝙ caſus nō ſit. qꝛ ſi oīa ſūt prouiſa ita ꝙ nihil eueniat p̄ter ordinem prouidentie diuine: videtur ꝙ nihil cauſaliter eueniat. qꝛ caſus īportat euentū inopinatū. Item vr̄ ex dictis ꝙ liberꝝ arbitriū nō ſit. qꝛ oīa diſponūtur ſm ordinē fatalis neceſſitatis. liberꝝ aūt arbitriū neceſſitatē excludit. vr̄ ergo ſi ponit̄ prouidentia ⁊ fatuȝ ꝙ oīo excludat̄ liberꝝ arbitriū. Phīa ergo in p̄ſenti libro inquirit vtrū caſus ſit. ⁊ qd ſit: ⁊ inquirit vtrū liberꝝ arbitriuȝ ſupponendo argumēta quibꝰ liberꝝ arbitriū cū prouidētia diuina non videt̄ poſſe ſtare. poſt hoc ponit falſam ſolutionem quorūdam quā improbat ⁊ ponit propriā quaȝ rationibus ꝯfirmat. ⁊ de eternitate determinat ⁊ alia plura ſicut patebit. Et diuidit̄ iſte liber in vndecim partes. qꝛ ſex ſunt ꝓſe ⁊ quīqȝ metra eiꝰ. que partes ⁊ que ipſis determinant̄ patebūt in proceſſu libri. In prima proſa determinat de caſu. ⁊ primo boetius tangit acta phie cōmendans eius exhortationē factam: ⁊ mouet queſtionē de caſu. Secundo phīa excuſat ſe ab eius determinatiōe. ⁊ boetiꝰ illā excuſationeȝ remouet. Tertio phīa determinat de caſu: ſecunda ibi. Tum illa feſtino. tertia ibi. Tum illo morē. Primo dicit. phīa dixerat hec predicta. ⁊ vertebat curſuȝ orationis. ideſt ſermonis tractanda q̄dam alia atqȝ expedienda. Tūc ego boetius inquā. O phīa recta ē tua exhortatio facta: et prorſus eſt digniſſima auctoritate: ſȝ ꝙ tu dudū dixiſti ſcꝫ. ita proſa quarti libri: queſtionē de ꝓuidentia implicitaȝ .i. implicatā eſſe pluribꝰ aliis. ſ. queſtionibꝰ ego experior re .i. realiter: quero eni an arbitreris caſum oīno aliquid eſſe. ſupple in reꝝ natura. ⁊ quidnā arbitreris eſſe caſum ſupple in reꝝ natura. ¶ Notandū ꝑ hoc ꝙ dicit boetius dixerat. innuit phīam iam expediuiſſe que ad ſui ſpeculationē ſpectabant: ⁊ ita determinaſſe principalē huiꝰ libri intentionem ⁊ phīa vertebat curſum orationis. i. orationē currentem. qꝛ oratio phie nō impediebat̄ ignorantia docētis: nec tarditate dicētis: hanc orationē vertebat ad quedā alia tractanda. que autē fuerūt illa boetius nō exprimit: qꝛ forſitā ſua opinione minꝰ erant deſiderāda vel forſan q̄ȝtum ad ꝓpoſitū extranea. ¶ Notandū ꝙ dicit exhortationē philoſophie fuiſſe rectā. qꝛ phīa hortabat̄ ad virtutes: ⁊ ad contemptū fortuitoꝝ. talis aūt exhortatio que ſit ad bonū proſequendū ⁊ malū fugiendū recta eſt. ⁊ dicit exhortationeȝ phie eſſe digniſſimā auctoritate. qꝛ quod a ſapiente dicit̄ auctoritate ſapientis dignum reputatur.

¶ Tum illa feſtino inquit debitum promiſſionis abſoluere. viamqȝ tibi qua patriaȝ reuebaris aperire. Hec autem etſi perutilia cognitu. tamen a ꝓpoſiti noſtri tramite pauliſper auerſa ſunt. Verendumqȝ eſt ne deuiis fatigatus ad emetiendum rectum iter ſufficere non poſſis. b. Ne id inquā prorſus vereare. nam quietis mihi loco fuerit ea qbus maxime delector agnoſcere: ſimul cū omne diſputationis tue latus indubitata fide conſtiterit: nihil eſt quod de ſequentibus ambigatur. p.

¶ Tum illa feſtino inqt. Hic phīa excuſat ſe de huiꝰ opinionis uel q̄ſtionis determinatiōe. Et boetiꝰ illā excuſationem remouet dicēs. Philoſophia inqt. Ego feſtino abſoluere. i. ꝑficere debitū promiſſionis. ⁊ aperire tibi viā q̄ reuebaris ad patriā. Hec aūt que tu queris de caſu. ⁊ ſi ꝑ q̄ȝuis. ſunt ꝑutilia cognitu. i. cognitiōe tū pauliſper auerſa ſunt a tramite. i. via noſtri ꝓpoſiti ⁊ dicit pauliſꝑ. qꝛ nō ſunt totaliter auerſa: ſed aliquātulū elucidant p̄miſſa: ⁊ eſt verendū. i. timendū. ne tu fatigatus deuiis. i. queſtionibus extraneis. nō poſſis ſufficere ad emetiēdum. i. trāſeundum rectū iter. dicit boetiꝰ. O phīa ne illud vereare. i. non timeas quia hoc fuerit mihi loco qetiſ. agnoſcere ea quibꝰ maxime delector. ⁊ cū omne latus. i. circūſtātia tue diſpoſitionis mihi conſtiterit fide indubitate nihil eſt ꝙ ambigatur de ſequentibus. ¶ Notanduȝ ꝙ dicit qua via reuebaris ad patriā hic patriā vocat btitudinē quā prius iuenire docuit. Illa autē ꝑ que homo ꝑuenit ad ipſam ſunt virtutes de quibꝰ Boetiꝰ intendebat agere non in hoc libro. ſed in vltimis libris muſice ſue agēdo de muſica hūana itētionē āt ſuā nō ꝯpleuit. qꝛ a rege theodorico morte ꝑuentꝰ fuit.

¶ Tum illa. Morem inquit geram tibi. ſimulqȝ ſic exorſa eſt. Siquidem inquit aliquis euentuȝ temerario motu. nullaqȝ cauſarum connexione ꝓductum caſum eſſe defíniat: nihil omnino caſum eſſe confirmo: ⁊ preter ſubiecte rei ſignificationem inanem prorſus eſſe vocem decerno.

¶ Tum illa morē inqt. Hic phīa determinat de caſu ſoluendo premiſſas cauſas ⁊ q̄ſtiones. Primo ſoluit primū an caſus ſit. ſecūdo ſecūdam. qd ſit caſus ibi. licet igit̄ primo oſtendit qd ſignificet̄ per nomē caſus. ponendo opinionē quorūdam. Secūdo improbat illā opinionem ibi. qs eniȝ. Primo dicit. O boeti ego geram tibi morē. ideſt conformabo me voluntati tue. ⁊ ſimul ſic eſt exorſa. i. ſic incepit. ſi aliqs diffiniat quo ad nomē dicens caſum eſſe euentum ꝓductū motu temerario. i. iprouiſo. ⁊ nulla cōnexiōe cauſaꝝ. Ego phīa affirmo caſum ſic oīo nihil eſſe. ⁊ decerno iudico vocē caſus prorſus eſſe inanē. p̄ter ſignificationeȝ rei ſubiecte. ſicut hec vox chimera inanis eſt.

¶ Notandū ꝙ q̄ȝuis queſtio ſi eſt p̄cedit queſtionē qd eſt ſm ꝙ queſtio qd ē. querit de quidditate rei. qꝛ qd ē rei nulli debet̄ niſi enti. tū queſtio quid eſt querens de quo quid eſt noīs eſt prima cognitio. ⁊ ideo ex quo qd eſt nominis. opȝ ſcire de aliquo ſi eſt. ꝓpter hoc phīa ad querendū de caſu vtrū ſit vel nō accipit quod qd eſt qḋ ſignificatur per nomen. ⁊ dicit. Si aliqui dicūt caſum eſſe euentū temerarium ſine omni cauſa ꝓductū. ego video vocem caſus eſſe inanē tāquam ſibi nihil correſpondeat in reꝝ

¶ Quis eniȝ coherceute in ordinem cuncta deo: locus eſſe vllus temeritati reliquus poteſt.

¶ Quis eni coercēte. hic phīa iprobat opinionē iſtā oñdens caſum nihil eſſe ſm eā. ſecūdo ſoluit queſtionē ſȝ rei veritatem ibi. Ariſto. meꝰ. Primo ponit vnā rationē. ſecundo aliā ibi. Nam nihil. Antiqui dicebant ꝙ caſus eſt euentus temerarius. i. improuiſus. Cōtra hoc arguit philoſophia ſic. Vbicūqȝ oīa ſunt prouiſa ibi nihil eſt temerariū. ſed oīa que ſunt ꝓuiſa ſunt a deo: ergo inter ea que ſunt nihil eſt temerariū. hanc rationem breuiter innuit in littera dicens. Quis enim locus vllus poteſt eſſe reliquus ideſt relictus. temeritati id eſt improuiſioni. deo coercēte cuncta in ordinem. ſ. prouiſum. q. d. nullus. ¶ Notandū ꝙ omnia a deo ſunt prouiſa cuius ratio eſt. Quorumcūqȝ deꝰ eſt cauſa omnia talia prouiſa ſunt a deo. ſed deꝰ eſt cauſa omnis entis. ergo omnia entia a deo ſunt ꝓuiſa. Qḋ au

tem deus ſit cauſa oīs entis patet. q2 ab ipſa dependet celum ⁊ tota natura vt p3 ex duodecimo methaphiſice.

¶ Nam nihil ex nihilo exiſtere vera ſententia eſt cui nemo vnquā veterum refragatus eſt. quāquā id illi nō de operāte principio ſ3 de materiali ſubiecto. hoc eſt omniū de natura rationum quaſi qō dam iecerunt fundamentū. A. ſi nullis ex cauſis aliquid oriatur. id de nihilo ortum eſſe videtur. qō ſi hoc fieri nequit. nec caſum quidem huiuſmodi eſſe poſſibile eſt qualem pauloante diffinimus. b. Quid igitur inquā. nihil ne ē qō vel caſus vel fortuitū iure appellari queat. An eſt aliqd. tāetſi. vulgus lateat. cui vocabulo iſta cōueniant. p.

¶ Nam nihil ex nihilo exiſtere. Hic ponit aliā rationem probātē q caſus nō pōt eſſe ſine omni cā product⁹ ſicut dicebant antiq. ⁊ arguit ſic. Qō eſt ex nihilo nihil ē ſed qō ē ex nulla cā ex nihilo eſt. ergo qō ex nulla cā eſt nihil ē. ſed ſm antiquos caſus eſt ex nulla cā. q2 eſt product⁹ ſine omni cōnexione cāꝝ. ergo caſus nihil eſt. vt dicit in littera. Uera ſentētia ē cui nemo vnq3 veteꝝ refragatus eſt. i. cōtradixit. ſ. ex nihilo nihil exiſtere. q3 illi antiqui illā ꝓpoſitionē ex nihilo nihil exiſtere iecerint. i. poſuerint quaſi quoddā fundamentū nō de operāte principio. c. de deo creatore. q2 ille ex nihilo aliqd fecit. ſed intellexerunt hoc de materiali ſbo. i. de tota natura fundata in materia ⁊ exponit ſeipſū dicens. Hoc eſt de natura oium rationū. i. de materia q̄ ē ſubiectū formaꝝ naturaliū. Sed ſi aliqd oriat̃ ex nullis cāis ad vr eſſe ortū ex nihilo ſed hoc fieri nequit vt aliqd oriat̃ ex nihilo. ergo nō eſt poſſibile caſū eē hmōi. i. talē qualem pauloante diffinim⁹ ſ3 antiquos. q ſit euētus temerarius ſine cōnexione cauſaꝝ. quid ergo dicendū eſt de caſu querit boe. Eſt ne nihil in reꝝ natura qō iure q̄at. i. poſſit appellari caſus vel fortuitū vel eſt aliqd tāetſi pro ſ3uis. lateat vulgus cui iſta vocabula cōueniāt. Notandū q hec ꝓpoſitio ex nihilo nihil exiſtere vera eſt in cōparatione ad cām particularē. que in ſua actiōe ꝓſupponit materiā tñ in cōparatiōe ad cām vniuerſalē q̄ eſt cā totius entis nō ē vera. Uñ dicim⁹ deū oia creaſſe ex nihilo ⁊ fide tenem⁹. ſed antiq de iſto mō ꝓductiōis p creationem nō loquebant̃. ſed primo mō. Uñ Ariſtoteles primo phyſicoꝝ. Impoſſibile ē aliqd fieri ex his que nō ſunt. de hac .n. opinione cōueniūt oēs qui de natura ſūt.

¶ Ariſtotiles meus id inqt in phyſicis ⁊ breui et veri propinqua ratione definiuit. b. quonā inquā mō. p. Quotiēs ait aliquid cuiuſpiā rei gratia geritur aliudq3 quibuſdā de cauſis. quā qō intendebatur obtingit. caſus vocatur. Ut ſi quis colendi agri cauſa fodiens humū defoſſi auri pondus inueniat. hoc igitur fortuito quidem creditur accidiſſe verum nō de nihilo eſt. Nam proprias cauſas habet. quarū improuiſus inopinatuſq3 cōcurſus caſum videtur operatus. nam niſi cultor agri humū foderet: niſi eo loci pecuniam ſuam depoſitor obruiſſet: aurum non eſſet inuentum.

¶ Ariſtotiles me⁹. Hic phia ſoluit q̄ſtionē de caſu ⁊ primo oſtendit eam eē ſolutā ab ariſtotele ⁊ oſtēdit modum eius. ſecūdo declarat q licet caſus nō habeat cauſas p ſe h3 tñ cās p accidens ibi. He ſunt igit̃. Primo dicit Ariſtoteles me⁹. i. doctrina mea nutritus ⁊ deditus definiuit caſum in phyſicis. i. in ſcdo phyſicoꝝ breui ratiōe ⁊ propinqua veri. i. veritati. ⁊ querit boeti⁹. quonā iquā modo dicit phia. quotiens aliqd gerit̃. i. fit. gratia cuiuſpiā rei. i. alicuius rei ⁊ aliud obtingit qbuſdā de cauſis q3 quod intendebat̃ illud vocat̃ caſus: vt ſi aliqs cā colendi agri fodiens humū inueniat pondus auri defoſſum: hec inuētio auri credit̃ fortuito. i. a caſu accidiſſe. verū p ſed. talis euētus caſualis non eſt de nihilo. i. de nulla cā. ſicut dicebat diffinitio antiquoꝝ. nam euentus caſualis. h3 ꝓprias cās quorū concurſus inopinat⁹ ⁊ improuiſus ſupple ab eo q aliquid fecit cā alterius rei. videt̃ opinat⁹ eē caſum. niſi eni cultor agri foderet humū que ſup. foſſio eſt vna cā inuentionis auri. ⁊ niſi loci. i. loco depoſitor obruiſſet. i. abſcondiſſet pecuniā ſuā: que eſt alia cā inuentionis auri: aurū nō eſſet inuentū. ¶ Notandū q caſus ſm ariſt. eſt qñ aliquid fit pp aliquē finē: vt foſſio agri pp ſeminationē: ſi aliquid aliud euenit ex qbuſdā cauſis ꝑter hoc qō intendebat̃ hoc eſt caſus: vt inuētio theſauri cāſis ē que nō intēdebat̃ a foſſore agri. Ex quo p3 q inuentio theſauri eſt cauſalis: niſi iō q nō ē ꝓuiſa a deo ſed q2 nō eſt ꝓuiſa ab hoīe: ⁊ ita caſus: nihil ē quo ad deū: ſed eſt aliqd quo ad hominē preter cui⁹ intentionem ex prouiſione euenit.

¶ He ſunt igitur fortuiti cauſe cōpendii. quod ex obuiis ſibi ⁊ confluentibus cauſis: non ex gerentis intentione prouenit. neq3 enim vel qui aurum obruit vel qui agrum exercuit vt ea pecunia reperiretur intendit. ſed vti dixi quo ille obruit. hunc fodiſſe conuenit atq3 concurrit.

¶ He ſunt igit̃. Hic oſtēdit phia q l3 caſus habeat cauſas nō tamē h3 cauſas p ſe. ſed per accidēs dicens. he igitur ſunt cāe fortuiti cōpendii. fortuiti euentus: quod fortuitū cōpendiū prouenit ex cauſis obuiis ⁊ cōfluentibus nō ex intentione gerentis. nō enim ille qui aurū obruit. vl' qui agrū exercuit. i. fodit intendit vt ea pecunia reperiret̃: ſed vt dixi preter gerentis intentionem euenit hunc fodere. que ille obruit pecuniam. ⁊ concurrit ſupple intētio pecunie. ¶ Notandū q cauſa efficiens non agit niſi moueatur a fine. Finis autē non mouet niſi ſm q eſt in intentione: et ideo reſpectu illius effectus qui eſt in intentione agens eſt cā p ſe. ſed ſi aliqd cōtingat in actione preter intētionem agētis illi⁹ agēs eſt cauſa per accidens ⁊ ſic caſus quia contingit preter intentionē agentis. non habet cauſam agentem per ſe ſed per accidens.

¶ Licet igitur definire caſum eſſe inopinatū: ex confluentibus cauſis in his que ob aliquid geruntur euentū: Concurrere vero atq3 confluere cauſas facit ordo ille ineuitabili connexiōe procedens. qui de prouidentie fonte deſcendens cūcta ſuis locis temporibuſq3 diſponit.

¶ Licet igit̃ definire. Hic phia ſoluit ſecūdā qōnem oſtendendo qd ſit caſus. Cōcludit ergo diffinitionem eius ex iam dictis. di. licet igit̃ definire caſum eſſe euētum inopinatum ex cauſis cōfluentib⁹ i his que gerūtur ob aliquid aliud. Tūc oſtēdit quō effectus caſualis cadit ſub ordine prouidentie. dictū eſt. n. q caſus prouenit ex cauſis cōfluētib⁹. qō autē cauſe cōfluant hoc prouenit ex ordine prouidentie. vnde dicit. Cauſas vero cōcurrerē ⁊ cōfluerē facit iſte ordo ſupple fatalis procedēs ineuitabili connexione. ſ. cauſaꝝ. qui deſcēdens ſupple ordo defonte prouidentie cūcta diſponit ſuis tpibus et locis. ¶ Notandū q diffinitio caſus eſt bona. q2 per eā caſus diſtinguit̃ ab aliis. p hoc q dicit̃. caſus eſt cūctis inopinatus. excluditur effect⁹ neceſſario eueniēs. vel vt frequēter ſicut ſolē oriri vel homines naſci cū. 5. digitis i vna manu. Talia enim nō eueniūt caſualiter ⁊ inopinate. p hoc qō dr̃ ex confluētibus cauſis excludit̃ caſus primo modo dictus q ſm antiquos ponebatur produci ex nulla cōnexione cauſaꝝ. per hoc autem qō dr̃ in his que geruntur ob aliqd aliud per hoc excluditur a caſu cauſalitas per ſe. caſus enim ⁊ fortuna ſunt cauſe p accidens. ⁊ ſunt preter intentionē agentis.

Metrum primum quinti libri.

Upis achemenie ſcopulis vbi vſa ſeqñtũ.
Pectoribus figit ſpicl'a pugna fugax
Tigris ⁊ eufrates vno ſeſe fonte reſoluũt:
Et mox abiunctis diſſociantur aquis.
Si coeãt: curſũqꝫ iterũ reuocentur i vnum:
Confluat alterni quod trahit vnda vadi.
Conueniant puppes. ⁊ vulſi flu mine trunci
Mixtaqꝫ fortuitos implicet vnda modos
Quos tamen ipſa vagos terre decliuia caſus.
Gurgitis ⁊ lapſi defluus ordo regit.
Sicqꝫ premiſſis fluitare videtur habenis.
Fors patitur frenos. ipſaqꝫ lege meat.

Metrum primũ quinti libri.

Upis achemenie ſcopulis. Iſtud eſt primũ illiꝰ quinti qđ dr̃ metrũ elegiacũ. ⁊ primũ metruꝫ eſt dactilicũ exametrũ. ſecundũ eſt trochaicuꝫ pentametrũ. vel dactilicum penthametrũ. In quo phia oſtendit quõ euentus caſualis ſe habet ad ꝓuidentiã diuinam. Eſt aũt materia exẽpli. ꝙ tigris ⁊ eufrates ſunt duo fluuii ab eodẽ fonte procedẽtes: qui poſtea abinuicẽ diuiduntur ⁊ ſi iterũ concurrãt neceſſe eſt naues ⁊ alia que ꝑ iſta flumina deferuntur cõcurrere. qui quidẽ ꝯcurſus prouenit inq̃ꝫtum regunt᷑ decurſu iſtoꝝ fluuioꝝ. ⁊ tamẽ eſt preter intentionẽ iſtoꝝ qui regũt naues. eodẽ modo cõcurſus cauſarũ caſualis. q̃ꝫuis ſit preter intentionẽ ipſoꝝ agentiũ. tñ concurrũt ſm̃ defluxum ordinis fatalis ex regimine diuine ꝓuidentie. ⁊ q̃ꝫuis nobis ignorantibꝰ ordinem diuine ꝓuidentie videat᷑ aliqđ caſuale ⁊ fortuitũ. tñ in cõparatiõe ad deũ oĩa ſunt ordinata ⁊ prouiſa. vñ dicit in littera. Tigris ⁊ eufrates reſoluunt ſe vno fonte ſcopulis. i. ex cõcauitatibus rupis achemenie. i. montis parthie. vbi. ſ. in ꝑthia fugax pugna verſa ſpicula. i. ſagittas figit pectoribus ſequẽtum. eſt. n. cõſuetudo ꝑthorum ꝙ fugiendo pugnant ſagittando a tergo cõtra inſequentes. ⁊ mox. i. parum poſt ſpacium tigris ⁊ eufrates diſſociant᷑ abiũctis aqs ſup. aliis. et ſi dicti fluuii iterũ coeant. i. cõueniant. ⁊ reuocentur in vnũ curſuꝫ cõfluat. i. oportet cõfluere illud qđ vnda alterni vadi. i. vtriuſqꝫ fluminis. trahit. i. ſecũ ducit. ⁊ cõueniant puppes ⁊ trũci. vulſi. i. eradicati. flũine. i. ꝑ flumen ⁊ vnda mixta. i. cõfluens. implicet. i. implicabit fortuitos modos. ꝗa vnda faciet cõcurrere fortuitu naues ⁊ trũcos. quos tamẽ vagus caſus. i. caſualis euentus. regit ipſa decliuia terre. ſ. depreſſio terre dans viam fluuio. ⁊ defluus ordo lapſi gurgitis. i. currentis aque regit illos vagos curſus ⁊ ita ẽ de euentu caſuali reſpectu prouidẽtie. vñ dicit. ſors. i. caſus vel fortuna que videt᷑ fluitare ꝑmiſſis ab. i. ſine regimine illa patit᷑ fre. i. regimina ⁊ meat. i. tranſit ipſa le. i. ꝑ ipſam legem diuine prouidentie. ¶ Nota ꝙ ſcribitur in geneſi. Tigris ⁊ eufrates ſunt flumina quoꝝ ortꝰ eſt in paradiſo. Sed hiero. auctoritate Saluſtii dicit. ꝙ ortꝰ tigris ⁊ eufrates demõſtrat᷑ in armenia. i. in parthia. cui vr̃ boe. cõſentire. Beatus aũt auguſt. ſup geneſim ad lr̃am iſtã contrarietatem cõcordat dicens. Illud cõtingit in iſtis fluminibus quod in aliis experimur. ſ. ꝙ aliqñ abſorbent᷑ a terra ⁊ iterum oriunt᷑: ⁊ qꝛ hoc ſepe poteſt cõtingere. iõ de ortu ipſorum fluuioꝝ diuerſa poſſũt dici. Quãdo. n. moyſes dicit i geñ. ꝙ oriunt᷑ in paradiſo poteſt intelligi de prima origine eoꝝ ſed qđ dr̃ ab aliis ꝙ alias oriant᷑ poteſt itelligi de ortu eorum ſecũdario. ¶ Notandũ ꝙ ꝑthia eſt regio quedã que alio noĩe dr̃ achemenia vñ dicunt᷑ homines ꝑthi qui vincunt hoſtes ſuos fugiẽdo. ſagittas a tergo mittendo. ⁊ ſic amor vincendus eſt fugiendo. vñ poeta dixit qua ſpẽ matris cedit victoria ꝑthis. cipris ea parte ſimili quoqꝫ vincitur arte cipris. i. venus que colebat᷑ in cipro. ⁊ paulo ꝑ ſe. ꝓſcribas igit᷑ gladiis et fuſtibus ipſũ ſup. amorem. ⁊ fugiendo fuga quem fuga ſola fugat.

Proſa ſecunda libri quinti.

Animaduerto inquã: idqꝫ vt tu dicis ita eſſe conſentio. ſed in hac herentium ſibi ſerie cauſarum eſt ne vlla noſtri arbitrij libertas: an ipſos quoqꝫ humanorum motꝰ animorum fatalis cathena conſtringitur. P. Eſt inqꝛ. Neqꝫ enim fuerit vlla rationalis natura quin eidem libertas aſſit arbitrij. nam quod ratione vti naturaliter poteſt. id habet iudiciũ quo quoqꝫ diſcernit per ſe. igitur fugienda optandaue dinoſcit. Quod vero quis optandum iudicat eſſe: petit. Refugit vero quod extimat eſſe fugiendum.

Proſa ſecunda quinti libri.

Animaduerto inq̃ꝫ. Hic icipit proſa ſecũda huius quinti in qua incipit determinare de conuenientia liberi arbitrii ad prouidentiã diuinam. Et primo q̃rit an liberũ arbitriũ poſſit ſtare cũ prouidentia diuina: ⁊ philoſophia probat liberũ arbitriũ eſſe. ſecundo oñdit quõ diuerſificat᷑ in diuerſis: ⁊ tertio oſtendit actꝰ liberi arbitrii cadere ſub prouidentia diuina ſecunda ibi. Sed hanc tertia ibi. Que tamen. Primo dicit Animaduerto inquã. i. cognoſco quõ caſus ſtat cũ prouidẽtia ⁊ ita ꝯſentio ſicut dixiſti. ⁊ querit boetiꝰ. Eſt ne vlla libertas arbitrii in hac ſerie cauſarũ ſibi herentiũ. an fatalis cathena idest fatalis neceſſitas conſtringit motus. id eſt affectus humanoꝝ aĩoꝝ. Tunc philoſophia ꝓbat liberũ arbitriuꝫ eſſe dicens. libertas arbitrii eſt non obſtante predicta ꝯnexione cauſaꝝ. neqꝫ enim fuerit. i. eſſe poterit vlla rationalis natura quin libertas arbitrii eidẽ aſſit. ⁊ accipit᷑ hic rõnalis natura large ꝓ omni eo qđ habet cognitionẽ intellectiuã. probat autẽ ꝙ omni nature rationali inſit liberum arbitriũ dicens. Illud qđ poteſt naturaliter vti ratione: id habet iudiciũ quo diſcernat vnũqđqꝫ igit᷑ ꝑ ſe. dinoſcit. i. diſcernit fugienda ⁊ optanda. qđ autẽ qs iudicat optãdũ id petit. i. ꝓſeqt᷑. ⁊ refugit illud qđ eſtimat fugiendum.

¶ Quare quibus ineſt ratio: ipſis etiam ineſt volendi nolendiqꝫ libertas.

¶ Quare quibꝰ ineſt ratio. illis ineſt libertas. volendi et nolẽdi: poteſt ergo ſic ratio formari: Omne qđ poteſt vti ratione habet iudiciũ cognoſcendi fugienda ⁊ optanda. ſed qđ quiſqꝫ iudicat optandũ proſeqtur. ⁊ qđ iudicat fugiendum. hoc refugit. ergo omne qđ poteſt vti ratione habet libertatem volendi ⁊ nolendi. ¶ Notandũ ꝙ dicit illud ꝙ vtit᷑ ratõe habet iudiciũ quo diſcernat vnũquodqꝫ. hoc dicit ad dr̃iam iudicii naturalis. qđ eſt in brutis. quo nõ iudicat᷑ vnũquodqꝫ agenduꝫ ſed aliquod particulare. ſicut ouis non iudicat de quolibet fugiẽdo. ſed tantũ de lupo: ⁊ apes nõ habẽt induſtriã ad faciẽdũ aliquod opꝰ. niſi ad fauos mellis. ſed iudiciũ rõnis eſt de quolibet que agunt᷑. ¶ Notandũ ꝙ dicit qđ habens rõnis iudiciũ per ſe iudicat proſequendũ vel fugiendũ. licet enĩ bruta quodãmodo cognoſcant fugienda vel proſequenda. nõ tamen ꝑ ſe. quia non ſunt cauſa iudicii. Homo autem non ſolum cognoſcit finem ⁊ ordinata in finem. ſed cognoſcit ea vniuerſaliter per modũ collationis ⁊ per modum ſyllogiſticum etiam homo ſuum iudicium iudicat. ⁊ diſcernit. quia intellectus eſt virtus conuerſa ſupra ſe.

¶ Sed hanc non in omnibus equã eſſe cõſtituo. Nam ſupernis diuiniſqꝫ ſubſtantiis ⁊ perſpicax iudiciuꝫ: et incorrupta voluntas. ⁊ efficax optatoꝝ preſto eſt poteſtas. Humanas vero animas liberi quidem eſſe neceſſe eſt: cũ ſe in mẽtis diuine ſpecu

latiõe cõſeruãt: minus vero cũ dilabũtur ad cor/pora: minuſq3 ẽt cũ terrenis artub⁹ colligãtur: extrema vero eſt ſeruit⁹: cũ viciis dedite rõnis ꝓprie poſſeſſiõe ceciderint. nã vbi oculos a ſumme luce veritatis ad inferiora ⁊ tenebroſa deiecerint: mox inſcitie nube caligantur. pernicioſis turbantur affectibus. quibus accedendo conſentiendoq3 quã inuexere ſibi adiuuant ſeruitutem. ⁊ ſunt quodã/modo propria libertate captiue.

¶ Sed hanc non in omnibus. Hic oſtendit pħia quõ liberum arbitriu3 diuerſificatur in diuerſis. ſ. in angelis ⁊ hominibus dicens. Hanc. ſ. libertatẽ arbitrii nõ cõſtituo eſſe equa3. i. equalẽ in oibus. q: maior eſt in ſubſtãtiis diuinis q3 in hoibus. Nã ſupernis ⁊ diuinis ſubſtantiis ieſt perſpicax iudicium. i. infallibile iudiciũ. ⁊ ineſt eis incorrupta voluntas. i. inflexibilis ad malu3. ⁊ in eis eſt preſto. i. parata. efficax ptãs optatoru3: q: non eſt in eis impedimentu3 executiõis animas vero humanas neceſſe ẽ eſſe liberiores. qñ cõſeruant ſe in ſpeculatiõe diuine mentis. minus vero libere ſunt cum dilabunt ad corpora. i. ad curã reru3 corporaliu3 ⁊ adhuc minus libere ſunt cum colligãtur terrenis artubus. i. affectibus. quibus minus reſiſtere poſſunt paſſionibus inſurgentibus. Extrema vero. i. maxima eſt ſeruitus animaꝝ. quando dedite viciis ceciderint a poſſeſſione proprie rationis. qua regi. i. dirigi deberent in agendo. Nam vbi. i. poſtq3 anime deiecerint oculos rationis ⁊ intellectus a luce ſumme veritatis. ad inferiora ⁊ tenebroſa. i. ad terrena ⁊ carnalia. mox caligãtur. i. deſt obſcurant nube inſcitie. i. ignorantie. ⁊ turbantur pnicioſis affectibus. i. paſſionibus. quibus accedendo ⁊ conſentiendo adiuuant. i. augmentant ſeruitutẽ. quam ſibi inuexere. i. induxerunt ⁊ anime vicioſoru3 ſunt quodãmodo captiue propria libertate. ¶ Notandu3 q libeꝝ arbitrium eſt libertas iudicandi ⁊ exequendi res. Vel ſm boetiu3 ſuper primo piarmenias. liberũ arbitriu3 eſt de voluntate iudicium animi: nullo extrinſeco aut violenter cogẽte aut violenter impediente: nullo cogente ad faciendu3 quod diſplicet nullo impediente ne fiat qđ placet. ¶ Notandũ q liberum arbitriu3 in duobus cõſiſtit in libertate iudicandi ⁊ in libertate exequendi iudicata: primum. ſ. libertatem iudicandi impedit ignorantia ſed libertate3 exequendi impedit impotentia executionis ⁊ corruptio volũtatis. Quãdoq3 enim poſſumus bonu3 perficere: tamen volũtate corrupta vicio non perficimus. In ſubſtantiis autẽ ſeparatis non eſt ignorantia iudicandi nec impotentia perficiendi: nec corruptio voluntatis. ergo in eis eſt maxima libertas arbitrii. Intelligentie enim in nullo falluntur. ergo habent pſpicax iudicium ⁊ nunq3 volunt niſi bonu3. ergo in eis eſt incorrupta voluntas ⁊ poſſũt perficere quicquid deſiderant ergo in eis ẽ efficax poteſtas optatoꝝ. ¶ Notandu3 q quidã dixerunt fuiſſe de intentiõe platõis animas humanas ſimul eſſe creatas in celo. ⁊ poſtea deſcẽdere in corpa ⁊ in eis detineri tanq3 in vinculis. ſm illos gradus libertatis animaꝝ humanaꝝ quas ponit in lra ſic diſtinguunt. ſ. quu3 ſint in celo create in cõtemplatione diuine mentis ſunt maxime libere. cu3 aũt deſiderio corpoꝝ incipiunt deſcendere ad corpus ſunt minus libere. cu3 autem iam ſunt colligate corporibus adhuc ſunt minus libere: ſed minima libertas ẽ in eis qñ ſubdunt viciis: iſta tñ expoſitio non tenet ſcđm veritatẽ iõ aliter exponit q illas animas neceſſe eſt eſſe liberiores q̃ contemplationi diuine inſeruiũt anime virtuoſorum ⁊ contemplatiuorum quorum cõuerſatio in celis eſt. Ille aũt ſunt minus libere que dilabunt ad corpa. i. que deſcendunt ad cura3 reru3 tpalium. ſicut ſunt practici qui negociant circa bona tpalia ad cõmune3 vtilitate3 diſpenſanda. adhuc min⁹ libere ſunt anime q̃ terrenis artub⁹ colligant. i. q̃ deſcendũt ad curandũ ꝓpriũ corp⁹ ⁊ ad ꝓpias vtilitate3 minime aũt libere ſunt q̃ ſubdite viciis rõnes amittũt. vicioſus nõ vni⁹ tñ dñi ẽ ſeruus: ſ3 tot dñoꝝ quot vicioꝝ ſm beatu3 auguſtinum.

¶ Que tñ ille ab eterno cũcta ꝓſpiciens ꝓuidentie cernit intuitus: ⁊ ſuis queq3 meritis pdeſtinata diſponit: omnia videt ⁊ omnia audit.

¶ Que tñ ille. Hic oñdit pħia quõ act⁹ liberi arbitrii cadũt ſub ꝓuidentia diuina. q: pp̃ h̃ q diuina cognitio ſe extendit ad oia dicẽs. Que oia dicta q̃ ad diuerſos grad⁹ libertatis/⁊ q̃ ad oẽs act⁹ ide ꝓueniẽtes cernet ille ītuit⁹ ꝓuidentia diuina cũcta pſpiciẽs. ⁊ queq3 pdeſtinata diſponit ſuis meritis reddendo bõis bõa ⁊ malis mala. ⁊ h̃ cõfirmat auctoritate greca q̃ ſonat in latino. Oia videt deus ⁊ oia audit vel ſm alios ſonat. de⁹ illuſtrat oia clarius q3 ſol. ¶ Notandu3 q licet oia diuina ꝓuidentia ab eterno oia ꝓſpexerit: nõ tñ pp̃ h̃ neceſſitat libeꝝ arbitriũ ad faciendu3 bonum vel malũ. q: ſm Ariſto. 3. ethi. Hõ eſt dñs ſuaꝝ operationu3 a pncipio vſq3 ad finẽ. ⁊ g̃ ſ3 merita operationu3 liberi arbitrii recipit penã vel premium.

¶ Metrum ſecundũ quinti libri.

Uro claꝝ luminẽ phebum.
Melliflui canit oris homerus.
Qui tamen intima viſcera terre
Non valet aut pelagi radiorum
Infirma perrumpere luce
Haud ſic magni conditor orbis.
Huic ex alto cuncta tuenti
Nulla terre molẽ reſiſtunt
Non nox atris nubibus obſtat
Que ſint. que fuerit. veniantq3
Uno mentis cernit iniectu.
Quem quia reſpicit omnia ſolus
Uerum poſſis dicere ſolem.

¶ Metrum ſecundum quinti libri.

Uro claꝝ lumie phebũ. Iſtud ẽ metrũ ſcđ3 huius qnti qđ dr archiloicu3 ab inuentore dactilicũ a pede pdominãte. i q̃ pħia ꝯmendat excellẽtiã diuĩe cognitiõis. ꝯparatiõe ad ſole3 mãle3 dicens. Homerus oris melliflui. i. dulcis eloquẽtie canit. i. deſcribit phebu3. i. ſolẽ claru3 puro lumie. forſitan. n. homerus fecit libꝝ de claritate ſolis. q. d. ſol non v3 ꝑrumpere. i. penetrare. itima viſcera. i. pfunda terre. ⁊ pelagi. i. maris. Infirma. i. debili. luce radioꝝ. haud ſic. i. nõ ſic h3 ſe cõditor magni orbis. ſ. de⁹ ſ3 ipſe ſua cognitiõe penetrat oia: cum nihil poſſit ipſu3 latere. huic. ſ. cõditori tuẽti. i. reſpicienti cũcta: ex alto. ſ. celo. terre ſibi reſiſtũt. nulla mole. i. magnitudie ſicut obſiſtunt radiis ſolis: nec ẽt nox obſcura obſtat ſibi atris nubib⁹ imo ĩ vno ictu mẽtis. i. i vnico mẽtali intuitu. cernit q̃ ſunt q̃tu3 ad pñtia. q̃ fuerunt q̃tu3 ad pterita. q̃ veniant: q̃tu3 ad futura quẽ. ſ. cõditorẽ. q: reſpicit oia ſol⁹. tu poſſis dicere veꝝ ſolẽ. ¶ Notãdu3 l3 de⁹ oia cognoſcẽdo ꝓuideat ẽt illa q̃ fiunt ex libero arbitrio: voluit tñ quaſdã creaturas eẽ liberi arbitrii. q: h̃ magis decet diuinã bonitatẽ. ſicut. n. meli⁹ ⁊ nobili⁹ ẽ regnu3 in q̃ non tñ ſeruit regi a ſeruis ſ3 ẽt a liberis q3 vbi tñ ſeruit a ſeruis. Sic meli⁹ erit regnu3 dei ⁊ deceti⁹ ex h̃ q ſũt alique creature libere ſeruiẽtes. ſicut hõ ⁊ angelus: qnã ſi eẽnt ſole creature ſeruiliter operantes: cuiuſmodi ſunt omnes creature preter hominẽ ⁊ angelu3. q̃ ex determinatione nãe neceſſitant ad ſua opa. ¶ Proſa. 3. qnti libri.

Am ego. en inquam difficiliori ruſus ambiguitate confundor. P. quenam inquit iſta eſt: iam enim quibus perturbare conıecto. B.

¶ Proſa tertia quinti libri.

Um ego. En inquam. Hic incipit tertia proſa huius quinti libri: in qua boetius obiicit. contra predicta oſtendens non poſſe ſimul ſtare ꝓuidentiam ⁊ liberum arbitrium. Et primo premittit ꝙ dicta poſſunt habere dubitationem ſecundo ponit rationes dubitationis ibi. Nimium inquam. Primo dicit. Tum pro tunc finitis predictis. Ego boetius inquam. O philoſophia rurſus ego confundor difficiliori ambiguitate. Et querit philoſophia quenam eſt iſta ambiguitas. iam enim coniecto. id eſt iudico. quibus tu perturbare. id eſt pertubaris. ¶ Notandum ꝙ coniectare eſt ex aliqbus ſignis aliquid putare. ⁊ ſic philoſophia cõiectat per locum a communiter accidentibus dubitationem boetii. quia cõmuniter quicunque loquebantur de prouidentia ⁊ libero arbitrio dubitant de compaſſibilitate eorum.

¶ Nimiũ inquã aduerſari ac repugnare vĩ ꝑnoſcere vniuerſa deũ. ⁊ eſſe vllũ libertatis arbitrium. nã ſi cũcta ꝓſpicit de⁹: neq; falli vllo mõ pt: euenire neceſſe eſt qd̃ ꝓuidentia futuꝝ eſſe preuiderit. quare ſi ab eterno. nõ ſcã hoĩum mõ. ſ; et ↄſilia volũtateſq; ꝑnoſcit: nulla erit arbitrii libertas. neq; .n. vel factũ aliud vllũ vel quelib; exiſtere poterit volũtas: niſi quã neſcia falli ꝓuidentia diuina preſenſerit. nã ſi alioꝛſũ quã ꝓuiſa ſũt detoꝛqueri valent: nõ iã erit futuri firma preſcientia. ſ; opinio poti⁹ incerta. qd̃ de deo nephas credere iudico.

¶ Nimium inquam. Hic boetius exprimit ſuam dubitationem oſtendens prouidentiam ⁊ liberum arbitrium eſſe incompaſſibilia. primo facit hoc. ſecundo excludit quaſdam vias quibus aliqui conabantur defendere prouidẽtiam ibi. Quid igitur. Ad probandum ergo incompaſſibilitatem predictorum ponit tres rationes ſecunda ibi. Ad hec. tertia ibi. Poſtremo. Primo ponit primam rationem. ſecundo excludit quandam ſolutionem eius. ibi. Neque enim. Primo modo dicit. Nimium videtur aduerſari ⁊ repugnare deum prenoſcere vniuerſa. ⁊ eſſe vllum libertatis arbitrium. Quod autem iſta repugnant: probat nam ſi deus proſpicit cuncta. neque vllo modo falli poteſt. neceſſe eſt ⁊ euenire illud quod prouidentia preuiderit eſſe futurum: quod ſi non eueniret falleretur prouidentia. Quare ſi ab eterno non modo. id eſt non tãta facta hominum ſed etiam conſilia ⁊ volũtates preuoſcit. nulla erit libertas arbitrii: ſed omnia euenirent de neceſſitate. Qd̃ autem deus ſua prouidẽtia omnia precognoſcat declarat. Neque enim poterit exiſtere aliquod factum vel aliqua voluntas niſi quam preſenſerit. id eſt preſciuerit ꝓuidentia diuina. neſcia. id eſt nõ potens falli: nec poſſunt aliter euenire q̃; preuiſa ſunt. nam ſi valent detoꝛqueri alioꝛſum. ſcilicet vt aliter eueniant q̃; preuiſa ſunt. non erit iam firma preſcientia dei. ſed potius erit incerta opinio. qd̃ iudicio nephas credere de deo. Notandum ꝙ ex littera ſic formatur ratio. Illa que ꝓuidentur infabiliter de neceſſitate eueniunt. ſed omnia ꝓuidentur a deo infallibiliter ergo omnia de neceſſitate eueniunt. ⁊ ſic perit libertas arbitrii. ¶ Notandum ꝙ ſcientia dei nõ eſt opinio: quia opinio eſt eorum que ſic ⁊ aliter ſe poſſunt habere. ex primo poſterioꝝ. ſcientia autem eſt eorum que non poſſunt ſe aliter habere ergo ſcientia dei non eſt dicenda opinio.

¶ Neq; .n. illã ꝓbo rõnem qua ſe qdã credũt hunc q̃õnis nodũ poſſe diſſoluere. aiũt .n. nõ iõ qd eſſe euentuꝝ qm̃ id ꝓuidentia futuꝝ eſſe ꝓſpexerit: ſ; ecõtrario poti⁹: quũ qd̃ futuꝝ eſt id diuinã ꝓuidentiã latere nõ poſſit. eoq; mõ neceſſariũ ẽ hoc in cõtrariũ relabi partem. neq; .n. neceſſe eſt cõtingere q̃ ꝓuidentur: ſ; neceſſe eſt q̃ futura ſũt prouideri.

¶ Neq; .n. illã ꝓbo rõnẽ. Hic phĩa excludit q̃dã rñſionẽ q̃ poſſet dari ad ꝑdictã rõnem. Et ꝑmo põit eã. ſcd̃o eã excludit ibi. Quaſi vero. Prĩo dicit. Neq; .n. ꝓbo .i. approbo illã rõnẽ .i. rñſionẽ q̃ qdã credũt ſe poſſe diſſoluere nodũ .i. difficultatẽ q̃õnis. Aiũt .n. nõ iõ qd eẽ ventuꝝ: qm̃ ꝓuidẽtia ꝓſpexerit illud eẽ futuꝝ .i. vẽtuꝝ: ſ; poti⁹ ẽtrio. .i. ecõuerſo quũ qd̃ futuꝝ ẽ: illud nõ poſſit latere ꝓuidẽtiã diuinã q̃ſi dicat. euẽt⁹ rei ẽ cã ꝑſcie. ⁊ nõ ecõnerſo. ⁊ iõ ex euẽtu d; ↄcludi neceſſitas ꝑſcie nõ ẽuerſo ẽ; eos. Et iſto mõ neceſſariũ ẽ h. ſ. qd̃ ↄcludit de euẽtu relabi ĩ ẽriã ꝑtẽ .ſ. vt qd̃ cõcludit de euẽtu h ↄcludat de ꝑſtia. Neq; .n. neceſſe ẽ cõtingere q̃ ꝓuident ẽ; eos. ſ; q̃ futura ſũt neceſſe ẽ ꝓuideri. ¶ Notãdũ ꝙ hec rñſpõdebat ꝙ oĩa futura de neceſſitate eueniãt. q: de⁹ futura ĩfallibiliter ꝓuidet reſpõſio ãt quoꝝdã dicit ẽriũ. Dicit .n. nõ iõ q: de⁹ ꝓuidet futura neceſſario eueniũt: ſ; q: vẽtura ſũt iõ de⁹ ea ꝓuidet.

¶ Quaſi vero q̃ cuiuſq; rei cã ſit ꝑſcia. ne futuroꝝ neceſſitatis ſit. an futuroꝝ neceſſitas cã ꝓuidẽtie laboretur. ac non illud demonſtrare nitamur quoquo mõ ſe habeat ordo cãꝝ neceſſariũ eſſe euẽtũ ꝑſcitaꝝ reꝝ: etiã ſi ꝑſciẽtia futuris reb⁹ eueniendi neceſſitatem nõ videatur inferre. ⁊ .n. ſi q̃ſpiam ſedeat. opinionem q̃ eũ ſedere cõiectat verã eſſe neceſſe eſt. atq; ecõuerſo rurſus ſi de quopiam vera ſit opinio qm̃ ſedet. cũ ſedere neceſſe eſt. in vtroq; igitur neceſſitas ineſt in hoc qdẽ ſedendi. at vero in altero veritatis. ſ; nõ idcirco q̃ſq; ſedet. qm̃ vera eſt opinio. ſ; hec pot⁹ vera eſt. qm̃ quempiã ſedeſſe ꝑceſſit. ita cũ cã veritatis ex altera ꝑte ꝑcedat: ineſt tñ cõis in vtroq; neceſſitas. Similia de ꝓuidentia futuriſq; reb⁹ rõcinari p;. Nã etiã ſi idcirco qm̃ futura ſũt ꝓuidentur: nõ .n. vero iõ qm̃ ꝓuidentur eueniũt. nihilominus tñ a deo vel ventura ꝓuideri. vel ꝓuiſa euenire neceſſe eſt. qd̃ ad perimendam arbitrii libertatem ſolum ſatis eſt.

¶ Quaſi vo. hic excludit iſtã rñſionẽ dicẽs. Iſta reſpõſio ꝑcedit q̃ſi laboraret q̃rendo cui⁹ rei cã ſit ꝑſciẽtia. vtꝝ ſit cã neceſſitatis futuroꝝ: vel vtꝝ neceſſitas futuroꝝ ſit cã ꝓuidẽtie. ſ; nos nitamur .i. laborem⁹ hoc demõſtrare. ſ. neceſſariũ eẽ euentũ reꝝ ꝑſcitaꝝ quoquo mõ .i. quocũq; modo ſe habeat ordo cauſaꝝ. Et ſi ꝑ q̃uis ꝑſcientia nõ videatur iferre neceſſitatẽ eueniẽdi reb⁹ futuris. Quod declarat i exẽplo dicẽs. Si aliqs ſedeat: neceſſe eſt opinionẽ eẽ verã q̃ cõiectat eũ ſedere ⁊ ecõuerſo ſi de aliq̃ vera ſit opinio q: ſede neceſſe eſt eũ ſedere. igit in vtroq; .ſ. i opiniõe ⁊ ſedẽte eſt neceſſitas. in h. ſ. ſedẽte eſt neceſſitas ſedẽdi in altero. ſ. in opiniõe eſt neceſſitas veritatis. ſed nõ idcirco q̃ſq; ſedet ſupple cauſaliter. qm̃ vera eſt opinio. q: veritas opiniõis nõ eſt cã ſeſſionis. ſ; hec. ſ. opinio poti⁹ eſt vera qm̃ ꝑceſſit quẽpiã .i. aliquẽ ſedere. ⁊ ita cũ cã veritatis ex altera ꝑte ꝑcedat. ⁊ tñ in vtroq; eſt cõis neceſſitas. ⁊ eodem modo cõtingit arguere de ꝓuidẽtia ⁊ de his que ꝓuident vñ dicit. p; .i. manifeſtũ eſt rõcinari de ꝓuidentia ⁊ de rebus futuris. Nã etſi ꝑ q̃uis idcirco ꝓuidet: qm̃ futura ſunt nõ tñ iõ eueniũt qm̃ ꝓuident. nihilomin⁹ tñ neceſſe ẽ a deo vel vẽtura ꝓuideri: vel ꝓuiſa euenire. ita ꝙ vtriq; parti ineſt neceſſitas. q̃uis alteri⁹ cauſalitas. quod ſolum ſatis ẽ. id eſt ſufficit ad perimẽdã libertatẽ arbitrii. ¶ Notandũ ꝙ reſpõſio iſta quã inuit in littera vr̃ fuiſſe ipſius. Origenis q̃ ſupra epiſtolã ad Ro. ſic dicit. nõ ꝑpterea aliquid erit. q: illud de⁹ ſcit futurũ ſ; q: futuꝝ ẽ iõ ſcit a deo añq̃ fiat. qd̃ tñ pt itelligi dupliciter. vno mõ ꝙ euẽt⁹ rei ſit cã preſciẽtie ẽm rationẽ cõſequẽtie. ⁊ ſic reſpõſio eſt ve

ra. Alio mõ põt itelligi q̃ euẽtus rei ſit cauſa preſciẽtie ſm exiſtentiã. ⁊ ſic eſt falſa. ⁊ h̃ mõ improbat hic a boe. Pri ergo oñdit boetius q̃ iſta rñſio non eſt ad propoſitũ. ſecũdo oñdit q̃ non includit veritatem ibi. Jam vero.

¶ Jã vo q̃ȝ prepoſterꝫ eſt vt eterne preſcie tpaliũ reꝝ euent⁹ cã eſſe dicatur. qd eſt ãt aliud arbitrari iõ deũ ſutura q̃m ſũt euentura puidere: quã putare q̃ oli acciderũt cãȝ ſũme illi⁹ eſſe prouidentie.
¶ Jã vo. Hic pbia oñdit q̃ iſta rñſio icludit falſitatẽ. q꞉ ponit q̃ aliqđ tpale ſit cã eterni. dicũt. n. q̃ res future ſint cã puiſiõis eterne vñ dicit. Jã vo q̃ȝ pposterũ ẽt. i. puerſuȝ ẽ. vt euẽtus reꝝ tpaliũ dicat̃ eẽ cã eterne pſciẽtie. qđ ẽ in iſta rñſiõe. vñ ſubdit. Quid ẽ aliud arbitrari deũ iõ puidere futura q̃m ſũt euẽtura. q̃ȝ putare q̃ oli acciderũt. ſ. ipſa futura eẽ cãȝ ſũme puidẽtie. q. d. nihil eſt aliud dicere.
¶ Notãdũ q̃ nullũ tpale ẽ cã eterni ſȝ poti⁹ ecõuerſo. Indigni⁹. n. nõ ẽ cã digniorís. eo q̃ cã dignioꝛ ẽ effectu. tpale ãt idigni⁹ ẽ eterno: ſicut corruptibile icorruptibili. g̃ ⁊c.

¶ Ad hec ſicuti cũ qd eſſe ſcio idipſũ eſſe neceſſe eſt. ita cũ qd futurũ noui. idipſũ futurũ eſſe neceſſe eſt. ſic ſit igit̃ vt euẽt⁹ pſcite rei nequeat euitari.
Ad h̃ ſicuti cũ qd eẽ ſcio. Hic põit ſcðaȝ rñſioneȝ ad pbãdũ ſcðaȝ pcluſionẽ dicẽs. Ad h̃ ſup. pdicta addẽda ẽ h̃ rõ ſicuti cũ ſcio eẽ qd. i. aliqd. neceſſe ẽ ipȝ eẽ. ita cũ noui qd futuꝝ. neceſſe ẽ id ipȝ eẽ futuꝝ. ſic igit̃ ſit. i. cõtingit. vt euẽtus rei pſcite neq̃at euitari. ¶ Notãdũ q̃ rõ ſic pt forma ri. ſicut ſe hȝ ſcia reſpectu ſcibilis pñtis: ſic pſciẽtia reſpectu effect⁹ futuri. ſȝ cũ ſcio i pñti aliqd eẽ: neceſſe ẽ ipm futurũ eẽ: ſȝ de⁹ preſcit oiã futura. g̃ neceſſario eueniũt. ⁊ ſic iterum tollit̃ libertas arbitrii.

¶ Poſtremo ſi qd aliqs aliorſuȝ quã ſeſe res hȝ exiſtimet: id nõ mõ ſcientia nõ eſt: ſȝ eſt opinio fallax ab ſcie vitate lõge diuerſa. quare ſi qd ita futurũ eſt vt ei⁹ cert⁹ ac neceſſari⁹ nõ ſit euent⁹. id venturũ eſſe preſciri q̃ poterit. ſicut. n. ſciẽtia ipſa impermixta eſt falſitati. ita id qđ ab eo cõcipitur. eſſe aliter quã concipitur neq̃. Ea nãq̃ȝ cã eſt cur mẽdacio ſcientia careat: q̃ ſe ita reȝ quãq̃ȝ hr̃e neceſſe eſt: vti eã ſeſe hr̃e ſcientia cõprehendit:
Poſtremo ſi qd aliqs. Hic põit tertiã rõnẽ ad idẽ dicẽs. Si qs exiſtimet aliqd eẽ aliorſũ. i. aliter q̃ȝ res ſe hȝ. illud nõ mõ. i. nõ tm̃ nõ ẽ ſcia ſȝ ẽ fallax opinio longe diuerſa a veritate ſcie. q̃re ſi aliqd ita futuꝝ ẽ: vt ei⁹ euẽt⁹ non ſit certus ⁊ neceſſari⁹. quõ illud poterit pſciri euẽturũ. q. d. nullo mõ. Cui⁹ rõnẽ aſſignat dicẽs. Sicut ipa ſcia ẽ ipmixta falſitati: ſic illud qđ concipit̃ ab ea non põt aliter eẽ q̃ȝ ſcipit. q꞉ ſi poſſet aliter ſe hr̃e: tũc ſcia poſſet eẽ falſa. vñ ſubdit. ita ẽ cã q̃re ſcia careat mẽdatio: q꞉ neceſſe ẽ vnãquanq̃ȝ rẽ ita ſe hr̃e: ſicut ſcia cõprehẽdit eã ſeſe hr̃e ¶ Notãdũ q̃ iõ quã itẽdit ẽ iſta. Quicũq̃ȝ exiſtimat rẽ aliter eẽ q̃ȝ ẽ ei⁹ exiſtimatio ẽ falſa ⁊ nõ ẽ ſcia: ſed fallax opinio. g̃ ſi de⁹ pſcit aliqđ futuꝝ eẽ. ⁊ ſi ipſuȝ nõ neceſſario eueniat ſicut preſcia dei nõ erit ſcia ſȝ fallax opinio. g̃ futura a deo preuiſa neceſſario eueniũt. ⁊ ſic perit liberꝝ arbitriũ.

¶ Quid igitur. q̃m iñõ deus hec incerta futura agnoſcit. nã ſi ineuitabiliter euentura cenſet que etiã nõ euenire poſſibile eſt: fallitur. qđ ſentire nõ mõ nephas eſt. ſȝ etiã voce pferre. at ſi ita vti ſunt ita ea futura eẽ decernit. vt eque vel fieri ea vel nõ fieri poſſe cognoſcat. q̃ eſt hec preſcientia que nihil certũ. nihil ſtabile cõprehendit. aut qd hoc refert vaticinio illo ridiculo tireſie. quicquid dicã aut erit aut nõ. quid ẽt diuina puidentia humana opinione preſtiterit. ſi vti homines incerta indicat quorum eſt incertus euentus.
¶ Quid igit̃. Hic pbia iprobat mõs qb⁹ aliq nitunt̃ ſaluare puidẽtiã diuinaȝ. ⁊ prio q̃rit quõ poſſit ſaluari puidentia diuina. iprobãdo duos modos qb⁹ aliq conabant̃ ipſaȝ ſaluare. Scðo põit tertiũ modũ. ſimiliter ipſũ iprobãdo. ſecũda ibi. Qđ ſi apud. Prio dicit. Quid igit̃ dicem⁹. q̃m mõ dici põt q̃ de⁹ preuoſcit hec futura icerta. Prim⁹ modus ẽ: vt dicat̃ deũ ea q̃ puidet iudicare ifallibiliter q̃ȝuis poſſint nõ euenire. ſȝ idẽ icõueniẽs. q꞉ tũc fallaret̃ ſua puidẽtia. vñ dicit. nã ſi de⁹ cẽſet. i. iudicet euenire ifallibiliter q̃ ẽt poſſibile ẽ nõ euenire. fallit̃ ſup. de⁹. qđ nõ mõ. i. nõ tm̃ nefas ẽ ſentire de deo. ſȝ ẽt nefas ẽ voce pferre. Secũdus mod⁹ ẽ vt dicat̃ deũ puidere futura ideterminate ſicut ſũt futura. ſȝ iſto mõ puidẽtia dei nõ ẽ certa. vñ dicit. Si de⁹ decernit iſta futura eẽ q̃ puidet̃ ideterminate ſicut ſũt. vt. ſ. cognoſcat ea q̃. i. eq̃liter poſſe fieri vel nõ fieri. q̃ ẽ iſta preſcia q̃ nihil certũ nihil ſtabile cõprehẽdit. q. d. talis puidẽtia nulla ẽ. ⁊ qd hec preſcia refert. i. differt ab illo vaticinio ridiculoſo Tireſie. q dicebat. Quicqd dicã h̃ erit vel nõ erit Quid ẽt. i. i q̃ diuina puidẽtia. preſtiterit. i. pualebit hũana opiniõe. ſi iudicat icerta ſicut hoies ea q̃ rũ euẽt⁹ ẽ cert⁹. q. d. i nullo differt̃. ¶ Notãdũ q̃ cũ tireſia vidiſſet duos ſerpẽtes ſimul coire piecto baculo ipſos ſeparauit ab inicẽ ⁊ mutat⁹ fuit i mulierẽ. Poſt ſeptimũ diẽ iteꝝ pperet̃ coeũtes baculo ſepauit ⁊ mutat⁹ fuit in viꝝ. Cũ ãt orta fuiſſet diſſenſio ĩter iouẽ ⁊ iunonẽ an maioꝛ eẽt delectatio i coitu viri q̃ȝ mulieris. Elect⁹ fuit tireſia i iudicẽ q expt⁹ erat ſortẽ vtriuſq̃ȝ ſexus. Cuȝ ãt diceret maiorẽ eẽ delectationẽ mulieris. Juno cõmota excecauit ipȝ. Juppiter ãt ſui miſert⁹ i recõpẽſaȝ amiſſi viſus dedit ſibi ſpiritũ vaticinãdi. Fuit ãt h̃ ſua vaticinatio. q̃cqd dicã erit vel nõ erit. Si g̃ de⁹ nõ aliter. pſciret̃ futura ideterminata. niſi q꞉ erũt vel nõ erũt nõ differret ſua pſcia a preſciẽtia tireſie quod eſt ridiculoſum.

¶ Quod ſi apud illũ reꝝ omniũ certiſſimũ fontẽ nihil incerti eſſe põt certus eoꝝ eſt euentus q̃ futura firmiter ille preſcierit. Quare nulla eſt humanis cõſiliis actiõibuſq̃ȝ libertas. quas diuina mẽs ſine falſitatis erroꝛe cũcta proſpiciens ad vnuȝ alligat ⁊ conſtringit euentum.
¶ Qđ ſi apud illũ reꝝ. Hic põit tertiũ modũ conãtiũ ſaluare puidẽtiã. Et ẽ vt ponam⁹ oia euenire de neceſſitate ⁊ auferam⁹ libeꝝ arbitriũ. Prio g̃ põit iſtũ modũ: ſcðo oñdit q̃ icõueniẽtia ſequãtur ad ipm ibi. Quo ſemel. Prio g̃ cõcludit iſtũ modũ dicẽs. Quod ſi apud illũ certiſſimũ fontẽ diuȝ reꝝ nihil põt eẽ icerti. cert⁹ ẽ euẽt⁹ eoꝝ q̃ ipſe firmiter pſcierit futura. quare nulla erit libertas hũanis cõciliis ⁊ actiõib⁹. q̃s diuia mẽs ſine erroꝛe falſitatis cuncta pſpiciẽs alligat ⁊ cõſtrigit ad vnũ euẽtũ. ¶ Notãduȝ q̃ nulla mutatio cadit circa fõtẽ diuȝ reꝝ q꞉ cognitio ei⁹ nõ põt eẽ icerta. ẽt ſi eẽt icerta eẽt ipſecta ⁊ diminuta. ſi ergo eſt certa reſpectu futuroꝝ: neceſſe eſt vt omnia futura preſcita a deo neceſſario eueniant.

¶ Quo ſemel recepto quãt⁹ occaſus humanarũ reꝝ ꝯſequatur liquet. Fruſtra. n. bõis maliſq̃ȝ premia peneue opponũtur. q̃ nullus meruit liber ac volũtari⁹ mot⁹ animoꝝ. Jdq̃ȝ omniuȝ videbitur iniqſſimũ qđ nũc eq̃ſſimũ iudicabitur vel puniri improbos vel remũerari pbos. quos ad alteꝝ nõ propria mittit volũtas. ſȝ futuri cogat certa neceſſitas. nec vicia igitur nec virtutes quicquam fuerint. ſed omnium meritorum potius mixta atque indiſcreta confuſio.

¶Quo ſemel recepto. Hic pōit incōueniētia q̄ ſequunt
ſi auferatur liberū arbitriū. Et p̱rio oſ͞dit q̄ incōuenientia
ſequunt ex pte hoiuȝ ſcd̓o q̄ ex pte dei. tertio q̄ ex pte cōiū
ctiōis hoiuȝ ad deū. ſcd̓a ibi. Quo nihil. tertia ibi. Igitur
nec ſperādi. Incōueniētia ex pte hoiuȝ ſūt. ſi nō ſit liberū
arbitriū fruſtra ꝓponunt hoib⁹ pene vel p̄mia. ⁊ iniuſte
puniunt mali ⁊ p̄miant bōi. nec erūt vicia nec virtutes in
hoib⁹. ſicut nec in aliis q̄ agūt neceſſitate nāe ⁊ nō liberta
te ai. vn̄ dicit. Quo ſemel recepto. i. poſito. ſ. vt ſleget libe
rū arbitriū. liquet. i. manifeſtū ē q̄ƺtus occaſus. i. q̄ƺta de
ſtructio humanaꝝ reꝝ ꝯſequat. Fruſtra n. ꝓponunt bōis
p̄mia ⁊ malis pene. ita ſtatuta ⁊ leges hūane erūt iniq̄s q̄
penas ⁊ p̄mia ſtatuūt q̄ nullus mot⁹ aioꝝ liber ac volūta
ri⁹ meruit ⁊ illud videbit iniqſſimū eiuȝ qd̓ nūc iudicat
eqſſimū. ſ. puniri iꝓbos ⁊ remunerari ꝓbos. q̄s ad al
terutrū. i. ad ꝓbitatē vel iꝓbitatē nō mittit ꝓpria volū
tas. ſƺ cogit certa neceſſitas futuri. igit v̄tutes ⁊ vicia nō
fuerūt qcq̄ƺ. ſƺ poti⁹ erit mixta ⁊ indiſcreta confuſio oium
meritoꝝ. ſ. bonoꝝ ⁊ maloꝝ. ¶No. q̄ oēs virtutes ⁊ vicia
oriunt ex libera electiōe bōi ⁊ mali. ⁊ ſimiliter punitio ⁊ re
muneratio fiūt ꝑ liberā actionē bōi vel mali. Si ḡ tollit
libertas arbitrii nō erit libera electio. nec libera actio bōa
vel mala. ⁊ ꝑ ꝯñs nulla erit virt⁹ ⁊ nullū vicium. ⁊ iniuſte
malus puniet cū ex neceſſitate malū opet ⁊ iniuſte bon⁹ p̄
miet cū ex neceſſitate opet bonū qd̓ ē abſurdū dicere.

¶Quoq̄ƺ nihil ſcelerati⁹ excogitari poteſt: cuȝ ex
prouidentia reruȝ omnis ordo ducatur: nihilq̄ƺ li
ceat cōſiliis humanis: ſit vt vicia queq̄ƺ noſtra ad
bonorum omniū referantur auctorem.

¶Quoq̄ƺ nihil ſcelerati⁹. Hic oſ͞dit incōueniēs qd̓ ſeq
tur ex pte dei. ſ. q̄ꝛ de⁹ erit auctor maloꝝ. vn̄ dicit. Cuȝ ois
ordo reꝝ ducat ex ꝓuidētia diuia. ⁊ ſi nihil liceat libere fie
ri ex humāis ꝯſiliis fit. i. ſeqt vt vicia nr̄a referrant ad au
ctoritatē oīuȝ. ſup. deū q̄ nihil ſcelerati⁹ excogitari pōt. q̄ƺ
deū dicere auctorē maloꝝ qd̓ tn̄ neceſſariū ē ablata liber
tate. ¶Notāduȝ defect⁹ in opatiōe q̄ defect⁹ nō ē i ptāte
rei vt euitet neceſſario ē ab agēte ⁊ a ꝓducēte. Si ḡ actio
voluntatis nr̄e nō ē libera. defect⁹ actiōis ſƺ voluntatē re
ducet in deū ⁊ ſic de⁹ erit cā defectuū nr̄oꝝ qd̓ ē abſurdū.

¶Igitur nec ſperandi aliquid nec deprecandi
vlla ratio eſt. Quid enim vel ſperet quiſque vel
etiam deprecetur quando optanda omnia inde
flexa ſeries cōnectit. aufertur igitur vnicum illud
inter homines deumque commertium: ſperandi
ſcilicet ⁊ deprecandi. Siquideȝ iuſte humilitatis
precio ineſtimabilem vicem diuine gratie prome
remur. qui ſolus modus eſt. quo cuȝ deo colloqui
homines poſſe videātur. illique inacceſſe luci pri
us quoque quam impetrent ipſa ſupplicandi ra
tione coniungi. que ſi recepta futurorum neceſſita
te nihil virium habere credantur. quid erit quo ſū
mo illi rerum principi connecti atque adherere
poſſimus. Quare neceſſe erit humanum genus
vti pauloante cantabas diſſeptum atque diſiun
ctum ſuo fonte fatiſcere.

¶Igit nec ſperādi aliqd. Hic pōit incōueniētia q̄ ſequū
ex cōiunctiōe hois ad deū. q̄ꝛ tolleret act⁹ depcandi ⁊ ac
tus ſperādi: qb⁹ maxie coniungimur deo vn̄ dicit. Igit ſi
tollit liberū arbitriuȝ. nec vlla rō ē ſperādi aliqd nec depre
cādi iter deū ⁊ hoies. Quid. n. qſq̄ƺ depcet vel ſperet. ſi ſe
ries indeflexa cōnectit oia optāda. q. d. fruſtra fieret vtrū
q̄ƺ. igit auferet illud vnicuȝ cōmertiuȝ. ſ. ſperādi ⁊ depcan
di iter deuȝ ⁊ hoies. vocat āt ſpē ⁊ depcationē cōmertiuȝ.
q̄ꝛ iſtis mercamur oia bn̄ficia. vn̄ ſubdit. ſiqdeȝ p̄cio iuſte
humilitatis nos hoies ꝓmeremur ineſtimabilē vicē. i. re
tributiōeȝ diuine grē q̄ mod⁹ deprecādi ſolus ē: q̄ hoies
videātur poſſe colloq cuȝ deo. ⁊ cōiungi inacceſſe. i. inac
ceſſibili luci ſup. deo p̱riuſq̄ƺ hoies ipetrēt qd̓ petunt. pri⁹
. n. preces porrigam⁹ q̄ƺ effectuȝ petitiōis cōſequamur: q̄
. ſ. ſpēs ⁊ deprecatio. ſi nihil credātur hr̄e viriuȝ. recepta
. i. cōceſſa neceſſitate futuroꝝ: qd erit q̄ cōiungi poſſimus
illi ſūmo p̄ncipi reꝝ. q. d. nihil quare neceſſe erit gen⁹ hu
manuȝ diſceptuȝ. i. diſiunctuȝ ſuo fonte. i. a ſuo principio
ſup. a deo fatiſcere. i. deficere. vti pauloan̄ cātabas in ſe
xto metro quarti libri. ¶Notāduȝ q̄ act⁹ deprecādi ſpe
ctat ad itellectuȝ. ⁊ ē ōo ſm̄ Io. dama. aſcēſus itellect⁹ ad
deuȝ vel in deuȝ q̄ qdē actu inſinuamus deo indigētiā no
ſtrā; nō q̄ de deo ꝑ iſinuationē noſtrā aliqd inoteſcat qd̓
pri⁹ ignorauerit: ſƺ vt nos ipſa iſinuatiōe vtēdo cōſidere
mus in his eē recurrēduȝ ad diuinuȝ auxiliuȝ. Act⁹ āt ſpe
rādi ꝑtinet ad voluntatē. q̄ꝛ eius obiectuȝ ē bonuȝ futurū
ꝑ illuȝ actuȝ adheremus deo tāq̄ƺ ꝑfecto p̄ncipio bōitatis
imutātes eius auxilio ad cōſequēdum bonum q̄ indige
mus. ſƺ ſi hmōi bonuȝ neceſſario eueniret vel ipoſſibile eſ
ſet euenire vterq̄ƺ act⁹ tā deprecādi q̄ƺ ſperādi eēt inutilis.

¶Metrum tertium libri quinti.

Quenam diſcors federa rerum
Cauſa reſoluit. quis tanta deus
Veris ſtatuit bella duobus.
Ut que carptim ſingula conſtent
Eadem nolunt mixta iugari.
An nulla eſt diſcordia veris:
Semperque ſibi certa coherent.
Sed mens cecis obruta membris.
Nequit oppreſſi luminis igne
Rerum tenues noſcere nexus.

¶Metrum tertium quinti libri.

Quenā diſcors federa reꝝ. Hic icipit tertiuȝ me
truȝ hui⁹ q̄nti qd̓ dr̄ adonicuȝ: vel ſƺ alios ar
chilogicuȝ ab inuētore. dactilicuȝ a pede pre
dominā̄te in q̄ facit exclamationem ſup incōpaſſibilita
te: q̄ apparet iter ꝓuidētiā ⁊ liberū arbitriuȝ. Et p̄mo q̄rit
quare ſint incōpaſſibilia cuȝ ꝑ ſe ꝯſiderata ſint cōpaſſibi
lia. ſcd̓o pōit rn̄ſionē ad h̓. tertio ꝯ͠ rn̄ſionē obiicit. quar
to obiectionē ſoluit. ſcd̓a ibi. An nulla. tertia tibi. Sƺ cur
tāto. quarta ibi. Aut cuȝ mēteȝ. Primo dicit. Quenam di
ſcors cā reſoluit. i. ſepat federa. i. cōcordias reꝝ. ſ. diuie ꝓ
uidētie. ⁊ liberi arbitrii. ne cōpatiant ſe ſil'. aut qs deus tā
ta bella ſtatuit duobus veris vt ſingula vera q̄ carptim. i.
ſigillatim vel diuiſim accepta. ꝯſtēt. i. ꝑmanēt. eadē tn̄ mi
xta. i. ꝯiuncta nolunt iugari. i. copulari ſemuicē cōpatien
do. Tunc pōit rn̄ſionē dicēs. Qd̓ iſtis duobus veris. ſ. ꝓui
dētie ⁊ libero arbitrio nulla ē diſcordia. ſƺ apparētia di
ſcordie ꝓueīt ex debilitate nr̄i itellectus. vn̄ dicit. An ē no
ta ſolutiōis nulla ē diſcordia veris: ſƺ ſꝑ certa coherēt ſi
bi. ſƺ mēs nr̄a obruta. i. oppreſſa. mēbris cecis. i. cecātibus
aiaȝ illa neq̄t igne. i. ſplēdore. oppreſſi lumīs. ſ. intellectus
noſcere tenues. i. ſubtiles. nexus. i. cōiunctiones reꝝ q̄ vi
dent diſcordare. ¶Notāduȝ ſi cōſiderem⁹ ꝓuidētiaȝ di
uinā ꝑ ſe: poſſibile ē eā eē. ſi cōſiderem⁹ liberū arbitriuȝ ꝑ
ſe. ēt poſſibile ē euȝ eē vt pȝ ex dictis. Sed ſi cōſideremus
vtrunq̄ƺ ſil' tunc vident incōpaſſibilia ſicut pȝ ex rōnib⁹ ſu
perioribus ſƺ v̄itatē āt bn̄ ſe ꝯpatiunt. ſƺ nobis nō apparet
q̄ꝛ intellectus nr̄ oppreſſus mole corꝑis nō pōt ſe eleuare
in huiuſmōi cognitionē. Nā ſm̄ ſƺ ſapientē. Corpus q̄
corrumpit aggrauat animā. ⁊ terrena habitatio opprimit
ſenſuȝ multa cogitantem.

Sed cur tanto flagrat amore
Veri tectas reperire notas:
Scit ne quod appetit anxia noſſe.
Sed quis nota ſcire laborat.
Et ſi neſcit: quid ceca petit
Quis enim quicquam neſcius optet.
Aut quis valeat neſcita ſequi.
Quo ne inueniat. quis repertam
Queat ignarus noſcere formam.

¶ Sed cur tanto flagrat amore. Hic philoſophia obiicit contra ſolutionem. Si enim anima ignorat iſtas ſubtiles cõiunctiones: vnde eſt ꝙ deſiderat eas ſcire: cuꝫ nihil ignotum poſſit deſiderari. vnde dicit. Sed cur anima flagrat. ideſt ardet. tanto amore. ideſt deſiderio. reperire notas tectas. ideſt notificationes latentes. veri. ideſt veritatis. Scit ne mens illud quod ipſa anxia. ideſt ſollicita appetit noſſe quaſi dicat non. quia nullus appetit ſcire illud quod ſcit. ⁊ hoc eſt quod dicit. Quis laborat ſcire nota quaſi dicat nullus: oportet igitur diſſentire ꝙ neſciat. ⁊ tunc ſequitur aliud inconueniens ſcilicet ꝙ anima deſideret illud quod neſcit. vnde dicit. Si neſcit illud quod petit: quid petit ideſt deſiderat. mens ceca. ideſt ignorans. Quis enim neſcius optet quicꝗ. Quid enim valeat. ideſt poſſit ſequi neſcita. aut quis neſciꝰ poſcit noſcere quod inueniat ſup. illud quod querit ⁊ quis ignarus ideſt neſcius queat. ideſt poſſit noſcere formam repertaꝫ quaſi dicat nullus. ¶ Notandum ꝙ dictum eſt in reſpõſione ꝙ anima ignorat compaſſibilitatem prouidentie ⁊ liberi arbitrii. ſed deſiderat eam ſcire. Contra hoc arguitur ſic. Nullus appetit ſcire quod ſcit. Si anima deſiderat ſcire aliqd vel ignorat illud vel ſcit. Si ſcit. ergo non deſiderat ipſuꝫ ſcire. qꝛ nullus appetit ſcire quod ſcit: cum omnis appetitus ſit ratione carentie. Si autem ignorat illud quod deſiderat. quomodo ignotum deſideratur cum voluntas nõ querat ignotum ideo ſi ignorat nunquam cognoſcet. qs enim ignotum inueniet. Si enim paterfamilias quereret ſeruum fugitiuum quem ignoraret poſſet ſibi multotiẽs occurrere ꝙ ipſum non inueniret ſicut dicit lincolnienſis ſuper primo poſteriorum.

An cum mentem cerneret altam:
Pariter ſummam ⁊ ſingula norat:
Nunc membrorum condita nube.
Non in totum eſt oblita ſui.
Summamque tenet ſingula perdens.
Igitur quiſquis vera requirit.
Neutro eſt habitu. nam neque nouit.
Nec penitus tamen omnia neſcit.
Sed quam retinens meminit ſummam
Conſulit: alte viſa retractans.
Vt ſeruatis queat oblitas addere partes

¶ An cum mentem cerneret altam. Hic ſoluit obiectionẽ. Vbi notandū ꝙ plato poſuit animas eſſe in celo creatas ⁊ habere cognitionem omnino perfectam. ſed perlapſum ad corpora eam obliuiſci cognitionem rerum in particulari ⁊ retineri eam in vniuerſali. ⁊ poſtea per exercitiū recuperare cognitionem reruꝫ particulariū. vnde dicit ſic An eſt nota ſolutionis cum anima cerneret. ideſt ſpecularetur. altam mentem. ideſt profundam mentem dei. ipſa pariter. ideſt ſimul norat. ideſt nouerat ſummaꝫ. ideſt vniuerſalẽ cognitionẽ. ⁊ ſingula. ideſt ſingularem cognitionẽ rerū. ſed nūc ipſa condita. ideſt tecta nube membroruꝫ. nõ eſt oblita ſui in totū. ideſt totaliter. ſed ipſa tenet ſummaꝫ. ideſt cognitionem vniuerſalem rerum. perdens ſingula. ideſt ſingularem cognitionem. igiẽ quiſquis requirit. ideſt inueſtigat cognoſcere vera. talis eſt neutro habitū ſup. vt perfecte cognoſcat vel ꝙ omnino ignoret. vnde dicit. Nam neqꝫ nouit ſcilicet in ſpeciali ⁊ perfecte illud quod querit. nec penitus neſcit omnia. ſed ipſe meminit. ideſt in memoria habet. ſummā. id eſt vniuerſalem cognitionem. quam retinens conſulit ſupple actuali conſideratione retractans. ideſt r. uocans per ſtudiū. alte. ideſt ſubtiliter. viſa. ideſt prius in ſpeciali cognita. vt ipſa queat addere oblitas partes partibus ſeruatis ſupple i memoria. ¶ Notādum ꝙ ſecundum iſtā viā platonis ſolueretur ratio prius tacta vel anima ſcit quod deſiderat. vel neſcit. Dico ꝙ neſcit in ſpeciali ⁊ in propria forma. ſed ſcit in vniuerſali. Et cū dicit nullus deſiderat notū verū eſt ſicut notū i vniuerſali. tamẽ deſiderat ipſuꝫ vt ignotū in ſpeciali Et cum dicitur ſi ignorat nūquam inueniet; verum eſt ſi ignorat tam in generali ꝙ̃ in ſpeciali. ⁊ ſi ignorat in potentia ⁊ in actu ſi tamẽ ſcit in potentia ⁊ in vniuerſali: ⁊ ignorat actu ⁊ in propria forma. poteſt ipſum inuenire ⁊ addiſcere.

¶ Proſa quarta libri quinti.

Tum illa vetus inquit hec eſt de prouidentia querela a Marco Tullio cum diuinationem diſtribuit vehementer agitata. tibique ipſi res diu proſus multumque queſita: ſed haud quaquam ab vllo veſtrum hactenus ſatis diligenter ac firmiter expedita. Cuius caliginis cauſa eſt ꝙ humane ratiocinatiõis motus ad diuine preſcientie ſimplicitatem nõ poteſt admoneri. que ſi vllo modo cogitari queat. nihil proſus relinquetur ambigui. quod ita demuꝫ patefacere atque expedire temptabo ſi prius ea quibus moueris expendero.

¶ Proſa quarta quinti libri.

Tum illa vetus inquit. Hec eſt quarta proſa huius quinti. in qua philoſophia incipit diſſoluere queſtionem de paſſibilitate prouidentie ⁊ liberi arbitrii. Et primo tangit difficultatem huius queſtionis ⁊ cauſam difficultatis. ⁊ tangit modum procedendi circa eius ſolutionem. ſecundo diſſoluit eam ibi. Quero enim. Primo dicit. Hec querella. ideſt queſtio hec de prouidentia eſt vetus ⁊ eſt vehementer agitata. ideſt pertractata a Marco tullio. cum diſtribuit. ideſt diuidit. diuinationem. ideſt in libro diuinationum. vbi diuidit diuinationẽ in ſuas ſpecies. non ſoluꝫ hoc ſed tibi ipſi eſt res multum diu queſita. Sed haud quaꝗ. ideſt non alicubi ab vllo veſtrum ſatis diligenter ⁊ firmiter expedita. cuius caliginis. ideſt difficultatis: cauſa eſt ꝙ motus. ideſt actꝰ humane rationis. nõ poteſt admoueri. ideſt applicari ad ſimplicitatẽ diuine prouidentie. que ſi vllo modo excogitari queat nihil reliquetur proſus ambigui. qꝺ ſcilicet rationẽ ⁊ cām difficultatis. ita demum patefacere ⁊ expedire temptabo ſi prius expendero. ideſt ſi prius declarauero ea quibus tu moueris. ¶ Notandum ꝙ queſtio de prouidentia diuina ⁊ libero arbitrio eſt omniuꝫ queſtionum difficillima. de qua multi antiquorum dubitabant. ⁊ nõ nulli modernorum propter eius difficultatem lapſi ſunt. qꝛ tullius in libro diuinationum pertractans non valuit diſſoluere eius difficultatẽ. negans penitus prouidentiaꝫ ⁊ preſcientiā futurorū a deo in pdicto libro diuinationū.

¶ Quero enim cur illam ſoluentium rationem minus efficacem putes. que quia preſcientiaꝫ nõ eſſe futuris rebus cauſam neceſſitatis exiſtimat nihil impediri preſcientia arbitrii libertatem putat. num enim tu aliunde argumentum futurorū neceſſitatis trahis niſi ꝙ ea que preſciuntur non

euenire non poſſunt. Si igitur prenotio nullam futuris rebus adiicit neceſſitatem quod tu etiam pauloante fatebare. quid eſt ꝙ voluntarii exitus rerum ad certum cogantur euentũ. Etenim poſitionis gratia vt quid conſequatur aduertas. ſtatuamus nullam eſſe preſcientiam. nũ igitur. quã tum ad hoc attinet: que ex arbitrio eueniunt ad neceſſitatem coguntur. B. Minime. P. Statuamus iterum eſſe: ſed nihil rebꝰ neceſſitatis iniungere. manebit vt opinor eadem voluntatis integra atque abſoluta libertas.

¶ Quero enim cur illam ſoluentiuꝫ rõnem minus efficacem putes. ⁊c. Hic philoſophia accedit ad ſolutionẽ queſtionis. primo diſcutit motiua boetii. ſecundo ſoluit dubitationẽ ſiue queſtionẽ ibi. Quoniã igitur. Circa primum ſciendũ. ꝙ duo fuerunt motiua boetii principalia. circa hanc queſtionẽ. Primũ quia videt̃ neceſſariũ ſi deus ꝓuidet futura ꝙ neceſſario eueniant. Secundũ motiuũ. ꝙ futura quorũ euentus eſt incertus ſicut ſunt futura cõtingẽtia nõ poſſunt a deo certa ꝓuideri. Primo ergo ꝑtractat primũ motiuuꝫ. ſecundo ſecundũ ibi. Sed hoc inquis. primo oſtendit ꝙ ſi deus prouidet futura non propter h̃ neceſſario eueniunt. ſecũdo mouet dubitationeꝫ ibi. Sed q̃ fieri poteſt. Primo oſtendit ꝙ ex p̃ſcientia dei non infert̃ neceſſitas libero arbitrio. Secũdo oñdit ꝙ preſciẽtia dei non ſit ſignum neceſſitatis futurorũ ibi. Sꝫ preſciẽtia. circa primuꝫ ſciendũ ꝙ prius improbauit quandaꝫ reſpõſionem. qua quidã nitebant̃ ĩpedire rationẽ oſtendente non eſſe liberꝝ arbitriũ propter preſcientiã diuinaꝫ. quaꝫ reſpõſionẽ hic reſumit oſtendens eã aliquo modo eẽ bonã. qꝛ ſufficienter impedit intentionẽ aduerſarii. Nã aduerſarius ex nullo alio ꝓbat neceſſitatẽ futuroꝝ. niſi qꝛ ſunt preſcita a deo cum igitur ex reſponſione habeat ꝙ preſciẽtia nullã cauſalitatẽ hꝫ ſuper futura. videt̃ ſufficienter oſtenſum eſſe ꝙ ea que procedũt ex libero arbitrio nõ ſũt neceſſaria. Primo ergo ponit iſtaꝫ r̃ſionẽ reſumendo eius ſolutionẽ dicens. Quero enim cur iſtam rõnem ſoluẽtiũ putes minus eſſe efficacem. que putat libertatẽ arbitrii non impediri a preſcientia. qꝛ exiſtimat preſcientiã nõ eſſe cauſam neceſſitatis futuroruꝫ. Qđ autẽ per iſtã reſponſioneꝫ impediatur illatio neceſſitatis futurorũ patet ex hoc qꝛ tu nõ trahis aliunde argumẽtum neceſſitatis futuroꝝ niſi ꝙ ea que preſciuntur nõ euenire. Si igit̃ ꝑnotio. ideſt preſcientia futurorũ. nulla adiicit. i. imponit neceſſitatem rebꝰ futuris. vt dicit reſponſio. ⁊ tu etiaꝫ fatebare pauloante. quid eſt id quid eſſe poterit. ꝙ voluntarii exitus cogantur ad certũ euentũ. ⁊ ita per iſtã reſponſionẽ excluditur neceſſitas futurorũ ⁊ manifeſtat ſe in exemplo dicẽs. Ut aduertas q̃d conſequatur gratia poſitiõis. ideſt exempli. ſtatuamus. ideſt ponamus per impoſſibile nullam eſſe preſcientiã futurorum. igit̃ hoc poſito quantũ ad hoc. i. quantuꝫ ad iſtã illationẽ. qua ex preſcientia concluditur neceſſitas futurorũ. ea que eueniũt ex arbitrio cogunt̃ ne ad neceſſitateꝫ. dicit boetius. Minime. ⁊ philoſophia. ſtatuamus iterum eſſe prouidentiam: ſed nihil neceſſitatis iniungere rebus futuris mãebit vt reor eađ lĩbtas volũtatis integra ⁊ abſoluta ab oĩ nec̃citate. ¶ No. ꝙ ꝓr abſolꝰ fuit bõa ⁊ mala. in hoc fuit bona. quia poſuit preſcientiã nõ eẽ cãꝫ neceſſitatis futuroꝝ. Dixit. n. Ideo futura eueniũt nõ qꝛ deus ea preuidet. Sed in hoc fuit mala. qꝛ poſuit futura eſſe cãꝫ preſcientie dei. Dixit. n. qꝛ futura ſunt ideo deꝰ ea preuidet. pꝫ ergo ex reſponſione antiquorũ ꝙ preſcientia nõ ẽ cã neceſſitatis rebus futuris.

¶ Sed preſcientia inquies tametſi futuris eueniendi neceſſitas non eſt. ſignum tamen eſt neceſſario ea eſſe ventura: hoc igitur modo etiam ſi precognitio non fuiſſet. neceſſarios futurorum exitus eſſe conſtaret. Omne etenim ſignum tantum q̃d ſit oſtendit. non vero efficit quod deſignat. quare demonſtrandum prius eſt non nihil ex neceſſitate contingere. vt prenotionem ſignum eſſe huius neceſſitatis appareat. Alioquin ſi hec nulla ẽ nec illa quideꝫ eius rei ſignũ poterit eſſe que nõ ẽ.

¶ Sed preſcientia inquies tametſi futuris eueniendi neceſſitas non eſt. ⁊c. Hic oſtendit philoſophia ꝙ preſcientia diuina non ſit ſignum neceſſitatis rebus futuris. Secundo oſtendit ꝙ modus probandi ex ſigno non eſt efficax. ibi Jam vero. Primo dicit. Tu inquies. ideſt dicere poteris. ⁊ ſi pro quamuis. preſcientia non eſt neceſſitas eueniendi rebus futuris. tamen eſt ſignum ea neceſſario eſſe ventura. ⁊ ita ex preſcientia poteſt inferri neceſſitas futurorum tanquam ex ſigno. Hoc igitur modo ponendo preſcientiam eſſe ſignum neceſſitatis futurorum. cõſtaret exitus. ideſt euentus futurorum eſſe neceſſarios. etiã ſi nõ fuiſſet precognitio. quod probat ex natura ſigni dicens. Omne namque ſignum tantum oſtendit. quid ſit. ideſt manifeſtat illud cuius eſt ſignum. ſꝫ nõ efficit quod deſignat quare vt prenotionem. ideſt prouidentiam appareat eſſe ſignum neceſſitatis futurorum demonſtrandum erat priꝰ nihil contingere non ex neceſſitate. ideſt omnia euenire neceſſario. alioquin ſi hec neceſſitas futuroruꝫ nulla eſt nec illa preſcientia poterit eſſe ſignum eius rei que non eſt. ⁊ ita non valet hic arguere neceſſitatem futurorum ex preſcientia tanquam ex ſigno. ¶ Notandum ꝙ ſignum non ẽ cã eius cuiꝰ ẽ ſignum. ſed tantum manifeſtat ſignatum eſſe. vt circulus non eſt cauſa venditionis vini: ſed tantum ẽ ſignum venditionis. ſi ergo preſcientia eſſet ſignum neceſſitatis futurorum preſupponeret futura eſſe neceſſaria. ⁊ ſic ad oſtendendum preſcientiam eſſe ſignum neceſſitatis futurorum oportet prius oſtendere futura neceſſario eſſe futura: antequam preſcientia eſſet ſignum neceſſitatis futurorum alias preſcientia eſſet ſignum alicuius rei que nõ eſt. quod eſt abſurdum.

¶ Jam vero probationem firmat ratione ſubnixam conſtat non ex ſignis neque petitis extrinſecis argumentis. ſed conuenientibus neceſſariiſque cauſis eſſe ducendam.

¶ Jam vero probationem firma ratione ſubnixam conſtat non ex ſi. ⁊c. Hic oſtendit modum probandi ex ſigno non eſſe efficacem. ⁊ dicit. Cõſtat. ideſt manifeſtũ eſt rationẽ ſubnixam. ideſt firmatã demonſtratione. eam non eſſe ducendam ex ſignis neque ex argumentis extrinſecus petitis. ideſt acceptis. ſed firma ratio ducenda eſt ex conuenientibus. ideſt ex propriis ⁊ neceſſariis cauſis. Cum ergo predicta ratio proceſſerit ex ſigno non eſt efficax ⁊ demõſtratiua. cum ſit a poſteriori. demonſtratio autem que eſt potiſſima probationum ipſa eſt a priori cum ſit ex cauſis per ſe immediatis prioribus ⁊ notioribus. ⁊ pro tanto etiam demonſtratio eſt ſyllogiſmus faciens ſcire efficax ad ꝓbandum ex primo poſteriorum.

¶ Sed qui fieri poteſt vt ea non proueniant que futura eſſe prouidentur. Quaſi vero nos ea que prouidentia futura eſſe prenoſcit nõ euentura credamus. Ac non illud potius arbitremur licet eueniant: nihil tamen vt euenirent ſui natura neceſſitatis habuiſſe: ꝙ hinc facile perpendas licebit. Plura enim dum fiunt ſubiecta oculis intuemur vt ea que in quadrigis moderandis atque flecten

dis facere ſpectantur aurige: atque ad hunc modum ⁊ cetera. Num igitur quicq̃ȝ illorum ita fieri neceſſitas vlla compellitur. B. Minime. P. Fruſtra enim eſſet artis effectus: ſi omnia coacta mouerentur. Que igitur cum fiunt carent exiſtendi neceſſitate. eadem priuſquam fiant ſine neceſſitate futura ſunt. Que ſunt quedam euentura quorum exitus ab omni neceſſitate abſolutus ſit. Nā illud quideȝ nullum arbitror eſſe dicturum. ꝙ q̄ nunc fiunt priuſquam fierent euentura non fuerint. Hec etiam igitur precognita liberos habent euentus. nam ſicut ſcientia preſentium rerum nihil his que fiunt, ita preſcientia futurorum nihil his que ventura ſunt neceſſitatis importat.

¶ Sed qui fieri poteſt vt ea non proueniant que futura eſſe prouidentur. ⁊c. Hic philoſophia mouet quandam dubitationem ⁊ ſoluit eam. videtur enim ex dictis ſequi. ꝙ aliqua poſſunt preſciri que tamen nō neceſſario eueniunt. ſi autem non neceſſario eueniunt. poſſunt non euenire ⁊ ſic ſequitur ꝙ aliquod preſcitum a deo non eueniat. Primo ergo philoſophia dubitando de hoc querit dicens. Ex quo ita eſt ꝙ ea que ſunt preſcita non ſunt neceſſaria. ſed poſſunt non euenire. qui. ideſt quō fieri poteſt. vt ea que prouidentur futura eſſe non proueniant. Tunc ſoluit dubitationē dicēs ꝙ nō negat ꝙ p̄ſcita nō eueniāt imo oȝ dr̄e ꝙ p̄ſcita eueniāt. ſȝ tamen non eueniunt de neceſſitate. vnde dicit quaſi vero. quaſi diceret. Iſta dubitatio procedit quaſi non credamus ea que prouidentia prenoſcit non eſſe euentura. ſed hoc non eſt verum. ſed potius arbitremur illud. ſ. ꝙ licet futura eueniant nihil tam̄ neceſſitatis habuiſſe in ſui natura vt euenirent ⁊ manifeſtat in exemplo quō aliquid certe comprehēditur quod tamen nō eſt neceſſariū dicens ꝙ aliquid cognitum eueniat ⁊ tamen nō neceſſario licebit ꝙ tu hoc perpendas hic ideſt ex tali exēplo. intuemur enim plura exempla oculis dum fiunt. ideſt dum ſunt in fieri ſicut ea que ſpectantur ideſt videntur aurige facere in moderandis ⁊ flectēdis q̈drigis ⁊c. Videmus ad hunc modum vt que fiunt in aliis actibus voluntariis. nunquid vlla neceſſitas cōpellit aliquod illorum ita fieri ſicut oculis videtur. dicit boetius. Minimē. ⁊ aſſignat rationē. Fruſtra enim eſſet effectus artis ſi omnia mouerentur coacta. ⁊ fruſtra eſſet ars flectendi quadrigam ſi neceſſario flecteretur. igitur illa que cuȝ fiunt carent neceſſitate exiſtendi: eadeȝ ſunt futura ſine neceſſitate priuſq̄ȝ fiant. Ex quo concludit ꝙ quedam ſunt euentura quorum exitus ideſt euentus ſit abſolut⁹ ab oi neceſſitate. Et forſan aliquis diceret ea que nunc fiunt nō erāt futura anteq̄ȝ eſſent. hoc excludit dicens. Nullū arbitror eſſe dicturū ꝙ que nunc fiunt euentura non fuerūt hoc enim eſſet nimis irrationabile. ideo neceſſario cōcluditur ꝙ hec etiam precognita habent euentus liberos qꝛ ſicut ſcientia preſentium nihil importat neceſſitatis his q̄ fiunt in preſenti. ſicut patet in exēplo predicto de regimine quadrige. Ita preſcientia futurorum nihil importat neceſſitatis his que ventura ſunt. ¶ Notandum ꝙ futura in comparatione ad diuinam prouidentiam. ſūt neceſſaria neceſſitate conditionata non tamē omnia ſunt neceſſaria neceſſitate abſoluta. Multa enim habere eueniunt ſicut ea que fiunt ab arte ⁊ a voluntate. vt regimen quadrigarum. Si regimē quadrigarum neceſſario eueniret. fruſtra eſſet ars regendi quadrigam. ¶ Notandum ꝙ ſicut res actu fiunt. ita erunt future. ſed quedam actu libere fiunt ergo erant libere future. ⁊ per conſequens non omnia ſūt neceſſario futura. licet neceſſitate conditionata inquantū comparantur ad prouidentiam diuinam nō tamen in ſui natura cōſiderata neceſſario eueniunt neceſſitate abſoluta. ſicut poſtea videbitur vbi diſtinguet duplicē neceſſitatem. conditionatam ⁊ abſolutam.

¶ Sed hoc inquis ipſuȝ dubitatur: an earum rerum que neceſſarios exitus non habent vlla poſſit eſſe prenotio. diſſonare etenim videntur putas qȝ ſi preuideantur conſequi neceſſitatem ſi neceſſitas deſit minime preſciri. nihilqȝ preſcientia cōprehendi poſſe niſi certum. Quod ſi que incerti ſunt exitus ea quaſi certa prouidentur: opinionis adeſſe caliginem. non ſcientie veritatem. Aliter enim ac ſe ſe res habeat arbitrari ab integritate ſcientie credis eſſe diuerſum.

¶ Sed hoc inquis. Hic philoſophia diſcutit motiuum Boetii vtrum futura incerta ſicut ſunt contingentia poſſunt certe preſciri. ⁊ primo mouet dubitationem de hoc. ⁊ tangit rationem dubitationis. ſecundo aſſignat cauſaȝ erroris ibi. Cuius erroris cauſa eſt. dicit primo. Sed tu inquis o boeti hoc ipſum dubitatur. an poſſit eſſe vlla prenotio. ideſt preſcientia illarum rerum que non habent neceſſarios exitus. ideſt euentus hoc enim nullo modo videtur poſſibile. Cum enim videntur hec diſſonare. ſ. preſciētia ⁊ cōtingētia. Tu. n. putas ſi p̄uideant̄ cōtingentia neceſſitatē ipſā cōſequi. ⁊ ſi neceſſitas deſit minime ea preſciri. ⁊ putas nil poſſe cōprehendi preſcientia diuina niſi certū. Et ſi ea que ſunt incerti exitus. i. euētus ſicut contingētia. ſi preuident̄ illa quaſi certa. tu putas illud eē caliginē opiniōis nō veritatē ſciētie. ⁊ in hoc tu deciperis. cui⁹ deceptiōis cā eſt error tuus circa iudiciuȝ cognitiōis. Credis diuerſum eſſe ab integritate ſcīe aliter arbitrari rem q̄ȝ ſe ſe habeat. ⁊ in hoc erras. ¶ Notandum ꝙ qꝛ nos non poſſumus futura contingētia certe precognoſcere: putamus ſimiliter deū hoc nō poſſe. res enim eodeȝ mō ſe habens diuerſimode a diuerſis poteſt cognoſci. vnde cognoſcere rē aliter q̄ȝ ſe hȝ ex parte rei cognite nō eſt ſcientia ſed cognoſcere rem aliter q̄ȝ ſe habeat ex parte cognoſcentis bū eſt ſcientia: ⁊ ſic futura contingentia lȝ i ſe ſint incerta. poſſunt tamen preſciri a deo ſine errore falſitatis.

¶ Cuius erroris cauſa eſt: ꝙ omnia que quiſque nouit ex ipſorum tantum vi atqȝ natura cognoſci eſtimat que ſciuntur: qđ totum contra eſt. Omne enim quod cognoſcitur: non ſecundum ſui viȝ ſed ſecundum cognoſcentium potius comprehenditur facultatem.

¶ Cuius erroris cauſa eſt. Hic aſſignat cauſam erroris. Vbi notandum ꝙ cauſa erroris quare putamus futura incerta nō poſſe certe preſciri. qꝛ putatur ꝙ facultas cognitionis ſit ſm̄ facultatem rei cognite. ⁊ non ipſius cognoſcētis. quod eſt falſum. Primo ergo premittit hmōi cauſaȝ erroris. Scđo improbat ipſam ibi. Nam vt hoc breui. dicit pͥmo. Cuius erroris cauſa eſt. quia exiſtimat̄ ꝙ omnia que quiſq̄ȝ nouit illa cognoſci tm̄ ex vi ⁊ natura ipſorū q̄ ſciuntur ⁊ non ex vi cognoſcentis. quod totum eſt contra. ideſt per contrarium. quia res magis cognoſcuntur ſȝ naturam cognoſcentis. Omne enim quod cognoſcit̄ non cōprehenditur ſm̄ ſui vim. i. ſm̄ moduȝ ſue nature. ſed potius ſm̄ facultatē cognoſcentis. ¶ Notandū ꝙ ſi cognitio eſſet ſecundum facultatē rei cognite. tunc res ab oībus eodē modo cognoſceretur. ⁊ ſic aliqđ ꝯprehenderetur eodē modo ab intellectu humano ⁊ diuino. quod falſum eſt qꝛ que ſunt incerta comprehenſione humana. ſunt certa comprehenſione diuina. cognitio ergo potius attenditur ſȝ facultatem potentie cognoſcentis. ita ꝙ quāto potentia eſt efficacior ⁊ certior tāto certius ⁊ limpidius rē ꝯprehēdit.

¶ Nam vt hoc breui liqueat exemplo eandez corporis rotunditatem aliter viſus aliter tact⁹ agnoſcit. Ille eminus manens. totum ſimul in iactis radiis intueatur. hic vero coherens orbi atque cõiunctus. circa ipſum motus ambitum rotunditatem partibus comprehendit.

¶ Nam vt hoc breui exemplo liqueat. Hic probat ꝙ facultas cognitionis eſt ſecundum facultatem potentie cognoſcentis ⁊ non rei cognite. Primo declarat hoc exemplis. Secundo probat hoc idem per rationem. ibi. Neqꝫ id iniuria. Prima in duas ſecundum duo exempla. Secundum ibi. Ipſum quoque. Primo dicit ꝙ cognitio ſit ſecundum facultatem cognoſcẽtis liqueat breui exemplo. Nam viſus aliter agnoſcit eandem corporis rotunditatez ⁊ aliter tactus. Ille enim viſus manens eminus. ideſt a lõginquo. intuetur totum corpus ſimul iactis radiis viſualibus. hic vero ſupple tactus coherens ⁊ coiunctus orbi. ideſt rotunditati ⁊ motus circa ipſum ambitum. ideſt circa corpus rotundum. comprehendit. ſcilicet eius rotunditatem partibus. ideſt per partes. Notandum ꝙ innuit duplicem differentiam inter modum cognoſcendi viſus ⁊ tactus. Prima eſt ꝙ viſus a remotis exiſtens cognoſcit aliquod corpus rotundum. Tactus autem nõ cognoſcit ipſum niſi coniunctus. Secunda differentia eſt ꝙ viſus totum corpus ſimul comprehendit. tactus autem per partes. Talis autem diuerſitas in cognoſcendo nõ eſſet ſi res cognoſceretur ex ſui natura. cum eadem res manet in vtraque cognitione. ¶ Notandum qudam dixerunt viſionez fieri per emiſſionem radiorum viſualium ab oculis vſqꝫ ad rem viſam. Sed hec opinio eſt contra Ariſtotelem. viſio enim non fit extra mittendo ſed intus ſuſcipiendo. paciente enim aliquo ſenſitiuo fit ipſum videre. 2. de anima. Hic autem loquitur opinione antiquorum: cum dicit ꝙ viſus intuetur totum corpus iactis radiis.

¶ Ipſum quoque hominem aliter ſenſus. aliter imaginatio. aliter ratio. aliter intelligẽtia cõtuẽatur. Senſus enim figuram in ſubiecta materia conſtitutam. Imaginatio vero ſolam ſine materia iudicat figuram. Ratio vero hanc quoque trãſcendit: ſpeciẽque ipſam que ſingularibus ineſt vniuerſali conſideratione perpendit. Intelligentie vero celſior oculis exiſtit: ſupergreſſa namque vniuerſitatis ambitum. ipſam illam ſimplicem formam pura mentis acie contuetur.

¶ Ipſum quoque hominem. Hic ponit ſecundum exemplum in virtutibus cognoſcitiuis ſubordinatis. Secundo oſtendit quomodo iſte virtutes ſe habeant ad inuicez ibi. In quo illud. Primo ergo declarat quomodo idem a diuerſis potentiis diuerſimode comprehenditur dicẽs. Senſus exterior aliter contuetur ipſum hominem: aliter ratio. aliter intelligentia diuina. Senſus enim exterior ſicut viſus iudicat figuram hominis in ſubiecta materia. id eſt in ſenſibili materia. ſed imaginatio ſolam figuram iudicat. id eſt diſcernit ſine materia. ideſt in abſentia rei materialis. Ratio vero hanc imaginationem tranſcendit. ⁊ ipſam ſpeciem. id eſt naturam ſpecificam hominis que ſingularibus ineſt. perpendit. ideſt diſcernit vniuerſali cõſideratione. oculus vero. ideſt conſideratio intelligentie ẽ celſior. quia intelligentia diuina ſupergreſſa ambitũ vniuerſitatis qui exiſtit in ſingularibus. illam ſimplicem formam. ſcilicet ydeam hominis que eſt in mente diuina. cõtuetur pura acie: ideſt ſpeculatione mentis. ¶ Notandũ ꝙ primum exemplum fuit de virtutibus cognoſcitiuis nõ ſubordinatis ſicut de viſu ⁊ tactu. Illud autem exẽplũ eſt de virtutibus ſubordinatis que ſunt quattuor. ſcilicet ſenſus exterior qui ineſt omnib⁹ animalibus. imaginatio que tãtum ineſt animalibus perfectis. ratio que tantũ eſt in hominibus. ⁊ intelligentia per quam intelligit diuinam cognitionem. Iſte virtutes habent diuerſum modum cognoſcendi eandem rem. ſcilicet hominem. vt declaratur in littera quod non eſſet niſi cognitio fieret ſecundũ facultatem virtutum cognoſcentium ⁊ non rei cognite.

¶ In quo illud maxime conſiderandum eſt. naz ſuperior vis comprehendendi amplectitur inferiorem. Inferior vero ad ſuperiorem nullo modo conſurgit. neque enim ſenſus aliquid extra materia valet: vel vniuerſales ſpecies imaginatio contuetur. vel ratio capit ſimplicem formam. ſed intelligentia quaſi deſuper ſpectans concepta forma que ſubſunt cuncta diiudicat. Sed eo modo quo formam ipſam que nulli alii nota eſſe poterat comprehendit. nam ⁊ rationis vniuerſum. ⁊ imaginationis figuraz ⁊ materiale ſenſibile cognoſcit. nec ratione vtens: nec imaginatione. nec ſenſib⁹ ſed illo vno ictu mentis formaliter. vt ita dicam cuncta proſpiciens.

¶ In quo illud maxime. Hic oſtendit philoſophia quomodo predicte virtutes cognoſcitiue ſe habent adinuicez oſtendens quicquid poteſt virtus inferior poteſt etiam ⁊ ſuperior ⁊ amplius. ⁊ primo hoc oſtendit de intelligentia reſpectu aliarum virtutum. Secundo oſtendit idem de ratione. ſecunda ibi. Ratio quoque. Primo dicit. In quo ideſt in ordine iſtarum virtutum. illud eſt maxime. cõſiderandum ꝙ vis comprehendendi ſuperior amplectitur in ſe inferiorem. quia virtus ſuperior ꝯgnoſcit omne illud qđ inferior. Inferior autem non conſurgit ad ſuperiorem. ita vt apprehendat illud quod ſuperior. quod manifeſtat in exemplo dicens. Neque enim ſenſus aliquid valet apprehendere extra materiam ⁊ imaginatio contuetur ſpecies vniuerſales. ideſt minus particulares. ſed ratio capit ſimplicem. ideſt vniuerſalem formam: intelligentia autem diuina quaſi deſuper ſpectans. cuꝫ ſit in ſupremo gradu cognitionis ipſa concepta forma ydeali diiudicat etiam cũcta que ſubſunt illi forme vt cognoſcendo ydeam hominis cognoſcit omnia que ſunt in homine. ſed eodem modo comprehendit ipſam formam que nulli inferiori virtuti ineſſe poterit. nam ipſa cognoſcit vniuerſum. ideſt vniuerſalem formam rationis ⁊ figuram imaginatiõis ⁊ materiale ſenſibile. quod ſpectat ad ſenſum exteriorem non vtens ratione. nec imaginatione: nec ſenſibus: ſed proſpiciens cuncta vno ictu mentis. ideſt abſque decurſu cognoſcit. quod non facit ratio. ¶ Notandum ꝙ quia virtus ſuperior virtutem includit inferiorem ſicut tetragonuꝫ includit tragonũ. vt pꝫ. 2. de anima. ideo quicquid poteſt virtus inferior poteſt ⁊ ſuperior ⁊ magis. quia modo magis vniuerſali comprehendit quod inferior modo magis particulari. licet non econuerſo. ideo que poteſt intelligentia humana comprehendere poteſt ⁊ diuina intelligentia. licet non econuerſo.

¶ Ratio quoque cum quid vniuerſale reſpicit. nec imaginatione nec ſenſibus vtens. imaginabilia vel ſenſibilia comprehendit. Hec eſt enim que conceptionis ſue vniuerſale ita definit: homo eſt animal bipes rationale: que cum vniuerſalis notio ſit. tum imaginabilem ſenſibilemque eſſe reꝫ nullus ignorat ꝙ illa nõ imaginatione vel ſenſu. ſed rõnali conceptiõe cõſiderat. Imagina

tio quoqȝ tametſi ex ſenſibus viſendi formandiqȝ figuras ſumpſit exordium: ſenſu tamen abſente ſenſibilia queqȝ colluſtrat: non ſenſibili ſed imaginaria ratiõe iudicãdi. Uides ne igitur vt in cognoſcendo cuncta ſua potius facultate quam eorum que cognoſcuntur vtantur.

¶ Ratio quoque cum quid vniuerſale reſpicit. Hic oſtẽdit idem de ratione. ꝙ ſicut intelligentia comprehẽdit alias tres virtutes inferiores: ſic ratio etiam comprehendit ſub ſe alias duas vtutes. ſcilicet imaginationem. ⁊ ſenſum dicens. ꝙ cum ratio reſpicit. ideſt cognoſcit. quid ſit vniuerſale: non vtens imaginatione nec ſenſibus. ⁊ comprehendit imaginabilia ⁊ ſenſibilia vniuerſali comprehenſione. hec enim eſt ratio. que ita deſinit vniuerſale ſue conceptionis. homo eſt animal bipes rationale: que diffinitio cum ſit vniuerſalis notio. ideſt notificatio. tunc nullus etiam ignorat rem eſſe imaginabilem ⁊ ſenſibilem: que hac diffinitione explicatur. Illa ratio conſiderat vniuerſale non vtens imaginatione vel ſenſu. ſed rationali conceptione. Tunc oſtendit ꝙ ſicut oratio comprehendit imaginationem ⁊ ſenſum. ſic imaginatio ſenſum comprehendit. dicẽs imaginationem quoque tametſi pro quamuis. ſumpſit exordium ex ſenſibus diſcendi ⁊ formandi figuras: tamẽ abſente ſenſu exteriori. ideſt imaginatio colluſtrat. ideſt cognoſcit queque ſenſibilia non ſenſibili ſed imaginaria ratione iudicandi. ⁊ tunc concludit dicens. Uides ne igitur quomodo cuncta potius vtantur ſua ideſt propria facultate in cognoſcendo q̃ȝ facultate eorum que cognoſcunt. ¶ Notandum ꝙ licet ratio in comprehendendo ſuum vniuerſale non vtatur imaginatione ⁊ ſenſu: tamen in actu ſuo preſupponit imaginationem ⁊ ſenſum quia nihil ẽ in intellectu niſi fuerit in ſenſu. Similiter licet imaginatio in ſua operatione non vtatur ſenſu: tamen preſupponit ſenſum fuiſſe in actu. quia fantaſia quam ḃ vocat imaginationem: eſt motus factus a ſenſu ſm actum. 2. de anima.

¶ Neqȝ id iniuria. nũ cum iudiciuȝ iudicãtis actu exiſtat: neceſſe eſt vt ſuam quiſqȝ operam nõ ex aliena ſed ex propria poteſtate perficiat.

¶ Neque id iniuria. Hic confirmat dictum ſuum per rationem dicens. Illud ſcilicet res cognoſcitur non ſm ſui naturam ſed ſm naturam cognoſcentis. illud non contingit iniuria. ideſt irrationbiliter. Nam cum omne iudiciuȝ cognitionis ſit actus ⁊ operatio iudicantis. ideſt potentie cognoſcitiue: neceſſe eſt vt quiſque cognoſcens perficiat ſuam operam. ideſt ſuam operationem cognoſcendi: non ex aliena poteſtate. ſcilicet rei cognite. ſed ex proxis poteſtate. ideſt ex virtute cognoſcentis. ¶ Nontandum ꝙ per litteram formatur talis ratio. Omnis actus ⁊ operatio ſequtur conditionem illius potentie: cuius eſt actus ⁊ operatio potentie cognoſcentis: ⁊ non rei cognite. ergo iudicare ⁊ cognoſcere ſequ.tur modum ⁊ conditionem potentie cogonoſcentis ⁊ non non rei cognite.

¶ Metrum quartum quinti libri.

Quondam porticus attulit
Obſcuros nimium ſenes
Qui ſenſus ⁊ imagines
E corporibus extimis
Credant mentibus imprimi.
Ut quondam celeri ſtilo
Mos eſt equore pagine
Que nullas habeat notas
Preſſas figere litteras:

¶ Metrum quartum quinti libri.

Quondam porticus attulit. Iſtud eſt metrum quartum huius quinti quod dicitur gliconicum ab inuentore. coriambicum a pede predominante. in quo metro improbat opinionem ſtoicorum ꝙ cognitio intellectiua ſolum perficeretur ex hoc ꝙ corpora exteriora ſuas ſimilitudines imprimant in mente m ita vt mens ſolum ſe habeat in ratione patientis: ⁊ res extra in ratione agentis. Ex quo ſequitur cum patiens trahatur ad naturam agentis ⁊ non econuerſo. ꝙ cognitio ſequeretur naturam rei cognite. ⁊ nõ naturam rei cognoſcentis quod eſt contra dicta. Primo ergo ponit opinionem ſtoicorum ſecundo improbat eam ibi. Sed mens. Primo ergo dicit. Quondam porticus attulit ſenes ſupple ſtoicos. qui dicebantur ſenes propter maturitatem morum ſenes inquam nimium obſcuros ſupple in ſententiis qui ſtoici credunt ſenſus ⁊ imagines. deſt rerum ſenſibilium formas imprimi mentibus ex corporibus extimis. ideſt exterioribus. ⁊ poſuerunt illa corpora eo modo imprimere imagines mentibus. vt quondam mos fuit alicui ſcribenti celeri ſtilo figere preſſas litteras. equore. ideſt in planicie pagine. que pagina nullas prius notas habeat. ¶ Notandum ꝙ ſtoici dicuntur a ſtoa greco quod eſt porticus latine. quia athẽis in maniſeſtiſſima porticu ⁊ aliis locis publicis ſtoici diſputare ſolebant ⁊ illi poſuerunt animã tantum habere ſe in ratione patiẽtis reſpectu rerum extremorum. ⁊ quia cognitio magis videtur ſequi virtutem actiuam q̃ȝ paſſiuã. ideo ſm eos cognitio potius debet attendi ſm facultatem rei cognite que eſt actiua q̃ȝ anime cognoſcentis que eſt paſſiua.

Sed mens ſi propriis vigens
Nihil motibus explicat.
Sed tantum patiens iacet
Notis ſubdita corporum.
Caſſaſque in ſpeculi vicem
Rerum reddit imagines.
Unde hec ſic animis viget
Cernens omnia notio.
Que vis ſingula proſpicit.
Aut que cognita diuidit.
Que diuiſa recolligit.
Alternumque legens iter
Nunc ſummis caput inſerit.
Nunc decidit in infima.
Tum ſeſe referens ſibi.
Ueris falſa redarguit.

¶ Sed mens. Hic improbat hanc opinionem. ſecundo ponit ſuam veritatem. ibi. Hec eſt efficiens. Primo ergo deducit ad plura incõuenientia iſtam opinionem dicens. Sed ſi mens vigens nihil explicat propriis motibus. i. ſi nullam actionem propriam habet. ſed tm̃ iacet patiẽs. ſubdita notis. i. ſimilitudinibus corporum. ⁊ ſi ipſa reddit. i. repreſentat ceſſas imagines rerum. i. ſimilitudines in vicẽ ſpeculi. i. ad modum ſpeculi. Tunc querit vnde viget hec notio. i. hec cognitio anime. que anima eſt cernens omnia non tm̃ corporalia ſed etiam incorporalia. ¶ Notanduȝ ꝙ primum inconueniens eſt ſi cognitio intellectiua fieret per ſolam impreſſionem corporum in anima tunc non eẽt virtus per quam anima cognoſceret incorporalia. quia ꝑ ſolam impreſſionẽ corporuȝ tm̃ cognoſceret corporalia. nũc autem manifeſtum eſt etiam ꝙ incorporalia cognoſcit. Aliud inconueniens ponit dicens. Si anima tm̃ eſt paſſiua. que vis anime ſingula proſpicit. i. iudicat. aut que vis aie cognita diuidit. aut diuiſa recolligit: aut que vis anime le

genus.i.apprehendens. alterum iter componendi ⁊ diui-
dendi.nunc inſerit caput ſūmis generaliſſimis aſcendēdo
a ſpecialiſſimis ad generaliſſima colligendo multitudinē
⁊ nunc decidit vel decedit ſm aliam litteram.i.cadit in in
fima.i.in ſpecialiſſima pcedendo a generaliſſimis ad ſpe-
cialiſſima diuidendo. Tum.i.tandem anima referens.i.
comparans ſeſe ſibi redarguit falſas veris. ideſt per vera.
¶ Notandum ꝙ ex littera talis formatur ratio. Illa ani
ma non eſt tantum paſſiua ſed actiua que iudicat compo
nit ⁊ diuidit ⁊ veris falſa redarguit. ſed anima intellecti-
ua eſt huiuſmodi.ergo. Maior nota eſt quia iudicare.cō
ponere.diuidere redarguere videntur eſſe operationes ac
tiue. minor apparet anima iudicat verum ⁊ falſum compo
nit predicatū cū ſubiecto aliquando diuidit pdicatū a ſbo
falſas opiniones redarguit.

Hec eſt efficiens magis
Longe cauſa potentior.
Quod que materie modum
Impreſſas patitur notas
Precedit tamen excitans
Ac vires animi mouens
Viuo in corpore paſſio.
Cum vel lux oculos ferit.
Vel vox auribus inſtrepit.
Tum mentis vigor excitus.
Quas intus ſpēs tenet.
Ad motus ſimiles vocans:
Notis explicat exteris.
Introrſumqꝫ reconditis
Formis miſcet imagines.

¶ Hec eſt ⁊c. Hic philoſophia ponit veritatem.d. Hec
mens eſt magis cauſa efficiens.que eſt cauſa longe poten
tior ꝙ̄ illa que modo materie.ideſt ſimilitudie materie pa
titur notas impreſſas.⁊ quia aliquis crederet ꝙ in anima
nulla eēt paſſio. Ideo ſubdit ꝙ quedā paſſio precedit ope
rationes anime in viuo corpore excitans ⁊ mouens vires
animi ad operandum. vt quando lux ferit oculos tunc pa
titur viſus. vel cū vox inſtrepit. ideſt inſonuit aurib⁹ tūc
patitur auditus ⁊ tandem vigor mentis excitus.ideſt exci-
tatus vocans ſpecies quas intus tenet ad ſimiles motus
applicat eas notis exteris.ideſt ſimilitudinibus exterioribꝰ
⁊ miſcet.ideſt applicat imagines exteriores corporum for
mis.ideſt ſpeciebus introrſum.ideſt in anima reconditis.
¶ Notandum ꝙ boetius hic vtitur ſententia platonica
que ponit ſpecies rerū a principio naturaliter inditas ani
me. Sed anima ſopita eſt in corpore ita ꝙ non intelligit
per eas niſi excitetur per immutationem ſenſuum exterio
rum.excitata autem euocat ſpeciem ſimilem illi quam ſen
ſus exterior impreſſit ⁊ applicando eam rei exteriori.ſic in
telligit per eam. ad hanc intentionem etiam loquitur lin-
colnienſis primo poſteriorum dicens. Ratio in nobis ſo-
pita non agit niſi prius per operationes ſenſuum quibus
admiſcetur fuerit experrecta. ¶ Notandum ꝙ ex littera
videtur ꝙ intellectus poſſibilis intelligendo etiā actiuus
cum ſit cauſa efficiens vt dicit in litera. Ariſto. autem ter
tio de anima vult ꝙ intelligere ſit pati.⁊ ꝙ intellectus nul
lam habet naturam niſi ꝙ eſt poſſibilis vocatus. Ad hoc
dicunt aliqui ꝙ quia anima comprehendit tam intelle-
ctum poſſibilem quam agentem in anima eſt actiua im-
mo cauſa effectiua intellectionis ratione intellectus agen
tis:ſed eſt paſſiua ratione intellectus poſſibilis vel dicen
dum ꝙ intellectus poſſibilis eſt potentia paſſiua ſaltem
quo ad primum eius actum cum intelligere ſit pati:⁊ ſed
omnis potentia paſſiua de neceſſitate requirit potentiam
actiuam que reducat ipſam ad actum. Tale autem acti
uum non poteſt eſſe res corporalis extra cuꝫ agens ſit pre
ſtantius paſſo.ideo tale actiuum ex parte anime erit intel
lectus agens cuius operatio eſt facere potentia intellecta
actu. ita tamen quod a rebus extra virtutem intellectus
agentis imprimit aliquid intellectui poſſibili per quod
in actum intelligendi reducitur. Non eſt ergo intentio
Boetii negare quin mens ſit paſſiua ratione intellectus
poſſibilis.ſed vult ꝙ mens ſiue anima magis habeat ef
ficientiam in intellectione quam ſit paſſiua ab ipſis cor
poribus extra.⁊ per conſequens efficientia intellectus nō
debet attribui reb⁹ extra quod erat de intentiōe ſtoicoꝝ.

¶ Proſa quinta quinti libri.

Quod ſi in corporibus ſentiendis:quan
uis afficiant inſtrumenta ſenſuꝫ forin
ſec⁹ obiecte qualitates.animique agē
tis vigorem paſſio corporis antecedat que in ſe ac
tum mentis prouocet.excitetque interim quieſcē
tes intrinſecus formas. ſi in ſentiendis inquam
corporibus animus non paſſione inſignitur:ſed
ex ſua vi ſubiectam corpori iudicat paſſionem
quanto magis ea que cunctis corporum affectio
nibus abſoluta ſunt.in diſcernendo non obiecta
extrinſecus ſequuntur:ſed actum ſue mentis ex-
pediunt.

¶ Proſa quinta quinti libri.

Quod ſi in corporibus ſentiendis. Hec eſt qn-
ta proſa huius quinti libri. In qua probat ſpe-
cialiter. diuinam cognitionem eſſe ſecundum
modum cognoſcentis ⁊ non rei cognite. Secundo oſten-
dit inſufficientiam eorum qui ex vero modo cognoſcen-
di improbant prouidentiam diuinam ibi. Quid igitur.
Primo facit quod dictum eſt.ſecundo infert duas con-
cluſiones ibi. Hic itaqꝫ. Primo dicit. Si in ſentiendis
i.in cognoſcendis corporibus animus noſter non tantum
inſignitur.i.afficitur paſſione corporis ſed ex ſua vi indi-
cat paſſionem ſubiectam corpori ita ꝙ in cognoſcendo ſe
quitur propriuꝫ motum. quamuis qualitates obiecte fori
ſecus afficiant.i.immutent inſtrumenta ideo organa ſen-
ſuum:⁊ paſſio corporis antecedat vigorem agentis animi
que paſſio prouocet actum mentis in ſe.⁊ excitet formas i
trinſecus quieſcentes. Si hoc ē in animo noſtro multo ma
gis ea que abſoluta ſunt cunctis affectionibus.i.qualita-
tibus corporum. Sicut intelligētie ſeparate ⁊ precipue de
us:illa in diſcernendo nō ſequuntur obiecta extrinſecus.
ſed expediunt.i.perficiunt actum ſue mentis.i.operationē
intellectiuam ſm naturam propriam. ¶ Notandum ꝙ
ex littera ſic poteſt argui. Si id de quo minus videtur ineē
ineſt:⁊ de quo magis. Sed minus videtur ꝙ animus no-
ſter in cognoſcendo ſequatur motum ſuum ⁊ non rei co-
gnite ⁊ tamen ſequitur facultatem ſue cognitōis ergo mul
to magis intelligentia diuina ſequitur in cognoſcendo p
priummotum ſue cognitionis ꝙ̄ ipſius rei cognite.

¶ Hac itaque ratione multiplices cognitiones
diuerſis ac differentibus ceſſere ſubſtantiis. Sen-
ſus enim ſolus cunctis aliis cognitionibus deſti
tutus immobilibus animantibus ceſſet. quales
ſunt conche maris queqꝫ alia ſaxis herentia nu
triuntur. Imaginatio vero mobilib⁹ beluis qui
bus iam ineſſe fugiendi appetendiue aliquis vi-
detur affectus. Ratio vero humani tantuꝫ gene
ris eſt ſicuti intelligētia ſola diuini. Quo fit vt ea
noticia ceteris preſtet que ſuapte natura nō mo
do propriuꝫ ſed ceterarum quoque noticiarum ſub
iecta cognoſcit.

¶ Hac itaqꝫ ratione. Hic infert duas concluſiones ex pmiſſis dicēs. Ex quo cognitio ſequitur naturam cognoſcentis ꝛ non rei cognite: ꝛ cum cognoſcentia ſint diuerſa ſm naturam oportet diuerſis cognoſcentibus conueni re diuerſas cognitiones. Unde dicit. Hac itaqꝫ rōne: ꝙ cognitio ſequitur naturam cognoſcentis. multiplices cognitiones. ceſſere. idest ceſſerunt diuerſis ac differentibus ſubſtantiis: ſenſus enim ſolus deſtitutus aliis cognitionibus. ceſſit animantibus imobilibus. quales concbe maris. ꝛ queciuqꝫ nutriuntur herentia ſaxis. Imaginatio vero ceſſit mobilibus beluis que mouentur motu progreſſiuo. quibus videtur ineſſe affectus. idest appetitus fugiē di malum vel appetendi bonum. Ratio vero per quam comprebendimus vniuerſale tantum eſt bumani generis ſicut intelligentia eſt diuini generis. Tunc ponit ſecundā concluſionem. ꝙ illa cognitio eſt notior ꝛ nobilior que nō ſolum apprebendit proprium obiectum ſed etiam obiecta aliarum notitiarum. idest cognitionum. Unde dicit. Quo fit vt ea noticia. i. cognitio preſtet. i. nobilior ſit ceteris. que ſuapte natura. idest propria natura. non modo. idest non tantūmodo. proprium obiectum cognoſcit. ſed etiam cognoſcit ſubiecta ceterarum noticiarum. ¶ Nota circa primam concluſionem ꝙ cum actus ꝛ operationes diuerſificentur ſm diuerſitatem agentium ꝛ operantium ſequitur ſi agentia ꝛ operantia ſint diuerſa ꝙ babeant diuerſas operationes ꝛ cognitiones. propter quod ſenſus ſine aliis cognitionibus ceſſit animalibus imobilibus. ꝛ accipitur ſic ſenſus ſtricte pro apprebenſiōe ſenſitiua. que ſolum imutatur ad preſentiam ſenſibilis. Sic enim diſtinguitur contra imaginationem que non tantuꝫ apprebendit rem preſentem. ſed etiam abſcentem. ¶ Notandum circa ſecundam concluſionem quod quecunque potencia plura cognoſcit videtur eſſe preſtantior ea que cognoſcit pauciora. Si ergo aliqua potentia cognoſcit proprium obiectum hoc obiecta aliarum potentiarum inferiorum. ſicut eſt intelligentia diuina. ꝛ non econuerſo. ſequitur ꝙ potētia ſupior plura cognoſcēs ſit nobilior iferiori.

Quid igitur. ſi ratiocinatio ſenſus imaginatioqꝫ refragentur: nibil eſſe illud vniuerſale dicentes ꝙ ſeſe intueri ratio putet. quod eniꝫ ſenſibile vel imaginabile eſt id vniuerſuꝫ eſſe non poſſe. aut igitur rationis verum eſſe iudicium nec quicquam eſſe ſenſibile. aut quoniā ſibi notum ſit plura ſenſibꝰ ꝛ imaginationi eſſe ſubiecta: inanem conceptionem eſſe rationis que quod ſenſibile ſit ac ſingulare quaſi quoddam vniuerſale cōſideret. Ad hec ſi ratio contra reſpondeat: ſe quidem ꝛ quod ſenſibile ꝛ qd imaginabile ſit vniuerſitatis ratiōe cō ſpicere. Illa vero ad vniuerſitatis cognitionem aſpirare non poſſe. quoniā eorum notio corporales figuras non poſſit excedere. De rerum vero cognitione firmiori potius perfectioriqꝫ iudicio eſſe credendum. In huiuſmodi igitur lite nos quibꝰ tam ratiocinandi quam imaginandi etiam ſentiendique vis ineſt: nonne rationis potius cauſaꝫ probaremus.

¶ Quid igitur. Hic philoſophia oſtendit inſufficientiaꝫ eorum que ex modo cognoſcendi noſtro improbant diuinam prouidentiam ſecundo hortatur nos ad conſiderandum modum diuine cognitionis. ibi; Quare in illius. primo manifeſtat inſufficientiam eorum per ſimile. ſecundo applicat illud ſimile ad propoſitum. ibi. Simile eſt. Similitudo autem quam intendit talis eſt. Senſus ꝛ imaginatio ſunt cognitiones inferiores ꝙ ratio. Si ergo ſenſus ꝛ imaginatio vellent iudicare modum recognoſcēdi rationis ex modo cognoſcendi proprio. ꝛ dicere ꝙ vniuerſale nibil eſſet quod ratio apprebendit. vel ſi verum eſſet iudicium rationis vel eſſet particulare ꝛ ſenſibile. ratio vero diceret contrarium. Manifeſtum eſt ꝙ nos qui vigemus vtraque cognitione potius aſſentiremus rationi iudicando motiuum ſenſus. ꝛ imaginationis eſſe inſufficiens. dicit ergo. Quid igitur ſi ſenſus ꝛ imaginatio refragentur. idest cōtradicant rationi. dicentes nibil eſſe vniuerſale id quod ratio putat ſeſe intueri ſic arguendo. Quid enim eſt ſenſibile aut imaginabile id non poſſe eſſe vniuerſum. idest vniuerſale ſecundum iudicium ſenſus ꝛ imaginationis. Aut igitur iudicium rationis neceſſe eſt eſſe verum. ꝛ per conſequens nec quicquam eſſe ſenſibile. quod eſt abſurdum. Aut quoniam notum ſit ſibi ſup. ſenſui ꝛ imaginationi plura eſſe ſubiecta ſenſibus ꝛ imaginationi. que neceſſe eſt ſenſibilia. crederes ne conceptionem rationis eſſe inanem. que conſideret illud quod ſit ſenſibile ꝛ ſingulare. quaſi quoddam vniuerſale. Ad hec ſi ratio reſpondeat ſe conſpicere in ratione vniuerſali quod ſit ſenſibile ꝛ imaginabile. Illa vero ſcilicet ſenſuum ꝛ imaginationem non poſſe aſpirari. idest peruenire ad cognitionem vniuerſitatis. idest vniuerſalis. quia notio. idest cognitio eorum non poſſit excedere figuras corporales ꝛ diceret ratio potius eſſe credendum firmiori ꝛ perfectiori iudicio rerum. In huiuſmodi igitur lite. ſcilicet iter ſenſum ꝛ imaginationem ex vna parte. ꝛ rationem ex altera parte nos quibus ineſt tam vis ratiocinandi ꝙ imaginandi ꝛ ſentiēdi. nonne potius probaremus cauſam rationis. ꝛ reputaremus motiua ſenſus ꝛ imaginationis eſſe ſufficientia. q. d. immo. ¶ Notandum ꝙ iudicio nobilioris potentie potius eſt ſtandum ꝙ iudicio potentie ignobilioris. cum igitur ratio ſit potentia nobilior ꝙ ſenſus ꝛ imaginatio. eo ꝙ ratio comprebendit proprium obiectum ꝛ obiectuꝫ ſenſus ꝛ imaginationis ꝛ non econuerſo. ergo potius aſtandum eſt iudicio rationis ꝙ potentiarum inferioruꝫ.

¶ Simile eſt ꝙ humana ratio diuinam intelligētiam futura niſi vt ipſa cognoſcit nō putat intueri. Nam ita differis: ſi qua certos ac neceſſarios habere non videantur euentus: ea certo euentura preſciri nequeūt. Harum igitur rerum nulla eſt preſcientia. quam ſi etiam in his eſſe credamus nibil erit quod non ex neceſſitate proueniat. Si igitur vti rationis participes ſumus ita diuine iudicium mentis habere poſſemus ſicut imaginationem ſenſumque; rationi cedere oportere iudicauimus: ſic diuine ſeſe mēti humanam ſubmittere rationem iuſtiſſimum cenſeremus.

¶ Simile eſt. Hic applicat illud ſimile ad propoſitum. ꝛ dicit. Illud quod eſt dictum de ſenſu ꝛ imaginatione reſpectu rationis. ſimile eſt ei ꝙ humana ratio non putet diuinam intelligentiam intueri niſi vt ratio ipſa cognoſcat quod apparet ex ipſo modo arguendi. Nam ita differis idest arguis. ſi qua non videantur non habere certos ꝛ neceſſarios euentus talia nequeunt preſciri certo euentura. Igitur talium rerum nulla eſt preſcientia. quam ſcilicet preſcientiam ſi credamus eſſe in his: nibil erit quod nō proueniat ex neceſſitate. Si igit ſicut ſumus participes rōnis ita poſſemus habere iudiciū diuine mentis. ſicut nūc iudicauimus imaginationē ꝛ ſenſuꝫ oportere cedere rationi. ſic cenſeremus. i. iudicaremus. iuſtiſſimuꝫ humanā rōneꝫ ſeſe ſubmittere diuine mēti. ¶ Notandū ꝙ ſimile eſt de

iudicio ſenſus ⁊ imaginatiõis reſpectu rõnis. ⁊ rõis reſpectu itelligẽtie diuie. Nã ſenſui ⁊ imaginatõi vr̄ ꝙ rõ aliter nõ poſſit ꝯphẽdere rẽ niſi ſicut ĩpa ꝯphẽdit qḋ tñ falſũ ẽ Sic ſimilr̄ vr̄ rõni humãe ꝙ itelligẽtia diuina non poſſit res icertas cognoſcer̄ alr̄ q̃ʒ ĩpa cognoſcit. qḋ falſũ ẽ. nã q̃ rõ hũana icerte cognoſcit itelligẽtia diuia certa ꝯphẽdit.

¶ Quare in illis ſũme intelligentie cacumẽ ſi poſſum⁹ erigamur. Illic. n. rõ videbit qḋ ĩ ſe nõ p̄t intueri. Jd ãt eſt. quo nã mõ: etiã que certos exitus nõ habent. certa tñ videat ac diffinita prenotio neque id ſit opinio. ſed ſumme potius ſcientie nullis terminis ĩncluſa ſimplicitas.

¶ Quare ĩ illi⁹ ſũme itelligẽtie. Hic phia hortar̄ vt erigamus nos ad cognitionẽ diuĩe intelligẽtie dicẽs. Quare ſi poſſum⁹ erigamur ꝑ diligentẽ ꝯſiderationeʒ ĩ cacumen illius ſũme itelligentie ſup. diuie. Jlic. n. rõ videbit qḋ in ſe nõ põt intueri. ſ. quõ certa ⁊ diffinita ꝑnotio dei cognoſcat illa q̃ nõ hñt certos exit⁹. ⁊ illud nõ ſit opinio. ſʒ poti⁹ ſit ſimplicitas ſũe ſcie nullis terminis icluſa: ꝙ ſimplicitas ſũme ſapie ẽ ĩfinita. ¶ Notãdũ ꝙ ſi cognitio ſeq̄ret̄ facultatẽ rei cognite. ⁊ nõ virtutis cognoſcẽtis: tũc ſicut rõ humana cognoſcit futura cõtingẽtia icerte ſic ſilr̄ itelligentia diuia ea icerte cognoſceret. ſʒ ꝙ facultas cognitionũ ẽ ꝑm facultatẽ virtutũ cognoſcẽtiũ ⁊ itelligẽtia diuia ĩ cognoſcẽdo excepit rõneʒ humanã. poterit ĩpſa certa cognoſcere q̃ ratio humana incerte cognoſcit.

¶ Metrum quintum libri quinti.

Quam variis terras aĩalia ꝑmeãt figuris
Namq̧ʒ alia extento ſunt corpore puluereumq̧ʒ verrunt.
Cõtinuũq̧ʒ trahunt vi pectoris incitata ſulcum.
Sũt q̄bus alaꝝ leuitas vaga verberetq̧ʒ ventos.
Et liquido longi ſpacia etheris enatet volatu
Hec p̄ſſiſſe ſolo veſtigia greſſibus gaudent.
Uel virides cãpos tranſmittere vel ſubire ſiluas
Que variis videas lʒ oĩa diſcrepare formis.
Prona tñ facies hebetes valet igrauare ſenſus.

¶ Metrum quĩtũ quĩnti libri.

Qũ variis terra. Hic icipit qntũ metꝝ hui⁹ qnti. qḋ dr̄ archiloycũ ab ĩuẽtor̄. dactilicũ a pede predominãte ĩ q̃ oñdit hoĩeʒ cẽ diſpoſitũ ad cõtẽplationẽ celeſtiũ ex figura corpis ſui. ⁊ ꝑmo deſcribit figurã corpalẽ alaꝝ beſtiaꝝ. ſcḋo figurã hoĩs. ibi. Unica genus. Prio dicit aĩalia ꝑmeãt terras q̃ʒ variis. i. valde variis figuris nãq̧ʒ alia aĩalia extẽto corpe ſicut ſũt ſerpẽtes ⁊ reptilia. illa vertũt. i. vertũt puluerẽ. ⁊ icitata. i. mota vi pectoris. trahũt ꝯtinuũ ſulcũ ſup. ĩ puluere. Sũt alia aĩalia qb⁹ ĩeſt vaga leuitas alaꝝ q̃ verberet vẽtos. ⁊ enatet. i. trãſeat liq̄do volatu ſpacia lõgi etheris. i. aeris. Sunt alia q̃ gaudẽt veſtigia p̄ſſiſſe ſolo. i. terre greſſib⁹ ſuis ⁊ trãſmittere. i. ptrãſire virides cãpos ⁊ gaudẽt ſubire ſiluas: q̃ oĩa aĩalia: lʒ videas ea diſcrepare variis formis. tñ facies eoꝝ ꝑna. i. ad terrã iclinata. vʒ igrauate. i. ingrauatos oñdere ſenſus hñtes. i. brutales. ¶ Notãdũ ꝙ phia tãgit tria genera aĩaliũ. ſ. reptilia. volatilia. ⁊ greſſibilia q̃ lʒ differãt ĩ formis. ꝙ qdã formãt̄ ad reptãdũ vt ſꝑẽtes qdã ad volãduʒ vt aues qdaʒ ad gradiẽdum vt beſtie. tamen hec omnia cõueniunt ꝙ hñt faciem inclinatam ad terrã.

¶ Unica gens hominũ celſũ leuat alti⁹ cacumẽ.
Atq̧ʒ leuis recto ſtat corpore deſpicitq̧ʒ terras.
Hec niſi terren⁹ male deſipis admonet figura
Qui recto celũ vultu petis. exeriſq̧ʒ frontem.
Jn ſublime feras aĩuʒ quoq̧ʒ ne grauata peſſum.
Inferior ſidat mens corpore celſius leuato.

¶ Unica gẽs hoĩuʒ. Hic deſcribit figurã hoĩs. d. Unica gẽs hoĩuʒ. i. ſolũ gen⁹ humanuʒ. leuat celſuʒ cacumẽ. i. caput ſuuʒ altius. ⁊ leuis ſtat recto. i. erecto corpe. ⁊ deſpicit terras vultu eleuato ad celũ. tu hõ ꝗ tren⁹: ꝗ erecto vultu petis celuʒ. ⁊ exeris. i. erĩgis frontẽ. h̄ recta figura admonet te. ꝙ tu male deſipis. niſi ẽt feras. i. extollas aĩuʒ tuum in limo. i. in celeſtia. ne mẽs grauata. i. grauedie deꝑſſu. peſſuʒ. i. ſub pedib⁹ vel ſubt⁹. ⁊ ẽ peſſũ aduerbiuʒ loci. ne illa mẽs ſidat. i. reſidat iferior corpe eleuato celſi⁹. ¶ Notanduʒ euʒ hõ hẽat figurã corpis erectã ad celuʒ. ſi aĩa nõ erigeret̄ ad ꝯtẽplationẽ celeſtiuʒ. videret̄ corp⁹ ẽẽ nobili⁹ aĩa. ¶ Notãduʒ ſʒ Ariſt. 16. de aĩalib⁹. hõ iter oĩa aĩalia hʒ figurã rectilineatã de q̃ figura ẽt loq̄t̄ Ouid. in lib. metamor. d. Pronaq̧ʒ cuʒ ſpectãt aĩalia cetera terrã. Os hominuʒ ſublime dedit celumq̧ʒ videre. Juſſit ⁊ erectos ad ſydera tollere vult⁹.

¶ Proſa. 6. ⁊ vltima.

Quoniã igitur vti paulo ante mõſtratũ eſt oẽ qḋ ſcitur nõ ex ſua ſʒ ex cõprehendentiũ natura cognoſcitur. intueamur nunc quã fas eſt: qs ſit diuine ſubſtãtie ſtat⁹. vt q̃ naʒ ẽt ſcia ei⁹ ſit poſſum⁹ agnoſcere. Deũ igitur eternuʒ eſſe. cũctoꝝ rõne degentiũ cõe iudiciũ eſt. quid ſit igitur eternitas ꝯſideremus. hec. n. nobis naturã pariter diuinam ſcientiãq̧ʒ patefacit.

¶ Proſa ſexta quinti libri.

Quoniã igit̄ vti pauloañ. Hic icipit. 6. pſa ⁊ vltima hui⁹ qnti ĩ q̃ determiat veritatẽ de ꝯpaſſibilitate preſcie diuie ⁊ liberi arbitrii. Et ꝑmo ponit ſuã determinationẽ. ſcḋo ſubiungit vtilẽ exhortationẽ circa finẽ libri. ibi. Aduerſamini igit̄. Primo oñdit moduʒ diuine cognitiõis. ſcḋo ſoluit obiectiões fcãs ꝯ diuinã ꝓuidẽtiã. tertio ꝯcludit cõpaſſibilitatem liberi arbitrii cũ ꝓuidẽtia diuia. ſcḋa. ibi. Quid igit̄ poſtulas. tertia ibi. Que cũ ita ſint. pꝛio determiat de ſtatu dei q̃ ẽ eternitas. ſcḋo ex h̄ declarat modũ diuie ſcie. ibi. Quĩ igit̄ oẽ iudicium. pꝛio ꝑmittit ꝙ determinãdũ ſit de eternitate. ſcḋo determinat ea. ibi. Eternitas igit̄ ẽ iterminabilis. Prio dicit. Quĩ mõſtratũ ẽ pauloañ. ꝙ oẽ ſcit̄ qḋ cognoſcit̄ nõ ex ſua nã. i. nõ ex nã rei ſcite ſʒ ex nã ꝯprehẽdẽtiũ. i. cognoſcẽtiũ. itueamur nũc. q̃tũ fas ẽ. qs ſit ſtat⁹ diuine eſſentie el ſubſtãtie vt poſſum⁹ agnoſcere q̃ ſit ei⁹ ſcia ⁊ ſubdit ꝙ cõe iudiciũ cũctoꝝ degẽtiũ. i. vtẽtiũ rõne ẽ deũ cẽ eternũ. iõ ꝯſiderem⁹ qd ſit eternitas. h̄. n. nobis patefacit naʒ ⁊ diuinã ſciaʒ. ¶ Notãdũ ꝙ viri degẽtes rõne ſunt viri ꝑditi luce ſapie. ⁊ oẽs iſti ꝯcedũt deũ cẽ eternũ. nã pbs. 8. phy. ex eternitate mot⁹ oñdit eternitatẽ motoris. ⁊ oẽs tã greci q̃ʒ barbari putãtes deos cẽ eſtimãt eos imortales. Notãdũ ꝙ eternitas dei ⁊ nã ⁊ ſcia dei: nõ afferũt ꝑm ſubſtãtiã. iõ cognita eternitate cognoſcit̄ nã ⁊ ſcia dei.

¶ Eternitas igitur eſt interminabilis tota vite ſimul ⁊ perfecta poſſeſſio.

¶ Eternitas igit̄. h̄ ꝓſeq̄t̄ de eternitate. Et ꝑmo põit ei⁹ diffinitionẽ. ſcḋo declarat eã. ibi. Qḋ ex collatiõe. pꝛio dicit eternitas ẽ poſſeſſio vite iterminabilis exiſtens tota ſimul ⁊ ꝑfecta. ¶ Mo. ſʒ alb. ſup li. de cauſis. Aliqd ẽ eternũ ẽ ĩ eternitate. ⁊ ſũt ĩpa eternitas ſicut deus. aliqua ſũt ⁊ tñ eterna i eternitate. ſʒ nõ ſũt ĩpa eternitas ſicut ſb̄e ſepate. alia ſũt eterna nõ ĩ eternitate nec ſunt ĩpa eternitas. vt mot⁹ tpis ⁊ mũdus. ¶ Notãdũ cũ dicit eternitas ẽ poſſeſſio vbi vtit̄ noĩe poſſeſſiõis ad deſignãdũ imutabilitatẽ ⁊ indeficiẽtiã eternitatis ꝙ ĩpſa firmiter poſſidet̄ ⁊ tẽte hr̄ ⁊ dicit vite ad iueniẽdũ ꝙ nõ viuẽtia nõ mẽſurãt̄ eternitate: ⁊ dicit interminabilis ad d̄fiaʒ illi⁹ vite q̃ hʒ terminũ a pte añ ⁊ a pte poſt. ſicut vita hoĩs. vel a pte añ tñ ſicut vita angeloꝝ ⁊ dicit tota ſil̄ ad d̄fiaʒ vite angelice. q̃uis. n. cẽ ãgeli ſʒ ſb̄aʒ ſit totũ ſil̄: nõ tñ ſʒ opationẽ. cũ hẽat operatiões ſucceſſiuas ⁊ intellectiões: ⁊ dicit ꝑfecta ad dſignã

dum ꝙ eternitati nihil deeſt. perfectum enim eſt cui nihil deeſt. primo celi ⁊ mundi.

¶ Quod ex collatione tꝑalium clarius liquet. nã quicquid viuit in tꝑe. id preſens a preteritis in futura procedit. Nihilqȝ eſt in tꝑe conſtitutũ. quod totum vite ſue ſpaciuȝ pariter poſſit amplecti. Sed craſtinũ quideȝ nõdũ apprehendit: heſternũ vero iam perdidit. In hodierna quoqȝ vita nõ amplius viuitis quã in illo mobili tranſitorioqȝ momento. Quod igitur tꝑis patitur cõditioneȝ: licȝ illud. ſicut de mũdo cenſuit ariſtoteles nec ceperit vnquã eſſe nec deſinat. vitaqȝ eius cum tꝑis infinitate tendatur nondum tamen tale eſt vt eternum eſſe iure credatur. Non enim totum ſimul infinite licet vite ſpacium cõprehendit atqȝ cõplectitur ſed futura nondum tranſacta iam non habet. Quod igitur interminabilis vite plenitudinem totam pariter comprehendit ac poſſidet. cui neqȝ futuri quicquid abſit nec preteriti fluxerit id eternum eſſe iure perhibetur. Idqȝ neceſſe eſt. ⁊ ſui cõpos pñs ſibi ſemper aſſiſtere: ⁊ infinitatem mobilis tꝑis habere preſenteȝ.

¶ Quod ex collatiõe. Hic declarat diffinitionẽ. ſecũdo redarguit quoſdã qui vocabulo eternitatis abutebant. ibi. Unde non recte. primo ergo declarat diffinitionẽ eternitatis in cõparatione ad tꝑs dicens. Unde dictũ eſt ꝙ eternitas eſt poſſeſſio tota ſimul interminabilis vite. quod liquet clarius ex collatione. i. cõparatione tꝑaliũ. Nam quicquid viuit. in tꝑe illud pñs exiſtẽs procedit per ſucceſſiuã mutabilitatẽ a preteritis in futura. ⁊ nihil eſt in tꝑe cõſtitutum. quod pariter poſſit amplecti. i. comprehendere totũ ſpaciũ vite ſue ſed craſtinũ nõdum apprehẽdit. heſternũ tꝑs vero iã perdidit. ⁊ in hodierna vita nõ amplius viuitis. i. nihil plus ẽ pñs de hodierna vita. niſi ꝙ in iſto mobili ⁊ trãſitorio momẽto cõtinet de vita. ⁊ dicitur momentũ illud indiuiſibile inſtans quo futurum copulatur cũ preterito. quicquid igitur patitur tꝑis cõditionem. i. ſucceſſionẽ: licȝ nunquã cepit. nec deſinat eſſe ſicut ariſt. cenſuit de mundo. ⁊ licȝ vita. i. duratio eius tẽdatur. i. extẽdatur cũ infinitate tꝑis. nondũ tñ tale eſt vt iure credatur eſſe eternũ quia nõ cõprehẽdit neqȝ cõplectitur ſimul totũ ſpaciũ vite. i. ſue durationis. licȝ infinite. i. infinito tꝑe duret ſed futura nõdũ habet trãſacta. i. ptrãſita ⁊ preterita nõ habet. Quicquid igitur cõprehendit ⁊ poſſidet pariter totã plenitudinẽ interminabilis vite cui nihil abſit futuri. nec aliquid fluxerit preteriti. illud iure perhibetur eẽ eternũ quia illud eternũ ſui cõpos eo ꝙ nihil ſibi deſit. neceſſe eſt ſemper ſibi aſſiſtere pñs. ⁊ eſt neceſſe pñtẽ habere infinitatẽ. i. infinitã durationẽ tꝑis mobilis. i. ſucceſſiu

¶ Notandũ ꝙ quia per cognitionẽ tꝑis deuenimus in eternitatis cognitionẽ. eo ꝙ oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcũt. ideo per naturã ⁊ ſucceſſionẽ tꝑis declarat nobis naturam eternitatis. Sicut enim rõ tꝑis cõſiſtit in ſucceſſione ⁊ apprehẽſione prioris ⁊ poſterioris in motu. cuius vna pars preterita ⁊ alia futura. Sicut rõ eternitatis per oppoſitũ cõſiſtit in apprehenſione vniformitatis illius quod omnino eſt extra motũ cõprehẽdens ſimul preteritũ ⁊ futurũ tanquã preſens.

¶ Notandũ ꝙ ipſius eterni nil tranſit in preteritũ. ideo ſemper ſibi pñs aſſiſtit quia vero nunquã deficiet ſicut nec vnquã incepit cũ habeat vitã interminabilẽ neceſſe eſt ꝙ aſſint quibuslibet differẽtie tꝑis etiã ſi ponatur tꝑs infinitũ ⁊ quia eodẽ modo aſſiſtit differentiis tꝑis per quẽ motũ in ſe ſubſiſtit motus autẽ in quo ſubſiſtit eſt pñtarius ideo ⁊ aſſiſtit differẽtiis tꝑis per motũ preſentem. ideo dicit ꝙ eſſe nec eſt eternũ preſentem habere infinitatem temporis mobilis.

¶ Unde quidã non recte: qui audiunt viſum platoni mundũ hunc nec habuiſſe initium tꝑis nec habiturum eſſe defectum hoc modo conditori cõditum mundum fieri. coeternũ putant. Aliud eſt enim per interminabilẽ duci vitã. quod mundo plato tribuit aliud interminabilis vite totam pariter complexam eſſe pñtiam. quod diuine mentis proprium eſſe manifeſtum eſt: Neqȝ deus conditis rebus antiquior videri debet tꝑis quãtitate. ſed ſimplicis potius proprietate nature.

¶ Unde nõ recte putãt. Hic philoſophia improbat quoſdã qui abutebant vocabulo eternitatis. Secũdo docet proprium modũ loquẽdi ibi. Itaqȝ ſi digna. primo facit quod dictũ eſt. ſecũdo manifeſtat quõ tꝑalia deficiũt a ſimplicitate diuine nature quam nituntur imitari ibi. Hũc enim. Primo dicit ꝙ dictũ eſt ꝙ eternitas nõ ſolũ dicit interminabilitatẽ. ſed etiam ſimplicitatẽ. vñ nõ recte quidã putãt qui cũ audiũt viſum eſſe platoni mundũ nõ habuiſſe initiũ temporis nec habiturũ defectũ. i. ſinẽ hoc modo putãt mundũ conditũ fieri coeternũ cõditori. Cauſa autẽ quare nõ recte putãt eſt. quia aliud ẽ duci per interminabilẽ vitã cũ quadã ſucceſſiõe quod plato tribuit mũdo. ⁊ aliud eſt pariter. i. ſimul eẽ cõplexã totã pñtiã vite interminabilis quod eſt propriũ diuine mẽtis. Et quia aliquis diceret. Si mundus nunquã incepit videtur eſſe coeternus deo. Ad quod reſpõdet. Quod deus eſt prior mũdo non eſt prior mũdo antiquitate tẽporis ſȝ ſimplicitate nature. Unde dicit. Neqȝ enim deus debet videri antiquior rebus cõditis quãtitate tꝑis ſȝ proprietate ſimplicis nature. ¶ Notãduȝ ſicut patȝ ex lib. thimei. Plato voluit mundũ incepiſſe ſed finem nõ habere. ⁊ hoc idẽ ariſto. ſibi imponit in li. celi ⁊ mũdi dicẽs ꝙ ſolus plato generat mundũ. Quid eſt ergo quod dicit. Boe. ꝙ plato nõ potuit mũdũ incepiſſe. Ad hoc dicitur ꝙ duȝ plato dixit mundum habuiſſe initium intelligitur ꝙ habuit initium inſtitutionis non autem temporis. ſicut ponit exemplum de veſtigio pedis. vt ſi pes ab eterno ſtetiſſet in puluere pes eſſet cauſa veſtigii naturaliter precedens veſtigium licet non tempore.

¶ Hunc enim vite immobilis preſentarium ſtatum infinitis ille temporalium rerum motus imitatur. Cumqȝ eum effingere atqȝ equare nõ poſſit ex immobilitate deficit in motum. Et ex ſimplicitate preſentie decreſcit in infinitam futuri ac preteriti quantitatem. Et cum totaȝ pariter vite ſue quo modo nunquã eſſe deſinit illud quod implere atqȝ exprimere nõ poteſt. aliquatenus videtur emulari. alligans ſe ad qualemcumqȝ pñtiam huius exigui volucriſqȝ momenti. que quoniam manentis illius pñtie quandam geſtat imagineȝ quibuſcũqȝ cõtigerit id preſtat vt eſſe videantur. Quoniam vero manere non potuit infinitum temporis iter arripuit. Eoqȝ modo factum eſt vt continuaret vitam eundo. Cuius plenitudinem complecti non valuit permanendo.

¶ Hunc eniȝ vite immobilis. hic manifeſtat quõ tꝑalia deficiunt ſimplicitate diuine nature quam nituntur imitari. Ille infinitus motus rerũ tꝑalium imitatur quantum põt. hunc preſentariũ ſtatũ vite immobilis. i. eternitatis. ⁊ cũ eũ nõ poterit effingere. i. exprimere ⁊ equare. deficit ab eius immobilitate ſucceſſiue acgrendo quod ſimul habere nõ potuit ⁊ ex ſimplicitate pñtie decreſcit infinitã quantitatẽ preteriti ⁊ futuri. ⁊ cũ nequeat poſſidere pariter totã plenitudinẽ vite ſue hoc ipſo aliquo modo nunquã eſſe deſinit videtur aliquatenus emulari illud quod implere nõ põt. alligãs ſe. ſ. ſtatus tꝑalis ad qualẽcũqȝ preſentiã huius momenti. i.

inſtantis exigui.i.indiuiſibilis.ꝛ volucris.i.trāſitorii.que ſ.pſentia iſtantis temporis geſtat quandā imaginē manē tis preſentie.i.eternitatis.ꝛ preſtat quibuſcūqꝫ contigerit vt illa eſſe videantur. Nam illa dicimus eſſe que ſunt in preſenti momēto.quia vero nō potuit manere.ſ.preſentia iſtantis.ꝑpter naturā rei mobilis.ideo arripuit infinitū iter tpis ꝑ ſucceſſionē.ꝛ eodē modo factū eſt vt continua ret vitā eundo de vno eſſe in aliud cuiꝰ plenitudinē nō va luit.i.potuit cōplecti ꝑmanendo.¶ Nota ꝙ īfinitꝰ mo tus rerum tpalium quantū pōt imitaꝛ̄ ſtatuꝫ etnitatis.qꝛ nō pōt eum totaliter exprimere.qꝛ ſtatus tpalis eſt ſucceſſiuꝰ. ſtatus eternitatis nō ꝛ ſtatus tpalis reſpicit preteritum ꝛ futurū.ſtatus eternitatis tm̄ pñs.tamen in hoc imitaꝛ̄ ſta tum eternitatis:qꝛ ſicut eternitas nunqꝫ deficit: ſic infini tus motus rerū tpalium nunqꝫ eſſe deſinit.ꝛ ſicut in tpe ē dare iſtans quod hꝫ quandā imaginē cū eternitate.ita ꝙ ſicut in eternitate aliqd diciꝛ̄ eē.ꝛ ſicut illa dicimus eſſe q̄ ſunt in preſenti inſtanti.iō ſtatus rerū tēporaliū lꝫ nō poſ ſit imitari ſtatū eternitatis preſentialiter permanēdo.tm̄ ip ſum imitatur ſuam durationem ſucceſſiue continuando.

¶ Itaqꝫ ſi digna rebus nomina velimus impo nere platonem ſequentes.deum quidem eternū mundum vero dicamus eſſe perpetuum.

¶ Itaqꝫ ſi digna. In iſta parte docet phia quō proprie lo quendū ſit de eo ꝛ de mūdo dicēs. Si nos ſequētes plato nē velimꝰ imponere noīa digna.i.cōuenientia rebꝰ dicim mꝰ deū eſſe eternū.mundū vero dicamꝰ perpetuū. Et hoc cōſonat dicto auctoris grecilmi. Eternū vero ſine princi pio ſine fine. Perpetuum cui principiuꝫ ſed fine carebit.

¶ Quoniam igitur omne iudicium ſcdm̄ ſui na turā:que ſibi ſubiecta ſunt ꝯprehendit. Eſt auteꝫ deo ſemper eternus ac pñtarius ſtatus. Scientia quoqꝫ eius omnem tpis ſupergreſſe motionem in ſue manet ſimplicitate preſentie infinitaqꝫ prete riti ac futuri ſpacia complectens. Oia quaſi iam gerantur in ſua ſimplici cognitione cōſiderat ita qꝫ ſi pſcientiā penſare velis. qua cuncta dinoſcit nō eſſe preſcientiā quaſi futuri ſed ſcientiam nun qꝫ deficientis inſtante rectius eſtimabis. Unde nō preuidentia.ſed prouidentia potius dicitur ꝙ porro ab rebus infimis cō ſtituta.quaſi ab excelſo rerum cacumine cuncta proſpiciat.

¶ Quoniā igiꝛ̄ omne iudiciū. Hic phia ex dictis oñdiꝛ̄ modū ſcientie diuine. Pªo ergo oſtendit qualis ſit ſcien tia diuina ꝛ qualiter ſit noīanda dicens.Qm̄ omne iudici um cōprehēdit ea que ſunt ſibi ſubiecta.i.ſubiecta.ſꝫ ſui naturā.i.ſꝫ naturā virtutis cognoſcētis. Natura aūt dei talis eſt ꝙ ſp ipſi deo eſt ſtaꝰ eternus ꝛ pñtarius.ex quo ſequiꝛ̄ ꝙ ſcientia dei ſupergreſſa oēm motionē tpis manet in ſimplicitate pñtie.ꝛ cōplectens infinita ſpacia preteri ti ꝛ futuri tēporis.oīa cōſiderat quaſi iā.i.preſentialiter generantur in ſua ſimplici cognitiōe. Tunc oñdit quomō ſcia dei eſt noīanda dicēs. Itaqꝫ ſi velis penſare preſentiā qua cuncta dinoſcit.nō dices diuinā ſcientiā eſſe preſen tiā quaſi futuri.ſed rectius eſtimabis diuinā ſcientiā eſſe iſtantie.i.preſentie nunqꝫ deficientis.quod confirmat per ethimologiā huiꝰ noīs ꝓuidentia dicens. Unde cogni tio diuina nō diciꝛ̄ preuidentia qꝛ illa importat ordinē ad futurū.ſed diciꝛ̄ prouidentia.quaſi porro.i.procul a rebꝰ infimis cōſtituta.ab excelſo cacumine rerum cuncta pro ſpiciat. ¶ Notandū ꝙ cognitio ſequiꝛ̄ ſtatum ꝛ diſpoſitō nē dei.ſtatus autē dei eſt eternus ꝛ preſentarius cū eſſe di uinū menſuretꝛ̄ eternitate.ergo ſciētia dei erit eterna ꝛ pre ſētaria.ita ꝙ omnia que ſunt preterita ꝛ futura:cognoſcit quaſi ſint preſentia. ¶ Notandū ꝙ aliqs diceret.non ens nō pōt alicui eſſe preſens ſed preteritū ꝛ futurū eſt nō ens: ergo nō pōt eſſe preſens cognitiōi diuine. Dicendū ꝙ du plex eſt nō ens. Quoddā quod nullo modo eſt ens.ꝛ tale nō eſt realiter preſens alicui cū nihil ſit. Aliud eſt nō ens. nō ſimpliciter ſed qꝛ actu nō eſt ens: ꝛ lꝫ hmōi non poſſit realiter coexiſtere tēdori preſenti.tm̄ poteſt coexiſtere eter nitati.qꝛ eternitas cū ſit infinita excedit tēpus preſens ex tēdendo ſe ad preteritū ꝛ futurū. Et ſic preteritū ꝛ futurū ſunt eternitati coexiſtentia preſentialiter.qꝛ in eternitate ſi eſt ſucceſſio. vnde nō ſeqtur ſi aliquid coexiſtit eternitati: qō pro tāto ſimplr̄ exiſtat qꝛ eternitas etiā extendit ſe ad nō exiſtens ſicut ad preteritū ꝛ futurū. ¶ Notandū ꝙ deo omnia ſunt pñtia ꝛ ſibi nihil eſt futurū.ideo ſcia ſua nō ē dicēda preſciētia que ſonat aliqd futurū.nec dꝫ dici preui dētia ꝓpter eandē cauſaꝫ.ſed dꝫ dici prouidentia quaſi ꝓ cul cōſtituta a rebus inferioribus omnia proſpiciens.

¶ Quid igitur poſtulas vt neceſſaria fiant que diuino lumine luſtrentur cuꝫ ne homines quidē neceſſaria faciant eſſe que videant: Num enim que preſcientia cernis aliquam neceſſitatē ruus adiit intuitus. B. Minime. P. Atqui ſi eſt di uini humanique pñtis digna collatio. vti vos ve ſtro hoc temperario preſenti quedam videtis:ita ille omnia ſuo cerni t eterno.

¶ Quid igiꝛ̄ poſtulas. Hic ſoluit obiectiones ſupius fa ctas cōtra prouidētiā. Primo ergo oſtendit qualr̄ huiuſ modi obiectiōes ſoluanꝛ̄.ſecūdo reſumit primā obiectōeꝫ ipſaꝫ fortificādo vt formaliꝰ ſoluaꝛ̄.ſecundū ibi. Hic ſi di cas. Circa primū notandū ꝙ tres erāt rōnes.quaꝝ pria ꝛ ſecūda fundanꝛ̄ ſup hoc.ꝙ nihil poteſt eſſe preſcitū a deo niſi id ſit neceſſariū. Tertia fundaꝛ̄ ſup hoc ꝙ euētus icer tus nō poteſt certitudinalr̄ cognoſci. Facit ergo duo. Pri mo oñdit ꝙ preſciētia nō iponit neceſſitatē rei preſcite per quod ſoluiꝛ̄ prima ꝛ ſecunda ratio. Secundo oñdit ꝙ ſcie tia dei nō mutat naturā rei:ſed ſimul ſtant cetitudo a par te ſcire incertitudo a pte euentꝰ.ꝑ qō ſoluiꝛ̄ tertia.iō ſecū da ibi. Quare hec diuina. Pªo dicit. Ex quo deꝰ cogno ſcit oīa tanqꝫ preſentia.qd igiꝛ̄ poſtulas vt illa fiāt ꝗceſſa ria que luſtrenꝛ̄.i.cōprehendūꝛ̄.diuino lumine.i.diuina cognitione.cuꝫ hoies faciant ea neceſſaria que preſentia liter videāt verbi gratia. Quod hō videt i preſenti non fa cit eſſe neceſſariuꝫ.nunqd eniꝫ intuitꝰ tuus addit.i.dabit aliquā neceſſitatē eis que tu cernis preſentia.dicit Boe. Minime. Et philoſophia. Si eſt digna collatio diuini ꝛ humani intuiiꝰ reſpectu pñtis ſicut vos videtis quedam hoc pñti temporario.i.in preſenti tēpore ita deus ſuo eter no intuitu omnia cernit tanqꝫ pñtia. ¶ Notāduꝫ ꝙ itui tus noſter rei pñtis nullā imponit neceſſitatē rei preſenti. qꝛ viſio fortis currētis nō imponit neceſſitatē forti currēti qꝛ poteſt ſortes currere vel nō currere. Sꝫ etiā ituitus di uinus qui oīa pſentialiter cognoſcit nullā imponit rebꝰ neceſſitatē ſed videt ea preſentialr̄ ſicut futura ſunt neceſſa rio futura:ꝛ contingentia videt contingenter futura.

¶ Quare hec diuina ꝑnotio naturā reꝝ ꝓprieta tēqꝫ nō mutat. Taliaqꝫ apō ſe pñtia ſpectat:qua lia in tpe olim futura prouenient. nec rerum iudi cia cōfundit. vnoqꝫ ſue mētis intuitu taꝫ neceſſa rie qꝫ nō neceſſarie ventura dinoſcit: Sicuti vos cū ꝑ iter ambulare in terra hominē.ꝛ oriri in celo ſolē videtis.quanqꝫ ſit ſimul vtrunqꝫ cōſpectum tamen diſcernitis.ꝛ hoc voluntarium.illud eſſe neceſſarium iudicantes. Ita igitur cuncta deſpici ens diuinus intuitus qualitatem rerum minime perturbat apud ſe quideꝫ preſentium ad conditio

nem vero temporis futurarũ: Quo fit vt hec non ſit opinio: ſed veritate potius nixa cognitio cum extiturũ quid eſſe cognoſcit. quod idem exiſtendi neceſſitate carere non neſciat.

¶ Quare hec diuina pnotio. Hic oſidit: q circa cõtingentia ſimul ſtãt certa cognitio dei ⁊ icertus euẽtus rei dicẽs Quare hec diuina prenotio qua de⁹ nouit futura. illa nõ mutat pprietatẽ rerũ quo ad neceſſitatẽ ⁊ cõtingẽtiã. q: nõ imponit neceſſitatẽ rei que ↄtingẽs eſt. ſʒ talia apud ſe ſpectãt preſentia qualia oĩʒ preueniẽt futura nec cõfundit rerũ iudicia vt cõtingẽs faciat nõ eſſe cõtingẽs. ſʒ vno intuitu mẽtis dinoſcit tã neceſſarie q̃ʒ ſi neceãrie vẽtura. ſ. futura. Qđ declarat in exẽplo dicẽs. Sicuti vos hoĩes q̃ñ pariter. i. in eodẽ iſtanti videtis hoĩeʒ ambulare i terra: ⁊ ſolem oriri in celo. licʒ vtrumqʒ ſimul ſit ↄſpectuʒ: tñ diſcernitis hoc eẽ voluntariuʒ. ſ. hoĩeʒ ambulare in terra. ⁊ illõ eẽ neceſſariũ. ſ. ſolẽ oriri. Ita ſimiliter diuinus ituit⁹ cũcta deſpiciens. i. deorſuʒ aſpiciens minime pturbat rerũ qualitateʒ. ſ. cõtingentiã ⁊ neceſſitatẽ rerũ. dico apud ſe preſentiũʒ rõne eternitatis. ſed futurarũ ad cõditionẽ tpis. Quo fit vt cognitio futuroꝝ dei tanq̃ʒ pſtiuʒ nõ ſit opinio ſʒ cognitio veritate nixa. i. ↄfirmata. cũ cognoſcit aliqđ eẽ extiturũ. i. futuꝝ quod idẽ nõ neſciat. i. bene ſciat carere poteſt neceſſitatẽ extẽdi. ¶ Notandũ de hoc q dicit deũ pñtialiter omnia cognoſcere. ſ. pterita ⁊ futura ponũt quidã exẽplũ de baculo fixo in aqua. q ſucceſſiue toti fluuio pñs eſt ⁊ partib⁹ eius. ſic eternitas ſimul eſt cũ toto tpe ⁊ cum oibus que fluũt in tpe. ita q totũ tempus ⁊ quicqđ eſt ſucceſſiuũ in tẽpore eſt pñs eternitati. vt ſi ponat eternitas ſicut cẽtrũ: ⁊ totũ temp⁹ ſicut circũferentia. tũc licʒ circũferẽtia cõtinue moueat ⁊ pars toti ſuccedat: tamẽ in cõpatiõe ad centrũ vniformiter ſe habʒ. Aliđ exemplũ ponit de aliquo qui vadit p viam ⁊ nõ videt hoĩes poſt ſe veniẽtes. ſʒ ille qui de alta turri reſpiceret. videret totã viã ⁊ hoĩes p eã traſeũtes tã precedẽtes q̃ʒ ſequẽtes. ſic de⁹ de ſpeculo ſuo eternitatis reſpicieſ oĩa pñtialr videt tã pñtia q̃ʒ futura.

¶ Hic ſi dicas. Quod euenturum deus videt. id nõ euenire non poſſe. quod autem non poteſt nõ euenire: id ex neceſſitate contingere. meqʒ ad hoc nomen neceſſitatis aſtringas. Fatebor rem quidem ſolidiſſime veritatis. ſed cui vix aliquis niſi diuini ſpeculator acceſſerit: Reſpondebo namqʒ idem futurum cum ad diuinam notionem refertur neceſſarium. cum vero in ſua natura perpenditur: liberum prorſus atqʒ abſolutum videri:

¶ Hic ſi dicas. Hic philoſophia redit ad primã rõneʒ ſupius poſitã: ipſam fortificãdo. vt formalius ſoluat. ⁊ fortificat eã. Secũdo ſoluit. Tertio ſolutionẽ declarat. ſcđa. ibi. Reſpondebo. tertia ibi. Due enim. Primo dicit. Si dicas hic. ſ. obiiciẽdo illud nõ poſſe nõ euenire: quod de⁹ videt euẽturũ. quia tũc deus falleret. quod autẽ nõ poteſt nõ euenit id ex neceſſitate põt ↄtingere. ⁊ ſic aſtringas me ad nomẽ neceſſitatis: vt concedam cõtingẽs aliquo mõ eẽ neceſſariũ. Ego fatebor reʒ ſolidiſſime veritatis cui vix aliquis acceſſerit eã cõcedendo. niſi ſpeculator diuini. i. diuine natur. Tũc ſoluit obiectionẽ dicẽs. Si coartaueris me vt cõcedã aliquã neceſſitatẽ futuroꝝ. Reſpõdebo ideʒ qđ futurũ eſt quo ad nos. cũ refert ad diuinã notionẽ cui ipʒ eſt pñs. dico neceſſariũ eẽ. ſ. neceſſitate ↄditionata. ſ. rõne pñtie. cũ autẽ idẽ futurũ ppendit in ſua natura rõne cui⁹ habʒ futuritionẽ ⁊ indeterminationẽ in ſui cauſa neceſſe ẽ videri liberũ. ¶ Notandũ q ſicut illud qđ in ſe eſt cõtingens q̃ñ eſt nobis preſens rõne preſentie ſortit quandã neceſſitatẽ qua neceſſe eſt ipſum eſſe dum pñs ſit: quia omnia ſunt deo preſentia. rõne iſtius preſentie in ordie ad ipſam diuinã cognitionẽ ſortiunt quandã neceſſitatẽ. licʒ in ſui natura prorſus videantur libera.

¶ Due ſunt enim neceſſitates. ſimplex vna. veluti q neceſſe eſt omnes homines eſſe mortales. Altera conditionis. vt ſi aliquem ambulare neceſſe eſt. Quod enim quiſqʒ nouit. id eſſe aliter ac notum eſt nequit ſed hec conditio minime ſecum illam ſimplicem trahit Hanc enim neceſſitateʒ non propria facit natura. ſed conditionis adiectõ Nulla enim neceſſitas cogit incedere voluntate gradientem q̃ʒuis eum tamen cum graditur incedere neceſſarium ſit. Eodem igitur modo ſi quid prouidentia preſens videt id neceſſe eſt eſſe. tamet ſi nullam habeat nature neceſſitatem. Atqui deus ea futura que ex arbitrii libertate proueniunt. preſentia contuetur. Hec igitur ad intuitũ relata diuinum neceſſaria fiunt per conditionem diuine notionis. per ſe vero conſiderata ab abſoluta nature ſue libertate non deſinunt.

¶ Due eni ſũt neceſſitates. Hic philoſophia declarat ſolutionẽ per quãdaʒ diſtinctionẽ neceſſitatis. ⁊ eã applicat ad propoſitũ. Scđo concludit ex premiſſis ſimul ſtare q aliqua ſunt ẽm ſe cõtingentia ⁊ incerta: que tamẽ eueniũt certitudinaliter inquantũ a deo preuiſa. ſcđa ibi. fient igitur pculdubio cũcta. Primo dicit. Due ſunt neceſſitates vna ſimplex que eſt neceſſitas nature. ſicut oẽs hoĩes neceſſe eſt eẽ mortales. Anima eſt neceſſitas cõditiõis vt ſi ſcias hominẽ ambulare: illuʒ ambulare neceſſe ẽ. q: qđ qſqʒ nouit illud nõ poteſt aliter eſſe q̃ʒ notũ eſt. ſed hec cõditio id eſt neceſſitas cõditionata. minime trahit ſecuʒ ſimplicẽ neceſſitatẽ. q: neceſſitatẽ cõditionis nõ facit ppria natura ſed adiectio cõditionis. Nulla eni neceſſitas cogit icedere id ẽ ambulare volũtatẽ gradientẽ. i. ambulantẽ. q̃ʒuis neceſſariuʒ ſit ipſuʒ incedere. i. ambulaſ tunc cuʒ gradit. id ẽ ambulat. Hanc diſtictionẽ applicat ad propoſituʒ dicens Eodẽ modo ſi qđ puidẽtia diuina pñs videt. illud eẽ neceſſe eſt. ſ. ea cõditione qua puiſum eſt. ⁊ qua ponit ſibi pſens. q̃ʒuis nullã habeat neceſſitatẽ nature ſed de⁹ ea futura cõtuet tanq̃ʒ preſentia. que ex libertate arbitrii proueniunt. igitur hec relata ad intuitum diuinum fiunt neceſſaria per ↄgnitionẽ diuine notõis p ſe vero. i. in ſui natura nõ habito reſpectu ad diuinã cognitionẽ. ipſa non deſinunt i. deficiunt ab abſoluta. id eſt a pfecta libertate ſue nature

¶ Notanduʒ ẽm intentionẽ boetii iſta ratio: quicqđ eſt prouiſum a deo neceſſario euenit: ſoluit dicendo. q veruʒ eſt q neceſſario euenit neceſſitate ↄditionata. ſed nõ neceſſitate abſoluta. Alii aliter ſoluunt. q illa propoſitio eſt vera in ſenſu compoſito ſʒ falſa in ſenſu diuiſo. vnde cuʒ dicitur. Quicqđ prouiſum eſt neceſſario euenit. veꝝ eſt in ſenſu compoſito quia impoſſibile eſt prouiſum a deo nõ euenire. tamen in ſenſu diuiſo falſa eſt. q: euentus rei. ſaltem contingentis in ſe non eſt neceſſarius.

¶ Fiunt igitur proculdubio cuncta que futura deus eſſe prenoſcit. Sed eorum quedam de libero proficiſcuntur arbitrio que quãuis eueniant exiſtendo: tamen propriã naturã nõ amittunt. quia priuſq̃ʒ fierent etiam non euenire potuiſſent.

¶ Fiunt igitur pculdubio cũcta q. Hic philoſophia concludit ex predictis q iſta ſimul ſtant. q aliqua ẽm ſe fiunt cõtingentia ⁊ incerta que tamen certitudinaliter eueniũt inquantuʒ preuiſa a deo. Secundo obiicit contra hoc ibi Quid igitur refert nõ eẽ neceſſaria cuʒ. Primo dicit. Proculdubio cuncta futura ſunt q de⁹ prenoſcit eſſe aliqn

fallerect diuina ꝓuidentia:ſed quedã coꝝ ꝓficiſcunt.i.procedunt de libero arbitrio.ita ꝙ quantũ eſt de eſſe ipſorum poſſunt non euenire.vñ ſubdit.que q̃uis eueniãt tñ non amittunt ꝓpꝛiã naturã libertatis.quia priuſq̃ fierent potuiſſent nõ euenire. ¶ Nota ꝙ tota intentio Boetii fundatur ſuꝑ hoc.ꝙ aliquid libere futurũ ex ſui natura in cõꝑatione ad preſcientiã diuinã neceſſario euenit.⁊ talis eſt neceſſitas conditionata.quia inquãtuȝ preuiſuȝ eſt ſic neceſſario euenit.ſed nõ abſolute circumſcripta prouiſione.

¶ Quid igitur refert non eſſe neceſſaria cum ꝓpter diuine ſcientie conditionem modis omnibus neceſſitatis inſtar eueniant: Hoc ſcilicet ꝙ ea que pauloante propoſui:ſol oriens ⁊ gradiens homo:que dum fiunt non fieri non poſſunt:eoruȝ tamen vnum prius quoque quam fieret neceſſe erat exiſtere:alterum vero minime. Ita etiam q̃ preſentia deus habet. proculdubio exiſtunt. Sed eorum hoc quidem de rerum neceſſitate deſcendit illud vero de poteſtate facientium. Haud igitur iniuria diximus.hec ſi ad diuinam noticiam referantur neceſſaria.ſi per ſe conſiderentur:neceſſitatis eſſe nexibus abſoluta.ſicut omne quod ſenſibus patet.ſi ad rationem referas vniuerſale eſt ſi ad ſeipſa reſpicias.ſingulare.

¶ Quid igitur refert. Hic obiicit contra ſolutioneȝ ⁊ ſoluit obiectionem. Secundo contra illam ſolutionem obiicit ibi. Sed ſi inquies in mea ⁊c. Obiectio in hoc cõſiſtit. Ex quo futurũ contingens preſcitum certitudinaliter euenit ⁊ neceſſario:non videtur eſſe differentia īter cõtingẽs ⁊ neceſſarium.vnde dicit. Quid igitur refert cõtingentia ⁊ libere futura non eſſe neceſſaria.cum ipſa eueniant inſtar idest ad ſimilitudinẽ neceſſitatis. Tunc ſoluit dicens. Quõ īter euentuȝ neceſſariuȝ ⁊ contingẽtẽ hoc refert quod manifeſtuȝ apparet ꝑ exẽpla que pauloante ꝓpoſui.ſ.ꝙ ſol oriens ⁊ homo gradiẽs que dũ fiunt nõ fieri nõ poſſunt. Et ita vtrunq̃ eſt neceſſariuȝ ſub ꝯditiõe ꝑſentie.preſentia eniȝ neceſſe eſt eẽ duȝ ſunt preſentia.tñ vnuȝ eoꝝ.ſ.ſol oriens priuſq̃ fieret neceſſe erat exiſtere alterũ vero.ſ.hõ gradiẽs minime hȝ neceſſitatẽ fieri antequã fiat ita etiam illa que de⁹ habet preſentia ꝓculdubio exiſtunt ꝓpter neceſſitatẽ ꝯditionis qua ſunt preuiſa euenire tanquã preſentia. Sed eoꝝ que ſic ſunt preuiſa hoc de reꝝ neceſſitate deſcendit:ſicut ſoleȝ oriri.illud de poteſtate facientiũ.ſ.hominẽ ambulare.ex quo cõcludit.ideo nõ iniuria dixim⁹ hoc prius ꝙ illa que cõtingenter eueniunt ſi referant ad diuinã noticiam ſunt neceſſaria.ſcilicet ex conditione diuine ſcientie. Si vero per ſe cõſiderentur ipſa ſunt abſoluta a nexibus.id eſt a vinculis neceſſitatis.quod manifeſtat ꝑ ſimile.ſicut ſi id quod patet ſenſibus:ſi referas ad rationẽ tunc eſt vniuerſale.ſi autem referas ad ſenſum tunc eſt ſingulare. ¶ Notandũ ꝙ ſi idem relatum ad diuerſa poteſt eſſe vniuerſale ſingulare:videtur ſimiliter ꝙ idem comparatum ad diuerſa poſſit eſſe contingens ⁊ neceſſariũ. Nã particulare habet rationẽ cõtingentis ⁊ vniuerſale rationẽ neceſſarii. Sed videmus ꝙ humana natura comparata ad itellectũ agentẽ abſtrahentem a cõditionibus indiuiduãtibus ⁊ cõparata ad intellectuȝ poſſibilẽ habet rationem vniuerſalis.ſed comparata natura humana ad ſenſũ qui particulariter comprehendit:habȝ rationẽ ſingularis Nam vniuerſale eſt dum intelligit.particulare vero dum ſentitur. Similiter erit de futuro contingenti ꝙ ipſum cõparatũ ad diuinã preſciẽtiã ad neceſſariũ cõditionaliter in ſe autem conſideratum habet ſe contingenter.

¶ Sed ſi in mea inquies poteſtate ſitum eſt mutare propoſitum.euacuabo. prouidentiam cum q̃ illa prenoſcit forte mutauero. Reſpondebo. Propoſitum te quidem tuum poſſe deflectere.ſed quoniam ⁊ id te poſſe.⁊ an facias:quoue conuertas:preſens prouidentie veritas intuetur diuinam te preſcientiam non poſſe vitare,ſicuti preſentis oculi effugere nõ poſſis intuitum:quãuis te in varias actiones libera voluntate conuertas.

¶ Sed ſi in mea inquies. Hic obiicit contra ſolutionem iam dictam.⁊ ſoluit illam obiectionẽ.ſecũdo mouet dubitationẽ ibi. Quid igitur. Primo dicit. Tu obiicies cõtra ſolutionẽ ſic. Si i ptãte mea eſt mutare ꝓpoſituȝ meuȝ.ſ.currẽdo et nõ currẽdo.ego euacuabo.i.fruſtrabo ꝓuidẽtiã diuinã.cuȝ ego mutauero illa q̃ prenoſcit eẽ futura ipſe ſoluit dicẽs. Ego rñdebo te poſſe deflectere.i.mutare ꝓpoſituȝ tuuȝ.ſȝ veritas ꝓuidẽtie illa intuet illud te poſſe.i.mutare ꝓpoſituȝ.⁊ an facias quod ꝓpoſitũ mutas.⁊ intuet quo cõuertis tuuȝ ꝓpoſituȝ.i.ſcias te nõ eẽ vitare diuinã preſcientiã ſicuti q̃uis libera voluntate cõuertas in varias actiones tu non poſſis effugere intuitum.ꝑſentis ſeculi. ¶ Nota.lȝ hõ poſſit mutare propoſitum ſuum per hoc tamen non effugit preſcientiã diuinã quia de⁹ illã mutationẽ prenoſcit:poſito enim ꝙ deus preuideret te cras ituꝝ ad foruȝ q̃uis poſſis nõ ire ⁊ proponas nõ ire.non tñ nõ ibis quia deus prouidet ſimul ⁊ propoſitum ⁊ poteſtatẽ nõ eundi:⁊ mutationeȝ ꝓpoſiti ⁊ actionẽ eundi ⁊ ideo non poteſt aliquo modo effugere eius preſentiam.

¶ Quid igitur inquies:Ex ea mea ne diſpoſitione ſcientia diuina mutabitur. vt cum ego nunc hoc nunc aliud velim.illa quoq̃ noſcendi vices alternare videatur. B. Minime: P. Omne nãq̃ futurum diuinus precurrit intuitus.⁊ ad preſentiam proprie cognitionis retorquet ac reuocat. nec alternat.vt tu eſtimas nunc hoc nunc illud ꝑnoſcendi vices.ſed vno ictu mutationes tuas manens preuenit atq̃ complectitur. Quam comprehendendi omnia videndiq̃ preſentiam.non ex futurarum prouentu rerum.ſed ex propria deus ſimplicitate ſortitus eſt. Ex quo illud quoq̃ reſoluitur quod pauloante poſuiſti indignum eſſe ſi ſcientie dei cauſam futura noſtra preſtare dicantur. Hec enim ſcientie vis preſentaria notione cũcta cõplectens rebus omnibus modum ipſa cõſtituit.nihil vero poſterioribus debet.

¶ Quid igitur inquies. Ex mea ne diſpoſitione ſcientia Hic mouet dubitationẽ dicẽs. Tu forte inquies. Quid igitur contingat ex iſta ſolutione:mutabit ne ſcientia diuina ex mea diſpoſitione.id eſt mea variatione.ſ.cuȝ ego nũc vl' in h nũc aliud.vt ne ꝑſcientia diuina ex hoc alternare.ideſt mutare vices cognoſcendi.ideſt cognoſcendi ipſe reſpondet.minime contingit hoc ꝙ diuina ſcientia mutet.quia diuinus intuitus precurrit omne futurũ ⁊ retorquet illud ad preſcientiã proprie cognitionis cognoſcẽdo oia ſimul tanq̃ preſentia.nec alternat.id ẽ mutat vices ſuas prenoſcendi.ideſt precognoſcẽdi nunc hoc nunc illud ſcȝ ſucceſſiue ſicut tu eſtimas.ſed manens libera mutatione vno ictu preuenit ⁊ complectitur tuas mutatiões quã preſentiã comprehẽdendi omnia tanq̃ preſentia de⁹ nõ ſortitur ex rebus futuris.ſed ex propria ſimplicitate ex quo ſoluit.ideſt declarat illud quod pauloante poſuiſti.ſcilicet idignũ eſſe futura noſtra dicãtur preſtare cauſam ſciẽtie dei vis.ideſt virtus eni ſcientie diuine cũcta cõplectens ꝑſentialiter.ipſa conſtituit.ideſt imponit modum omnib⁹ rebus.quia ſcientia dei eſt cauſa rerũ.ipſa vero ni

hil ꝫ ipſis rebus q꞉ nihil ab eis accipit ſicut nos accipi-mus ſcientiā a rebus. ¶ Nota ſi deus ſimul nō cognoſce-ret q̄ ſucceſſiue eueniūt in tpe꞉ tūc ſcia dei eſſet variabilis. ꝓpter hoc ꝙ cognitio vnius ſuccederet cognitiōi alterius ſed q꞉ oīa ſimul cognoſcit tanꝗ̄ pñtia iō in ſua ſcia nō cadit variatio꞉ vt prius neſciat eſſe alicuius. ⁊ poſtea ſci-et. vel prius ſciat hoc nō eſſe ⁊ poſtea eſſe. immo ſimul oīa cognoſcit. ⁊ iō ſimul ſcit aliqd non eſſe in vna differētia tē-poris mēſurātis rem ⁊ eſſe in alia differētia temporis.

¶ Que cum ita ſint. manet intemerata mortalibꝰ arbitrii libertas. Nec inique leges ſolutis omni neceſſitate volūtatibus premia penaſqꝫ proponūt. Manet etiam ſpectator deſuper cunctorū preſci us deus꞉ viſioniſqꝫ eius preſens ſemꝑ eternitas cū noſtrorū actuū futura qualitate concurrit bonis premia malis ſupplicia diſpenſans꞉ Nec fruſtra ſunt in deo poſite ſpes preceſqꝫ. que cū recte ſint inefficaces eſſe non poſſunt.

¶ Que cū ita ſint manet itemerata mortalibꝰ arbi. ⁊c. Hic ꝯcludit ex premiſſis cōpaſſibilitatē liberi arbitrii cū pſcn-tia diuina dicēs. Que cū ita ſint vt predictū eſt manet liber tas arbitrii itemerata. i. icorrupta. Nec leges ꝓponūt ho-minibꝰ penas ⁊ pmia inique. i. iniuſte volūtatibꝰ nr̄is ſo-lutis. id ē liberatis ab oī neceſſitate. manet ēt immobiliter deus pſciꝰ cunctoꝝ. ⁊ preſens eternitas ſue viſionis con currit cū futura qualitate. ſ. bonitate ⁊ malicia noſtroꝝ ac tuū diſpenſans. i. diſtribuēs bonis premia ⁊ malis ſuppli cia nec fruſtra ſunt poſite preces ⁊ ſpes in deo. que nō poſ ſunt eē inefficaces cū ſint recte. ¶ Nota ex quo ꝑ liberū arbitriū poſſunt res ſic ⁊ aliter euenire꞉ non iniuſte bonis premia ⁊ malis ſupplicia proponuntur. nec ſpes ⁊ preces fruſtrantur. fruſtrarent̄ autem omnia hec ſi omnia vincu lo neceſſitatis vterentur. ſicut patet ex dictis.

¶ Auerſamini igitur vicia colite virtutes. ad rec tas ſpes animū ſubleuate. humiles preces in excel ſa porrigite. Magna vobis eſt. ſi diſſimulare non vultis. neceſſitas idicta probitatis cum ante ocu los agitis iudicis cuncta cernentis.

Finis.

¶ Auerſamini igit̄ vicia. colite virtutes. ad rectas ſpes. Hic phia ſubiūgit exhortationē vtilē dicēs. Ex q̄ ſic eſt ꝙ nō eſtis coacti neceſſitate ad faciendū aliqd. ſꝫ manet i vo-bis libera volūtas. Ideo auerſamini. i. ſpnite vicia ne per ea iuſte icurratis penas colite. i. exercete virtutes. ꝑ quas merita ꝯſequami. ſubleuate aiū veſtrū ad rectas ſpes q̄ ad verā btitudinē tēdunt. porrigite i excelſa. ſ. ad deū hūiles preces꞉ ⁊ h̄ merito faciatis q꞉ ſi nō vultis diſſimulare auer tēdo aiū veſtrū ab his. tūc magna vobis ē idicta neceſſi-tas ꝓbitatis. i. virtutis. q꞉ illud quod agitis nō pōt latere illū q ē iudex actuū veſtroꝝ. vñ ſubdit. Cū agatis ante ocu los. i. cū actiōes veſtre ſint i ꝓſpectu iudicis cūcta cernētis ſcilicet dei. ¶ Nota vicia ſunt ſpernenda꞉ q꞉ reddūt ho-minē ſeruilē. Nam qui facit peccatum ſeruus eſt peccati. Et ſeneca dicit. Si ſcirē deos peccata ignoſcituros ⁊ ho-mīes ignoturos꞉ adhuc ꝑ vilitatē pcci peccar̄ erubeſcerē Uirtutes aūt ſūt colēde꞉ q꞉ virtꝰ ē q̄ habentē pſicit ⁊ opus eiꝰ bonū reddit. Recte ſpes ⁊ recte preces ſunt deo porri-gēde꞉ q꞉ his deo ꝯiungimur ⁊ ipſꝫ allogmur. ⁊ ſi nō diſſi-mulamus negligēdo predicta꞉ magnā virtutis probitatē nobis iductā ⁊ ꝓmiſſā ide cōſequemur qm̄ oīa que agi-mus ſunt in ꝓſpectu dei cūcta cernētis. Sicut enī ſcribit̄ ad Hebreos quarto. Oīa nūda ⁊ apta ſunt oculis eius q-eſt deus benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Anicii Torquati Seuerini Boetii viri nominis cele-britaie ꝗ memorādi textꝰ de phie ꝯſolatione cū editiōe cō mētaria btī Thome de aquo ordis pdicatoꝝ finit felicit̄.

¶ In diui Seuerini Boetii de ſcolarium diſci-plina cōmentarium feliciter incipit.

Olum hominem nexum fore dei ⁊ mundi. Hermes ipſe phoꝝ pater ad Eſ culapiū ſcribēs iā lōge teſtatus eſt꞉ eo ꝙ itellectū diuinū in ſe habꝫ ꝑ quē aliquan-do ſupra mūdū ita eleuatur vt etiā mūdi materia ſequat̄ ꝯceptiōes eiꝰ. Et hoc in optime natis potiſſime videmꝰ hoībus q ſuis aiabus agūt ad corpoꝝ huiꝰ mūdi trāſmutationem ita. vt miracula facere dicant̄. Et iō in ea parte hō ipe ad dei imaginē factꝰ꞉ qua mūdo ipſo nectit̄. nō mūdo ſubiicit̄ ſed preponit̄ vt rector ac gubernator. Et hoc Dauid ille iuſtus pſalmoꝝ libro nouerat cū dixit Minniſti eū paulo minus ab angelis ⁊c. Oīa ſubieciſti ſub pedibꝰ eiꝰ. Quod eqdē ⁊ tūc maxime fieri liquet cū doctrinis diſcipliniſqꝫ in mētis culmē trahit̄꞉ ibiqꝫ i arce cōſtitutꝰ veluti ſpecula corpus hoc mortale quod aiā aggrauat reſpicit dirigit ⁊ gubernat. Quas ob res non abre eſtimandū putatur vt hoīes plus ceteris arte ⁊ rōne degētes naturalr̄ dn̄i ⁊ rec tores alioꝝ exiſtāt. Uerūtamē ſi vel ꝑ electionē aut iclina tiōis irrefrenate affectū hō ipſe mūdo ſe iſeriorē fecerit iā quaſi honore humanitatis exutus꞉ ac ſi tandē in alioꝝ ter ga feraꝝ ſe trāſformans ꝓprietatē beſtie accipit. Sic ꝑ cō cupiſcentiā porcus efficit̄ ꝑ irā canis꞉ per rapinā leo. per ꝙ alia ⁊ alia in alioꝝ beſtiaꝝ trāſmutat̄ naturā. Et hanc trāſmutationē Plato ipſe ſcōaꝝ aioꝝ icorporationē dice bat. Atqui nedū hāc mētis alterationē putandū eſt veꝝ q ſic mundo iſeriorē ſe fecerit neceſſe eſt꞉ vt etiā ab expreſſa mēbroꝝ ſpecieiqꝫ repreſentatiōe quomodolibꝫ abducat̄ Ex quo fit vti Ariſtoteles iugit in ethicis꞉ ꝙ laborātes in paſſionibꝰ venereis ⁊ crapule maxime ſcōꝫ corpus alterā tur. Et huius ſignū eſt q̄ alia multū cocūtia cito ſeneſce-re꞉ pluresqꝫ gula quā gladio iteriere. Elaborandū ergo totis viribꝰ totoqꝫ conamine ne ipſis cōcupiſcentiis atqꝫ idignationū affectibus hō ipſe ymago qdē atqꝫ ſpeci-mē ſui creatoris mētis ab arce detrahatur꞉ vt ſic mundo i ferior fiat ſꝫ pertubatiōes illas꞉ quas greci pate dicunt cō cupiſcētias. ſcilicet atqꝫ iclinationū affectꝰ aut eradicet ⁊ extirpet꞉ vl̄ ſaltē frāgat moderet regat꞉ ⁊ qſi ifrenes equos qbuſdā rōnis ipſius lupatis꞉ vt ita dicā꞉ coherceat. vt qḋ fragili caduceqꝫ nature negatū erat magni Ipocratis exēplo ſtudio atqꝫ diſciplina cōſequat̄. Huius nēpe diſci puli. Sicuti Ariſtoteles ait꞉ atqꝫ poſt eū Albertus magnꝰ eū iā eius ſanctiſſimos mores diuināqꝫ ſapientiā mirarē tur vice quadā Philemoni phiſonomo ypocratis yma ginē ad iudicandū hominis mores detulerunt. Quā cū philemon arte iſperiſſet atqꝫ mēbrum mēbro cōſiderāſſet꞉ vimqꝫ ſignorum naturalium꞉ que ſupra corpus ⁊ animā ſignificare clarum eſt cautius aduertiſſet ꝓnunciauit q꞉ luxurioſus eſſet deceptor atqꝫ coitus amās. Illis vero in dignātibus atqꝫ Philemonē iculpantibꝰ qm̄ de optimo viro. cui vix natura ſimilē efficere poſſet꞉ tāta cōuicia pro nunciaſſe iudiciū ypocrati detulerunt. ypocras autem moꝝ ſuoꝝ atqꝫ iclinationū cōſcius. Philemonē vera ꝓ tuliſſe cōfeſſus eſt veꝝ ex phie amore atqꝫ honeſtatis cōcu piſcētias ſui cordis ſe viciſſe dixit. ⁊ ſic quod nature nega-tū fuerat ꝑ phiam accepiſſe. Quā qdē nil aliḋ fore Ari ſtot. docuit ꝗ victoriā atqꝫ cōcupiſcibiliū abſtinentiam Plato autē donū dixit optimū꞉ quo ad bene beateqꝫ viuendū nil melꝰ excogitari poſſet. Tullius vero inuen

tuꝫ deoꝝ referebatꝰ ⁊ itē aliꝰ oiuꝫ diſciplinaꝝ parentē atqꝫ
vite ducis alumnā dixit:ad quā haud facile ſine diſcipli
nabilitate:qua hō plus ceteris aiantibus preſtare dꝫ per
uenire cōtingit. Has ob res Seuerinꝰ Boetiꝰ ad martia
ni rogatuꝫ atqꝫ erudiendoꝝ ꝓfectuꝫ libꝛuꝫ edidit. cuius in
ſtitutis: veluti quodam duce methodo atque tramite qui
libet in vberrimum philoſophie campum a cunabulis vt
aiunt propenſius perducatur. Ad libri autem ſeriem pri
uſquam deueniatur auctorum more ea premittenda ſunt
que cauſam ſuſcepti operis elucidant. titulum declarant
intentionem auctoris. atque philoſophie parteꝫ cui liber
ſubordinetur demonſtrant. Circa primuꝫ igitur quoniam
nihil fit: vt Plato in thimeo cenſuit: cuius ortum non le
gittima cauſa ⁊ ratio precedat: cauſe libri quattuor enume
rande ſunt. finalis. ſcilicet prima que intentione ponitur.
formalis efficiens: ⁊ materialis. Materialis que ſubiec
tum dicitur: eo ꝙ circa ipſaꝫ auctoris verſatur intentio. eſt
aptitudo recipiendo doctrinam a docente. Circa hoc enim
verſatur Boetii intentio vt erudiendum aptum reddat
ad doctrinam preceptoris recipiendam. Cauſa finalis
quoque que etiam vtilitas libri dicitur eſt erudiendorum
vtilitas que eſt vt perfecto hoc librō rudibus ipſi ſuis in
ſtitutis ad veritatis philoſophice cognitioneꝫ perducant
Cauſa aūt efficiens duplex eſt mouens ⁊ mota. Mouens
quorumdam opinione Martianus capella qui ⁊ librum
nuptiarum mercurii ⁊ philogie conſcripſerat. quemque
⁊ Boetius in conſolatu philoſophico in ſcribendo ſecu
tus fuiſſe dicitur: ſed tamen hoc parum momenti haberi
arbitrandum eſt cum martianus ipſe tanta doctrina at
que ſcribendi copia pre ceteris doctus euaſerat vt ſi quid
conſcribendum ad ſcolarium vtilitatem conſpexiſſet non
ſubrogatum quempiam ſed ſeipſum opus ipſum ſubitu
rum non dubitaſſet. veruntamen eſt: Martianum quem
dam quicunque ipſe ſit Boetio tamen carum, eidem hoc
opus iniunxiſſe quemadmodum ex libri prohemio lucu
lenter innoteſcit. inquit enim. Veſtra nouit intentio ⁊c.
veſtris martiane petitionibꝰ temptabo acquieſcere. ⁊ hec
cauſa mouens atque ſuſcepti operis eſſe poterit. Cauſa
autem efficiens mota eſt ipſe Boetius vti in ipſius libri ti
tulo ſtatim ſubiungetur. ſed cauſa formalis libri huius
ſicuti ⁊ aliorum libroruꝫ duplex eſt. vna enim eſt forma tra
ctandi alia forma tractatus. Forma tractandi in modo cō
ſiſtit procedendi ⁊ hic modus diffinitiuus eſt diuiſiuꝰ atqꝫ
exemplorum poſitiuus quemadmodum intuenti libri pro
ceſſum clarius innoteſcit. Forma vero tractatus eſt libri di
uiſio in capitula: atqꝫ capitulorum in ſuas partes. ⁊ parti
um in particulas. Et hec de cauſis libri ſufficiant. Nunc
de libri titulo diutius immorandum eſt. vnde notandum
Titulus eſt breuis annotatio eorum que diffuſius in ſe
quenti opere continentur. Et a titan qđ eſt ſol vel illumi
nans quaſi titanus: quoniam librum illuminat atqꝫ ſequē
tia declarat. Titulus ergo libri hic eſt. Auitii. Manlii
Seuerini. Torquati. Excouſulis. Patricii Ordinarii.
Boetii viri illuſtris de ſcolariū diſciplina liber feliciter in
cipit. Sꝫ forte querat aliquis quare tot noīa Boetio impo
nant. ad quod reſpondendū eſt qm̄ conſuetudo romanoꝝ
fuit auoꝝ noīa ſibi aſſcribere. vl' qꝛ ob honorē ⁊ laudē hec
ſibi imponūtur. Dicit ergo anitiꝰ a romāo quodā eiꝰ no
minis. vl' auitiꝰ quaſi inuictꝰ ab a qđ eſt ſine ⁊ nicos victo
ria vici eni minime potuit: neqꝫ eniꝫ vnq̄ꝫ in ꝓſperis ela
tū ſe nouerat neqꝫ depſſum i aduerſis ſemꝑ eniꝫ equo aīo
ſe ꝓbuit veluti ſine vitupio tetragonū quod vbicūqꝫ ꝓii
ciat recte ſtat. ſic ⁊ Boet. nec amore nec odio vinci pote
rat. quod ⁊ ipſe teſtatus eſt libro primo proſa quarta cōſo
latus phici cū inqt: nunq̄ꝫ a iure ad iniuriā me qſqꝫ detra
xit. Manliꝰ a manlio romano ſui generis dictꝰ ē. Torq̄tꝰ
a torq̄to eadē rōne. Seuerinꝰ a ſeueritate. ſeuerꝰ eniꝫ fuit
cū Theodorico regi gottoꝝ ob rē ſaluandū publicā ſe op
poſuit propter qđ papie in exiliū miſſus multo cruciatu ve
xatus fuit. Ad hec cū inumeros pene erudiēdos ꝑter modū ordinē atqꝫ regulā ad do
etrinā anhelare ⁊ ea pp minime doctos euadere ipſe cōmu
ni miſertꝰ vtilitati rudiū vt tāte inordinationi obuiam iret
modū atqꝫ diſcēdi formā iſtituit in hoc libro in q̄ ipſis tu
rabat ſicuti ⁊ ipſe tangit in libri huius principio cū dicit
⁊ in humani regis cruciatu corroſus. ⁊c. ⁊ plenꝰ in lib. de
ꝯſola. philoſophie. quē vt cruciatꝰ ſui miſeria deplāgeret
ad h̄ aptiſſime ꝯſcribebat. Excōſul vō fuit qꝛ vnus ex ꝯſu
libꝰ romanis. vel excōſul qꝛ extra cōſulatū poſitꝰ. Patri
cius qꝛ ex pr̄ibꝰ q ppl'o romāo ſenatuiqꝫ ꝓfuerāt q patres
cōſcripti dicebātur eo ꝙ eoꝝ noīa litteris aureis i capitoli
tum ſcribebāt. Ordinariꝰ qꝛ tāta moꝝ atqꝫ ſapie. ꝓroga
tiua excelluit vt ⁊ cuilibet ordini dignꝰ putaret. Boe. vō di
cebat a boe. qđ adiutor ſonat diſcuſſor publicaꝝ rōnuꝫ vt
vult glo. i. l. Boeto. C. de tabulariis libro. x. ⁊ hinc Boe.
nomē cepit qui fuit coadiutor ad publicas rōes diſcutiēdas
vt dicit Jcā. de platea in dicta. l. Boetos. Nec ĝ nomina
vel agnomina aut cognomina Boe. attributa ſunt aut ami
citia aut certo euētu neceſſe ē ſicuti ⁊ reliqs romāis nomi
nū pluralitas attribuebat ſicuti Marcꝰ tulliꝰ cicero. P.
Virgilꝰ Maro ⁊c. Addit i titulo de ſcholariū diſciplina
vt actoris iſinuet itentio. Cū eniꝫ vidiſſet ipſe Boe. inume
ros pene erudiēdos ꝑter modū ordinē atqꝫ regulā ad do
ctrinā anhelare ⁊ ea pp minie doctos euadere ipſe cōi mi
ſertus vtilitati rudiū ⁊ tāte inordinationi obuiā iret mo
dū atqꝫ diſcēdi formā iſtituit i hoc libro in quo ipſis ru
dibꝰ prīo prīa elemēta ſubminiſtrāda cēſuit. adultos diſci
pline magiſtratuiqꝫ ſubiiciēdos cōmonuit. elatos repmit
ꝓficiētes ſagaci ꝓuiſione refouet. puiſos magiſtratuiqꝫ
venerabiles reddit atqꝫ tandē ipſoꝝ magiſtrantiū ſtatū er
ga ſubditos ꝯcludit. Subdit in titulo. Feliciter inq̄ꝫ tū ea
felicitate que ſummū bonū eſt q̄ꝫ que i fortune bonis cōſi
ſtit. Eſt eniꝫ liber iſte gradꝰ atqꝫ ſcala qua i cognitionem
veritatis puenitur q̄ ē ſapia qua adepta oia bona tā for
tune q̄ꝫ al pariter cū illa adipiſcūtur vt Salomō ipſe teſta
tur. Poſtremo autē cui parti phie ſubordinetur viden
dū. ſubordinatur autē ethice qꝛ de moribꝰ diſcipuli erga
magiſtrū loqtur quod ad ethicā reducitur. Declarata ĝ
ſūt hec qnqꝫ ſi recte cōſiderabis q̄ actoꝝ more i libroꝝ prin
cipiis frequēter recitātur ⁊ i his metris ꝯprehēdūtur. Uti
litas titulus intentio parſqꝫ ſophie. Quauuor ac cauſe rē
totā perficientes qua de re ad litteram accedamus.

Veſtra nouit intētio de ſcholarium
diſciplina cōpendioſuꝫ poſtulari tra
ctatū vtinā a ſpiritꝰ mei paruitate:
prout facultas ſuppetit ingeniiqꝫ de
cliuitas: erūnarūqꝫ tenacitas ami
cis veſtris: O Marciane petitioni
bꝰs tētabo acquieſcere. Et lꝫ duplici genere ꝯmē
torum ſim impeditus nō tn̄ omnino diuerſorum
in quaſdā Ariſtotelis: nec nō alioꝝ philoſophorū
editiones: ꝓprioqꝫ attenuatus ſtudio: inhūani re
gis gottoꝝ cruciatu corroſus: philoſophico me ꝑ
ueniēte conſolatu: extremaqꝫ Profunde trinitatis
perſpicatione permollitus:

Veſtra nouit intentio ⁊c. Preſens liber
Boetii qui eſt de ſcholarium diſciplina
prima ſui diuiſione in duas partes diui
ditur. ſ. in prohemiū ⁊ tractatū. tractatus
incipit ibi. Cuꝫ igitur indiſcreti. Prohe
mium in tres partes diuiditur. In prima
ponit intentionem ſuam atqꝫ intentionis cauſam ſubiun

git. In ſecunda ordinem dicendorum in hoc opere ſeruā
dum premittit. In tertia modum precedendi ponit. ſcda
ibi. In primis prima. tertia ibi. Nec autē. Prima pars
in duo diuiditur. In primo facit quod dictum eſt intentio
nem ſuam ponens. In ſecundo cauſā itentionis aſſignat
ibi. quid enim gymnaſiorum. Prima iterum in duas. in
prima facit quod dictum eſt. In ſecunda arrogantiam de
uitat ibi. O vtinam. Et dicit Boetius.

¶ O marciane ⁊ in hoc beniuolentiam captat ipſum pro
prio nominando nomine. veſtra intentio nouit poſtulare
ideſt petere tractatum compendioſum ideſt breuem ⁊ vti
lem ⁊ hoc ad differentiam diſpendii dictum eſt quod pro
lixum ⁊ inutile cenſetur. Hortaturq3 in hoc auditorem ad
docilitatem ex doctrine compendio de ſcholarium diſci
plina. ideſt diſcendi norma ⁊ in hoc auditorē attentū red
dit ex doctrine vtilitate. Et ſic in hac parte prima tria fa
cit beniuolentiam captat. ad docilitatem hortatur atq3 at
tentionem auditorum ſuſcitat ⁊ ſequitur. O vtinam ſubau
di illud poſtularetur a paruitate mei ſpiritus ideſt ingenii
deuitat enim in hoc arrogantiam. Tunc Boetius ſcribē
di onus acceptans dicit. Paruitate mei ingenii nō obſtā
te ego Boetius tentabo acquieſcere. ideſt condeſcendere
amicis. ideſt amicabilibus tuis petitionibus. ⁊ hoc prout
ideſt inquantum facultas. ideſt ſapientia mea. ſuppetit. id
eſt ſubminiſtrat ⁊ inquantum decliuitas. ideſt debilitas in
genii mei. q3 pro ⁊. tenacitas ineſt duricies vel compaſſio
erumnarum mearum ideſt calamitatum mearum ſubaudi
ſic vt id haud haud facile efficere poſſiz duplici genere. i.
manerie cōmentorum hoc eſt quorūdam librorum expoſi
torum. tamen non omnino ideſt penitus diuerſorum com
mentorum dico in quaſdam editiones ideſt compilatiōes
Ariſtotelis illius peripatetici ⁊ aliorum philoſophoꝝ eas
ſubaudi exponendo ac quaſdam e greco in latinum tranſ
ferendo. q3 pro ⁊ lz ſim attenuatus. ideſt viribus exhauſt⁹
proprio ſtudio vt ſic vix promiſſis vacare poſſim: ⁊ lz ſim
corroſus. i. attenuatus. ⁊ tranſumptiue loquitur. nam cor
rodere proprie eſt dētibus dilaniare. cruciatu. ideſt tormē
to inhumani ideſt crudelis regis gottorū ſcilicet theodo
rici ⁊ hoc philoſophico conſolatu. ideſt libro quem de cō
ſolatiōe philoſophie ediderat peruenitē. q3 pro ⁊ lz ſim
permollitus. ideſt attenuatus extrema. ideſt ſumma perſpi
catione. ideſt ſubtilitate trinitatis. profunde. ideſt alte quo
ad intelligendum. quaſi dicat licet omnibus his ſupra vi
res impediar nihilominus quoniam tāta vis eſt inter nos
amicitie vt nihil tuarum petitionum tibi negare queā ꝓ
pterea tuis petitionibus acquieſcere tentabo. ¶ Notan
dum Boetius librum ſuum nominat de ſcholarium diſci
plina. vnde inter diſciplinam ⁊ facultatem hoc intereſt quo
niam diſciplina a diſcendo dicitur quod ſcientiam recipe
re ſonat quare diſciplina in diſcipulo eſt. doctrina vero in
magiſtro. facultas autem eſt ſcientia vel profeſſio i vtroq3
diſciplina ⁊ doctrina in motu ſunt facultas in quiete.

¶ Notandū circa hoc quod dicit licet dupliq cōmentoꝝ
boetius intelligens homines nondum ſibi ipſis fore natos
ſed amicis ⁊ patrie atq3 cōmuni oium vtilitati. ſic nempe
diuinus ille Plato architam tharentinum monuit vt nō
ſolum ſibi natum ſe meminerit ſz patrie ⁊ ſuis vt perexi
gua pars ſibi relinquatur. quod proſpiciens boeti⁹ vt po
ſteris memoriale quoddam eternum poſt ſe relinqueret:
nunc philoſophorum libris exponendis. nūc in grecis co
dicibus vt latine nobis coram loquerentur transferendis
nunc etiam in propriorum traditione dies nocteſq3 exple
uit qua in re tanto niſu tantaq3 lucubratione indies tene
batur vt materiam ſue criminationi daret. Dum enim ſtu
dio atq3 exponendorum librorum cōmentariis reliquiſq3
omnibus que ad hec attinent ſedulo vacaret. moris ſui ex
titit vt hominum conſortia fugeret atq3 in bibliothecam
quā domi philoſophie conſtituerat refertiſſimam ſe recit

peret. quas ob res morum ſuorum emuli ipſum demoni
bus alloquentem falſo criminabātur adinſtar magni So
cratis. de quo ⁊ Apulegius impune opinatus eſt ꝙ fami
liarem deum haberet ſibi obſequentem de quo ⁊ librum
edidit quem de deo Socratis intitulauit. a qua criminati
one ſe excuſans boetius libro primo de conſolatione ꝓſa
quarta philoſophiam ita alloquitur. Atqui ⁊ tu inſita no
bis omnium rerum mortalium cupidinem de noſtri ai ſe
de pellebas ⁊ ſub tuis oculis ſacrilegio phas locum eē nō
erat. inſtillabas enim auribus cogitationibuſq3 quotidie
meis pictagoricum illud. deo non diis ſeruiendū nec con
ueniebat viliſſimorum me preſidia ſpirituum captare quē
tu in hāc excellentiam componebas vt conſimilem deo fa
ceres. hec ille. ¶ Notandum ingenium eſt interior vis ani
mi quo ſepe inuenimus que ab aliis nō didicimus di
ctum quaſi intus genitum ſcilicet a natura. ¶ Nota erū
na. i. miſeria inopia calamitas. Et dicitur ab e. ⁊ rumen q̄
ſi extra rumen. i. cibum inde erūnoſus. Item cōmentum ē
plurium ſtudio vel doctrina in mente habitorum in vnū
collectio ⁊ ſm hoc quilibet liber poteſt dici cōmentum: ſz
in noſtro vſu cōmentum dicitur liber expoſitionis. ſ. q̄ de
ſeruit expoſitioni ſententie alicuius libri ⁊ non cōſtructio
ni littere ⁊ ſm hoc poteſt ſic diffiniri. Cōmentum eſt expo
ſitio verborum iuncturam non conſiderans ſed ſenſum.

**¶ Quid enim in gymnaſioꝝ exercitu lucidi⁹ quā
in artificiali ⁊ naturali progreſſiōe debita cognitio
⁊ quam virium intelligentie gradualis exhibitio.
Eloquentie enim partes decenti artificialium et
naturalium proceſſu ⁊ perſpicua intelligentie cō
prehenſione nouimus ſtabiliri.**

¶ Quid enim in gymnaſiorum. In hac parte Boetius aſ
ſignat cauſam intentionis ſue atq3 ſuſcepti operis. primo
enim dicit ꝙ non obſtantibus impedimentis tum ſtudio
rum atq3 erūnarum multimodis ſe velle iniunctum onus
aggredi poſſet quis huiuſmodi cauſam ſciſcitari cui vt ſa
tiſfaciat cauſam reddit. Et duo facit nam primo cauſā ſue
intentionis atq3 ſuſcepti operis explicat. ſcdo cauſam ipſā
ꝯfirmat. ſecunda ibi eloquentie enim. Dicit ergo ꝓmo an
tipophoriſando iſto modo. quid enim pro certe. ē lucidi⁹
ideſt ſplendidius quapropter ⁊ vtilius in exercitu. i. exer
citatione gymnaſioꝝ. i. ſtudiorum ⁊ tranſſumptiue loquit
q̄z debita cognitio in ipſo diſciplō ſciētiis ⁊ doctrinis eru
diendo in progreſſione. i. profectu artificiali. ⁊ hoc quo ad
artes ⁊ doctrinas. ⁊ naturali ho quo ad mores ſtudio cō
formandos. Aliter etiam exponitur vt ad duplicem ordinē
iſta referantur. ſ. ad ordinem doctrine quo a cōmuniorib⁹
ad ſpecialiora procedatur ſm quē dictum eſt primo phyſi
corum innata nobis via eſt procedendi a cōmuniorib⁹ ad
ſpecialiora ⁊ ideo dicit artificialium. quod autē ſubiunxit
naturalium quo ad ordinē nature dixit: quod a ſpecialio
ribus ad vniuerſaliora ſit proceſſus. ea eni que nobis igno
tiora ſunt nature notiſſima eſſe dicuntur. quo ſit vt ſecūdo
methaphiſice dicit. Sicut ſe habz oculus nocticoracis ad
ſolis lumen ſic ſe habet intellectus noſter ad ea que mani
feſtiſſima ſunt nature. Deinde ſequit in textu. ⁊ inſup qd ē
lucidius in ipſo magiſtrāte q̄z exhibitio. i. ſubminiſtratio
gradualis. i. bene ordinata. virium intelligentie. ſ. doctri
narum quaſi diceret nihil. Et huius rōnē ſubiungens in
quit. enim pro quia ſupple nos. Boetius nouimus ſtabi
liri. i. firmari partes eloquentie in proceſſu. i. ordine atq3
modo debito naturalium ⁊ artificialium ſimiliter etiam
in cōprehenſione. perſpicua. i. ſubtili itelligentia doctrina
rum. ¶ Notandū ꝙ intentio Boetii fuit ruditati erudi
endorum obmutare atq3 eos ab ignorātie nebulis ad api
cē ſcientiaꝝ transducere. Verū quia modus ordo atq3 te

gula in hoc potiſſima fore noſcunť iuxta illud. Eſt ordo ſūma lime ſapientis in arte. ⁊ item Oratius eſt modus in reb⁹ ſūt certi deniqȝ fines. Ultra quos citra que neſcit cōſiſtere lectū. ideo Boetius opus hoc ſcribendū aſſumpſit in quo modum atqȝ ordinem tradit quo quiſqȝ faciliter in culmen ſcientiarū eleuatur ibiqȝ conſtitutus ſplendidus celebris atqȝ glorioſus ſtabilitur. ℭ Notanduȝ gymnas gymnadis pugna vel luta dicitur. Et dicitur a gymnos. i. nudus. quia nudi talibus in ludis ꝯſueuerūt exerceri. inde hoc gymnaſium locus in quo talia quondā fiebant ⁊ hic facta tranſumptione ſtudium ſcholarium atqȝ magiſtroꝝ gymnas dicitur atqȝ locus ſtudii gymnaſium ⁊ quandoqȝ ipſum ſtudium dicitur vt in propoſito. quia ſicut in paleſtra corpus ſic in ſtudio anim⁹ exercetur. ⁊ inde accidit vt omnium pene artium exercitium vel locus exercitii gymnaſium dicatur vt ſchola. ⁊ vt quidam dicunt gymnaſium grece latine exercitiuȝ dicitur. Notandum inter itellectum intelligentiam atqȝ intelligibilitatem hoc intereſt. Nam intellectus proprie vis anime eſt comprehenſiua incorporearum ſubſtantiarum formis ſubtractarum vel formarū circa eas. Intelligentia vō vis eſt anime que aſpirat vt aliquid circa diuinam ſubſtantiam comprehendat. Intelligibilitas vō vis quedam eſt anime omnium formaꝝ in quadam ſimplicitate complicatiua abſqȝ ordine naturali vł tēporali ⁊ tali modo ſolus deus comprehendit res quia eas omnes intuitu abſqȝ ſucceſſiōe diciť comprehendere.

ℭ In primis ⁊c. Hec eſt ſecunda pars principalis huius

ℭ In primis ergo prima. ſcilicet puerorum oblectamenta ſunt prelibanda. Secūdo videlicet qualiter adultorum elatio magiſtratui ſubicienda ſit ⁊ diſcipline connectenda. Tertio vō eorum elatione reprimenda exemplorum commendatione diſtincte exponendo. Quarto de ſcholarium ſagaci prouiſione eorumqȝ graduali ſtatione. Quinto qualiter ſcholarium venerabilis ac ſincera deuotio ad magiſterium proferenda ſit. Sexto de magiſtrantiuȝ norma trinaqȝ diuiſione ſtatuqȝ erga ſubditos modoqȝ docendi precognito.

probemii in qua poſtq̃ȝ intentionem ſuam atqȝ intētōis ſue cauſam explicuit. nunc ordinem ſuſcepti operis ⁊ quicquid in toto libri proceſſu peragendum ſit luculenter inſinuat. Et diuiditur hec pars i ſex partes. In pᵐa mōſtrat quid in pᵐo capitulo pertractandum ſit. In ſecunda qd i ſecundo ⁊ ſic de ſingulis. ſecunda ibi. ſecūdo vȝ. tertia ibi tertio de eorum quarta ibi. quato de ſcholarium. qnta ibi qnto qualiter. ſexta ibi. ſexto de magiſtrantiū ⁊c. Et dicit ꝙ in pᵐis. i. in primo caplō oblectamia alias eſt oblectamenta. i. documenta leuia pueroꝝ ſunt prelibanda. i. pᵗractanda vel pᵐittenda. Et rōnē huius ponit Albertus ſuper illo pᵐi libri phiſicorum cum diciť ꝙ pueri pᵐo appellant omnes viros patres ⁊c. qm̄ ipſi pueri cerebrū hn̄t humidum ac frigidū ſic ꝙ rerum ſenſibilium differētias minime capere poſſunt. ſed cum cerebruȝ in eis magis exſiccatur tunc in eis cognitio magis erit nota. quare a facilioribus ⁊ cōiorbus icboandū erit ordine ipſo doctrine ⁊ tranſeundum ad difficiliora ⁊ ad ſpecialiora. hec eniȝ via nobis innata eſt pᵐo phiſicoꝝ. ſecūdo vero videbitur hoc eſt in ſecundo capitulo qualiter elatio. i. ſupbia adultorū ideſt etatere ſiaȝ maturoꝝ eſt ſubiicienda. i. ſupponēda magiſtratui ⁊ cōnectentia. i. coniungenda diſcipline. Elatio nempe atqȝ ſuperbia diſcipulum nullo modo ſtudere permittit cum ſapiens dicat. In maliuolam animam non introibit ſpirit⁹ ſapientie. ⁊ hic i tertio capitulo doceť de reprimenda. i. corrigenda elatione eorum. ſ. adultoꝝ ⁊ hoc exponendo diſtincte. i. ſuccincte cōmendationē exemploꝝ ad propoſitum comprobandum. quarto auteȝ caplō ſupple tractabitur de ſagaci. i. prouida prouiſione. ſ. reruȝ exteriorum ſine quibus difficulter philoſophari ꝯtingit pp quod ⁊ ſacerdotes in egypto vti Ariſto. in methaphiſicis teſtatus eſt acquiſitis rebus neceſſariis propter admirari primo inceperunt philoſophari. Quinto ſupple capitulo determinabitur qualiter venerabilis. i. honorabilis ac ſincera. i. pura deuotio. i. intentio ſcholariuȝ eſt pᵗferenda. i. exhibenda vel offerenda ad magiſterium Sexto. i. vi. capitulo tractabiť de norma magiſtrantiuȝ. qȝ pro ⁊. trina diuiſione. i. partitione magiſtroꝝ. qȝ pro ⁊. de ſtatu ipſorum circa ſubditos. ⁊ hoc pᵗcognito. i. pſcito modo docēdi. i. informandi. ℭ Nota ſagax omnis generis idem eſt quod ingenioſus prouidus aſtutus ⁊ pſcitus futurorum inde ſagacitas. Item ſincerus ſincera ſincerū vel ſinceris in codē ſenſu. i. ſincera. ſ. purus conſtans mundus ſine vitio vel labe ⁊ producit e. vnde Oratius in epiſtolis in fine ſcde epiſtole. Sincerum niſi vas quodcunqȝ infundis aceſcit. Itē Uirgilius in moreto. Subcidit ſincera foraminibuſqȝ liquatur. Emundata ceres ⁊ cetera.

ℭ Hec auteȝ ad intelligētie cognitionem ſuſcepimus peragenda priſtinum modum tractandi fere omittentes nunquam leuiori ſtilo perusi quoniam in maiori parte pro rudibus informandis eſt executio ⁊ tanto leuior dilucidandi debet eſſe tranſlatio.

ℭ Hec aūt ad intelligētie cognitionē. Hec eſt tertia pars principalis huius probemii in qua Boetius moduȝ procedendi in hoc libro pmittit. Et diuidiť in duas ptes. In prima facit quod dcm̄ eſt. In ſecunda cauſā dicti aſſignat ſecunda ibi. Qm̄ in maiori ⁊c. Et dicit ſic. auteȝ pro certo nos Boetius ſuſcepimus hec ſupradicta. peragēda. i. pficienda ad cōmendationē intelligentie. nos inquā omittentes fere. i. totaliter modum priſtinum. i. per nos obſeruari ſolituȝ. tractandi. i. ſcribendi. nunq̄ȝ. i. nullo tpe perusi leuiori. i. planiori ſtilo. i. modo ſcribendi. qm̄ ⁊ hic cauſaȝ dicti aſſignat. qꝛ executio ſubaudi preſentis operis ꝑ maiori parte eſt pro rudibus. i. indoctis. informādis. i. iſtruendis quo calle ad ſcientiaꝝ apicem valeant ptingere. ſubaudi ea ppter hec tranſlatio alia littera habet trāſlactio dilucidandi. i. declarandi hāc ſemitā atqȝ callem erit tāto leuior. i. planior. Notandū in littera cōmittiť color rhetoricus qui vocatur lepos. Et eſt ad aliquā ſingularem perſonam per verbum pluralis numeri cauſa honoris vel ornatus facta locutio. vt Cicero ſcribatis. nos Boeti⁹ ſuſcepimus hec peragenda.

Finit probemium.

Sequitur tractatus. Caplm. i.

Um autem indiſcreti ⁊ impotentis ſeptennis infantia ducitur ad imbuendum cauendum eſt ne membrorum indecens ſit diſpoſitio vt pote integralium. ⁊ aeris intemperies vt pote conſtringentis hyemis obtuſitas. ⁊ cōburentis eſtatis profunditas periculi generet incrementum.

Um indiſcreti ⁊c. finito phemio conſequenter incipit tractatus. In quo ea que in phemio pſequēda promiſerat: nūc ordinate exequiť. Et diuidiť tot⁹ tractat⁹ in. vi. capla. i quoꝝ pᵐo oñdit qua manerie rudes atqȝ indiſcreti ad diſcendū itroducāť In ſecūdo quō ſcholares ipſi magiſtratui ſubiiciēť. In ter

tio quo elatoꝝ ſupbia cōpeſcat. In quarto q̃liter ſchola
ribus ipſis p res exteriores quaꝝ fortuna ē dña ſagacit
prouideat. In qnto qualiter ſcholariū ſincera deuotio ma
giſterii celſitudinē ſubuehat. In ſexto magiſtratiū norma
plenius edocet. ſcdm ibi. Uiſis aūt ſcholariū rudimentis
tertium ibi. Cum āt diſcipulus. quartū ibi. Oia ſiquidem.
quintum ibi. Cū ad magiſtrat⁹. ſextum. ibi. Expeditis au
tem his. Et hec totius tractat⁹ cōpetentior cenſet fore di
uiſio. Conſtat enī boetiū ipſū in prohemio hoc ordine di
uiſiſſe q̃uis pleriq; exiſtant qui totalē ipſiꝰ librum trib⁹
partibus arbitrent̄ partiendū. Capitulū autē primū qđ ē
de primeua rudiū atq; indiſcretoꝝ introductione in duas
partes diuidit. In quarū prima de his que circa exterio
ra introducenda videlicet circa corpus atq; corpori adia
centia attendunt tractatur. In ſecūda vero de his que cir
ca aīum atq; aīum exornantia ⁊ fouentia vt ſunt doctrine
⁊ ſcientie edocet. ſecūda ibi. In primis igit. Prima harū
adhuc in duas. In prima determinatur de his que circa
corpus introducēdum attendēda ſūt priuſq; doctrine mā
cipet. In ſecūda que circa corpus ipſi⁹ attendenda ſūt per
tractatus poſtquā doctrine nouiter mancipat⁹ exiſtit. ſecū
da ibi. Cibarioꝝ aūt. Prima quaꝝ adhuc in duas. In
prima facit quod dcm̄ eſt. In ſecūda hoc ipſum exemplis
confirmat. ſecunda ibi. Legitur. Prima harū iterū in du
as. nam primo declarat illa que circa corporis introducē
di mēbra cauenda ſunt. ſecūdo que circa introductiōis tē
pus. ſecūda ibi. Et ne tpis intemperies. Dicit ergo boeti⁹
primo q cū infantia. i. puericia ſept ennis. i. ſeptē annoꝝ
⁊ hac etate infantia finit ac puericia incipit indiſcreti. i. in
docti ⁊ ipotētis ſubaudi vitium corporis. ducit ad imbu
endū. i. erudiendū. cauendū. i. pꝛpiciendū eſt ne diſpoſi
tio ſubaudi naturalis mēbroꝝ ſupple corporis infantilis
integraliū. i. integrantiū vtpote manuū ⁊ pedū. ſimiliter et
alioꝝ mēbrorum ſit indecens. i. incōpoſita imperfecta diſ
proportionata aut naturalis turpis. ⁊ ſubaudi cauendum
eſt cū indiſcretus ille ad imbuendū ducit ne intemperies
. i. diſproportio ratiōe qualitatum dominātiū tpis vt po
te ſicut obtuſitas. i. duricies hyemis cōſtringentis pter
exceſſiuum frigus cui⁹ natura eſt cſtringere in homogeniiſ
vel pſunditas. i. exceſſus eſtatis cōburentis pp caloris ex
cellentiā generet incremētū. i. augmētum periculi ſub
audi ipſi introducendo. hec enim ipſa niſi cautius puide
ant magna quidē incrementa periculi puerili adducūt te
neritati. ¶ Notandū in hoc q dicit boeti⁹ ſeptēnis infā
tia ⁊c. itelligere facit pueros ipſos in infantia litteris man
cipandos. Etas nāq; ipſa ad hoc apta tunc eſt qm̄ paruū
adhuc viderat. quare oīa ſibi noua. nouarumq; reꝝ auida
⁊ qcqd audiat admiret dubitet ac iterroget. ſicq; poſthac
mentis ſumpto robore qđ noua teſta ceperat retineat fir
mius clariuſq; intelligat. hac nempe etate ⁊ tangit Quin
tilianus lib. primo inſtitutionum qcqd cōcipitur facili⁹ ra
dicat. Uñ varro in ſentētiis. Sapiūt vaſa qcqd prius acce
perunt. ſic inqt eſt de infantib⁹. ⁊ Auguſtin⁹ libro cfeſſio
num primo de ſeipſo lamentabiliter fatetur iuuentutē lu
dis ⁊ nō ſtudiis ſemꝑ expoſuiſſe. in ſcholas inqt dat⁹ ſum
vt litteras diſcerē in quib⁹ qđ vtilitatis eēt ignorabam mi
ſer. ſed ludere delectabat. Et eſt infantia ipſa prima etatū
hominis que ſeptennio durāt a quo incheans puericia q̄
ſi pura ad gignendū minime apta in quattuordecimū ex
currit annū a quo adoleſcentia adulta ad gignendū apta
que in viceſimūoctauū prorogat annū. a quo iuuent⁹ in
cipit vſq; in qnquageſimū annū protenſa ⁊ ab hoc ſenio
ris etas quā greci pſbytem vocant ſumēs originē in ſenec
tam hoc eſt ſeptuageſimū annū progredit que nullo an
noꝝ numero perficit ſed. poſt quēq; illas etates q̄ſtūcun
q; vite ſupereſt ipſi in labore atq; dolore deputatur.
¶ Notandū q boetius dicit ſūmopere cauēdū ne litteris
imbuendus mēbroꝝ diſproportionē habeat. hec enī mē
broꝝ incpta monſtruoſitas mōſtruū in anima iudicare ne
ceſſe eſt vti Philemon. Palemon. Loxus. Ariſtoteles et
alii multiplurimi retulerunt. qm̄ anime ipſe ſequunt cor
pora ⁊ ſcdm ſe nō ſunt impaſſibiles a corporum motibus
⁊ hoc manifeſtū ſit valde in ebrietatibus ⁊ egritudinibus.
multū nāq; anime mutate videnť a paſſionib⁹ corporeis
ex quo ⁊ illud vulgare ſumpſit exordiū. Ruſtic⁹ in corpo
re ruſticus ⁊ in aīa. Cū eniꝫ mēbroꝝ figura ⁊ habitudo et
generent ⁊ nutriant ex ſanguine. Similiter quoq; ⁊ ſpiri
tus qui vehicula ſūt virtutū aīe ex humore ſanguinis ge
nerant̄ oñs eſt vt ex ipſa membroꝝ habitudine inclinatio
nes paſſionū cognoſcant̄ ipſamq; aīam vectam in multis
motū ſui vectoris ſequatur. pp quod ſapiens ptolomeus
dixit q diuinas melius ⁊ verius pronunciat accipiens iu
dicium a ſtellis ſecundis ſecūdas vocans ſtellas figuras et
accidentia inuēta in reb⁹ phiſicis que a ſuperiorib⁹ impreſ
ſa ſunt. hoc enim iam impreſſum ſcim⁹ materie quare pro
certo pnunciam⁹ totum ad accidentia illa eſſe inclinatum
quo ⁊ fit vt molles quidem carne aptos mente dicim⁹ di
ſtortumq; vultum ſequi diſtortia morum. ¶ Notandum
circa hoc q dicit. Et ne temporis itemperies ⁊c. ſicut do
cet Auicenna ſecūda fen. pmi canonis capitulo quarto ſū
me prime quod eſt de iudiciis temporum ⁊ eoꝝ mutatio
nibus omne tempus qui complexionem habet ſanam: p
portionale eſt ei conueniens. cum autem infantium cōple
xio in calore fere temperato: ⁊ humiditate fere ſuperflua
exiſtat vt eodē canone fen. i. doctrine prime capitulo. z. cō
ueniens eſt vt ipſo imbuendo pportionale tempus ſue eli
gatur nature. hoc aūt inter quattuor anni tempora ver eſt
a puncto equinoctiali incipiens vſq; quo in mediū thau
ri deueniens eſtate mutetur. Eſt enim in terris temp⁹ hoc
temperatius qm̄ nō tm̄ neceſſe ſunt res calefacientes pro
pter frigus vt ſit inde multū curandum neq; euentatio p
pter calorem. ⁊ in ipſo quidem eſt principium frondendi
arbores ⁊ eius tempus eſt tempus apud medicos inter eq̄
litatem vernalem exiſ aut ante ipſam aut poſt ipſam par
donec ſol ſit i medio thauri q̄uis apud aſtronomos l eſti
uum tropicū prorſus extendat poſt qđ tēpus temperiei
vicinus Autūnus ē reliqua autē duo tpa aut exceſſiuo fri
gore aut habundanti calore itēperiei ſunt ſubiecta. quo
fit vt imbecillis infantia aut vere aut autumno plus tamē
vere litteris dumtaxat mancipetur.

¶ Legitur enim thimothei filium lepra incumbē
te caſtratum loripedem gibbo tumentem doctri
ne mancipatum plebeiā extitiſſe abiectionē ſuo
rumq; ſociorum detra ctionem ridicul⁰ſam. Si
militer pretoris ſuburbani filium canicula inſti
gante litteris vidimus mancipatum. Cum autē
ſolita nō gauderet vmbrella propria virtute deſti
tutus hictericie pena permollitus vitalibus tan
dem ſpiritibus attenuatus limphatico morbo oc
cubuit. Ecce quantum difficultatis membroꝝ
indecens indiſpoſitio ⁊ aeris intemperies teneri
tati puerili contulerunt.

¶ Legitur enim timothei filiū. In hac parte boetius ſu
pradicta exemplo corroborat. qualiter ſcꝫ minima ſuperio
rum obſeruatio magni periculi dederat incrementum. Et
diuiditur in duas partes ſm q pon t duo exempla. In p
ma enim ponit exemplū quo ad corporis membra. In ſe
cunda vero quo ad temporis intemperiem euitandam. Et
ſecunda pars incipit ibi. Similiter pretoris. Et dicit ſic
enī pro certe legit ſupple in exemplo filiū thimothei ca
ſtratū. i. teſticulis erutū. ⁊ hoc incūbēte. i. iminente lepra
illo morbo. loripedē. i. claudū vel pede tortum. q; pro et
tumētē gibbo. i. ſtruma in dorſo mācipatū. i. traditū do
ctrine extitiſſe abiectionē. i. deſpectionē plebeiā. i. plebis.
q; pro ⁊. detractionē. i. ſubſanationē ridiculoſam ſocioꝝ

suorum. Simili supple alio exemplo vidimus filiorum p̄ toris.i.prepositi suburbani mancipatum litteris canicula illa stella instigante.i.furente autem pro certe cum subaudi ille p̄toris filiolus nō gauderet.i.frueret.solita vmbrel la.i.ꝯsueta vmbra ipse destitut⁹.i.derelict⁹ ꝓpria virtuteqꝫ pro ⁊.ꝯmollit⁹.i.afflict⁹.pena.i.morbo bitericie.tandez .i.finalr.attenuat⁹.i.ꝯsūmpt⁹ spiritib⁹ vitalib⁹.occubuit .i.vitā clausit morbo limphatico .i.aquatico q est idropi sis ⁊ reliq.ecce.i.vide quātū difficultatis idispositio mem broꝝ supple in thimothei filio ⁊ intēperies aeris subaudi in p̄toris filio cōtulerūt teneritati puerili.ille nanqꝫ abiec tio plebis extitit hic vō ifirmitatib⁹ diez vite sue misera biliter clausit. ¶ Nota circa hoc qd̄ dr̄ canicula. Duplex in celo canis est maior ⁊ minor. Maior alio noīe dicit Si rius ⁊ hꝫ in forma stellas.18.extra vō.11. Minor anticanis noiatur stellaꝝ.3. Cuz vō sol canē maiorē intrat calor du plicat̃ ⁊ egritudines in hūanis corporib⁹ generant̃ quib⁹ ad exitū multi pereūt ⁊ ab hoc cane dies caniculares di cti sunt. Et de hoc Persi⁹ inqt.iam sicca canicula messes excoquit.⁊ in hūc canē licentia poetica fingit̃ hicar cani culā fuisse mutatā. ¶ Notandū ꝙ lepra ē morb⁹ consumi lis corrūpens figurā ⁊ formā ⁊ cōpositionez mēbroꝝ ⁊ sic finaliꝛ ipsuz continuū soluens ꝓueniens ex materia melan colica dispersa per totū corp⁹. Et hec aut introducitur ab vtero aut post. Si ab vtero hoc est qꝛ generat⁹ est tpe men struoꝝ:aut qꝛ filius est leprosi.aut qꝛ leprosus cōcubuit cū muliere p̄gnante. Si post vteꝝ hoc pōt esse: qꝛ aut aer est malus ⁊ corruptus pestilētialis aut cōtinuauit cibaria me lancolica.s.lentes ⁊ alia legumina ⁊ carnes melācolicas vt vulpes.vrsi ⁊ apri.⁊c. ¶ Notandū ē ꝙ Ictericia ē vniuer salis desedatio cutis sicuti morphea ē desedatio cutis ma culosa.sed tñ drñt in hoc.qꝛ morphea ē pp errorem tertie digestiue:hec tertia pp erroꝛez secūde. Et sunt tres ei⁹ spe cies.s.citrina viridis ⁊ nigra.⁊ hunc morbum frequenter ydropis sequitur q ē error virtutis vnitiue in toto corpe se quens mutationē virtutis digestiue in epate.⁊ ita ydropis est error virtutis digestiue in epate. Itez loripes.i. claudus habens pedē tortuz ad lori similitudinez vel habēs pedē ligneū loris alligatuz de quo Iuuenalis loripedē rectus deridet ethiopem albus.itē gibbus istruma sed interest nā struma in pectore ē:gibbus i dorso.vñ Iuuenalis.strumo sum atqꝫ vtero pariter gibboqꝫ tumētem.

¶ Ciborum autē mediocris sit facultas. Pot⁹ autē sit tenuis eiusdēqꝫ parcitas. Vestium autez similiter absit penuria.

¶ Cibarioꝝ aūt. In hac parte Boetius ꝑtractat de his que circa iaz nouiter introductum.respicienda sunt.s.de bita ciboꝝ pot⁹ atqꝫ vestimentoꝝ subministratio ⁊ hoc in generali. In tertio aūt capitulo magis specialius. Et dicit aūt pro certe facultas ciboꝝ sit mediocris.i. neqꝫ habun dans neqꝫ deficiens.potus aūt tenuis supple sit qꝫ pro et parcitas.i.modicitas ei⁹ ⁊ penuria.i.caretia vestiū absit. ¶ Notandū ꝙ natura per se non est sufficiēs ad speculā dum sed opꝫ cibum ⁊ potuz ⁊ reliquuz famulatuz preeri stere.sed hec nullo mō excessiua cū natura modicis mini misqꝫ cōtenta sit libro scdo de ꝯsolatiōe phie prosa quita. Tollerātia ergo fames est.vt inqt Seneca.i .epla quam tollerauerūt qdā in obsidione exēplo maioꝝ nostroꝝ qui terras lustrabant ac maria nō vt mulsuz vinū preciosusqꝫ cibus fauces eoꝝ transiret sed soli cōtemplatiōi dediti ma luerūt potius comedere vt viuerēt qꝫ viuere vt comederēt Tirannides eniz atqꝫ subuersiones vrbiū bellaqꝫ. vel ho stilia vel ciuilia vti Hieronym⁹ in epistolis testat̃ nō ꝓ sim plici victu oleꝝ pomorūqꝫ excitari. Diogenes asseruit. sed pro carnib⁹ epularūqꝫ delitiis legamus predecessorum li bros antiquorūqꝫ volumina Dicearchi xenophontis Io sephi. Euboli.reliquorūqꝫ pene oium q historiā scribunt ⁊ nil aliud reper.em⁹ qꝫ vilib⁹ cibis ⁊ his mediocriter ve

teres illos ob studiū vitasse.crapulas quoqꝫ atqꝫ delitias veluti cōtemplationū impedimēta penit⁹ euitasse ipse. cui delicie mentē humi deiiciūt atqꝫ eā corporeis nexib⁹ retē tam ne in apicem cōtemplationis eleuetur ꝓpediunt. mo lestia autē victualiuz ecōuerso.quo fit vt Iuuenalis grae culū esurientez in celū eleuet. Persius qꝫqꝫ flaccus.psi tacum picas coruosqꝫ nostra inquit verba conari.dicit iu uenalis de graculo. Graculus esuriens si in celuz iusseris ibit. Et itē de reliquis Persius. Quis expediuit psitaco suū chere. Coruos quis olim suum cōcauum salutare. pi casqꝫ docuit nostra verba conari. Magister artis ingenii qꝫ largitor. Venter negatas artifex sequi voces.

¶ In primis igitur figurarum elementa represē tantium imprimenda est dilectio. coniungenda rumque litterarum non parum artificiosa coniū ctio.nec tali laborioso certamini multum est insi stendum nec cito vt Seruio placet abeunduz qm̄ si visus est in multis promptior.in aliis reperitur tunc ⁊ habilior.

¶ In p̄mis ⁊c. Hec est secūda pars principalis huius p̄ mi capituli in qua Boeti⁹ pertractat de his spēaliter que circa erudiendi aiūm versant̃ atqꝫ eūz exornāt fouētqꝫ vti sūt doctrine ⁊ sciētie qbus ipsi rudes iaz p̄mū litteris man cipati sūt erudiēdi. Et diuidit̃ hec secūda pars i tres par tes. In quaꝝ p̄ma ostēdit in qb⁹ ipsi rudes p̄mit⁹ sunt im buendi. In secūda in qb⁹ secūda ibi. Cōpleto. In tertia in quib⁹ tertia.ibi. Visis āt leuitatū. Prima haꝝ adhuc in duas ptes subdiuiditur. In prima oñdit quō rudes primi tus in grāmatica ibuant̃ poesi ⁊ rhetorica. In secūda cau telam circa hoc subministrat.ibi cauēdū. Prima iteꝝ i du as.nā p̄mo ostēdit quō i grāmatica erudiātur.secūdo quō i poesi ⁊ rhetorica.ibi Senece traditio. Prima adhuc in duas.nā primo facit qd̄ dictū est quo ad p̄mena grāmati ce elementa secūdo quo ad secūdaria fundamēta.ibi. Se cūdum laboriosi. Prima iteꝝ in duas.primo facit qd̄ di ctum est secūdo tempus circa hoc statuit quo hmōi erudi tiōi sit imorandū.ibi. Nec tali labo ioso. Et dicit p̄mo bo etius ꝙ dilectio figuraꝝ representātiuz elemēta.i.litteras ē iprimēda rudib⁹ i p̄mis.i.in p̄ncipio.qꝫ ꝓ ⁊ cōiūctio .i. cōbinatio cōiūgendaꝝ subaudi litteraꝝ ad syllabas ⁊ dicti ones facienda:cōiūctio inquā artificiosa nō paꝝ.i.multuz ⁊ tangit̃ ibi liptote. deinde tps quo huic sit imorandū stu diis adiicit dicēs. Nec est isistēdū.i.imorandū multū ta li laborioso certamini.i.studio.nec est abeūdū.i.recedeu dum cito vt Seruio illi magistro placet ⁊ est parenthesis. qm̄ subaudi si puer visus fuerit promptior.i.potentior ex frequenti sup̄adictoꝝ vsu in multis idest multo tūc reperi tur habilior in aliis scientiis subaudi altiorib⁹. ¶ Notā dum ꝙ Boeti⁹ dicit rudes primū in grāmatica ibuendos ⁊ ratio hui⁹ est.qm̄ vt vult Alforabius ipsa grammatica mater est alteꝝ artiū que a litteris nomen acceperit. Dici tur eniz grāmatica a grāma qd̄ est littera ⁊ icos sciētia ipa eniz est qua concept⁹ humani demū cūcte doctrine aptius liberiusqꝫ significant̃. hanc necessitas adinuenit.cū enim ante eius iuētionē homines inordinate atqꝫ pro libito et sine arte loquerentur eueniebat vt minus bene cōcept⁹ su os exprimere:sed ⁊ minus apte intelligere valerēt.quo fie bat vt tardius ac difficilius scientias tradere possent. qua de re curauerūt sapientes has incōmoditates tolle. extra diderūtqꝫ artificiosum loquēdi modū vniformē ac cōgru um vt oēs cōceptus humāi demū cūcte doctrine per eun dem artē liberius significarent ⁊ adiscerēntur. ¶ Notan duz ꝙ hoc.vocat oēs litteras elementa ⁊ non incōgrue si cut eniz ipsa elementa p̄ncipia sunt oium elementoꝝ:sic lit tere p̄ncipia sūt oiuz dictionū ⁊ exinde orationum quo fit vt sicut ex diuersa commixtione elementorum diuerse fi ant elementorum species.sic quoqꝫ ex diuersa cōbinatiōe

litterarum diuerſa ſit vocum dictiouum. ⁊ orationum rep̄ſentatio. Et has litteras multiplici manerie fore noſcimuſ quaſdā. ſ. hebreas: alias caldeas: aliaſ egyptias: alias grecas: alias latinas. hebreaꝝ litteraꝝ quas primus dicūt inuētor erat moyſes. ⁊ ſunt numero. 22. Syrioꝝ aūt ⁊ caldeorū hebreis litteris numero ⁊ ſono concordantes ſolis caracteribus differētes litteras Abraam īueniſſe credit. Egyptiorūm vero lr̄as Iſis regina inachi filia de grecia veniēs in egyptum reperit ⁊ egyptiis tradidit. litterarum aūt grecarum vſum pmuꝫ Fenices reperierunt vnde Lucanus. Fenices primi fame ſi credit auſi. Menſurā rudibus vocēq̄ ſignare figuris. Sed cadm⁹ Agenoris fili⁹ grecas lr̄as ex fenice. 15. attulit in greciaꝫ. quib⁹ ipomides i troiano bello tres adiecit. Poſt quē ſimonides artiſicialis memorie inuētor tres alias addidit. Latinas vero litteras. vt refert iſidorus cui i his maior eſt auctoritas. Carmētis nympha primo italicis tradidit verum. 17. Litteras ſolum exhibuit que ſunt. a. b. c. d. e. f. g. i. l. m. n. o. p. r. ſ. t. v. Poſtmodum autem. h. littera pro nota aſpirationis addita ē. lr̄aꝫ etiā. q. in pceſſu tp̄is latini inuenerunt loco cuius veteres. c. ſcribebant. rurſus Saluſtius ludi magiſter pmo. k. adinuenit loco cuius veteres. c. ſcribebant atq̄ꝫ. q. inſuper ex tempore Auguſti. 10. littera adiuncta eſt. ⁊ poſtremo eiuſdem Auguſti tp̄e latini a grecis duas lr̄as mutuarūt. ſ. y. ⁊ z. pp nomina greca meli⁹ ſcribēda qbus oīb⁹ adunatis latinū ydioma. 22. litteris integrari manifeſtū eſt.

Secundum laborioſi certaminis ſtat edificiū improbi didimiq̄ꝫ traditionibus: necnon aliorum philoſophorum quos venerabilis commendat auctoritas. Animaduertendum eſt autem in huiuſmodi vt fideli reſolutioni ſubiaceat latina traditio: ⁊ adiſcentis idioma verbotenus explicatum ſit. fundamenti enim tenacitatem in his oportet conſiſtere.

Secundum laborioſi. in hac parte oñdit quib⁹ debent rudes informari poſt prima grāmatice elemēta atq̄ꝫ elemētoruꝫ combinatiōes. Et duo facit. nam primo facit quod dcm̄ eſt. ſcdo circa hoc eruditiōis hmōi modum tēpuſq̄ decernit. ibi animaduertendum. Et dicit ſcdm edificiuꝫ bene quidem edificium ſimilitudine q̄dam dictuꝫ. nam ſicuti ſapiens architector domuꝫ cōſtruendam ex minimis fundamentalibuſq̄ ptib⁹ ordinate itegrat. ſic ⁊ magiſter ipſe erudiendum ipſuꝫ ſingulis doctrinaꝝ particulis fundamētoq̄ atq̄ꝫ baſee integrat dꝫ. illud ergo ſcdm edificium laborioſi certaminis. i. ſtudii huius ſtat. i. firmatur in traditionibus. ſ. ſcriptis pbiq̄ p ⁊. didimi horum grāmaticoꝝ ⁊ alioꝝ. ſ. grāmaticoꝝ quos auctoritas venerabilis cōmendat. Tunc moduꝫ in hmōi traditionib⁹ obſeruanduꝫ oñdit. di. Certe animaduertēduꝫ. i. cōſideranduꝫ ē. in hmōi traditionibus ſtatiꝫ memoratis vt latina traditio ſubiaceat. i. correſpōdeat fideli reſolutioni. i. expoſitioni ⁊ declarationi. vt. ſ. ignota p ignotiora vel vnuꝫ pro reliquo nō interpretent. Et aduertenduꝫ eſt vt ydioma. i. loquēdi pprietas adiſcentis ſit explicatum. i. declaratuꝫ verbotenus. i. de verbo ad verbuꝫ. n. pro q. tenacitatem. i. firmitatē fundamenti. ſ. grāmatice: ⁊ per pñs oiuꝫ alia artium opꝫ. i. oportunum eſt pſiſtere in his. ſ. ſuperiorib⁹ traditionibus quaſi dicat cuꝫ hec ita ſint oportunuꝫ eſt vt hec fideliter declare doceātur. Notanduꝫ q̄ noſtre grāmatice plures fuerunt precipui ſcriptores ſicut Donatus cui⁹ magiſter Didimus fuiſſe dicit in littera poſit⁹. Priſcianus. Varro. ⁊ Quintilianus ⁊ reliq multiplurimi iter quos poteſt numerari. Ennius q metra cōpoſuit pmus. cui ſucceſſerunt Anatheon Sapho. Archilocus. Simonides. Caloſonic⁹. Aſclepius ⁊ multi alii quos longuꝫ enarrare foret hoꝝ ſcripta ⁊ ſi nō oia tamē aliqua leuiora poſt prima elementa vidēda ſunt.

Nec menſtruoſo ſaltu phebes abeundum eſt nec ſolari curſu tm̄ confirmandum. ſed expleto mercurii interuallo eodemq̄ꝫ fere duplicato diligenter immorandum. Diligentia enim cuiuſlibet operis obtuſitas ingenii permollitur.

Nec mēſtruoſo. Hic ſubdit quāto tp̄e in hoc ſcdo addiſcendi ordine imorandū ſit. ⁊ dicit nec eſt abeundū. i. recedendū ſubaudi a ſtudio ⁊ certamine p̄dictaꝝ traditionum menſtruoſo. i. defectuoſo ſaltu. i. curſu lūe qui curſus mēſe compleiar. Nec ē imorandū tm̄. i. ſolūmō curſu ſolari. i. annuo. per annū. n. motus ſolis perficit. ſed ē imoranduꝫ diligenter expleto. i. completo vel toto interuallo. i. motu mercurii illius planete ⁊ non vnico ſed eodē. ſ. interuallo duplicato fere. ſ. quaſi. ⁊ quia mercurius annis duob⁹ curſum ſuū perficit quib⁹ duplatis quattuor efficiunt: liquet quatenus ſuperiorib⁹ doctoꝝ traditionib⁹ quattuor annis diligenter ſit imorandū. Diligēter inquā per obtuſitas. i. obtūdo cuiuſlibet operis peragēdi pmollit. i. facilitatur diligentia. Notandū lꝫ ſm pħm octauo politicoꝝ vtile ⁊ commēdabile ſit participare aliq̄ſi liberales artes atq̄ꝫ mathematicas quaꝝ vſus ordinat ad exercitiū excellētiaꝝ doctrinaꝝ vſq̄ꝫ ad certū terminuꝫ. tm̄ ptinue ⁊ aſſidue exercere ſe in eis vſq̄ꝫ ad q̄cunq̄ꝫ pfectionē nonnūq̄ꝫ nociuum eſt: q: ptinua pſideratio in illis retrahit aut ſimpliciter aut pro parte ab vſu virtutis moralis. quare eſt ſtatut⁹ terminus quo ipſis ⁊ eaꝝ cuilibet erit imorandum. Notādum ſicut iam pluries i philoſophicis atq̄ꝫ mathematicis pbatuꝫ eſt corpora ipſa ſiderea tam planetaꝝ orbium quā octaui celi qd Ariſto. pmū mobile arbitrat⁹ eſt lumē atq̄ꝫ claritateꝫ a ſole recipere ipſe. n. eſt fons luminis vti corporis ſui teſtatur imenſitas qua terrā vti Ptholomeus docuit centies ſexageſies ſexies excedit. ſilr in eo virtus ē vnitiſſima qd corporis ſui proba compactio. ſilr quoq̄ꝫ in eo lux eſt diffuſior qd ſua in medio orbium oſtendit ſituatio. verūtamē modo receptionis lucis huiuſmodi iter corpora eſt dr̄ia. Nam alia qdeꝫ in pfundo recipiunt vti ſūt corpora trāſparentia ⁊ diafonica ſicuti ſunt fere oiuꝫ ſtellarū corpora. Alia in ſupficie tātū vti ſunt corpora opaca quorum numero luna eſt. quocūq̄ꝫ tm̄ modo ſint neceſſe eſt vt radiorum lucis piectioni ſint obiecta. ⁊ quanto magis ab huiuſmodi radioꝝ piectione elongant: tanto magis ab ipſa luce deficiunt quo fit vt lunā ſolū menſtruā. i. defectiuā inter corpora celeſtia exiſtimem⁹ tam quo ad nos q̄ꝫ quo ad rei veritatē. quo ad veritateꝫ qdē cuꝫ terre diametralis interpoſitio ne radiis lucis illuminetur ipſam obnubilat quod in eclipſi manifeſtū ē. quo ad nos auteꝫ cū noua nobis reuoluit. tp̄s quoq̄ꝫ reuolutionis hui⁹ veteres menſē noiauerunt a mene qd defectū ſonat. hinc menſtruoſaꝫ lunam dicimus quaſi mēſe quolibet defectiuaꝫ. volens itaq̄ꝫ Boetius certuꝫ terminū in grāmatice rudimentis adiſcendis cōſtituere dixit non fore abeūdum a ſtudio hoc lunari reuolutione lune quam mēſtruoſā dixit. ſ. menſe defectiuam. nec ſolari curſu hoc eſt āno. ſol eniꝫ vti aſtrologicis pſiderationib⁹ iam dudū demonſtratū ē die qualibet. 59. minutis. ⁊. 8. ſecundis i zodiaco fere gradit quibus per. 365. dies pgregatis atq̄ꝫ ad integros gradus reductis. 360. zodiaci gradus pſtituunt ⁊ his. 12. ſigna integrātur. q̄re manifeſtū ē ſolē totū zodiacū. 365. dieb⁹ q annū efficiūt indubie peragrare. neq̄ꝫ etiam illo ſpacio ab hoc certamine abeundū Boeti⁹ ſtatuit ſed imoderandum ē quattuor annis quos per mercurii motum explicauit.

Senece traditio. inexpletio lucani. Virgilii plixitas: ⁊ Statii vrbanitas. dura flacci tranſlatio durior Perſii editio. Marciani non indigna lectio. Naſonis diſcretio ſunt indagāda memorabiliq̄ꝫ cellule cōmendanda.

¶ Senece tradicio. Lucani inexpletio. In hac parte. bo. oſtendit quib⁹ doctoꝝ traditionib⁹ poſt ſuperius memoratas doctrinas rudes ipſi ſūt imbuendi. Et diuidiť in duas partes. In prima dicit ꝙ poſt ſupradicta in poetaꝝ traditionibus in quib⁹ maioꝛ pars grāmatice cōſtituta ē ipſi rudes erudiantur. In ſecūda quatenus in rhetoricis inſtitutis que poetrie coniūctiſſima dinoſcunť poſtea imbuentur. ibi. Ceteroꝝ aūt. Et dicit hinc. i. poſt ſupradicta. ſūt indaganda. i. perquirenda. hec. ſ. Senece traditio. i. editio. Lucani inexpletio. qm̄ anteq̄ʒ librum ſuum pficeret morte preuentus eſt. Virgilii prolixitas. i. in ſcribēdo. Statii vrbanitas. i. curioſitas. ſemp enim reꝝ vrbanaꝝ ſcriptoꝛ extitiť. Flacci. i. Oratii dura tranſlatio q̄ꝛ vitioꝝum reprehenſiua. Perſii flacci editio durioꝛ ſubaudi q̄ʒ horatii tam ſtilo q̄ʒ vitioꝝ reprehenſione. Martiani leſio. i. reprehenſio non idigna imo digna. Naſonis ſupple Ouidii diſcretio hec oīa indaganda ſunt atq̄ʒ cōmendanda. i. imprimēda cellule memorali. i. memoratiue. ¶ Notandū licet ars ipſa poetica inter ſcenicas cōputetur: atq̄ʒ Plato poetas a ciuitate expelli iuberet eo ꝙ dicebat eos virtutū inimicos in quo ⁊ cum Tullius libro ſecūdo tuſculanaꝝ qōnum cōmendat: nihilominus vtilis eſt ſi ſuo debito initať atq̄ʒ vſu licito exerceat adiſcunť nempe in ipſa verba valde vtilia. Auguſtino lib. pmo cōfeſſionū teſte ſententiis grauiſſimis referta ipſius etiam ſtudia iuuentutem agūt. ſenectuteʒ oblectant. ſecūdas res ornant aduerſis perfugium ac ſolatiū pbent delectant domi: nō impediūt foris: pernoctāt nobiſcum peregrinantur: ruſticantur: nec mirum cum ⁊ democritus tradiderit bonos poetas diuino quodam ſpiritu iflammari ex quo cecinit Ouidius. Eſt deus in nobis ſunt ⁊ cōmercia celi. Sedibus etbereis ſpiritus ille venit. Ipſa etiam poeſis rhetorice eloquentie maximū preſtat additamentum. quare ⁊ rhetorice cōiunctiſſima ē atq̄ʒ pene germana. Eſt enim vt inquit cicero finitimus oratorum poeta: numeris aſtrictioꝛ paulo. verborum aūt licentia liberioꝛ. multis vero ornandi generibus ſocius ac pene par. Cū ergo omnia hec poetriam afferre Boetius ipſe agnoſceret hortatur vt maiorum veſtigia ſequentes rudes ipſi poetas ſummopere amplectentur ⁊ hos maxime quos in textu cōmemorat inter quos Mantuanus vates Virgili⁹ tanto excoluit vt optimus poetarum dici meretur.

¶ Ceteroꝝumq̄ʒ philoſophoꝝuʒ prout ingenii ſuppetit capacitas non ſub ſilentio eſt pretereunda moralitas vt ſic ſententioſa dictaminis vigeat ſerenitas ⁊ metroꝝum floreat iucunditas O quaʒ Tullii venerabilis facundia ſummis deſideriis ē collocanda.

¶ Ceteroꝝ aūt phoꝝ. In hac parte Boetius oſtēdit qūo poſt grāmaticam atq̄ʒ poeſim rudes in rhetorica ſint erudiendi. Et diuidiť in duo. nam pmo facit quod dictum ē. ſcdo anthonomaſice circa. M. Tullii ciceronia facundiā verſandum ſtatuit. ibi. o quantum. ⁊ dicit. Etiam ceterorum phoꝝ moralitas non eſt pretereunda ſuo ſilentio: imo eſt totis niſibus amplexanda: ⁊ hoc quantū capacitas. i. valentia ingenii ipſius erudiendi ſuppetiť vt ſic ſerenitas .i. ſplendoꝛ dictaminis vigeat ſententioſa. i. plena phoruʒ ſententiis atq̄ʒ iocunditas metroꝝ floreat. ⁊ inde ſubdit o quantuʒ facundia venerabilis Tullii eſt collocanda ſummis deſideriis. qm̄ ſicuti Ariſto. inter phos. inter poetas Virgilius. ſic quoq̄ʒ ipſe marcus Cicero inter oratores excuſit. ¶ Notādū circa hoc ꝙ dicit vt ſic dictaminis ſententioſa ⁊c. Cicero ipſe ⁊ reliqui qui rhetoricaʒ docuere faſſi ſunt eloquentiam ſine ſapientia obeſſe plurimū ⁊ prodeſſe nunq̄ʒ ſapientiā vero ſine eloquētia plurimū pfuiſſe. hoc tamquaʒ arbitrantes eloquentiā non debere iudicari atq̄ʒ laudari verboꝝ ſolo ſplendore ſed ſm̄ grauiſſimas ſententias a vera ſapientia ſapienter elicitas. Parū ergo ſubſtātie vel virtutis aut ſolide pulchritudinis oratiōi afferre videtur qui ſolum rhetorice ⁊ eloquentie vacat. veluti q nuda ex aliena precioſaq̄ʒ materia verba ligat. de re Marc⁹ cicero in eo libro quē de oratore ad quintū fratrem edidit ⁊ ipſe Quintilian⁹ cum de inſtitutiōe oratoria ageret raꝝ aut nullū fateñ optimū eſſe ea etate orato em cuius rei af ſcrūt non inſuitam cauſam. nā oratorē in omni ſapiētie genere pſuadere oportet vt ſic que alibi didicit cū ſplendore dicendi pferat ⁊ bene gdem. quo cuiʒ pacto in ſacris litteris pſuadebit qui eas nūquā legit aut qs i naturalibus q Ariſtotelē reliquoſq̄ʒ philoſophos nō viderit: certe nullo. Coniūgenda eſt ergo ſapientia cum dictamine vt ſic quod in aliena doctrina pcipitur ſub decore rhetorico pferať.

¶ Cauendum autem in huiuſmodi ne contingat vt iotario contingebat. ipſe enim triginta annis ignorantiam ſuam predictorum philoſophorum in gymnaſiis tradidit imbuendam. Cuʒ vero dies vt preeſſet. mediocribus aduenifſet cuius vxoꝛ eſſet Eneas dubitaſſe ſe diuti⁹ aſſerebat queʒ cū in emiſtigioꝝ Virgilii ſerenitate veniſſet. Requiſituſq̄ʒ a quodam ſuorum diſcipulorum qualiter primam huius dictionis ſyllabam magiſter vertere verſu poſſet: reſpondit: abſurdum cēt tanti nominis primam ſyllabā abbreuiari ſed potius acuto accentu pronunciari. Ecce quantū dure ceruicis obtuſitas perdidit temporis ⁊ expenſe.

¶ Cauendū aūt eſt. ⁊c. In hac pte Boetius cautelā circa oīa predicta ſubiūgit innuēs p eam ſuperiorib⁹ doctrinis ardue diligenter atq̄ʒ cū profectu inuigilādū. Et tria facit primo ipſū incōueniens precauēdū oñdit. ſcdo pdicta epilogat cōcludendo ibi. Ecce quantū. ⁊c. Et dicit cauenduʒ eſt autē in ſuperiorib⁹ traditionibus ⁊ circa eas adipiſcēdas ne id cōtingat alicui qꝺ contigit. id eſt euenit iotario ſic dicto. ipſe eniʒ. ſ. iotarius tradidit ignorantiā ſuā imbuendam. i. erudiendā gimnaſiis. i. ſtudiis pdictoꝝ phoꝝ ſubaudi tam grāmaticoꝝ q̄ʒ poetaꝝ ⁊ rethoꝝ. 30. annis. i. ſpacio. 30. annoꝝ. Cū vero dies vt peſſet ſcolaribus, mediocribus ſubaudi eos erudiendo aduenifſet. ſ. poſt expletū ſtudium. 30. annoꝝ aſſerebat. i. affirmabat ſe dubitaſſe diuti⁹ cuius vxoꝛ eſſet eneas quē ſupple eneā inueniſſet in ſerenitate carminis dico emiſtigioꝝ. i. verſuū imperfectoꝝ Virgilii. Et ruſum idē iotarius requiſitus. i. id eſt interrogatus a quodā ſuorum diſcipuloꝝ qualiter. i. qua mēſura poſſet vertere verſu. i. in verſu primā ſyllabaʒ hui⁹ dictionis magiſter. Reſpondit ſubaudi iotari⁹ abſurdū. i. incōueniens fore abbreuiari. i. corripi. ſ. in metro primā ſyllabam tanti nois. ſed ſupple arbitrat⁹ eſt eā pronūciari acuto accentu .i. prolatiōe lōga. eſtimabat eniʒ ob honoris cauſaʒ abſurdum nimiū primā ſyllabā eius corripi. Tūc epilogādo cōcludit dicens. Ecce quātuʒ tēpus q̄ꝛ. 30. annos ⁊ q̄ʒtuʒ expenſe pdidit obtuſitas. i. hebetudo dure ceruicis. ¶ Notanduʒ qm̄ oīs cognitio teſte tullio in dialogo ad hortēſium multis ē obſtructa difficultatibus. Eſt eniʒ ⁊ in ipſis rebus obſcuritas ⁊ in iudiciis noſtris ifirmitas. qua ex re ſocrates ipſe nihil ſē ſcire dicebat. Inuigilanduʒ eſt igitur ſtudio ſine deſidia queadmodū veteres ipſi ſapie ſtuduerunt vt ſic q̄ʒtum mens imbecilla atq̄ʒ ceruicis excludit obtuſitas tantū iugis atq̄ʒ diligens vigilantia adducat. ſic ſocratis memorati fuere ſtudia. qm̄ vt Valeri⁹ li. 8. addiſcere quotidie nō deſiſtebat. De pictagora etiā ferť ꝙ doctrinis iugiter inſiſtebat. vñ ⁊ eunodius ait. Artium magiſter eſt inſtantia. Nouerca eruditionis eſt negligentia. Hinc catho moralis monuit. Inſtrue preceptis animum ne diſcere ceſſes. Nam ſine doctrina vita eſt quaſi mortis imago. Non ſic iotarius cuius mores precauendos boetius aiſe

rit. Hic nempe lȝ annis. 30. ſtudio incubuiſſet: nulla tñ ſci
entia cõualuit: cũ ſe recipiẽtẽ vt decuit tradẽti ꝯcordia nõ
ſociauit. ¶ Notãdũ virgili⁹ poſt multa atqȝ diuerſa ſua
opa tãdẽ eneidẽ aggreſſus ẽ. Librũ qdẽ noibus ac rebus
grecis, latinis cõeȝ. reliqtqȝ in eo morte ꝑuent⁹ quedam
impſecta. ob ea igni ipm cõcremari iuſſit. ſȝ iſtud haud
factũ ẽ. Auguſtus vero iuſſit tuccã atqȝ varrũ viros ea eta
te excellẽtes hac lege ipȝ emẽdare vt ſupflua demerẽt: nil
adderẽt tñ. vñ ⁊ ſemiplenos iuuenim⁹ eius verſiculos q̃s
emiſtigia dicũt. De qua te ſulpitii carthaginẽſiſ extãt hu
iuſmodi verſus. Iuſſerat h rapidis aboleri carmia flam-
mis virgili⁹ phrigiũ q̃ cecinere ducẽ. Tucca vetat varruſ
qȝ ſimul. tu maxie ceſar. Nõ finis ⁊ latie cõſulis hiſtorie.
⁊c. Et in his emiſtigiis iotari⁹ ipſe imbecilla mẽte eneaȝ
repiens ipſuȝ vxorẽ fore cuiuſdã eſtimabat neſciẽs phri-
gie du: ẽ. Anchiſe pre venere mre ꝑcreatũ eneã. ¶ No.
ceruix ꝓprie poſterioris ps colli ẽ. ⁊ qñqȝ accipit ꝓ ſupbia
qñqȝ ꝓ toto capite: ⁊ h mõ hic capi põt cũ dr dure ceruiᷤ
cis: ideſt duri capitis ad recipiendum alimẽta doctrinaꝝ.

¶ Cõpleto aũt nõ indebite hmõi gynnaſii rudi
mento ad maioris inqſitionis ſcie limina ꝓcedẽ
dũ eſt. Scientie inquã quã veri falſiqȝ nouim⁹ in
dagatricẽ. ſolãqȝ ſcientiã ſciẽtiaꝝ titulo ſubtilita-
tis obſtipãteȝ ſubiecta. Hec eſt in quã ſcolaris do
mina que penetrãti veſtiũ natura ad ſcientiaruȝ
quarũlibet faſtigia ꝓbet incremẽta virtutuȝ. quid
aũt lucidi⁹ cognitiõe quoqȝ vniuerſaliũ ſcientiarũ
magiſtra: quadriuialiũqȝ potentia. collateraliuȝ
ſcientiarum plenitudo.

¶ Cõpleto aũt nõ indebite. ¶ Hec ẽ ſcda ps ſecũde ptis
principalis hui⁹ ꝑmi capituli in qua poſtq̃ȝ boeti⁹ oñdit
qbus ꝑmo ab infantia imbuẽdi ſunt iuuenes: nũc decla-
rat in qbus erudiẽdi ſunt ſcdo. ſ. in ipſis ꝑmordialib⁹ logi
ce artis inſtitutis. Et diuiditur hec ps in duas ptes. In
q̃ꝝ ꝑma ꝑ oia ſe ꝑorib⁹ ꝯtinuãs vt informãdos ⁊ erudien
dos attẽtos faciat logicã apte cõmẽdat. In ſcda ordinem
modũqȝ in logica ꝓficiſcẽdi demõſtrat. ibi. Ad hui⁹. pria
in duas. nã ꝑmo dicẽda dictis ꝯtinuat. ſcdo logicã cõmẽ
dat ibi. Scie inq̃ȝ. Et dicit ꝙ cõpleto ⁊ ptrãſito nõ inde-
bite ſubaudi ſicut iotari⁹ ipſe ſine fructu. ſȝ diligẽter rudi
mẽto. i. noua inſtructiõe hui⁹ gynnaſii. i. ſtudii grãmatice
. ſ. ⁊ poetrie atqȝ rhetorice ꝓcedẽduȝ ẽ ad limĩa. i. introit⁹
ſcie q̃ maioris ẽ inqſitiõis. i. inueſtigatiõis. Tũc ad cõmẽ
dationẽ ipſi⁹ logice accedit. ibi. Scie inq̃ȝ. Et diuidit nã
ꝑmo cõmẽdat ipſaȝ q̃ ad ſe totã. ſcdo q̃ ad pteȝ ibi. Quid
aũt cognitiõe. Primo ꝯmẽdat ipſaȝ totã vno mõ. ſcdo alio
mõ ibi. Hec ẽ inq̃ȝ. Et dicit. poſt ꝓdicta accedẽdũ ẽ ad li-
mina ſcie maioris inqſitiõis. Scie inq̃ȝ quã nouim⁹ ſolã
eſſe indagatricẽ veri ⁊ falſi. ⁊ hec ẽ ipſa logica cuȝ verum
⁊ falſum non indagantur niſi ipſa argumentatione mediã
te. ſola aũt logica arguere docet. quare ⁊ ipſaȝ ſolã inueni
mus ſciaȝ ſciẽtiaꝝ ꝑ anthonomaſiã rõne cõitatis ei⁹ atqȝ ad
miniſtratiõis adminiculat nẽpe oibus ſciẽtiis ⁊ ea reco-
mẽtat ipſum modũ ſciẽdi vocat cũ dicit. Impoſſibile. n.
eſt ſciaȝ ſimul q̃rere atqȝ ſciẽdi modũ. lȝ h aliq ſolũ de lo-
gica vtẽte intelligãt. ſciaȝ inq̃ȝ ſciaꝝ obſtipãteȝ. i. circũeun
teȝ titulo. i. honore ſubtilitatis ſubiecta. i. obiecta aliaruȝ
ſciaꝝ. Poſt hec cõmẽdat eã alio mõ ⁊ dicit. hec. ſ. logica
inq̃ȝ eſt dña ſcala. i. gradualis per ipſaȝ. n. ad culmĩa oiuȝ
aliaꝝ ſciaꝝ aſcẽdit cũ ipſa ad oiuȝ methodoꝝ pncipia viã
hẽat. ⁊ h eſt qđ ſubdit q̃. ſ. logica ꝓbet penetrãti. i. rimãti
faſtigia. i. ſũmitates quarũlibet ſciaꝝ incremẽta. i. augmẽ
ta virtutũ. ſ. attigẽdi. ⁊ hoc natura veſtiũ. i. pmiſſaꝝ. ſ.
maiore ⁊ miore mediãte. Et vocat ipſas pmiſſas. ſ. maio
rẽ ⁊ miorem extremitates veſtes ꝓſilẽ. ſicuti. n. veſtes ipſe
corpus circũdant atqȝ cõtegũt: ſic ⁊ pmiſſe cõcluſioneȝ
ipſaȝ includũt. Qua ex re dictũ ẽ ꝙ ipſis ꝑmiſſis poſitis ⁊
cõceſſis neceſſe eſt aliud. ſ. cõcluſionẽ euenire ex his q̃ po
ſita ſũt ⁊ cõceſſa. Tũc cõmendat ipſaȝ quoad partẽ. Et di
cit. ſȝ qđ ẽ lucidi⁹ cognitiõe vniuerſaliuȝ. i. ea pte logice q̃
de vniuerſalib⁹ ẽ q̃. ſ. cognitio ẽ magiſtra. i. magiſtratũ te
nẽs triuialiũ artiũ. i. inter triuiales artes q̃ ſunt grãmati-
ca logica rhetorica. qȝ ꝓ ⁊ eſt potẽtia. i. vis quadriuiuiali
um artiũ. ſ. ariſmetrice geometrie aſtrologie ⁊ muſice. ipe
nãqȝ ſteriles mute atqȝ ipotẽtes ſunt ſine logica. qȝ ꝓ ⁊. ip
ſa eſt plenitudo artiũ collateraliũ. ſ. oiuȝ aliaꝝ. ¶ Notan
dũ logica iter artes liberales ſcda ponit q̃uis boeti⁹ ip-
ſaȝ poſt rhetoricã moueat addiſcẽda. Et rõnalis dr. ipſa
. n. diffinire docet atqȝ diuidere verũqȝ a falſo diſcernere
neceſſaria certe ⁊ talis arsqȝ ſcḋm hugo. in didaſcolõ ꝑ eã
ſubtilib⁹ obiectiõib⁹ latẽs veritas repit. Hãc ſapiẽtiſſi-
mus Salomon in ꝓuerbiis addiſcẽdã admonet duȝ nos
hortat itelligam⁹ ſmões prudẽtie veritatiſqȝ verboꝝ nec-
nõ pabolas ⁊ obſcurũ ſmonẽ. ⁊ dicta ſapientũ ſil'⁊ enig-
mata. q̃ oia vti hyrtõim⁹ ad magnũ oratorẽ ait. dialetica
ſũt. Auguſtin⁹ ẽt iter ceteras artes logicã cõmẽdat q: exer
citatoria potioraqȝ reddit igenia. Hec nẽpe diſciplĩa ẽ vt
dicit Iſido. lib. 2. q̃ ad differẽdas teꝝ cãs ẽ adinuẽta. qua
ꝓꝑ ſcia ſciaꝝ ẽ ſine qua nulla aliaꝝ ſciaꝝ pfecte hẽri põt.
¶ Notandũ ꝙ vniuerſale ẽ qđ vnũ verſuȝ in multis: ⁊ h
duplici qdeȝ rõne phyſica. ſ. atqȝ logica. phyſica nẽpe rõ
ne eſt ipſa cõis nã apta nata in multis repibilis ⁊ ab eiſ-
dẽ pticipabilis equalr vt humanitas ſcdȝ quã dictuȝ ẽ ꝙ
pticipatiõe ſpeciei plures ho es ſunt vnus hõ ex nã rei. ⁊
ibidẽ. Gen⁹ qdẽ potentia multas in ſe hȝ ſpẽs: actu vero
nullas. Logica vero rõne eſt ipſa vniuerſalitatis intentio
ꝓut itellectu cõficit vt gen⁹ ſpẽs. ⁊c. ⁊ ſȝ hãc dictũ eſt. in
tellect⁹ eſt q facit vniuerſalitateȝ in reb⁹. Et ſũt haꝝ inten
tionũ vniuerſaliuȝ quoqȝ maneries. vna qdẽ gen⁹ ſpecies
alia tertia dr̃ia quarta ꝓpꝛiũ accidẽs. quita quaꝝ certe co
gnitiõe nihil vtili⁹ exiſtit. quapꝑ ⁊ eadeȝ nihil lucidi⁹ vti
lius inquã tã ad predicamentoꝝ Ariſtotelis doctrinã cuȝ
nihil in ipſa coordinatione predicamentali ſituet niſi aut
gen⁹ aut ſpecies. ⁊c. Deſcendenti. n. a genere generaliſſi-
mo ad ſpecieȝ ſpecialiſſimã plato iubet q̃ieſcere. Silr ad
diffinitionũ aſſignationeȝ. cũ diffinitio qđ eſt eſſe rei indi
cet. Eſſe ãt rei nihil aliud q̃ȝ ſua qditas eſt quã certe dr̃ia
generi adueniens cõſtituit ⁊ ex his diffinitio integratur ⁊
rurſuȝ ad ea q̃ in demõſtratiõe ſunt vtilia vȝ diffinitio ⁊
reliqua. In textu ibi rudimento. i. nouo iudicio noua in-
ſtructiõe. ⁊ dr̃ a rudior is. Iteȝ ibi. limina. limen terminuſ
dom⁹ vel ediũ eſt limes vero regionũ. vñ ꝓſper anguſto
virtus limite celſa petit. Iteȝ in faſtigia. i. altitudines ſum
mitates. Eſt etiam faſtigium honor.

¶ Ad hui⁹ ãt impialis dñe apiceȝ ſcãdenduȝ eſt
hoc ordine. In primis igitur terminoꝝ intrinſeca
cognitio. eorũqȝ in ꝓpoſitiõe nõ latẽs copulatio.
ꝓpoſitionũqȝ nõ indigna cõnexio ſunt apponen
da. Terminoꝝ aũt determinatiões quas ſincathe-
gorewmata appellamus: memoraliter menti
ſunt imprimende vtpote que ſophiſtice nõ parũ
deſeruiũt fantaſie. hoꝝ aũt noticia trebatiũ viruȝ
meminimus prudentiſſimũ: ſed in hoc imperitũ,
quaſi indignã ſciẽtiã relatu ſub ſilẽtio preteriiſſe.
Hic aũt cõflictus aduenientẽ eundẽ miſerrime
ab his ſophiſtica vincente detentum vidimus: ⁊
indecenter a ſuoꝝ collegio ſequeſtratum. Quid
vlterius. anguſtia pudoris confuſus. quod prius
cenſebat indignum eloquio: poſtea ſociatim men
dicabar.

¶ Ad huius aũt imperialis. In hac pte poſtq̃ȝ boetius

logice cōmendationē ꝓmiſerat: nūc vero qualiter i ea eru
diendū ſit manifeſtat. Et diuidit̄ i duas ptes. In p̄ia ordi
nē in ea ꝓcedēdi demōſtrat. In ſecūda vo modū ꝓcedēdi
circa ordinē ipſū ſubiūgit. ſcḋa ibi. Ad iſtoꝝ ⁊ ceteroꝝ. pri
ma in duas. nā p̄io facit h̄ qḋ dem̄ ē circa logicā poſiti-
uā. ſcḋo vo circa ſophiſticā ſiue p̄uatiuā. ibi. Hui⁹ aūt im
perialis. p̄ia i duas. nā p̄mo facit h̄ circa termios cathe-
goremmaticos. ſcḋo circa ſincathegoreumaticos. ibi. ter-
minoꝝ aūt. P̄ia in tres ſecūdū tres ordies circa eā obſer
uādos. Et dicit p̄io ſcādēdū. i. gradati aſcēdēdū ē ad api
cē. i. ſūmitatē. hui⁹ dn̄e impialis. i. logice: h̄ ordine. ſ. q ſeq
tur. qm̄ cognitio itrinſeca termioꝝ. ſ. icōplexoꝝ vti noīs ⁊
verbi ſubiecti ⁊ p̄dicati. ⁊ h̄ q̄ ad p̄muꝫ ordinē. qꝫ ꝓ ⁊. co-
pulatio. i. vnio nō latēs coꝝ. ſ. termioꝝ p̄dictoꝝ in ꝓpoſi-
tiōe. ⁊ h̄ q̄ ad ſcꝫ ordinē. qꝫ ꝓ ⁊. cōnexio. i. cōiunctio nō in
digna ꝓpoſitionū. ſ. in ſyllogiſmo: ⁊ h̄ q̄ ad tertiū ordineꝫ
h̄ ſup. p̄dicta oīa ſunt in introitu logice apponenda. i. ap-
licāda rudib⁹. ¶ Notādū q̄ itrīſeca cognitio termioꝝ de
qua in lr̄a nil aliud ē q̄ꝫ noſſe qd ſit nomē ⁊ qd vbuꝫ apō
logicos ⁊ qua manerie ꝓpoſitionē ingredi valeāt. qdqꝫ ter
min⁹ cōis ⁊ qd ſingularis ⁊ qd gen⁹: q̄s termios incōple-
xos dicim⁹. Copulatio vo hoꝝ nil aliud ē q̄ꝫ coꝝ i ꝓpoſi
tiōe apta poſitio atqꝫ tūc cōplexionē ingrediunt̄. rurſum
ꝓpoſitionū cōnexio ſyllogiſm⁹ ē ſiue ſit cathegoricus ſiue
hypotetic⁹ ſimplr̄ dict⁹. demōſtratiuus ꝓbabilis vel ſo-
phiſticus. De qb⁹ oībus abūde in libris Ariſtotelis por-
phirii atqꝫ boetii tractatū ē. Uex q̄ diuerſe atqꝫ varie hu
iuſmōi ꝓpoſitionū cōnexiōes nimie fieri pn̄t ſiue ſincate-
goreumatū noticia q̄ ꝓpōnes tā in q̄litate q̄ꝫ in quātitate
diuerſificāt: termioſqꝫ ipſos cathegoreumaticos nūc am-
pliāt nūc reſtringunt nūc arrāt aliaqꝫ ⁊ alia faciunt q̄ in lo
gicis inſtituta ſunt. q̄ de re boeti⁹ hoꝝ noticiā p̄tereundaꝫ
minie mouet: rōne atqꝫ exēplo deā cōfirmās. Dicit. n. de
termiatiōes. i. ſigna tā vl'ia q̄ꝫ particularia ēt reliqua ter-
minoꝝ: quas. ſ. determinatiōes appellam⁹ ſincathegoreu
maticas. i. ꝯſignificatiuas ſūt ipmēde mēti memoraliter.
Et rōneꝫ ſubdit dicēs. qm̄ deſeruiūt nō paruꝫ imo multū
ſophiſtice fantaſie. i. illi pti logice. ⁊ ſubaudi nondū ſophi
ſtice ſꝫ ⁊ cuilibꝫ logice pti. Deinde exēplo predicta confir
mat dicēs certe nouimus trebatiū virꝫ prudētē ſꝫ iperituꝫ
in h̄. ſ. p̄teriſſe. i. trāſiuiſſe ſub ſilētio. i. nulla facta mētiōe
noticiā hoꝝ. ſ. terminoꝝ q̄ſi ſciaꝫ indignā relatu. ſꝫ die cō
flict⁹. i. diſputatiōis adueniēte vidimus eundē detentum
. i. ad metā redargutiōis deductuꝫ miſerrime ab his. ſ. ſin
cathegoreumaticus ſophiſtica. ſ. arte vincēte. ⁊ vidimus
eundē indecēter. i. opprobrioſe ſequeſtratū. i. diuiſū a col
legio ſuoꝝ. ſ. ſocioꝝ. qd vltra ſubaudi accidit. idem trebati
us anguſtia cōfuſus. i. turbatus mendicabat. i. mēdican
do ipetrabat poſtea ſociatim. i. p ſocios illud qḋ cēſebat.
. i. reputabat prius indignuꝫ elogo. ſ. noticiā terminoruꝫ
ſincathegoreumaticoꝝ. ¶ Notādaꝫ ſincathegoreuma. i.
cōſignificatiuuꝫ a ſin. i. con ⁊ cathegoreuma. vn̄ oēs alie
ptes orōnis a noīe ⁊ verbo ſꝫ logicos dn̄r ſincathegoreu
mata. ¶ Notāduꝫ fantaſia eſt de cognitis ſpēs in aīo fi
gurata. ſꝫ fantaſma eſt de incognitis. ⁊ hic tractū eſt vt ſo
phiſtica fallacia dicat̄ fantaſia: cū appareat aliḋ q̄ꝫ ſit: ſūt
. n. ſophiſtici elenchi nō veri elenchi q̄ꝫuis ita videantur
ſed paralogiſmi primo elenchorum.

¶ Hui⁹ aūt impialis dn̄e fimbriis dotata ars ſo
phiſtica: petulāti animo cōfuſa. nugatorieqꝫ lo-
quacitatis eulogio ꝑfuſa: mulieris fuco vultu ꝑfu-
ſa barbaras nationes obliquo ſidere reſpiciebat.
quā in cōmentariis alexādri ⁊ nr̄is nouim⁹ deco
ratā ⁊ trāſlatione ꝑfectā ſummope eſſe curandā.
¶ Huius aūt impialis dn̄e. Poſtq̄ꝫ boetius oſtdit in ſu
periori pte modū ꝓcedēdi circa logicā poſitiuā. nūc facit
hoc idē circa ipſaꝫ logicā ſophiſticā. Et dicit: aūt ꝓ certe
ars ſophiſtica. i. ars illa q̄ eſt de ſophiſticis elēchis dota-
ta. i. decorata fimbriis. i. extremitatib⁹ q̄ fimbria ꝑmiſſarū
dn̄r. ⁊ hn̄ cōſonū illi ē qḋ ſup. primo dixerat. q̄ penetrāti
veſtiū nā. ⁊c. hui⁹ dn̄e. ſ. logice iperialis ēt cōfuſa. i. ꝓlixa
petulāti. i. ſupbiēti audaci laſciuiēti ⁊ iportune potēti aīo
⁊ h̄ oīa bn̄ poſita ſūt ad ſophiſtaꝝ cautelas inſinuandas.
Debet. n. hr̄e ſophiſta cōfuſuꝫ atqꝫ ꝓlixū in diſputando
morē vt nemo ſuas rōnes itrinſecatas repetere valeat. ſil̄r
ſit petulās atqꝫ audax vt vult Ariſto. in elēchis. ⁊ ſeq̄t. qꝫ
ꝓ ⁊. ꝑfuſa. i. ꝑfecte vſa eulogio. i. teſtimōio nugatorie. i. ſi-
cte loq̄citatis. i. garulitatis. ēt cautela ſophiſtarū ē vt loq
multiplicēt vt ſic a circūſtātib⁹ docti videant̄. qꝫ ꝓ ⁊. ꝑfu
ſa. i. irrigata vultu. i. oſtatiōe fuco mulieris. i. apparētia
vere ſapiē q̄ꝫuis nō ſit. reſpiciebat barbaras. i. ignaras na
tiōes ſidere. i. oculo obliquo. quā. ſ. artē nouimus decora
tā i cōmētariis alexādri. ſubaudi ꝑipatetici ⁊ nr̄is ſup. cō
mētariis. q̄ꝫqꝫ ēt ꝑfectā. i. cōpletā trāſlatiōe ſubaudi hac
qua de greco ipſaꝫ in latinū vertim⁹ nouim⁹ curādā ſum
mope. i. diligēter. ¶ Notādū ſophiſtica ars duplex ē nā
q̄dā docēs ē: altera vo vtēs. Docēs q̄dē q̄ docet cogno
ſcere ſyllogiſmū ſophiſticū eiuſqꝫ p̄ncipia cāas atqꝫ paſſio
nes. Et h̄ ē vera ſcīa veruſqꝫ hitus demōſtratiōe acq̄ſitus.
Alia āt vtēs ꝑ quā ſyllogiſmo ſophiſtico vtimur ad di-
ſputatiōes. Et de hac in ꝓpoſito. hāc tn̄ vtēdā boe. mini
me cōmonet ſꝫ ad verſucias deceptiōeſqꝫ euadēdas ſophi
ſticas ſūmope adipiſcēdaꝫ ſuadet. ipſa. n. nulla ſapia ē ſꝫ
in loquēdo deceptio verboꝝ intricatio apparēs ſapia nō
exiſtēs. De hac gregorius loq̄t cū dicit. Sillogiſtica inq̄t
diſputatio qd aliud ē q̄ꝫ verbis cōtendere. ⁊ audiēres ſub
uertere ⁊ i ea vt Augu. placet. victoria verboꝝ ⁊ oſtētatio
ambitioſa q̄rit̄: nec mō tardos ſꝫ plerūqꝫ ingenioſos deci
pit. quapp̄ i lib. de doctrina xp̄iana vſuꝫ ſophiſtice diſpu
tādi dicit execrabileꝫ libidinemqꝫ rixandi. ſtudende tamē
ſunt verſatie non vt quiſqꝫ exerceat ſꝫ vt valeat ſummope
precauere. ¶ Iteꝫ fimbria fimbrie dicitur extremitas ve-
ſtis vel filum quod appenditur in decorem veſtium. hic
vero capitur aut pro extremitatibus ſillogiſticis per ſimili-
tudinem vel appendiciis logicalibus quibus vtitur ſophi
ſtica in ſuis argumentis. Item eulogium ſapientia vel bo
na fama vel teſtimonium dicitur. Item fucus color ē adul
terinus inde fucata ut dicit papias depicta tincta adulte-
rino colore contaminata ficta non vera apparentia.

¶ Ad iſtoꝝ ⁊ ceteroꝝ ꝑfectioneꝫ triplici ſolemus
vti recordatiōe quaꝝ prima eſt vocalis. ſcḋa men
talis. tertia vero cōis. vocalis ſophiſticū facit. mē
talis iudiciū: cōis ſi cōtinuata fuerit facit ꝑfectaꝫ
vocalis cecitateꝫ. mentalis ſciētiā. cōis vſuꝫ. vſus
aūt ad magiſteriū ꝓperare feſtinat. Sicut. n. pru
dentia ſine iuſticia paꝝ vel nihil ꝓdeſt. iuſticia a u
teꝫ ſine prudentia multū: ſic ſcientia ſine vſu pro-
deſt parū vſus aūt ſine ſcientia ꝓdeſt multū.

¶ Ad iſtorum ⁊ ceterorum. In hac parte boetius poſtq̄ꝫ
ordinem procedendi in ipſis primordiis logicalibus oſtē
dit. nunc vero circa ordinem temporum modum atque
normam obſeruandos ſubiungit. Et diuiditur in duas
partes. nam primo facit quod dictum eſt. ſecundo cuidā
tacite queſtioni reſpondet ibi. Si vero. prima in duo naꝫ
primo modo ponit quo in acquirendis logice inſtitutis
vtendum ſit. ſecundo vero tres effectus ex hoc proceden
tes oſtendit ibi vocalis. Et dicit q̄ nos ſolem⁹ vti triplici
recordatione ad iſtorum ſcilicet ſupradictorum ac cetero
rum ſcilicet dicendorum perfectionem. vult dicere in om
ni ſcientia adipiſcenda triplici vtimur recordatione qua-
rum prima eſt vocalis. ideſt nuda dictionum retentio. ſe-
cunda mentalis. ideſt vocum ſententie recordatio. tertia
communis ſcilicet ex voce ⁊ ſententia cōſiſtens. ⁊ ſubiungēs
effectus harum recordationum tria facit per ordinem.

nā primo primos tres effectus ponit. secūdo secūdos tres effectus subiungit. tertio tertias recordationes pre ceteris cōfirmat. scđa ibi. Vocalis cecitatē. tertia ibi. Sicut. n. dicit g. q recordatio vocalis facit sophisticū. i. apparētē qm nuda voce aures replet qđ nois ignorās. Mentalis facit iudiciū. i. certitudinē. alia lr̄a h3 rudē. qm facit intellectū inter ve℞ ac falsu3 discernere cū impotēs sit hāc discretionē voce significare. Cōmunis vero. s. que tā vocū q3 sententia℞ est si fuerit cōtinuata. s. cōparando rem ad vocem facit perfectu3 subaudi in arte. qm sicuti ipsa mentali recordatiōe cōceperat. sic vocali cōparata voce significat. exinde ponit secūdos tres effect⁹ prefatarū recordationum. Et dicit vocalis recordatio generat cecitatē. i. hoīe3 ignorantē: q3uis. n. voces ipsas cognoscat: virtutes tñ ipa℞ vocū minime recordat: quapp defacili paralogizat prio elencho℞. Mentalis generat scia3. i. hoiem scientē reddit sed impotentē cū ea que mēte nouerat verbo explicare non q̄at. Cōis vero recordatio vsu3 generat q: potēte3 facit sicuti. n. natura facit habilē: ars facilē: sic quoq3 vsus vti victorino visu3 est potēte3 reddit. vsus aūt festinat. i. accelerat pperare ad magisteriu3. quare de prio ad vltimū cōis recordatio ad magistratū festinat. ⁊ hoc cōfirmās p simile subdit. sicut. n. prudentia pa℞ vel nihil pdest sine iusticia iusticia aūt sine prudētia multū. sic sciētia sine vsu prodest pa℞. vsus vero sine scientia multū. ¶ Notandū circa hoc q dicit prudentia sine iusticia parū vel nihil prodest. Cuius rō est qm iusticia oiu3 aliarū virtutū est cōtentiua. malorūq3 oium destructiua quare ⁊ plus ceteris mūdo necessaria primū est pbi. 5. ethico. vbi dicit. iusticia est quodāmodo ois virtus. ⁊ subdens rōne3 dicit. Et in eo q inclu dit in se actus oiu3 virtutū. Et tullii lib. 3. officio℞. iusticia est vna oium dn̄a reginaq3 virtutū. Secūdū p3 qm ipsa ē oiu3 malo℞ inhibitiua. ergo p locū ab oppositis. Iniusticia ē malo℞ pmissiua. quare est pfectū malū. pfectū aūt malū seipsu3 destruit quarto ethico℞. ergo. ⁊c. Tertiu3 aūt declarat. p iusticiā eutat innocētia. punit malicia. frenat audacia. atterit supbia. secura reddunt oia quare hec virtus fm Isido℞. 5. ethimologia℞ nō imerito regina nūcupat. quapp August. lib. 2. de ciui. dei. ca. 18. de ipsa iusticia plenissime tractans cōcludendo dicit. Hoc verissimū est sine iusticia rēpublicā regi nō posse. ⁊ p tanto Tulli⁹ asseruit q nil est tā amicū ciuitati vł regno q3 iusticia. ob quas res cetere virtutes sine ipsa pa℞ aut nihil psunt. atq3 simile ē de vsu atq3 scia. nā vt dicit Seneca nihil odibilius est scia vbi sola est intelligens ipsam pa℞ aut nihil pdesse sine vsu eius. qđ bene subdēs idē Seneca inquit. qđ . n. pdest scientibus cōsumere dies in his que nec domi nec militie nec foro nec in curia neq3 alicubi psint nisi dūtaxat in scholis. scientia ergo sine vsu nihil prodest atq3 in secunda est. ipsa. n. vsu sumit incrementū ⁊ exercitio sicuti ars quelibet. ff. de legatis. 3. l. legatis. §. ornatricibus. qđ si scia ab vsu disiūcta nō h3 vt refert policrates lib. 5.

¶ Si vero bone indolis scientie tirunculus tota3 nequeat seriatim comprehendere orationem saltem primam capiat pronunciationem donec gradatim procedendo continuum producere possit effectum.

¶ Si vero bone scientie. Hic boetius antipophorisando cuidam tacite respōdet qōni. Posset enim aliqs dicere. O Boeti cōgruū bene ē addiscere volēti singula que monueras mēte capere. sed quid cū ea omnia ordine quo tu disposueras retineri tum ingenii paruitate: tū et alia quauis occasione minime valebūt. Cui respōdens ait certe si tirunculus. idest nouus scolaris nequeat. i. nō valeat comprehendere seriatim. i. vtiliter itente sedulo totā orationē idest lectionem bone scientie capiat. idest potenter capiat saltem. i. ad minus primam pronunciationē. ⁊ hoc procedendo gradatim subaudi pmo pa℞: scđo plus capiēdo ⁊ sic tādiu donec ipse tirunculus possit procedere. i. propalare effectū cōtinuū. i. orationē totā. ¶ Notandū q anima ipsa a sue creationis pmordio vt in Aristotele scđo de anima visum est. facta est tabula nuda in qua nihil depictu3 est de pingui tñ apta nata. Nec autē depinguēdi aptitudo nō tumultuoso strepitu neq3 magna cōfusaq3 specie℞ mole a pricipio in actū reducenda est sed passim atq3 graduali ordine scientiarum flosculis adornanda: reficit enim intellectus atq3 tandē fienda cōcepto℞ seruatrix memoria ⁊ laboris pars maxia detrahitur. si nō vno spiritu audita lecta cōceptaq3 passim memorie demādentur: diuturnio etiā iugiq3 hoc labore mens animusq3 cōficictur. nā que concepta sunt nisi repetita fuerint fluxa veluti ⁊ caduca euanescūt. ¶ Nota. tiro grece latine fortis dicitur inde hic tironis. idem nouus miles nouiter electus ad militiam. quia fortis ad hoc eligi solet ⁊ per similitudinem tiro dicit quilibet ignarus ⁊ rudis cum aliquid exercendu3 aggreditur inde tirunculus diminutiuum. Item saltem ⁊ coniunctio aduersatiua est cum diminutione ⁊ est tractum a captiuis qui loqui pretimore non valentes dicebant saltem: quasi dicerent vt vitam ⁊ facultatem non amitterent.

¶ Visis autem leuitatum scientiis: de speculatione porphiriana quinque vniuersalium que ab Aristotele monstra vocantur: attendendum est ad ipsius cathegorias necessaria que luce expositionis in cōmentariis nostris his patefecimus. O quantum vtilitatis habetur in his si intrinseca habeatur cognitio. Nonne litteralis sophronici facultas est vicio notanda. Inquam:

¶ Visis aūt leuitatū scientiis. Hec est tertia pars secunde partis principalis huius primi capituli in qua boe. postq3 ostendit in quib⁹ ipsi pueri primo imbuēdi sunt ⁊ in quibus secundo nūc vero ostēdit in quib⁹ tertio instruēdi sūt Et vult q post supradicta que omnia sunt quasi rudimenta scientiarum erudiendi sunt ipsi scolares in sciētiis que maioris sunt inquisitionis videlicet in sciētia vniuersaliu3 ⁊ predicamēto℞. ⁊c. Et diuidit hec in duas partes. nā primo ponit modū atq3 ordinē quib⁹ circa partē logice magis speculabilio℞ sit insistendu3. secūdo quoddā prius dictu3 repetit vt precedētib⁹ addat. ibi. Nec du3 hec. Prima in tres fm tres ordines libro℞ circa hāc partē necessario℞. s. vniuersaliū atq3 predicamēto℞um ex parte vna diuisionum atq3 topico℞ Boetii ex parte alia. ⁊ post hoc oiu3 reliquo℞ libro℞ noue logice Aristo. s. prio℞ posteriorum ⁊c. secūda ibi. Nolitis quoq3. tertia ibi. Ari. quoq3. Prima in duas. nam primo erudiēdum monet in libris predicabilium porphirii. secūdo ex vtilitate sui ipsa predicabilia recōmendat ibi. O quantu3. Et dicit. Visis scientiis leuitatū. i. leniū documento℞ subaudi que leniter ducūt in cognitionē logice attendēdu3 est de speculatione. id ē speculatiua cōsideratiōe porphiriana. i. porphirii quq3 vniuersalium. s. generis speciei. ⁊c. de quibus sunt oēs scientie. primo posterio℞um que. s. vniuersalia vocantur ab Aristotele. s. primo posterio℞ū monstra. i. res extra naturam. existētes vniuersalia dico necessaria. i. vtilia ad cathegoricas. i. predicamenta Aristotelis. que vniuersalia nos Boeti⁹ patefecimus. i. declarauimus his in cōmētariis nr̄is. ⁊ hoc luce expositionis. i. declaratiōe expositoria. deinde vniuersaliū scientiā ex sui vtilitate cōmendat. Et duo facit. nam primo facit quod dcīū ē. secūdo errores ab eade3 remouet ibi. Nōne litteralis. Et dicit. O quātu3 vtilitatis habet i his. s. vniuersalibus si cognoscātur noticia intrinseca. id est itranea. Postea errorē remouēs dicit. nōnē. i. nūquid facultas litteralis. i. sola vocalis doctrina sofronici illius magistri est notanda vicio: id ē reprehendēda inquā. i. dico. q. d. doctrina illa sofronici quoniam solas verbo℞ gar

tulitates doenit que ſophiſtā atqꝫ apparentē faciūt in borum vniuerſaliū doctrina penitus abolenda eſt atqꝫ verboꝝ vis attendenda. ¶ Notandum put refert ariſtoteles in multis paſſibus opinio platonis fuit ipa vniuerſalia eſſe eſſentias p ſe exiſtētes ⁊ ab ipſis ſingularibus ſeparatas ſm eſſe. dantis tn̄ nomē ⁊ rōnez ipſis ſingularibus. quā quidē opinionē platonis tanqꝫ erroneā atqꝫ vere phie diſſonā Ariſtoteles ipſe li. 7. metha. multis impugnat rōnib⁹ quare ipſaꝫ ridiculo tenens prio poſterioꝝ inquit in hunc modū. Gaudeāt genera ⁊ ſpēs qm̄ ſi ſic ſunt ſubaudi quēadmoduꝫ plato poſuit: mōſtra ſunt. quapp in ꝓhemio de aīa dicit vlē. ſ. platonicuꝫ nihil eſt aut eſt poſteri⁹ ſuis ſingularibus ⁊ ad hoc ꝓpoſitū locutus eſt boe. cū dixerat q̄ ab ariſtotele mōſtra vocant. ſubaudi in deriſionē platōis. ¶ Itē cathegoria ē predicamentuꝫ vel predicatio vel ſignificatio. vn̄ predicamenta ariſtote. cathegorie dicuntur.

¶ Noſtra quoqꝫ volumina ſtili ſcemate decorata non ſunt omittenda.

¶ Noſtraqꝫ volumina. In hac pte tangit ſm ordinem libroꝝ in hac parte adiſcendoꝝ. Et dicit ēt volumina noſtra. ſ. per nos facta vti eſt liber diuiſionuꝫ atqꝫ liber ꝯtopicoꝝ decorata ſcemata. i. nobilitate ſtili nō ſunt omittenda poſt lectionē vniuerſaliuꝫ. q. d. qm̄ in his magnuꝫ emolumentum cōſiſtit: vn̄ ſcema ſcematis neutri generis nobilis honor dignitas corona vel ornamentuꝫ ſignificat. vnde iuuenalis. Scemata quid faciunt ⁊c.

¶ Ariſtotelis quoqꝫ tota ſuccincta breuitas lꝫ voce tedioſa non tamen infructuoſa malui enim potius fideli deſeruire tranſlationi quam arrogantie reprehendi temeritate. quid enim ariſtotelis lucida veritate ſerenius.

¶ Ariſtotelis quoqꝫ ſuccincta. In hac parte bo. ponit tertiuꝫ ordinē libroꝝ in hac parte adiſcendoruꝫ. Et diuidit i duas ptes. nā prio facit qd dictū eſt. in ſecūda ipſos libros auctoris nobilitate cōmendat. ibi. Quid. n. ariſtotelis pepatetici. Prima in duas. nā prio facit qd dictuꝫ ē. ſcdo cuidā tacite qōni que ex prelibatis elici poſſet reſpondet ibi malui vero. Et dicit ēt breuitas. alia lr̄a hꝫ veritas ſuccinta. ſubaudi qm̄ plus ſnīa qꝫ verbis abundabat lꝫ tedioſa voce. i. tedii generatiua ppr duritiam trāſlatiōis nec tn̄ infructuoſa ſubaudi ſnīaꝝ vbertate ſupple non eſt omittenda. Ex his autē verbis poſſet qs occaſionē quarendi ſumere. cur tā duro atqꝫ inculto ſtilo tanti philoſophi verba verterit ⁊ ſic equo ſcemate atqꝫ ſtili alacritate quibus in greco iacet haud quaquā trāſferebat. Cui boeti⁹. certe malui. i. magis volui ſubaudi ego boetius deſeruire fideli tranſlatiōi ut ſic uerbū uerbo cōmutarē qꝫ reprehendi temeritate. i. preſumptiōe arrogantie. i. ſuperbie. inde cōmendat doctrinam ariſtotelis. n. pro qr qd eſt ſerenius. id eſt tranquillius lucida ueritate ariſtotelis. q. d. nihil. Notandū uti refert laerti⁹ Ariſtoteles platonis diſcipulus plurimos libros: tū in logicis: tum in phiſicis. tum quoqꝫ in mathe. atqꝫ aliis ſcripſit. ut ſic libroꝝ numerus tricentos aſcendat atqꝫ alibi dictū eſt ipſuꝫ tractatus mille edidiſſe quoꝝ tn̄ voluminū aut trāſlatoꝝ inopia aut alia qdaꝫ occaſiōe copiā oēm non habemus ex his tn̄ que ad nos deuenerunt ex logicis ſunt liber cathegoriaruꝫ perihermenias. prioꝝ. analeticoꝝ. topicoꝝ elenchoꝝ: quoꝝ lꝫ fuerit durus interpres: ueritate tn̄ refectiſſimi exiſtunt. qua ex re dictū eſt. qui ab ariſtotele recedit a ueritate recedit auerrois. natura. n. ⁊ idē inquit auerois ingenerauit nobis uirū illū ut p euꝫ ſecreta philoſophie nobis reuelarēt. qua pp nō immerito nature regulaꝫ ipm appellare phas eſt. De q̄ utili ariſtotele platonē diuinitatis ſecretarium ſepius clamitaſſe legimus cū lectorio nō affuerat intellectus abeſt. ſurdū ē auditoriū. huius g doctrina nequaqꝫ omittēda ē.

¶ Nec dum hec geruntur grāmatice fructuoſitas nullatenus eſt obliquenda: per eā. n. cuiuſlibet artis cōmendabilis redditur poſſeſſio iucunda. Rhetoriceqꝫ lepos: quadriuialium quoqꝫ honos ſtudii comparatiōe acqſita ꝓ poſſe non debent omitti. In his aūt ſtudū ꝓteruitas florē generat. fructūqꝫ parturit. ſi dubitatōi permixta fuerit ⁊ tempeſtiua.

¶ Nec dum hec gerunt. In hac parte boetius poſt predicta quoddā prius dictuꝫ repetit vt ipſuꝫ precedētib⁹ addat. Et duo facit. nā primo facit quod dictū eſt. ſcdo dubiū quoddā remouet ibi. Quadriuialiū. dicit ergo cū om̄ ſupradicta que logice ſunt gerūtur. ſ. aīo fructuoſitas grāmatice non eſt relinquenda aliquo mō. Et rōnez hui⁹ reddit dicens: qm̄ poſſeſſio cuiuſlibet artis cōmendabilis. i. laudabilis reddit iocunda p eā ipſa. n. vt ſuperius viſum eſt. mater eſt oīum artiū ſine qua oēs alie ſcie penitus obmuteſcunt. qꝫ ꝓ ⁊. lepos rhetorice. i. ornat⁹ rhetorice ſubaudi nullatenus relinquendus eſt rōne ſupradicta. Exinde qm̄ dubitari poſſet qm̄ hec oīa que mōſtrata ſunt circa triuiales artes peraguntur. de quadriuialib⁹ artibus: qd exiſtimandū ſit. quā dubitationē ſoluens dicit. Etiā honor. i. dignitas quadriuialiū artiuꝫ. ſ. ariſmetrice geometrie aſtrologie. atqꝫ muſice acquiſitas cōparatiōe. i. coemptione ſtudii nō dꝫ omitti. Et rōnez reddēs inqt. qm̄ proteruitas. i. furioſa curioſitas ſtudii in his. ſ. ſcientiis mathematicis generat florē ſubaudi ſciētiaꝝ. qꝫ ꝓ ⁊. parturit fructuꝫ. ⁊ hoc ſupple ſi ſtudii hui⁹ ꝓteruitas mixta fuerit dubitationi. qm̄ dubitatio magnuꝫ ſcie preſtat incrementuꝫ. Ex quo illud philoſophi. Dubitare autē de ſingulis nō oio inutile eſt atqꝫ ēt ſubaudi florē fructūqꝫ parturit ſi fuerit tēpeſtiua. i. congrua tpe ſuo. qm̄ ſicuti dicēs ⁊ incertuꝫ terminuꝫ in mathematicis ꝓtenſa occupatio magnuꝫ ſcientiaꝝ preſtat documentuꝫ. ſic econtra in ipſis aſſiduitas execrabile inducit detrimentū. qm̄ vt ſupra dictū eſt cōtinua in illis cōſideratio maxime aut ſimplr. aut pro parte ab vſu retrahit virtutis. ¶ Notandū plato i. 7. de republica mathematicas diſciplinas quas quadriuialium noīe cēſemus ad veri cognitionē ⁊ demōſtrationem in primis dixit eſſe neceſſarias. ſunt. n. in prio certitudinis grada: dixitqꝫ eas eſſe tanqꝫ gradus ad ſuperiora cognoſcenda: his. n. diſciplinis inquit in oīb⁹ aie inſtrumētuꝫ perditū. vt ſic dixerim. aliiſqꝫ excecatum exercitiis expurgat ⁊ in melius erigitur. has ariſtoteles methaphiſice connumerat ⁊ cum illa conueniunt. vtraqꝫ. n. conſiderat de quantitate ſed diſpariter. methaphiſicus enim oēs q̄titates prout ſunt entia conſiderat quarto methaphiſice. mathematicus vero de ipſa tāquam de ſubiecto agit mathematice autem diſcipline quattuor ſunt. quapropter ⁊ quadriuiales dicuntur: quoniā omnes quattuor circa q̄titatem verſantur. inter quas ſubiecti nobilitate aſtrologia prior eſt quā vti policrates ait: natura induxit: rō ꝓbat ⁊ vtilitatis experientia approbat. ipſa nempe lex eſt q̄ corporum ſupernoꝝ curſus figuras ⁊ habitudines circa ſe ⁊ circa terram indagabili ratione percurrens veritates eoꝝ ⁊ qualiter agant in omnibus infra ſperam lune, demōſtrat poſt hanc muſica eſt que conſonam multitudinē proportionum ſuarum in quadā equalitate vocum cōſiliat. hāc plato potentiſſimā artium nominat. huius eni in thimeo inquit armonia: virtus eſt ad mitigandos dolores animarum humanarum ipſaſqꝫ letificandas. hanc ſocrates ſenex didicit atqꝫ adoleſcentes in ea erudiri iuſſit. Hanc ſequitur ariſmetica quam doctrinarum ſcriptores primā fore decreuerunt, qm̄ vt ſic ipſa nulla alia indiget diſcipliā vt ait boe. Ars certe magne virtutis cum ſuos cultores ad omnes diſciplinas auctores reddat. Sicuti plato in. 7. de republica aiebat. animaduertiſti enim inquit ſocrates eos

quis natura ariſmetrici ſunt ad oēs fere diſciplinas acu-
tiores apparere qui āt ingenio hebetiores fuerint ſi i hac
erudiant ēt ſi nil amplius vtilitatis conſequant. ſeipſis tñ
ingenioſiores effici ſolent. Ultima inter has geometria dr
ab egiptiis primū reperta. inundante nanq; vt Strabo
in lib. de orbis ſitu pertractat parte .15. flumine nilo ⁊ oi-
bus poſſeſſionibus eius limo obductis initiū terre diuidē
de per lineas ⁊ menſuras nomē arti dedit. que deinde la-
tius acumine ſapientium expenſa eſt.

Capitulum ſecundum.

Iſis aūt ſcolariū rudimentis ⁊ virtutū in
crementis: nūc de eoꝝ ſubiectiōe erga ma
giſtros breuiter eſt ordiēdū: qm̄ qui ſe nō
nouit ſubiici nō noſcat ſe magiſtrari. miſerū ē.n.
eū fore magiſtrū qui nūquā ſe nouit eē diſcipulū.

Capitulum ſecundum.

Iſis aūt ſcholariū rudimētis. Hoc eſt ſecundū
capitulū huius libri de diſciplina ſcholariū. in
quo poſtq̃ boe. docuit de aptitudine quā ſcho
laris habere dȝ circa ſcientiarū oblectamenta ſibi inpri-
menda que in ordinato proceſſu ad ſcientias ipſas conſiſtit
nunc cōſequēter in hoc ſecundo capi. determinat de apti-
tudine que eſt reſpectu ſcientiaꝝ ſcholaribus miniſtrantis
⁊ hec in ſubiectione ſcholariū erga magiſtrū conſiſtit. Et
diuidit totū hoc capitulū in duas partes principales. In
prima facit quod dictuȝ eſt. In ſecunda vero ponit impe
dimenta quedā que euenire poſſūt ad ſcholariū ſubiectio
nem remouendā. ibi. Non ſit aūt diſcipulus. Prima in
duas. nā primo dicta dicendis continuat. ſecundo inten-
tum ſuū proſequit ibi. Debent aūt diſcipuli. Prima harū
adhuc in duas. nā primo dicta dicendis cōtinuat. ſecūdo
huius continuatiōis cauſaȝ reddit. ibi. Quoniā qui non
nouit. Et dicit pmo ſic. Uiſis rudimentis hoc eſt leuiori-
bus documentis atq; incrementis virtutū hoc eſt perfec-
tionibus aliaꝝ ſcientiarū ipſorū ſcholariuȝ. ſubaudi. pro-
ut in ſuperiori capitulo expoſita ſunt. Nūc ideſt in hoc ſe
cundo capitulo eſt ordinanduȝ. ideſt ordinate edocendum
alia littera hȝ ordiendū. ideſt inchoanduȝ breuiter de ſub
iectione. ideſt ſubmiſſione eoꝝ. ſ. ſcholariū erga magiſtrū.
huius rōneȝ ſubiungens dicit qm̄ qui nō nouit ſubiici ſe
ideſt ſubmiſſuȝ fuiſſe hic idem neceſſe eſt vt ſe non noſcat
magiſtrari. quod cōfirmans dicit. Quod ſi contingat eun
dem qui ſe nō nouit eſſe diſcipulūȝ fieri magiſtrū: hoc tñ
miſeꝝ eſt. ideſt deteſtabile. Notandū put refert Hugo.
in didaſcolicon parte ſecunda. ex his que ſtudendo maxi
me proſunt mens humilis atq; ſubiecta diſcipulo maxie
neceſſaria eſt. que quidē aliud nihil eſt q̃ȝ tradentis ⁊ acci
pientis iuſta ⁊ approximata cōcordia. de qua loquēs qui
tilianus lib. i. inſtitutionuȝ ait. Sicut officiuȝ preceptoruȝ
docere eſt: ſic diſcipuloruȝ dociles ſe prebere. Scientia. n.
conualeſcere nequit niſi tradentis ⁊ accipiētis cōcordia ſo
ciata fuerit. ſic ſub dyogene ſocrates qui vt refert Tulli⁹
lib. 5. tuſculanaꝝ queſtionū. Phiam deuocauit e celo. ⁊ i
vrbibus collocauit. ſicq; ſub ſocrate Plato diuinitatis
ſecretariuȝ atq; ſub platone Ariſto. peripateticoꝝ dux. ſic
tandem ſub reliquis reliqui humili ⁊ ſubiecta mente exti-
terunt vt eride phie ampliſſimi fontes dici merentur.

Debet aūt diſcipuli ſubiectio in trib⁹ cōſiſtere
.ſ. in attentiōe: bñiuolentia: ⁊ docilitate. attent⁹ in
quā exercitio. Docilis ingenio Beniuolus aio at
tentus inquā ad audiendū. Docilis ad intelligē
duȝ beniuolus ad retinendū. Iſta vero tria ad p-
fectioneȝ concurrunt permutatim.

Debet autē diſcipuli ſubiectio in tribus cōſiſtere .ſ. in
attētione beniuolētia ⁊ docilitate. Attentus ⁊c. Poſtquā
boe. dicta dicēdis cōtinuauit, nūc intentū ſuū proſequit,
circa ſubiectionē diſcipuli erga magiſtrū. Et diuidit i du
as partes. nam primo ponit in quo cōſiſtit iſta ſuiectio. ſe
cundo hoc magis declarat ibi. Ut ſit attentus. Et dicit p
mo q ſubiectio diſcipuli debet cōſiſtere in his tribus. ſci
licet vt ſit ſubaudi ſcholaris attentus in exercitio. ideſt in
labore ſtudii ſtudioſe aium verbis magiſtri accōmodando
hoc enim exercitiū facilitat quēlibet operantē. ſit ēt beni-
uolus aio atq; ingenio docilis. quod declarans ſubdit.
Ego inquā q diſcipulus ſit attentus ad audiendū verba
magiſtri nō vt ex verbis rē capiat ſed ex rebus in verboꝝ
ſeriē deueniat. ⁊ inquam q diſcipulus ſit beniuolus ad re
tinendū ſupple audita. Et hec beniuolētia adiſcēdi amor
eſt quo doctrina forti⁹ iprimit: ⁊ inquā ſit docilis ad intelli
gendū. vero pro ſed. iſta tria. ideſt attētio beniuolentia. at
que docilitas cōcurrunt. ideſt cōueniunt ad perfectionem
ſubaudi diſcipuli permutatim. ideſt ordine diuerſo ac p
mutato. vt. ſ. nunc attentus ſit. nunc docilis nūc aūt beni-
uolus nō attēto qd coꝝ primo ſtatuat. Notādū q tria
hec attētio beniuolentia atq; docilitas diſcipulū maxime
magiſtro atq; doctrine ſubmittunt. maius tñ horū adiſcē
di amor eſt quo corda erudiendorum ad doctrinam cape-
ſcendam fortius alliciuntur. Et hic amor ex tribus cōſta-
re dicitur: videlicet erudientis dilectione viſceroſa: ⁊ fru-
ctus reficientis adeptione. atq; naturalis appetitus ſcien
tie terminatione. Dilectione enim intima erudientis audi
ta credibiliora adduntur in recipiente. ⁊ hec dilectio in ti-
more atque reuerentia tradentis ſita eſt. de qua dictum ad
hebreos. 12. Patres carnis noſtre huius eruditores ⁊ re-
uerebantur eos. ideſt reuerenter timebant. Et hinc Cha-
to. Magiſtrum metue. Huius exempla in traiano atque
alexandro māifeſto conſpicimus. Traianus nanque impe
rator plutarchum preceptorem ſuum vt legitur ſummope
re reuerebatur. ſic ⁊ Alexander ſocratem quem cum ſemel
obuiam habuiſſet: de curru proſiliens ipſuȝ reuerenter re
cepit. Secundum quo amor adiſcentis ſtabilitur eſt fruc-
tus recipientis adeptio qua ad diſciplinam diſcipulus al
licitur. fructus autem ſapientie eſt donum inquam dei: vt
Auguſtinus dicit. 12. d ciuitate dei. cui nihil occurrit prefe
rendum nulli pracio poteſt comparari. de qua Tullius li
bro ſecundo officiorum. Quid enim poſt deos optabilius.
quid preſtantius. quid melius. quid omnino dignius ſapi
entia: quaſi dicat nihil. Tertium vero quo amor adiſcen
di ſtabilitur eſt naturalis appetitus ſcientie terminatio de
hoc appetitu primo methaphiſice dicitur. Omnes homi-
nes naturaliter ſcirē deſiderant. Finis vero atque termina
tio appetitus huiuſmodi non niſi intelligere eſt cuius per
fectio in ſola veritatis cognitione conſiſtit non in ſolius ſu
perficiei comprehenſione. non enim adiſcenti ſufficit vt
ſuperficialiter legat niſi intelligat atque intus latentia pre
uoluat ac ea memorie reddat. Et ad hoc optime facit qd
tranſumptiue ſcribit hyeronimus in canone. marchion ⁊
Baſilides. i. q. i. vbi dicitur. Nec putemus in verbis ſcri-
pturarum fore euangelium. ſed in ſenſu: nec in ſuperficie:
ſed in medulla non in ſermonum foliis ſed in radice ratio
onis. Tunc enim diſcipulus proficit cum attente aduertit
audita dociliter intelligit: atque intellecta beniuole ſcruti
nio cordis recōmendat.

Nō ſit aūt ſcholaris diſcolus. Dicitur. n. diſco
lus quaſi a ſchola diuiſus. Shola. n. grece dr va-
catio latine. inde diſcolus quaſi a vacatiōe diui-
ſus. Diſcolus aūt dr ille qui diſcurrit per vicos ⁊
plateas ⁊ tabernas ⁊ meretricū cellulas. per pu-
blica ſpectacula. per pompas ⁊ correas: ⁊ per cō-
meſſatiōes ⁊ per publicas cenas. ⁊ hoc vagis ocu
lis ⁊ effrena lingua. petulāti animo. vultu incom
poſito. omnibus his ſchola poſtponitur.

¶ Non sit autem scholaris discolus. Dicitur enim discolus quasi a schola diuisus. Schola enim. Hec est secunda pars principalis huius capituli. in qua boetius quedam ponit impedimenta que circa istam aptitudinem. scilicet subiectionem discipuli erga magistrum euenire possent. Et diuiditur in tres partes secundū ꝙ ponit tria impedimenta videlicet discolie. violentie ⁊ luxurie. secunda ibi. Non sit autem violentius. tertia ibi. Luxurie autem. Prima adhuc in duas. Nam primo ponit impedimentum discolie cautius euitandum. Secundo hoc exemplo confirmat ibi. Quodam vero tempore. Prima adhuc in duas. nam primo facit quod dictum est. Secundo quid sit discolus declarat ibi. Discolus autem ⁊c. Et dicit primo scholaris apicem scientiarum cupiens attingere non sit discolus. idest a schola discors vel diuersus. Et hanc expositionem subiungens dicit. Discolus dicitur quasi a schola diuisus. Scola enim grece vacatio dicitur latine. Inde discolus quasi a scola diuisus. Deinde vt vicium discolie clarius euitandum demonstret dicit. Discolus est ille qui discurrit per vicos ⁊ plateas ⁊ tabernas ⁊ meretricum cellulas ꝑ publica spectacula. idest loca publica. vbi ludi exercentur. Sunt enī spectacula loca vbi ludebāt quōdam comedi ⁊ tragedi vt dicunt greci. Et habent in auctentica de consulibus. l. qui per pompas. idest publica ostenamenta per coreas. idest tripudia. per comessationes. idest conuiuia per cenas. idest serotinas comestiones publicas. idest apertas. ⁊ hoc ab antiquis tractū est qui in patulo cenabant. ⁊ hoc vagis oculis. idest hinc illincꝫ respicientibus vultu incomposito. idest immorigerato atque distorto effrenata atqꝫ dissoluta lingua. omnibus enī his schola postponitur. ¶ Notandum prout dicit aſo studium est vehemens ⁊ assidua ad aliquam rem agendā cum summa voluntate anime applicatio ex qua voluntate labor in opus defertur ⁊ perdit laboris tedium versum in oblectamentum. hec autem assidua vehementia si interrupta fuerit certe nullum commodum erit allatura. Interrumpitur autem multis que boetius connumerat. scilicet vicorum atque platearum frequentia. taberna. corea atqꝫ omni publico spectaculo. in his enim omnibus inquietatur animus qui solum quiescendo prudēs fit atque ab eo quod inceperat longius elongatur. quod mores nostri prescientes elegerunt loca solitaria veluti studio atque contēplationi aptissima. vnde Aulus gellius libro primo noctium acticarum. Socrates a solis ortu vsque ad occasum simbolis studio vocabat atque oculis in celum erectis solum contemplationi insistebat. de mundi sollicitudine nihil curans. Et oratius de aristippo sic inquit. Nollet aristippus si posset regibus vti. Reliquerunt enim veteres: vt in epistolis refert hieronymus ob studium frequentias vrbiū: ⁊ ortulos suburbanos ne per luxum ⁊ habundantiam copiarum animi fortitudo mollesceret ⁊ eius pudicitia constuparetur. Sic pictagorici desertis locis habitare prelegerant atque platonici in templorum locis. Plato autē ipse cum esset diues elegit sibi academicam villam ab vrbe procul non solum desertam sed ⁊ pestilentem quidē vt cura atque assiduitate morborum libidinis frangerentur impetus. discipulique sui nullam aliam sentirēt voluptatem nisi earum rerum quas discernent omnibus enim voluptatibus aliis schola postponitur. ¶ Nota circa hoc ꝙ dicit ⁊ hoc vagis oculis ⁊c. Tullius libro secundo officiorum inquit. Adolescentis commendatio proficiscitur a modestia ⁊ disciplina parentum ⁊ de facili in bonum deflectitur si cum bonis honestis assiduus fuerit. quos si fugiat ac libidinibus mundanis hereat mores atque ingenia desidiose iuuentutis torpere necesse est. Componendi ergo sunt in moribus scholares ipsi atque bonis vsibus non morum distortia neque animi petulantia: sed his in q bus in posterum vitam ducere cupiunt sūmopere diligendi iuxta preceptum sapientis. ecclesiastici vndecimo. Letare iuuenis in adolescentia tua ⁊ in bonis sit cor tuū in diebus iuuentutis tue. nam in his delectari est nobis naturale in quibus ab infantia delectari incepimus quto etbicorum. Item petulans luxuriosus lasciuus importune petens idē. inde petulātia. idest lasciuia libido. iportunitas.

¶ Quodā vero tpe cū cā sanitatis recuperande ⁊ ob aeris intẽperiē ritusqꝫ galloꝝ facetos matronarūqꝫ pios affatus. nos ad galliā trāstulissemus multos discolos. vt meminimus. vrbis ꝑcepimus in ciuitate Julii cesaris que parisius dicebatur. Multos aūt artes mendicare prosperimus: nullis eis pocula philosophie administrātibus.

¶ Quodam vero tempore cum causa sanitatis recuperāde ⁊c. In hac parte Boetius subiūgit exemplum de discolia plurimorum expertum per seipsū. Et diuiditur in duas partes. Nam primo facit hoc in generali. secūdo in speciali. ibi. Flauos enim dicens. Cum nos Boetius trāstulissemus nos in galliam. idest in franciam vt sic totum pro parte sumatur quodam tempore causa sanitatis subaudi vel conseruande vel resumende. ⁊ ob aeris intemperiem. idest infectionem qua patria sua turbata extitit. qꝫ pro ⁊. facetos. idest honestos ritus idest mores gallorum illarū gentium. qꝫ pro ⁊. pios affatus. idest affabilitates matronarum. subaudi gallicarum. Et hoc totum ad laudē gallie dictum est. nos vt meminimus. idest recordatur parenthesis est: percepimus visu multos discolos in ciuitate Julii cesaris que dicebatur parisius atqꝫ prosperimus multos mendicare. idest mendicando ingrere artes tamen nullis magistris administrantibus eis. pocula. idest documēta philosophie subaudi vitio discolie detentis. ¶ Notandum gallia europe ē prouincia vt refert Isidorus libro nono a candore populi gllia dicta. gelac. nempe grece lac dicitur latine. Et hinc Sibilla gallos cādidos recitat dicēs Tunc lactea colla auro humectantur. ⁊ huius magna ꝑs francia est a francis dicta qui eam partem primo inhabitarunt vel a franco carnifice qui parisius in regem successit hec cum multas ac nobiles habeat ciuitates: parisius tamen que quondam lucotecia ciuitasqꝫ Julii non quia eam fundauit: sed quoniā ampliauit dicebatur: principatum tenet. Nam primo sicuti quondam athenarū ciuitas mater liberalium artium atque fons omnium scientiarū greciam adornauit: sic parisius nostris temporibus nō solum franciam immo totius europe partem residuam scientia ⁊ moribus sublimauit. in cuius laudem Archithrinius in fine libri secundi sic loquitur. Exoritur tandem locꝰ altera regia phebi. Parisius circea viris. Criseia meta talis: Greca libris. Inda studiis. Romana poetis. Actica philosophis: mundi rosa: balsamus orbis. Sidonis ornatus: sua mensis. ⁊ sua potu. Diues agris: fecunda mero: mansueta colonis. Messe ferax: inoperta rubis: nemorosa racemis. Plena feris: piscosa lacu: volucrosa fluentis. Munda domo. fortis domino: pia regibꝰ aura: dulcis amena: situ bona quolibet: omne venustum: omne bonum: si sola bonis fortuna faueret.

¶ Flauosqꝫ britōes studii precio romā cōmeantes grauiter ꝯdolumus. q a b cruensiū scintillulis minime pascebātur. Tādē aūt gallica lingua grecari ceperūt. Nō sī aliqd aliud quā tortuosa volumina inerēt in partibus suis inuenissent cōsilio nostro nō tū operis perdidissent.

¶ Flauosqꝫ britones. In hac parte facit hoc quod proxime supra in generali peregit. Et diuiditur in duas partes. In prima facit quod dictum est. in secunda cuidam tacite questioni respondet ibi. De nostris. ⁊ primo Boetius tria facit ꝫm tria scholarium genera: quos parisius vicio discolie detentos prosperit secunda ibi. Germanici furo

ris paucos.tertia ibi.Magice.⁊ dicit.Certe nos indoluimus.ideſt grauiter doluimus.Britones ſcholares illius gentis.flauos ab effectu.commeantes .ideſt proficiſcentes romam precio ſtudii.ideſt ob ſtudium.quoniã paſcebantur.ideſt inſtruebantur.minime ſcintillulis.ideſt documentis.Athenienſium.ideſt philoſophorum athenienſium. tandem tamen ne totum tempus ſuperuacue atqꝫ ocio conſumerent iidem Britones ceperunt grecari. ideſt grece loqui gallica lingua. quam pariſius didicerunt . ſꝫ noſtro iudicio.ideſt nobis iudicantibus non tantum tempous perdidiſſent.ſi in ſuis partibus inueniſſent aliud documentum ꝙ tortuoſa volumina lucretii illius magiſtri: qui obſcuro obliquo calle ſcholares ſuos inſtituit.quare ⁊ ſua volumina tortuoſa.ideſt in diuerſum flexa.ideſt obſcura dicebantur. ¶Notandum Britania.vt dicit Oroſius occeani inſula eſt paſſuum mille.80.in longum.in latum vero ducentorum. Et vt refert Plinius libro quarto.capitulo decimoſeptimo: inter ſeptentrionem ⁊ occidentem ſita.hec inſula a germanis ſaxonibus bello victa atqꝫ poſſeſſa. Anglia ab anglea ducis ſaxonum filia poſtea nominata eſt.quapropter ⁊ Britones anglicos nominare plras eſt. Gens equidẽ libera atqꝫ ferox.calore flaua.ideſt alba rubea mixta.color quidem medius eſt qui ⁊ vulgo proprie blõdus dicitur.ſic dicti ſunt flaui anglici germani atqꝫ flandrenſes.hanc inſulam quidam deſcribens ſic iquit. Anglia terra ferax ⁊ fertilis angulus orbis. Inſula prediues que toto vix eget orbe.⁊ cuius totus indiget orbis ope. Anglia plena iocis gens libera ⁊ apta iocari. Libera gens cui libera mens ⁊ libera lingua. Sed melior liberiorqꝫ manus.

¶Germanici furoris paucos inſperim⁹ intitulari.
¶Germanici furoris. In hac parte Boetius ponit ſecundum genus ſcholarium quos vicio diſcolie deprauatos pariſius nouerat dicens.⁊ nos Boe.inſperimus paucos ſcolares germanici furoris.ideſt germanos furioſos intitulari.ideſt titulo magiſterii decorari. ¶Notandũ vt refert Iſidorus libro.15.ethimologiarum. Germania nobilis ac generoſa regio eſt tam viribus ꝙ diuitiis ac bellicoſis populis conſtipata.vnde a fecunditate gignẽdorum populorum a germinando germania dicta eſt. Eius regionis incole germani dicti ſunt. Immania habentes corpora.viribus fortes.audaces vero animo atqꝫ feroces quapropter ⁊ furore notati ſunt. Venerationibus cantibus atqꝫ ſaltibus plus litterarũ ſtudio occupati facie decori ⁊ formoſi comati coma flaui.liberales aio hilares ⁊ iucundi ⁊ horum potiſſime ſaxones: hec ille mores autem illos ex celi rigore traxerũt.qm̃ ſeptentrionales maxie ſũt.

¶Magice aũt deluſiõis arte de hiberia multos vidimus magiſtrari.
¶Magice aũt deluſiõis arte de hiberia ⁊c. In hac parte Boe. põit tertiũ gen⁹ ſcholariũ quos vicio diſcolie detẽtos pariſius cõſpexit.⁊ dicit: nos ẽt boe.inſperim⁹ pariſius multos ſcolares de hiberia.i.hiſpania magiſtrari arte deluſiõis magice nõ aũt in aliis ſciẽtiis ſalutarib⁹. Notandũ hiſpania ab hiberio amne primit⁹ hiberia fuit vocitata ⁊ poſtmodũ heſperia ab heſpero ſtella qui ibi occidit.tandẽ vero hiſpania ab hiſpalo fluuio dicta eſt ⁊ ad talem ſenſũ Boe.loques hiſpaniã hiberiã noiat. ¶Notandũ ꝙ magica nihil aliud ẽ ꝙ humanorũ ſenſuũ dyabolica illuſio vt ſecũdũ ħ incremẽtũ debiles rerũ mutationes fieri videant.vt.ſ.terre cumulus caſtrum videatur lapillus talentũ atqꝫ ſeges cohors militũ galleata: hec ars ſi ars dici meretur in tantum hominum ſenſus preſauciat atqꝫ preſtringit vt ſic per eam miracula poſſe fieri videãtur.⁊ de huiuſmodi letificationibus apulegius in ſuo libro metamorpho. qui ſic icipit. Certus quidẽ eram.quẽdã noie ſocratẽ ſic de quadã maga loquẽtem introducit. Maga inquit ⁊ diuina poteus ſcelum deponere ⁊ terram ſuſpẽdere: ſontes diſcere ⁊ montes deſluere manes ſublimare.deoa infirmare.ſydera extinguere.tartarum illuminare. De hac arte idẽ apulegius in libro quẽ de aſino aureo edidit ſic inquẽs ꝙ artem ipſam libentiſſime diſcere aſſuerat ſed male ſibi ceſſit ex hoc.q: dũ artẽ illã volebat adiſcere in aſinum: vt ſibi videbat cõuerſus eſt. Ars vero hec vt ferẽ ab antiqs plurimũ exercebat ꝙuis lege.ii.tabular ꝫ vt inquit Cicero li.de republica ꝓhibita fuerit. hec ars a perſis ad romanos allata dicitur qua ẽt Pitagoras vſus eſt.vnde vt refert Valerius maximus lib.8.poſtquã Pitagoras egyptũ petẽs eorũ ſciam didicit ad pſas profectus magicã artẽ ꝑcepit.huic arti tertie hiſpani multũ inuigilarũt ⁊ intãtũ in ea inualebant vt nedũ que artis limite cõplexa ſunt exercere.ſed ⁊ multas alias enormes ſpurcitias in quadã cauerna hiſpanie in chriſti blaſphemiam humãi generis ſeductore miniſtro attentare conati ſunt.

¶De noſtris aũt lippientibus pꝫ ⁊ cõuulſis oculis. Sed hec hactenus de diſcolo ſufficiant.
¶De noſtris aũt. In hac parte boe. reſpõdet cuidã tacite qõni. Poſſet nãqꝫ aliquis dicere.o boeti exẽpla hec quibus diſcoliã refutandã cõmones noſtra iã ſunt. quid autẽ de romanis cenſes.nunqd ẽt hoc vicio denotantur. Ad ħ rñdẽs dicit. de noſtris.i.romanis ſcholarib⁹.pꝫ.i.manifeſtũ eſt ẽt lippientibus oculis ⁊ euulſis.vult dicere diſcolia romanorũ ſcholariũ tã patens eſt cunctis atqꝫ manifeſta vt nedum bene vidẽtibus ſꝫ ẽt lippiẽtib⁹ ⁊ penit⁹ euulſis oculis innoteſcat. Fuerãt.n.nedũ hoc vitio diſcolie deprauati romãi ſꝫ ⁊ quolibꝫ alio vt ſic haud aliqd nouũ in vicio attẽtari poſſet.hĩc ⁊ iuni⁹. Iuuenalis vicia clamans romanorũ hũc in modũ romanos alloqt. Oẽ in ꝑcipiti viciũ ſtetit nihil ẽ qd nřis morib⁹ addat poſteritas quaſi diceret poeta.oẽ viciũ qd excogitari põt iã totũ perpetrat. Deinde boeti⁹ finẽ hui⁹ vitii diſcolie faciẽs ſubiũgit concludẽdo hãc ptẽ.ſꝫ hec ſupradicta de diſcolo ſufficiant. hactenus.i.hucuſqꝫ. ¶No.lippitudo oculorũ ẽ infirmitas.⁊ ẽ quaſi lachrymatio vel putredo oculi.inde lippus lippiẽs q hꝫ oculos lachrymãtes ⁊ marcore plenos. Et dr̃ lippus a pus.i.putredo vt deriuatio ab vltima ſyllaba ſumatur.

¶Ne ſit aũt diſcipulus violent⁹ erga magiſtrũ.
¶Ne ſit ãt diſciuplus violẽtus. Hec eſt ſecunda pars ſecunde partis principalis hui⁹ capituli in qua poſtꝙ boetius remouit vnũ ipedimentũ de ſubiectiõe debita que cõſiſtit in habitudine debita diſcipuli ad magiſtrũ.nunc remouet ſecundã impedimentũ.ſ.violẽtiã. Et diuidit in duas partes.primo facit qd dictũ eſt.ſcdo exẽplo dcã cõfirmat ibi.Violẽtie aũt. Et dicit ꝙ diſcipulus non ſit violẽtus magiſtro ſuo .qm̃ violentiã hãc multa mala cõſequũtar ⁊ ipſum maxime: qm̃ qui magiſtro violentus extiterit nullatenus ſcientie verus erit poſſeſſor. ¶Notandũ boetius ſcholares quatenus preceptori violẽtiã non inferant maxime mouet vt ſic eos verbo nõ blaſphement atqꝫ opere non offendãt. Hec autẽ vt leuius deniteñ propulſanda ſunt ea que ad hoc maxime ſunt inducẽtia veluti eſt temeraria de ſe ipſo preſumptio proprie excellẽtie ambitio. atqꝫ proprie fragilitatis inconſideratio. Primo eo maxie vitandum eſt.quia auxiliũ dei ſubtrahit. Iudith.6. dñe oſtende ꝙ non dimittis glориãtes in te ⁊ de ſua virtute gloriãtes humilias. Vitanda etiam eſt tantopere proprie excelentie ambitio quãtopere cõtra deũ eſt ⁊ proximũ. apud deum enim nulla perſonarum acceptio eſt ſed ſolum meritorum cum homines vno eodem patre creauerit.vt atteſtat boetius in de conſolatu philoſophico. d. Oẽ hominũ genus in terris: ſimul deſcendit ab ortu ⁊c. Vitanda inſuper eſt ſummopere inconſideratio. Conſilio ſalvatoris. Mathei ſeptimo. Prio eiice de oculo tuo trabẽ poſtea feſtucam eiicies de oculo fratris tui. Vnde ⁊ vulgo dicit. Ceſſet in alterius oculo reprehendere labẽ.qui ſolẽt in ꝓ

pꝛio lumine ferre trabem. Nec cū deuitata fuerint nul-
la certe violentia cōmittenda admittitur.

¶ Violentie aūt albinus albei filius ꝓdeat in ex
emplū: qui cū eſſet filius dilectionis magis vero i
ſfelicitatis pꝛecurſoꝛ magiſtro ſuo grillo qn̄qȝ bal
bu tienti manus iniecit ſceleratas. ac canitieȝ eiuſ
venerabileȝ fedo pedū maculauit acceſſu. que tā
ti ſceleris cā fuit qꝛ ad pꝛimā aeris impꝛeſſionem
totā nequit cōpꝛehendere cōſtitutionē. Pꝛoh de
decus pꝛoh fit inſelicis diſcipuli in caput felicitatiſ
acceſſus. Tā ſcelerato nero gaudeat herede: tam
coinquinato anetus ſucceſſoꝛe. grillus vero cuȝ So
crate ſenece gaudeat appetitu. Nō eſt ergo dign⁹
ſcientia qui ſcienti inſurgit pꝛeceptoꝛi.

¶ Violentie aūt albin⁹. In hac pte boe. quoddā exēplū
ꝑmiſſoꝝ. ſ. violentie inducit ꝛ duo facit. nā pꝛio exēpluȝ
ꝓponēs albinū quēdā violentū diſcipulū introducit. ſecū
do cōtra ipſuȝ exclamando inuehit ibi. Pꝛoh dedecus.
Pꝛima adhuc in duas diuiditur. nā pꝛio facit quod di
ctuȝ eſt. ſcdo cām huius ſceleris ſubnectit ibi. Que tanti
ſceleris cā. Et dicit filius albei ꝓdeat in exemplū violen
tie. qui albinus cū nō eſſet filius dilectionis: qꝛ magiſtrū
ſuum minime diligebat ſed magis foꝛte percurſoꝛ. i. nun
cius inſelicitatis iniecit qn̄qȝ ſceleratas manus. ꝛ hoc ab
effectu dictū ē. magiſtro ſuo. grillo balbutiēti. i. titubanti.
atqȝ maculauit caniciē. i. ſenectaȝ venerabilē. i. reueren
dā huius ſui magiſtri fedo. i. turpi acceſſu pedū. Et cām
huius ſceleris ſubiungens dicit que cā eſt tanti ſceleris
. q. d. qua de re hoc tm̄ ſcelus in ſuum magiſtrum perpe
trauit. Et rūdens ad hoc dicit. qꝛ ip̄e albinus nequiuit cō
pꝛehendere totā cōſtitutionē. i. lectionē ad pꝛimā aeris i
pꝛeſſionē. i. ad pꝛimaȝ ꝓnunciationē dicti ſui magiſtri.
Poſt hoc inuehendo dicit. Pꝛoh dedecus que interie
ctio dolentis atqȝ vituperantis ē. Et eaȝ ipſam ex nimiā
indignatione repetens dicit: pꝛoh acceſſus ſubaudi ſcele
ratus iſfelicis diſcipuli. ſ. albini fit in caput felicitatis ſup.
grilli. Et ſubiungit. Nero ille impatoꝛ. Senece diſcipuluſ
cōſimili atqȝ ſcelerationis laboꝛans vitio gaudeat. ironice
loquit. tam ſcel erato herede. ſ. Albino. atqȝ annexus ille
Socratis diſcipulus. ſupple gaudeat tā coinquinato. id
eſt maculato ſubaudi eodē facinoꝛiſ herede. ſ. albino. Gril
lus aūt cū Socrate gaudeat appetitu. ſubaudi moꝛtis Se
nece. hinc concludendo dicit. diſcipulus ergo non eſt di
gnus ſcientia q inſurgit violenter pꝛeceptoꝛi ſcie. ¶ No-
tanduȝ Socrates magnus qui pꝛimus vniuerſam phiam
ad coꝛrigendos componendoſqȝ moꝛes feciſſe memoꝛatur
tpe aſſueri regis aſſyrioꝝ athenis claruit: habuitqȝ mul-
tos diſcipulos quoꝝ anetus dr̄ dux athenienſiuȝ vnus ex
titit. eo aūt tpe cum ſapi entes plurimi a vulgaribus perſe
querentur qꝛ vnū deū pꝛedicabant. Socrates ipſe dep-
henſus eſt: atqȝ ab aneto athenienſiuȝ duce eiuſqȝ diſcipu
lo ſibi dato moꝛtis poculo ipſo nō aliter q̄ȝ quodā imoꝛta
litatis aſſumpto medicamēto interiit. Et de hoc Tullius
lib. tuſculanaꝝ qōnum loquēs inqt. Licuta magnum So
cratē interfecit. Ipſe aūt nero quadaȝ die reſpiciēs Sene
cam magiſtrū ſuū ꝛ verbera que ſibi in pueritia intulerat
ad memoꝛiā reuocās intremuit ac tanquā iniuriarū vltio
nē de ipſo cupiēs pꝛecepit: vt quodcūqȝ genus moꝛtis vel
let eligeret. Seneca igitur quaſi ſuaue genus moꝛtis arbi
trans in balneo moꝛi vtriuſqȝ bꝛachii vene inciſiōe elegit.
vn̄ ꝛ quodā ꝑſagio bene vocatū eſt nomē eius Seneca. i.
ſe necās. Et hūc ſanctus hyeronimus ſanctoꝝ cathalogo
cōnumerauit illius epl̄is ꝓuocatus que leguntur pauli
ad Senecā atqȝ Senece ad paulū bene ergo boetius di-
cit. tam ſcelerato gaudeat nero herede: tam coinquinato
anetus ſucceſſoꝛe qꝛ ſicut nero atqȝ anetus ſic ꝛ ipſe al
binus in gehēnam dimerſi ſunt. Grillus aūt cū So rate
gaudeat ſenece appetitu. qꝛ meliorē partē elegerat cū ſan
ctoꝝ cathalogo cōnumeratus ſit. ¶ Nota balbutiens at-
qȝ balbus idē qd̄ titubans qui verba nō expꝛimit ſed frā
git a balbādo dict⁹. ſȝ bleſus ē q litteras imperfecte ꝓfert.

¶ Luxurie a feruoꝛe ſtudeat ſe diſcipul⁹ alienare.

¶ Luxurie a feruoꝛe ꝛc. hec ē tertia ps hui⁹ ſcdē ptis pn
cipalis hui⁹ capituli. i q̄ ꝓſeqt de ſcdo ipedimēto ſubiec-
tiōis. ꝛ p ꝯñs aptitudis diſcipuli erga magiſtrū qd̄ ē luxu
ria. Et diuidit i tres ptes ſm̄ tres luxurie ſpēs. ſcda ibi.
Cōmeſſatiōib⁹. tertia ibi. Tertia vo ſpēs. Pꝛia in duas
nā pmo luxuriā i cōi fugiēdā ꝓpōit. ſcdo eā diuidēs vnā
ei⁹ ſpēȝ ꝓſeqt. ibi. Quā triplici. Et dicit qꝫ diſcipulus ſtu
deat ſe alienare feruoꝛe luxurie. ¶ Notādū luxuria i ꝓpo
ſito largo capit vocabulo vt dicat i coitu ſupfluitatis i ci
bo atqȝ veſtitu. Et ſȝ h̄ ſatyri triplicē luxuriā poſuerūt vt
ſtati ſubiicief. q̄cūqȝ tn̄ luxuries ſit ſūmope euitāda ē: ꝛ ea
ſpālitcr q̄ i coitu ē. qꝛ ipſa mētē occupat. totū coꝛp⁹ exte
nuat. ꝛ tādē vires ſingulas deſtituit. iō didim⁹ ad alexan
drū. Nos iqt bragmāni mēbꝛa libidini nō dam⁹. Ea quo
qȝ q̄ i cōmeſſatiōib⁹ ē diligēter cauēda qꝛ aiam ad prauo
allicit ꝛ moꝛe ſerpētio occulta ſua venena diffūdit. iuxta il
lud virgilii in buc. Trahit ſua quēqȝ voluptas. ꝛ ſequit.
Qui legitis floꝛes ꝛ humi naſcētia fragra. Frigid⁹ o pue
ri fugite hic latet anguis in herba. q. ſ. i vita delicata ꝛ gu
loſa venena latitāt q̄ ipſā aiaȝ demergūt in gehēneȝ. rur-
ſum ea q̄ in veſtitu ponit nō min⁹ fugiēda ē. qꝛ nō habi
tu exterioꝛi ſȝ iterioꝛi gloꝛiandū ē. vn̄ ſeneca dicit. Nullus
qdē dicit gladiū eē bonuȝ ſi balthe⁹ ei⁹ deaurat⁹ ē. ꝛ vagi
na gēmis diſticta. ſȝ gladi⁹ bon⁹ dr̄ q bn̄ icidit ꝛ bonum
acumē hȝ. vn̄ ſunt verſus. Aurea nobilitas lutcā ſi veſti
at ollā. Nō iō ſeqt hanc minus eſſe lutum.

¶ Quā triplici ſatyrici partitiōe diuiſerūt. Quā
dā in oꝛnatu veſtiū dicētes cōſiſtere. aliā in coitu:
Tertia vero guloſitatis aſſiſtricem: Cuiuſlibet
vero rabie feculenta frequenter nouimus laboꝛa
re ſubiectos.

¶ Quā triplici. Hic Boetius luxuriā ipſaȝ ſatyricoꝝ
moꝛe diuidēs pꝛimaȝ eius partē diſſuadendaȝ aggredit. ꝛ
duo facit. naȝ pmo ipſaȝ luxuriā tribus ſpēbus diuidit ſe
cundo pꝛimā eius ſpēm exēplo penitus abhoꝛrēdā demō
ſtrat. ibi. Cōtumelioſo. et dicit ſatyricis ſubaudi poete cri
minū atqȝ vicioꝝ repꝛehēſoꝛes diuiſerūt hāc luxuriā tri-
plici particiōe. i. tribus ſpēbus dicentes quandam luxuri
am cōſiſtere in oꝛnatu ſup. veſtiuȝ. aliaȝ in coitu tertiaȝ ve
ro dicebant aſſiſtricē. i. ſociaȝ foꝛe guloſitati illi vicio cra
pule. Et nos hoc. nouimus ſubiectos. i. ſcholares laboꝛa
re frequenter feculenta rabie. i. fetido furoꝛe cuiuſlibet ha
rum luxuriaꝝ. Poetarū quidaȝ lirici dicti ſunt. qdaȝ co-
medi. alii tragedi. ſatyrici alii a ſatyra dicti quod eſt car-
men repꝛehēſoꝛiū vel repꝛehenſio correctoꝛia. qꝛ ad hoc
repꝛehendit vt coꝛrigat. Et ſatyricus ſatyraꝝ deſcriptoꝛ:
ꝛ hinc ſatyrici luxuriā in tres ſpecies diuiſerunt vt patet
in littera. Itē feculentus ta. tum. i. fece plenus ꝛ fetidus.

¶ Cōtumelioſo coitus appetitu ſanguineū lucre
tii filii zenotiſqȝ diſcipulū tota roma fleuit inuiſ
catū: qui tn̄ clariſſimis oꝛtus fuit natalibus: quan
titatis ꝓcere ꝛ ſanguine qualitatis: mire ſiquideȝ
eloquentie. ꝑſpicacis ingenii. ſȝ quottidianis ꝛ vl-
tra debitū nuptiis gaudebat. pr̄e penā deferente
patrimoniū. n. paretūqȝ cenſus illicite conſume-
bat cunctiſque zelotipis eminebat. Aleis autem
ꝛ meretricū cellulis ſp inhiabat. Pꝛopꝛio āt ad-
huc nō deſtitutus pꝛuritu. poſtea a parentibus
eiectꝰ. tandē ab amicis ꝛ conſoꝛtibus deſtitu-

tus:⁊ creditoribꝰ vndiqꝫ fatigatus:notis ⁊ ignotis ſurtim ſtuduit aſſiſtere. crucis ab anguſtiis a patre creberrime redemptus. vltimo tū parentis pecunia redimi non potuit. Cruci ergo adductus eundē ad ſe venire lachrymis cōpellebat. oſculūqꝫ voce q̄rula petebat. pietatis aūt motio ad filii petitionē p̄rē erexit. erectiqꝫ filiꝰ naſū morſu ſecuit acutiſſimo dicēs. quare a meis primis erroribus incaſtigatꝰ euaſi. Ut qd magiſtri mei documentis nō obediui. ſocioſqꝫ meos cōtempſi. Filii patrē neceſſe eſt indulgere caſtigationi. magiſtrumqꝫ diſcipulū mores informare.

¶ Contumelioſo coitus appetitu. In hac parte boetius prime ſpeciei luxurie. ſ. coitꝰ feculentiā diſſuadens exemplū ponit. Et duo facit quod dictū eſt ſecundo ex ꝓpoſito exēplo hāc ſpēm ſūmopere deteſtandā cōcludit ibi. Ecce quantū. Prima adhuc in duas nam primo facit qd dictū eſt. ſecundo circa hoc notabile quoddā ſubiungit ibi Filii patrem. Et dicit. prima ſpēs luxurie que in coitu cōſiſtit oīo ſpernenda eſt. ⁊ hoc ne nobis contingat quēadmodū ſanguineo lucretii filio zenonis diſcipulo quē inuiſcatū. i. captum ⁊ detentū cōtumelioſo appetitu coitus tota roma fleuit:⁊ ibi roma ꝑ populo romano poſita ē. qui. ſ. ſanguineus erat ortus clariſſimus natalibus. i. parentibus. eratqꝫ quātūatis procere. i. formoſe qualitatis. i. cōplexiōis ſanguinee. mire quidē eloquētie. i. facundie ingenii perſpicacis. i. ſubtilis. ſed ipſe gaudebat quottidianis nuptiis. i. venereis actibus ⁊ hoc vltra debitū. i. ſupra vires nature ſue. patre deferēte. i. reportāte penaꝫ huiꝰ enormitatis vt ſtatim ſubiungeꝷ. Patrimoniū. n. ⁊ cenſus id eſt reditus ad diuitias parentum conſumebat. qꝫ ꝑ ⁊. emi nebat. i. ſupecellebat ſubaudi in hoc vicio cūctis zelotipis. i. mechis. ſemperque ibiabat. i. adherebat aleis. i. ludo aleaꝝ atqꝫ cellulis meretricū. quid vltra idest ſanguineus adhuc nō deſtitutus. i. dimiſſus ꝓprio pruritu. i. luxu illo itercutaneo a parentibus eiectus ⁊ deſtitutus cōſortibꝰ. i. ſodalibꝰ ⁊ amicis ⁊ fatigatꝰ vndiqꝫ creditoribus tandē ſtuduit inſiſtere. i. adherere notis ⁊ ignotis furtim. idest vicio furtiuitatis quo in vicio idē ſanguineus deprehenſus atqꝫ ſepius ac ſepius patibulo adiudicatus atqꝫ creberrime a patre ab anguſtiis crucis redemptus. ſ. prece vel precio vltimo redimi non potuit ⁊ hoc penuria parentis ſubaudi impediente. ſꝫ quid cū amplius redimi a crucis patibulo minime potuiſſet inter carnificis manus cōpellebat eundem. ſ. ſuū parentē lachrymis venire ad ſe oſculūqꝫ ſupple paternū petebat voce querula. motio aūt pietatis paterne erexit patrē ad filii petitionē ſed filius ſecuit naſum erecti. ſ. patris morſu acutiſſimo dicens indignanter vah me miſeꝝ quare ego miſer euaſi incaſtigatus. i. non correctꝰ ſupple a te pater a meis. i. de p̄mis meis erroribꝰ ſubaudi qbus in infantia peſſime enutritus extiti. vt quid idest quare non obediui documentis mei magiſtri. ⁊ q̄re contempſi meos ſocios ſubaudi eos nō imitando i bonis quaſi dicat. ſi oīa hec feciſſem certe huic nephādo crucis patibulo adiudicatus minime fuiſſē. Exinde hoc poſito exēplo quoddā notabile ſiue quandam ſniam generalem ex ipſo elicit dicens. Qui cauere velit ne p̄dicta eueniāt neceſſe ē patrē ipſū indulgere. i. vt pater indulgeat. i. operam det caſtigationi. i. correctiōi filii. ⁊ hoc ex pte p̄ris. ſimiliter neceſſe ē magiſtrū ipſū informare. i. q̄ magiſter informet. i. doceat diſcipulū mores. ⁊ hoc ex parte magiſtri dictū ē. ¶ Notādū vt refert fulgentius ſecūdo mitologiaꝝ. Cuis in oībus libidinis amor turpis ſit: turpiorū tñ eſt in honeſtis. nā ipſa luxuria maieſtati contraria eſt. Turpiſſima ergo ſanguinei q in argumentū duciꝷ libido eſt cū clariſſimis ortꝰ natalibꝰ mirificis nature dotibꝰ p̄pollebat: ſed quoniam vltra nature debitum coitum vtebatur conſequens erat vt ianuā perditionis ingrederetur. animo enim illic exicioſus atque fetidus concordat cū periculo. ⁊ dum ad illud ſolum vacat quod diligit nunquā videt quod expedit. quia luxurie amor cecus eſt quamobrem veteres libidinem ſpreuerunt tanquam honoris inimicam. ſic Scipio naſica prohibuit theatra locaque meretricicia. referente etiā beato Auguſtino in libro de ciuitate

Item zelotipus ſupple. idest zelo plenus. ſcilicet inuidioſus vel ſuſpitioſus. ⁊ accipitur tam in actiua quam in paſſiua ſignificatione. quorum nominum quinque ſunt que hoc verſu continentur. Hoſpes zelotipus conuiuaque vector alūnus. Actum ſiue pati ſignare nomina poſſunt. dicitur etiam quādoqꝫ zelotipia mechia. ⁊ zelotipus mechꝰ ⁊ hoc modo ſumitur in propoſito. Itē pruritus idest prurigo ⁊ dicitur ardor vel aduſtio carnis cogens ad ſcalpendum. hic autem pro luxuria ſumitur ⁊ non inepte. Item indulgeo diuerſa ſignificat. indulgere enim gratis dare ſonat ſic papa indulget poteſtatem. etiam ſignificat remittere. vt idulge nobis peccata: ſignificat quoqꝫ operā dare. vñ Indulgere gule noli que vētris amica ē. ⁊ i hac ſignificatiōe ſumiꝷ in ꝓpoſito cū diciꝷ filii pattem ⁊c.

¶ Ecce quārū deteſtabilis eſt meretricū icurſus. Eſt aūt meretrix nonaria inferni ianua: via iniquitatis: ſcorpiōis pcuſſio viſcarū ſcelerū: puteas interitus. ⁊ ſi qua eſt alterius luxurie ignominia ſpecies qualibet alia grauior ſcelere deteriorqꝫ. Interitus aūt Iacinctinus cūctis pꝫ ⁊ Iouinus. et alibi meretricis labia fauū diſtillāt ſꝫ abſinthem eius nouiſſima ſubminiſtrāt. Comeſſatiōibus ⁊ ebrietatibus ſecūda ſpēs luxurie dotata pmutat: tāquā cā ad cātū cū predicta gaudet ſuſtineri. Propter coitū. n. fit ebrietas relatiue. necnō ⁊ ceteroꝝ vicioꝝ genera. vinū aū modice ſumptū in tellectui vīcōferre acuminē. nō aūt modice ſumptū rōnē pturbat: intellectū ebetat: memoriam eneruat: obliuionē imittit: errorē infundit. ad ignorantiā pducit. Ubi. n. ebrietas ibi furor dñatur. vbi furor dñatur ibi nulla ſapientia ſꝫ inſipiētia ꝓpagatur. Quiꝰ āt rōnis quottidiana patent exempla virtutū detrimenta.

¶ Ecce quantū deteſtabilis. In hac parte exemplo ſuperiori inductꝰ Boe. hoc viciū luxurie ſummopere deteſtādū concludit. Et duo facit. naꝫ primo facit qd dcm̄ ē q̄ ad coitū ordinatū. ſecūdo quo ad inordinatum atque beſtialem ſiue ſodomiticum. ibi. ⁊ ſi qua. Et dicit ecce. idest vide exemplo ſuperiori quantum eſt deteſtabilis. idest abominabilis incurſus. idest acceſſus meretricum. quoniam ipſa meretrix nonaria. quia nouem penis pūitur in inferno. vel die nonaria. vt infra proximo dicam. eſt ianua inferni: via iniquitatis. percuſſio. idest punctura ſcorpionis viſcarium. idest retiaculum. ſcelerum. idest peccatorū puteus interitus. i. mortis tā aīe q̄ corporis. ⁊ ſiq̄ ē alteriꝰ luxurie iguominiis hoc eſt ſpecies innominanda ob decus enorme illa ſpecies eſt grauior qualibet alia atqꝫ deterior omni ſcelere interitꝰ autē iacīntiꝰ. i. iacinti illius ſcholaris atqꝫ iouinus. i. iouini patet cunctis qui potius mori maluerūt q̄ hoc deformitatis vitio defedari. ¶ Notādū vt refert helinādus inter omnia ſpectacula que delectationem in ſuis libidinibus admittunt deterius eſt turpium feminaꝝ collegiū pro ſolo vitio congregatum. ꝓpria eꝝ carnem venditioni exponunt ⁊ pretextu vite fornicatiōe victum ſibi acquirunt que nec amant nec amare queunt: ſed

ex fediori luxurie parte ſue execrabili cupiditati ſubſeruiunt. de his Theodolus inquit. Mens robuſta viri leuitate cadit muliebri. q2. ſ. fcia impudica laqueus eſt viri. ⁊ tōſubdit. Def lēt aſſirii qꝫ crediderunt mulieri. Et inſup quedam femina corpus opes animuȝ vim lumina vocē. pollit anuichilat necat eripit orbat acerbat. ⁊ alibi. Corpus opes animā conſortia federa famam. Debilitat perdit necat odit deſtruit aufert. Et harum autor teſte hieronymo contra iouinianum prout ex dictis Ariſtotelis ⁊ Plutarchi colligit. rationis eſt obliuio ⁊ iſanie proximus turbāſ cōſilia. altos ⁊ generoſos ſpiritus frangens. hominēſque queruloſos iracundos temerarios facit quapropter non immerito ſugiendus eſt. Demoſtenes exemplo qui Taydis meretricis mām̄as ioco palpitans queſiuit quanti h̄ eſt que ait mille denariis. cui demoſtenes. ergo precio tanto dolorem non emo ⁊ merito. nam ſtultum eſt emere precio cui dolor ſuccedit. Item nouaria meretrix eſt. ⁊ dicit a nona. quia ante nouam non licebat ei exire de proſtibulo. ante enim illam horam mos erat antiquis de cōmodo reipublice diſputare. quare vetitum erat meretricibus vſque hinc latere ne iuuenes ad turpes delectationes inclinarent. Item viſcarium a viſco venit qꝺ gluten eſt quo aues capiuntur. Inde viſcarium. Item ignominia infamia eſt quaſi contra nomen. Eſt etiampeccatum tam ſceleratum vt nominari deteſtabile ſit vt in propoſito. Cōmeſſationibus ⁊ ebrietatibus. In hac parte Boetius poſtquam primam luxurie ſpeciem deteſtandam cōmonuit. nunc facit h̄ idem circa luxurie ſpeciem alteram que cōmeſſationibus atque ebrietatibus expletur. Et diuiditur in duas partes nam primo facit quod dictum eſt. ſecundo comparat hāc ſecundam luxurie ſpeciem ad primam ⁊ tertiam. ibi. hec autem. Prima iterum in duas. primo perſuadet ipſaȝ fugendam atque deteſtandam fore cuilibet ⁊ hoc in ſemet ipſo. ſecundo facit hoc idem in alio. ibi. que etiam conſorte. prima adhuc in duass. primo intentum ſuum ponit. ſecundo conditiones deteſtabiles ebrietatis inſinuat. ibi. Non modice. Prima inſuper in duas. nam primo facit quod dictum eſt. ſecundo quoddam documentum valēs ad ſequentia ſubnectit. ibi. Vinuȝ autem. Et dicit qꝫ ſecūda ſpecies luxurie dotata cōmeſſatiōibus. ideſt cōmeſtionibus ſuperfluis ⁊ ebrietatibus. vult dicere qꝫ ſecūda ſpecies in voluptatibus gule conſiſtit: ſicuti prima in coitu. voluptate gaudet ſuſtineri cum predicta ſpecie. ſcilicet prima. permutatiȝ. ideſt ordine permutato ſicut cauſa ad cauſatum. Et rationem aſſignans dicit. quoniam ebrietas ſit propter coitum necnon propter genera ceterorum vitiorū ⁊ hoc relatiue. ideſt reciproce. quoniam ſicuti ebrietas propter coitum ſit ſimiliter quoque ⁊ coitus propter ebrietatem. illud quidem vt propter finem. hoc autem in genere cauſe efficientis. ⁊ documentum ſubiungens dicit. Vinū autem modice ſumptum videtur conferre acumen. ideſt penetrabilitatem cognoſcendi intellectui. ⁊ deinde conditiones ebrietatis connumerās dicit. Vinum autem ſumptum non modice ſed exceſſiue perturbat rationem ne verum cernere poſſit. intellectum ebetat. id eſt obtuſum reddit in ſpeculatione rerum atque ſubſtantiarum. memoriaȝ eneruat. ideſt extenuat ⁊ deſtruit quoniam obliuionem inducit: quod ad memoriam referas errorem infundit quod ad rationem applicat. atque ad ignorantiam perducit qꝺ intellectui confortatꝫ. Et rationem horum annectens dicit. quonium vbi ebrietas ibi dominatur furor. nam teſte Ouidio in libro de arte. Vina parant animos faciuntque caloribus aptos. Tunc veniunt vires ⁊ pauper cornua ſumit. ſed vbi furor ibi nulla ſapientia ſed inſipientia peruagatur. quoniam ſapientia non furore ſed manſuetudine poſſidetur. ſedendo enim ⁊ quieſcendo anima fit prudēs Ariſtoteles. Huius autem rationis patent exempla quottidiana atque exinde ſupple patent non imerito detrimenta. ideſt minoramenta virtutum. ¶ Notandum ſicuti moderatus victus honeſtatem corporis ſanitatem quoque atqꝫ mētis pſperitatē cauſat ac cōſeruat: ſic eius imodeſtia neceſſe ē vt eā corrūpat. Cauenda eſt ergo ſummope ſcholaſticis imoderata crapule frequentia ne illud pſalmiſte eius obiiciatꝫ. Turbati ſunt ⁊ moti ſunt ſicut ebrius ⁊ ois ſapiētia eoꝝ deuorata ē. Copia. n. ciboruȝ ⁊ potuuȝ vt refert Seneca ſubtilitas ipeditꝫ. qm̄ teſte Hieronymo epl'a. 61. nō eiuſdē hoīs vina deguſtare ac pphas intelligere. Crapula nempe venerē excitat cū venter mero eſtuans cito in libidinē deſpumet. 35. di. §. i. Et ſicut venus mētem obnubilat. ſic ⁊ crapulaȝ ipſaȝ offuſcare neceſſe eſt. Abſit igitꝫ a ſcholaſticis viris crapula. nā veteres cū parcimōia vixiſſe legantꝫ. Socrates tēpatiſſimus extitit ⁊ vnica refectione ſerotina cōtentabatꝫ ſciens paucis minimiſqꝫ naturaȝ contentari. nihilqꝫ viro iſto congruētius arbitrans ſobrietate qua corporis ac mētis pſperitas roboratꝫ. Inde Eunodius ſobrietas ſemper ſtudiis reſeratꝫ honeſtis. nulla fides le tis itegra nec dubiis. Amplector ſanas que dāt bona ſeminia frondes. Poſt culpas aie ſunt holocauſta dei. Et augelius libro p̄mo iqt qꝫ parcimonia apud veteres romanos ⁊ vict⁹ atqꝫ cernaruȝ temeritas nō ſolū domeſtica obſeruatione ac diſciplina: ſed etiaȝ publica animaduerſione legum cuſtodienda eſt.

¶ Que ēt peſtis cōſorte vinoſo deterior q2 ſi ſtudere nequeat ceteros gymnaſiis inhiare volētes. corrodit erroreȝ litis cōſouet vel pugnis ceſus opem orat. O qualis permixtio ſtudentibus eſt cuȝ diſſoluto. Eiciat ergo ab integritate conſortii tales prudentū diſcretio ordine irregreſſibili ⁊ hoc tempore determinato.

¶ Que ēt cōſorte vioſo. In hac pte boe. oſidit ſūmope fugiēdā hāc ſecūdā luxurie ſpēȝ p̄cipue cōſiſtētē in cōſortibus ppea qm̄ magnū ſtudioſis ipſis cōſocii crapuloſi atqꝫ vioſi inducūt ſtudii detrimentū. vt in lra. ⁊ dicit. Que peſtis. i. qꝺ viciū deterior eſt cōſorte vinoſo. i. pleno vino. q. d. nulla. Et rōneȝ adnectēs dicit. qm̄ vinoſus cōſors ſi ſtudere nequeat tm̄ corrodit. i. ipedit vicio ebrietatis ceteros volētes inhiare. i. intēdere gymnaſiis. i. ſcholaſticis exertitiis: aut. n. errorē litis fouet. i. nutrit vel ſaltē ceſ⁹. i. pcuſſus pugnis orat. i. deprecatꝫ opē. q. d. qcqd vinoſus ille agitat ſp inqetudine torquetꝫ atqꝫ ceteros torquet. O de⁹ exclamatio ē qualis pmixtio. i. perplexio atqꝫ deſolatio eſt ſtudētib⁹ cū tali vinoſo. ergo diſcretio prudētium ſup. ſcholar. ū eiiciat. i. repellat tales. ſ. vinoſos ab integritate cōſortii. i. ſocietatis. ⁊ hoc ordie irregreſſibili vt. ſ. haud. i. quāqꝫ reuertatꝫ. ⁊ ſup. reiiciat ipſos non tpe ebrietatis ſꝫ terminato. i. cū ad ſobrietatē reuerſi fuerint. ¶ Notandū lꝫ ebrietas plurima mala opetꝫ vti ſapius iā expoſituȝ eſt. hꝫ tm̄ hoc ipſa vt ipſa mentē ebetet. ſecreta reuelet. geſtuſqꝫ deturpet. eloquiū. n. ſcandalizat. nūc lites generat ac corpis vires exterminat. cadere iubet. bn̄ agere phibet requiē ipedit. ſenſuȝ alienat. obliuionē inducit libidinem mouet nauſeā puocat. viſū minuit. ⁊ ab oi virtute hoiem deſtituit. vn̄ gualteri⁹ i alexādercidos rōis vile ſepulchꝝ ebrietas. hic ſeneca epl'a. 83. Nihil aliud ē ebrietas qꝫ voluntaria iſania. oē viciū ītēdit ⁊ detegit verecūdiā remouet verba dubia: oculos incertos: greſſū errātē. vertiginē capitis ⁊ cetera hmōi cāt. nā ſero oia pmittūt ebrioſi: ſꝫ mane obliuiōi tradūt. vn̄ Martial. coquus. Oia pmittis cū tota nocte bibiſti. Nō faciāt queqꝫ pocula nra rep. Bn̄ gͦ dcm̄ ē a boetio ꝯſorte vio nil poſſe deteri⁹ exiſtimari. Itē vioſus ſa. ſū. i. vio plen⁹ ebri⁹ vl' ebrioſus. ⁊ ꝯpatꝫ. cui⁹ ſuplatiuū Plau. ponēs ait. Quid op⁹ ē verbis. vioſiſſima ē.

¶ Hec autē ſecūda ſpēs prime qñqꝫ preambula poſterioris aūt pediſſequaqꝫ appetitiua. O quantū erroris immittit ebrietas in mētē diſcipuli niſi

freno ſobrietatis caſtigetur ad vnguem.

¶ Hec aũt. In hac pᵗe boetius hanc ſpeciẽ luxurie ad pᵐã ⁊ ad tertiã comparat. Et dicit q̃ hec ſpecies. ſ. que in cõmeſſationibus ⁊ ebrietatibus cõſtare ꝓbaᵗ eſt pambula idest anteceſſoria pᵐe. ſ. ſpeciei que in coitu cõſiſtit. Et rõ huius ſumiᵗ ex antedictis: cũ inquit ipſuz coitũ ex ebrietate cauſari. ⁊ eadẽ hec ſecũda ſpẽs eſt pediſſequa. i. concomitans ⁊ famula appetitiua. i. deſideratiua poſterioris. i. tertie ſpẽi luxurie que in veſtiũ ornatu ponitur. Exinde cũ hec ita ſint exclamãdo ꝯ hoc viciũ inuehitur dicens. o quantũ erroris ebrietas ipſa imittit in mentẽ diſcipuli niſi caſtigeᵗ. i. refrenetur ⁊ reſtringatur ad vnguem. i. ad plenum freno ſobrietatis.

¶ Tertia ſpecies luxurie eſt cõcupiſcentia que ornatibus inbiat. parentiũqꝫ ꝓgeniei maritata cõſiſtit. qbꝰ paupertatis tuta facultas cedit inuicta.

¶ Tertia vero luxurie ſpẽs. In hac parte boetius poſt primas duas luxurie ſpẽs deteſtandas tertiã ipſaꝫ fugiẽdaꝫ oſidit. Et diuidiᵗ hec pars in duas. nã pᵐo docet tertiaꝫ ipſaꝫ ſpẽm fugere. ſcdo veriſicat dicta ſua exẽplis ibi Cũ quodã. pᵐa adhuc in duas. nã pᵐo ipſam fore fugiẽdã oſtendẽs circa quos ipſa principaliter verſaᵗ demonſtraᵗ. ſcdo vero in quibꝰ cõſiſtit declarat. ibi. hec aũt gaudet. Et dicit pᵐo q̃ ipſa tertia luxurie ſpẽs eſt ꝯcupia. id eſt cupiditas quedã q̃ inbiat. i. intendit ornatibꝰ atqꝫ cõſiſtit. i. eſt maritata. i. cõiuncta progeniei potentum. i. magnatũ ⁊ diuitũ ornatibus dico qbus tuta facultas. i. ſtatꝰ paupertatis cedit. i. locũ dat inuicta. i. nõ ſuperata eoꝝ vanitate. ¶ Notandũ q̃ hec tertia ſpẽs luxurie que ornatibꝰ inbiat nõ niſi excellentia eſt aut corpis ornatuũ ⁊ que corporis ſunt. ſ. aut tandẽ veſtimẽtoꝝ. quecunqꝫ tamẽ ſit ſupbia quedã ẽ atqꝫ vanagloria. quẽ vti Saluſtio i iugurtino vꝫ: ſicut ẽt experientia cõprobaᵗ eõe plus nobilitatis malũ eſt q̃ꝫ humiliũ. humiles nãqꝫ caſas paupertas inhabitat: ſeruantqꝫ ſũmos fulgura mõtes. Paupertas ĩqꝫ tuta que veſtem nõ appetit corporis: ſꝫ ai affluẽtiã. de qua dictũ eſt p poetã. O vere tuta facultas. Pauperis anguſtiqꝫ laris. O munera nondũ intellecta deũ.

¶ Hec aũt veſtiũ gaudet varietate frequenti eaꝝqꝫ in ſigillatiõe membratim pectinis bñficio ceſariẽꝫ polire. ⁊ calamiſtri tortuoſitati. florũqꝫ diuerſitate ſeriatim laſciuire. gulãqꝫ ſuã fuco pfundere. nouaculeqꝫ frequenti caſtigatõi inbiare. ſinuꝫ aromatibꝰ adimplere. gẽmatis colla monilibus. partorũqꝫ cingulis ventreꝫ caſtigatũ plebi oſidere. roſtratis tabulatiſqꝫ calceis vt regina incedere colloqꝫ elato. gutture inflato. ſupcilio mutilato: oculo impudico. faſtuoſoqꝫ inceſſu ſemicirculariter incederẽ gaudet: raris aũt parũqꝫ modeſtis ſermõibus amputari. appoſitiſqꝫ cibariis oia faſtidire. litibꝰ ſeruientes. ꝓbris affines. cruciatibꝰ ignoros affligere: vltimo raroqꝫ ſcholis intereſſe parũqꝫ ꝓdeſſe primo eiſdeꝫ abeſſe feſtinat. o qualis quantaqꝫ virorum eſt permixtio.

¶ Hec autẽ gaudet. In hac pᵗe boetiꝰ oſidit in qbus hec tertia luxurie ſpẽs vt plurimũ poſita eſt ⁊ dicit q̃ hec tertia luxurie ſpẽs gaudet in frequẽti varietate veſtiũ atque eaꝝ ſigillatiõe. i. pictura mẽbratim. i. de membro ad membꝛũ. ⁊ ſup. gaudet polire. i. ornare ceſarieꝫ. i. capillis comã. ⁊ proprie viroꝝ eſt. vt dicit Hugutio. beneficio pectinis. i. illius inſtrumenti. atqꝫ tortuoſitate calamiſtri. i. illo inſtrumento tortuſo ab effectu cuꝫ ad criſpanduꝫ crines pᵐcipaliter excogitatũ ſit. ⁊ gaudet laſciuire. i. luxuriari vel laſciuie ſe gerere diuerſitate floꝝ ſeriatim. i. inſerto poſito rum. ⁊ gaudet perfundere. i. perfundendo tingere gulam. i. faciẽ. ⁊ h ps ꝓ toto poſita ẽ p ſinodochen. fuco. i. calore ficco vt ẽt ſupra capi. i. expoſitũ ẽ in eo loco q̃ de logica ſophiſtica dꝛ. vultũqꝫ mulieris fuco pfuſa ⁊c. etiã gaudet inbiare freq̃nti caſtigatiõi nouacule. huiꝰ cultelli ad radẽduꝫ barbas ordinari. Et dꝛ a nouo as. q: hoieꝫ nouat. vñ iudicuꝫ. iꝫ. Nouacula nõ aſcẽdit ſup caput eiꝰ. Et pſalmiſta. q̃ſi nouacula acuta feciſti dolũ. ⁊ gaudet adimplere ſinũ. ſ. gremiũ ſuũ aromatibꝰ. i. rebus odoriferis. ⁊ dcm̃ ẽ ab ara aroma. q: aris ipoſitũ diuinis inuocatiõibus aptũ. Eſt ẽt aroma i alia ſignificatiõe vnguẽtuꝫ q̃dꝫ p̃cioſũ ex thure mirra nardo calamo cynamomoqꝫ cõpoſitũ. vñ vſus. Cõtere thus mirrã nardũ calamũcynamomũ His ſup infundas oleum ſic fiet aroma. Et ſeqᵗ in lꝛa. Et gaudet oſidere plebi colla ornata monilibus illis ornamẽtis gẽmatis. i. plena gẽmis: ventremqꝫ caſtigatuꝫ. idest reſtrictuꝫ cingulis. i. baldheis partboꝝ illaꝝ gẽtiũ. q: a parthis cinguli illi precioſi romam adducebantur. Monile vt dicit Iſidorus ornamentuꝫ ex gẽmis eſt q̃d ſolet ſeminarum pendere collo. hoc etiam ſerpentuꝫ dꝛ q̃m̃ conſtat ex amphorulis quibuſdã aureis ⁊ variis gẽmis in modum facture ſerpentis. Sumiᵗ tñ pro quolibet ornamento. Et ſequiᵗ etiam gaudet incedere calceis. i. ſotularibus roſtratis ⁊ tabulatis. i. depictis vt regia. Gaudetqꝫ incedeᵗ collo elato. i. in faſtũ eleuato. Gutture iflato. ſupcilio. i. illo ordine piloꝝ qui ſupra oculos eſt. mutilato. i. trũcato. vel p̃ciſo. oculo impudico. i. laſciuienti ⁊ ad quẽlibet circũgirãti ⁊ faſtuoſo. i. ſuperbo inceſſu. i. trãſitu. gaudet iſuper amputari. i. verbis inflatis ſuberbis atqꝫ ſexqpedibus vni ⁊ illis raris ⁊ ſermonibus paꝝ modeſtis. imo itẽperatis penitus ⁊ appoſitis cybariis gaudet faſtidire. i. faſtidio hr̃e omnia ſupple appoſita. ⁊ gaudet affligere ſeruiẽtes litibꝰ idest rixis cõtinuis affines. i. vicinos probris. atqꝫ ignotos cruciatibus. gaudetqꝫ intereſſe ſcholis raro. ⁊ ñ aliqꝫ do tñ vltimo atqꝫ paꝝ ꝓdeſſe ſed feſtinat ab eiſdem abeſſe primo. His ⁊ aliis multis cõmotus Boe. qbus hec tertia luxurie ſpẽs deditiſſima eſt inuehendo ꝯtra ipſam exclamat. O qualis ex vitii enormitate ⁊ quãta ex eius magnitudine eſt permixtio vitioꝝ. ſubaudi in hac tertia ſpecie. Faſtidio ire quaſi horrere ſpernere cõtẽnere tedere. inde verbalia ⁊ hoc faſtidium ⁊ faſtidioſus.

¶ Cũ quodã tpe me athenis eã diſcendi recepiſſem ganimedeꝫ pirri dictatoris filiũ omnibus predictis laborãteꝫ inſpexi. q q̃nqꝫ pedulis limbatis. q̃nqꝫ caligis maculatis p horã cedrinis tibiis elatus nudiſqꝫ pedibꝰ preceſſit. ariopagũqꝫ vt ſtomacatꝰ impetiit. Cauteqꝫ ſepiſſime ꝓuidi ne mihi iuſurgeret q: alienigena erã. Quid plura dicaꝫ ad tãtã lꝫ inuitꝰ deuenit inopia q̃ ea que prius faſtidiendo cõtempſit. mendicãs corrogãdo cõpoſuerit fortune mearu ꝑmutato: ſꝫ hec hactenus dicta ſufficiant.

¶ Cum quodaꝫ tẽpore. In hac parte Boe. q̃ꝫta ex hm̃oi vitio mala eueniant exẽplo corroborat dicẽs. Cũ ego boe. quodaꝫ tẽpore recepiſſem me athenis in hac. ſ. vniuerſali ſchola grecie eã diſcẽdi inſperi Ganimidem filiuꝫ Pirri dictatoris laborantẽ oibus predictis q. ſ. Ganimedes nimia huiꝰ. q̃ñqꝫ. i. nũc pedulis. i. ſotularibꝰ deſuper cõciſis ⁊ limbatis: q̃ñqꝫ. i. nunc caligis maculatis. i. diuerſoꝝ coloram maculis perſtrictis. atqꝫ ꝓceſſit elatus tibiis cedrinis. i. ad modũ cedri erectis pedibus nudis. q: pro ⁊. vt ſtomacatus. i. tumore ſuperbie iflatus impetiit. i. indignanter petiuit ariopagum illum vicum athenienſem quo ſtudiũ exercebatur a quo ⁊ dionyſius ſcũs ariopagita appellatus eſt. ⁊ ego Boetius ꝓuidi caute ⁊ ſepiſſime ne

mihi insurget qm̄ erā alienigena.i.alterius gentis. Et dr̄ alienigena quaſi alia regiōe vel gente natus.⁊ dr̄ ab alion.i.alienū ⁊ genios nā vel gn̄atio ſic ⁊ francigena terrigena q̄ oīa talia ſunt cōis gn̄is. Et ſeqꝫ his oībus viſis ⁊ enarratis qd plura dicā idē ganimedes ad tantā deuenit inopiā q̄uis inuitus vt ꝑmutato meatu.i.trāſitu ſortune de ꝓſperitate in aduerſitatē mēdicans corrogando.i.petendo cōpoſuit ea q̄ pu.i.tpe ꝓſperitatis contēpſit faſtidiēdo.i.faſtu ⁊ ſupbia ſpernēdo: ſꝫ hec hactenꝰ.i.huc uſqꝫ ſufficiāt. ¶ Notandū ſimile exēplū apud valeriū maximū legiꝫ de adoleſcente polemone q̄uis nō ſicuti ganimedes in faſtu atqꝫ ſupbia dies cūctos ad vltimū cōſumeret hic.n.polemo vt refert valeriꝰ li.6.ca. d̄ mutatiōe morū.talis illecebris deditꝰ extitit vt ipſa infamia gauderet. cūqꝫ ſemel ex cōniuio poſt ſolis ortū ſurrexiſſet vino grauis ⁊ vnguētis optimis delibutus amictus veſte plucida ⁊ ſertis capite redimito ⁊ Xenocratis ſcholas aptas vidiſſet aſi quas caſu trāſibat intrauitqꝫ vt prudentiſſima ꝑcepta temulētie laſciuiis deridere.cūqꝫ oēs cōſidentes indignarent Xenocrates vultu maturo omiſſa re de qua diſſerebat de modeſtia atqꝫ tēperantia loq̄ cepit.cuiꝰ grauitatē ſermōis polemo audiēs ꝑmo detractā de capite coronā ꝓiecit: poſtea palliū depoſuit ⁊ cōuiualis oris hilaritatē expreſſit.ad vltimū totā luxuriā depoſuit ſicqꝫ vnius ſoꝛtis medicina ſanatꝰ ex infami philoſophus euaſit. Item limbare.i.ornare inde limbatꝰ ⁊ a limbꝰ dr̄ quā nos ornaturā dicimꝰ.ē.n.faſciola q̄ veſtiū extremitatē ambit aut ex filis aut ex auro cōtexta. ¶ No.ſicut refert rabanꝰ ſuper pſalterio. Cedrus arbor eſt altiſſima oīū arborū dn̄a ⁊ regina aſpectu pulchra ſemper retinēs vigorē ſuū: cuiꝰ odor ſerpētes fugat.⁊ vt dicit Iſidorus lignū eius nūq̄ teredine exterminaꝫ.inde cedrinus na.tū.i.ex cedro vel ſimilitudinem cedri habens.

¶ Capitulum tertiuꝫ.

Um āt diſcipulus ad ꝑfectionē tendere teneatur effectiuā cāꝫ ꝑfectiōis vtpote cōtinuitatis cōſtantiā ꝓut facultas ſuppetit menti dinoſcatur imprimere. quid.n. in dilectiōis opuſculo lucidius cōſtātia. quid incōſtātia negus. prima parit: ſecūda parta diſſoluit. prima ꝓcedit. ſecūda retrocedit. prima colligit. ſecunda collecta diſpergit.

¶ Capitulum tertium.

Um aūt diſcipulus. Hoc eſt tertiū capitulū huius totalis libri. In q̄ boe. poſtq̄ȝ in precedentibus docuit quō pria oblectamēta ſcholaribus ipſis miniſtrāda ſint atqꝫ qualiter iā adultoꝝ ſcholariū elatio magiſtratui ſubdēda ē atqꝫ diſcipline cōiungenda. nūc vō demōſtrat elatiōnē ſtudētiū ſūmope reprimēdā.⁊ ad h̄ perſuadendū introducit ipſā incōſtantiā elatiōis atqꝫ ſupbie pediſſequā ⁊ cōiunctiſſimā atqꝫ pene germanāqꝫ vt ſic ea penitꝰ ſpreta atqꝫ cōfutata ad cōſtantiā ipſam anheleꝫ. Et diuidiꝫ h̄ capitulū in duas ptes ꝑncipales. nā ꝑmo premittit intentū ſuū ſcdo exēplū ipſiꝰ incōſtantie introducit. ibi. Cū in gymnaſiis. Pria i duas. nā prio oſtēdit ipſā ꝯſtantiā ſummope amplexādā. ſcdo ipſā ꝯpat ad icōſtantiā. Quid.n.lucidꝰ ⁊ dicit. Cū diſcipulus ipſe teneaꝫ tēdere ad perfectionē dinoſcaꝫ.i.cognoſcit ipimere.i.q̄ ipimere debeat mēti cāȝ effectiuā ꝑfectiōis vtpote.i.ſicut cōſtātiā cōtinuitatis ſupple i ſtudio h̄ eſt.n.eſt q̄ opꝰ inceptū perficit atqꝫ in optatū finē perducit. vn̄ illud vulgare ſumptū ē. Cōtinuata vigēt: diſcontinuata peribunt. ¶ Notandū q̄m nūllū opus laudabile aut inter coronata merita cōputandū putat ſi ꝯſtantia cōtinuitatis atqꝫ perſeuerantia abeſſe noſcanꝫ. q̄m vbi cōſtans qs permanet illi operis preciū adipiſci mereꝫ. Legitime nāqꝫ certanti atqꝫ vſqꝫ in finē perſeueranti corona dabiꝫ. Nō.n.ex actibꝰ ſic nudis gn̄aꝫ habitꝰ niſi affuerit operis perſeuerantia. Studēdū eſt ḡ perſeueranter cū inter occupatiōes hūanas nil delectabilius q̄ȝ ſciās iugiter meditari. varietates cōtemplari atqꝫ actibꝰ delectari. ſꝫ fore iūges nō ſemp ſtudio intendere te poſſe cū ⁊ ipſū interrumpere aliis neceſſe eſt. Huic dubitatiōi rn̄dēs dico oībus in agēdis modū ſore adhibēdū.n.ꝑſeueras nō oꝫ vt vt laboribꝰ inceſſanter aſſiſtas. ſufficit.n.ſi cōtinuo ſtudio ipſo intēdere neqas ſaltē dū intēdis diutius ꝑſeueres vt hitus qdē in aīo tuo radiceꝫ. iuxta illud ſenece in edippo. Qd ſepe fieri nō pōt fiat diu.⁊ hoc ē qd ait quītilianꝰ lib.4.de inſtitutiōe oratoria. Perſeuerandū ſaltē ē q̄ ſepiꝰ ⁊ ſi vires deficiūt aīo tn̄ itēdēdū ē. Nihil.n.vt in lr̄a boe. ſubdit ē lucidius in opuſculo dilectiōis ipſa cōſtātia.i.ꝑſeuerātia.⁊ ꝑ ꝯ̄riū nihil negus incōſtātia q̄m pria parit.i.acqrit ꝑfectionē ipſi diſcipulo. ſcda.ſ.incōſtātia parta.i.acqſita diſſoluit. prima ad ꝑfectionē ꝓcedit. ſcda ab ipſa recedit. pria colligit.i.accumulat ꝑfectiōes. ſcda collata diſpergit iuxta vulgare h̄. Cōtinuata vigēt diſcōtinuata peribunt.

¶ Cū aūt gymnaſiis inſudare decreuiſſemꝰ magiſtratuſqꝫ vicē dignū duximꝰ obtinere: filiū incōſtātie: imno vt veriꝰ dicā. ipſamet incōſtātia fortuna noſtris aſſignabat preceptis imbuendū. qui ſatiricis inhiabat atramētis mēſurnus. Hiſtoriographis ꝑſepe diurnus. Elegiacis annuus. rōne vero diſſerendi ariſtotelē lamentabatur nocturnus. In editiōibꝰ philoſophicis menſurnus. duodecimqꝫ tabularū cōpilatiōibus quaſi inſtātaneus Omnibꝰ ſiqdē in breui extiterat faſtiditꝰ. Si vero libroꝝ inſpectiōi corūqꝫ ſcripture aliquātulum induliſſet. q̄ plures ꝑ horā inſpexiſſet: nulliqꝫ tꝫ breuiſſimo tpe manus imponeret perficientes.

¶ Cū aūt gymnaſiis inſu. Hec ē ſcda ps pricipalis huius capituli tertii. In qua boe. q̄ dei incōſtātia in cōparatiōe ad cōſtātiā ꝑmiſerat nūc eaipſa exēplo ꝯfirmat. Et diuiditur hec ps in duas ptes. in pria facit qd dcm̄ eſt. ſcda exemplo ꝓpoſito ipſā incōſtātiā penitꝰ fugiēdā ꝯcludit ibi. Sit ḡ. pria adhuc i duas ſcdꝫ quadruplex genus diuerſionis ⁊ mutabilitatis ipſius incōſtātie filii. ſcda ibi. Tādē mercator. tertia ibi. Catōiſqꝫ ſtudiis. quarta ibi. Cū igiur iſtaꝝ qōnū. Et ꝑmo dicit ipſe boe. itroducēs ipſā icōſtātiam ſiue icōſtātie filiū h̄ mō. Cum nos boe. decreuiſſemus inſudare.i.vacare ſcholaſticis exercitiis. atqꝫ duximus.i.reputamus dignū obtinere vicē.i.q̄ obtineremus vicē.i. locū magiſtratas ob ſtudii nr̄i cōplemētū. fortuna ipſa aſſignauit nobis filiū incōſtantie. imo vt verius dicamus ꝑenthesis ē. ipſamet icōſtātiā ibuēdā.i.erudiēdā: nr̄is ꝑceptis.i.doc̄inis q.ſ.incōſtātie filius inhiabat ꝑceptis.i. documētis ſatiricis.i.poetaꝝ ſatiricoꝝ ⁊ vicia rephēdētium mēſurnus.i.mēſe.⁊ ibabitat hiſtoriographis.i.hiſtoriaꝝ ſcriptoribus ſic dictis ab hiſtoria ⁊ graphos ſcriptura.ꝑſepe cōpoſitū ē.i.ſepiſſime diurnus. Elegiacis.i.ſcriptoribus elegiaꝝ annuus.i.ꝑ annū. vō ꝑ ſed lamētabaꝫ.i.lamētādo inhiabat ⁊ cōſeqbaꝫ ariſtotelem nocturnus.i.ſola nocte ⁊ h̄ nō niſi ſola rōne differēdi.i. diſputandi cogente. In editiōibus quoqꝫ phicis.i.l libris phie atqꝫ in cōpilatiōibus.xii.tabularū q̄ſi inſtantaneus verſabaꝫ. vn̄ h̄ lex.xii.tabulaꝝ totius iuris origo fuit ſm glo. iſtituta de iure nāli gē.ꝫ.ex nō ſcripto i vn̄.origo.⁊.ff. de origine iuris.l.ii.§.i. Et dr̄ lex ſcripta in.xii.tabulꝰ quaꝝ.x.a ciuitatibus athenienſiū ⁊ lacedemonioꝝ a.x.viris fuerūt allate. Et due ad illaꝝ declarationū ꝑ eoſdē poſtea addite vt vult glo.in.c.moiſes de iudeis diſ.7. Oībus āt i breui

ſtridit⁹ extiterat. ¶ Notandum q̃ hic incõſtantie filius quis boe. in argumentum introducitur ſimilis illis⁹ extitit qui vna die vota ieiuniorum celebrãt ⁊ altera ſtudio tem pus diſpẽſant. orare nũc ꝑmittũt ⁊ ꝯtinere in poſterũ pre ordinant de quibus in ep̃lis Horati⁹. Quos petiit ſper nit repetit quos nup̃ amiſit. Eſtuat ⁊ vite diſcõuenit ordi ne toto. Talib⁹ vtiq; ꝓdeſſet pl⁹ ſi ſtuderẽt in bõis ceptis aios ſuos ꝯtiuuareq; ſic nouitatũ deſideria ꝑuoluere ſicu ti eni ħ auctorizante vulgari. Nõ fuit hirſut⁹ lapis p̃ loca volut⁹. ſic neq; ai⁹ plib⁹ ac diuerſis nũc his nũc illis nũc aducrtẽs doctrinaꝝ floſculis pullulare perhibetur.

¶ Tandẽ mercator icepit eſſe nauigio. Prime vero noctis ſpacio nauſee in hiatũ ſentina cogen te ꝑuocatus. ⁊ demũ ponti inſultu pterritus Inũ dãtis ortolanus eſſe cupiebat. Deficiente vero le gumine militie ſe trãſtulit exercitui. Viſis aũt ho ſtiũ incurſibus fuge. terga commendabat.

¶ Tãdẽ mercator icepit eſſe. In hac pte Boe. ꝫ gen⁹ di uerſiõis atq; mutabilitatis incõſtãtie filii oñdit di. Idẽ i cõſtãtie fili⁹ cui oĩa ſupradicta ſic vt ꝑmiſſuꝫ eſt faſtidierat tãdẽ ad ſecularia negocia ſe trãſferens icepit eẽ mercator nauigio. ſꝫ qd̃ p̃ie noctiſ ſpacio ꝑuocat⁹ i hiatũ nauſee. i. vomit⁹. ⁊ ħ cogẽte. i. inſtigante ſentina illo loco i quẽ na uis ſupfluitates recipiũt. ⁊ demũ pterrit⁹ ſaltu. i. actu inũ dãtis põti. i. maris cupiebat eſſe ortolan⁹. qd̃ vltra deficiẽ te legumĩe ſupple ad ſeminãdũ. tranſtulit ſe exercitui mili tie. ⁊ ampli⁹ viſis icurſib⁹ hoſtiũ ꝑmus cõmẽdabat terga fuge ẽligẽs cũ dedecore fugeṙ q̃ꝫ honore corp⁹ i victimã exhibere. ¶ Notandũ Hora. li. ſermonũ ꝫ ħ genus icon ſtantie atq; mutabilitatis loquẽs ita inqt. Qui fit Mece nas vt nemo q̃ꝫ ſibi ſorte. Seu rõ rõ dederit ſeu ſors obice rit illa. Cõtẽtus viuat laudẽt diuerſa ſequẽtes. O fortuna ti⁹ mercatores grauis annis. Miles ait miro cõfractus mẽ bra labore. Cõtra mercator nauẽ iactanctib⁹ auſtris. Mi litia eſt potior: quid enim concurritur hore. Momento ci ta mors venit aut victoria leta. hec ille.

¶ Cratoniſq; ſtudiis tutius inhabitat cuius ſe micirculi capacitas multis formidabatur queſti onib⁹. Sũpioris vero circuli latitudo zodiaci for mata planicie dragmis arriſit ſepremplicibus.

¶ Cratõis quoq; ſtudiis. In hac pte boe. tertiũ diuerſio nis atq; mutabilitatis genus icõſtantie filii oñdit. Et di cit cũ ipſe icõſtantie filius tam iſta q̃ꝫ p̃cedentia faſtidiret: diuertit ſe poſtea ad cratõis illius pħi ſtudia cuius crato nis capacitas ſemicirculi: ſubaudi cathedre formidabaṫ qõnibus vñ crato ille q̃dã hẽbat cathedraꝫ deſup̃ i mo dũ ſemicirculi arcuataꝫ. i q̃ arcuatione uĩra qõnũ genera triplici ſpacio cõſcribebanṫ. Et diuidiṫ hec ps ꝫ triplicẽ qões i ſede ipſa cratonis deſcriptaꝝ locatiões. ſcd̃a ibi: Circuli mapp ſcd̃i. tertia ibi. Vltima ſemicirculi plani cies. Pria haꝝ in. 7. ſcd̃m. 7. qõnes i ipſa pria ſemicircu li planicie deſcriptas ꝑut inqt i lr̃a. Latitudo ſupioris cir culi formata. i. diſpoſita. planicie. i. ꝫ planiciẽ zodiaci ar riſit. ſup. itentis dragmis. i. qõnibus. ſeptẽplicibus. i. ſep teꝫ maneriez. ¶ Notandũ ẽ q̃ auctor iſte dicit ipſuꝫ ſemi circulũ i ſede cratonis fore latũ ad zodiaci formaꝫ diſpoſi tũ vt euitare faciat illũ icõueniẽs qd̃ obiici poſſꝫ circulus ẽ lineã: ſꝫ linea ẽ lõgitudo ſine latitudine atq; ꝓfunditate ergo ad hoc excludendum dicit ipſaꝫ ſemicircularẽ latitu dinem formatam ad modũ zodiaci qui zodiacus. 12. gra duum latitudine diſtenditur: vt ſit circulus pro ſuperficie circulari non pro circumferentia capiatur.

¶ Prima vero litteralis protractatio queſiuit vtrum celi empirei dominatio terrenitatis aliqua qua participe natura poſſit obfuſcari.

¶ Pria võ litteralis ꝓtractatio. Hic ponit primaꝫ qõnẽ in ſupiori pte ſemicirculi ſedis cratonis deſcriptaꝫ ⁊ dicit Pria ꝓtractatio lr̃alis i hac ſede q̃ſiuit vtꝝ dñatio. i. de⁹ a quo celũ ac tota natura depẽdet. 12. metha ipſius celi em pirei poſſꝫ offuſcari. i. obũbrari aliqua natura p̃ticipante terrenitatis. i. corruptibilitatis. ¶ Notãdũ duplex ẽ ħ⁹ tituli queſtionis expoſitio. vna q̃dem phicoꝝ aſſertio icõ grua. theologice vitati ꝓpinq̃. Eius aũt q̃ã phica aſſer tio ꝯplectiṫ mẽs ẽ. Vtꝝ de⁹ ipſe cognoſceṫ poſſit vilia ⁊ ħ nobilitati ſue nõ repugnet. Ad cui⁹ ptẽ primã pꝫ rñſio q̃ ſic naꝫ q̃ꝫto aliq̃ vir⁹ actiua ẽ fortior tanto i remotoria ſu am actionẽ extẽdit vt ẽt i ſenſibiliũ actiõibus apparet. vi⁹ aũt diuini itellectus i cognoſcẽdo res ſimilaṫ virtuti acti ue itellectus. n. diuinus nõ recipiẽdo a rebus cognoſcit. ſꝫ magis p̃ ħ q̃ eis iſluit cũ igiṫ ſit ifinite virtutis i itelligen do oꝫ q̃ eius cognitio vſq; ad remotiſſima extẽdaṫ. Sed gradus nobilitatis in oĩbus entibus attẽdiṫ ſcd̃m ꝓxĩq tatẽ ⁊ diſtantiaꝫ a deo q̃ ẽ ifinire nobilitatis ergo q̃ꝫtũcũq; viliſſima in entib⁹ ds propter maximaꝫ virtutẽ ſui itellec tus ꝯgnoſcit. neq; hec veritas repugnat ex dictis phi. iii. methã. naꝫ ibi intendit oſtendere q̃ diuus intellectus non intelligit aliud a ſe quod ſit ſui intellectus perfectio ſquaſi principale cognitũ. ⁊ ẽm hoc dicit q̃ vilia melius iguoran tur q̃ꝫ cognoſcantur qñ. ſ. eſt alia cognitio viliũ conſidera tio nobilium conſiderationem impedit. Nec enim vilitas cognitorũ in cognoſcentem redundat p̃ ſe. hec eſt. n. de rõ ne cognũõis vt cognoſcẽs ꝯtrahat ipẽ cogniti ẽm modũ ſuũ. p̃ accidẽs ãt pt redũdare in cognoſcentẽ vilitas cogni toꝝ vel eo q̃ dũ vilia cõſiderat a nobilioꝛib⁹ abſtrahit cogi tãdis vel eo q̃ ex cõſideratione viliũ in aliquas indebitas affectiões icliuatur. q̃ qdẽ oĩa in deo eẽ nõ p̃nt q̃re ⁊c. Et huic ꝯſonat qd̃ dr̃ Sapic. 7. de diũa ſapia q̃ attigit vbiq; ꝓpter ſuã mũdiciã ⁊ nihil inquatũ incurrit in illã. põt ẽt titulus qõis intelligi vt q̃rat virũ de⁹ poſſet ſibi aſſumere hũanitatẽ. Et ad hãc ſatis rñſuꝫ ẽ Joã. i. Et vbũ caro fa ctũ eſt. vbi caro ꝓ hoĩe ſumitur ẽm Auguſt. Supponẽda ergo eſt pars iſta queſtionis affirmatiua apud fideles velu ti fidei chriſtiane principalius fundamentum.

¶ Secũda vtrũ ſpirituũ vitalis ſeruitus terrene fecis ambitu queat nature ſubſidio denigrari.

¶ Secũda vtrũ ſpirituũ. Hec eſt ſecũda qõ prime p̃is ſe micirculi cathedre cratonis cui⁹ titul⁹ ſicuti ⁊ p̃ie duplicẽ recipit iterp̃tationẽ: quare ⁊ duab⁹ rñſionib⁹ abſolueṫ ꝫ primã expõem. qõis totalis mẽs ẽ. Vtꝝ ſubſtantie ſepate vti ſunt angel⁹ atq; demões hũana corpa aſſumeṫ poſſint q̃ꝫtũ vero ſecũde expõni p̃ueit triſ ſonare videtur. Vtꝝ aĩa ipa itellectiua corpi hũano vniri poſſit vt fõrma. quo ad primã qõnis expõem lr̃a hoc modo ſupplẽda eſt: Scd̃a i q̃ꝫ qõnũ in ſupiori pte ſemicirculi poſitaꝝ hec ẽ. Vtꝝ ſerui tus. i. famulat⁹ vitalis ſpirituũ. i. angeloꝝ deo famulãtiuꝫ aut demonũ imo ipſemet ſpũs queat. i. poſſit denigrari. i. obſcurari vel detegi vt circũdari ãbitu. i. circuitu ⁊ veſtim̃ to terrene fecis. i. corpis ⁊ hoc ſubſidio. i. auxilio nature Et ad hoc rñdendũ eſt q̃ ex diua p̃miſſione tã boni q̃ꝫ ma li ſpũs corpa terrena aſſumere p̃nt. De bõis qdẽ manife ſtũ eſt in hiſtoria thobie ⁊ p̃cipue ca. 12. vbi dictũ ẽ angelũ ſ. ꝫ raphaelẽ cõediſſe qd̃ vtiq; act⁹ corpis ẽ. mal'ſiir'ma nifeſtũ eſt in cubis atq; ſuccubis quos piloſos quidã vo cãt. ſunt. n. demones luxurioſiſſimi q̃ p̃miſſiõe dei ad opp̃ mẽdas fẽias vel ie ſuppouẽdis viris corpora aſſumũt. Si cuti ergo iſtis ſic ⁊ reliq̃s ꝑculdubio vel ad tẽtandos bo nos vel ad caſtigãdos malos aſſumere corpa p̃miſſuꝫ eſt: Demonũ. n. tota itentio ẽ aut ad bonoꝝ fatigatiõem aut ad maloꝝ retẽtionẽ: quaṙ ⁊ clemẽta ſepe pturbant tẽpeſta tes in mari ⁊ in aere ſepe ꝯcitãt. fruct⁹ terre corrũpnnt ⁊ deuaſtãt. Apocalꝫ. 7. Afflictiões eni iuſtoꝝ ſp̃ appetũt. ſꝫ ſi a deo ptãtẽ nõ accipiũt ad tẽtatiõis articulũ nullatenus cõualeſcũt. Quãtũ vero ad ſecundaꝫ tituli expoſitionẽ lr̃a hec ſonat. Vtꝝ ſeruit⁹ vitalis. i. vitaꝫ tribuẽs ſpirituũ. ſ.

aīaꝝ q̄ueat deſigrari.i.vniri ⁊ veſtiri ut forma ābitū teīr
ue'fecis.i.ipo corpore auxilio nature.i.naturalr. ¶Pro cu
ius ſolutōe notādū ē iter pħos diuſas de hac re extaꝛ opi
niones.nā vt refert ariſ.p̄io de aīa.⁊ metha. ¶Plato poſu
it itellectū vniri corpi ñ vt formā materie ſ; vt motorē mo
bili:eo mō quo nauta vniꝛ naui atq; itelligentia orbi nō p̄
modū iformatiōis.ſ; p cōtactū virtutis qm̄ hoc conctatu
idiuiſibile tāgere p̄t diuiſibile.quare dicit plato q̄ hō ip̄e
nō eſt aliqd vnū p ſe cōpoſitū ex corpe ⁊ aīa itellectiua.ſ; eſt
ipſa aīa intellectiua vtēs corpe ſicut hō vtiꝛ idumento.cō
mētator āt tertio de aīa inqt q̄ copulaꝛ nobis intellect⁹ p
cōtinuatiōnē itentionis intellecte.q; eadē eſt itentio infor-
mās.itellectū ⁊ virtutē imaginatiuā.ſ; q; he poſitiōes in
ptinētes ſunt vt;. ¶Pria.n.ipertinēs ē iō qm̄ mobile ñ h;
eē formalr per motorē q; eē mobile p̄us ē naturalr ⁊ actu
anteq̄; moueaꝛ.qd.n.moueꝛ eſt in actu.5.phiſicoꝝ.ſ; hō
h; eē formalr per itellectū vt liquet:ergo aīa intellectiua ñ
vniꝛ corpori vt motor vt voluit plato.neq; ēt vniꝛ ipſi per
fantaſmata intellecta actu vt vult cōmētator. ¶Probaꝛ ſpe
cies intellecta cōparaꝛ ad fantaſma ſicut ſpēs viſibilis ad
colores ſm cōmētatorē.2.⁊.3.de aīa:g̃ ſilis eſt cōtinuatio
intellect⁹ poſſibil' per ſpēm intelligibilē cū fantaſmate i no
bis.⁊ potētie viſiue per ſpēm viſibilē cū colore in lapide.
ſ; hec cōtinuatio nō facit lapidem videre ergo continuatio
intellect⁹ poſſibil' in nobis cū fantaſmate ñ facit nos intel
ligere:g.⁊c.q̄re dicendū ē cū ariſt.q̄ aīa intellectiua vniꝛ
corpori ſubſtātialr per informatiōe;.ita q̄ ē forma ſubſtan
tial' corporis hūani nō ſolū dās opari ſicut intelligētia or
bi:ſ; ēt eē ſpecificū ⁊ eēntiale.p; q; drīa ſpecifica cōſtitu-
ens aliq̄; ſpēm ſumitur a forma illi⁹ ſpēi. ſicut p; ex mente
ph'i.2.metha.dicentis q̄ drīa cōſtitia māꝝ nō faciūt diffe
rētiā i ſpē ſ; drīa cōſtitia formaꝝ.mō differētia p̄pria hois
ē rōnale.g̃ ſumitur a forma hūana.ſ; rōnale ſumiꝛ ab co
qd ē intellectiuū ⁊ rōcinatiuū.ergo itellect⁹ ē forma corpo
ris hūani.q̄re vt verū eſt in lr̃a ſuit⁹ vitalis.i.vitaꝫ dans
ipa eni; aīa act⁹ ē corpis orgāici phīci vitā i potētia hñtis.

¶Tertia aūt an iudaice trine diuiſiōi polorum an ariſtotelice ſimplici acquieſcendū ſit partitiōi.

¶Tertia Judaice trine diuiſioni. Hec eſt tertia q̄onum
in ſuperiori parte cathedre cratonis poſitaꝝ.⁊ talis ē. An
potius ſit acqeſcēdū.i.obtēperandu; trine diuiſioni iudai
ce poloꝝ.i.celoꝝ:an vero ſimplici partitōi.i.diuiſiōi ariſto
telice. ¶Notandu; vt h; hebraica traditio vltra plāetaꝝ
orbes.3.celos cōſtaꝛ.ſ.celū ſtellatū celū aqueū ſiue criſtalli
nū atq; celu; empireu;.qb⁹ oib⁹ ſupeſſe celū; ipſu; trinita
tis theologi nr̄i actumant.qd idē ē ſ; re; cu; deo differēs
rōe.nihil.n.alid ē q̄; virtutis dei excellētia q̄ cōtinet ⁊ am
bit omnia creata poſt h celu; empireu; ē inter omnia cor
pora ſimplicia nobiliſſimu; idq; a ſanctis igneu; nuncupa
tū ñ ab ardore ſ; pp corporale lumē in eo diffuſu; ad cui⁹
intelligentia; nulli pħoꝝ deuenerant niſi forte iux dama-
ſceni ſentētiā illi ſolu; q dogmata moyſi legētes ea ſibi at
tribuerunt.h celu; vniforme ē qm̄ ſicut añ multa neceſſe ē
vnu; exiſtere.ſic quoq; natura multiforme neceſſe ē vni-
forme cōſtaꝛ.eſtq; ipſu; immobile qm̄ vniformē bonitatē
pticipans.S; forte di.oē corp⁹ h; motu; ſibi nālē. Rñ
dēo veꝝ ē corp⁹ ad generationē ordinatu;.Empireu; autē
celu; eleuatu; ē ſuper hmōi ordinē.Tertiu; vo celu; aq̄-
ueū ē ſiue criſtallinū qd albert⁹ opinando cōcedit qm̄ inī
doctores multa de ipſo ſit diuſitas ex luce exiſteꝛ ſic ex cō
plemēto ſui ⁊ ex pſpicuitate tanq̄; ex diſpōne māli. Et hoc
p̄mu; motui ſubiacet q̄re ⁊ ipſu; p̄mu; mobile apd aſtro-
logos cōpetebat nominari.Ipſumq; pħi ſm ſenſu; ſolum
loq̄ntes ſ; rōnis cōueniētia; ſcrutati ſunt tā ex parte moto
ris q̄; mot⁹ ac ēt vniformitatis.poſt qd celum firmamen
tum eſt qd ariſt.ſ; falſo p̄mu; mobile opinat⁹ eſt.⁊ nimiꝝ
falſo qm̄ vt Ambroſi⁹ ait pħs ille in multis q̄ ſ lunā ſunt
errauit q̄re nimiꝝ ñ i h errauerit celū ip;p̄mū mobile dicē
dō q̄ de re cōcludēdo dicim⁹ ñ ariſtotelice.ſ; iudaice aſſer
tioni circa hos celos potiſſime theologoꝝ traditiōi acq e
ſcēdū.⁊ rō eſt qm̄ ſper ac celi oēs hñt quādā bonitate;
p̄portionatam ipſi p̄mo aut g̃ hñt ipſam p̄portionatam ſi
ne motu ⁊ erit vtiq; nobili⁹ q̄re celum ipſum empireu; aut
h; ipſā bonitatē p̄portiōatā ipſi p̄mo p motū ⁊ h vel mo-
tu diuerſo ⁊ erit ipſum firmamētum qd duplici moueꝛ mo
tu g̃ neceſſe erit fore alid qd habet bonitatem p̄portiona
tam ipſi p̄mo per motum vnum h autem eſſe ñ poterit ce
lum empireum qd imobile eſt neq; firmamētum qd duos
mot⁹ cōtict g̃ erit quoddā pri⁹ firmamēto ac poſteri⁹ ēpireo
⁊ hoc eſt ipſum celum aqueum: ſiue criſtallinum de quo
dictum eſt ⁊ diuiſit aquas ab aquis ⁊c.

¶Quarta ſi iudaice an termini ſint ex ipſis an in ipſis an q̄lib; ſigillati;. Et ſi ariſtotelice cū ptes totius localiter moueātur quare totū nō mouetur.

¶Quarta ſi iu. Hec eſt q̄rta q̄onū in ſupiori parte ſedis
cratonis poſitarū que correlario q̄dā ex tertia eliciꝛ. Et di
cit q̄ ſi iudaice aſſertiōi acqeſcēdū ſit q̄triplex celū diſtin-
guiꝛ an tūc termi.i.extrēitates ſiue ſupficies eoꝝ celoꝝ ſint
ex ipſ.i.cōtiuui vel ſint in ipſiſ.ſ.cōtigui vel ſalti q̄lib;.ſ.ho
ru; terminoꝝ ſit ſigillati;.i.cōſr ſe hñſ. Si vo acqeſcēdum
ſit ariſtotelice traditōi q poſt planetaꝝ orbes ſolum octa-
uum circlm collocat quare cū partes celi totaliter moueꝛ-
tur totum ip̄m celum localiter ſimiliter ñ moueaꝛ.vñ ad
p̄mā haꝝ q̄onū dicēdū cōtrēuiꝛ ipos celos eē cōtiguos ⁊ ñ
ſolū celi ſupiores:ſ; plāetaꝝ orbes. Hoc.n.mot⁹ ipſe diuer
ſus ſperaꝝ iubebit atq; de⁹ optim⁹ ſic fore diſpoſuit.ſicut
n.ñ cōtinuari pōt mobile cū immobili ſic nec ipſum p̄mū
mobile cū empireo celo pōt ſolidari.neq; ēt octau⁹ circu-
lus q motui diurno reniti ipſo p̄mo mobili quōlibet cō
tinuaꝛ qd certe impedit mot⁹ ipſius a p̄mo diuerſitas atq;
motuū multitudo eadē. ēt manerie in planetaꝝ orbibus
rōcinari pōt.tū p̄pter motuum eorum diuerſitatem atq;
etiam ſperarum eccentricitatē que q̄dem oīa cōtinuationē
ſupficieꝝ nullo mō pmittunt. Ad reliquam autē queſtio-
nū facile p; rñſio. Ipſu;.n.celu; totu; moueri ad aliu; lo
cu; duplr itelligi pōt.vel motu circulari ⁊ dico ip; totum
moueri ſil' ⁊ ſemel ab oriēte i occidens qualib; die nāli ſe
mel vel ipo motu recto.⁊ dico q̄ nullo mō cū mot⁹ ille p̄
pter celeſtis corpis ſummā pfectionē; in celū cadere ñ poſ
ſit cū drīū hēat ſeq̄reꝛ ēt illd abſurdū ex celū locu; fore at
q; vacuu; qd falſu; eſt cu; ex ip̄m nihil ſit neq; loc⁹ neq;
t̄pus neq; vacuū ſ; ibi ſunt entia optimā vitā ducentia q̄;
pficiūt i toto eterno. ¶No.ſigillati.i.ſingulariter p vnū
quēq; ſepatim.⁊ dꝛ q̄ſi ſingulati. ¶Pricia.ipſā a ſingulis
accipit ſicut ab hoſtiati;.cōiter g̃ ſigillati p ſingulati dꝛ.
vñ p̄pheta. Qui finxit ſigillatim corda eorum.⁊c.

¶Quinta cur continua elementorum ſit tranſmutatio:⁊ an eadem ſunt que primo fuerunt elementa an alia conſiſtant:

¶Quita cur elem ē c. Hec eſt quita q̄onū ſupioris ptis ſe-
dis cratōis q̄ q̄riꝛ. Cur trāſmutatio elementoꝝ ſit cōtinua.
Ad h⁹ q̄onis ſolutione; notādu; q̄ elementoꝝ q̄dā ſimbo
la ſūt q̄dā diſſimbola.ſimbola ſūt q̄ cōueniūt i aliq̄ q̄litate p̄
ma vt ignis ⁊ aer i calido. diſſimbola vo ſunt que nō cō
ueniūt vt ignis ⁊ aq̄.vñ dico rñdēs q̄oni q̄ elemēta iō trāſ
mutanꝛ cōtinuo qm̄ apta nata ſūt ad trāſmutādū h aūt ap
titudo p̄uēit aut cōueniētia eoꝝ i q̄litatib⁹ p̄mis aut ex drīē
tate ānexa q̄ q̄dē iter actiua ⁊ paſſiua ſp exiſtit q̄re dictū ē
q̄ in ſimbolū hñtib⁹ facilior ē trāſmutatio nō q̄dem rōne
velocitatis ſ; rōne paucitatis corruptoꝝ qm̄ diſſimbola p̄
pter cōtrarietatē annexā citius trāſmutationē ingrediunꝛ.
S; dico rōe paucitatis corruptoꝝ ipaꝝ trāſmutationē fo
re faciliorē:qm̄ i ſimbolū hñtib⁹ vnū ſolū corrūpiꝛ vt ſi ex
generatur aer ſolū ſiccitas ignis corrūpiꝛ. ſi vero ex igne
⁊ aqua duo.ſ.caliditas ⁊ ſiccitas.natura g̃ ñ tāto laborat

i traſmutatõe ſimboloꝝ ſicut in diſſimbolis q̃zuis in diſ-
ſimbolis velocior ꝑꝑ ↄtrarietates ãneras vt dcm̃ ē trãſmu
tatio fit. Et ide ſcõa ps qõnis prie ptis q̃ſi coutlaria orit.
ſ.hec. Cum ergo elementa continue traſſmutar cu tur
vtꝝ cõſiſtãt.i.ꝑmaueãt nũero eadẽ q̃ prius erãt vel ñ. Ubi
notandũ ↄuenit ꝙ aliqd eẽ idẽ qδ pri⁹ fuerat tripli̊r itelli-
git. vno mõ ꝓpiiſſime q: nec i toto nec in parte ē ſubſtãtia
liter variatũ ⁊ ſic de⁹ vl' itelligẽtie ſũt eadẽ nũero q̃ pri⁹ fue
rũt. ſo ꝓpe.q: ps ꝑncipalior ei⁹ nec i toto nec in pte ē ſub
ſtãtialiter variata. ⁊ ſic hõ ē illõ qδ pri⁹ fuit i tertio large.
q: diſpõnes accñtales nõ ſũt notabilit ⁊ ſenſibiliter varia
te ⁊ ſic defunctum dñt eẽ eundẽ q ꝑus. h viſo dico ꝙ ſicꝝ
nulla entia inaiata ſic neq3 elemẽta ꝑ totã ſuã piodũ mauẽt
eadẽ nũero ſcδo mõ ſ3 bñ tertio mõ. p3 q: cuiuſlibet talis
noua forma ptialis ⁊ noua ptialis mã acqrit ⁊ ſimiliter de
ꝑdit: mauet tñ ↄſimilis multitudo diſpõnũ accñtaliũ qua
re l3 nullũ pedale hoꝝ elemẽtoꝝ exñs añ milleſimũ annum
fuerit: tñ hec elemẽta dñr ↄtinue fuiſſe q: ↄtinuo appuit cõ
ſimilis diſpõ accñtaliũ diſpõnũ i eis. ¶ Notãdũ elemẽtũ
dr q̃ſi ilemẽtũ ab ile. i. ꝑmordiali mã deus. n. primo crea-
uit ille ⁊ ex ile ſegregauit. 4. elementa,

¶ Sexta cum vnũ elemẽtorũ ↄtrariũ vt aqua ac
cidentalẽ accipiat qualitatẽ vt caliditatẽ quare ñ
ignis accidentalem accipiat frigiditatem.

¶ Sexta cũ vnũ ele. Hec ē ſexta qõnum ſupioris partis
cathedre crato. cui⁹ thema h ē. Cũ vnũ elemẽtoꝝ ↄrioꝝ vt
aq̃ accipiat accidẽtalẽ caliditatẽ: quare ñ eↄ ignis accñta
lẽ frigiditatẽ ſuſcipere poſſit. Et ad h dδ3 ē qm̃ ignis īt oia
elemẽta maioris ē actiuitatis ꝓpter abundantiã forme qua
ſic vt oia alia in qb⁹ nõ tãta reperitur actiuitas ſed magis
poſſibilitas ꝓpter abũdãtiã materie q̃ ſubiectũ ē trãſmu-
tatõis atq3 poſſibilitatis in ſui nãm facile reducere poſſit fa
cil⁹ tñ q̃ ad ꝓprietates appropriatas ꝓpter ↄrictatẽ q̃3 ꝓ
prias licet ex ↄñti ẽt ipſas ꝓprias traſmutare poſſit. neq3
tamẽ eↄ alia elementa in ignem ita fortiter agere valent vt
eius caliditatem ad frigiditatẽ reducant ⁊ hoc inſufficien
tia actiuitatis prohibente.

¶ Septima an aliqua zona a noſtra ſit hitabilis
Que hitãtiũ primeua natiuitas. qs acceſſus eo-
rum. qualiſq3 receſſus permutatio.

¶ Septima an ali. ⁊c. Hec ē. 7. ⁊ vltima qõnũ circuli ſu
pioris ſedis cratõis qua q̃rit an ſit aliq̃ zona. i. hemiſperiũ
hitabilis alia a nr̃a. i. nr̃o hemiſpio. ⁊ ſi ſic que tamẽ erat
ꝑm eua natiuitas hoꝝ ibi hitantiu3 cu3 claꝝ ſit adã ꝓto-
plauſtũ ad has ptes haud q̃q̃3 δclinaſſe. ⁊ iſup qs ſit accet
ſus ad eas partes atq3 receſſus. ¶ Notãdu3 qõnem hãc
ſpãlr ꝓpter antipodes fore motã. vnde antipodes popu-
li ſubterranei ſunt ↄ nos pedes habẽtes vt qdã putãt. pa
pias vero dicit antipodes dictos eo ꝙ ↄrii nr̃is veſtigiis
putãtur. Quia ſciẽdu3 ꝓ qõis ſolutõe antipodes exiſtere
dupliciter intelligitur vel vt i hemiſperio inferiori hitẽt vel
nobiſcu3 in nr̃o. quo ad ꝑmum itellectu3 dico ãtipodes
nullo mõ ↄ nos poſſe cõſiſtere cum hec pars quã hemiſpe
riũ inferi⁹ dicim⁹ aqs totaliter ſit ſubmerſa quare ⁊ ſepta
terra dr eo ꝙ oceano circũ ãbitur. Inſulaq3 atlãtides vo
catur ſic marc⁹ cicero in ſomnio ſcipionis. Ois terra q̃ co
litur a vobis lateriб⁹ latior qua q̃dã iſula circumfuſa illo
mari qδ atlãticũ qδ magnu3 quod oceanu3 appellatis.
⁊c. Cu3 ḡ pars illa ſubmerſa ſit ↄñs ē vt ſola3 ea que aqs
ſupereſtat: quã aq3 incolim⁹: ſola hitatõne pagratur q̃3tum
vo ad ſm itellectu3 vt ipſi antipodes in nr̃o hemiſpio ha
bitent vel ſaltĩ3 hitare poſſint nõ rõni abſonu3 eſt. Nõ ta
mẽ ſm regionu3 latitudinẽ q̃ ab auſtro in ſeptẽtrionẽ ad
maximu3 iuxͣ tholomei ſnia3 in. 80. gradu3 ꝓtẽditur qm̃
directã ↄpõne3 q̃ medium regrit circuli latitudinis terre
breuitas impediret: ſm regionum longitudine3 q̃ ab oriẽ
te vſq3 ad occidẽtales fortunataꝝ inſulas. 180. gradib⁹ ꝙ.
ē mediu3 circuli extẽditur nõ impoſſibile eſt antipodes col
locari. nã exñtib⁹ in vltimis oriẽtis finib⁹ meridian⁹ eoꝝ
90. gradib⁹ ab eqnoctiali diſtat. ſimiliter ⁊ exñtib⁹ in vlti
mis occidẽtalib⁹ locis: quare ſit cu3 meridian⁹ ſit circulus
ſperã in duo eq̃lia ſecans ꝑ vtroꝝq3 capita ac pedes ipm
ꝓtẽdi partib⁹ ex oppoſitis. ↄñs ergo ē occidentales ipſos
oriẽtalib⁹ per diametrũ ↄ poni. ⁊ hos antipodes vel anti-
gones cõuenit appellari. neq3 obſtat ſi diceretur ↄriorum
natura eſt ſi vnu3 ↄueniẽs ſit reliquum incõueniens erit.
ſi ḡ hitatio oriẽtis erit ↄueniẽs ⁊ ſalubris vite aiantiũ ḡ ſi
bi ꝑ circulũ oppoſita erit diſcõueniẽs. Rñdet qδ illud ve
rũ ē in formalr oppoſitis. nõ ãt ſitualr ſicut in ꝓpoſito fa
ciliter ḡ adiunctũ qõni ſoluit quo q̃rit q̃ ſit primeua hoꝝ
natiuitas. dico ade ſicut ⁊ alioꝝ. ⁊ ſilr adiunctũ alteꝝ. qs
acceſſus ⁊ q̃lis ab eis receſſus. Dico tal' q̃lis ad reliq̃s niſi
gentium barbaries atq3 itinerum ignota ſpacia luſtrantes
valeant impedire.

¶ Circuli vero mappa ſecũdi nouenaria oculos
intuentiũ detinebat inſpectõe. Quaꝝ prima zo-
diaci latitudine modificãte3 ↄtinebat circuloru3
qualitatem inſpectiue coluroru mq3 terminos diſ
finitiue totiuſq3 forme quantitatẽs progreſſiue.

¶ Circuli vero mappa. In hac pte hoc. ponit ſm ordinẽ
qõnũ in cathedra cratõis deſcriptaꝝ ad q̃s p⁹ ꝑmas ſili⁹ i
cõſtãtie ſe diuertit. Et diuidit in. ptes ſm nouẽ qõnũ ge-
nera. ptes i proceſſu patebũt. Et dicit prio ꝙ mappa. i. pla
nicies forma ſeu diſpõ ſcδi circuli ſedis cratonis detine-
bat oclos intuẽtiũ nouenaria inſpectõe. i. iſpectiõe. 9. qõ
nũ q̃ꝝ. ſ. nouẽ qõnu3 ſiue nouenaꝝ inſpectionum. pria qõ
ↄtinebat latitudinẽ zodiaci illi⁹ celeſtis circuli modificãtẽ
i. menſurãte3 q̃litate3 circuloꝝ. ſubaudi ceteroꝝ ſpaliu3 vti
ſunt duo tropici duo polares atq3 vn⁹ oim medi⁹. quẽ eq̃
torẽ ſiue eqnoctialẽ dñt ⁊ dico modificantẽ iſpectiue. i. ſ3
appentiã. q3 pro ⁊. modificãtẽ diffinitiue. i. ẽntias oñden
do coluroꝝ. illoꝝ ſemicirculoꝝ. q3 pro ⁊. modificantẽ pro
greſſiue. i. ſ3 rõis ↄñtiã q̃3titatẽ toti⁹ forme ſubaudi mũdia
lis. ¶ Notãdũ. n. eſt ꝙ toti⁹ h⁹ lre mẽs ē ipa3 ſcδa3 ptẽ
ſemicirculi cathedre cratonis q̃ſiuiſſe. circuloꝝ vlis mũdi
machine deſcriptiõ3. atq3 tãdẽ ex his forme q̃3titatis inẽſu
rationẽ. Pro quoꝝ oiu3 abſolutõe notãdũ eſt in ipſa mũ
diali machia q̃ſdã maiores imaginãdũ fore circulos q̃ſdã
vo minores. Maiores inq̃3 q ipa3 ſperã ad duo ſecãt eq̃
lia. Minores vo duo ad ineq̃lia diuidũt. ex maiorib⁹ zodia
c⁹ ē quẽ circulũ vite ſiue aialiũ dñta zoes quod ē aial qm̃
i ipo. 12. ſigna noib⁹ aialiũ nũcupata figurant. Et hic ſua
lõgitudine ſicuti q̃lib3 ſpalis circul⁹. 360. grad⁹ aſtronomi
ca diuiſiõe ↄtinet. Latitudie vo. 12. q̃s. 12. linea q̃dã ꝑ me-
diũ i lõgũ ſeca: q̃3 eclipticã ↄuenit appellari. Diuidit q3
h circul⁹ ſ3 portões lõgitudinũ ptib⁹. 12. q̃s ſigna vocam⁹
quaꝝ initiũ ab ariete ſumẽs ꝑ thauꝝ: gemi: canceꝝ: leonem
virginẽ: librã. ſcorpiũ. ſagittariũ. capricornũ. ⁊ aquariũ di
uertit quouſq3 in ſinẽ piſciũ atq3 tãdẽ caput arietis iteꝝ
ↄtigat ꝑueniri. quare itelligẽdũ ē ex raptu firmamẽti par-
tes ipas zodiacas q̃ſdã ſine dubio circulos ↄtinuo deſi-
gnare ſi qdẽ reales atq3 colore q̃dã vel alia induſtria depic
tos ſ3 itellectuales ſolũ atq3 mathematicos q̃ꝝ maxim⁹ ab
vtriſq3 polis eque diſtans ab oriẽte in occidẽtẽ. iteꝝq3 in
oriẽtẽ ꝑ caput arietis atq3 libre extẽſus equator dr. veꝝ q:
ſicuti ab ipſis arietis atq3 libre capitib⁹ ꝑ reuolutõ3 diur
nã circul⁹ hic ↄſignatur non eo min⁹ ꝑ cãcri atq3 capricorni
circũferẽtias duo tropici deſcribunt. Tropici inq̃3 q̃ſi cõ
uerſini qm̃ cũ ſol ad eos circulos δue- erit vl' ad nos reuer
tit vel ſaltẽ motu ſuo ꝓprio a nobis retrocedit. neq3 tñ hi
circuli e maiorib⁹ ſũt qm̃ ad iequalia ſperã ſecãt iſup ſicu
ti ab extremis zodiaci ptib⁹ duos tropicos deſcribi ↄcedi
m⁹. ſic qm̃ zodiac⁹ circul⁹ obliquus ē atq3 alios a polis
mũdi polos ſuos h3: quedã arcticũ q: circa arctos. q̃dã ve

ro antarticū q: circa illā partē q̄ Ƶ arctos ponit circulos per polos ipſoꝝ zodiaci diuturnā reuolutoꝝ deſcribi fatē dū e quoꝝ tanta a mūdi polis ē equa diſtantia q̄ta ipſoꝝ a tropicis diſtantia reperit. Rurſū q: per motū ſolarē ꝑ priū nūc equoctia nūc vo ſolſticia ꝯtigit fieri: neceſſe ē arc⁹ q̄ſdā tā equoctia q̄ȝ ſolſticia diſtinguētes imaginari. h ē per caput arietis atq̄ȝ libre ⁊ mūdi polos q̄ad equoctia ſiliꝛ ꝑ cancerꝛ ⁊ capcorni atq̄ȝ ēt mundi polos tranſeuntes. ⁊ hos coluros qui ſemicirculi appellāt. Hec autē oīa a zodiaco vt vr modificatoꝝ atq̄ȝ deſignatoꝝ capiunt: qnaꝛ ⁊ ſufficiēter q̄onis ⁊ breuiter q̄oni ſatiſfactū fore putat. Itē mappa pie tura vel forma dicitur: ⁊ ſic ⁊ mappā mūdi dicitur⁹ etiam togilla dicitur a manus quaſi manupia. i. manum pians Inde mapella. le. diminitiuum.

¶ Secunda an ſtelle fixe ſint in celo ſuperiori an in proprijs circulis commeantes planetarum ad inſtar peruagari diſcernantur.

¶ Scda an ſtel. Hec ē ſa nouē q̄onū in altera pte ſemicirculi cathedre cratōis poſitaꝝ. ⁊ q̄rit an ſtelle. ſ. ille q̄ i octauo celo motu dei ordiate ſunt ſint fixe. i. imobiles locate ſic q̄ nullo mō moueaꝛ q̄ȝ motu ſui celi in ſuperiori loco. ſ. octauo celo vel ſalti ꝯmeātes. i. mote diſcernāt ꝑuagari. i. moueri ad inſtar. i. ad ſimilitudinē planetaꝝ. h eſt an moueanꝛ alio motu a motu firmamēti. Pro ſolutōe q̄ōis h⁹ aduertendū queadmodū pȝ ex aſtrologicis demōſtratōib⁹ de⁹ ipſe factor atq̄ȝ genitor vlis creature a q̄ q̄dē ois iuidia relegaꝛ vt in thimeo plato cēſuit n̄ niſi pulcꝛ facere volēs machinā ipſā mundanā ad diuerſaȝ iferioꝝ generatōꝝ ac vitā ſtellis diuerſis atq̄ȝ innumerabilib⁹ adornauit: q̄ſdā fixas ſtatuēs: q̄ſdaȝ vo erraticas. Fixas eq̄dē n̄ q: nullo mō moueanꝛ ſȝ q̄m i ſuo celo tam claudate atq̄ȝ firme ꝯſiſtunt vt n̄ alio q̄ȝ ſui celi motu circumferanꝛ ſub q̄b⁹ orbibꝰ diuerſitate ſtellas locauit erraticas. i. planetas quaſi planutas q̄ errorē incutiēs ſonat. Errant eq̄dē nō ꝑpꝛie ſȝ q̄m mot⁹ ſui taȝ ꝑmi mobilis q̄ȝ ē firmamēti qualibȝ die atq̄ȝ momēto diuerſitē ant q̄ q̄dē diuerſitas mortalib⁹ errorem icutere vr hoꝝ autē planetaꝝ q̄libȝ ꝑprio orbe circumferꝛ orbe mq̄ȝ aggregatōe vno ſȝ plurib⁹ circulis ſȝ mot⁹ cuiuſlibet diuerſitatē diuerſo ꝑut hec oīa apō aſtrologicas ptolomei. alfragani. thebith. albategni. ⁊ alioꝝ demrāta ſunt. Quib⁹ ḡ ſic vt ꝑnotata ſunt collectis atq̄ȝ ſingulū ſingulo collocatis facile nota q̄ō abſoluit qua q̄ſitū ē an ſtelle fixe ꝑpo vel ſalti planetaꝝ motu moueantur. Inter ſtellaȝ ac ſid⁹ h intereſt q̄m ſtella q̄libet ſingularis dr ſidus vo pluium ſtellaꝝ collectio. hec tū nomina apud auctores crebro cōfundunt vt ſtellaȝ ꝑ ſidere: ſidus q̄ȝ ꝑ ſtella ſumāt dr ſtella a ſtando q̄re ⁊ ſtelle ꝑpe ſunt q̄ in firmamēto ſituanꝛ.

¶ Tertia an comete ꝑdigialiter rubētes circulariter cum ceteris planetis ꝑcurrāt an deſtructiue creature in ſuum chaos reuertantur natura permiſſione naturantis.

¶ Tertia an comete. ⁊c. Hec ē tertia e nouē q̄ōnibus ſe partis ſemicirculi cathedre crato. qua q̄ritur an comete. i. i de ip ſeſtel le comāte rubentes. ſcilicet lucentes quodam rubore ꝑdigialiter quoad futuri cuiuſdā magni ſignificantiā ꝑcurrāt. i. moueanꝛ circulariter. i. motu circulari ceteris planetis ⁊ ad coꝝ ſilitudinē: an vero ipſe ſubaudi comete erꝛntes deſtructiue. i. annihilatiue creature. i. iſtoꝝ iſerioꝝ reuertanꝛ in ſuū chaos. i. i ſuā māȝ a qua generate ſunt. ⁊ h ꝑmiſſiōe natuꝛ naturātis. i. dei glioſi. ¶ Notā. q̄ō hec n̄ aliud q̄rit q̄ȝ vtꝝ comete ſint ſtelle vel ipreſſiōes i aere generate. ⁊ ad h r̄ndēdū dico apud āticꝗs de cometa magnā fuiſſe diuerſitatē. Pictagorici. n. dicebāt cometā vnā de 7. er ſtellis erraticis. Anaxagoras āt ⁊ Democrit⁹ dicebāt ipaȝ de nā celi. ſȝ q̄m ois ps celi ꝑpetua ē ſeqꝛ cometas fore ꝑpetuas. q̄ō ē falſū. q̄re dicēdū ē cū Ariſt. ꝑmo metauroꝝ: q̄ cōeta ē exalatio ignita de nā elemētari. pȝ q: cōeta n̄ ē ignis nec aer cū ſit mixtū ipfectū nec vapor cū nō aſcendat ad tantaȝ altitudinē. ḡ ē exaltatio. ꝯntia pȝ. q: n̄ vr eē aliud. Scda autē ps pȝ q: vel cōeta ē de natura celi vel de natura elemtari pȝ ꝯntia: ⁊ maior. ⁊ minor declaraꝛ. quia nulla ps celi generaꝛ vel corrūpiꝛ ꝑmo celi. ſȝ q̄libȝ cōeta genratur ⁊ corrūpitur ḡ ⁊c. Ex his ḡ facile q̄ōi r̄ndetur cometas n̄ eē ſtellas ſȝ exalatiōes. Et ſi dicatur cōeta mouetur motu circulari nulla aūt elemēta mouentur hac ſpē mot⁹ quaꝛ. ⁊c. R̄ndetur q̄ lȝ elemēta nō moueantur niſi vno motu ab itrīſeco ꝯducta ſuga ꝯrii. ſ. motu recto tū ꝑnt moueri nāliter ab extrinſeco circulariter ꝑ iſfluētiaȝ celi qua ēt iſfluētia mouetur cōeta ſimiliter cū aere in ſuperiori regōe circulariter. Itē i textu ibi. ꝑdigialiter ꝑdigium gli. ſ. mōſtruȝ turpe ⁊ ad vaſtandū ꝓtum ⁊ ſimiliter ibi diſtructiue. ¶ Nota cōete apparitōꝝ ſēper magnos ac malos ꝑſignaꝛ effect⁹ ſignificat. n. vt vult haly. i ꝯmēto vltie ꝓpōnis cētiloquii ptolomei atq̄ȝ ariſt. in ꝑmo methauroꝝ ſiccitates magnas terrenaſcētiū. ſterilitatē. terremotū atq̄ȝ ventoꝝ copiaȝ. inundatiōes aquaꝝ. mortē atq̄ȝ epidimiaȝ. ꝑlia tranſlatiōes regnoꝝ. ⁊ legū imutatōꝝ ſeu nouitatē ſectaꝝ. ⁊ hec oīa ſm diuerſaȝ cōetaꝝ magnitudinē figuraȝ colorē motū locū atq̄ȝ duratōꝝ. inde ſene. li. 6. naturaliū q̄ōnū duas inſulas ꝑnūciante cōeta ſubmerſas dicit. ⁊ vt refert iuſtin⁹ anno quo mitridates naſcebatur cōeta viſa ē q̄tuor horis tanto fulgore celū replēs vt quaſi ardere videretur ac ſolis radiū obumbrarētur. Hic autē mitridates. 46. annis cū romanis bella geſſit atrocia vt inqt valeri⁹ maxim⁹ de ſtudio. ⁊ induſtria quodq̄ȝ ſolan⁹ anctnmat li. ſuo de mirabilib⁹ mūdi. Quid vltra regnante nerone ſenis mēſibus apparuit cōeta ⁊ idē refert ſene. vbi ſupra. ſȝ q̄d pei⁹ illis tꝑib⁹ eē potuit q̄ȝ viuere ſub dn̄o tam crimino ſo de q̄ loqtur Joan. ſolobriēſis in policratōe li. i. tanta mole imperii oēȝ perof⁹ eſt grauitatē in ꝑhiaȝ perſequs q̄ſi maieſtatis imperii inimicaȝ ⁊ nobiliora ingenia veritus ſe ꝯſiliis ſubdidit hiſtrionū

¶ Quarta an inferioris nature ꝯplexionata virturē ſiue eclipſim ꝯtrahāt ex planetis an ex primis generātib⁹. Si ex planetis an ſecundū neceſſitatem an ſcdꝫ euentū. Si vero ex generātibus cum vnū generantiū ſit albū ⁊ nigrū: quare generatū ex his albū ⁊ nigrū nō eſt: ⁊ quare generatō q̄nq̄ȝ in extremitatibus aſſimilatur patri: in ceteris parturienti quandoq̄ȝ neutri generantium.

¶ Quarta an natuꝛ inferioris. Hec ē q̄rta q̄ōnū ſecūde ꝑtis ſemicirculi q̄ q̄ritur: an cōplexionata. i. omnia ip a generata inferioris nature. ſ. elemētoꝝ ꝯhant virtutē. i. ex ētiā eclipſiȝ. i. defectūes planetis. i. ex influxu celeſti anex ꝑmis generantibus. i. paretibus. quod ſi ex planetis aut h. ſȝ neceſſitatē anꝛ ſalte ſȝ euentuȝ. i. a caſu ſi vero ex generantibus cuȝ vnuȝ generantiuȝ aliq̄n ſit albuȝ aliud q̄ȝ nigꝛ ⁊ e ꝯtrario generatuȝ ex illis n̄ ē albuȝ ⁊ nigꝛ. ⁊ ſimiliter ſi ſic q̄re generatum aſſimilatur q̄nȝ in extremitatibus ſup. corporis manibus pedibus ⁊ reliq̄s ſimiliter q̄ȝ ſexu pri ⁊ in ceteris moribus aſſimilatur parturiēti: q̄nq̄ȝ vero neutri generatū ſubaudi aſſimilatur. ꝑ ſolutōe huius q̄ōis atq̄ȝ quarūlibȝ partiū eius aduertēduȝ ē q̄ in rebus ipſis generandis atq̄ȝ ꝑducēdis in eē triplex aſſignanduȝ ē formale ꝑncipiuȝ. ſ. ipm principiuȝ primum ⁊ principale quod ē ipa cauſa prima q̄ eſt regēs moderans atque ordinans ipſas cauſas ſcdas vt aptiſſime Boe. in. 3. li. de ꝯſolatōe metro nono inſinuit cuȝ dicit. O q̄ perpetua munduȝ rōne gubernas. Terraꝝ celiq̄ȝ ⁊c. Ab h q̄dē principio dependent celuȝ ⁊ tota natura. xii. meth. atq̄ȝ ab eo ꝯctis deriuatuȝ ē eē ⁊ viuere. his tū clarius his vero obſcurius. Eſt ⁊ aliud principiū inſtrūale. vȝ. ipſa corpora celeſtia per que ȝ deus optimus per ſe ſolū ꝯcta diſponat vt ſacra teſtatur auctoritas: tū q̄ȝtū ad execuōeȝ iferiora per ſuperiora diſpenſāt ⁊ rqua de re dictum eſt primo metheoroꝝ q̄ oȝ iſtum um

ad inferiorē cē ꝯtiguū ſupioribꝰ latioribꝰ. vt tota eiꝰ virtꝰ ide gubernet. Eſt ēc tertiū rebꝰ pncipiū quod ſemiariū dico. hoc āt pricipiū virtꝰ eſt inaiatoꝝ ſemie ꝯſiſtēs ſicut in artificiato artifex: ⁊ vocat hec a qbuſdā phis virtꝰ formatiua a qbuſdā diſtinctiua: a qbuſdā vero ymago mūdi. hec āt tria pncipia ſic ſe hñt in aiatoꝝ pductōe vt iferiori ꝑ ſupius influatur ⁊ nō ꝯuertit. qre. q̄ntuz hic ſufficit dicēdū ē ꝙ oia ēt generata virtute ipſa ꝓdū atq; eclipſim ſumūt ab ipſo pncipio ſemiario veluti pricipio q̄dā imediate moto ab influētia celeſtiū corpoꝝ nutu ac volūtate cauſe prie. neq; tñ niſi ipſa cā pria ſic diſpoſuerit hec q̄dā coacta neceſſitate fieri eſtimandū eſt. qm̄ ipreſſiōes cauſaꝝ nālū in effectibꝰ ſm recipientiū modū recipiūt iferiora āt ſunt fluxibilia ⁊ ñ ſpeodē mō ſe hñtia ꝑp ipſaꝝ mām q̄ eſt in poteſtate ad plures formas. ⁊ h ē vt refert albe tus pmo mineraliū qđ plato voluit cū dicit formas ipſas ſm viā materie recipi. ⁊ hinc ptolomeꝰ in alarba. effectꝰ ſtellaꝝ icertos ⁊ diuerſos cē. q: iferioribꝰ influxi ꝓueniūt ꝑ aliō ⁊ ꝑ accñs. ꝑ aliō q: ꝑ virtutes celeſtes q̄s pmo iformēt. ꝑ accñs qm̄ nō ꝓueniūt ad iferiora niſi ꝑ eē vlē qđ ē ꝯfuſum ⁊ icertarū diſpōnuz. ⁊ idē ptolo. in q̄dripartito. Rurſus nec eſtimat debemꝰ ꝙ ſupiora ꝓcedūt ineuitabilr vt ea q̄ dina diſpōne ꝯtingunt ⁊ q̄ nullatenꝰ ſunt vitāda necnō q̄ veraciter ⁊ ex neceſſitate ꝓueniūt. In cētilogio etiā dicit. hec iudicia q̄ tibi trado ſunt media iter neceſſariū ⁊ poſſibile. abſoluta ḡ hec qōnis ps ē an ꝯplexionata ipſa ex planetis vel a primis parentibꝰ virtutes atq; ꝓdū ſuſcipiāt qm̄ tā ab his q̄ȝ ab illis lȝ diuerſa rōe. ſed ñ ab ipſis planetis an neceſſitate vel a caſu. Reſtat ḡ vt diuerſa nataꝝ erga gentes aſſimilatio quōlibet abſoluat. ⁊ dicēdū cāȝ aſſilatiōis hoꝝ vel diſſimilatōis tā ex ifluētia celeſtis corpis q̄ȝ ēt manerei recipiētis has ipreſſiōes ſilr multas cās ꝯcomitātes atq; ſupioribꝰ āneras ꝯfirmari. ⁊ hinc ypocras dicit vt refert galienꝰ ꝙ oīs ſBa ſit ligata ⁊ ꝯiūcta in planetis ⁊ ſignis ⁊ neribus q̄ttuor elemētoꝝ. Et iō nectanabꝰ naturalis alexādri pater cum matre ſua oliampiade tps obſeruans coiuit ſole leonē intrāte ⁊ ſaturno in thauꝝ a qbꝰ planetis filium ſuum volebat eccipere figuram ⁊ poteſtatem.

¶ Quinta que ē proportio motus ad motum per planetas ⁊ que eorum connexio.

¶ Quinta q̄ ē ꝓportio. Hec ē q̄nta qđ ꝑ ptis ſemicirculi ſedis cratonis q̄ q̄rit q̄ ſit ꝓportio. i. hitudo motꝰ ad motū ꝑ planetas h eſt q̄ hitudine ſe hēat motꝰ viuꝰ planete ad motū alterius. ⁊ q̄ ſit ꝯnexio. i. ordinatio eoꝝdeȝ planetaꝝ vt. ſ. qs eoꝝ ſub vel ſupra in corpe celeſti ordiet. Pro qōis hꝰ ſolutōe notādū ꝙ motꝰ planetaꝝ diuerſus ē queȝ admodū eoꝝ orbes diuerſi demonſtrant. ex diuerſitate eni motuum neceſſario in diuerſitatem orbium deueniri phis viſuȝ ē. Inter autē oēs plāetas Saturnus oium tardior ē q̄pp̄ter ⁊ ipȝ ſenē ꝑpter motus ſui tarditatē dicūt qm̄ curſuȝ ſuuȝ ānis. 30. ſolū pficit. Jupiter vo poſt hūc planeta beniuolus motū ſuuȝ ānis. 12. ꝯplet. Mars duob. Sol vo oiuȝ medius āno vno ſilr ⁊ venus. Mercuriꝰ ſilr inter oēſ laborioſus āno. Luna vo ſupioꝝ ſex atq; inferioꝝ paritaſ mēſe tm̄. Quare puto ꝯcludēduȝ eē ꝙ q̄rit q̄ ꝓportio motꝰ viuꝰ plāete ad motū alteriꝰ eadē ē ꝓportio q̄ē nūeri cuiuſlibȝ h āt curioſiꝰ idagāti ad arithmetricoꝝ recurrēduȝ ē codices atq; geometricoꝝ i his eni neduȝ hoꝝ. ſȝ ⁊ q̄lıbȝ ꝓportio vberrime pdocet. Ordo āt planetaꝝ ſub octauo circulo hiſ vſibus cōiter memoratur. Octo ſunt ſpe q̄s ſic poteris retinet. Celū ſtellatuȝ ſaturnꝰ iupiter ⁊ mars. ſol venus ⁊ mercu. vltia luna ſub ē. ¶ Itē nota ꝓportio nihil aliō ē q̄ȝ duaꝝ q̄titatuȝ q̄ntumcunq; ſint eiuſdē gñis certa alterius ad alterā hitudo. Et dr eiuſdē gñis vt nūeri ad nū. ex linee recte ad lineā rectā. ſupficiei ad ſupficiē corpis ad corpꝰ ñ. n. liea ſupficiei vl corpi ꝓportōat q̄r ēt nulla diametri ad coſtā ꝓportio repit q̄zui repibilꝰ vt vli ariſ.

Sexta cū ſaturnus inter planetas ſit ſeuiſſimus Venuſq; benigniſſimꝰ: an benignitas viuꝰ malignitatē retardet alteriꝰ ex oppoſito aduenientꝰs.

¶ Sexta cuȝ saturnꝰ iter plāe. Hec ē qđ. 6. hꝰ ꝑ ptiſ ſemicirculi ſedis cratōis q̄ q̄ritur. Cū ita ſit ꝙ ſaturnuſ iter planetaſ ſeuiſſimus ſit venuſq; benigniſſimus an benignitas viuꝰ. ſ. veneris veniētis ex oppoſito ſupple aſpectu q̄ ē ꝑ diametꝝ circuli retardet. i. tpit atq; retenet malignitatē alterius ſupple ſaturni. Pro huius qōis ſolutōe dicēduȝ Inter planetas q̄ſdā maliuolos. q̄ſdā vero beniuolos iuꝝ traditōes ſapientuȝ dici maliuolos vt ſaturnus. q ⁊ falce armatus ꝺpingitur veluti natuꝝ viuentis inimicuſ ac marteȝ quē deuȝ belli ponunt. ⁊ ob eoꝝ malignitates eos ifortunas vocāt qm̄ nato atq; cunctibȝ exordio infortunam machināntur. Beniuolus vero iouē ⁊ heroū atq; magnatum ſignificatorē dixit ſilr ⁊ venerē totiꝰ beniuolētie ſignificatricē q̄ ꝓpter eos fortunas dixit. ⁊ ex his ſolū in pñti de ſaturno ⁊ venere qđ ē. ad q̄ȝ rñdendū ꝙ venꝰ nullo mō ex oppoſito reſpectu maliciā ſaturni minuit qm̄ maria ē apō ſapientes ꝙ fortune cū aſpiciūt malos minuūt eoꝝ ipedimētū ⁊ h ex amicabili aſpectu aſpiciāt. amiciabilis āt aſpectꝰ ſoluȝ triñꝰ ac ſextilis ē. Mali āt cum bonos aſpexerint ex q̄rto vel oppoito bonoꝝ beniuolētiā fortiter ipediūt qm̄ aſpectꝰ maloꝝ atq; ab aſpectu malo. Et tm̄ de hac qōne.

¶ Septima cuȝ chorus naturaliter frigidus ⁊ ſiccus ſit quare nobis contrarius apparet.

¶ Septima cū chorus. Hec eſt ſeptima qōnū ꝑ partis ſemicirculi ſepe dicti q̄ q̄rit. qm̄ chorꝰ. alia lrā hȝ nothꝰ: ⁊ verꝰ ille vētꝰ auſtralis ſit nālr frigidꝰ ⁊ ſiccꝰ cū a parte auſtrali ⁊ a polo ātartico ducāt cur nob appet ꝯriꝰ. ſ. hūidꝰ ac calidꝰ. Pro cuiꝰ q̄ōis ſolutōe notādū. n. eē vētos ſm phȝ ꝑo methauroꝝ ⁊ h ſm. n. cel ſigna ſub qbꝰ ſol diſcurrēs cōmouet ⁊ facit ceſſat vētos. ⁊ hi ꝓiter his verſibꝰ reciꝑt. Sūt ſub ſolanꝰ vlternꝰ ⁊ eurꝰ eoi. Circiꝰ occaſu zephirꝰ fauoniꝰ affiāt. Atq; die medio nothꝰ heꝑt affricꝰ auſtro Ac boreas aqlo veniūt. ⁊ chorꝰ ab alto. Atq; oiuȝ hoꝝ vētoꝝ mā ē exalatio calida atq; ſicca q̄ꝑp nulli ex ſBa ſua dicūt frigidi atq; hūidi. ſȝ ſolū rōne mixtiōis coꝝdē cū aere. ⁊ ad illꝰ mixtiōis ꝓpoſitū loqt lrā cū dic. cū nothꝰ ſit nāliter frigidꝰ q̄ntū ē de ſua pmordiali mixtōe cū aere frigido qm̄ in zona frigidiſſima iuꝝ polū ātarticū oriē q̄ ꝑ nimia eius frigiditate ibitabilꝰ dr q̄re ḡ nob appet calidus. Dico qꝛ duȝ perflat zonā toridā q̄ ſup eqnoctiali eſt calorē ſibi aſſumit: ⁊ q: verſus meridiē venit vbi ē maior aqꝝ copia ⁊ loca vapore ⁊ rore plena hūiditatē ꝯbit: ⁊ acqrit alienam vñ apud nos calidꝰ ⁊ hūidus reperitur ⁊ ipſo flante aer ꝓdicto vapore repletus in pluuias frequentius reſoluitur.

¶ Octauo q̄ ſit elementoꝝ ꝯnexio ꝓportionalis.

¶ Octaua qđ q̄ ſit ele. Hec ē. 8. qōnū ꝑ ptiſ ſepe dci ſemicirculi cathedre cratōis. q̄ q̄rit q̄ ſit ꝯnexio. i. ꝯiūctio ꝓportiōalis elemtoꝝ. Pro cuius qōis ſolutiōe aduertēduȝ ipa elemēta ꝓportōiſ qbuſdā colligari atq; ordiari nūerabilibꝰ put ēt Bo. ipe in ꝺ ꝯſolatu phico. li. 3. metro. 9. teſtat cū iq̄t. Tu numeris elemēta ligas vt frigida flāmis. Arida cōueniāt liq̄dis. ne pu ior ignis. Euolet ac merſas deducunt pōdera terraſ. Sicē eni duo numeri ꝯueniūt i vno numero ꝓportiōali medio ſic duo elemēta ꝯria i duabꝰ q̄llitatibꝰ cōueniunt i vno elemēto medio ꝓportiōali. Exēpli gfa in numeris q̄dratis his duo ſant q̄ttuor. ter tria nouem. Accipe ḡ vnuȝ numeꝝ q ſic excedat q̄ttuor pmuȝ q̄dratuȝ ſicuti ꝑs ſ. nouē excedit numeꝝ iuentuȝ. ⁊ ē. 6. hȝ eadē ꝓportionem Et dr proportio ſexqaltera vel emiola ſicut eniȝ. 6. ꝯtinēt q̄ttuor. ⁊ mediuȝ de q̄ttuor: ſic nouē ꝯtinēt. 6. ⁊ mediuȝ de 6. Eadē eſt elemētoꝝ ꝓportio. nā ignis ⁊ aqua in duabus qualitatibꝰ ꝯriꝰ ſunt. ⁊ hec colligātur vno medio. ſ. aere q ſicut ꝯuenit cuȝ aqua in humiditate ſic ēt ꝯuenit cuȝ igne in caliditate. quare ſequitur qōni ꝓpoſite ſatiſfactus.

¶ Nona quis ſit ſolis ⁊ lune meatus ⁊ effectus.

¶ Nona qđ q̄s ſolis ⁊c. Hec ē noua ⁊ vltia qōnuȝ ꝑ ptiſ ſemicirculi cathedre cratōis q̄ ſolis luneq; meatꝰ atq; eoꝝ

effect⁹ mirabiles indagat. Pro cui⁹ enodatōe mäe ſtadū arbitror potuiſſe ſapietū aſtrologoꝝ aſſertōi q a a vitatis tramite haud quaq; deuiātes duz optimuz mariuz inter ceteras ſtellas duo luīaria. ſ. ſolē ⁊ lunā mundo p̄feciſſe autumāt. qd̄ ēt ſacra atq; vetuſta teſtat anctoritas atq; q̄ttidiana ꝯprobat expiētia. tribuitq; eis motuz iter ſe diſſormē ſi uti ⁊ aliis quq; planetis ſub ſignoꝝ cingulo. q̄nq; eni terra ⁊ ſe inuicē elōgata ſunt q̄nq; approximāt q̄nq; ſeipſis cōiungūt q̄nq; elōgāt. aliaſq; ⁊ ad alia diuertunt motu put in theorematib⁹ aſtrologoꝝ ⁊ p̄cipue Ptholomei iā dudz certiſſime demſatuz eſt Iuſup dedit eis ptātē oīuz generādoꝝ atq; geſratoꝝ ſilr ſup eoꝝ defectu. qs orbes ñ abſurde dcm̄ ē ab Ari. cuz iqt. Scd̄z acceſſuz ſol'i octauo circuloſiunt gn̄atōes ⁊ corruptōes i iſtis iferiorib⁹. Op⁹. n. ſb ſtātie ſolis maximuz ē tñ pp corporis ſui magnitudinē q̄ terra cētics ſarageſies excedit vt ēt s̄ diximꝰ ſimilr ⁊ luis ſui formalitatē ab ipſo. n. veluti a fōte ideficiēti cetera ſidera lumē certum ē mutāt. Que ⁊ alia paucis metriculis cōplecti cupiēs martian⁹ capella ſic ſolē allogt. Ignoti vis celſa ptis vel p̄ma ppago. Fomes ſenſificus mētis fōs lucis origo regnuz natur oca atq; aſſertio diuuz. Mundanuſq; oculus fulgor ſplēdētis olipi. ⁊c. q̄r ⁊ b̄z pictagoricos cor celi dicebatur. Luna maris ⁊ aq̄ꝝ ⁊ oīuz q̄ eis ſunt dña atq; moderatrix ꝯſtituta ē. qd̄ pluribꝰ expimētis tā mari fluminibꝰ q̄z ēt in vegetabilibꝰ acceptuz ē boꝝ. n. humiditas maria ē vti cucurbitaꝝ atq; medullaꝝ humanoꝝ oſſiuz ac oīuz viuētiuz aſtroꝝq; ſapiētes res multas in ſuis virtutibus expti ſunt queadmoduz inſcriptis poſteritati reliq̄rt ſilr ⁊ medici certificātes oēs egritudies aut ad bonuz aut ad malū b̄z. 16. loca circuli q̄s luna p̄tergredit quolibz termiari. quo ſpū p̄mo pnoſt. ait ypo. Et qd̄dā celeſti m̄ q̄ dz ip̄z medicū puidere. Cui⁹ ſi tāta ē prudētia mirabil' euiniſq; ſtupēda ⁊c. His oib⁹ vt p̄miſſa ſūt itellectis ꝯñs arbitror vltimā h⁹ ſe ptis ⁊ ſimilr oēs alias abſoluiſſe queſtiones quare ad tertiā ⁊ vltimā ſemicirculi ptez eſt accedendum.

Ultima ſemicirculi planities proponebat:

Ultima ſemicirculi plāicies. In hac pte boetius oſtendit tertiū ordinē q̄onū i cathedra cratoīſ deſcriptaꝝ ad q̄s ſicuti poſt primas ad ſcd̄as filius incōſtantie arripiēdas ſe diuertit. ſic q̄z ad has tā primis q̄z ſcd̄is faſtiditis tādē ſe deuoluit. Et diuidit hec ps b̄z q̄onuz numeꝝ i hac vltia ſemicirculi pte deſcriptaꝝ. ptes patebūt in pceſſu. Et dicꝫ vltia plāicies. i. ſupficies. ſemicirculi pponebat ſuban. q̄ones q̄ ſequūtur. Not. ꝙ hec ſilēs q̄ones ſūt q̄ apud Virgi. his ver. mēorātur. Vñ tremor terris q̄ vi maria alta tumeſcāt ⁊c. Potq; p̄ma ps iſte nr̄e metro legi ſic. Cur tremor in terris cur ꝯcremat era fulgur. Cur maris exundat rabies guſtuſq; malignus.

Cur tremor in terris.

Cur tre. Hec eſt q̄o p̄ma h⁹ vltime ptis q̄ cauſe terremotus ſuſcitantur. Et dicēdū ꝙ cū de terremotu fit ſmo nō ē intelligēdū ꝙ totius elemēti terreni aſcēſus fiat ſiue dſcenſus. neq; ēt eſtimandū terrā moueri circulariter ⁊ celū acqeſcere ⁊ ſic de ſingulis. qm̄ terremot⁹ h⁹ ipoſſibilis oīo ē: qm̄ vt vult Auerrois ēt ſi oēs dii deſcēderēt terrā h mō moueꝛ ñ poſſent b̄z eſtimādū eſt terremotū eſſe ruinā tremorē atq; titubatōez pulſionē pforationē ſciſſionē ⁊ ſbuerſionē vti Albert⁹ ex exalatiōe celi. ſic in terra ꝑculſa atq; petēs exitū. vñ ꝯſiderandū qm̄ ſol ⁊ ſtelle callefaciētes gen̄rant ex terra exalatiōes multas q̄ interdū ñ hñtes faciles exitū rōe frigiditatis aut pluuiaꝝ claudētiū poros iuicē fugiētes ītrīz ꝯgregatur. ⁊ fortificate p antiparitiſez violēter cuz magno ipetu exeunt cauſātes terremotuz. pt ēt fieri tremot⁹ ab exalatōibꝫ vētoſis itātibꝫ terrā de nocte pp fugam contrarii que faciunt ſitem motionem clauſis poris terre a frigiditate noctis.

Cur concremat aera fulgur.

Cur ꝯcre. Hec ē. q. ſa h⁹ vltie ptis q̄rit q̄re fulgur concremat ab effectu aera b tñ q̄rere ē q̄ ſit cā gn̄atōis fulguris atq; coruſcatōis. vñ aota b̄z ariſtotelem in methauris. coruſcatio ꝓphēdit fulgur ⁊ fulmē. na3. ꝓpdicta corruſcatatio ē appitio ſubita vaporis ſbtiliſiflammati euaneſcens is i aere ſine deſcenſu ad terraz. Fulgur v̄o eſt gnis ſbtilis groſſior tñ corruſcatōe ad t̄raz deſcēdēs q̄ herbas penetrat atq; res molles, vt refert. b̄z phiſice Algazelis. fulmē vero ē vapor ignitus cōpactus ⁊ ſollicitus ipetuoſe cadēs maioris vis q̄z fulgur pcutit. n. qd̄ tangit penetrat ⁊ vrit diuidit ⁊ nihil corporale ei reſiſtit. q̄re dicit Iſido. ꝙ fulgeꝛ. it̄ qd̄ feriꝛ. hec tñ tria ñ differunt eēntialr: cuz ſint ꝺ cadē mā ſpē. ſ. caliditate ⁊ frigiditate. Solū autē accñtalr differūt vt s̄ dcm̄ ē q̄re expſſa cā generatiōis vni⁹ oīuz generatio pdita ē q̄re dicēduz ē cuz Ariſt. ꝙ hec oīa cāut ex vapoꝛ aggregato in nubibꝫ ⁊ eaꝝ vehemēti colluſiōe attrito ⁊ iflammato. ⁊ b̄z diuerſitatē h⁹ vaporis pp admixtōez diuerſam treſtreitatiſ vel non diuerſificantur ſolum accidentaliter vt dictum eſt quare ⁊c.

Cur maris exundat rabies

Cur maris exu. Hec ē tertia. q. h⁹ ptis q̄ q̄ritur q̄re rabies eſt⁹ maris exūdat ⁊ abūdāter excreſcit. Vult dicē q̄ ē cauſa fluxus ac refluxus maris. Et aduertēdū maꝛ i luere atq; refluere tripl̄r itelligitur vno mō ab aglōe in auſtꝝ ⁊ ecōuerſo. ſo agitatōe vētoꝝ tertio nālr ⁊ regulr oi die nālr bis. Prim⁹ fluxus ac refluxus ē ppter aq̄ꝝ i eis locis abūdantiā atq; eleuatōez. ⁊ iō cuz aq̄ nāliter fluit in locū decliuiorē nece ē aquaz i auſtꝝ flueꝛ. Sꝫ v̄o fluit ab auſtro in aglonē pp̄ter aquaz ibi multuz eleuataz. Sd̄us fluxus vio let⁹ ē ad oēs ofiaz paſſionuz. terti⁹ autē fluxus ē ab ifluētia lune q̄ taz luie q̄z ifluētia hmōi cāt fluxuz ac refluxum Et ꝙ h ſit veꝝ q̄ ad lum̄ b̄z q̄m raꝛfactio ⁊ tumefactio maris videtur eſſe rōne luis lune cū oē lum̄ ſit calefactiuum ⁊ rarefactiuuz. Quātuz v̄o ad ifluentiā ſilr patens eſt q̄m luna ſuo ſolo lumine hunc fluxum cāre nō poſſet. b̄z q: ſi ſic tunc in q̄draturis maior eſſet fluxus ⁊ refluxus q̄z in ꝯiūctōe. qd̄ expientia falſuz eſt nece q̄ eſt cū lumie ifluentiā coagere. Eſt igr dicēdūꝙ ſicut aīa p caliditatē alterat cibū ⁊ p aliā v̄tutē ipm attrahit ita cū flux⁹ dicat tumefactionē ⁊ alteratiōez luna mediante lumine tumefacit mare ⁊ p v̄tutē occultā ipm attrahit ſicut magnes ferrū ab oriēte i meridiem atq; ab occidēte ad angulū noctis in oriēs refluit q: luna ſuis v̄tutibus peramplius directe nō reſpicit mare. ⁊ ſic quodāmodo priuatie ē cauſa refluxus quare ⁊c.

Guſtuſq; malignus

Guſtuſq; malig. Hec. 4. qd̄ de ſalſedine maris querit vñ cauſeꝛ. Quare iuxta Ariſto. ſuiam notandum put ipſe vult i li. de ſenſu ⁊ ſenſato. Sapor ē paſſio humidi a ſicco terreſtri ita ꝙ ex alia ⁊ alia mixtōe ſicci terreſtris cū hūido reſultat alius ⁊ alius ſapor q: cū ſalſedo ſapor ſit neceſſario puenit ex mixtiōe ſicci terreſtris cū hūido b̄z nō ſimpl̄r ſicci ſed aduſti qd̄ b̄z in lixiuio qd̄ non fit excellenter ſalſū niſi fiat forꝫ calefactio ⁊ aduſtio cineꝝ. ꝯſimuliter de vrina vti apud medicos probatiſſimuz eſt. q: poſita eternitate mundi neceſſario ponitur mare eſſe ſalſum. in eo enim eſt multuz terreſtre aduſtū derelictuz exalatiōe cali. ⁊ ē ibi quodamō aqua pura admixta ſupueniēte calore ſolis decoquētis ⁊ faciētis humiduz eleuari vt b̄z ad expientiam q̄ ⁊c. ⁊ hō dicit poita eternitate mundi qm̄ ſi mūdus creat⁹ fuerit poſtea p magnū tp̄s mare ſalſū nequaq̄z exiſtebat:

Que ſit natura pennatoꝝ eſtiualiū in hyeme deficientiū ⁊ ꝯuerſꝫ. Quid grādinis rotunditas.

Que nā ſit pēnatoꝝ. hec qd̄. 5. q̄rit de auib⁹ que hyeme recedunt a nobis ⁊ eſtate reuertuntꝛ. Ad quod dicit. ꝙ ex his auibꝫ ſunt cōiter hirundo atq; cicōia ⁊ id gen⁹. ⁊ ſunt ex auibꝫ haꝝ colores nālis hñtibꝫ q̄ minime a frigoribus ꝯſeruari p̄nt ceduntq; i itroitu hyemis ad regiōes calidiores: qbꝫ tā victu q̄z aeris ſalubritate ꝯfoueri poſſint du

ce nã. ¶ Quid gran.ro. Ad hãc qõnẽ; .v. dr grãdinẽ ꝯti nuo ad rotunditatẽ ðclinare co ꝙ gñaẽ ex nube diuiſa in guttas q̃ fugiẽtes ꝯriũ tẽdũt ad rotunditatẽ q̃ ẽ figura pri ma ⁊ pfectiſſima vt alĩ hʒ ðclarari. Et ẽ ipreſſio q̃ nõ gña tur: niſi i media regiõe aeris qm̃ nõ i ſupma pp exceſſiuuʒ calorẽ nec i iſima pp remiſſã frigiditatẽ ex reflexiõe radio ruʒ ſolariũ mixta.n. ⁊ groſſa mã nõ niſi p exceſſiuuʒ frig⁹ cõ gelare põt.quare ſolũ ĩ media regiõe aeris generatur.

¶ Niuis prolixitatis.nebule po ẽntia.

¶ Niuis ꝓli.lõgitudo qm̃ nõ ſicut grãdo ad rotunditatẽ tẽdit. Ad hãc.q.7.dico qm̃ nix gñaẽ ex vapore eleuato ſur ſum ad pncipiuʒ ſcðe regiõis aeris ⁊ ibi iſte vapor ꝯgelaẽ pp frigiditatẽ:nõ tñ exceſſiuã:⁊ pp defectum ſolis ipſũ ad ſupiore ptẽ vel mediã ſcðe regiõis attrahere nõ valẽtis q̃ pp cadit i terram ita debiliter cõgelata ⁊ ſpõgioſa ⁊ rara ð q̃ queſiuit. ¶ Nebule põ. Ad hanc.q.dicẽduʒ ꝓut refert Ar.nebula ẽ ipreſſio fcã ex reſolutiõe nubiũ reſolutaruʒ in aquam pluuialẽ.vapores.n.ſic reſoluti diperſi p ſingulas aeris ptes ac diffuſi nebulam gignunt ⁊ quanto terre ẽ vi cinior tanto ſpiſſior ẽ ⁊ obſcurior.a terra vero eleuata ma gis eſt ſolis paruia.⁊ iõ minus frigida ⁊ obſcura.ipſa aũt totaliter a ſole attracta in materiam nubis conuertitur.et ideo future pluuie eſt ſignificatiua ⁊c.

¶ An virtus lapidum ex cõplexione ſit an ex ma teria. An adamantina attractio ex cõponẽtibus ſimul ſit an ex vnius incurſu tantum.

¶ An vir. Hac.q.de v̾tute lapiduʒ q̃riẽ an.ſ.lapidũ vir tus ex cõplexiõe lapiduʒ ſit vel ex ipſa materia. Pro cui⁹ ſolutiõe pmittẽdũ ẽ id qð a pbis iaʒ lõge diſſuʒ eſt.õis la pidis mãm eẽ aut ſpẽm cuiuſdã terre aut ſpẽm quadã aq̃ vincit.n.i lapidib⁹ alter iſtor ⁊ ẽm diuerſaʒ victoriã diuer ſi lapides gñanẽ occurrẽte ſup ipſa dup virtute minerali lapiduʒ quã formatiuam.ſicut.n.in ſemine aĩal' qð ẽ ſup fluũ nutrimẽti dſcẽdita vaſ ſeminariis vis formatiua aia lis q̃ format ⁊ efficit aĩal ⁊ eſt i ſemine p modũ illuʒ q̃ arti fex ẽ i artiſiciato. Sic ẽ ẽt i mã ipſa aptata lapidũ v̾tus for mãs ⁊ efficiẽs lapides ⁊ ꝓducẽs ad formã lapidis h⁹ vel illi⁹. h̾ ãt virt⁹ formatiua i materia lapidũ gñaẽ ⁊ cãtur ex virtute ſtellar iſuſa ipſi loco ⁊ h̾ oĩa i fractiõe ⁊ cõmixtiõe lapidũ reperta ſũt:q̃re qõni ſatiſfaciẽdo dicim⁹ cũ virt⁹ ipa elemẽtaris q̃ mã lapidis ẽ pauciſſimas poſt ſe relĩqt ops tiões atq; pene ſurdas atq; ẽt iſinitas pene ⁊ nobiliſſimas virtutes.vt effugare venena:pellere antraces ⁊ ſilia q̃ ex vir tute elemẽtari eẽ nõ pñt in lapidib⁹ ꝯſiſtere clar ẽ.cõclu diẽ neceſſario.virtutẽ lapidũ eſſe ab ipſa forma ſbali pmo ꝓcẽtata a mã atq; ab ipſa virtute formatiua a virtute celeſti loco iſuſa i mãm ipaʒ elemẽtarẽ introducta.ñ qdẽ ab ele mẽtis vtĩ ab alexãdro greco pipatetico opiaẽ.qm̃ clemẽ ta opari ñ pñt niſi qlitatib⁹ pmis.v̾tutes aũt lapidũ ad qua litates pmas reduci nõ pñt neq; ẽt ab ipſis ydeis virt⁹ la pidũ eſt.vt pla.voluit q oĩa inferiora ydeata dicit a ſupio rib⁹ ydeis q̃s ſepatas ⁊ mire potẽtie eẽ dicebat. Ille.n.ſt q̃ gñant gcqd' gñaẽ vt aſſerit:tʒ falſo:vti de h̾ alĩs iaʒ lõge diſputatũ ẽ.Sʒ vt ꝓtaceuʒ ẽ vt vult hermes indor virtus lapidũ pmo ex virtute ſtellar ⁊ imaginib⁹ ear eſt ẽm mõs iaʒ dcũ p infuſionẽ circuli aĩaẽ.deſcẽditq; hec virt⁹ i res mãe nobil' ⁊ igbil'.nobil'r qñ mãe recipiẽtes has virtutes fuerint ſupiorib⁹ magis ſiles i' lumine ⁊ pſpicuitate. igno bil'r qñ mãe fuerint ꝯfuſe ⁊ feculente i qb⁹ quaſi oppimiẽ virtus celeſtis.ſic hʒ diuerſitatẽ influxus illor ſupior di uerſas virtutes lapidũ forꝯſtat.ſic ſaphir⁹ ſuã diuinas ſu aʒ.carbũculus ſ̃qʒ atq; magnes qlʒ ſuas opaẽ v̾tutes.q̃ re ẽt dicẽdũ adamantinã v̾tutẽ ex hac ſuperiori ꝯſtare vir tute.ñ ãt ex approximatiõe ferri ad' ipſam q̃zuis vt virtutẽ opeẽ approximatio iſta regraẽ ⁊ tñ de hac queſtione.

¶ Quid pluuie dulcedo.puteĩ hyemalis calidi tas.Eſtiualis frigiditas.

¶ Quid.plu. Hac.q.q̃riẽ cã dulcedis pluuiar. Ad ꝙ di cẽdũ ꝙ calor ſol' attrahẽs ſuperi⁹ aquã ⁊ vapores ipſos ca lefacit atq; digerit.ex q̃ digõne gñaẽ dulcedo in aqs illis ſic attractis q̃s aqs pluuiaſ appellam⁹. ¶ Putei hye.ca li.ad hanc.q.dicẽdo ẽm ſniam Alberti ma.diſſonaʒ quaſi ab Ari.ſnia notandũ ipſuʒ elementuʒ terre duas hʒ cru ſtas vnaʒ interiorẽ q̃ eſt calida pp exalatiões illic icluſas . et aliã exteriorẽ q̃ ẽ frigida pp frigiditatẽ ad eaʒ expulſam a caliditate cruſte iterioris. Et tũc dico ꝙ aq̃ fontiũ i eſtate frigidior ẽ q̃ʒ hyeme. Et rõ eſt q: in eſtate cruſta exteriori terre eſt multuʒ frigida pp duplicẽ antipariſteſim.ſ.extrin ſecã aeris calidi ⁊ intriſecaʒ cruſte iterioris calide. In hye me aũt eſt calida pp caliditatẽ expulſaʒ ad eum frigiditate aeris circũſtantis pp qð aq̃ illic exñs ⁊ ide exiens in hye me tepida reddiẽ vbi in eſtate ẽ excellenẽ frigida. Et ſilr rõ reddi põt de aqua puteali.⁊ hec eſt ſententia alberti.

¶ Viſus triplex emiſſio.colorũq; concretio.

¶ Viſus. Hec.q.q̃rit q̃ ẽ triplex viſus emiſſio.qð tñ ſo nat ex q̃ videtiũ triplex gen⁹ ẽ.aliq.n.acute videẽ.alii acu tius.tertii acutiſſime.q̃ cã reddiẽ caʒ diuerſor viſuuʒ.et h̾ rñdẽdũ aduertẽdũ ẽ ꝙ i organo viſus qdã nerũ⁹ eſt queʒ opticũ dñt in q̃ vt⁹ viſiua ꝯſiſtit nõ q: ſi ocli eruerent ocli adhuc viderẽt qm̃ ocli hois ſũt videdi iſtra ſʒ qm̃ in ner uo illo fortitudo ẽ viſiõis vt ⁊ aliis ptib corpis nerui cor porei ſaſiẽtatio ſũt corpis atq; robur.vñ dõʒ ꝙ illi q hñt oculos i ſupficie capitis marie ab h̾ neruo diſtẽſos veluti q̃dãmõ a ſua fortitudine elõgatos acute videt nõ ꝙ acutũ excellẽriã dicat ſʒ viſionẽ ipſaʒ dũtaxat ponat. Illi aũt qui hñt ocl'os aliquãtulũ fixos videt acuti⁹ ſicuti ad nerũum opticũ magis appropinquãtes. Illi võ q ocl'os hñt bñ fi xos atq; i capite q̃ſi icluſos qm̃ lineã ⁊ neruuʒ opticũ q eſt viſionis fortificatio ꝓria attingũt acutiſſime videt. Vl' poſ ſet ali rñderi ꝙ hec diuerſitas oriẽ ex diuerſitate organor viſus i' magnitudine atq; puitate ocli nẽpe magni ⁊ extẽſi debili⁹ videt q̃ʒ parui pp dilatiõnẽ atq; diſiunctiõnẽ radi orũ.viſualiuʒ cuʒ oĩs viſio fiat p radios vt i pſpectiua hʒ declarari.adunatio g vl' diſiunctio radior viſualiũ debili tateʒ vl' fortitudinẽ viſiõis gñaẽ.cũ certum ſit oẽs virtutẽ vnitã fortiorẽ ſeipſa diſpſa fore ⁊c.colorũq; cõcretio.i.ſpe ctio vt h̾ nomẽ v̾bale a ꝯcerno deriueẽ. Et q̃rit hec qõ de viſus obiecto qð ẽ color.ñ qdẽ ſtricte ſũpt⁹ vt.ſ.ẽ extremi tas pſpicui i corpe terminato ꝓut ipſũ diffinit ari.in.2.de aĩa.⁊ in pmo de ſen.⁊ ſenſato vt albedo ⁊ nigredo ⁊ hmõi qualitates reſultantes ex mixtione.4.qualitatum pmarũ q̃zuis tunc lux p ſe non videretur ſed color ipſe cõiter ſum ptus q ẽ qualitas p ſe immutatiua viſus ſub rõne viſus. et ſic lux ⁊ lumẽ dñr colores a pho.2.de aĩa. Sic ẽt de colo re loqtur phus pmo de ſenſu ⁊ ſenſato. di.oĩa corpora co lore pticipãt.nec nõ ẽt aſtrologi dicẽtes aſtra diuerſis co lorib⁹ colorari. Et tm̃ de hac ſcða.⁊ per ꝯñs de oĩbus qõ nib⁹ in ſede cratonis diuerſas ſemicirculi partes metis at q; depictis.ad quas pſoluendas filius icõſtantie faſtidiẽ di aĩo minime valebat ad aliud incõſtantie genus ſe diuer tit prout in textu proximo apparebit.

¶ Cũ igitur iſtar qõnũ difficiliũ ſolutio aiũ mu tatiõis nõ poſſet adiplere vxori ꝓpoſuit ſubiugari p̃dictis poſtpoſitis. viſis vndiq; virginib⁹ in tediũ duct⁹ parẽtib⁹ ſic rñdit improbo corruptas lectos õtellor aniles.nil mihi cũ torua virgine ſolus ero. Spretiſq; p̃dictis vlpote ſolutiõib⁹ qõnũ difficili bus ptholomei decetero p̃ceptis ingr inſiſtã. Sʒ ſi gnor gradus planetarũq; diſcurſus ſine turris al titudine facili viſu ꝯphendi nõ pñt.qd decetero la cia.miſerũ ẽ me eẽ hominẽ; vnitã hũanitatẽ exu ere poſſeʒ ⁊ aĩnitatẽ iduere ſpecie hois ꝑmutata.

¶ Cũ igiẽ. In hac pte boe.poſt p̃dcã q̃rtũ diuerſiõis ſiuẽ

mutabilitatis gen⁹ icōſtātie filii oñdit dicēs. cū ſolutio iſta rī3 qōnū difficiliū ſubaudi p̄dcaꝝ nō poſſet adiplere. i. pꝫficere aiuꝫ mutariōis. i. filii icōſtātie poſtpoſitis. i. dimiſſis p̄dcis oib⁹ ꝑpoſuit ſup. aio ſubiugari vroꝛi. B ē mrimoniū ꝯhere ſꝫ qd̄ ducē⁹ i tediū. i. attediat⁹ vndiqꝫ ab oi ꝑte vgīnibus r̄ndit parētib⁹ his vſicul. Improbo coꝛruptas lectoꝛ ꝑteſtoꝛ aniles. Nil mihi cū totua virgie: ſolus ero. Coꝛruptas q̄ ad viduas dicit. Aniles vo lectos q̄ ad vetulas refert. qd̄ āt de toꝛua vgine dicit expōe. i. aſpa ſm Hug. virgines. n. aſpe ad conūpendū ſūt. ꝛ his oib⁹ refutatis atqꝫ ſpretis ꝯcludit ſolus ero ſup. ſine ꝯiugio. Spretiſqꝫ p̄dcis ꝛ B gutū iſtabilitatis gen⁹ ipſi⁹ icōſtantie filii adnectēs dicit. Spretis p̄dcis vtpote. i. ſicut ſolutiōib⁹ difficilib⁹ ſup. qōnuꝫ p̄miſſaꝝ fili⁹ icōſtantie inqt. ego iſiltā. i. itēdā deceꝛtero. i. deiceps ꝗ aduerbiū ē difficilib⁹ ꝑceptis. i. documētis ptholomei illi⁹ aſtrologoꝝ ꝓncipis. ſꝫ ſup. inqt cuꝫ gradus . i. ille poꝛtiōes ſignoꝝ ſup. celeſtiū atqꝫ diſcurſus . i. varii motus planetaꝝ ſine altitudine tutiis nō p̄ſit cōp̄hendi facit viſu qd faciā. ꝛ ꝑſus deſperās. Miſeꝝ inqt ē me eſſe hoīeꝫ. vinnā. optantis ē poſſeꝫ exuere q̄ūanitatē atqꝫ aſinitatē. i. naꝫ aſini iduere ꝛ B ſpē ꝑmutata. Notandū ꝙ ptolome⁹ de q̄ in lra noniagi fili⁹ regis egypti extitit de q̄ anguſt. 18. de ciui. dicit ꝙ mltos i deos i egyptuꝫ trāſtulit neqꝫ philadelphus quē ꝛ ſtudioſiſſimuꝫ dnt ſꝫ vir Alexādrinus philudeſis ſapiaꝝ almageſti digniſſim⁹ demōſtratoꝛ atqꝫ multoꝝ voluminuꝫ aſtrologie. ſ. Quadriparti alarbe Coſmographie opticoꝝ planiſperii imaginum atqꝫ alioꝝ plurimoꝝ editiōes nobiliſſimas poſteritati reliqt. hic idē Ptholome⁹ ſicuti ꝛ ſui p̄deceſſoꝛes plurimi hermes. ſ. atqꝫ Azarchelus ꝛ alii totalē celeſtē circuluꝫ duodeciꝫ ſignoruꝫ imaginib⁹ q̄ ad eam pteꝫ quā ʒodiacuꝫ dicim⁹ cōplecti deſcripſit. qōlibet āt ſignum. 30. gradib⁹ ſecuit. ad q̄ꝝ graduum noticiā cum fili⁹ icōſtantie faſtidio retēt⁹ pueni rē minime valuit. filr̄ q̄qꝫ planetaꝝ motum humanitatem in aſinitatem optabat ꝑmutari eſtimans melius ſub rudi atqꝫ indocili aſinitate vitam beſtialem degere quā ſub dei imagine creatoꝛis mirabilia indagare.

¶ Si ergo diſcipuli ſūma magiſtratui ſubiectio exercitii attentio cum animi beniuolentia ꝛ ingenii docilitate. ſpecierū luxurie cuitatio feliciſqꝫ cōſtantie debita pro feſſio.

¶ Si ergo. In hac pte bo. ex exēplo p̄introduco toti⁹ p̄cedentis capli ſeriem epilogādo cōcludit dicēs. Ne oia iſta q̄ p̄miſim⁹ tam de icōſtātie filio q̄ꝫ aliis i B atqꝫ p̄cedēti caplo exēplariter recitatis quoqꝫ ꝯtingat ſit diſcipli ſūma ſubiectio magrātui: ſitqꝫ diſcipli attentio exercitii: ꝛ hoc q̄ ad p̄mum in q̄ ſubiectio ipſa ꝯſtare dignoſcit cum ai beniuolētia. ꝛ illō p ſcōo. atqꝫ docilitate ingenii q̄ ad tertium ꝯꝫ p ꝛ. cuitatio. ſ. fugatio ſpēꝝ luxurie. ſ. q̄ in coitu q̄ in oꝛnatu atqꝫ q̄ in crapula atqꝫ cōmeſſatiōib⁹ ꝯſiſtunt ꝑut B atqꝫ alia in ꝑrimo p̄cedētt caplo edocta ſunt atqꝫ ſit diſcipuli ꝓfeſſio debita. i. oꝛdinata felicis ꝯſtantie. Et benefelicis qm̄ hec ſola ē qua qs p̄mium ſui laboꝛis digne cōſeqtur. ꝯſecutumqꝫ felici⁹ itabilr̄: ꝑut hec ꝛ alia in ꝓncipio capl̄ huius nō incōgrue adducta ſunt. quare de hoc capitulo tertio atqꝫ precedentibus dicta ſufficiant.

Capitulum quartum.

Omnia ſiqdē ſupius expedita de ſcolariū informatiōe ſūt inſira. Nūc de eoꝝ ſagaci ꝓuiſiōe breuiter ē tractādū. Cuꝫ ergo hūani coꝛpis cōplexio flegmate ſanguine colera ꝛ melācolia conſiſtat ſuffulta. ab aliquo predcōꝝ neceſſe eſt quēlibet elicere preeminentiam:

Capitulum quartum.

Omnia ſiqdem. Hoc ē capl̄m q̄rtuꝫ h⁹ libri total. In q̄ boetius poſt ſupadca ꝺterminat de ſagaci ſcolarium prouiſione. Et diuidit B caplm̄ i duas ptes ꝓncipales. nā i p̄ma ꝺterminat de ſagaci ſcolariuꝫ ꝓuiſione. ꝛ B q̄ ad eos ſcolares q rex copiis p̄ſtāt: atqꝫ neceſſariis oib⁹ pleno cornu habundāt i ſcōa vero facit B idē: ſꝫ q̄ ad illos q pauptate grauati q̄tidianum victum laboꝛe atqꝫ induſtria mēdicare cogunt. ibi. Ne pauptatis. Pria pars adhuc i tres ptes diuidit. nā p̄mo facit B qō dcm̄ ē q̄ ad ea q̄ cōplexiōes ſcolariuꝫ reſpiciunt. in ſcōa ad ea q̄ ꝛ ſ ipſas exterioꝛes pſonā ſubſidiātes ꝛ famulos ꝯcernūt. i tertia vero q̄ ſocios fideles ꝯtingunt. ſcōa ibi. cum āt i diſcrepāſ tertia ibi. Prudētis vero. p̄ma adhuc i duas nā p̄mo facit qō dcm̄ ē. ſcōo qōdā ꝑus dcm̄ circa ſubiectionē diſcipli erga magrum reaſſumit. ibi. felicis diſcipli ꝛc. Pria adhuc i q̄ttuoꝛ ſm q̄ttuoꝛ cōplexionū gn̄a. Partes patebūt Et p̄mo ꝯtinuās ſe p̄cedētib⁹ dicit ꝙ oia q̄ ſupi⁹ expedita ſunt ipſa ſūt iſtra. i. data ꝛ dcā ad ſcolariū iformationē nūc vero qm̄ ipſa nā p ſe nō ē ſufficiēs i ſpeculando niſi affuerint res ſcōe: quaꝝ fortuna eſt dn̄a: iō tractādū eſt breuiter de ſagaci ꝓuiſione ſcolariuꝫ. ꝛ hoc ne penuria atqꝫ egeſtate a doctrina atqꝫ ſtudio quēlibet retrahāt. ſꝫ cuꝫ complexio hūani coꝛpis ꝯſiſtat ſuffulta. i. munita flegmate ſanguine colera ꝛ melācolia. his dico q̄ttuoꝛ hūoꝛib⁹ coꝛpoꝛis neceſſe ē queꝫ. ſ. hoīem elicere. i. extraheꝛ ſup. ex his q̄ttuoꝛ hūoꝛib⁹ p̄eminētiā. i. dn̄uꝫ qōdāꝫ q̄ denoīeꝛ vult diceꝛ ex quo hūanuꝫ coꝛp⁹ ex his q̄ttuoꝛ hūoꝛib⁹ ꝯſtituat neceſſe ē cuꝫ hmōi hūoꝛes alter ad alteꝝ ſūt ꝯrii qōdā in ipo coꝛpe dn̄ari qō ipꝫ denoiet vt. ſ. ſit aut melaucolicū aut flegmaticū aut colericū aut ſanguineū. ¶ Notanduꝫ hūorē coꝛpoꝝ ſenſibiliū materiale ꝓncipiū. Et ſūt i coꝛpe hūano q̄ttuoꝛ vt iā dcm̄ ē q vt dicū Joānici⁹ vocāt elemētoꝝ filii eo ꝙ vnuſqſqꝫ eoꝝ ex eoꝝ originali ꝯſtet qualitate quaſi q̄ttuoꝛ hūores i quātitate ꝛ q̄litate eq̄litateꝫ ꝓpoꝛtiōe debita obſeruātes oia coꝛpa ſanguinē hn̄tia pficiūt nutriūt ac cuſtodiūt in debita ꝯſiſtentia ſanitate ſicut ecōtrario ex eoꝝ inequalitate ſuuc ifectiōe ifirmitatē generāt ꝛ iducūt. fuerunt. n. hi hūores neceſſarii vt dicit Galien⁹ ſup aphoꝛiſmis ypocratis eos Chimos vocās neceſſarii mirum ad coꝛpis cōſtitutiōeꝫ. ad ipſi⁹ regimē ꝛ pſeruationē atqꝫ ꝯtinētie deꝑditoꝝ coꝛpe reſtaurationē neqꝫ tn̄ eq̄lib⁹ vtutib⁹ ſimplr̄ in coꝛpe ſūt ſubſiſtētes cuꝫ oppoſiti eēnt g̃ ſīl ſtare nō potentes ſꝫ ſolū ꝓpoꝛtiōali eq̄litate vt ſic iter eos vnus illoꝝ dn̄ium obſeruet. q̄ e dciſi ē i lra neceſſe ē quēꝫ elicere p̄eminētiam ꝛc. i. hr̄e quēdā hūoꝛem i ſe plus ceteris dn̄antem.

¶ Melācolico vero ꝑgrteſet timoꝛiqꝫ ſub locis ſecretis ꝛ āguloſis ſtrepituqꝫ carentib⁹ luciſqꝫ parum recipientib⁹ ſtudere eſt oppoꝛtunū. Saturitatēqꝫ decliueꝫ feraſqꝫ cenaſ p̄cauere potibuſqꝫ mediocrib⁹ gaudere ad nature ſtudiū ꝑut ſtudii dilicatio exegerit. plenaria potius receptōe ad menſuram cōfoueri ne nimiu ſtudii ꝑteruitas tiſiꝫ generet anhelantiſꝫ thoꝛaciſqꝫ ſtrictitudinem.

¶ Melācolico ꝛc. In hac pte bo. oſtēdit ſpālr̄ q̄uo diſcipulis ac ſcolarib⁹ ſm ſuā cōplexiōeꝫ dꝫ ꝓuideri circa ſtudiū victu veſtitu atqꝫ loco q̄ ad eos ſpālr̄ q i hūore melancolico plus ceteris ſupſtare noſcūt. Et dicit ꝙ oppoꝛtunum eſt. i. ꝯgruū melācolico ſbō pigriciei ſtudere locis ſecretis ꝛ anguloſis. i. angul⁹ plenis qm̄ ipſi ſūt timidi naturalr̄. et iō ſi i latis atqꝫ ſpacioſis domib⁹ ſtudio vacaēt atqꝫ a lōge vmbras reſpicerēt i timoꝛē poſſent adduci atqꝫ iādē ſtudio fruſtrari. locis ēt carētib⁹ ſtrepitu ꝛ hoc pp debilitatē cōplexiōis q̄ nō ē capax tumult⁹: locis ēt parum lucis recipientib⁹ hoc ē obſcuris: ꝛ B ob viſus debilitatem ꝛ lūmarie oib⁹ in locis ſolitariis ꝛ his q̄ huic cōplexiōi magis cōuenire noſcūt. Inſup oppoꝛtunū eſt ipſi melācolico p̄cauere ſaturitatē. i. ciboꝝ repletionē decliuē ab effectu. i. oneroſam ꝛ B pp debilitatē vtutis digeſtiue cū i ipſis caloꝛ naturalis tenuis ſit atqꝫ paucus. natura vo frigida ad modū ſupabūdet. ꝛ ſilr̄ oppoꝛtunū ē ipſi p̄cauere cenā ferā. i. tardam ꝛ oppoꝛtunū ē ei gaudere potib⁹ mediocrib⁹ vt. ſ. acu

tatē atqꝫ fumoſitatē nō hēant vt ē vinu꜡ fumoſum q̄ꝺ oio
ꝯtrlu꜡ ē ſue nature. ſicuti⁊ cuiuſlibet. ipſū. n. ſicuti ⁊ in pre
cedētib⁹ ia꜡ ēdoctu꜡ ē ſtudiū atqꝫ ꝯtēplaiōnē obnubibat
atqꝫ a via doctrine ꝓrſus adduci. ſ꜡ nihilominus oportu
num hn̄ ē ipſū ꝯfoueri. i. nutriri plēaria. i. copioſa recepti
one pot⁹ ⁊ h̄ pui dēſecatio ſtudii regrit. ne ꝓteruitas. i. cu
rioſitas nimii ſtudii ſup. q̄ꝺ exſiccatiuū humoris ē radica
lis ſicuti ⁊ q̄l꜡ cum generet tiſim hūc morbū anhela꜡. i. an
helantē ſtrictitudine thoracis. i. pectoris. ❡ Notādū me
lācolic⁹ a melācolia dict⁹ ē. q̄ ē ſanguis nigri cū felle mix
tio. ⁊ eſt cōplexionū peſſima. dr̄ nēpe a melā q̄ꝺ ē nigrum
⁊ chole fel eo q̄ ex nigri ſāguis fece admixta habūdantia
fellis. Jnde melancolic⁹ cui⁹ ꝓprietates ⁊ mores atqꝫ na
tura cōiter his v̄ſib⁹ recitātur. Jnuid⁹ ⁊ triſtis fallax lutei
qꝫ coloris. Nō expers fraudis timidus d̄xtreqꝫ tenacis. qm̄
pens ē. Aſſimulatur qꝫ hec cōplexio terrene cōplexiōi q̄ fri
gida ē ⁊ ſicca: ſic ⁊ melācolica. Et l꜡ hec ꝯplexio teterrima
ſit vt p̄dcm̄ eſt nō eo minus affirmandu꜡ eſt pene oēs vi
ros claros q̄ aliqd laude dignu꜡ poſteris reliqrunt hac cō
plexiōe habundaſſe cū cōplexio hec bonā p̄ſtet memoria꜡
ꝑꝑ aquā ⁊ terrā vt ex mēte probat Raymūdus lulli i ſuo
ope aſtrologie. aqua. n. vt inqt ē reſtrictiua anara ⁊ ipreſſi
ua ⁊ terra ē ſbm ſpiſſum in q̄ durat ipreſſio ſpēꝝ q̄ memo
rate ſūt hoīes q̄ melancolici marie diſponunt ad magnas
ſcias acgrendas ⁊ h̄ ꝑꝑ multiplicationē pluriū ſpēꝝ hicqꝫ
nō abſurde putandu꜡ ē maiorē ꝑtē phoꝝ melācolicos ex
titiſſe. q̄ꝺ attēdēs phs lib. ꝓbleumatu꜡ ait. Quicunqꝫ ex
cellētes fuerūt viri aut ſm philiam aut politicā aut poeſim
aut artes vocent melācolici. eteni꜡ hercules fuit hui⁹ nāe
⁊ occupant ab egritudinib⁹ q̄ ſūt a nigra colera. iō epilēti
coꝝ egritudinē ab hercule antiq̄ ſacru꜡ morbu꜡ ⁊ hercule
um vocabant. ❡ Nota tiſis ē vlceratio pulmōis cū cōſū
ptiōe totius corpis ſtringit nēpe h vlceratio cauā pulmo
nis qua fit iſpiratio atqꝫ reſpiratio aeris ⁊ hinc tiſim an
helā. i. anhelantē ꝯuenit appellari ut in lr̄a. ide ptiſicus.
Jtē thorax pect⁹ eſt uel pectoris ps illa q̄ eſt a collo uſque
ad ſtōm quā nos dicimus archā. q: ibi archanū ſit. i. ſtra
tum q̄ cetera arcent. Dr̄ et thorax lorica alias. vn̄ Job. xi.
Subſiſtere nō poterit nec haſta nec thorax. Et deſinit ac
cuſatiuus in em vel in a indifferenter. vt thoracem vel tho
raca. ⁊ accuſatiuus pluralis in es vel in as vt thoraces vel
thoracas. vnde Uirgilius in. io. Tela truncata viri ⁊ bis
ſex thoraca petitum. ⁊c.

❡ Flegmaticus vero licet ſtrepitu vigentibus edi
bus luciſqꝫ capaciſſimis preceptis ſtudiis pōt in
formari. Poculis plenioribus pōt ſuſtentari. Ci
bariis omnigeniſqꝫ cōfoueri. Uenereoqꝫ acceſſo
ſi phas eſt dicere menſurnus pmolliri deberet.

❡ Flegmatic⁹ ⁊c. Jn hac pte Boe. inſinuat q̄s locus ſtu
dii ⁊ q̄ diſpō nutrimēti cōpetat flegmatico. Et dicit v̄o ꝓ
ſ꜡ flegmaticus p̄t iformari p̄ceptis ſtudii i edibus. i. domi
bus vigentibus ſtrepitu: hoc eſt murmure atque clamore:
atqꝫ domibus capaciſſimis luciſ h̄ ē domibus āpliſ ap
tis atqꝫ lucidis. Et hec q̄ ad locū. pōt ſuſtētari. i. cōfoueri
poculis plenioribus. ſ. plenis ⁊ habūdātibus. ⁊ h̄ ꝯtinens
ꝓ ꝯtēto poſitū ē poculū ꝓ potu. ⁊ pōt ꝯfoueri cibariis oi
genis. i. oiu꜡ generꝝ. ⁊ hec q̄ ad victū dcā ſunt. ⁊ ſeqt ⁊ ſi eēt
phas. i. licitū dicere ipſe flegmaticus deberet permolliri
mēſurnus. i. l mēſe ſemel acceſſu venereo. i. Notandū ex q̄
cōplexio hec flegmatica aq̄ ſimilima ē iō frigida ⁊ humi
da collocat. quare ſomni multū appetitiua ex ſuphabūdā
tia aq̄ꝫ a frigiditate. hinc nō imerito ꝯgruū reputat flegma
ticū locis tumultuoſis atqꝫ lucidis informari. qm̄ ſi i locis
q̄etis atqꝫ obſcuris ſtudio icūberet citiſſime natura cōple
xiōis inſtigāte ſomnolentia detineret. ſ꜡ qm̄ cōplexio ſua
ꝑꝑ frig⁹ atqꝫ humidū obliuionis germana ꝯſiſtit ꝯueniēs
ē ipſū poculis atqꝫ cibariis calidis atqꝫ oigenis. ſilr ⁊ ac
tu venereo q̄ cōfricatiōe ſua calores excitat ꝯfoueri atqꝫ ꝺ
molliri vt ſic q̄ꝺ nā negat ciboꝝ atqꝫ potuū diuerſa ⁊ op
poſita tribuat exhibitio hūitqꝫ ſp̄matis habūdātiā q̄ꝑꝑ ſi
idecēs ē ipſos poſt menſem actu venereo exhilarari. Con
ditiōes etiā flegmaticoꝝ atqꝫ natura ſimul ⁊ mores his v̄
ſibus cōiter memorāt. Hic ſōnolēt⁹ piger i ſputamine mł̄
tus. Nil retinēs ſenſu pinguis facit color albus.

❡ Sāguine⁹ āt cui⁹ cōplexionis fauorabilior eſt
cōpago. omnib⁹ edib⁹ vel locis pōt adaptari. que
ludendo ſepi⁹ nouimus cōfoueri grauiſſima qōne
quā ſi obliquātib⁹ hirquis parietes ſolus occila
ret. Tū in hoc ſp nō eſt cōſidendu꜡ hunc cibariis
lenioribus⁹ potibuſqꝫ gratiſſimis decet hilarari.

❡ Sanguineus. Jn hac pte boe. oſidit q̄s locus ſtudii et
q̄ diſpō nutrimēti cōpetat ſanguineo: Et dicit. Sāguine⁹
āt cuius cōpago. i. ꝯiūctio vel cōpoſitio cōplexiōis ē fauo
rabilior. i. melior ceteris. q: tēperatior atqꝫ purior ꝑꝑ ſan
guinis dūiu꜡ p̄t adaptari oibus edibus vel locis. ⁊ huius
ſignum quaſi ſubdēs ait. Qm̄ ipſū. ſ. ſanguineū nouimus
ſepius cōfoueri qōne grauiſſima. i. difficillima ludēdo qꝫ
ſi occilaret. i. videret atqꝫ reſpiceret parietes hirqs. i. ocu
lis obliqnātibus. i. obliqs. q. d. qm̄ nouimus ſepius plus
ꝓficere ſanguineos ludēdo qꝫ ꝓfunde meditādo. De hūc
reſtringēs h̄ q̄ꝺ dixerat dicit. tn̄ nō eſt ſp ꝯfidendū i h̄ ſup.
p̄narrato: ⁊ decet. i. decēs ē: ⁊ oportunū hilarari. i. letifica
ri hūc. ſ. ſanguineu꜡ cibariis gratiſſimis atqꝫ potib⁹ leui
oribus. ſic. n. ſua cōplexione expoſtulat q̄ leuitatibus gau
det atqꝫ letitia cū aerea ſit calida atqꝫ humida ex natura.
❡ Nota ex q̄ ſanguineus hilaritatē atqꝫ leticiā continuo
deſiderat ꝑꝑ bonitatē ſue cōplexiōis q̄ calida ē ⁊ hūida q̄
bus. ſ. caliditate ⁊ hūiditate vita hoīs plus ꝯſtat: ꝯueniēs
ē ip꜡ oibus locis amenis letis atqꝫ mūdis adaptari. Jllō
āt q̄ꝺ dr̄ ſanguineu꜡ plus ludēdo qꝫ meditādo ꝓficere ſi
abſurdu꜡ ē facit nēpe hoc igenii lui viuacitas q̄ i ſbo vioi
li ſue imaginationis radicat. neqꝫ tn̄ ita ſtabilr itellecta at
qꝫ cōprehēſa retiet ſicuti melācolicus ꝑꝑ cōplexiōi admix
tam hūiditatē q̄ potius obliuiōis qꝫ memorie mr̄ ē. plus
tn̄ flegmatico retinet ꝑꝑ calorē hūiditati admixtu꜡. et ho
rum ſanguineoꝝ ꝯditio nā atqꝫ mores facile hiis metris
denotant. largus amās hilaris ridēs rubeiqꝫ coloris. cō
ſtans carnoſus ſatis audax luxurioſus. Alia lr̄a h꜡. Cātās
carnoſus ⁊c. Notādū ꝓut refert Sue. hirquus ē oculoꝝ
angulus vbi putredo colligit: ⁊ q: qda꜡ ex nimia laſciuia
ſolēt retorqre oculos ad hircos. Jde dr̄ ircus hirci cap ani
mal laſciuū cuius ocli ad libidinē i tranſuerſu꜡ aſpiciunt
⁊ ad ircōs retorqnt. Jtē hilaro. i. letifico. vn̄ Macro. v̄ba
nō minus qꝫ vinu꜡ hilarant ꝯuiuiu꜡ ⁊ corripit la. vn̄ ora.
in epl̄is. Oderūt ilarē triſtes triſtēqꝫ iocoſi ⁊c.

❡ Colericus vero pallide effigiei plerūqꝫ ſubiect⁹
ſollitudini ſupponatur. ne nimii ſtrepitus auditu
bilem iunfundat in totā cohortem ſicqꝫ magiſtra
tus venerabilem ledat maieſtatem. o quā magr̄a
tus leſio vitanda eſt. hunc cena grādiori nouim⁹
ſuſtentari: potuqꝫ fortiori deliniri: Cauendum eſt
autem ne iitis horror potus adminiſtratione iſti
us rabidis mentibus extrahatur.

❡ Colericus. Jn hac pte oſidit bo. q̄s locus ſtudii ⁊ q̄ di
ſpō nutrimēti cōpetat colerico. ⁊ dicit. colericus v̄o ſbus
plerūqꝫ. i. ſepius pallide effigiei. i. faciei ſupponat. i. ſub
mittat. ſp. i. ꝯtinuo ſolitudini. i. loco ſolitario. ⁊ h̄ ne ipſe
cōmotus auditu nimii ſtrepitus effundat bilē. i. irā i totā
cohortē. i. ſocietatē ⁊ ſic ledat. i. offēdat venerabilē maie
ſtatē magr̄atus. ⁊ exclamās in leſionē magiſterii inqt. o qꝫ
vitāda eſt leſio iſta magr̄atus ⁊ hec circa locu꜡ dicta ſunt.
hic circa nutrimētū v̄ſat. d. Et nos nouim⁹ ſuſtētari hūc
grādiori cena atqꝫ diliniri. i. nutriri potu fortiori. Et circa
h̄ cautelā obſeruādā oſidit. d. ſ꜡ tn̄ cauēdu꜡ ē ſup. i exhibi

tiõe cibi atqȝ pot⁹ hmõi ne extrahať.i.excitet ex mẽtib⁹ ra bidis.i.furiosis isti⁹.s.colerici error.i.ꝯfusio litis ꝛ hoc ex pot⁹ hmõi mistratiõe.q.d.summope ꝓuidẽdũ ẽ ne nimia pot⁹ exhibitio colerã ei⁹ nimiuȝ cõmoueat atqȝ accendat ne sociis lis atqȝ guerra hoꝝ occasiõe suscitetꝛ. ¶ Nota ꝑut dicit Cõstãtinus i pãtegni.li. .c.x. Si corpi dñetur colera cutis erit glauca vl' citrina.ꝛ h ẽ qȝ i lrã dr.colerici eus sbus pallide effigiei ꝛc. Sũtqȝ ipsi q dñiuȝ h i hñore patiunť gñalr iracundi aĩo ĩmãsueti leues istabiles ipetuo si.quasobres solitudini abdicari iubẽtur ꝑut lrã sonat ne bilẽ i socios offendant.ꝛ expone bilẽ.i.irã. Est.n.bilis vt volunt grãmatici ire sedes vel amaricatio ex fellis cõmotiõe ꝓcedẽs. Sic ꝛ i ꝑsio Turgescit vitrea bilis.i.ira.proprietates ãt atqȝ mores huius colerici cõiter his versibus memorant. Hirsutus fallax irascens prodig⁹ audax. Astu tus gracilis siccus croceiqȝ coloris. ¶ Nota cohors lȝ ꝓ prie multitudinẽ rusticoꝝ significet vt sic maior cohors. 500.minor vo.300.ꝑtineat.cõiter tñ ꝑ qualibet multitu dine ꝯuenit accipi sicuti ꝛ in littera acceptum est.

¶ Si aũt qualitates assignare ignorans sit socie tas.theoricos ꝯsulat seqȝ sic cognoscat. Plurib⁹ vero mentibus intimatũ est gnotyselitos.

¶ Si aũt ꝛc. In hac parte boetius antipophorisãdo cui dam tacite qõni rñdet. Posset.n.qs dicere multa satis de cõplexioñ manerie ꝑmissa sũt o boe. qua ãt via i cogniti onẽȝ haꝝ determinate deueniẽduȝ sit haud quaqȝ demõ stratꝛ gd ampli⁹. Cui qõni boe.rñdẽs ait q si societas sco lariuȝ sit ignorãs assignare.i.discernere qualitates.i.com plexiões q̃ ex quattuoꝛ qualitatib⁹ deriuanť vt supra mon stratuȝ ẽ.ꝯsulat theoricos.i.sapiẽtes meditos ꝛ his ꝯsul tis sine dubio se cogñscat atqȝ ꝯplexiõeȝ suã. Plurib⁹ autẽ mentib⁹ ẽ itimatuȝ grecũ illud gnotyselitos qȝ in latinuȝ vsuȝ tñ sonat q̃tuȝ cognosce teipsuȝ.qȝ de celo processisse legiť.vñ Macrobi⁹ li.i.de somno Scipiõis: De celo i quit descendit gnotos olitos.i.noscito teipsum.

¶ Felicisqȝ discipuli discretio magistratui gaude at subiici.cunqȝ metuẽdo diligat:fidelisqȝ existat. Nec ei sub picturate dilectionis obtuitu albinus existat detrahendo.quid eniȝ detractore nequius. Ube magistratus detractori. Etiaȝ si fuerint mil le cũ eo venienti magro assurgat pro loco ꝛ tpe sa lutãdo.caputqȝ inclinet eũ qȝ si iubeat assequatur mãsioniqȝ eius si possit se inserat cohabitando. vt sic castigatus nõ solũ se remordeat verũetiã si lo cus affuerit ad eum confluat inquirendo.

¶ Felicisqȝ. In hac pte Boe.qȝdã prius dcm̃ circa subie ctionẽ discipuli erga magr̃m reassumit ꝑm q subiectio ip sa potissimuȝ ad aptitudinẽ ei⁹ circa magistrũ adminicula tur. Et duo facit.nã primo debitaȝ discipuli erga magr̃m subiectionẽ vberius q̃ ãn cõmonet.scd̃o circa hoc cuidã tacite qõni rñdet.ibi. Si aũt. Et dicit ꝑmo discretio felicis discipuli gaudeat subiici.i.suppõi magr̃atui.i. magistro. qȝ ꝑ ꝛ.diligat euȝ metuẽdo ꝛ existat.i.sit fidelis ei sup. taȝ verbo q̃ ope.nec existat ei albinus.i.nõ insequať mores atqȝ violẽtiã albini q nephando scelere magr̃o suo vl su peri⁹ iaȝ explicatuȝ ẽ manus iniecit violẽtas.s.detrahẽdo ei sub obtuitu i.aspectu picte dilectiõis. Et deinde quasi i uehendo ꝯ tales dicit.gd est q̃ nequs.i.peius atqȝ scelera tius hmõi detractore.ve ieriectio est execrantis vel male dicentis.ve dettactori magistrat⁹.idc reuertens ad persua dendũ scolaris reuerentialẽ erga magistrũ subiectioneȝ di cit. Scolaris etiã assurgat.s.reuereť magr̃o suo veniẽti ẽt si fuerint mille cũ eo in psortio:ꝛ hic salutando eũ pro loco ꝛ tpe.qȝ ꝑ ꝛ.scolaris ipse inclinet caput suũ in obedientie signuȝ.qȝ ꝑ ꝛ.assequať euȝ.s.magr̃m ꝛ hoc si iubeat.id ẽ mandet.qȝ ꝑ ꝛ.supple scholaris inserat.i.imittat se mansi oni.i.habitatiõi ei⁹.s.magr̃i cohabitãdo euȝ ipso si pot vt sic ipse scolaris castigatus.s.magr̃i ꝑñtia nõ solũ se remor deat.i.castiget atqȝ mores cõprimat.veꝝ ꝑ sed ẽt ꝯfluat.i. accedat ad euȝ ingrẽdo supple de dubiis occurrentibus ꝛ h euȝ locus ꝛ tps.i.oportunitas circa h affuerit. Notãdũ ẽt sicuti i superioribus tacituȝ ẽ.ad h vt magr̃ metuať atqȝ reuereať dȝ i se q̃ttuoꝛ hr̃e ꝑncipalr.ꝑmuȝ q sit scia illu strat⁹:ꝛ h est qȝ sapie.xvii.dcm̃ ẽ. Anq̃ loquaris.s.docen do disce ꝑus audiẽdo.scd̃m q humilis ꝛ benignus.ꝛ hoc dicit gre.in canone.h hȝ.xxvi.di.tertiuȝ q sit inocẽtia de coratus qm̃ vt ait gre.omel.vi.lib.ii. Cuȝ vita docentis d spicit ꝛ ei⁹ quoqȝ doctrina contẽniť.hinc.Sen.eplã.vii. Plus hoies oculis q̃ virib⁹ credunt.quartuȝ q sit expe rientia certificatus.vt.s.recte doceat ꝛ artificialr vnũquẽ q̃ ꝑm suã capacitatẽ ꝛ ꝑm cuiuslibet artis exigẽtiã.ꝛ hec oia clarius i pncipio.vi.capituli huius declarabantur.

¶ Si autem discipulus magr̃o suo semp vt neces sariuȝ est nequeat exhibere pñtiam tuȝ ꝑpter man sionis distãtiã.tum pp alterius rei cãm. dicticas semp lateri suo hẽat ꝑmptiores cedulas ve qbus diligenter imprimat qȝ ꝯscientie ꝑprie nouerit in timatũ.ciusqȝ explicite inquirat dubitatum.

¶ Si aũt. In hac pte Bo.cuidã tacite qõi rñdet. Et di cit q si discipulus neq̃t adhibere magr̃o suo ꝑsentiã ipe ditus ac retract⁹:tũ pp mãsiõis distãtiã:tũ pp cãȝ alterius rei sicuti tñ eẽt necessariũ ꝑm ꝑus dcã.gd agẽduȝ scolaris ipse.supple si hec facere neq̃t.hẽat sp dicticas has tabu las ꝑmptiores.i.ꝑmptas lateri.ve pro vel cedulaȝ.s.papi reã vel pecorinã.qbus.s.vel dictica vel cedula iprimat.i. iscribat diligenter id qȝ senserit.i.nouerit intimatum.id ẽ declaratum.sup.a magr̃o vel alio quouis ꝑprie sue ꝯsci entie.i.intellectum quoqȝ ꝑ ꝛ.inquirat.i.interroget cũ.s. magr̃i habuerit copiam explicite.i.manifeste dubitatum.

¶ Notandum dicta est multifoliaris tabula dictatorib⁹ apta. Et dr̃ a dicto as.qȝ rhetorum est.vnde quidaȝ.cle rice dicticam lateri teneas vt amicam.

¶ Cum autem indiscrepãs cõueniensqȝ affuerit cõnexio cõmensaliuȝ ãnua:vel citioꝛ scd̃m ꝓposi tum cõmorandi volũtas.salis lignoꝝqȝ in esta te fragmenta.autumnoqȝ copiã vindemie. mes se trituram in capricorno cõgeriem carnium. O quã ꝓficiens est sanitatiqȝ cõsentaneum scd̃m fa cultatem in vnum cõponere.ne artocopi mucore anxionarius anhelituȝ infirmet.ꝛ vini insipidi a coꝛ cordis secreta confundat camium lanifte ran coꝛ salisqȝ tritura fetoꝛ inclusus intestina corrum pat.lignoꝛumqȝ defectus membra cõtrahat ꝛ qȝ deterius est:ne assiduis incursibus ingrassetur an xionarius. Magna vero discipuli est cõmoditas prout facultas suppetit magistratui necessaria ex hibere:ne dum eius inhiat executioni rerum vena lium indulgeat comparationi. O quam absurdũ est magistratus egestas.

¶ Cum aũt. In hac pte secunda ꝑme ptis principalis h⁹ capli postq̃ Boe.ondit quõ scolaribus ꝓuidenduȝ sit sa gaciter in his q̃ cõplexionẽ coꝝ respiciunt:nunc vo demõ strat quõ ꝓuidendum eisdẽ sit in his ꝛ circa ea q̃ res exte riores ꝑsonas subsidantes ꝛ famulos concernunt. Et duo facit.nam ꝑmo facit qȝ dcm̃ est circa res ipsas scd̃o circa ꝑsonas.ibi. Lotricũ ꝛc. Et dicit.O q̃.i.quantum ꝯsenta neum.i.ꝯgruum atqȝ proficiens est sanitati.s.scholarium cõponere.i.coaceruare i vnũ ꝑm facultateȝ.i.diuitias sub audi suo determinato tpe vȝ i estate fragmẽta salis atqȝ li gnoꝝ in autũno.i.in hoc anni tpe copiã vindemie.i.vini

In meſſe.i.tpe meſſis triturã:i.bladuz. In capricoꝛnovero
.i.in ea pte anni qua ſol capricoꝛnuz igredit̃ ↄgerie.i. co-
piã carniũ.⁊ hoc dico cuz indiſcrepãs.i.ↄcoꝛdãs atqȝ cõ-
ueniẽs ↄnexio.i.ↄiunctio cõmenſaliuz affuerit ãnua vel ci
tioꝛ.i.bꝛeuioꝛ voluntas ſm ꝓpoſitũ cõmoꝛandi. Et h⁹ cãz
ſubiungẽs ait. Et p̃dcã iõ ita ↄqrenda ſuis ſunt tpib⁹; ne
anxionari⁹.i.reuenditoꝛ infirmet au helituz ſup.ſcholaris
mu coꝛ tali lanugine artocopi.i.panis.⁊ ne acoꝛ.i.coꝛru-
ptio inſipidi vini ↄfundat ſecreta coꝛdis. Silr quoqȝ ne rã
coꝛ.i.ranciditas carniuz laniſte.i.macellarii coꝛrũpat. qȝ
ꝑ ⁊ defect⁹ lignoꝝ ↄtrahat.i.gelu ↄſtringat mẽbra. ⁊ qȝ ẽ
deteri⁹ ne anxionari⁹.i.reuẽditoꝛ igraſſet.i.ditet̃ aſſiduis
icurſib⁹.i.acceſſib⁹ ꝑ reb⁹ neceſſariis pticularit̃ idies cõ-
parãdis. Deinde cuidã ta ite qõni rñdens dicit. Foꝛte .d.
tu ea q̃ dixim⁹ circa ꝓuiſiões faciẽdas tã ꝑ ſcolarib⁹ q̃ȝ eo
ruz cõmẽſalib⁹ nõne et cõmoda ſunt ſi magro ipartiantur
Cui rñdẽſ aitqȝ exhibere magrãtui.i.magro neceſſaria.ſ.
q ad victuz coꝛpis ꝓut facultas.i.copia ſcolaris ſuppetit.
.i.reqrit ẽ magna diſcipli cõmoditas. Et rõnez ſubiũgẽs
inqt.⁊ h iõ ne duz magr ipſe ibiat.i.itendit executiõi.i. in
foꝛmatiõi ei⁹.ſ.diſcipuli indulgeat.i.vacet cõpatiõi reruz
venaliuz. ¶ Nota cit⁹.a.um.i.velox bꝛeuis vl' repẽtinus
ſic i Ouidio de arte Arte cite veloqȝ rates remoqȝ regunt̃
Arte leuis currus arte regẽdus amoꝛ.⁊ Oꝛatius i ſermo
nib⁹.cita enĩ moꝛs venit aut victoꝛia leta. ¶ Nota inter
acoꝛẽ mucoꝛẽ nidoꝛẽ atqȝ pedoꝛẽ hoc intereſt ꝓut hoc me
tro cõtinet̃. Mucoꝛ panis.acoꝛ vini.rãcoꝛ quoqȝ carnis.
Nidoꝛ ab aſſata fit carne.ſed pede pedoꝛ. Itẽ artocop⁹ pa
nis dr̃ cũ labore factus.ab artos qȝ ẽ panis ⁊ copos la
boꝛ.dr̃ et alio ſignificato piſtoꝛ quaſi artifex panis.ſic apd
Juuenalẽ ſumit̃ cuz ait. Salua ſit artocopi reuerẽtia. In
dulgeret ibiare in ante habitis expoſita ſunt.

¶ Lotricum autem vetularum remotio ſummo
pere eſt appꝛecianda:earumqȝ acceſſus quãto ra
rioꝛ tanto ſalubꝛioꝛ:ne dum venerit ſuggerat ali-
quid inquinatum.vel a mãcipio aliquid extrahat
permollito. Quoniam mancipioꝛum raro inueni
tur clementia:rarioꝛqȝ in agonia conſtantia repe
ritur. Ve ſeducenti mancipio in quo plenarie con
fidit dominantis dilectio. Quid eſt tali fedius et
quid tanto ſcelere grauius.

¶ Lotricũ. In hac pte Boetius poſt p̃dcã oñdit qua ma
nerie ſcolarib⁹ ipſis in pſonis famulantibus ꝓuidẽdũ ſit.
Et duo facit.nã primo facit qȝ dcm̃ ẽ quo ad vetulas lo
trices.ſcdo quo ad famulos ſubſidiantes.ibi. Hoſpiciuz
⁊c. Et dicit pmo remotio.i.elongatio vetulaꝝ lotricum.i.
pãnos lauantium ẽ appꝛecianda ſummo pere qȝ ꝑ ⁊. ac-
ceſſus.ſ.eaꝝ vetulaꝝ quãto eſt rarioꝛ.i.tardioꝛ tanto ſalu
bꝛioꝛ. Et rõnez ſubdens inquit.qm̃ ne duz ſupple ipſa ve
nerit ſuggerat.i.latenter in aurẽ ſcolaris cõſulat aliqd inq
natuz.i.pollutuz quo.ſ.aius ſcolaris a ſtudio verteret̃ vel
etiam ne ipſa extrahat a mancipio.i. ſamulo permollito
.i.inclinato verbis vetule.ſ.ex ſubſtãtia dñi. Et hoc ideo
qm̃ clemẽtia mancipioꝝ rara repitur ſed in agone.i. neceſ
ſitatẽ in amiciſ cõpꝛobat̃ rarioꝛ cõſtantia mancipioꝝ repe
rit̃. Ve iteriectio maledicentis ẽ. Ve inqȝ mancipio.i. fa-
mulo ſeducẽti.i.decipienti in quo.ſ.famulo dilectio dñan
tis.i.dñi ↄfidit plenarie.⁊ inuehẽdo ↄtra talez dicit. Quid
tali fedius.i.deteſtabilius qm̃ vti Seneca refert. ipſo ni-
hil efficatius ad nocendum dño reperitur cum ſit familiã
tis inimic⁹. Quid etiam tanto ſcelere grauius.q.d. nihil.
¶ Nota agon onis.pugna moꝛtis dr̃.vñ canit̃. In ago-
ne triũphali ⁊c.hic autẽ ꝑ neceſſitate captum eſt.

¶ Hoſpicium mundũ.ſupellex munda: ⁊ thoꝛal
dealbatum mancipii pꝛudentia rerum exitus con
ſiderantis ſedulitati dñice ſemper aſſiſtentis decẽ
ti vultu ſunt componenda.

¶ Hoſpitium mundũ. In hac pte Bo.de ꝓuiſione fa-
muloꝝ ſubſidentiũ exequit̃. Et duo facit.nã pmo facit qȝ
dcm̃ ẽ.ſcdo ↄtra ifidelitatẽ maloꝝ famuloꝝ inuehitur ibi.
Quid mancipio ⁊c. Et dicit pmo qꝫ hoſpiciuz.i.habita-
tio munda.ſupellex.i.vtenſilia domus mũda thoꝛal.i.le-
cti coopertmẽtuz dealbatuz ſupple oia iſta ſunt cõponen
da.i.ꝓcuranda atqȝ diſponenda decenti vultu.i.decẽti oꝛ
dine atqȝ diſpoſitiõe pꝛudentia mancipii.i.famuli.cõſide
rantis exit⁹.i.fines reꝝ dñicaꝝ.mancipii dico aſſiſtẽtis.i.
intẽdentis ſp ſedulitati.i.cure dñice.i.dñi.q.d. queciiqȝ
ꝓcuranda atqȝ diſponenda ſunt i ſcolariuz macericiis at
qȝ neceſſariis hec oĩa cõponenda ſunt atqȝ ꝓcuranda pꝛu
dentia atqȝ ſolertia fidelis famuli non famuli infidelis at
qȝ neqȝ qui facie picturata opus pſtat dño.qm̃ vt ſubdit
in littera nil crudelius mancipio ſubtrahente ⁊ infideli.
¶ Nota ſupellex lis.dr̃ ſubſtantia vel facultas ⁊ oẽ iſtru
mentuz ⁊ oꝛnamentum dom⁹ ⁊ ſcribit̃ vno p.qm̃ pꝛimaz
ſyllabaz coꝛripit.vnde oꝛatius.v.iam duduz ſplendet foc⁹
tibi munda ſupellex. Itez thoꝛal a thoꝛo dcm̃ eſt.⁊ eſt lon
ga mapa vel quicqd in lecto ſternitur.

¶ Quid mancipio ſubtrahente fedius. Cunctos
terreat infelix climax ab climando dictus nomẽ
ex re contrahens qui cuz nicoſtrati munera ſuſce
piſſet pꝛimo ei vultu ſeruiuit blandioꝛi omnia ad
nutum adminiſtrans:fideliſqȝ per omnia exiſtẽs
fideliorem ſe pꝛomittens. quicquid nicoſtrati fide
litas poſſedit ipſius commiſſum eſt infidelitati.
Quid plura cum nequiſſimi climacis infelix pꝛo
uidentia cuncta vidiſſet ſibi ſuppeditari: carniuz
alimenta.piſciumqȝ fomenta.ceterarumqȝ rerũ
venaliuz cõmercia cũcta in duplo quã eſſent ap-
pꝛeciata dominicis auribus intimabat:ſicqȝ toti
us ſubſtãtie exhauſit incrementa nicoſtratumqȝ
in ſummã traxit egeſtatẽ ⁊ creditoꝛum diuturnaz
exclamationẽ. Qua nihil amarius menti impꝛi-
mitur. Ve creditoꝛis inſaniei. Maxima vero ni-
coſtrati penuria eum in mãcipii erroꝛis cognitio-
nem perduxit. Tarde vero climacem ſuper erro-
re ſuo conuenit. quo audito ſtatim in contumelio
ſa verba pꝛorupit. dominique in viſceribus mucro
nem ſepeliuit.⁊ que pꝛius obmiſerat ſecum aſpoꝛ
tauit. dominicumqȝ coꝛpus canibus reliquit de-
uoꝛandum. En quantum deteſtabilis pꝛoditoꝛis
impietas ſceluo perpetrauit.

¶ Quid mancipio. In hac pte boe.poſt p̃miſſam bono
rum famuloꝝ ꝓuiſionem nunc inuehendo cõtra malos et
quãtum cauendi ſunt ꝓſeqtur ponens tria genera ex his
pꝛe ceteris foꝛe fugienda. Et diuidit̃ in tres partes ſꝫ hec
tria famuloꝝ genera.nam i pꝛima docet fugiendos ſeruoſ
latrones ſecundo bilingues.ibi. Seruus bilinguis.tertio
crudeles.ibi. Seruoꝝ ſiquidẽ. Prima i duas nam pmo
facit quod dcm̃ eſt.ſecundo ꝓpoſita exemplo cõfirmat.ibi
Cunctos terreat. Et dicit pmo qꝫ famulus latro atqȝ fur
ſummopere ab hoſpicio remouendus ẽ.qm̃ nihil hoc mã
cipio ſubtrahente crudelius reperit̃ quod exemplo clima
cis confirmans ſubdit.qꝫ ſi exempla petis infelix climax il
le ſcholaris infidelis dictus ab climando idest coꝛrodeu-
do ⁊ hoc dico ↄtrahens.i.accipiens nomen a re.ſ. coꝛro-
dẽdo.hic climax terrebat cũctos ſupple dños ne ſibi ſiles
i famulatũ coemat.hic nempe climax cum recepiſſet mune
ra nicoſtrati illi⁹ ſui magiſtri pmo ſeruiuit ipſi.vultu blan
dioꝛe.i.blando atqȝ placito.⁊ hoc miniſtrans.i.ꝓcurans
oia ſuperius de fideli famulo dicta ad nutum.i.volũtatez

ſupple dñi. q3 pro r. ſeruiuit dico erus fidelis pmo tépo-
re atq3 ēt pmittens ſe fideliorem fore in futurū ſed mente
ſubdola. quare gegd fidelitas nicoſtrati pdicti poſſedit cō
miſſum eſt ſubaudi ad diſponendum infidelitati ipſius. ſ.
climacis. ſed quid plura cū iſelir. puidentia. i. aſtucia atq3
calliditas nequiſſimi Climacis vidiſſet cuncta ſibi ſuppe
ditari. i. gubernanda atq3 diſponenda cōmitti ipſe climax
iſidelitatis ſeruus intimabat. i. iſinuabat aurib9 dñicis. i.
ipſi dño oia alimenta carniū oia fomēta piſciu3 ceterarū-
q3 rer venaliū cōmercia fore appciata. i. empta plus du-
plo q3 eent. qua qdem infidelitatis rabie tantū iſiſtit vt ſic
hauſit. i. in ſuos vſus puertit icremēta totius ſubſtātie. i.
facultatis dñice. q3 pro r. trarit nicoſtratū ipſu3 in ſūma3
. i. extremā egeſtate3 atq3 diuturnā. i. quotidianā erclama
tionē r iſeſtationē creditor qua. ſ. erclamatione r moleſta
tione nihil mēti. ſ. debitoris ipmit amarius. ve ergo inſa
niei. i. furori creditoris. cū aūt oia hec nicoſtratus tum er
tremā egeſtatē atq3 creditor furores icidiſſet tandē penu-
ria ſua ipſu3 in cognitionē erroris. i. facinoris ſui climacis
pdurit. vo pro ſed. ipſe nicoſtratus cōuenit. i. in cām voca
uit climacē ſup errore. i. facinore ſuo ſed tarde. quo. i. qua
pcutiōe audito i. pcepta climax ipſe prupit ſtatim in ver
ba cōtumelioſa. i. iniurioſa. q3 p r. ſepeliuit. i. infodit mu-
cronē. i. enſem i viſcerib9 dñi r que prius obmiſerat. i. re-
liquerat hic ſecu3 aſportauit. q3 p r. religt corp9 ipſu3 dñi
cum. i. dñi deuorandum. i. lacerādu3 canibus. Ocide iue
bens Boe. ¶ hunc climacē dicit. en. i. ecce q3tu3 ſcelus. i.
pctū impietas deteſtabilis. i. deteſtanda pditoris ppetra
uit. i. magiſtrū ſuu3 nedu3 bonis ſingulis expoliādo verū
etiā ptumeliis afficiendo atq3 tandē poſt nece3 nephaxia3
corpus dilaniantiū atq3 deuorātium rabiei relinquendo.

¶ Notandū eſt q puenire multa ſignificat que his me-
tris cōiter recitātur. Cōuenit allogtur decet id ſimul aſſi-
milat. Exigit ad cās vocat r cōpellit ieſlq3 pāgit aduna
tur r adunat pueniēs ē. Itē mucro cuiuſq3 rei acumen ē.
Et df a macros qd ē lōgū. vñ ſepe pro gladio ponitur. Et
ſūt ſinonima enſis gladi9 mucro ſperata rōphea rc.

¶ Seruus bilinguis procul expellatur r ipſius ne
quitia ſtatim deponatur l3 conſanguinitatis pro-
rimitate coniunctus exiſtat.

¶ Seru9 biliguis pcul expellat rc. In hac pte boe. h3 ge
nus iprobor ſeruor fugiendū fore oñdit. Et dicit Seruus
biliguis. i. fallar r duplex expellat pcul. Et nequitia. i. fal
latia ipſi9 ſerui biliguis eminēte. i. apparente deponatur
ſtati3. i. mor q3uis ēt. i. nō obſtāte q ſi eriſtat piūctus ſup
ple dño prrimitate pſanguinitatis vel alio quocūq3 vincu
lo prrimitatis. ¶ Notandū q nulla peſtis ad nocēdū effi
catior eſt q3 ſeruus neq3 atq3 dño duplex r inimicus. ipſe
. n. noſcit pſciam dñi atq3 ſecreta familie meditat. ſeducit
dñm atq3 p adulatiōes ipedit ne videat oriētē. ſ. ne verita
tem agnoſcat. ſuadetq3 occidētis intuitū r opera tenebra-
rum. ¶ Nota biliguis a bis r lingua df ſicuti triliguis r
df q duas liguas loqtur r p ſimilitudinē biligues fallaces
r duplices dicūt q aliud i corde aliud i ore hñt. vñ greci-
ſta. Duplicis ac cordis hō df eſſe bilinguis.

¶ Seruorum ſiquidem crudelitate multos vidi
mus ſociorum incurrere iacturam.

¶ Seruor ſiqdē crudelitate. In hac pte boe. tertiū gen9
ſeruor iprobor fugiendu3 fore declarat. r dicit ſeru9 crude
lis ēt fugiendus eſt. qm̄ qdē nos Boe. vidim9 multos ſo
cior. i. ſcolariū icurrere iacturā. i. graue dānu3 crudelita-
te. i. malitiā hor ſeruor crudeliū. ſūt. n. litiū exſuſcitatiui
atq3 pacis deſtructiui. ¶ Nota l3 iactura ppue nautorū
ſit: tñ pro quocūq3 dāno alicui per violentiā illate capi. po
teſt r ſic in propoſito captum eſt.

¶ Creditoribus aūt ſummā exhibeatur debiti cō
mendatio: diciq3 preſixe ſp propoſſe debiti fiat ſo-
lutio. Scolari vero cui pleno cornucopia non arri
ſit o quam dulcis eſt creditoris tranſlatio. affiniū
q3 ſuffragii exhibitio.

¶ Creditoribus aūt ſūma. In hac pte. boe. circa pdicta at
q3 ēt dicēda quoddā de creditorib9 ſcolariū iſerit vt oſten
dat qua maneiē circa hos agendū ſit dicēs. Cū neceſſitas
ipſa coegerit vt ſcolaris ipſe a creditorib9 res ipſos p vite
ſuſtētaculo mutuo recepit: qd agendū ſcolaris inq3 ſūmo
pere pſpiciat vt pmēdatio ſūma ſui exibeat creditorib9 h
ē vt ſe ſūmopere creditorib9 ſuis exhibeat pmēdatū. q3 p
r caueat vt fiat ſolutio. i. ſoluat debitū pſixe. i. ſtatute dici
. i. termino pagamēti atq3 ſolutiōis ſcolari. n. cui copia. i.
fortuna nō arriſerit ſup. i bonis ipſis exteriorib9 quor ip
ſa ē dña pleno cornu. i. habundant r affluēter o quā dul
cis ē trāſactio. i. pſtatio creditoris q3 p r exhibitio. i. tra-
ditio ſuffragii. i. adiutorii affiniū. i. amicor. ¶ Notandū
circa hoc qd df pleno cornu q cū Hercules vellet dedu-
cere filiā cuiuſdā regis q dicebat deianira fluui9 achelo9
quē trāſire debebat i diuerſas formas ſe mutauit. Cū autē
vltimo i thauri ſpē3 ſe transformaſſet Hercules ipſo deie
cto vnū ſibi cornu abſtulit. qd copie. i. dee fortune ſacrifi-
cauit: quo quidē cornu fortuna mortalib9 res exteriores i
ptiret. r hinc tractū eſt qd df fortunā pleno arridere cor-
nu rc. Notandu3 creditor df q alienā fidē ſeqtur mutua-
tam pecuniā numerādo. generalr autē df ille qui er cau
ſa quacūq3 alienā fidē ſequitur. r df creditor qui credit d
bitori. debitor vere dicitur cui creditur.

¶ Prudentis etiā ſcolaris cōſtātia ſp aliquo cō
ſorte gaudeat ſpāli. cui propriā poſſit detegere con
ſcientiā qui nubila exiſtētē fortuna diligenter ſub
ueniat morboq3 vrgente ſedulu3 ſe exibeat. Et ſi
tetra mortis caligo affuerit ſupſtites facultates diſ
ponat. ſi vero viuus euadat. ab eo poſſit ſuſtentari
paſci. deliniri r conſolari. cubitum duci. diuerſis
etiam partibus procurari: vrgente autem valitu-
dine libellis gaudeant permutatum: queſtiuncu
lis certatim cōmendabili recordatione gradatis
caſtigationis felicitate cōuerſim. diuerſis etiā va
riiſq3 iocorum generib9 dulciter obſequēdo. Sic
q3 inter eos mutue dilectionis pmaneat integri-
tas. vt primeui tēporis ros ſit inſtillans in medio
inundans in fine vero inebrians exiſtat.

¶ Prudentis vo ſcolaris. Hec ē tertia pars pme partis
pncipalis hui9 quarti capli. In qua boe. poſtq3 oñdit qlī
ter ſcolaribus ipſis ſagaciter puidendu3 ſit tā circa ea que
. ſ. eius cōpletionē reſpiciunt q3 ēt. ſ. i his q res ipſas exte
riores reſpiciunt vt ſūt pſone ſubſidiantes cōcernūt. Nūc
i hac parte facit hoc idē quo ad ſocios r diuidit hec pars
i duas ptes. nā primo facit qd dcm̄ ē. ſcdo dcā ſua exēplis
cōfirmat. prima i duas nā primo facit qd dcm̄ ē ſcdo vtili
tates deor enarrat ibi. qd melius rc. dicit pmo. Cōſtantia
prudentis. i. ſapiētis ſcolaris gaudeat ſp aliqua pſorte. i.
ſocio ſpāli bono nō ficto neq3 adulatiōis nota deprauato
cui. ſ. ſocio poſſit detegere. i. apire pſciam. i. mentē ppria3
q3. ſ. ſoci9 ſubueniat. i. ſuccurrat ſup. ſcolari fortuna exiſ-
te nubila. i. aduerſa q3 p r q. ſ. ſoci9 exhibeat. i. pbeat ſe ſe
dulu3. i. diligentē ſubſidio ſup. ſcolari vrgēte. i. premente
morbo. ſ. aliquo. r q diſponat. i. ordinet facultates. i. res
ipſas ſcolaris ſupſtites. i. relictas. r hue ſi tetra. i. fera cali
go mortis affuerit. Quod ſi euadat viuus. i. conualeſcat
poſſit ſuſtentari paſci. i. ali deliniri. i. cōfoueri pſolari. i. p
ſtolari cubitu3 duci. diuerſis ēt ptib9 pcurari. i. diſponi r
ordinari ab eo. ſ. ſocio r hec in aduerſa valitudie. dicta ſūt
vrgente vero valitudine. i. ſanitate r robore gaudeāt. ideſt
gaudere valeant libellis ſup. ſuis pmutatim vt ſic ambo.

rū oīa cōia ſint ⁊ gaudere valeant queſtioncūlis. i. dubiis ⁊ iterrogatiōib⁹ doctrīalib⁹ iter eos cā diſcēdi exortis certaiz. ſ. ne arguēdo ne replicando aliaqꝫ ⁊ alia peragendo que in ſcolaſtico certamine vtilia dinoſcūtur qꝫ pro ⁊ gaudeāt gradatim. i. ordinarie ꝯmēdabili recordatione de qua in primo caplo̅ ſufficiēter dcm̄ ē cū t iplex recordatio dicebat. ⁊ dico gaudeāt ꝯuerſim. i. mutuo ⁊ alternatim felicitate caſtigationis. i. felici caſtigatōe vt. ſ. ſe mutuo i errorib⁹ caritatiue corrigant caſtigent atqꝫ reprehēdāt: ⁊ his oībus gaudeant dico obſequēdo dulciter. i. plane ſine oī diſturbio variis ⁊ diuerſis generibus iocoruz ꝯſilio cathonis ingētis. Interpōe tuis iterdūgaudia curis vt. ſ. mēs amicitiatibus atqꝫ gaudiorum iocis alternatim reſoueat. qꝫ pro ⁊ vt itegritas mutue dilectōis. i. ſocial' amoris. ſic. i. in tali modo maneat. i. ꝑmaneat iter eos. vt. ſ. ros. i. amor pri meui tpis ſit inſtillās. i. ꝯtinuo infundens vel inguttās. in medio aūt tpis ſit inundās. i. effluens vero ꝑ ſed amor ille ſocialis exiſtat inebrians. i. faciās ⁊ replens in fine. Uult dicere Boe. talis ſit amor inter eos ſicut ros qui primo inſtillat. Scdo mundat. tertio inebriat. ſic qꝫ amor eorum indies excreſcat. Notandum qꝫ ſocius h̄ de quo Boe. in lr̄a loquitur nō diſcolus nō bilinguis neqꝫ crudelis fore dꝫ ſꝫ ille de qua Sene. loquens ait. Nullius boni poſſeſſio iocūda eſt ſine ſocio: qui certe cōditiones ꝓprietateſqꝫ quas fidelis amic⁹ in ſe h̄re dꝫ. quarum prima eſt qꝫ ſui ⁊ ſocii idez nolle idēqꝫ velle exiſtat. de quo ph̄s. 8. politicorum. Aicorum idem nolle ⁊ velle ē ⁊ Tullius ꝯtra Saluſtium. Amicorū eſt ſi veri amici fuerint idez nolle. Scd̄a eſt mori pro ſocio de q̄ vatro i ſentētiis. Pro amico ſepe mori ꝯtingit. Tertia inſeꝑabiliter ꝯſocio adherere. de quo Sextus pictagoricus Amicus minime erat ille q ꝑ amico aliqū' niſi mors interueniat ſepat. Quarta. ē noria ꝑcauere d̄ q̄ Apuleius platonic⁹ li. de politico ⁊ ciuili. Socius vulpin⁹ ē q ſocio ſuo nō p̄cauerit a periculo ⁊ delicto. Perfect⁹ g̃ ſoci⁹ ē q ſocio ſuo circūſpectiones adhibet ⁊ cautellas. ¶ Notandum boetius appellat fortunam nubilā. i. obſcuram ſiue cecā depingebat. n. fortuna antiqt⁹ ceca qm̄ ex improuiſo accedit ⁊ recedit vel qr cecū reddit hoiem extollendo eū in ꝓſperis ⁊ deprimēdo in aduerſis. ⁊ eadem pene v̄ba ſūt in de ꝯſola. li. 1. metro. i. cū inquit. Nunc qr fallacē mutauit nubila vultum ⁊c. ¶ Nota teter tra trū. i. niger vel fetus ſic in cantico. Tetrum chaos illabitur.

¶ Quid dulcius qd p̄clarius. quid certe melius preſtantius. n. amoris nulla fauoris adoptio preſtat ſinē inuidia vero ſi ſcōm qd euenerit in diſcēdo vz gratuita ē ſimplex āt ꝓpriauctoris ꝯſumptiua ē.

¶ Quid. n. dulci⁹. In hac pte boe. pōit vtilitates q̄ ex cōgnitōe ſocii fidelis oriūtur dicēs. Quid. n. dulci⁹. i. iocūdi⁹ eſt qd ve p̄clarius. i. lucidius: qd qꝫ melius gaudi h̄ ſociali amore atqꝫ ꝯſortio. q. d. nihil. rōnem h⁹ ſubiūgēs ait: qm̄ nulla adoptio. i. ꝯiunctio amoris p̄ſtantis. i. veri ⁊ pfecti p̄ſtat. i. admittit finē. i. terminū fauoris ſ. bñdi ſꝫ in eum ē durātura. Et tñ. āliquo ꝓpho iſādo ⁊ cuidā tacite q̄ōni rñdēdo dicit. Poſſet. n. qs dicere ꝯ prime dixiſti qꝫ mutua inter ſocios dꝫ eē queſtiūcularum certatio. verū ſi hec certatio quādā inuidiā igeſſerit nūqd hec ſocialis nexus erit diſſolutiua. Ad h̄ rñdēs dicit qꝫ ſi iuidia ſcm qd ipſecta euenerit in diſcēdo: hec certe gratuita ē qm̄ ē itellectus acuitiua q̄re ſocietatis hmōi nullo mō deſtructiua. ſi vero ſimplex. i. pfecta iuidia irrepſerit qd in vera ſocietate haud d̄ꝫ ꝯtingere phas ē. hec certe ē ꝯſumptiua ꝓpi auctoris. ¶ Notandū Boe. in lr̄a p̄dicit talē rōnē. Illud cui⁹ fauor ⁊ trāqllitas in euꝫ ē duratura illo nihil ē lucidi⁹. amor verus ſocialis ē hmōi g̃ ⁊c. maior nota minor pꝫ in lr̄a. ¶ Notandum circa h̄ qꝫ dicit iuidia ſimplex ꝓpi auctoris ē ꝯſumptiua iter oīa vitia min⁹ excuſabil' ē iuidia qm̄ virtutū ſp eſt ipugnatiua. hic Tulli⁹ i rhetorica virtutis comes ē iuidia ⁊ itē ali⁹. Semꝑ virtutes iuidia ſegſſeriūqꝫ ſūmos fulgura

mōtes. Hoc vitium demones h̄nt hūane iuidentes ꝓli quorum filii ꝑditiōis ſūt hoies mūdi alterius bonū profecte dolētes. quib⁹ mos ē omne ꝓximorum appetere dicētes illō Ouidii primo de arte Fertilior ſeges eſt alienis ſp in agris Uicinūqꝫ pecus grādi⁹ vber hꝫ. Cui⁹ qdē vitii rabiē acerbi liuoris vt Claudianus ait in maiori. Nulla ges placare pōt p̄terqꝫ auctor ꝓpus ⁊ inde oratius in eplis Inuidus alteri⁹ rebꝫ marceſſit opimis. Inuidiā ſiculi nō iuenere tyrāni. Maius tormentum quoniā vt in lrā Boet. ait ꝓprii auctoris conſumptiua eſt.

¶ Cum āt parentis mei ꝓuidentia eius collogo vt aſſolet diebus paucis ꝓmittentis ꝯſolari. athenas ſtudii ob cām me miſiſſet. vnicū cuſtodez vite mee inueni nole fauoneū nō a vento ſꝫ a fauore denoiatū. Hic cū me in ſpexiſſet itinere fatigatuz diuerſa ꝯſiderātez creberrime ſuſpirātem queſiuit cuias eſſez. ſecūqꝫ me duxit curialiter conſolans breuiter inq rendo ſi ob ſtudii cām illuc veniſſem. cuiuſqꝫ profeſſionis eſſem. cuiuſqꝫ facultatis. poſt triduum nola vicorum oñdendo angiportorum ꝯfraga dicēns. hic vigent p̄ſagia caldeorum ptholomei nō latens gloria. Ariſtotelis ſincera veritas. platonis probata diuinitas zenonis concretio. periboni dilectio: pictagore promiſſio. Homeri ylios ⁊ labor Theſeos. euclidis theorem. dare tis Poriſma' ' as Hypocratis ſcrutinia. hic viget ariopagi efficatia: legum pericia. ypodromii confuſa gloria: circi victoria paleſtre potentia ceſtus fulminatio: miſſilium elatio naurarum exercitatio: iuuente peragatio correc conuentio.

¶ Cū aūt mei parētis. In hac pte Bo. ſupradcā exēpla a ſe ipo accepto ꝯfirmat. d. Cū ꝓuidētia mei parētis miſiſſet me Athenas ad has ſcholas v̄les grecie ob cauſā ſtudii ꝓmittens vt aſſolet ꝓueteſis ē. i. vt fieri ſolet conſolari me ſupple Boc. eius alloqo. i. eius literis paucis diebus. i. infra paucos dies ego Boe. inueni athenis vnicum cuſtodem ⁊ ducem vite mee nomine fauonium denominatuz. ſ. non a vento fauonio ſꝫ a fauore. i. amore. Hic nempe fauonius cum inſpexiſſet primo me. ſup. Boe. fatigatum. i. feſſum itinere. ⁊ vidiſſet me cōſiderantez. i. meditātē diuerſa atqꝫ inſpexiſſet me ſūſpirantem creberrime. i. ſepiſſime tandem queſiuit cuias eſſem cuius g'tis qꝫ ꝑ ⁊ adduxit me ſecum ꝯſolans me curialiter. ⁊ h̄ dico inquirendo breuiter ſi ob ſtudii cauſam illuc. ſ. athenas veniſſē ⁊ cuius facultatis ſupple ſi diues aut paup cuiuſqꝫ pfectioni. i. ſcientie oñdendo mihi Boetio poſt triduū. i. poſt tres dies nomina vicorum athenienſiū atqꝫ cōfraga. i. tortuoſitates angiportorum illorum vicorum ſtriceorum vbi ſcole ſtabant atque ſcientie exercebāt vt quidam ſanctiūt vel cōfraga. i. clamoſites aut loca clamoroſa angiportorum illorum portuuz vl' vicorum. Cape. qōlibet di. hic demonſtratiue loquitur. h. ideſt. in hac parte vigēt. id eſt docentur preſagia. i. futurorum preſcientia. Caldeorum hay gentium q plus ceteris diuinatōib⁹ inſiſtebant. hic in h̄ loco viget nō latēs imo famoſa gl'ia. Ptholomei illius aſtrologi. hoc ſupple. viget ſincera veritas Ariſt. ⁊ bene ſincera quoniā qui ab ariſtotele recedit a veritate quoqꝫ recedit: commentator hic ſupple viget probata diuinitas. i. diuina ſapientia platonis. Hic nempe plato tanta de diuinitate docuerat vt diuinus appellari meteretur. h̄. i. in alio loco. ſ. viget concretio. i. tōnium compilatio zenonis illius phi rationumqꝫ quibus quadraturā circuli nitebat̄ cōprobare. Periboni qꝫ illi⁹ magri dilectio. i. doctrina: quā de dilectione conſcripſerat ſup. viget h̄. ſ. alio loco viget promiſſio pictagore huius phi Italici q primus aias iuenit fore imortales ⁊ de alus

corporibus traſire pmittebat di. pmo ſe fuiſſe euforbium ſedo talidē. tertio hermotinū q̄rto pirrū. vltio pictagorā et hāc opinionē ſecutus. Ouidius methamorpheſeos lib. xv. de pictagora ſic inq̄t. ipſe ego me memini troiani tpe belli. Pātoida euforbius erā cui pectore quodā. Heſit i aduerſo grauis haſta minoris attride Et Oratius in carmibus. Habitq3 tartara pantoidē iter iā orco demiſſum ꝛc. Et hoc volēs Boetius inq̄t pitagore pmiſſo Homeri vlt os ſupple viget hic: hoc eſt doctrina homeri quam de bello troiano confinxerat h q3 vigent theoremata. i. regule ꝛ ppoſitões geometricales euclidis huius phi atq3 geometre vſi theoremata diligens ꝛ aperta verboꝝ deſcriptio vel regula eſt inde regule geometre theoremata quaſi apertiones dicte ſunt ſicuti hec omne totū eſt maius ſua pte. ſilr ſi ab equalib' equalia demant remanētia erūt equalia. h. vero ſup. vigent. Anxiomata. i. ſophiſmata michaſi huius phi que de muſica ediderat. vnde anxioma ſm Huguitionem cõcatenatio loquēdi dr ſicut ſunt ſophiſmata Papias vero dicit q ſunt ploga ꝛ marie ppões i topicis. h aūt ſup. vigēt aporiſmata alia lra hz poriſmaa ꝛ verl'. i. apte pbatiões. ꝛ dr a porus ri. qd̄ eſt aptio quedā daretis illius hiſtoriaꝝ troianaꝝ ſcriptoris q aiam poſt erutū corpus ſolā vmbrā fore aſſerebat. h q3 vigent ſcrutina. i. inquiſitões ypocratis illius medici ꝛ bene inquiſitiones ypocratis documēta nominat qm̄ p multas inq̄ſitiones ꝛ experimēta inartē opatiuā medicinalē deuentū eſt. h. i. in h. loco ſup. viget efficatia. i. vigor arriopagi. i. vici vbi ſcole phoꝝ conſiſtebant. a quo vico ꝛ dioniſius ſcūs ariopagita dict' eſt. Et dicit ab ares qd̄ eſt virtus ꝛ pagos qd̄ eſt villa qm̄ in vico illo ſcia de natura diſcebat. q3 p ꝛ pitia. i. ſapia legum viget h. ꝛ pprie iuris pita dr ꝛ iuriſpit'. Poſt h. conuertēs ſe ad publica ſpectacula oſidendo ex ordine ſibi ſingula inq̄t h' ē cōfuſa gl'ia. i. laus ypodromii illius loci q pbant equi ad luctā Et dr ab ypos qd̄ eſt equus ꝛ dromos grece qd̄ curſus ſonat inde ypodromus. i. locus quo eq curſu pbant vel ſm alios ypodromii. i. loci deambulatorii ſup. ſupra quē hoies ambulāt ꝛ cōpōit ab ypos qd̄ ē ſub ꝛ dromos curuitas vl' ab hyp qd̄ ē ſupra ꝛ domos curſus q: deſup hoies currunt ꝛ ambulant qm̄ ſunt arcus de ambulatorii placioꝝ. vn̄ dr in legenda ſci Sebaſtiani tūc iuſſit eū ypodromio palacii tādiu fuſtigari ꝛc. vn̄ ypodromiq3 decus parcit locus hic ſit duodenus victoria circi illius loci viget h. Paleſtra. i. locus lucte viget h ꝛ fulminatio. i. iactio ceſtus huius inſtri viget hic. ē. n. ceſtus us. ui. coriū cū plūbo īfuſo q mās ſuas pugilles muniūt ꝛ ſein vicē cedūt. Et dr vulgari vocabulo plūbata. Elatio. i. elenatio miſſiliū. i. teloꝝ viget h. exclamatio nautaꝝ viget hic Foree. i. ludieris ſaltationilq3 cōuentio viget h ꝛc.

¶ Cum ergo hec ꝛ alia multa fauonii mihi intimaſſet liberalitas que nā mihi eſſet facultas queſiuit quāteq3 expenſe loculi mihi poſſet ſufficere numeroſitas: cuiuſq3 diſcipline eſſet mihi pmptior mentis itentio. Oibus ſibi igitur p ordinē rn̄ſis qddā memoria dignū amicis auribus inſtillauit ſ. q parcitati pecunie diligenter inſiſterē: qm̄ pudori conſentaneū eſt ſtulte commiſſa dilapidare. cogenteq3 neceſſitate pudore me repatriare confuſū aliud etiā noua via rationis exorbitans pp alauit vt ſi alicuius diſcipline me inſererē. prius diligenter inſpicerem ſi bonis moribus obediret. liberalium artiumq3 vbertale titulis polleret remotaque omni negligentia ſuorum promotioni indulgeret cuiuſq3 eſſet profeſſionis vt per triduum eum diligenter audirem. cunctaq3 conſiderarem vt ſi bonus eſſet licet balbuciens non tū ab eo diſcederē.

¶ Cum q̄ hec ꝛ mlt' alia. In hac pte Boe. poſtq3 oſidit quō fauonius ipſi cūcta q̄ athenis publica forent oſidit atq3 diuerſas phoꝝ ſectas: qbuſq3 in locis ſtudia ſua exercebant mōſtrauit. h pñter ſbiungit quō fauonius ipſe Bo. inſtruit quo ſtudio atq3 qua manerie ſe gerere dz. Et diuidit in duas ptes. nā primo dat ei plura documenta. ſo circa ea oia quoddā notandū ſbiūgit ibi. Nō ē aūt digna. pria i duas. num primo facit qd̄ dcm̄ eſt. ſo. Boetius ponit tps ipm in quo athenas ſtuduit ibi. Fideliter ꝛc. Et dicit. cū mera libalitas fauonii ſupra nominati itimaſſz. i. demonſtraſſz mihi hec oīa ſupradcā atq3 alia plurima q̄ forte breuitatis cā ſilentio preteriuit. qſiuit ſupple fauonius a me. Boetio q̄ nā eſſet mihi facultas. i. reꝝ copia. q3 p ꝛ iterrogauit cui diſcipline itentio mee mētis eſſet pmptior: tandē oib' ſibi p ordinē rſiſ qddā mēoria dignū acis. i. aicalib' auribus iſtillabat meis. Et h pmū documentū eſt, q ſibi tradidit. ſ. vt parcitati pecunie ſp diligenter inſiſteret nō q dem illi parcitati q̄ pdigalitati oppoſita eſt ed mediocritati. Et rōnem ſbiūgens di. dilapidare. i. inutiliter expendere cōmiſſa ſupple a parētibus cōſentaneū. i. cōſonū ē pudori q. di. pudor eſt cōmiſſa ſtulte inutiliterq3 expendere ꝛ cogēte. i. vrgente neceſſitate repatriate cōfuſus pudore Deinde ſm documētū ſbdit dicēs. Idē ēt fauonius pp alauit aliud nō exorbitās. i. aberrās vl' deuiās a rōnis via h. ſ. vt ſi ego Boe. infererē. ſ. imitterē me diſciplie alicuius. ſ. magiſtri q reſpicerē pus bene ꝛ maturo cōſilio cōquirerē ſi mag̃r ille obediret bonis ꝛ ſcis morib' atq3 polleret. i. reſplenderet titulis. i. inſigniis liberaliū artiū. atq3 ſi ipſe magiſter. idulgeret. i. vacaret pmotōi ſuoꝝ ſcolariū ꝛ h remota omni negligentia inquirerē ꝛ pſpicerē cuius pfectōnis eēt atq3 p tridnū eū audirez cūctaq3 conſiderarem: vt ſi bonus eēt nō diſcederē ab eo lz balbuciēt. i. male loquēti. vel ſi cecitas. i. ignorātia. ſ. mag̃ri ill' exñs nouerca. i. cōtraria ſbilitatis detineret aures ſtultoꝝ. i. doctoꝝ ſimulacro. i. fictōe falſa ſilitudine efficeret retrogradus ſic vt eus dimitterē ſup. āmonuit fauonius. hinc quoddā notabile dictum his adiiciens inq̄t ſiqdez p certe malo. i. magis volo deliniri. i. edoceri fructu. i. doctrina balbutientis lz tedio ſa. i. tediū generet q3 gl'iari dulcore. i. ficta dulcedie ſeducētis. ſ. decipiētis cecitatis. i. igrantie. ¶ Notandū Bo. pſpiciēs pdigalitatē ſcolarib' ſicuti ꝛ cuilib3 nimiū eſſe dānoſaz atq3 miſerie egeſtatis iteritū atq3 tancē pudorē atq3 fabule nedū notis ſz ꝛ ignotis iductiuā ſūmope parcitatē h ē liberalitatē q̄ imodeſtia ꝛ tēperātia cōſiſtit: commonet amplectendā. Cōſilio cathonis q his verſib' quaſi idem pcipit. Ne tibi qd deſit qſitis vtere parce. Vtq3 qd̄ eſt ſerues ip tibi deſſe putato. ¶ Notādū circa hāc ptē vbi dicit prius diligēter iſpicerē ꝛc. Libros euoluere ſeu legere pſtudio nō ſufficit lz doctores idoneos audire ꝯgruit. Si qs q̄ doctus fieri cupiat doctū virū eligat eoꝝ doctoꝝ iſufficientia viā diſcipline claudat doctum inq3 illum. varrone conſule elige quem magis mireris in tuis q3 in alienis nil. n. magnificuz docebit qui a ſeipſo nil didicerit qd̄ etiā Boetius ipſe in inferioribus atteſtās ait. Miſerrimi quippe igenii eſt vti iuētis ꝛ nō iuenēdis. ¶ Nota circa h qd̄ dicit. Malo ſiqdē balb utiētis ꝛc. Nō hz. exteriorē apparentiā quā nā ſibi ididit aſpnēd' ē qm̄ ignorat vl' itranea auctoritate eccliaſtes. ii. Non laudes viꝝ i ſpē ſua neq3 ſpnas hoies in viſu ſuo. ꝛ Catho moral'. Corporis exigui vires ptēnere noli pſilio pollet cui vi nā negauit. Interdū. n. pcioſiora ſūt parui corpuſculi vaſcula vni gēme lapilliq3 teſtātur. ſic ēt q ſagax nā balbuciēti ligue vitio i ßraxerat qnq3 pſilio atq3 itelligētia vberiore reſartit. Inde vulgare h. Meliora ſūt vulnera diligētis q3 fraudulēta vba blandiētis. ¶ Nota balbuciētis i ſuperiorib' expoſitū ē. c. ꝛ. in ea parte cū de violētia agebatur. Simulacr imago vel effigies dr a ſimulo as. quaſi rem aliter oſtendēs q3 ſit.

¶ Feliciter aūt his ꝛ aliis ſecretis inſtructus an

nis duob⁹ de viginti athenis ꝯnalui: qcqd mali exp
t⁹ ad bōi tñ veſtigia ſp ſui anhelās. Nō.n. eſt dign⁹
dulcioris acumine q amaritudinis nequit inuiſcari
grauamine. Herodani ariſtoteliſqꝫ diſcipline ſp ad
herēſ. alioꝝqꝫ ſcitillulaſ diligenť meti mee ꝯmēdaui.

¶ Feliciter āt his ⁊ aliis ſecretis. In hac pte Boe. oñdit ꝗꝫ
toꝫ tp̄e poſt ſupioꝛē iſtructionē fauonii athēis i ꝯtinuo ſtudio
ꝑmāſerat doctrinis phoꝝ iſiſtēdo dicēs ego Boe. iſtruct⁹.i.i
format⁹ his p̄dictiſ ⁊ aliis ſecretiſ. ſubaudi ab ipſo fauonio cō
ualui.i.pmāſi athenis annis duob⁹ de viginti elegātia ē.i.an
nis .18. qui ſunt viginti demptis duobus anhelans.i.itēdēs
ſp ad faſtigia.i.ſūmitates boni.i. virtutis ⁊ ſciētiaꝝ quicquid
ēt mali.ſ. aut egeſtatis aut penurie aut etiā obprobrii expert⁹
ſui.i.paſſus ſui. Et inde quoddā ſubdens prouerbiū ingt ex
his. Ille .n. nō eſt dignus acumine dulcoris qui nequiuit in
ſiciari.i.irretiri grauamie amaritudis iuxta illud. Dulcia nō
meruit q nō guſtauit amara ⁊ ſeqť ꝗꝛ documētis atqꝫ iſtitutiſ
tāto tp̄e inuigilauit dicēs. ⁊ ego Bo. adherēs ſp iſtitutis atqꝫ
traditōnibus herodiāi illi⁹ phi atqꝫ Ariſt. illius phi ꝯmēda
ui mēti mee ſcitillulas.i. documēta ⁊ traditōes alioꝝ phoꝝ ⁊c.
¶ No. ꝙ herodian⁹ ſūmus fuit ille grāmaticus athenīēſis
vti qbuſdā viſū ē quē ⁊ apolloniū p̄ſcianus iſecutus ē. fuerť
n. illi duo: ut p̄ſcianus ip̄e in maioꝛi teſtať excellētiſſimi apd̄
grecos grāmatici. ſꝫ de Ariſ. atqꝫ eius laude ſatis i ſupioꝛib⁹
dcā ſūt cū de logicis inſtitutis ꝯtractatum eſt ſimiliter quid
faſtigium ſit ibidem dictum eſt quare ibi videas.

¶ Ne paupertatis facultati preſentis operis dero-
get ſimplicitas. confundat deſperatio: affligat deſo-
latio quoddam cunctoꝛū nature cōe dignum duxi-
mus examini cōmittendum.

¶ Ne pauptatis facultati p̄ntis opis. Hec eſt ſcda ps p̄nci
palis h⁹ capli i q̄ poſtꝗꝫ B. determinauit de ſagaci ſcolariū
ꝓuiſiōe. ⁊ h̄ q̄ ad eos q reꝝ copiis p̄ſtāt atqꝫ neceſſariis oib⁹
pleno cornu habūdāt: nūc vo facit h̄ idē de his q pauptate
grauati quotidianum dictū laboꝛe atqꝫ iduſtria ꝓcurať co-
gūť. Et diuidiť hec ps ſcda in ꝗttuoꝛ ptes. nā p̄mo ꝓmittit
pauptati ipi ꝯſulere atqꝫ documētis quoad poſſibile fuerit
obuiare ſcda plurima enarrat q̄ vt plurimū ſcolaribus penu
riā atqꝫ egeſtatē iducūt. ⁊ h̄ iō vt facilius remedia in ꝯtrū ſub
miniſtret. tertio ꝯ qꝺlibet p̄dictoꝝ ꝯſiliū adminiſtrat. qrto ex
hiſ oib⁹ q̄ manerie perferēda paupertaſ exiſtat ꝯcludit ſ̄a. ibi
Cū ēt. tertia ibi.i. Parētuꝫ deteſtabilis. qta ibi. Sit g̃ tuta
paupertas: ⁊ p̄mo dicit. nos Boe. dignū duximus cōmitēdū
examini.i. declaratōi illud qꝺ cōe ē natuř ꝯctoꝝ. ⁊ h̄ ne ſimpli
citas pauptatis deroget facultati p̄ntis operis: atqꝫ deſpera
tio ꝯfundat atqꝫ ne deſolatio affligat. q̄ſi diceret. Sūt pluri-
mi q forte ob inopiā atqꝫ expēſaꝝ carētiā ſtudio vacaře ⁊ diſ
piciūt atqꝫ ſic qꝺ nā donauerat egeſtate atqꝫ reꝝ penuria de
prauať: ne quēꝗꝫ pauptas hec ab h̄ ſcō ꝓpoſito ſbtrahat nos
h. duxim⁹ dignū ⁊ rōni ꝯſonū pauptati ſcolariū quoad poſ
ſumus remediis obuiare. Itē duco plura ſi nificat vt h̄ me-
tro notat. Dico deſpōſat reputat trahit ⁊ ꝓpꝛiū dat. In hāc
vo idem qꝺ reputare ſignificat ſicut in litteris ſcribiť dignū
duximus vobis intimandum ⁊c.

¶ Cum aūt ſcholaris egeſtas diuerſo procedat intu
itu. tū pp affiniuꝫ tenacitatem. tū pp eoꝛum inundā
tis ꝓcelle penuriā: tū pp vitrici iuuaminis inconſtā
tiam. tū pp germane nubilitatis inſtātiā. tū pp ipſi⁹
primogeniti militie nimiaꝫ incuriā tū pp familiariſ
aduſtionis verſutiā generali ſtemate peruſi dignum
duximus conſulendum.

¶ Tū aūt ſcholaris egeſtas. In hac parte boe. enumerat ca
que vt plurimū ſcholares in penuriā atqꝫ egeſtatē pertrahūt
⁊ diuidiť ſm ꝙ ponit partes coꝝ q̄ egeſtatē cauſant. Et dicit
aūt pro ſꝫ cū egeſtas.i. penuria ſcholaris ꝓcedat.i. cauſetur
diuerſo itutu h̄ ē ex diuerſis cauſis. tū.ſ. p̄mo ꝓpter tenacita
tē.i. paucitatē affiniū.i. tam parentū ꝗꝫ amicoꝝ. tū ſupple ſo
ꝓpter penuriaꝫ inundantis ꝓcelle .i. fluctuantis ⁊ periclitan-
tis miſerie eoꝛundē. tuꝫ ſup. tertio pp icōſtātiā iuuaminis .i.
adiutorii vitrici.i. patrini vel patriaſtri. tū ſup. qrto pp inſtā-
tiaꝫ germane nobilitatis h̄ ē pp deſpōſationē ſoroꝛis tuni .i.
ſexto pp verſutiā.i. prauitatē atqꝫ deceptiōes aduſtiōis fami
liaris. Cuꝫ g̃ ſupradcā oia ſint q̄ plerunqꝫ penuriā ſcolariū ꝓ
curēt. nos boe. dignū duxim⁹.i. reputauim⁹ ꝯſulēdū ſup. ſco
lariū i ople gnāli ſtemate.i. diſcēdi oꝛdine. ¶ Nota vitricus
patrin⁹ vł patriaſter ē.ſ. q vxoꝛē ex alio viro filiū vł filiā hñtē
duxit ⁊ corripit penultimā. vñ Ouidi. de remediis Vitricis ⁊
gladiis ⁊ acuta dimicet haſta. Nouerca āt ē q̄ maritū ex alia
vxoꝛe filiū vł filiā hñteꝫ duxit q̄s vtplurimū iniuſtas dicimus.
vñ quidam. Gaudet in afflictos ſeuire nouerca ptās.

¶ Parentū deteſtabilis adūca tenacitas precū in
ſtātia ꝑmollitur. tediosiſqꝫ affatibuſ plerūqꝫ diſſolui
tur: fletibuſqꝫ tēpeſtiuis delinitur: ꝓmiſſiſ fallacibuſ
plerūqꝫ excitatur. munuſculis affectuoſis diſſoluitur
ſi adulatōe tēpeſtiua fuerit pforatur. ſi minus ſolida
tur. adamantina licet fuerit exemplari commonitu
deſtituitur. alioꝛumqꝫ rogatibus excitatur.

¶ Parentuꝫ. In hac pte boe. poſt enarrationē coꝝ qb⁹ ſco
larib⁹ ipſis vt plimuꝫ pauptas imittitur nunc remedia ad q̄s
opoꝛtuna ſubiungit. Et diuidiť i ſex ptes ſm ſex remedia ſex
cāis pauptateꝫ iducētib⁹ appꝛopꝛiata. ſcda ibi. Inūdātis ter
tia ibi. Obſeqo. qrta ibi. Germanici feſtiuātis. qnta ibi. Ger
mane nubilib⁹ ſexta ibi. Tenacitatis iduſtrie. ponit g̃ primo
remediuꝫ ꝯ primū qꝺ ē parētuꝫ tenacitas q̄ qñqꝫ tāta exiſtit
vt ēt niſi arte ⁊ obſeqo flecterentur filioſ i extremā labi ꝑmitteret
egeſtatē. cui⁹ tenacitatis moderamē boe. ſcolarib⁹ miniſtrans
his ingt verb. Deteſtabiľ.i. odioſa atqꝫ adūca.i. auara tena-
citas ⁊ bñ adunca ex ſilitudine dcm̄ ē. aduncū.n. curuū ſonat
vñ. curuꝫ le p̄bet qꝺ adūcaꝫ creſcere dꝫ Auaricia q̄qꝫ nimia
ſua iflexibilitate ⁊ tenacitate merito curua dici dꝫ. vñ adunca
tenacitas.i. auara parcitas parētuꝫ ꝑmolliť.i. dulceſſit ⁊ fle
ctiť iſtātia ſubaudi multaꝝ p̄cuꝫ.i. ſupplicationuꝫ. qꝫ ꝓ ⁊ dul
ceſſit ⁊ ꝑmolliť tedioſis verb ſubaudi dep̄catiuis freq̄nter ge
minatis ⁊ ex ꝯſiti nimia replicatiōe tediuꝫ igerētib⁹. ⁊ plerun
qꝫ.i. ſepe ſupple tenacitas ipſa parentuꝫ diſſoluiť affatib⁹ .i.
oꝛnatis ⁊ politis pſuaſionib⁹ filioꝝ. qꝫ ꝓ ⁊. deliniť.i. pmolliť
fletib⁹ tēpeſtiuis ſup. ꝓ loco ⁊ tp̄e atqꝫ qñqꝫ tenacitas ipſa
excitať fallacib⁹.i. falſis ꝓmiſſis. ſilr diſſoluiť iterduꝫ i munu
ſculis.i. donis affectuoſis.i. affectatiſ. ēt pforať.i. ingrediť ſe
pius adulatiōe.i. blādimētis. ⁊ h̄ ſi tēpeſtiua fuerit ſup. loco
⁊ tp̄e atqꝫ ꝯgrua manerie. ꝙ ſi min⁹.i. nō fuerit ſubaudi tē-
peſtiua ipſa adulatio. certe tenacitas ipſa cōſolidať i penis. ⁊
inſup tenacitas ipſa parētuꝫ penit⁹ deſtituiť monita.i. pſuaſi-
one exēplari.i. exēpla adducēte. lꝫ ꝓ q̄ꝫuis ēt fuerit adamāti-
na.i. auariſſima ꝑ ſilitudinē dcm̄ ē. ſicut.n. adamas ferꝝ at-
trahit ſic q̄ꝫ parens ⁊ auarus cōtinuo reb⁹ nō habitis iſiſtit.
ſilr. qꝫ tenacitas parētuꝫ ēt excitať.i. cōmoueť ſepi⁹ rogatib⁹
.i. itercessiōib⁹ alioꝝ.ſ. amicoꝝ. ¶ Notāduꝫ ſcolares ipſi circ
ca paērtes ⁊ amicos tenaces ⁊ parcos q ꝺ difficili flecti q̄nt
ſicuti gutta circa lapides duriſſimos ſe hře dꝫt. reſpiciāt .n.
nō vi caſus atqꝫ pōderis guttā cauare lapidē ſꝫ aſſiduitate ⁊ i
ſtantia. ſic ēt parētuꝫ parcitas lꝫ nō vna ſola iſtātia flecti atqꝫ
deliniri poſſit ipſa ſaltꝫ nunc deciesſimo pluries geminata va
leat deliniri. qꝺ ſi huic aſſiduitati ⁊ iſtātie ars affuerit certe i
meli⁹ op⁹ ꝓſperabiť nā vt ingt Pāphilus. Ars aios frangit
⁊ foꝛtes diruit vrbes. Arte cadunt turres arte leuať on⁹. ⁊ itē
Oui. de arte. Arte cite veloqꝫ rates remoqꝫ regunť. Arte le-
uis currus arte regēdus amoꝛ. ¶ Notāduꝫ ſm thomā ſcda
ſcde. q. 115. Inter placidum adulatoꝛem ⁊ blanditoꝛem h̄ inte
reſt. Placidus enim ille eſt qui ſola intentione delectandi lo
quitur. Sed blanditoꝛ intentione lucri conſequendi. Adula-
toꝛ vero cōiter vtriſqꝫ attribui ſolet. verūtamē eſt ꝙ vnum ꝓ
reliquo apud auctoꝛes ſepius repertum eſt.

¶ Inūdātis ꝓcelle penurie ꝑ laboꝛiſ incrementa

ꝑli obtēperādū eſt ſcriptitādo trituraſ colligēdo areas mūdādo ad tp̄s ꝓuiēdo. Si tñ ingenioſa ſcribēdi facultas motū coegerit volūtariū. neceſſitatiſſ̄ſtimulū dignum duximus inherere.

¶ Inūdātis ꝓcelle penurie. In hac pte. b. pōit ꝫ remediū ꝯ ꝫ qđ ē parētū iopia atqꝫ paupꝑtas. ꝛ duo facit. nā p̄io remediū pōit. ꝫo qđdā circa ħ not. cōmod⁹ ſubnectit. ibi. Cauēdū ē. n. ꝛ dicit ꝙ ſi parētū torqueat egeſtas obtēperādū. i. ꝯſulendū ē penurie. i. inopie iundantis. i. habūdantis vel piclitātis ꝛ fluctuātis ꝓcelle ꝑ icremēta. i. augmēta laboris vꝫ ſcriptitando. i. ſcribēdo alia lr̄a hꝫ ſcriptando trituras. i. meſſes colligēdo. ꝛ dr̄ tritura a tero qꝛ terit̄ in area. Areas. i. domoꝝ ꝛ alioꝝ locoꝝ planicies mūdando: ſilr̄ ꝓuiēdo ad tp̄s ſꝫ tñ inter oīa hec nos duxim⁹. i. reputam⁹ dignū inhibeꝛ. i. cohibeꝛ ꝛ refuaꝛ ſtimulū. i. puncturam nccītatis. i. idulgētie ſtudēdi ſcriptura. ꝛ ħ ſi facultas. i. ars igenioſa coegerit. i. īpulerit motuꝫ volūtariuꝫ. i. ipſaꝫ voluntatē ſup. ad ħ faciēdā. ¶ No. paupꝑtas hmōi de q̄ lu ħ ꝫo remedio itendit pariter tñ ſufferēda ē. Exēplo maioꝝ nroꝝ q paupꝑtatē placidū atqꝫ acceptū omob rē pſ̄ie in dies excoluerūt hic. Dioge. pħs vt refert Señ. paupꝑtate gaudeꝛ voluit paupꝑtatēqꝫ potēt aſcliē ſupaꝛ. Erat nēpe Alexandro oīa poſſidēte potētioꝛ cū plus eēt qđ iſte nollet accipe q̄ꝫ qđ Alex. daꝛ poſſet. Ut⁹ eniꝫ ſol⁹ erat vt Hyero. ꝯ Iouinianū refert duplici pallio ꝓpter frig⁹. Perā ꝓ cellario habuit atqꝫ clauaꝫ ob frigiditatē ſenectutiſ ſuſtentandaꝫ veꝝtū qui nā ipſa aliqb⁹ idiget qb⁹ ad pħandum validius ſuſtēteꝛ ꝯgruuꝫ ē vt qđ fortuna ex reb⁹ exterioꝛib⁹ aſſūmpſerat laboꝛ atqꝫ iduſtria ꝯq̄raꝛ vt ſic ſicuti in ſupfluis nā abundat ſic q̄ꝫ in neceſſariis haud q̄q̄ꝫ deficieꝛ dinoſcaꝛ labores ꝟo ꝛ induſtrie qb⁹ hec neceſſitas reprimiꝛ ſunt q̄s lr̄a cōnumerat qbuſqꝫ in remediāda egeſtate perul⁹ fueris, nullo tibi tp̄e nāe cōmodū deeſſe videbis. Item area locus eſt ad excutiendum frumenta aptus vel dicitur tabularum equalitas: vel domorum latitudo. inde areola diminutiuum quocunque tamen modo capiatur bene in propoſito applicatum puta.

¶ Cauēdū eſt tñ ne delicioſ⁹ mētē excitet appetituſ lucrumqꝫ eneruet ſirenoſum communiter ſcribentium prodiga raroqꝫ fidel' defraudet adulatio familiariſqꝫ ſiniſtra viſu vel auditu ebibat qcqd ſcribentis dextra ꝓmollitur.

¶ Cauēdū ē tñ ne delicioſ⁹. Hic B. circa ꝓxio dcm̄ remedium qđdā notabile obſuādū ſubnectiꝛ. ꝛ diuidiꝛ i duo. nā primo facit qđ dcm̄ ē ꝫo exēplo dcā explanat. ibi Glebeōis negocia. Et dic̄ b. ꝙ in his ſupradictiſ ꝛ p̄cipue iſcribēdo ſūmope cauendū ē ne appetit⁹ delicioſ⁹. i. voluptuoſ⁹ ꝛ luxurioſ⁹ taꝫ ea luxuria q̄ in oꝛnatib⁹ eſt q̄ꝫ ea q̄ in ꝯmeſſatōib⁹ atqꝫ coitu ꝯſiſtit iux̄ ſatiricoꝝ ptitiōes q̄cunqꝫ tādē ſit cauēduꝫ ē ne mētē ſcholariſ excitet. i. cōmoueat ſup. ad aliqđ turpe ꝑagenduꝫ atqꝫ ſic eneruet. i. ex̄hat fundit⁹ ꝛ eradicet lucꝝ ſcirenoſuꝫ. i. attractiuū ꝛ deceptoꝛiuꝫ cauēduꝫ q̄ꝫ ē ne adulatō. i. blādities ꝓdiga. i. larga q̄ ad exceſſum. qꝫ ꝓ ꝛ raro fidelis defraudet ſup. mētē ſcolaris. q. d. cauēdum ne adulatiōe ꝛ fictis oblectamētis ſcriptoꝝ tāto iuiſceꝛ vt ſic ſtudio ſe poſteriorē ꝯſtituat. qꝫ ꝓ ꝛ ſummope caueaꝛ ne ſiniſtra ſup. man⁹ ħ ē iſidelitās familiaris ebibat. i. ꝯſtrahat viſu vl' auditu qcqd. i. oē illud qđ ꝓmolliꝛ. i. lucraꝛ dextra. i. laboꝛ ꝛ fidelitas ſcribētis. ¶ Not. circa lr̄aꝫ tria ſunt mala q̄ p̄cipalr̄ ſcholares ſicuti ꝛ quēlibet ab abuſu ꝯq̄ſtoꝝ terreꝛ dn̄t. Primū ē ſpiritualiū bonoꝝ ꝯtēpt⁹ q abuſū hāc ꝯſeqꝛ vti pꝫ de eſau. geñ. 25. q ꝓ lētis primogenita vēdidit oīa. Scđꝫ eſt paupꝑtas vſqꝫ ad mēdicitatē. ħ pꝫ i filio ꝓdigo. luce. 15. q poſt diſſipatā ſbaꝫ ad tātā penuriā ꝯuenit ꝙ cupiebat repleꝛ ventrē de porcoꝝ ſiliqs ſꝫ nemo illi dabat. Tertiū ē rapine pctm̄ ꝛ ħ tāgit catho. cū dicit. Utere q̄ſitis ſꝫ. Quid ſua cōſumūt. ¶ No. circa ħ ꝙ dicit ſirenoſuꝫ lucrū. Sirena vl' ſiren mōſtꝝ marinū ē qđ dulcedine ſui cāt⁹ nautas ad ſe trahit ꝛ ſubmergi facit hic a ſirē. i. tractu dcm̄ ē ... qꝫ lucrū dulcedine ſua hoīes ad ſe attrahit atqꝫ tādē attractos i gehēnā ꝑducit. q̄re dcm̄ ē. Pecunia tua tecū ſit ī ꝑditionē. hñ ḡ lucꝝ ſirenoſū dr̄. i. attractiuū ꝛ doloſum.

¶ Glebeōis negocia nō obſtāte Parentele gr̄a q̄ꝫtuꝫ diſcendi icōmodū virtutūqꝫ decremētū mihi ꝯtulit ſub herodiāo militāti. Deficiente plerūqꝫ p̄ni ſenſ⁹ igniculo more ꝑtaxato merorem cauti⁹ duxim⁹ mitigare aliqd imprimendo arbitrātes tuti⁹ egere velle q̄ꝫ longi laboris itinera a repatriādo inuit⁹ arripe: Affinib⁹ intimauit glebeōis negocia me peſtiferis ſcriptoꝝ ſedib⁹ imbui lucroqꝫ ſeducenti diuti⁹ gl̄iari. Ad malū Plerūqꝫ parentiſ ꝓmptioꝛ intentio igne euaporauit intrinſeco ſolito priuauit ſubſidio ꝛ priuſq̄ꝫ exit⁹ acta ꝓbaſſet nō declinauit amentia, p̄cūqꝫ in nullo profecit inſtantia poſt bimatu dela oriſ notoria iradiio remanſit ſed non multa receſſit.

¶ Glebōis negocia ñ obſtāte. Hic. b. exēplū ꝑdictis ſubnectit dicēs. q̄ꝫtūqꝫ ꝛ ñ icōmodū diſcēdi ꝛ ꝟtutis decremētū negocie glebōis. illi⁹ ſcolaris ñ obſtāte gr̄a. i. fauoꝛe parētele. i. parētiſ mei q ſibi gratioſ⁹ extitit ꝯtulit ſup. vt ſtati ſubiūgeꝛ mihi. b. militāti. i. ſtudēti ſub herodiāo. i. ſub ipſo magr̄o. nihilomi⁹ nos h. deficiēte nob̄ plerunqꝫ. i. iterdū igniculo. i. adiutorio p̄ni cēl⁹ dignū duxim⁹ mitigaꝛ more. i. remedio ꝑtaxato. i. ꝑmiſſo meroꝛē. i. triſticiā paupꝑtatis aliqd iprimēdo. i. ſcribēdo arbitrātes tuci⁹. i. ſecuri⁹ detegeꝛ nos initiū. ſ. i labore ꝛ paupꝑtate q̄ꝫ arripe itinera lōgi laboris repatriādo. Deide. b. icōmoda ſibi ā ꝑfato glebeōe illata enumerās dicit. ſꝫ qd cū noſ h. vitā noſtrā labore manuū ſic vt ꝑferꝛ lucremur. negocia ꝛ ſiniſtra prauitas glebōis itimauit. i. notificauit affinib⁹. i. parētib⁹ atqꝫ amicis ſup. meis ibui. i. iſtrui me d. peſtiferis ſedib⁹ i. in cathedris peſtē iferētib⁹ ſcriptoꝝ. ſ. cathedrātiū atqꝫ itimauit me gl'iari. i. ꝙ glouarer diuti⁹ lucro. ſ. i lucro ſeducēti ſup. queadmodū ſupi⁹ oñſuꝫ ē. qd vltra itētio. i. amor parentis, exñs plerūqꝫ. i. ſepi⁹ ꝓmptioꝛ ad malū ſup. opinādū de filio q̄ꝫ ad bonum euapoꝛauit. i. euanuit. ꝛ exallauit igne. i. ab igne itrinſeco. i. ab ira icēſa ſubordināte glebōe ſup: adeō. ꝯ ꝓ ꝛ ſup. itētio parētis ſic vt ꝑferꝛ euapoꝛata atqꝫ fcꝛ exalata priuauit me ſtudio ſolito. i. ꝯſueto. ꝛ ħ ꝑus q̄ꝫ exit⁹. i. finis ꝛ rei ꝟitas ꝓbaſſꝫ. i. manifeſtaſſet acta ꝑ me ꝑpetrata. ꝛ itē amētia ſ. parētū ñ declinauit imo idies inualuit. qꝫ ꝓ ꝛ iſtātia ꝑcū pcurit⁹ ꝓfecit i nullo qd āpli⁹ traditio dlatoris. i. accuſatoris. ſ. glebeōis remāſit notoria. i. manifeſta poſt bimatū. i. p⁹ ānoſ duoſ. ſꝫ traditō ipa ñ receſſit. i. euaſit iulta. i. impūita ¶ No. ꝙ iter vitia cetera detractōis vitiū maxie odibile cēſendū eſt qm̄ ꝓximū lacerat atqꝫ ꝯfundit. aut. n. bona diminuit aut occulta denegat falſa crimia īponit. q̄sobres ſapiēs admonet eccliaſtici. 2. ne ħ vitio iuncatis. ꝯfortes nos exhibeam⁹ ne forte aſſiduitate ſua iſamati iꝑꝛopiuꝫ ꝑtractamus. Cauēdū ḡ ſūmope ſcolarib⁹ ē ne talib⁹ ſe aſſociet: vt ſic qđ h. glebeōe ſubordināte ꝯtigit ſe a ſimilib⁹ penitea: ñ cauiſſe. Itē bimat⁹. i. ſpaciū duoꝝ ānoꝝ. ſ. biēniū. Et dr̄ a bimus ma. mū. qđ ꝯponiꝛ a bis ꝛ annus quaſi duoꝝ annoꝝ ꝛc. Iteꝫ delator. i. accuſator ꝛ dicitur a defero. i. accuſo. vñ. 2. machabeoꝝ. 4. Simō autē predictus pecuniarum ꝛ patrie delator ꝛc.

¶ Obſequio vitrici ſi nequeat cōſolari facultas minus derogetur tractuqꝫ tempeſtiuo comminuatur vt iocoſa proculi docet tranſactio.

¶ Obſeq̄o vitrici ſi neq̄at ꝯſolari facultas. In hac pte īpe b. ponit tertiū remediū ꝯ tertiū qđ ē vt plurimū egeſtatis ſcolariū ꝓcuratiuū. ſ. victricū atqꝫ tenacitas. Et dicit ꝙ ſi facultas ſup. ſcolaris neq̄at ꝯſolari. i. iuuari auxilio. i. ſubſidio victrici. l. ꝛ auoꝝ qd agēdū. dico ꝙ tenacitas boꝝ derogeꝛ. i. diminueꝛ minus. i. cōminatōib⁹ qꝫ ꝓ ꝛ ꝯminueꝛ ſup. queadmodū ꝑauſſū ē tract. i. motu tēpeſtiuo. vt. i. queadmodū iocoſa trāſactio. i. opatio ꝓculi illiuſ magr̄i docet. Itē derogo as. re. maledicere detrahere vel diminuere, ꝓ parte non in toto eſt.

ff.de v.obli.l.derogator.

¶ Germani feſtiuantis incuria exemplari miti/ getur eulogio ipſiusq3 propinquitatis ammonitu cor rigitur vecordia vel amentia deprimatur.

Germani feſtiuātis icoria. In hac pte b. põit tertiū remediū 3 tertiū ipedimētū qḋ ē vt frequēter penurias ſcolaribꝰ imit tit oī. Incuria.i.negligētia germani.i.fr̄is feſtiuātis.i.feſta qtidiana ꝓdigaliter celebrantis mitiget.i. caſtiget eulogio. .i.ſmone pluaſiuo blādo atq3 dulci ſmone inquā exēplari i.exēplor̄ plēo.q3 ꝓ ⁊ verſutia.i.aſtutia negtia ſbaudi germa ni pſati corrigat āmonitu.i.āmonitōe ꝓpinqtatis vel depri mat amētia.i.ſtulticia icurie ħ ē negligētie. ¶ Mo.qm̄ pr̄ fi lio eſſendi cā ē nutriēdi atq3 diſciplīne iter oīa q̄ correctiōi at q3 eruditiōi filior̄ magis ꝓficere atq3 ꝓdeſſe videnť ſola ē pa ternaľ tenera etate filior̄ correctio atq3 eruditio nā q nō eru diunť i etate tenera qſi ꝑfecti ſunt de facili ad bona iclinat.ſi eſt tñ ſue correctōis regule nimia feritas iſerēda.qm̄ l3 filios corripe bonū ſit extermīnať tñ ipos ñ l3.q: tūc pr̄nalis diſci plina ꝓdeſt qñ clemētia adeſt.l3 ꝓhdolor in ħ iſtātī tp̄e neq3 diſciplina neq3 clemētia ſtudii corrigūť.q̄ fit vt qñ ſpetant ex eor̄ letari opibꝰ quolibꝫ deſolanť.q3 ſi tarda atq3 ſera tūc ad bibeať correctio hec ñ arduo ſ3 blādo ſolū eulogio miniſtreť Itē germani ꝓprie dicunť q hñt eandē matrē ſ3 diuerſos pa tres quaſi ab eadem genitrice manentes.dicunť tñ etiam qui eundem patrem ⁊ matrē habent. Item eulogium expoſitum eſt ſupra vbi de ſophiſtris agebatur.

¶ Germani nubilibus annis affini quam totius ob temperandum eſt ne per incurie vitium roſa pretiu la pollice carpatur indigne.

¶ Germāi nubilibꝰ ānis affini. In hac pte G.põit aliō re mediū 3 qntū ipedimētū paupiatis ſcholariū īductiuū qḋ eſt ſororis nubilitas.⁊ diuidiť i tres ptes nā p̄mo remediū põit cū cauſe ſubiectōe.ſo 3 eos inehiť q ob incuriā pudori caſti tatis ñ idulgēt.ibi.O q3.Tertio qdda3 exēplū circa p̄dcā ſb iungit ibi.obtr̄pande.⁊ dicit p̄mo.Qḋ ſi ſcolaris in penuria exiſtat atq3 tp̄s nubilitatis germāe.i.ſororis ꝓpinquū ſit d3 ſupſedere ꝓ ea viee vt ſorori de mr̄imonio ꝓuideať.qm̄ ger mane.i.ſorori affini.i.exiſtēti ꝓrie nubilibꝰ ānis.i.ānis pu bertatis q āni ad nubēdū habiles ſťobtēpandū ē.i.currēdū ē quā toꝰ.i.valde cito.⁊ rōnē3 ſubdēs dicit.⁊ ħ iō ne p̄mu la roſa ħ ē vginitas ipſa carpať.i.auferať ⁊ ꝓpc fructu3 ē in digno pollice.traſumptiue poſitu3 ē.i.idigna manu ⁊ idigno amatore p vitiu3 icurie.i.negligētie. ¶ Mo.circa ħ q̄ dicit p̄mula roſa.Virginitas ipſa nomī honorabile ē q̄re ñ merito roſe ꝓpať ñ qdē ſimplr̄ ſ3 honorabiliꝰ.i.ſi hōis ogibꝰ illuſtre tu na3 in euangelio.vgies qnq3 fatue legunť q̄re ex ſua vgi nitate itroitū ad ianuā celeſtē meruiſſe nō credūt pulchr̄ q eit eſſe vginē.l3 pulchriꝰ mlto ſi cū vginitate opibꝰ floreant ia cris:nūc orōni nūc meditatiōi ſedulo mēte exponēdo. his .u.Hiero.ay.ad Euſto.teſte vgines debent eſſe occupate.

¶ O quam ſororis cōmendanda pudoris profeſſio: dolendaq3 contrarii commiſſio veluti vultum detur pantis pudore plena pulpe reſecatio.

¶ O quā ſororis ⁊c. In hac pte inehiť 3 eos q ob negligen tiā caſtitati nō ꝓuidēt O q3 ꝯmēdan.ē p.i.obſuātia pudoris ſororis q3 ꝓ ⁊.q3 dolēda ē cōmiſſio ꝯrii.ſ.ipudicitie dolēda inq3 veluti reſecatio.i.pciſio pulpe carnis ſupflue turpātis vultū pudore. ¶ Mo.deꝰ nālr̄ in mulieribꝰ verecūdiā poſu it ⁊ ipſe ad pctm̄ ⁊ ipudicitiā ꝓuocať formidēt.qḋ atiēdētes āti qr̄ plurime intm̄ h3 carnē vinceť cupiētes ꝑus mori malue rūt q3 vginitatis florē fedo cōmaculať acceſſu.nec ſolū xp̄ia nor̄ glia exēplis hay referta ē ſ3 ⁊ paganor̄ rp̄3 ignorātiū ſic apō Valc.ma.greca qdā hippo vitā pdeť maluit q3 pudici tiā deturpať.ſic ⁊ pelagia q̄ vt refert Ambro.c.3.de vginita te cū eēt ānor̄.15.⁊ pdoibꝰ circūſepta ſe videret mr̄e abſite ſu iſq3 ſociabꝰ in aquā ſe piecit malēs mori q3 violari.ſic q3 ro ma.Lucre.quā i epitaphio Oui.his vſibꝰ ꝯmēdat.Cū foderet gladio caſtū ⁊c. Teſtes pcedāt ſi me fauiſſe tyrāno.Añ vix ſa guis ſpūs añ ocos. Quā hñ ꝓducti p me poſt fata loquētur Alter apud māes alter apud ſuperos. Et licet hec viro nup pta fuerit maluit tñ gladio occumbere q3 ſuam pudicitiam cōmacula.e. Eſt ergo ſumme commendanda ſororis pudici tia atq3 impudicitia quomodolibet condolenda.

¶ Obtēpande germāitatiſ iſignia ſcōi theofraſtri ſi macū ñ yconomū ſb ſilentio ꝯmit edū eſt q vtroq3 parētū viā vniuerſe carnis igreſſio iminentiſ iſamie germāe ꝯſtātiā dotiſ bñficio maritauit ſeq3 fortune meatibꝰ obnixe cōmēdauit.Eliſie marito naufragi is ſurrepto ſimacū fr̄e3 ſoror inſeqbatur eliſia in mul tis ſuiēdo.meritor̄ ſimulacro ꝯcta ſimaco miniſtra bat. Nā ꝓpter carnis illecebris dū deeſſet facultas ſecretiꝰ flore3 exponebat. Maluit enī3 incurie vitio clā eliſia ſuccūbere q3 fr̄ne ſedus ꝯſtātie ſe viua di rūpe. Nec ab inceptis retrograda pmāſit quouſq3 inchoata fine terminauit idoneo.

¶ Obtpāde. In hac pte exēplo qdā ſupiori corroborat exē plo miq3 a ſimaco yconomo accepto q ꝓ maritāda ſorore oīa bona tradidit.q.d.ſic ⁊ a ſcholari vt ꝯualeſcat pudicitia atq3 iuſto mr̄imonio ꝯbineť patiēda atq3 ſupportāda ꝓ tpe ē pe nuria ne forte vt 3 dixerat virginitas alicuo atq3 indigno vi ro maculeť.dicit q ē ꝯittendū ſilētio ſimacū yconomū filiū ſi theofraſti illiꝰ ſup.q3to amore atq3 fidelitate ſe hñerit erga ſororē ſuā Eliſiā mr̄imonio collocādā.⁊ ħ ob iſignia tēpāde germāitatis.q.ſ.ſimacus vtroq3 parēte ingeſſo viā vniuerſe carnis ħ ē mortuo vtroq3 pnte.⁊ ē elegās ſatis locutio.ma ritauit ꝯſtāiā qm̄ vt ſeqtur iā ꝓ maria iſamia extitit ſororis iminētis.i.iā machiate iſamie bñficio dotis.q3 ꝓ ⁊.ſup.Si macꝰ ꝯmēdauit ſe meatibꝰ fortibꝰ fortūe in totū.q.d.totā fa cultatē ſimacꝰ ipſe ſorori dotē ꝯſtituit nihilq3 plꝰ retinēs mea tibꝰ ſe fortūe cōmendauit.ſ3 qḋ vltra. Marito ſororis.ſ.heli ſie ſurrepto a naufragio heliſia iſeqť.i.vndiq3 ſeqť fr̄e3 ſuū ſi macū i multis ſuiēdo q3 ꝓ ⁊ heliſia ipſa miniſtrabat fr̄i ſima co qꝫ ad inpiā deuēto ꝯera uecia ſimulacro.i.ſilitudine meri tor̄ ħ ē in recōpēſā miniſtrať dotis.naq3 ꝓ q: e ñdeceſſet facul tas vt apliꝰ fr̄i nil miniſtrať poſſet exponebat.i.heliſia ſecre tiꝰ florē ꝓpc carnis illecebris.i.luxibꝰ atq3 delectatōibꝰ vene reis.ſ.vt vitā fr̄i lucrareť. Ipſa nēpc maluit ſuccūbere vitio i curie.i.luxurie q3 diſrūpeť fedus.i.amorē fr̄ne cōſtātie ſe.ſ. heliſia viua pmanēte.neq3 ipſa heliſia pmāſit retrograda ab iceptis.ſ.pmiſſis dōnec ⁊ q̄uſq3 terminauit ichoata fine ido neo.i.decēti.q.d.heliſia nīſi exegit atq3 his oībꝰ iſtituit q̄uſ q3 fr̄e3 a ſuis miſiis p̄ſus liberauit. ¶ Mo.circa ħ dicit ſi macū yconimū.ħ.n.forte ſibi nomē fuit.vl qm̄ diſpēſator exti tit ycomiꝰ vl economꝰ ⁊ veriꝰ q pecūie frugē ⁊ oiu3 q̄ poſſi dētur ē diſpēſator.vñ de economꝰ ma.mū.Xenophō.pulcher liber eſt q nobis gubernationem ville vel diſpenſationem vni uerſe domus Tullio interpretante deſignat.

¶ Tenacitatis induſtrie rudimento aduſtiōi dome ſtice ſuccurrendum eſt ne matuate pecunie diligen tia bilem infundat.alterius cā ve rei afflictus caſu3 ꝯferat. Quicquid ſub his fiat caute conferendum eſt ne puſilla rerum tenacitas vultum ruboris indi cio in poſterum obſtupet. Tabula.n.plerunq3 fortia vnius ſcintillule leſiōe ruere dinoſcuntur.

¶ Tena. In hac pte b. vltimū remediū 3.6.ipediēmtū pau ptatis ſcolariū iductiuū ponit. Et diuidiť i duas partes ſm duo remedia ꝑa ibi. Quqḋ ſub his ⁊c. P̄rio dicit q ſi do meſtica fuerit ꝯſūptio facultatis atq3 penuria iminēs qḋ agē dū.ſuccurrēdū iquā ⁊ huic domeſtice aduſtiōi.i.pauptati ru dimēto.i.documēto iduſtrie.i.aſtut e ⁊ cautela tenacitatis.i. parcitatis ſbaudi me.ſ.cuiq3 pecunia mutueť. Et ħ iō ne di ligētia pecūie mutuate.i.ꝑſtite ſūdat.i.imittat bilē.i.irā.bil.

e inm.pro irā ſepe poſita eſt vt hec etiam ſuperius expoſita
ſunt ve pro vel ſuppleſne diligentia conferat conflictus ideſt
tribulationis pugne vel diſſelentionis alterius rei. Deinde
ſecundum remedium ludens dicit.q ſi ſcolaris hoc agere
minime poſſit nobis portpecunias ſuas mutuodare .quic
tunc fiat:cum ſupple hoc neceſſarium fuerit caute conſiderā
dū ē ſub his.i.i his p̄ſtatōib⁹ ne puſilla.i.pauca ⁊ modica te
nacitas rez i poſterū obſtipet.i.iclinet vultū iudicio.i.ſigno
ruboris .i.vereccūdie.⁊ dico ruboris qm̄ ſicut mors palloris
ſic v̄ecūdia ruboris ē cauſatiua.Uult dc.b.cū ipſe ſcolaris.
necēario pecūias ſuas p̄ſtar̄ cogar̄:caueat tñ reb⁹ ſuis vt aut
fideiuſſore aut pignore ſecur⁹ exiſtat.Et ñ obſtāte q̄zto modi
ca fuerit mutui copia.qm̄ plerūqʒ.i.ſepi⁹ fortiora tabulata.
edificia dinoſcūtur ruer̄ leſiōe vni⁹ ſcitillule minīe ḡ ſi parua.
¶ Notandum q̄ʒ Boetius.in hac parte ſummopere diſſua
det pecuniarum preſtationem.licet ad hoc tam diuina quaʒ
humana obligamur lege quam ornamenta catone iam lege
conſultum ē. Mutuū da.ſʒ.b.ꝯ qd tādeʒ rūdem⁹. Rūder̄ lʒ
ea ita ſint vt primo idigēti ad mutui p̄ſtationē legib⁹ tā diui
q̄ʒ nālib⁹ teneamur vt neceſſitatibꝫ ſuis caritatiue hiſ mediā
tibꝫ ꝯſulam⁹.b.tñ reſpiciēs ex huiuſmōi p̄ſtatōe lites has ex
oriri iux̄ vulgar̄ illō. Si rē ꝯcedas ñ rehabebis. Si rehabe
bis ñ tā cito. Si tā cito ñ tā caz. Si tā caz ver̄ pdes amicū.
hic.b.āmōet mutui p̄ſtationē ſūmope denegādaʒ nec occaſio
ne beneficii maleficium ingeratur vt in exemplo proxime ſe
quenti clare videtur.

¶ Quid de caluo milite luce ſapie p̄dito ſenſerit ca
nities cognoſcatur.q primeuo militie flore trāſitū fa
ciendo latenter ſub birro amphorā quādā ſecū detu
lit:māncipiiqʒ grē cōmendauit:ſtatuqʒ leui pmutato
alteri⁹ vicē elegit cohortis.de ollaqʒ fictili cocū cōue
nit. Rixe rācoriſqʒ freno diſſoluto indigne coc⁹ rāco
rē pferēs caniciē fictili pcuſſit.q̄ lʒ poſtmodū hede
ra decorata eſſet.nulli⁹ tñ decetero ſucci ꝯnexui pri
ſtinū ſtatū potuit reuocare leſiōeʒ. ex incurſu fictilis
proba ſibi ſimulqʒ ſtirpi cōtrahendo.

¶ Quid ꝺ cal.⁊c. In hac pte b.circa h vltimū rmediū paup
tatis q̄ aliqñ ex mutui datiōe ꝯtingit exēplū ad ſuū documen
tū corroborandū de caluo milite ſubiūgit di.cognoſcar̄. ſup.
exēplo qd canicies.i.antiqtas ſenſerit de caluo mili .p̄dito.i.
nobilitato luce ſapie.h nempe caluus miles faciēdo trāſituʒ
ſup.in expeditionē quādā i pmeuo flore militie.detulit ſecū
latenter ſub birro.i.clamide amphorā argenteaʒ vt qdā au
ctumant.alii luteā ⁊ veri⁹ put ſeqr̄.de ollaqʒ fictili.⁊c.vl' ca
ſu inuentā fortuito vel forte ſi q̄ neceſſitas irrueret ea mediā
te cōmoditati cōſolueret:quaʒ.ſ.amphorā cōmendauit.i.tra
didit grē.i.benignitati mancipii.i.famuli:ſʒ qd pmu.le.ſta.i.
modico tpe tranſacto caluus elegit vicē.i.locū alteri⁹ cohor
tis.i.ſocietatis.atqʒ ꝯuenit ſup.verbis amicabilib⁹ cocuʒ de
olla fictili vt caʒ reſtitueret.ſʒ diſſoluto freno rancoris ⁊ rixe.
ſup.iter militē caluū ⁊ cocū.cocus ipſe pferens.i.pariens rā
corē pcuſſit caniciē ſup.militis fictili.i.cū fictil olla ſic q op
probrioſe caput militis offendit.q̄ canicies lʒ poſtmoduʒ eēt
decorata.i.ornata ad militie gloriā.hedera hac herba ſp vi
renti.tñ de cetero miles nō potuit reuocare h ē reducere le
ſionē.i.pcuſſioneʒ ſibi factaʒ in priſtinū ſtatū put p̄us fuerat
vt nulla cicatrix pmaneret.reuocare inq̄ʒ cōnexu.i.ꝯiunctio
ne vel medicatiue vllius ſucci.i.herbaz.ꝯhendo nihilominus
ex incurſu.i.pcuſſiōe fictilis amphore pbra.i.opprobria ſi
bi ſimulqʒ ſtirpi.i.pgeniei. ¶ No.circa h vbi dr̄. hedera eſ
ſet decorata.⁊c. Mos apud antiquos extitit vt poete clarioreſ
ob dignitatis meritū atqʒ igenii acumē in ſignū memorie at
qʒ intellect⁹ hedera coronarent:vel vti p̄dictū eſt ob dignita
tis meritū.vel ſaltim vt vapores caput aſcēdere ipedire.h.n.
herba huiꝰ nāe eſt vt humores fumoſos a ſtomacho ebulien
tes nequaq̄ʒ caput aſcēdere pmittat. Sic apud virg.le. Pa
ſtores hedera ⁊c. Et apud pſiū. Quoz imagines ⁊c.h aūt nō
ſolum erga poetas obſeruatum extitit. ſed etiam apud mili
tes cum quid gloria dignum bello geſſerunt ex quo coronam
hedere vel lauri meruerunt. ¶ Notandum quod birrum ē
groſſum veſtimentum .⁊ dicitur a greco birros. itaqʒ cohors
in ſuperioribus expoſitum eſt.

¶ Sit ergo tuta paupertatis facultas mūda: paruoque
cōtenta:incurſus viriliter pferens ad ſūma ſemp an
helās. omnibus obediens. Et ſit prompta famulatui.
⁊ ad loquendum tarda. fidelis in obſequio. inte
gra amore:dulciſque colloquio.cordis tumoroſitate
carens. quoniam eius oppoſitum cum eo commora
ri non appreciatur. Licet enim a multis deſtituatur
laboris retributio. tamen ab aliquo promerebitur fa
uoris adoptio: Nonne in modico plerūque lapſu cō
tingit. quod annuo nequit produci circulo adulato
ris officiū delatoriſque conſortio pro loco negocio
que temporis extremitatis.

¶ Sit ergo tuta paupertatis ⁊ cetera. In hac parte inquit
Boetius poſt omnia ſupradicta que de egeſtate ſcholarium
premiſerat, nunc demum ex his omnibus qua manerie at
que norma paupertas ipſa perferenda ſit concludit.d.ergo.
ideſt propter ea que dicta ſunt.ſcilicet tuta facultas pauper
tatis ſit munda.ideſt nullo malo liuore infecta.anhelans.id
eſt intendens ſemper ad ſummum:ſitque contenta paruo. id
eſt modico ſcilicet quantum nature ſufficit.atque ſit perferēs
ideſt patiens viriliter ideſt equo animo ad modum ſapien
tum qui ſe habent ſicut tetragonum ſine vituperio incurſus
ideſt inſultus fortune. ſitque omnibus obediens. ſcilicet in
nullo rebellis:atque ſit prompta.ideſt parata famulatui id ē
ſeruitio. ſit ad loquendum tarda. quoniam in multiloquio
raro mendacium deeſt.ſitque fidelis in obſequio. ideſt ſerui
tio. ſitque integra. ideſt non leſa ſed plena amore. dulcis. id
eſt affabilis colloquio. atque ſit carens tumoroſitate. ideſt ſu
perbia atque inflatione cordis. quoniam eius oppoſitum eſt
omnium predictorum non appreciatur. ideſt laudatur cum
eo. ſcilicet paupere. Deinde apoſtrophando cuidam tacite
queſtioni reſpondet. Poſſet enim quis dicere ſed cum hec
omnia pauper ipſe in ſe habuerit que laborum ſibi retribu
tio expectanda eſt. Ad quod reſpondens inquit quāuis retri
butio ideſt compenſatio laboris deſtituatur a multis tamen
adoptio amoris ⁊ fauoris promerebitur. ſcilicet virtute la
borum paupertatis ab aliq̄ ꝯfirmans p ſimile inqt. Nōne.i.
nūqd ꝯtingit plerūqʒ aliqꝺ i modico lapſu tpis qꝺ nequit p
duci.i.fieri circulo ānuo.i.āni ſpacio ⁊ h exterminatis.id ē p
paſſatis p loco ⁊ negocio tpis tā adulatoris officio q̄ʒ delato
ris.i.accuſatoris ꝯſortio.i.ſocietate hi.n.tales in p̄taratū ē oīſ
mali pcurato res exiſtūt. ¶ No.circa h qꝺ dicit paupertas ſit
mūda.i.ñ iſecta cupiditatib⁹ terrenoz.qm̄ huic cupiditati ni
hil ſatis ē ꝺ ꝯſolatōe.⁊.lib.qm̄ vt iqt Señ.epla.73.hec nihil
ſuū eē credit q ꝓ diffidit qua de re ñ ad bona fortūe ſʒ ad ſū
mū bonū ſp anhelet paupertas i eo nēpe oīs ſacietas ē atqʒ ap
petit⁹ nr̄i ꝯplementū.ſit.ḡ paruo ꝯtēta.qm̄ nō rez cumul⁹ ſʒ
ſufficitiētia dictat. Si tibi ſufficiāt paucula diueſ eriſ vt refert
Mathe.in thobia. Et itē in alexād. Gual.4. Aiuʒ nulli⁹ egē
tē nō res efficiūt ſʒ ſufficiētia q̄ʒuis ſit modicum ſufficiat nul
li⁹ egebit. Quod ſi aduerſū qd euenerit i his fortiſ aīus p̄bea
tur. Obediar̄ ſingulis:qm̄ plus obediētia q̄ʒ victima valer̄ di
noſcir̄. Sit ligue lūma modeſtia cū ſmone pmptiſſimo citi⁹
delinquar̄. Et ſi nihil difficili⁹ a qn.li.de cauſis credar̄ q̄ʒ ſi
lentii virtutē hr̄e.maxie tñ carādū ē vt in ſmone verecūdia
ꝯſeruer̄ q nihil aliud ē q̄ʒ v̄ba ſuperflua reprimer̄. Hēat hec
oīa tuta paupertas cū fideli obſeqo amore itegro ñ fatuo dulci
collogo atqʒ cordis hūilitate qua hō ſolū exaltar̄ vti i cātico
marie dcm̄ ē ⁊ exaltauit hūiles faſt⁹ āt cū fundamēto careat
i nullo roborar̄:q̄re ipſi iuſto dei iudicio caſus ꝯgruit.3. regū
octauo. Item ſu cus a ſacco dicitur eo quod ex ſacco expri

mat vt ptiſana ⁊.pozima zoma ⁊ ſubt greca hec nomina vel a ſugo dicitur. quia ſugitur ⁊ producit primam eius ſillabam vnde in aurora. In petra carnes poni ſuccuſque iubentur. ⁊ quidam etiam putant ipſum aſcribi per duo. idest alii per vnum ⁊ cetera.

¶ Capitulum quintum.

Cum ad magiſtratus excellentiã bone indolis adoleſcens vellit aſcendere neceſſariũ eſt vt tria genera ſtatuum que in aſſignatione probabilitatis innuit ariſtoteles diligenter intelligat. Sunt autẽ quidam vehementer obtuſi alii mediocres tertii excellenter acuti.

Capitulum quintum.

Cum ad magiſtratus. Hoc eſt capitulum quintum huius tractatus de diſciplina ſcolarium. In quo poſtquam in precedentibus capitulis pertractauit de primis ſcolarium rudimentis ⁊ quomodo ſcolares ipſi magiſtratui diſciplineque ſubiiciantur. Similiter quoque de eorum elatione reprimenda. Et rurſum de ſcolarium ſagaci prouiſione. nam cõſequenter in hoc q̃nto capi. ptractat. ẽ. quõ ſcolariũ deuotio ad magĩſtriũ pferẽda ẽ. Et rõnẽ ordis ex pcedẽtib⁹ cape poſſum⁹ ⁊ ſignãter ex eo qð q̃m ĩdignũ ſe noſcat fore magiſterio q ſe nõ nouit diſcipulũ extitiſſe. Vel ẽ mõ. In pcedẽtib⁹. ẽ. determinauit de his q̃ ſcolares aptos reddũt ad vlteriores grad⁹. ſ. magiſterii pſecutionẽ nũc oñdit quõ ad magiſteriũ pueniat. Et nõ obſtãte q̃uĩdã libri huius alia ptitiõe q̃ ẽ capl'z libꝛ tertiũ eẽ volũt nos tñ opiniõez noſtrã declinat nõ volẽtes q̃uſq; apparẽtioꝛ rõ inoteſcat. Capl'z ẽ q̃ntũ i duas ptes pncipales diuidimus. nã prio põit q̃dã pambula ad magiſtratũ faciẽtia in ſa vero de his q̃ ad magiſteriũ acgrendũ neceario regrunt ibi. Iſtis ſigdem. Pria adhuc i duas. nã prio quadã diuerſitatẽ ſcolariũ vt ex his eligat aptiores magꝛio pmittit. 2o ex hac diuerſitate eligit ibi. Nullũ ãt vehemẽter. Et dicit prio cuz iuuenis bone ĩdolis velit aſcẽdeꝛ ad excellẽtiã magiſtrat⁹ neceſſariũ eſt vt ĩtelligat diligẽter tria genera. i. tres mãeries ſtatuũ q̃ ſup. genera Ariſt. ille pipateticus i aſſignatõe pbabilitatis. i. in lib. topico. vbi de ſillogiſmo pbabili docet ⁊ ide diuiſionẽ atq; hec genera tria ponẽs ingt ãt pro certe q̃daz ſ. ex ſcolarib⁹ ſũt vehemẽter obtuſi. i. ebetes ingenio alii. ſ. inter ebetudinem ⁊ acuitatẽ. tertii vo ſũt excellẽtes. i. valde acuti ingenio. ¶ No. Boe. in lra topicas ariſto. pbabilitates vocat ⁊ hi q̃dẽ ſunt .n. topice loci atq; metodi pbabiles: a q̃bus de omni pblemate ſilogizare probabiliter poſſumus In his enim topicis Ariſtote. inſeruit hunc triplicem ſtatuum ſcolarium maneriem: vt in littera.

¶ Nullum vero vehementer obtuſorum vidimus vnquam philoſophico nectare vehementer inebriari. Iſtis autem mechanica gaudet maritari. mediocribus politica. Excellenter vero acutorum tres ingenimus partitiones: quorum quidam ſunt excellẽter acuti: alii mediocres. tertii excellentiſſime acuti. excellenter acutis gaudet Economica. Mediocribus vero ſub lunari globo phiſica. apotecariorumq; practica. Excellentiſſime acutis quos maxime ariſtoteles nõtos ſecundum philoſophiaz vocat vniuerſalium per experimenta ſingularium arridet cognitio. hec triuialium domina eſt. quadriuialium potentia. quam eſt felix exhibitio.

¶ Nullum autem vehementer obtuſorũ. In hac parte Boetius. poſt premiſſam diuiſionem oſtendit ad quas ſcientias quilibet ſuperiorum ſtatuum apertioꝛ foꝛe noſcatur cum vnius membꝛorum ſubdiuiſione. ⁊ duo facit. naz primo facit qð dictum eſt. ſecundo cuidam tacite queſtioni. circa hoc reſpõdet ibi mediocritatis. ⁊c. Et dicit. nos autem Boetius non vidimus vniuerſalium vehementer obtuſorum. q erat primus diuiſionis genus inebriari idest repleri vnquam idest aliquotiens nectare philoſophico idest dulcedine philoſophie vo p ſed. mechanica ſup. ars gaudet maritari. i. ſociari iſtis. ſ. obtuſis. mediocrib⁹ vo politica ſup. cõiugi gaudet q̃ de regimĩe ciuitatũ ẽ atq; cõmunitatũ. put in li. pol. Ari. ẽ clari⁹ edocet. deĩn tertiũ mẽbꝛũ pfate partitõis ſubdiuidẽs dic. vo. p ſz nos ĩpenim⁹ tres ptitiões. i. tres ptes excellẽter acutoꝛ ſup. q erat tertiũ diuiſiõis pfate mẽbꝛ quoꝛ q̃dã ſũt excellẽter acuti. alii. i. ſecũdi mediocrit acuti. alii. i. tertii excellẽtiſſime acuti economica q̃ de regimie familie ẽ gaudet excellẽter acutis. vo p ſz phiſica. i. medicina ſub lunari globo. i. lune ſuba. q3 p ⁊. apotecarie practica gaudet mediocrib⁹. ãt p ſz. cognitio vliũ p expimẽta ſingulariũ ſup. gaudet ſociari excellẽtiſſime acutiſ q̃m altioꝛis iq̃ſitiõis ẽ negociũ ẽ vti porphi. i pricipio ait yſago. Acutis inq̃z excellẽtiſſime q̃s Ariſt. vocat maxie natos. i. ſapiẽtes ſm phiaz. Et rõnẽ hui⁹ tertii q̃ſi ſubdẽs ait. Et ẽ rõ talib⁹ gaudet q̃m ſup. cognitio vliũ p ſingularia ẽ triuialiũ artiũ dña. q3 p ⁊. potẽtia q̃driuialiũ. qð expone queadmodũ in ſupioꝛib⁹ cũ de logice cõmẽdatiõib⁹ edoctũ ẽ clari⁹ demõſtratũ. ¶ No. circa ẽ qð dicit nectare phico. dulcis eq̃dẽ phie ſpeculatio ẽ. nã vt refert Se. li. 4 .natura. q. Dulce ſpetaculũ eſt ſingula nãe ſcrutari. Eſt. n. aioꝛ igenioſiq; nãle q̃ſi pabulũ re. vt ait. Tul. ad horten. ptẽplatio nãe q̃ phia ẽ ipſa. n. celũ videm⁹ pſtchꝛe formatũ ⁊ vt didimi ad Alexan. vbis vtar. Videm⁹ ſignorũ varietatẽ. ſtellaꝝ fulgorẽ rutilare videmuſq; ipa pelag⁹ purpureo colore venuſtũ germanã terrã ãplecti ipa ẽt cãpoꝝ virẽtiũ ſpẽs miramur. volucrũq; dulce melos ipa magiſtra cõtẽplamur. q̃ quidẽ refutare eſt difficile imitari. Hec ille. ¶ No. artes mechanice in ſola manuũ exercitatione cõſiſtũt oi opatiõe itellectus penitus aut pro maioꝛi parte ſecluſa. Intellect⁹. n. in ſuis opatiõib⁹ getus eſt. ipſe ãt artes plebeie intellectu mechari cogũt. quare nõ immerito obtuſioribus q ſolũ ſingularia cõprehẽdere valent aſcribende ſunt. politica vo q̃m ipſa ſcia eſt vt ait Aug. de ci. dei. li. xix. qua vrbes regũtur ſeu reſpu. dirigit. vt pace reſpublica fruat ⁊ ſic maioris induſtrie atq; prudẽtie viꝝ exegit q̃z mechanica. ideo q; bene mediocrib⁹ politica ſociat. acutis aũt excellenter economica qua domeſticaꝝ rex ſapiẽter ordo diſponitur quaq; quilibet paterfamilias indiget vt domũ regat cum nõ dominus ex domo ſed domus ex dño honeſtet. vt refert tullius li. i. de offi. ⁊ Sene. idẽ de quattuoꝛ virtutib⁹ cardinalibus: Medicina vero que corporum tuetur vel reſtaurat ſalutem mediocriter acutis conuenit veluti que philoſophie fimbriis adheret penitus cum ſuperiora obſeruat inferioraq; conſiderat ⁊ q; teſte ypocrate in pronoſticis eo loco quo dicit. Eſt quoddã celeſte in quo oportet medicum preuidere. ⁊c. aſtrologie cõiunctiſſima ẽ. hinc bene i littera dicitur. ¶ Phiſica ſubiecta lunari glo. ⁊c. Ipſa. n. luna oium humorum motrix eſt quare ⁊ omnium egritudinum vel ad bonum vel ad malum ſcdm. 16. loca circuli que indicatiuos periodos atq; creticos dicimus quolibet directiua. Excellentiſſime quoq; acutis vliuz cognitio conuenit q̃m hec intellectum illuminatum requirit atque ab omnibus exterioribus impedimentis denudatum. atque liberum vt eo facilius ⁊ liberius ſpeculatio ſubſtantiarũ compoſitioni diuiſioni ac diſcurſui valeat inhiare.

¶ Mediocritatis tamen extrema partitio bonos perfectoſque licet ſibi quandoque etiam comparauit cum ſudore. magiſtratus tamen dotati ſunt honore conſumpto flore iuuente.

¶ Mediocritatis tamen extrema par. In hac parte. Boeti⁹ cuidam tacite reſpondet queſtioni. Poſſet enim quis dicere. Videmus ſepe vicibus mediocriter acutos ad magnam

ſapie apicē ꝯ ſcō ſublimari atq3 ut ſic doctiſſimoſ euadē. qd ḡ
ħ vult qȝ dcm̄ ē excellētiſſime acutos ſolū hāc ſublimitatem
ſciaꝝ attigere. Ad quod. b. inquit l3 extrema ꝑtitio. i. illa q̄ eſt
excellenter acutoꝝ quā economice aſcripſeram. filir quoq3 me
diocritatis. i. illa quā medicina ꝯdonauimꝰ cōpauit ſibi qūq3
. i. interdum perfectos. i. doctiſſimos ſciaꝝ. tñ ipſi ſunt dotati
honore magiſtratus cum ſudore. i. labore atq3 magna ſolici-
tudie ⁊ ħ flore iuuēte. i. iuuētutis ꝯſūpto. No. ꝑ dilucidatiōe
qd̄ dic̄ i lr̄a cū ſudore. i. labore atq3 diligētia. recurre ad ſupiꝰ
dcā cū dicebaī i ca. i. q̄ſi circa mediū. diligētia cuiuſl3 opiſ ⁊c.
Itē inter iuuentutem atq3 iuuentam. hoc intereſt. qm̄ iuuētꝰ
collectio iuuenū eſt atq3 etas iuuenum plurimoꝝ Iuuēta ve
ro etas vnius. ⁊ ē a. 28. āno. vſq3 ad quīqgeſimū ꝑtēſa etas ⁊c.

Iſtis ſiquidem predictis hoc modo eſt ordinandū
Primo vt ſciat qſq3 que ad tanti nominis ꝑtineāt
reuerentiā. vt que ſcita ſūt exprimere noſcat. ⁊ ne ſcri
ptorum cōmiſſioni ſe totaliter cōmittat vt lucretius.
qui cuiuſlibet queſtionis nodum prepoſite inquiren-
do. dimiſſo comitatu cedulis confluebat.

Iſtis. In hac pte B. pꝰ pmiſſa ꝑambl'a ad magiſteriū faci
entia nūc ꝯſ̄ntractat ꝯ his q̄ necāario ad mgr̄atū regrūī at3 cō
currē dn̄t. Et ē ꝑs iſta plēa documētis. Diuiditq3 i ꝑtes ſex ſ3
documēta ſex q̄ pōit ſcōa ibi. Scdo vt libroꝝ. 3ᵘ. ibi. Tertio vt
q̄ſdā. 4. ibi. Quarto ordināndū. 5ᵘ. ibi. Quīto vt. 6ᵘ. ibi. Cū āt
ſ ꝑꝰ ḡ B. ꝑmū ponēs documētū dic̄. Expeditis ſiqdē iſtis ſp.
ſupioribꝰ ordināndū. i. ꝯterminādū ē poſtea ħ mōvt. ſ. qſq3 ſp.
q ad mgr̄atū anhelauerit ſciat oīa ħ q̄ ꝑtineāt ad reuerētiaꝫ tā
ti nois. ſ. magiſterii q̄ꝝ vnū ē vt noſcat exprimē ſup. ṽbo q̄ ſci
ta ſ̄t. i. q̄ ſcit ipa mēte ⁊ ne ꝯmittat ſe totalr̄ ꝯmiſſiōi. i. traditi
oni ſcriptoꝝ. ſ. libroꝝ vt Lucre. ille faciebat q īgrēdo nodū . i.
difficultatē ſoluēdi cuiuſl3. q. ſibi ꝑpoſite ꝯfluebat. ſ. accelera-
bat cedul'. i. libris ⁊ ħ dimiſſo comitatu. i. ſocioꝝ ꝯſortio. q. d.
nō faciēdū ē vti lucre. fecerat' q cū ſibi qō aliq̄ ſoluēda ꝑpone-
bat illico ad libros recurrebat qbꝰ doctrinā ſuā ſi memorie i
ꝑſſerat vt ſibi ꝯpetent ꝯfelicitit. In ſacco ſedeo ſedet ac ſapiē
mecē. ⁊c. No. docēti ꝯgruit ſūmope eloqntē eē. Eloqntē ig̃3
vt q̄ mēte ꝯcepit ṽbo q̄at explicare. Verboꝝ. n. hōeſta abūdā
tia itētiōe3 ꝯclarat loquētis. qꝛ Sen. epl'a. 40. Inopia verboꝝ ⁊
minꝰ itētē auditorē fac̄ ⁊ plerūq3 ꝯtigit tñ vt ṽboꝝ iopiā ig-
rātia cauſet. vn̄ oui. 1. tri. Qō mīe. ⁊c. ne g̃go igiī docē p̄ſu
mat q nēſcit atēdat q turpe ſit ꝓpa3 ig̃rantiā ſmōe atteſtari.
Legē diſcētibꝰ ꝓdeſt. ſ3 viua vox magis. q̄re ꝯ voce ſimachꝰ
ait. Apertius eſt negociis intimandis viue vocis indicium.

Secūdo vt libroꝝ copiā ſue acqrat exercitatiōi vt
cū opꝰ fuerit eos ꝯſulat. nec oīo eis credat vt iugo qui
mōtani ſui magr̄i monitis initātū ꝯfiſus eſt q omne
verbū ab ipſiꝰ ore ꝑgreſſū q̄ternul' exarabat. ⁊ tāq̄ ſa
crū exiſtimabat. nil aliō q̄3 mgr̄i vicē in ſcol' obtinenſ
ꝑdicabat. vn̄ milotiēs pudore ꝯfuſus icluſus abibat.
Quippe miſerrimi ē ingenii ſp inuētis ⁊ nō inuenien
dis vti. ſtulti' ē mgr̄atꝰ oīomibꝰ oīo ꝯſidere. ſed primo
credendū eſt donec videatur qd ſentiat poſtea fingē
dum eſt eundem in docendo erraſſe. vt ſi forte reperi
re queat quid commiſſe obiiciat ſedulitati.

Scdo vt. In hac pte B. ponit ſ3 documētū ad mgr̄andos
ſcolares necāriū qȝ ē circa libroꝝ copiā. Et duo fac̄. nā prio
multitudinē libroꝝ cōgrēdā ſcolaribꝰ ꝯmonet. ſcdo ne tñ i his
total' fiducia ꝯſtituaī exēplo diſſuadet ibi. Nec oīo. Et dicit ꝑ
mo ſcdo. ſ. necāriū ē ſcolari ad apicē mgr̄atꝰ tēdēti vt acqrat. i.
ꝯparet ſue exercitatiōi. i. ſuo ſtudio libroꝝ copiā ⁊ ħ iō vt ſc3
cū opꝰ fuerit ꝯſulat eos ſup. ꝓ qōibꝰ exſoluendis. Et deīn ni
miā i eis ꝯſidētiā diſſuadēs exēplo dic̄. nec tñ ſcolaris ipe cre
dat oīo eis libris vt. ſ. penitꝰ nll'a mēorie ꝯmēdet queadmōm
iugo ille ſcolaris q ꝯfiſus ē i tm̄ mōitis. i. documētis ſui mgr̄i
mōtani ſic dci ſic q oē ṽbū ꝓlatū ab ore eiꝰ. ſ. mgr̄i exarabat.
iſcribebat q̄ternis. i. libris ſup. nll'a penitꝰ mēorie tradēdo ⁊
ħ ipſ3 ſic ab ore mgr̄i receptū extlabat. i. appciabat tanq̄3 ſacꝝ
qddā atq3 ipe iugo obtinēs tādē vicē. i. locū mgr̄i nil aliud i
ſcolis ꝑdicabat q̄3 illō qd̄ i q̄ternioſ' ſuis mgr̄o ſuo docēte cō
ſcripſerat. vn̄. i. ꝑp qd̄ ⁊ ipe abibat milotiēſ ꝯſuſus pudore. i.
verecūdia qm̄ nil aliō q̄3 liber ꝯtinuit ſcolaribꝰ ꝑdicabat. Ex
iñ notabile qddā circa ħ ſubiūgit qd̄ ē q̄ppe ꝓ certe vti ſp iuē
tis ⁊ ñ iueniēdis ē miſerrimi igenii ſtultiuſq3 ē ꝯſidere oīo oſ
nibꝰ. i. documētiſ mgr̄atꝰ. i. mgr̄i. ſ3 tñ credēdū ē prio donec
q̄uſq3 videaī qd ſētiat. ſ. mgr̄ poſtea fingēdū ē illū. ſ. ſcolare3
mgr̄3 erraſſe. i. q erranerit i docēdo. Et ħ iō vt ſi forte diſcipu
lus q̄at. i. poſſit repire qd. i. aliqd qd̄ obiiciat ꝯmiſſe. i. tradite
ſedulitati. i. doctrie. ari. nāq3 ſuis o3 addiſcentē credere q̄uſq3
meliꝰ ſētiat. ⁊c. No. q̄3uis libroꝝ copia mltū diutrahat vt
refert Se. epi. 2. ad lu. Cū ipſoꝝ copia ſolū honoret atq3 nō in
ſtruat. Nō. n. finis ē faciēdi libros. eccl'. 12. q̄ q̄3uis ita ſīt nō
tñ refert q̄3tos libros qs hēat ſi bōi ſint atq3 bōis iſtitutis re
ferti. qȝq3 ſolū veteres attēdentes admodū eos libros teſauri
zaſſe legimꝰ. ſic apō egyptū bibliotecā vnā xl. mi. li. volumia
legimꝰ hūiſſe. q̄ tñ oīa ānis ab initio mūdi trāſactis qnq3 mi
lia cētū. xxxiiii. An̄ ṽo xp̄i natiuitatē. 95. vnico igne couſūpta
ſūt. ħ ē eo tpe q̄ ṽgi. ora. ſalu. hiſtoricꝰ plotinꝰ: poſſido. ſtoicꝰ
atq3 alii Ro. claruerūt. Imitāda ſūt ḡ i his maioꝝ exēpla q ſi
honoris cā libros ſibi coemerāt ſ3 iſtructiōis gr̄a ꝯpararunt.
nota q̄ternꝰ dr̄ a q̄tuor. Codex. n. ē ex q̄tuor cartaꝝ foliis colli
gatus. quinternus ex quinq3. ſexternus ex ſex. triternus ex tri
bus. Item inter eſtimo ⁊ extimo hoc intereſt naꝫ eſtimare pu
tare eſt. extimare vero. i. taxare vel preciare ⁊c.

Tertio vt quoſdaꝫ habeat quos ſecreta doceat li-
broſq3 legat. aliiſq3 rudimentis informet. vt ſic intel
lecta ſciat. ſcitaq3 exprimere diſcat. ⁊ expreſſione fre
quenti vſu3 cōparet. vſus magiſteriū propinat. alios
nāq3 docere eſt proprie facultati indulgere.

Tertio. vt. In hac pte B. pōit tertiū documētū mgr̄andiſ
ſūme necāriū. Et diuidiī i. 2. p. nā ꝑmo facit qȝ dcm̄ ē. 2ᵒ. cā3
ſui dci ſubiūgit ibi. Alios nāq3 ⁊c. Et dic̄. 3ᵒ. ſ. necāriū ē magi
ſtrādo vt hēat q̄ſdā. ſ. ſcolares q̄s doceat ſecrete eoſq3 libroſ le
gāt atq3 aliis documētis iformet. vt ſic ſciat itellecta. ſ. firmiuſ
radicādo. q3 ꝓ ⁊. diſcat exꝑmē ṽbo ſcita ſup. queadmō3 i prio
documēto expoſitū ē. ⁊ ſic ꝯparet ſibi vſū artis ſue freq̄nti exꝑſ
ſiōe. q vſus vt ēt ſupiꝰ cū de triplici recordatiōe dcm̄ eſt ꝓpi
nat. i. miſtrat magiſteriū. Et rōnē hoꝝ ſubiūgēs dī. qm̄ doce-
re alios ē indulgerē. i. opa3 dare ꝓpe facultati. i. ſcie iuxta illō
Qui alium docet ⁊c. Notā. in littera cōmittitur gradatio
q color ē retoricus. ⁊ fit cū de ꝑcedenti voce ſubſequens for-
matur quaſi ꝑ gradū vocum vti in ħ metro. Quid leuiꝰ fumo
flamē. qd flamine vētus. qd vento mulier. qd muliere nihil.

Quarto ordināndū eſt vt hos alioſq3 ſibi alliciat.
vt cū oportunitaſ magiſtrādi affuerit. eorū intrinſeco
gaudeat aſpectu. Quid turpiꝰ quā primo inceptiōis
tpe ſolus deſtitui vt flauꝰ q ob ſui generis imperium
gazeq3 dn̄antis opulētiā cūctos ſibi redidit ſubiuga
ri. tpe vero cōcurſus elapſo raro reperit ſodalem q le
ge cōductiōis adheſit l3 inuitus: minas omnigenas
regaliter addendo. generoſitati tamen ꝯſentaneum
eſt ſcōm duplicem particione3 affinitatis magiſtrā
tis ſaltem ad tempus fouere preſentiam.

Quarto. Hic B. pōit q̄rtū documētū magiſtrādis necāriū.
Et duo facit. nā prio facit qȝ dcm̄ eſt. ſcdo exēplo dcā cōfir-
mat ibi. vt flauꝰ ⁊c. Et dicit. q̄rto ordināndū. i. ꝓuidēdū ē ipi
magr̄ando vt alliciat. i. hois ſuis moribꝰ atq3 beniuolētia at-
trahat nō ꝑcio coemat vt flauꝰ ipe fecerat. alliciat dico hos.
ſup. de qbꝰ i primo documēto ꝑdcm̄ ē. ⁊ alios q̄3 ꝑlimos. ⁊ ħ
iō vt cum oportunitas ſup. tpis mgr̄anti affuerit gaudeat eo
rum. ſ. ꝑdictoꝝ itrinſeco aſpectu. i. p̄ntia qm̄ qd ē turpiꝰ q̄3 de
ſtitui. i. derelinq ſolus ſup. ſine auditoꝝ cōſortio prio tpe in-
ceptiōis ſupple honoris magiſtraliſ. Et exemplum ponēs de

flauo dic̄. Relinq inq̄z vti flau⁹ ille ſcolaris q̄ tpe exordii. atq̄z noue iceptiōis ſue credidit ſubiugari ſibi cūctos ob iperiū. i. pratē gñis ſui atq̄z opulētiā. i. habūdātiā diuitis gaze. i. teſauri ſ3 qd elapſo tpe ↄcurſus. i. diſputatiōis magiſtrādoꝝ atq̄z examine raro repit ſodalē. q̄ de re adheſit legi. i. norme cōductiōis q̄zuis iuit⁹ addēdo regalr minas oigenas. i. oim geneꝝ. q. d. cū ſe flau⁹ ille iceptiōis tpe totalr derelictū videret: vt q̄ſi nullus ipſū pñtia honoraret. qd fecit. q̄s nō pmo beniuolētia allexerat tādem ꝑcio atq̄z minis ſibi coemit. Et ſubdens quoddā notādū inqt. tñ ↄſentaneū. i. rōni ↄſonu3 ē gñoſitati. i. nobilitati pp' duplicē ꝑtitionē affinitatis ↄfouere pñtiam magrandis ſaltē ad tps. ¶ No. gaze lingua pſaꝝ dicit diuitie vel theſaur⁹. Inde gazetū gazaꝝ repoſitorium. q̄rc ⁊ quedā ciuitas paleſtine gaza dicta eſt eo q̄ cambiſes pſaru3 rex theſauros ſuos illic poſuerit cum egiptiis bella intuliſſet.

¶ Quinto vt quorum gratia coronandus eſt. in fauore illorum ſcolas ſp peripatetice obambulet. curialiterq̄z opponat. proteruienteſq̄z acriter remordeat. diligentiuſq̄z pro tempore reſpondeat ne ſi muta fuerit voluntas. ignorantie imputetur cecitati vel arrogantie temeritati.

¶ Quinto vt. ⁊c. In hac pte hoc. ponit q̄ntū documētū nouiter mgrandis oportunū. Et duo facit nā pmo facit qđ dcm̄ eſt. ſcđo circa documētū ipſū notabile qđdā ſubiūgit ibi. nec l3 ſūma. Pria i duas. nā pmo documētū ip3 ponit. ſcđo proteruitatē circa documētū eē fugiēdā oñdit ibi. Multos ſiqde3. Et dicit pmo q̄nto loco ſup. ꝓſpiciēdū ē vt magrandus ipſe ſi honorē i ꝓmotiōe ſua cōſeq deſideret vt obābulet. i. circumambulet ꝑipatetice. i. ꝑipateticoꝝ more ſcolas illoꝝ mgroru3 quoꝝ gr̄a coronādus. i. titulo magiſterii iſigniēdus ē i honore. q3 ꝑ ⁊. opponat. ſ. dubia mouēdo atq̄z rñſionibꝫ replicando curialr. i. curioſe. atq̄z remordeat. ſ. arguat acriter ꝓteruientes. i. ꝓterue rñdētes. atq̄z rñdeat ꝓ tpe. i. cu3 tps rñdendi ipſū tetigerit diligēti⁹. ⁊ hoc ne ſi volūtas ſup. ſcolaris ꝓmouēdi muta fuerit ipulet ignorātie cecitati. vl' aſcribat temeritati arrogātie. i. ſupbie. ¶ No. phoꝝ varias fuiſſe ſectas alia q̄dē ſtoicoꝝ quoꝝ ꝑnceps zeno fuit ⁊ criſipp⁹. vt ait A. gelli⁹ ⁊ recitat Aug. 9. de ciui. ca. 4. Et ſeñ. dic̄ ad elbiā q̄ a zenone icepit rigida ſtoicoꝝ ſapia. Alia fuit ſecta achademicoꝝ ab achademica villa q̄ꝝ ꝑnceps erat Plato hi de ſingul' dubitātes nil affirmabāt certū quoꝝ opinionē ⁊ Eraclit⁹ vr ↄfirmare. Alia epicureoꝝ fuit ſecta ab epicuro athenieſe dcā q voluptatē ſūmū bonū poſuit vt inqt A. gelli⁹ li. 14. Ponit ēt duo bona. ſ. corp⁹ ſine dolore ⁊ alam ſine ꝑturbatiōe referēte ſene. epla. 67. ad lucillū. q̄ ſi i voluptate carnis fūdata ē reprobanda ē. ſi i voluptare mētis ſupportāda ⁊ ita poſuiſſe epicuꝝ ſene. atteſtat i li. de ↄſtātia ſapiētis. Eſt ēt alia phoꝝ ſecta q̄ peripateticoꝝ ē quā ari. cōdidit ſic dcā a peri qđ ē circū ⁊ patos calcās q̄ſi circū calcās vl' obābulās h⁹. n. ſecte phi ⁊ hoꝝ ꝑcipue. ari. deambulādo diſputabāt vl' ēt de ſcola ad ſcolam ambulando diſputabāt ⁊ ingrebant qd meli⁹ ſ... ſnie poſſent acqrere ⁊ adiungere. ⁊ ad tale ꝓpoſitum littera loquitur cu3 inquit ad illorum ſcolas peripatetice obambulet. ⁊c.

¶ Multos ſiquidem ob reſponſionis proteruitatem ſpeculantium licet inuite vidimus precipicio frui nō enim diſcentis intereſt probris affatibus ⁊ contumelioſis regentem incitare.

¶ Multos ſi. In hac pte hoc. monet ꝓteruitatē atq̄z temeritatē i ſupioribꝫ ſūmope ꝑcauēdā fore. Et primo facit h. ſcđo cām ſubiūgit. ibi. Nō. n. ⁊c. Et dic̄ nos hoc. vidim⁹ multos ſpeculātiū frui ꝑcipitio. i. cadētia a gradu dignitatis mgralis ob ꝓteruitatē rñſiōis. nō. n. itereſt diſcētis icitare. i. commouere regētē. i. magrm cōtumelioſis. q3 ꝑ ⁊. pbroſis. i. opprobrium igerentibꝫ affatibꝫ. quā ſicuti deus atq̄z parens ſic quoq̄z magiſter in honore ⁊ reuerētia retinēdus eſt qm̄ ipſis nullu3 pro acceptis equalē3 recōpenſari pōt. iuxta illud Diis parētibꝫ ⁊ magris nullum reddit equalēs. ¶ Notādū ꝓteruitas ꝓprie ē tam verbo q̄z facto crudelitas ⁊ terribilitas. In ꝓteruis hoc vicio notat⁹. vñ grecimus. Improbꝰ eſt aliqs verbis factiſq̄z proteruus. Et dr a pro vel pros ⁊ toruus ſicuti q nō ſcis in magrm iſurgere l3 vti in ſcđo capitulo de violentia eſt dcm̄. Sic neq̄z ēt in ipm verbis ꝓteruire qm̄ nō eſt digni⁹ ſcia qui ſcie inſurgit preceptori ibidem. quare ⁊c.

¶ Nec l3 ſumma familiaritate cōiūctus fuerit ipſius docentis ſecretis niſi iuſſus d3 inhiare. iuſſus vero iuite. Nōne fontini proteruitas zenocratis ſcrutinia aperuit edocta publice prius inſpexit: ſeque magiſtrari credidit ſi omne3 zenocratis abſtuliſſet mineruam qua ablata zenocrates ſtudere deſiit ablatiſq̄z Fontinus vti neſciens freneſi laborabat grandiori Proprio ergo diſcipulus labori confiſus alieno nunquam inuidebit honori.

¶ Nec l3. Hic hoc. poſt declaratū ſupius documētū qđdam notabile ſubiūgit dicēs. ſcolaris ipſe nō d3 ihiare ſecretis h̄ ē libris capſe ⁊ cubiculo. l3 ꝑ q̄zuis fuerit cōiūctus ſup. mgro ſuo ſūma familiaritate ⁊ h niſi iuſſus ⁊ ſi iuſſus tñ iuit⁹. Et inducēs q̄dā fōtinū zenocratis diſcipulū q mgri ſui ſecreta pſpiciēs ex his zenocratis totalē doctrinā adeptā arbitrabat. dicit. Nōne. i. nūquid ꝓteruitas fontini ſcolaris apuit ſcrutinia. i. ſecreta monimētoꝝ ſuoꝝ zenocratis illi⁹ mgri. atq̄z iſpexit pri⁹ edocta publice. ſ. i ſcolis. q3 ꝑ ⁊. credidit ſe magrari ex hac furtiua atq̄z ꝓteruā iſpectiōe ſecretoꝝ ſui mgri ⁊ nedū inſpectiōe ſ3 tūc cū abſtuliſſet ſup. furto oēm mineruā. i. ſapia3 libris ſuis cōmiſſa3 zenocratis. qđ ⁊ fcm̄ ē qm̄ oēs codices ſuos abſtulit. qd vltra ablatis ſingulis zenocratis libris zenocrates ipſe ſtudere deſiit. ſup. libroꝝ carētia. fōtin⁹ āt neſciēs. i. nō valēs vti ablatis. i. furto ſubtractis libris zenocratis laborabat poſtea freni. i. rabie mētis grādiori q̄z añ. Et ex his qđdā nota dignū ↄcludēs inqt q̄. i. pp ſupradcā diſcipulus q cunq̄z fuerit cōſiſus ꝓprio labore. ſ. ſtudii nunq̄z iuidebit honori alieno. Notandum ꝑut latina tradit auctoritas minerua dea eſt multarum inuentrix artiu3 ſicuti lanificii oliue ⁊ fabrice: ⁊ iō eam non incōgrue ꝓ ſapia poni licet hec etiam pallas dicta eſt a pallone tracie inſula vbi nutrita fuit: vel q: pallātē gigantem occidit. item ſcrutiniū eſt quicquid interius de aliqua ſcrutatur re ſic ꝓpha. Defecerunt ſcrutantes ſcrutinio ⁊c. item freneſis rabies eſt ⁊ dr a fratre qđ eſt furoris exagitatio a cerebro deſcendens vel aq. impedimento mentis freneſis dr q: greci frenās mentem dicunt ⁊c.

¶ Cum āt dies ſūmine promotionis affuerit: breui ſtemate cōpendioſoq̄z affatu veneranda cōmendetur ſociorū collectio. ſicq̄z ad honoris inicialis incrementa intrepide ꝓcedendū eſt decenti ornatu feſtiuo apparatu ſi facultas ſuppetat cūctis vel ad libitū eiuſdē ſaltē profeſſionis ſplendide procurato.

¶ Cu3 aūt. ⁊c. Hoc ē ſextū documētū circa mgrandos attendēdū. Et decent ꝑ eū ꝑparatoria dignitatis mgral'. Et duo facit hoc. i h documēto. nā pmo documentū pōit. ſcđo cautelā circa h ſubiūgit. tertio exēplū a cautela ſuſceptū ſubnectit. q̄rto qđdā notabile circa oia ip̄a pōit. ſcđa ibi. Caute. tertia ibi Stricto im⁹ q̄rta ibi. O q̄z felicis. Et dicit pmo. cū āt dies ſumme ꝓmotiōis ſup. ad gradū mgralē affuerit atq̄z ꝓmouēdus ipſe iā in cathedra magiſterii ſe ꝓmotiōis cā recepit tūc veneranda collectio. i. ↄgregatio ſocioꝝ ſuoꝝ ſp. ipm pñua ſua honoratiū cōmendet. i. laudet ab ipſo ꝓmouendo breui ſtemate. i. breuiarēga. atq̄z affatu. i. orone cōpendioſa atq̄z procedendum. i. accedēdu3 eſt intrepide ⁊ audacter ad incrementa initialis honoris ſup. magri ſic. ſ. ornatu. i. veſtimēto decēti ſup. ſue facultati apparatu. i. ꝑparatiōe ↄuiuali. feſtiuo. i. celebri apparatu in quā ꝓcurato. i. cōparato ſplēdide. i. honorifice cūctis ſup. tā ſue q̄z alterius ſecte magiſtris ⁊ ſcolaribus ⁊ hoc ſi facultas ſuppetit. uel ſubaudi ſi non ſufficiat donuta ... ad libitum. i. uoluntatem ſuam ſaltem magiſtris ⁊ ſcolari

bus vel ſoluꝫ magr̄is eiuſdeꝫ ſue ꝓfeſſionis.i.ſecte. Notādū circa h̄ ꝙ dicit breui ſermone collectionē ſocioꝝ laudari.tunc .n.vere laudamꝰ cuꝫ pauco ſermone magnitudinem rei extollimus qm̄ in multo ſermone raro mendacium raroqꝫ adulatio deeſt.hinc igitur catho. Parce laudato.bene parce quoniam nulla tam excelſa virtus eſt que dulcedine glorie nō tangat̄.vt refert ſeñ.⁊ Oui.de triſtibꝰ.deniqꝫ non ꝑuas aīo dat glīa vires.Et ſcd̄a facit pectora laudis amor.Qua ex re hieronimꝰ ad ſabinianū ſic inqt.Nāli ducimur malo ⁊ adulatoribꝫ nr̄is libēter fauemꝰ.Et q̄ꝫq̄ꝫ nos rñdeamꝰ indignos et calidus rubor ora ꝑfundat:tñ ad laudē ſui aīa ītrinſecꝰ letat̄. inde claudianꝰ gaudet.n.v̇tus teſtes ſibi iūgere muſas.Carmen amat qſqꝫ carmine digna gerit. Parce igit̄ laudādum eſt ⁊ laude inq̄ꝫ ſuffulta ludauiꝫ dignitate. Laudati merito atqꝫ rei q̄ laudat̄ magnitudine.Qd̄ ſi iſta nō affuerint nō laus ſꝫ adulatio fore maniſeſtū eſt.Irē ſtema quid ſit in ſuperioribus capitulis iam monſtratum eſt.quare ibi videas.

¶ Caute tñ cōſiderādū eſt cautiuſqꝫ inueſtigādū ante magiſterii elatōꝫ. vt primi āni decurſu ꝓpria poſſit ſuſtentari ſi opus fuerit facultate. Turpe ē eniꝫ ob reuerentiā tāti nominis prima frōte mendicare: vt ſtrictonīꝰ qui omnibꝰ ad magiſteriū ptinentibꝰ venerabiliter executꝰ.luce cepit tertia mendicare tantiqꝫ auſus mox eum penituit.Quid mirum.quaſi inſtantaneus deluſus abceſſit tanti honoris faſtigia nūquā deceterō confeſſus O quā felicis exitus veneranda eſt cōmendatio.

¶ Caute ꝯſide.⁊c. Hec ps a mltis cautela circa p̄cedēs documētꝫ aſſignari ſolet.meo tñ videre ꝯuenientiꝰ ſeptimū aſſignaret̄ documētū.Sꝫ qd de h̄ fuerit ſolertie cuiuſlꝫ recōmitto.h̄ tñ ꝯdm ē cū cautela ſupioris documēti fuerit:lr̄a hꝫ.caute tñ. Si vero documētū lr̄a hꝫ.Caute ēt.Et ſm p̄mā lr̄aꝫ h̄ dicit ꝯſiderādū tñ ē caute.i.ſapiēter.ſubaudi i his ⁊ circa ea q̄ i ſuperiori documēto edocta ſūt.cautiuſqꝫ inueſtigādū eſt añ elationē.i.ꝓmotionē magiſterii vt decurſu.i.curriculo p̄mi āni ſubaudi gradū magr̄alē ꝑ ſe ſeqntis.nouellꝰ iṗe magr̄ poſſit ſuſtētari facultate ꝓpria ſi opꝰ fuerit.n.ꝑ qꝛ turpe mēdicare .i.egere pria frōte.i.incōtinēti ob.i.pp reuerētiaꝫ tāti noīs.ſ. magiſterii.q.d.turpe nimiū ē ꝙ ſcolaris ꝓmouēdus i adeptione magr̄al' dignitatis tāta expēdat ꝙ q̄ꝫ cito gradū adeptus fuerit mēdicare cogat̄. Et exēplū ſubdēs de q̄dā ſtrictonio q expletis ⁊ executis venerabilr̄ ſplēdido ꝗ honorifice oibꝰ ad magiſteriū ꝑtinētibꝰ icepit mēdicare.i.egere tertia luce.i. tertia die ꝓxime ſeqnti.qꝫ ꝑ ⁊.penituit eū ipſo uale ē mox.i.ſtatī tāti auſus.i.tāte audatie q̄ ſupra vires facultatis aggrediebatur dignitatē magr̄alē.qd mir.i.q̄re cū non penituiſſet. Ipſe .n.ſtrictiōiꝰ deluſus.i.d̄riſus receſſit q̄ſi iſtātaneꝰ.i.incōtinēti qꝫ pio ⁊.nūq̄ꝫ cōfeſſus ē decetero faſtigia.i.ſūmitates tāti honoris. Et ide notādū q̄dā ponēs exclamat dicēs O q̄ꝫ.i.q̄ꝫtū eſt veneranda.i.reuerēda cōmēdatio felicis exitꝰ.i.felicis finis.ipſe.n.ē i quē oia ordinanda ſūt.ſi ḡ finis bonus ē totum laudabile ꝓbas ē q̄ de re nō icepte dictum ē. Exitꝰ acta ꝓbat. Et itē finis coronat.⁊ inſup a fine oia denominari.

¶ Capitulum ſextum:

Xpeditis his q̄ ad ſcolariū eruditioneꝫ digeſta ſūt dilucidādi moderatiōe obſuata.nec āgariat̄ lectorē ſmōis breuitate curamꝰ nec dilatiōe ꝯfundere.nūquā lucidiori ſtilo leuioriqꝫ ſtemate puſi.qm̄ nō ſolū diſcretis veꝝ ē rudibꝰ enigmatis ſerie poſtpoſita cōmēdatur.nūc ad magiorūꝫ venerabilem properādum eſt maieſtatem.

¶ Capitulum ſextum ⁊ vltimum.

Xpeditis his.⁊c. Hoc ē caplm ſextū ⁊ vltimū huiꝰ totalꝰ tractatꝰ q d̄ ſcolariū diſciplina ē.i q̄ poſt ea q̄ in ſupioribꝫ caplis edocuit Et ſignāter poſt q̄ꝫ ip ꝓxime p̄cedēti caplō determiauit de q̄buſdā documētis ad dignitatē magr̄alē.tū faciētibꝫ tuꝫ q̄ꝫ neceſſario reqſitis. Nūc ꝯſiter i h̄ vltio caplō principalr̄ de dignitate ipſa magr̄ali ⁊ q̄ ipſum circūſtāt ⁊ ꝯcōmitant ꝓſeq̄t. Et diuidit̄ h̄ totuꝫ caplm in tres ꝑtes p̄ncipales ſm tres magroꝝ maneries. In pria ꝑte nēpe determinat de pria magroꝝ ſpē ⁊ de his q̄ ipſos regulant ⁊ nō ſolū eos primos ſed ēt alios cuiuſcūqꝫ maneriei exiſtant.in ſcd̄a de ſcd̄a ibi. Extrema preſentis voluminis. In tertia de tertia ibi. Cū ob dulcoris.⁊c. Pria ps adhuc diuidit̄ i duas ꝑtes.nā p̄mo ꝯtinuat dicta dicēdis.ſcd̄o d̄ ſtatu norma atqꝫ regula magr̄antiū determinat ibi. Magroꝝ tal' ⁊c. itēꝫ p̄mo ponit itētionē ſuā reſpcū p̄cedētiū.ſcd̄o reſpectu ſequētiū ibi. Nūc ad.p̄mo facit qd̄ dcm̄ ē. Scd̄o modū p̄cedēdi obſeruādū oñdit ibi. Nec arguere tertio rōnē ſui ꝓceſſus ſubiūgit ibi. Qm̄ nō ſolū. Dicit ḡ prio expeditis illis q̄ ſe digeſta.i. diuiſim i ſupioribꝰ tradita ad eruditionē.i.iformationē ſcolariū ⁊ h̄ obſeruata moderatiōe.i.modeſtia dilucidādi.i. determinādi.⁊ qꝛ nos hoc.nō curamꝰ āgariare.i.cōſtrigere lectoreꝫ breuitate ſup.nr̄e editiōis nec ēt ꝯfūdere dilatiōe.i.ꝓlixitate.nō nūq̄ꝫ puſi leuiori ſtilo.i.mā atqꝫ lucidiori ſtemate.i.verboꝝ ornatu ⁊ h̄ qm̄ ſtilꝰ ſubaudi totiꝰ nr̄i tractatꝰ cōmēdat̄.i.tradit̄ nō ſolū diſcretis.i.eruditis veꝝ ꝑ ſꝫ ēt rudibꝰ.i.idoctis ⁊ hoc poſtpoſita.i.derelicta ſerie enigmatis.i.obſcuritatis. Qm̄ āt h̄ ita ſit ꝓperādū.i. accelerandū ē nūc.ſ.h̄ i loco ad venerabileꝫ maieſtatē magroꝝ ſubaudi determinādo de ſtatu eoꝝ atqꝫ norma ipos tā erga ſe q̄ꝫ erga alios regulāte. itē enigma enigmatis ſermo ē figuratiuꝰ vel obſcura locutio ſiue ſilitudo vl' qd̄ occulta vel obſcura q̄ difficile itelligit̄ niſi apiat̄ vt illd̄ iudicum. De comedēti exiuit cibꝰ ⁊ de forti egreſſa ē dulcedo ſignificans ex ore leonis fauum eſſe extractum.

¶ Magiſtrorū autēꝫ talis habeatur diuiſio. Tātorum quidā duabus vrbibus ceteris fulgentioribꝰ .ſ. rome ⁊ athenis cōmorātur vlterius nuſquā ꝓcedentes. niſi quantū fortuna ſuccedit eis vt altius venerētur. Alii predictorū obmittentes faſtigia locorū opidorum adiacentiū querūt emolumenta. Tum ꝓp nouercā diſcipline egeſtatem tum propter natalis patrie dulcorem renitentem.

¶ Magiſtroꝝ. In hac ꝑte hoc.poſtq̄ꝫ ſe ſupioribꝰ ꝯtinuauit nūc itētionē ꝓſeqt̄. Et duo facit.nā prio q̄ſdā magroꝝ diuiſiones p̄mittit.ſcd̄o normā atqꝫ ipos regulātem modū demonſtrat ibi Taliū nāqꝫ. Pria in duas nā prio ꝑſaꝫ diſtictioneꝫ magroꝝ p̄mittit.ſcd̄o ſcd̄m ſubiungit ibi. Tā iſtoꝝ q̄ꝫ ⁊c. Et dicit p̄mo ꝙ diuiſio magroꝝ habet̄ tal'.ſupple vt ſeqt̄.nā quidaꝫ magroꝝ morāt̄ duabꝰ vrbibꝰ excellentioribꝰ.i. clarioribꝰ ceteris.ſ.rome ⁊ athenis nūq̄ꝫ ꝓcedētes vlteriꝰ niſi forte inq̄ꝫtuꝫ fortuna ſuccedit.i.arridet vt eleuēt̄ altiꝰ.i.ad altiora vl' ſic nūq̄ꝫ ꝓcedētes vlteriꝰ.ſ.ab vrbibꝰ his.⁊ h̄ inq̄ꝫtū.i.q̄ꝫdiu fortuna ſuccedit eis vt altiꝰ eleuēt̄. Et vult dicere ꝙ q̄dā magiſtroꝝ ſūt q ſolū i vrbe romana atqꝫ athenieñ morā ſuaꝫ hn̄t. Alii aūt magr̄i ſūt q omittētes faſtigia.i.ſūmitates p̄dcārū vrbiū.ſ.rome ⁊ athenaꝝ.q̄rūt emolumēta.i.lucra oppidorū .i.caſtroꝝ ⁊ villaꝝ:vt ſic oppidū largo ſumat̄ vocabulo. oppidoꝝ inq̄ꝫ adiacētiuꝫ.ſ.p̄dictis vrbibꝰ duabꝰ ſubaudi vl' de lōge vel de ꝓpe diſtātiū. Et dico q̄rūt tñ.i.prio pp egeſtate ſupple remediādā egeſtatē dico nouercā.i.ꝯriā diſcipline nā vt ſepiꝰ dcm̄ ē nā nō ē ſufficiēs ſeipā ſpeculari ſine rebꝰ exterioribꝰ tū ēt.i.ſcd̄o q̄rūt emolumēta alioꝝ opidoꝝ pp dulcorem renitētē natal' ꝑrie.i.ꝑn̄i ſoli. Uult dicere ꝙ poſt eos mgros q vrbibꝰ rome atqꝫ athēis cōmorāt̄ ſunt alii magiſtri qui in oppidis ⁊ hoc quidā in oppidis natalis ſoli quidam vero in oppidis prorſus extraneis. Et de his omnibus ſuo ordine atqꝫ loco pertractabitur in ſequenti. ¶ Notandum ſicut plurime ꝑhoꝝ fuere ſecte.ſic ⁊ plurima ſtudioꝝ receptacula Cōmemorādo ergo hiſtoricoꝝ ſententia celebratiora doctrina tamē cōciliabula athenarum ſtudia ceteris preclariſſima extiterūt. que ⁊ ipſe hieronymus cōmendans inqt. Studio athēas aptiſſimas fore primo.n.leges ſtudiuꝫ id tradidit aliiſqꝫ ciuita-

tib⁹ iura trāſmiſit: in eo viguerunt pene oīa phie lumina quēadmodū tā lōge fama extitit diuulgatū. Poſt athenarū ſtudiū romanū floruit italicis phicis ꝯſtipatū. in q̄ iulius ceſar viguit. li. i. de vita ceſaris ibi. Catho floruit vt ait ſolin⁹ li. i. ibi. Virgili⁹ tuli⁹ ſeneca atq3 reliq multi plurimi valuerūt. Et hec duo ſtudia lr̄a ꝯmēdat. Eſt ⁊ aliud pariſienſe ſtudiū in ſuperiorib⁹ ſatis collaudatum. h3 autē etas modernoꝝ innumeras pene doctrinarum vrbes ſcolas quas ſi laudē aut vituperē neſcio cum virtus cōſtet in patenti atq3 extraneo nō indigeat ꝓclamatore. Itē emolumētum l3 ꝓprie molēdine lucrum ſit: ponitur tn̄ p quolibet lucro vel cōmoditate. Sic malachie tertio. Et quod emolumentum q2 cuſtodimus precepta eius.

¶ Tā iſtorū quā aliorū quidā rōne pulchre denominatiōis imperiū aſſumūt vt honorificentur. alii rōne intelligentie ignorātia eorū ne ꝯfundantur. Tertii ſubtilius ſpeculātes pp vtriuſq3 ptis incrementa magiſtralia cōtrahūt paludamēta.

¶ Tā iſtoꝝ. Hic pōit aliā magiſtroꝝ diſtinctionē dicens Magroꝝ eqdē in ciuitatib⁹ p̄fatis atq3 opidis circūiacētibus hītātiū. qdā magri ſūt q aſſumūt iperiū. i. gradū atq3 titulū magr̄alē rōne pulchre denoiatiōis. i. fame vt. ſ. ab hoīb⁹ honorent. Et hi ſūt qui ſolū gl'iā nōis querunt Alii aūt ſupple gradū aſſumunt ſupple magr̄alē rōne. i. ob cā3 itelligētie ⁊ h iō ne ꝯfūdant igr̄atia. Tertii vo ſunt q ſpeculātes ſubtili⁹ q̄3 ſapiores ꝯhūt paludamēta. i. honores q ꝓpe in his veſtimētis cōſiſtū magr̄alia. i. magrm oñdētia. Uult dicere tertii ſūt q magr̄alē dignitatē aſſumunt pp icremēta vtriuſq3 tpis ſupradcē. ſ. tā pp appere atq3 vt honore celebrētur q̄3 ꝓpp itelligētiā. Notādū q̄uis ſcire bonū ſit atq3 p̄ ceteris delectabile cū ſcia ipſa cūcta cōplectat atq3 nihil ignorare pmittat. ſcire tn̄ ipſū nō oīno laudabile ē qd ob fame gl'iam dūtaxat cōparat. l3. n. pulchrum ſit digito oñdere ⁊ dicere h ē. Juxta pſii flacci ſententiā. nō tn̄ ſcīt eſt. illud ergo ſcire eligēdū ē qd vitā virtuoſā comitat nō glie cupiditatē. Eſt igit ex his magroꝝ generib⁹ ſolū illud laudabile qd ob ignorantie nebulam depellendā ſcientie ſuſcipit incremēta. Itē paludamētum veſtis regū genus eſt q̄ vtebant ad oñdēdum bellū ꝓximo futuꝝ. Et dr̄ a palā q2 tūc olb⁹ palā bellum oñdebatur. Eſt q̄3 veſtimētū magr̄ale quo magiſtrandi iduūt ad futuroꝝ honoꝝ titulum oñdendum.

¶ Talium nāq3 quicūq3 venuſtatis aſſūpte ōbitiq3 officii velut emolumēta ꝓſeq. in vniuerſa morū honeſtate op3 vt polleat p̄clarius. vt ſit vtiq3 in ſermōe verax. in iudicio iuſtus. in cōſilio ꝓuidus. ⁊ in cōmiſſo fidelis cōſtās in vultu. pius in affatu virtutib⁹ inſignitus. bonitateq3 laudabilis exiſtat ſi qd vero cōtrariu acciderit. humane fragilitatis appetitu accidere ſolet. Cōuerſatiōe ꝗtā ſit hon⁹ Nulla ſiquidē res eſt magis pernicioſa diſcipulo vita magiſtri cōtumelioſa. infuſa enim videtur ſepiſſime confundi ex fetido vaſe quia fetidū vas aquas infuſas corrumpit.

¶ Taliū nā. In hac pte hoc. poſt ſupiorē magroꝝ diſtinctionē. nūc de q̄b3 norma atq3 mō ipſos regulāte tam in ſe q̄3 quo ad alios ſubiūgit. Et diuidit h pars i duas ptes. nā primo ponit hoc. pcepta qdā magros regulātia abſolute ⁊ q̄ ad ſe. ſcdō p cōparationē q̄ ad alios ſcda ibi. hec āt: prima adhuc i duas. nā primo facit qd dictum eſt ſcdō cām ſui dicti ſubiungit ibi. Nulla ſiquidē. Prima adhuc in duas. nā primo facit id qd dcm̄ eſt ſcdō ponit quandā excuſationē pdcā pcepta excuſantem. ibi. Si quid vero ⁊c. Et primo ponēs documēta ſtatū magri regulantia dicit q magr qcunq3 ipſe fuerit ſi velit proſequi emolumēta aſſumpte venuſtatis. i. honoris magiſtral'. q3 ꝓ ⁊ debiti officii op3. i. oportunū eſt vt polleat. i. reſplendeat clari⁹ in vniuerſa moꝝ honeſtate. vt. ſ. ſit in ſermone verax. in iudicio iuſtus ⁊c. lr̄a plana eſt. Et ſi qd ꝯrii accidat ſubaudi ſuperiorib⁹ hoc ſolet accidere appetitu humane fragilitatis. i. ipſa ſenſualitate. ipſa. n. debilis eſt ⁊ ad malum ꝓna. Et q2 debilis iō ipſā3 dbilitas moꝝ plerunq3 cōſeqtur. debilitatē. n. cōplexionis vt medicis viſū ē ſepius moꝝ ſeqt debilitas. Notandū licet magr oīa illa i ſe habeat q̄ forma docēdi ꝓtinet vti ſunt docēdi ꝯſideratio. exēploꝝ cōformitas ⁊ rurſam eloqūtia copioſa. hec tn̄ minime ſufficiunt niſi ea q̄ vbo docet ope inſtruat. hec enim optima ſapientia ē opa ſanis ꝯformare doctrinis. Uñ proſper. li. epigrāmatū. Nō ſatis ē dñi precepta euoluere lingua. Is meminit legis q memoꝝ ē opis. Turpe. n. ē vt inqt Lactantius li. de falſa ſapia. ad phiā pgere ⁊ phie ea nō agere. talis. n. vita nō vera ſed palliata eſt. Opa āt phie mores ſunt atq3 diuinitatis iſtituta. i qbus magrat⁹ ſic polleat vt diſcipulis nedū exēplo ſit ſed ⁊ decori. Nō aūt oium hoꝝ h ꝯīter annexa eſt cū dr̄. qm̄ nulla res ē diſcipulo magis pnicioſa. i. dānoſa q̄3 cōtumelioſa vita magri. n. ꝓ q2 nos Boe. vidim⁹ infuſa ex fetido. i. cōtaminato vaſe cōfundi idest corrumpi ſepiſſime. quoniā fetidum vas aq̄s corrūpit. q. d. ſicuti aq̄ corrūpūt vaſe fetido ſic ſcia doctore ꝯtumelioſo. Pro q̄ notādū q2 plrimi hodierni tpis ſūt ſapientū: q l3 doctrinis ſanis itēdāt vitā tn̄ brutalē ducūt ſicuti tangit Ari. i. ethi. q certe odio admodū hñdi ſūt exēplo Pacuuii q oēs tales tanto faſtidio tenuit vt nec vbo neq3 fcō cis cōicare dignū eſtimauit. put ponūt. Augelli⁹ atq3 Helinandus in cronicis de quib⁹ Lac. i lib. de falſa ſapia ſic ingt. Quidā ſub obtentu phie vitia ſua celantes vt ſunt ſophiſte. domi faciunt ea q̄ i ſcolis argūūt. ſicq3 docētum nec faciunt. ipſiq3 pceptis ſuis pōdus detrahunt. h tn̄ genus turpiſſimū ē. teſte Sene. ad lucil. eplā. 24. Turpe. n. ingt ē aliud loq ⁊ aliud ſentire. Et itē eplā. 44. h turpiſſimū eſt qd nob obiici ſolet vba nos phie n̄ opa tractare. Inde catho. Turpe ē doctori cū culpa redarguit ip3. Cū g̃ vita cuiuſq3 deſpicit ei⁹ q3 nece eſt vt doctrina deſpiciat vt vult Gre. i omel. 6. li. 2. Diſcāt ſermonib⁹ his viri prudētes docendi formā ſuoſq3 diſcipulos ſtudioſos fieri ſuadeant nō ſolum libros euoluendo ſed etiā mores cōponendo. Itē pernicies mors eſt vel interitus. Inde pnicioſus. a. um. damnoſum letiferum ⁊c.

¶ Hec āt ad anime docentis informationē digeſta ſūt. nūc de ceteris primariis nō dico de primo primis ſed de ſecundo primis differendum eſt.

¶ Hec āt. In hac pte hoc. poſtq̄3 poſuit documēta regulantia magros q̄ ad ſeipſū. nūc vo facit h idē q̄ ad alios. Et diuidit hec ps i duas ptes. nā pmo ponit normā magros regulantē q̄ ad diſcipulos. ſcdō q̄ ad alios a diſcipulis. ibi. Cū āt ob feſtiui tpis ⁊c. Pria i duas. nam pmo facit h q̄ ad moꝝ obſeruantiā. ſcdō quo ad ſubditoꝝ iformationē. ibi. Cū āt bone inqſitiōis. Prima adhuc in duas. nam pmo ſe dictis dicendiſq3 ꝯtinuat. ſcdō itētum ꝓſeqit. ibi. Tenet quoq3 doctor ⁊c. Et pmo ponit intētionem ſuam reſpectu pcedentium. ſcdō reſpectu ſequētium: ibi. nunc de ceteris. Et pmo dicit. oīa hec ſubaudi q̄ dicta ſunt. ſunt digeſta. i. declarata ⁊ tradita ad iformationē aie docentis ſubaudi q̄ ad moꝝ ſuoꝝ honeſtatē abſolute ⁊ i ſe nunc āt eſt differendum de ceteris pmariis. i. documentis ſupple ip3 regulantib⁹. n tn̄ dico de pmo pmis q2 d iſtis iā3 dcm̄ ē. ſ3 de ſcdō pmis. Sunt nēpe vltima reſpectu precedentiū ⁊ pma reſpectu ſequētiū: quare ⁊ ſecundario pma dr̄. Itē differo. i. diuerſis modis aperio.

¶ Tenetur quoq3 doctor erudiuus eſſe. manſuetus. rigidus antiquus non annis. non negligens. nec arrogans.

¶ Tenet. In hac pte ꝓſequit̃ Boe. de documētis regulantib⁹ ipſuꝫ magr̃m ꝑ cōparationē ad ſcolares. Et duo facit. nam primo facit hoc in generali. ſcd̃o in ſpeciali de quolibet ibi. Sit inquam eruditus. Et dicit primo ꝙ doctor tenetur eſſe eruditus manſuetus ⁊c. prout hec omnia in proceſſu declaranda ſunt. quare ſequitur.

¶ Sit inquā eruditus. prius eniꝫ oportet vt diſcat quā doceat. Triuii ſiquideꝫ cōparationeꝫ doctrine nouimus aſſiſtricem. Ualde vero abſurdum ē ⁊ iniquum vt imperiti peritis: nouelli antiquis: rudeſqꝫ preferantur emeritis.

¶ Sit inqꝫ. In hac parte ea q̄ premiſerat in gn̄ali nunc in ſpeciali ꝓſequit̃. Et diuidit̃ in tot quot in gn̄alitate p̄miſerat partes. Et ponens primo p̄muꝫ documentuꝫ dicit. ḡ Boe. inqꝫ. i. dixi ꝙ magr̃ ipſe ſit eruditus. i. doct⁹. Et rationem ānectens dicit eni ꝓ q: opꝫ. i. oportunum ē: ꝙ magiſter ipſe prius diſcat anteqꝫ diſcipulos ſuos doceat. Et ſciam triuialē circa hanc eruditionē maxime ꝓualere inſinuans eaꝫ recōmēdēdo dicit ſiqdē nos nouim⁹ cōparationē. i. acqſitioneꝫ doctrine triuii fore valde aptā aſſiſtricem ſup. in his. Et qd̄dā annectēs notādū dicit. valde. n. abſurdū eſt ⁊ iniquū ꝙ iperiti. i. indocti preferant̃ peritis. i. doctis. nouelli ſupple in ſcientiis antiqs ſup. ꝑferantur atqꝫ rudes. i. imbecilles emeritis. ¶ Notandū ꝙ aſcendens ad gradum magr̃aleꝫ opꝫ ꝙ ſcientiis ſubiiciat̃ alias caueat ne ſibi dicatur illud ad romanos. ii. Qui alios doces teipſum nō doceaſ. iō ſapie. 18. dr̃. Anteqꝫ loquaris. ſ. docendo diſce. ſ. audiendo. ⁊ iacobi tertio. Nolite plures magr̃i fieri. in hoc etiam canones ſatis concordare videntur. 59. diſt. Ordinarios ⁊. 61. diſt. Miſerum. ⁊. 16. q. i. Si quis clericatus. ⁊ extra de electiōe cum enim. Item eruditus. i. inſtructus quaſi extra ruditatem poſitus.

¶ Manſuetus. Quoniā qn̄qꝫ diſcipulorum elationeꝫ pati oportunū eſt. ergo māſuetudine vtendum eſt. Magiſter franco in manſuetudine prodeat in exemplum. qui ob diſcipulorum ſuorū nobilitate ſua vtentium irrefrenabilem arrogātiam laqueo ſe ſuſpendit ſapientius auteꝫ egiſſet ſi māſuetudine vſus fuiſſet.

¶ Manſuetus qm̄ diſci. Hic ponit ſm̄ documentum de manſuetudine magiſtroꝝ. Et duo facit. nam primo documentuꝫ ponit ſcd̃o exemplo ipſum corroborat. ibi. Magiſter franco. ⁊ dicit ꝙ magiſter ēt aliquo mō manſuetus eē dꝫ ſcolarib⁹. Et rōnem aſſignans dicit. qm̄ qn̄qꝫ oportunum eſt pati elationem diſcipuloꝝ ꝯſis etiā eſt manſuetudine vtendū. Uirtus. n. illa eſt q̄ iraſcibilitates reprimit et moderat̃ iras: quare ⁊ multoꝝ maloꝝ fomenta refrenat. q certe ſi vſus magiſter franco fuiſſet cuius exempluꝫ immediate ſubiungit. nō laqueo collū ſtrangulaſſet. hic. n. cum vidiſſet arrogantiam. i. ſuperbiam diſcipulorum vtentiuꝫ ſua nobilitate. arrogantiam dico: nō refrenabilem. i. corrigibileꝫ laqueo ſe ſuſpendit qui tamen ſapientius egiſſet ſi manſuetudine ac virtute vſus fuiſſet.

¶ Rigidus. In ſcolariū eniꝫ amplexu rigore frui cōmodiſſimuꝫ eſt vt ſic errātibus vindictā imponat. ſophiſtarū lites diſſoluat. oblatrantes remordeat: obloquētes reprimat. proteruientes caſtiget totāqꝫ determinationē dialeticam faciat.

¶ Rigidus in ſco. Hoc eſt tertium documētum de magiſtroꝝ rigiditate erga ſubditos. Et dicit ꝙ magiſter etiaꝫ dꝫ eſſe rigidus. i. durus ⁊ validus. Et dr̃ a rigeo riges. qm̄ frui. i. vti rigore. i. rigiditate in āplexu ſcolariū cōmodiſſimuꝫ eſt vt ſic erranib⁹. i. delinquentib⁹ imponat vindictaꝫ atqꝫ diſſoluat litem ſophiſtarū. i. diſputantiū. atqꝫ remordeat. i. puniat oblatrantes. i. cōtinue cōtra ceteros rixātes ⁊ a canibus ſumptū ē. ſilr̃ ⁊ reprimat obloquētes. i. ipos diffamātes. atqꝫ caſtiget virga rectitudinis ꝓteruientes. i. ꝓteruuꝫ qd̄ attētantes. ⁊ ſic faciat totaꝫ determinationem i. illā oēm q̄ inter ſcolares tā ex parte moꝝ q̄ꝫ etiā doctrinaruꝫ facienda ē. faciat dialecticaꝫ. i. ad utrāqꝫ arguendo parteꝫ ut. ſ. plene diſcutiat̃ hinc inde: poſteaqꝫ determinet ⁊ faciat quēadmodū p̄miſſum ē. ¶ Nota magiſtrum fore rigidum hoc eo mō intelligendū eſt quo canones intelligunt. ſit inqꝫ rigidus ita tñ ut non aſſit ſeuicia. i. nimiꝫ corrigendo hoc eſt verberando aſpere. i. talis nempe rigiditas culpe iputāda ē. Leuis nempe caſtigatio ſolum magiſtris permiſſa eſt extra de homici. c. ad audientiā. ⁊. 24. q. 6. c. primo. ⁊ hinc ē ꝙ ſi leui ꝑcuſſiōe ſcolaris moriatur magiſter nō teneret̃ vt vult vicentius. ⁊ hoc ſi ſanus ē pulcer ⁊ robuſtus. ſecus aūt ſi tener. q: iā nō eſt leuis ꝑcuſſio ff. ad. l. acq. l. qua actiōe. §. ſi quis. hoc etiam notatur ī decre. cum in magiſtrum. extra. de elec.

¶ Antiquus vero nō annis ſed ꝑpetua ſcia. ſi vero vtrumqꝫ affuerit ſanior conditio erit.

¶ Sit antiquus. Hoc eſt quartū documentuꝫ qd̄ ē d̄ magiſtrorum longa expertētia ⁊ ꝑpetuali ſcientia. Et dicit magiſter etiaꝫ ſit antiquus. i. experientia ſuffultus. ⁊ hoc bene inuens dicit. antiquus qdē non annis ſed ꝑpetuali ſcia. i. ſcia firmiter in eo radicata. ſed tñ ſi vtrumqꝫ fuerit. ſ. antiquitas cū ſcia ꝯditio ſua erit ſanior. ¶ Notandū ꝑ h̄ ꝙ dicit antiquū fore magiſtruꝫ vult ipſum longa experientia in doctrinis atqꝫ docendi forma fore exercitatū. In doctrinis vti in primo documēto edoctū eſt. In docendi aūt forma. vt. ſ. doceat recte ⁊ artificialiter vnūquēqꝫ ſm̄ ſuā capacitatē ⁊ ſm̄ cuiuſlibet artis exigentiā. Et hanc docendi formaꝫ optime tangit paladius lib. i. de agricultura cū inquit. Pars prima prudentie eſt vt cōſideres ꝑſonam eius cui ꝑcepturus es. Nam ſtultū eſt ruſticos peritiſſimorum viroꝝ alloq̄ ſtilo. hec ille. vt ergo qs bene doceat expedit vt modū audienti vtilē exquirat eiuſqꝫ capacitatem etatē ⁊ ſenſum ꝯcernat. nec inſtruere incipiat artes ſed primo mutuat partes. ⁊ hinc ſumptum eſt vulgare illud. Artes poſt partes veteres didicere magiſtri.

¶ Non negligens Quoniā ſicut i vnoquoqꝫ opere mater inuenitur conſtantia. ita vniuerſe doctrine ⁊ diſcipline nouerca eſt negligētia. Oportun⁹ enim eſſet mechanice deſeruire arti quam negligentia iugo onerari.

¶ Non negligens. Hoc eſt qntuꝫ documentoꝝ qd̄ eſt de magiſtroꝝ ꝑſeuerantia. Et dicit. Magr̃ nullo mō negligēs exiſtat ſed perſeuerās. qm̄ ſicut in vnoquoqꝫ opere inuenitur cōſtantia ⁊ diligētia veluti mater. ita ēt per cōtrarium vniuerſe doctrine ⁊ diſcipline nouerca eſt. i. inimica negligentia: q̄ fit vt deſeruire mechanice ſcie eſt oportun⁹ quā onerari iugo negligentie. ¶ Notandū vt piger indignus bonis eſt. Nā q ſolicitudinē nō hꝫ nullo meret̃ beneficio dotari. ad hoc. n. natus eſt hō vt laboret corpore ꝓ victu: mente ꝓ virtutibus atqꝫ nō ſolū ſibiipſi ſed vt Plato ait ad Architam p̄rie atqꝫ amicis pigricia eni multos facit īfideles eo ꝙ incepta ſalubria cōtinuare formidat. Et hi ſolū molles ſunt vt vult ariſto. ipſe quarto ethicoruꝫ vbi dicit. Mollicies eſt fugere laborioſa hec aūt ipſis magr̃is ſūme cauenda eſt. atqꝫ ēt ꝑſeuerantia equo animo firmiter amplexanda. quaqꝫ amplexata atqꝫ etiā retenta honores virtutes ſcie diuitie ſolēt adipiſci. Tardis. n. mentib⁹ non facile virtus cōmitit̃ teſte Tullio lib. 4. tuſculanaꝝ qōnū. Et virgilius in bucolicis. Tarde venere bubulci. Omnis nempe tardus brauio caret.

¶ Non ſit arrogās. quoniā vinaꝝ paupeꝝ ſcintillula extinguitur magiſtrantis arrogantia voluntaſqꝫ diſcendi diuitibus ſequeſtratur. quoniaꝫ ar

rogãtiſ magr̃i ſedulitaſ nũq̃ȝ fideliter hoīeȝ iſtruxit.

¶ Non ſit arrogans. Hoc eſt documentum ſextum quo ſuadetur arrogantia fore vitanda magiſtris. Et duo facit Boe. circa h̄ documentum. nam primo oſtendit arrogantiam ſummopere vitandaȝ fore ſcḋo demōſtrat qui ſunt hi magiſtri qui arrogantiam conſonent ibi. Hi ſunt ⁊ dicit ꝙ magiſter nullo modo arrogans exiſtat quoniam arrogantia nullum penitus erga diſcipulos bonuȝ operata eſt ⁊ h̄ oſtendit tam circa pauperes q̃ȝ diuites: Et dicit quoniam viuax ſcintillula .i. amor ſciendi pauperis extinguitur arrogantia magiſtratus. ⁊ hoc quo ad pauperes dictum eſt. qȝ p. ⁊ voluntas diſcendi ſequeſtratur .i. ſeparatur a diuitib' ſubaudi ipſa arrogantia. quoniam ſedulitas .i. diligentia arrogantis magiſtri nunq̃ȝ inſtruxit hoīeȝ fideliter. Itē arrogans ſuperbus iactator elatus ⁊ inflatus idem differt tñ arrogantia a ſuperbia inanis eſt gloria de eo qḋ quis habet ſed arrogantia de eo qḋ nō habet ⁊ cuȝ quis credit ea ſcire que neſcit vel habere que non habet ſepe tamē apud hec duo confundentur.

¶ Hi ſunt q id qḋ ſciunt hũiliter docere ꝯtemnũt ⁊ q̃ rōne ſapiũt recte mōſtrare nequeũt. qm̃ in faſtigio poſiti mentis merentium deſpiciunt. nec in datoreȝ ſciētie cāȝ referunt: ſȝ ꝓpriā in ſe reſpiciũt excellentiam. Hi ēt ſunt q fimbrias dilatant phylateria magnificāt. in publicis ſpectaculis eminētiora ſedilia q̃rũt ⁊ ab omnib' rabi nomine vocari ⁊ ſalutari deſiderāt: Tales ſiq deȝ omniũ bonoꝝ collectio iure ſedulitatis ablato a ſe relegabit.

¶ Hi ſunt qui id qḋ ſciunt humiliter docere contemnũt. In hac parte oſtendit qui ſunt magiſtri hoc vitio arrogantie notati. Et duo facit ſecundum duas maneries arrogātie quarum vna in docendo eſt, ſecunda in ortu. ſecūda ibi Hi etiam ſunt. Et dicit hi ſupple magiſtri arrogantes ſūt qui contemnunt docere humiliter ea que ſciunt ⁊ nolunt monſtrare recte ea que ſapiunt. quoniam poſiti in faſtigio .i. ſuperbia ⁊ faſtu deſpiciunt mentes merētium .i. deſiderātium doctrinam faſtidiendo .i. quaſi faſtidium eis ingerāt hi etiam arrogantes nec referunt cauſam ſue ſcientie .i. deum glorioſum a quo omne datum optimum ⁊ omne donum perfectum. Joan. i. hic .n. affluenter omnia tribuit ⁊ non improperat. tribuitqȝ plus q̃ȝ rogat. In hũc dico nō referunt cauſam ſue ſcientie ſed reſpiciunt propriam excellentiam in ſe ſolum exiſtimantes ea que ſciunt propria ſcire excellentia. Et inde ſecundos arrogantes proſequitur dicens. Hic etiam ſup. arrogantes ſunt qui dilatant. extendunt fimbrias .ſ. veſtimentorum appetunt .n. cuȝ quotidie epulari ſplendide atque indui purpura ⁊ biſſo vt eis dicatur ecce rabi. vel ſic dilatant .i. rotundo ore manifeſtant ⁊ declarant fimbrias .i. ſcientias ſuas ⁊ magnificant phylateria ſua .i. vanas ſuas arrogantias. Sunt enim phylaterie proprie breuicella in quibus quondam ſcribebatur lex ⁊ ſcrebatur. quas deferebant ante frontem vel pectus vt ſic ipſi viderentur religioſi ſed hoc non fiebat niſi cauſa iactantie. ⁊ huiuſmodi ſimilitudinem loquitur in littera ⁊ ſūt verba ſumpta Mathei. 23. Dilatant. enim phylateria ſua ⁊ magnificant fimbrias. Hi etiam ſunt qui querunt ſedilia .i. eſt recubitus eminentiores .i. prima in publicis ſpectaculis atqȝ deſiderant ſalutari .i. ſalutando vocari nomine rabi .i. magiſtri. ⁊ ſubdit omnis collectio .i. cetus horum ſcolarium relegabit .i. ſeparabit tales .ſ. arrogātes a ſe ⁊ hoc ablato .i. remoto iure ſedulitatis ⁊ ſcientie. ¶ Notandum quod arrogantes hi de quibus littera ſonat ypocritarum quaſi pelle ſugueſtiũtur q ſalutatiōes appetũt i foro atqȝ primos recubit' in ꝯuiuio: laudes amant iactantiaſqȝ faciliter ꝓducũt. adulari gl'iant a q̃libȝ reuereri expectāt qcqd agūt arbitrant bonū corrigi nolūt. Arbitrātur .i. ꝓprio ſenſu ſe regere poſſe. Rurſuſqȝ eoꝝ tanta eſt temeritas vt oīa ſum āt nihilqȝ difficile arbitrātur. hoꝝ certe inutilis labor eſt diligentia friuola fructū nō capiunt ex opib' ſuis ſȝ potius detrimentuȝ. vñ Ouidius metha. 13. lib. Et obeſt ſua gl'ia multis. iō mathe' in thobia. Non crede titulis fame te ꝯſule credeqȝ menti. ⁊ Martia. coquus. Nunc volo laudari q ſine morte pt. Iteȝ fimbria in ſupiorib' caplis expoſituȝ ē. Itē relegare .i. remittere. Itē eſt in exiliū dānare vl' ꝓcul legare ⁊ ꝓducit le. vñ in thobia. Nate canēda cane ſectare ſectāda. relega cria. vas mētis purificare ſtude. ⁊c.

¶ Cum āt bone inquiſitiōis tyro legendi cā ſcolas intrauerit. rigore intrinſecus aſſumpto cōſiderandū eſt vt aurore tpe cōtinuo ſubmiſſa voce incipiat ore rotundo mediocriter aſcendendo. niſi magna vrgeat neceſſitas expectando.

¶ Cum aūt. In hac parte ipſe boe. poſtq̃ȝ poſuit p̄cepta magr̃os regulantia taȝ quoad ſe q̃ȝ quo ad alios ⁊ hoc q̃ ad moruȝ atqȝ norme honeſtatem. hic facit h̄ ideȝ quo ad doctrine adminiſtrationeȝ. Et diuiditur hec pars in duas partes ſm ꝙ duplex eſt doctrie adminiſtratio. Eſt .n. vna ꝑ moduȝ lectiōis atqȝ declaratiōis. Alia vero per moduȝ argumētatiōis. In p̄ma ergo parte determinat de norma magr̃os regulanti circa ſcolariū informationem q̃ in lectura cōſiſtit. ſcḋo facit h̄ idem circa eaȝ informationē q̃ i diſputatiōe radicat: ſcḋa ibi. Si cauſa differendi ⁊c. Prīa adhuc i duas. nam p̄mo facit qḋ dcm̄ eſt ſcḋo cām dicti ſubiungit ibi. Qm̄ ſi magr̃at' ⁊c. Et dicit p̄mo tuȝ tiro .i. nouellus magr̃ bone inqſitiōis .i. doctrine ⁊ ſcie intrauerit ſcolas cauſa legendi ꝯſideranduȝ ē. ſup. ab ipſo magr̃o vt aſſumpto rigore itrinſec' ſup. queādmoduȝ p̄dcm̄ ē cū dicebat ſupra in codeȝ caplo ſit rigidus: h̄' g° rigore aſſumpto tpe aurore .i. matutino incipiat ſup. lectionem ꝯtinuo ſubmiſſa voce .i. voce baſſa aſcendendo tñ mediocrit. ore rotundo .i. pleno ⁊ h̄ expectando neminē niſi maxima neceſſitas vrgeat .i. icūbat. ¶ Notandum ē circa hoc documentum boetii ſūmopere ꝯſiderandū ē ne ante ipſaȝ inceptioneȝ hmōi diuini dimittat iploratio auxilii q ſolus deus eſt q diuitias ſue ſapientie infudit in aīas ſapientuȝ. Et tribuit ſtudentib' grãȝ cognoſcēdi cui nihil ē difficile. ⁊ ſine quo nihil poſſibile eſt poſſideri vt in ipō ꝓlogo de regimine p̄ncipum dr̃. Et omne datuȝ optimuȝ ⁊ oē donuȝ ꝑfectum deſurſum ē a patre luminuȝ deſcendēs vt inquit ſcriptura. ⁊ Augu. Nemo tā eruditus nemo tā doct' qui ſupna illuſtratiōe nō indigeat. Et gre. Niſi intus ſit q doceat in vanuȝ lingua doctoris laborat. iō pħia volens oſtendere .ſ. in quo vera exiſtat btitudo apud boetium li. 3. ꝓſa. 9. de ꝯſolatiōe diuinū monet inuocare auxilium quo certe p̄termiſſio nullum rite fundat exordium. qḋ obſeruantes maiores nr̃i ſp in aggrediendis arduis diuinum implorarunt auxilium. ſic ⁊ Plato incepturus geniturā ſenſib' mūdi inqt veꝝ mi Socrate. nā cum oīb' mos ſit ⁊ quaſi qdā religio ⁊c. preclari auxilio diuinitatē ⁊c. ſit ergo meis p̄cibus, cōprehenſum maxime qdem vt ea dicant a nob q̃ placeant deo ⁊c. ⁊ hali abenragel. grãs viuo deo ⁊c. ſic Ouidius primo metha. dii ceptis nam uos mutaſtis ⁊ illas aſpiratue meis ⁊c. ſic ⁊ reliq pene oēs. Aiaduertat igit magiſter ut añq̃ȝ ea peragat q̄ hoc precepto docent deo ſupplicet auxiliatori omnium cordium illuminatori. Item Tyro in ſuperioribus capitulis declaratum eſt. Aurora dicit initium diei clareſcentis uel primus ſplendor aeris qui grece eous dicitur. unde Uirgilius de roſis. Strictior eous precefferat aura iugales ⁊c.

¶ Quonīā ſi magiſtrat' diligentia aliquos vltra ꝺbiti tpis ſpaciū expectare p̄ſūpſerit hos ſiquideȝ pigricie mora confundit. ireqȝ ſe rancorē cōminuet. Cum autem pigricie diſcipulus dormitationis artifex magiſtri nouerit ſedulitatem: aut maturius feſtinabit aut pudore cōfuſus in huius op

probrium dormitabit.
¶ Qm̄ ſi magiſtratis diligētia. In hac pte Boe. cāſ ſui
dcī ſbiūgit. Et diuidit ī duas ptes. naʒ pmo facit qđ dcm̄
ē. ſo exēplo dcā ꝯfirmat ibi. Sʒ nō faciat. Pria adhuc in
duaſ ſʒ ꝙ duas cāſ aſſignat. ſa ibi. Cū āt ꝛc. Et dicit ꝙ ſi
magſtat⁹ diligētia ꝑſūpſerit: expectaſ aliq̄s vltra ſpacium
debiti tpis hec forte duo mala ꝯtingeſ pūt. ſ. qꝛ ipſe forte
magſ ꝯſūdet hos. i. q̄s expectat mora pigricie. q. d. cū for
te magſ illos expectabit pſit ipſi hāc pigritiā ī ꝯſuetudinē
ſibi traheſ cogitātes magſos eos ſicuti ſemel ſic ꝛ ꝯtinuo
expectaſ. Et h̄ pmū malū ē expectatōe hmōi ꝓuentuꝝ. ſʒ
dō ē qꝛ forte expectatōe hmōi magſ iracūdia tumoraſ atqʒ
repleſ atqʒ ſe cōminuet ex hinc rācore ire hmōi vt ſic cete
ris ñ tā ꝓſicue ꝛ tā viriliter lecta declaraſ poſſit ſicuti face
ret ſi ira eū ñ cōminuiſſet. Deide pōit ſaʒ cāʒ. Et dicit ma
giſter ēt ñ dʒ expectaſ aliq̄s qm̄ cū diſcipul⁹ artifex dormi
tatōis ꝛ pigriciei nouerit ſedulitatē. i. curioſitatem magſ
aūt ſeſtinabit ſe maturi⁹. i. citi⁹ qꝛ vēiet ad horā debitā aut
certe ꝯfuſus pudore ſupple ob riſuʒ ſocioꝝ dormitabit in
obprobriū hmōi. ¶ Not. ē circa h̄ vbi dr̄ ire q̄ʒ rācore ſe
cōminuet. Ira ē q̄ ſola aiūʒ pturbat atqʒ ſenſū diſcernere
veꝝ ñ pmittit ſeſt. i. ſp iratis āguſtia. vñ Tul. ī offo ex mar
cello. Iracūdia inqt ꝯſilioꝝ inimica. iō epicur⁹. Ira iſaniā
gignit q̄re ſūmope curāda atqʒ ipediēda ē atqʒ ea q̄ ipſā in
ducūt. vñ. Ora. ī epl̄a. ꝛ. Ira furor breuis ē aiūʒ rege q niſi
paret. Impat hūc frenis hūc tu cōpeſce cathenis. Itē ran
cor dr̄ idignatio dolor amaricatio ꝛ amaritudo mētis. ide
rancoroſus ꝛ rancoroſitas ꝛc. Item dormitare frequenta
tiuum a dormio. ꝛ eſt ſub pigritia dormire. vnde pbia. Ec
ce non dormitabit neqʒ dormiet ꝛc.

¶ Sʒ ñ faciat aſſuer⁹ poeta pcipit quē dromōiſ ca
ſtoris diſcipulſ pigricies neqt in riſū excitare eo vo
more quotidiāo ad primā ſtertēte vnguib⁹ ſcabris
mbratix muſicū melos agentib⁹: oclisqʒ lipientib⁹
lucemqʒ explorātib⁹ matutini laboris. in ſcolisqʒ
ne res pagatur ꝯſortib⁹ aduenientib⁹ ſic dicebat.
Lucis rubore diei aurore ne adhuc ꝯfunditur. Il
lis itaqʒ negātib⁹ mediā ptēʒ diei crebeꝛrime ſō-
nolent⁹ expleuit gr̄as dō agendo: maluit. n. ſāi ca
pitꝭ hr̄e duritieʒ q̄ʒ inſani peritiā. Si vō meridiāe
diſputatiōi plerūqʒ adeſſet natiuū moreʒ exceder
neſciens naſo vigilāte ſtertebat: affinibuſqʒ ob por
cine corroſiōis ſtrepitū pbebat faſtidia. dū aliqñ
olera ſcdas ei⁹ delitias hauriet ora hiatui lūina ſō
no cōmiſit. Man⁹ vero lʒ ſordida in catino aliqd
pndebat: ſʒ ſopor ei nociu⁹ extitit dū cibaria incar
cerare q̄ſiuit. ad quēʒ fructū maturitatis. O mar
ciane ſociorum cariſſime creditis hunc peruenire
veſtra ſiquidem nouit intentio.

¶ Sʒ non faciat aſſuer⁹ poeta. In hac pte B. exēplū qđ
da circa pdcā ſbiūgit. Et pmo ꝓponit ipʒ exēplū ſo cū ꝓ
ſeqt ibi. eo vo. Et dicit magr̄ in quā māe vt pdcm̄ ē icipiet
neqʒ ſcholares q̄ qʒ expectabit rōnib⁹ ſupradictis. neqʒ fa
ciat vti aſſuer⁹ poeta fecerat quē pigricies dormitōis diſci
puli caſtoris nequit excitaſ i riſū. i. deriſionē. Et ide exem
plū ſuū ꝓſequēs duo facit. nā pmo dicit quō ſe dromō ge
rebat ī exercitio ſcolaſtico. ſo quō i mēſa ſe geſtabit ibi. Dū
aliqñ pmo i duas n ā pmo dicit quō ſe i mane geſſerat. ſo
quō media die ibi. ſi vō. Itē prio ſaē qđ dcm̄ ē. ſcdo quā
dā falſā cautelā q̄ vſus fuit ſbiūgit ibi. Maluit ꝛc. Et di-
cit eo eniʒ ſup. dromōe quotidiāo more ſtertēte. ad pmā vſ
qʒ ad illā horā q̄ pma caniſ. ꝛ h̄ vnguib⁹ ſcabris. i. ſcabio
ſis ꝛ aſpis agitātib⁹. i. ſcalpēdo faciētib⁹ mēbratiʒ. i. p mē
bra. muſicū melos. i. ſonū q̄ſi muſicū qꝛ ſe ſcalpēdo q̄ſi muſi

cam armoniā ꝯcitabat. ꝛ ſilr̄ exſis lippientib⁹ oculis atqʒ
explorantib⁹ ſupple nūc aptis nunc iteꝝ clauſis. luceʒ ma
tutini laboris. i. matutine lectōis. aiebat. i. dicebat ſic ſup.
vt ſeqt ꝯſortib⁹ ſuis aduenietib⁹. aiebat inq̄ʒ ne. i. nunqd
adhuc res. i. lectio matutina pagiſ. i. ſit i ſcolis. ne. i. nun
ad ꝯfundiſ adhuc rubor aurore rubore luciſ diei. q. d. ē
adhuc dies. qđ vltra negantib⁹ illis. ſ. cōſocijs ipe dro. ō
ſomnolētus. i. plenus ſōno. expleuit. i. cōpleuit vl̄ expoſi
creberrime. i. ſepiſſime ita. ſ. dormiēdo mediaʒ ptem die
. i. vſqʒ ad meridiē. ꝛ h̄ agendo. i. referēdo gr̄as deo qꝛ tā
bn̄ tanq̄ʒ ſuauiter in ſomnis mēbra reſonuiſſet. ꝛ cautelaʒ
ſuaʒ falſam ſubiungēs dicit. maluit. n. ſubaudi dromō ip
. ſ. magis voluit hr̄e duriciē. i. obtuſitatē ſani capitis q̄ʒ
peritiā. i. ſapiam inſani. Deīn ponit quō ipe dromō ſe cir
ca diē mediam gerebat. vñ dicit ſi acciderat ꝙ idē dromō
ītereſſet diſputatiōi meridiane ipe neſciēs excedere. i. ſupe
rare vl̄ puenire morē natiuuʒ. i. innatum q̄ nece erat vt dor
miret cōtinuo ſtertebat. i. dormitabat ſolo naſo vigilante.
alia lr̄a hʒ vigente. i. ſtertēdo reſonāte. q̄ʒ ꝑ ꝛ. pbebat faſti-
dia. i. nauſeā atqʒ tediuʒ affinib⁹. i. ꝯſocijs ob ſtrepitū por
cine corroſiōis ꝛ h̄ p ſilitudinē dcm̄ ē. Poſtremo oſtendit
quō h̄ dromon ī menſa ſe hēbat ꝛ dic ꝙ dum h̄ dromō ad
menſam extitiſſet tanto ſomno dedit⁹ extitit vt dū hauriret
ꝓ ſorberet olera. i. caules exiſtentia ſecundas delitias eius
cōmiſit ora hiatu. i. voragini ꝛ cōmiſit lumina ſomno vel o
ꝓ ſed lʒ man⁹ ſordida prendebat aliqd ī catino. i. diſco. tm̄
ſopor. i. ſōnus extitit ei nociuus dū q̄ſiuit icarcerare. i. de-
glutire cibaria qꝛ tm̄ ſōn⁹ eū oppreſſerat vt q̄cūqʒ icepiſſet
ſōno retraheref. q̄re alloquēs. Bo. martianū dicit. o mar
ciane cariſſime ſocioꝝ ſiquidem ꝓ certe vr̄a intentio nouit
ad quē fructū maturitatis. i. laboris ſui creditis puenire
hunc dromonem. q. d. imo nouit qꝛ ad nullū fructum vn-
q̄ʒ ptingere valebit. ¶ No. circa h̄ exemplum ꝙ ſi ſomnus
moderat⁹ bon⁹ eſt. pigritia tm̄ moderata peſſima. qm̄ pi-
gri ſe ſuaqʒ negligūt ꝛ veluti bruta i fecib⁹ ſuoꝝ delictoꝝ
deuoluūſ. oium. n. vitioꝝ fomentum ſōnolentia eſt. vñ ca
to. Nā diu. ꝗes ꝛc. quare ꝛ Oui. ſōnolētos arguēs. li. ꝛ. ſi
ne titulo i h̄ vba ꝓrūpit. Infelix tota q̄cunqʒ q̄ſcere nocte
Suſtines: ꝛ ſōnos pmia magna vocas. ꝛ item O male p-
ſto q̄es o ſp ōdita ſōno. Pectora nuda bono. q̄ſtis pares
ipſe ruinis Quē nox ſola tenet neſcit vigilare periclo. hoc
ſōnolentos perſius excitat ſatira. 5. his verbis. Mane pi
ger ſtertis ſurge inqt auaricia. eya ſurge. Negas inſtar ſur
ge inqs nō q̄o. ſurge. En qd agam rogitis enſa pdum ad-
uehe ponto. Caſtoreum ſtuppas hebenuʒ thus lubrica co
ha. Tolle recens primus pipere ꝛ ſic lente camelo. Vert e
aliqd iura. q. d. poeta Surge piger ſurge. qꝛ inſtat ſurgen
di rō. Morem quoqʒ ſōnolentoꝝ q̄ſi exemplo ꝓpoſito cō
formem ganfredus in poetria aptiſſime cōſcripſerat. inqt
. n. Sciſne moram pigri ſi mane vocetur obaudit. Si citeſ
adhuc iterata voce ſonora. Nare vigil ſtertit. tandē clamo
re coact⁹. Ore tm̄ lento linguā mouēs ꝛ mihi qd vis. Inqt
ſurge veni nox ē pmitte q̄ſcam. Immo dies eſt ſurge. de-
mens en ego ſurgo. Clade ſequar. nec euʒ ſeqtur: quem ne
gligit. ꝛ tu. Nō venies. dudum veniſſet ſed mihi veſtes. q̄
ro nec inuenio. nihil eſt te birria noni. Surge cito. d'ſe cu
ſum pſto. nec tm̄. imo vel caput huc vel illuc vētit. vel na-
chia ſcalpit. vl̄ mēbra in lōgum diſtendit. ſic ſibi q̄ſidē. Aū
libet morulas q̄rit ſp venit ore. Nō pede. ſit veniens nun
q̄ʒ venit ille coact⁹. Forte mouens greſſuʒ trahit a teſtudi
ne motum. h̄ ille. Nec tm̄ reprehendenda eſt debita natu e q
es. qꝛ teſte Oratio in poetria. ꝛ q̄nqʒ bonus dormitat ho
merus ꝛc. Item ſtertere verbum ſupinis caret. i. naribus
dormiendo reſonare. vñ ꝛ ſepe pro dormire ponitur. Iteʒ
ſcaber bra. brum. i. aſper ſcabioſus. ſcabidus. Item cati-
num licet ſm Iſidorum ſit vas vinarium fictile. capitur tm̄
q̄nqʒ pro diſco ꝛ ſcutella vt in propoſito.

¶ Si diſſerendi cā meridianus doctor ſtudiū adi

erit. cauēdū eſt ne ſophiſtico polleat apparatu nec tetris moueatur difficultatib⁹: ſ3 ſtudioſa p̄meditatiōe oib⁹ armat⁹ intrepidus adeat lites eaſq3 facili mente cōponat: ⁊ illud qđ qſq3 obiecerit ita memorie diſponat. vt detegēdi tpe a via rōnis nō diſcedat ſ3 ordine cōpetenti enigmata dilucidādi moderatiōe aſſūpta explicite diſſoluat.

¶ Si diſſerēdi cā meridian⁹ ⁊c. Supi⁹ boe. docuit q̄liter magr ſe hře dēat. i docēdo diſcipulos. ⁊ h̄ q̄ ad lectionū exercitiū. h̄ facit idē q̄ ad diſputationū certamē. ⁊ diuidit h̄ ps i duas ptes nā pmo pōit documēta circa hāc ptē. ſcdo q3 icidētia ſbiūgit ibi. Aduertēdu3. Pria adhuc in duas diuidit p3 duo documēta q̄ pōit. ſcda ibi. Si vo maxima. Prio g° pōit pmū documētū qđ tale ē. Si meridianus doctor adierit ſtudiū cā diſſerēdi. i. diſputādi pcauēdu3 ē ſūmope ne magr ipſe polleat apparatu ſophiſtico. i. ne vtatr rōnib⁹ ſophiſticis ⁊ caueat ne moueatr tetris. i. obſcuris difficultatib⁹ ſ3 armat⁹ ſtudioſa p meditatiōe. i. ſtudio pmeditato iter lites. i. diſputatiōes q̄ ſūt lites ſcolaſtice irrepid⁹. q3 p ⁊. cpōat. i. declarat eas facili mēte. h̄ ē facilitate opiniōis cōcordet ⁊ caueat q̄ diſpōat. i. or dinet memorie illđ qđ qſq3 ſibi obiecerit. ſup. diſputādo. ita. i. tali mō vt tpe detegēdi. i. ſoluēdi ⁊ enodādi non recedat a via rōnis: ſ3 accepta moderatiōe. i. modeſtia dilucidādi. i. declarādi exſoluat. i. declaret explicite. i. manifeſte enigmata. i. obſcuritates ⁊ ſophiſmata ſibi ppoſita ordine ɔponēti. ſubaudi queadmodū ppoſita ⁊ obiecta ſūt nō poſteri⁹ pmo atq3 pmū poſteri⁹ exſoluēdo. ¶ Notādū boe. ſummope ſophiſtriā magiſtrū pcauere in diſceptatiōib⁹ ſcholaſticis monet. ⁊ rō ē qr vt ēi in ſupiorib⁹ pmiſſū ē ipſa nō niſi vbo♃ ē oſtētatio ambitioſa. cōfidentia. n. vbo♃ ſola pbanda replet quare ⁊ libidinē rixādi Aug. in de doctrina chriſtiana eā noiat atq3 ſciā3 ipietatis. ⁊ vide ſupra. c. i. h̄ ſtudio logice. Itē tetrū. i. atrū ⁊ obſcu♃ ⁊ etiam in ſuperioribus dictum eſt.

¶ Si vero maxima vt aſſolet diſcreto♃ mentib⁹ cōtigerit dubitatio in diſſerendo ſtudiis vtendu3 eſt deliberādo: ⁊ qđ naturalib⁹ motib⁹ mēs excogitata dictauerit: ɔſciētie in craſtinū pferendū eſt. Eodemq3 mō ſi difficilimū qđ qſqs pmeditatus fuerit diſcretiōi eſt cōmendādū. facili⁹. n. diſſerendo pleruq3 difficultatis ſcintillula inuenitur qua ſi ſtudii obſeruatiōi ɔmitteretur. qm̄ nō in altero tm̄ ſcientie veritatis repitur vt dicit ariſtote.

¶ Si vo diſcreto♃ maxia vt aſſolet mētib⁹. Hic pōit ſecūdu3 documētu3 circa p̄dcā. ⁊ duo facit. nā pmo documētū pōit. ſo circa pſumptū aliđ dicit ibi. eodē mō. ⁊ dicit q̄ ſi i diſputatiōe dubitatio maria accidat vt ſolet mētibus diſcreto♃: vtēdū ē ſtudiis deliberādo qđ rſidendū ⁊ qđ mēs excogitata. i. cōgnota nālib⁹ motibus ɔſcie dictitauerit ſbaudi ex deliberatiōe hmōi illđ pferēdū. i. determinādū ē publice i craſtino. i. die ⁊ lectōe ſequēti. ⁊ idē circa p̄ſſum ptū documentū aliđ ponēs duo facit. nā pmo documētū pōit: ſcđo ipm ɔfirmat ibi. facili⁹. n. ⁊ dicit eodē mō. ſ. queadmodū p̄ſatu3 ē ſup. faciēdu3 eſt ſi qđ difficillimu3 magiſter fuerit pmeditatus: qm̄ ipſu3 cōmendandus ē ei eſt diſcretiōi: alia lrā h3 diſputatiōi ⁊ vius put ex ſequētib9 apparet. ⁊ rōnē ſbdēs dicit. n. p qr ſcitillula difficultatis reperit pleruq3 facilius diſſerēdo. i. diſputādo q3 ſi cōmitteret obſeruātie ſtudii: qđ ɔfirmans dicit qm̄ vt iugt ariſto. ſubaudi in topicis. Veritatis ipſa nō tm̄ repit in altero. i. in vno ſ3 repit in pluribus ſeu in multis. ¶ Notādū circa h̄ qđ dr facilius. n. diſſerēdo ⁊c. q̄ diſputatio actꝰ ē ſcholaſticus q̄ qlibet ūctionē ſuā3 ad igrendā3 vitatē3 p rōnes oñdit ⁊ eam vbis aſſeuerat. h̄ qdem actu liter ceteros nil clarius tubilq3 ſalubrius diſcipulo cōprobat. ipſa. n. eſt q̄ veritatē3 enucleat. enigmata manifeſtat errorē3 atq3 deuia cōdemnat: qre nō abſur de dictū eſt vitatē3 facilius diſſerēdo reperiri quam ſtudio.

¶ Animaduertendu3 eſt etiā q3 trib⁹ mōis. traditiōib⁹ vti ſolet diſcreto♃ cognitio. nouiſ ſiqde3 ⁊ inuſitatis editiōib⁹ gliari. veterib⁹ tetriſq3 diſcipulorū mentes palliare vetuſtiſſimis tm̄ innouatis ⁊ tāquā ppriis riuis manantibus credentium intelligentias excitare.

¶ Animaduertendu3 eſt aūt q̄ tribus mōis traditiōibus ⁊c. In hac pte boe. pōit qdā3 icidentia circa documenta ſupiora. ⁊ diuidit h̄ ps i quq3 ptes p3 quq3 icidentia que pōit: ſcda ibi. Si qs ho♃. tertia ibi. Ut ad magiſtratus. qrta ibi Si vo pmeuo tpe ⁊c. qnta ibi. Nubila l3 qñq3. primo pōit primu3 incidens. nā aliqs poſſet dicere. O boetius3 pbatu3 eſt ⁊ oñſu3 quō magr i diſputatiōe ſeſgerere debeat. ſ3 adhuc latet qs rōnes facere d3 vt diſputantiu3 orta diſceptatio cōpetentius diſſoluat. ⁊ ad h̄ rñdens dicit q̄ cognitio diſcreto♃ magiſtro♃ vti ſolet i traditiōibus ⁊ diſputatiōibus tribus mōis: ⁊ h̄ ſm tria magiſtro♃ gñā. ſunt. n. qdā3 ſbtiles qdā3 ſbtiliores. qdā3 ſbtiliſſimi. Solent etenī3 qdā3 gloriari. i. glorioſe vti traditiōibus. i. rōnibus ⁊ documentis nouis ⁊ inuſitatis. ⁊ h̄ q̄ ad tertiū gēnus magiſtro♃ dcm̄ eſt. Solent ēt alii palliare mentes diſcipulo♃. veteribus. i. antiqs ⁊ tetris. i. obſcuris rōnibus. ⁊ h̄ q̄ ad primos magiſtros dr. Sūt ⁊ tertii q ſolent excitare. id ē cōmouere intelligentias credentiu3 ſcholariū editiōibus ⁊ rōnibus vetuſtiſſimis. i. antiqſſimis ſ3 inouatis. ⁊ vtunt eis tāq3 manātib⁹ a ppriis filiis. i. ſciētiis eo♃. ⁊ hi ſūt q ſcolarium gen⁹. ſ. mediocriſſubtiliū amplectunt. ¶ No. iter omnia magro♃ gñā hi certe ſubtiliſſimi fore noſcunt q nō vetuſto♃ atq3 pene oblitterato♃ ſp vtūt codicib⁹ vel eo♃ tm̄ inouato♃. ſūt. n. illi aliēa mēdicātes atq3 rapiētes ſuoq3 igenio veluti a ſe excogitata aſcribētes. ſ3 hi acutiſſimi qdē ſunt q nouis ihiāt iſtitutis. miſerrimi. n. vti pūs ēt mōſtratū ē igēū extat ſp iueniētis nō iueniēdis vti. qre ⁊c. Item tetrum. i. obſcurum vt ſuperius expoſitum eſt.

¶ Siqs vero ho♃ diſcipulo♃ ſagacitate obiecta / uerit. archiſcolari iūgēd⁹ eſt. vt vel eis recorda / tiōis ſeriē3 fideliter imprimat vel exarādi diligētiā cōmendet: magnū ſiqdem in his vtilitatis fomentum colligetur.

¶ Si qs vo ho♃ diſcipulo♃. h̄ pōit ſcđ3 icidēs qđ tale ē: Diceret forte aliqs ſi pueri atq3 ieboſares qōnes atq3 rōnes p magros adductas ad plenū itelligēt neqant qđ agendu3. Ad qđ rñdēs igt. q̄ ſi ſcholares diſputatiōi aſſiſtētes itelligēt neqant rōnes magri i mediu3 adductas ⁊ tñ rōnes ipe eos delectauerit tūc ſcholares ipi iungēdi ſunt. ſ. ſociādi archiſcholari. i. bacchalario vt ipe iprimat eis fideliter ſeriē recordatiōis. i. modu3 recordandi atq3 ēi itelligendi. vl ēt ide3 archiſcholaris ɔmendet. i. iformet ⁊ oñdat eis ſcholaribus diligentia exarandi. i. ſcribendi. qm̄ magnu3 fomentu3. i. augmentu3 vitatis colligēt ex his. ſ. pnatis iformatiōib9. ¶ Notandū recordatiōe de q̄ i lrā it la q̄ eſt ſupius i. i. c. cōis vocitata eſt ipa nempe magne vtilitatis eſt diſcipulo. qm̄ vt ibide3 dr vſu3 gñat. vſus āt ad magr3 pperat feſtiat. Cui⁹ rō ibide3 reddit. qm̄ ſicut prudentia ſiue iuſtitia pax vl nihil pdeſſe noſcit. iuſtitia autē prudentia miſtu3 ſic ſcia ſine vſu pax. vſus autem ſine ſcia miſtu3 put ⁊ quemadmodū i p̄allegato loco h̄ atq3 alia lōgius declarant. vide ibi. Itē fomentū nutrimentū vt eſca ⁊ ab effectu p augmento qñq3 pōit. ⁊ dr a foueo ues. Itē ſeries. i. deſt ordo tenor. ⁊ dicitur a ſerō ris.

¶ Ut āt ad magratus apice3 tpe pueniat diſcipulus ſtudio ɔtinuātatis immorādū eſt. receſſuſq3 ſe

cretiori lz ſáguine⁹ exiſtat inſiſtendū ē. ne ſtrepit⁹ aſſiſtentiū mentē ebetet. vl' migrātiū rixa ꝯfundat intellectū nullis vinculis vitales ſpūs īpedientib⁹ Honeſtati. n. ꝯſentaneū eſt vt viſcera rimādo ſolitari⁹ magr̄ exiſtat magis q̄z libellos extrahēdo cūctis pñtiam ſuā exhibeat. Nōne detractationis ſilius magri ſedulitatem libros extrahentem aſpiciens: quid inominatum meditaretur. vtiq̄z.

Cit ad magſtat⁹ apicē tpe pue. Hic ponit tertiū icidēs b. q: poſſz q̄s dicer poſtq̄z iā magr̄ oia illa exeq̄r queadmodū i ſupiorib⁹ edoctū ē dz ne ipe ex hic relīq̄re ſtudiū ⁊ ſolo exercitio ſcolaſtico itēder. Ad qd̄ dic. b. q ſi. Et duo facit. nā pmo dicit ipz magrū ꝯtinuo adherēdū ſtudio ꝓ qb⁹ i locis oñdit ibi. Receſſuſq̄z ſecretiori. Et dicit pmo q ſicuti imorādū ē. i. vacādū ē ſtudio ꝯtinuitatiſ. i. ꝯtinuo vt diſcipul⁹ pueniat ad apicē magſtat⁹. q. d. ſic q̄z ꝯtinuo iſiſtēdū ē magro apicē ipz magiſteriū ꝯſeruet. ⁊ locū ſtudii oñdēs ingt. q̄z ꝓ ⁊ ē iſiſtēdū. i. cā ſtudii imorādi ſi receſſu. i. loco ſecretiori. lz oro q̄zuis magr̄ ipe ſanguine⁹ exiſtat. ſanguinei eni vt ſupi⁹ iā demōſtratū ē i locis aptiſ amēis ⁊ iocūdis iformādi ſūt b tñ ñ obſtāte i locis ſecretiſ magr̄ ſtudeat b ne ſtrepit⁹ aſſiſtētiū ebetet eū i ſtudio ⁊ ſilr ne ſtrepit⁹ migrātiū ꝯfūdat ei⁹ itellectū ſz ſit i loco qeto ⁊ mūdo ⁊ expurgato ab oib⁹ vicul' ipedicētib⁹ vitales ſpūs magri. Et reddēs cāz dictoꝝ dicit. Cōſētaneū eni hōeſtati magroꝝ vt magr̄ rimādo. i. igrēdo ſecreto exiſtat ſolitari⁹ q̄z q exhibeat pñtiā ſuā ꝯctis exhēdo. i. exponēdo. i. libelloſ ſtudii i aptū nōne ꝓ nūgd. n. detractōis fili⁹ ſup. qcūq̄z fuerit aſpiciēs ſedulitatē. i. publicū ponēdo libellos ſuos cā ſtudii meditaref iq̄zitū qd. i. aliqd malū vtiq̄z opiaref. q. d. cū ita ſit q forte ocul⁹ nequā malū ex hac oñſiōe opinaref hōneſti⁹ ē magrū q̄cūq̄z ſtudeat loco ſolitario ſe recipe. No. circa q q d ſtudii ꝯtinuitate dr. Sicuti vna dicit calida nō facit eſtatē neq̄z vna yrūdo ver: vt Ariſto. i. eth. ſic ēt nec vn⁹ act⁹ ſtudioſus ſtudioſū reddit. reqrit eni i ſupiorib⁹ declaratū ē ad pfectione magiſterii ſtudii ꝯtinuatō. hz nēpe ſtudiū in modū cauātis gutte lapidē q̄ ñ vno caſu ſz diuerſis caſib⁹ lapidē cauat. Sic g magr̄ hōe idoſ' pmis tituli adepti circul' ſtudiū dittat ſz ꝯtinuo ſtudio adhereat. ⁊ b i loco ſolitario aīa eni terrenis occupata iſultib⁹ neq̄z i cognitionē ſciaꝝ attiger valet reqrit nāq̄z ſtudiū libratē terrena prſus reſpuētis cū ipa d mūdo creata ſit. q̄re ⁊ ipaz mūdiſ ac puris ſolū dlectari necē ē ñ dſecatis: atq̄z mole terrena inuolutis q̄re ⁊c. Itē rimari. i. ſcrutari. ⁊ tractū ē a porcis q p rimā terre ſiliquas ⁊ radices ingrunt ⁊ pducūt ri. vnde. Proſper. Morbida rimetur penetralia dextra ſalutis.

Si vero primeuo tpe magiſtrātis diligētiā copiam diſcentiū ñ hūerit ideirco ñ tepeſcat nec ſpe d pōſita euaneſcat. ſz tāto acri⁹ ſtudiis iſiſtat ſeqz in cōflictu ſtrennue pbeat. vt ſi c lz cū paucis honor ꝯtingat. Paucoꝝ enīz ꝯſortio mltos delinitos ꝓ ſūditatz ſtudio vigente freq̄nter vidim⁹ ſtrenue intitulari. Nōne theofraſtus ſubtilitatis artifex paucoꝝ ſuffultus ornatu ſpe dfraudat⁹ regendi curaz obiecit. qd̄ tñ icōſulte egit ꝯſultius. n. egiſſet ſi ſe ſtudii obſeruantie cōmendabilem exhibuiſſet.

Si vo. Hoc ē. 4. icidēs circa pdcā occurrēs. At ē tale. Poſſet q̄s dicer oia ſiqdē optime digeſta ſūt. ⁊ b circa hoſ magroſ q ſcolariū copiā hñt. qd āt d hiſ qb⁹ ñ plenū ē auditoriū. ſurda pñtia atq̄z comitat⁹ pcuit⁹ abrupt⁹ b: rñdēſ dic vt i lra. Et duo fac bz duos mōs i lra poſitos ba ibi mūerib⁹ tñ. Pmā i duas. nā pmo qdā documētuz ſiue quēdā modū circa icidēs pōit. ⁊ cāz ei⁹ ſubiūgit ibi. paucoꝝ.

Et dic pmo ſi diligētia mgſtat⁹ copiā diſcētiū. i. ſcolariū ñ hūerit pmeuo tpe ñ tepeſcat. i. nō deſiſtat ab iceptis. ideirco. i. ꝓpterea ⁊ b ne euaneſcat. i. recedat dpoſita ſpe. ſz q̄ntorari⁹ ē ſibi auditoriū tāto acri⁹ ſtudiis iſiſtat. q̄z ꝓ ⁊ pbeat. i. exhibat ſe i conflictu. i. lucta ſcolaſtica q̄ diſputatio ēſtrenne. i. arduevt ſic ꝯtigat honorē lz cū paucis. Et rōnē pdcoꝝ reddēs duo fac. nā pmo rōnē pōit. ⁊ exēplū qdā circa b ānectit ibi. Nōne. Et dic. n. ꝓ q: nos b. vidimus mltos dliuitos. i. iſignitos ſtudio pſūditatis ititulari. i. laudari vigēte tñ ꝯſortio paucoꝝ d. ſcipſoꝝ. et exēplū circa b qd dixerat ne ſepe ⁊c. ponēs d teofraſto dic. nōne theofraſt⁹ ille mgr̄ exñs artifex ſbtilitatis ⁊ ſuffult⁹ ornatu paucoꝝ nōne ipe abiecit curā regēdi. ⁊ b dfraudat⁹ ſpe regiminis affuturi. q. d. imo: qd tñ. ſ. abiicere regēdi curā egit icōſulte. ſz certe egiſſet ꝯſulti⁹ ſi ſe exhūiſſet cōmēdabilē obſeruātie ſtudii. No. queadmōz dic lra pp raritatē auditorū nō dciperādū ē. q minima eē ſcolariū copia ñ ea pp ab exercitio ⁊ ſtudio dſiſtēdū ē. Attēdēda. n. ñ ē i his mūdial' glia ſz ſtudii exercitul q̄z finis q ſapia ē c⁹ qdē ē btiū facē. i. etby. atq̄z btāz efficē vitā vt. Se. ad lu. Hac Salo. pncipatū obtinuit ⁊ honorē pucr. ſcdo melior. Melior. n. ei⁹ eſt acqſitio q̄z auri ⁊ argenti ibidē. Ea. n. habita oia bona pariter veniūt cum illa. Nō g tepeſcat ſciaꝝ tiro ſi copiaz ſtudentiuz habeat cū largior laboꝝ merces ſib. fuerit ꝯſtituta. Itē tepeſco incho. eſt a tepeo tepere. i. tepidum fieri. Et eſt tepere proprie eſſe inter calorem ⁊ frigorem.

Muneribus tamen magiſtri leontini diſcretio multorum ſibi acquiſiuit cōſortium. Pulchrius enīz ſic degere cenſuit quā diſcentiū cetu deſtitui.

Mune. Hic ē ſcdm documētū circa pdcm icidēs attēdendū. et a. facit pmo mōz pōit q ſcolares mgr̄ hre poſſit. ſcdo autipopbozizāt vl' ſaltē notabile qdā circa b ponit ibi. Pietatis vo. Et dic q ſi mgr̄ audiētiū ſcolariū ñ hūerit copiā modus ē vt eos ſibi mūerib⁹ cōmat exēplo leontini c⁹ diſcretio acqſiuit ſibi mūerib⁹ ꝯſortiū cēſuit. i. eſtimauit. pſcbri⁹ fore degere. i. pauptati icūbere q̄z deſtitui cetu diſcētiū. No. ſi munere atq̄z donis dii ſupni placari ꝯſtat iuxta Oui. de ar. ad traditionē. Mūere dii ⁊c. Nulli mir ſi hoies eis placabunt. Munerib⁹ eqdē oia conamur vt ſi qd pcatu difficile ē munere facilitet. q̄re bñ dixit oui. vbi ſupra. Carmina laudant. Et itē. Ipſe lz venias muſis comitatus homeri. Hoc vſus cōſilio leōtinus eos quos ſors ſibi detraxerat muneribus comparauit.

Pietatis vero ambitu ſcholarium rector delinitus diſcipulorum corda paupertate degentium ſtudioſeque diſcentiz mulcere tenetur. videlicet cibariis calceis. veſtibus ſaltem tritis ſi facultas ſuppetit. ceteriſque donatis ſubueniat cōſilioque vt decet concitatiuo.

Pietatis. Hic h. qdā notabile circa pdcā pōit q erogatiōē elemēſynaꝝ paupib⁹ faciēdā cōmouet. ⁊ b ſi mgro ſuppetat reꝝ facultas. Et facit ⁊ pmo fac qd dcm ē. ⁊. erogationē ſūnope ꝯmēdat ibi. Que pclarior. Et dic rector ſcolariū dlinit⁹. i. munit⁹ vl' iſignit⁹ ābitu pietatis. i. ipſamet pietate. tenef. ſ. aure caritatiſ mlcere. i. fouere corda diſcipſoꝝ dgētiū. pauptate. ⁊ b diſcētiū ſtudioſe ñ qdē diſcol' mlcere īquā cibariis ⁊ calceis. q̄z ꝓ ⁊ veſtib⁹ ⁊ ſi nō nouis ſaltē tritis. i. laceratis ⁊ antiqs ⁊ b dico ſi facltas ſua ſuppetit. vltra. n. poſſe vi ñ vult de⁹ vlla reqri. q̄z ꝓ ⁊. mgr̄ ipe ſbueniat ipis ceteris dōatis. i. donis aliis q̄z pmiſſis. ſilr q̄z ſbueniat eis ꝯſilio ꝯcitatiuo b ē āmoneat eaſ atq̄z ꝯ. et vt puſq̄z ſtudiū relīquāt poti⁹ elymas recepturi ab eoyl' ab aliis veniāt. No. lz ho. ſolos ſcolariū rectores pietatē amplexari cōmonet: ab oibus tñ totis virib⁹ appetenda eſt b enīz virt⁹ eſt quā natura ſuadet atq̄z rō cōpobat fraterne

charitatis.oēs.n.boīes nāe vni⁹ ſumus q̄obrem pene s
oēs pietatis opa exhibenda ſunt.hic ſeneca in thieſte.nul
lā vis maioꝛ pietate vera ē.quoſcūqꝫ.n.verus amoꝛ reti
nuit hos pietas tenebit.his ḡ cōcludrē charitatis op⁹ pie
tatē eē naturāqꝫ querere pietatē. ¶ Notādūꝫ circa h qđ
dicit ſi facultas ſuppetit nō tm̄ erogādūꝫ eſt ⁊ in ꝓceſſu tē
poꝛis elargiēda deſiclāt. Prudēs ḡ itueat̄ qđ ſibi contin
gere poſſit.nam teſte ſocrate. Melius eſt cauere q̄ꝫ paue
re. Sic ḡ cūcta largie ꝑda ſunt ne ſucceſſu tp̄is remēdicari
cohibeat̄. Pietas.i.miſericoꝛdia benignitas. ꝓpitiatio.
Mulceo ces.re.mitigare.fouere.deliníre.

¶ Que enīꝫ preclarioꝛ nature que ve ſuauioꝛ quā
veris ſcholaribus erogatio. Preclarſus eſt enim
conſouere ſcholarem his in quibus eſt minima
donantis exhibitio maxima vero pauperis repe
rientis pꝛomptio quam hiſtrionum ⁊ meretricuꝫ
deteſtabiles incurſus deliniri.

¶ Que.n. p̄clarioꝛ. In hac pte recomēdat erogationem
paupib⁹ ſcolarib⁹ factā dicēs.q̄.n.erogatio.i.elemoſyna
ē p̄clarioꝛ.i.nobilioꝛ vel ſnauioꝛ.q̄ꝫ illa q̄ eſt qua facta ve
ris ſcholarib⁹.ſi diceret nulla.qm̄ cōfoueri.i.mulceē ſcho
larē his.ſ.erogatiōib⁹ in qbus exhibitio donātis ē mini
ma ⁊ pꝛomptio.i.receptio recipiētis maxia ē. p̄clarius.i.
beatius ⁊ nobilius q̄ꝫ deliniri.i.fouere deteſtabiles . ideſt
odibiles incurſus hiſtrionū atqꝫ meretricū. ¶ Notādūꝫ
īter oēs erogatiōes q̄ fieri pſſit p̄clarioꝛ illa ē q̄ diſcipulis
a magiſtro exhibeē.qm̄ in ipſa duplex erogatio cōmittiē.
ſ.coꝛpalis atqꝫ ſpūalis. Coꝛpalis nāqꝫ q̄ victu veſtitu at
qꝫ alio exterioꝛi famulatu exhibeē. Spūalis v̓o qua igno
rātie diſcipuloꝝ medeē atqꝫ dubitāti cōſulit. Cū ḡ duplex
in his ſit erogatio in reliq̄s plerūqꝫ ſimplex.ꝯſtat ea nil p̄
clari⁹ dulciuſqꝫ cōſtare. ¶ Itē nota circa h qđ dr̄ q̄ eſt fcā
veris ſcholarib⁹ ⁊c.q̄uis oībus ſubueniēdū ſit habēdus
tn̄ ē delectus in q̄ ſpectandi ſunt moꝛes. cui daē ⁊ aius at
qꝫ vite ſanctitas.nō.n.erogandū eſt diſcolis: non igratis.
nō dilapidatoꝛib⁹ nō quoqꝫ deū mime diligētibus. Et iō
bn̄ dcm̄ ē a cathōe. Cui dies videto. Itē hiſtrio geſticula
toꝛ.vel ioculatoꝛ eſt q diuerſos geſtus ⁊ habitus hoīuꝫ re
preſentare noſcit. Et dr̄ ab hiſtrion qđ eſt geſticulari. In
de hiſtriōes comediarū repꝛeſentatiōes olim dicebantur.

¶ Nubila licet quandoque foꝛtuna exiſtat.nō ta
men magiſtrantis cura deſperet.ſed ſemper curi
aliter ſe regendo incurſus viriliter perferat dulci
us expectādo. Prob coꝛiādi pudēda trāſactio.

¶ Nubila lꝫ ēt foꝛtuna exiſtat. Hoc ē quintū ⁊ vltimuꝫ in
cidens qđ circa p̄dicta cōtingere poſſet qđ eſt foꝛtune ad
uerſitas. ¶ Et duo facit in hac pte.nā pꝛio circa h inci
dens documentū ponit.ſcđo ipſuꝫ documentū exēplo ꝯfir
mat.ibi. Pꝛo coꝛiandi. Et dicit lꝫ ipſa foꝛtuna q̄nqꝫ exi
ſtat nubila.i.aduerſa tn̄ cura.i.vigilia atqꝫ ſtudii ſollicitu
do magiſtrātis.i.magiſtri nō deſperet pp hoc.ſed regēdo
ſe ſemp bn̄.i.equanimiter perferat.i.patiatur viriliter.i.
animo foꝛti incurſus.i.aduerſitates foꝛtunaꝝ ſpectādo ſp
dulcius ⁊ melius euenturum.⁊ non faciat, q̄ēadmodum
Coꝛiandus ille magiſter qui cuꝫ foꝛtuna ſibi nō ſp arridet
ſcholas dimiſit ⁊ deſperationē incurrebat.⁊ ideo iquit ꝓh
interiectio deteſtantis eſt pꝛoh tranſactio.i.conſtātia. coꝛ
riandi huius magiſtri eſt pudenda ideſt reſpuenda. Notā
dum ⁊ ſi omnis virtus in ſummo ſit.equanimitas tamen
animi quā cōſtantiam hic licet appellari:plurimum col
laudanda eſt quā ſiquideꝫ macrobius libꝛo.i.ſic diſcribit
Eſt animum ſupꝛa ꝑiculuꝫ erigere:nihilqꝫ niſi turpia me
tuere. foꝛtiter tolerare aduerſa:⁊ humiliter ꝓſpera:conſtā
tis hoc animi eſt:vt ait Tullius lib.i.de officiis in rebus
aſperis minime perturbari. Qui hac virtute caret nullam
in ſuis operibus ꝓſperitatem obtinebit. Cū ergo foꝛtuna
male fida nubilū oſtenderit vultūꝫ equanimiter ꝑferendūꝫ
eſt atqꝫ in dn̄o ſperādū:qui teſte ꝓpheta q ſperant in dn̄o
non ꝯfundenē. Quare foꝛtuna nubila quondā depingeba
tur vt ſuperius ſatis edoctum eſt.

¶ Cū autem ob feſtiui tempoꝛis impulſum deli
ciarum loca viſitare placuerit. ſemper certus ſui
nobilioꝛes.foꝛmaque eminentioꝛes docentis ſecū
habeat diſcretio.ne quaſi deſtitut⁹ ſolatio a mul
tis videatur:vel ne in periculum excitetur Maro
nis ſaltus felicium diſcipuloꝛum priuari cetu
indoluit.

¶ Cum autem ob feſtiui tempoꝛis impulſum. deliciarum
Poſtq̄ꝫ Boetius in precedētibus poſuit noꝛmā atqꝫ mo
duꝫ magiſtros ipſos regulātes tā quo ad ſe quā quo ad di
ſcipulos ſuos:⁊ hoc tā in moꝛibus quā in ſciarū admini
ſtratione. Hic cōſequēter ponit modū atqꝫ noꝛmā magi
ſtros regulātes in compatiōe ad alios diſcipulos. Et diui
diē hec pars in duas ptes ſꝫ duo documēta que ponit ſa
ibi. Licꝫ āt in ⁊c. Pꝛia in duas nā pꝛio documētū ponit.
ſcđo cām ſubiūgit.tertio exēplo coꝛroboꝛat.ſcđa ibi. Ne
quaſi.tertia ibi. Maronis ſaltus. Et legēdo h totū vſqꝫ in
ſcđꝫ documēta dicit pꝛio cū magr̄o placuerit viſitare loca
deliciaꝝ ob ipulſuꝫ feſtiui tp̄s diſcretio docētis habeat ſp
ſecū nobilioꝛes ſui cet⁹.ſ.ſuoꝝ ſcolariū atqꝫ etiā eminētio
ris foꝛme.foꝛma.n.eminēs coꝛpis ai ēt excellētiā cōiter re
p̄ſētare phibeē. Et hoc iō fiat ne magiſter ipſe a multis vi
deatur eſſe deſtitutus ſolatio.i.ſolamine vel etiā iō ne exci
tetur.i.cōmoueatur in ꝑiculū ve.n.hoi ſoli qm̄ cūceciderit
nō hēbit ſubleuātē. Et mala q̄ exīn pñt euenire ſi p̄dicta
nō obſeruenē exēplo oñdēs dicit. Salt⁹.n.i.trāſit⁹ ſolita
ri⁹ Maronis foꝛte Virgiliū dicit vel alteꝝ.idoluit.i.valde
doluit ꝑ:priuari.i.deſtitui cetu.ſ.ſocietate feliciū ſcolariū foꝛ
te malū qđdam ex ſolitario ſuo tranſitu Maroni euenit:
qđ male fuerit Boe.tn̄ non expꝛeſſit.

¶ Licet autem in ſcholis rigidus exiſtere debeat
tamen ingreſſu ſalutando deuotus permaneat:
in ſermone iocundus tranſmigrantibus. comes
alludentibus:fidelis ammonitu commoꝛantibus
caſtitate cautus affinibus.ne ſuſpirantis naſi fe
toꝛeꝫ ſi quis affuerit:amicabilis ebibat affinitas.

¶ Licet aūt ⁊c. Hoc ē ſcđꝫ documētū quo magiſtros in
format qualr̄ ſe erga alios a ſcolarib⁹ ſuis gerere debeāt.
Et dicit magr̄ ipſe ſcolariū lꝫ debeat eē rigid⁹ in ſcolis ſub
audi q̄ēadmodū ſupꝛ⁹ in eodē capi.expſſum ē vbi diceba
tur rigid⁹ ⁊c.tn̄ magr̄ dꝫ eſſe deuot⁹ ingreſſu.i.trāſitu ſuo
corā pplo.⁊ hoc dico ſalutādo quēlibꝫ ſꝫ ꝯditōes ſuaꝝ ꝛꝫ.
ēt eſſe trāſmigrātib⁹.i.cū pꝛetereūtib⁹ iocūd⁹ ſermōe.atqꝫ
colludētib⁹.i.ſibi ꝯgruētib⁹ comes ⁊ ſoci⁹.ſitqꝫ cōmoꝛan
tib⁹.i.ſecū hitantib⁹ fidelis ammōitu.i.āmōitōe ſalubꝛi at
qꝫ ēt ſit affinib⁹.i.vicinis caut⁹.l.aſtut⁹ caſtitate.i.in ca
ſtitate.q̄ſi dicere velit.ſi nō caſte viuere poſſit corā vicinis
faciat tn̄ vt ſi qđ ſiniſtꝝ egerit vicinis nō inoteſcat vt qđ ca
ſte fieri neq̄at ſaltē caute exeq̄t.⁊ h⁹ cām ſubdēs inqt. Et
Et h iō vt dcm̄ ē ſ.eri dꝫ ne affinitas amicabil̄.i.amica vi
cinitas ebibat.i.ſubtrahat fetoꝛē ſuſpirātis naſi.q.d. vt ī
mediate ſupꝛa ſuppletū ē. Et metaphoꝛica locutio eſt.

¶ Extrema pꝛeſentis voluminis extat compila
tio de magiſtrantibus quos liberalibus nouerca
diſciplinis egeſtas fines compulerit inuadere alie
nas. Et de illis quos natalis patrie reuocat dul
cedo aliquid ſub compendio dicamus.

¶ Extrema pñtis.⁊c. Hec ē ſcđa pars pꝛicipalis hui⁹ vl
timi capituli. In qua poſtq̄ꝫ boe.determinauit ⁊ poſuit di
uerſam magiſtroꝛum diuiſionē ⁊ moꝛes eoꝝ q in locis ſtu

dioꝝ principalioribus. ſ. athenis ⁊ rome habitāt documē tis regulauit. hic mō in hac ſecūda pncipali parte huius capituli vult oſidere quō ſe dēt hēre illi q hnt curam regēdi ſcholas in caſtris vel in villis pfata loca ſtudioꝝ circūiacentibus paupertate oclusi. Et diuidit h ps i duas ptes. In pria pte pmittit intētū ſuū. In ſcda ipſuȝ pſeqꝛit. ibi. Cuȝ ob egeſtatis cāȝ. ⁊ dicit. extrema. i. vltia opilatio pſitis volumis extat. i. eſt. vt dicam⁹ ſub cōpendio. i. ſub breuitate de magiſtratib⁹ illis quos egeſtas. i. paupertas exiſtens nouerca. i. ōria ⁊ inimica liberalibus diſciplinis cōpulit inuadere fines. i. regiōes alienas ⁊ ſilr q̄ȝ de his quos dulcedo natalis patrie reuocauit ſubaudi vt ibidē cōmorarē tur. ⁊ de his in tertia pte pncipali. ¶ Notādū circa h qd dicit liberalib⁹ diſciplinis p has liberales diſciplinas. 7. artes liberales intelligit. liberales inq̄ȝ qm̄ ab aliis illiberalibus, piſus ſunt diſtincte ipe nēpe ad aiam: ille vero ad corpus ordinant. liberales ēt q: ſm eas hō p ſe diſponit ſm intellectū ad optimū finē veluti vſuȝ virtutū moraliuȝ ⁊ intellectualiū vel ad pfecte felicitatis vſuȝ que eſt i pecu latinē. q añt talia cōſiderant naturaliter liberi ſunt ⁊ nō ſeruiles cū intellectu vigeāt. iō recte artes ille liberales dicte ſunt. ⁊ rurſuȝ liberales q: liberos expeditos ⁊ exercitatos aios requirunt eo q: ſubtiliter de rerum cauſis diſputant ⁊ de illis plerūq̄ȝ que a ſenſu remota ſunt. Et inſuper liberales iō q: antiq̄⁹ tātūmō liberi. i. nobiles ⁊ ingenui in eis ſtudere cōſueuerūt. Plebei vero in mechanicis ob peritiā opandi q̄ qdē peritia ⁊ opus plus plebeis cōgruit. Ociuȝ vero ⁊ ſtudiū nobilibus ſm hugonē. Itē finis incerti generis. i. terminus ⁊ a funis dr: q: agroꝝ fines funiculis ſunt diuiſi. Un̄ pphēta funes ceciderunt mihi in preclaris. ⁊ dr finis terminus. cōſumatio. mors. pfia. vñ eſt finis prie mors cōſumatio meta. ⁊ cōiter incerti generis ē aut maſculini aut feminini.

¶ Cum ob egeſtatis cām repellende lucri querat qs odoreȝ dulciſſimū: cōſiderandū eſt vt ſaluo magiſtratus honore pcitati quantum queat inſiſtat. veſtibus mediocrib⁹ inhiat. ⁊ ſcholariū regimini precipue indulgeat.

¶ Cū ante ob egeſtatis cām. ⁊c. Poſtq̄ȝ boetius intentū ſuuȝ premiſerat. hic ipſuȝ mō pſequitur. Et duo facit. nā primo boetius oſtendet qualiter magiſtri ipſi exiſtētes extra patriā ſuā ⁊ in locis ſupradictis vel de ppe vel de longe adiacentibus ſe regere debeant erga ſcholares: ſecūdo qualiter erga alios a ſcolaribus ibi. Cū autē cenā. Pria adhuc i duas primo facit qd dictū ē quo ad ſe ſecundo q ad vicedoctorē. ibi. Aduertenduȝ. Prima adhuc in duas primo. n. ponit documenta generalia. ſecundo ſpālia documenta ſubiūgit ibi. Puerisq̄ȝ ⁊ dicit primo cuȝ quis magiſtrorū ob cām repellende egeſtatis. ideſt egeſtate ipſa cogēte querat odorē dulciſſimuȝ lucri. ſubaudi in partibus alienis. tunc conſideranduȝ eſt vt magiſtratus ipſe inſiſtat. ideſt intendat q̄ntum queat. ideſt poterit parcitati. ⁊ hoc honore dico ſaluo. q̄ȝ pro ⁊. cōſideret ēt vt inhiat veſtibus mediocribus. ſubaudi tamē honore magiſtrali dignis iuxta premiſſa precepta. atq̄ȝ indulgeat. ideſt intendat precipue regimini ſcholariū. ¶ Nota qm̄ oīa hec generalia precepta in ſuperiorib⁹ eodē capitulo quaſi deducta ſunt. vȝ magiſtri parcitas: veſtimētoruȝ honeſtas: atq̄ȝ iuxta ſcolares debita attētio. iō de eis hic denuo pertractare ſuperfluuȝ foret. quare ibi videas. Item queo quis quiui quitū. quire. i. poſſe. ⁊ componitur cū non: ⁊ dr nequeo.

¶ Puerisq̄ȝ primo prebeat vultū benignū. parentibusq̄ȝ eorū benigniorē affatū: docēdiq̄ȝ aditum ſpondeat benigniſſimū: vt ſic nō ſolū puerorū corda permolliat. verūetiā parentum pecuniā extrahat: famāq̄ȝ efferat. ſchole vero iura regaliter defendet. ordine docendi prius edocto tuteatur.

¶ Puerisq̄ȝ vultū prio. In hac parte poſt documēta generalia: documēta ſpālia ponit. Et diuidit. nā prio docet quō magiſter ſe habebit erga ſcholares correctiōi ſubditos: ſecundo quō circa alios ibi. Cū autē habuerit. ⁊c. itē primo oſidit quō ſe habeat corā nouellis ⁊ paruis. ſecundo quō coraȝ adultis. ibi. Eiſdēq̄ȝ aliquantū adultis. ⁊c. Et primo dicit q: cum magiſter in alienis partibus curaȝ regiminis ſuſceperit. dȝ prebere primo ⁊ principalr pueris ſupple informandis. vultū benignū parentibus aūt eoruȝ affatuȝ benigniorē. atq̄ȝ ſuadeat. ideſt promittat tā pueris q̄ȝ parentibus adituȝ ideſt introituȝ docēdi benigniſſimuȝ. ⁊ hoc iō vt non ſolū permolliat. ideſt mollificet atq̄ȝ molliēdo ad ſe attrahat corda pueroꝝ: veruȝ pro ſed extrahet ēt pecuniā parētū ſupple qua neceſſitati ſue mederi valeat. atq̄ȝ efferat. i. deportet famā. ſupple redolentē ex hoc. i. ex hac ſua benignitate. Silr autē cuȝ hec oīa geruntur defendat nihilominus regaliter. ſ. viriliter iura ſchole. ⁊ hoc ordine. i. mō docendi edocto. i. demonſtrato prius. i. in prioribus. ¶ Notanduȝ licet magiſtroꝝ benignitas tā erga diſcipulos q̄ȝ eorū parentes maximuȝ preſtet attētiōis atq̄ȝ beniuolētie diſcipuloꝝ icremētū vt colligitur ex canone hoc hȝ. 16. di. ⁊ ſilr decretali humilis de maio. ⁊ obe. tū talis benignitas ſic moderari dȝ q: ex hec regēdi auctoritas nō frangatur. q: prout dicit Augu. in canone qñ. 86. di. dū nimiū ſeruat humilitas regendi frāgitur auctoritas. ⁊ inde bene boe. poſt benignitatis āmonitionē ſubiecit. ſchole vero iura. ⁊c. q. d. cū hec gerunt nihilomin⁹ ſchole iura manuteneāt. ⁊ h d nouellis dcā ſūt.

¶ Eiſdē ēt aliquātulū adultis rigidū ſe exhibeat. ipſoꝝq̄ȝ oia ad recte loquēdū cōponat. digitoſq̄ȝ ad ſcribendū cōſtringat: ad legendū oio cōformet rigore iuſtitie comitāte vt ſic nō ſolū in doctrina verūetiā in facetia cōueniat: ludēdiq̄ȝ ſpaciuȝ tempeſtiue concedat. docendiq̄ȝ beneficia nullo caſu ſubtrahat.

¶ Eiſdēq̄ȝ aliquātulū adultis. In hac parte boe. oſtēdit quō magiſter ſe hēre dȝ erga diſcipulos iā adultos. ⁊ duo facit nā pmo facit qd dictū ē circa adultos dociles. ſcdo circa rebelles ibi. Si vero. ⁊ dicit q: ſi magiſter hūerit diſcipulos iaȝ pene adultos: tunc exhibeat ſe eiſdeȝ adultis rigidū quēadmodū de rigore ſupra dictum eſt. atq̄ȝ cōponat. i. ordinet oia eoruȝ. ſ. adultoꝝ ad loquenduȝ recte. id eſt cōgrue quo ad grāmaticam ⁊ ornate quo ad rethoricā atq̄ȝ cōſtringat. i. diſponat digitos eoꝝ ad ſcribēduȝ. atq̄ȝ cōformet eos oio ad legenduȝ: ⁊ hoc dico cōcomitante rigore iuſtitie. ſ. ſcholaſtice. ⁊ rōne q: oīa hec ſic fieri debeant ⁊ ſpecialiter hui⁹ cuȝ dicit rigore iuſticie. ⁊c. ſubiungit dicēs. hec iō fieri dēt vt ſcholares ipſi pficiāt nō ſolū i doctria ſȝ ēt in facetia h ē morib⁹ atq̄ȝ virtutibus. ⁊ ſubdit Magiſter ēt cōcedat tēpeſtiue. i. tpe debito ſcholarib⁹ ſpaciū ſatis ꝯpetēs ludēdi atq̄ȝ ſicut nullo mō eis abſtrahat beneficiū docēdi. ¶ Nō. nō ſolū ſcholares ipſi in doctrinis ⁊ diſciplinis erudiēdi ſūt ſȝ q̄ȝ i facetiiſ morib⁹ atq̄ȝ vtutib⁹ ſūmis niſib⁹ iſtruēdi. qm̄ ſi ſolū i doctrinis pficiant ⁊ morib⁹ deficiāt. certe nullo mō pfeciſſe dr. q. n. pficit in ſciētiis atq̄ȝ deficit i morib⁹ plus defeciſſe q̄ȝ pfeciſſe pbibetur. quia paul⁹ aplſ ad eph. vi. inqt. Educate illos. ſ. iuuenes i diſciplia. ⁊ adiūxit. ⁊ correctiōe dñi. ⁊ Ec. 7. ⁊c giſtri ſui. pcio lqt vt puulos q̄s doces morib⁹ erudias. ⁊c. ⁊ illd apte iſinuās boe. di. rigore iuſtitie comitāte. ⁊c.

¶ Si vero cōtumacē ſuperbūq̄ȝ inuenerit. dulciter caſtiget exemplaq̄ȝ morū pponat quibus reprimatur. alioquin preantuȝ aſſenſu virgis affligetur. vt ſic ad vnguem caſtigatus euadat vel deſperatus in ignominiam cadat.

¶ Si vero cõtumacẽ ſup. ⁊c. Hic oñdit boeti. qñ õ magi
ſter ſe hr̃e dʒ circa rebelleſ ⁊ dicit q̈ ſi magiſter iueñiat quẽ
.i. aliquẽ cõtumacẽ vel ſuperbū: ipſũ dulciter caſtiget. h̃
eſt verbis dulcibꝰ ⁊ exorabilibꝰ ad bonū corrigat atq̈ in
crepet ipſum. exempla pponat q̃bus a ſua contumacia at
q̈ ſuperbia reprimat. q̈ ſi nullo mõ verbis ac mõitis cha
ritatis ⁊ dulcibꝰ illr ⁊ exẽplis mime corrigi valeat. affligat
ideſt corripiat virgis ⁊ verberibꝰ. ⁊ h̃ dico fiat cū aſſenſu
parentū. ⁊ rõnẽ ſubdẽs inquit. vt ſic ſupple ille cõtumax
euadat caſtigatus ad vnguẽ. i. ad pfectionẽ ne cadat oĩo i
ignominiā. i. infamiā quaſi deſperatꝰ. ¶ Notandū q̈
magiſter circa cõtumaces diſcipulos more prudẽtis medi
ci vti dʒ. Medicus. n. in curandis morbus prio medici
nas miniſtrat faciles ne patiẽs medicinis fortibus traha
tur in horrorẽ. ⁊ vt p lenitatẽ medicaminis potiõibus ſalu
bribus aſſueſcat. ſic q̈ magiſter prio rebelles verbis agat
dulcibus vt dulcedine correctiõis allecti a morbo rebellio
nis deſiſtant q̈ ſi h̃ia minime rectabi valeant acriori medi
camine eſt vtendum. ſ. virgarū ceſſione. eligetur q̈ hec poti
ne ſit vnū mẽbrū putridū ne inciſū totius corporis i
pediat ſanitatẽ. ſic neq̈ ſcholaris cõtumacis rebellio igno
minie prebeat deſperationem.

¶ Cũ aũt magiſtrãtis dilectio etate infrigidatoſ
ſtatualeſque planeticos ſcholaſtici introitus ha-
buerit participes. ſi correctiõis lima apud eos vti
nequiuerit. ſenio cõfectis arridendũ eſt ſtatualibꝰ
ingemiſcendũ. planeticiſq̈ fauoris ſimulachro ẽ
cõgaudendũ. calamiſtratos cirris hirſutis purat
fuco q̈ pfuſos lachrymis irrigãtibus gullá pfun-
dat. Molleſq̈ caute eiiciat ne mentis ſue reatum
cõmoti participent.

¶ Cũ autẽ habuerit. ⁊c. In hac pte boe. poſtq̃ documẽ
tū pmiſerat quõ magr̃ ſe hr̃e dʒ circa illos diſcipulos q
ſunt correctiõi ſubmiſſi. h̃ facit idẽ circa eos q ex correctio
nis limā penitꝰ repenunt vti ſunt ſenes ſtatuales plane
tici ⁊ alii. ⁊ põit plã breuia documẽta ſʒ pl̃alitatẽ ⁊ diuer
ſitatē oiū horū diſcipulorū. ⁊ dicit cū dilectio magiſtran
tis habuerit etate infrigidatas h̃ ẽ ſenes ſtatuales. i. beſtia
les ⁊ rudes ingẽio vel pp vel planeticos. i. errabundos. ⁊ h̃
dico oẽs ſcholaſtici introitꝰ participes: qd agendū inq̃
ſi magr̃ nequeat vt lima. i. rigore correctionis apud eos h̃
mõ agendū eſt vt ſeqr̃. Arridẽdū. n. ideſt fauendū ſenio
cõfectis. ideſt ſenibus atq̈ ingemiſcendū eſt. ideſt cõdo
lendū ppter ingenii ruditatẽ ſtatualibus. ideſt rudibus.
planeticis vero. ideſt vagabundis cõgaudendum eſt ſimu
lacro. i. ſimilitudo ⁊ exẽplorū adductiõibus. ⁊ ſiq laſciui af
fuerint vt calamiſtrati fugati atq̈ molles: tunc perurat. i.
caſtiget vicium eorū penitus perurendo calamiſtratos exi
ſtentes hirſutis cirris. i. criſpatis capillis. atq̈ pfundat p
fuſcos fuco illo colore ficto lachrymis irrigantibus gulã
eorū hoc ẽ tantũ eos caſtiget vt in lachrymas puocet que
gulā ſuã ſucco pfuſā lachrymis fringant. Molles autẽ
ideſt laſciuos ⁊ luxurioſos eiiciat caute a cõſortio reliquo
rū ⁊ h̃ alii cõmoti ſupple ſuo laxu participẽt reatū: ideſt
viciū ſue mẽtis. Notandū ſicuti ſe hʒ informatio ad in
formandū ſic ſe hʒ correctio ad corrigẽdū. ſʒ alii ⁊ alii in
formandi ſʒm diuerſitatẽ morū aliā ⁊ aliam reqrunt infor
mationẽ. alr̃ enim informant capaces alr̃ incapaces. ſ. aliter
iuuenes. alr̃ ſenes. aliter q̈ hi. aliter q̈ alii q ẽt p locũ a ſili
alii ⁊ alii corrigẽdi aliam ⁊ aliã reqrunt correctionẽ. non
. n. teneres acriter neq̈ fortes tenerrime corrigẽdi ſunt. ſʒ
qlibet ſʒm ſue cõditiõis gradū correctionẽ recipe dʒ. ſeneſ
q arridẽdi ſunt nõ qdẽ laudandi ſed ſub adulatiõe. qdam
increpandi. rudibꝰ q̈ cõdolendum eſt cum tali mõ rudes
ſint vt eis preſus nulla diſcipline medela valeat ſuffragari
planetici autẽ exẽplis ammonẽdi ſunt vt exemplorū cõti-
nua maſticatiõe ad cõſuetudinẽ ptrahant. ⁊ ſic reliqs ſua ma
nerie put defectus cuiuſlibet exigit diuerſitas diuerſo me
dicamine ſubueniat. Itẽ ſtatualis. i. rudis ⁊ a ſtatus nomẽ
cepit. ſicut. n. ſtatus ſp recte ſtat. ⁊ difficile flecti põt. ſic
q̈ rudes niſi magna adhibeat induſtria informari neque
unt. Itẽ planeticus. i. vagabundus ⁊ errans ⁊ nomẽ ſũ
pſit a planeta qd errantem ſonat. A planeta. n. planeticus
⁊ planetatis. Itẽ cirrus plicatura capillorū eſt in anteriori
capitis pte. Et dr̃ a cirrim. i. tõdere. Inde cirritꝰ. i. criniꝰ
vñ eſt hõ cirritus qui cirrum vertice portat.

¶ Animaduertendũ eſt etiã q̈ quorū erogatiõe
laborioſū delinitur certamen. in illis doctrinaliſ
cõprobetur effectꝰ. rerū nãq̈ effectꝰ exhibitiõe ope
ris declaratur. Ordine aũt cõpetenti viciſſim ſũt
cõuocãdi vt fideli ſcrutinio pateat quid ſubmini
ſtrãtiū labor diurnꝰ erogauerit. Subminiſtran
tiū labor. n. cure nõ ſemper eſt cõfidendũ. qm̃ illo
rũ cupiditas fractis aſſibus plerũq̈ pmollitur aut
ſpe defraudata tepeſcit fidelitas. aut vt videãtur
fideles crudeſcit ptãs. Sicuti vero paupertati felici
miſericorditer deſeruiendũ eſt ſic nõ minus ipſius
eruditiõibus attentius eſt inſiſtendum.

¶ Animaduertendum eſt etiam q̈ quorum. Poſtq̃ boe
tius in precedentibus docuit magiſtrum qualiter ſe habẽ
re debeat erga ſcholares ⁊ hoc quantū in ſe eſt. In hac
parte cõſequenter facit hoc idẽ ⁊ hõ inquantū in vicedo
ctore eſt. Et diuidit̃ hec pars in tres partes. nã primo põ
nit ſuum documentum. ſcdõ docet modum perquirere ⁊ i
uenire ſi doctor bene egerit circa pueros. tertio probat. q̈r
to confirmat. ſcda ibi. Rerū nãq̈. tertia ibi. Ordine autē
quarta ibi. Subminiſtratũ. ⁊ dicit aduertendum ẽt eſt q̈
effectus doctrinalis. ideſt doctrine cõprobet̃ in illis. ſ. vi-
cedoctoribus quorū. ſ. vicedoctoribus quorū. ſ. vicedocto-
rũ erogatiõe. i. oſtẽſione adminiſtratione ⁊ ſubſidio labo
rioſū certamẽ. i. exercitium ſcholaſticū delinitur. i. per-
mollit̃. q. d. perſpiciendum etiam eſt quomõ vicedoctoreſ
vt ſunt baccalarii ⁊ alii vicemagiſtri gerentes ſe hẽant er
ga pueros ſi eos probe informent aut ſicco pede ptranſe-
ant. qm̃ quocũq̈ mõ ſe geſſerint hoc finis opis oñdet. re
rũ namq̈ effectus declarat̃. ideſt manifeſtat̃ operis exhi
bitione. ⁊ dans modũ quõ i cognitione horum deueniant
inquit ſcholares ipſi omnes quotquot ſunt: ſunt conuocã
di ſubaudi ⁊ examinandi viciſſim. i. vicibus alteriꝰ ⁊ hoc
ordine cõpetẽti: ideſt decenti vt pateat. i. innoteſcat fideli
ſcrutinio. i. inquiſitione quid labor diurnuſ ſubminiſtran
tium. i. vicedoctorū erogauerit. i. docuerit eos. qm̃ non eſt
cõfidendū ſemper cure ſubminiſtrantium. ⁊ totum põit
qm̃ cupiditas. i. auaritia illorū demollitur. plerumque aſ-
ſibus. i. obolis fractis vel ab effectu q: aſſes illi ſubmini-
ſtrantiũ frãgũt cõſtãtiã. vl' q: fracti ſũt ⁊c. aut fidelitas horū
plerũq̈ tepeſcit dfraudata ſpe. ſ. lucri vl' ẽt ptãs eorū crude
ſcit ſepiꝰ ⁊ h̃ vt fideles magr̃o videãt̃ ſua nimia crudelita
te. ¶ No. tria ſunt pp que nõ eſt in collaborantibus cõfi
dendũ. ſ. auaritia. fruſtratio. ſpei ⁊ nimia crudelitas. Aua
ricia. n. ſeducit pueros nõ corrigũt fruſtratiõe ſpei paupe
res deſpiciũt qm̃ nullā mercedẽ cõſeq ſperant. Crudeli
tatẽ ãt mẽtes diſcipulorū obſtupeſcũt: nõ ſit ḡ vicem magi
ſtri gerẽs nũmorū cupidꝰ neq̈ ſit i docẽdo paupes piger.
qm̃ vt i lr̃a legĩ ſicuti ẽ dferẽdum. i. dandum miſericorditer
felici paupertati. i. illi q nõ eſt iſecta malꝭ vitibꝰ ſic q̈ eo minꝰ
ẽ iſiſtẽdum attẽtiꝰ paupis eruditiõi: exercet̃. n. in h̃ duplex
miſericordie opꝰ vnum qdem corpale q̈ ẽ bonorū erogatio.
Aliõ ſpũale. ſ. ſalubris eruditio. Itẽ ſcrutiniũ i ſuperioribuſ
expoſitũ ẽ. Itẽ as aſſis plã ſignificat vñ as obolꝰ punctꝰ
podꝰ poſſeſſio tota. h̃ aũt i pposito obolus ẽ. ſic ⁊ i euan
gelio nõne duo paſſeres aſſe veneunt ⁊c.

¶ Cū aūt cena paupior affuerit: cōmenſalibus eſt erogāda facultas: familiarib⁹ cōplicibuſq3 vicinitatis inulte porrigēda. ne familiaris vox ſecreta reuelet detrahendo vel multiplicatis anus prodiga ꝓpinquat anui annectendo. Quid autem anu conſcia futilius.

¶ Cū aūt cena. ꝛc. Poſtq̄3 hec documēta ꝑmiſerat qb⁹ modū atq3 normā magiſtris tradidit quō ſe erga diſcipulos ſuos hēre dbeāt. nūc facit h idē circa alios a ſuis diſcipulis. Et diuidit h ps in duas ptes. nā ꝑmo ponit vnum documētū. ſcd̄o aliud ibi. Proterua. tertio terciū ibi. Cauēdn3. Pria adhuc i duas. nā ꝑmo pōit documētū. ſcd̄o cāз documēti ſubiūgit ibi. Ne familiaris vox. Et ponēs documētū dicit cū magr̄ ipe cena nō habūdauerit ſed ſibi cena paupior. i. tenuior extiterit vt aliqd elargiēdū ꝛ erogādū pietatiſ ituitu diſpoſuerit. ſolūmō facultaſ ipa ē erogāda ꝯmeſſatiōib⁹ ꝛ ſcholarib⁹ ſecū ꝯmorātib⁹. familiarib⁹ vō ꝯplicib⁹ vicinis ſiqd erogādū ſit. illō eſt inite porrigendū. ꝛ h iō ne vox. ꝛc. Et in h reddit cāз documēti. ꝛ diuidit h3 duas cās. ſcd̄a ibi. Vel multiplicitatis. Et dicit h iō fieri d3 ſubaudi queādmodu3 ꝑmiſim⁹. ne vox familiaris ſup. vicini reuelet ſecreta ſup. paupṫatis magr̄i. ꝛ h ſibi v̄bis maleficis detrahēdo: vel ēt iō ne anus. i. vetula cui forte erogat extūs ꝓdiga. i. ſupfluc larga multiplicitatis ſup. v̄bor ꝛ mēdacii ꝓpiet. i. det. ſup. ſibi erogatū anui. i. alteri vetule. ꝛ h annectēdo ſup. multiplicitati ꝛ mēdacio. ipſa. n. anu ꝯſcia domeſtice pauptatis magr̄i nihil futili⁹. i. vani⁹ loq̄tius ꝛ v̄bor ſupflui⁹ repiri pōt: q̄re dicit qd. n. vt in lr̄a. ¶ Notādū circa h q̄ dr̄ ne familiaria bn̄ficia q̄ plerūq3 gratis dant ꝛ pietatis obtētu elargiāt plerunq3 ēt in venenū ꝛ opprobriu3 mutant. ſunt. n. q bn̄ficia accipiūt ꝛ indigētie cōferēnū attribuūt. nā penes ſe dicūt iō is dedit q2 me eget vel idigebat. nouit. n. aut aliq̄ ſibi ꝓficere poſſe aut mee familie ſperat obſequiū: dicūt ēt plura bn̄ficia ꝛ erogationes ſibi fieri fraudis ſub ꝑtextu. Vniſu3 alii dona cū receperūt minime recognoſcunt. verūtn̄ ſapiēs ꝛ bon⁹ datū cōmēdat q̄ztūcunq3 ēt fuerit cōmēdat inquā atq3 aſſidua cōmemoratiōe delectat: q̄ de re ꝓſpiciēdū maxie cui eroget. Eroget ḡ poti⁹ domeſticis q̄3 familiaribus vicinis ne p extranea bn̄ficia intranea egeſtas in publicum deuoluet. Item anus antiqua vetula dr̄ quaſi multos hn̄s annos. vel dr̄ ab a ꝛ nus. i. ſenſus q̄ſi ſine ſēſu. ꝛ corripit a vū pāphile tolle manus iāq3 redibit anus dr̄ ēt poſterior ps corpis ꝛ tūc ꝓducit ut in v̄ſu. dūſe curuat anus retro ſibi ſibilat anus. Itē futile ē quod cito ꝛ facile decurrit ꝛ di itur quod nihil poteſt retinere ꝛ hinc facta tranſlatione futilis dicitur homo vanus ſuperfluus loquax qui nihil velare ꝛ celare poteſt vnde futile vas illud quod nulla receptio claudit. ſic homo futilis eſt diuulgans omne quod audit.

¶ Proterua in minimis procul abſit rapacitas ꝛ fame nouerca ꝛ adunca tenacitas.

¶ Proterua in minimis abſit procul. Hic ponit aliud documentum quo auariciam magiſtri diſſuader atque tenacitatem. ꝛ dicit rapacitas. ideſt auaricia proterua. ideſt crudelis abſit procul in minimis. ſupple rebus. quaſi dicat ꝛ etiam in maximis per illam topicaз. Si illud quod minus ꝛ illud quod magis ꝛ hoc de auaritia. ꝛ ſequitur abſit etiam adunca. ideſt curua ꝛ pene inflexibilis tenacitas exiſtēs nouerca. ideſt inimica fame. Item ſicuti a quolibet ſic ꝛ a magiſtro inter cetera mala hoc vicium rapacitatis fugiendum eſt. lucrum nempe illicitum eſt quia iniuſte poſſidetur ꝛ quoniam iniuſte acquiſitum ideo iniuſte deperditur. hinc tullius in philippica. ꝛ. Male iquit parta male dilabuntur. Nempe difficile eſt vt quis ex rapacitate proſpereтur. Si quis enim ſuis diebus gaudere videatur hiis que rapuit. eius tamen proſperitas aut non erit diuturna aut in ſucceſſoribus non durabit. iuxta illō Senece ad lucillium. Nulli inquit cui rapina feliciter ceſſit. gaudium rapti durat in poſteris. nec mirū. q2 nullum violentum perpetuum. Abſit ergo a magiſtro rapacitaſ q̄ non eſt niſi cupiditas quedam atque rerum tam magnarū q̄3 paruarum ingenioſa expoliatio. Item de tenacitate ſupra iam ſatis dictum eſt.

¶ Cauendū eſt ēt ne puerorū3 pulueri feculento pluſquā triēnio ibide3 alludat. l3 maxima comitū gaze ve affuerit affluentia: conſiderataq3 amoris opulētia. niſi honoris promotio vigeat in amore vel facultatum elatio in honore.

¶ Cauendum eſt etiam ne puc. Hoc eſt tertium documētum huius partis quod eſt de mora magiſtri extra ſuā patriam. Et dicit q̄ magiſtro ipſo extra patriam ſuam regimini ſcolaſtico incumbente cauendū eſt etiam ne magiſter ipſe extra ſuam patriam degens alludat pulueri. ideſt labori feculento. ideſt fece pleno eorum ſupple que dicta ſūt. ſ. ſcholaſtico regimini. alludat inquā pluſquam triennio non obſtante q̄ confluentia. ideſt habundantia maxima gaze ſupple ꝛ lucri ꝛ comitum. ideſt ſcholariu3 affuerit affluentia inquam federata. ideſt copulata opulentia. ideſt cum abundantia amoris. alia littera habet ꝯſiderati amoris ſed in idem redit. q̄ niſi. ideſt excepto illo ſi promotio in maiore vigeat. ideſt niſi ſpectet ad maiora promoueat vel certe elatio facultatum. ideſt diuinarum ꝛ lucri vigeat in honore. quaſi dicat tunc enim cōmorandum eſt cū maiora premia expectentur. Item puluis dicitur quod vi⁹ ſti tollitur. Inde ꝛ puluerem pro labore plerūque accipimus. Vnde virgilius in quadam egloga. Quid iuuat eſtiuo defeſſum puluere abeſſe. Quam potius bibulo decubuiſſe thoro. ꝛ Oratius. Sunt quos curriculo puluerem olimpicum collegiſſe iuuat. licet forte alia ibi interpretet maueric. item feculent⁹ a fece dicitur. ideſt fetidus vel plenus fece. lentus. n. ſepius plenum ſignificat ſicut oſus.

¶ Cum autez ob dulcoris patrie delitias parentumque venerabiles aſpectus regendi curam qs acceperit in natalis ſolis confinio. pompoſo affatu inſiſtendum eſt. caute ſplendideque procurationi viciſſim eſt arridendum. veſtiumque varietate gaudendum quoniaз veſtis pollimite venuſtaa annulorumque inſignia. multos aliud quam veritas exigit cogunt obtinere. ornatus fauor: affatuſque lepos. quam plurimos comparatos ſenſu erroneo homerum excedere viſu compellunt: ordine tamen docendi pretaxato diligēter obſeruato.

¶ Cum autem ob diui ꝛc. Poſtquam auctor in hoc vltimo capitulo oſtendit qualiter magiſtri regentis ſcholas in duabus vrbibus ſolēnioribus vti eſt athenis ꝛ rome ſimiliter quoq3 in locis hiis adiacentibus extra tamen ſuaз patriam exiſtentibus ſe gerere debeant tam quo ad ſe q̄3 quo ad ſcholares ꝛ ad alios a ſuis ſcholaribus diſtinctos. nunc conſequenter in hac finali parte totius operis determinat quomodo magiſtri in patria ſua curam docēdi diſcipulos ſuſcipientes ſe debeant gubernare. Et diuiditur hec pars in duas partes. nam primo ponit documentum quedam ipſum regulantia quo ad mores componendos. ſecundo quo ad vicia fugienda. ſecunda ibi. Jocorum. Prima adhuc in duas. nam primo facit quod dictum eſt. ſecundo cauſam documentoru3 ſubnectit ibi. Quoniam polimite. ꝛ primo documentum ponens dicit. cum quis magiſtrorum ſuſceperit curam regendi ſcholas in confinio natalis ſoli. ideſt territorio tum ob delicias dulcoris patrie. tum etiaз ob venerabiles aſpectus parentum inſiſtendum eſt. ideſt vacandū eſt ſubaudi ipſi ma

giſtro pompoſo .ideſt ſuperbo non ea ſuperbia que vicio
cõmaculata eſt ſed pompoſo.ideſt pleno pompa philoſo-
phica.affatui.ideſt elloquio ⁊ ſermoni.qꝫ pro ⁊.ſimiliter
arridendum eſt caute ſplendideqꝫ procurationi ſubaudi ci
borum ⁊ victualium reliquorum ⁊ hoc dico viciſſim.non
quidem de ſingulo ſed cum tempus expoſtulet aut faculta
te permittatur.qꝫ pro ⁊.gaudendum eſt ipſa varietate ve-
ſtium ſupple ⁊ aliis ornatibus decentibus vti ſunt annuli
⁊ birr ⁊ ſimilia que honor magiſtralis requirit.Et cauſaꝫ
huius ſubdens de varietate veſtium dicit.⁊ hoc ideo quo
niam venuſtas.ideſt decentia veſtis polimite.ideſt ornate.
qꝫ pro ⁊.inſignia.ideſt glorioſa ornamenta anulorũ ⁊ alio
rum redimiculorum cogunt multos obtinere aliud qꝫ ve-
ritas ipſa intrinſeca exigat ⁊ requirat.Quoniam vir bene
veſtitus in veſtibus eſſe peritus.Creditur a mille quãuis
ideota ſit ille.Et annectens cauſam aliam hoc ipſum dicit
ornatus etiam ⁊ fauor qꝫ pro ⁊.lepos.ideſt facetia affatus
⁊ colloquii compellunt ſupple plerunqꝫ excedere.ideſt pre
cellere viſu ⁊ apparentia multos ſupple tales ⁊ taliter ve-
ſtibus fauore ⁊ facetia colloquii inſignitos multos,dico cõ
paratos ſenſu erroneo ſubaudi ob fictam decentiam.ho-
merum illum poetam grecuꝫ.quaſi dicat ornatus veſtimẽ
torum atqꝫ reliqua ſupradicta ſepius faciunt magiſtrum
eſtimari homero ſapientiorem ⁊ peritiorem quamuis ita
in rei veritate non exiſtat.¶ Notanduꝫ qꝫ cuilibet patria
ſua dulcoroſa eſt quoniam locus generalis cuilibet eſt con
ſeruatiuum principium quemadmodum pater principium
productiuum exiſtit.vt atteſtatur Porphirius Iſagogi-
cus cum inquit.Eſt enim patria principium generationiſ
quemadmodum ⁊ pater.In ipſa nempe virtus celeſtialis
nato vigorem influit atqꝫ ipſum ineſſe conſeruat veluti lo
cus ſuum locatũ eſt ergo dulcoroſa cuilibet ſua patria ob
loci naturalis conſeruantiam.ſimiliterquoqꝫ dulcoroſa ẽ
ob parentum reuerentiam que quidem primum in pro-
miſſione mandata eſt.vt patet exodi.xx.cum dicitur.ho-
nora patrem tuum ⁊ matrem tuam vt bene ſit tibi: affert
enim parentum reuerentia vite longeuitatem atque bono
rum temporalium affluentiam habundantem.Item poli
mitus polimita polimitum.adiectiue ſumitur.vel etiam
polimite veſtis eſt multorum colorum ⁊ dicitur a rotundi
tate quod eſt polus.quia veſtis illa rotunda eſt.⁊ poteſt
capi in propoſito vtroque ſignificato.Item venuſtus.id
eſt decens.⁊ dicitur a venus.Papias vero dicit venu-
ſtus.ideſt ſapiens ornatus:modeſtus.facetus.formoſus.
inde venuſtas facetia eſt ⁊ formoſitas.

¶ Jocorum quoque damnoſa libido attentius
ablata ſit: vt quod raro contingit prouincialis
honor famam efferat in titulo commendationẽ.
Quanto magis vero venuſtatis titulus ſurrexe-
rit tanto magis ſubditorum inſiſtendum eſt fa-
uori:vt quod proprii oris nequit efferri tumulti-
bus.ipſorum tempeſtiuis erogetur affatibus: vt
non proprie facultatis acumine commendabi-
lis inſpectetur.

¶ Jocorum quoque damnoſa.⁊c.In hac parte Boetius
poſt predicta ponit documenta magiſtros regulantia quo
ad viciorum fugam.Et diuiditur hec pars in duas par-
tes ſecundum duo documenta que ponit.ſecunda ibi.Cũ
autem.Primo põit vnum documentum quod eſt de eui-
tatione iocorum illicitorum.ſecundo cauſam documenti
ſubiungit ibi.Ut quod oris.⁊c.Et dicit primo qꝫ damno
ſa libido.ideſt cupiditas iocorum ſit ablata ſubaudi a ma
giſtro attentius ⁊ hoc ideo vt honor prouicialis.ideſt ho
minum prouincialium ⁊ patrie eefferat.ideſt extollat fa-
mam ſupple magiſtri in commendationem tituli.ideſt ho
noris quod tamen raro contingit.quoniam nemo acce-
ptus in patria eſt neque propheta vt dicitur in euangelio
⁊ ſequitur.⁊ quantomagis titulus.ideſt laus ⁊ honor ve-
nuſtatis ⁊ nobilitatis ſurrexerit.ideſt excreuerit tantoma-
gis eſt inſiſtendum.ideſt uacandum fauori ſubiectorum.
ideſt ſcholarium.Et cauſam documenti aſſignãs dicit hec
omnia ideo fieri congruum eſt vt quod.ideſt que laus ne-
quit proferri ſubaudi ob preſentis verecundiam cum pro
pria laus ſordeat.proferri in quam tumultibus.ideſt ver-
bis tumultuoſis.opprobrioſis.illud ſaltem erogetur ⁊ pro
palletur affatibus tempeſtiuis eorum ſcilicet ſubditorum.
vt ſic magiſter ipſe non ſolum morum dulcedine ſed ⁊ fa-
cultatis.ideſt ſcientiarum acumine.ideſt excellentia ſpecte
tur ⁊ miretur.¶ Notandum magiſtri in uacalibus com
morantibus locis ſummopere a luſorum conſortio ſe ab-
ſtinere debent propter multas viliſſimas conditiones qui
bus quilibet luſor aſtringitur.Prima eſt deſiderium lu-
crandi quod ex cupiditate procedit que radix omnium vi
ciorum eſt.primo ad thimotheum ſexto.Secunda ſpolia
re proximum quod rapina eſt.Tertia blaſphemare deuꝫ
quod eſt turpiſſimum.Quarta periurare.quo eccleſia cõ
temnitur.Quinta valde mentiri quo ſcãdalizatur proxi-
mus.Sexta furari quod in ſpendium ſequitur.Septima
iraſci quod plerumque homicidium ſequitur.Octaua ſo
lemnitas non colere.quare ⁊ merito lapidandi eſſent luſo
res ſicuti qui colligebant ligna in ſabato.Nona eſt amiſ-
ſio bonorum omnium.quas ob res bone inquiſitionis ma
giſter qui famam bonam ⁊ honores ſuos promulgare de
ſiderant ludorum inhoneſta rem rabiemque deuitet quo-
niam nihil eſt quod hominem tam dehoneſtat qꝫ ludorum
inhoneſtas.Alee enim ludus vt in policrato libro primo.
ſcribitur omnium malorum mater eſt.Deuitetetur ergo
tam alee qꝫ ceterorum ludorum enormitas exemplo Chi
lonis lacedemonii.hic enim ſocietatis iungende cauſa miſ
ſus in corinthum duces ⁊ ſeniores populi ludentes inue-
nit in alea.infecto itaque negocio reuerſus eſt dicẽs ſe nol
le ſpartorum gloriam quorum conſtructio bizantio clare
ſcebat hac maculare infamia vt diceretur cum aleatori-
bus ſocietatem contraxiſſe preclare quoque vt refertur re-
ferebat Temiſtodes magiſtratus ⁊ ludis ⁊ quibuſcunque
leuioribus arcendos fore ne reſpublica ludere videatur.
defectumque ſui relicta grauitate pronunciet.hec ille.

¶ Cum autem tam morum quam facultatis in
publicum euenerit commendatio.cauendum
eſt ne inceſtus caput obſtipet.adulterium ora cõ
fundat.illiciteque malignitatis fetor famam bo
nam denigret.ne roſe vernum emittentes odo-
rem videantur expirare.⁊ lilia ſudore caſtitatis
queſita decreſcere videantur.

¶ Cum autem tam morum.Hic ponit ſecundum docu
mentum in quo inuitat Boetius magiſtros ipſos ad fu-
gam luxurie ſummis viribus amplexandam.Et diuidi-
tur hec pars in tres partes.nam primo documentum po
nit.ſecundo cauſam documenti reddit.tertio omnia ita
exemplo confirmat.ſecunda ibi.Ne roſe.tertia ibi.Ve-
nerabilis Catonis.Et primo documentum ponẽs di-
cit.cum commendatio.ideſt laudatio ⁊ honoratio tam
morum quam facultatis magiſtri in publicum.ideſt in
publicam famam euenerit conſiderandum eſt ⁊ firmius
cauendum ne inceſtus.ideſt luxuria vel fornicatio caput
eius obſtipet.ideſt circundet ⁊ inclinet.⁊ etiam ne adul-
terium ora ſua confundat.ſinodoche eſt pars pro toto po
ſito.que pro ⁊.ne fetor vicium illiciteque fetor malignit-
tatis denigret ⁊ etiam obfuſcet famam ſubaudi magnis

laboribus cõquiſitaʒ. Et rõneʒ reddens hoꝝ dicit. hec iõ
cõſideranda ſunt ne roſe.i.ipſa bona ſama.emittẽtes odo
reʒ vernuʒ.i.vernaleʒ ⁊ ſuauẽ videanṫ expirare. ⁊ ẽt ne li-
lia caſtitatis.i.que liliis merito comparãtur queſita ſudo
re.i.labore. videantur decreſcere ſupple a ſua pulchritudi
ne.q.d.ne ipſa bona fama redolere deſiſtat. ¶ No. hoc.
attendens inter alia dicta que habent bonã ſamaʒ tollere
ac ẽt denigrare ipſa luxuria eſt. Pro tanto vere ſapientie
magiſtrũ ꝑ hoc documentuʒ viciuʒ hoc euitare docet ⁊ fa
maʒ bonam retinere qᵭ faciliter adimplere valebit ſi con
ſilio ſapie voluerit adherere. vñ ipſa ſapia cõtra viciũ hoc
⁊ reliqua vicia dicit illud ſapie. 7. venerũt mihi omnia pa
riter cum illa ⁊ innumerabilis honeſtas per manus illius
quod ⁊ cato attendens inquit. Luxuriã fugito ⁊c. ⁊ ſequi-
tur in fine ſecundi verſus. nam ſunt contraria fame. con-
traria in quã quod nõ ſoluʒ verbis ſed exemplo clariſſimũ
eſt nũquid enim voluſceutiuʒ vrbs clariſſima opulẽta legi
bus ⁊ m ribus ordinata. vt refert Ualerius li. 9. c. i. poſt
quã in luxuriã ꝓlapſa eſt in iniuriam ⁊ turpitudinẽ deci-
dit vt ſeruoꝝ inſolentiſſime ſubiaceret dominationi. ſic ⁊
imperium romanum. vti policrates. lib. 6. c. ii. refert luxu
⁊ libidine exhauſtum eſt nerone regnante. quid ergo hoc
vicio fedius. quid dãnoſius: quo virtus atteritur victorie
alangueſcunt. ſopita gloria in inſaniam cõuertitur. facieſ-
que honeſtatis denigrantur. Item inceſtus. i. incaſt⁹ qui
cum monali conſanguinea vel virgine cõcubuit eſt. n. coi
tus illicitus. Sed adulteriũ quaſi ad alterius thoruʒ acceſ
ſus eſt. n. vt inquit magiſter quarto ſententiarum illicitus
coitus cum maritata. Sed ſtuprum ẽ deflo ratio virginis
illicita. Fornicatio cõis ad hec omnia. fit tamen ſpeciali-
ter cum ſoluta vidua vel meretrice.

¶ Uenerabilis cratõis eaffigies ꝓprie facultatis
cõplicibus aliis etiã q cũ vnicꝙ aſpectu attigerãt
meroris cãʒ prebuit ⁊ incrementũ: q caſtoris in di
uerſorio ob eufraſie vxoris ſue delicias obdormi-
uit. amplexãdo repertus eſt. capillis tractus. ver-
bere caſtigatus. vulnere laceratus. ſale fricatus.
vrina ſeruoꝝ pfuſus. angulis eiect⁹. trabibus ere-
ctus. tãdeʒ laſſatis tortoribus genitalibus priuat⁹
ſterquilinio ſuppoſitus: trãſeuntibus expoſit⁹: ple
bis abiectio. diſcipuloꝝ deſolatio. cõmilitonũ op
probriũ crudũqʒ ac crudele: miſeꝝ ac miſerrimũ
cũctis extitit doloris ſpectaculũ. affinitatis grã pa
rentelequʒ gloria in nullo ſibi proficientibus.

¶ Uenerabilis cratõis effigies. In hac pte hoc ſuperi⁹
dicta exẽplo cõfirmat. Et duo facit. nã pmo exẽplũ ponit.
ſecundo circa hoc notabile quoddã ſubiũgit ibi. Licet. n.
⁊ exẽplũ ꝓponens dicit que ⁊ quanta propria ſubſanatio
nes atqʒ blaſphemias ob adulterii incurrebat viciũ vene
rabilis enim effigies. i. imago ⁊ ſucceſſus cratonis illius
magiſtri prebuit cãm meroris atqʒ triſticie incrementum
nedum ꝓprie facultatis. i. artis cõplicibus. i. ſociis veruʒ
etiã aliis qui eũ attingerent vnico reſpectu. q ſcilicet cra-
to cum obdormiret quodã tpe in diuerſorio. i. domo. ca-
ſtoris illius hoĩs quicunqʒ ipſe fuerit. ⁊ hoc ob delicias.
i. adulteriũ. Eufragie vxoris ſue. repertus. i. cõprehenſus
eſt in amplexando. qd vltra. Crato ipſe tractus capillis ca
ſtigatus verbere laceratus. i. laniatus vulnere. ⁊ deinde ſa
le fricatus atqʒ poſtea in augmentum penaꝝ vrina ſeruo-
rum infuſus. ⁊ iterũ eiectus angulis ſupple domus. ere-
ctis trabibus. Tandẽ vero tortoribus ipſuʒ vt premittit
cruciantibus laſſatis ⁊ ſeſſis genitalibus priuatus eſt. ſter
quiliõiqʒ ſuppoſitus. tranſeuntibus expoſitus ſubaudi i
ridenda ſabulã. quibus oĩbus ſic perpetratis extitit ple-
bis abiectio. i. deriſio. ⁊c. vti in lr̃a clarius proſequit. qm̃
lr̃a nulla eget expoſitione. ¶ Notandũ licet mechos atqʒ
adulteros ſimiliter quoqʒ ⁊ alios fornicarios cuiuſcunqʒ
cõditionis exiſtant multa mala iuſto dei iudicio conconit
tantur. hec tamẽ q̃ littera exẽplo enumerat licet nõ plerũ
que cõtingant queadmodũ cratoni euenisse narrant. ſunt
tñ de his que cum adulter in vicio dapꝛehẽdit. ipſi prom
ptius q̃ʒ reliqua infliguntur. ſimilia ſunt que Oratius li
bro primo ſermonum cõnumerat ſatira ſecũda inquit. n.
ipſe hoc modo. Hic precipitem tecto dedit. ille flagel
lis. Ad mortẽ ceſus fugiens. hic decidit arcẽ. Predonuʒ
in turbam dedit hic pro corpore nũmos. Hunc permixe
re calones. quin etiam illud. Accidit vt quidam teſtes cau
damqʒ ſallacem. Demeret ferro iure omnes. ⁊c. hec ille.
Itẽ meror proprie dolor eſt cum ſilentio. ⁊ venit a mereo.
es. quod preterito caret licet mereo. res. ui. inueniatur: ta
men non in eadem ſignificatione. Item diuerſoriũ diuer
ſitas viarum eſt vbi viator ad callem diuertitur. vel locus
remotus ab alio vel receptaculum ſcilicet hoſpicium vel
hoſpitale. Et dicitur a diuerto. vnde in Luca. non erat ei
locus in diuerſorio. ⁊ vt dicit ibi gloſa eſt locus inter du-
os muros habens duas ianuas. vt ſcilicet ex diuerſis ꝑti-
is recipiat aduenientes.

¶ Licet. n. pria qñqʒ ſalua fiãt iudicia: vltima ve
ro alteri⁹ ſaporis inquinamẽta permanebunt. ⁊c.

¶ Licet enim quandoque primeua. In hac finali parti-
cula huius totius libri de diſciplina ſcholarium circa
proxime dicta quoddam ſubiungit notabile quo magi-
ſtros quoſlibet cõmonet vt quecunqʒ tum in morib⁹ tum
quoqʒ adminiſtratione doctrinarum geſſerint hec ſaltem
eo ordine atqʒ manerie gerant vt ſicuti media primis pre
ualeant. ſic quoqʒ vltima mediis primiſqʒ antecellant. qꝫ
tamen plerumqʒ alio ordine geritur: quamuis enim prime
ua iudicia. ideſt figura ſiant quandoqʒ. ideſt ſepius. ſalua
ſubaudi ⁊ laudabilia. tamen vltima ſupple iudicia rema-
nebunt plerumqʒ inquinamenta. ideſt turpia ⁊ ſcelerata al
terius ſaporis. i. maneriei q̃ʒ prima. ¶ Notandum ſicut
parum prodeſt bene agere ſi mens labilis exiſtat cũ ex nul
lis actibus generetur habitus niſi boni operis perſeuerã
tia coexiſtat: ſic quoqʒ parum immo nihil proficit qui a
a bonis incipit medio tepet ſinemqʒ horrore confundit.
vnde in prouerbiis ſapientum bene dictum eſt. Nil pro-
deſt bene facere ſi ceſſes. Nam turpe eſt bona opera ce-
pta deſerere atqʒ in mala declinare. ¶ Incepto ergo bo-
no propoſito perſeuerandum eſt iugiter. Ille autem per-
ſeuerat qui bona cepta continuat. ille quoqʒ continuat q
ſũmo creationis fine ſingula claudit. Qui deus glorioſus
eſt in ſecula cuncta benedictus. Amen.

¶ Conſillabar item gnatoꝝ ſoluere carmen.
Obliqua facie ſurdus ab arce vehor.
Non pudeat ſtruxiſſe dolos exaggere ſato.
Rumiferos ſonitus dum mouet ampla ſeges.
Aderat interdum rabies contermina ponto.
Dum loquor ex quarto capite confer opus.
Uos precor o iuuenes qbus ẽ celebrãda iuuẽtus.
Suggerat innocuos nunc mea lira modos.

¶ Diui Seuerini Boetii de conſolatiõe. necnõ
de ſcholarium diſciplina melliſluis operibus. cuʒ
ſancti Thome ſuper vtroqʒ cõmentariis. in hoc
eodem volumine impreſſis venetiis per Otinuʒ
de la luna papienſeʒ. Anno ſalutis dñi: M. cccc.
lxxxix: die. xix. menſis Julii. Laus deo.